Norsk Lovtidende.

2den avdeling.

Samling av love, resolutioner m. m.

Utgit efter offentlig foranstaltning.

1915.

Utgiver: Byraachef Young.

Kristiania.
Grøndahl & Søns Boktrykkeri.

Norsk Lovtidende.

2den avdeling.

Samling av love, resolutioner m. m.

Utgit efter offentlig foranstaltning.

1915.

Utgiver: **Byraachef Young.**

Kristiania.
Grøndahl & Søns boktrykkeri.

Norsk Lovtidende.

2den avdeling.

Samling av love, resolutioner m. m.

Utgit efter offentlig foranstaltning.

1915.

Utgiver: Hjalmar Lund.

Kristiania.
Grøndahl & Søns Boktrykkeri.

Norsk Lovtidende

2den avdeling.

1915.

Skrivelse fra medicinaldirektøren til Bratsbergs amt, hvori uttales, at en jordmor, der indehar amtets konstitution som hjælpevakcinatrise, med grund maa kunne vente, at helseraadets ordfører ikke utfører vakcination for offentlig regning inden hendes distrikt. Derimot har han selvsagt likesom enhver anden læge fuld adgang til at utføre vakcination for privat regning. 4 janr.

Med hensyn til revakcination for offentlig regning stiller saken sig noget anderledes, idet dette er en foranstaltning, som kun iverksættes under særlige omstændigheter og i henhold til sundhetslovens § 15, altsaa ikke i henhold til forordning av 3 mars 1810 og kancelliplakat av 19 november 1811 om vakcinationen, hvilken sidste er grundlaget for hjælpevakcinatrisens bemyndigelse til at vakcinere. Revakcination for offentlig regning bør utføres av helseraadets ordfører, som imidlertid har adgang til som bistand ved arbeidets utførelse mot godtgjørelse at benytte hjælpevakcinatrisen, hvis hun dertil er villig.

Revakcination for privat regning maa hjælpevakcinatrisen ansees berettiget til at utføre i likhet med en læge.

Skrivelse fra Kirkedepartementet til skoledirektøren, Hamar, i anledning av en forespørsel fra en av et herredsstyre nedsat komité til utarbeidelse av en ny plan for herredets fortsættelsesskole, om offentlig bidrag kan erholdes til en 2-aarig fortsættelsesskole, hvis timeplan for 2den klasse bl. a. fastsætter: 5 janr.

Alt. A. 7 timer tysk og 7 timer engelsk pr. uke; desuten noget matematik.

Alt. B. 8 timer engelsk pr. uke; desuten noget matematik.

Iøvrig skal der ved skolen, som efter forslaget vil faa en ukentlig undervisningstid av 36 timer, gives undervisning i alle

5 janr. folkeskolens fag (med undtagelse av sang, gymnastik og haandarbeide efter alt. A, sang og haandarbeide efter alt. B).

Det er oplyst, at der i 1ste klasse bare vil bli git undervisning i de almindelige folkeskolefag, enten det ene eller det andet alternativ vælges for undervisning av 2den klasse.

I anledning av denne sak uttaler departementet, at det antar, at der til en fortsættelsesskole, som er ordnet efter en timeplan som den, der foran er nævnt under alt. B, maa kunne kræves almindelig bidrag av amtsskolekassen.

Hvorvidt bidrag vil kunne kræves til en skole, som er ordnet efter alt. A, kan være mere tvilsomt, dels fordi en forholdsvis stor del av undervisningstiden her er optat av fag, som folkeskolen ikke har, kfr. lovens § 1, men navnlig fordi det fra et pædagogisk synspunkt neppe kan ansees for heldig samtidig at paabegynde undervisningen i 2 fremmede sprog.

Man gaar endvidere ut fra, at naar matematik er opført sammen med regning og bokføring i tilsammen 7 (6) timer, saa er derved i virkeligheten ogsaa kun ment en art praktisk regning, f. eks. beregning av de vigtigste geometriske flater samt legemer og muligens nogen bokstavregning.

Forøvrig henstiller departementet til overveielse, om det ikke kunde være ønskelig at opta haandgjerning som fag ved en 2-aarlig 6-maanedlig fortsættelsesskole.

5 janr. **Skrivelse***) fra Socialdepartementet, hvorved i medhold av lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at utførsel av riket av efternævnte varer indtil videre skal være forbudt:

Nikkel ubearbeidet, med undtagelse av det, som er producert ved norske verker og ledsaget av oprindelsesbevis.

Nikkelerts.

Denne bestemmelse træder i kraft straks.

5 janr. **Skrivelse** fra Finansdepartementet til amtmanden i Nordre Trondhjems amt, hvori paa forespørsel om, hvorvidt en lensmand har adgang til at beregne sig avskrivningspenger, naar forfaldent, ved bidragsresolution fastsat underholdningsbidrag indbetales til ham i ukentlige avdrag, hvad enten av vedkommende barnefar selv eller gjennem dennes arbeidsgiver, — uttales, at spørsmaalet i henhold til sportellovens § 129, 3. led, maa besvares bekræftende.

7 janr. **Kongelig resolution****), hvorved i henhold til lov til beskyttelse av barn mot bruk av tobak av 19 april 1899

---

*) Bekjendtgj. 9 januar i Lovtid. 1ste avd. nr. 1.

**) Bekjendtgj. 9 januar i Lovtid. 1ste avd. nr. 1, hvor vedtægten er indtat.

meddeles stadfæstelse paa den av herredsstyret for Roalds herred, Romsdals amt, under 18 juli 1914 fattede beslutning til vedtægt om salg av tobak til barn m. v. 7 janr.

Kongelig resolution*), hvorved den av Grans herredsstyre i møter den 10 november og 19 december f. a. fastsatte vedtægt angaaende lukning av utsalgssteder i Grans herred, Kristians amt, stadfæstes i henhold til lov av 25 juli 1913 som gjældende indtil videre, — dog med en enkelt forandring. 7 janr.

Kongelig resolution*), hvorved den av Narviks bystyre i møte den 30 november f. a. fastsatte vedtægt angaaende lukning av utsalgssteder i Narvik stadfæstes i henhold til lov av 25 juli 1913 som gjældende indtil videre, — dog med nogen forandringer. 7 janr.

Kongelig resolution**), hvorved i medhold av § 1 i lov til forebyggelse av smughandel med alkoholiske drikke av 31 juli 1912 bestemmes, at bevertning med mat og drikke fra og med 1 mars 1915 det hele aar skal være gjenstand for bevilling paa følgende fiskevær i Lebesby og Kjøllefjords herred i Finmarkens amt: Skjøtningberg, Oksefjord, Kjøllefjord, Dyfjord, Brændgam, Kifjord, Vikaholmen, Tømmervik og Sværholt. 7 janr.

Kongelig resolution***), hvorved der i henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 meddeles approbation paa den av herredsstyret for Nordfolds herred i Nordlands amt i møte 7 november 1914 fattede beslutning om et tillæg til de for herredet ved kongelig resolution av 10 mai 1893 approberte sundhetsforskrifter. 7 janr.

Kongelig resolution**), hvorved i medhold av § 1 i lov om fredning av ferskvandsfisk av 30 mai 1894 bestemmes: 7 janr.

I. I Gran- og Krokaasvandet med mellemliggende bæk i Inderøens herred, Nordre Trondhjems amt, skal i et tidsrum av 5 aar — fra 1 januar 1915 at regne — alt fiske være forbudt i tiden fra og med 15 september til og med 31 oktober.

II. I Leksvikens herred, Nordre Trondhjems amt, skal i et tidsrum av 5 aar — fra 1 januar 1915 at regne —

---

*) Bekjendtgj. 9 januar i Lovtid. 1ste avd. nr. 1, hvor den stadfæstede vedtægt er indtat.

**) Bekjendtgj. 9 januar i Lovtid. 1ste avd. nr. 1.

***) Bekjendtgj. 9 januar i Lovtid. 1ste avd. nr. 1, hvor tillægget er indtat.

7 janr. alt fiske være forbudt i tiden fra og med 15 september til og med 31 oktober i samtlige elver og vand med undtagelse av de dele av vasdrag, hvori laks eller sjøørret gaar, dog saaledes, at for vand og elvestrækninger, som danner grænse mot naboherred, skal forbudet kun gjælde, forsaavidt tilsvarende bestemmelser er gjældende i naboherredet.

III. Overtrædelse av nærværende resolution er belagt med straf.

7 janr. **Kongelig resolution***), hvorved der i henhold til §§ 6 og 7 i lov om bygningsvæsenet av 27 juli 1896 meddeles approbation paa den av Tønsbergs bystyre i møte den 27 november 1914 fattede beslutning angaaende regulering av løkke nr. 21 (Fjeld) sammesteds med 6½ m.'s tilbaketrukket byggelinje paa østre side av den paa et fremlagt kart avmerkede 6 m. brede gate.

7 janr. **Kongelig resolution***), hvorved der i henhold til §§ 6 og 7 i lov om bygningsvæsenet av 27 juli 1896 meddeles approbation paa Notodden bystyres beslutning i møte den 17 oktober 1914 angaaende regulering av en gate med tilbaketrukne byggelinjer fra fjeldfoten ved Konrad Olsens tomt til bygrænsen ved Klevene sammesteds og videre til byggebeltets grænse (kfr. et under saken fremlagt kart).

7 janr. **Kongelig resolution****), hvorved der i henhold til lov om brandvæsenet av 15 august 1908 §§ 1, 9, 23, 67 og 69, jfr. ildsfarlighetsloven av 3 mai 1871 § 24, meddeles godkjendelse som gjældende indtil videre av det av Lærdalsørens brandstyre og brandrepræsentantskap i møte den 20 mai 1914 vedtagne utkast til regler for brandvernets ordning og tillægsbestemmelser til brandloven, forsaavidt Lærdalsørens brandkommune angaar.

7 janr. **Kongelig resolution*****), hvorved der i henhold til lov om brandvæsenet av 15 august 1908 §§ 9, 67 og 69, jfr. ildsfarlighetsloven av 3 mai 1871 § 24, meddeles stadfæstelse som gjældende indtil videre paa de av Veblungsnes bygningsrepræsentantskap i møte den 12 november 1914 vedtagne tillægsbestemmelser til brandloven, forsaavidt Veblungsnes brand- og bygningskommune angaar.

---

*) Bekjendtgj. 9 januar i Lovtid. 1ste avd. nr. 1.
**) Bekjendtgj. 9 januar i Lovtid. 1ste avd. nr. 1, hvor reglerne m. v. er indtat.
***) Bekjendtgj. 9 januar i Lovtid. 1ste avd. nr. 1, hvor tillægsbestemmelserne er indtat.

Kongelig resolution, hvorved der meddeles approbation paa den av Rindals prestegjelds Brandassuranseindretning i generalforsamlinger den 7 februar og 21 november 1914 vedtagne nye plan for indretningen, som nu benævnes Rindalens Brandassuranseforening. 7 janr.

Skrivelse fra Forsvarsdepartementet, Marinen, til Socialdepartementet, hvori uttales, at marinens verftsarbeidere som frivillig indmeldt i Norsk Jern- og Metalarbeiderforbunds sykekasse ikke antages at ha tapt den ret, som i arbeidsreglementet er hjemlet dem til frit lægetilsyn av de stadig tjenstgjørende sanitetsofficerer ved hovedstationen, der er beordret til at føre saadant tilsyn med marinens ikke forsikringspligtige arbeidere, idet staten ikke betaler nogen del av præmie for frivillige sykekassemedlemmer. 8 janr.

Stadfæstelse — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av frk. Olava Amalie Olsen ved testamente av 22 november 1894 oprettede »Aslak Olsen og hustru Karen Helene, født Christophersens legat« til fordel for værdige aldrende trængende i Barbu samt paa de under 24 april, 26 september og 15 december 1914 utfærdigede statutter for dette legat. 9 janr.

Skrivelse*) fra Utenriksdepartementet om den reviderte konvention angaaende en union til beskyttelse av den industrielle eiendomsret. 9 janr.

Skrivelse fra Justisdepartementet til amtmanden i Romsdals amt i anledning av en meddelelse fra en sorenskriver om, at han, hvis der intet haves at indvende mot en saadan ordning, agter at foreta den forandring, at tingboken for sorenskriveriet føres i to dele, en for tinglysningene og en for de øvrige tingforhandlinger. 9 janr.

Departementet uttaler, at det finder lovligheten av den av sorenskriveren paatænkte fremgangsmaate tvilsom, jfr. N. L. 1—8—2 og 3, hvor tinglysningene forutsættes indført i samme protokol, hvori tingets øvrige forhandlinger indtegnes, likesom man heller ikke finder det naturlig, at det, som forhandles paa ét ting, i ét retsmøte, indføres i flere protokoller. Departementet antar heller ikke, at de av sorenskriveren paaberopte grunde skulde gjøre en saadan fremgangsmaate særlig paakrævet.

Nye bruksregler**)for Feragen statsalmenning, approbert av Landbruksdepartementet 12 januar 1915. 12 janr.

*) Indtat i »Overenskomster« nr. 1.
**) Bekjendtgj. 16 januar i Lovtid. 1ste avd. nr. 2, hvor bruksreglerne er indtat.

12 janr. **Skrivelse** fra Justisdepartementet til en skifteret, hvori uttales, at der i skifterettenes arkiv bør opbevares bekræftet avskrift av ethvert testamente, i henhold hvortil et bo overlates en gjenlevende egtefælle til fri raadighet, eller hvor det iøvrig skjønnes, at testamentet senere vil ha betydning ved nyt skifte.

Departementet antar, at testamenterne enten bør indføres i en egen protokol eller i bekræftede løse avskrifter samles i et omslag som bilag til dødsanmeldelsesprotokollen.

Angaaende skifterettens pligt til at levere utskrifter av saadanne testamenter uttaler departementet, at det synes rimelig at anvende samme regel som med hensyn til andre utskrifter (eller gjenparter) av protokoller (eller testamenter), som beror i skifterettens arkiv.

14 janr. **Plakat***) indeholdende forandring i plakat av 16 juli 1907 m. v. angaaende indførsel av husdyr og smitteførende gjenstande.

I kraft av lov om foranstaltninger mot smitsomme husdyrsygdomme av 14 juli 1894 § 17 (jfr. lov av 26 mai 1899) bestemmes herved, at punkt II,2 i de ved kongelig plakat av 16 juli 1907 (kfr. plakater av 27 november 1908, 28 april, 18 oktober, 10 november og 1 december 1911, 9 og 22 februar, 30 mars, 21 juni og 11 oktober 1912 samt 17 december 1914) fastsatte bestemmelser om indførsel av husdyr og smitteførende gjenstande herefter skal lyde saaledes:

II. — — —

2. Det skal ved en attest, utstedt av autorisert svensk dyrlæge, godtgjøres, at dyrene ikke er eller i de nærmest forutgaaende 6 maaneder har været angrepet av ondartet smitsom husdyrsygdom, saasom kvægpest, miltbrand, mund- og klovsyke eller ondartet lungesyke, og at dyrene kommer fra et distrikt, hvor der ikke for tiden optræder eller i de sidst forløpne 6 maaneder har optraadt saadan sygdom som foran nævnt, samt at dyrene ikke i de nærmest forutgaaende 6 maaneder er indført fra utlandet.

Denne bestemmelse træder i kraft straks.

14 janr. **Kongelig resolution,****) hvorved den av Nes herredsstyre i møte 6 november 1914 besluttede vedtægt for lukning av utsalgssteder i Nes herred, Buskeruds amt, stadfæstes i henhold til lov av 25 juli 1913 som gjældende indtil videre, — dog med nogen forandringer.

14 janr. **Kongelig resolution***), hvorved post 1 i høieste resolution av 17 december 1897 om anordning av særskilt

*) Bekjendtgj. 16 januar i Lovtid. 1ste avd. nr. 2.
**) Bekjendtgj. 16 januar i Lovtid. 1ste avd. nr. 2, hvor den stadfæstede vedtægt er indtat.

opsyn under torskefisket i Øksnes og Værøy for- 14 janr.
andres saaledes, at Værøy herred deles i to opsynsdistrikter, mellem hvilke grænsen fastsættes efter følgende méd:

Ytterste odde av Lofoten paa ytre side av Værøy og Staven i Røst paa ytre side av Vedøen.

Nærværende resolution træder i kraft straks.

Kongelig resolution*), hvorved i henhold til lov angaa- 14 janr.
ende saltvandsfisket i Finmarken av 3 august 1897 § 18 bestemmes som gjældende indtil videre, at det i Lillefjord i Maasø herred, Finmarkens amt, i tiden fra og med 15 februar til og med 15 mai, forsaavidt opsyn er anordnet, skal være forbudt til fangst av torsk at anvende not eller dermed likeartet redskap, saasom almindelig eller faststaaende synkenot, slæpenot, posenot eller trawl.

Kongelig resolution**), hvorved der i henhold til § 11, 14 janr.
jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 meddeles approbation paa den av herredsstyret for Nore herred i Buskeruds amt i møter den 9 mai og 10 oktober 1914 fattede beslutning om et tillæg til de for herredet ved kongelig resolution av 9 januar 1886 approberte sundhetsforskrifter.

Kongelig resolution**), hvorved der i henhold til § 11, 14 janr.
jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 meddeles approbation paa den av herredsstyret for Nissedals herred i Bratsbergs amt i møte den 5 december 1914 fattede beslutning om et tillæg til de for herredet ved kongelig resolution av 21 april 1893 approberte sundhetsforskrifter.

Kongelig resolution**), hvorved der i henhold til § 4 i 14 janr.
lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 meddeles approbation paa Stavanger bystyres beslutning i møte den 28 oktober 1914 om et tillæg, nemlig melkevedtægter, til de for byen ved kongelige resolutioner av 9 september 1897, 3 februar 1900, 1 august 1903, 22 mai 1909 og 30 mai 1911 approberte sundhetsforskrifter.

Kongelig resolution**), hvorved der i henhold til § 11, 14 janr.
jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 meddeles approbation paa den av herredsstyret for Haus herred i Søndre Bergenhus amt i møter den 10 mars og 28 september 1914 fattede beslutning om et tillæg til de for

*) Bekjendtgj. 16 januar i Lovtid. 1ste avd. nr. 2.
**) Bekjendtgj. 16 januar i Lovtid. 1ste avd. nr. 2, hvor tillægget er indtat.

14 janr. herredet ved kongelig rosolution av 5 januar 1900 og 27 januar 1906 approberte sundhetsforskrifter.

14 janr. **Kongelig resolution***), hvorved der i henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 meddeles approbation paa den av herredsstyret for Hegre herred i Nordre Trondhjems amt i møte den 11 september 1914 fattede beslutning om tillæg til de for herredet ved kongelig resolution av 7 november 1898 og 12 november 1907 approberte sundhetsforskrifter.

14 janr. **Kongelig resolution****), hvorved der i henhold til § 89 i lov om bygningsvæsenet av 27 juli 1896 meddeles approbation paa det av Tønsbergs bystyre i møte den 27 november 1914 som tillægsbestemmelse til loven vedtagne utkast til regler for bygningsstillaser sammesteds.

14 janr. **Kongelig resolution*****), hvorved bestemmes:

1. I henhold til § 55 i lov om havne- og ringevæsenet m. v. av 10 juli 1894 meddeles stadfæstelse som gjældende indtil videre paa de av Grimstads bystyre i møte den 14 september 1914 vedtagne nye takster og regler for benyttelse av Grimstads havnevæsens brygger og tomter.

2. I henhold til samme lovs § 29 meddeles stadfæstelse paa bystyrets beslutning av 14 september 1914 om opkrævning av tonnageavgift med 6 øre pr. registerton av fartøier i utenriksk og 3 øre pr. registerton av fartøier i indenriksk fart, saaledes at beslutningen straks træder i kraft og forblir gjældende indtil videre.

14 janr. **Kongelig resolution**, hvorved der i henhold til lov om fattigvæsenet av 19 mai 1900 §§ 28 og 33 meddeles stadfæstelse — med en enkelt forandring — paa en fremlagt av vedkommende utvalg foreslaat plan for et sikkerhetsfond ved A/S Kvina gruber i Fjotlands herred, Lister og Mandals amt.

14 janr. **Kongelig resolution**, hvorved der meddeles approbation paa forandringer i § 4 og § 19, 1ste led, i den for Skiptvets Brandforsikringsforening for Løsøre ved kongelig resolution av 22 december 1911 approberte plan, vedtat i foreningens generalforsamling den 19 oktober 1914, jfr. Skiptvets herredsstyres beslutning i møte den 20 august 1913.

*) Bekjendtgj. 16 januar i Lovtid. 1ste avd. nr. 2, hvor tillægget er indtat.

**) Bekjendtgj. 16 januar i Lovtid. 1ste avd. nr. 2, hvor reglerne er indtat.

***) Bekjendtgj. 16 januar i Lovtid. 1ste avd. nr. 2.

Kongelig resolution, hvorved der er git postreglementets kap. XIX følgende tillæg: 14 janr.

»Poststedene er pligtige til efter paalæg av paatalemyndigheten (riksadvokaten, statsadvokaten og politiets funktionærer) at gi militære autoriteter anledning til i politiets overvær at undersøke postkorrespondansen til og fra de personer, som av skjellig grund mistænkes for strafbar handling mot lov om forsvarshemmeligheter av 18 august 1914. Forinden undersøkelsen foretages, skal de funktionærer, som foretar undersøkelsen, ha avlagt taushetsløfte.

Med militære autoriteter i ovennævnte forbindelse forstaaes: Forsvarsdepartementet, kommanderende general (admiral), generalstabs-(admiralstabs-)chef, distriktskommandochefer (sjømilitære distriktskommandochefer), kommandanter, eskadre-, avdelings- og skibschefer for større fartøier eller de officerer, som disse maatte ha bemyndiget dertil.

Saafremt det efter foretat undersøkelse ansees nødvendig at beslaglægge korrespondansen, blir bestemmelserne i lov om rettergangsmaaten i straffesaker at følge (jfr. lovens § 215).

Ved postkontorene blir der at føre fortegnelser over postsaker, som underkastes saadan kontrol som her omhandlet, med oplysning om hvad der er foretat i hvert enkelt tilfælde, saaledes at der kan gives fornødne oplysninger til Poststyrelsen i tilfælde av senere efterspørsler eller lignende.«

Skrivelse fra Justisdepartementet til riksadvokaten, hvori det henstilles at gi statsadvokaterne paalæg om at indsende nøiagtig indberetning til Polititidendens redaktion, naar der i sak angaaende forbrydelse i henhold til straffeprocesslovens § 85, sidste punktum, fattes beslutning om betingelsesvis at undlate paatale. Polititidendens redaktion vil indta meddelelsen i tidenden under avdeling C, forskjellige meddelelser. 15 janr.

Skrivelse*) fra Forsvarsdepartementet, Armeen, hvorefter forbudet av 18 december 1914 mot utførsel av motorer og motorbaater herefter kun gjælder motorer paa over 15 hestekræfter, som er konstruert for en større omdreiningshastighet end 600 omdreininger pr. minut og samtidig har en vegt under 25 kg. pr. hestekraft, samt motorbaater, hvori saadanne motorer er indsat. 16 janr.

Stadfæstelse — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av frk. Hansine Kerkhoff ved testamente av 19 januar 1910 oprettede »Otto Næverman Michelsen og hustru Gjertrude Metta Michelsen, født Kerkhoffs legat« til 20 janr.

*) Bekjendtgj. 25 januar i Lovtid. 1ste avd. nr. 3.

20 janr. bedste for værdige trængende haandverkere eller enker efter saadanne samt paa de under 25 september 1914 utfærdigede statutter for dette legat.

21 janr. **Skrivelse** fra Finansdepartementet til Akers ligningsnævnd foranlediget ved en forespørsel om, i hvilken utstrækning utgifter til befordring mellem hjemmet og forretningsstedet i eller utenfor kommunens grænser burde komme til fradrag ved indtægtsbeskatningen.

Departementet uttaler, at det antages at følge av bestemmelsen i landskattelovens § 44 (byskattelovens § 38), at en skatyder i sin almindelighet har krav paa fradrag i indtægtsbeskatning for nødvendige og virkelig hatte befordringsutgifter, forsaavidt angaar reiser til erhvervelse av den indtægt, som kommer til beskatning i vedkommende kommune.

21 janr. **Meddelelse** fra Forsvarsdepartementet til hæren angaaende skibes forhold likeoverfor krigsfartøier paa norsk omraade:

Fartøier har i norsk farvand straks at stoppe, naar der fra krigsfartøi eller bevogtningsfartøi gives opmerksomhetssignal med dampfløiten eller skytes varselsskud.

22 janr. **Kongelig resolution***), hvorved der i henhold til § 41 i plakat av 16 mars 1910 indeholdende regler til forebyggelse av sammenstøt mellem fartøier m. v. meddeles approbation paa post A i Haugesunds havnestyres beslutning av 12 september 1914 angaaende regulering av trafikken i Smedesundet ved Haugesund.

Nærværende resolution træder i kraft straks.

22 janr. **Kongelig resolution****), hvorved den av Nedre Eker herredsstyre i møte 21 december 1914 fattede beslutning om forandringer i den ved kongelig resolution av 5 august 1910 stadfæstede vedtægt angaaende lukningstid for utsalgssteder i Nedre Eker herred, Buskeruds amt, stadfæstes i henhold til lov om lukningstid for utsalgssteder av 25 juli 1913 som gjældende indtil videre.

Forandringene træder i kraft 15 februar 1915 og gaar ut paa, at vedtægtens § 2 skal utgaa, samt at § 1, 2det punktum, skal lyde saaledes:

»Fredage samt fra og med 15 til og med 23 december er det tillatt at holde aapent til kl. 9 aften«.

---

*) Bekjendtgj. 25 januar i Lovtid. 1ste avd. nr. 3, hvor post A i beslutningen er indtat.

**) Bekjendtgj. 25 januar i Lovtid. 1ste avd. nr. 3.

Kongelig resolution*), hvorved den av Sandefjords bystyre under 4 december 1914 besluttede vedtægt angaaende lukningstid for utsalgssteder i Sandefjord stadfæstes i henhold til lov om lukningstid for utsalgssteder av 25 juli 1913 som gjældende indtil videre, — dog med nogen forandringer. 22 janr.

Vedtægten træder istedenfor den ved kongelig resolution av 10 september 1912 stadfæstede vedtægt.

Kongelig resolution**), hvorved den av Flekkefjords bystyre i møte 28 december 1914 fattede beslutning om forandring i den ved kongelig resolution av 20 mars 1914 stadfæstede vedtægt angaaende lukning av utsalgssteder i Flekkefjord by stadfæstes med visse forandringer i henhold til lov av 25 juli 1913 som gjældende indtil videre, og saaledes at beslutningen indføies i vedtægten som en ny § 2. 22 janr.

Forandringen træder i kraft 15 februar 1915. Indtil da blir den tidligere vedtægt gjældende.

Kongelig resolution***), hvorved der i henhold til lov til beskyttelse av barn mot bruk av tobak av 19 april 1899 meddeles stadfæstelse paa den av herredsstyret for Søndre Lands herred, Kristians amt, under 21 december 1914 fattede beslutning til vedtægt om salg av tobak til barn m. v. 22 janr.

Kongelig resolution***), hvorved der i henhold til lov til beskyttelse av barn mot bruk av tobak av 19 april 1899 meddeles stadfæstelse paa den av herredsstyret for Søndeleds herred, Nedenes amt, under 14 december 1914 fattede beslutning til vedtægt om salg av tobak til barn m. v. 22 janr.

Kongelig resolution***), hvorved der i henhold til lov til beskyttelse av barn mot bruk av tobak av 19 april 1899 meddeles stadfæstelse paa den av herredsstyret for Vennesla herred, Lister og Mandals amt, under 16 december 1914 fattede beslutning til vedtægt om salg av tobak til barn m. v. 22 janr.

Kongelig resolution†), hvorved der i henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 22 janr.

*) Bekjendtgj. 25 januar i Lovtid. 1ste avd. nr. 3, hvor den stadfæstede vedtægt er indtat.

**) Bekjendtgj. 25 januar i Lovtid. 1ste avd. nr. 3, hvor den forandrede vedtægt er indtat.

***) Bekjendtgj. 25 januar i Lovtid. 1ste avd. nr. 3, hvor vedtægten er indtat.

†) Bekjendtgj. 25 januar i Lovtid. 1ste avd. nr. 3, hvor tillægget er indtat.

22 janr. meddeles approbation paa den av herredsstyret for Hamarøy herred i Nordlands amt i møte den 23 november 1914 fattede beslutning om et tillæg til de for herredet ved kongelig resolution av 3 juni 1882 approberte sundhetsforskrifter.

22 janr. **Kongelig resolution***), hvorved der i henhold til § 4 i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 meddeles approbation paa den av bystyret for Narvik i møter 27 mai og 28 oktober 1914 fattede beslutning om nye almindelige forskrifter med hensyn til sundhetsvæsenet inden byen, — dog med et par forandringer.

22 janr. **Kongelig resolution****), hvorved i medhold av § 7 i lov av 18 august 1914 om salg og utførsel av fødevarer m. v. bestemmes, at det i samme lovs § 4 indeholdte utførselsforbud midlertidig sættes ut av kraft, forsaavidt angaar mineralske oljer og fødevarer, der fra Norge utføres til bruk for befolkningen i Tärna og Vilhelmina sogne av Västerbottens len i Sverige over de toldstationer, over hvilke saadan varetransport sædvanlig foregaar.

Dog skal denne bestemmelse bortfalde og utførselsforbudet straks træde i kraft igjen, saafremt de særlige bestemmelser i Sverige om utførsel til Norge fra Tärna og Vilhelmina sogne ophæves, nemlig den svenske regjerings bestemmelse av 17 august 1914 om ophævelse av utførselsforbudet, forsaavidt angaar utførsel over den norske grænse fra Tärna sogn, og en tilsvarende bestemmelse, som den svenske regjering vil fatte for Vilhelmina sogns vedkommende.

22 janr. **Kongelig resolution****), hvorved der i henhold til § 89 i lov om bygningsvæsenet av 27 juli 1896 meddeles approbation paa Fredrikstads bystyres beslutning i møte den 17 december 1914 angaaende forandring i § 8 i de ved kongelig resolution av 26 mars 1898 approberte byggeforskrifter for Fredrikstad.

Beslutningen er saalydende:

»Som tillægsbestemmelse for Fredrikstad til den almindelige bygningslov av 27 juli 1896 vedtages følgende:

Til taktækning maa ikke anvendes krum taksten, men kun saadan flat taksten, som er godkjendt av Departementet for de Offentlige Arbeider«.

---

*) Bekjendtgj. 25 januar i Lovtid. 1ste avd. nr. 3, hvor de approberte nye sundhetsforskrifter er indtat.

**) Bekjendtgj. 25 januar i Lovtid. 1ste avd. nr. 3.

Kongelig resolution*), hvorved der i henhold til § 5, jfr. § 8, i lov om bygningsvæsenet i Trondhjem av 11 juni 1906 meddeles approbation paa den av Strindens herredsstyre i møte den 8 august 1914 fattede beslutning angaaende regulering med tilbaketrukne byggelinjer av en Jernbaneverkstedsarbeidernes byggesamlag tilhørende parcel av Marienlyst i Strinden, dog saaledes at en 2,5 m. bred vei utgaar av planen (kfr. et under saken fremlagt kart). 22 janr.

Kongelig resolution**), hvorved der i henhold til lov om brandvæsenet av 15 august 1908 §§ 23 og 24, jfr. § 27, meddeles godkjendelse som gjældende indtil videre av det av Notoddens bystyre i møte senest den 15 december 1914 vedtagne forslag til regler og forskrifter for brandvernet sammesteds. 22 janr.

Kongelig resolution, hvorved der meddeles approbation paa den i generalforsamling den 23 november 1914 vedtagne nye plan for Melhus, Leinstranden og Flaa gjensidige Brandforsikringsforening. 22 janr.

Kongelig resolution, hvorved der i henhold til § 25 i lov av 10 juli 1894 angaaende offentlige tjenestemænds skyss- og kostgodtgjørelse herefter tilstaaes avdelingsingeniører og ingeniørassistenter i Telegrafvæsenet under reiser i offentlige anliggender kostgodtgjørelse efter de i nævnte lovs §§ 17 og 18 for 2den klasse bestemte satser. 22 janr.

Kongelig resolution, hvorved bestemmes: 22 janr.

1. At det i henhold til § 55 i lov om havne- og ringevæsenet m. v. av 10 juli 1894 meddeles stadfæstelse paa Fredrikstads bystyres beslutning av 26 mars 1914 om, at avgiftene efter de ved kongelig resolution av 3 juni 1879 fastsatte takster for benyttelse av byens brygger skal beregnes efter fartøienes bruttotonnage.
2. At samme beregningsmaate i henhold til nævnte lovbestemmelse gjøres gjældende for Toldvæsenets brygge i Fredrikstad.

Nye bruksregler***) for Budalens statsalmenning, approbert av Landbruksdepartementet 22 januar 1915. 22 janr.

Stadfæstelse — meddelt av Kirkedepartementet — paa en av enkefru Louise Margrethe Heftye, født Skjelderup, ved 22 janr.

*) Bekjendtgj. 25 januar i Lovtid. 1ste avd. nr. 3.
**) Bekjendtgj. 25 januar i Lovtid. 1ste avd. nr. 3, hvor reglerne m. v. er indtat.
***) Bekjendtgj. 25 januar i Lovtid. 1ste avd. nr. 3, hvor bruksreglerne m. v. er indtat.

22 janr. gavebrev av 19 januar 1914 skjænket tillægsgave, stor kr. 100 000,00 til det ved kongelig resolution av 3 december 1880 stadfæstede Jørgen H. Heftyes og hustrus legat til understøttelsesselskapet for husarme i Kristiania samt paa et under 24 november 1914 utfærdiget tillæg til de for legatet tidligere gjældende statutter.

22 janr. **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av frk. Anne Christiane Hesselmann ved testamente av 12 mars 1908 oprettede »Christian Gerhard Ameln Hesselmann og Anne Christiane Hesselmanns legat« for værdige trængende av borgerstand inden Bergens by eller nærmeste omegn samt paa den under 1 oktober 1914 utfærdigede fundas for dette legat.

23 janr. **Skrivelse** fra Finansdepartementet til amtmanden i Buskeruds amt foranlediget ved en forespørsel fra et formandskap om, hvorvidt et herredstyre har lovlig adgang til at tilstaa medlemmer av en særskilt klagenævnd større godtgjørelse end den i landskattelovens § 93, sidste led, bestemte (skyss- og kostgodtgjørelse som for ordførere bestemt).

Departementet uttaler, at spørsmaalet maa besvares benegtende.

25 janr. **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa et av 27 kvinder og mænd ved gavebrev av 23 mai 1914 stiftet »Overlæge Klaus Hanssens fond« til fremme av lægevidenskabelig forskning i Bergen samt paa de av stifterne utfærdigede statutter for dette fond.

25 janr. **Rundskrivelse** fra Finans- og Tolddepartementet til amtmændene.

Efter undersøkelser, som departementet har latt anstille med et av overkontrolør E. Simonsen patentert raapetroleumsdestillat indtil 300°, antar departementet, at dette vil være et mindst likesaa betryggende denatureringsmiddel for brændevin som den nu anvendte blanding av metylalkohol og pyridinbaser, naar destillatet tilsættes brændevinet med $^1/_2$ vegtprocent. Saavidt undersøkelserne har vist, skulde ogsaa varen — uten at medføre nogen skade med hensyn til det denaturerte brændevins brukbarhet — kunne anvendes som denatureringsmiddel ialfald i de samme tilfælde, hvori man hittil har brukt metylalkohol og pyridinbaser eller terpentinolje.

Da det nævnte raapetroleumsdestillat desuten er forholdsvis billig, finder departementet at burde bestemme:

1. at de personer, bedrifter eller institutioner, som efter gjældende bestemmelser er git bevilling til told- eller avgiftsfri

utlevering av brændevin mot denaturering av samme, skal ha adgang til, saafremt de maatte ønske det, at faa brændevinet denaturert ved tilsætning av $^1/_2$ vegtprocent raapetroleumsdestillat indtil 300°, og 25 janr.

2. at brændevin, som er denaturert paa nævnte maate, med hensyn til kontrol og salg skal være undergit de bestemmelser, som gjælder for brændevin, denaturert med metylalkohol og pyridinbaser.

Som følge av bestemmelsen under punkt 2 vil brændevin, denaturert med raapetroleumsdestillat, uten yderligere tilsætning kunne sælges av dem, som har ret til salg av denaturert brændevin. Likeledes behøver de, som faar utlevert brændevinet for derav at tilberede politur, fernis o. l., ikke at føre autorisert bok over varen, hvad de er pligtige til, naar denatureringen er skedd ved tilsætning av terpentinolje eller et svakere denatureringsmiddel, likesom offentlig eftersyn av deres beholdninger av brændevinet ikke vil være nødvendig. Endvidere følger det av bestemmelsen under punkt 2, at mottageren av det omhandlede brændevin ved dettes forsendelse fra et sted til andet ikke behøver at tilkalde vedkommende politimyndighet for at bryte sendingens forsegling og undersøke, om dens indhold er i orden.

Raapetroleumsdestillatet, hvorav departementet vil la anskaffe en beholdning ved Kristiania toldkammer, utleveres av dette likesom metylalkohol og pyridinbaser kun efter rekvisition gjennem kontrolvæsenet eller toldvæsenet. Betalingen for denatureringsmidlet, som indtil videre fastsættes til kr. 0,35 pr. kg., blir at erlægge ved rekvisitionen og, forsaavidt denne sker gjennem kontrolvæsenet eller gjennem toldvæsenet utenfor Kristiania sjøtoldsted, at tilstille Kristiania toldkammer samtidig med rekvisitionen.

Amtmanden anmodes om at gjøre politimyndighetene i sit distrikt bekjendt med rundskrivelsens indhold.

Rundskrivelse fra Medicinaldirektøren til samtlige læger: 25 janr.

Foranlediget ved et indtruffet tilfælde av uoverensstemmelse mellem civile og militære lægers bedømmelse av en persons dygtighet til militærtjeneste har chefen for armeens sanitet henstillet til mig paany at bringe i lægernes erindring mine rundskrivelser av 11 juli 1910 og 3 januar 1912.

Attester, som utstedes av civile læger til bruk for militære mandskaper ved utskrivningsmøter eller anden militær lægebedømmelse, bør ikke indeholde uttalelse om vedkommende læges opfatning med hensyn til tjenestedygtighetsspørsmaalet, men alene de faktiske oplysninger, som lægen maatte kunne gi til bedømmelse av vedkommendes øieblikkelige og tidligere helbredstilstand. Der er nemlig nu i forskjellige militære tjeneste-

25 janr. grener passende anvendelse ogsaa for mandskaper med mangler, som for civile læger kan synes at gjøre vedkommende uskikket til militærtjeneste.

Chefen for armeens sanitet har endvidere oplyst, at lægeattest til bruk som forannævnt alene tillægges betydning, hvis den fremkommer i konvolut, som er gjenklæbet av lægen og ikke senere aapnet av mandskapet. Lægen bør derfor gjøre vedkommende opmerksom herpaa og for sikkerhets skyld forsyne konvolutten med saadan paaskrift: »Lægeattest for N. N. Maa ikke aapnes av nogen anden end vedkommende militærlæge«.

26 janr. **Skrivelse***) fra Utenriksdepartementet, hvorved i medhold av lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at det indtil videre er forbudt at utføre fra riket vaaben og dele derav samt ammunition.

Denne bestemmelse træder i kraft straks.

26 janr. **Skrivelse***) fra Utenriksdepartementet, hvorved i medhold av lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at det under 24 december f. a. utfærdigede forbud mot utførsel av riket av aluminium utvides til at omfatte:

Aluminiumsavfald samt aluminium bearbeidet til plater, baand, rør, stænger, ringer og traad samt støpte formstykker.

Denne bestemmelse træder i kraft straks.

27 janr. **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av Olav Andersen Lavik ved testamente av 28 juni 1912 oprettede legat til Eksingedalen samt paa de under 20 november 1914 utfærdigede statutter for dette legat.

27 janr. **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av frk. Bergitte Dorthea Paus ved testamente av 23 februar 1888 oprettede legat for ugifte trængende kvinder i Porsgrund samt paa de for dette legat utfærdigede statutter.

27 janr. **Srivelse** fra Finansdepartementet til amtmanden i Jarlsberg og Larviks amt foranlediget ved en forespørsel fra formanden i et takstutvalg om, hvorvidt en skatyder var pligtig til at motta valg som medlem av de i landskattelovens § 80, andet led, omhandlede takstutvalg og i tilfælde, hvorlænge de valgte var pligtige til at fungere.

*) Bekjendtgj. 27 januar i Lovtid. 1ste avd. nr. 4.

Departementet uttaler, at stillingen som medlem av de 27 janr.
særskilte takstutvalg efter nævnte lovbestemmelse antages rettest at burde betragtes som et ombud, som vedkommende indenbygdsboende mand, der maatte vælges som medlem, er forpligtet til at overta; jfr. Ot. prp. nr. 5 for 1909 side 148.

Med hensyn til spørsmaalet om, hvorlænge de valgte er forpligtet til at fungere, meddeles, at landskatteloven ikke herom indeholder nogen bestemmelse. Under lovens taushet om dette punkt er departementet mest tilbøielig til at anta, at man analogisk bør følge de regler, som efter landskattelovens § 68 gjælder for medlemmer av ligningsnævnd med hensyn til funktionstid og ret til at undslaa sig for gjenvalg.

Kongelig kundgjørelse*) [1]) om bemyndigelse for Finans- 29 janr.
og Tolddepartementet til at utfærdige partialobligationer for statslaanet av 1915.

Stortinget har den 2 juli 1914 fattet saadan beslutning:

»Stortinget samtykker i, at der for statskassens regning til jernbanebygningens fortsættelse m. v. optages et laan, indenlands eller utenlands, til et effektivt beløp av indtil 60 mill. kroner og med en avbetalingstid av høist 60 aar.«

I henhold til denne beslutning har Vi den 14 juli 1914 bemyndiget Vort Finans- og Tolddepartement til at opta laan for statskassens regning.

Da Vort Finans- og Tolddepartement derefter — i henhold til den saaledes givne bemyndigelse — under 5 december 1914 har avsluttet kontrakt med et indenlandsk bankkonsortium, bestaaende av Norges Bank, Andresens Bank A/S, Centralbanken for Norge, Christiania Bank og Kreditkasse, Den norske Creditbank, Kristiania Folkebank, Kristiania Hypothek- og Realkreditbank, Privatbanker utenfor Kristiania, repræsentert ved formanden i de utenbys bankers centralforening, samt sparebanker i og utenfor Kristiania, repræsentert ved formanden i sparebankernes centralforening, om overtagelse av et indenlandsk 5 pct. statslaan til et nominelt beløp av 20 mill. kroner,

saa bemyndiger Vi herved, i overensstemmelse med den i Vort statsraad idag tagne beslutning, Vort Finans- og Tolddepartement til paa den norske statskasses vegne for laanets nominelle beløp at utstede partialobligationer, lydende paa ihændehaveren og bærende 5 pct. aarlig rente.

Kongelig resolution*), hvorved i henhold til lov av 28 29 janr.
mai 1881 om politivedtægter for rikets ladesteder meddeles

*) Bekjendtgj. 1 februar i Lovtid. 1ste avd. nr. 5.
[1]) Se St.prp. nr. 137 for 1914. Indst. S. LIII s. a. St.tid. s. 2685—2689.

29 janr. stadfæstelse paa en av Namsos kommunestyre den 28 december 1914 fattet beslutning om forandring i § 26 i de ved Kronprinsregentens resolution av 2 mai 1896, jfr. kongelig resolution av 13 mars 1897, stadfæstede politivedtægter for ladestedet.

Beslutningen gaar ut paa, at der i nævnte bestemmelse, 1ste punktum, efter »maskerade« indskytes ordene: »karusel, skytebane, ringkastning«, samt at der i §ens slutning efter »forskudsvis« tilføies: »Politimesteren kan ogsaa bestemme avgiften til 10 % av bruttoindtægten av hver forestilling. Avgiften indbetales i saa fald efter politimesterens nærmere bestemmelse«.

29 janr. **Kongelig resolution***), hvorved de av Notoddens bystyre i møte den 22 december 1914 vedtagne vedtægter for Notoddens folkeregister stadfæstes i medhold av lov nr. 3 av 29 april 1905 § 1.

29 janr. **Kongelig resolution****), hvorved den av Hyllestads herredsstyre i møte 30 december 1914 besluttede vedtægt angaaende lukning av utsalgssteder i Hyllestads herred, Nordre Bergenhus amt, stadfæstes i henhold til lov av 25 juli 1913 som gjældende indtil videre, — dog med et par forandringer.

29 janr. **Kongelig resolution****), hvorved den av Vaagans herredsstyre i møter den 29 oktober og 29 december 1914 besluttede vedtægt for lukning av utsalgssteder i Kabelvaag og Svolvær stadfæstes i henhold til lov 25 juli 1913 som gjældende indtil videre, — dog med en enkelt forandring.

29 janr. **Kongelig resolution*****), hvorved der i henhold til § 4 i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 meddeles approbation paa de av Porsgrunds bystyre i møte 24 november 1914 fattede beslutninger om tillæg til § 2 i kap. III og § 11 i kap. X i de for kjøpstaden ved kongelig resolution av 27 august 1909 approberte sundhetsforskrifter, — dog med en enkelt forandring.

29 janr. **Kongelig resolution** †), hvorved der i henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai

---

*) Bekjendtgj. 1 februar i Lovtid. 1ste avd. nr. 5, hvor vedtægtene er indtat.

**) Bekjendtgj. 1 februar i Lovtid. 1ste avd. nr. 5, hvor den stadfæstede vedtægt er indtat.

***) Bekjendtgj. 1 februar i Lovtid. 1ste avd. nr. 5, hvor de approberte tillæg er indtat.

†) Bekjendtgj. 1 februar i Lovtid. 1ste avd. nr. 5, hvor den approberte forandring m. v. er indtat.

1860 meddeles approbation paa den av herredsstyret for Fjelds herred i Søndre Bergenhus amt i møte den 15 april 1914 fattede beslutning om forandring i og tillæg til de for herredet ved kongelig resolution av 3 februar 1900 approberte sundhetsforskrifter, — dog med en enkelt forandring. 29 janr.

Kongelig resolution*), hvorved der i henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 meddeles approbation paa den av herredsstyret for Næsseby herred i Finmarkens amt i møter 8 mai og 14 november 1914 fattede beslutning om et tillæg til de for herredet ved kongelig resolution av 19 februar 1884 approberte sundhetsforskrifter. 29 janr.

Kongelig resolution**), hvorved der i henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 meddeles approbation paa den av herredsstyret for Næsseby herred i Finmarkens amt i møter den 22 februar 1913 og 14 november 1914 fattede beslutning om forskrifter med hensyn til sundhetsvæsenet i fiskeværinden herredet. 29 janr.

Kongelig resolution**), hvorved der i henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 meddeles approbation paa de av herredsstyrerne for Sydvaranger og Nordvaranger herreder i Finmarkens amt i møter, henholdsvis 8 september og 22 august 1914, fattede beslutninger om forskrifter med hensyn til sundhetsvæsenet i fiskeværene Bugønes og Gr-Jakobselv i Sydvaranger og fiskeværene i Nordvaranger herred. 29 janr.

Kongelig resolution***), hvorved bestemmes: 29 janr

1. I medhold av § 6 i lov om vernskogens bevarelse og mot skogens ødelæggelse m. v. av 8 august 1908 meddeles approbation paa de av herredsstyret for Nannestads herred, Akershus amt, i møte den 30 november 1914 besluttede skogvedtægter for herredet.
2. Skogvedtægtene træder i kraft straks.

Kongelig resolution†), hvorved den ved kongelig resolution av 24 september 1904 meddelte tilladelse til opfø- 29 janr.

*) Bekjendtgj. 1 februar i Lovtid. 1ste avd. nr. 5, hvor tillægget er indtat.

**) Bekjendtgj. 1 februar i Lovtid. 1ste avd. nr. 5, hvor sundhetsforskriftene er indtat.

***) Bekjendtgj. 1 februar i Lovtid. 1ste avd. nr. 5, hvor skogvedtægtene er indtat.

†) Bekjendtgj 1 februar i Lovtid. 1ste avd. nr. 5, hvor beslutningene er indtat.

29 janr. relse av træbygninger i visse strøk av Horten forandres overensstemmende med Hortens bystyres beslutninger i møter den 24 juli og 24 september 1914.

29 janr. **Kongelig resolution**, hvorved der meddeles approbation paa de i generalforsamlinger den 26 april 1913, 2 mars og 20 mai 1914 vedtagne forandringer i §§ 4, 25 og 29 i den ved høieste resolution av 28 april 1896, jfr. den Norske Regjerings resolution av 25 september 1905, approberte plan for Faabergs gjensidige Brandforsikringsforening.

29 janr. **Kongelig resolution**, hvorved nogen forandringer i det ved kongelig resolution av 16 juli 1904 (jfr. kongelig resolution av 29 juni 1911) fastsatte jernbanetransportreglement approberes til befølgelse, hvorhos Forsvarsdepartementet bemyndiges til — efter konferanse med Departementet for de Offentlige Arbeider — fremtidig at foreta de forandringer i nævnte reglement, som maatte ansees nødvendige.

29 janr. **Rundskrivelse** fra Justisdepartementet til amtmændene:

Ifølge lov om adgang til opløsning av egteskap av 20 august 1909, dens § 14, 2det led, kan det i bevilling til egteskapets opløsning paalægges manden at utrede bidrag til hustruens underhold, saalænge hun ikke indgaar nyt egteskap.

Departementet har hat anledning til at erfare, at denne bestemmelse i tilfælde, hvor der allerede før egteskapets opløsning har været utfærdiget bidragsresolution mot manden, har voldt vanskeligheter med hensyn til bidragets inddrivelse, og at der praktiseres forskjellig av overøvrighetene, forsaavidt angaar spørsmaalet om, hvorvidt den tidligere utfærdigede bidragsresolution uten videre skal gjælde ogsaa efter egteskapets opløsning.

Til opnaaelse av ensartet praksis i tilfælde som de nævnte skal man herved meddele og bede iagttat følgende:

Overøvrighetene bør i forbindelse med kommunikationen av de dem fra departementet oversendte bevillinger til egteskapets opløsning, i hvilke er indtat paalæg om bidragspligt for manden, gjøre opmerksom paa, at forsaavidt bidragspligten agtes gjort effektiv efter egteskapets opløsning, maa ny avgjørelse træffes av overøvrigheten — hvad der kan ske enten ved utfærdigelse av ny resolution eler ved paategning paa den ældre —, og at derfor vedkommende bidragsberettigede bør indsende behørig andragende herom.

I forbindelse hermed bør overøvrigheten træffe bestemmelse om, hvorvidt den ældre resolution skal forbli gjældende, indtil ny avgjørelse er truffet.

Tilsvarende fremgangsmaate blir at benytte ved kommunikationen av de bevillinger til ophævelse av det egteskapelige samliv, som meddeles av Kongen, og i hvilke paalæg om bidragspligt er indtat. 29 janr.

Ifølge samme lovs § 13, sidste led, maa en før bevilling til ophævelse av det egteskapelige samliv indgaat overenskomst om avvikende fordeling av formuen for at bli forbindende godkjendes av overøvrigheten.

Efter motivene har denne bestemmelse til hensigt at forebygge, at en egtefælle tiltvinger sig uforholdsmæssige formuesfordele som betingelse for at gaa med paa overenskomst om ophævelse av det egteskapelige samliv.

Departementet har fundet grund til at henlede opmerksomheten paa denne uttalelse i motivene samt til at indskjærpe, at overøvrighetens stilling ved spørsmaalet om godkjendelse av saadanne overenskomster ikke kan antages at være av rent formel art, men at overøvrigheten pligtmæssig har at granske, hvorvidt overenskomsten hører til dem, som lovbestemmelsen søker at forebygge, før avgjørelse om overenskomstens godkjendelse eller ikke-godkjendelse træffes.

Skrivelse fra Finansdepartementet til ligningschefen i Kristiania foranlediget ved en forespørsel om forstaaelsen av uttrykket »kan ilignes formuesskat« i byskattelovens § 22, første led (landskattelovens § 27). 29 janr.

Departementet uttaler, at man antar, at det nævnte uttryk maa forstaaes som blot indeholdende forskrift om, at skattepligt foreligger, og at ligningsmyndighetene derfor ikke har adgang til i noget tilfælde av billighetshensyn at frita de i paragraffen omhandlede familiestiftelser o. s. v. for beskatning. Hensigten med den citerte lovbestemmelse er at foreskrive, at disse familiestiftelser m. v. er pligtige til at erlægge formuesskat i motsætning til de stiftelser m. v. som efter den foregaaende § 21 (landlovens § 26), bokstav h, er fritat for saadan skattepligt.

Skrivelse fra medicinaldirektøren til forretningsføreren for en kredssykekasse, hvori meddeles, at der i den medicinaldirektoratet underlagte medicinalrevision kun revideres medicinregninger, som skal betales av det offentlige (stat og kommuner). Herfra gjøres kun undtagelse i ganske særlige tilfælde. 29 janr.

Stadfæstelse — meddelt av Kirkedepartementet — paa det i anledning av jubilæet i 1914 stiftede »De amerikanske Aalingers og Torpingers legat« for værdige trængende i Aals herred samt paa de under 31 oktober 1914 utfærdigede statutter for dette legat. 30 janr.

30 janr. **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av forhenværende kjøbmand Søren Joachim Øyen ved testamente av 3 juli 1909 oprettede legat til understøttelse av arbeidere ved Trondhjems mekaniske verksted og Trolla bruk samt deres efterlatte og paa de under 3 december 1914 vedtagne vedtægter for dette legat.

30 janr. **Nye bruksregler***) for Hafslo almenning, approbert av Landbruksdepartementet 30 januar 1915.

30 janr. **Rundskrivelse** fra medicinaldirektøren til helseraadsordførerne.

Lov av 8 mai 1900 angaaende særegne foranstaltninger mot tuberkuløse sygdomme bestemmer i § 8, at gang- og sengklær, der er benyttet av en tuberkuløs syk, ikke maa overlates andre til eiendom eller bruk, før de er renset paa saadan maate, som efter omstændighetene ansees fornøden. De nærmere regler om denne renselse skal fæstsættes av helseraadet.

Overlægen for tuberkulosen har i en hertil indsendt forestilling meddelt, at han har bragt i erfaring, at det ofte hænder, at gjenstande, som tilhører eller har tilhørt tuberkuløse personer, gives bort, pantsættes eller sælges uten at ha været desinfisert paa betryggende maate, dels mens patienten endnu er ilive dels efter dennes død. Det maa befrygtes, at sygdommen herved kan utbredes.

I anledning herav henstilles til helseraadene at ha sin opmerksomhet henvendt herpaa og saavidt mulig paase den omhandlede bestemmelse i tuberkuloselovens § 8 overholdt.

Forøvrig henvises til punkt IV i cirkulære av 31 oktober 1900 (indtat i Norsk medicinallovgivning).

1 febr. **Skrivelse** fra Justisdepartementet til amtmanden i Akershus amt i anledning av en forespørsel fra en lensmand om, hvorvidt autorisation av amtmanden eller herredets ordfører antages nødvendig for, at utpantning kan foregaa med hjemmel av veiloven av 21 juni 1912 § 77.

Departementet uttaler, at spørsmaalet er av judiciel art, men at man er enig med amtmanden i, at de omhandlede utpantninger for kommunens tilkommende kan foretages uten autorisation (»utpantningsordre«), idet nogen saadan ikke er anordnet i den anførte lovbestemmelse; jfr. det av amtmanden citerte sted i Hagerups Civilproces II, 2 utgave, side 294—295.

2 febr. **Skrivelse** fra Justisdepartementet til stiftamtmanden i Kristiania, hvori departementet paa grund av mange derover

*) Bekjendtgj. 6 februar i Lovtid. 1ste avd. nr. 6, hvor bruksreglerne er indtat.

fremførte klager anmoder stiftamtmanden om at meddele Kristiania politikammer, at der ved meddelelse av lotteritilladelser bør opstilles som vilkaar, at det efter avsluttet lodtrækning i fornøden utstrækning gjennem avertissement skal meddeles lodkjøperne, naar og hvor trækningsliste kan faaes. Departementet anser det i saa henseende ikke tilstrækkelig, at det meddeles, at trækningsliste er at faa hos forhandlerne, hvorimot avertissementet bør indeholde fortegnelse over, hvilke disse er. 2 febr.

Lignende vilkaar bør stilles ved meddelelse av tilladelse til lodsalg utenfor det distrikt, hvor lotteriet avholdes (jfr. departementets i Lovtidenden indtagne skrivelse av 13 oktober 1911).

Samme krav bør stilles til lotterier, som allerede har faat tilladelse.

Skrivelse fra Forsvarsdepartementet, Marinen, til overlodsen i det søndenfjeldske distrikt, hvori uttales, at et fartøi, som paa reise fra Jamaica til Riga paa grund av den utbrutte europæiske krig fik ordre gjennem Oksø signalstation om at gaa ind til Lillesand for at avvente begivenhetenes gang samt proviantere og muligens skifte endel av besætningen, var lodspligtig ved indseilingen til Lillesand. Tilfældet antoges ikke at gaa ind under bestemmelsen i lodslovens § 2,5 (l. 26 mai 1899, nr. 4), hvorefter fartøier i almindelig fragtfart er lodsfri, naar de kun søker havn for at forsyne sig med skibsprovisioner eller kul, paa- eller avmønstre mandskaper eller sætte syke i land. En lods, som hadde gjort lodstilbud uten at føre de reglementerte mærker i sit lodsseil, antoges ikke at tape sin fortrinsret paa grund av denne undladelse. 2 febr.

Stortingsbeslutning [1]) angaaende bevilgning til utskiftningsvæsenet. 4 febr.

[1]) Se St. pr. nr. 1, hovedp. VIII, kap. 5. Indst. S. nr. 30. St.tid. s. 52–54.

Der besluttedes bl. a.:

II.

At Stortinget samtykker i at der fra 1 juli 1914 at regne og indtil videre utbetales midlertidige lønstillæg til utskiftningsfunktionærer, hvis nettoindtægt er blit i følelig grad formindsket som følge av lønsregulativet av 28 februar 1914. Lønstillægget stipuleres saaledes, at vedkommendes nettoindtægt (løn + indskud til enke- og selvpension) blir omtrent den samme efter regulativet av 28 februar 1914 som efter det tidligere regulativ. Tillægget inddrages, eftersom vedkommende ved alderstillæg opnaar dækning for nedgangen i nettoindtægt.

III.

4 febr. **Skrivelse** fra Arbeidsdepartementet til amtmanden i Romsdals amt, hvori meddeles, at den i veilovens § 29 opstillede korte præskriptionsfrist av 1 aar antages kun at gjælde erstatningskrav, der er opstaat i anledning av anlæg av offentlig vei. Likeoverfor krav paa erstatning for skade foranlediget ved uttagning av veivedlikeholdsmateriale (veilovens § 60) antages lovgivningens almindelige præskriptionsregler at maatte gjælde, idet der ikke i veiloven i saa henseende er fastsat nogen særskilt præskriptionsfrist.

Departementet henviser i sakens anledning til, hvad herom er anført i kontinuationsindstilling I[1]) fra den departementale veilovkomité side 54, jfr. side 152.

5 febr. **Kongelig resolution***), hvorved der i henhold til lov av 6 juni 1891 om politivedtægter for rikets herreder meddeles stadfæstelse paa den av herredsstyret for Vaagans herred, Nordlands amt, den 29 december 1914 vedtagne beslutning (det subsidiære forslag) om tillæg, forsaavidt Kabelvaag angaar, til de ved kongelige resolutioner av 29 mars 1906, 14 juli 1911 og 25 august 1914 stadfæstede politivedtægter for Vaagans herred.

5 febr. **Kongelig resolution****), hvorved den av Askøens herredsstyre i møte 16 januar 1915 fattede beslutning angaaende forandring av § 1 i den ved kongelig resolution av 27 april 1909 stadfæstede vedtægt for lukning av utsalgssteder i Laksevaag sogn av Askøens herred, Søndre Bergenhus amt, stadfæstes i henhold til lov om lukningstid for utsalgssteder av 25 juli 1913 som gjældende indtil videre, — dog med et par forandringer.

5 febr. **Kongelig resolution*****), hvorved den av Soknedalens herredsstyre i møter 10 december 1914 og 7 januar 1915 besluttede vedtægt for lukning av utsalgssteder i Soknedalens herred, Søndre Trondhjems amt, stadfæstes i henhold til lov av 25 juli 1913 som gjældende indtil videre, — dog med nogen forandringer.

5 febr. **Kongelig resolution†**), hvorved der i henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860

[1]) Se Ot. prp. nr. 31 for 1909 (»Særskilte bemerkninger til de enkelte paragraffer«, s. 54 og »Oversigt over de om komiteens lovutkast avgivne erklæringer«, s. 152).

*) Bekjendtgj. 6 februar i Lovtid. 1ste avd. nr. 6, hvor tillægget er indtat.

**) Bekjendtgj. 6 februar i Lovtid. 1ste avd. nr. 6, hvor den stadfæstede forandring er indtat.

***) Bekjendtgj. 6 februar i Lovtid. 1ste avd. nr. 6, hvor den stadfæstede vedtægt er indtat.

†) Bekjendtgj. 6 februar i Lovtid. 1ste avd. nr. 6, hvor beslutningen er indtat.

meddeles approbation paa den av herredsstyret for Rakkestads herred i Smaalenene amt i møte den 30 oktober 1914 fattede beslutning om forandring av § 7 i de for herredet ved kongelig resolution av 12 november 1902 approberte sundhetsforskrifter. 5 febr.

Kongelig resolution*), hvorved der i henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 meddeles approbation paa den av herredsstyret for Stordalens herred i Romsdals amt i møte den 15 januar 1915 fattede beslutning om et tillæg til de for herredet ved kongelig resolution av 25 februar 1910 approberte sundhetsforskrifter. 5 febr.

Kongelig resolution*), hvorved der i henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 meddeles approbation paa den av herredsstyret for Strandens herred i Romsdals amt i møte den 9 oktober 1914 fattede beslutning om et tillæg til de for herredet ved kongelig resolution av 27 april 1909 approberte sundhetsforskrifter. 5 febr.

Kongelig resolution**), hvorved det i lov om erhvervelse av skog av 18 september 1909 § 3 omhandlede flateindhold 500 ha. nedsættes i medhold av paragraffens 3dje punktum for Bindalens herred, Nordlands amt, indtil videre til 100 ha. 5 febr.

Denne bestemmelse træder i kraft straks.

Kongelig resolution**), hvorved i henhold til § 88,2 i lov om bygningsvæsenet av 27 juli 1896 bestemmes, at grænserne for Mysens brand- og bygningskommune utvides overensstemmende med Eidsbergs herredsstyres beslutning i møte den 7 september 1914, saaledes som avmerket med grov stiplet linje paa et under saken fremlagt kart. 5 febr.

Kongelig resolution***), hvorved der i henhold til § 15 i lov om bygningsvæsenet av 27 juli 1896 meddeles approbation paa den av Harstads bystyre i møte den 16 december 1914 fattede beslutning om tvungen opmaaling av tomter og grunder sammesteds med betalingsregulativ. 5 febr.

*) Bekjendtgj. 6 februar i Lovtid. 1ste avd. nr. 6, hvor tillægget er indtat.
**) Bekjendtgj. 6 februar i Lovtid. 1ste avd. nr. 6.
***) Bekjendtgj. 6 februar i Lovtid. 1ste avd. nr. 6, hvor beslutningen er indtat.

5 febr. **Kongelig resolution**, hvorved der i henhold til post 2 i de ved stortingsbeslutning av 9 juni og kongelig resolution av 6 juli 1891 fastsatte koncessionsvilkaar indrømmes aktieselskapet Trollerud sølvverk en yderligere utsættelse av 1 aar fra 1 mai 1915 at regne med driftens paabegyndelse i de selskapet tildelte 27 utmaal i Kongsberg sølverks grubefelt paa vilkaar, at der til enhver tid arbeides med mindst 50 mand fordelt paa et eller flere utmaal efter selskapets valg.

5 febr. **Skrivelse** fra Finansdepartementet til amtmanden i Buskeruds amt foranlediget ved en forespørsel fra en ligningsnævnd om, hvorvidt arveavgift kan fratrækkes ved indtægtsansættelsen, eller om kun arvebeløpet skal reduceres med arveavgiften.

Departementet uttaler, at man med amtmanden er enig i, at fradrag i indtægtsansættelsen for betalt arveavgift ikke kan finde sted. Derimot maa betalt arveavgift komme til fradrag ved formuesbeskatningen.

8 febr. **Skrivelse** fra Fængselsstyrelsen til bestyreren av de kreds- og hjælpefængsler, til hvilke hører retslokale:

Med Fængselsstyrelsens cirkulære av 8 april 1905 oversendtes »Regler for benyttelsen av de til kredsfængslene og hjælpefængslene hørende retslokaler.« Disse reglers § 2 gives herved følgende tillæg:

»d. retsmøter i beneficerte saker, forsaavidt lokalegodtgjørelsen skulde være utredet av den part, som har beneficium.«

8 febr. **Cirkulære** fra Poststyrelsen, hvori efter foranledning poststedenes opmerksomhet henledes paa, at de i provisorisk anordning av 20 november 1914 og Justisdepartementets bestemmelse av 20 januar iaar paabudte opgaver og anmeldelser til politiet av reisende og fremmede ikke kan sendes portofrit til vedkommende myndighet fra den, som har git den reisende natteherberge.

9 febr. **Skrivelse***) **fra Utenriksdepartementet**, hvorved i medhold av lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at det under 2 september f. a. utfærdigede forbud mot utførsel av riket av lægemidler utvides til at omfatte følgende stoffe, som indgaar under litr. C. i kongelig plakat av 29 august 1908 angaaende handel med gifter og apotekvarer:

Absolut alkohol, citronsyre og dens salte, vinsyre og dens salte, kollodium, kemisk ren saltsyre, kemisk ren svovlsyre,

---

*) Bekjendtgj. 15 februar i Lovtid. 1ste avd. nr. 7.

melkesukker, formaldehydopløsning og andre formaldehydpræparater, perubalsam, uldfett (alle slags), vaselin og vaselinolje. 9 febr.

Denne bestemmelse træder i kraft straks.

Skrivelse fra Finansdepartementet til amtmanden i Søndre Bergenhus amt om forstaaelsen av landskattelovens § 50, forsaavidt angaar gjennemsnitsberegningen for de i paragraffen omhandlede skatydere, naar vedkommende aars ligningsmyndigheter finder, at ligningen for de to foregaaende aar er urigtig utført enten paa grund av feilagtige skjønsmæssige ansættelser eller feilagtig lovanvendelse. 9 febr.

Departementet uttaler herom følgende:

Skattelovenes almindelige forutsætning maa antages at være, at en allerede foretat ligningsansættelse ikke kan rokkes av et senere aars ligningsmyndigheter, fordi disse finder de ældre skjønsmæssige ansættelser urigtige eller en urigtig lovforstaaelse anvendt, medmindre betingelserne for efterligning i medhold av landskattelovens §§ 121 og 122 foreligger. Hvis imidlertid en skatyder, som ikke for de to tidligere aar har indgit pligtig selvangivelse, ved det senere aars ligning maatte indlevere selvangivelse for alle de 3 aar, for hvilke gjennemsnitsberegning skal finde sted, og det av selvangivelsen fremgaar, at ligningen for de tidligere aar er feilagtig, er departementet tilbøielig til at anta, at ligningen i saa fald maa ske overensstemmende med det rigtige forhold for de tidligere aar, selv om dette maatte være i skatyderens favør, idet klageret blot er tapt for det enkelte aar (landskattelovens § 89 »aarets ligning«). Foreligger der ikke saadan selvangivelse, antages det at være skattelovenes forutsætning, at de foreliggende skjønsmæssige ansættelser for de 2 tidligere aar uforandret benyttes ved gjennemsnitsberegningen.

Skrivelse*) fra Socialdepartementet til medicinaldirektøren, hvorved der i henhold til den ved kongelig resolution av 8 juni 1895 givne bemyndigelse er foretat endel forandringer i den ved kongelig resolution av 21 juli 1894, jfr. bestemmelser av 23 mars og 12 oktober 1895, 27 mars og 30 oktober 1897, fastsatte fortegnelse over medikamenter, instrumenter og bandager, der blir at medbringe paa norske fartøier. 10 febr.

Efter dette blir den nævnte fortegnelse over medikamenter m. v. nu saalydende:

*) Bekjendtgj. 5 mars i Lovtid. 1ste avd. nr. 10.

Medikamenter, instrumenter og bandager der blir at medbringe paa norske fartøier

(undtagen fartøier som utrustes til fart paa Ishavet fra Tromsø og Finmarkens amter).

1. Medikamenter.

Norske og latinske navne.	Engelske og franske navne.	Rubrik A. 1. For fartøier paa 100 registertons og derover i utenriks fart, heri ikke indbefattet fart paa europæiske farvand nordenfor Kap Finisterre. 2. For fartøier der anvendes til fangst paa Ishavet.						Rubrik B. For fartøier paa 100 registertons og derover i utenriks fart paa europæiske farvand nordenfor Kap Finisterre.		Indpakning.	Bemerkninger.
		med indtil 10 mands besætn.		med 11—20 mand.		med over 20 mand.					
		Norsk vegt.	Engelsk vegt.	Norsk vegt	Engelsk vegt.	Norsk vegt.	Engelsk vegt.	Norsk vegt.	Engelsk vegt.		
Avførende piller (à 10 ctgm.) Pilul. colocynth. comp.	Compound Pill of Colocynth (of 2 grains).	60 piller		100 piller		100 piller				Paa pilleglas.	
Alun-pulver Alumen crudum.	Alum powdered. Alun de potasse en poudre.	60 gm.	2 ozs.	60 gm.	2 ozs.	90 gm.	3 ozs.	60 gm.	2 ozs.	I pulverglas (alm. kork).	
Amerikansk olje (lakserolje) Ol. ricini.	Castor Oil. Huile de ricin.	500 -	16 -	1000 -	32 -	1000 -	32 -	500 -	16 -	I sterke glasflasker (almindelig kork).	I langfart den dobbelte mængde; se noten s 29.
Atropin-opløsning Sulfat. atropic. 0,10 s. in. Sol. chloret. hydrarg. (1 : 10000) 10,00.	Atropine Sulphate $1\frac{1}{2}$ grain. dissolve in Solution of Mercuric Chloride (1 : 10000) $\frac{1}{3}$ ounze. Sulfate d'atropine 0,10 disolvez dans solution de bichloure de mercure (1 : 10000) 10,00.	10 -	$\frac{1}{3}$ oz.	10 -	$\frac{1}{3}$ -	10 -	$\frac{1}{3}$ oz.	10 -	$\frac{1}{3}$ oz.	Giftmerke. Rød skrift.	Maa kun benyttes, hvor det i lægeboken er foreskrevet. Sterk gift.

Blyeddike Sol. subac. plumb.	Goulard's Extract. Extrait de saturne.	100 gm.		3½ ozs.		150 gm.		5 ozs.		250 gm.		8 ozs.		100 gm.		3½ ozs.	Rød skrift.	Maa aldrig gives indvendig	
Borsyre Acid. boric. cryst.	Boric Acid. Acide borique.	150	-	5	-	250	-	8	-	350	-	12	-	150	-	5	-	I pulverglas (alm. kork).	
Bromkalium i pulver paa 1 gm. Brom. kal. cont.	Potassium Bromide in powders of 16 grains. Bromure de potassium en poudres de 1 gm.	30 pulver				60 pulver				90 pulver								I kapsler av vokspapir og disse igjen i pulverglas m. alm. kork (eller i blikboks).	
Brækpulver paa 1 gm. Rad. ipecacuanh. pulv.	Ipecacuanha Root, powders of 16 grains. Poudres d'ipécacuanha de 1 gm.	15 pulver				15 pulver				30 pulver				10 pulver				Do. Rød skrift.	
Chinin-pulver (Kinin-) paa 1 gm. Chloret. chinic.	Quinine Hydrochloride in powders of 16 grains. Chlorhydrate de quinine en poudres de 1 gm.	60 pulver				90 pulver				120 pulver								Do. Do.	I langfart den dobbelte mængde; se noten.
Chinadraaper (Kina-) Tinct. chinæ comp.	Compound Tincture of Cinchona. Teinture tonique de Whytt.	150 gm.		5 ozs.		250 gm.		8 ozs.		450 gm.		15 ozs.		100 gm.		3½ ozs.			
Citronsurt kali i pulver paa 10 gm. Kalium citricum.	Potassium Citrate in powders of ⅓ oz. Citrate de potassium en poudres de 10 gm.	10 pulver				15 pulver				20 pulver				10 pulver				I kapsler av vokspapir og pulverglas m. alm. kork.	I langfart den dobbelte mængde; se noten.
Copaiva-balsam Bals. copaiv.	Copaiba. Copahu.	100 gm.		3⅓ ozs.		150 gm.		5 ozs.		250 gm.		8 ozs.		100 gm.		3½ ozs.			

NB. Fartøier, bestemt til havner eller farvand søndenfor 33° N., maa av amerikansk olje, citronsurt kali, kininpulver og jerndraaper medta den dobbelte mængde. Faar man kun kinin-sulfat, som er noget billigere men ikke saa godt, maa man passe paa tillike at faa fortyndet svovlsyre istedetfor fortyndet saltsyre, for derav at lage febermikstur. Pas paa, at kininen ikke er forfalsket.

Norske og latinske navne.	Engelske og franske navne.	Rubrik A. 1. For fartøier paa 100 registertons og derover i utenriks fart, heri ikke indbefattet fart paa europæiske farvand nordenfor Kap Finisterre. 2. For fartøier der anvendes til fangst paa Ishavet.						Rubrik B. For fartøier paa 100 registertons og derover i utenriks fart paa europæiske farvand nordenfor Kap Finisterre.		Indpakning.	Bemerkninger.
		med indtil 10 mands besætn.		med 11—20 mand.		med over 20 mand.					
		Norsk vegt.	Engelsk vegt.	Norsk vegt.	Engelsk vegt.	Norsk vegt.	Engelsk vegt.	Norsk vegt.	Engelsk vegt.		
Creosot-spiritus (tanddraaper) Kreosot. fagi. Spir. ana 5 gm.	Creosote, Alcohol (90 per cent) ana 80 grains. Créosote fagicole, alcool à 90° ana 5 gm.	10 gm.	⅓ oz.	20 gm.	⅔ oz.	20 gm.	⅔ oz.	10 gm.	⅓ oz.	Rød skrift.	Maa aldrig gives indvendig.
Digitalisdraaper Tinctura digitalis	Tincture of Digitalis. Tincture de digitalis.	150 -	5 ozs.	250 -	8 ozs.	250 -	8 -	100 -	3½ ozs.	Giftmerke. Rød skrift.	
Dovers pulver 60 ctgm. Pulv. ipecac. opiat.	Compound Powder of Ipecac. of 10 grains. Poudres d'ipécacuanha opiacées de 60 ctgm.	40 pulver		60 pulver		80 pulver				I kapsler av vokspapir og pulverglas. Rød skrift.	Aldrig mere end høist 2 pulver paa én gang; aldrig mere end 5 pulver i løpet av 24 timer.
Engelsk salt Sulfas magnesic.	Epsom Salts. Sulfate de magnésie.	400 gm.	13 ozs.	800 gm.	27 ozs.	1200 gm	40 ozs.	400 gm.	13 ozs.		
Hoffmannsdraaper Æther spirit.	Spirit of Ether. Éther sulfurique alcoolisé.	60 -	2 -	90 -	3 -	120 -	4 -	60 -	2 -		
Hostedraaper Tinct. opii benz.	Paregoric Elixir. Élixir parégorique.	200 -	7 -	400 -	13 -	400 -	13 -	200 -	7 -	Rød skrift.	

Jerndraaper Tinct. pomi ferrata	Tincture of Malate of Iron. Teinture de mars pommé.	200 gm.	7 ozs.	250 gm.	8 ozs.	300 gm.	10 ozs.				I langfart den dobb. mængde, se side 29, noten.
Jodkalium i pulver paa 10 gm. Jodet. kal. cont.	Potassium Iodide in powders of ⅓ oz. Jodure de potassium en poudres de 10 gm.	12 pulver		15 pulver		20 pulver				I kapsler av vokspapir og pulverglas m. alm. kork.	
Jodtinktur Tinctura iodi	Tincture of Iodine (5 per cent). Teinture d'iode (5 c).	30 gm.	1 oz.	60 gm.	2 ozs.	60 gm.	2 ozs.	30 gm.	1 oz.	I glas med glaskork. Rød skrift.	Til utvendig bruk. Se bruksanvisning.
Kamferdraaper Æther spirit. camphor.	Spirit of Ether with Camphor (6—1). Teinture étherée de camphre (15 c).	80 -	3 ozs.	120 -	4 -	150 -	5 -	80 -	3 ozs.		
Karbolsyre, raa, til desinfektion Acid. carbol. crud. (90 % kresol).	Crude Carbolic Acid. (90 pct. of Cresol). Crésylol officinal.	5 kilo	10 lbs.	10 kilo	20 lbs.	15 kilo	30 lbs.			I staalblikboks. Opbevares særskilt, ikke i medicinkisten eller i medicinskapet.	Benyttes kun til desinfektion, ikke til saar.
Karbol-glycerin Phenol 1 gm. Glycerin 10 »	Phenol 16 grains, Glycerin ⅓ oz. Acide phénique 1 gm. glycerine 10 gm.	15 gm.	½ oz.	15 gm.	½ oz.	30 gm.	1 ozs.	15 -	½ oz.	Rød skrift.	Maa aldrig gives indvendig.
Kautschuk-heftplaster 5 cm. bredt i baandform.	Rubber Adhesive Plaster, 2 inches broad. Sparadrap coutchouté.	10 m.	10 yards	20 m.	20 yards	20 m.	20 yards	10 m.	10 yards	I blikboks.	
Klorsurt kali Chloras kalicus.	Potassium Chlorate. Chlorate de potasse.	250 gm.	8 ozs.	350 gm.	12 ozs.	500 gm.	17 ozs.	200 gm.	7 ozs.	I pulverglas (alm. kork). Rød skrift.	Maa aldrig gives indvendig.

Norske og latinske navne.	Engelske og franske navne.	Rubrik A. 1. For fartøier paa 100 registertons og derover i utenriks fart, heri ikke indbefattet fart paa europæiske farvand nordenfor Kap Finisterre. 2. For fartøier der anvendes til fangst paa Ishavet.						Rubrik B. For fartøier paa 100 registertons og derover i utenriks fart paa europæiske farvand nordenfor Kap Finisterre.		Indpakning.	Bemerkninger.
		med indtil 10 mands besætn.		med 11–20 mand.		med over 20 mand.					
		Norsk vegt.	Engelsk vegt.	Norsk vegt.	Engelsk vegt.	Norsk vegt.	Engelsk vegt.	Norsk vegt.	Engelsk vegt.		
Kresolsæpeopløsning Liqvor cresoli saponatus.	Solution of Cresol with Soap. Savon de crésol.	500 gm.	16 ozs.	1000 gm	32 ozs.	1000 gm	32 ozs.	500 gm.	16 ozs.	Sterke flasker. Rød skrift. Giftmerke.	Kun utvendig i fortynding som saarvand og til desinfektion. Se bruksanvisning.
Lapisopløsning Sol. nitrat. argent. (2 %).	Silver Nitrate 10 grains, Distilled Water 1 oz. Nitrate d'argent ½ gm. eau destillée 25 gm.	30 -	1 oz.	30 -	1 oz.	30 -	1 oz.			I brun eller sort glasflaske m. slepen glaskork. Rød skrift.	
Natron, dobbelt kulsurt Bicarb. natricus.	Sodium Bicarbonate. Bicarbonate de soude.	250 -	8 ozs.	400 -	13 ozs.	400 -	13 ozs.	250 -	8 -	I pulverglas (alm. kork).	
Novokain-adrenalin tabletter Novocain 0,10 Suprarenin 0,00025		10 tabletter		20 tabletter		30 tabletter		10 tabletter		I glas.	Til utvendig bruk. Se bruksanvisning.
Opiumdraaper *) Tinctura opii	Tincture of Opium. Teinture d'opium.	50 gm.	2 ozs.	80 gm.	3 ozs.	100 gm.	3½ ozs.	50 gm.	2 ozs.	Giftmerke. Rød skrift.	Aldrig mere end 30 draaper i løpet av 3 timer, aldrig mere end 60 draaper i løpet av 24 timer.

*) Foruten navnet (»Opiumdraaper«) skal paa dette medikaments signatur anføres: »Anvendes istedetfor og paa samme maate som Laudanum, hvor dette foreskrives brukt i den autoriserte »Lægebok for Sjømænd«.«

Salicylolje (2 %) Ol. oliv. salicyl. (2 %)	Salicylic Acid 33 grains Olive Oil 3½ ozs. Acide salicylique 2 gm. huile d'olive 100 gm.	225 gm.	7½ ozs.	350 gm.	12 ozs.	425 gm.	14 ozs.	225 gm.	7½ ozs.		Kun utvendig.
Salicylsurt natron i pulver paa 10 gm. Salicyl. natr.	Sodium Salicylate in powders of ⅓ oz. Salicylate de soude en poudres de 10 gm.	10 pulver		15 pulver		20 pulver		10 pulver		I kapsler av vokspapir og i pulverglas. Rød skrift.	
Salicylvaselin Vaselin 100 gm. Acid. salicyl. 2 gm.	Soft Paraffin 3½ ozs. Salicylic Acid 33 grains Vaseline officinale 100 gm., acid. salicylique 2 gm.	150 gm.	5 ozs.	200 gm.	7 ozs.	250 gm.	8 ozs.	150 gm.	5 ozs.	I krukke med tætsluttende lok (eller i pulverglas).	Kun utvendig.
Salmiak Chloret. ammonic.	Ammonium Chloride. Chlorure d'ammonium.	100 -	3 -	200 -	7 -	300 -	10 -	100 -	3 -		
Salpetersyre Acid. nitric.	Nitric Acid (25 per cent). Acide azotique (25 °).	30 -	1 -	30 -	1 -	60 -	2 -			I glas med glaskork. Rød skrift.	
Saltsyre, fortyndet Acid. hydrochlor. dilut.	Diluted Hydrochloric Acid. Acide chlorhydrique dilué.	60 -	2 -	120 -	4 -	150 -	5 -			Do. Do.	
Styrakssalve Linim. styracis.	Prepared Storax 7 parts, Alcohol (90 per cent) 2 parts, Olive Oil 1 part. Styrax liquide 105 gm., alcool 30 gm., huile d'olive 15 gm.	150 -	5 -	200 -	7 -	250 -	8 -	100 -	3 -		Kun utvendig.
Sæpespiritus Spirit. saponis camphorat.	Liniment of Soap. Baume opodeldoch (liquide).	225 -	7½ -	300 -	10 -	350 -	12 -	100 -	3 -		Maa aldrig gives indvendig.
Tannin-pulver Acid. tannic.	Tannic Acid powdered. Tannin officinal en poudre.	60 -	2 -	90 -	3 -	120 -	4 -			I pulverglas.	

Norske og latinske navne.	Engelske og franske navne.	Rubrik A. 1. For fartøier paa 100 registertons og derover i utenriks fart, heri ikke indbefattet fart paa europæiske farvand nordenfor Kap Finisterre. 2. For fartøier, der anvendes til fangst paa Ishavet.						Rubrik B. For fartøier paa 100 registertons og derover i utenriks fart paa europæiske farvand nordenfor Kap Finisterre.		Indpakning.	Bemerkninger.
		med indtil 10 mands besætn.		med 11—20 mand.		med over 20 mand.					
		Norsk vegt.	Engelsk vegt.	Norsk vegt.	Engelsk vegt.	Norsk vegt.	Engelsk vegt.	Norsk vegt.	Engelsk vegt.		
Terpentinolje Ætherol. terebinth.	Oil of Turpentine. Essence de térébinthine officinale.	250 gm.	8 ozs.	300 gm.	10 ozs.	350 gm.	12 ozs.	250 gm.	7½ ozs.		Kun utvendig.
Vaselin Vaselin. alb.	Soft Paraffine. Vaseline officinale.	150 -	5 -	250 -	8 -	350 -	12 -	150 -	5 -	I krukke med tætsl. lok (eller i pulverglas).	Kun utvendig.
Xeroform Tribromphenolas bismuthicus.	Bismuth Tribromphenylate (Xeroform). Tribromphénate de bismuth (Xeroforme).	50 -	1½ -	75 -	2½ -	100 -	3½ -	50 -	1½ -		Do.
Zink-pulver (Sink-) paa 1 gm. Sulfas zincic. pulv.	Zinc Sulphate in powders of 16 grains. Sulfate de zinc officinal en poudres de 1 gm.	15 pulver		30 pulver		60 pulver		15 pulver		I kapsler av vokspapir og i pulverglas. Rød skrift.	Maa aldrig gives indvendig.
Øiensalve, gul Ung. oxyd. hydrarg. flav. (2 %).	Yellow Mercuric Oxide Ointment. Pommade d'oxyde de mercure jaune (2 °).	15 gm.	½ oz.	30 gm.	1 oz.	30 gm.	1 oz.	15 gm.	½ oz.	I krukke med tætsl lok. Rød skrift.	

2. Instrumenter og bandager.

Instrumenter m. m.

Betegnelse.	For de ovenfor under rubrik A nævnte fartøier: med indtil 10 mands besætning.	For de ovenfor under rubrik A nævnte fartøier: med 11—20 mand	For de ovenfor under rubrik A nævnte fartøier: med over 20 mand.	For de ovenfor under rubrik B nævnte fartøier.
Hornspiseske, der tar 15 gm. vand.		1	1	
Hornteske, der tar 5 gm.		1	1	
Maaleglas paa 50 eller 100 gm. med inddeling paa 5, 10 gm. (ccm.) osv.	1	2	2	1
Syketermometer (Celsius) maksimal	1	1	1	
Spylekande (irrigator, Esmarchs sprøite) av emaljert jernblik med litermerke	1	1	1	1
Hertil:				
[1]) Spidser til saarbehandling, bløte av vulkanisert kautschuk	2	2	2	2
[2]) Spidser til klyster, av haard kautschuk	2	2	2	2
[3]) Gummislanger, 1 m. lange av rød kautschuk	2	2	2	2
Haandbørste (neglebørste)	1	1	1	
Stikbækken av sink eller emaljert blik	1	1	1	
Urinflaske med hals	1	1	1	
Spyttekrus av emaljert blik	1	1	2	1
Dryppertsprøiter av glas med kort, stump spids og lærstempel	2	2	3	1
Øresprøite av glas med lærstempel og kautschukindfatning	1	1	1	1

Bandager.

Betegnelse.	For de ovenfor under rubrik A nævnte fartøier: med indtil 10 mands besætning.	For de ovenfor under rubrik A nævnte fartøier: med 11—20 mand.	For de ovenfor under rubrik A nævnte fartøier: med over 20 mand	For de ovenfor under rubrik B nævnte fartøier.
Bendler (linbaand 2,5 cm. brede).	3 m.	3 m.	3 m.	
Rullebind av flanel (6 m. lange, 8 cm. brede)	2 stk.	2 stk.	2 stk.	2 stk.
Rullebind av mull eller cambric 6 m. lange, 8 cm. brede	15 »	30 »	30 »	
Hvit flanel	1 m.	1 m.	1 m.	
Bandager, trekantede (Esmarchs) eller, hvor disse ikke er at faa, skaaret av 1 kvadratmeter shirting	4 stk.	4 stk.	4 stk.	
Mull (aseptisk), 118 cm. bred, sammenpresset, indpakket i pergamentpapir og i pakker paa 1 m.	5 m.	10 m.	10 m.	
Shirting til bind og forbindingstørklær	2 m.	2 m.	2 m.	
Renset (aseptisk) forbindingsvat i mindre pakker paa 50 gm, omgit av pergamentpapir	1/2 kilo	1/2 kilo	1 kilo	1/2 kilo
Do. i pakker paa 250 gm. i blikbokser	1 pk.	2 pkr.	3 pkr.	
Xeroformgaze, indpakket i pergament, i blikbokser	2 m.	3 m.	3 m.	
Oljelerret (vandtæt stof)	2 m.	3 m.	3 m.	
Suspensorier	2 stk.	3 stk.	4 stk.	1 stk.

Instrumenter m. m.					Bandager.				
Betegnelse.	For de ovenfor under rubrik A nævnte fartøier			For de ovenfor under rubrik B nævnte fartøier.	Betegnelse.	For de ovenfor under rubrik A nævnte fartøier			For de ovenfor under rubrik B nævnte fartøier.
	med indtil 10 mands besætning.	med 11—20 mand	med over 20 mand			med indtil 10 mands besætning.	med 11—20 mand.	med over 20 mand.	
1 metalsprøite à 1 gm. (Pravaz sprøite, morfinsprøite) med metalstempel og platina naalespids	1	1	1	1	Hvit sysilke (2 gm. middels styrke, 2 gm. av tykkere, saakaldt underbindingssilke)	4 gm.	4 gm.	4 gm.	4 gm.
Øienpipette (i æske)	1	1	1		Antiseptiske drænrør (16 cm. lange kautschukrør i 5 % karbolvand, paa glas)	6 stk.	6 stk.	6 stk.	
Franske elastiske katetere, sorte, med en knop i spidsen, nr. 8, 12 og 16, fransk maal	2	3	3	1, nr. 8	Papplater nr. 10 (tykke).	2 »	2 »	2 »	2 stk.
1 Esmarchs bind (elastisk)	1	1	1		1 sæt skinner, 1 m. lange, 8 cm. brede, 8 mm. tykke	4 »	4 »	4 »	4 »
1 aarepresse (Tourniket), armeens .		1	1		Goochskeskinner (spaltskinner, gjort av tynde bretter, som er skaaret i 1 cm. brede striper og opklæbet paa tøi)			2 »	
Saartang (pincet), forniklet			1						
Klemmetang (underbindingstang, Péans) forniklet	1	1	1	1					
Trokar til blæren (fin, kapillær- eller haartrokar)	1	1	1	1	Brokbind (jerndelene overklædt med skind, 1 til hver side), stemplet høire side og venstre side . . .	2	2	2	2
Do. bøiet, til strupen (Uchermanns, model Gallus)		1	1						
Saks, like, forniklet		1	1						
Suturnaaler (krumme synaaler til saar) av forskjellig størrelse . .	6 stk.	6 stk.	6 stk.	6 stk.					
Skalpel (kniv), spids, forniklet skaft	1	2	2	1					
Vatholder til øret (Uchermanns eller Bucks).	1	1	1						
Salvespatel av forniklet jern . . .		1	1						

Sikkerhetsnaaler av forskjellig størrelse	25	50	50	25
Medicinflasker (200 gm.)	3	6	6	3
Do. (30—50 gm.)	3	6	6	3
Smaa salvekrukker m. lok (10-30 gm.)	2	3	3	2
Patentdraapeflasker	1	2	2	
Korker av forskjellig størrelse	25	50	50	25
Signaturer (med gummi paa underflaten)	25	50	50	25
Oblater (Wafers) i blikæske	100 stk.	150 stk.	200 stk.	50 stk.
Kokosfett (20 gm) i krukke	1	1	1	1

Nyeste utgave av »Lægebok for Sjømænd«.
Ishavsfarere skal være forsynt med en efter besætningens antal avpasset beholdning av farvede briller.

Bemerkninger: For ishavsfarere kan den for »indtil 10 mand« bestemte rubrik benyttes for et fartøi med indtil 20 mand; den for »11—20 mand« bestemte rubrik for et fartøi med indtil 40 mand. Fartøier med over 40 mand gaar ind under den for »over 20 mand« bestemte rubrik.

Medicinskapet eller medicinkisten skal holdes vel avlaaset, saa kun skibsføreren eller den, han dertil bemyndiger, faar adgang dertil.

Skapet eller kisten skal staa paa et saavidt mulig tørt sted, og instrumenterne maa regelmæssig eftersees og indgnides med kokusfett, saa at de ikke ødelægges av rust.

Medikamenternes norske navne i medicinfortegnelsen skal enten males paa glasset (beholderen) eller skrives paa en gummieret signatur, der fæstes med fernis. Navnet skal derhos være anbragt paa en saadan maate, at det tydelig kan sees, naar medikamentet er anbragt paa sin plads i skapet eller kisten. Alle kar maa slutte godt. Korkene skal være tilbundet med mykt skind, hvortil er fastsydd tilstrækkelig lange baand.

Paa et let iøinefaldende sted i skapet eller kisten opklæbes en trykt fortegnelse over de medikamenter, instrumenter og bandager, som deri indeholdes.

Medicinkistens indhold skal hvert aar underkastes sakkyndig eftersyn, naar dertil er anledning, og hvad der er beskadiget, fornyes. Til dette eftersyn bør av økonomiske grunde i utlandet helst benyttes en kjendt eller av konsulatet anbefalt paalidelig læge.

Medicinforsyning m. v.

for fartøier, der utrustes til fart paa Ishavet fra Tromsø og Finmarkens amter.

Medikamenter.	Vegt gram.		
Kopaivabalsam	40.00		10 draaper 3 ganger daglig sammen med 5 jerndraaper i litt vand mot **dryppert**. Endvidere indsprøitning (se under zinkpulver). Pungbind bør benyttes. Spirituosa maa ikke nytes. Tynd te og kaffe kan tillates. Ved **pungdryppert** anvendes blyvandsomslag over pungen, der maa støttes op og ikke hænge frit ned mellem laarene, naar den syke er i køien.
Blyeddike	70.00	1 spiseske til en ølflaske vand.	Brukes til omslag over **hævelse efter støt og slag** (se desuten under kopaivabalsam).
Borsalve (Vaselinum boricum)	100.00		Salve til **mindre saar,** efterat de er omhyggelig renset med omslag av kresolvand (se under kresolsæpeopløsning).
Klorsurt kali	10 pulv. à 15.00	1 pulver til ½ liter varmt vand.	Opløsningen brukes som gurglevand ved **ondt i halsen.**
Engelsk salt	200.00		**Avføringsmiddel**. 1 spiseske fuld opløst i vand.
Hostedraaper (Tr. opii benzoica)	200.00		1 teske fuld i vand 2—3 ganger daglig ved **forkjølelseshoste**.
Jodkalium	6 port. à 10.00	1 portion til 300 gram vand.	1 spiseske fuld av opløsningen 3 ganger daglig efter maten, i ½ ølglas vand, ved om sig gripende dypere gaaende **leggesaar;** desuten kresolvandomslag paa saarene.
Jodtinktur	25.00		Ved urene saar, navnlig stiksaar (av fiskekroker o. s. v.). Saaret pensles straks 2 ganger med jodopløsningen. Derover litt gaze eller renset bomuld og guttaperkapapir, som fæstes med et bind.
Jerndraaper (Sol. chloret. ferric. spirituosa)	100.00		15 draaper 3 ganger daglig i vand. Brukes sammen med kopaivabalsam ved **dryppert** og med mavedraaper (Extr. chin. fluid.) ved **skjørbuk,** der ytrer sig ved mathet, graablek ansigtsfarve, røde opsvulmede, let blødende striper langs tandkjøtranden, tildels større eller mindre blaa flekker under huden (især paa leggene) og flugtende smerter i lemmerne. Kosten maa ved sidstnævnte sygdom være ferskt kjøt og poteter.
Kamferdraaper (Æth. spir. camph.)	100.00		20 draaper hver 2den time ved **forkjølelse** og sammen med opiumdraaper ved **diarré** (løs avføring, se under opiumdraaper).

Kamferolje (Lin. am. camph.)	250.00		Til indgnidning ved **flygtende smerter og stivhet i kroppen.**
Kresolsæpe-opløsning	150.00	1 spiseske til en liter vand til kresolvand. Giftmerke.	Kresolvand brukes til avvaskning og omslag paa ethvert større **saar,** (se ovenfor, jodtinktur), for at undgaa verk og blodforgiftning. Saaret avvaskes med ren bomuld, dyppet i opløsningen, hvorefter et 8-dobbelt omslag av bløtt gazebind, dyppet i opløsningen, lægges over saaret og derutenpaa guttaperkapapir; dette fæstes over saaret med et bind. Omslaget skiftes 1 à 2 ganger daglig. Omslaget eller borsalven (se ovenfor) maa bedække saaret, indtil det er fuldstændig tilgrodd. Disse omslag brukes ogsaa paa **verkebylder,** saavel før som efterat der er gaat hul paa dem.
Lakserolje (Ol. ricini)	250.00		1—2 spiseske fuld som **avføringsmiddel.** Gives bedst i sort kaffe.
Mavedraaper (Extr. chin. fluid)	100.00		10 draaper i litt vand ved **fordøielsesuorden** og **skjørbuk** (se under jerndraaper).
Nafta	30.00		10 draaper nogen ganger daglig ved **aandenød.**
Natron (dobbelt kulsurt)	100.00		1 teske fuld 3 ganger daglig ½ time før maaltidet ved **smerter under brystet, opstøt** og **halsbrand.**
Opiumdraaper (Tr. opii)	20.00	Giftmerke.	4—5 draaper sammen med 20 kamferdraaper hver 2den time ved **diarré** (løs avføring). Som smertestillende eller søvnbringende medicin gives en enkelt dose paa 10 à 20 draaper. Kosten ved diarré bør være havre- eller bygsuppe og kavringer.
Tanddraaper Kreosot Spir. aa 5.00			Ved **tandpine.** Tandhullet pensles med litt ren bomuld viklet om en spids træpinde og dyppet i tanddraaper eller i opiumdraaper (se ovenfor).
Terpentin	250.00		Kun til utvortes bruk ved **stingsmerter;** rundt brystet, hvor stinget føles, vikles et skjerf temmelig fast.
Zinkpulver (Sink-) (Sulf. zinc.)	10 pulv. à 0.75	1 pulver til 300 gm. kokt vand.	Til indsprøitning ved **dryppert** 2 ganger daglig. Lat urinen først. Dertil draaper (se under kopaivabalsam og jerndraaper).
Øiensalve (Ungv. oxyd. hydrargyric. flavi)	15.00		Efterat øielaagene er rengjort ved hjælp av ren bomuld dyppet i kokt lunkent vand, pensles litt salve langs deres rand.
Øredraaper Phenol. 1.00 Glycerin 10.0	10.00		Ved **øresmerte** heldes 2—3 draaper ind i øret av en teske. Kan gjentages et par ganger. Man kan ogsaa helde ind 1 teske vand eller blyvand, saa varmt som det kan taales, og la det være inde i 5 minutter. Kan gjentages efter behov. Varme vandomslag gjør ofte god nytte

Forbindingssaker.		
Renset bomuld	5 pakker à 50.00	
Bløte gazebind	15 stykker à 6 meter	
Stivelsesgazebind	8 stykker à 5 meter	
Persienneskinner	6 stykker	
Guttaperkapapir	2 meter	
Diverse gjenstande		
Dryppertsprøite	2 stykker	
Pungbind (suspensorier)	2 stykker	
Medicinglas		
à 300 gm.	2 stykker	med kork
à 50 »	3 stykker	med kork
à 30 »	3 stykker	med kork
Signaturer	10 stykker	

Forbindingssakerne maa altid indpakkes i rent papir, naar nogen av dem har været benyttet.

Benbrud. Er et ben brukket, bør en mand trække lempelig i den nedre ende av lemmet, mens en anden holder igjen ovenfor bruddet, indtil benet saavidt mulig faar sin naturlige form og længde. Mens benet holdes i denne stilling, vikles et bløtt gazebind rundt lemmet, saa langt som forbi leddet ovenfor og nedenfor det brækkede ben; utenpaa lægges derpaa i samme længde som bindet persienneskinner, dyppet i varmt vand og med bomuldsdotter under enderne, saavel paa siderne av det brækkede ben som fortil og baktil. Persienneskinnerne fæstes nu ved, at et stivelsesgazebind, dyppet i varmt vand, rulles løst utenpaa dem i deres hele længde, 2—3 dobbelt rundt det brækkede lem, og efterpaa glattes ut med hænderne.

NB. Skibsføreren maa altid forvisse sig om, at enhver mand, som han forhyrer, er frisk, specielt at han ikke lider eller har lidt av **vanskelighet ved urinlatningen,** da saadan kan foranledige livsfarlige tilfælder.

Medicinlisten fastklæbes til indsiden av medicinkistens lok. Kun skibsføreren har adgang til medicinkisten, hvis indhold aldrig maa berøres med uvaskede hænder.

Rundskrivelse fra Norges Brandkasse til oppebørsels- 10 febr.
betjentene:

Med hensyn til den fremtidige inddrivelse av brandkontingenten efter de ved lov av 3 juli 1914 givne bestemmelser har Brandkassens direktion fastsat følgende nærmere regler (jfr. Brandkassens rundskrivelse av 2 januar 1913 litr. C*) og Finansdepartementets rundskrivelse av 17 november 1914*):

Utpantning i løsøre bør fremdeles finde sted, hvor dette findes hensigtsmæssig, og hvor det kan antages, at en hurtigere indgang av kontingenten derved vil opnaaes. Om tiden for utpantningenes avholdelse og for realisation av det utlagte løsøre gjælder de samme regler som tidligere.

Naar der for brandkontingent søkes fyldestgjørelse i den faste eiendom, skal tvangsauktion uten forutgaaende utpantning eller indførsel begjæres, i byene senest 3 maaneder efter hver halvaarstermins forfald og paa landet senest inden 1 aar efter forfald. I alle tilfælde er det forutsætningen, at auktion begjæres saa betimelig, at kontingentbeløpenes indgang ikke forsinkes yderligere end før har været tilfældet.

Stortingsbeslutning [1]) angaaende vaabenøvelsernes 11 febr.
forlængelse.

Skrivelse fra Forsvarsdepartementet, Marinen, til over- 11 febr.
lodsen i det vestenfjeldske distrikt, hvori uttales, at der ifølge kystlodsloven av 15 august 1911 § 6, 3dje punktum, jfr. § 9, antages at være adgang til i mangel av kystlods eller kjendtmand med certifikat at anta hvemsomhelst til veiledning av fartøi. Benyttelsen av en fhv. kjendtmand, hvis andragende om kjendtmandscertifikat blev avslaat i 1909 paa grund av utilstrækkelig syn, antoges derfor at være straffri, saafremt det bevistes, at der ved den omhandlede leilighet ikke var kystlods eller kjendtmand med certifikat at faa.

Rundskrivelse fra Norges Brandkasse til oppebørsels- 11 febr.
betjentene, hvori under henvisning til Brandkassens rundskri-

*) Indtat i Lovtidenden.

[1]) Se St.prp. nr. 28. Dok. nr. 4. Tillæg til indst. S. X. St.tid. s. 70—104.
Beslutningen er saalydende:
1. At de i § 49 i lov om vernepligt og utskrivning av 19 juli 1910 nævnte rekrutskoler for ingeniørvaabnet, bergartilleriet, infanteriet, positionsartilleriet og fæstningsartilleriet i 1915 gives en varighet av 90 dage — marsjdage ikke iberegnet.
2. At rekrutskolerne for troppetrænmandskaper av feltartilleriet og positionsartilleriet i 1915 gives en varighet av 30 dage — marsjdage ikke iberegnet.
3. At merutgiften ved rekrutskolernes forlængelse i 1915 utredes av de til neutralitetsvernet bevilgede beløp.

11 febr. velse av 10 ds. angaaende inddrivning av brandkontingenten efter de ved lov av 3 juli 1914 givne bestemmelser samtidig henledes opmerksomheten paa bestemmelserne i Brandkassens rundskrivelse av 2 januar 1913 litr. C. nr. 10. Derav følger, at realisationen av utlagt løsøre under enhver omstændighet maa være tilendebragt, forinden den prioriterte panteret i eiendommen er forældet, saaledes at auktion over denne kan begjæres, hvis det skulde vise sig, at det utlagte løsøre ikke gir fornøden dækning.

12 febr. **Kongelig resolution***), hvorved der i henhold til lov nr. 4 av 25 juli 1913 om offentlig forevisning av kinematografbilleder meddeles stadfæstelse paa den av herredsstyret for Eidsvolds herred, Akershus amt, den 15 juni 1914 og 18 januar 1915 fattede beslutning til kinematografvedtægter for herredet.

12 febr. **Kongelig resolution****), hvorved der i henhold til lov til beskyttelse av barn mot bruk av tobak av 19 april 1899 meddeles stadfæstelse paa den av herredsstyret for Skjerstads herred, Nordlands amt, under 2 januar 1915 fattede beslutning til vedtægt om salg av tobak til barn m. v.

12 febr. **Kongelig resolution*****), hvorved der i medhold av lov av 6 juni 1891 om politivedtægter for rikets herreder meddeles stadfæstelse paa den av herredsstyret for Dverbergs herred, Nordlands amt, den 31 august 1914 og 9 januar 1915 fattede beslutning om tillæg til de ved kongelig resolution av 7 oktober 1913 stadfæstede politivedtægter for herredet.

12 febr. **Kongelig resolution****), hvorved den av Eidsvolds herredsstyre i møter 9 november 1914 og 18 januar 1915 besluttede vedtægt angaaende lukningstid for utsalgssteder i Eidsvolds herred, Akershus amt, stadfæstes i henhold til lov om lukningstid for utsalgssteder av 25 juli 1913 som gjældende indtil videre.

Vedtægten, som træder i kraft 15 mars 1915, træder da istedet for den ved resolution av 10 august 1905 stadfæstede vedtægt.

---

*) Bekjendtgj. 15 februar i Lovtid. 1ste avd. nr. 7, hvor kinematografvedtægtene er indtat.

**) Bekjendtgj. 15 februar i Lovtid. 1ste avd. nr. 7, hvor vedtægten er indtat.

***) Bekjendtgj. 15 februar i Lovtid. 1ste avd. nr. 7, hvor tillægget er indtat.

Kongelig resolution*), hvorved der i henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 meddeles approbation paa den av herredsstyret for Haalandsdalens herred i Søndre Bergenhus amt i møte den 30 juni 1914 fattede beslutning om et tillæg til de for herredet gjældende sundhetsforskrifter, — dog med en enkelt forandring. 12 febr.

Kongelig resolution**), hvorved bestemmes: 12 febr.

1. I henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 og § 3 i lov om særegne foranstaltninger mot tuberkuløse sygdomme av 8 mai 1900 meddeles approbation paa den av herredsstyret for Øksendalens herred i Romsdals amt i møte den 8 oktober 1914 fattede beslutning om nye almindelige forskrifter med hensyn til sundhetsvæsenets inden herredet samt om forskrift om anmeldelsespligt ved tuberkuløse sykes flytning, — dog med et par forandringer.
2. De ved kongelig resolution av 10 juni 1887 approberte sundhetsforskrifter for Øksendalens herred ophæves fra den dag, da ovenomhandlede sundhetsforskrifter træder i kraft.

Kongelig resolution***), hvorved bestemmes: 12 febr.

1. I henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 meddeles approbation paa de av herredsstyrerne for Hammerfest, Gamvik og Maasø herreder i Finmarkens amt i møter, henholdsvis 1 november 1912, 31 juli, 11 august og 10 juli 1914, fattede beslutninger om tillæg til de for herredene ved kongelig resolution av, for Hammerfest 1 august 1903 og 4 september 1914, for Gamvik 21 september 1903 og for Maasø 6 november 1869, 19 april 1899 og 27 april 1909, approberte sundhetsforskrifter.
2. Efternævnte ved kongelig resolution approberte sundhetsforskrifter med hensyn til fiskevær, nemlig for Hammerfest av 1 august 1903 § 13 litra a, b, c, e og f, for Gamvik av 21 september 1903 § 8, 2det, 3dje, 4de og 5te led, samt for Maasø av 19 april 1899 §§ 9, 10 og 11, — ophæves fra den dag, da ovenomhandlede forskrifter træder i kraft.

*) Bekjendtgj. 15 februar i Lovtid. 1ste avd. nr. 7, hvor det approberte tillæg er indtat.

**) Bekjendtgj. 15 februar i Lovtid. 1ste avd. nr. 7, hvor de approberte nye sundhetsforskrifter m. v. er indtat.

***) Bekjendtgj. 15 februar i Lovtid. 1ste avd. nr. 7, hvor tillægget er indtat.

12 febr. **Kongelig resolution** *), hvorved i henhold til § 1 i lov til forebyggelse av smughandel med alkoholiske drikke av 31 juli 1912 og i overensstemmelse med Ørskogs herredsstyres beslutning av 31 mars 1914 bestemmes, at bevertning med mat og drikke inden Ørskogs herred, Romsdals amt, indtil videre fra 1 mai 1915 at regne det hele aar skal være gjenstand for bevilling.

12 febr. **Kongelig resolution** *), hvorved i medhold av lov om bruk av motorvogner av 21 juni 1912 § 2, andet led, bestemmes følgende:

I. Kjøring med motorvogn er indtil videre forbudt paa nedennævnte hovedveistrækninger i Jarlsberg og Larviks amt:
   1. Drammen—Skoger kirke (Fjeldsveien).
   2. Braavold—Torp i Andebu.
   3. Sandefjord—Haugtuft i Sandeherred.
   4. Veiskillet ved Sandtraet—Kjærringvik og
   5. Klaastad—Ula, begge i Tjølling.
   6. Ringdal-Hedrums kirke i Hedrum.

   Ovennævnte forbud gjælder ikke tohjulede motorcykler og trehjulede motorcykler, som er indrettet alene for én person.

II. Den kongelige resolution av 25 april 1913 angaaende bestemmelser for motorvognkjøring paa hovedveistrækningene Svelvik-Solumstranden i Skoger og Kvelle kirke i Hedrum-Svarstads kirke i Lardal gives følgende tillæg:

»Foranstaaende bestemmelser gjælder ikke tohjulede motorcykler og trehjulede motorcykler, som er indrettet alene for én person«.

12 febr. **Kongelig resolution** *), hvorved der i henhold til § 7 i lov om bygningsvæsenet av 27 juli 1896 meddeles approbation paa Drammens bystyres beslutning i møte den 21 december 1914 angaaende 5 m. tilbaketrukket byggelinje langs Martin Knutzens gates vestside paa strækningen mellem Storgaten og Hamborggaten sammesteds (kfr. et under saken fremlagt kart).

12 febr. **Kongelig resolution** *), hvorved der i henhold til § 6, jfr. § 7, i lov om bygningsvæsenet av 27 juli 1896 meddeles approbation paa den av Narviks bystyre i møte den 18 januar 1915 besluttede omregulering med tilbaketrukne byggelinjer av en del av Oscarsborg sammesteds, dog saaledes, at den 4 m. brede passage til den nye vei til jernbanestationen utgaar av planen (kfr. et under saken fremlagt kart).

*) Bekjendtgj. 15 februar i Lovtid. 1ste avd. nr. 7.

Kongelig resolution, hvorved bestemmes: 12 febr.

I. Landet deles i 3 fabrikdistrikter, nemlig det nordenfjeldske distrikt, det vestlandske og sørlandske distrikt samt det østlandske distrikt, saaledes at 1) det nordenfjeldske distrikt omfatter de nordligste amter til og med Romsdals amt, 2) det vestlandske og sørlandske distrikt Nordre og Søndre Bergenhus amter og Bergen samt Stavanger, Lister og Mandals, Nedenes, Bratsbergs samt Jarlsberg og Larviks amter og endelig 3) det østlandske distrikt resten av landet.

II. — — — — — — —

Kongelig resolution, hvorved der i medhold av lov om forsikringsselskaper av 29 juli 1911 § 74, jfr. § 111, meddeles »Det gjensidige norske livsforsikringsselskap Glitne« tilladelse til at drive livsforsikringsvirksomhet overensstemmende med det for Forsikringsraadet fremlagte og av dette godkjendte grundlag, dog for livrenternes vedkommende med forbehold av, at selskapet inden den i forsikringslovens § 111 fastsatte frist ombytter det nugjældende grundlag (dødelighetstabel, forsikringsbetingelser) med et nyt av Kongen stadfæstet grundlag, og videre paa betingelse av, at tilladelsen først blir virksom, naar det i henhold til forsikringslovens § 12 stiftede garantiaktieselskap er registrert og dettes laan til livsforsikringsselskapet er ydet. 12 febr.

Kongelig resolution, hvorved Departementet for de Offentlige Arbeider gives myndighet til at fastsætte den godtgjørelse, som overensstemmende med § 31, a, i lov om handelsnæring av 16 juli 1907 blir at tilstaa de handelsmænd, som tilpligtes at gjøre tjeneste som dampskibsekspeditører i Finmarkens amt. 12 febr.

Kongelig resolution, hvorved der i henhold til § 6 i lov om bygningsvæsenet av 27 juli 1896 meddeles approbation paa Kongsberg bystyres beslutning i møte den 6 november 1914 angaaende en reguleringsplan for den del av nævnte by, for hvilken bygningsloven er gjældende. 12 febr.

Skrivelse fra Kirkedepartementet til amtmanden i Nordlands amt i anledning av en forestilling fra et herreds formandskap med besværing over, at amtskassereren har likvidert kommunens statsbidrag til lærerlønninger i amtets tilgodehavende hos kommunen. 12 febr.

Formandskapet har oplyst, at dette forhold har ført til, at kommunen ikke har kunnet utbetale optjent lærerløn til alle sine lærere.

12 febr. I den anledning bedes amtskassereren meddelt, at han er uberettiget til at tilbakeholde statens bidrag til en kommunes lærerlønninger til dækkelse av kommunens gjæld til amtskassen, samt paalagt at utbetale kommunen nævnte beløp.

13 febr. **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av enkefru Augusta Thorsen ved testamente av 30 august 1904 med tillæg av 25 februar 1905 oprettede »Fotograf Joh. Thorsen og hustrus legat til fordel for trængende tæringssyke i Kristiania« samt paa de under 6 januar 1915 utfærdigede statutter for dette legat.

13 febr. **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa de av vedkommende executores testamenti under 7 december 1914 utfærdigede midlertidige statutter for:

a. Louis Vauvert og hustru Cathrine Vauverts legat til fordel for værdige trængende sjømænd og deres efterlatte (d. v. s. enker og umyndige barn) i Porsgrund.

b. Louis Vauvert og hustru Cathrine Vauverts legat til fordel for værdige trængende handelsmænd og haandverkere og deres trængende efterlatte (d. v. s. enker og umyndige barn) i Porsgrund.

15 febr. **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa det i anledning av jubilæet i 1914 stiftede »De amerikanske Golingers legat« til bedste for værdige trængende inden Gols herred samt paa de under 8 december 1914 vedtagne statutter for dette legat.

16 febr. **Skrivelse** fra Kirkedepartementet til skoledirektøren i Kristiania i anledning av en forespørsel fra et skolestyre, om herredet er berettiget til refusion efter landskolelovens § 10 av skoleutgiftene til 2 barn, som har hjemstavnsret i en anden kommune.

Det er oplyst, at de 2 barn ikke er utsat til privat forpleining hverken av vergeraad eller av fattigstyre.

Departementet uttaler, at den kommune, hvor barnene søker skole, ikke har krav paa nogen refusion av hjemstavnskommunen for undervisningsutgiftene til nævnte 2 barn, da barnene efter det oplyste ikke er utsat til privat forpleining av fattigstyre eller vergeraad, hvilket efter loven er betingelse for, at refusion kan kræves, kfr. landskolelovens § 10, sidste led.

19 febr. **Kongelig resolution***), hvorved der i henhold til lov nr. 4 av 25 juli 1913 om offentlig forevisning av kinematografbil-

*) Bekjendtgj. 20 februar i Lovtid. 1ste avd. nr. 8, hvor kinematografvedtægtene er indtat.

leder meddeles stadfæstelse paa den av Haugesunds bystyre den 28 december 1914 og 19 januar 1915 vedtagne beslutning om kinematografvedtægter for byen. 19 febr.

Kongelig resolution*), hvorved der i henhold til lov av 17 juni 1869 om politivedtægter for rikets kjøpstæder meddeles stadfæstelse paa en av Bergens bystyre den 21 september 1914 fattet beslutning om ophævelse, forsaavidt angaar avsnittet »Om bruk av motorvogner«, av det ved kongelig resolution av 23 november 1908 stadfæstede tillæg, indeholdende bestemmelser om cykkelridning og om bruk av motorvogner, til de ved kongelige resolutioner av 16 februar 1883, 3 juni 1884, 4 oktober 1886, 23 november 1889 og 29 august 1902 stadfæstede politivedtægter for Bergen. 19 febr.

Kongelig resolution**), hvorved den av Borge herredsstyre i møte den 19 januar d. a. fastsatte vedtægt angaaende lukning av utsalgssteder i Borge herred, Smaalenene amt, stadfæstes i henhold til lov av 25 juli 1913 som gjældende indtil videre, — dog med et par forandringer. 19 febr.

Vedtægten træder i kraft 15 mars 1915 og træder, forsaavidt angaar utsalgssteder paa Selbak og Kjølberg grund, istedet for den ved kongelig resolution av 21 december 1903, jfr. Regjeringens resolution av 1 december 1911, stadfæstede lukningsvedtægt, og forsaavidt angaar utsalgssteder paa Torp, Torpebjerget og Moum, istedet for den ved kongelig resolution av 16 november 1906, jfr. kongelig resolution av 7 juli 1911, stadfæstede lukningsvedtægt.

Kongelig resolution***), hvorved de av Harams herredsstyre i møte 11 december 1914 besluttede vedtægter for lukning av utsalgssteder i Harams herred, Romsdals amt, stadfæstes i henhold til lov av 25 juli 1913 som gjældende indtil videre, — dog med en enkelt forandring. 19 febr.

Kongelig resolution*), hvorved der i medhold av § 6 i lov om vernskogens bevarelse og mot skogens ødelæggelse m. v. av 8 august 1908 meddeles approbation paa den av herredsstyret for Rindalens herred, Romsdals amt, i møte den 19 mars 1914 besluttede forandring av § 1 i de ved kongelig resolution av 15 april 1910 approberte skogvedtægter for herredet, saaledes at denne paragraf for fremtiden kommer til at lyde: 19 febr.

---

*) Bekjendtgj. 20 februar i Lovtid. 1ste avd. nr. 8.

**) Bekjendtgj. 20 februar i Lovtid. 1ste avd. nr. 8, hvor den stadfæstede nye vedtægt er indtat.

***) Bekjendtgj. 20 februar i Lovtid. 1ste avd. nr. 8, hvor de stadfæstede vedtægter er indtat.

19 febr. »Aavirkning til salg eller industriel produktion av bartrær, som 4,5 meter fra høieste rot holder mindre tvermaal end 21 cm. utenpaa barken paa træets bredeste kant, er forbudt.

En av de ansatte skogopsynsmænd skal altid tilkaldes av skogeieren ved utblinkning av bartrær til salg eller industriel produktion.«

19 febr. **Kongelig resolution***), hvorved der i medhold av lov om veivæsenet av 21 juni 1912 § 66, femte led, meddeles stadfæstelse paa nedenstaaende av Kristians amtsting i møter den 14 mars 1913 og 25 mars 1914 fattede beslutning om veiplakat for Brandbu herred som gjældende indtil videre:

Regler for bruk av kjøretøier paa samtlige offentlige veier i Brandbu herred:

§ 1. Til al lasskjøring skal benyttes:

a) Kjærrer og enspændte firhjulede vogner med mindst 7,8 cm. (3″) felgbredde.

b) Tospændte firhjulede vogner med mindst 10,4 cm. (4″) felgbredde.

Ved anvendelse av fjærer kan felgbredden indskrænkes til 5,2 cm. (2″) for tohjulede redskaper.

Kjærrehjulene skal være mindst 90 cm. høie og de firhjulede vogners forhjul mindst 70 cm. høie. Herfra undtages almindelige høivogner og desuten redskaper ved avlings indkjøring i hus, kjøring av vand og til sæterbruk.

§ 2. Sværere lastevogner for 3 eller flere hester skal ha mindst 12 cm. felgbredde og mindst 80 cm. høie forhjul.

§ 3. Uten veistyrets tilladelse maa ikke transporteres større laster end 4000 kg. i ett lass.

§ 4. Disse bestemmelser træder i kraft fra 14 april 1921.

§ 5. Overtrædelse av bestemmelserne i nærværende plakat straffes med bøter.

19 febr. **Kongelig resolution***), hvorved der i henhold til § 6, jfr. § 7, i lov om bygningsvæsenet av 27 juli 1896 meddeles approbation paa Skien bystyres beslutning i møte den 12 november 1914 angaaende omregulering av den nordre del av matr.nr. 171 paa Bratsbergkleven sammesteds m. v., dog saaledes at den projekterte jernbaneundergang reguleres som en 2 m. bred passage med 5 m. tilbaketrukne byggelinjer paa hver side (kfr. et under saken fremlagt kart).

19 febr. **Kongelig resolution****), hvorved i henhold til § 88 i lov om bygningsvæsenet av 27 juli 1896 og § 65 i lov

*) Bekjendtgj. 20 februar i Lovtid. 1ste avd. nr. 8.

**) Bekjendtgj. 20 februar i Lovtid. 1ste avd. nr. 8, hvor grænserne er beskrevet.

om brandvæsenet av 15 august 1908 bestemmes, at nævnte love skal være gjældende for et strøk ved Volds Ysteri og et strøk ved gaarden Tjøtta i Klepps herred indenfor de av Klepps herredsstyre i møter den 27 juli og 25 august 1914 vedtagne grænser. 19 febr.

Kongelig resolution, hvorved Kirkedepartementet bemyndiges til for fremtiden at avgjøre nedennævnte saker, som hittil har været forelagt Kongen eller den midlertidige regjering: 19 febr.

1. Saker om indkjøp for Oplysningsvæsenets Fond av skogeiendomme i henhold til lov av 11 april 1874 § 2.
2. Saker om tilstaaelse av laan av Oplysningsvæsenets Fond og av det ved salg av Statens Gods dannede Fond eller av bidrag av det geistlige Byggefond til byggearbeider m. v. paa geistlige embedsgaarder.
3. Saker om bevilgning av midlertidig husleiegodtgjørelse av Oplysningsvæsenets Fond under byggearbeider e. l. paa geistlige embedsgaarder.
4. Saker om tilstaaelse av laan til jordforbedring i henhold til lov av 26 august 1854 § 9 og laan til opførelse av gjærder, anlæg av veier o. l.
5. Saker om bevilgning til elveforbygningsarbeider paa geistlige embedsgaarder, forsaavidt disse saker ikke har pleiet at forelægges Stortinget.

Kongelig resolution, hvorved antallet av faste sjøretsmedlemmer og varamænd for Trondhjems faste sjøret forhøies til henholdsvis 12 og 6. 19 febr.

Kongelig resolution, hvorved der i medhold av lov om forsikringsselskaper av 29 juli 1911 § 75 meddeles livsforsikringsselskapet »Gjensidige« stadfæstelse paa de av selskapets fællesstyre under 3 december 1914 vedtagne bestemmelser angaaende beregning av præmiereserve for forsikringer med forhøiet præmie samt angaaende tabellerne III og VIII. 19 febr.

Kongelig resolution, hvorved der i medhold av lov om forsikringsselskaper av 29 juli 1911 § 75 meddeles livsforsikringsselskapet »Brage« stadfæstelse paa de av selskapets fællesstyrelse under 21 oktober 1914 vedtagne nye karensvilkaar, der skal træde istedenfor de tilsvarende nugjældende ved kongelig resolution av 19 juni 1914 stadfæstede bestemmelser. 19 febr.

Kongelig resolution, hvorved bl. a. de av Namsos Øl- og Vinsamlag i generalforsamling den 24 oktober 1914 vedtagne og av Namsos bystyre i møte den 25 januar 1915 19 febr.

19 febr. godkjendte vedtægter i medhold av § 35, jfr. § 23, i lov om salg og skjænkning av brændevin m. v. av 17 mai 1904 stadfæstes — med en enkelt forandring — som gjældende indtil videre, dog ikke længer end til utgangen av 1917.

19 febr. **Kongelig resolution**, hvorved bestemmes:

1. At der i henhold til lov om adgang til deling av bygdealmenninger av 23 juli 1894, § 2, 1ste led, meddeles stadfæstelse paa en av de i Furnes herred boende eiendoms- og bruksberettigede i Vangs og Furnes bygdealmenning i møte den 25 april 1914 fattet beslutning om deling av nævnte almenning saaledes, at de til Furnes herred hørende eiendoms- og bruksberettigede faar sin særskilte almenning. Dog skal de særskilte rettigheter, som maatte paahvile almenningen, likesom den havne- eller sæterret, som maatte tilkomme de bruksberettigede, lates uberørt av delingen.
2. At der i henhold til samme lovparagrafs 2det led meddeles tilladelse til, at denne deling foregaar ved en dertil av Kongen anordnet kommission.
3. — — —
4. — — —
5. — — —

19 febr. **Kongelig resolution**, hvorved der meddeles approbation paa de i aarsmøte den 28 september 1914, jfr. styremøte den 8. januar 1915, vedtagne forandringer i §§ 1, 4, 5, 8, 11, 12, 15, 19, 21, 24, 27 og 33 i den ved kongelig resolution av 28 mars 1908 approberte plan for Biri gjensidige Brandforsikringsforening, som herefter benævnes Biri og Snertingdalens gjensidige Brandforsikringsforening.

19 febr. **Kongelig resolution**, hvorved der meddeles approbation paa den i generalforsamling den 4 januar 1915 fattede beslutning angaaende forandringer i § 21 i den for Veø prestegjelds Brandforsikringsselskap for Bygninger, Indbo og Løsøre ved høieste resolution av 1 oktober 1897 approberte plan.

19 febr. **Kongelig resolution**, hvorved der meddeles approbation — med nogen forandringer — paa den i generalforsamling den 3 december 1914 vedtagne nye plan for Bolsø Brandkasse for Bygninger og Løsøre.

19 febr. **Kongelig resolution**, hvorved de i Arbeidsdepartementets foredrag av 19 februar 1915 foreslaaede og her anførte statutter m. v. for »Valdresbanens enke- og understøttelseskasse« fastsættes som gjældende indtil videre:

a) Statutter for kassen. 19 febr.

§ 1. Til Valdresbanens enke- og understøttelseskasse erlægges av enhver betjent ved hans ansættelse en maaneds løn og ved enhver følgende lønsforhøielse dennes beløp for en maaned. Det første bidrag kan betales med $^1/_{12}$ avdrag i hver av de første 12 maaneder efter ansættelsen. Desuten tilskyter enhver betjent $^2/_3$ % av sin løn.

Med hensyn til, hvem der er bidragsydende, og hvad der skal beregnes som løn, følges samme regler som for pensionskassen for Valdresbanens funktionærer.

§ 2. Naar funktionærer forflyttes til anden offentlig jernbane, skal under forutsætning av, at saadan ordning er gjensidig, det av dem til den heromhandlede kasse erlagte bidrag med 4 % aarlig rente paa forlangende overføres til tilsvarende kasse ved den bane, ved hvilken de ansættes. Det overførte bidrag (uten renter) betragtes som betjentens tilskud til vedkommende kasse og kommer til avdrag i hans tvungne bidrag, hvis dette er større. Er hans tvungne bidrag mindre end det overførte bidrag (uten renter), forblir forskjellen kassens eiendom, men dog saaledes, at den kommer betjenten tilgode ved eventuelle senere tilskud.

Ved uttrædelse av Valdresbanens tjeneste uten saadan overgang til anden offentlig jernbanetjeneste erholder vedkommende funktionær sit indskud i kassen tilbakebetalt efter samme regel, som er gjældende for indskud i pensionskassen for Valdresbanens funktionærer.

§ 3. Enke- og understøttelseskassen erholder indtil videre av Jernbanen et aarlig bidrag av $^5/_{12}$ % av al utbetalt lønning, beregnet efter de i § 1 nævnte regler.

§ 4. Som yderligere indtægter tilfalder der kassen indtægten av platformbilletter, adgangstegn til jernbanelinjen, opslag av plakater og andre lignende indtægter efter bestemmelse av Valdresbanens direktion.

§ 5. Av kassens indtægter blir indtil videre indtil 70 % at anvende overensstemmende med det av statsmyndighetene vedtagne reglement[1]) for pensionering av enker og barn efter funktionærer, der ved sin død var medlemmer av kassen, og indtil 30 % at anvende til understøttelser, der efter bestyrelsens skjøn ydes til pensionister og funktionærers efterlatte i form av gratiale for et aar ad gangen. Hensyn skal herved fornemmelig tages til trang. Hvad der ikke anvendes av aarets indtægter, tillægges kassens kapital.

Saafremt det, der efter reglementet maatte utkræves til utredelse av pensioner, ikke kan dækkes av de omhandlede 70 % av kassens indtægter, blir indtil videre det manglende at til-

[1]) Se nedenfor under litr. b.

19 febr. skyte som driftsutgifter ved Valdresbanen, hvorfor banen ikke faar noget tilgodehavende hos den heromhandlede kasse.

§ 6. Valdresbanens enke- og understøttelseskasse bestyres av Valdresbanens direktion under medvirken av tilsynskomiteen[1]) efter følgende regler:

1. Kassens midler gjøres rentebærende efter samme regler som for funktionærenes pensionskasse gjældende og bestyres av Valdresbanens direktion paa samme maate som sidstnævnte kasse. Laaneandragender forutsættes dog først behandlet av tilsynskomiteen.

2. Andragender om understøttelser til i aaret tilkomne pensionister og i aaret avdøde funktionærers efterlatte indsendes til tilsynskomiteen, efter hvis forslag bestemmelse om understøttelse for det løpende kalenderaar træffes av direktionen.

3. Lignende andragender om understøttelser for det kommende kalenderaar maa være indsendt til tilsynskomiteen inden midten av november maaned. Til behandling av de indkomne andragender holdes i hvert aars december maaned fælles møte av Valdresbanens direktion og tilsynskomiteen. I dette møte, hvor tilsynskomiteen har samme stilling som direktionen, og hvori direktionens formand har den avgjørende myndighet, træffes bestemmelse angaaende indkomne andragender under hensyn til kassens stilling efter det senest foreliggende opgjør (kfr. punkt 4). Da den til dette øiemed bestemte del av understøttelseskassens indtægter maa paaregnes at ville bli fuldt ut disponert ved disse aarlige møter, vil det ikke kunne ventes, at hensyn tages til andragender, der indkommer senere end den ovenfor fastsatte tid, men spørsmaalet om understøttelse vil i tilfælde efter nyt andragende først komme under behandling ved det følgende aars møte.

Tilsynskomiteen erholder paa reiser til dette møte og ophold under dette kostgodtgjørelse efter loven og sin stilling, hvilken godtgjørelse utredes av kassen.

4. Ved møtet i december maaned maa ikke disponeres mer, end hvad der efter det sidst forløpne driftsaars regnskap viser sig som overskud, efterat de 70 % til reglementsbestemte pensioner er utredet og i dette overskud er gjort fradrag for, hvad der i aaret er udredet som midlertidig understøttelse, kfr. punkt 2, og hvad der forøvrig maatte tiltrænges til dækkelse av forskjellen mellem de statutmæssig fastsatte pensioner og minimumspensionerne.

5. De reglementsbestemte pensioner til enker og barn utregnes ved direktionens forføining paa samme maate som pensioner til betjenter. Utbetaling av pensionerne samt av de bevilgede understøttelser sker ved banens hovedkasse.

---

[1]) Se litr. c nedenfor.

b) Reglement for pensionering av avdøde funktionærers enker og barn. 19 febr.

§ 1. Fra 1 januar 1915 at regne utredes pensioner til enker og barn efter funktionærer, der ved sin død var medlemmer av Valdresbanens pensions- og understøttelseskasser, overensstemmende med nedenstaaende regler.

§ 2. Pension beregnes — i nærmeste beløp av hele kroner — av den samme middellønning, hvorav avdødes pension skulde været beregnet, dersom han paa dødsdagen var avtraadt paa pension eller, hvorav denne er beregnet, dersom han ved sin død var pensionert eller paa vartpenger.

Pensionen, der mindst maa utgjøre kr. 300,00 aarlig, fastsættes, hvis avdøde efterlater sig:

a) Enke og ingen barn under 18 aar, til 30 %.
b) Enke og 1 barn under 18 aar, til 45 %, hvorav som barnets pension regnes 15 %.
c) Enke og 2 eller flere barn under 18 aar, til 20 % for enken og 15 % for hvert barn av den nævnte middellønning.

Barnene maa være egtefødt eller ved senere egteskap legitimert. Dog har barn, hvis forældre ikke har indgaat egteskap med hverandre, naar de av faren er anerkjendt og underholdt, samme rettigheter som egte barn. Er begge forældre døde og var pensionsberettiget, erholder hvert barn under 18 aar 20 % aarlig av middellønningen. Den samlede barnepension maa ikke utgjøre under kr. 240,00 aarlig for hvert barnekuld. Enkers og barns pension maa ikke tilsammen overstige 50 % av middellønningen og ikke under nogen omstændighet overstige kr. 1800,00.

§ 3. Hverken enke eller hendes barn er berettiget til pension, dersom egteskapet er indgaat, efterat tjenestemanden er avgaat paa pension.

Likeledes bortfalder pension, hvis det kan bevises, at egteskapet er avsluttet utelukkende i øiemed at skaffe vedkommende pension.

Pensionsretten bortfalder likeledes for efterlatt enke og hendes barn ved hendes indtrædelse i nyt egteskap. Blir hun atter enke, uten at hendes senere egtefælle som medlem av Valdresbanens understøttelseskasse har erhvervet hende og barnene en like stor eller større pension, kommer hun og barnene atter i besiddelse av sin tidligere pensionsret.

§ 4. Godkjendt pensionskrav blir effektivt fra den dag, vedkommende funktionærs avlønning ophører.

Pensionen utbetales ved utgangen av hver maaned til og med den, hvori pensionisten dør, eller for barnepensionens vedkommende den, hvori barnet fylder det 18de aar. Til hvem pension til forældreløst barn skal utbetales, bestemmes av direktionen.

19 febr. Pensionsbeløp, der ikke hæves inden 5 aar, efterat de er forfaldt, tilfalder understøttelseskassen.

c) Regler for sammensætning og valg av tilsynskomité ved Valdresbanens enke- og understøttelseskasse.

§ 1. For bestyrelsen av enke- og understøttelseskassen, der er underlagt Valdresbanens direktion, anordnes en raadgivende komité, der benævnes »Valdresbanens enke- og understøttelseskasses tilsynskomité«.

§ 2. Tilsynskomiteen skal bestaa av 5 — fem — medlemmer. Av disse beskikker direktionen 2 — to — medlemmer, der fungerer efter direktionens nærmere bestemmelse henholdsvis som formand og næstformand i komiteen, mens de øvrige 3 — tre — medlemmer antages ved valg av og blandt samtlige de ved Valdresbanen tjenstegjørende, til pensions- og understøttelseskasserne bidragsydende tjenestemænd, av hvilke enhver deltar i valget med 1 stemme.

§ 3. Av de av tjenestepersonalet utvalgte medlemmer av komiteen uttræder ved utgangen av hvert regnskapsaar det ene, hvilken uttrædelse for de fra først av valgte foregaar efter lodtrækning og senere efter tur saaledes, at ethvert medlem fungerer i et tidsrum av 3 — tre — aar og et nyt medlem vælges hvert aar. Den uttrædende kan vælges paany. De tvende, der næst det utvalgte medlem har erholdt de fleste stemmer, blir henholdsvis 1ste og 2den suppleant til oprykning i tilfælde av forfald for den valgte. Suppleantens funktionstid vedvarer indtil det tidspunkt, da det medlem, i hvis sted han er oprykket, skulde være uttraadt av komiteen.

§ 4. De nærmere regler for fremgangsmaaten ved valget, saasom med hensyn til spørsmaalet om særskilt repræsentation i komiteen for de forskjellige klasser av tjenestemænd, fastsættes av direktionen.

19 febr. **Kongelig resolution**, hvorved punkt C i kongelig resolution av 25 februar 1910 om fastsættelse av standkvarterer for hærens avdelinger fremtidig gives saadan ordlyd:

C. Forsvarsdepartementet bemyndiges til at tillate vedkommende tjenestemænd at ta bolig foruten i de nævnte byer ogsaa i deres nærmeste omegn samt tillate bataljonschefer med eiendomsgaard — beliggende utenfor ovennævnte omraade — at bo paa denne, naar gaardens beliggenhet i forhold til regimentets standkvarter ikke av tjenstlige grunde er til hinder herfor, og paa betingelse av, at det offentlige ikke herved paaføres forøkede utgifter.

19 febr. **Skrivelse** fra Kirkedepartementet til skoledirektøren i Finmarken i anledning av en forespørsel, om en lærer har ret til

at beholde alderstillæg, som han har oppebaaret i en by for 2det halvaar 1914 (fra 1 august til 31 december) Det er oplyst, at vedkommende lærer i nævnte halvaar hadde faat permission fra sin lærerpost i nævnte by for at overta en lærerpost i en anden by, samt at han ogsaa som lærer i den sidstnævnte by har oppebaaret fuld løn med alderstillæg. 19 febr.

Departementet uttaler, at det antar, at vedkommende lærer ikke er berettiget til at oppebære alderstillæg paa to steder for samme tidsrum, da en lærer ikke samtidig kan være indehaver av to fuldstændige lærerposter i folkeskolen. Han vil i tilfælde som det her foreliggende i den ene post maatte bli at betragte som vikar og saaledes bare ha krav paa grundløn.

Departementet anser sig derfor ikke berettiget til at anvise statsbidrag av alderstillæg for læreren i mer end den ene av de to poster, det her gjælder.

Kongelig resolution*), hvorved bestemmes: 20 febr.

I. I medhold av § 7 i lov av 18 august 1914 om salg og utførsel av fødevarer m. v.:
At det i samme lovs § 4 indeholdte utførselsforbud, som ved kongelig resolution av 3 oktober 1914 midlertidig blev sat ut av kraft, forsaavidt angaar endel varer, hvor iblandt raaprodukter for margarinproduktion (oleo, stock, lard, arachide, cotton og cokos), igjen gjøres gjældende for disse raaprodukters vedkommende.

II. I medhold av samme lovs § 4:
At utførsel fra riket av margarin skal være forbudt.
Nærværende resolution træder i kraft straks.

Skrivelse fra Socialdepartementet til stiftamtmanden i Bergen, hvori uttales, at avgiften efter § 9 i lov om haandverksnæring av 25 juli 1913 antages at være knyttet til haandverksbrevet, jfr. paragraffens første punktum. Avgiftspligten antages derfor ikke at paahvile de feiere, fotografer, paraplymakere, barberere og frisører, som drev sin virksomhet, forinden deres fag blev lagt ind under haandverksloven (se kongelig resolution av 19 juni 1914), og som i henhold til lovens § 2, sidste led, fortsætter sin næring uten haandverksbrev. 20 febr.

Skrivelse fra Finansdepartementet til amtmanden i Nordlands amt, foranlediget ved en forespørsel fra et ligningsraad om forstaaelsen av landskattelovens § 59, byskattelovens § 51, i det tilfælde, at den frist, inden hvilken selvangivelser skal være indlevert, utløper paa en søndag. 20 febr.

Departementet uttaler, at byskattelovens § 122, landskattelovens § 130, ikke kommer til anvendelse ved spørsmaalet om

*) Bekjendtgj. 20 februar i Lovtid. 1ste avd. nr. 8.

20 febr. utløpet av de i byskattelovens § 51, landskattelovens § 59, satte tidsfrister, inden hvilke selvangivelser maa være indlevert. Selvangivelserne maa saaledes indleveres senest januar (respektive februar) maaneds sidste dag, uanset om denne dag falder paa en søndag.

21 febr. **Skrivelse** fra Utenriksdepartementet:

Ved en skrivelse fra den amerikanske statssekretær til Norges Minister i Washington av 7 januar 1915 og dennes svarskrivelse av 12 s. m. er det blit avtalt, at hvis den kommission, som omhandles i art. II i traktaten av 24 juni 1914, ikke er opnævnt inden 21 februar 1915, skal tiden for opnævnelsen utskytes, indtil de kontraherende parter er istand til at foreta valget.

22 febr. **Rundskrivelse** fra Socialdepartementet til amtmændene:

Medicinaldirektøren har i en til departementet indsendt forestilling anført, at det er ham bekjendt, at flere apotekere, som ikke har faat tilladelse til at anta lærling, istedet derfor har antat en »volontør«, som de stiller i utsigt senere ved første leilighet at bli antat som virkelig lærling.

I anledning herav skal departementet overensstemmende med en uttalelse av medicinaldirektøren be apotekernes opmerksomhet henledet paa, at kun den arbeidstid, som vedkommende lærling har hat efter at være anmeldt som saadan i henhold til gjældende bestemmelser, kan ventes at bli regnet som læretid (jfr. § 2 i lov om farmaceuters utdannelse m. v. av 18 juni 1884 og lov om drift av apotek av 4 august 1909 § 14).

Endvidere skal man henlede opmerksomheten paa, at den tilladelse, som meddeles apotekerne til at anta lærling, kun gjælder for den, som saaledes blir antat. En apoteker kan ikke uten særskilt tilladelse anta en ny lærling, naar den, som er antat, av en eller anden grund fratræder stillingen.

Apotekernes ansøkninger om tilladelse til at anta lærling maa for fremtiden hvert aar indsendes til medicinaldirektøren inden 1 september. Ansøkningene, som bør indeholde oplysning om vedkommende lærlings navn og alder, bør være ledsaget av testimonium for bestaat middelskoleeksamen med fuldstændig fagkreds og i tilfælde andre eksamener.

Med foranstaaende bedes apotekerne i amtmandens embedsdistrikt gjort bekjendt.

22 febr. **Skrivelse** fra Arbeidsdepartementet, hvori uttales, at Finansdepartementet har erklært sig enig med Arbeidsdepartementet i, at en bykommunes havnevæsens eiendomme maa siges at tilhøre kommunen, og at der saaledes ikke kan utlignes eiendomsskat paa samme (skattelov for byene av 18 august 1911 § 7, 1ste led, sidste punktum).

Skrivelse fra Kirkedepartementet til skoledirektøren i Trondhjem i anledning av en sak om et herreds forpligtelse til at forsyne den lovbefalte lærergaard med vand. 23 febr.

Departementet uttaler: Det er oplyst, at gaarden gjør tjeneste som kommunens lovbefalte lærerjord. Herredsstyret er derfor forpligtet til at sørge for, at gaarden forsynes med tilstrækkelig vand saavel til husbehov som til fjøs og bryggerhus. Utgiftene hermed maa i sin helhet bestrides av herredet. De kan ikke for nogen del paaheftes gaarden, saaledes at det paahviler fremtidige lærere at utrede renter og avdrag av det paaheftede beløp, da der ikke er lovlig adgang til at lægge en slik avgiftspligt paa brukeren av den lovbefalte lærerjord. Hvorledes der skal sørges for gaardens vandforsyning, er det naturligvis overlatt herredsstyret selv at bestemme, naar der bare skaffes godt vand i tilstrækkelig mængde aaret igjennem. Efter de foreliggende oplysninger vil dog departementet anbefale herredsstyret at gaa til anlæg av springvand nu, naar noget allikevel maa gjøres for gaardens vandforsyning, da prisforskjellen mellem et saadant anlæg og brønd med pumpe er saa liten, at fordelene for gaarden ved at ha springvand synes mer end at opveie den forøkelse av utgiftene, som anlægget av springvand medfører.

Skrivelse fra Forsvarsdepartementet, Marinen, til overlodsen i det søndenfjeldske distrikt, hvori den lods, som først hadde gjort et fartøi lodstilbud, ansaaes berettiget til lodspengene, da bestemmelsesstedet laa i hans lodsningsdistrikt, uagtet fartøiet efter forandret bestemmelse gik ind til et sted utenfor hans lodsningsdistrikt. Anløpsstedet laa i en avvist lods's lodsningsdistrikt, men dennes tilbud blev gjort, før fartøiet kom ind i dette distrikt. 23 febr.

Stadfæstelse — meddelt av Kirkedepartementet — paa Gjøvik og Vardals formandskapers beslutning av 3 oktober 1914 om forandring i den ved kongelig resolution av 3 juli 1869 stadfæstede plan for »Verkseier Kauffeldts arbeidsstiftelse«, hvorefter denne fremtidig skal kaldes »Det Kauffeldtske pleiehjem«. 24 febr.

Skrivelse fra Kirkedepartementet til skoledirektøren i Hamar i anledning av en forespørsel fra et herreds formandskap, om retten til almenningsutbytte tilkommer en lærerjords bruker eller dens eier (herredet), samt om lærere, som er brukere av lærerjord, pligter at utrede den matrikelskat m. v., som falder paa eiendommen, naar saadan forpligtelse er paalagt ham i hans ansættelsesvilkaar. 25 febr.

Departementet uttaler, at det antar, at retten til almenningsutbyttet tilkommer læreren som jordens bruker, se departementets i Lovtidenden indtagne skrivelse av 30 oktober 1911, hvor det samme antages at være tilfælde med

25 febr. ret til laksefiske og landslot, hvor saadanne herligheter tilligger eller tilfalder en lærerjord.

Hvad paa den anden side angaar forpligtelsen til at betale matrikelskat og til at utføre det veivedlikehold, som paahviler en lærerjord, antar departementet, at det naarsomhelst kan paalægges en lærer, som er bruker av skolejord, at overta disse forpligtelser, og det uten hensyn til om det er nævnt i hans ansættelsesvilkaar eller ikke, dersom da ikke kommunen har paatat sig at bære disse utredsler, se departementets i Lovtidenden indtagne skrivelser av 28 februar 1893, 18 november 1902 og 25 februar 1907.

25 febr. **Skrivelse***) fra Landbruksdepartementet, hvorved i medhold av lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at utførsel fra riket indtil videre er forbudt, forsaavidt angaar:

1) Klorkalium og andre kalisalte og
2) Smøremidler, der helt eller delvis fremstilles av faste eller flytende mineralske oljer.

Denne bestemmelse træder i kraft straks.

26 febr. **Kongelig resolution***), hvorved bestemmes:

I. I henhold til lov om naturfredning av 25 juli 1910 skal det paa Jarlsberg Hovedgaard (gnr. 51, bnr. 1 i Sem i Jarlsberg og Larviks amt) i den saakaldte Greveskog voksende grantræ med de saakaldte »Krüppelzapfen« være fredet mot ødelæggelse og mot indsamling av kongler.

II. Fredningsbeslutningen blir at kundgjøre ved opslag paa fredningsstedet.

26 febr. **Kongelig resolution****), hvorved der i henhold til lov til beskyttelse av barn mot bruk av tobak av 19 april 1899 meddeles stadfæstelse paa den av herredsstyret for Bergs herred, Smaalenene amt, under 21 december 1914 og 5 februar 1915 fattede beslutning til vedtægt om salg av tobak til barn m. v.

26 febr. **Kongelig resolution*****), hvorved de av Rolvsøy herredsstyre i møte den 9 februar 1915 fastsatte vedtægter for handel med brukte eller kasserte ting i Rolvsøy herred, Smaalenene amt, stadfæstes i medhold av § 28, jfr. § 38, i lov om handelsnæring av 16 juli 1907 som gjældende indtil videre.

---

*) Bekjendtgj. 27 februar i Lovtid. 1ste avd. nr. 9.
**) Bekjendtgj. 27 februar i Lovtid. 1ste avd. nr. 9, hvor vedtægten er indtat.
***) Bekjendtgj. 27 februar i Lovtid. 1ste avd. nr. 9, hvor vedtægtene er indtat.

Kongelig resolution *), hvorved den av Malviks herredsstyre i møte den 30 januar d. a. fastsatte vedtægt for lukning av utsalgssteder i Malviks herred, Søndre Trondhjems amt, stadfæstes i henhold til lov av 25 juli 1913 som gjældende indtil videre, — dog med nogen forandringer. 26 febr.

Kongelig resolution, hvorved det i medhold av lov om likbrænding av 3 mai 1913, dens § 6, 2det led, bestemmes: 26 febr.

Naar likbrænding har fundet sted, kan askeurnen efter tilladelse meddelt av kirketilsynet eller — efter dets bemyndigelse — av kirkevergen efter nærmere regler, som for ethvert sted maatte bli bestemt av vedkommende myndigheter, anbringes paa kirkegaardene paa saadan maate, at de hensættes over jorden i eller ovenpaa gravmonumenter eller i disses fundamenter.

Kongelig resolution, hvorved det av indehaveren av Hjort-apoteket i Bergen hittil drevne filialapotek paa Laksevaag i Askøens herred i Søndre Bergenhus amt overgaar til selvstændig apotek fra den tid, apoteker er utnævnt og har overtat driften. 26 febr.

Skrivelse **) fra Utenriksdepartementet, hvorved i medhold av lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at de under 11 og 24 december f. a. utfærdigede forbud mot utførsel fra riket av kobber m. m. utvides til at omfatte valsede eller pressede plater av kobber eller messing uten hensyn til tykkelse, valsede eller smidde stænger av kobber eller messing (ogsaa bearbeidede), bolter, nagler, spiker, rør av kobber eller messing, formstykker av kobber eller messing. 26 febr.

Denne bestemmelse træder i kraft straks.

Som følge herav vil utførselsforbudet for kobber herefter omfatte følgende varer:

Kobber, ubearbeidet med undtagelse av det som er producert ved norske verker og ledsaget av oprindelsesbevis.

Valsede eller pressede plater av kobber eller messing.

Valsede eller smidde stænger av kobber eller messing.

Valset traad av kobber eller messing.

Trukken traad av kobber eller messing.

Avfald av kobber og av kobberholdige legeringer (messing o. l.).

Skaalformede emner til patronfabrikation av kobber eller messing.

Bolter, nagler, spiker, rør av kobber eller messing.

Formstykker av kobber eller messing.

*) Bekjendtgj. 27 februar i Lovtid. 1ste avd. nr. 9, hvor den stadfæstede vedtægt er indtat.

**) Bekjendtgj. 27 februar i Lovtid. 1ste avd. nr. 9.

26 febr. **Skrivelse***) fra Utenriksdepartementet, hvorved i medhold av lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at det indtil videre er forbudt at utføre harpix fra riket.

Denne bestemmelse træder i kraft straks.

26 febr. **Skrivelse****) fra Utenriksdepartementet, hvorved i medhold av lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at utførsel fra riket av elektrisk maskineri av enhver art, med undtagelse av det som er av norsk fabrikat og ledsaget av oprindelsesbevis, indtil videre skal være forbudt.

Denne bestemmelse træder i kraft straks.

27 febr. **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa de under 24 juni 1914 utfærdigede statutter for det i henhold til enkefru Ingeborg Catharina Arentz's testamente av 7 mai 1794 oprettede Ingeborg Catharina Arentz's legat til bedste for værdige trængende i Hyllestad og Øn sogne av Hyllestads prestegjeld.

27 febr. **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av enkefru Adolphine Holm ved testamente av 18 september 1900 oprettede »Johnny Bendix Holms legat« for trængende tæringssyke, hjemmehørende i Kristiania samt paa de under 29 januar 1915 utfærdigede statutter for dette legat.

27 febr. **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av enkefru Therese Jansen ved gavebrev av 31 mai 1914 oprettede legat »Sogneprest J. J. Jansens minde« til bedste for indvaanere av Varteigs herred, som er i mindre gode kaar samt paa de under 22 januar 1915 utfærdigede statutter for dette legat.

27 febr. **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av Ole Halvorsen Læret ved testamente av 24 juni 1908 oprettede »Ole Lærets legat« til fordel for værdige trængende inden Borre og Nykirke sogne og indremissionen samt paa de under 9 januar 1915 utfærdigede statutter for dette legat.

27 febr. **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa den ved gavebrev av 8 april 1914 oprettede, under 4 juli næstefter til Stortinget overrakte »Mindegave til Norge 1914 fra det norske utflytterfolk i Nord-Amerika« til avhjælp av uforskyldt nød og trang og til støtte for særlig almennyttig virksomhet med de av Stortinget under 8 januar 1915 vedtagne statutter.

---

*) Bekjendtgj. 27 februar i Lovtid. 1ste avd. nr. 9.
**) Bekjendtgj. 6 mars i Lovtid. 1ste avd. nr. 11.

Skrivelse fra Utenriksdepartementet, Sjøfartsavdelingen, 27 febr.
til mønstringschefene.

Paa forespørsel fra en mønstringschef har departementet uttalt, at der ikke bør utfærdiges norsk sjøfartsdokument for krigførende magters undersaatter.

Saafremt norske skibsførere maatte anse det ønskelig at ha et legitimationsdokument for saadanne mandskaper, der viser, at de er berettiget til at la sig utmønstre, bør de henvises til at erhverve saadant dokument hos nærmeste konsul for vedkommende land.

Mønstringschefen anmodes om at meddele mønstringsmændene inden sit distrikt fornøden underretning.

Skrivelse fra Forsvarsdepartementet, Marinen, til chefen 2 mars.
for et orlogsfartøi om, at bøter, ilagt som revselse ombord, skal indbetales til politimesteren i det distrikt, hvor fartøiet er utrustet.

Rundskrivelse fra Justisdepartementet til amtmændene. 3 mars.

Forat politipas, som utfærdiges for personer, som skal reise til utlandet, kan bli utfærdiget mest mulig ensartet og overensstemmende med de gjældende forskrifter samt i det hele fremtræde i en for internationale forhold passende form, meddeles og bedes vedkommende politimestre (fogder) underrettet om følgende:

Politipas blir at utstede av vedkommende politimester (foged) (plakat av 1 november 1805) og skal indeholde foruten pasindehaverens fulde navn, stilling, egenhændige underskrift og signalement (fødested, alder, sprog, religion, høide, statur, øine, haar og særkjende, jfr. Kancelli-plakat av 14 oktober 1808) oplysning om hans undersaatlige forhold samt om tiden for passets gyldighet. I sidstnævnte henseender henvises til rundskrivelse av 25 september 1908 om, at der i almindelighet ikke maa utstedes pas for andre end norske statsborgere eller personer med norsk indfødsret, samt skrivelse av 25 mai 1910 om, at pas som regel ikke bør gjøres gjældende for længer tid end 3 aar.

Politipas utfærdiges i det norske sprog, men bør derhos være ledsaget av oversættelse til fransk, tysk eller engelsk. Ved utskrivningen av passet er det tilstrækkelig foruten den norske tekst at utfylde oversættelsen til det sprog, som tales i vedkommende land, hvortil den reisende agter at begi sig, og samtidig utstryke oversættelsen til det eller de sprog, som ikke benyttes. Passet underskrives av vedkommende politimester (foged) og forsynes med embedets stempel (segl).

Under den nu paagaaende krig antages det forsigtigst, at alle politipas forsynes med indehaverens fotografi, og at dette

3 mars. stemples samt tillike med indehaverens underskrift bekræftes av vedkommende politimester (foged). Likeledes tør det anbefale sig, at passet blir visert av en diplomatisk eller konsulær tjenestemand fra vedkommende land. Pas bør derhos kun utstedes for personer med norsk statsborgerret.

For efternævnte lands vedkommende har man mottat meddelelse om, at følgende fordringer stilles:

For reise til Tyskland maa passet ifølge forordning av 16 december 1914 være forsynt med pasindehaverens fotografi fra den sidste tid, paaklæbet passet, samt hans egenhændige underskrift under fotografiet. Politimesteren maa desuten forsyne passet med en paa tysk avfattet attest av følgende lydelse:

»Es wird hierdurch amtlich bescheinigt, dass der Passinhaber tatsächlich die durch die Photographie dargestellte Person ist und die Unterschrift eigenhändig vollzogen hat«.

Endelig har politimesteren at forsyne fotografiet med sit stempel (embedssegl), som maa være saaledes anbragt, at omtrent en halvdel kommer paa fotografiet (ikke paa dets ansigt), resten paa paspapiret. Da tyske myndigheter ikke godtar fremmede pas som gjældende ogsaa for tilbakereise, medmindre passet indeholder uttrykkelig oplysning derom, bør politiet ved utstedelse av pas for reise til Tyskland være opmerksom paa i passets tekst at indta meddelelse om, at dette ogsaa er gyldig for hjemreise.

Den reisende bør derhos hos politimesteren gjøres bekjendt med, at passet maa være visert av en tysk diplomatisk eller konsulær tjenestemand. Endvidere bør den reisende gjøres opmerksom paa, at det er av vigtighet, at enhver reisende, som ved ankomst til Tyskland forespørges, om han medfører brev eller papirer, straks fremlægger, hvad han har av saadanne ting. Skulde man besvare spørsmaalet benegtende og papirer dog findes, vil ubehagelige følger kunne opstaa.

Ved reise til Frankrike gjælder ogsaa, at passet bør være forsynt med pasindehaverens fotografi, stemplet av den myndighet, som har utstedt passet. Stemplingen bør foretages paa samme maate som ved reise til Tyskland.

Ved reise til England bør passet før avreisen være visert av britisk konsul, helst i Kristiania eller Bergen, om dertil er anledning.

Pas til Finland (og formentlig tillike Rusland) maa være forsynt med paategning av russisk legation eller konsul og maa ved ankomsten til landet fremlægges til avstempling hos vedkommende politimyndighet.

Ved reise til Østerrike-Ungarn maa passet være forsynt med pasindehaverens fotografi og underskrift i bekræftet

stand samt sedvanlig legalisationspaategning fra vedkommende østerriksk-ungarske konsulat. Fotografi med underskrift og attest bør anbringes overensstemmende med, hvad der gjælder for pas til Tyskland. 3 mars.

Ved utfærdigelse av reisepas til Italien bør den reisende gjøres bekjendt med, at det under straf av fængsel er forbudt uten tilladelse av politiet at bære vaaben av saadan slags som nævnt i rundskrivelse herfra av 15 september 1911. Passet maa viseres av italiensk konsul.

Der vedlægges til fordeling i forhold til behovet mellem vedkommende politimestre endel eksemplarer av de ved departementets foranstaltning trykte pasblanketter, særskilt for mænd og kvinder. Politipas blir fremtidig at utfærdige paa saadanne blanketter, dog saaledes at mulig eksisterende gamle beholdninger av blanketter kan brukes først, forutsat at de tilfredsstiller de ovenfor anførte fordringer. Hvor fotografi blir at paaklæbe, bør det anbringes paa side 7. Naar de hermed oversendte blanketter er opbrukt, blir nye at anskaffe.

Skrivelse fra Justisdepartementet til amtmanden i Buskeruds amt i anledning av en forespørsel fra en ordfører om, hvorledes der blir at gaa frem ved behandlingen av utkast til sognebudget (jfr. landskattelovens § 140), naar saavel vedkommende sogns eneste formand som dets formandsvaramand er dissentere. 3 mars.

Departementet meddeler, at omhandlede formand og formandsvaramand som dissentere ikke kan behandle de budgetposter, som vedkommer statskirken, jfr. lov nr. 1 av 27 juni 1891, § 17, og Kirkedepartementets i Lovtidenden indtagne skrivelse til amtmanden av 29 september 1903. Der maa derfor til behandling av disse poster blandt sognets øvrige to repræsentanter vælges en formand for anledningen, hvorhos der ved sognestyrets behandling av disse poster maa tilkaldes habile varamænd istedenfor de to dissentere.

Kongelig resolution*), hvorved der i henhold til lov til beskyttelse av barn mot bruk av tobak av 19 april 1899 meddeles stadfæstelse paa den av herredsstyret for Hofs herred, Jarlsberg og Larviks amt, under 21 januar 1915 fattede beslutning til vedtægt om salg av tobak til barn m. v. 5 mars.

Kongelig resolution**), hvorved den av Vestre Slidre herredsstyre i møte den 23 januar d. a. fastsatte vedtægt for lukning av utsalgssteder i Vestre Slidre herred, 5 mars.

*) Bekjendtgj. 6 mars i Lovtid. 1ste avd. nr. 11, hvor vedtægten er indtat.

**) Bekjendtgj. 6 mars i Lovtid. 1ste avd. nr. 11, hvor den stadfæstede vedtægt er indtat.

5 mars. Kristians amt, stadfæstes i henhold til lov av 25 juli 1913 som gjældende indtil videre, — dog med en enkelt forandring.

5 mars. **Kongelig resolution***), hvorved den av Sandø herredsstyre i møte 10 juli og 28 december 1914 besluttede vedtægt om lukning av utsalgssteder i Sandø herred, Romsdals amt, stadfæstes i henhold til lov 25 juli 1913 som gjældende indtil videre, — dog med en enkelt forandring.

5 mars. **Kongelig resolution***), hvorved den av Nordfrøya herredsstyre i møte den 6 februar d. a. fastsatte vedtægt angaaende lukning av utsalgssteder i Nordfrøya herred, Søndre Trondhjems amt, stadfæstes i henhold til lov av 25 juli 1913 som gjældende indtil videre, — dog med en enkelt forandring.

5 mars. **Kongelig resolution****), hvorved i medhold av lov angaaende jagt og fangst av 20 mai 1899 § 44 bestemmes, at elg og hjort (kronhjort og kolle) skal være fredet det hele aar inden Stavanger amt.

Denne bestemmelse gjælder indtil videre, dog ikke længer end til utgangen av aaret 1919.

5 mars. **Kongelig resolution****), hvorved i medhold av lov angaaende jagt og fangst av 20 mai 1899 bestemmes, at tiur og røi skal være fredet det hele aar inden Stavanger amt.

Denne bestemmelse træder i kraft den 15 mai 1915 og gjælder indtil videre, dog ikke længer end til utgangen av aaret 1919.

5 mars. **Kongelig resolution****), hvorved i medhold av lov angaaende jagt og fangst av 20 mai 1899 § 44 bestemmes, at aarhane inden Stavanger amt skal være fredet foruten i den lovbestemte fredningstid tillike i tiden fra og med 15 til og med 31 mai.

Denne bestemmelse gjælder indtil videre, dog ikke længer end til utgangen av aaret 1919.

5 mars. **Kongelig resolution****), hvorved i medhold av lov angaaende jagt og fangst av 20 mai 1899 §§ 18 og 44 bestemmes:

1. At det for et tidsrum av 5 aar, regnet fra 1 januar 1915, skal være forbudt inden Sandstads herred, Søndre Trondhjems amt, at benytte snarer, fald-

*) Bekjendtgj. 6 mars i Lovtid. 1ste avd. nr. 11, hvor den stadfæstede vedtægt er indtat.

**) Bekjendtgj. 6 mars i Lovtid. 1ste avd. nr. 11.

stokker og andre faststaaende indretninger til fangst av aarfugl, jerpe og rype. 5 mars.

2. At der for en tid av 5 aar, regnet fra 1 januar 1915, meddeles tilladelse til, at der inden Sandstads herred, Søndre Trondhjems amt, aarlig kan fældes én kronhjort og én kolle paa hver særskilt matrikulert eiendom.

Disse bestemmelser træder i kraft straks.

Kongelig resolution*), hvorved de i lov om erhvervelse av skog av 18 september 1909 § 2 og 3 fastsatte grænser for koncessionsfri erhvervelse av skog nedsættes i medhold av samme lovs § 4 for Hole herred, Buskeruds amt, til 10 ha. 5 mars.

Denne bestemmelse træder i kraft straks.

Kongelig resolution, hvorved der meddeles approbation — med et par forandringer — paa love for gjensidig Assuranseforening for fiskefartøier og fiskebaater i Namdalen. 5 mars.

Kongelig resolution, hvorved der i medhold av lov om forsikringsselskaper av 29 juli 1911 § 75 meddeles »Det gjensidige norske livsforsikringsselskap Glitne« stadfæstelse paa de av selskapets direktion under 29 januar 1915 besluttede nye karensvilkaar, der skal træde istedenfor de ved kongelig resolution av 12 februar 1915 stadfæstede nugjældende tilsvarende bestemmelser, dog under forbehold av at vilkaarene vedtages av selskapets fællesstyre. 5 mars.

Kongelig resolution, hvorved der paa sedvanlige betingelser tillates oprettet et apotek ved Stokke jernbanestation i Stokke herred i Jarlsberg og Larviks amt. 5 mars.

Kongelig resolution, hvorved der paa sedvanlige betingelser tillates oprettet et nyt apotek i Trondhjem ikke østenfor Nordre gate og ikke søndenfor Thomas Angells gate paa et sted, som fastsættes av Socialdepartementet. 5 mars.

Kongelig resolution, hvorved de av Mesnavasdragets Brukseierforening i generalforsamling den 24 september 1912 vedtagne love approberes i henhold til lov om vasdragsreguleringer i industrielt øiemed av 4 august 1911 § 10 som gjældende indtil videre. 5 mars.

Skrivelse fra Kirkedepartementet til Stavanger vergeraad i anledning av, at vergeraadet i Klepp hadde vægret sig for at opnævne tilsynsverger for endel av Stav- 5 mars.

*) Bekjendtgj. 6 mars i Lovtid. 1ste avd. nr. 11.

5 mars. anger vergeraad i Klepps kommune bortsatte barn.

Departementet uttaler, at efter dets mening er § 24 i lov om forsømte barns behandling av 6 juni 1896 saaledes at forstaa, at Stavanger vergeraad har valget mellem enten selv at utvælge nogen til at føre tilsyn med de av vergeraadet i Klepp bortsatte barn eller, dersom nogen dertil skikket ikke findes villig til at overta tilsynet, da at henvende sig til vergeraadet i Klepp med anmodning om at opnævne nogen til at føre tilsynet; dette sidste sees vergeraadet ogsaa at ha gjort. Klepps vergeraad maa da være forpligtet til at foreta saadan opnævnelse, likesaavel som den opnævnte er pligtig til at overta hvervet.

Skulde Stavanger vergeraad ikke finde et saaledes etablert tilsyn hensigtssvarende eller tilstrækkelig, vil det ved henvendelse til Klepps helseraad kunne faa dette til at overta tilsynet med de bortsatte barn, jfr. lov om tilsyn med pleiehjem av 29 april 1905, § 9, 2 p.

Departementet bemerker tilslut, at hvad Stavanger vergeraad i saa henseende vælger at foreta sig, er det likevel Stavanger vergeraad, under hvem forsorgen av vedkommende barn henhører og ikke Klepps vergeraad, jfr. lov 6 juni 1896 § 25, 1 p.

5 mars. **Skrivelse** fra Kirkedepartementet til et herreds formandskap i anledning av en forespørsel, om et skolestyre kan paalægge en lærer at føre tilsyn med utførelsen av det daglige renhold, som er omhandlet i §§ 2, 4 og 6, 1ste og 2det punktum, i de ved kongelig resolution av 4 oktober 1902 utfærdigede bestemmelser om renhold m. m. i skoler.

Det er oplyst, at kredsens indvaanere har paatat sig renholdet av skolen efter tur, og at dette har været praktisert saaledes, at barnene har utført renholdet under tilsyn av læreren. Det er endvidere oplyst, at skolestyret har trodd i henhold til § 10 i nævnte bestemmelser at kunne tilpligte læreren at føre dette tilsyn.

Departementet uttaler herom, at det antar, at det ikke er lovlig adgang til at tilpligte en lærer at være tilstede i skolen, mens den daglige rengjøring utføres. Rengjøringen vil jo ta sin tid, og den maa finde sted efter skolens slut om eftermiddagen. Tilsynet med utførelsen av rengjøringen vilde saaledes forlænge lærerens arbeidsdag, og det merarbeide, han derved vil faa, hører ikke med til hans lærergjerning. Derimot maa læreren kunne tilpligtes at paase, at rengjøringen til enhver tid er utført forsvarlig, og at de gjældende bestemmelser saaledes er blit overholdt.

Hvad specielt angaar spørsmaalet om utluftning av skole- 5 mar
værelset i frikvarterene (bestemmelsernes § 4), er det selvsagt, at læreren maa kunne paalægges at ha indseende hermed, da dette arbeide maa utføres i skoletiden.

Forsaavidt den nuværende ordning med rengjøringen agtes bibeholdt, vil departementet anbefale, at det overdrages en voksen kvinde paa stedet (selvfølgelig mot godtgjørelse) at føre tilsyn med rengjøringens utførelse. Allerhelst skulde dog departementet se, at renholdet ved skolerne blev utført av voksne, enten saaledes, at herredet selv overtok utgiftene hermed, eller at utgiftene blev dækket av kredsen. At renholdet ved skolerne blir forsvarlig utført, er efter departementets mening saa vigtig, at utførelsen herav ikke bør overlates skolebarnene.

Meddelelse *) fra Forsvarsdepartementet til hæren: 5 mars.

Paa foranledning bestemmer departementet, at militære foreningers resolutioner eller henvendelser, som i formen eller realiteten er rettet til de militære myndigheter eller til statsmagtene, altid skal indsendes gjennem de militære foresatte paa samme maate som for ansøkninger bestemt.

Departementet bestemmer derhos, at saadanne resolutioner, ansøkninger og lignende ikke blir at offentliggjøre uten efter indhentet samtykke av Forsvarsdepartementet eller Kommanderende General.

Man henleder opmerksomheten paa, at resolutioner og lignende fra militære foreninger er undergit de vanlige regler for tjenesteskrivelsers avfattelse og samme ansvar, som er forbundet med enhver anden tjenesteskrivelse.

Stadfæstelse — meddelt av Kirkedepartementet — paa 8 mars.
det av enkefru Elisabeth Lyche stiftede »Bokhandler Axel Lyches legat« til fripladser ved kysthospitalet ved Fredriksvern for skrofulo-tuberkuløse barn av ubemidlede forældre — — fortrinsvis fra Drammen — samt paa de under 15 december 1914 utfærdigede statutter for dette legat.

Skrivelse fra Kirkedepartementet til Østlandske Kredsfor- 8 mars.
ening for naturfredning i Norge, hvori uttales, at efter den ordlyd, som § 1 i lov om naturfredning av 25 juli 1910 har faat, vil der efter departementets mening ikke være adgang til ved kongelig resolution at frede enkelte vilde planter eller dyr, selv om disses bevarelse kunde være av videnskabelig eller historisk betydning, medmindre en saadan fredningsbestemmelses hensigt er at frede vedkommende vilde plante- eller dyreart.

*) Se St.tid. s. 492—497, 960—1010.

8 mars. **Skrivelse** fra Justisdepartementet til riksadvokaten, hvori meddeles, at departementet overensstemmende med en fra Generalstaben fremkommet henstilling har bestemt, at alle anmeldelser og saker, som vedrører overtrædelse av lov om forsvarshemmeligheter av 18 august 1914 indtil videre blir at indsende til generalstabens efterretningskontor, efterat sakens behandling av paatalemyndigheten eller domstolene er endelig avsluttet.

De i departementets rundskrivelser av 11 juni 1891 og 5 december 1904, jfr. rundskrivelse av 28 oktober 1907, indtagne bestemmelser angaaende opbevaring av akter og dokumenter vedkommende strafferetslige forfølgninger blir saaledes for de ovennævnte sakers vedkommende indtil videre ikke at befølge.

9 mars. **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av Rannei Mortensdatter Hannemyr ved testamente av 30 december 1902 oprettede »Søskendene Morten og Rannei Hannemyrs legat til hedningebarns opdragelse« samt paa de under 14 december 1914 utfærdigede statutter for dette legat.

9 mars. **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av Rannei Mortensdatter Hannemyr ved testamente av 30 december 1902 oprettede »Søskendene Morten og Rannei Hannemyrs legat for Israelsmissionen« samt paa de under 15 december 1914 utfærdigede statutter for dette legat.

9 mars. **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av Rannei Mortensdatter Hannemyr ved testamente av 30 december 1902 oprettede »Søskendene Morten og Rannei Hannemyrs legat for fattige personer i Søndeled« samt paa de for dette legat utfærdigede udaterte statutter.

9 mars. **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av Rannei Mortensdatter Hannemyr ved testamente av 30 december 1902 oprettede »Søskendene Morten og Rannei Hannemyrs legat for fattige personer i Risør« samt paa de for dette legat utfærdigede udaterte statutter.

10 mars. **Skrivelse** fra Forsvarsdepartementet, Marinen, til Finansdepartementet, hvori antages, at subalterne officerer i Marinens Intendanturkorps i likhet med sjøofficerer kun pligter at gjøre indskud i Enkekassen efter sin nationale gage, ikke tillike av tjenestetillægget.

11 mars. **Skrivelse** fra Kirkedepartementet til skoledirektøren i Kristiansand i anledning av en forespørsel fra et skolestyre, om folkeskolen i en kreds med hensyn til klasse-

deling og skoletid skal eller bør ordnes efter an- 11 mars.
tallet av skolesøkende barn eller efter de skole-
berettigede barns antal.

Det er oplyst, at ca. 1/3 av vedkommende skolekreds, da den ikke har kunnet opnaa at bli ordnet som egen kreds, har meldt sine barn ut av folkeskolen og oprettet en privatskole.

Departementet uttaler, at det antar, at de mindste krav, som loven opstiller med hensyn til klassedeling og skoletid, er knyttet til antallet av de barn, som er henvist til vedkommende folkeskole, og ikke til antallet av de barn, som er berettiget til at søke folkeskolen i kredsen. Men der er naturligvis intet iveien for, at klassedelingen kan gjøres bedre og undervisningstiden længer, end loven forpligter en kommune til at ha. Hvor langt kommunen i saa henseende bør gaa i det foreliggende tilfælde, kan departementet vanskelig uttale sig om, da der intet er oplyst om antallet hverken av skolesøkende eller skoleberettigede barn i kredsen. Men der synes at maatte være god grund for herredsstyret til at vente med at foreta nogen forandring i klassernes antal og skoletiden, indtil det viser sig, om ordningen med privatskole blir av nogen varighet.

Skrivelse fra Kirkedepartementet til skoledirektøren i 11 mars
Hamar i anledning av en forespørsel, om et skolestyre uten at indhente kredsens uttalelse kan beslutte at indføre abc paa landsmaal, naar skolens hovedmaal er riksmaal og fremdeles skal vedbli at være det.

Departementet uttaler, at det anser det paakrævet, slik som landskolelovens § 73 nu lyder, at spørsmaalet om indførelse av landsmaals abc ved en skole, hvor det er bestemt, at læse- og lærebøkerne skal være avfattet paa riksmaal, forelægges overtilsynet og kredsen til uttalelse.

En anden sak er det, at skolestyret, naar de lovbestemte uttalelser først er indhentet, staar frit ved den endelige avgjørelse av spørsmaalet og kan tillægge uttalelserne den vegt, som det finder, at de i hvert enkelt tilfælde fortjener.

Skrivelse fra Finansdepartementet til amtmanden i Stav- 11 mars.
anger amt foranlediget ved en forespørsel fra en ordfører i et herred om, hvorvidt sognepresten dersteds blir skattepligtig i annekssognet, der er eget herred, efter landskattelovens § 18, sidste led, for grundbyrde, landskyld og jordavgift, som han oppebærer som en embedsindtægt av eiendomme i annekset.

Departementet uttaler, at man er tilbøielig til at anta, at spørsmaalet, som iøvrig hører under domstolenes avgjørelse, maa besvares benegtende, idet den citerte lovbestemmelse ikke antages at omfatte deslige ydelser.

12 mars. **Lov***)[1]) om forandring av lov om tønder for saltet sild, brisling og agnskjel av 23 mai 1913.

§ 1. Uten hinder av forskriftene i lov om tønder for saltet sild, brisling og agnskjæl av 23 mai 1913 kan kvarttønder og ottinger, som ikke fylder denne lovs fordringer, brukes ved falbyden, salg eller utførsel av saltet sild og brisling (ikke agnskjæl) indtil 1 januar 1916.

§ 2. Nærværende lov træder i kraft straks.

12 mars. **Kongelig kundgjørelse***)[2]) om forhøielse av indførselstolden for øl m. v.

Fra den tid, Kongen bestemmer, skal i tariffen for indførselstolden og for tara følgende bestemmelser lyde saaledes:

Øl alle slags, saasom porter, ale, prydsing, mumme o. s. v.

Øl paa flasker eller krukker 1 liter kr. 0,38 (minimal), kr. 0,55 (maksimal).

Øl paa anden emballage 1 kg. kr. 0,33 (minimal), kr. 0,45 (maksimal).

Tara: Fustager 19 pct.

Denne Stortingets beslutning bringes herved i utøvelse som gjældende fra og med 22 mars 1915.

12 mars. **Kongelig kundgjørelse***)[3]) om forhøielse av den fra 1 juli 1914 besluttede avgift av øltilvirkningen.

Den fra 1 juli 1914 gjældende avgift til statskassen av øltilvirkningen skal fra den tid, Kongen bestemmer, erlægges med følgende tillæg til de besluttede beløp for hver liter øl:

1. For øl, indeholdende indtil 2,25 vegtprocent alkohol, 1 — en — øre.
2. For øl, indeholdende over 2,25 indtil 3,75 vegtprocent alkohol, 2 — to — øre.
3. For øl, indeholdende over 3,75 indtil 5,5 vegtprocent alkohol, 3 — tre — øre.

Denne Stortingets beslutning bringes herved i utøvelse som gjældende fra og med 22 mars 1915.

12 mars. **Kongelig resolution****), hvorved der i henhold til lov av 6 juni 1891 om politivedtægter for rikets herreder og lov av 22 mai 1875 om offentlige forestillinger m. v. meddeles stadfæstelse paa de av herredsstyret for Værdalens herred,

*) Bekjendtgj. 13 mars i Lovtid. 1ste avd. nr. 12.
**) Bekjendtgj. 13 mars i Lovtid. 1ste avd. nr. 12, hvor politivedtægtene er indtat.
[1]) St.besl. 8 mars. Se Ot. prp. nr. 10. Indst. O. nr. 12. St.tid., forh. i Ot. s. 261—273; i Lt. s. 121—128.
[2]) Se St.prp. nr. 6. Tillæg til indst. S. XII. St.tid. s. 403—404.
[3]) Se St.prp. nr. 6. Tillæg til indst. S. XXXII. St.tid. s. 402—403.

Nordre Trondhjems amt, den 24 november 1914 og 17 februar 1915 fattede beslutning til nye politivedtægter, som skal træde istedenfor de ved kongelig resolution av 7 november 1898 stadfæstede politivedtægter for herredet. 12 mars.

Kongelig resolution*), hvorved det i lov om erhververvelse av skog av 18 september 1909 § 3 omhandlede flateindhold 500 ha. nedsættes i medhold av paragraffens 3dje punktum for Vegaarsheiens herred, Nedenes amt, indtil videre til 100 ha. 12 mars.

Denne bestemmelse træder i kraft straks.

Kongelig resolution*), hvorved i medhold av lov om bruk av orvogner av 21 juni 1912 § 2, andet led, bestemmes, at det ved kongelig resolution av 14 juni 1913 for hovedveien i Kvikne utfærdigede forbud mot motorvognkjøring, som ikke foregaar i fast rute eller til de for rutegaaende motorvogner fastsatte tider, ophæves. 12 mars.

Kongelig resolution*), hvorved der i henhold til skattelov for byene av 18 august 1911 § 6 meddeles stadfæstelse paa den av Hamar bystyre i møte den 26 februar d. a. fattede beslutning angaaende forandring i de gjældende vedtægter om taksering til eiendomsskat av de faste eiendomme i kjøpstaden. 12 mars.

Forandringen bestaar i, at der i vedtægtens § 10 første led er tilføiet: »i 3 — tre — uker«.

Kongelig resolution, hvorved der istedenfor den nedbrændte kirke for Bratvær sogn av Edø prestegjeld i Trondhjem stift tillates opført en ny sognekirke paa den gamle tomt efter en fremlagt plan — under iagttagelse av de av statens bygningsinspektør fremsatte bemerkninger derved. Derhos bemyndiges Trondhjem stiftsdirektion til at samtykke i mindre væsentlige ændringer i planen, om saadanne under arbeidets gang maatte vise sig nødvendige eller ønskelige. 12 mars.

Kongelig resolution, hvorved bestemmes: 12 mars.

1. Valle herred i Nedenes amt deles fra den tid, som amtmanden bestemmer, og paa de vilkaar, [som herredsstyret har vedtat i møter 29 januar og 29 mai 1914, i 2 herreder: Valle herred, omfattende Valle sogn, og Hylestads herred, omfattende Hyllestad sogn.
2. Hyllestad sogn skal fra samme tid benævnes Hylestad sogn
3. — — — — — — — — — — — — — — — —

*) Bekjendtgj. 13 mars i Lovtid. 1ste avd. nr. 12.

12 mars. **Kongelig resolution**, hvorved bl. a. Tjøtta herred i Nordlands amt deles fra den tid, som amtmanden bestemmer og forøvrig paa de av herredsstyret i møter den 12 december 1913, 1 september og 29 december 1914 vedtagne vilkaar i to herreder: Tjøtta herred, omfattende det nuværende Tjøtta sogn, og Vevelstads herred, omfattende det nuværende Vevelstad sogn.

12 mars. **Kongelig resolution**, hvorved der paa sedvanlige betingelser tillates oprettet et nyt apotek i Bodø i den østre bydel paa et sted, som bestemmes av Socialdepartementet.

12 mars. **Kongelig resolution**, hvorved der i henhold til § 5 i lov om kommunale slagtehus, kjøtkontrol m. v. av 27 juni 1892 (kfr. love av 27 juli 1895, 6 august 1897, 25 juli 1910 og 14 juli 1914) meddeles approbation — gjældende indtil videre — paa den av bystyret for kjøpstaden Lillehammer i møte den 18 december 1914 fattede beslutning om forandrede avgifter for benyttelse av Lillehammer kommunale slagteri fra 1 juli 1915 (kfr. kongelig resolution av 28 mars 1908).

12 mars. **Skrivelse** fra Kirkedepartementet til amtmanden i Stavanger amt i anledning av en forespørsel, om der vil bli ydet statsbidrag til en bevilgning, amtstinget har git til oprettelse av en vikarkasse for amtsskolens lærerpersonale.

Departementet uttaler, at der vil bli utbetalt sedvanlig statsbidrag av nævnte bevilgning, som blir at opføre blandt de utgifter til amtsskolerne, hvorav staten yder $^3/_4$ i statsbidrag. Dog maa vikarkasse-reglerne godkjendes av departementet.

13 mars. **Stortingsbeslutning**[1]) angaaende nyt lønsregulativ for medicinaldirektoratets tjenestemænd.

---

[1]) Se St. prp. nr. 1, utgiftsbudgettets hovedp. III., kap. 1, tit. 4. Tillæg til indst. S. XXXIV. St.tid. s. 486 (kfr. s. 490, første spalte).

Beslutningen er saalydende:

Funktionærer ved medicinaldirektoratet med mindst 6 timers daglig arbeidstid skal fra 1 juli 1915 til enhver tid avlønnes efter regulativet for de tilsvarende funktionærer i regjeringens kontorer, saaledes at kontorchefene avlønnes som byraachefer, konsulenten (mot at det personlige tillæg bortfalder), sekretærer og assistenter avlønnes som regjeringskontorenes funktionærer med samme benævnelse. Regelen i regulativets post III om pensionsindskud faar tilsvarende anvendelse.

Stortingsbeslutning[1]) angaaende lønninger til regjeringen m. v. 13 mars.

Skrivelse fra Kirkedepartementet til skoledirektøren i Hamar i anledning av en forespørsel fra et formandskap om utstrækningen av forpligtelsen til at betale skoleskat for de arbeidere ved en fabrik, som bor saa langt fra fabrikken, at deres barn ikke kan gaa til bruksskolen, men maa søke herredets folkeskole. 13 mars.

Det er i skrivelsen oplyst, at arbeiderne selv mener, at de ikke er pligtige til at betale skoleskat til herredet — hverken av sine indtægter som fabrikarbeidere eller av sine gaardsbruk — undtagen i de aar, de har barn paa skolen, derimot hverken før eller efter barnenes skolegang.

Departementet uttaler, at det antar, at bruksarbeidere, som bor saaledes til, at deres barn maa søke en av herredets folkeskoler, er forpligtet til at betale skoleskat til herred og kreds i likhet med kredsens øvrige indvaanere i den tid, da barnene søker herredets folkeskoler, og det saavel av sine indtægter som fabrikarbeidere som av sine gaardsbruk, kfr. departementets i Lovtidenden indtagne skrivelse av 3 mai 1893. Hvorvidt pligten i disse tilfælde kan utstrækkes til at gjælde ogsaa tiden før og efter barnenes skolegang, anser departementet for tvilsomt. Men man finder det forsigtigst at indskrænke pligten, som er et brud paa den almindelige regel i skolelovens § 42 om bruksarbeideres fritagelse for skoleskat, til bare at gjælde det tidsrum, da vedkommendes barn søker herredets skoler. Ved ikke at gi pligten en videre utstrækning vil man ogsaa opnaa at faa en grei og let haandterlig regel, idet det ved en motsat regel vilde være vanskelig at slaa fast, naar pligten til at betale skoleskat til herredet skulde ta sin begyndelse.

Skrivelse fra Justisdepartementet til riksadvokaten, som hadde utbedt sig departementets uttalelse om, hvorledes dets skrivelse av 14 oktober 1905 angaaende visse statsadvokaters pligt til at utføre aktorater ved forhørs- og meddomsretterne i saker angaaende forbrydelser er at forstaa med hensyn til fordelingen av sakene mellem statsadvokaterne og de antagne 13 mars.

[1]) Se St. prp. nr. 1, utgiftsbudgettets hovedp. III, kap. 1, tit. 1—4, kap. 2, tit. 1—4 og 6—7 samt kap. 3. Indst. S. XXXIV. St.tid. s. 487—491.

Der bevilgedes bl. a. løn til en ny assistent i Utenriksdepartementets almindelige avdeling, til to nye assistenter (en av 1ste og en av 2den klasse) i Landbruksdepartementet samt til en konsulent som chef i et nyoprettendes utskiftningskontor sammesteds og løn til en ny assistent i Poststyrelsen.

13 mars. hjælpeaktorer og faste aktorer samt med hensyn til statsadvokaternes pligt til at indsende indberetning til riksadvokaten i tilfælde, hvor de ikke selv har kunnet utføre de dem paahvilende aktorater.

Departementet uttaler, at det er enig med riksadvokaten i, at der, hvor ikke »antagne aktorer« findes, har statsadvokaten at utføre samtlige aktorater, dog saaledes, at han har adgang til at anvende hjælpeaktor, naar han paa grund av sine embedsforretninger eller lovlige forfald iøvrig er hindret fra i et givet tilfælde at tjenstgjøre som aktor. Om saadanne tilfælde har statsadvokaten for hver gang at sende indberetning til riksadvokaten.

Hvor der derimot ved siden av statsadvokaten findes antagne (faste) aktorer, har det været forutsætningen for departementets ovennævnte skrivelse av 14 oktober 1905, at statsadvokaten skal fordele aktoraterne mellem sig og de antagne aktorer likelig, altsaa regelmæssig efter tur. Efter ordlyden av den ovennævnte skrivelse skulde derhos statsadvokaten avgi indberetning til riksadvokaten for hvert tilfælde, hvor han har overdradd til den antagne aktor en sak, som han efter det anførte selv skulde behandle.

Departementet er imidlertid enig med riksadvokaten i, at det er tilstrækkelig, at statsadvokaterne i de sidstnævnte tilfælde alene paalægges ved aarets utgang at avgi indberetning om aktoraternes fordeling i aarets løp mellem dem og de antagne aktorer og derhos at indsende begrundet indberetning, naar de mener sig forhindret fra at utføre aktoraterne ved siden av de antagne aktorer for kortere eller længere tid.

15 mars. **Skrivelse***) fra Utenriksdepartementet, hvorved i henhold til lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at det indtil videre skal være forbudt at utføre fra riket terpentinolje med undtagelse av den, som er fremstillet ved norske fabrikker og ledsaget av oprindelsesbevis.

Denne bestemmelse træder i kraft straks.

16 mars. **Stortingsbeslutning**[1]) angaaende faste lønninger m. v. vedkommende toldvæsenet.

---

*) Bekjendtgj. 20 mars i Lovtid. 1ste avd. nr. 13.

[1]) Se St. prp. nr. 1, hovedp. X., kap. 2, tit. 1. Indst. S. XXXIII A. St.tid. s. 531—537.

Der besluttedes bl. a. oprettet fra 1 juli 1915 en toldbetjentpost i Larviks tolddistrikt, Sandefjords toldsted, og en toldassistentpost ved Harstad toldsted.

Skrivelse fra Finansdepartementet til amtmanden i Hede- 16 mars.
markens amt vedkommende forstaaelsen av landskattelovens §§ 31 og 115 i et nærmere angit punkt.

Departementet uttaler, at vedkommende husbond ikke pligter at tilbakeholde løn til dækkelse av sine tjeneres skat, forinden han har faat sit, allerede før skatteanmeldelsen ydede forskud paa løn dækket. Husbonden maa derimot staa tilbake for skatten, forsaavidt angaar forskud, ydet efterat anmeldelse i medhold av lovens § 115, andet punktum, har fundet sted.

Skrivelse*) fra Utenriksdepartementet, hvorved i henhold 17 mars.
til lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at det indtil videre skal være forbudt at utføre fra riket:

suturmateriale,

apparater og instrumenter til medicinsk, kirurgisk, veterinærmedicinsk og tandlægebruk samt til sykepleie overhodet.

Denne bestemmelse træder i kraft straks.

Skrivelse fra Kirkedepartementet til skoledirektøren i 18 mars.
Bergen i anledning av en forespørsel fra et byskolestyre, om 3 av skolens lærerinder, som nu er ansat i fuldstændige poster, men tidligere har gjort tjeneste som timelærerinder, kan faa medregnet i sin anciennitet som folkeskolelærerinder den tid eller en del av den tid, de har arbeidet som timelærerinder, saaledes at der kan ventes ydet statsbidrag av alderstillægget, som blir beregnet for dem under hensyntagen til den tjenestetid, de har hat som timelærerinder ved skolen. Skolestyret oplyser, at det gjerne vilde opføre den paa kommunen faldende del av de eventuelle alderstillæg for disse lærerinder paa budgettet, dersom staten vilde bære sin del; men det tør ikke gjøre regning paa, at kommunen alene vil bære alderstillæggene i sin helhet for lærerinderne.

Departementet uttaler, at det i overensstemmelse med sin i Lovtidenden indtagne skrivelse av 16 november 1908 antar, at tjenestetid som timelærer ikke kan medregnes til opnaaelse av alderstillæg efter byskolelovens § 24, saadan som den nu lyder. Departementet anser sig derfor ikke berettiget til at la utbetale sedvanlig statsbidrag av alderstillæg, som er beregnet under hensyntagen til vedkommende damers tjeneste som timelærerinder. Man finder dog at burde gjøre opmerksom paa, at efter det forslag, som nu er fremsat om ændringer i byskoleloven, vil der aapnes adgang for departementet til at la

*) Bekjendtgj. 20 mars i Lovtid. 1ste avd. nr. 13.

18 mars. medregne ogsaa virksomhet som timelærer i en lærers (lærerindes) anciennitet som folkeskolelærer. Saafremt dette forslag blir lov, og der derefter maatte fremkomme ansøkning om at faa de heromhandlede lærerinders anciennitet forbedret i henhold hertil, maa en eventuel ansøkning herom indeholde nærmere oplysning om deres virksomhet i det hele som timelærerinder, specielt om det ukentlige timetal hver av dem dengang hadde.

19 mars. **Kongelig resolution***), hvorved bestemmes:

I. I henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 og § 3 i lov om særegne foranstaltninger mot tuberkuløse sygdomme av 8 mai 1900 meddeles approbation paa den av herredsstyret for Hitterdals herred i Bratsbergs amt under 10 oktober 1914 fattede beslutning om nye almindelige forskrifter med hensyn til sundhetsvæsenet inden herredet og om ordningen av meddelelsespligten, naar en tuberkuløs syk forandrer bopæl.

II. De ved kongelige resolutioner av 7 mai 1904 og 21 oktober 1903 approberte sundhetsforskrifter og tuberkuloseforskrifter for herredet ophæves fra den tid, ovennævnte forskrifter træder i kraft.

19 mars. **Kongelig resolution****), hvorved der i henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 meddeles approbation paa den av herredsstyret for Lyngens herred i Tromsø amt i møte 14 december 1914 fattede beslutning om almindelige forskrifter med hensyn til sundhetsvæsenet inden herredet.

19 mars. **Kongelig resolution*****), hvorved de ved kongelig resolution av 16 juli 1907 i medhold av lov om fredning av ferskvandsfisk av 30 mai 1894, § 1, fastsatte fiskeriregler for Haus herred, Søndre Bergenhus amt, ophæves.

Denne resolution træder i kraft straks.

19 mars. **Kongelig resolution******), hvorved i medhold av lov om bruk av motorvogner av 21 juni 1912 § 2, andet led, fastsættes nedenstaaende forbud og indskrænkninger med hensyn til motorvognkjøring i forskjellige gater m. v. i Bergens by, som gjældende indtil videre:

1. Kjøring med motorvogn er forbudt i smug, smit og sjøgaarde, medmindre tilladelse erholdes av politiet, samt i

*) Bekjendtgj. 20 mars i Lovtid. 1ste avd. nr. 13, hvor de nye sundhetsforskrifter m. v. er indtat.

**) Bekjendtgj. 20 mars i Lovtid. 1ste avd. nr. 13, hvor sundhetsforskriftene er indtat.

***) Bekjendtgj. 20 mars i Lovtid. 1ste avd. nr. 13.

Bellevueveien, Fjeldveien, Nykirke-Markevei, Nordnesparken, Skuteviksveien fra Baglergaten til Stølen, Stenkjælderbakken, Langeveien, Nedre Stølen, Sukkerhusgaten, Sydneskleven, Gamle Nygaardsvei, Nøstegaten fra Nøstetorvet til nedkjørselen fra Baneveien (Nøstegaten nr. 19), gjennem Murhvælvingen og indtil videre forbi Lungegaardsgaten 3 og 4. 19 mars.

Kjøring med større motorvogn o: av dimensioner mindst 5,5 meters længde og 2 meters bredde mellem dens mest fremspringende dele er desuten forbudt i Lungegaardsgaten, Nordre Møhlenprisvei, Langerækken, Bispenggaten, Skostræderne, Lille Øvregate, Stenkjældergaten, Lille Markevei, Nordnesveien, Strangehagen fra Verftsbakken til Galgebakken og over begge Strømbroer.

2. Med langsom fart — ikke over 125 meter i minuttet — maa der kjøres i Strandgaten, Store Markevei, Tyskebryggen, Slotsgaten, Kong Oskars gate mellem Bryggesporen og Strømgaten og gjennem Stadsporten samt i tilfælde i smug, smit og sjøgaarde. Over Strømbroerne maa kun kjøres med fart, der svarer til skridtgang.

Kongelig resolution*), hvorved der i henhold til lov om brandvæsenet av 15 august 1908 §§ 1, 9, 20, 67 og 69, jfr. ildsfarlighetsloven av 3 mai 1871 § 24, meddeles stadfæstelse som gjældende indtil videre paa de av bygningsrepræsentantskapet for Hisø brand- og bygningskommune i møte den 20 januar 1915 vedtagne tillægsbestemmelser til brandloven, forsaavidt nævnte sted angaar. 19 mars.

Kongelig resolution**), hvorved der i henhold til § 6 i lov om bygningsvæsenet av 27 juli 1896 meddeles approbation paa Flekkefjord bystyres beslutning av 30 november 1914 angaaende forandring av byens regulering, forsaavidt betræffer en del av gate B paa Søndre Sunde sammesteds, paa den av bystyret i nævnte møte opstilte betingelse samt yderligere paa betingelse av, at der ikke bygges nærmere den reducerte gates østre linje end $6^1/_2$ meter. 19 mars.

Kongelig resolution, hvorved nedenstaaende reglement for sproglig-historisk embedseksamen godkjendes som gjældende indtil videre: 19 mars.

§ 1. Sproglig-historisk embedseksamen omfatter 3 av følgende 7 fag:

*) Bekjendtgj. 20 mars i Lovtid. 1ste avd. nr. 13, hvor tillægsbestemmelserne er indtat.

**) Bekjendtgj. 20 mars i Lovtid. 1ste avd. nr. 13, hvor beslutningen er indtat.

19 mars. 1. Morsmaal med oldnorsk, sprog og litteratur.
2. Tysk, sprog og litteratur.
3. Engelsk, » » »
4. Fransk, » » »
5. Latin, » » »
6. Historie.
7. Politisk geografi med etnografi.

Eksamen tages i to eller tre avdelinger, hvorav den sidste omfatter hovedfaget; dette kan vælges blandt de nævnte fag, med den indskrænkning at geografi blot kan tages som bifag og bare av kandidater, som tar historie enten som hovedfag eller som bifag. Under særlige omstændigheter kan det Akademiske Kollegium dispensere fra bestemmelsen om, at prøverne i bifagene skal avlægges før prøven i hovedfaget.

Inden kandidaten melder sig til eksamen i hovedfaget, har han at indlevere og faa godkjendt en selvvalgt eller forelagt videnskabelig undersøkelse indenfor et specielt omraade av faget. Denne maa ikke bestaa i arbeider, som tidligere er belønnet med en av Universitetets prismedaljer eller har været godkjendt som avhandling for doktorgraden ved Universitetet.

§ 2. Sproglig-historisk embedseksamen avholdes i slutningen av hvert semester ved en av det Historisk-Filosofiske Fakultet opnævnt eksamensdeputation, som inden sin midte vælger en formand.

Deputationen deler sig i sektioner, svarende til de fag, hvori der avlægges eksamen; til hver fageksamen tilforordnes, overensstemmende med universitetslovens § 19, 3dje passus, en utenfor eksamensdeputationen staaende censor. De til samme fag hørende lærere og censorer bestemmer i forening opgaverne til skriftlig besvarelse og deltar i bedømmelsen saavel ved den skriftlige som ved den mundtlige eksamen.

§ 3. Anmeldelse til hver eksamensavdeling indsendes til fakultetets sekretær. Den i universitetslovens § 36 paabudte eksamensavgift, kr. 40,00, betales i to halvdele — kr. 20,00 ved første gangs anmeldelse til bifagseksamen og kr. 20,00 ved anmeldelsen til eksamen i hovedfaget. Kandidater, som trækker sig tilbake efter at ha paabegyndt eksamen, eller som ønsker at ta en fuldført eksamen eller eksamensavdeling om igjen, maa betale ny avgift ved den fornyede anmeldelse.

§ 4. Ved den sproglig-historiske embedseksamen har kandidaterne ved skriftlig og mundtlig prøve at gjøre rede for:

I. Morsmaal med oldnorsk.

A. Oversigt over norsk sproghistorie i dens hele omfang, navnlig kjendskap til det dansk-norske skriftsprogs og det

norske folkesprogs historie og grammatik samt øvelse i skriftlig behandling av landsmaalet. 19 mars.

Oversigt over den nyere nordiske litteratur i tilknytning til en utsigt over de tre lands historie efter reformationen.

Sprogleg, litterært og realt studium av:

1. Et utvalg av folkeviser (norske og danske) i omfang svarende til Liestøls og Moltke Moes utvalg og Olriks og Ida Falbe-Hansens danske.
2. Et utvalg av Petter Dass's Nordlands Trompet (ca. 80 sider i Erichsens illustrerte utgave).
3. En større komedie av Holberg. Desuten skal kandidaterne ha litterært kjendskap til:
   a. Tre komedier av Holberg og Peder Paars.
   b. Tullin: Maidagen.
   c. Wessel: Kjærlighed uden strømper og et utvalg komiske fortællinger (ca. 50 sider).
4. Et utvalg av oplysningstidens norske forfattere (som i Løchens Norske klassikere III).
5. Ewald: Fiskerne, eller Levnet og meninger.
   Baggesen: Komiske fortællinger og eventyr I, eller 100 sider av Labyrinthen.
   Oehlenschläger: St. Hansaftenspil, Guldhornene og en tragedie.
   J. L. Heiberg: En vaudeville, og nogen av hans Udvalgte Digtninger (ca. 50 sider).
   Kierkegaard: Et utvalg paa ca. 100 sider.
6. Wergeland: Ca. 250 sider i Lassens utvalg.
   Welhaven: Som Løchens utvalg.
   Asbjørnsen og Moe: Norske folkeeventyr, Asbjørnsens Huldreeventyr, Moes indledning til eventyrene.
   Camilla Collett: Amtmandens døtre, eller I de lange nætter.
   Ibsen: 6 dramaer og digte.
   Bjørnson: Bondefortællingerne, en roman, digte, 3 dramaer.
7. Prøver paa bygdemaal (som i Hægstads utvalg).
8. Aasen: Symra.
   Vinje: Storegut, Ferdaminni, digte i Kohts utvalg.
   Garborg: Haugtussa (eller verker av tilsvarende omfang), og Bondestudentar (eller et verk av en nyere landsmaalsforfatter av tilsvarende omfang).
9. Bellman: Fredmans epistler.
   Tegnér: Frithiofs saga.
   Runeberg: Fänrik Ståls sägner.

B. Grundig kjendskap til den oldnorske grammatik, færdighet i at oversætte en ulæst lettere saga. Kjendskap til

19 mars. den gamle norske og islandske statsforfatning og historie, samt til den gamle mytologi og verslære. Oversigt over den gamle norsk-islandske litteratur og dens historie.

Sproglig, litterært og realt studium av følgende utvalg av litteraturen:

1. Are Frodes Íslendingabók og av Heimskringla Olav den helliges saga eller andre norske kongesagaer, som i omfang omtrent svarer til denne.
2. Egils saga eller andre islandske ættesagaer, som i omfang svarer omtrent hertil.

De poetiske stykker, som forekommer i sagaerne, har kandidaterne ikke at gjøre rede for.

3. Av Kongespeilet omtrent en fjerdedel, samt ca. 30 sider av den øvrige i Norge forfattede gamle litteratur.
4. Av den saakaldte Sæmundar-Edda gudekvad og heltekvad, svarende i omfang til omtrent halvdelen av den hele samling eller ogsaa saa mange kvad, som i omfang svarer omtrent til en fjerdedel av den hele samling tillikemed enten Gylfaginning eller Vǫlsungasaga eller andre sagaer av mytologisk eller sagnhistorisk indhold, som i omfang svarer omtrent hertil.
5. Av skaldedigte ca. 50 strofer.

For bifagskandidater gjælder følgende indskrænkninger:

1—2. Der kræves sproglig, litterært og realt studium av av Íslendingabók og av det opførte pensum enten i kongesagaer eller i ættesagaer. Ved det øvrige herunder opførte pensum er en mere kursorisk gjennemlæsning tilstrækkelig.

3. Av Kongespeilet ca. 25 sider i Kristiania-utgaven.
5. Av skaldedigte ca. 30 strofer.

C. Vælges morsmaal med oldnorsk til hovedfag, kræves der desuten av kandidaten et mere indgaaende studium av sproghistorie.

II. Tysk.

A. Grundig kjendskap til det nytyske sprog og øvelse i dets skriftlige og mundtlige behandling. Kjendskap til sprogets historie i forbindelse med et mere indgaaende studium av middelhøitysk.

Oversigt over litteraturens utvikling i tilknytning til en utsigt over Tysklands historie og samfundsforhold.

Sproglig, litterært og realt studium av følgende pensum:

1. Lessing: Et utvalg av Laokoon eller av Hamburgische Dramaturgie.

2. Ett drama av Lessing, ett av Goethe og tre av Schiller samt av Heinrich von Kleist: Kätchen von Heilbronn eller Prinz Friedrich von Homburg. 19 mars.
3. Goethe: Faust 1ste del.
4. Et utvalg av ballader av Bürger, Goethe, Schiller og Uhland.
5. Schiller og Goethes Xenien.
6. Et utvalg digte av Goethe og Shiller.

Et utvalg av nyere tysk litteratur.

B. Vælges tysk til hovedfag, kræves der desuten av kandidaten et pensum av oldhøitysk litteratur svarende til 40 sider av Braunes lærebok og noget kjendskap til nedertysk. Desuten fordres der videregaaende øvelse i sprogets skriftlige og mundtlige behandling.

III. Engelsk.

A. Grundig kjendskap til det engelske nutidssprog samt øvelse i dets mundtlige og skriftlige bruk.

Oversigt over sprogets utviklingshistorie.

Oversigt over den engelske litteraturs historie.

Kjendskap til hovedtrækkene i Englands historie og samfundsforhold.

Sproglig, litterært og realt studium av følgende pensum:

1. Mindst 10 sider av Sweet's Anglo-Saxon Primer eller et dertil svarende pensum, deri gjerne indbefattet en liten prøve paa angelsaksisk poesi.
2. Chaucer: Prologen til Canterbury Tales. Desuten læses kursorisk The Nonne Preste's Tale og en selvvalgt fortælling.
3. Shakespeare: Hamlet og to selvvalgte stykker, f. eks. Julius Cæsar og The Merchant of Venice. Desuten mindst 5 stykker kursorisk.
4. Milton: 1ste bok av Paradise Lost.
5. Byron: Cain, 3dje akt. De øvrige akter kursorisk.
6. Shelley: Prometheus Unbound, 1ste akt. De øvrige akter kursorisk.
7. Et litet utvalg av nyere lyrik (særlig Burns, Wordsworth, Byron, Shelley, Tennyson).
8. Macaulay: History of England, kap. X. De foregaaende 9 kapitler kursorisk. Omtrent en halvdel av disse kan ombyttes med et tilsvarende pensum av anden historisk læsning.
9. Carlyle: Past and Present, fjerde bok. De øvrige bøker læses kursorisk, tillikemed avsnittet »Terror« av The French Revolution.

19 mars.

10. Dickens: En halvdel av Sketches i Løkkes utvalg. Kursorisk læses Pickwick Papers og David Copperfield.
11. Thackeray: Mindst en tredjepart av The Book of Snobs. Kursorisk læses en av de større romaner, som Vanity Fair, The Newcomes eller Esmond.
12. George Eliot: Amos Barton. Kursorisk Silas Marner og Adam Bede eller The Mill on the Floss.

Desuten læses kursorisk et utvalg av Francis Bacon (nogen faa Essays, samt første bok av Novum Organum, i engelsk oversættelse). Av Addison og Steele: The Coverly Papers, i The Spectator. Swift: Gullivers 1ste, 2den og 4de reise. Defoe: Robinson Crusoe, 1ste del (kap. I—XXIX). James Thomson: Winter (i The Seasons). Goldsmith: The Vicar of Wakefield. Gibbon: The Decline and Fall of The Roman Empire, kap. XV. Ruskin: Unto this Last og The Crown of Wild Olive. Stuart Mill: Essay on Nature. Et par skuespil av Bernhard Shaw, som Man and Superman og Candida.

Med hensyn til de kursoriske pensa bemerkes, at endel av de anførte stykker kan ombyttes med andre efter avtale med universitetslærerne i engelsk.

B. Vælges engelsk som hovedfag, kræves der desuten av kandidaten: Et mere indgaaende studium av sproghistorie og videregaaende øvelse i sprogets skriftlige og mundtlige behandling. Av angelsaksisk: Et litet utvalg av den poetiske litteratur, ca. 20 sider av Sweet's Anglo-Saxon Reader (f. eks. The Battle of Maldon, The Fall of the Angels, og et litet avsnit av Beowulf). Desuten mindst 20 sider prosa efter samme eller en tilsvarende bok. Kursorisk: Marlowe's Tamburlaine I eller Dr. Faustus. Pope: Essay on Man, eller mindst en fjerdedel av Boswell's Life of Johnson. W. Scott: En av Waverley Novels. Et par hundrede sider av Locke eller Hume (eller av begge tilsammen), eller et tilsvarende avsnit av Adam Smith, The Wealth of Nations. Et litet utvalg av engelske talere, særlig Burke.

IV. Fransk.

A. Grundig kjendskap til det franske nutidssprog samt øvelse i dets mundtlige og skriftlige bruk.

Oversigt over sprogets utviklingshistorie.

I det gammelfranske sprog læses Gaston Paris's utvalg av Rolandssangen.

Kjendskap til hovedtrækkene i Frankrikes historie og samfundsforhold.

Oversigt over den franske litteraturs historie samt sproglig, litterært og realt studium av følgende pensum: 19 mars.

1. Corneille: Le Cid.
2. Racine: Phèdre eller Athalie.
3. La Fontaine: Et utvalg av fablerne.
4. Molière: Les Précieuses Ridicules, L'École des Femmes, Le Misanthrope, Le Tartuffe, L'Avare, Le Bourgois Gentilhomme eller Le Malade Imaginaire.

Et utvalg av de vigtigste forfattere i det 18de og 19de aarhundrede.

B. Vælges fransk til hovedfag, kræves der desuten av kandidaten et mere indgaaende studium av sproghistorie og og gammelfransk. Desuten fordres der videregaaende øvelse i sprogets skriftlige og mundtlige behandling.

V. Latin.

Kyndighet i græsk kræves saavel ved bifag som ved hovedfag.

A. Bifag:

Studium av sproghistorie og grammatik.

Oversigt over den romerske historie, antikviteter og litteraturens utvikling (fornemmelig til sølvalderens utgang) samt et specielt litteraturhistorisk studium med hensyn til de læste forfattere. Det nødvendige kjendskap til mytologi og metrik.

Færdighet i at oversætte lettere ulæste forfattere og i at benytte sproget skriftlig.

Desuten nøiagtig studium av følgende forfattere:

1. En komedie av Plautus og en av Terents.
2. Catulls lyriske og epigrammatiske digte.
3. 1000 vers av Augusttidens elegikere.
4. Horats: To bøker oder og epoder. Mindst 3000 vers av satirer og epistler.
5. To bøker av Vergils Æneide.
6. Fem senere satirer (derav mindst fire av Juvenal).
7. Cicero: Av de filosofiske skrifter et kvantum svarende til De officiis (eller 80 sider av de filosofiske skrifter samt 50 sider av Senecas prosaiske skrifter). Av hans taler et kvantum som de filippiske. Brutus eller 80 sider av brevene.
8. 10de bok av Quintilian eller Dialogus de oratoribus.
9. Sallusts Catilina eller Jugurtha.
10. Tre bøker av Livius.
11. To fuldstændige bøker av Tacitus (som fuldstændige bøker regnes av annalerne I—IV, XII—XV og av

19 mars.

historierne I—IV eller en av disse bøker tillikemed Agricola og Germania).

B. Hovedfag:

Indgaaende studium av det latinske sprogs historie og grammatik. Desuten fordres der videregaaende øvelse i sprogets skriftlige behandling.

Endvidere studium av forfattere:

1—2. Som for bifag.

3. 2200 vers av Augusttidens elegikere tillikemed Ovids Metamorphoser.

4. Horats: Satirer og epistler og to bøker av oder og epoder.

5. Fire bøker av Vergils Æneide.

6. Som for bifag.

7. Cicero: Av de filosofiske skrifter et kvantum svarende til De officiis (eller 80 sider av de filosofiske skrifter samt 50 sider av Senecas prosaiske skrifter). Av hans taler et kvantum som de filippiske. De oratore eller et tilsvarende kvantum av hans didaktiske skrifter og brever.

8—9. Som for bifag.

10. Fem bøker av Livius.

11. Som for bifag.

VI. Historie.

A. Indsigt i den almindelige verdenshistorie like til de nyeste tider

Særlig studium av Norges, Sveriges, Danmarks, Englands, Tysklands, Frankrikes og de Forenede Staters historie efter større haandbøker, fremdeles av den græske og romerske oltidshistorie, likeledes efter haandbøker.

Der kræves desuten, at kandidaten under hver av disse avdelinger har sat sig ind i vedkommende lands ældre og nyere geografi og kulturhistorie, særlig statsforfatningenes, religionens, filosofiens og litteraturens utvikling.

B. Vælges historie som hovedfag, skal kandidaten ha sat sig ind i den historiske videnskaps kritik og metode med dens hjælpevidenskaper, særlig arkæologi og almindelig etnografi; hertil kommer kjendskap til nationaløkonomiens grundelementer.

VII. Politisk geografi med etnografi.

Grundig kjendskap til jordens lande og folk; forstaaelse av staternes geografiske grundlag og av de naturlige betingelser for folkenes utvikling, deres næringsveier, deres stats- og samfunds-

ordninger, deres religion og kunst. Oversigt over stats- og be- 19 mars.
folkningsforhold i kulturlandene, over racernes og nationernes fordeling paa jorden og deres etnografiske forhold.

Særlig studium av natur-, befolknings- og samfundsforhold i Norge.

§ 5. For hvert fag gives en av følgende karakterer:

Udmerket godt, meget godt, godt og temmelig godt, hvilke bestemmes efter gjennemsnittet av de for de skriftlige opgaver givne karakterer (uttrykt ved tallene 1 til 4 med 1 decimal), sammenholdt med utfaldet av den mundtlige prøve.

Hvis kandidaten i ett fag faar en karakter under 4,00, har han at kontinuere.

Den samlede eksamens hovedkarakter utregnes med 2 decimaler av de tre karakterer, saaledes at hovedfagets karakter gives vegten av $^2/_4$, hver av bifagenes karakter $^1/_4$. Karaktererne fra 1,00 til og med 1,50 benævnes udmerket godt, fra 1,51 til og med 2,50 benævnes meget godt, fra 2,51 til og med 3,25 benævnes godt, fra 3,26 til og med 4,00 benævnes temmelig godt.

§ 6 Undervisningen til sproglig-historisk embedseksamen skal meddeles gjennem forelæsninger, eksaminatorier og øvelser.

§ 7. Dette reglement træder i kraft 1 januar 1915. For dem, som ønsker det, er der dog adgang til at underkaste sig eksamen efter det ældre reglement (utfærdiget 21 oktober 1905, ændret 10 oktober 1914) indtil utgangen av aaret 1917.

Kongelig resolution, hvorved det i henhold til lov om 19 mars.
vernepligt og utskrivning av 19 juli 1910, dens § 19, bestemmes, at politiassistent i Moss Kristen Urdal indtræder som medlem av indrulleringskommissionen for Moss istedenfor — som bestemt ved kongelig resolution av 4 februar 1911 — politimesteren.

Kongelig resolution, hvorved der meddeles approbation 19 mars.
som gjældende indtil videre paa en fremlagt i generalforsamling den 6 mars 1915 vedtat plan for Kongsbergs Arbeideres gjensidige Brandassuranseforening for Løsøre.

Stadfæstelse — meddelt av Kirkedepartementet — paa 19 mars.
forandring i post 4 i statuttene for det under 11 mars 1910 stadfæstede »Mari Larsdatter Bøasæters legat for trængende i Øvre Foldalen«.

Skrivelse fra Justisdepartementet til stiftamtmanden i Kri- 19 mars.
stiania i anledning av en forestilling fra Kristiania magistrat angaaende spørsmaalet om nødvendigheten av at avholde nyt valg paa en forlikskommissær, efterat en tidligere valgt saadan er avgaat ved døden før funktionstidens utløp.

19 mars. Departementet uttaler, at det — under hensyn til gjældende praksis og navnlig paa grund av den ved disse valg gjældende særskilte ordning med varamænd — ikke finder at kunne fravike sin i skrivelse av 25 juli 1866 — indtat i lovsamlingene — uttalte opfatning, at nyt valg i et tilfælde som nævnt maa ansees nødvendig. Som ogsaa uttalt i nævnte skrivelse blir der ikke at foreta valg paa ny suppleant, medmindre nogen av de to nuværende varamænd maatte bli valgt til kommissær.

20 mars. **Stortingsbeslutning** [1]) angaaende budgetforslag for de høiere skoler m. v.

[1]) Se St. prp. nr. 1, hovedp. V, indtægtsbudgettet kap. 2, utgiftsbudgettet kap. 4. Indst. S. XI. St.tid. s. 729—772.

Der besluttedes bl. a.:

I.

1) Virksomhet som fast ansat lærer ved eksamensberettigede private høiere almenskoler eller lærerskoler blir at ta hensyn til ved anciennitetsbestemmelsen for de aars vedkommende, da lærerens løn har været mindst lik begyndende overlærergage (eller før det nye regulativs ikrafttræden mindst lik begyndende adjunktgage). Av disse aar medregnes dog ikke de første 3 og av de derpaa følgende kun indtil 6. Har en lærer samtidig hat ansættelse ved to forskjellige eksamensberettigede skoler, blir den samlede løn ved begge skoler at ta hensyn til; er den ene av de to skoler ikke eksamensberettiget, skal departementet dog ha adgang til at ta hensyn ogsaa til den ved den ikke eksamensberettigede skole optjente løn i de tilfælde, hvor en saadan beregning maatte findes rimelig.

Saadan lærervirksomhet som ovenfor nævnt blir dog kun at ta hensyn til ved beregning av alderstillæg, saafremt tjenesten er utført efter bestaat filologisk, real eller teologisk embedseksamen eller efter det fyldte 30te aar.

2) Virksomhet i videnskabelige stillinger ved universitetet og ved de dette tilknyttede institutioner, ved andre videnskabelige institutioner, som maa sidestilles med disse, ved den tekniske høiskole og ved Landbrukshøiskolen med løn over kr. 2 000,00 aarlig (en lavere løn kan utfyldes med indtægt av en stilling som lærer ved en eksamensberettiget høiere almenskole eller lærerskole), medregnes i en overlærers anciennitet, dog kun saafremt tjenesten er utført efter bestaat embedseksamen eller efter det fyldte 30te aar.

3) Virksomhet som lærer i fuldstændig lærerpost ved de tekniske mellemskoler medregnes til opnaaelse av forbedret anciennitet paa samme maate og under de samme betingelser som for de under post 2 omhandlede tjenestemænd.

4) Prester, som enten i sin embedsstilling eller i denne ved siden av en samtidig lærerstilling ved en eksamensberettiget høiere skole eller lærerskole har hat en løn mindst lik begyndende overlærergage (eller før det nye regulativs ikrafttræden mindst lik begyndende adjunktgage) skal ved overgang til overlærerstilling faa sig tilgoderegnet i sin anciennitet det antal aar, i hvilke de har hat saa høi løn, dog ikke mer end 6 aar. Har

Stortingsbeslutning [1]) angaaende universitetsbudgettet. 20 mars

Skrivelse*) fra Utenriksdepartementet, hvorved i henhold til lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at det indtil videre skal være forbudt at utføre fra riket: 20 mars.

tin, raat;
tin i ruller, stænger, plater samt raspet.
Denne bestemmelse træder i kraft straks.

Rundskrivelse fra medicinaldirektøren til samtlige apotekere: 20 mars.

Ved Socialdepartementets skrivelse til mig av 10 februar 1915 har departementet bifaldt endel av mig foreslaaede forandringer og rettelser i de hittil gjældende, under 12 oktober 1895 og 27 mars og 30 oktober 1897 fastsatte fortegnelser over medikamenter, instrumenter og bandager, som skal medbringes paa norske fartøier.

---

den prestelige stilling ikke været embedsstilling, skal departementet ha adgang til, hvis saa maatte findes billig, at ta samme hensyn til denne som til embedsstilling.

5) Ansættes lavere lønnede lærere ved kommunale høiere almenskoler eller folkeskolelærere eller lærere ved statsunderstøttede ungdomsskoler i overlærerstillinger ved høiere skoler, skal deres grundlön være den samme lön som den, de hadde ved overgangen til overlærerstilling ved den høiere skole, hvis denne er større end begyndende overlærergage. Sedvanlige alderstillæg optjenes derefter til sedvanlig tid, indtil høieste overlærergage er naadd.

Har en saadan lærer embedseksamen, skal hans tjenestetid i fuld post ved de nævnte skolearter — efter den dag han tok sin embedseksamen — regnes ham tilgode paa samme maate som tjeneste ved eksamensberettiget privat høiere almenskole eller lærerskole, hvis saadan beregning er gunstigere for ham end den for de her omhandlede lærere almindelig gjældende. Som grundlön for ham ved den høiere skole skal i saa fald regnes almindelig begyndende overlærergage.

6) Departementet skal i særegne tilfælde overfor ældre erfarne ansøkere, paa hvem ingen av ovenomhandlede regler direkte kan anvendes, ha adgang til at avgjøre, om og i hvilken utstrækning nogen av disse regler billigvis bør gjøres gjældende.

Alle skjønsmæssige departementsavgjørelser blir i den første derefter avgivne budgetproposition at meddele Stortinget.

II.

— —

III.

— —

[1]) Se St. prp. nr. 1, hovedp. V, indtægtsbudgettet kap. 1, utgiftsbudgettet kap. 2. Indst. S. XXI. St.tid. s. 772—785.

Der besluttedes bl. a. oprettet et professorat i psykiatri (mot at det tidligere docentur bortfalder) og en konservatorpost ved det botaniske museums kryptogamsamling).

*) Bekjendtgj. 20 mars i Lovtid. 1ste avd. nr. 13.

20 mars. Idet jeg — efter Socialdepartementets anmodning — vedlægger et eksemplar av fortegnelserne [1]), saaledes som de nu i henhold til førnævnte bestemmelse er gjældende, bemerkes, at de i det væsentlige er overensstemmende med de tilsvarende fortegnelser, som er optat i den 8de utgave av professor V. Uchermanns »Lægebok for Sjømænd«, hvilken utgave under 28 oktober 1914 er autorisert til bruk for norske fartøier istedenfor de ældre utgaver av nævnte bok. Jeg skal henlede opmerksomheten paa, at Atropinopløsning skal være tilberedt med $^{1}/_{10}$ pro mille sublimatopløsning, og at der paa signaturen til Opiumdraaper skal anføres følgende: »Anvendes istedenfor og paa samme maate som Laudanum, hvor dette foreskrives brukt i den autoriserte »Lægebok for Sjømænd«.

Som det vil sees ved sammenligning av de nye fortegnelser med de førnævnte hittil gjældende, er der optat en række nye medikamenter m. v., likesom de paabudte mængder av endel varer er forandret. Paa den anden side er endel medikamenter m. v., som var opført i de hittil gjældende fortegnelser, uttat.

For det tilfælde, at der brukes ældre medicinkister eller skap, som har været tilstrækkelig store efter de hittil gjældende regler, men hvori enkelte av de nye ting ikke skulde faa plads, har det været forutsætningen, at disse indtil videre skulde kunne opbevares utenfor kisten eller skapet, hvis opbevaringen sker paa forsvarlig maate, saaledes at kun skibsføreren eller den, som han bemyndiger dertil, har adgang til de paagjældende ting.

Efter anmodning fra Socialdepartementet henstilles det herved til apotekerne ved suppleringer av skibenes medicinbeholdninger at sørge for, at de nye lægemidler og rekvisiter medtages.

22 mars. **Skrivelse** fra Kirkedepartementet til skoledirektøren i Kristiania i anledning av en forespørsel fra et landskolestyre, om skolestyret er berettiget til at medregne en lærers avsavnsgodtgjørelse i de undervisningsutgifter, som kan kræves refundert hos hjemstavnskommunen for barn, som er utsat av vergeraad eller fattigstyre i privat forpleining (kfr. landskolelovens § 10).

Det er oplyst, at en bykommunes fattigvæsen har gjort gjældende, at saadan avsavnsgodtgjørelse ikke antages at være gjenstand for refusion.

Departementet uttaler, at nævnte avsavnsgodtgjørelse maa regnes for en del av lærerens avlønning og saaledes sidestilles med hans kontante løn forøvrig.

Der kan derfor efter departementets mening ikke gjøres nogen indvending mot, at den bevilgede avsavnsgodtgjørelse medregnes i de undervisningsutgifter, hvorav skolestyret har ret til at kræve refusion.

[1]) Indtat i Lovtidendens 1ste avdeling nr. 10 for 1915 (side 97 flg.).

Skrivelse fra Justisdepartementet til Revisionsdepartementet, hvori med hensyn til utgiftene til sakkyndige og vidner i subsidiært private straffesaker henvises til Høiesterets kjæremaalsutvalgs kjendelse av 10 juni 1914 (indtat i Norsk Retstidende for s. a. side 638). Ved denne kjendelse er antat, at salær til sakkyndige i subsidiært privat straffesak blir at utrede av statskassen, naar retten anser saadant bevismiddel paakrævet for saken og derfor har foretat opnævnelse. 24 mars.

Efter denne avgjørelse antar Justisdepartementet, at den samme regel ogsaa maa gjælde ved indstevning av vidner i subsidiært private straffesaker, saaledes at ogsaa her utgiftene ved de av saksøkeren eller saksøkte indstevnte vidner blir at utrede av statskassen, hvor retten finder indstevningen begrundet.

Med hensyn til ubetinget private straffesaker antar man fremdeles, at den i departementets skrivelse av 6 (i Lovtidenden indtat under 5) mars 1913 uttalte regel gjælder.

Skrivelse fra Finansdepartementet til amtmanden i Søndre Bergenhus amt, hvori departementet om forstaaelsen av landskattelovens § 44 (byskattelovens § 38), litr. g uttaler, at departementet antar, at uttrykket »anden tjenestestilling« i nævnte lovbestemmelse omfatter enhver saavel offentlig som privat tjenestestilling. 24 mars.

Skrivelse fra Forsvarsdepartementet, Marinen, til Utenriksdepartementet, hvori uttales, at en kystlods's krav paa betaling for veiledning av fartøi maa være det offentlige uvedkommende. 25 mars.

Lov*)[1]) om utvidelse av kjøpstaden Bergens grænser. 26 mars Nr. 1.

§ 1. Fra 1 juli 1915 henlægges Aarstads herred i Søndre Bergenhus amt til kjøpstaden Bergen, saaledes at herredets grænser mot Askøen, Fane, Haus og Aasene herreder danner kjøpstadens grænser mot de sidstnævnte fire herreder.

§ 2. De for kjøpstaden Bergen ved § 1 bestemte nye grænser blir paa statskassens bekostning at opgaa og nærmere bestemme samt ved lovlige skifte- og skjelstener at utvise ved en aastedsforretning, som avholdes av personer, som Kongen dertil opnævner, saa betimelig, at den senest inden utgangen av aaret 1915 kan være stadfæstet av Kongen.

§ 3. Aarstads herred skal fra 1 juli 1915 utgaa av landets matrikel og i enhver henseende henhøre under kjøpstaden Bergen. Dog skal dette ikke ha nogen indflydelse paa

*) Bekjendtgj. 29 mars i Lovtid. 1ste avd. nr. 14.
[1]) St. besl. 22 mars. Se Ot. prp. nr. 2. Indst. O. nr. 15. St.tid., forh. i Ot. s. 273—279; i Lt. s. 129—131.

26 mars. Nr. 1.

den odel, som for tiden maatte hvile paa den jord, som ifølge nærværende lov overgaar fra landet til kjøpstaden.

§ 4. De personer, som ved Aarstads overgang til Bergen er bosat i herredet, skal med hensyn til erhvervelse og utøvelse av stemmeret i medhold av formandskapsloven for kjøpstæderne ansees, som om de hadde været bosat i Bergen i det tidsrum, i hvilket de har bodd i herredet.

§ 5. Aarstads herred blir med hensyn til forberedelsen av stortingsvalgene i 1915 at behandle som en del av kjøpstaden Bergen ogsaa før 1 juli 1915.

§ 6. De personer, som den 1 januar 1915 har bopæl inden Aarstads herred, ansees fra 1 juli 1915 med hensyn til skattepligt som hørende under kjøpstaden og blir at iligne kommuneskatter i likhet med dens øvrige indvaanere.

Utligningen av kommuneskat til den utvidede bykommune for budgetaaret 1 juli 1915—30 juni 1916 (statsskat for budgetaaret 1914 —1915) skal foregaa ved Bergens ligningsmyndigheter og efter de for Bergen i henhold til skattelovgivningen for byene gjældende regler. Vedkommende departement fastsætter for denne ligning de ændringer i skattelovgivningens tidsfrister for ligningens utførelse, som maatte findes nødvendige.

§ 7. Aarstads herreds nuværende ordfører eller i hans forfald varaordføreren skal uten stemmeret ha sæte i Bergens formandskap og bystyre i tiden fra og med 1 juli 1915 til og med 31 december 1916.

Paa samme maate tiltræder ordføreren eller varaordføreren i Aarstad Bergens formandskap og bystyre ogsaa før 1 juli 1915 ved behandlingen av den utvidede bykommunes budget for budgetaaret 1 juli 1915—30 juni 1916 og av saker vedkommende skatutskrivningen og skatteligningen for samme budgetaar samt av de i § 10, andet led, i denne lov omhandlede saker.

Vedkommende departement fastsætter for budgetbehandlingen for 1915—1916 i den utstrækning, som maatte findes nødvendig, ændringer i de tidsfrister for budgettets forberedelse og vedtagelse, som opstilles i § 131 i skatteloven for byene av 18 august 1911 med forandringer av 28 juni 1912.

§ 8. De personer, som i medhold av den gjældende lovgivning fra 1 januar 1914 har drevet handel eller haandverk inden Aarstads herred, skal fremdeles være berettiget til at vedbli den av dem drevne næring. Dog har de for at kunne nyde denne ret at melde sig for magistraten i Bergen inden 1 juli 1915, hvorhos de skal betale kommuneskatter og overta kommunale ombud likesaa fuldt som byens øvrige borgere.

§ 9. De, som i Bergen maatte ha livsvarig ret til skjænkning av øl, vin, frugtvin og mjød eller til smaasalg av uten-

landsk øl, av vin, frugtvin og mjød uten bevilling, kan ikke utøve retten indenfor de strækninger, som ved denne lov indlemmes i kjøpstaden. 26 mars. Nr. 1.

§ 10. Lov om bygningsvæsenet i Bergen av 19 april 1899 skal fra 1 juli 1915 i sin helhet være gjældende for de strækninger, som ved denne lov indlemmes i Bergen.

Beslutninger vedrørende bygningsvæsenets ordning i de nye kjøpstadsstrækninger efter indlemmelsen kan fattes av Bergens bystyre ogsaa før 1 juli 1915.

§ 11. Bygninger paa de strækninger, som ved denne lov indlemmes i Bergen, nyder ikke godt av den nedsættelse i brandkontingenten, som i medhold av lovgivningen om Norges Brandkasse er eller maatte bli tilstaat bygninger paa det ældre territorium. Hvorvidt og i hvilken utstrækning nogen saadan nedsættelse i tilfælde blir at tilstaa nogen del av bebyggelsen paa de indlemmede strækninger, bestemmes efter de regler, som indeholdes i lov om Norges Brandkasse av 21 juni 1912.

§ 12. Denne lov træder i kraft straks.

Lov*)[1]) om utvidelse av kjøpstaden Moldes grænser. 26 mars. Nr. 2.

§ 1. Fra 1 juli 1915 skal kjøpstaden Moldes grænser være følgende:

Grænsen følger i vest den gamle bygrænse fra bolt nr. 0 til bolt nr. 1, videre den gamle bygrænse i en længde av 76 og en halv meter, hvor den bryter av i nordlig retning og gaar i ret linje til et punkt, der ligger 19 meter østenfor Rekneshaugens sydvestre hjørne og følgende videre grænsen mellem Eidestykket og Rekneshaugen til Rekneshaugens nordvestre hjørne. Derfra gaar grænsen østover i ret linje til det nordvestre hjørne av Kalvehagen, videre i ret linje til en liten merket furu ved en stor sten paa høiden av en ryg omtrent ret op for kirken og midt paa den flate dyrkede mark mellem Stenløs's og Bergsgjærdets huser og fjeldfoten, videre i ret linje til planteskolens nordre hjørne, langs planteskolens nordgrænse og langs Heims nordgrænse. Fra Heims nordøstre hjørne bryter grænsen sydover og følger Fagerliveiens vestre kant i en længde av 104 meter til et punkt, hvor den retvinklet bryter av østover, til den træffer stengjærdet ved Sponheims sydgrænse, som videre følges til elven. Derfra gaar grænsen videre i ret linje til det punkt, hvor den gamle bygrænse skjærer Moldegaardsbækkens østre løp, og følger derefter den gamle bygrænse.

---

*) Bekjendtgj. 29 mars i Lovtid. 1ste avd. nr. 14.

[1]) St. besl. 22 mars. Se Ot. prp. nr. 15 for 1914. Indst. O. nr. 17 (1915). St.tid., forh. i Ot. s. 279—282; i Lt. s. 131—135.

26 mars. Nr. 2.

§ 2. Foran beskrevne grænselinje blir paa statskassens bekostning at opgaa og nærmere bestemme samt ved lovlige skifte- og skjelstener at utvise ved en aastedsforretning, som avholdes av personer, som Kongen dertil opnævner, saa betimelig, at den senest inden utgangen av juni maaned 1915 kan være stadfæstet av Kongen.

§ 3. De dele av Bolsø herred, som ved denne lov henlægges til kjøpstaden Molde, skal fra 1 juli 1915 utgaa av landets matrikel og i enhver henseende henhøre under kjøpstaden Molde. Dog skal dette ikke ha nogen indflydelse paa den odel, som for tiden maatte hvile paa den jord, som ifølge nærværende lov overgaar fra landet til kjøpstaden.

§ 4. De personer, som ved denne lovs ikrafttræden er bosat paa de strækninger, som ifølge § 1 overgaar til kjøpstaden, skal med hensyn til erhvervelse og utøvelse av stemmeret i medhold av formandskapsloven for kjøpstæderne ansees, som om de hadde været bosat i kjøpstaden i det tidsrum, hvori de har bodd i de omhandlede strækninger.

§ 5. De personer, som den 1 januar 1915 har bopæl inden de strækninger av Bolsø herred, som efter denne lov skal overgaa til kjøpstaden Molde, ansees fra 1 juli 1915 med hensyn til skattepligt som henhørende under kjøpstaden og blir at iligne kommuneskatter i likhet med dens øvrige indvaanere.

Utligningen av kommuneskat til den utvidede bykommune for budgetaaret 1 juli 1915—30 juni 1916 (statsskat for budgetaaret 1914—1915) skal foregaa ved Molde ligningsmyndigheter og efter de for Molde i henhold til skattelovgivningen for byene gjældende regler. Vedkommende departement fastsætter for denne ligning de ændringer i skattelovgivningens tidsfrister for ligningens utførelse, som maatte findes nødvendige.

§ 6. De personer, som den 1 januar 1914 hadde bopæl inden de strækninger av Bolsø herred, som ved denne lov overgaar til kjøpstaden Molde og ikke er utflyttet derfra til noget andet sted end nævnte kjøpstad senest inden 1 juli 1915, skal fra sidstnævnte tid med hensyn til fattigforsørgelse — forsaavidt ikke denne paaligger nogen anden kommune end Bolsø herred — ansees for at ha hjemstavn i Molde, hvad enten de i mellemtiden har nydt fattigunderstøttelse eller ikke. Ved siden av denne forskrift skal dog de lovbud, som tillægger hustruen mandens, manden hustruens og barnene forældrenes hjemstavn, bringes i anvendelse, saafremt manden, hustruen eller forældrene er ilive, naar de omhandlede strækninger overgaar fra Bolsø herred til kjøpstaden Molde.

§ 7. De personer, som i medhold av den gjældende lovgivning fra 1 januar 1914 har drevet handel eller haandverk paa de dele av Bolsø herred, som ifølge § 1 henlægges til

Molde, skal fremdeles være berettiget til at vedbli den av dem drevne næring. Dog har de for at kunne nyde denne ret inden 1 juli 1915 at melde sig for magistraten i Molde, hvorhos de skal betale kommuneskatter og overta kommunale ombud likesaa fuldt som byens øvrige borgere. 26 mars. Nr. 2.

§ 8. Bygninger paa de ved denne lov i Molde indlemmede strækninger nyder ikke godt av den nedsættelse i brandkontingenten, som i medhold av lovgivningen om Norges Brandkasse er eller maatte bli tilstaat bygninger paa det ældre territorium. Hvorvidt og i hvilken utstrækning nogen saadan nedsættelse i tilfælde blir at tilstaa nogen del av bebyggelsen paa de indlemmede strækninger, bestemmes efter de regler, som indeholdes i lov om Norges Brandkasse av 21 juni 1912.

§ 9. De i anledning av grænseforandringen fornødne erstatningsbeløp til offentlige tjenestemænd utredes av statskassen.

§ 10. I de strækninger av Bolsø herred, som ved denne lov indlemmes i kjøpstaden Molde, skal det, indtil anderledes bestemmes av Kongen, være tillatt at opføre saadanne trækbygninger, som omhandles i lov om forbud mot opførelse av trækbygninger i landets byer m. v. av 19 mai 1904 § 3, andet led.

§ 11. I erstatning for det indtægtstap, som Bolsø herred lider ved den i § 1 bestemte utvidelse av kjøpstaden Moldes grænser, utreder Molde kommune den 1 juli 1915 til Bolsø kommune 15 000,00 — femten tusen — kroner.

§ 12. Denne lov træder i kraft straks.

Lov*)[1]) om adgang for hypotekforeninger for 2den prioritets pantelaan til at utstede obligationer lydende paa ihændehaveren.[2]) 26 mars. Nr. 3.

§ 1. Hypotekforeninger for 2den prioritets pantelaan, hvis statutter er stadfæstet av Kongen eller den, han dertil bemyndiger, skal være berettiget til at utstede rentebærende obligationer, lydende paa ihændehaveren. Obligationerne maa ikke lyde paa et mindre beløp end kr. 100,00 eller et tilsvarende beløp i fremmed myntsort. De skal indfries i løpet av et visst forud bestemt tidsrum, høist 60 aar, hvorom obligationerne selv maa indeholde fornøden oplysning. Likeledes skal obligationerne indeholde en paa fremtrædende maate anbragt tydelig oplysning om, at vedkommende forening yder laan mot pant i fast eiendom med prioritet efter offentlige og halvoffentlige midler.

*) Bekjendtgj. 29 mars i Lovtid. 1ste avd. nr. 14.

[1]) St. besl. 22 mars. Se Ot. prp. nr. 39 for 1914. Indst. O. III (1915). St.tid., forh. i Ot. s. 282—283; i Lt. s. 135.

[2]) Jfr. lov av 17 juni 1907 (nr. 3) om tilsvarende adgang for kreditforeninger for 1ste prioritets pantelaan. Se ogsaa de ved nævnte lov citerte love i Paulsen & Thomles samling.

26 mars. Nr. 3.

§ 2. Stadfæstelse av en saadan hypotekforenings statutter kan av Kongen kun meddeles paa følgende betingelser:

a. at medlemmene hefter gjensidig og serievis for foreningens forpligtelser med de til foreningen pantsatte eiendomme, saaledes at hvert enkelt medlem er ansvarlig for sit gjenstaaende laan til foreningen med tillæg av to tredjedele av dette;

b. at der av hypotekforeningen kun utlaanes mot pant i fast eiendom med prioritet efter offentlige eller halvoffentlige midler, derunder pantelaan av statskassen, Hypotekbanken, Norges Bank eller en offentlig stiftelse, legater, forsikringsselskaper, banker og kreditforeninger eller lignende institutioner eller efter stedsevarende avgifter, saaledes at det samlede beløp av det ydede laan og den foranstaaende heftelse — i tilfælde av stedsevarende avgifter disses aarlige beløp kapitalisert til det 25-dobbelte — ikke overstiger $^3/_4$ av den pantstillede eiendoms værdi, bestemt ved takst efter nærmere bestemmelse i statuttene;

c. at der til ingen tid maa være i omløp en større sum for foreningens regning av ihændehaverobligationer end de beløp, den samtidig har tilgode paa de av medlemmene til foreningen utstedte pantobligationer, tillagt de beløp, som den har disponible i kontanter eller som bankindskud;

d. at hypotekforeningen aarlig indsender et utdrag av sit regnskap til Finansdepartementet, og at den stiller sine regnskaper og beholdninger under departementets kontrol paa den maate, som dette maatte forlange, samt at utdraget av foreningens aarlige regnskap offentliggjøres i »Norsk Kundgjørelsestidende«;

e. at de av hypotekforeningen ydede laan amortiseres ved aarlige ydelser efter nærmere bestemmelser i statuttene;

f. at der paa den tid, da kongelig stadfæstelse søkes paa statuttene, er anmeldt medlemmer med antagelige pantebreve for et beløp av mindst 1 million kroner til deltagelse i foreningen eller i de foreninger, som i fællesskap maatte utstede ihændehaverobligationer.

§ 3. Forandringer i de engang stadfæstede statutter maa for at være gyldige stadfæstes av Kongen eller den, han dertil bemyndiger.

§ 4. Saadanne hypotekforeninger har ret til, i tilfælde av skyldnerens uteblivelse med betaling til bestemt tid av renter, avdrag eller andre ydelser, at la de faste eiendomme, hvori de har pant, bortsælge ved offentlig auktion uten forutgaaende indkaldelse til forlikskommissionen, søksmaal eller dom efter 6 ukers forut git varsel i »Norsk Kundgjørelsestidende« og paa-

følgende kundgjørelse overensstemmende med lovgivningen om tvangsauktioner. 26 mars. Nr. 3.

§ 5. For tinglysning av pantobligationer, som en hypotekforenings medlemmer utsteder til foreningen, blir gebyret (lov om betaling for offentlige forretninger av 6 august 1897 § 49) at beregne alene av laanesummene, ikke tillike av det yderligere ansvar, som ifølge § 2 a paahviler medlemmene.

Kongelig resolution*), hvorved samtidig med sanktion av foranstaaende lov nr. 3 Finans- og Tolddepartementet er bemyndiget til overensstemmende med lovens § 1 og § 3 at meddele stadfæstelse paa statutter og senere forandringer deri for de hypotekforeninger, som maatte oprettes. 26 mars.

Kongelig resolution**), hvorved der i henhold til lov nr. 4 av 25 juli 1913 om offentlig forevisning av kinematografbilleder meddeles stadfæstelse paa den av Moss bystyre den 4 mars 1915 vedtagne beslutning om kinematografvedtægter. 26 mars.

Kongelig resolution***), hvorved der i henhold til lov til beskyttelse av barn mot bruk av tobak av 19 april 1899 meddeles stadfæstelse paa den av herredsstyret for Hjelmelands herred, Stavanger amt, den 1 december 1914 og 12 februar 1915 fattede beslutning til vedtægt for herredet om salg av tobak til barn m. v. 26 mars.

Kongelig resolution***), hvorved der i henhold til lov til beskyttelse av barn mot bruk av tobak av 19 april 1899 meddeles stadfæstelse paa den av herredsstyret for Nordfrøya herred, Søndre Trondhjems amt, den 31 august 1914 fattede beslutning til vedtægt for herredet om salg av tobak til barn m. v. 26 mars.

Kongelig resolution†), hvorved der i henhold til lov av 17 juni 1869 om politivedtægter for rikets kjøpstæder, jfr. lov nr. 3 av 12 juni 1914 og lov av 22 mai 1875 om offentlige forestillinger m. v., meddeles stadfæstelse paa en av kjøpstaden Narviks bystyre den 30 november 1914 fattet beslutning om forandring i §§ 36, 47 og 50 i de ved kongelig resolution av 14 juli 1911 stadfæstede politivedtægter for nævnte by. 26 mars.

*) Bekjendtgj. 29 mars i Lovtid. 1ste avd. nr. 14.
**) Bekjendtgj. 29 mars i Lovtid. 1ste avd. nr. 14, hvor kinematografvedtægtene er indtat.
***) Bekjendtgj. 29 mars i Lovtid. 1ste avd. nr. 14, hvor vedtægten er indtat.
†) Bekjendtgj. 29 mars i Lovtid. 1ste avd. nr. 14, hvor beslutningen er indtat.

26 mars. **Kongelig resolution***), hvorved fredningstiden for hummer i Smaalenene amt fastsættes med hjemmel av lov om fredning av hummer av 29 juni 1894 § 2 indtil videre til tidsrummet fra og med 1 mai til kl. 8 morgen den første søgnedag efter 15 september.

26 mars. **Kongelig resolution***), hvorved i medhold av § 1 i lov til forebyggelse av smughandel med alkoholiske drikke av 31 juli 1912 bestemmes, at bevertning med mat og drikke i Saude herred, Stavanger amt, fra og med 15 april 1915 skal være gjenstand for bevilling det hele aar.

26 mars. **Kongelig resolution***), hvorved i henhold til § 9 i lov om torskefiskerierne i Stavanger, Søndre og Nordre Bergenhus amter av 28 juni 1913 bestemmes som gjældende indtil videre, at det inden Kinns opsynsdistrikt, Nordre Bergenhus amt — omfattende hele Kinns herred — skal være tillatt at trække fiskeredskaper paa søn- og helligdage, naar veiret har været til hinder for disses optagelse sidst forutgaaende virkedag.

Nærværende resolution træder straks i kraft.

26 mars. **Kongelig resolution****), hvorved den av Bergens bystyre under 28 december 1914 fastsatte vedtægt angaaende lukning av utsalgssteder i Bergen stadfæstes i henhold til lov av 25 juli 1913 som gjældende indtil videre, — dog med en enkelt forandring.

Vedtægten træder istedenfor den ved kongelige resolutioner av 27 februar 1909, 5 juni 1909, 27 mai 1910 og 6 mars 1913 stadfæstede vedtægt.

26 mars. **Kongelig resolution***), hvorved i medhold av lov angaaende jagt og fangst av 20 mai 1899 § 44 bestemmes, at jagttiden for elg inden Buskeruds amt indskrænkes til tidsrummet fra og med 20 til og med 30 september, samt at aarskalv av elg inden samme amt skal være fredet det hele aar.

Denne bestemmelse gjælder indtil videre, dog ikke længer end til utgangen av aaret 1919.

26 mars. **Kongelig resolution***), hvorved der i henhold til § 6, jfr. § 7, i lov om bygningsvæsenet av 27 juli 1896 meddeles approbation paa den av Sundalens herredsstyre i møte den 10 oktober 1914 fattede beslutning angaaende en reguleringsplan med tilbaketrukne byggelinjer (»for-

---

*) Bekjendtgj. 29 mars i Lovtid. 1ste avd. nr. 14.
**) Bekjendtgj. 29 mars i Lovtid. 1ste avd. nr. 14, hvor den stadfæstede vedtægt er indtat.

haver«) for det bygningsloven underlagte strøk[1]) med undtagelse av det paa et fremlagt kart med rødt skrafferte areal fra kaien til nordre byport sammesteds paa betingelse av, at den langs hovedveien til fjorden projekterte gate fortsættes i uforandret bredde til grænsen mot fabrikstrøket. 26 mars.

Kongelig resolution, hvorved der til bruk for befolkningen omkring Randsfjords jernbanestation i Jevnaker prestegjeld under Hadeland og Lands provsti i Hamar stift tillates opført et kapel paa en dertil skjænket tomt av gaarden Mo efter en fremlagt plan med de av statens bygningsinspektør foreslaaede ændringer i denne. 26 mars.

Derhos bemyndiges Hamar stiftsdirektion til at samtykke i mindre væsentlige ændringer i byggeplanen, om saadanne under arbeidets gang skulde vise sig ønskelige eller nødvendige.

Til dette kapel, som blir at benævne Randsfjords kapel, henlægges 25 høimessegudstjenester aarlig, som blir at avholde til saadan tid, som Hamar biskop nærmere bestemmer.

Kongelig resolution, hvorved der foretages følgende forandringer i det ved kongelig resolution av 30 mai 1914 godkjendte reglement for medicinsk embedseksamen: 26 mars.

I § 1 indtages i opregningen av fag efter Oto- og rhinologi samt »kemisk analyse og«, og i opregningen av praktiske kurser rettes kursus i kemi til »kursus i kemisk analyse«.

I § 2 indtages efter A 3 kemi »4. kemisk analyse«.

I § 3, 3dje passus, utgaar ordene »fra vedkommende lærere«, hvorhos der i samme passus efter kemi tilføies »(mindst 25 analyser)«.

I § 4 ombyttes »fakultetets medlemmer« med »lærerne i vedkommende fag«, hvorhos der »efter de mundtlige prøver« tilføies »og prøven i kemisk analyse«.

I § 6 ombyttes under 1ste avdeling »eksperimentel« med »kemisk analyse«, hvorhos følgende tal i paragraffens sidste 3 avsnit: 202,4, 165,4 og 128,4 erstattes av henholdsvis 203,4, 166,4 og 129,4.

Kongelig resolution, hvorved der i medhold av lov om forsikringsselskaper av 29 juli 1911 § 74, jfr. § 111, meddeles Det norske livsforsikringsselskap Fram A/S tilladelse til at drive livsforsikringsvirksomhet overensstemmende med det for Forsikringsraadet fremlagte og av dette godkjendte grundlag, dog for livrenternes vedkommende med forbehold av, at selskapet inden den i forsikringslovens § 111 fastsatte frist ombytter det nu- 26 mars.

[1]) Jfr. kongelig resolution av 14 mai 1914, indtat i Lovtid. 1ste avd. nr. 20 s. a. pag. 193.

26 mars. gjældende grundlag (dødelighetstabel, forsikringsbetingelser) med et nyt av Kongen stadfæstet grundlag

26 mars. **Skrivelse***) fra Utenriksdepartementet, hvorved i henhold til lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at utførsel fra riket av efternævnte varer indtil videre er forbudt:

Parafinvoks; jordvoks (ozokerit); ceresin.

Raps- eller roolje; olivenolje eller bomolje; hampolje; maisolje; sojaolje; castorolje eller ricinusolje; jordnøt- eller arachidolje; sesamolje; bomuldsfrøolje eller cottonolje; palmolje; palmekjerneolje; kokosolje eller kokosnøtolje.

Smøremidler, som helt eller delvis fremstilles av vegetabilske oljer eller vegetabilske fettstoffe.

Harpiksholdige smørelser.

Benolje.

Denne bestemmelse træder i kraft straks.

26 mars. **Skrivelse** fra Kirkedepartementet til skoledirektøren i Hamar i anledning av en sak, om alderstillæg for en lærer for tiden $^1/_7$—$^9/_9$ 1914 skal utredes av Nordre Trondhjems amt eller av Hedemarkens amt

Det er oplyst, at vedkommende lærer den 5 mai 1914 blev ansat til at overta en post i en kommune i Hedemarkens amt fra 1 juli s. a. Han erklærte, at han mottok posten, som han tiltraadte 9 september. I den kommune i Nordre Trondhjems amt, hvor han tidligere var ansat, holdt han ikke skole i 2det halvaar 1914.

Departementet uttaler herom, at det efter det oplyste anser det rettest, at lærerens alderstillæg for 2det halvaar 1914 i sin helhet blir at utbetale ham av Hedemarkens amtsskolekasse.

27 mars. **Skrivelse** fra Forsvarsdepartementet, Marinen, til amtmanden i Bratsbergs amt om, at kun utlæg av fattigkassen — ikke av herredskassen — til nøitralitetsvernets familier er gjenstand for refusion.

30 mars. **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av Gunhild Svare i 1867 ved testamente oprettede legat til bedste for haandgjerningskursus for piker i Vaage prestegjeld samt paa de under 4 januar 1915 utfærdigede statutter for dette legat.

30 mars. **Skrivelse****) fra Utenriksdepartementet, hvorved i henhold til lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august

*) Bekjendtgj. 29 mars i Lovtid. 1ste avd. nr. 14.
**) Bekjendtgj. 14 april i Lovtid. 1ste avd. nr. 15.

1914 § 4 bestemmes, at utførsel fra riket av kamfer, ren- 30 mars.
set, indtil videre er forbudt.

Denne bestemmelse træder i kraft straks.

Skrivelse*) fra Utenriksdepartementet, hvorved i henhold 31 mars.
til lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at det indtil videre skal være forbudt at utføre fra riket

glyserin, raa;

glyserin, raffinert eller renset.

Denne bestemmelse træder i kraft fra 7 april 1915.

Skrivelse fra Socialdepartementet til amtmanden i Smaa- 6 april.
lenene amt, hvorved i medhold av lov av 19 december 1898 § 7 bestemmes:

At der fra det av Tune herred bestaaende jordmordistrikt i Smaalenene amt utskilles et nyt distrikt, Øvre Tune, omfattende gaardsnummer 1 til og med 22 og gaardsnummer 50 til og med 61.

Delingen træder i kraft fra den tid, amtmanden bestemmer.

Stortingsbeslutning[1]) angaaende overdragelse til sta- 8 april.
ten av fru Hjorths pleiehjem.

Telegram fra Forsvarsdepartementet, Marinen, til over- 8 april.
lodsen i Bergen, hvori uttales, at fordring paa lodsavgift antagelig forældes i 3 aar.

Lov*)[2]) om forandringer i lov om adgang til op- 10 april.
løsning av egteskap av 20 august 1909. Nr. 1.

I.

Følgende paragraffer i lov om adgang til opløsning av egteskap av 20 august 1909 skal herefter lyde saaledes:

§ 3. Et egteskap blir efter begjæring av den ene egtefælle at opløse, naar den anden egtefælle ved egteskapets indgaaelse uten den førstes vidende enten

a. led av en legemlig mangel, som gjorde ham eller hende uskikket til egteskap, eller
b. led av epilepsi eller av spedalskhet eller av venerisk sygdom i smitsom form, eller

*) Bekjendtgj. 14 april i Lovtid. 1ste avd. nr. 15.

[1]) Se St.prp. nr. 37. Indst. S. nr. 104. St.tid. s. 922—927. Beslutningen er saalydende:

1. Stortinget samtykker i, at fru Hjorths pleie- og arbeidshjem for aandssvake med tilhørende eiendomme mottages av staten som gave fra 1 juli 1915.
2. — — — — — —

[2]) St.besl. 6 mars. Se Ot.prp. nr. 5 (1914). Indst. O. XIII (1914) s. 36 og 63. St.tid., forh. i Ot. s. 193—205, 207—224; i Lt. s. 116

10 april. Nr. 1.

c. led eller hadde lidt av sindssygdom, eller
d. hadde barn utenfor egteskap, eller
e. var besvangret av en anden end egtefællen, eller
f. hadde besvangret nogen anden end egtefællen med den følge, at et barn senere fødes.

Forsaavidt angaar bokstav a, b og c, maa begjæringen fremsættes inden 5 aar efter egteskapets indgaaelse. Forsaavidt angaar bokstav d og f, maa den være fremsat, inden det barn, som er en frugt av besvangrelsen, er død. I alle de forannævnte tilfælde maa den være fremsat inden 6 maaneder, efterat egtefællen er blit vidende om forholdet. Opløsning paa grund av de under bokstav a og b nævnte forhold kan ikke forlanges, efterat manglen er hævet, eller sygdommen maa ansees helbredet.

§ 13. Ved egteskapets opløsning saavelsom ved ophævelse av det egteskabelige samliv gjennem bevilling ophører det formuesfællesskap, som maatte bestaa mellem egtefællerne.

Den fælles formue blir som regel at dele likelig mellem dem. Dog kan i de tilfælde, som omhandles i § 3, den egtefælle, efter hvis begjæring egteskapet opløses, forlange, at den fælles formue deles saaledes, at hver av egtefællerne forlods erholder, hvad han eller hun har indbragt i boet ved egteskapets indgaaelse eller gjennem arveerhvervelse under dets bestaaen; er formuen ikke tilstrækkelig hertil, sker der forholdsvis avkortning for hver av egtefællerne. Det samme gjælder, naar egteskapet opløses i henhold til § 4, bokstav a, paa grund av egteskapsbrud, saafremt der som frugt av det ulovlige samleie fødes et barn, som efter den gjældende lovgivning er arveberettiget efter den skyldige egtefælle, og som lever paa den tid, begjæring om egteskapets opløsning fremsættes, eller sak til saadan opløsning anlægges.[1]) Reglerne i lov om formuesforholdet mellem egtefæller av 29 juni 1888 §§ 16, 17 og 18 kommer i ethvert tilfælde til anvendelse.

En før bevilling til ophævelse av samlivet indgaat overenskomst om avvikende fordeling av formuen maa for at bli forbindende godkjendes av overøvrigheten.[2])

II.

§ 15 i lov om adgang til opløsning av egteskap av 20 august 1909 ophæves.

III.

Denne lovs nr. I træder i kraft 1 januar 1917, saaledes at de nye regler kommer til anvendelse, naar barnet er født efter dette tidspunkt.

Lovens nr. II træder i kraft 1 januar 1916.

[1]) Jfr. lovens avd. III.
[2]) Jfr. rundskrivelse fra Justisdepartementet av 29 januar 1915.

Lov*)[1]) om forsorg for barn.

Kap. I.

Om offentlig hjælp til mødre og spædbarn.

§ 1. Dersom kvinde, som er med barn, ikke kan sørge for sit utkomme, og hun har norsk statsborgerret, kan hun kræve hjælp av kommunekassen paa sit opholdssted for de sidste 6 uker, før hun skal føde.

Gift kvinde kan bare kræve hjælp, naar manden er død eller har forlatt hende eller iøvrig ved utilbørlig forhold har voldt, at de ikke lever sammen.[2])

§ 2. Har en mor saa daarlig raad, at hun maa overlate sit barn til andre, hvis hun ikke faar hjælp, kan hun kræve hjælp av kommunekassen paa sit opholdssted.

Hjælpen skal være saa stor,[3] at hun kan ha barnet hos sig i de 3 første maaneder av dets liv,[4]) og at hun kan gi det bryst, hvis hun er skikket til det.

§ 3. Bidrag efter §§ 1 og 2 fastsættes av amtmanden paa forhaand til bestemte maanedlige beløp for hver kommune. De skal ligge indenfor følgende grænser: for de sidste 6 uker før fødslen fra 25 kroner til 45 kroner, for den første maaned efter fødslen fra 20 kroner til 45 kroner og for hver av de følgende maaneder fra 17 kroner til 35 kroner. Før amtmanden fastsætter bidragsbeløpene, skal han ha hørt vedkommende fattigstyrer og helseraad. Fastsættelsen gjælder for 5 aar.

§ 4. Begjæring om hjælp efter §§ 1 og 2 sendes paa landet til lensmanden og i byene til den tjenestemand, som holder utpantninger (bidragsfogden).

Bidragsfogden sender uten ophold begjæringen ledsaget av sin uttalelse, om kvinden er i saadan stilling som i §§ 1 og 2 nævnt, og om begjæringen bør imøtekommes, til et utvalg av helseraadet bestaaende av tre av dets medlemmer, deriblandt dets formand, saafremt han er bosat inden kommunen. Utvalget opnævnes av helseraadet for tre aar ad gangen.

Blir begjæringen imøtekommet, utbetales hjælpen gjennem bidragsfogden med det beløp, som er fastsat av amtmanden i henhold til § 3.

Hjælpen kan forhøies eller nedsættes med indtil en tredjedel, hvis utvalget finder, at særlige grunde gjør forhøielse paakrævet eller nedsættelse ubetænkelig.

---

*) Bekjendtgj. 14 april i Lovtid. 1ste avd. nr. 15.

[1]) St.besl. 6 mars. Se Ot.prp. nr. 5 (1914). Indst. O. XIII (1914) s. 39 og 66. St.tid., forh. i Ot. s. 227—258; i Lt. s. 117—121.

[2]) Jfr. dog § 5, første led.

[3]) Jfr. dog §§ 3 og 4.

[4]) Jfr. § 5, andet led.

10 april. Nr. 2.

Hjælp efter § 1 utbetales, naar der foreligger erklæring fra læge eller jordmor om, at fødslen antagelig vil finde sted i løpet av de nærmest følgende 6 uker. Hjælp efter § 2 utbetales forskudsvis for hver maaned.

§ 5. Hjælp efter § 1 tilstaaes gift kvinde i andre end de der nævnte tilfælde, saafremt det i § 4 nævnte utvalg finder det paakrævet og ubetænkelig.

Finder utvalget, at barnets helse kræver, at moren gir det bryst utover de første 3 maaneder, skal hjælpen efter § 2 utstrækkes til et længere tidsrum, dog ikke mer end 3 maaneder til. Før avgjørelsen bør erklæring fra læge eller jordmor i morens opholdskommune foreligge.

Om fastsættelse og utbetaling av bidrag efter denne paragraf gjælder bestemmelserne i § 3 og i § 4, dens tre sidste led.

§ 6. Helseraadet fører tilsyn med,[1]) at kommunens bidrag blir anvendt, som de skal. Det i § 4 nævnte utvalg kan beslutte, at bidraget utbetales til vedkommende jordmor eller anden paalidelig person, saafremt denne er villig til at motta det, for at anvendes til morens og barnets bedste.[2])

Saalænge en kvinde faar hjælp efter §§ 1, 2 eller 5, kan utvalget kræve, at hun tar ophold i et pleiehjem (familie eller offentlig eller privat hjem for mødre). Dog kan det ikke kræves, om hun da vilde bli skilt fra barn, som hun har hos sig, og som trænger til hende, eller naar det ellers vilde rive op i hendes forhold.

I pleiehjemmet maa hun gjøre passende arbeide, som blir paalagt hende, og hun maa rette sig efter hjemmets husorden.

§ 7. Faar kvinden barselpenger av offentlig eller godkjendt sykekasse, kommer disse til fradrag i kommunens bidrag for de tilsvarende tidsrum. Er barselpengene sat til et bestemt samlet beløp, ansees en fjerdedel derav at være ydet for de sidste 14 dage før og tre fjerdedele for den nærmeste halvanden maaned efter nedkomsten.

§ 8. Sine utlæg efter denne lov har kommunekassen paa morens opholdssted krav paa at faa erstattet av hendes hjemstavnskommune. Denne har til dækning av sine utlæg krav paa de bidrag, som faren eller den bidragspligtige skal betale til mor og barn efter lovene om barn, hvis forældre ikke har indgaat egteskap med hverandre, og om forældre og egtebarn. Dækning kan dog ikke kræves i barselbidraget (jfr. den førstnævnte lovs § 21, første led) og heller ikke i bidrag, som ikke vedkommer det tidsrum, hvori kommunen har ydet hjælp.

---

[1]) Jfr. § 15.
[2]) Jfr. lov av 10 april nr. 3, § 20, femte led.

Det, som faren eller den bidragspligtige maatte ha erlagt før utbetalingen av kommunens hjælp, kan fratrækkes i denne for det tilsvarende tidsrum.

Har kommunen betalt mer, end der paahviler faren eller den bidragspligtige efter de forannævnte love, kan amtmanden efter begjæring av formandskapet paalægge ham at erstatte det hele. Erstatningen kan drives ind paa samme maate som bidraget.

Faar kommunen ikke det hele erstattet, skal det, som mangler, deles mellem farens (den bidragspligtiges) og morens hjemstavnskommuner med en halvpart paa hver av dem. Derved falder ikke farens (den bidragspligtiges) betalingspligt bort. Kommuner med liten økonomisk evne kan faa en tredjedel og og i særlige tilfælde halvdelen av sit utlæg godtgjort av statskassen, saafremt Stortinget bevilger de hertil fornødne midler.

Har moren ikke hjemstavn her i landet, eller er hjemstavnen tapt, eller kan den ikke oplyses, paaligger det kommunekassen paa morens opholdssted at søke sine utlæg dækket hos faren (den bidragspligtige) og dennes hjemstavnskommune efter reglerne i første og tredje led. Saavel i dette tilfælde som hvis faren ikke har hjemstavn her i landet, eller hvis hans hjemstavn er tapt eller ikke kan oplyses, skal statskassen betale den del, som vilde faldt paa hjemstavnskommunen.

§ 9. Hjælp, som ydes efter dette kapitel, er ikke fattighjælp til moren.

Hvad kommunen betaler mer, end der paahviler faren (den bidragspligtige) efter lovene om barn, født utenfor egteskap, og om forældre og egtebarn, regnes heller ikke som fattighjælp til ham.

Kap. II.

Om tilsyn med barn.

§ 10. Dersom et barn under 14 aar sættes bort i pleie mot betaling (jfr. lov av 29 april 1905 § 1), skal den, som sætter det bort eller sørger for, at det blir sat bort, melde det inden 3 dage til helseraadet paa sit opholdssted.[1]) Skal barnet bo i en anden kommune, skal helseraadet straks sende melding til helseraadet paa vedkommende sted.[2]) Den, som tar barnet, skal ogsaa gi melding inden 3 dage til helseraadet paa sit bosted. Flytter han, maa han inden 8 dage melde det til helseraadet.[3])[4])

§ 11. Helseraadet skal ha tilsyn[5]) med barn under 14 aar, som er sat bort i pleie mot betaling.

[1]) Jfr. lov av 29 april 1905 (nr. 2) § 3, første led.
[2]) Jfr. samme lovs § 3, andet led.
[3]) Jfr. samme lovs § 7, første punktum.
[4]) Jfr. straffelovens § 339.
[5]) Jfr. § 15.

10 april. Nr. 2.

Barn, som ikke er sat bort mot betaling, kan helseraadet beslutte at ta under sit tilsyn, dersom det blir legemlig eller moralsk vanskjøttet, eller der er grund til at frygte for, at det kan ske, saaledes naar opfostreren er lastefuld eller forsømmelig.

Beslutter helseraadet at ta et barn under sit tilsyn, skal det gi meddelelse til den, som har barnet hos sig. Beslutningen skal ophæves, naar tilsyn ikke længer trænges.

§ 12. Finder helseraadet, at et barn, som i henhold til foregaaende paragraf staar under dets tilsyn, ikke blir ordentlig behandlet, eller — saafremt barnet er anbragt i pleiehjem — at forholdene i dette eller betalingsvilkaarene ikke gir fornøden betryggelse i saa henseende, skal helseraadet dra omsorg for, at barnet blir behandlet paa tilfredsstillende maate eller anbragt andensteds.[1])

Blir forskrifter fra helseraadet ikke fulgt, kan det ta barnet fra opfostreren og sætte det bort andensteds. Helseraadet kan dog ikke ta barnet fra nogen av forældrene.

Saasnart helseraadet har tat et barn under sit tilsyn, skal det, hvis det er nødvendig, sørge for, at bidrag blir paalagt faren eller vedkommende bidragspligtige efter lov om barn, hvis forældre ikke har indgaat egteskap med hverandre, eller efter lov om forældre og egtebarn.

Helseraadet kan ogsaa kræve hjælp av fattigstyret. Hvis det lægger barnet ind paa sykehus eller lar læge behandle det eller midlertidig flytter det til et andet hjem, skal fattigstyret dække utgiftene. Helseraadet skal straks sende melding til fattigstyret.[2])

De utlæg, som fattigstyret har efter denne paragraf, kan det efter reglerne om fattighjælp kræve erstattet av den av forældrene, som har barnet hos sig, eller — saafremt barnet er anbragt hos nogen anden end sin mor eller far — av begge disse i forhold til størrelsen av de bidrag, som maatte være paalagt dem.

§ 13. Paragrafferne 10—12 gjælder ikke barn, som vergeraadet sætter ut. Men vergeraadet kan forlange, at helseraadet tar under sit tilsyn barn, som er sat ut utenfor vergeraadets kommune.[3])

§ 14. De regler, som er git i dette kapitel, om tilsyn med barn, som er sat bort i pleie mot betaling,[4]) gjælder ikke for de kommuner, hvor §§ 1—9 i lov av 29 april 1905 om tilsyn med pleiebarn er eller blir gjort gjældende.

---

[1]) Jfr. lov av 29 april 1905 (nr. 2) § 8, første led.
[2]) Jfr. samme lovs § 8, andet led.
[3]) Jfr. samme lovs § 9.
[4]) Jfr. § 11, andet led.

10 april.
Nr. 2.

Kap. III.

Slutningsbestemmelser.

§ 15. Tilsynet efter denne lov[1]) fører helseraadet enten ved sine medlemmer eller ved lønnede folk. Det kan ogsaa opnævne tilsynsmænd for de enkelte barn.[2]) For barn, som er sat ut mot betaling, skal altid opnævnes en tilsynsmand, medmindre tilsyn føres ved lønnede folk.

Er der opnævnt verge for barnet, bør han tages til tilsynsmand, hvis han bor nær ved barnet og er skikket til hvervet. Forøvrig kan til tilsynsmand opnævnes mand eller kvinde, som bor i nærheten av barnet og er skikket til hvervet.[2])

Pligtig til at ta hvervet er enhver, som bor i kommunen, ikke har fyldt 50 aar og ikke i mindst 7 aar har været tilsynsmand.[2])

Tilsynsmanden regnes i sit arbeide for offentlig tjenestemand.[2])

Helseraadet kan gi nærmere regler for, hvordan tilsynsmændene skal utføre sit hverv.[3])

Maa ordføreren i helseraadet gjøre særskilte reiser for tilsynets skyld, skal statskassen betale hans skyss- og kostutgifter.[4])

§ 16. Avgjørelser, som amtmanden eller helseraadet træffer efter denne lov, kan bringes ind for vedkommende regjeringsdepartement, men uten opsættende virkning.

§ 17. Denne lov træder i kraft fra den tid, Kongen bestemmer.

10 april.
Nr. 3.

Lov*)[5]) om barn, hvis forældre ikke har indgaat egteskap med hverandre.

Kap. I.

Om barnets retsstilling.

§ 1. Barn, hvis forældre ikke har indgaat egteskap med hverandre, har med de avvikelser, lovgivningen forøvrig fastsætter,[6]) samme retsstilling i forhold til faren som i forhold til moren.

Det har ret til farens saavelsom til morens familienavn. Hvis farens familienavn ikke blir antat ved barnets fødsel,

*) Bekjendtgj. 14 april i Lovtid. 1ste avd. nr. 15.
[1]) Jfr. § 6 og §§ 10—14.
[2]) Jfr. lov av 29 april 1905 (nr. 2) § 5.
[3]) Jfr. samme lovs § 6.
[4]) Jfr. samme lovs § 14, første led.
[5]) St.besl. 23 mars. Se Ot.prp. 5 (1914). Indst. O. XIII (1914) s. 7 og 50. St.tid., forh. i Ot. s. 3—54 (alm. debat), 54—158, 345—357; i Lt. s. 3—85 (alm. debat), 86—110, 135.
[6]) Jfr. saaledes odelslovens (l. $^{26}/_{6}$ 1821) § 2, arvelovens (l. $^{31}/_{7}$ 1854) § 3, andet led, statsborgerretslovens (l. $^{21}/_{4}$ 1888) § 1, fattiglovens (l. $^{19}/_{5}$ 1900 nr. 1) § 2.

10 april. Nr. 3.

maa en senere antagelse av navnet ske paa den for navnforandring til enhver tid gjældende maate.[1])

§ 2. Barnet har ret til at faa opfostring — underhold, opdragelse og utdannelse — baade av sin far[2]) og av sin mor.

Det skal opdrages og utdannes efter farens[2]) vilkaar, men efter morens, om det er hende, som har bedst raad. Dets opfostring iøvrig bør ske under hensyntagen til den bedststilledes økonomiske vilkaar.

§ 3. Barnet blir hos moren.

Er moren død, eller kan hun ikke selv ha omsorg for barnet, eller behandler hun det ikke forsvarlig, kan amtmanden overlate barnet til faren,[3]) hvis han kan og vil ha omsorg for det, og hvis dette findes forenlig med barnets tarv. Det samme gjælder, om moren samtykker i, at barnet blir overlatt til faren. Amtmanden kan omgjøre sin beslutning og atter overlate barnet til morens omsorg, hvis særlige grunde taler derfor, og det er ubetænkelig av hensyn til barnets tarv.

§ 4. Den av forældrene, som efter reglerne i § 3 har omsorgen for barnet, har samme pligt til at sørge for det, som om det var egtefødt. Den anden av forældrene opfylder sin pligt ved at betale pengebidrag efter reglerne i §§ 19 og 20.

Hvis den av forældrene, som har omsorgen for barnet, paa grund av den andens undladelse av at betale bidrag ydes hjælp av fattigvæsenet, ansees bare den, som har undlatt at betale, som fattigunderstøttet og indenfor grænserne av de ubetalte bidrag.

Hvis ingen av forældrene har omsorgen for barnet, skal begge betale bidrag. Det samme gjælder, hvis den av forældrene, som har omsorgen for barnet, har sat det bort i pleie og forsømmer sin forsørgelsespligt, hvilket avgjøres av amtmanden.

§ 5.[4]) Den av forældrene, som har omsorgen for barnet, er dets verge. Hvis ingen av forældrene har omsorgen for barnet, skal en verge opnævnes. Det samme skal ske, hvis den av forældrene, som har omsorgen for barnet, har sat det bort i pleie og forsømmer sin forsørgelsespligt, og i de i § 9 nævnte tilfælde.[5]) Ogsaa forøvrig, naar hensynet til barnets tarv tilsiger det, eller naar barnets mor kræver det, skal verge opnævnes. For opnævnelse av verge sørger den tjenestemand,

---

[1]) Jfr. straffelovens § 337.
[2]) Jfr. § 22, første led.
[3]) Jfr. § 47, nr. 1.
[4]) Jfr. lov av 29 juni 1911 (nr. 1).
[5]) Jfr. ogsaa § 17.

som holder utpantninger (paa landet lensmanden). Denne tjenestemand benævnes i nærværende lov bidragsfoged.

Er verge opnævnt, og barnet siden flytter til en anden kommune, skal vergen melde det til den nye opholdskommunes bidragsfoged. Denne sørger for, at ny verge opnævnes, hvis ikke den før opnævnte kan og vil fortsætte.

Den opnævnte verge skal særlig paase, at barnet nyder sin ret efter denne lov, og kan i dette øiemed begjære de paalagte bidrag forhøiet, likesom han kan kræve bidragene utbetalt gjennem sig. Har moren eller faren sat barnet bort i pleie, og den opnævnte verge finder, at det ikke faar saadan opfostring, som det efter § 2 har ret til, skal han sørge for, at det sættes bort i pleie hos andre.

Kap. II.

Farskapets eller bidragspligtens fastsættelse.

§ 6. Er en kvinde blit besvangret utenfor egteskap, bør hun senest 3 maaneder, før hun venter at føde, henvende sig til læge eller jordmor og opgi, naar hun tror, hun blev besvangret, og hvem faren[1]) er. Hendes opgivende blir at nedtegne, og det bør om mulig undertegnes av hende.

Falsk forklaring om, hvem faren er, og medvirkning til det straffes med bøter eller fængsel indtil 2 aar.

Finder lægen eller jordmoren, at hun er med barn, skal de straks sende melding til bidragsfogden paa hendes bosted. I denne melding skal det siges, naar fødslen antagelig kan ventes, og hvad hun har oplyst.

Læge eller jordmor, som er i statens eller en kommunes eller en kredssykekasses tjeneste, pligter at gjøre, hvad her er foreskrevet, og straffes med bøter, om de undlater det.

For undersøkelse og melding kan læge eller jordmor kræve 3 kroner av kvindens opholdskommune, som kan kræve sit utlæg tilbake av faren eller den bidragspligtige.

Det paaligger forældre, husbondsfolk eller andre i lignende stilling, som har kundskap eller bestemt formodning om, at en til deres husstand hørende kvinde er besvangret utenfor egteskap, at tilholde hende itide at gjøre henvendelse som ovenfor nævnt. Undladelse herav straffes med bøter, saafremt saadan melding ikke sker.

§ 7. Har moren ikke før fødslen henvendt sig til læge eller jordmor efter § 6, skal den læge eller jordmor, som hjælper til ved fødslen, henstille til hende at opgi, hvem

[1]) Jfr. § 9.

10 april. Nr. 3.

faren[1]) er. Hendes opgivende blir at nedtegne, og det bør om mulig underskrives av hende.

Lægen eller jordmoren skal snarest mulig melde fødslen til bidragsfogden. I meldingen skal det oplyses, om barnet antages at være fuldbaaret eller ikke, og det, som i tilfælde tyder paa, at det er ufuldbaaret. Likesaa skal det i tilfælde meddeles, hvem moren har opgit som far.

Var der ikke læge eller jordmor ved fødslen, skal moren selv inden 4 uker gi melding om den til bidragsfogden. Inden samme frist skal hun opgi til bidragsfogden, hvem som er far til barnet, forsaavidt hun ikke har git den melding, som er foreskrevet i § 6, eller ikke ved fødslen har opgit, hvem faren er. Avgives meldingene mundtlig, blir de at nedtegne og bør da om mulig underskrives av moren.

Undladelse av at gi bidragsfogden de forannævnte meldinger straffes med bøter. Falsk forklaring om, hvem faren er, og medvirkning til det straffes med bøter eller fængsel indtil 2 aar.

Den, fødslen foregaar hos, og enhver voksen, som hjælper til ved fødslen, skal tilholde moren i tide at avgi de forannævnte meldinger. Undladelse herav straffes med bøter, saafremt meldingene ikke finder sted.

Ogsaa dødfødt[2]) barn skal meldes.

Kongen gir nærmere regler om disse meldinger og kan foreskrive, at underretning skal gives til dem, som fører fødselsregistre.

§ 8. Bidragsfogden sender uten ophold melding efter § 6 eller § 7 videre til amtmanden, ledsaget av de oplysninger om morens og den opgivne fars økonomiske stilling, som han sitter inde med. Er moren umyndig, skal han straks sørge for, at verge i fornødent fald opnævnes.

Amtmanden utfærdiger derefter forelæg[3]) mot den, som er opgit som far, overensstemmende med reglerne i § 24.

Forelægget skal indeholde oplysning om, at hvis den opgivne far erkjender at være barnets far (jfr. § 13, første led), blir han at anse som saadan.

Det skal tillike indeholde oplysning om, at hvis han ikke avgir saadan erkjendelse, maa han — for at undgaa at ansees som far — reise sak, derved at han senest 4 uker efter forelæggets forkyndelse avgir mundtlig eller postlægger skriftlig anbefalt (rekommandert) begjæring om saksanlæg, rettet til underdommeren paa det sted, hvor moren bor. Dette sted skal opgives i forelægget.

---

[1]) Jfr. § 9.
[2]) Jfr. kgl. resol. 9 november 1901 (s. 478 i Lovtid. 2den avd.).
[3]) Jfr. § 44.

10 april. Nr. 3.

§ 9. Hvis moren undlater at opgi efter § 7, hvem der er barnets far eller bidragspligtig, eller hvis der fremkommer oplysninger, som tyder paa, at nogen anden end av moren opgit er far eller bidragspligtig, kan barnets verge[1]) begjære forelæg utfærdiget.

Begjæringen skal bare tages tilfølge, hvor amtmanden efter de foreliggende omstændigheter finder dens fremsættelse begrundet.

§ 10. Utfærdigelse av forelæg efter § 8 kan paa begjæring av barnets mor undlates, hvis den opgivne far i bidragsfogdens nærvær skriftlig erkjender at være far (§ 13, første led) og vedtar at betale saadanne bidrag til mor og barn, som godkjendes av amtmanden. Bidragene maa mindst svare til, hvad der vilde været paalagt efter §§ 20 og 21, og kan senere ændres overensstemmende med reglerne i § 24, sidste punktum.

De saaledes avtalte bidrag blir at inddrive overensstemmende med reglerne i kap. IV, hvis det begjæres av moren eller barnets verge, hvor saadan er opnævnt.

§ 11. Forelægget skal snarest mulig forkyndes for den opgivne far, hvis han har kjendt opholdssted her i landet. Forkyndelsen skal saavidt mulig ske for ham personlig[2]).

Ved forkyndelsen skal han gjøres opmerksom paa, at hvis han erkjender at være barnets far, blir han at anse som saadan. Avgir han erkjendelsen, skal dokumentet gives paategning baade herom og om, at han er gjort bekjendt med den nævnte følge av erkjendelsen. Denne paategning skal han om mulig medunderskrive.

Hvis han ikke erkjender at være barnets far, skal han tillike ved forkyndelsen gjøres opmerksom paa, at han for at undgaa at ansees som saadan maa anlægge sak paa den i § 8 nævnte maate. Dokumentet skal i saa fald gives paategning om, at han uttrykkelig er gjort opmerksom paa dette. Om mulig skal han medunderskrive denne paategning.

Blir forelægget ikke forkyndt, fordi den, som er opgit som far, er død eller ikke har kjendt opholdssted her i landet, skal bidragsfogden gi underdommeren paa det sted, hvor moren bor, underretning om forholdet. Underdommeren skal saa gaa frem, som om begjæring om saksanlæg var fremsat i rette tid.

§ 12. Saken reises ved morens verneting og behandles som privat politisak. Er moren død, reises saken ved barnets verneting. Er baade moren og barnet død, reises saken ved farens verneting.

Naar verge er opnævnt, skal denne med partsret indtræde i saken.

---

[1]) Jfr. § 5, tredje punktum.
[2]) Jfr. lov av 4 juni 1892 nr. 1 § 4.

10 april. Nr. 3.

Retten gir bidragsfogden meddelelse om retsmøterne og om sakens utfald. Bidragsfogden har ret til at optræde i saken for at vareta offentlige interesser. Parterne skal møte ved sakens iretteførelse og senere, naar retten kræver det, dog bare, hvis de bor inden tingkredsen eller inden saadan avstand fra retsstedet, at de for at naa dette ikke maa reise over 200 km. med jernbane eller 100 km. med dampskib eller 30 km. paa anden maate eller en tilsvarende veilængde dels paa den ene og dels paa den anden maate. Bor de længer borte, kan de indkaldes til møte for retten paa det sted, hvor de bor eller opholder sig. Den, som uteblir uten lovlig forfald, kan avhentes av politiet enten straks eller til et senere retsmøte.

Forliksmægling finder ikke sted.

Ved begjæringen om saksanlæg eller senest ved sakens iretteførelse spør underdommeren den opgivne far, om han erkjender at ha hat samleie med moren til saadan tid, at han efter naturens orden kan være barnets far. Erkjendelse av, at han i henhold hertil er bidragspligtig, meddeles uopholdelig bidragsfogden (jfr. § 25, første led).

Forinden avhørelsen skal dommeren formane vedkommende part til at forklare sig sandfærdig og fremholde det ansvar, som falsk forklaring medfører, idet baade moren og den opgivne far pligter at gi forklaring efter samme regler og under samme ansvar som for vidner bestemt.

Saafremt retten efter bevisførslens slutning finder det ubetænkelig at edfæste den ene av parterne eller begge, avgir den beslutning herom i begrundet kjendelse.

Retten vaaker paa embeds vegne over sakens fuldstændige oplysning og kan beslutte at utsætte behandlingen og indhente nye beviser.

Statskassen betaler utgiftene ved forkyndelse av indkaldelser, som utfærdiges av retten, og utgiftene ved at tilveiebringe oplysninger, som retten finder nødvendige.

Statskassens utgifter ved saken kan retten efter omstændighetene tilpligte den tapende part at erstatte helt eller delvis.

§ 13. Den opgivne far skal ved dommen kjendes at være barnets far, saafremt retten finder det bevist, at han har hat saadant samleie med moren, at han efter naturens orden kan være barnets far, og retten ikke finder grund til at anta, at moren har hat saadant samleie med nogen anden, eller at der iøvrig foreligger omstændigheter, som gjør det tvilsomt, om den opgivne far er barnets far.

Finder retten ikke at kunne avsi dom for den opgivne fars farskap, blir denne at kjende bidragspligtig, saafremt retten anser det bevist, at han har hat samleie med moren til

saadan tid, at han efter naturens orden kan være barnets far[1]).

§ 14. Baade bidragsfogden og parterne kan bringe dommen ind for høiere ret[2]).

§ 12, fjerde, femte og sjette punktum, finder tilsvarende anvendelse.

De høiere retter kan selv indhente oplysninger, som de finder nødvendige til sakens rette oplysning, og kan i den anledning ogsaa paalægge underretten yderligere at avhøre parter og vidner[3]).

Domstolenes avgjørelser av spørsmaalet om, hvem der er at anse som far eller som bidragspligtig, skal meddeles parterne og den amtmand, som har utfærdiget forelægget.

§ 15. Den, som har erkjendt[4]) farskapet, kan senere begjære, at sak skal reises, saafremt han godtgjør, at erkjendelsen mangler nogen for en bindende viljeserklæring fornøden egenskap[5]), eller at de oplysninger, hvorefter han vil fralægge sig farskapet, først er blit ham bekjendt efter erkjendelsens avgivelse, og at det er antagelig, at de kan ha betydning.

Likesaa kan den, som har oversittet fristen (jfr. § 8), ogsaa senere begjære sak reist, naar han godtgjør enten saadanne nye oplysninger som nævnt, eller at hans oversiddelse av fristen har sin grund i ham utilregnelige omstændigheter eller i en vildfarelse.

Begjæringen maa fremsættes inden 14 dage, efterat manglen ved erkjendelsen eller de nye oplysninger blev ham bekjendt, eller efterat de omstændigheter, som gjorde, at han oversat fristen, er borte.

Begjæringen fremsættes for vedkommende underdommer (jfr. § 8) og avgjøres ved kjendelse. Retten har med hensyn til spørsmaalet, om begjæringen er betimelig fremsat, at ta hensyn til den tid, som med nødvendighet er gaat med til fornødne undersøkelser. Tages den tilfølge, blir saken at fremme overensstemmende med reglerne i §§ 12—14.

§ 16. Den, som ved upaaankelig dom er kjendt at være barnets far eller bidragspligtig, kan begjære saken gjenoptat, naar han godtgjør, at han senere er kommet til kundskap om kjendsgjerninger eller bevisligheter, som enten alene eller i forbindelse med tidligere fremførte bevisligheter antagelig vilde ha medført et andet domsutfald.

---

[1]) Jfr. lov av 6 juli 1892 nr. 4 § 25.
[2]) Jfr. gjenoptagelsesregelen i § 16.
[3]) Jfr. straffeproceslovens (l. $^{22}/_{5}$ 1902) § 390 og lov av 28 november 1898 § 19.
[4]) Jfr. § 8, tredje led.
[5]) Jfr. straffeproceslovens § 381.

10 april. Nr. 3.

Hvis den opgivne far ved upaaankelig dom er frifundet eller kjendt alene at være bidragspligtig, kan moren eller barnet begjære saken gjenoptat, naar hun (det) godtgjør at være kommet til kundskap senere om kjendsgjerninger eller bevisligheter, som enten alene eller i forbindelse med tidligere fremførte bevisligheter antagelig vilde ha medført dom for farskap eller bidragspligt.

Begjæring efter de to foregaaende led maa fremsættes inden 4 uker, efterat de omstændigheter, hvorpaa den støttes, er blit parten bekjendt.

Den fremsættes for og avgjøres ved kjendelse av den ret, som har avsagt dommen. Retten har med hensyn til spørsmaalet, om begjæringen er betimelig fremsat, at ta hensyn til den tid, som med nødvendighet er gaat med til fornødne undersøkelser [1]).

Retten kan indhente eller la indhente oplysninger, som den finder nødvendige for at kunne avgjøre, om begjæringen bør tages tilfølge.

Blir begjæringen tat tilfølge, behandles saken ved den ret, som har avsagt dommen. Dog kan denne ret, hvis den er ankeinstans, henvise saken til første instans. Reglerne i §§ 12—14 finder tilsvarende anvendelse.

Naar 5 aar er gaat, efterat dom er avsagt, kan begjæring om gjenoptagelse ikke fremsættes. Ingen forældelsesfrist gjælder, naar den trufne avgjørelse skyldes et strafbart forhold av den opgivne far eller av moren eller av nogen av sakens vidner [2]).

§ 17. Hvis moren har opgit, at hun har hat samleie med flere i den tid, besvangrelsen kan ha fundet sted, blir forelæg at utfærdige mot de opgivne som bidragspligtige. I saa fald blir i forelægget at sætte frist overensstemmende med § 8 til anlæg av søksmaal til fralæggelse av bidragspligten. Med hensyn til denne fralæggelse finder de forskrifter, som er git i dette kapitel om fralæggelse av farskapet, tilsvarende anvendelse.

I alle tilfælde, hvor moren har opgit flere, skal verge for barnet opnævnes. Hvis vergen finder grund til at anta, at nogen kan godtgjøres at være barnets far, kan han begjære forelæg mot denne utfærdiget efter § 8 istedenfor de i foregaaende led nævnte forelæg. Begjæringen skal bare tages tilfølge, hvor amtmanden efter de foreliggende omstændigheter finder dens fremsættelse begrundet.

§ 18. Hvis den, som er opgit som far, dør, forinden spørsmaalet om farskapet eller bidragspligten er avgjort, er det boet eller arvingene eller enken, om hun blir sittende i uskifte,

[1]) Jfr. § 15, sidste led.
[2]) Jfr. straffelovens §§ 163—167 og § 215.

som skal stevnes, dog bare, hvis de har kjendt opholdssted her i riket. De kan optræde i saken med partsrettigheter, reise sak efter § 15 og anvende retsmidler efter §§ 14 og 16.

Kap. III.

Om opfostringsbidrag og andre pengetilskud.

§ 19. Opfostringsbidrag skal betales, til barnet har fyldt 16 aar. Er faren[1]) — eller i tilfælde moren — saadan stillet, at det med rimelighet kan paalægges ham eller hende at yde bidrag til barnets fortsatte utdannelse utover dets 16de aar, skal dette ske. Er barnet legemlig eller aandelig svakt[2]) og derfor ikke kan sørge for sig selv, skal likeledes bidrag paalægges utover det 16de aar. Hvor omstændighetene gjør det rimelig, at forældrenes opfostringspligt ophører ved barnets fyldte 15de aar, kan dette bestemmes av amtmanden.

§ 20[3]). Opfostringsbidraget skal fastsættes saaledes, at der saavidt mulig falder like stor byrde paa hver av forældrene i forhold til deres økonomiske kaar. Hvis den ene ikke kan bære nogen del av utgiftene, kan de helt lægges paa den anden.

Blir barnet fostret op i by, skal faren[1]) som regel betale i opfostringsbidrag mindst 15 kroner maaneden, til det er 14 aar gammelt, og siden mindst 12 kroner, til det er 16 aar. Blir det fostret op paa landet, skal han som regel paa samme maate betale mindst 12 kroner og 10 kroner. Disse minimumsbeløp kan amtsutvalget efter forslag fra herredsstyret nedsætte eller forhøie med indtil 4 kroner pr. maaned for det enkelte herreds vedkommende. I kjøpstæder og i ladesteder med eget kommunestyre kan amtmanden efter forslag fra bystyret foreta lignende nedsættelse eller forhøielse. Amtsutvalgets og amtmandens beslutninger kan bringes ind for vedkommende regjeringsdepartement, men uten opsættende virkning.

Hvis moren har barnet hos sig, skal faren[1]) betale et særskilt bidrag for de første 9 maaneder efter fødslen (opamningsbidrag). Dette bidrag skal som regel sættes i byene til mindst kr. 20,00 for den første maaned og mindst kr. 15,00 for hver av de følgende 8 maaneder, paa landet til mindst henholdsvis kr. 15,00 og kr. 10,00.

Bidragene skal sættes høiere end foran fastsat, naar og i den utstrækning farens økonomiske evne tillater det.

Opfostrings- og opamningsbidraget skal betales forskudsvis for hver maaned og blir at erlægge, selv om barnet skulde dø

[1]) Jfr. § 22, første led.
[2]) Jfr. § 20, sjette led.
[3]) Jfr. § 2.

10 april. Nr. 3.

eller sættes ut[1]) inden vedkommende maaneds utløp. Bidragsfogden kan bestemme, at opamningsbidraget utbetales til vedkommende jordmor eller anden paalidelig person, saafremt denne er villig til at motta det og anvende det til morens og barnets bedste.

Blir barnet syk, og sykeutgifter paaløper inden dets fyldte 16de aar, skal et særskilt bidrag til disse utgifter paalægges, hvis det begjæres av den, som har omsorgen for barnet[2]), eller av dets verge eller av fattigvæsenet, naar dette har maattet betale.

Dør barnet inden sit fyldte 16de aar, skal der paalægges et særskilt bidrag til begravelsesutgifter, hvis den, som har bekostet begravelsen, gjør krav paa det.

Ogsaa til barnets daab og konfirmation skal, naar det ikke er under farens omsorg, en særskilt hjælp paalægges faren, saafremt det begjæres av barnets mor eller dets verge. Konfirmationsbidrag kan ogsaa paalægges, efterat barnet har naadd saadan alder, at opfostringsbidraget er bortfaldt.

Begjæring om bidrag til barnets daab, konfirmation, sygdom eller begravelse maa være fremsat inden 1 aar efter den begivenhet, som har foranlediget utgiftene.

§ 21. Til barnets mor skal faren[3]) betale utgiftene ved nedkomsten og ved hendes forsvarlige pleie under barselleiet, derunder ogsaa det, som læge eller jordmor skal ha efter § 6. Dette gjælder ogsaa, om fostret ikke er levedygtig; men kravet maa da fremsættes for vedkommende myndighet inden et aar efter nedkomsten; ellers taper moren det. Utgiftene skal som regel sættes til mindst 30 kroner foruten det, som læge eller jordmor skal ha efter § 6.

Faren[3]) skal betale bidrag til moren i de sidste 3 maaneder før fødslen. Bidraget sættes som regel til mindst kr. 20,00 pr. maaned i by og mindst kr. 15,00 pr. maaned paa landet. Er faren[3]) ikke ubemidlet, skal bidraget forhøies i forhold til hans økonomiske evne.

Er barnet dødfødt[4]), tilfalder det efter § 20, tredje led, fastsatte bidrag for den første maaned efter fødslen barnets mor.

Bidraget efter første led betales ved nedkomsten. Bidragene efter andet og tredje led betales maanedsvis og forskudsvis.

§ 22. Den opfostring og understøttelse, som faren pligter at yde barnet og moren, skal, hvis farskapet ikke bringes paa det rene, paahvile den bidragspligtige. (Jfr. § 13, andet led).

Blir flere personer at anse som bidragspligtige, bestemmer

---

[1]) Jfr. §ens tredje led.
[2]) Jfr. § 3.
[3]) Jfr. § 22, første led.
[4]) Jfr. § 7, anm. 2.

amtmanden, hvormeget hver av dem skal utrede, dog saaledes, at hver av dem er ansvarlig for de samlede fulde bidrag[1]). 10 april. Nr. 3.

§ 23. Vergen kan ikke gi avkald paa den ret, barnet har til opfostring[2]).

Vil moren gi avkald paa sine krav efter § 21, maa hun ha samtykke av amtmanden.

Avkaldet er ikke bindende for den kommune, som efter lov om forsorg for barn har git hende hjælp og derefter søker dækning hos faren eller den bidragspligtige.

§ 24. Beslutninger om bidrag efter de foregaaende paragraffer træffer amtmanden paa morens hjemsted eller, hvis hun er død, paa barnets hjemsted[3]).

Forelæg om bidrag til barnet efter § 20, fem første led, og til moren efter § 21 utfærdiger han uten ophold, saasnart han har faat oversendt melding efter § 8, eller saasnart moren har gjort krav efter § 21, andet punktum. Er bidragsfogdens oplysninger om forældrenes økonomiske forhold (§ 8) utilstrækkelige, skal han foreløbig ansætte bidragene til de i henhold til §§ 20 og 21 gjældende minimumsbeløp, og samtidig har han at indhente nærmere underretning om forældrenes økonomiske forhold. Efterat han har mottat underretning herom, skal han omgjøre ansættelserne, forsaavidt de mottagne oplysninger gir grund til det.

Forøvrig bør amtmanden, før han fatter nogen beslutning, i fornødent fald ha indhentet oplysning om forældrenes økonomiske forhold. Han bør gjøre sit paalæg om, naar der tilveiebringes nye oplysninger, eller hvis forholdene forandrer sig, saaledes, om barnet arver penger eller forældrenes økonomiske kaar ændres.

Kap. IV.

Om indkrævning av opfostringsbidrag og andre pengetilskud.

§ 25. De ydelser, som er lagt paa faren eller den bidragspligtige, forfalder ikke, før enten farskapet eller bidragspligten er fastslaat ved erkjendelse[4]) eller ved oversidden av søksmaalsfristen efter § 8 eller ved endelig dom.

Hvis søksmaal efter § 15 eller gjenoptagelse efter § 16 begjæres til fralæggelse baade av farskap og av bidragspligt eller av bidragspligt alene, har begjæringen ikke opsættende virkning, før der avsiges kjendelse for, at den tages tilfølge. Hvis bidragspligten blir ophævet som følge av saadant søks-

[1]) Jfr. § 24 i. f.
[2]) Jfr. §§ 19 og 20.
[3]) Jfr. § 12, første led.
[4]) Jfr. § 11, andet led, og § 12, femte led.

10 april Nr. 3.

maal eller saadan gjenoptagelse, kan det, som er betalt, kræves tilbake.

§ 26. Det paaligger bidragsfogden paa rettighetshaverens bosted at sørge for,[1]) at pengene kræves ind, i tilfælde gjennem bidragsfogden paa skyldnerens bosted. Bidragene skal ukrævet erlægges til den sidstnævnte myndighet.

Betaler skyldneren ikke ved forfald, skal han i indkrævningsavgift betale 4 pct., dog ikke under 50 øre, som tilfalder den bidragsfoged, til hvem pengene skulde ha været betalt.[2])

Amtmanden kan bestemme, at bidragsfogden skal stille sikkerhet.

§ 27. Hvis skyldneren trods paakrav ikke betaler, drives pengene[3]) ind ved utpantning[4]) eller ved, at pengene tilbakeholdes i skyldnerens arbeidsløn. Utpantningsordre er ikke nødvendig.

Naar bidragsfogden vil tilbakeholde pengene i skyldnerens arbeidsløn, skal han underrette arbeidsgiveren om forelægget og paalægge ham at holde et bestemt beløp tilbake, eftersom lønnen forfalder.[5]) Beløpet fastsætter bidragsfogden efter samraad med arbeidsgiveren, og efterat skyldneren saavidt mulig er hørt. Der maa bli saa meget igjen av lønnen, som skyldneren og hans familie trænger til nødtørftig livsophold. For uforfaldne krav kan lignende paalæg gives, hvis skyldneren har forsømt at betale og ikke stiller sikkerhet.

Skal der holdes tilbake bidrag for flere rettighetshavere, og den sum, som kan holdes tilbake, ikke strækker til for alle, deles den efter størrelsen av de enkelte krav, hvis der ikke foreligger særlige forhold, som gjør en anden delingsmaate rimelig. Bidrag til barn over 15 aar bør som regel staa tilbake for andre bidrag.

Efter nærmere regler, som gives av vedkommende regjeringsdepartement, kan bidragsfogden paalægge arbeidsgiveren at oversende ham beløp, som skal avholdes i løn.

I den del av lønnen, som skal holdes tilbake, kan andre fordringshavere ikke gjøre beslag eller indførsel. Hvis arbeidsgiveren utbetaler den til nogen anden end bidragsfogden, blir han selv ansvarlig for beløpet.[6]) Det drives ind hos ham ved utpantning, hvis det ikke betales.[7])

§ 28. Reglerne i § 27 om arbeidsløn gjælder ogsaa om løn til statens eller en kommunes tjenestemænd og om pension,

[1]) Jfr. § 39.
[2]) Jfr. § 43.
[3]) Jfr. § 26, andet led.
[4]) Jfr. lov av 29 mars 1890 (nr. 1) med tillægslov av 27. juli 1896 (nr. 6). Se ogsaa lov av 23 juli 1894 nr. 6 § 31.
[5]) Jfr. lov av 20 juli 1893 nr 1 §§ 69 og 76.
[6]) Jfr. ogsaa straffelovens § 343.
[7]) Jfr. forældelsesloven (l. 27/7 1896 nr. 7) § 5.

vartpenger, livrente eller anden understøttelse, som skyldneren har ret til av statskassen eller anden offentlig, kommunal eller privat kasse eller forsikringsindretning. [1]) 10 april. Nr. 3.

Vedkommende kasserer regnes som skyldnerens arbeidsgiver.

§ 29. Bidragsfogden kan forlange, at banker og andre, som har penger til forvaring eller forvaltning, skal gi ham oplysning om midler, som tilhører bidragspligtige, som forsømmer sin betalingspligt. Likeledes kan bidragsfogden forlange, at arbeidsgiver eller den, som utbetaler lønning eller anden ydelse, som er nævnt i § 28, skal gi ham oplysning om, hvor meget de utbetaler til den bidragspligtige. Han kan ogsaa forlange oplysning fra ligningsmyndighetene om, efter hvilken formue og indtægt den bidragspligtige er lignet, og hvorledes ansættelserne er fremkommet. Negtelse av at gi saadanne oplysninger som foran nævnt straffes med bøter.

§ 30. [2]) Den, som undlater[3]) at betale bidrag efter § 19, tredje punktum, § 20 eller § 21, skjønt han har midler til at betale eller evne til at skaffe sig disse, straffes med bøter eller fængsel indtil 3 maaneder, forsaavidt han ikke fældes efter strengere bestemmelser.

Blir domfældte hensat til arbeide efter § 31, kan fuldbyrdelsen av den idømte straf helt eller delvis falde bort.

Det samme gjælder ogsaa, om dommen tillike gjælder en anden strafbar handling, naar den idømte straf ikke overstiger fængsel i 3 maaneder.

§ 31. Retten kan i fældende dom efter foregaaende paragraf bemyndige paatalemyndigheten til — hvis bidragene ikke kan faaes paa den maate, som er omhandlet i §§ 26—28 — at hensætte domfældte i arbeide for det offentlige eller hos private, forsaavidt der er anledning til at faa ham anbragt paa slike vilkaar, at et passende beløp kan faaes til fyldestgjørelse av hans bidragspligt.

Likeledes kan retten i dommen bemyndige paatalemyndigheten til — hvis denne ikke finder noget arbeide, hvortil domfældte efter foregaaende led kan hensættes — at sætte domfældte i tvangsarbeidshus eller anden av Kongen godkjendt anstalt, indtil han betaler eller stiller sikkerhet for, hvad han skylder eller saa stor del derav, som bidragsfogden bestemmer. Saadan indsættelse i tvangsarbeidshus eller anstalt kan dog ikke ske, hvis domfældte er under 21 aar eller arbeidsudygtig, [4]) eller naar paatalemyndigheten finder, at indsættelsen vilde være til

[1]) Jfr. lov av 29 mars 1890 (nr. 1) med tillægslov av 27 juli 1896 (nr. 6) § 4, litr. c sammenholdt med § 3.
[2]) Jfr. lov av 10. april 1915 nr. 6 § 11.
[3]) Jfr. straffelovens § 40, andet led.
[4]) Skr. fra Justisdepartementet av 3 december 1900.

10 april. Nr. 3.

skade for opfyldelsen av nogen anden forsørgelsespligt, som paahviler domfældte,[1]) eller at den væsentlig vilde forringe utsigten til bidragets fremtidige erlæggelse.

Domfældte maa ikke hensættes til arbeide efter de to foregaaende led for længer tid end 6 maaneder.[2])

Naar særlige grunde taler for at stille domfældte paa prøve, kan paatalemyndigheten vente med at fatte beslutning om at hensætte domfældte i arbeide efter første eller andet led indtil 1 aar, efterat dommen er blit endelig, eller efterat domfældte er løslatt fra en samtidig eller tidligere idømt fængselsstraf.

§ 32. Til fornyet behandling ved lagmandsret efter tiltaltes begjæring kræves samtykke av Høiesterets kjæremaalsutvalg i saker, som angaar forseelser mot § 30.

Naar paatalemyndighetene i disse saker vil paastaa anvendelsen av § 31, skal offentlig forsvarer beskikkes efter de regler, som gjælder for straffesaker i almindelighet.

§ 33. Utgiftene ved transport til arbeidssted, tvangsarbeidshus eller anstalt efter § 31 blir at utrede av statskassen efter nærmere regler, som gives av vedkommende departement. Likesaa den betaling, som maatte bli at erlægge for opholdet i anstalten efter dennes av Kongen bifaldte plan.

Domfældtes løn for eller andel i utbyttet av arbeidet blir at utbetale til den eller de bidragsberettigede efter reglerne i § 27.

§ 34. Dersom nogen, som har pligter paa sig efter denne lov, staar i begrep med at forlate landet under saadanne omstændigheter, at det maa ansees uvisst, om han agter at vende tilbake til riket,[3]) skal han ikke bare betale eller stille sikkerhet for det, som er forfaldt, men ogsaa, hvis amtmanden ikke fritar ham, stille sikkerhet for det, som senere forfalder.

Før amtmanden fritar ham, skal som regel rettighetshaveren og bidragsfogden paa skyldnerens bosted være hørt.

Er barnet over 16 aar, kan sikkerhet i det i § 19, 2det punktum, nævnte tilfælde ikke forlanges for længer tid end indtil dets fyldte 21de aar.

§ 35. Er der grund til at tro, at skyldneren vil forlate landet under saadanne omstændigheter som nævnt i § 34 uten at gjøre ret for sig, kan politiet efter forlangende av rettighetshaveren, bidragsfogden eller fattigstyret negte ham at reise

[1]) Skrivelser fra Justisdepartementet av 3 juli 1873 og 4 september 1903.

[2]) Jfr. skrivelser fra Justisdepartementet av 2 september 1893 og 23 mars 1898.

[3]) Jfr. lov, indeh. forandring i lovgivningen om gjældsfængsel m. v. av 3 juni 1874 § 2.

og lægge beslag[1]) paa hans gods. Politiet skal straks melde forbudet og beslaget til amtmanden, og han avgjør, om de skal opretholdes. 10 april. Nr. 3.

Opretholdes forbudet og beslutningen om beslag, kan amtmanden desuten bestemme, at uforfaldne krav straks skal drives ind ved utpantning og sættes ind i en autorisert sparebank.

Dør barnet, før det hele er forfaldt til betaling, falder det øvrige tilbake til skyldneren, saafremt det ikke gaar med til barnets sykepleie og likfærd.

Er der grund til at tro, at den av forældrene, som har omsorgen for barnet,[2]) vil reise ut av landet og derved forlate barnet uten efter evne at sørge for det, kan bestemmelserne i denne paragraf anvendes, og bidrag paalægges.

§ 36. Paragrafferne 34 og 35 kan ogsaa brukes overfor den, som er opgit som far, uten at farskapet eller bidragspligten er endelig avgjort. Blir han frifundet ved endelig dom, kan han kræve erstatning hos moren efter reglerne om civil arrest.

§ 37. Kongen kan gi forskrift om, hvad den, som vil utvandre til fremmede verdensdele, har at gjøre for at vise, at der ikke hviler pligter paa ham efter denne lov.

Utvandringsagenter eller andre, som hjælper ut av landet nogen, som efter foranstaaende paragraffer ikke har ret til at reise, er ansvarlige for de krav, som hviler paa ham, saafremt de kjendte forholdet eller handlet i grov uagtsomhet. Dækning kan i tilfælde kræves av den sikkerhet, som er stillet ifølge lov av 22 mai 1869, efter reglerne i dens §§ 7 og 8.

§ 38. Har nogen forlatt landet, skjønt det efter §§ 34—36 er eller kunde være negtet ham, kan amtmanden der, hvor han sidst hadde sit verneting, efter krav fra rettighetshaveren, bidragsfogden eller fattigstyret bestemme, at der skal lægges beslag[3]) paa gods, som han har her i landet. Amtmanden kan ogsaa beslutte, at utpantning skal ske for de krav, som ikke er forfaldt. I saa fald gjælder § 35, andet og tredje led.

Der maa ikke betales ut noget, før det er endelig avgjort, om han har nogen bidragspligt.

§ 39. Hvis den ene av forældrene (mor, far eller bidragspligtig) anmoder om, at den andens bidrag ikke maa bli krævet ind, og samtidig godtgjør, at der er sørget for opfostringen av barnet (jfr. § 2), kan bidragsfogden følge anmodningen saa langt og saa længe, som han finder forsvarlig. I tilfælde skal barnets verge høres.

Hvis den bidragspligtige anmoder om det, kan bidragsfogden ogsaa tillate, at bidrag blir betalt til rettighetshaveren

[1]) Jfr. skr. fra Justisdepartementet av 21 oktober 1903.
[2]) Jfr. § 3.
[3]) Jfr. cirk. fra Justisdepartementet av 24 juni 1895.

10 april. Nr. 3.

uten bidragsfogdens mellemkomst, saalænge det godtgjøres for bidragsfogden, at bidragene betales ved forfald.

Bidragsfogden skal gi skyldneren melding om, hvad han beslutter. Hvis bidrag senere forlanges indkrævet, kan det bare ske for beløp, som derefter forfalder.

Bidragsfogdens beslutning berøver ikke kommunekassen og fattigvæsenet den ret, de maatte ha til bidraget.

§ 40. Dør den bidragspligtige, før bidragspligten er faldt bort, skal det, som trænges til dækning av bidragene, holdes tilbake av boet, efterat fordringshaverne har faat sit.

Kravet maa være meldt i boet, inden proklamaet er løpet ut eller, naar der ikke er utstedt proklama, inden 6 maaneder efter dødsfaldet, hvis det har fundet sted her i landet, og ellers inden 3 aar.[1])

Er der enke eller egtefødt barn efter avdøde, maa der ikke holdes tilbake mer, end barnet vilde faat, om det hadde arveret like med egtefødt barn.

Det, som holdes tilbake, skal kortes av i den arv, barnet maatte faa efter avdøde.[2]) Dør barnet, før alt er brukt op, falder resten tilbake til boet.

Blir enken sittende i uskifte, skal amtmanden avgjøre efter reglerne i § 24, sidste punktum, om hun skal utrede bidraget og i saa fald med hvor stort beløp.

Vet skifteretten eller boets bestyrer, at avdøde pligtet at betale bidrag, skal de melde dødsfaldet til bidragsfogden.

§ 41. Hvis nogen av forældrene, som barnet arver like med egtefødt barn,[3]) dør og efterlater egtefælle, blir med hensyn til dennes adgang til at sitte i uskiftet bo barnet at anse som førstavdødes særkuldbarn.[4])

Kap. V.

Slutnings- og overgangsbestemmelser.

§ 42. De avgjørelser, som bidragsfogden træffer efter denne lov, kan bringes ind for amtmanden[5]), men uten opsættende virkning.

§ 43. For forkyndelse av bidragsforelæg eller underretning efter § 27, andet led, betaler skyldneren samme gebyr som for forkyndelse i private saker.

Betales det ikke, kan det drives ind paa samme maate som bidraget, og kan det ikke faaes paa denne maate, skal statskas-

---

[1]) Jfr. skr. fra Justisdepartementet av 23 oktober 1902.
[2]) F. eks. ved testamente.
[3]) Jfr. arvelovens (l. 31/7 1854) §§ 3 og 5.
[4]) Jfr. lov av 31 juli 1851 § 4.
[5]) Jfr. § 45.

sen betale. Det samme gjælder indfordringsavgift efter § 26 og gebyr for utpantning efter § 27. 10 april. Nr. 3.

For sit arbeide med at tilveiebringe og meddele oplysninger om morens eller den opgivne fars økonomiske forhold i henhold til § 8 eller § 24 tilkommer der vedkommende bidragsfoged en godtgjørelse en gang for alle, stor kr. 3,00, som utredes av kommunekassen paa morens bosted. Den kan kræve sit igjen hos den bidragspligtige. Betaler ikke denne beløpet, inddrives det som foran i § 27 nævnt.

§ 44. Kongen eller den, han bemyndiger til det, fastsætter formene for forelæg og utfærdiger de forskrifter, som kræves for at sætte loven iverk.

§ 45. De avgjørelser, som amtmanden træffer med hjemmel av denne lov, kan bringes ind for vedkommende regjeringsdepartement, men uten opsættende virkning. Dog træder amtmandens beslutning om fritagelse efter § 34 ut av kraft, naar den bringes ind for departementet eller Kongen.

§ 46. Med de undtagelser, som følger av § 47, skal denne lov ogsaa anvendes overfor barn, som er født, før loven træder i kraft.

§ 47. Er barnet født, før denne lov træder i kraft, gjælder følgende:

1. Den, som efter den hittil gjældende lovgivning er blit eller blir anset som barnets far, skal i forhold til denne lov alene ansees som bidragspligtig, dog saaledes, at han kan overlates omsorgen for barnet efter reglerne i denne lovs § 3.
2. Den hittil gjældende lovgivning skal følges ved avgjørelsen av, hvem som skal regnes for barnets far.
3. Forelæg om opfostningsbidrag skal ikke utfærdiges overensstemmende med denne lov, medmindre nogen av forældrene, vergen, helseraadet eller fattigstyret forlanger det. I saa fald kan bidraget ikke paalægges for en tid, som ligger mer end 1 aar forut for andragendets indgivelse.
4. Forelæg om opamningsbidrag (§ 20, tredje led) blir alene at utfærdige efter begjæring av moren eller barnets verge, forelæg om bidrag til moren efter § 21 alene efter begjæring av moren. Begjæringen maa være fremsat inden 1 aar efter nedkomsten.
5. For den tid, som ligger forut for lovens ikrafttræden, kan bidrag ikke paalægges efter denne lov, men derimot efter den hittil gjældende lovgivning.
6. Bidrag, som er paalagt eller vedtat, før denne lov træder i kraft, skal ikke kræves ind efter reglerne i kap. IV, medmindre det forlanges av nogen berettiget. [1])

[1]) Jfr. §ens punkt 3.

10 april. Nr. 3.

7. Har et barn, naar denne lov træder i kraft, endnu ikke fyldt 15 aar, og er fødslen ikke meldt efter den da gjældende lovgivning, skal den av forældrene, som har omsorgen for barnet, gi melding om barnet og dets alder til bidragsfogden inden et aar, efterat loven er traadt i kraft.[1])

§ 48. Denne lov træder i kraft 1 januar 1916.

Fra samme dato ophæves lov om underholdningsbidrag til barn, hvis forældre ikke har indgaat egteskap med hinanden, av 6 juli 1892 med tillægslov av 29 mars 1902.

10 april. Nr. 4.

Lov*)[2]) om forandringer i lov om arv av 31 juli 1854 med tillægslov av 27 juni 1892.

I.

Følgende bestemmelser i lov om arv av 31 juli 1854, jfr. tillægslov av 27 juni 1892, skal lyde saaledes:

§ 3. Utenfor de tilfælde, § 5 omhandler, har barn, hvis forældre ikke har indgaat egteskap med hverandre, samme arveret som egtefødte barn.[3])

Herved gjøres ingen forandring i de gjældende regler om de førstnævnte barns aasætesret paa skifte efter far og fædrene frænder, medmindre faren ved skriftlig erklæring har bestemt, at det skal være aasætesberettiget; i saa fald har det samme aasætesret, som om det var egtefødt.

§ 4. Egtefødt er ethvert barn, hvis forældre inden dets fødsel er kommet sammen i egteskap, selv om dette omstøtes, eller det er ugyldig paa grund av slegtskap, svogerskap eller tidligere egteskap.

Like med egtefødte agtes barn, hvis forældre efter dets fødsel er kommet sammen i egteskap.

§ 5. Barn, hvis forældre ikke har indgaat egteskap med hverandre, og som er født før den 1 januar 1917, tar ikke arv efter far og fædrene frænder. Har faren lyst barnet i kuld og kjøn, det er: til tinge mundtlig eller skriftlig erklært det for sit, arver det dog halv lod mot egtebarn, om saadant findes, og likesom egtebarn, om saadant ikke findes.

Ei heller tar barn, hvis forældre ikke har indgaat egteskap med hverandre, og som er født senere end ovenfor nævnt, arv efter far og fædrene frænder, medmindre farskapet er fastslaat paa den maate, som er bestemt i lov om barn, hvis forældre ikke har indgaat egteskap med hverandre.

---

*) Bekjendtgj. 14 april i Lovtid. 1ste avd. nr. 15.

[1]) Jfr. lov av 10 april 1915, nr. 6, § 8.

[2]) St.besl. 23 mars. Se Ot.prp. nr. 5 (1914). Indst. O. XIII (1914) s. 31 og 61. St.tid., forh. i Ot. s. 158—192, 357—358; i Lt. s. 110—112, 135.

[3]) Jfr. dog § 5.

§ 6. Barn, hvis forældre ikke har indgaat egteskap med hverandre, arves paa samme maate som egtebarn av mor og mødrene frænder og tillike av far og fædrene frænder, saafremt barnet ikke efter § 5 er utelukket fra at ta arv efter disse og ikke er avlet under forbrydelse mot nogen av straffelovens §§ 191—199 fra farens side. 10 april. Nr. 4.

II.

Denne lov træder i kraft den 1 januar 1916.

Lov *)[1]) om forandringer i lov om formuesforholdet mellem egtefæller av 29 juni 1888, jfr. tillægslov av 29 juni 1894, nr. 2, samt lov av 6 mai 1899, nr. 2, avsnit II, nr. 2. 10 april. Nr. 5.

I.

I lov om formuesforholdet mellem egtefæller av 29 juni 1888, jfr. tillægslov av 29 juni 1894, nr. 2, samt lov av 6 mai 1899, nr. 2, avsnit II, nr. 2, gjøres følgende forandringer:

Sjette kapitels overskrift skal lyde: Om egtefællers adgang til til at kræve formuesfællesskapet hævet.

§ 34[2]) skal lyde: Paa samme maate kan hustruen forlange fællesboet delt, naar hun er forlatt av sin mand, uten at loven om forsvundne personer av 12 oktober 1857 § 3 kommer til anvendelse. Hendes forlangende maa da ikke avslaaes. Samme ret tilkommer hustruen, hvis manden uten hendes samtykke har foretat nogen handling, hvortil saadant utfordres (§ 14).

Likesaa har en egtefælle ret til at kræve fællesboet delt, saafremt den anden egtefælle ved egteskapets indgaaelse, uten den førstes vidende, hadde et barn utenfor egteskapet, som efter den gjældende lovgivning er arveberettiget overfor den anden egtefælle, eller saafremt denne senere faar et saadant barn. Forlangendet maa fremsættes inden 6 maaneder, efterat egtefællen er blit vidende om barnets fødsel og om, at den anden egtefælle er dets far eller mor. Er barnet død uten at efterlate sig livsarvinger, kan forlangende om deling ikke længer fremsættes.

I det i andet led nævnte tilfælde kan den egtefælle, som har forlangt boet delt, tillike kræve, at delingen av den fælles formue skal ske paa den maate, at hver av egtefællerne forlods erholder, hvad han eller hun har bragt ind i boet ved egteskapets indgaaelse eller gjennem arveerhvervelse under dets bestaaen. Er boet ikke tilstrækkelig hertil, sker der forholds-

*) Bekjendtgj. 14 april i Lovtid. 1ste avd. nr. 15.

[1]) St besl. 23 mars. Se Ot.prp. nr. 5 (1914). Indst. O XIII (1914) s. 35 og 62. St. tid., forh. i Ot. s. 192—193, 358; i Lt. s. 112—116, 135.

[2]) Jfr. lov av 20 august 1909, nr. 1, § 13, andet led.

10 april. Nr. 5.

vis avkortning for hver av egtefællerne.[1]) Den i dette led omhandlede ret tilkommer ogsaa egtefællen paa skifte efter den anden egtefælle, saafremt betingelserne for egtefællens ret til at kræve fællesboet delt efter 2det led er tilstede.

§ 37 skal lyde: De, som paa den tid, da magistrat eller sorenskriver i forening med overformynderne indvilger et forlangende om skifte av fællesboet, hadde fordringer paa dette, kan efter forgjæves at ha søkt dækning hos den av dem, som har overtat gjælden, holde sig til, hvad der ved skiftet tillagdes den anden, medmindre det bevises, at den, som har overtat gjælden, beholdt tilstrækkelig formue tilbake til at dække al gjæld.

§ 39 skal lyde: Naar formuesfællesskapet ophæves ifølge nogen av §§ 33, 34 eller 38, blir det, som efter andragendets indgivelse tilfalder enhver av egtefællerne som arv, gave eller eget erhverv, dennes særeie.

II.

Denne lov træder i kraft 1 januar 1917 og kommer til anvendelse, naar barn fødes utenfor egteskapet efter nævnte datum[2]).

10 april. Nr. 6.

Lov*)[3]) om forældre og egtebarn[4]).

§ 1[5]). Den, som har forlatt sin egtefælle eller sit egtebarn og ikke efter evne sørger for dem, kan bli paalagt at yde et bidrag til underhold av dem. Det samme gjælder den av egtefællerne, som ved utilbørlig forhold har voldt, at de ikke lever sammen.

Ogsaa i andre tilfælde kan det paalægges dem, som ikke sørger for sin egtefælle eller sit egtebarn, at utrede et bidrag til underhold av dem, saafremt egtefællen eller barnene kommer i trang eller falder fattigvæsenet til byrde.

§ 2. Forældre, som ikke lever sammen, er overfor hverandre pligtige til at bidra til opfostringen av barnene, hver i forhold til sin evne. Den, som ikke har barnet hos sig, opfylder sin pligt ved at betale et pengebidrag[6]) [7]).

Hvis den av forældrene, som har omsorgen for barnet,

*) Bekjendtgj. 14 april i Lovtid. 1ste avd. nr. 15.
[1]) Jfr. lov av 29 juni 1894 nr. 2, §§ 16—18.
[2]) Jfr. arvelovens (l. 31/7 1854) § 5.
[3]) St.besl. 23 mars. Se Ot.prp. nr. 5 (1914). Indst. O. XIII. (1914) s. 37 og 64, St.tid., forh. i Ot. s. 205—206, 358; i Lt. s. 116—117, 135.
[4]) Jfr. arvelovens § 4.
[5]) Jfr. lov av 6 juli 1892, nr. 5, § 1.
[6]) Jfr. lov av 20 august 1909, nr. 1, § 15, andet led.
[7]) Jfr. lov av 10 april 1915, nr. 3, § 4.

paa grund av den andens undladelse av at betale bidrag ydes hjælp av fattigvæsenet, ansees bare den, som har undlatt at betale, som fattigunderstøttet og indenfor grænserne av de ubetalte bidrag [1]). 10 april. Nr. 6.

§ 3. Kan forældrene ikke selv bli enige om, hvem barnene skal være hos, skal amtmanden avgjøre det.

Ved avgjørelsen skal først og fremst hensyn tages til barnenes tarv. De bør derfor, især naar de er smaa, som regel følge moren, saafremt hun ikke er uskikket til at opdra dem. Ved siden derav tages ogsaa hensyn til forældrenes ønske.

Før avgjørelsen kan amtmanden, om han finder det fornødent, indhente saavel vergeraadets som helseraadets [2]) uttalelser.

Avgjørelsen kan gjøres om, hvis særlige grunde taler derfor, og det er ubetænkelig av hensyn til barnenes tarv.

Er avtale truffet mellem forældrene om, hvem barnene skal være hos, kan amtmanden allikevel træffe avgjørelse, hvis en av forældrene forlanger det.

§ 4. Før amtmanden har avgjort, hvor barnene skal være, maa ingen av forældrene uten samtykke fra den anden ta barnene med sig ut av landet. Er det sandsynlig, at nogen av dem vil handle mot denne regel, kan den anden forlange, at politiet forbyr ham eller hende at ta barnene med. Antar politiet, at forbudet vil bli overtraadt, skal det dra omsorg for, at barnene sættes bort paa forsvarlig maate, indtil amtmanden har avgjort, hvor de skal være. Politiet kan søke hjælp hos formanden i vergeraadet. Den av forældrene, som har git anledning til forbudet, betaler utgiftene. De inddrives paa samme maate som opfostringsbidrag.

Kongen kan gi de nærmere forskrifter, som ansees fornødne til gjennemførelse av, hvad der i denne paragraf er bestemt.

§ 5. Amtmanden avgjør, om pengebidrag skal paalægges nogen efter denne lov [3]), og hvor stort det skal være. Paragraf 24, 1ste led, i lov om barn, hvis forældre ikke har indgaat egteskap med hverandre, faar tilsvarende anvendelse.

Avgjørelsen kan gjøres om, naar der tilveiebringes nye oplysninger, eller hvis forholdene ændrer sig [4]).

Er avtale truffet mellem forældre om opfostringsbidrag til barnet, binder den ikke, hvis bidraget senere kræves fastsat efter denne lov [5]).

§ 6. Bidragsfogden paa rettighetshaverens bosted skal,

[1]) Jfr. lov av 10 april 1915, nr. 3, § 4.
[2]) Jfr. samme lovs § 11.
[3]) Jfr. § 1, § 2 og § 5, sidste led.
[4]) Jfr. lov av 10 april 1915, nr. 3, § 24 i. f.
[5]) Jfr. lov av 20 august 1909, nr. 1, § 15, tredje led.

10 april. Nr. 6. naar det forlanges, sørge for, at opfostringsbidrag og anden pengehjælp efter denne lov blir krævet ind. Det samme skal gjælde pengebidrag, som den ene egtefælle efter avtale skal betale til den anden, naar det egteskabelige samliv er ophævet eller egteskapet opløst, eller til barn, som den anden har hos sig.

§§ 30, 31, 32 og 33 i lov om barn, hvis forældre ikke har indgaat egteskap med hverandre, faar tilsvarende anvendelse paa forhold, som omhandles i nærværende lov; likesaa gjælder om betaling og inddrivning reglerne i nævnte lovs kap. IV.

§ 7. Dersom der er grund til at tro, at nogen vil reise ut av landet og derved forlate egtefælle eller barn uten efter evne at sørge for dem, faar bestemmelsen i lov om barn, hvis forældre ikke har indgaat egteskap med hverandre, § 35, sidste led, tilsvarende anvendelse.

Kongen kan gi forskrift om, hvad der skal iagttages til sikrelse av, at foranstaaende bestemmelse gjennemføres.

§ 8 [1]). Naar forældrene staar i statskirken, skal de senest en maaned efter barnets fødsel melde den til den geistlige embedsmand, som fører kirkeboken for sognet. Staar forældrene ikke i statskirken, gjælder de regler om meldingspligt, som derom er git. Den, hos hvem fødslen foregaar, skal sørge for, at den blir meldt.

Ogsaa dødfødt barns fødsel skal meldes.

Har et barn, naar denne lov træder i kraft, endnu ikke fyldt 15 aar, og er dets fødsel ikke tidligere meldt, skal den meldes senest et aar, efterat denne lov er traadt i kraft.

Kongen gir nærmere regler om meldingen og dens indhold.

§ 9. Reglerne i §§ 42—45 i lov om barn, hvis forældre ikke har indgaat egteskap med hverandre, skal gjælde for de forhold, som omhandles i denne lov.

§ 10. Denne lov gjør ingen forandring i de regler, som efter fattiglovgivningen gjælder om forældres pligt til i trangstilfælde at forsørge sine barn.

§ 11. Denne lov træder i kraft 1 januar 1916. Lov om underholdningsbidrag til hustru og egtebarn m. v. av 6 juli 1892 samt § 27 [2]) i lov om løsgjængeri, betleri og drukkenskap av 31 mai 1900 ophæves fra samme tid.

10 april. **Kongelig kundgjørelse***) [3]) om avgift av jord, som i budgetterminen fra 1 juli 1915 til 30 juni 1916 anvendes til dyrkning av tobak.

---

*) Bekjendtgj. 14 april i Lovtid. 1ste avd. nr. 15.

[1]) Jfr. lov av 10 april 1915, nr. 3, § 7 og § 47, p. 7.

[2]) Jfr. samme lovs § 30 (l. $^{31}/_{5}$ 1900).

[3]) Se St.prp. nr. 17. Indst. S. nr. 71. St.tid., s. 540.

Av jord, som i budgetterminen 1 juli 1915 til 30 juni 1916 anvendes til dyrkning av tobak, erlægges en avgift til statskassen av 14 øre pr. kvadratmeter, dog saaledes, at der av det av én dyrker paa én eiendom beplantede areal svares en avgift av mindst kr. 20,00. Avgiften paahviler den, som for egen regning dyrker eller ved andre lar dyrke tobak. 10 april.

Ved utførsel til utlandet kan den erlagte avgift tilbakebetales; de nærmere regler herfor fastsættes av Finans- og Tolddepartementet.

Kongelig resolution*), hvorved der i henhold til lov av 6 juni 1891 om politivedtægter for rikets herreder meddeles stadfæstelse paa en av herredsstyret for Sydvaranger herred, Finmarkens amt, den 16 februar 1915 fattet beslutning til forandring i § 31 i de ved kongelig resolution av 14 juni 1913 stadfæstede politivedtægter for omraadet Kirkenes og Bjørnevand i Sydvaranger herred, — hvorefter paragraffen kommer til at lyde saaledes: 10 april.

»Det er forbudt at la hester og kreaturer, sauer og gjeter eller svin gaa løse i gaterne. Olme okser maa ikke drives, men skal ledes enkeltvis av voksen mand«.

Kongelig resolution**), hvorved den av Farsunds bystyre i møte den 29 december 1914 fastsatte vedtægt for lukning av utsalgssteder i Farsund stadfæstes i henhold til lov av 25 juli 1913 som gjældende indtil videre, — dog med et par forandringer. 10 april.

Vedtægten træder i kraft 15 mai 1915.

Kongelig resolution***), i henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 meddeles approbation paa den av herredsstyret for Ids herred i Smaalenene amt den 28 november 1914 fattede beslutning om et tillæg til de forherredet ved kongelig resolution av 10 mai 1912 approberte sundhetsforskrifter. 10 april.

Kongelig resolution†), hvorved bestemmes:

I. I henhold til § 4 i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 og § 3 i lov om særegne foranstaltninger mot tuberkuløse sygdomme av 8 mai 1900 meddeles approbation paa den av kommunestyret for Sandefjord by i møter den 10 april.

---

*) Bekjendtgj. 14 april i Lovtid. 1ste avd. nr. 15.

**) Bekjendtgj. 14 april i Lovtid. 1ste avd. nr. 15, hvor den stadfæstede vedtægt er indtat.

***) Bekjendtgj. 14 april i Lovtid. 1ste avd. nr. 15, hvor tillægget er indtat.

†) Bekjendtgj. 14 april i Lovtid. 1ste avd. nr. 15, hvor de approberte nye sundhetsforskrifter m. v. er indtat.

10 april. 10 april 1912, 27 februar og 4 december 1914 fattede beslutning om nye almindelige forskrifter med hensyn til sundhetsvæsenet inden byen og om forskrift om anmeldelsespligt ved tuberkuløse sykes flytning, — dog med et par forandringer.

II. De ved kongelig resolution av 16 november 1861 og 21 oktober 1892 approberte sundhetsforskrifter for Sandefjord ophæves fra den dag, da ovenomhandlene forskrifter træder i kraft.

10 april. **Kongelig resolution***), hvorved bestemmes:

I. I henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 meddeles approbation paa den av herredsstyret for Vinger herred i Hedemarkens amt i møte den 15 august 1914 fattede beslutning om nye almindelige sundhetsforskrifter for herredet, — dog med et par forandringer.

II. De ved kongelig resolution av 11 april 1885 approberte sundhetsforskrifter for Vinger herred ophæves fra den dag, da ovenomhandlede forskrifter træder i kraft.

10 april. **Kongelig resolution****), hvorved bestemmes:

I. I henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 og § 3 i lov om særegne foranstaltninger mot tuberkuløse sygdomme av 8 mai 1900 meddeles approbation paa den av herredsstyret for Østre Totens herred i Kristians amt i møte den 16 december 1914 fattede beslutning om nye almindelige sundhetsforskrifter for herredet og om anmeldelsespligt ved tuberkuløse sykes flytning, — dog med en enkelt forandring.

II. De ved kongelig resolution av 17 oktober 1881 approberte sundhetsforskrifter for Østre Totens herred ophæves fra den tid forannævnte forskrifter træder i kraft.

10 april. **Kongelig resolution*****), hvorved der i henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 meddeles approbation paa den av herredsstyret for Seljords herred i Bratsbergs amt i møter den 27 april 1914 og 14 januar 1915 fattede beslutning om et tillæg til de for herredet ved kongelig resolution av 24 april 1889 approberte sundhetsforskrifter.

---

*) Bekjendtgj. 14 april i Lovtid. 1ste avd. nr. 15, hvor de approberte nye sundhetsforskrifter er indtat.

**) Bekjendtgj. 14 april i Lovtid. 1ste avd. nr. 15, hvor de approberte nye sundhetsforskrifter m. v. er indtat.

***) Bekjendtgj. 14 april i Lovtid. 1ste avd. nr. 15, hvor tillægget er indtat.

Kongelig resolution*), hvorved bestemmes: 10 april.

I. I henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 og § 3 i lov om særegne foranstaltninger mot tuberkuløse sygdomme av 8 mai 1900 meddeles approbation paa den av herredsstyret for Hjartdals herred i Bratsbergs amt i møte den 4 januar 1915 fattede beslutning om nye almindelige forskrifter med hensyn til sundhetsvæsenet inden herredet og om forskrift om anmeldelsespligt ved tuberkuløse sykes flytning.

II. De ved kongelig resolution av 4 april 1889 approberte sundhetsforskrifter for Hjartdals herred ophæves fra den dag, da ovenomhandlede sundhetsforskrifter træder i kraft.

Kongelig resolution**), hvorved der i henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 meddeles approbation paa den av herredsstyret for Sparbu herred i Nordre Trondhjems amt i møte den 23 februar 1915 fattede beslutning om et tillæg til de for herredet ved kongelig resulution av 27 oktober 1894 approberte sundhetsforskrifter. 10 april.

Kongelig resolution***), hvorved der i henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 meddeles approbation paa nedenstaaende av herredsstyret for Steigens herred i Nordlands amt i møte den 29 december 1914 fattede beslutning om et tillæg til § 7, første punktum, i de for herredet ved kongelig resolution av 23 juli 1902 approberte sundhetsforskrifter: 10 april.

»Det samme skal gjælde skolehus med dertil hørende lekepladser.«

Kongelig resolution**), hvorved der i henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 meddeles approbation paa den av herredsstyret for Kjerringøy herred i Nordlands amt i møte den 18 december 1914 fattede beslutning om et tillæg til de for herredet ved kongelig resolution av 10 mai 1893 approberte sundhetsforskrifter. 10 april.

Kongelig resolution**), hvorved der i henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 10 april.

*) Bekjendtgj. 14 april i Lovtid. 1ste avd. nr. 15, hvor de nye sundhetsforskrifter m. v. er indtat.

**) Bekjendtgj. 14 april i Lovtid. 1ste avd. nr. 15, hvor tillægget er indtat.

***) Bekjendtgj. 14 april i Lovtid. 1ste avd. nr. 15.

10 april. meddeles approbation paa den av herredsstyret for Tjeldsunds herred i Nordlands amt i møte den 24 februar 1915 fattede beslutning om tillæg til de for herredet ved kongelig resolution av 30 april 1910 approberte sundhetsforskrifter.

10 april. **Kongelig resolution***), hvorved i medhold av lov angaaende jagt og fangst av 20 mai 1899 § 44 bestemmes, at den i samme lovs § 13 for tiur og aarhane fastsatte jagttid om vaaren (fra 15 til 31 mai) for Jarlsberg og Larviks amts vedkommende forandres til tiden fra og med 5 til og med 21 mai.

Denne bestemmelse gjælder indtil videre, dog ikke længer end til utgangen av aaret 1919, og træder i kraft straks.

10 april. **Kongelig resolution***), hvorved det i lov om erhvervelse av skog av 18 september 1909 § 3 omhandlede flateindhold 500 ha. nedsættes i medhold av paragraffens 3dje punktum for Øre herred, Romsdals amt, indtil videre til 100 ha.

Denne bestemmelse træder i kraft straks.

10 april. **Kongelig resolution,** hvorved staterne Nevada, Arizona og New Mexico indtil videre henlægges under konsulatet i San Francisco.

10 april. **Kongelig resolution,** hvorved det i henhold til lov om vernepligt og utskrivning av 19 juli 1910, dens § 19, bestemmes, at politibetjenten i Hamar indtræder som medlem av indrulleringskommissionen for Hamar istedenfor — som ved kongelig resolution av 4 februar 1911 bestemt — politimesteren.

10 april. **Kongelig resolution,** hvorved de av Larviks bystyre i møte den 8 februar 1915 vedtagne takster og regler for benyttelsen av de offentlige bryggeri Larvik i henhold til § 55 i lov om havne- og ringevæsenet m. v. av 10 juli 1894 stadfæstes som gjældende indtil videre.

10 april. **Kongelig resolution,** hvorved der i henhold til § 55 i lov om havne- og ringevæsenet m. v. av 10 juli 1894 meddeles stadfæstelse som gjældende indtil videre paa det av Kristiansunds bystyre i møte den 29 december 1914 vedtagne takstregulativ for benyttelsen av de byens havnevæsen tilhørende kaier m. v.

10 april. **Kongelig resolution,** hvorved takstene for fragtgods ved Tønsberg — Eidsfosbanen og Holmestrand — Vittingfosbanen midlertidig forhøies og foran-

*) Bekjendtgj. 14 april i Lovtid. 1ste avd. nr. 15.

drede takster for personbefordring ved nævnte baner fastsættes som gjældende indtil videre overensstemmende med Arbeidsdepartementets forslag i foredrag av 10 april 1915. 10 april.

Rundskrivelse fra Justisdepartementet til amtmændene. 10 april.

Ved flere leiligheter er der av forstandere for ordnet dissentermenighet anket over de ulemper, som forvoldes førelsen av menighetenes protokoller ved den forstanderne paahvilende forpligtelse til at indsende protokollene til øvrighetens eftersyn, jfr. dissenterlovens § 3. Særlig er der anket over, at protokollene, naar de er indsendt til eftersyn, ofte først efter længer tids forløp sendes tilbake.

I anledning herav finder departementet, som maa erkjende, at den omhandlede forpligtelse kan medføre ulemper for førelsen av dissentermenighetenes protokoller, at burde henstille til eftersynsmyndighetene, at de saavidt mulig foretar eftersynet paa menighetsforstandernes kontorer, hvor dette kan ske uten væsentlige utgifter for det offentlige, f. eks. i forbindelse med reiser i andre embedsanliggender.

Forsaavidt det skulde vise sig nødvendig at forlange, at protokollene indsendes til eftersynsmyndigheten, henstiller departementet, at eftersynet foretages hurtigst mulig og protokollene derefter uopholdelig tilbakesendes til vedkommende menighetsforstander.

Skrivelse fra medicinaldirektøren til en distriktslæge om, at der ved personskifte i distrikslægestillinger med hensyn til medicinalberetning forholdes saaledes, at den læge, som indehar distriktslægestillingen paa den tid, da beretningen skal avgives, utarbeider de lister, som skal ledsage den. Teksten til beretningen maa avfattes av den fratraadte og den tiltraadte distriktlæge hver for sig for den del av vedkommende aar, da hver av dem har fungert. Jfr. skrivelse av 16 juni 1899. 10 april.

Skrivelse*) fra Utenriksdepartementet, hvorved i henhold til lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at det indtil videre skal være forbudt at utføre fra riket 13 april.

elektromagnetiske tændapparater for motorer, løse.

Denne bestemmelse træder i kraft den 16 ds.

Skrivelse fra Medicinaldirektøren til en apoteker i anledning av en forespørsel, om en apoteker er berettiget til at sætte en fra medicinaltaksten avvikende 13 april.

*) Bekjendtgj. 14 april i Lovtid. 1ste avd. nr. 15.

13 april. pris paa et medikament, naar hans indkjøpspris staar i et rent misforhold til den i medicinaltaksten opførte utsalgspris. Medicinaldirektøren uttaler, at prisene paa de i medicinaltaksten optagne stoffe ikke maa overskrides, uanset hvilke indkjøpspriser apotekeren har betalt; jfr. lov av 4 august 1909, § 19, 4de led.

14 april. **Skrivelse** fra Finansdepartementet til amtmanden i Akershus amt, hvori uttales, at forsikringsselskaper ikke er forpligtet til efter landskattelovens § 65, byskattelovens § 57 paa forlangende av ligningsnævndene at meddele lønningsopgaver for sine provisionslønnede pladsagenter i riket, da disse agenter ikke kan betragtes som vedkommende selskaps »lønnede tjenestemænd«.

14 april. **Meddelelse** fra Forsvarsdepartementet til hæren, hvori paa foranledning meddeles, at avsoning av straf foruten i landsfængslene, kredsfængslene og de større hjælpefængsler i henhold til § 4 i »Regler for straffangers indsættelse i de forskjellige fængsler« av 1 juni 1911 med forandringer av 22 februar 1913 og 31 december 1914 er tillatt i følgende mindre hjælpefængsler (smaafængsler):

Drøbak, Elverum, Solør, Tønset, Nordre Aurdal, Porsgrund, Brevik, Stathelle, Langesund, Rjukan, Hornes, Farsund, Mandal, Flekkefjord, Egersund, Lervik (Stord), Røros, Levanger, Stjørdalen, Harstad, Kautokeino, Karasjok og Vardø.

Det bemerkes, at i fængslene i Porsgrund, Brevik, Stathelle, Langesund og Lervik kan avsones straf av fængsel eller hefte i indtil 60 dage og i Vardø fængsel i indtil 15 dage, i de øvrige i indtil 10 dage.

15 april. **Skrivelse** fra Medicinaldirektøren til en distriktslæge, der hadde spurt, hvor mange kubikmeter luft der som minimum skal kræves i de rum, hvor arbeiderne sover og spiser. Medicinaldirektøren meddeler, at han tidligere i anledning av nogen ham forelagte tegninger til arbeiderbarakker ved statens jernbaneanlæg har uttalt, at en foreslaat luftkubus i soverummene av 7—8 m.^{3} maa ansees tilstrækkelig stor, naar der sørges for frisk lufttilførsel og avtræk. Han tilføier dog, at luftvekslingen bør være særdeles rikelig, hvis en saa knap luftkubus skal kunne ansees tilladelig. Og hvor det ikke gjælder anlægsarbeidere, som kun en kortere tid skal benytte barakkene, men arbeidere ved stabile bedrifter, vil han ikke kunne tilraade, at man gaar under et minimum av 10 m.^{3} pr. mand.

16 april. **Kongelig resolution,***) hvorved de ved kongelig resolution av 28 januar 1889 approberte nærmere forholdsregler, som i Ber-

*) Bekjendtgj. 16 april i Lovtid. 1ste avd. nr. 16.

gen blir at iagtta for at paase overholdelsen av bestemmelserne i lov av 11 juni 1857 angaaende avgift til kommunekassen av hunder i kjøpstæderne og visse ladesteder forandres saaledes, at den i § 5 for opbragte hunders føde og bevogtning fastsatte betaling av 40 øre daglig forhøies til 50 øre daglig, hvorhos reglerne gives saadant tillæg: »Overtrædelse av de i § 4 indeholdte bestemmelser om hundemerker straffes i henhold til den almindelige borgerlige straffelovs § 339,2«. 16 april.

Kongelig resolution*), hvorved i medhold av lov angaaende jagt og fangst av 20 mai 1899 § 44 bestemmes, at jagttiden for elg inden Jarlsberg og Larviks amt indskrænkes til tidsrummet fra og med 20 til og med 30 september. 16 april.

Denne bestemmelse gjælder indtil videre, dog ikke længer end til utgangen av aaret 1919.

Kongelig resolution, hvorved reglement for tandlægeeksamen av 1 april 1910 — §§ 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 og 13 — forandres og gives følgende ordlyd: 16 april.

§ 5. Adgang til at ta tandlægeeksamen har enhver, som kan fremlægge bevidnelse om paa tilfredsstillende maate at ha gjort a) den paabudte praktikanttjeneste ved de forskjellige avdelinger samt b) deltat i de til enhver tid paabudte teoretiske kurser ved Statens Tandlægeinstitut.

Medicinske kandidater har at vedlægge sin ansøkning medicinsk eksamenstestimonium og vidnesbyrd om mindst 2 — to — aars tilfredsstillende tjenestgjøring ved institutets avdelinger (kfr. § 16 i reglement for Tandlægeinstituttet).

Et eksamensgebyr av kr. 100 — hundrede kroner — erlægges forskudsvis ved 1ste avdelings eksamen.

Anmeldelse til eksamen maa ske til formanden inden utløpet av den offentliggjorte frist.

Nordmænd, som har tat artium, og som i utlandet har gjennemgaat undervisningen ved et officielt anerkjendt fuldstændig tandlægeinstitut og ved dette tat eksamen, kan gives adgang til at fremstille sig til eksamen ved instituttet til saadan tid og paa saadanne betingelser, som i hvert enkelt tilfælde fastsættes av styret med departementets godkjendelse.

§ 6. Tandlægeeksamen tages i 3 avdelinger, ved slutningen av første, andet og tredje studieaar. Medicinske kandidater kan ta alle tre avdelinger i slutningen av sit andet studieaar.

§ 7. Til tandlægeeksamen har eksaminanden at underkaste sig prøver i følgende fag:

---

*) Bekjendtgj. 16 april i Lovtid. 1ste avd. nr. 16.

16 april.

A. **Til eksamens første avdeling.**

Teoretisk mundtlig prøve i:

a. Anatomi og fysiologi.
b. Speciel tandanatomi.
c. Kemi.

B. **Til eksamens anden avdeling.**

I. Teoretisk mundtlig prøve i:
   a. Generel patologisk anatomi med bakteriologi.
   b. Protese.
   c. Ortodontia.
   d. Farmakologi.

II. Skriftlig besvarelse av en opgave git av styret og censorerne i et av de til første og anden avdeling hørende fag.

C. **Til eksamens tredje avdeling.**

I. Teoretisk mundtlig prøve i:
   a. Den konservative tandbehandling.
   b. Mundhulens, inklusive tændernes specielle patologi med ekstraktionslære.

II. Praktisk prøve i:
   a. Forfærdigelse og indsætning paa patient av:
      1. Et helsæt.
      2. Et partielt tandsæt.
      3. Et broarbeide og en krone.
   b. Utført ortodontiabehandling.
   c. De under studietiden utførte fantomarbeider i protese og ortodontia fremlægges til bedømmelse.
   d. Tandkirurgisk klinik; eksaminanden har at undersøke og beskrive tændernes tilstand paa patient, opta anamnese, stille diagnose og prognose og foreslaa behandling samt foreta nogen tandekstraktioner.
   e. Indlægning av:
      1. To à tre guldfyldninger.
      2. En porselænsfyldning i en fortand.
      3. To approksimale mot hinanden støtende amalgamfyldninger i jæksler samt en cementfyldning.
      4. En rotfyldning.

III. Skriftlig besvarelse av en opgave git av styret og censorerne i et av de til denne avdeling hørende fag.

For medicinske kandidater bortfalder de under A a og c, B I a og d nævnte prøver samt B II, saafremt denne prøve henhører under de i A a og c og B I a og d nævnte fag.

§ 8. Til besvarelse av de skriftlige opgaver gives en tid 16 april.
av 5 timer. De under eksamens tredje avdeling i C II nævnte praktiske prøver utføres i tredje aars andet semester.

Til de praktiske prøver maa hver kandidat medbringe de nødvendige instrumenter og apparater samt i fornødent fald skaffe tilveie patienter til de foreskrevne prøver.

§ 9. For hver av de teoretiske mundtlige prøver, nævnt under A a, b, c, B I a, b, d og C I a og b, gives særskilte, ialt 8 karakterer.

I de praktiske prøver nævnt under C II a 1—3 gives to karakterer, den ene for de under 1 og 2 nævnte, den anden for de under 3 nævnte prøver; i den praktiske under C II d nævnte prøve gives en karakter, i de under C II e 1—4 nævnte prøver gives to karakterer, nemlig for de under 1 og 2 nævnte prøver en karakter og for de under 3 og 4 nævnte prøver en karakter.

For hver av de to skriftlige prøver (B II og C III) gives en karakter.

I ortodontia (B I c og C II b og c) gives tilsammen en karakter.

I karakterene for de praktiske prøver i protese (C II a 1—3) indgaar ogsaa bedømmelsen av fantomarbeiderne (C II c).

Karakteren i kemi (A c) slaaes sammen med karakteren i farmakologi (B I d) til en hel karakter; staar det efter utregningen fremkomne tal midt mellem to av de i denne paragraf senere nævnte specialkarakterer, gives den mindste av disse to specialkarakterer.

Forøvrig gjælder alle karakterer for hele, og der gives saaledes ialt 15 hele specialkarakterer. Som specialkarakterer gives hele tal fra 1 til og med 6 samt tiendedels karakterer i tillæg til tallene 1 til 5.

Hvis en eksaminand for nogen prøve tilkjendes karakteren 6, eller for en av de praktiske prøver faar karakteren 5, eller for to av disse prøver faar karakteren 4, ansees han (eller hun) for ikke at ha bestaat eksamen. Dog kan den, som har faat 6 i et enkelt mundtlig fag, faa tilladelse til paa en av styret fastsat tid at avlægge en kontinuationsprøve i dette fag.

Paa vidnesbyrdet opføres først utfaldet av den ordinære prøve med den ved samme opnaadde hovedkarakter. Derefter paategnes utfaldet av den fornyede prøve i vedkommende fag.

§ 10. Hovedkarakteren for eksamen bestemmes ved, at summen av de specielle hele karakterer divideres med deres antal; blir kvotienten 1,50 eller mindre, tilkjendes hovedkarakteren »udmerket godt«; blir kvotienten mer end 1,50, men ikke mer end 2,50, tilkjendes hovedkarakteren »meget godt«; blir kvotienten mer end 2,50, men ikke mer end 3,00, tilkjendes hovedkarakteren »godt«.

16 april. Blir kvotienten over 3,00, ansees kandidaten ikke at ha bestaat eksamen.

§ 11. Naar eksamen er tilendebragt, har formanden at meddele de eksaminerte resultatet av hovedcensuren og at overlevere dem testimonium publicum, i hvilket findes anført hovedkarakter med dennes talværdi, samt i overvær av instituttets øvrige lærere at motta av hver enkelt løfte om, at han (eller hun) vil som tandlæge utføre virksomheten overensstemmende med ære og samvittighet.

De uteksaminerte kandidater erholder herigjennem ret til at praktisere som tandlæger.

Løftet kan av dem, som maatte være fraværende, indgives skriftlig.

§ 13. Dette reglement træder i kraft fra 1ste semester 1915. Eksamen efter det nu gjældende reglement av 1 april 1910 avholdes sidste gang sommeren 1916. Bestemmelsen om den økede eksamensavgift blir først gjort gjældende for de studerende, som optages ved instituttet fra september 1915 og senere.

16 april. **Kongelig resolution**, hvorved reglement for Statens Tandlægeinstitut av 3 mars 1910 — §§ 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14 og 16 — forandres og gives følgende ordlyd:

§ 6. Tandlægeinstituttet bestaar av 4 avdelinger med hver sin fast ansatte lærer som bestyrer:

1. Proteseavdeling.
2. Ortodontiaavdeling.
3. Plomberingsavdeling.
4. Tandkirurgisk avdeling.

I det første aar gjøres praktikanttjeneste ved de to første avdelinger, i de to sidste aar ved alle avdelinger.

§ 7.

I. *Instituttets lærere:*

a. Avdelingsbestyrerne; de beskikkes av Kongen med 6 maaneders gjensidig opsigelse:

1. Bestyreren av proteseavdelingen, som har at undervise teoretisk og praktisk i protese.
2. Bestyreren av ortodontiaavdelingen, som har at undervise teoretisk og praktisk i ortodontia, kjæveprotese og obturatorer.
3. Bestyreren av plomberingsavdelingen, som har at undervise teoretisk og praktisk i den konservative tandbehandling.
4. Bestyreren av den tandkirurgiske avdeling, som har at gi:
   A. Teoretisk undervisning i mundhulens, inklusive tændernes specielle patologi og terapi samt i ekstraktionslære.

B. Praktisk klinisk undervisning i mund- inklusive tandsygdomme, i ekstraktion og lokale bedøvelsesmidlers anvendelse. 16 april

b. De øvrige lærere (i teoretiske kurser, hvortil bevilgning er git); de antages av departementet efter indstilling fra styret for hvert enkelt læseaar.

c. De nødvendige assistenter; de bør som regel ha avlagt tandlægeeksamen.

De ansættes av styret for læseaaret. De har at rette sig efter den til enhver tid gjældende instruks og kan for gjentagne tjenesteforsømmelser eller udygtighet naarsomhelst avskediges av styret, efterat departementets samtykke er indhentet.

II. *Instituttets øvrige tjenestemænd:*
Tandtekniker, sekretær, kasserer og bokholder.

De ansættes av styret med departementets approbation med 6 maaneders gjensidig opsigelse, dog gjælder for disse funktionærer samme forbehold som for assistentene i tilfælde av forsømmelser eller udygtighet.

§ 8. Tandlægeinstituttets undervisning skal gjennem kurser i 3 aar føre frem til tandlægeeksamen. Den aarlige undervisning varer fra 10 januar til 30 juni og fra 1 september til ca. 20 december, inden hvilket tidsrum ogsaa eksamenerne blir at avholde.

Ved hvert læseaars begyndelse fastsætter styret under konferanse med instituttets samtlige lærere en timeplan samt undervisningens omfang for de forskjellige fags vedkommende.

§ 10. Den praktiske undervisning gives paa instituttets forskjellige avdelinger.

1. Paa proteseavdelingen undervises alle hverdage i 3—4 timer under ledelse av proteselæreren. Forøvrig arbeides ved avdelingen 3—4 timer daglig.
2. Paa ortodontiaavdelingen undervises 1 time 5 ganger ukentlig av læreren i dette fag.
3. Paa plomberingsavdelingen undervises alle hverdage i 3—4 timer under ledelse av læreren i plombering. Forøvrig arbeides ved avdelingen 3—4 timer daglig.
4. Paa den tandkirurgiske avdeling undervises alle hverdage 2 timer under ledelse av læreren i tandkirurgi.

Assistentene bistaar med undervisningen.

§ 11. I løpet av studietiden undervises:

I. *Teoretisk* i:
Protese.
Ortodontia.
Konservativ tandbehandling (plombering).

16 april. Mundhulens, inklusive tændernes specielle patologi og terapi.
Anatomi og fysiologi.
Speciel tandanatomi (samt forfærdigelse av tandpræparater).
Kemi.
Generel patologisk anatomi med bakteriologi.
Farmakologi.

II. *Praktisk* i:
Protese.
Ortodontia.
Konservativ tandbehandling (plombering).
Mundhulens, inklusive tændernes specielle patologi og terapi samt ekstraktionslære.

§ 12. For at erholde adgang til tandlægeinstituttet fordres bestaat artium. Studenter med sproglig-historisk artium maa tillike ha bestaat den mundtlige prøve i fysik til realartium med ikke daarligere karakter end tilfredsstillende, eller ha bestaat de forberedende prøver ved Universitetet (inklusive fysik), eller ha avlagt forberedende prøve ved Universitetet i fysik med ikke daarligere karakter end 3.

Optagelse ved instituttet sker en gang om aaret ved høstsemestrets begyndelse.

Andragender om optagelse indsendes til styret inden 10 juli ledsaget av aldersattest og vidnesbyrd om bestaat artium.

§ 13. Studentene vælger repræsentanter der tjener som mellemled mellem styret og studentene i anliggender vedrørende disses interesser, navnlig forsaavidt angaar undervisningen. De nærmere regler om valg av saadan repræsentation med videre fastsættes i særskilt instruks.

De ved instituttet optagne tandlægestuderende har selv at anskaffe sig de instrumenter, bøker og materialer som styret bestemmer.

§ 14. Instituttets studerende har at rette sig efter de til enhver tid gjældende bestemmelser.

Forsømmer nogen studerende ved instituttet undervisningen uten gyldig grund eller viser grov skjødesløshet eller likegyldighet under tjenestgjøring paa avdelingene, kan han av styret ilægges ekstratjeneste i henhold til de for instituttet gjældende ordensregler, eller han kan i de samme tilfælde eller saafremt han gjør sig uværdig til at fortsætte som studerende ved instituttet, bortvises for nogen tid eller for stedse. Gjælder bortvisningen for et længere tidsrum end 1 — en — maaned, maa departementets samtykke indhentes.

§ 16. Medicinske kandidater, som agter at avlægge tandlægeeksamen, kan efter derom indsendt andragende ledsaget av medicinsk eksamenstestimonium av styret gives adgang til at

tjenestgjøre samtidig ved alle instituttets avdelinger 2 — to — aar mot at erlægge betaling for 2 aarskurser. 16 april.

Kongelig resolution, hvorved det av indehaveren av Hougsunds apotek i Buskeruds amt hittil drevne filialapotek ved Mjøndalens jernbanestation overgaar til selvstændig apotek fra den tid, apoteker er utnævnt og har overtat driften. 16 april.

Kongelig resolution*), hvorved i medhold av lov om utførelsen av de offentlige lægeforretninger av 26 juli 1912 bestemmes: 16 april.

1. I. At der oprettes følgende distriktslægestillinger:

I Lister og Mandals amt:

Hægebostad, omfattende herredet av samme navn, med aarlig grundløn kr. 2000,00; Søgne, omfattende herredene Søgne og Greipstad, med aarlig grundløn kr. 1500,00; Flekkefjord, omfattende Flekkefjord kjøpstad og herredene Fede, Gyland, Hitterø, Nes og Bakke, med aarlig grundløn kr. 1500,00; Kvinesdal, omfattende herredene Fjotland og Liknes, med aarlig grundløn kr. 1500,00; Oddernes, omfattende herredene Oddernes, Randøsund og Øvrebø, med aarlig grundløn kr. 1200,00; Vennesla, omfattende herredene Vennesla og Hægeland, med aarlig grundløn kr. 1200,00; Halsaa, omfattende herredene Halsaa—Hartmark og Holme, med aarlig grundløn kr. 1200,00; Birkenes, omfattende herredene Tveit og Birkenes (det sidste av Nedenes amt), med aarlig grundløn kr. 1200,00.

I Søndre Bergenhus amt:

Bruvik, omfattende herredet av samme navn, med aarlig grundløn kr. 1500,00; Haus, omfattende herredene Haus, Hamre og Aasene, med aarlig grundløn kr. 1200,00.

I Nordre Bergenhus amt:

Askvold, omfattende herredet av samme navn, med aarlig grundløn kr. 1500,00; Lavik, omfattende herredene Lavik, Brekke og Hyllestad, med aarlig grundløn kr. 1500,00; Daviken, omfat-

*) Se St. prp. nr. 1, hovedp. VII, kap. 14. Indst. S. nr. 74. St.tid. s. 511—526.

16 april.

tende herredet av samme navn, med aarlig grundløn kr. 1500,00; Selje, omfattende herredet av samme navn, med aarlig grundløn kr. 1500,00; Bremanger, omfattende herredet av samme navn, med aarlig grundløn kr. 1500,00; Gaular, omfattende herredet av samme navn, med aarlig grundløn kr. 1500,00 og Fjaler, omfattende herredet av samme navn, med aarlig grundløn kr. 1200,00.

I Nordre Trondhjems amt:

Namsos, omfattende Namsos ladested og Vemundviks herred, med aarlig grundløn kr. 1500,00; Klingen, omfattende herredene Klingen og Namdalseidet, med aarlig grundløn kr. 1500,00; Fosnes, omfattende herredene Fosnes og Otterøy, med aarlig grundløn kr. 1500,00 og Overhallen, omfattende herredene Overhallen og Hølandet, med aarlig grundløn kr. 1200,00.

I Nordlands amt:

Sørfold, omfattende herredene Sørfold og Kjærringøy, med aarlig grundløn kr. 2000,00; Nordfold, omfattende herredene Nordfold og Leiranger, med aarlig grundløn kr. 2000,00; Vik, omfattende herredet av samme navn, med aarlig grundløn kr. 2000,00; Skjerstad, omfattende herredet av samme navn, med aarlig grundløn kr. 2000,00; Dverberg, omfattende herredet av samme navn, med aarlig grundløn kr. 2000,00; Vaagan, omfattende herredet av samme navn, med aarlig grundløn kr. 1500,00 og Bodin, omfattende herredet av samme navn, med aarlig grundløn kr. 1500,00.

I Tromsø amt:

Berg, omfattende herredene Berg og Torsken, med aarlig grundløn kr. 2000,00; og Kvæfjord, omfattende herredet av samme navn, med aarlig grundløn kr. 1500,00.

II. At der oprettes stadslægestilling i Fredrikshald.

III. At der oprettes et amtslægeembede for Nordlands amt med aarlig gage kr. 2500,00 og med kontorholdsgodtgjørelse indtil videre kr. 1200,00 pr. aar.

IV. At oprettelsen av de foran nævnte stillinger træder i kraft fra den tid, Social- og Industridepartementet bestemmer. 16 april.

2. Lov om utførelsen av de offentlige lægeforretninger av 26 juli 1912 sættes i kraft fra den tid, departementet bestemmer, i Engerdalen, Lierne (aarlig grundløn kr. 2000,00) og Lyngdal (kr. 1200,00) lægedistrikter, og i den utstrækning, hvortil der for tiden er adgang og departementet bestemmer det, i Kirkebø lægedistrikt (Kirkebø herred) grundløn kr. 2000,00).
3. Alversunds distriktslægeembede nedlægges fra 1 juli 1915, og Alversunds herred henlægges fra samme dag til Nordre Midthordland lægedistrikt.
4. De nuværende Fosnes og Skjerstads lægedistrikter blir efter delingen at benævne henholdsvis Flatanger lægedistrikt og Fauske lægedistrikt.

Kongelig resolution, hvorved der meddeles approbation paa en fremlagt plan for Stange og Romedals gjensidige Brandforsikringsforening for Bygninger og Løsøre. 16 april.

Kongelig resolution, hvorved der i medhold av lov om anlæg av taugbaner og løipestrenger av 14 juni 1912 meddeles Hunsfos Fabrikker tilladelse til anlæg og drift av en taugbane for fabrikkene i Vennesla til Aalefjær ved Aalefjær ved Topdalsfjorden, Lister og Mandals amt, overensstemmende med Arbeidsdepartementets forslag i foredrag av 16 april 1915. 16 april.

Kongelig resolution, hvorved bl. a. bestemmelsen i § 15 »Plan for Hærens ordning«, fastsat ved kongelig resolution av 22 december 1911, hvorefter chefen for den brigade, som har standkvarter i Kristiania, tillike er kommandant paa Akershus — ophæves fra 1 mai 1915 at regne. 16 april.

Kongelig resolution, hvorved bestemmes: 16 april.

1. At punkt 4 og 5 i regjeringsinstruksens § 7, 2 a, gaar ut, og
2. at der i disses sted sættes ind som et nyt punkt 4 følgende bestemmelse:

»4. Særskilte hefter, indeholdende de diplomatiske saker, som i Statsraadet er besluttet hemligholdt, og de militære kommandosaker, som i Statsraadet er besluttet hemligholdt. Hvert enkelt av disse hefter paraferes av Statssekretæren, kontrasigneres av Statsministeren samt forelægges Kongen til underskrift.

16 april. Hefterne forblir under Statssekretærens egen personlige forvaring, indtil de kan sendes til den ved Grundlovens § 75 f, anordnede særlige komité av Odelstinget«.

17 april. **Nye bruksregler,***) for Nes bygdealmenning, approbert av Landbruksdepartementet 17 april 1915.

17 april. **Forskrifter** for arbeidet i shoddy- og fillerivningsanlæg, som gaar ind under lov om tilsyn med arbeidet i fabrikker m. v. av 10 september 1909, utfærdiget av Socialdepartementet 17 april 1915 i henhold til fabriktilsynslovens § 29, jfr. kongelig resolution av 3 juni 1913.

§ 1. Det er forbudt shoddy- og fillerivningsanlæg, som gaar ind under lov om tilsyn med arbeider i fabrikker m. v. av 10 september 1909, at bruke i fabrikationen filler, som ikke er tilstrækkelig vasket. Har saadan vaskning ikke fundet sted, før fabrikken mottar fillerne, maa den utføres ved fabrikken.

Utenlandske filler, som indføres i usortert tilstand, skal paa betryggende maate desinfiseres, før de sorteres.

§ 2. Under rivningen skal fillerne være tilstrækkelig fugtet med olje eller vand for at hindre støvutvikling. Hvor produktets beskaffenhet forbyr fugtning, kan denne av vedkommende fabrikinspektør tillates sløifet, naar rivemaskinen forsynes med mekanisk avtræk, eller utkastet fra maskinen ledes ind i et særskilt rum, som er godt ventilert.

§ 3. Arbeidere, som er beskjæftiget med behandling og rivning av filler, skal herunder være iført tætsluttende, hensigtsmæssige overtræk med hætte over sin egen dragt. Disse overtræk bekostes av fabrikken, som ogsaa bærer utgiftene med deres vask en gang ukentlig.

§ 4. Gangklær, som tilhører de i § 3 nævnte arbeidere, maa ikke opbevares i de rum, hvor der arbeides med sortering og rivning av filler, men anbringes i et særskilt utenforliggende rum.

Arbeiderne skal før maaltidene og ved arbeidets slutning vaske hænder og ansigt. Fornødne vaskeindretninger skal forefindes. Paa steder, hvor der ikke er let adgang til billige folkebad, skal fabrikinspektøren kunne paalægge indretning av dusjbad. Spisning og ophold i hviletidene i de rum, hvor sortering og rivning av filler foregaar, er forbudt. Til spise- og opholdsrum skal der anvises arbeiderne et andet, av tilsynet godkjendt rum.

§ 5. I rum for behandling av filler skal gulvet være tæt. Det skal vaskes mindst en gang hver maaned eller oftere, hvor

*) Bekjendtgj. 26 april i Lovtid. 1ste avd. nr. 17, hvor bruksreglerne er indtat.

tilsynet finder det paakrævet. Det skal daglig feies med vaatt redskap utenfor arbeidstiden. Herfra undtages gulv, som er gjennemtrængt av fet olje, der maa rengjøres paa anden tjenlig maate. 17 april.

Vægger og tak skal være oljet, malt eller kalkpudset.

Hovedrengjøring av arbeidslokalerne skal foretages mindst 2 ganger aarlig, vaar og høst. Herunder skal det malte vaskes, det kalkpudsede hvittes.

§ 6. Spytning paa gulvet er forbudt. De, som maa spytte, skal benytte spyttebakke eller spytteflaske, som skal tømmes eller rengjøres hver dag. Personer under 18 aar maa ikke benyttes til rengjøring av spyttebakker.

§ 7. Der skal sørges for tilstrækkelig luftfornyelse i arbeidsrummene. Vinduerne skal være til at aapne.

§ 8. Med behandling og rivning av filler maa bare beskjæftiges arbeidere over 18 aar.

§ 9. Nærværende forskrifter blir at opslaa paa arbeidsstedene, og et eksemplar skal utleveres hver av vedkommende arbeidere.

§ 10. Overtrædelse av nærværende forskrifter, som træder i kraft 1 oktober 1915, straffes med bøter, jfr. straffelovens § 339, 2.

Stadfæstelse — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av Nils Olsen Audestad ved testamente av 11 december 1911 med tillæg av 8 mars 1913 oprettede legat for trængende i Gjerstad sogn samt paa de under 18 januar og 4 februar 1915 utfærdigede statutter for dette legat. 19 april.

Stadfæstelse — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av Hallvard Bergh ved gavebrev av 27 mars 1914 oprettede »Kirkesanger Halvor A. Bergs legat« til fremme av skoleplantningen i Hallingdal og paa de under 19 januar 1915 utfærdigede statutter for dette legat. 19 april.

Stadfæstelse — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av direktør G. Lie og hustru Marie Lie, født Jensen, ved gavebrev av 5 november 1914 oprettede »Frøknerne Mathilde og Jenny Jensens legat for trængende syke av borgerlig stand, tilhørende Johannes menighet i Bergen« samt paa de under 28 januar 1915 utfærdigede statutter for dette legat. 19 april.

Skrivelse*) fra Utenriksdepartementet, hvorved i henhold til lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at det senest under 26 februar d. a. utfærdigede eksportforbud for kobber m. m. æn- 19 april.

*) Bekjendtgj. 26 april i Lovtid. 1ste avd. nr. 17.

19 april. dres og utvides derhen, at det indtil videre skal være forbudt at utføre fra riket:

Kobber, ubearbeidet, med undtagelse av det som er producert ved norske verker og ledsaget av oprindelsesbevis.

Legeringer av kobber med uædle metaller, ubearbeidet.

Avfald av kobber og av kobberholdige legeringer (messing o. l.).

Kobber og legeringer derav med uædle metaller, i arbeide:

Plater og baand.

Stænger.

Valset traad.

Trukken traad.

Skaalformede emner til patronfabrikation.

Bolter, nagler, spiker, rør.

Formstykker.

Traad, vreden til liner eller kabler, uten isolering; forsynt med mantel, med eller uten armering; overtrukket med isoleringsmateriale av enhver sort.

Støpte gjenstande.

Denne bestemmelse træder i kraft den 23 april d. a.

20 april. **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av fabrikeier Hans Mustad og hustru ved gavebrev av 10 juni 1914 oprettede »Hans og Marie Mustads legat« for gamle eller sykelige værdige trængende i Vardal og Gjøvik samt for tuberkuløse sammesteds og likeledes paa de under — juli 1914 og — februar 1915 utfærdigede statutter for dette legat.

20 april. **Skrivelse** *) fra Utenriksdepartementet hvorved i henhold til lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at utførsel fra riket av kobbersulfat indtil videre skal være forbudt.

Denne bestemmelse træder i kraft den 24 ds.

20 april. **Skrivelse** fra Kirkedepartementet til skoledirektøren i Kristiansand i anledning av en forespørsel fra en sogneprest i en by, om han kan la sin personelkapellan delta istedenfor ham i skolestyrets møter, da han selv baade paa grund av daarlig syn, og fordi han er sterkt optat som prest, har vanskelig for at møte i skolestyret.

Departementet uttaler, at det antar, at sognepresten ikke har lovlig adgang til at la sin personelkapelan møte for sig i skolestyret, da personelkapellanen efter det oplyste iøvrig ikke

*) Bekjendtgj. 26 april i Lovtid. 1ste avd. nr. 17.

kan betragtes som forrettende sogneprest, se departementets i Lovtidende indtagne skrivelser av 18 april 1901 og 22 december 1904. 20 april.

Lov*)[1] om forandring i lov om bestyrelsen og behandlingen av umyndiges midler av 28 september 1857. 23 april. Nr. 1.

I.

Lov indeholdende forandring i reglerne for bestyrelsen og behandlingen av umyndiges midler av 28 september 1857 § 14 skal herefter lyde saaledes:

§ 14. Naar sorenskriveren eller i kjøpstæderne magistraten samt overformynderne og vergen derom er enige, kan de fatte beslutninger om:

a) at umyndiges midler anbringes i norske statsobligationer eller i norske hypotekbankobligationer og andre statsgaranterte obligationer, dog med iagttagelse av forskriftene i § 12;
b) at umyndiges midler ogsaa utenfor de i § 10 fastsatte betingelser forblir henstaaende eller indsættes i en sparebank, hvis plan av Kongen er bifaldt;
c) at umyndiges jordegods bortsælges;
d) at andet umyndige tilhørende gods forblir usolgt;
e) at uvisse fordringer, der er utlagt umyndige, indtil videre forblir uindkrævet, og
f) at umyndiges midler for en del eller i det hele anvendes til deres fornødenheter eller opdragelse, eller at midlerne under saadanne betingelser, at det skjønnes at være til de umyndiges gavn, overflyttes til fremmede jurisdiktioner, eller at de i tilfælde av de umyndiges utflytning av riket utbetales.

Dersom sorenskriveren eller magistraten ikke vil gi sit samtykke til de av overformynderne og vergen i ovennævnte anledning gjorte forslag, kan overformynderne forlange saken forelagt amtmanden, som har at avgjøre, hvorvidt disse forslag skal bifaldes.

Lov*)[2] om utvidelse av kjøpstaden Tromsøs grænser. 23 april. Nr. 2.

§ 1. Fra 1 juli 1915 skal kjøpstaden Tromsøs grænser undergaa følgende forandring:

Kjøpstadens nordgrænse forlænges i ret linje vestover til vestre side av veien til Charlottenlund. Grænsen gaar derfra sydover langs vestre side av denne vei til den nordre indkjør-

*) Bekjendtgj. 26 april i Lovtid. 1ste avd. nr. 17.
[1]) St.besl. 13 april. Se Ot.prp. nr. 3. Indst. O nr. 16. St tid., forh. i Ot. s. 385—394; i Lt. s. 137.
[2]) St.besl. 13 april. Se Ot.prp. nr. 16 (1914). Indst. O. nr. 32. St.tid., forh. i Ot. s. 358—380; i Lt. s. 137—149.

23 april. Nr. 2.

sel til Paulinelund, derfra i ret linje til et punkt, hvor opkjørselen til Forhaabningen tar av fra Nordre Kirkegaardsvei, derfra langs vestre side av veien paa nordsiden og vestsiden av kirkegaarden til krydset med veien til Bækkevold og videre langs denne veis vestside til Bækkevold, derefter østover langs søndre side av Bækkevoldsveien til Tromsø kommunes eiendom ved nedre indtaksdam, videre langs denne eiendoms grænser mot vest og syd til Skytterstadveien, derfra sydover langs vestre side av denne vei til veiskillet ved Olderelven, derfra østover langs den projekterte Grænsegates søndre side til Mellemveien, derfra langs Mellemveiens vestre side til sydsiden av den sydligste regulerte gate i byggebeltet, derfra østover langs denne gates sydlige side til sjøen.

§ 2. Den i § 1 beskrevne grænselinje blir paa statskassens bekostning at opgaa og nærmere bestemme samt ved lovlige skifte- og skjelstener at utvise ved en aastedsforretning, som avholdes av personer, som Kongen dertil opnævner, saa betimelig, at den senest inden utgangen av december maaned 1915 kan være stadfæstet av Kongen.

§ 3. De dele av Tromsøysunds herred, som ifølge § 1 henlægges til kjøpstaden Tromsø, skal fra 1 juli 1915 utgaa av landets matrikel og i enhver henseende henhøre under kjøpstaden. Dog skal dette ikke ha nogen indflydelse paa den odel, som den 30 juni 1915 maatte hvile paa jord, som ifølge nærværende lov overgaar fra landet til kjøpstaden.

§ 4. De personer, som ved denne lovs ikrafttræden er bosat paa de strækninger, som ifølge § 1 overgaar til kjøpstaden Tromsø, skal med hensyn til erhvervelse og utøvelse av stemmeret i medhold av formandskapsloven for kjøpstæderne ansees, som om de hadde været bosat i kjøpstaden i det tidsrum, hvori de har bodd i de omhandlede strækninger.

§ 5. De personer, som den 1 januar 1916 har bopæl inden de strækninger, som ifølge § 1 overgaar til kjøpstaden Tromsø, ansees fra 1 juli 1916 med hensyn til skattepligt som hørende under kjøpstaden og blir at iligne kommuneskatter i likhet med dens øvrige indvaanere.

§ 6. De personer, som den 1 januar 1914 bodde i de dele av Tromsøysunds herred, som efter denne lov overgaar til kjøpstaden Tromsø, og ikke derfra er utflyttet til noget andet sted end Tromsø inden 1 juli 1915, skal fra sidstnævnte tid med hensyn til fattigforsørgelse — forsaavidt denne ikke paaligger nogen anden kommune end Tromsøysund — ansees for at ha hjemstavn i Tromsø, hvad enten de i mellemtiden har nydt fattigunderstøttelse eller ikke. Ved siden av denne forskrift skal dog de lovbud, som tillægger hustruen mandens, manden hustruens og barnene forældrenes hjemstavn, bringes i

anvendelse, saafremt manden, hustruen eller forældrene er i live, naar de omhandlede strækninger overgaar til Tromsø. 23 april. Nr. 2.

§ 7. De personer, som i medhold av den gjældende lovgivning fra 1 januar 1914 har drevet handel eller haandverk paa de strækninger, som efter denne lov overgaar til kjøpstaden Tromsø, skal fremdeles være berettiget til at vedbli den av dem drevne næring. Dog har de for at kunne nyde denne ret at melde sig for magistraten i Tromsø inden 1 juli 1915, hvorhos de skal betale kommuneskatter og overta kommunale ombud like fuldt som byens øvrige borgere.

§ 8. Bygninger paa de ved denne lov i Tromsø indlemmede strækninger nyder ikke godt av den nedsættelse i brandkontingenten, som i medhold av lovgivningen om Norges Brandkasse er eller maatte bli tilstaat bygninger paa det ældre territorium. Hvorvidt og i hvilken utstrækning nogen saadan nedsættelse i tilfælde blir at tilstaa nogen del av bebyggelsen paa de indlemmede strækninger, bestemmes efter de regler, som indeholdes i lov om Norges Brandkasse av 21 juni 1912.

§ 9. De i anledning av grænseforandringen fornødne erstatningsbeløp til offentlige tjenestemænd utredes av statskassen.

§ 10. Ved skjøn av 3 utenfor Tromsø og Tromsøysund boende personer, hvorav stiftamtmanden i Tromsø stift opnævner 2 og Justisdepartementet opnævner 1, blir at avgjøre, hvor stor erstatning Tromsø skal utrede til Tromsøysunds kommune for indtægtstap, som sidstnævnte kommune antages at lide ved, at de i § 1 omhandlede strækninger henlægges under Tromsø by. Erstatningsbeløpet maa dog ikke overstige kr. 120 000,00 — et hundrede og tyve tusen kroner. Fra den ved skjønnet fastsatte erstatningssum blir at trække et beløp svarende til den kommuneskat, som er utlignet til Tromsøysund for budgetaaret 1915—1916 paa de personer, som den 1 januar 1915 hadde bopæl inden de ved denne lov i Tromsø indlemmede strækninger. De nærmere regler for skjønnets avholdelse avgives av Justisdepartementet. Utgiftene ved skjønnet, hvis avgjørelse er endelig, fastsættes av Justisdepartementet og fordeles av dette paa de interesserte kommuner.

§ 11. I de strækninger av Tromsøysunds herred, som ved denne lov indlemmes i kjøpstaden Tromsø, skal det, indtil anderledes bestemmes av Kongen, være tillatt at opføre saadanne træbygninger, som omhandles i lov om forbud mot opførelse av træbygninger i landets byer m. v. av 19 mai 1904 § 3, andet led.

§ 12. Denne lov træder i kraft straks.

23 april. Nr. 3. **Lov***)[1]) om forandring i de ifølge de almindelige skattelove av 18 august 1911 for landet § 110 og for byene § 102 gjældende regler om indbetaling av statsskat.

Den for budgetterminen 1 juli 1914—30 juni 1915 paa formue og indtægt utlignede ekstraordinære forsvarsskat[2]) til staten forfalder til betaling 31 oktober 1915 og 31 mars 1916, hver gang med en halvdel, dog i intet tilfælde forinden der er hengaat fire uker fra den dag, skattelistens utlæggelse blev kundgjort.

23 april. **Kongelig kundgjørelse***)[3]) om avgift til statskassen av apotekenes omsætning.

For budgetterminen 1 juli 1915—30 juni 1916 skal de, som har faat bevilling til at drive apotek, erlægge til statskassen en avgift av sin omsætning efter nedenstaaende regler:

§ 1.

A. For personlig priviligerte apotek:

1. De første kr. 10 000,00 av omsætningen skal være avgiftsfri.
2. Av restbeløpet fratrækkes 25 pct. for frie handelsvarer m. v.
3. Av den tiloversblevne omsætning beregnes følgende avgifter:

Av 1ste kr.	5000,00	(eller dele derav)	1	pct.
» 2det »	5000,00	—»—	2	»
» 3dje »	5000,00	—»—	3	»
» 4de »	5000,00	—»—	4	»
» 5te »	5000,00	—»—	5	»
» 6te »	5000,00	—»—	6	»
» 7de »	5000,00	—»—	7	»
» overstigende omsætning			8	»

B. For salgbare apotek:

Der gjøres et fradrag i omsætningen av $^1/_3$ — en tredjedel —, hvorefter avgift av den tilbakeværende del av omsætningen svares efter de under A 1—3 for de personlig priviligerte apotek gjældende regler.

---

*) Bekjendtgj. 26 april i Lovtid. 1ste avd. nr. 17.

[1]) St.besl. 13 april. Se Ot.prp. nr. 6 (jfr. St.prp. nr. 119 for 1914). Indst. O. V. (jfr. indst. S. LIX for 1914). St.tid., forh. i Ot. s. 381—385; i Lt. s. 136—137.

[2]) Jfr. kundgjørelse av 14 juli 1914, indtat i Lovtid. 2den avd. s. a., side 301.

[3]) Se St.prp. nr. 1, indtægt, hovedp. VII, kap. 2, tit. 9, utgift, hovedp. VII, kap. 13, tit. 11 samt St.prp. nr. 45. Indst. S. nr. 103, St.tid.s 919—920.

§ 2. Til et apoteks omsætning regnes alle beløp, som er indkommet ved forhandling av varer, enten disse er gjenstand for apotekeres enehandel eller ikke. Dog blir ikke de beløp at medregne, som er indkommet for varer, som enten direkte eller gjennem mellemmænd forhandles til andre apotek. 23 april.

Omsætning ved filialapotek og medikamentutsalg blir at beregne særskilt fra hovedapotek.

§ 3. Det departement, hvorunder medicinalvæsenet hører, kan helt eller delvis frafalde avgiften for apotekere, med hvem der er indgaat eller indgaaes overenskomst angaaende avstaaelse av salgbare apotekprivilegier.

Departementet kan likeledes helt eller delvis frafalde avgiften, hvor dens utredsel vilde falde særlig trykkende.

§ 4. Avgiftsbeløp paa mindre end kr. 10,00 opkræves ikke.

Kongelig resolution*), hvorved der i henhold til lov av 17 juni 1869 om politivedtægter for rikets kjøpstæder, jfr. lov nr. 3 av 12 juni 1914 og lov av 22 mai 1875 om dramatiske og andre offentlige forestillinger, meddeles stadfæstelse paa en av kjøpstaden Vardøs kommunestyre den 18 februar 1915 vedtat beslutning. 23 april.

1. om forandring i § 23 i de ved kongelig resolution av 8 oktober 1888, jfr. Kronprinsregentens resolution av 14 mai 1892, stadfæstede politivedtægter for Vardø, — dog med et par forandringer,
2. om ophævelse av § 3 i det ved kongelig resolution av 30 december 1895 stadfæstede tillæg til de nævnte politivedtægter.

Kongelig resolution**), hvorved der i henhold til lov til beskyttelse av barn mot bruk av tobak av 19 april 1899 meddeles stadfæstelse paa den av herredsstyret for Lunds herred, Stavanger amt, under 20 februar 1915 fattede beslutning til vedtægt om salg av tobak til barn m. v. 23 april.

Kongelig resolution**), hvorved der i henhold til lov til beskyttelse av barn mot bruk av tobak av 19 april 1899 meddeles stadfæstelse paa den av herredsstyret for Øifjords herred, Søndre Bergenhus amt, under 30 januar 1915 fattede beslutning til vedtægt om salg av tobak til barn m. v. 23 april.

Kongelig resolution***), hvorved i henhold til § 1 i lov til forebyggelse av smughandel med alkoholiske drikke av 31 23 april.

*) Bekjendtgj. 26 april i Lovtid. 1ste avd. nr. 17, hvor den stadfæstede forandring i politivedtægtene er indtat.

**) Bekjendtgj. 26 april i Lovtid. 1ste avd. nr. 17, hvor vedtægten er indtat.

***) Bekjendtgj. 26 april i Lovtid. 1ste avd. nr. 17.

23 april. juli 1912 og i overensstemmelse med Hurums herredsstyres beslutning av 20 februar 1915 bestemmes, at bevertning med mat og drikke inden Hurums herred, Buskeruds amt, indtil videre fra 1 juli 1915 at regne det hele aar skal være gjenstand for bevilling.

23 april. **Kongelig resolution***), hvorved i henhold til § 1 i lov til forebyggelse av smughandel med alkoholiske drikke av 31 juli 1912 og i overensstemmelse med Harstads bystyres beslutning av 5 mars 1915 bestemmes, at bevertning med mat og drikke inden Harstads kommune indtil videre fra 1 juli 1915 at regne det hele aar skal være gjenstand for bevilling.

23 april. **Kongelig resolution****), hvorved i henhold til lov om fredning av ferskvandsfisk av 30 mai 1894 § 1 fastsættes fiskeriregler, gjældende i 5 aar fra 1 januar 1915 at regne for den del av Krøderen og Hallingdalselven med tverelver og bækker, som ligger inden Flaa herred, Buskeruds amt.

23 april. **Kongelig resolution****), hvorved i medhold av lov om fredning av ferskvandsfisk av 30 mai 1894 § 1 bestemmes, at fiskeriregler skal være gjældende for den inden Nes herred, Buskeruds amt, liggende del av Hallingdalselven med tverelver og bækker, saalangt som fisk fra hovedvasdraget gaar op.

23 april. **Kongelig resolution****), hvorved i medhold av lov om fredning av ferskvandsfisk av 30 mai 1894 § 1 bestemmes, at der indtil videre, dog ikke over 5 aar, skal gjælde fiskeriregler for samtlige vand, tjern, elver og bækker i fjeld og skogmark inden Flaa herred, Buskeruds amt.

23 april. **Kongelig resolution****), hvorved i henhold til lov om fredning av ferskvandsfisk av 30 mai 1894 § 1 fastsættes fiskeriregler for Aals herred, Buskeruds amt.

23 april. **Kongelig resolution*****), hvorved der i medhold av § 5 i lov om indskrænkninger i bruk av ild i skog og mark m. v. av 14 juli 1893, jfr. lov av 27 juli 1896, meddeles approbation paa de av herredsstyret for Sems herred, Jarlsberg og Larviks amt, i møte den 25 januar 1915 besluttede skogbrandsregler for herredet, dog med en enkelt forandring.

---

*) Bekjendtgj. 26 april i Lovtid. 1ste avd. nr. 17.
**) Bekjendtgj. 26 april i Lovtid. 1ste avd. nr. 17, hvor fiskereglerne er indtat.
***) Bekjendtgj. 26 april i Lovtid. 1ste avd. nr. 17, hvor de approberte skogbrandsregler er indtat.

Kongelig resolution*), hvorved der i medhold av § 5 i lov om indskrænkninger i bruk av ild i skog og mark m. v. av 14 juli 1893, jfr. lov av 27 juli 1896, meddeles approbation paa de av herredsstyret for Sannikedals herred, Bratsbergs amt, i møte den 14 november 1914 besluttede nye skogbrandsregler for herredet. 23 april.

Kongelig resolution*), hvorved der i medhold av § 5 i lov om indskrænkninger i bruk av ild i skog og mark m. v. av 14 juli 1893, jfr. lov av 27 juli 1896, meddeles approbation paa de av herredsstyret for Aamots herred, Hedemarkens amt, i møte den 15 februar 1915 besluttede nye skogbrandsregler for herredet. 23 april.

Kongelig resolution, hvorved bestemmes: 23 april.

I. Saktingene for Lebesby og Kjøllefjord, Næsseby og Tanens tinglag i Tanen sorenskriveri blir at avholde i juni eller juli og i september eller oktober maaned.

II. Amtmanden bemyndiges til nærmere at bestemme tid, sted og dagantal for avholdelsen av disse sakting.

Kongelig resolution, hvorved der meddeles approbation paa de i generalforsamling den 30 mars 1915 vedtagne forandringer i § 5 i den ved høieste resolution av 8 december 1902 for Fane herreds Brandforsikringsindretning approberte plan. 23 april.

Kongelig resolution, hvorved der meddeles approbation paa den i aarsmøte i 1914 vedtagne forandring i § 4 i den ved høieste resolution av 13 august 1895 approberte plan for Røros Sogns private Brandforsikringsforening. 23 april.

Telegram**) fra Socialdepartementet til fiskeridirektøren, hvorefter Lofotopsynet skal hæves 24 dennes. 23 april.

Telegram fra Finansdepartementet til amtmanden i Finmarkens amt, hvori uttales følgende: 23 april.

Departementet antar, at tap paa fordringer i forretningsvirksomhet efter landskattelovens § 44 d, byskattelovens § 38 d, maa kunne bringes til fradrag i indtægten for det aar, da tapet rettelig avskrives, selv om fordringen er erhvervet i tidligere aar, og uanset om den er erhvervet før eller efter den nye skattelovs ikrafttræden. Sedvanlig gratiale til jul til en forretningsmands personale antages som driftsomkostninger efter de samme paragraffers litr. a. at kunne

*) Bekjendtgj. 26 april i Lovtid. 1ste avd. nr. 17, hvor skogbrandsreglerne er indtat,

**) Bekjendtgj. 26 april i Lovtid. 1ste avd. nr. 17.

23 april. fordres fradradd i yderens indtægt og kan ved beskatningen føres til indtægt for mottageren (§ 42 og 36, andet led).

24 april. **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av fru Jenny Olsen ved gavebrev av 10 april 1914 oprettede »Kjøbmand Martin Olsens legat« til utdannelse av evnerike, ubemidlede unge mænd og kvinder i Vardø samt paa de under 25 januar og 22 februar 1915 utfærdigede statutter for dette legat.

24 april. **Skrivelse***) fra Utenriksdepartementet, hvorved i henhold til lov om salg og utførtel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at utførsel fra riket av motorcykler og dele derav indtil videre er forbudt.

Denne bestemmelse træder i kraft den 26 april dette aar.

26 april **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av fru Anne Paus Pavels, født Sønnichsen, ved testamente av 20 februar 1902 oprettede legat for Risørs trængende sjømænd og deres efterrlatte samt paa de under 15 mars 1915 utfærdigede statutter for dette legat.

27 april. **Skrivelse****) fra Utenriksdepartementet, hvorved i henhold til lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at det indtil videre skal være forbudt at utføre fra riket:

Antimon, ubearbeidet eller raat; avfald av antimon. Antimonsulfider. Antimonoxyder. Antimonlegeringer.

Grafit, ubearbeidet eller raa, med undtagelse av den som er utvundet i Norge og ledsaget av oprindelsesbevis. Grafit til formeri og støperibruk, deri indbefattet digler.

Molybdæn, ubearbeidet eller raat. Molybdænglans, med undtagelse av den som er utvundet i Norge og ledsaget av oprindelsesbevis.

Scheelit og volframit, med undtagelse av den som er utvundet i Norge og ledsaget av oprindelsesbevis.

Vanadin, ubearbeidet eller raat.

Volfram, ubearbeidet eller raat.

Denne bestemmelse træder i kraft den 1 mai førstkommende.

28 april. **Rundskrivelse** fra Justisdepartementet til amtmændene.

I forbindelse med rundskrivelse av 3 mars d. a. angaaende politipas ber departementet paa foranledning av en henvendelse fra Utenriksdepartementet de inden amtmandens embedsdistrikt værende politimestre (fogder) indskjærpet, at alle

*) Bekjendtgj. 26 april i Lovtid. 1ste avd. nr. 17.
**) Bekjendtgj. 3 mai i Lovtid. 1ste avd. nr. 18.

politipas utstedt for norske borgere — utstedelse til andre maa under den nu paagaaende krig ikke ske — maa paaføres angivelse paa norsk og vedkommende fremmede sprog om, at pasindehaveren er norsk statsborger. 28 april.

Da et stort antal av disse pas efter Utenriksdepartementets meddelelse, hvad det formelle utstyr angaar, lar meget tilbake at ønske, idet skriften dels er utydelig, dels belemret med rettelser i navn eller tekst og dels utfyldt med norske ord i den utenlandske tekst, skal man bede indskjærpet, at ethvert pas blir redigert med størst mulig omhu og teksten utfyldt med tydelig skrift og uten rettelser.

For efternævnte lands vedkommende gjælder, foruten hvad der er anført i rundskrivelsen av 3 mars sidstleden, følgende:

Ved reiser til Frankrike maa reisende herfra foruten norsk politipas erhverve et tillæg dertil (pièce annexe) hos herværende fransk myndighet, enten diplomatisk agent, eller generalkonsul, konsul eller vicekonsul, eller endelig en konsularagent, som har speciel bemyndigelse dertil av den franske utenriksminister. Den, som begjærer saadant utstedt, maa for vedkommende franske tjenestemand kunne godtgjøre sin identitet og levere sit fotografi. Han maa opgi hensigten med reisen og bestemmelsesstedet. Reiser han til et andet sted end opgit, vil han utsætte sig for strenge forholdsregler. Hvor henvendelse sker til politiet om utfærdigelse av pas for reise til Frankrike, maa politiet tillike henvise vedkommende til nærmeste franske diplomatiske eller konsulære myndighet, som er kompetent til at utfærdige pas.

Ved reise til England gjælder, at alle fremmede, som reiser til eller fra landet, maa være forsynt med pas, utstedt i løpet av de sidste 2 aar, samt paaklæbet fotografi.

Skrivelse *) fra Utenriksdepartementet, hvorved i henhold til lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at utførsel fra riket av fleskolje indtil videre skal være forbudt. 28 april.

Denne bestemmelse træder i kraft den 1 mai førstkommende.

Skrivelse fra Finansdepartementet til en sorenskriver, hvori uttales, for berammelse og behandling av overskjøn i henhold til lov om husmandsvæsenet av 24 september 1851 § 13 c antages rekvirenten at maatte erlægge vanlige gebyrer efter sportellovens §§ 2 og 3. 28 april.

*) Bekjendtgj. 3 mai i Lovtid. 1ste avd. nr. 18.

29 april. Nr. 1. **Lov***)[1]) om forandring i lov om visse valgdistrikters inddeling i valgkredser m. v. av 7 april 1906.

I lovens § 3 tilføies som 2det led:

Kjøpstaden Notodden indgaar under kjøpstæderne Kongsberg og Hønefoss valgdistrikt.

29 april. Nr. 2. **Lov***[2])[3]) om tilvirkning og beskatning av fyrstikker.

§ 1. Forsaavidt der er paalagt fyrstiktilvirkning avgift til statskassen, kommer de i nærværende lov og de i henhold til samme givne bestemmelser til anvendelse.

Som fyrstikker ansees efter disse bestemmelser stikker, spaaner, strimler o. l. av træ eller andet materiale, som er forsynt med tændsats, saaledes at de antændes eller frembringer ild ved at gnides mot en anden gjenstand.

§ 2. Avgiften paahviler alle inden landet tilvirkede fyrstikker. Av fyrstikker med flere tændsatser pligtes den bestemte avgift en gang for hver sats.

§ 3. Saavel tilvirkning som omsætning av fyrstikker og den derved foranledigede regnskapsførsel er undergit kontrol av de dertil av vedkommende regjeringsdepartement antagne eller bemyndigede funktionærer.

Disse funktionærer skal ha uhindret adgang til at foreta eftersyn i de lokaler og paa de steder, hvor materialer for fyrstikfabrikation opbevares, eller hvor fyrstikker tilvirkes, opbevares eller sælges, samt at undersøke vedkommende bedrifts eller forretnings bokførsel.

Vedkommende bedrifts eller forretnings indehaver eller bestyrer er pligtig til at stille til raadighet for kontrollens funktionærer fornødent lokale og forøvrig at yde dem den bistand, som de maatte begjære til utførelse av kontrolforretningene.

§ 4. Anlæg for tilvirkning av fyrstikker skal være indrettet saaledes, at borttransport av fyrstikker fra anlægget med lagre let kan kontroleres av den i § 9 omhandlede funktionær. Om denne fordring er fyldestgjort, avgjøres av vedkommende regjeringsdepartement, som for ældre fabrikkers vedkommende kan tilstaa saadanne lempninger, som forholdene maatte tilsi.

§ 5. Forinden tilvirkning av fyrstikker paabegyndes i nye anlæg og i ældre saadanne, hvis drift har været indstillet,

*) Bekjendtgj. 3 mai i Lovtid. 1ste avd. nr. 18.

[1]) St.besl. 13 april. Se Ot.prp. nr. 34 for 1914 og dok. nr. 35 med tillæg for 1914 (jfr. Ot. pr. nr. 30 for 1912 s. 45). Indst. O. VI for 1914 (jfr. indst. O. XIII for 1912 s. 6). St.tid., forh. i Ot. s. 394—428; i Lt. s. 149 –155.

[2]) St.besl. 27 april. Se Ot.pr. nr. 7, jfr. St. med. nr. 18 for 1905/06. Indst. O. II. St.tid., forh. i Ot. s. 469—478; i Lt. s. 162.

[3]) Se rundskrivelse og skrivelse av 26 mai 1915.

maa anmeldelse derom gjøres til vedkommende regjeringsdepartement. Anmeldelsen skal være ledsaget av grundrids over anlægget samt oplysning om, hvad slags fyrstikker der skal tilvirkes ved anlægget, æskernes eller indpakningenes størrelse og endel eksemplarer av de for æskerne eller indpakningene bestemte etiketter. 29 april. Nr. 2.

Ingen tilvirkning maa paabegyndes, forinden vedkommende anlæg er godkjendt av departementet, og de for anordningen av kontrol og regnskapsførsel m. v. gjældende forskrifter er iagttat.

§ 6. De tilvirkede fyrstikker skal lægges i æsker eller andre indpakninger, i hvilke antallet av stikker, forsaavidt de blir omsat indenlands, skal holdes inden de i skattebeslutningen omhandlede normalgrænser. Antallet kan for den enkelte æske eller indpakning overskrides med indtil 10 pct.

Æskerne eller indpakningene maa være forsynt med fabrikkens navn eller med andet særlig merke til betegnelse av fabrikken. De navneangivelser eller fabrikmerker, som agtes anvendt, maa paa forhaand være godkjendt av vedkommende regjeringsdepartement.

§ 7. Efterhvert som fyrstikkene tilvirkes, skal de indpakkes og nedlægges i de for opbevaringen og transporten bestemte kasser eller beholdere. Disse skal være av visse størrelser, svarende til visse normalmængder av de fyrstikker, som deri nedlægges. Om kassernes eller beholdernes størrelse kan vedkommende regjeringsdepartement træffe nærmere bestemmelse.[1]) Saafremt de ikke straks bortbringes fra fabrikken, blir de at indlægge paa de til anlægget hørende lagre og at holde under laas, indtil bortbringelse skal finde sted.

§ 8. Forinden kasser eller andre beholdere med fyrstikker bortbringes fra fabrikkene eller deres lagre, skal de forsynes med officielle merker, som utleveres ved vedkommende regjeringsdepartements foranstaltning, og som klart og tydelig angir kassernes eller beholdernes indhold av fyrstikker.

Forsaavidt departementet finder det paakrævet, kan det ogsaa træffe bestemmelse om anvendelse av lignende merker paa de engere indpakninger, som er bestemt til at følge fyrstikkene ved disses salg til publikum i smaapakker.

§ 9. Alle kasser og andre beholdere med fyrstikker, som bortbringes fra fabrikkene eller deres lagre, skal forevises for en dertil antat for kontrollen opgit funktionær, som skal være forskjellig fra den, som fører de i § 10 omhandlede bøker. Til denne funktionær avleverer vedkommende en opgave over

[1]) Se skrivelse 26 mai 1915 (utdrag av denne skrivelse er indtat i Lovtid. 1ste avd. nr. 22, s. 303).

29 april. Nr. 2.

den medbragte mængde fyrstikker, hvilken opgave efter at være sammenlignet med transportens indhold og forsynt med nævnte funktionærs navn av denne indføres i en dertil bestemt fortegnelse. Opgaverne og fortegnelsen, som avsluttes ved hver maaneds utgang, vedlægges den i § 10 omhandlede salgsbok.

§ 10. Ved hver fyrstikfabrik blir der efter vedkommende regjeringsdepartements nærmere bestemmelse[1]) av fabrikkens bestyrer eller en av denne dertil specielt befuldmægtiget at føre følgende autoriserte bøker:

1. Driftsbok, hvori i kronologisk orden indføres mængden av de til fyrstikfabrikationen anvendte materialer samt de tilvirkede fyrstikkers art og mængde med angivelse av æskernes eller indpakningenes størrelse.
2. Salgsbok, hvori likeledes i kronologisk orden indføres de fabrikken eller dens lagre fraførte fyrstikker med angivelse av disses art og æskernes eller indpakningenes størrelse.

Der kan føres særskilte bøker for de for det indenlandske forbruk og for utførsel bestemte fyrstikker.

Bøkerne opgjøres ved hver maaneds utgang og underskrives av den eller dem, som har ført samme. Hver indførsel i bøkerne skal i almindelighet omfatte en dags drift eller salg, og hver dags indførsler skal ha fundet sted inden middag den paafølgende søgnedag.

§ 11. De i § 10 omhandlede bøker indsendes snarest mulig efter hver maaneds utgang til vedkommende regjeringsdepartement eller den kontrolmyndighet, som dette bestemmer.

De i § 9 omhandlede opgaver og fortegnelser medfølger salgsboken; likesaa de foreskrevne legitimationer for utførsel av fyrstikker, som kræves fritat for avgift[2]) og den i § 15 omhandlede gjenpart av avgiftsangivelsen.

Bøkerne for budgetterminens sidste maaned vedlægges derhos en opgave, som utviser beholdningene av materialer og fyrstikker av de forskjellige slags ved budgetterminens begyndelse eller ved avgiftens paalæg, anskaffelser av materialer, forbruk av disse og tilvirkning samt salg av fyrstikker i terminens løp og beholdning av materiale og fyrstikker ved terminens utgang. Endvidere vedlægges bøkerne for budgetterminens sidste maaned en opgave, som viser beholdningen av officielle merker av forskjellig slags ved terminens begyndelse, de i terminens løp mottagne merker og beholdningen derav ved terminens utgang.

---

[1]) Se skrivelse 26 mai 1915 (utdrag av denne skrivelse er indtat i Lovtid. 1ste avd. nr. 22, s. 303).

[2]) Jfr. § 14.

§ 12. Den av fyrstikkene pligtige avgift svares, naar de utgaar til omsætning og forbruk fra fabrikkene eller de til disse hørende lagre [1]), og den maa være betalt, forinden de bortbringes. 29 april. Nr. 2.

Forsaavidt der for avgiften med mulig paaløpende renter og omkostninger stilles en av vedkommende regjeringsdepartement godkjendt sikkerhet [2]), kan dog betalingen av avgiften utstaa indtil utgangen av den første maaned efter den, hvori fyrstikkene er utgaat.

§ 13. Fyrstikker, som godtgjøres at være utført til utlandet [3]), fritages for avgift. Likeledes kan vedkommende regjeringsdepartement frita for avgift fyrstikker, som tilbakeføres til fabrikkene eller deres lagre og indføres paany i driftsboken eller tilintetgjøres.

Ogsaa i andre særlige tilfælde kan departementet godtgjøre avgift av fyrstikker, som er blit ødelagt, inden de er kommet i detaljhandelen.

§ 14. De til utførsel bestemte kasser eller beholdere med fyrstikker skal være ledsaget av en i 2 eksemplarer utfærdiget utførselsangivelse, hvori kassernes eller beholdernes antal, bruttovegt og indhold er anført. De maa for at kunne kræves fritat for avgift utekspederes til utlandet paa den for transitvarer foreskrevne maate, og naar saadan utekspedition er foregaat, blir de i alle dele at behandle som drawbacksvarer.

Den ene av utførselsangivelserne blir efter at være paategnet toldvæsenets attest om utførselen at tilbakelevere vedkommende fabrik og at vedlægge dennes salgsbok.

§ 15. Fyrstikfabrikkene avgir efter hver maaneds utgang til distriktets oppebørselsbetjent en angivelse over den avgift, som pligtes av de i maanedens løp utgaaede fyrstikker. Av denne angivelse, som avfattes paa saadan maate, som vedkommende regjeringsdepartement bestemmer, vedlægges en gjenpart salgsboken.

§ 16. Fyrstikfabrikkene er ansvarlige for de mottagne officielle merker, saaledes at fyrstikavgift blir at svare efter paalydendet av de merker, som efter opgjør maatte mangle i beholdningen, naar fradrag gjøres for de til utgaaede fyrstikker anvendte merker, medmindre vedkommende regjeringsdepartement efter de foreliggende oplysninger fritar for avgift, fordi de manglende merker ikke antages at ha været eller at ville bli gjort til gjenstand for misbruk.

Paa samme maate er fabrikkene ansvarlige for de tilvirkede fyrstikker, som efter opgjør mangler i deres beholdninger,

[1]) Se skrivelse 19 juni 1915.
[2]) Se skrivelse 26 mai 1915 (utdrag av denne skrivelse er indtat i Lovtid. 1ste avd. nr. 22, s. 303).
[3]) Jfr. § 14.

29 april. Nr. 2.

og som ikke legitimeres at være utført eller paa anordnet maate skatskrevet som utgaat til indenlandsk forbruk eller at være tilintetgjort inden fabrikken.

§ 17. Avgiften indbetales ukrævet til distriktets oppebørselsbetjent.

Hvis pligtig avgift ikke rigtig erlægges, svares fra forfaldsdag, indtil betaling sker, 1/2 pct. maanedlig rente av det skyldige beløp. Avgiften og renterne inddrives ved utpantning.

Til sikkerhet for avgiften har staten første prioritets panteret i alle i fabrikken med tilhørende lagre beroende beholdninger av fyrstikker samt i de kasser, hvori de opbevares.

I fabrikker, som ikke i rette tid betaler pligtig avgift, kan driften efter vedkommende regjeringsdepartements bestemmelse stanses.

§ 18. Utgifter ved kontrollen med fyrstiktilvirkning utredes av statskassen.

Av fabrikker, som tilvirker fyrstikker til indenlandsk forbruk, tilsvares de medgaaede kontrolutgifter med et av vedkommende regjeringsdepartement fastsat beløp for hver driftsdag i beskatningsterminen, hvorpaa der ikke falder noget avgiftsbeløp, naar den ved fabrikken faldne samlede avgift fordeles med kr. 100,00 pr. dag.

§ 19. De tjenestemænd, som fører kontrol med tilvirkning og omsætning av fyrstikker, er forpligtet til overfor alle uvedkommende at hemmeligholde de drifts- og forretningsforhold, hvormed de gjennem sin virksomhet som saadanne maatte bli bekjendt, samt til at avholde sig fra efterligning av hemmeligholdte indretninger og fremgangsmaater, som derunder er kommet til deres kundskap. Denne bestemmelse kommer ogsaa til anvendelse paa personer, der har været i saadan tjeneste, efterat de har fratraadt denne.

§ 20. Finansdepartementet utfærdiger de nærmere bestemmelser, som maatte fornødiges angaaende kontrollens anordning og førelse, likesom det ogsaa kan gi fabrikkene paalæg om forandring av deres private bokførsel, forsaavidt dennes førelse vanskeliggjør sammenligning med den officielle bokførsel.

§ 21. Den, som bortfører eller lar bortføre fyrstikker fra en fabrik uten at la dem indføre i de officielle bøker eller bringer fyrstikker, angit til utførsel, i omsætning indenlands eller foretar nogen anden handling i hensigt at unddra fyrstikkene for erlæggelse av avgift, straffes, forsaavidt ikke strengere straf paa tilfældet er anvendelig, med bøter eller fængsel indtil 1 aar og i gjentagelsestilfælde med bøter eller fængsel indtil 2 aar.

Andre overtrædelser av denne lov eller av de i henhold

til samme utfærdigede forskrifter blir, forsaavidt særskilt straf derfor ikke er fastsat i den almindelige borgerlige straffelov, at straffe med bøter. 29 april. Nr. 2.

Med bøter straffes ogsaa den, som gir eller tilbyr gave til kontrolbetjent, med hvem han ifølge denne lovs bestemmelse har at gjøre, i hensigt at formaa betjenten til uretmæssig at foreta eller undlate en tjenestehandling.

§ 22. Den, som svikagtig har bevirket, at fyrstikker er unddrat erlæggelse av avgift, skal foruten at underkastes den for tilfældet fastsatte straf erlægge til statskassen det dobbelte og i gjentagelsestilfælde det firedobbelte av det forsvekne avgiftsbeløp.

Er fyrstikkene unddrat for erlæggelse av avgift, uten at dette er skedd i svikagtig hensigt, erlægges enkelt avgift, likesom alene enkelt avgift blir at tilsvare, om ingen straf for den ulovlige handling ilægges.

Avgiftsbeløpet fastsættes i fornødent fald ved skjøn, optat paa den skyldiges bekostning, og inddrives tillikemed skjønsomkostningene ved utpantning.

Ubetydelige avgiftsbeløp kan av vedkommende regjeringsdepartement eftergives.

Naar nogen fældes for forsætlig overtrædelse av denne lov eller av de i henhold til samme utfærdigede forskrifter, kan han desuten for en tid av indtil 5 aar eller for bestandig fradømmes ret til at drive fyrstiktilvirkning.

§ 23. Naar der reises paatale for overtrædelse av denne lov, svarer husbond for hustrus, barns eller tjenestefolks, eier for brukers samt eier og bruker for de ved deres bedrift ansatte personers handlinger, hvad pengeansvar angaar, medmindre det efter de forhaandenværende omstændigheter skjønnes, at det paatalte er skedd mot deres vidende og vilje.

Paatale finder sted efter vedkommende regjeringsdepartements begjæring.

§ 24. Kontrollen har at sørge for, at der i enhver fyrstikfabrik paa passende sted findes opslaat en plakat, som indeholder denne lovs vigtigste bestemmelser vedrørende avgiftspligten.

§ 25. Vedkommende regjeringsdepartement kan bestemme, at der ogsaa skal opkræves avgift av beholdninger av fyrstikker, der ved avgiftspaalæggets indtræden befinder sig utenfor fyrstikfabrikkene og deres oplag, og som er bestemt til indenlandsk forbruk. For saadanne beholdningers vedkommende blir lovens bestemmelser at anvende med de modifikationer, som flyter av forholdets særlige beskaffenhet. Indehavere eller bestyrere av fyrstikfabrikker er forpligtet til straks ved lovens ikrafttræden at anmelde saadanne beholdninger, forsaavidt de tilhører

29 april. Nr. 2. vedkommende fabrik. De er desuten forpligtet til at opgi de indenlandske forhandlere av fyrstikker, til hvem de har levert fyrstikker.

Endvidere kan departementet bestemme, at avgiften paa samme maate skal opkræves hos kjøpere av fyrstikker istedenfor hos fyrstikfabrikkene, naar de førstnævnte paa grund av kontrakter indgaat før avgiftspaalæggets indtræden ikke er pligtige til at betale den høiere pris, som betinges av avgiften.

Endelig kan departementet træffe bestemmelse om de fravikelser av lovens forskrifter om bokførsel og merkning, som maatte vise sig fornødne i overgangstiden efter lovens ikrafttræden, samt om de lempninger i lovens forskrifter, som maatte tilsiges av de særlige forhold ved de fabrikker, der alene tilvirker fyrstikker for utførsel.

§ 26. Denne lov træder i kraft fra den tid, Kongen bestemmer [1]).

29 april. **Kongelig resolution** *), hvorved det samtidig med sanktion av foranstaaende lov nr. 2 er bestemt, at denne lov skal træde i kraft den 3 mai 1915.

29 april. Nr. 3. **Lov** *) [2]) om stempelavgift av cigarer, cigaretter, cigarethylser, snus m. v. [3])

Kapitel 1.

Indledende bestemmelser.

§ 1. Forsaavidt der er lagt stempelavgift paa cigarer, cigaretter, cigarethylser og snus eller andre tobaksfabrikater, kommer denne lov og de i henhold til den givne bestemmelser til anvendelse.

§ 2. Med cigarer [3]) forstaaes ogsaa til røkning bestemt sammenrullet tobak uten dække samt fabrikater med indlæg av grovskaaret tobak.

Med cigaretter forstaaes fabrikater av finskaaret tobak med hylser av papir, maisblade eller lignende samt andre fabrikater av finskaaret tobak, som i form og art svarer til cigaretter.

Som cigarethylser [3]) beskattes — foruten færdig tildannede hylser til cigaretter — ogsaa cigaretpapir og deslike, som er tilskaaret til cigaretter eller ved perforering og lignende er inddelt eller paa anden maate præparert til saadant bruk, og be-

*) Bekjendtgj. 3 mai i Lovtid. 1ste avd. nr. 18.
[1]) Jfr. kgl. resol. 29 april 1915.
[2]) St.besl. 27 april. Se Ot.prp. nr. 8. Indst. O. I. St.tid., forh. i Ot. s. 459—469; i Lt. s. 161—162.
[3]) Jfr. rundskr. 25 juni 1915.

skatningen sker efter det antal cigaretter, hvortil papiret m. v. er beregnet. 29 april. Nr. 3.

Med snus forstaaes finmalet tobak med eller uten tilsætninger, som er bestemt til eller egner sig til nydelse uten røkning.

Som finskaaret tobak betragtes al tobak, som foreligger i strimler av under 2 mm. bredde, fremstillet ved skjæring eller sønderdeling paa anden maate. Til fabrikater av finskaaret tobak henregnes saadanne, i hvilke mindst halvdelen av tobakken er finskaaret.

Som cigarer og cigaretter beskattes ogsaa saadanne fabrikater, bestemt til røkning, som ved siden av tobakken indeholder f. eks. fyrverkeri, forfriskningsmidler og lignende.

Kapitel 2.

Om avgiften og dens erlæggelse.

§ 3. Stempelavgiften paahviler — med efternævnte og de i § 28 omhandlede undtagelser — alle her i landet tilvirkede og fra utlandet indførte toldpligtige tobaksfabrikater av de i skattebeslutningen omhandlede slags.

Fritat for avgift er:

1. Cigaretter, som lages til egen bruk ved anvendelse av avgiftsberigtigede cigarethylser;
2. Varer, som utføres eller indlægges paa oplag til utførsel under iagttagelse av de av vedkommende regjeringsdepartement fastsatte regler;[1])
3. Varer, som i fabrikker eller paa lagre prøves med hensyn til kvalitet og derunder paa stedet forbrukes;
4. Varer, som i andre tilfælde anvendes uten at forbrukes som nydelsesmiddel, naar departementet dertil har meddelt samtykke.

§ 4. Forinden de avgiftspligtige varer utleveres fra de i § 9 omhandlede fremstillings- og lagerlokaler eller utleveres av toldvæsenet til fri raadighet, skal de være pakket i fuldstændig lukkede pakninger.

Pakningene skal være saaledes indrettet, at de ikke uten anvendelse av synlig vold kan aapnes paa andre end de til uttagelse av indholdet bestemte steder. Disse skal være saaledes anbragt, at de kan lukkes fuldstændig ved paaklistring av et stempelmerke, saaledes at dette maa sønderbrytes, naar pakningen aapnes.

Enhver pakning skal være paatrykt indholdets art og

[1]) Jfr. rundskr. 25 juni 1915.

29 april. Nr. 3.

mængde, fabrikantens eller importørens navn og hjemsted samt ved varer, som avgiftsberigtiges efter værdi, varens detaljpris eller avgiftsklassens prisgrænser.[1]) Vedkommende regjeringsdepartement kan dog tillate, at firmabetegnelsen sker ved et av det godkjendt merke, saaledes at fabrikantens eller importørens anonymitet bevares overfor andre end avgiftskontrollen. Det er ogsaa tilstrækkelig, at nævnte angivelser eller nogen av dem er anbragt paa det stempelmerke, som paasættes pakningen, istedenfor paa denne selv.[1])

§ 5. Avgift bestemt efter værdien svares efter den pris, hvorefter varen sælges i detalj, eller den salgsværdi, som den vil ha i detaljhandelen, avgiften i begge tilfælde iberegnet.[1])

Mangler den foreskrevne angivelse av detaljpris ved indførte varer, blir paagjældende vare at avgiftsberigtige efter den høieste avgiftssats, som efter vedkommende regjeringsdepartements bestemmelse skjønsmæssig kan anvendes paa vedkommende vare, medmindre der fremlægges original faktura, i hvilket fald stempelavgiften berigtiges efter, hvad varen koster importøren paa indførselsstedet med tillæg av told og med et yderligere tillæg av 50 pct. av det derved utkomne beløp[1]). Avgiften blir dog i alle tilfælde at beregne til mindst det beløp, hvorefter varen skal sælges i detalj.

Er avgiften bestemt efter stykketal eller vegt, kan departementet frafalde avgiftserlæggelse av en uvæsentlig overskridelse av det angivne indhold.

§ 6. Avgiftens berigtigelse sker ved, at den pakning, hvori varen overensstemmende med reglerne i § 4 er indlagt, forsynes med offentlig stempelmerke av den i skattebeslutningen fastsatte værdi.

Forsaavidt pakninger indeholder et antal eller en vegt, som intet offentlig stempelmerke er avpasset efter[2]), anvendes merker til nærmeste høiere antal eller vegt, hvorefter merker er avpasset)[3].

§ 7. Avgiften skal være berigtiget, forinden varen utleveres fra de i § 9 omhandlede indenlandske tilvirknings- og lagerlokaler eller forbrukes inden disse eller utleveres av toldvæsenet til fri raadighet. Forpligtelsen til at berigtige avgiften paaligger den, som fremstiller eller lar fremstille varen, eller som indfører den eller lar den overføre til nævnte lokaler eller fraføre disse.

Skal en avgiftspligtig vare sælges til en høiere detaljpris end den, hvortil den ved utleveringen er stemplet, kan efter-

[1]) Jfr. rundsk. 25 juni 1915.
[2]) Jfr. § 8.
[3]) Jfr. § 5, 3dje led.

stempling ske paa derfor av vedkommende regjeringsdepartement fastsatte betingelser [1]). 29 april. Nr. 3.

§ 8. Vedkommende regjeringsdepartement fastsætter, hvilke stempelmerker der skal utfærdiges, og træffer de nærmere bestemmelser om merkernes form og utstyr samt om deres forhandling [1]). Departementet fastsætter derhos reglerne for merkernes anbringelse og kassering [1]) samt bestemmer, under hvilke betingelser stempelmerker kan ombyttes eller helt eller delvis godtgjøres. Departementet træffer ogsaa de nærmere bestemmelser, som iøvrig maatte findes paakrævet med hensyn til stempelavgiftens berigtigelse, derunder ogsaa bestemmelse om berigtigelse av stempelavgift av varer, som sedvansmæssig utleveres arbeidere eller funktionærer ved fabrikker til personlig bruk [1]), og om avgiftens berigtigelse ved paaklæbning av merker i utlandet samt om pakningers maksimalindhold [1]).

I særlige tilfælde kan departementet frita for stempelavgift, naar dennes erlæggelse vil være en aapenbar urimelighet.

Mot sikkerhet, godkjendt av departementet, kan der ved kjøp av stempelmerker tilstaaes en kredit paa 3 maaneder [1]).

Kapitel 3.

Om fremstilling av og handel med avgiftspligtige varer.

§ 9. Enhver, som vil paabegynde tilvirkning av avgiftspligtige varer, skal mindst 1 maaned forut indgi anmeldelse derom til vedkommende regjeringsdepartement, i tilfælde gjennem den av dette anordnede avgiftskontrol, og nogen tilvirkning maa ikke paabegyndes, før departementets tilladelse dertil er meddelt.

Nævnte anmeldelse skal indeholde oplysning om arten av de varer, som agtes tilvirket, bedriftens beliggenhet, dens eier og i tilfælde bestyrer, nøiagtig beskrivelse av tilvirkningslokalerne og de i forbindelse dermed staaende lagerlokaler og andre til bedriften hørende rum samt om de maskiner, som agtes benyttet. Forandringer i disse forhold skal paa samme maate anmeldes mindst 14 dage forut. Ophører virksomheten eller stanses driften i mindst 3 maaneder, skal saavel ophør som gjenoptagelse av driften anmeldes paa samme maate mindst 14 dage forut, og gjenoptagelse maa ikke finde sted uten departementets tilladelse.

Utenfor de saaledes anmeldte lokaler maa ingen tilvirkning av avgiftspligtige varer finde sted.

---

[1]) Jfr. rundskr. 25 juni 1915.

29 april. Nr. 3.

Departementet kan paa betingelser, som av det fastsættes, tillate, at avgiftspligtige varer uten avgiftsberigtigelse og ogsaa uten indpakning overføres fra en anmeldt bedrift til en anden for der at avgiftsberigtiges og i tilfælde pakkes [1]). Likeledes kan departementet paa samme maate tillate indførte varer overført til anmeldte bedrifters eller kjøbmænds lagerlokaler, saaledes at avgiftsberigtigelse og i tilfælde pakning finder sted paa disse [1]).

§ 10. Bedrifter, som tilvirker avgiftspligtige varer, eller forretninger, som i henhold til bestemmelserne i § 9, sidste avsnit, mottar saadanne varer, som ikke tidligere er avgiftsberigtiget, skal efter vedkommende regjeringsdepartements nærmere bestemmelse føre autoriserte driftsbøker, lagerbøker og salgsbøker vedrørende de avgiftspligtige varer samt bøker over indkjøpte og anvendte stempelmerker [1]). I disse bøker blir at indføre resultatet av hver dags virksomhet inden middag den paafølgende søgnedag. Bøkerne avsluttes ved hver budgettermins utgang og underskrives av eieren eller bestyreren samt indsendes til departementet gjennem avgiftskontrollen inden 14 dage efter nævnte tidspunkt. De aapnes og sluttes med paagjældende beholdninger.

Foruten de officielle bøker pligter vedkommende bedrifter eller forretninger at føre almindelige handelsbøker.

§ 11. Enhver handlende, som mottar avgiftspligtige varer, der ikke er pakket eller stemplet paa anordnet maate, maa for at undgaa ansvar straks gjøre anmeldelse derom til politiet, som igjen straks maa indberette saken til vedkommende regjeringsdepartement efter i fornødent fald at ha anstillet nærmere undersøkelser. Varerne maa ikke sælges, før de er behørig avgiftsberigtiget.

§ 12. Avgiftspligtige varer maa hos handlende kun lagres i anordningsmæssig lukkede og behørig stemplede pakninger. Stempelmerket maa ikke fjernes fra pakningen, selv om denne er aapnet og merket brutt. Enkeltsalg maa kun ske fra stemplede pakninger, og disse skal om mulig være anbragt saaledes, at stempelmerkets værdi og angivelsen av detaljprisen er let synbar for det kjøpende publikum.

Pakninger, som er helt eller delvis tømt, maa ikke efterfyldes med avgiftspligtige varer. Naar en pakning er helt tømt, skal det samme paasatte stempelmerke straks fuldstændig ødelægges, forsaavidt ikke pakningen i sin helhet ødelægges.

§ 13. Det er forbudt andre end vedkommende regjeringsdepartement her i landet at forfærdige eller la forfærdige eller her til landet at indføre stempelmerker av samme slags eller

---

[1]) Jfr. rundskr. 25 juni 1915.

lignende dem, som er foreskrevet som avgiftsmerker. Likeledes er det forbudt andre end departementet her i landet at forfærdige eller la forfærdige eller her til landet indføre eller la indføre de til saadanne merkers fremstilling og mangfoldiggjørelse nødvendige stempler, klichéer o. lign. 29 april. Nr. 3

Kapitel 4.
Om kontrollen.

§ 14. De tjenestemænd, som av vedkommende regjeringsdepartement er antat til at føre kontrol med tilvirkningen og salget av avgiftspligtige varer samt avgiftens rigtige erlæggelse, skal naarsomhelst ha adgang til at foreta eftersyn i de i § 9 omhandlede bedrifts- og lagerlokaler og alle i forbindelse dermed staaende rum samt at undersøke vedkommende bedrifters eller forretninningers saavel officielle som private forretningsbøker. Likeledes kan kontrollens tjenestemænd naarsomhelst opta eller la opta beholdning av varer og stempelmerker i nævnte bedrifter eller forretninger. Mindst én gang aarlig bør saadan optagelse av beholdning foretages og resultatet sammenlignes med bøkerne. Kontrollens tjenestemænd kan ogsaa foreta undersøkelser hos dem, som forhandler avgiftspligtige varer, for at bringe paa det rene, om varerne er behørig stemplet.

Vedkommende bedrifters eller forretningers indehavere eller bestyrere samt deres personale og arbeidere skal ved de nævnte undersøkelser yde al den veiledning og hjælp, som forlanges.

§ 15. Politiets tjenestemænd har at føre tilsyn med denne lovs overholdelse og straks at underrette kontrollens tjenestemænd eller vedkommende regjeringsdepartement om enhver overtrædelse eller omgaaelse av loven eller de i henhold til samme givne forskrifter, som kommer til deres kundskap.

De skal derhos være pligtige til, naarsomhelst det forlanges, at være kontrollens tjenestemænd behjælpelige under utførelsen av deres hverv.

§ 16. Kontrollens og politiets tjenestemænd er forpligtet til overfor alle uvedkommende at hemmeligholde de drifts- og forretningsforhold, hvormed de gjennem sin virksomhet i kontroløiemed maatte bli bekjendt, likesom det er dem forbudt at gjøre bruk til personlig fordel av, hvad de saaledes har erfaret. Det samme gjælder de personer, som har været i kontrollens eller politiets tjeneste, men er fratraadt denne.

§ 17. Utgiftene ved kontrollen bæres av statskassen. Godtgjørelsen til kontrollens tjenestemænd bestemmes av vedkommende regjeringsdepartement i de tilfælde, hvor fastsat lønningsregulativ ikke kommer til anvendelse.

§ 18. Vedkommende regjeringsdepartement utfærdiger de nærmere forskrifter, som fornødiges angaaende kontrollens utførelse.

29 april. Nr. 3.

Kapitel 5.

Straffebestemmelser.

§ 19. Den, som undlater at gjøre lovbefalt anmeldelse om tilvirkning av avgiftspligtige varer eller paabegynder saadan tilvirkning uten tilladelse, straffes med bøter, men med bøter eller fængsel indtil 1 aar, hvis hensigten har været at tilvirke saadanne varer uten erlæggelse av foreskrevet avgift.

§ 20. Med bøter eller fængsel indtil 1 aar og i gjentagelsestilfælde med bøter eller fængsel indtil 2 aar straffes den, som ved at la avgiftspligtige varer utgaa fra de i § 9 omhandlede lokaler eller fra uanmeldte tilvirkningssteder uten at være behørig pakket og stemplet bevirker, at saadanne varer unddrages fra beskatning eller beskattes efter en lavere sats end den rigtige.

§ 21. Fabrikanter, importører eller forhandlere, som, uten at lovovertrædelsen falder ind under § 20, avhænder avgiftspligtige varer, som ikke er forskriftsmæssig pakket eller stemplet, samt forhandlere, som i strid med regelen i § 12 efterfylder pakninger med avgiftspligtige varer, straffes med bøter og i gjentagelsestilfælde med bøter eller fængsel indtil 1 aar.

§ 22. Er en forbrydelse efter § 20 iverksat ved forfalskning av stempelmerker, forhøies straffen til fængsel fra 1 til 3 aar. Under særdeles formildende omstændigheter kan straffen nedsættes til fængsel under 1 aar eller bøter. Samme straf gjør den sig skyldig til, som lovstridig forfærdiger eller indfører stempelmerker eller de i § 13 omhandlede stempler, klichéer og lignende.

§ 23. Den, som gir eller tilbyr gave til kontroltjenestemand, med hvem han ifølge denne lovs bestemmelser har at gjøre, i hensigt at formaa tjenestemanden til uretmæssig at foreta eller undlate en tjenestehandling, straffes med bøter.

§ 24. Overtrædelse av denne lov eller av forskrifter, som i henhold til samme utfærdiges, blir, forsaavidt ingen særskilt straf derfor i denne lov eller i den almindelige borgerlige straffelov er fastsat, at straffe med bøter.

Naar nogen fældes for forsætlig overtrædelse av denne lov eller av de i medhold av samme utfærdigede forskrifter, kan han desuten for en tid av indtil 5 aar eller for bestandig fradømmes ret til at tilvirke paagjældende vare.

§ 25. Den, som ilægges straf for en overtrædelse av nærværende lov, hvorved statskassen er unddrat pligtig stempelavgift, skal desuten til statskassen erlægge det dobbelte og i gjentagelsestilfælde det 4-dobbelte av det pligtige avgiftsbeløp. Har hensigten ikke været at besvike statskassen, erlægges dog

kun enkel avgift, likesom enkel avgift altid blir at tilsvare, om ingen straf for tilfældet ilægges. 29 april. Nr. 3.

Avgiftsbeløpet fastsættes i fornødent fald ved skjøn, optat paa den skyldiges bekostning, og inddrives tillikemed skjønsomkostningene ved utpantning.

Ubetydelige avgiftsbeløp kan av vedkommende regjeringsdepartement eftergives.

§ 26. Naar paatale for overtrædelse av denne lov finder sted, svarer husbond for hustrus, barns og tjenestefolks samt driftsherre og bestyrer for de ved deres bedrift ansatte personers handlinger, hvad pengeansvar angaar, medmindre det efter de forhaandenværende omstændigheter skjønnes, at det paatalte er skedd mot deres vidende og vilje.

Bestemmelser om paatale for overtrædelser av denne lov træffes av vedkommende regjeringsdepartement.

Kapitel 6.

Forskjellige bestemmelser.

§ 27. For de bestaaende fabrikations- og handelsvirksomheter, som falder ind under nærværende lov, skal de i § 9 omhandlede anmeldelser avgives senest 4 uker efter lovens ikrafttræden.

§ 28. Enhver, som driver handel med avgiftspligtige varer, hvad enten dette sker ved salg ut av huset eller til bruk paa stedet — saasom kjøbmænd, hotelverter, kaféverter, klub- eller foreningsverter og forbruksforeninger — er forpligtet til at la de hos dem beroende beholdninger av nævnte varer pakke paa foreskrevet maate, forsaavidt varerne ikke allerede findes i lukkede pakninger, og forsyne med stempelmerker av foreskrevet værdi.

Nævnte foranstaltning skal være gjennemført inden 2 maaneder efter lovens ikrafttræden, idet dog hos enhver handlende indtil 1000 cigarer og 1000 cigarretter fritages for pakning- og stempeltvang.

Samme bestemmelse gjælder for dem, som er i besiddelse av beholdninger av avgiftspligtige varer, tilhørende i utlandet bosatte handlende eller fabrikanter og bestemt til forhandling.

§ 29. Er der ved lovens og vedkommende avgiftsbeslutnings ikrafttræden indgaat kontrakter om leveranse av avgiftspligtige varer efter en pris, som er sat i forhold til varens værdi i stempelfri stand, pligter kjøperen at betale et tillæg motsvarende den stempelavgift, som pligtes av varen ved dens utlevering.

§ 30. Vedkommende regjeringsdepartement kan bestemme, at denne lov eller de vigtigste av dens bestemmelser samt

29 april. Nr. 3. skattebeslutningen opslaaes i lokaler, hvor tilvirkning og utlevering av avgiftspligtige varer finder sted.

§ 31. Denne lov træder i kraft fra den tid, Kongen bestemmer.[1])

29 april. **Kongelig resolution***), hvorved det samtidig med sanktion av foranstaaende lov nr. 3 er bestemt, at denne lov skal træde i kraft den 3 mai 1915.

29 april. **Kongelig kundgjørelse***)[2]) om avgift til statskassen av fyrstiktilvirkningen.

Fra den tid, Kongen bestemmer, skal til statskassen svares følgende avgift av fyrstikker, tilvirket indenlands:

1. for hver æske eller anden indpakning, indeholdende et normalantal av indtil 70 fyrstikker, 1,5 — en fem tiendedels — øre;
2. for hver æske eller anden indpakning, indeholdende over 70 indtil 420 fyrstikker, 9 — ni — øre;
3. for hver æske eller anden indpakning, indeholdende over 420 fyrstikker, 9 — ni — øre for hvert antal av 420 fyrstikker eller del derav.

29 april. **Kongelig kundgjørelse***)[3]) om stempelavgift til statskassen av cigarer, cigaretter, cigarethylser og snus.

Fra den tid, Kongen bestemmer, skal til statskassen erlægges stempelavgift av cigarer, cigaretter, cigarethylser og snus efter følgende satser:

A. Av cigarer:

Kr.	0,20	pr.	100	stykker	av	værdi			indtil kr.	3,00
»	0,40	»	»	—	»	—	over kr.	3,00	— »	5,00
»	0,60	»	»	—	»	—	» »	5.00	— »	7,00
»	0,80	»	»	—	»	—	» »	7,00	— »	9,00
»	1,00	»	»	—	»	—	» »	9,00	— »	11,00
«	1,20	»	»	—	»	—	» »	11,00	— »	13,00
»	1,40	»	»	—	»	—	» »	13,00	— »	15,00
»	1,80	»	»	—	»	—	» »	15,00	— »	20,00
»	2,40	»	»	—	»	—	» »	20,00	— »	25,00
»	3,00	»	»	—	»	—	» »	25,00	— »	30,00
»	4,00	»	»	—	»	—	» »	30,00	— »	40,00

med et tillæg av kr. 1,00 pr. 100 stykker for hver kr. 10,00 eller del derav, hvormed disses værdi overstiger kr. 40,00.

---

*) Bekjendtgj. 3 mai i Lovtid. 1ste avd. nr. 18.
[1]) Se kgl. resol. 29 april 1915.
[2]) Se Ot.prp. nr. 7. Indst. S. nr. 132. St.tid. s. 1202—1208.
[3]) Se Ot.prp. nr. 8. Indst. S. nr. 134 (jfr. indst. O. I). St. tid. s. 1208—1215.

B. Av cigaretter: 29 april.

Kr. 0,20 pr. 100 stykker av værdi indtil kr. 1,50
» 0,40 » » — » — over kr. 1,50 — » 2,50
» 0,60 » » — » — » » 2,50 — » 3,50
» 0,80 » » — » — » » 3,50 — » 4,50
» 1,20 » » — » — » » 4,50 — » 6,00
» 1,60 » » — » — » » 6,00 — » 8,00

med et tillæg av kr. 0,40 pr. 100 stykker for hver kr. 2,00 eller del derav, hvormed disses værdi overstiger kr. 8,00.

C. Av cigarethylser:

Kr. 0,40 pr. 100 stykker eller del derav.

D. Av snus:

Kr. 0,10 pr. 50 gram av pakningens indhold eller del derav.

Kongelig kundgjørelse *)[1]) om forandring av tarif- 29 april.
fen for indførselstolden og for tara.

Fra den tid, Kongen bestemmer, skal i tariffen for indførselstolden og for tara istedenfor bestemmelsen om fyrstikker og friktionsfyrsvamper indtages følgende bestemmelser:

Fyrstikker:

1. av voks, stearin eller lignende materiale 1 kg. kr. 1,75 (minimal) kr. 1,90 (maksimal).
2. av andet materiale 1 kg. kr. 1,60 (minimal) kr. 1,70 (maksimal).

Der gives ikke fradrag for æsker og omslag om fyrstikker.

Fyrtøi, alle slags, 1 stk. kr. 1,00 (minimal) kr. 1,20 (maksimal).

Stortingsbeslutning[2]) angaaende telegrafvæsenets 29 april.
drifts budget.

---

*) Bekjendtgj. 3 mai i Lovtid. 1ste avd. nr. 18.

[1]) Se Ot.prp. nr. 7. Indst. S. nr. 133 (jfr. indst. O. II). St.tid. s. 1208.

[2]) Se St. prp. nr. 1, hovedp. IX B, indtægtsbudgettets kap. 2, utgiftsbudgettets kap. 2, tit. 1—13. Indst. S. III A. St.tid. s. 1216—1224.

Der besluttedes bl. a.:

I.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

II.

Det tvungne pensionsindskud for kvindelige funktionærer ved telegrafen og langlinjetelefonen fastsættes saaledes:

For lønninger paa kr. 1 000,00: Kr. 6,00 maanedlig.
—»— » 1 100,00: Kr. 8,00 maanedlig.
—»— » 1 200,00: og derover: Kr. 10.00 maanedlig.

III.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

29 april. **Rundskrivelse** fra Justisdepartemententet til amtmændene.

Norsk Jæger- og Fiskerforening har i en hertil indsendt forestilling henledet opmerksomheten paa, at den nu benyttede fremgangsmaate ved politiets bekjendtgjørelse og salg av hunder, der er indbragt som herreløse, er utilfredsstillende, idet det let kan hænde, at kostbare hunder, som er paatruffet fjernt fra sit hjemsted, bortsælges, uten at eieren har hat anledning til at vareta sine interesser.

Til mulig undgaaelse herav anmodes amtmanden om at paalægge de inden hans embedsdistrikt fungerende politimestre og lensmænd samtidig med bekjendtgjørelse om fund av jagthunder at sende en meddelelse derom til Norsk Jæger- og Fiskerforenings sekretariat, Kristiania. Disse meddelelser vil da bli indtat i Norsk Jæger- og Fiskerforenings tidsskrift og i Norsk Kenelklubs tidsskrift.

Til disse foreningers sekretariater vil ogsaa kunne rettes forespørsler, naar jagthunder efterlyses.

Naar fundne hunder skal sælges før utløpet av den for salg av hittegods gjældende frist (jfr. skrivelse av 27 april 1881 og reglerne av 19 juni 1913 § 9), bør der, hvad enten salget sker underhaanden eller ved auktion, forbeholdes eieren ret til at indløse hunden hos kjøperen, hvis han melder sig inden utløpet av den almindelige salgsfrist og erstatter kjøperen, hvad denne har betalt for hunden, hvorved dog ikke medregnes forpleining og andre utgifter i kjøperens besiddelsestid. Ved salget blir kjøperen at avkræve en skriftlig erkjendelse om eierens løsningsret.

1 mai. Nr. 1. **Lov***)[1]) om forandring i lov om fiskerier i Nordlands og Tromsø amter av 3 august 1897.

I.

Lov om fiskerier i Nordlands og Tromsø amter av 3 august 1897 § 46 skal herefter lyde saaledes:

For skreifiskeriet paa strækningen fra Brettesnes i Lofoten til Lofotodden samt Værøy og Røst saavelsom i Raftsundet og paa strækningen fra Brettesnes til og med Kanstadfjorden i den tid, det i henhold til lov om skreifiskerierne i Lofoten av 6 august 1897 anordnede opsyn er i virksomhet, for sildefiskerierne og for fiskeri efter laks, sjøørret og ferskvandsfiske kommer nærværende lov ikke til anvendelse.

II.

Nærværende lov træder i kraft den 1 januar 1916.

*) Bekjendtgj. 4 mai i Lovtid. 1ste avd. nr. 19.

[1]) St.besl. 24 april. Se Ot.prp. nr. 16. Indst. O. nr. 33. St.tid., forh. i Ot. s. 429—430; i Lt. s. 157.

Lov*[1]) om forandring i lov om skreifiskerierne i Lofoten av 6 august 1897. 1 mai. Nr. 2.

I.

Lov om skreifiskerierne i Lofoten av 6 august 1897 § 1 skal herefter lyde saaledes:

Til ordenens overholdelse under det skreifiske, som foregaar i tiden fra januar til mai maaned paa strækningen fra Brettesnes i Lofoten til Lofotodden samt Værøy og Røst saavelsom i Raftsundet og paa strækningen fra Brettesnes til og med Kanstadfjorden, anordner Kongen det fornødne opsyn, forsaavidt midler dertil er bevilget, og utfærdiger de nærmere forskrifter for dets virksomhet i henhold til denne lov.

II.

Nærværende lov træder i kraft den 1 januar 1916.

Kongelig resolution**), hvorved den av Borge herredsstyre i møter den 26 november 1914 og 8 april 1915 fastsatte vedtægt for handel med brukte eller kasserte ting i Borge herred, Smaalenene amt, stadfæstes i medhold av § 28, første led, jfr. § 38, i lov om handelsnæring av 16 juli 1907, som gjældende indtil videre, — dog med et par forandringer. 1 mai.

Kongelig resolution***), hvorved der i henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 meddeles approbation paa den av herredsstyret for Skoger herred i Jarlsberg og Larviks amt i møte den 20 mars 1915 fattede beslutning om et tillæg til de for herredet ved kongelig resolution av 14 juli 1897, jfr. kongelig resolution av 28 september 1906, approberte sundhetsforskrifter. 1 mai.

Kongelig resolution***), hvorved der i henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 meddeles approbation paa den av herredsstyret for Aasene herred i Søndre Bergenhus amt under 17 mars 1914 fattede beslutning om et tillæg til de ved kongelige resolutioner av 5 januar 1900 og 14 november 1905 for herredet approberte sundhetsforskrifter. 1 mai.

*) Bekjendtgj. 4 mai i Lovtid. 1ste avd. nr. 19.
**) Bekjendtgj. 4 mai i Lovtid. 1ste avd. nr. 19, hvor den stadfæstede vedtægt er indtat.
***) Bekjendtgj. 4 mai i Lovtid. 1ste avd. nr. 19, hvor tillægget er indtat.
[1]) St.besl. 24 april. Se Ot.prp. nr. 16. Indst. O. nr. 33. St.tid., forh. i Ot.s. 429—430; i Lt. s. 156—157.

1 mai. **Kongelig resolution***), hvorved der i medhold av lov om ansvar for skade paa bofæ ved hund samt om optagelse av hund m. v. av 11 juni 1903 dens § 2 passus II meddeles approbation paa en av Tune herredsstyre, Smaalenene amt, under 29 mars 1915 fattet beslutning hvorefter hund, som i Tune herred i den tid, da bofæ holdes paa havn, findes streifende om uten ledsager i havnegang utenfor indmarken, kan efter foranstaltning av grundeieren eller nogen i strækningen havneberettiget optages eller, hvis hunden tidligere har været optat, og der er fremgaat overensstemmende med § 4 i nævnte lov, dræpes paa stedet.

1 mai. **Kongelig resolution****), hvorved i medhold av lov om fredning av ferskvandsfisk av 30 mai 1894 § 1 bestemmes, at der for et tidsrum av 5 aar fra resolutionens datum at regne skal gjælde fiskeriregler for alle de inden Østmarken i Nes herred, Buskeruds amt, beliggende vand, tjern, elver og bækker.

1 mai. **Kongelig resolution****), hvorved i medhold av lov om fredning av ferskvandsfisk av 30 mai 1894 § 1 bestemmes, at der indtil videre, dog ikke over 5 aar fra resolutionens datum at regne, skal gjælde fiskeriregler for alle de inden Lie sameie og Børtnes og Ødegaardenes sameie i Nes herred, Buskeruds amt, beliggende vand, tjern, elver og bækker.

1 mai. **Kongelig resolution****), hvorved i medhold av lov om fredning av ferskvandsfisk av 30 mai 1894 § 1 fastsættes fiskeriregler for Fønnebøvandet med tilstøtende tjern og hovedelven op til Bjørnsrud bro i Opdals herred, Buskeruds amt.

1 mai. **Kongelig resolution****), hvorved i medhold av lov om fredning av ferskvandsfisk av 30 mai 1894 § 1 fastsættes fiskeriregler for Ulviks herred i Søndre Bergenhus amt.

1 mai. **Kongelig resolution****), hvorved i medhold av lov om fredning av ferskvandsfisk av 30 mai 1894 § 1 fastsættes fiskeriregler for Herjevandet med til- og avgaaende elver og bækker i Veø herred, Romsdals amt, som gjældende indtil videre, dog ikke længer end til utgangen av aaret 1919.

---

*) Bekjendtgj. 4 mai i Lovtid. 1ste avd. nr. 19.
**) Bekjendtgj. 4 mai i Lovtid. 1ste avd. nr. 19, hvor fiskereglerne er indtat.

Kongelig resolution*), hvorved i medhold av lov angaaende jagt og fangst av 20 mai 1899 § 44 bestemmes: 1 mai

a. at det skal være forbudt inden Nedenes amt at anvende hov og snarer av metaltraad til fangst av tiur, røi, aarfugl, jerpe, rugde, raphøns, rype og hare, dog saaledes at forbudet mot at bruke snarer av metaltraad til harefangst ikke skal gjælde Gjøvdal, Lille Topdal, Bygland, Valle og Bykle herreder.
b. at den i lov angaaende jagt og fangst av 20 mai 1899 § 13 for tiur og aarhane bestemte jagttid om vaaren (fra 15—31 mai) for Nedenes amts vedkommende forandres til tiden fra og med 5 til og med 15 mai.

Denne resolution, som træder i kraft 1 januar 1916, gives som gjældende indtil videre, dog ikke længer end til utgangen av aaret 1920.

Kongelig resolution*), hvorved i medhold av lov angaaende jagt og fangst av 20 mai 1899 § 44 bestemmes, at det inden Søndre Bergenhus amt i et tidsrum av 1 aar, regnet fra 1 januar 1916, skal være forbudt at bruke snare, saks eller faldstok til fangst av aarhane, aarhøne og jerpe. 1 mai.

Denne resolution træder i kraft den 1 januar 1916.

Kongelig resolution*), hvorved i medhold av lov angaaende jagt og fangst av 20 mai 1899 § 44 bestemmes, at tiur, røi og erfugl inden Søndre Bergenhus amt skal være fredet det hele aar i et tidsrum av 1 aar, regnet fra 1 januar 1916. 1 mai.

Denne resolution træder i kraft den 1 januar 1916.

Kongelig resolution, hvorved bestemmes: 1 mai.

1. At § 2 i reglement for statsøkonomisk eksamen ved Universitetet av 27 november 1907 gives følgende tilføielse:

»Derhos har kandidaten, forinden han fremstiller sig til eksamen, at fremlægge bevidnelse for at ha deltat i de statsøkonomisk-statistiske øvelser i 3 timer ukentlig i 2 semestre. Saafremt han har været fraværende ved nogen av øvelserne, blir de manglende timer senere at indhente.

Fakultetet kan, hvis særlige omstændigheter foreligger, bestemme, at en kandidat kan gives adgang til eksamen, efterat han har gjennemgaat ett semesters kursus, naar be-

*) Bekjendtgj. 4 mai i Lovtid. 1ste avd. nr. 19.

1 mai. vidnelse fremlægges fra dettes leder om, at kandidaten har opnaadd den fornødne øvelse«.

2. At denne bestemmelse træder i kraft den 1 juli 1916.

1 mai. **Kongelig resolution**, hvorved der meddeles stadfæstelse paa følgende tilføielse til § 10 b. i de ved kongelig resolution av 6 januar 1906 m. fl. senere resolutioner stadfæstede statutter for »Understøttelsesforeningen for norske læger og deres efterlatte«.

»9. Jørgen Magnus Grøn og hustru Edvarda Margrethe, født Paus's, legat til understøttelse for norske læger og deres enker, stort kr. 60 000,00, hvis renter (med mulig fradrag av utgifter ved dets bestyrelse) skal utdeles i aarlige portioner paa kr. 400,00—800,00 til norske læger og deres enker. Fast ansatte sanitetsofficerer og deres enker er altid fortrinsberettiget. Forøvrig skal de samme regler følges, som til enhver tid er fastsat i understøttelsesforeningens statutter. — En række personer, som er nævnt i givernes testamente, skal oppebære renterne av legatet, saalænge de lever.«

1 mai. **Kongelig resolution**, hvorved der i henhold til lov om brandvæsenet av 15 august 1908 § 19 meddeles godkjendelse av den av Flekkefjords bystyre i møte den 30 november 1914 fattede beslutning om forhøielse av den aarlige løn for feiermesteren sammesteds til kr. 1200,00 fra 1 januar 1915 at regne.

1 mai. **Kongelig resolution**, hvorved det i medhold av § 8 i de ved kongelig resolution av 29 juli 1890 med flere senere resolutioner approberte regler for Postvæsenets Hjælpekasse bestemmes, at samme reglers § 1 herefter skal lyde saaledes:

»Hjælpekassens hensigt er at yde pengehjælp til trængende enker og barn efter avdøde postbestillingsmænd av de i § 2 nævnte klasser, til avgaaede postbestillingsmænd, som har beklædt nogen av disse bestillinger, forsaavidt de paa grund av sygdom eller lignende har maattet ta avsked uten at ha erhvervet tilstrækkelig pension, til uforsørgede barn efter postembedsmænd, der har tilhørt nogen av de samme bestillingsklasser, samt til forældre av avdøde tjenestemænd i forannævnte klasser, naar den avdøde helt eller hovedsagelig har været vedkommendes forsørger.«

1 mai. **Kongelig resolution**, hvorved §§ 15 og 19 i det ved kongelig resolution av 12 novembor 1907 stadfæstede reglement for Kongeriket Norges Hypotekbank herefter skal lyde saaledes:

§ 15. 1 mai.

a) Bortset fra de i næste paragraf omhandlede tilfælde maa laan mot sikkerhet i fast eiendom kun tilstaaes efter særskilt optat takstforretning.

I takstforretningen skal der meddeles en nøiagtig beskrivelse over eiendommens beliggenhet, utstrækning, bygninger, herligheter eller mangler samt i det hele alle oplysninger, som utkræves til en sikker bedømmelse av eiendommens værdi, ved byeiendomme saaledes navnlig forklaring om den leie, den indbringer eller kunde antages at ville indbringe i tilfælde av bortleie, brandtakst og skattetakst, ved landeiendomme beskrivelse over skogen, jordsmonnets beskaffenhet og opdyrkning samt en skjønsmæssig forklaring om den gjennemsnitlige størrelse av avling og besætning. Direktionen utfærdiger skemaer, hvorefter disse oplysninger skal avgives.

Ved bedømmelsen av takstenes paalidelighet har direktionen eller administrationerne for landeiendommes vedkommende at ta hensyn til skyldmarkens gjennemsnitspris i vedkommende tinglag.

b) Direktionen kan, hvor dette findes paakrævet, bestemme, at taksten over skog skal avholdes efter foretat maaling, bonitering og beregning av skogens aarlige nettoavkastning.

Taksten avholdes av bankens skogtaksator og en av bankens faste takstmænd.

§ 19. De laanebeløp, hvorfor eiendomme paa landet antages som sikkerhet, maa ikke overstige $^6/_{10}$ av takstsummen for dyrket og udyrket jord samt skoggrund med underskog og $^4/_{10}$ av takstsummen for brukets nødvendige hus. Disse hus ansættes hver for sig kun til den værdi eller den del av deres værdi, som findes at svare til driftens virkelige behov og til hver bygnings nytte og fordel for bruket.

Hus paa landet forøvrig, som staar paa eiendoms- eller fæstet grund, kan likeledes antages som pant for indtil $^4/_{10}$ av husenes værditakst:

a) i strøk, der grænser til kjøpstad eller ladested,

b) i strøk, der er undergit bygningslovgivningens forskrifter.

Laan mot pant i bygninger paa fæstet grund maa kun tilstaaes, saafremt der er tilveiebragt sikkerhet for, at fæstet ikke utløper eller uten bankens samtykke kan utløpe eller bortfalde, saalænge laanet hviler paa eiendommen.

Hus paa landet, der er pantsat til banken, blir at besigtige av bankens takstmænd, saa ofte saadan besigtigelse av direktionen eller vedkommende administration findes paakrævet.

Paa ubebyggede tomter paa landets grund kan utlaanes indtil $^3/_{10}$ av takstsummen.

1 mai. Efter takst avholdt i henhold til § 15 b kan laanes indtil $^{3}/_{10}$ av den takstsum, skogen værdsættes til efter den aarlige avkastning, skogbunden under en forsvarlig drift antages at kunne avgi.

1 mai. **Kongelig resolution**, hvorved rikets bestyrelse under Kongens forestaaende reise til Vestlandet i henhold til grundlovens § 13 overdrages til statsraadet, som ogsaa bemyndiges til at anordne, hvorledes der i forfaldstilfælde skal forholdes med bestyrelsen av de forskjellige regjeringsdepartementer.

3 mai. **Stortingsbeslutning** [1]) om ordning av amtsskoler, folkehøiskoler m. v.

3 mai. **Skrivelse** *) fra Utenriksdepartementet, hvorved i henhold til lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at det indtil videre skal være forbudt at utføre fra riket:

Asbest, raa, med undtagelse av den som er utvundet i Norge og ledsaget av oprindelsesbevis; arbeider av asbest, ogsaa iblandet med andre stoffe eller i forening med andet materiale.

Denne bestemmelse træder i kraft den 5 dennes.

---

*) Bekjendtgj. 19 mai i Lovtid. 1ste avd. nr. 20.

[1]) Se tillæg til indst. S. I. B., jfr. indst. S. I. B. (St. prp. nr. 2, indtægtsbudgettets hovedp. V, kap. 4, tit. 2,2, utgiftsbudgettets hovedp. V, kap. 5, tit. 1—27 samt tit. 29 og hovedp. V, kap. 1, tit. 16). St.tid. s. 1294—1295.

Beslutningen er saalydende:

Efternævnte paragraf i reglerne for ordningen av amtsskoler samt folkehøiskoler og andre ungdomsskoler med statsunderstøttelse skal lyde som følger:

§ 9. De i § 1 omhandlede skoler kan erholde bidrag av den aarlige bevilgning til stipendier for trængende elever saaledes:

a. Det tredobbelte av, hvad amtstinget bevilger vedkommende skoler av amtskassen i samme øiemed indtil et beløp, som svarer til kr. 1,00 pr. skolesøkende elev pr. skolemaaned.

b. Det dobbelte av, hvad der av amtskassen bevilges utover dette.

c. Forsaavidt og i den utstrækning, som Stortinget dertil har git bevilgning, kan der direkte av statsmidler tilstaaes trængende elever opholdsstipendier efter departementets nærmere bestemmelse. Disse stipendier kan for folkehøiskolernes og de andre private ungdomsskolers vedkommende utdeles ogsaa til elever fra det amt, hvori vedkommende skole ligger.

De under a og b nævnte stipendiebeløp fordeles mellem skolernes elever av amtsskolestyret efter indstilling fra vedkommende bestyrer.

Som regel bør stipendierne ikke være over kr. 120,00.

De, som har mottat stipendium, er pligtige til at delta i hele det kursus, stipendiet gjælder, medmindre særlige omstændigheter er til hinder derfor; i saa fald reduceres stipendiebeløpet i et passende forhold.

Skrivelse fra Forsvarsdepartementet, Marinen, til overlodsen i det vestenfjeldske distrikt, hvorefter kystlodslovens § 5 (l. 15/8 1911, nr. 8) ikke antages at gi adgang til at inddra certifikatet for en kystlods, som lider av tæring. 4 mai.

Skrivelse fra Forsvarsdepartementet, Marinen, til kommanderende admiral, hvori uttales, at nationale underofficerers tjeneste ved nøitralitetsvernet ikke blir at medregne i den planmæssige øvelsestid, idet indkaldelse til nøitralitetsvernet er foretat i henhold til vernepligtsloven uavhængig av bestemmelserne i vedkommende korpsplaner. 4 mai.

Skrivelse fra medicinaldirektøren til en distriktslæge i anledning av en forespørsel, om der er adgang til, naar særegne grunde gjør det ønskelig, at holde helseraadsmøte for lukkede dører. Medicinaldirektøren henviser til veiledning av 9 februar 1861 for ordførere i helseraad, hvor det bl. a. er anført, at helseraadenes forhandlinger bør, forsaavidt ikke særegne grunde i enkelte tilfælde findes at tale derimot, holdes for aapne dører. Likeledes henvises til analogien fra formandskapslovens § 37, hvorefter repræsentantenes møter holdes for aapne dører, medmindre det motsatte ved stemmeflerhet besluttes. 5 mai.

Spørsmaalet, om forhandlingene i helseraadet skal ske for lukkede dører, antages derfor at maatte avgjøres ved stemmeflerhet i de enkelte tilfælde, da særegne grunde antages at være tilstede, som taler imot at møtet holdes for aapne dører. Grunden bør i tilfælde specielt anføres i forhandlingsprotokollen.

Stadfæstelse — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av enkefru Hanna Fleischer ved gavebrev av 18 december 1914 oprettede legat »Sogneprest Fleischers Minde« til bedste for Bjørnør prestegjeld samt paa de under 18 december 1914 og 26 mars 1915 utfærdigede statutter for dette legat. 7 mai.

Stadfæstelse — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av frøken Anna Margaretha Wiibe ved testamente av 21 september 1907 oprettede legat for trængende barn i Porsgrund samt paa de under februar 1915 utfærdigede statutter for dette legat. 7 mai.

Skrivelse*) fra Landbruksdepartementet, hvorved i medhold av lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at det indtil videre er forbudt at utføre fra riket: 7 mai.

*) Bekjendtgj. 19 mai i Lovtid. 1ste avd. nr. 20.

7 mai. Ben, talg og fett fra drøvtyggere, med undtagelse av benfett, der er utvundet i Norge og ledsaget av oprindelsesbevis.

Denne bestemmelse træder i kraft den 10 mai førstkommende.

10 mai. **Nye bruksregler** *) for Volhaugen statsalmenning i Værdalen approbert av Landbruksdepartementet 10 mai 1915.

10 mai. **Skrivelse** fra Kirkedepartementet til skoledirektøren i Kristiansand i anledning av følgende spørsmaal fra et herreds skolestyre:

1. Har de stemmeret i et kredsmøte for en bruksskole, som er over 25 aar, ansat ved bruket,
   a) men ikke har barn?
   b) men har sine barn paa en privatskole?
2. Hvor har de stemmeret, som har barn paa en privatskole, er over 25 aar, arbeider ved et bruk og har et litet hus i en anden skolekreds, for hvilket der betales litt skat?

Herom uttaler departementet:

Ad 1 a og b: Stemmeret ved kredsmøter for bruksskoler har bare de forældre, hvis barn søker folkeskolen. Søker barnene privatskoler, har forældrene ikke stemmeret i kredsmøter for bruksskolen.

Ad 2. Bor de heromhandlede forældre saa langt fra bruksskolen, at deres barn ikke vilde ha kunnet søke brukets folkeskole, har de stemmeret i den kreds, hvor de er bosittende. Bor forældrene saaledes til, at deres barn hadde kunnet søke brukets folkeskole (om de ikke hadde søkt privatskole), har de ikke stemmeret ved kredsmøter for bruksskolen, da de ikke har barn ved bruksfolkeskolen, kfr. hvad der er uttalt under spørsmaal 1. Det gjør i denne henseende ingen forskjel, om en bruksarbeider er eier av fast eiendom (hus) eller ikke.

10 mai. **Skrivelse** fra Kirkedepartementet til skoledirektøren i Hamar i anledning av en sak, som et herredsstyre har besluttet at indhente departementets uttatelse om. Saken gjælder spørsmaalet om, hvorvidt en lærer som bruker av en skolejord har dispositionsret over de trær, som vokser paa skolejorden.

Herom uttaler departementet:

Saavidt man kan forstaa av lærerens uttalelser, er der ikke her tale om utnyttelsen av skog (i egentlig forstand), som er tillagt vedkommende lærerjord, men om hugst av trær, som er vokset op paa lærerjordens havn, hvor læreren hadde uind-

*) Bekjendtgj. 19 mai i Lovtid. 1ste avd nr. 20, hvor bruksreglerne er indtat.

skrænket ret til den fulde avkastning samt til at foreta de kulturarbeider, som han ansaa hensigtsmæssige. 10 mai.

Er saaledes den samlede eiendom tillagt læreren, har han selvfølgelig ret til at aavirke i havnegangen ikke alene ved havning, men ogsaa ved hugst av trær, naar bestanden ikke forringes, og indtægtene har han fuld raadighet over. Aavirkes ikke aarlig, men med visse aars mellemrum, maa bedømmelsen av spørsmaalet om træbestandens forringelse ha til grundlag tilstanden ved den nuværende brukers tiltrædelse. Har han ikke nu hugget sterkere, end at den tilbakeværende bestand av underskog og trær er likesaa god som den var ved tiltrædelsen, har han fuld ret til salgssummen, som han kan gjøre med, hvad han vil. Men forutsætningen er da som sagt, at jordeiendommen i sin helhet er tillagt læreren uten indskrænkning.

Skrivelse fra Arbeidsdepartementet, Poststyrelsen: 10 mai.

Ifølge indløpet skrivelse av 6 f. md. fra Utenriksdepartementet vil den brjtiske koloni Syd Nigeria træde ut av Verdenspostkonventionen fra 12 januar 1916 at regne.

Skrivelse fra Arbeidsdepartementet, Poststyrelsen: 11 mai.

Ifølge en fra Utenriksdepartementet mottat skrivelse av 26 mars d. a. til Arbeidsdepartementet har Britisk Nord Borneo tiltraadt den internationale overenskomst om utveksling av brev og æsker med angit værdi, fra 1 april 1915 at regne. Tiltrædelsen gjælder dog ikke utveksling av værdiæsker.

Skrivelse*) fra Utenriksdepartementet, hvorved i henhold til lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at det indtil videre skal være forbudt at utføre fra riket: 12 mai.

Alle slags smøremidler med undtagelse av oljer av fisk og andre sjødyr.

Samtidig er de under 25 februar og 26 mars d. a. utfærdigede forbud mot utførsel fra riket av henholdsvis smøremidler, der helt eller delvis fremstilles av faste eller flytende mineralske oljer, og av smøremidler, som helt eller delvis fremstilles av vegetabilske oljer eller vegetabilske fettstoffe, ophævet.

Denne bestemmelse træder i kraft straks.

Lov*)[1]) om forsikring av sjøfolks ombordværende eiendele mot krigsfare. 14 mai. Nr. 1.

*) Bekjendtgj. 19 mai i Lovtid. 1ste avd. nr. 20.

[1]) St. besl. 24 april. Se Ot. prp. nr. 13. Indst. O. nr. 34. St.tid., forh. i Ot. s. 430—433; i Lt. s. 157.

14 mai. Nr. 1. § 1. Den ved lov om forsikring av norske fartøier mot krigsfare av 21 august 1914 oprettede krigsforsikring skal utrede erstatning til fartøiets bemanding for tap, forvoldt ved skibsulykke, som dækkes av forsikringen.

Erstatningsbeløpet utgjør:

For skibsfører	kr.	600,00
» 1ste styrmand	»	400,00
» 1ste maskinist	»	400,00
» 2den styrmand	»	300,00
» 2den maskinist	»	300,00
» hver av bemandingen forøvrig	»	200,00

Hvis vedkommende omkommer ved ulykken, utbetales beløpet til hans efterlatte.

§ 2. Utgiftene ved heromhandlede forsikring utlignes efter krigsforsikringens ophør overensstemmende med bestemmelserne i loven av 21 august 1914 § 10 paa de forsikrede fartøier.

§ 3. Denne lov træder i kraft straks og gjælder, indtil Kongen ophæver den.

Den provisoriske anordning av 10 oktober 1914 om forsikring av sjøfolks ombordværende eiendele mot krigsfare ophæves.

14 mai. Nr. 2. **Lov***)[1]) om forandring av § 34 i fundasen for det kongelige norske Frederiks universitet i Kristiania av 28 juli 1824.[2])

Lov indeholdende fundas for det kongelige norske Frederiks universitet i Kristiania av 28 juli 1824 § 34 skal herefter lyde saaledes:

§ 34. Ved den medicinske embedseksamen har kandidaten, dels ved skriftlig, dels ved mundtlig prøve, at gjøre rede for sine kundskaper i kemi, anatomi og fysiologi, farmakologi, patologi, terapi og kirurgi, fødselsvidenskap og statsmedicin.

14 mai. Nr. 3. **Lov***)[3]) om forandringer i og tillæg til lovgivningen om Høiesteret.

§ 1. Forskriftene i lov om Høiesteret av 12 september 1818 § 6, jfr. lov av 21 juni 1886 § 1, første led, forandres derhen, at værdigrænsen for anke til Høiesteret skal utgjøre 2000 kroner og gjælde alle saker, som angaar en formuesværdi.

---

*) Bekjendtgj. 19 mai i Lovtid. 1ste avd. nr. 20.

[1]) St. besl. 24 april. Se Ot. prp. nr. 21. Indst. O. nr. 43. St.tid., forh. i Ot. s. 442—448; i Lt. s. 160.

[2]) Jfr. lov av 17 september 1845 § 11. kgl. res. av 30 mai 1914 (reglement.) indtat i Lovtid. 2den avd. s. 192, og 26 mars 1915 (forandring i reglem.) indtat i Lovtid. 2den avd. s. 97.

[3]) St.besl. 24 april. Se Ot. prp. nr. 5. Indst. O. nr. 47. St.tid. forh. i Ot. s. 437—442; i Lt. s. 159—160.

Ved anke til forandring eller ophævelse skal det, som i underinstansen er tilkjendt den ankende part, holdes utenfor beregningen av den værdi, saken angaar. Ved anke til forandring medregnes heller ikke de krav eller dele av krav, som er tilkjendt den anden part, og som ankepaastanden ikke bestrider. Ved anke til stadfæstelse skal det, som er tilkjendt saksøkeren, lægges til grund for værdiberegningen, hvis det er han, som anker, men holdes utenfor beregningen, hvis det er saksøkte, som anker. 14 mai. Nr. 3.

Det paahviler den ankende part i tvilstilfælde at gjøre det sandsynlig, at værdien av ankesakens gjenstand naar op til den fastsatte grænse.

§ 2. Naar den ankende part har hat ordet i en sak, som behandles mundtlig, og retten enstemmig finder, at det, han har anført, er utilstrækkelig til at begrunde hans ankepaastand, kan den stanse al videre forhandling og opta saken til dom, efterat der er git den indstevnte part anledning til at nedlægge sin paastand.

§ 3. I lov av 15 juli 1839, indeholdende forandringer i og tillæg til loven om Høiesteret av 12 september 1818, skal § 13 lyde saaledes:

Har nogen part eller advokat med hensyn til uttoget eller til opgave av bevisstedene ikke tilbørlig forberedt bevisførselen, eller har han indtat overflødige ting i uttoget, eller foranlediget overflødige reproduktioner av karter eller skisser, kan han ved dommen i saken ilægges bøter. Likeledes kan det paalægges ham helt eller delvis at erstatte de utgifter, som ved hans forhold er paaført det offentlige.

§ 4. Forskriftene i lov av 4 februar 1905 § 12 om deling av Høiesteret i to avdelinger til paadømmelse av saker, som behandles mundtlig, og forskriftene i lov av 30 mai 1891 om overførelse av civile høiesteretssaker til skriftlig behandling forblir fremdeles i kraft indtil utgangen av Høiesterets første session 1920.

§ 5. Denne lovs § 1 kommer ikke til anvendelse paa saker, som allerede er indanket til Høiesteret før lovens ikraftträden.

Lov*)[1]) om, at lov av 18 september 1909 om anvendelsen av det beløp, hvormed laste- og fyravgiften overstiger kr. 2 200 000,00, sættes ut av kraft for budgetterminen 1915—1916. 14 mai. Nr. 4.

---

*) Bekjendtgj. 19 mai i Lovtid. 1ste avd. nr. 20.

[1]) St.besl. 24 april. Se Ot.prp. nr. 12 samt Ot.prp. nr. 22 og 26 (for 1914). Dok. nr. 23. Indst. O. nr. 45. St.tid., forh. i Ot. s. 433—437; i Lt. s. 157—159.

14 mai. Nr. 4. Lov av 18 september 1909 om anvendelsen av det beløp, hvormed laste- og fyravgiften overstiger kr. 2 200 000,00, skal ikke være gjældende for budgetterminen 1915—1916.

14 mai. **Plakat***) indeholdende forandring i plakat av 16 juli 1907 m. v. angaaende indførsel av husdyr og smitteførende gjenstande.

I kraft av lov om foranstaltninger mot smitsomme husdyrsygdomme av 14 juli 1894 § 17 (jfr. lov av 26 mai 1899) bestemmes herved, at punkt II i de ved kongelig plakat av 16 juli 1907 (kfr. plakater av 27 november 1908, 28 april, 18 oktober, 10 november og 1 december 1911, 9 og 22 februar, 30 mars, 21 juni og 11 oktober 1912, 17 december 1914 og 14 januar 1915) fastsatte bestemmelser om indførsel av husdyr og smitteførende gjenstande indtil videre skal lyde saaledes:

II. Storfæ, faar og gjeter kan indføres fra Sverige, med undtagelse av Malmøhus, Kristianstads, Hallands og Kronobergs län, til livdyr eller til slagtning paa følgende vilkaar:

1. a) pr. jernbane direkte til Fredrikshald eller til Kristiania over Fredrikshald eller Kongsvinger eller ad nærmeste landevei til direkte indlastning i jernbanevogn paa Kornsjø station, hvorfra dyrene føres snarest mulig pr. jernbane til Fredrikshald eller Kristiania, b) sjøværts direkte til Fredrikshald eller Kristiania, c) pr. jernbane direkte til Trondhjem til slagtning i denne by.
2. Det skal ved en attest, utstedt av autorisert svensk dyrlæge, godtgjøres, at dyrene ikke er eller i de nærmest forutgaaende 6 maaneder har været angrepet av ondartet smitsom husdyrsygdom, saasom kvægpest, miltbrand, mund- og klovsyke eller ondartet lungesyke, og at dyrene kommer fra et distrikt, hvor der ikke for tiden optræder eller i de sidst forløpne 6 maaneder har optraadt saadan sygdom som foran nævnt, samt at dyrene ikke i de nærmest forutgaaende 6 maaneder er indført fra utlandet.
3. Dyrene skal være merket eller i attesten saaledes beskrevet, at deres identitet kan tilfredsstillende konstateres.
4. Dyrene skal ved ankomsten føres til de indhegnede, for saadant øiemed reserverte kvægtorv, hvor de blir at underkaste undersøkelse av vedkommende kommunale dyrlæge.
5. Det kvæg, der agtes solgt som livdyr, skal opstaldes i særskilt avdeling paa det kommunale fjøs i 48 timer,

---

*) Bekjendtgj. 19 mai i Lovtid. 1ste avd. nr. 20.

helligdage ikke iberegnet, og i denne tid undersøkes 14 mai.
med tuberkulin.

6. Det kvæg, der ved denne undersøkelse findes lidende av eller mistænkt for tuberkulose, merkes i huden med et indbrændt tydelig T.
7. Det kvæg, der indføres for at sælges til slagt, skal paa samme vis merkes med et i huden indbrændt tydelig S.
8. De med T og S brændemerkede dyr skal inden 4 døgn efter indførselen slagtes overensstemmende med de nærmere bestemmelser, som Landbruksdepartementet fastsætter. Dyr, som indføres til Kristiania eller Fredrikshald, skal henstaa paa karantænefjøset, indtil de føres direkte fra dette til slagteren. Dog kan dyr, indført til Fredrikshald, føres direkte med jernbanen fra karantænefjøset i Fredrikshald til umiddelbar slagtning i Kristiania, naar de ved den paa karantænefjøset i Fredrikshald foretagne undersøkelse findes fri for tegn paa ondartet smitsom sygdom. Karantænefjøsets bestyrer skal i fjøsets protokol anføre, hvorhen de fra karantænefjøset fjernede dyr føres for at slagtes, samt har at underrette vedkommende politikammer om, hvor slagtning av karantænerte dyr finder sted, forsaavidt saadan slagtning skal ske utenfor kommunalt slagtehus.
9. Karantænefjøset blir at holde strengt avsperret for publikum, indtil sundhetsundersøkelse av samtlige indførte dyr har fundet sted, og dyrene er fundet fri for tegn paa ondartet smitsom husdyrsygdom.
10. Kvæg, der ved undersøkelse findes fri for tuberkulose, skal paa en iøinefaldende maate være merket med ordet »Sund« samt aarstallet for den stedfundne undersøkelse.
11. Som erstatning for de med heromhandlede undersøkelse, merkning, opstaldning og foring av dyrene samt anskaffelse av tuberkulin, instrumenter, fjøsets rensning og desinfektion m. v. forbundne omkostninger skal vedkommende kommune være berettiget til at avkræve importøren en av kommunestyret fastsat og av Landbruksdepartementet godkjendt avgift for hvert dyr.
12. Landbruksdepartementet bemyndiges til forøvrig at fastsætte nærmere bestemmelser angaaende den her omhandlede imports ordning med hensyn til dyrenes slagtning, deres undersøkelse og merkning samt attester og protokoller m. v.

Disse bestemmelser træder i kraft straks.

14 mai. **Kongelig resolution***), hvorved i medhold av lov av 11 juni 1857 om avgift til kommunekassen av hunder i kjøpstæderne og visse ladesteder approberes forslag til forholdsregler vedkommende erlæggelsen av hundeavgift i ladestedet Sandnes som gjældende istedenfor de ved kongelig resolution av 14 april 1877 approberte forholdsregler om samme emne.

14 mai. **Kongelig resolution****), hvorved der i henhold til lov av 6 juni 1891 om politivedtægter for rikets herreder, jfr. lov nr. 3 av 12 juni 1914 og lov av 22 mai 1875 om offentlige forestillinger m. v., meddeles stadfæstelse paa den av herredsstyret for Gamviks herred, Finmarkens amt, den 11 august og 9 december 1914 og 31 mars 1915 vedtagne beslutning til politivedtægter, som skal træde istedenfor de ved kongelig resolution av 29 mai 1901 stadfæstede politivedtægter for Tanens herred, hvorfra Gamviks herred er utskilt ved kongelig resolution av 30 september 1913.

14 mai. **Kongelig resolution*****), hvorved de i lov om erhvervelse av skog av 18 september 1909 §§ 2 og 3 fastsatte grænser for koncessionsfri erhvervelse av skog nedsættes i medhold av samme lovs § 4 for Ytre Rendalens herred, Hedemarkens amt, til 50 ha.

Denne bestemmelse træder i kraft straks.

14 mai. **Kogelig resolution†)**, hvorved der i medhold av lov om fredning av ferskvandsfisk av 30 mai 1894 § 1 fastsættes fiskeriregler for Finnas vasdrag inden Findalens statsalmennings omraade i Lom og Vaage herreder, Kristians amt.

14 mai. **Kongelig resolution††)**, hvorved der i henhold til § 101 i lov om bygsningsvæsenet i Kristiania av 26 mai 1899, jfr. tillægslov av 16 mai 1913, meddeles approbation paa Kristiania bystyres beslutninger i møter den 9 juli 1914 og 25 februar 1915 angaaende forandringer i og tilføielser til §§ 29, 30, 39, 53, 57, 71, 74, 88, 95 og 98 i nævnte lov, dog saaledes, at forandringen i § 98 er omredigert.

---

*) Bekjendtgj. 19 mai i Lovtid. 1ste avd. nr. 20, hvor reglerne er indtat.

**) Bekjendtgj. 19 mai i Lovtid. 1ste avd. nr. 20, hvor politivedtægtene er indtat.

***) Bekjendtgj. 19 mai i Lovtid. 1ste avd. nr. 20.

†) Bekjendtgj. 19 mai i Lovtid. 1ste avd. nr. 20, hvor fiskerireglerne er indtat.

††) Bekjendtgj. 19 mai i Lovtid. 1ste avd. nr. 20, hvor de approberte bestemmelser er indtat.

Kongelig resolution*), hvorved i henhold til § 88,2 i lov om bygningsvæsenet av 27 juli 1896 bestemmes, at nævnte lov skal være gjældende for et strøk ved Ski station i Kraakstads herred inden de av Kraakstads herredsstyre i møte den 4 december 1914 vedtagne grænser, dog saaledes, at de i bygningslovgivningen indeholdte forskrifter for bygningers opførelse og reparation ikke skal være gjældende for de for gaardsbruk nødvendige bygninger, herunder indbefattet vaaningshus for gaardbrukernes eget behov, naar bygningen ikke opføres i mer end 2 hele etager uten beboelsesværelser paa loftet, ligger i en avstand av mindst 50 meter fra naboeiendom og forøvrig opføres under iagttagelse av de i bygningslovens § 91 indeholdte bestemmelser med hensyn til areal og avstand. 14 mai.

Forinden de i foranstaaende bestemmelse omhandlede bygninger opføres, skal dog skriftlig anmeldelse om opførelsen være indgit til bygningskommissionen og dennes samtykke skal være meddelt. Anmeldelsen skal indeholde oplysninger om bygninggens anvendelse, beskaffenhet, dimensioner og avstand fra vei, naboeiendom og andre bygninger.

Ved opførelse av de her omhandlede bygninger blir de i Kraakstads sundhetsregler indeholdte bestemmelser for bygningers opførelse m. v. at iagtta.

Kongelig resolution**), hvorved i henhold til § 88, 2den passus, i lov om bygningsvæsenet av 27 juli 1896 bestemmes, at nævnte lov skal være gjældende for et strøk av Hetlands herred indenfor de av Hetlands herredsstyre i møte den 12 februar 1915 fastsatte grænser. 14 mai.

Strøket kaldes Hinna bygningsdistrikt (avmerket paa et under saken fremlagt kart).

Kongelig resolution***), hvorved der i henhold til § 99 i lov om bygningsvæsenet i Bergen av 19 april 1899 meddeles approbation paa de av Bergens bystyre i møte den 28 december 1914 vedtagne tillægsbestemmelser til nævnte lov, — dog med nogen forandringer. 14 mai.

Kongelig resolution†), hvorved der i henhold til lov om veivæsenet av 21 juni 1912 § 66, femte led, meddeles stadfæstelse paa den av Bratsbergs amtsting i 1915 fattede beslutning om, at den av amtstinget i 1914 vedtagne, ved konge- 14 mai.

*) Bekjendtgj. 19 mai i Lovtid. 1ste avd. nr. 20, hvor grænserne er beskrevet.

**) Bekjendtgj. 19 mai i Lovtid. 1ste avd. nr. 20, hvor grænserne er beskrevet (§ 1), jfr. nr. 22, s. 323 (rettelse).

***) Bekjendtgj. 19 mai i Lovtid. 1ste avd. nr. 20, hvor de approberte bestemmelser er indtat.

†) Bekjendtgj. 19 mai i Lovtid. 1ste avd. nr. 20.

14 mai. lig resolution av 17 oktober samme aar stadfæstede veiplakat for Skaatø herred kun skal gjælde for hovedveiene i nævnte herred.

14 mai. **Kongelig resolution**, hvorved bestemmes:

I. Kateketembedet i ladestedet Langesund og kaldskapellaniet i Bamle prestegjeld i Kristiansand stift blir at nedlægge fra 1 juli 1915 at regne.

II. Fra samme dag skal ladestedet Langesund fraskilles Bamle prestegjeld og overgaa til et eget sognekald, hvis sogneprest tillægges:

a) de av stedet faldende prestelige indtægter, deriblandt erstatning for avløst betaling for kirkelige handlinger og for avløst høitidsoffer, beregnet efter en maalestok av henholdsvis 32 og 83 øre pr. menighetslem;

b) i henhold til lov om salg av det overflødige av embedsgaarder av 19 juni 1882 § 14, sidste punktum, indtil videre et bidrag av Prestegaardsfondet paa kr. 200,00 aarlig;

c) et lønsbidrag av Langesunds kommune, svarende til hvad der til enhver tid maatte tiltrænges for at bringe de under a) og b) nævnte indtægter op i kr. 2800,00 aarlig;

d) den nedenfor nævnte husleiegodtgjørelse.

III. Sognepresten i det gjenværende Bamle prestegjeld tillægges:

1) samtlige av sognet faldende prestelige indtægter, deriblandt erstatning for avløst høitidsoffer, beregnet efter en maalestok av 25 øre pr. menighetslem;

2) et lønsbidrag av Bamle og Stathelle kommuner paa kr. 500,00 aarlig, at utbetale med en fjerdedel hvert kvartal.

Hertil kommer bruken av Bamle prestegaard med tilliggende rettigheter og forpligtelser, deriblandt til at avdra og forrente de paa det nuværende sognepresteembede hvilende laan.

IV. Efter Kristiansands biskops nærmere bestemmelse blir gudstjenesterne i Bamle prestegjeld at fordele saaledes:

I hovedkirken og Herre kapel forrettes henholdsvis 31 og 12 ganger aarlig, i Stathelle holdes formiddagspræken paa 12 søn- og helligdage aarlig, og paa de øvrige søndage holdes formiddagspræken i Vestbygden.

I Bamle blir der at avholde konfirmation to ganger aarlig i hovedkirken og én gang aarlig i kapellet, saaledes at konfirmantene forberedes i sommerhalvaaret saavel ved hovedkirken som ved kapellet og paa Feset i Vestbygden og i vinterhalvaaret ved hovedkirken alene.

V. I henhold til den geistlige lønningslov av 14 juli 1897 § 29, 2det led, fastsættes den husleiegodtgjørelse, som sognepresten i Langesund tilkommer av kommunen, indtil videre til kr. 400,00 aarlig, overensstemmende med bystyrets beslutning av 30 december 1914. 14 mai.

VI. — — — — — — — — — — — — — — — —

VII. — — — — — — — — — — — — — — — —

Kongelig resolution, hvorved stadfæstelse meddeles paa en forandring i § 1 i det ved kongelig resolution av 30 juni 1900, jfr. kongelig resolution av 19 juni 1914, approberte reglement for den Retsmedicinske Kommission og de retsmedicinske sakkyndige, hvorefter § 1 i sin helhet skal lyde saaledes: 14 mai.

Som faste retsmedicinske sakkyndige, der efter straffeproceslovens § 192 har at tjenstgjøre, medmindre særegne omstændigheter er til hinder derfor eller gjør det utilraadelig, ansees:

a) i medicinsk-kemiske spørsmaal: De, der av Justis- og Politidepartementet dertil maatte bli beskikket.

b) i psykiatriske spørsmaal:
   1. Universitetslæreren i psykiatri. Direktører (bestyrere) og paa længere tid end 1 aar ansatte underordnede læger ved sindssykeasyler, amtslæger ansat i henhold til lov nr. 2 av 27 juni 1891 § 2 eller i henhold til lov nr. 1 av 26 juli 1912 § 7, og av Justis- og Politidepartementet ansatte politi- og fængselslæger.
   2. Andre læger, som dertil av Justis- og Politidepartementet maatte bli beskikket.

c. i andre retsmedicinske spørsmaal:
   1. Universitetslæreren i retsmedicin, amtslæger, ansat i henhold til lov nr. 1 av 26 juli 1912 § 7, stadsfysici, stadslæger og distrikslæger og av Justis- og Politidepartementet ansatte politi- og fængselslæger.
   2. Andre læger, som dertil av Justis- og Politidepartementet maatte bli beskikket.

Derhos skal paa henstillen av den Retsmedicinske Kommission dennes faste eller tilforordnede medlemmer kunne opnævnes som sakkyndige.

Kongelig resolution[1]), hvorved bestemmes: 14 mai.

I. Fra 1 juli 1915 oprettes et politifuldmægtigembede i Kristiansand med gage av statskassen kr.

---

[1]) Se St. prp. nr. 1, hovedp. VI, kap. 1—8. Indst. S. XXII A. St.tid. s. 930—946 (Justisdepartementets civile budget).

Stortinget bevilget (under post I) bl. a. gage kr. 800,00 til en fast formand i Bergens vergeraad.

Beslutningens post II er saalydende:

14 mai. 2400,00 + 2 alderstillæg å kr. 200,00 efter 3 og 6 aars tjenestetid, hvorhos fra samme tid den nuværende politiassistentbestilling sammesteds inddrages.

II. Fra 1 juli 1915 oprettes et midlertidig politifuldmægtigembede i Aalesund med gage kr. 2400,00, hvorav Aalesunds kommune betaler kr. 400,00, samt av statskassen 2 alderstillæg å kr. 200,00 efter 3 og 6 aars tjenestetid, hvorhos fra samme tid den nuværende midlertidige politiassistentbestilling sammesteds inddrages.

III. Fra 1 juli 1915 oprettes et midlertidig politifuldmægtigembede i Kristiansund med gage kr. 2400,00, hvorav Kristiansunds kommune betaler kr. 400,00, samt av statskassen 2 alderstillæg å kr. 200,00 efter 3 og 6 aars tjenestetid, hvorhos fra samme tid den nuværende midlertidige poltiassistentbestilling sammesteds inddrages.

IV. Fra 1 juli 1915 oprettes et politifuldmægtigembede i Bodø med gage av statskassen kr. 2400,00 + 2 alderstillæg å kr. 200,00 efter 3 og 6 aars tjenestetid, hvorhos fra samme tid den nuværende politiassistentbestilling inddrages.

V. Ved beregningen av alderstillæggene for politiadjutanten i Bergen medregnes tidligere tjeneste som politifuldmægtig eller politiassistent.

14 mai. **Kongelig resolution**, hvorved bestemmes:

1. Fra 1 juli 1915 overføres gnr. 49 brnr. 19, Reguleringsstykket, av skyld mark 0,01, fra Vaaler herred, prestegjeld, lensmandsdistrikt og tinglag i Hedemarkens amt til Elverums herred, prestegjeld, lensmandsdistrikt og tinglag i samme amt.
2. Fra 1 juli 1915 overføres gnr. 73 brnr. 11, Reguleringsstykket, av skyld mark 0,01, fra Elverums herred, prestegjeld, lensmandsdistrikt og tinglag i Hedemarkens amt til Vaaler herred, prestegjeld, lensmandsdistrikt og tinglag i samme amt.

14 mai. **Kongelig resolution**, hvorved Nesoddens herred i Akershus amt deles fra den tid, som amtmanden bestemmer, i to herreder, Nesoddens herred, omfattende Nesodden sogn, og Oppegaards herred, omfattende Oppegaard sogn.

De faste kontrolører ved statens filmkontrol maa finde sig i de forandringer i Pensionsvæsenets ordning, som statsmagtene maatte bestemme. Av lønnen avsættes foreløbig, saafremt vedkommende ikke paa anden maate har sikret sig pension, 6 pct. til indskud i en sparebank for senere at overføres til en pensionskasse. Avsætningen sker efterhvert som lønnen hæves.

Kongelig resolution, hvorved der paa sedvanlige betingelser tillates oprettet to nye apotek i Bergen, hvorav det ene skal lægges i nærheten av den nye jernbanestation og det andet i bydelen Møhlenpris, — for begges vedkommende paa et av Socialdepartementet nærmere fastsat sted. 14 mai.

Kongelig resolution, hvorved takstene for ilgods, fragtgods, kjøreredskaper og levende dyr ved Urskog—Hølandsbanen midlertidig forhøies overensstemmende med Arbeidsdepartementets forslag i foredrag av 14 mai 1915. 14 mai.

Kongelig resolution, hvorved der fastsættes et midlertidig tillæg til takstene for fragtgods ved Valdresbanen overensstemmende med Arbeidsdepartementets forslag i foredrag av 14 mai 1915. 14 mai.

Kongelig resolution, hvorved nedenstaaende regler for utlaan av den Norske Enkekasses og av Pensionskassen for Statens Tjenestemænds midler stadfæstes som trædende istedenfor de ved kongelig resolution av 1 mars 1895, jfr. resolution av 17 januar 1907, stadfæstede regler: 14 mai.

Regler for utlaan mot pant i fast eiendom av midler tilhørende den Norske Enkekasse og Pensionskassen for Statens Tjenestemænd.

§ 1. Laan mot pant i fast eiendom bevilges i reglen kun mot 1ste prioritets panteret. Dog kan laan ogsaa ydes mot prioritet efter heftelser til det offentlige og efter mindre avgifter til kommuner eller private. Skyldneren er i tilfælde pligtig at utrede alle de omkostninger, som maatte foranlediges derved, at Enkekassen (Pensionskassen) lar møte ved auktioner over pantet efter forlangende av nogen panthaver, som har prioritet foran kassen.

§ 2.

1. Mot pant i landeiendomme kan utlaanes:
   a. Uten at særskilt takst er optat, indtil halvdelen av gjennemsnitsprisen, dog ikke over kr. 750,00 pr. skyldmark, og kun forsaavidt eiendommen ikke væsentlig bestaar av skog. Ved skyldmarkens gjennemsnitspris forstaaes den for vedkommende tinglag i Det Statistiske Centralbyraas meddelelser anførte gjennemsnitspris for de sidste 5 aar.
   b. Efter optat takst indtil $^5/_{10}$ av værdien for indmark, utmark, og skoggrund samt stedsevarende og væsentlig uforanderlige herligheter, og indtil $^2/_{10}$ av de for gaardsbruket nødvendige husers værdi. Disse blir at taksere hver for sig kun til den værdi (eller den del av deres

14 mai.

værdi), som findes at svare til brukets virkelige behov og til hver bygnings nytte og fordel for bruket. Det høieste tillatte beløp maa dog ikke utlaanes, medmindre eiendommen er tilstrækkelig bebygget og bygningene brandforsikret. Hvis der ved laanebeløpets fastsættelse er tat hensyn til husenes værdi, kan det betinges, at den tilsvarende del av laanebeløpet indbetales ved passende avdrag.

2. Den ovenfor omhandlede takst blir, forsaavidt ikke lovformelig takstforretning optages, at utføre enten ved 2 paa lovlig maate opnævnte takstmænd, der senere har at avhjemle taksten til tinge, eller ved Hypotekbankens faste takstmænd, og i alle tilfælde i det væsentlige overensstemmende med reglerne for lignende takster i anledning av laan av Hypotekbanken.

§ 3.

1. Mot pant i eiendom i kjøpstad eller ladested kan utlaanes:
   a. i kjøpstad over 50 000 indbyggere . . . indtil $^6/_{10}$,
   b. i kjøpstad med fra 20 000 til 50 000 indbyggere . . . . . indtil $^5/_{10}$,
   c. i mindre kjøpstad samt i ladested . . . . indtil $^4/_{10}$,

   av den sum for hvilken vedkommende eiendom er værdsat enten ved skattetakst (ɔ: værdsættelse i henhold til skatteloven for byene av 18 august 1911 § 4 ff.) eller ved en for anledningen optat værditakst.
2. Mot pant i eiendom beliggende i et i henhold til vedkommende bys bygningslov begrænset byggebelte omkring kjøpstad indtil $^5/_{10}$ av eiendommens takstværdi, hvis vedkommende kjøpstad har mindst 50 000 indbyggere, men ellers indtil $^4/_{10}$.
3. Endvidere kan mot pant i eiendom beliggende i tæt bebygget strøk paa landet, og hvis værdi væsentlig beror paa husenes anvendelse til beboelse, utlaanes indtil $^1/_3$, og undtagelsesvis ved særlig gunstig beliggenhet indtil $^4/_{10}$ av eiendommens værditakst. I sidste tilfælde kan avdrag betinges.

§ 4. Ingen bygning antages som pant, medmindre den er opført paa eiendoms- eller arvefæstegrund og er brandforsikret enten i Norges Brandkasse eller i en gjensidig forening for brandforsikring av hus paa landet med kongelig approberte vedtægter, eller i noget privat norsk brandforsikringsselskap, som har kongelig approbation av sine vedtægter. Forsikring i andre indretninger end Norges Brandkasse maa godtages av Enkekassens (Pensionskassens) direktion for hvert enkelt pant.

§ 5. Paa skogbestand, fabrikker, sagbruk, møller eller lignende indretninger maa intet utlaanes.

§ 6. Forinden laan bevilges, har direktionen altid saavidt 14 mai.
mulig at forvisse sig om, at hverken eiendommens beliggenhet
eller beskaffenhet eller andre omstændigheter frembyder nogen
betænkelighet mot vedkommende pants antagelse. Navnlig
gjælder dette, naar et laanebeløp nærmer sig op til nogen av
de ovenfor under §§ 2 og 3 fastsatte maksimumsgrænser.

§ 7. Laan av Enkekassens og Pensionskassens midler av-
sluttes i almindelighet med 3 maaneders gjensidig opsigelses-
frist og er i reglen avdragsfri.

§ 8.

1. For byeiendomme har vedkommende pantedebitor, hvergang ny skattetakst er avholdt, at indsende meddelelse til Enkekassens direktion om den nye takstværdi.
2. For eiendomme paa landet har vedkommende debitor hvert 15de aar at tilveiebringe erklæring fra 2 mænd, hvis troværdighet paa fyldestgjørende maate bekræftes, om hvorvidt pantet i løpet av de sidst forløpne 15 aar er forringet.

§ 9. Finder Enkekassens direktion sig ikke længer fuldt forvisset om, at et pant kan ansees at yde fuldt betryggende sikkerhet, har den at kræve ny værdsættelse av pantet ved særskilt lovlig takstforretning.

Rentefoten er for tiden 5 %. Mindre laan end kr. 5000,00 paa landeiendomme og kr. 10 000,00 paa byeiendomme bevilges for tiden ikke.

Stortingsbeslutning[1]) om kjøp av Wergelandsveien 14 mai.
nr. 27 i Kristiania til militært sykehus.

Skrivelse fra Finansdepartementet til en sorenskriver om 14 mai.
beregningen av gebyrer for forkyndelse av auktionsbegjæringer efter § 2 i lov nr. 3 om pantesikkerhet for og inddrivelse av skatter og andre offentlige avgifter av fast eiendom av 3 juli 1914, naar det enkelte dokument, som undergives forkyndelse, indeholder auktionsbegjæringer vedkommende a) gaardsskat og brandkontingent av samme eiendom, eller b) gaardsskat av en række eiendomme, som tilhører samme eier (et aktieselskap).

Departementet uttaler følgende:

Under forutsætning av, at forkyndelsen av dokumenter som de omhandlede kun sker for en enkelt person, vil der i hvert tilfælde blot være at erlægge ett forkyndelsesgebyr, men i motsat fald saa mange gebyrer som antallet av de personer, for hvem forkyndelse finder sted, jfr. sportellovens § 114, 3dje punktum.

Med hensyn til spørsmaalet om adgang for rekvirenten til

---

[1]) Se St. prp. nr. 85. Indst. S. nr. 138. St.tid. s. 1491—1494.

14 mai. efter eget ønske at opstykke auktionsbegjæringen skal departementet meddele, at begjæringer om auktion over forskjellige eiendomme, tilhørende samme eier, saavidt mulig bør samles i ett dokument, saaledes at der kun blir at erlægge ett forkyndelsesgebyr for samme. Likeledes blir der selvfølgelig kun at utfærdige én begjæring vedkommende samme auktion, selv om denne vedkommer flere skatte- eller avgiftsterminer av samme eiendom. Departementet har desuten ved flere leiligheter uttalt, at ny skatteauktion ikke bør avholdes over en eiendom, over hvilken der allerede er berammet auktion for andre aars skatter eller avgifter.

18 mai. **Rundskrivelse** fra Finansdepartementet til amtmændene:

Ved lov av 23 april d. a. om forandring i de ifølge de almindelige skattelove av 18 august 1911 for landet § 110 og for byene § 102 gjældende regler om indbetaling av statsskat er det bestemt, at den for budgetterminen 1 juli 1914—30 juni 1915 paa formue og indtægt utlignede ekstraordinære forsvarsskat til staten forfalder til betaling 31 oktober 1915 og 31 mars 1916, hver gang med en halvdel, dog i intet tilfælde forinden der er hengaat fire uker fra den dag, skattelistens utlæggelse blev kundgjort, jfr. departementets rundskrivelse av 15 oktober f. a.

Over den ekstraordinære forsvarsskat blir der at avlægge særskilt regnskap og særskilte halvaarsekstrakter til samme tider som anordnet for den almindelige statsskat, jfr. departementets rundskrivelse av 27 mai 1893, 30 september 1902 og 22 april 1908.

Det er saaledes en selvfølge, at der i det nye regnskap og sammes ekstrakter kun indtægtsføres og utgiftsføres beløp, som vedkommer den ekstraordinære skat. Likeledes blir alle saker til departementet vedkommende forsvarsskatten at indsende i særskilt ekspedition.

Omhandlede statsskatregnskap og sammes ekstrakter maa utvise paa indtægtssiden.

1. Den utlignede forsvarsskat.
2. Tillæg i skatligningen.
3. Beregnede morarenter.
4. Decisionsansvar.

og paa utgiftssiden:

1. Remisser til Norges Bank.
2. Avgang i den utlignede skat.
3. Eftergit eller frafaldt av Finansdepartementet.
4. Godtgjørelse efter decision.
5. Slutningsbeholdning (mulige restanser og kontanter).

De beløp, som indkommer paa forsvarsskatten, blir at re-

mittere særskilt til Norges Bank med oplysning om, at remis- 18 mai.
sen vedkommer forsvarsskatten. Remisse bør finde sted mindst hvert kvartal. Likvidation i uttællinger for det offentlige bør ikke finde sted.

I regnskapet for 1915/16 og i sammes 1ste halvaarsekstrakt blir at indtægtsføre den hele utligning. Ekstraktene blir at bilægge med specifisert beregning over de indbetalte morarenter og specifisert fortegnelse over restanserne. Restansefortegnelsen bør for hvert enkelt beløps vedkommende indeholde oplysning om, hvad der er foretat til skattens berigtigelse, naar de dertil sigtende forføininger er truffet, samt hvorpaa berigtigelsen beror.

Departementet finder dog at kunne frita oppebørselsbetjentene for at vedlægge 1ste halvaarsekstrakt for 1915/16 specifisert restanseliste vedkommende den pr. $^{31}/_{12}$ d. a. utestaaende forsvarsskat. Med hensyn til de legitimationer, som blir at vedlægge selve regnskapet, henvises til Revisionsdepartementets rundskrivelse av 30 juni 1893.

Ovenomhandlede regnskap og ekstrakter blir at avgi, saalænge der henstaar restanser av forsvarsskatten.

Ved indbetalingen og inddrivelsen av forsvarsskatten blir at befølge de lovregler og forskrifter, som gjælder for den almindelige statsskat. De samme skemaer for indfordringslister, som ved departementets rundskrivelse av 22 februar 1908 er anordnet for den almindelige statsskat, blir ogsaa med fornøden berigtigelse paa titelsiden at benytte ved indfordringen av den ekstraordinære forsvarsskat.

Av skattebeløp, som er utlignet med ialt kr. 100,00 eller mer, blir at erlægge de lovbestemte morarenter saavel for 1ste som for 2den termins vedkommende.

Utpantninger blir i fornøden utstrækning at avholde saavel for restanser av 1ste som av 2den termin og maa i ethvert fald for samtlige restanser være avholdt inden 6 maaneder efter 2den termins forfaldstid.

Forsaavidt skatten for enkelte debitorers vedkommende maatte findes at være særlig trykkende, vil der være adgang til at tilstaa dem nogen henstand med skattens indbetaling, selvfølgelig mot vanlige morarenter, og om det ansees paakrævet mot fornøden sikkerhetsstillelse.

Med foranstaaende bedes de inden amtmandens distrikt ansatte oppebørselsbetjenter og lensmænd gjort bekjendt.

Forandring*) av § 7 i de under 28 juni 1910 18 mai.
approberte bruksregler for Sjaaks bygdealmenning, — approbert av Landbruksdepartementet 18 mai 1915.

*) Bekjendtgj. 26 mai i Lovtid. 1ste avd. nr. 21.

18 mai. § 7. »Uten utvisning kan de bruksberettigede det hele aar til brændsel indsamle tørt og til anden bruk utjenlig nedfald av barskogen samt tørfuru, top og røtter.

Fra denne bestemmelse undtages Braataa-aasen, hvor skogen indtil videre skal være fuldstændig fredet«.

20 mai. **Stortingsbeslutning**[1]) om forstaaelse av regulativ for jernbaneposttjenestemænds reisegodtgjørelse.

20 mai. **Skrivelse***) fra Utenriksdepartementet, hvorved i henhold til lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at utførsel fra riket

av bomuld, raa

indtil videre skal være forbudt.

Denne bestemmelse træder i kraft den 23 ds.

20 mai. **Skrivelse** fra Kirkedepartementet til skoledirektøren i Trondhjem i anledning av en forespørsel fra et formandsskaps ordfører om, hvordan der skal forholdes med sammensætning av skolestyret, naar et herredsstyrevalgt medlem av skolestyret, blir ordfører og som saadan selvskrevet medlem av skolestyret.

Departementet uttaler, at det antar, at vedkommende varamand bør indkaldes til at ta sæte i skolestyret, saalænge det valgte medlems funktionstid som ordfører varer, forat skolestyret kan være sammensat av det antal herredsstyrevalgte medlemmer, som herredsstyret har bestemt.

21 mai. Nr. 1. **Lov***)[2]) om forandring av § 92 i lov om veksler av 7 mai 1880.

I.

§ 92 i lov om veksler av 7 mai 1880 skal herefter lyde saaledes:

Blir det enten som følge av lovbud (moratorier og deslike) eller av den almindelige samfærdsels stansning eller lignende overordentlige tildragelser (vis major) umulig for nogen at foreta en handling, hvorav vekselrettens bevaring er avhængig, beholder han sin ret, saafremt han ufortøvet efter saadan hindrings ophør eller naar der er spørsmaal om hand-

*) Bekjendtgj. 26 mai i Lovtid. 1ste avd. nr. 21.

[1]) Se tillæg til indst. S. V, kfr. St. prp. nr. 1, hovedp. IX B, kap. 1, s. 13 og indst. S. V s. 7. St tid. s. 1556—1566.

Beslutningen er saalydende:

Den av den forsterkede gage- og pensionskomité i nærværende indstilling hævdede forstaaelse av reglerne for beregning av reisegodtgjørelsen for jernbaneposttjenestemænd av 18 april 1914 godkjendes.

) St.besl. 11 mai. Se dok. nr. 14 med tillæg. Indst. O. nr. 59. St.tid., forh. i Ot. s. 488; i Lt. s. 163.

linger til avbrytelse av præskription inden to maaneder efter hindringens ophør foretar, hvad der paalaa ham. 21 mai. Nr. 1.

II.

Denne lov træder i kraft straks.

Lov*)[1]) om undtagelse i visse tilfælde fra bestemmelserne om præskription av veksler og checks. 21 mai. Nr. 2.

§ 1. Foreligger der nogen saadan hindring som omhandlet i lov om veksler av 7 mai 1880 § 92 mot at forevise en veksel til betaling eller at opta protest for manglende betaling, eller har en trassat paa grund av særlig lovbud eller en domstols anordning henstand med betaling av en veksel, skal præskription av regreskrav uanset bestemmelserne i samme lovs § 78 ikke indtræde, før to maaneder er forløpet efter hindringens eller henstandens ophør.

Hvad her er sagt om veksler, faar tilsvarende anvendelse paa checks.

§ 2. Denne lov træder i kraft straks.

Kongelig resolution**), hvorved der i henhold til lov av 6 juni 1891 om politivedtægter for rikets herreder og lov av 22 mai 1875 om offentlige forestillinger m. v. meddeles stadfæstelse — dog med en enkelt forandring — paa en av herredsstyret for Aaserals herred, Lister og Mandals amt, den 31 august 1912, 5 december 1914, 6 mars og 17 april 1915 fattet beslutning til politivedtægter for herredet. 21 mai.

Kongelig resolution*), hvorved grænsen for den avgift, som i Sarpsborg blir at ilægge de almindelige rettigheter til skjænkning av øl, vin, frugtvin og mjød, fastsættes i medhold av § 28 i lov om skjænkning av brændevin m. v. av 17 mai 1904 og i overensstemmelse med den beslutning, bystyret herom har fattet i møte 4 mai d. a., til kr. 3000,00. 21 mai.

Kongelig resolution*), hvorved grænsen for den avgift, som i Lillehammer blir at ilægge de almindelige rettigheter til skjænkning av øl, vin, frugtvin og mjød, fastsættes i medhold av § 28 i lov om skjænkning av brændevin m. m. av 17 mai 1904 og i overensstemmelse med den beslutning, som bystyret herom har fattet i møte 4 mai d. a., til kr. 5600,00. 21 mai.

---

*) Bekjendtgj. 26 mai i Lovtid. 1ste avd. nr. 21.

**) Bekjendtgj. 26 mai i Lovtid. 1ste avd. nr. 21, hvor de stadfæstede politivedtægter er indtat.

[1]) St.besl. 11 mai. Se Dok. nr. 14 med tillæg. Indst. O. nr. 59. St.tid., forh. i Ot. s. 488; i Lt. s. 163.

21 mai. **Kongelig resolution***), hvorved der i henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 meddeles approbation paa de av herredsstyret for Søndre Frons herred i Kristians amt under 16 december 1913 og 31 august 1914 fattede beslutninger om almindelige forskrifter med hensyn til snndhetsvæsenet inden herredet.

21 mai. **Kongelig resolution***), hvorved bestemmes:

I. I henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 meddeles approbation paa den av herredsstyret for Vevrings herred i Nordre Bergenhus amt under 18 december 1913 og 22 oktober 1914 fattede beslutning om nye almindelige forskrifter med hensyn til sundhetsvæsenet inden herredet.

II. De ved kongelig resolution av 24 oktober 1863 approberte sundhetsforskrifter for herredet ophæves fra den tid, nærværende forskrifter træder i kraft.

21 mai. **Kongelig resolution****), hvorved bestemmes:

I. I henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 og § 3 i lov angaaende særegne foranstaltninger mot tuberkuløse sygdomme av 8 mai 1900 meddeles approbation paa den av herredsstyret for Halse herred, Romsdals amt, i møte den 18 mars 1915 fattede beslutning om nye almindelige sundhetsforskrifter for herredet og om meddelelsespligt ved tuberkuløse sykes flytning, — dog med et par forandringer.

II. De for Halse herred ved kongelig resolution av 5 april 1879 approberte sundhetsforskrifter ophæves fra det tidspunkt, da foran omhandlede forskrifter træder i kraft.

21 mai. **Kongelig resolution****), hvorved bestemmes:

I. I henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 og § 3 i lov om særegne foranstaltninger mot tuberkuløse sygdomme av 8 mai 1900 meddeles approbation paa den av herredsstyret for Gamviks herred i Finmarkens amt i møter den 11 august og 9 december 1914 fattede beslutning om

1. almindelige forskrifter med hensyn til sundhetsvæsenet inden herredet og om forskrift om anmeldelsespligt ved tuberkuløse sykes flytning, samt

---

*) Bekjendtgj. 26 mai i Lovtid. 1ste avd. nr. 21, hvor sundhetsforskriftene er indtat.

**) Bekjendtgj. 26 mai i Lovtid. 1ste avd. nr. 21, hvor de approberte sundhetsforskrifter m. v. er indtat.

2. forskrifter til forebyggelse av ondartede smitsomme sygdommes utbredelse, — dog med en enkelt forandring. 21 mai.

II. De ved kongelig resolution av 21 september 1903, 17 oktober 1903 og 8 december 1900 approberte sundhetsforskrifter, forskrift om anmeldelsespligt ved tuberkuløse sykes flytning, samt forskrifter til forebyggelse av ondartede smitsomme sygdommes utbredelse for Tanen ophæves — forsaavidt de angaar Gamviks herred — fra den dag, da ovenomhandlede forskrifter for dette herred træder i kraft.

Kongelig resolution*), hvorved der i henhold til § 89 i lov om bygningsvæsenet av 27 juli 1896 meddeles approbation paa Mysen bygningsrepræsentantskaps beslutning i møte den 7 november 1914 angaaende byggeforskrifter for nævnte bygningskommune. 21 mai.

Kongelig resolution**), hvorved der i henhold til lov om brandvæsenet av 15 august 1908 §§ 23, 24, 27 og 67 meddeles godkjendelse — med en enkelt redaktionel forandring — som gjældende indtil videre av de av brandrepræsentantskapet for Ørstenviks brandkommune i møte den 19 januar 1914 vedtagne forskrifter for brandvernet sammesteds. 21 mai.

Kongelig resolution***), hvorved bestemmes: 21 mai.

I. I henhold til § 6, jfr. § 7, i lov om bygningsvæsenet av 27 juli 1896 meddeles approbation paa Molde bystyres beslutning i møte den 3 december 1914 angaaende regulering av endel av Øvre vei med en sidegate til Planteskolen sammesteds med 2,5 m. tilbaketrukket byggelinje paa den sidstnævnte gates nordøstside.

II. Den ved resolutioner av 15 juni 1905 og 3 mars 1910, jfr. resolution av 4 april 1913, meddelte almindelige dispensation fra murtvangsloven for visse strøk i Molde ophæves, forsaavidt angaar de til de under I nævnte gater liggende tomter.

Kongelig resolution†), hvorved i henhold til punkt 3 i betingelserne for regulering av Sortungen i Brandbu fast- 21 mai.

*) Bekjendtgj. 26 mai i Lovtid. 1ste avd. nr. 21, hvor forskriftene er indtat.

**) Bekjendtgj. 26 mai i Lovtid. 1ste avd. nr. 21, hvor de godkjendte forskrifter er indtat.

***) Bekjendtgj. 26 mai i Lovtid. 1ste avd. nr. 21.

†) Bekjendtgj. 26 mai i Lovtid. 1ste avd. nr. 21, hvor reglementet er indtat.

21 mai. sættes indtil videre manøvreringsreglement for reguleringsdammen overensstemmende med et fremlagt utkast.

21 mai. **Kongelig resolution***), hvorved i henhold til §§ 33 og 34 i lov om havne- og ringevæsenet m. v. av 10 juli 1894 bestemmes, at der i uthavnen Hommelviken i Trondhjems lodsoldermandskap blir at ansætte en særskilt havnebetjent, og at der sammesteds indtil videre skal erlægges havnefogedpenger efter de i ovennævnte § 34 i havneloven sammenholdt med § 16 foreskrevne regler.

21 mai. **Kongelig resolution***), hvorved det ved kongelig resolution av 12 november 1913 i henhold til § 38, 2den passus, i lov om havne- og ringevæsenet m. v. av 10 juli 1894 utfærdigede forbud mot utkastning av fiskeavfald i Søndre Honningsvaags havn herefter skal lyde saaledes:

»Fiskeavfald saasom fiskehoder og fiskerygger samt grakse og trangrugge maa ikke utkastes i havnen eller henlægges paa stranden og under kaier saa nær flodmaal, at det kan befrygtes at bli ført ut i sjøen — indenfor en ret linje fra seilmerket paa Klubskjæret til Børvenesset.

Fiskeslag (indvolder) kan dog utkastes nedenfor fjæremaal.«

21 mai. **Kongelig resolution***), hvorved i medhold av den internationale telegrafkonventions artikel 8 bestemmes, at det indtil videre skal være forbudt at avsende fra Norge til utlandet private telegrammer, som indeholder meddelelser om veiret i utlandet — herfra dog undtat telegrammer, som er indlevert ved og adressert til utenlandske stationer og alene transiterer norske linjer.

21 mai. **Kongelig resolution**, hvorved der i medhold av lov om forsikringsselskaper av 29 juli 1911 § 74, jfr. 111, meddeles det norske livsforsikringsaktieselskap Norrøna tilladelse til at drive livsforsikringsvirksomhet overensstemmende med det for Forsikringsraadet fremlagte og av dette godkjendte grundlag, dog for livrenternes vedkommende med forbehold av, at selskapet inden den i forsikringslovens § 111 fastsatte frist ombytter det nugjældende grundlag (dødelighetstabel, forsikringsbetingelser) med et nyt av Kongen stadfæstet grundlag.

21 mai. **Kongelig resolution**, hvorved der i medhold av lov om forsikringsselskaper av 29 juli 1911 § 75 meddeles livsforsikringsselskapet »Gjensidige« stadfæstelse paa de av selskapets fællesstyre under 3 mai 1915 vedtagne bestemmelser om overtagelse av utstyrsforsikringer,

*) Bekjendtgj. 26 mai i Lovtid. 1ste avd. nr. 21.

livrenter og overlevelsesrenter, dog for livrenternes vedkommende med forbehold om, at grundlaget (dødelighetstabel, forsikringsbetingelser) senest i mai 1916 ombyttes med et nyt av Kongen stadfæstet grundlag. 21 mai.

Kongelig resolution, hvorved der i medhold av lov om forsikringsselskaper av 29 juli 1911 § 75 meddeles »Det norske livsforsikringsselskap Fram A/S« stadfæstelse paa den av selskapets styre under 21 april 1915 besluttede forandring i § 8, andet led, av de almindelige ved kongelig resolution av 26 mars 1915 stadfæstede forsikringsvilkaar for avdelingene II og III. 21 mai.

Kongelig resolution, hvorved bestemmes: 21 mai.

1. At et fremlagt utkast til regler om Forsikringsraadets virksomhet i henhold til lov om forsikringsselskaper av 29 juli 1911 § 5 bifaldes, — dog med en enkelt forandring.
2. At vedkommende regjeringsdepartement bemyndiges til at foreta saadanne mindre forandringer i reglerne, som maatte vise sig ønskelige.

De bifaldte regler er saalydende:

§ 1. Forsikringsraadet har at føre det i forsikringsloven paabudte tilsyn med forsikringsselskaper og at utføre, hvad der iøvrig i nævnte lov er Forsikringsraadet paalagt.

§ 2. Forsikringsraadet henhører under det kongelige Departement for Sociale Saker, Handel, Industri og Fiskeri (kongelig resolution av 3 juni 1913).

§ 3. Forsikringsraadet bestaar av tre medlemmer: et juridisk medlem, der indtil videre tjenestgjør som formand, et forsikringsteknisk medlem, der tjenestgjør som administrerende direktør, og et forretningskyndig medlem.

§ 4. Forsikringsraadet holder som regel møter én gang ukentlig, og ellers saa ofte det er paakrævet, efter indkaldelse av den administrerende direktør.

§ 5.

1. Forsikringsraadets forhandlinger ledes av formanden eller i hans forfald av den administrerende direktør. Beslutning fattes ved stemmeflerhet.
2. Som regel skal samtlige medlemmer være tilstede. Beslutning kan dog fattes, naar to medlemmer er tilstede og er enige i beslutningen.
3. Ved et medlems forfald skal varamanden tilkaldes, naar sakenes beskaffenhet gjør det tilraadelig, eller et av de øvrige medlemmer forlanger det.
4. Ved forfald av længere varighet skal anmeldelse ske til vedkommende departement, som gir varamanden underret-

21 mai. ning om at tjenestgjøre som medlem av Forsikringsraadet, saalænge forfaldet varer.

5. Beslutning om uttagelse av utenlandsk selskaps depositum til fyldestgjørelse av en forsikringstagers krav (forsikringslovens § 104) kan kun fattes i møte av tre medlemmer.
6. Over forhandlingene føres protokol, der underskrives av de møtende. Medlem, der ikke er enig i en fattet beslutning, har til protokollen at gjøre anmerkning herom.

§ 6.

1. Det paaligger den administrerende direktør at lede de daglige forretninger overensstemmende med forsikringsloven og med Forsikringsraadets beslutninger. Iøvrig fordeler Forsikringsraadets medlemmer forretningene sig imellem.
2. Begjæring til Norges Bank om utlevering til Forsikringsraadet av utenlandsk selskaps depositum skal være underskrevet av tre medlemmer.

§ 7.

1. Forsikringsraadet har for hvert aar at avgi til Kongen den i forsikringslovens § 8 omhandlede beretning om sin virksomhet, ledsaget av en sammenstilling av de mottagne indberetninger og regnskaper for aaret og en fortegnelse over de inden- og utenlandske selskaper, som i henhold til forsikringsloven har drevet virksomhet her i landet i vedkommende aar.
2. Selskaper, hvis regnskapsaar ikke falder sammen med kalenderaaret, medtages i sammenstillingen for det aar, hvori deres regnskapsaar utløper.
3. Beretningen skal være offentliggjort senest to aar efter utløpet av det aar, som den gjælder.

§ 8.

1. Til bistand ved forretningenes utførelse skal ved Forsikringsraadet som regel være ansat: en aktuar, en revisor, en sekretær og en assistent, der samtlige ansættes av Forsikringsraadet. Forretningenes fordeling mellem dem bestemmes av den administrerende direktør.
2. Som kasserer og regnskapsfører forretter den av dem, som Forsikringsraadet dertil beskikker.

§ 9. Forsikringsraadet kan under utøvelsen av sin virksomhet la indhente uttalelser fra sakkyndige utenfor raadet.

21 mai. **Kongelig resolution**, hvorved der i henhold til § 84 i lov om bygningsvæsenet av 27 juli 1896 meddeles approbation som gjældende indtil videre paa det av Aandalsnes bygningsrepræsentantskap i møte den 27 april 1915 vedtagne betalingsregulativ for bygningsanmeldelser m. v.

Kongelig resolution, hvorved der meddeles approbation paa den i generalforsamling den 2 februar 1915 vedtagne forandring i § 4 i den ved høieste resolution av 21 april 1899, jfr. kongelige resolutioner av 26 mars 1907, 16 april 1909 og 15 mars 1912, approberte plan for Førde herreds gjensidige Brandforsikringsforening. 21 mai.

Kongelig resolution, hvorved der meddeles approbation paa det i fællesmøte av vedkommende formandskaper den 26 november 1914 vedtagne tillæg til § 19, 2den passus, i den ved den Norske Regjerings resolution av 28 mars 1912 approberte plan for Borgund, Skodje, Vatne og Giske herreders Brandforsikringsforening for Hus. 21 mai.

Kongelig resolution, hvorved der i henhold til § 89 i lov om bygningsvæsenet av 27 juli 1896 meddeles approbation paa Mysens bygningsrepræsentantskaps beslutning i møte den 7 november 1914 angaaende byggeforskrifter for nævnte bygningskommune. 21 mai.

Kongelig resolution, hvorved Hovedbanens direktion gives samtykke til midlertidig at forhøie den i kontrakt om Hovedbanens anlæg av 30 januar 1851 § 10 omhandlede maksimumstakst Kristiania—Eidsvold fra kr. 1,07 til kr. 1,22 pr. 100 kg. for 1ste klasses stykgods og fra kr. 0,82 til kr. 0,97 pr. 100 kg. for 2den klasses stykgods. 21 mai.

Kongelig resolution, hvorved bestemmes: 21 mai.

A. At bilag II A i det ved kongelig resolution av 7 januar 1911 fastsatte Krigstelegrafreglement herefter skal lyde:

»Det personel, som i tilfælde av mobilisering (for krig) fast avgives fra telegrafvæsenet til krigstelegrafvæsenet, bærer infanteriets feltuniform med gradmerker som for vedkommendes grad bestemt og med hvitt bind, paatrykt »Telegraf« om venstre overarm.

B. At Forsvarsdepartementet bemyndiges til at foreta de mindre forandringer i Krigstelegrafreglementet, som maatte ansees ønskelige.

Skrivelse fra Socialdepartementet til amtmanden i Søndre Bergenhus amt, hvorved i medhold av lov om jordmødre av 19 december 1898 § 7 bestemmes: 22 mai.

At de ved høieste resolution av 12 januar 1892 oprettede Haus og Gjerstads jordmordistrikter av Haus herred i Søndre Bergenhus amt deles i følgende fire distrikter:

1. Gjerstads jordmordistrikt, omfattende Gjerstad sogn, gaardsnummer 1 til og med nr. 46.

22 mai. 2. Haus jordmordistrikt, omfattende gaardsnummer 47 til og med nr. 83.
3. Indre Arne jordmordistrikt, omfattende gaardsnummer 84 til og med nr. 101.
4. Ytre Arne jordmordistrikt, omfattende gaardsnummer 102 til og med nr. 107.

Delingen træder i kraft fra den tid, amtmanden bestemmer.

26 mai. **Rundskrivelse** fra Finans- og Tolddepartementet til oppebørselsbetjentene:

Ved lov av 29 april d. a. og kongelig kundgjørelse av samme dag er der utfærdiget bestemmelser om tilvirkning og beskatning av fyrstikker. Bestemmelserne er traadt i kraft den 3 mai d. a.

Idet departementet henviser til loven og kundgjørelsen, som er indtat i Norsk Lovtidendes 1ste avdeling nr. 18 for iaar, skal man meddele følgende:

Avgiften blir overensstemmende med skattebeslutningen at erlægge til statskassen av fyrstikker, som er tilvirket indenlands, efter følgende satser:

1. For hver æske eller anden indpakning, indeholdende et normalantal av indtil 70 fyrstikker, 1,5 øre;
2. for hver æske eller anden indpakning, indeholdende over 70 indtil 420 fyrstikker, 9 øre;
3. for hver æske eller anden indpakning, indeholdende over 420 fyrstikker, 9 øre for hvert antal av 420 fyrstikker eller del derav.

Fyrstikker, som godtgjøres at være utført til utlandet, fritages for avgift. Likeledes kan Finansdepartementet frita for avgift fyrstikker, som tilbakeføres til fabrikkene eller deres lagre og indføres paany i driftsbøkerne eller tilintetgjøres. Ogsaa i andre særlige tilfælde kan Finansdepartementet godtgjøre avgift av fyrstikker, som er blit ødelagt, inden de er kommet i handelen.

Avgiften svares, naar fyrstikkene utgaar til omsætning og forbruk fra fabrikkene eller de til disse hørende lagre, og den maa være betalt, forinden de bortbringes. Forsaavidt der for avgiften med mulig paaløpende renter og omkostninger stilles en av Finansdepartementet godkjendt sikkerhet, kan dog betalingen av avgiften utstaa indtil utgangen av den første maaned efter den, hvori fyrstikkene er utgaat.

Idet departementet forutsætter, at samtlige fabrikker, saavidt gjørlig, vil stille sikkerhet for avgiften, og at saaledes det regelmæssige forhold vil bli, at avgiften betales ved utgangen av den anden maaned efter den, hvori den er falden, har man fundet at kunne gaa med paa, at fyrstikfabrikkene foreløbig

gives saadan henstand som omhandlet med avgiftsbetalingen, 26 mai.
indtil de kan faa sikkerhetsstillelsen ordnet.

Avgiften indbetales ukrævet til vedkommende oppebørselsbetjenter, til hvem fyrstikfabrikkene efter hver maaneds utgang avgir angivelse over den avgift, som pligtes av de i maanedens løp utgaaede fyrstikker. Angivelserne, som forsynes med vedkommendes underskrift, skal være avfattet overensstemmende med det av departementet fastsatte skema, hvorav endel eksemplarer vedlægges. Hvis pligtig avgift ikke rigtig erlægges, svares fra forfaldsdag, indtil betaling sker, $^1/_2$ pct. maanedlig rente av det skyldige beløp. Avgiften og renterne inddrives ved utpantning. Til sikkerhet for avgiften har staten første prioritets panteret i alle i fabrikken med tilhørende lagre beroende beholdninger av fyrstikker samt i de kasser, hvori de opbevares.

De indbetalte beløp blir at postere paa særskilt konto som fyrstikavgift og under behørig forklaring at remittere Norges Bank. Sedvanlige remisseindberetninger blir at avgi hertil, hvorhos departementets 3dje Toldkontor maanedlig blir at tilstille meddelelse om de indbetalte avgiftsbeløp. Regnskap og regnskapsutdrag over den her omhandlede avgift blir at avlægge under ett med de i departementets rundskrivelse til amtmændene av 31 mars 1905 (jfr. departementets rundskrivelse til endel oppebørselsbetjenter av 30 november 1912) omhandlede regnskaper og regnskapsutdrag vedkommende brændevins- og ølavgift m. m. Regnskapet bilægges bl. a. med de ovenfor omhandlede avgiftsangivelser.

Kontrollen med avgiftens rigtige erlæggelse vil bli ført av vedkommende kontrolvæsen gjennem efterfølgende revision av de til dette av fyrstikfabrikkene avgivne opgaver m. v., og nævnte kontrolvæsen vil ogsaa føre indseende med, at den garanti, som ifølge loven kan stilles for avgiften, ikke overskrides.

Skrivelse fra Finans- og Tolddepartementet til overkon- 26 mai
troløren for tobaks- og fyrstikbeskatningen.

I Norsk Lovtidende nr. 18 for iaar er blandt andet indtat de ved lov og kongelig kundgjørelse av 29 april d. a. givne bestemmelser om tilvirkning og beskatning av fyrstikker, hvilke bestemmelser er traadt i kraft den 3 mai d. a.

Idet fyrstikfabrikkene bedes tilstillet hver et eksemplar av nævnte nummer, meddeles under henvisning forøvrig til bestemmelserne følgende til efterretning og kundgjørelse for fyrstikfabrikkene:

1. Ifølge lovens § 6, som blandt andet paabyr, at de æsker eller indpakninger, hvori fyrstikker er indlagt, skal være

26 mai. forsynt med fabrikkens navn eller andet særlig merke til betegnelse av fabrikken, maa de navnangivelser eller fabrikmerker, som saaledes agtes anvendt, være godkjendt av departementet. De nu i drift værende fabrikker vil i henhold hertil ha snarest mulig at indsende til departementet gjennem Dem de av fabrikkene nu benyttede navnangivelser eller fabrikmerker i 2 eksemplarer.

2. I henhold til den givne bemyndigelse i lovens § 7 bestemmes herved, at der til opbevaring og transport av almindelige fyrstikker av træ kun maa brukes kasser eller beholder, hvis størrelse er avpasset for et av følgende æskeantal: 100, 500, 1000, 1440 (10 gros), 3600 (25 gros), 4608 (32 gros), 4800 (33⅓ gros), 5000, 6912 (48 gros), 7200 (50 gros), 8640 (60 gros) og 10 000. For disse emballagestørrelser vil i nærmeste fremtid bli utfærdiget de i lovens § 8 omhandlede officielle kontrolmerker, som vil bli utlevert til fabrikkene gjennem Dem. Over kontrolmerkerne bør der saavel hos Dem som ved fabrikkene føres fortegnelser. Det bemerkes i denne forbindelse, at der ifølge lovens § 11 skal vedlægges fabrikkenes officielle regnskapsbøker for budgetterminens sidste maaned en opgave, som viser beholdningen av de forskjellige merkeslags ved terminens begyndelse, de i terminens løp mottagne merker og beholdningen derav ved terminens utgang.

3. De i lovens § 10 omhandlede officielle bøker, som anskaffes paa fabrikkenes egen bekostning, blir at autorisere av Dem, før de tages i bruk.

Av bøkene skal driftsboken føres overensstemmende med skema A, forsaavidt angaar tilvirkning av almindelige træfyrstikker. Departementet har bragt i erfaring, at tilvirkning av andre slags fyrstikker ikke for tiden foregaar ved fyrstikfabrikkene her i landet. Skulde saadan fabrikation bli optat, vil man senere træffe bestemmelse om den forandring i det opstillede skema, som derved maatte bli nødvendig. Som det vil fremgaa av skemaet, vil der av anvendte materialer ved fabrikationer indtil videre kun bli at notere i driftsboken fosfor og klorsur kali. Departementet forutsætter, at der mellem de forbrukte mængder av fosfor og klorsur kali paa den ene side og de under anvendelse derav tilvirkede fyrstikmængder paa den anden side er et nogenlunde konstant forhold, som vil gi kontrollen tilstrækkelig veiledning ved bedømmelsen av rigtigheten av de som tilvirket noterte fyrstikmængder. Da forbruket av de to raastoffe i forhold til de tilvirkede fyr stikmængder stiller sig forskjellig, eftersom det gjælder sik-

kerhetsstikker eller svovelstikker, har man fundet, at der i driftsboken bør føres særskilte opgaver for de to slags fyrstikker, saavel hvad de forbrukte materialer som de tilvirkede fyrstikmængder angaar. 26 mai.

Salgsboken blir at føre saaledes, som skema B viser, med særskilte rubrikker for fyrstikker, fraført til indenlandske forbruk og særskilte rubrikker for fyrstikker, som er fraført for at utføres. I denne forbindelse skal man henlede opmerksomheten paa, at der, forat sidstnævnte fyrstikker kan opføres paa avgiftsangivelsen til avgiftsfradrag, maa vedligge salgsboken som bilag saadanne utførselsbevidnelser fra toldvæsenet, som omhandles i lovens § 14.

4. Den i § 11 omhandlede opgave over beholdninger av materialer m. v., som skal vedlægges bøkerne for budgetterminens sidste maaned, behøver ikke at omfatte andre materialer end dem, hvorover regnskap skal føres i driftsboken. Det er altsaa indtil videre tilstrækkelig, at den foruten fyrstikbeholdningene omfatter beholdningene av fosfor og klorsur kali. Det er ikke nødvendig, at beholdningene fra fabrikkens side kontroleres ved terminens utløp, idet de kan bestemmes regnskapsmæssig og, om det findes paakrævet, kontroleres til andre tider.

5. Fyrstikavgiften svares, naar fyrstikkene utgaar til omsætning og forbruk fra fabrikkene eller de til disse hørende lagre, og den maa være betalt, forinden de bortbringes. Forsaavidt der for avgiften med mulig paaløpende renter og omkostninger stilles en av departementet godkjendt sikkerhet, kan dog betalingen av avgiften utstaa til utgangen av den første maaned efter den, hvori fyrstikkerne er utgaat. Idet departementet forutsætter, at samtlige fabrikker vil stille sikkerhet for avgiften, saaledes at det regelmæssige forhold vil bli, at avgiften betales ved utgangen av den anden maaned efter den, hvori den er falden, har man fundet at kunne gaa med paa, at fyrstikfabrikkene foreløbig gives saadan henstand som nævnt med avgiftsbetalingen, indtil de kan faa sikkerhetsstillelsen ordnet. Avgiften indbetales ukrævet til vedkommende oppebørselsbetjenter, til hvem fyrstikfabrikkene efter hver maaneds utgang avgir angivelse over den avgift, som pligtes av de i maanedens løp utgaaede fyrstikker. Angivelserne, som forsynes med vedkommendes underskrift, skal være avfattet overensstemmende med det av departementet fastsatte skema, hvorav endel eksemplarer vedlægges.

Som sikkerhet for avgiften kan paa andragende derom, som indsendes til departementet gjennem Dem, ventes godtat — hver gang for den enkelte budgettermin —:

26 mai. 1) Bankindskud, gjort paa saadan maate, at det ikke kan disponeres uten departementets medvirkning. 2) Pantobligationer eller andre dokumenter med pant i fast eiendom av utvilsom sikkerhet, samt 3) bankgaranti eller anden personlig garanti likeledes av utvilsom sikkerhet, som stilles i form av selvskyldnerkaution. Er der flere garantister, vil det fordres, at de stiller sig solidarisk ansvarlige. For de under 3 nævnte garantidokumenter vil som regel kræves notarialbevidnelse for underskriftenes egthet, likesom der, naar dokumentene er utstedt av private firmaer eller personer, yderligere vil kræves notarialbevidnelse for utstedernes vederheftighet for den indgaaede forpligtelse.

Departementet vil i hvert enkelt tilfælde træffe bestemmelse om, for hvilket beløp stillet sikkerhet i tilfælde skal godtages.

27 mai. **Stortingsbeslutning** [1]) om ordningen av de tekniske mellemskoler.

28 mai. **Lov***) [2]) om forandring i bestemmelserne om bededagen.

De kongelige forordninger av 27 mars 1686 og 11 april 1702 samt patent av 10 april 1731 om en almindelig bededag forandres derhen, at bededagen henlægges fra 4de fredag efter paaske til en anden hverdag efter Kongens nærmere bestemmelse.

Denne lov træder i kraft fra 1 januar 1916.

28 mai. **Kongelig resolution****), hvorved der i henhold til lov av 6 juni 1891 om politivedtægter for rikets herreder, jfr. lov nr. 3 av 12 juni 1914 og lov av 22 mai 1875 om offentlige forestillinger m. v., meddeles stadfæstelse paa den av herreds-

*) Bekjendtgj. 31 mai i Lovtid. 1ste avd. nr. 22.

**) Bekjendtgj. 31 mai i Lovtid. 1ste avd. nr. 22, hvor politivedtægtene er indtat.

[1]) Se St. prp. nr. 74. Tillæg til indst. S. XXXI. St.tid. s. 1573—1574.

Beslutningen er saalydende:

§ 13, første avsnit, i Stortingets beslutning av 10 juni 1911 om ordningen av de tekniske mellemskoler skal herefter lyde saaledes:

»Skolens lærerpersonale bestaar av direktør, overlærere, lærere og timelærere. Direktøren (som tillike er overlærer med reducert undervisningspligt), overlærerne og lærerne ansættes av departementet efter indstilling av forstanderskapet med 6 maaneders gjensidig opsigelsesfrist. Timelærere og andre funktionærer ansættes av forstanderskapet efter direktørens indstilling med 3 maaneders gjensidig opsigelsesfrist«.

[2]) St.besl. 11 mai. Dok. nr. 7. Indst. O. nr. 48 (jfr. indst. O. nr. 116 for 1912). St.tid., forh. i Ot. s. 489—508; i Lt. s. 163—180.

styret for Tinns herred, Bratsbergs amt, den 29 april 1915 fattede beslutning til politivedtægter for Rjukan. 28 mai.

Kongelig resolution*), hvorved der i henhold til lov til beskyttelse av barn mot bruk av tobak av 19 april 1899 meddeles stadfæstelse — dog med en enkelt forandring — paa en av herredsstyret for Storelvedalens herred, Hedemarkens amt, under 19 april 1915 fattet beslutning til vedtægt om salg av tobak til barn m. v. 28 mai.

Kongelig resolution*), hvorved den av Rygge herredsstyre i møte den 22 mars d. a. fastsatte vedtægt angaaende lukning av utsalgssteder i Rygge herred stadfæstes i henhold til lov av 25 juli 1913 som gjældende indtil videre, — dog med nogen forandringer. 28 mai.

Kongelig resolution*), hvorved den av Nittedals herredsstyre i møter 19 december 1914 og 12 april 1915 fastsatte vedtægt angaaende lukning av utsalgssteder i Nittedals herred, Åkershus amt, stadfæstes i henhold til lov av 25 juli 1913 som gjældende fra 1 juli 1915 indtil videre, — dog med en enkelt forandring. 28 mai.

Kongelig resolution*), hvorved den av Eidanger herredsstyre i møte den 28 april d. a. fastsatte vedtægt angaaende lukning av utsalgssteder i Eidanger herred, Bratsbergs amt, stadfæstes i henhold til lov av 25 juli 1913 som gjældende indtil videre, — dog med et par forandringer. 28 mai.

Kongelig resolution**), hvorved den av Voss herredsstyre i møte den 8 januar og 22 april 1915 besluttede vedtægt om lukning av utsalgssteder i Voss herred, Søndre Bergenhus amt, stadfæstes i henhold til lov 25 juli 1913 som gjældende indtil videre. 28 mai.

Kongelig resolution***), hvorved i medhold av § 1 i lov til forebyggelse av smughandel med alkoholiske drikke av 31 juli 1912 bestemmes, at bevertning med mat og drikke skal være gjenstand for bevilling i Kristiansund i tidsrummet fra og med 15 november til og med 14 februar hvert aar. 28 mai.

Kongelig resolution†), hvorved bestemmes: 28 mai.

I. I henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 meddeles approbation paa den

*) Bekjendtgj. 31 mai i Lovtid. 1ste avd. nr. 22, hvor den stadfæstede vedtægt er indtat.

**) Bekjendtgj. 31 mai i Lovtid. 1ste avd. nr. 22, hvor vedtægten er indtat.

***) Bekjendtgj. 31 mai i Lovtid. 1ste avd. nr. 22.

†) Bekjendtgj. 31 mai i Lovtid. 1ste avd. nr. 22, hvor sundhetsforskriftene er indtat.

28 mai. av herredsstyret for Tanens herred i Finmarkens amt i møte den 23 december 1914 fattede beslutning om nye almindelige forskrifter med hensyn til sundhetsvæsenet inden herredet.

II. De ved kongelig resolution av 21 september 1903 approberte sundhetsforskrifter for herredet ophæves fra den dag, da ovenomhandlede forskrifter træder i kraft.

28 mai. **Kongelig resolution***), hvorved der i medhold av § 5 i lov om indskrænkninger i bruk av ild i skog og mark m. v. av 14 juli 1893, jfr. lov av 27 juli 1896, meddeles approbation paa de av herredsstyret for Lesje herred, Kristians amt, i møte den 7 april 1915 besluttede skogbrandsregler for herredet.

28 mai. **Kongelig resolution****), hvorved i henhold til punkt 3 i betingelserne for regulering av Bjørkenesvand med Svarthøl i Strandebarm fastsættes indtil videre manøvreringsreglement for reguleringsdammen overensstemmende med et fremlagt utkast.

28 mai. **Stortingsbeslutning**[1]) angaaende ny plan for »Den gymnastiske Centralskole«.

28 mai. **Stortingsbeslutning**[2]) om midlertidige krigsregulativer for hær og flaate.

28 mai. **Skrivelse** fra Forsvarsdepartementet, Marinen, til generalkrigskommissæren, hvori bestemmes, at landvernepligtige mandskaper kan overføres til Marinens Flyvevæsen efter erhvervet samtykke fra generalkrigskommissæren.

29 mai. **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av kobbersvend Johan Christian Dahl ved testemente av 11 mai 1909 oprettede »Snekkermester Truls Dahls legat« for trængende i Bergen samt paa de under 29 september 1914 utfærdigede statutter for dette legat.

---

*) Bekjendtgj. 31 mai i Lovtid. 1ste avd. nr. 22, hvor skogbrandsreglerne er indtat.

**) Bekjendtgj. 31 mai i Lovtid. 1ste avd. nr. 22, hvor reglementet er indtat.

[1]) Den nye plan for skolen, hvis navn herefter skal være »Statens gymnastikskole«, findes indtat i tillæg til indst. S. X. Se ogsaa St. prp. nr. 124 (for 1914), St.tid., s. 1614—1619. Planen gjælder fra 1 juli 1915.

[2]) Regulativene findes indtat i tillæg 7 til indst. S. X. Se ogsaa St. prp. nr. 155 og indst. S. nr. 251 for 1914. St. prp. nr. 35 for 1915. Indst. S. nr. 1 for 1915, post 2. Tillæg 2 til indst. S. X for 1915. St.tid., s. 2938 flg. for 1914 og s. 1595—1614 (1915).

Skrivelse fra Kirkedepartementet til skoledirektøren i Kristiansand i anledning av en sak om et eventuelt erstatningskrav, som en del opsittere i en skolekreds mener sig at ha paa kommunen for opførelsen av kredsens skolehus. 29 mai.

Det er oplyst, at vedkommende kreds bygget skolehus med amtsbidrag i 1890—91. 6 av kredsens gaardeiere tegnet bidrag fra kr. 30,00 til kr. 160,00 efter gaardens størrelse. Desuten blev frivillige bidrag tegnet av 6 andre personer og av kommunens skolekasse, mens en rest, som de tegnede bidrag og amtsbidraget ikke rak til at dække, blev overtat av herredskassen. For ca. 15 aar siden fattet herredsstyret beslutning om, at alle skoleutgifter skulde bæres av herredet. En del opsittere i kredsen mener nu, at der er opstaat et misforhold mellem kredsene i fordelingen av byrderne ved skolehusenes opførelse. Og under henvisning til landskolelovens § 40 kræver de misforholdet utjevnet.

Departementet uttaler, at det antar, at kredsen ikke har krav paa nogen erstatning for de bidrag, som er ydet til skolehuset, idet landskolelovens § 40, 2det led, ikke antages at kunne komme til anvendelse, efterat herredsstyret har besluttet at overta alle skoleutgifter.

Skrivelse fra Kirkedepartementet til skoledirektøren i Kristiania i anledning av en forespørsel fra et herreds skolestyre, om skolestyret har lovlig adgang til at vælge til næstformand et medlem, der møter som varamand. Det er oplyst, at det medlem av skolestyret, i hvis sted vedkommende varamand møter, er ute av stand til at avgi møte i skolestyret i 1915. 29 mai.

Herom uttaler departementet følgende:

Efter skoleloven skal skolestyrets næstformand vælges for ett aar ad gangen. Da nu det valgte skolestyremedlems forfald oplyses at gjælde for hele næstformandens funktionstid, nemlig for ett aar, antar departementet, at der intet er at indvende mot, at vedkommende varamand, der i dette aar efter omstændighetene maa betragtes som fast medlem av skolestyret, er blit valgt til skolestyrets næstformand for 1915.

Skrivelse*) fra Landbruksdepartementet, hvorved i medhold av lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at det indtil videre er forbudt at utføre fra riket stearin med undtagelse av den som er producert i Norge og ledsaget av oprindelsesbevis. 29 mai.

Denne bestemmelse træder i kraft den 1 juni førstkommende.

*) Bekjendtgj. 31 mai i Lovtid. 1ste avd. nr. 22.

3 juni. **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa »De amerikanske Opdølers legat til minde om jubelaaret 1914« samt paa de av Opdals formandskap under 8 februar 1915 utfærdigede statutter for dette legat.

4 juni. Nr. 1. **Lov***)[1]) om døve, blinde og aandssvake barns undervisning og om pleie- og arbeidshjem for ikkedannelsesdygtige aandssvake.

I.

§ 1. For døve, blinde og aandssvake barn skal der ved offentlig foranstaltning tilveiebringes det fornødne antal opdragelses- og undervisningsanstalter. (Jfr. §§ 3 og 6).

Formaalet for disse skoler skal være:

a. saavidt mulig at bibringe elevene det for folkeskolen fastsatte maal av kristelig og borgerlig oplysning samt at oplære dem for praktisk livsvirksomhet;
b. om fornødiges at overta konfirmationsforberedelsen for de elever, som tilhører statskirken.

Ved en og samme skole maa i regelen bare en av de forannævnte klasser av barn optages. I samme døveskole maa ikke undervises efter mer end én av de to metoder, tegn- og talemetoden.

§ 2. De skoler, som omhandles i § 1, kan være enten statsskoler eller private eller kommunale skoler med statsbidrag, ved hvilke der ikke erlægges godtgjørelse for undervisningen. Statsbidragets størrelse bestemmes for hver enkelt skole av Stortinget. De almindelige betingelser for opnaaelse av statsbidrag er:

a. at skolen uten særskilt skolebetaling og — i tilfælde av forpleining paa skolen — mot saadan godtgjørelse for tilsyn og underholdning, som ved skolens plan bestemmes, optar de barn, som i henhold til denne lov henvises til samme, forsaavidt ikke det for skolen fastsatte maksimumsantal av elever derved overskrides;
b. at der erhverves kongelig approbation paa lærernes lønningsregulativ;
c. at skolens bestyrer forpligter sig til efter forlangende av vedkommende departement og mot en av statskassen utredet passende godtgjørelse at motta til veiledning mænd og kvinder med fornøden, fornemmelig pædagogisk utdannelse, som ønsker at sætte sig ind i den for skolen særegne undervisnings- og opdragelsesmetode;

*) Bekjendtgj. 7 juni i Lovtid. 1ste avd. nr. 23.
[1]) St.besl. 29 mai. Se Ot.prp. nr. 22. Indst. O. nr. 55. St.tid., forh. i Ot. s. 508—510, 799—801; i Lt. s. 180—184, 185.

d. at skolens bestyrer i tilfælde av forpleining utenfor skolen besørger elevene utsat i passende pleiehjem og fører det fornødne tilsyn med deres forpleining; 4 juni. Nr. 1.

e. at skolens utstyr og ordning saavel som undervisningens plan, efterat betænkning er indhentet fra direktøren for døve-, blinde- og aandssvakeskolerne, approberes av Kongen eller den, han dertil bemyndiger.

§ 3. Berettiget til optagelse i og ophold ved de skoler, som omhandles i de foregaaende paragraffer, er:

døve barn mellem det fyldte 7de og det fyldte 17de aar,

blinde barn mellem det fyldte 8de og det fyldte 21de aar,

aandssvake barn mellem det fyldte 8de og det fyldte 21de aar, døve og aandssvake barn i indtil 8 skoleaar, blinde barn i indtil 11 skoleaar, med mindre de enten

a. lider av nogen legemlig svakhet, som ifølge lægeattest gjør det unyttig eller utilraadelig at sende dem i skole, eller

b. har naadd skolens maal.

Barn, som ikke inden de forannævnte aldersgrænser har tilbragt det nævnte antal aar i skolen, er, naar forældrene ønsker det, og Kirke- og Undervisningsdepartementet, efter at ha indhentet erklæring fra direktøren for døve-, blinde- og aandssvakeskolerne, finder det hensigtsmæssig, berettiget til fortsat ophold ved skolen i 2 aar.

§ 4. Enhver, som mottar døve, blinde og aandssvake barn til undervisning eller opretter en privat skole for saadannne barn, har derom at avgi meddelelse til vedkommende skolestyre, ledsaget av betryggende vidnesbyrd om moralsk vandel.

§ 5. Tilsynet med samtlige skoler, som omhandles i § 1, føres av en direktør. Denne har ved besøk paa skolerne at gjøre sig bekjendt med deres virksomhet og støtte denne ved raad og veiledning. Forøvrig har han at utføre de forretninger, som maatte bli ham paalagt ved lov eller overdradd ham av vedkommende overordnede myndighet.

Det paaligger en av biskopen opnævnt prest at føre tilsyn med kristendomsundervisningen. Overtilsynet med prestens virksomhet tilligger biskopen.

For de skolers vedkommende, som omhandles i §§ 1 og 2, indsender direktøren til Kirke- og Undervisningsdepartementet ved hvert skoleaars slutning en av skolens bestyrer avgit beretning om skolens virksomhet.

§ 6. Det paaligger ethvert skolestyre aarlig efter et av Kongen anordnet skema at avgi indberetning om ethvert inden kommunen værende døvt, blindt eller aandssvakt barn, som befinder sig inden de aldersgrænser, som er fastsat i § 3. Indberetningen skal, første gang et barn anmeldes, og saafremt

4 juni. Nr. 1.

det forlanges av direktøren for døve-, blinde- og aandssvake-skolerne, ogsaa senere være ledsaget av erklæring fra vedkommende embedslæge eller anden autorisert læge. Indberetningen indsendes gjennem folkeskolens overtilsyn til direktøren. Denne bestemmer, hvilke av de efter § 3 skoleberettigede, men ikke forsvarlig underviste barn, der hvert aar blir at henvise til en av de skoler, som omhandles i § 1, og til hvilken. Bestemmelsen meddeles gjennem folkeskolens overtilsyn distriktets skolestyrer, som derefter har at besørge indkaldelse til skole i overensstemmelse med direktørens avgjørelse.

Enhver bestyrer av en av de skoler, som omhandles i § 1, har inden et halvt aar efter et barns henvisning til skolen og senere mindst én gang aarlig efter samraad med sit lærerpersonale at indsende til direktøren for døve-, blinde- og aandssvakeskolerne en av speciallægens uttalelse ledsaget erklæring om, hvorvidt barnets ophold ved skolen ansees at være fornødent eller til væsentlig gagn. Direktøren bestemmer derefter, enten efter personlig undersøkelse av barnet eller uten saadan, hvorvidt noget barn bør hjemsendes eller overflyttes til en anden for det mere passende skole.

Direktørens avgjørelser med hensyn til døve, blinde og aandssvake barns henvisning til en av de skoler, som omhandles i § 1, overflytning til en anden saadan eller hjemsendelse fra skole kan av vedkommende barns forældre eller foresatte begjæres forelagt for Kirke- og Undervisningsdepartementet.

Direktøren avgir indberetning til nævnte departement om de avgjørelser, han har truffet.

Forsørgere, som, uagtet skedd indkaldelse, tilbakeholder barn fra skolerne, straffes med bøter.

§ 7. For uformuende barn, som i henhold til foregaaende paragraf henvises til nogen av de skoler, som omhandles i nærværende lov, skal utgiftene ved deres reise til og fra skolerne og underholdning ved samme, beklædning derunder indbefattet, utredes av den kjøpstad eller det ladested, som er barnets hjemstavnskommune, og for landdistriktenes vedkommende av den amtskommune, hvor barnets hjemstavnskommune ligger; dog kan amtsformandskapet bestemme, at indtil $^1/_3$ av beløpet skal refunderes av hjemstavnskommunens herredskasse. Kan ingen hjemstavnskommune paavises, utredes utgiftene av statskassen.

Indtil hjemstavnsspørsmaalet er avgjort, utredes i ethvert tilfælde utgiftene foreløbig av den kjøpstad, ladested eller amtskommune, hvor barnet ved indkaldelsen har sin bopæl. Opstaar senere tvist om hjemstavnsforholdet, har den tidligere hjemstavnskommune, likeledes foreløbig, at utrede utgiftene, indtil spørsmaalet er avgjort.

Disse utgifter er ikke at anse som fattigunderstøttelse. Dog

blir utgiftene at regne som fattigunderstøttelse, overensstemmende med de for fattigvæsenet gjældende bestemmelser, saafremt vedkommende barn ikke har norsk statsborgerret eller norsk indfødsret. 4 juni. Nr. 1.

§ 8. Ved statens pleie- eller arbeidshjem for ikke-dannelsesdygtige aandssvake skal anordnes en kontrolkomité, bestaaende av 3 medlemmer, hvorav ordføreren i stedets helseraad samt 2 av Kirke- og Undervisningsdepartementet for 4 aar opnævnte medlemmer. I kontrolkomiteen skal baade mænd og kvinder være repræsentert. Av de to opnævnte medlemmer uttræder et medlem hvert andet aar, første gang efter lodtrækning, senere det medlem, som har fungert længst. Helseraadets ordfører er kontrolkomiteens formand. De nærmere regler for kontrollens utøvelse fastsættes av Kirke- og Undervisningsdepartementet.

Overtilsynet med hjemmene føres av Kirke- og Undervisningsdepartementet gjennem direktøren for døve-, blinde- og aandssvakeskolerne.

Kontrolkomiteens medlemmer erholder en passende godtgjørelse, som efter Stortingets bevilgning utredes av statskassen.

Oprettes saadanne hjem som i nærværende § omhandlet av andre end staten, maa de, førend de kan begynde sin virksomhet, godkjendes av Kirke- og Undervisningsdepartementet, saafremt de er beregnet paa at motta i samtidig pleie mer end 2. En meddelt godkjendelse kan naarsomhelst tilbakekaldes. Hjemmene staar under samme kontrol og overtilsyn som for statens hjem av denne slags bestemt. Denne §'s bestemmelser om godkjendelse og kontrol finder tilsvarende anvendelse paa allerede eksisterende hjem. Kontrolkomiteens godtgjørelse fastsættes av Kirke- og Undervisningsdepartementet og utredes av hjemmet.

Bestemmelserne i lov om tilsyn med pleiebarn av 29 april 1905 kommer ikke til anvendelse paa barn, som er optat i saadanne hjem som i nærværende § omhandlet.

II.

Fra den dag, nærværende lov træder i kraft, ophæves lov om abnormskolevæsenet av 8 juni 1881 med tillægslove av 2 mai 1896 og 28 juni 1912.

Lov*)[1] om forlænget gyldighet av lov av 9 juni 1905, indeholdende forandring i lovgivningen om medicinalavgift i Finmarken. 4 juni. Nr. 2.

*) Bekjendtgj. 7 juni i Lovtid. 1ste avd. nr. 23.

[1]) St.besl. 3 juni. Se Ot.prp. nr. 28. Indst. O. nr. 76. St.tid., forh. i Ot. s. 817; i Lt. s. 187.

4 juni. Nr. 2.

I.

Lov av 9 juni 1905, jfr. lov av 27 mai 1910, indeholdende forandring i lovgivningen om medicinalavgift i Finmarken blir gjældende utover 9 juni 1915 indtil videre, dog ikke længer end til 1 juli 1920.

II.

Denne lov træder i kraft straks.

4 juni. **Kongelig resolution***), hvorved der i henhold til lov nr. 4 av 25 juli 1913 om offentlig forevisning av kinematografbilleder meddeles stadfæstelse paa den av herredstyret for Bærums herred, Akershus amt, den 12 mai 1915 vedtagne beslutning om kinematografvedtægter, som træder i kraft fra 1 juli d. a.

4 juni. **Kongelig resolution****), hvorved der i henhold til lov av 17 juni 1869 om politivedtægter for kjøpstæderne meddeles stadfæstelse paa en av Stavanger bystyre den 4 mai 1915 vedtat beslutning om tillæg til § 16 i de ved Kronprinsregentens resolution av 9 april 1904, jfr. kongelige resolutioner av 22 mai 1906 og 30 december 1909, stadfæstede politivedtægter for nævnte kjøpstad.

Tillægget er saalydende:

»Politiet kan utfærdige almindelige bestemmelser til regulering av kjøring og ridning«.

4 juni. **Kongelig resolution*****), hvorved der i henhold til lov til beskyttelse av barn mot bruk av tobak av 19 april 1899 meddeles stadfæstelse paa den av herredsstyret for Skaaneviks herred, Søndre Bergenhus amt, under 2 november 1914 samt 15 februar og 26 april 1915 fattede beslutning til vedtægt om salg av tobak til barn m. v.

4 juni. **Kongelig resolution†**), hvorved den av Raade herredsstyre i møter den 26 januar og 4 mars d. a. fastsatte vedtægt for lukning av utsalgssteder i Raade herred, Smaalenene amt, stadfæstes i henhold til lov av 25 juli 1913, som gjældende indtil videre, — dog med et par forandringer.

4 juni. **Kongelig resolution†**), hvorved den av Akerø herredsstyre i møter 10 december 1914 og 20 april 1915 besluttede vedtægt angaaende lukning av utsalgssteder i Akerø

*) Bekjendtgj. 7 juni i Lovtid. 1ste avd. nr. 23, hvor vedtægtene er indtat.

**) Bekjendtgj. 7 juni i Lovtid. 1ste avd. nr. 23.

***) Bekjendtgj. 7 juni i Lovtid. 1ste avd. nr. 23, hvor vedtægten er indtat.

†) Bekjendtgj. 7 juni i Lovtid. 1ste avd. nr. 23, hvor den stadfæstede vedtægt er indtat.

herred, Romsdals amt, stadfæstes i henhold til lov av 25 juli 1913 som gjældende indtil videre, — dog med en enkelt forandring. 4 juni.

Kongelig resolution*), hvorved Stords herredsstyres beslutning i herredsstyremøte den 12 april d. a. om, at 2det punktum av § 1 i den ved kongelig resolution av 17 juni 1909 stadfæstede lukningsvedtægt for utsalgssteder i Stords herred skal utgaa, stadfæstes i henhold til lov av 25 juli 1913, saaledes at vedtægtens § 1 faar følgende lydelse: 4 juni.

»De utsalgssteder i Stords herred, hvor kjøbmænd, frihandlere, haandverkere, fabrikanter og bakere sælger varer, skal lukkes kl. 9 aften.

Herved gjøres ingen forandring i den for lukning julaften gjældende bestemmelse«.

Den forandrede vedtægt træder i kraft 20 juni d. a.

Kongelig resolution**), hvorved den av Orkedalens herredsstyre i møte den 7 mai 1915 fastsatte vedtægt for handel med brukte eller kasserte ting i Orkedalens herred stadfæstes i medhold av § 28.1., jfr. § 38, i lov om handelsnæring av 16 juli 1907 som gjældende indtil videre. 4 juni.

Vedtægten træder i kraft 1 juli 1915.

Kongelig resolution, hvorved bestemmes: 4 juni.

I. Fra 1 juli 1915 at regne skal den del av det nuværende Strudshavn hovedsogn av Askøens prestegjeld i Bergen stift, som omfatter gaards-nr. 22—44, begge inklusive, overgaa til et eget anneks under navn av Loddefjord sogn.

Samtidig skal det nye sogn i forening med Laksevaags anneks overgaa til et eget, Laksevaags prestegjeld med sidstnævnte sogn som hovedsogn.

II. Indtil kirke for Loddefjord anneks kan bli opført og tat i bruk, blir gudstjeneste og kirkelige forretninger for sognet at utføre i Loddefjords bedehus paa betingelse av:
   a) at huset forinden tilbygges et kor og forsynes med den nødvendige kirkelige indredning, og at der ved koret anordnes en nødutgang;
   b) at det ved dets første benyttelse i nævnte øiemed indvies med en passende tale av sogneprestens.

III. Sogneprestene i Laksevaag og i det gjenværende Askøens prestegjeld tillægges:

*) Bekjendtgj. 7 juni i Lovtid. 1ste avd. nr. 23.
**) Bekjendtgj. 7 juni i Lovtid. 1ste avd. nr. 23, hvor vedtægten er indtat.

4 juni.

1) samtlige inden deres embedsdistrikter faldende prestelige indtægter — sognepresten i Askøen tillike den fisketiendegodtgjørelse med tillæg, som har tilligget det udelte kald;
2) som lønsbidrag av kommunerne hvad der til enhver tid vil tiltrænges for at bringe disse indtægter for hver prest op i kr. 4000,00 aarlig;
3) de av Kongen med Stortingets samtykke fastsatte avsavnsgodtgjørelser av Oplysningsvæsenets Fond, stor henholdsvis kr. 800,00 og kr. 600,00 aarlig.

IV. Sogneprestene i Laksevaag og Askøen ansættes med forpligtelse til at ta bolig, den første i eller ved Laksevaag og den sidste paa et bekvemt sted i prestegjeldet efter Bergens biskops nærmere bestemmelse.

V. I de to prestegjeld blir gudstjenesterne at fordele saaledes, at der i hver hovedkirke forrettes paa de store høitiders første dag og forøvrig paa to søndage i rad samt i Loddefjords annekskirke og i Ask kapel hver tredje søndag og paa høitidenes andendag.

Endvidere blir der i prestegjeldene efter biskopens nærmere bestemmelse — at holde konfirmantforberedelse to ganger aarlig med paafølgende konfirmation i hovedkirkerne og — for Askøens vedkommende — tillike i Ask kapel, forsaavidt dette maatte ansees ønskelig.

VI. Indtil utgangen av aaret 1916 skal som sognestyre for de ved sognedelingen fremkomne to sogn fungere de respektive 4 og 8 repræsentanter i Strudshavn sognestyre, som er bosat henholdsvis i Loddefjord og i det gjenværende Strudshavn sogn.

VII. Kirke- og Undervisningsdepartementet bemyndiges til at træffe de forføininger med hensyn til de geistlige tjenestemænds lønning efter lov av 14 juli 1897, som oprettelsen av Loddefjord sogn vil nødvendiggjøre.

VIII. — — — — — — — — — — — — — — — —

4 juni. **Kongelig resolution**, hvorved bestemmes:

I. Fra 1 juli 1915 at regne skal Odda sogn av Ullensvangs prestegjeld i Bergen stift overgaa til et eget, Odda prestegjeld, hvis sogneprest tillægges:
a) samtlige inden sognet faldende prestelige indtægter;
b) som lønsbidrag av Odda kommune, hvad der til enhver tid maa tilskytes for at bringe disse indtægter op i kr. 3000,00 aarlig;
c) den av Kongen med Stortingets samttykkefastsatte godtgjørelse av Oplysningsvæsenets Fond for avsavn av embedsgaard, stor kr. 800,00 aarlig.

II. Sognepresten i Odda blir at ansætte med forpligtelse til at ta bolig i eller ved strandstedet Odda og til at betjene en kirke til i prestegjeldet, om en saadan maatte bli opført, mot paa reiser i den anledning at tilstaaes saadan skyss- og natteholdsgodtgjørelse, som maatte bli godkjendt. 4 juni.

III. Bergens biskop bemyndiges til at træffe de nødvendige midlertidige bestemmelser om gudstjenestens ordning i Ullensvangs prestegjeld og om konfirmantforberedelsen og konfirmations avholdelse i prestegjeldene Odda og Ullensvang.

IV. — — — — — — — — — — — — — — — —

Kongelig resolution, hvorved det i henhold til lov om fattigvæsenet av 19 mai 1900 §§ 29 og 31 bestemmes, at opsamlingen til det i kongelig resolution av 17 juni 1909 omhandlede sikkerhetsfond ved Hadelands bergverk i Lunner herred indtil videre skal ophøre, mens renterne av fondets midler blir at tillægge disse, likeledes indtil videre. 4 juni.

Stadfæstelse — meddelt av Kirkedepartementet — paa »De amerikanske Rollingers legat til minde om jubelaaret 1914« (stiftet ved gavebrev av 16 mai 1914) samt paa de av Rollags formandskap under 16 september 1914 utfærdigede statutter for dette legat. 5 juni.

Stadfæstelse — meddelt av Kirkedepartementet — paa »De amerikanske Vegglingers legat til minde om jubelaaret 1914« (stiftet ved gavebrev av 16 mai 1914) samt paa de av Rollags formandskap under 16 september 1914 utfærdigede statutter for dette legat. 5 juni.

Skrivelse fra Finansdepartementet til amtmanden i Finmarkens amt, hvori uttales, at skylddelinger i anledning av deling av tidligere utmaalt og matrikulert jord i Finmarkens amt antages fremdeles som hittil indtil videre at kunne utføres av lensmanden og to skjønsmænd med sportelberegning overensstemmende med sportellovens §§ 90, 117, 120 og 142. For mænds opnævnelse beregnes et gebyr til statskassen av kr. 1,50 i henhold til sportellovens § 68 og for forretningens tinglysning, der sker uten forutgaaende avhjemling, et gebyr av kr. 3,00 overensstemmende med sportellovens § 48 b. 7 juni.

Departementet gjør opmerksom paa, at saken paa forhaand har været forelagt Justisdepartementet, som bl. a. har uttalt, at den ogsaa efter ikrafttrædelsen av lov av 22 mai 1902 raadende praksis, hvorefter skylddelinger i Finmarkens amt avholdes av lensmanden eller, hvis rekvirenten forlanger det, av sorenskriveren og to skjønsmænd, maa kunne betegnes som tilstrækkelig sikker sedvaneret.

8 juni. **Stortingsbeslutning** [1]), angaaende fritagelse for enkekasseindskudspligt i visse tilfælde.

8 juni. **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av Ole Johnsen Kalsaa ved testamente av 29 juni 1909 oprettede legat til beklædning av fattige barn paa øvre Rennebuskog samt paa de under 31 oktober 1914 utfærdigede statutter for dette legat.

9 juni. **Meddelelse** fra Forsvarsdepartementet til hæren:

Fartøier skal føre nationalflag, naar de befinder sig indenfor en norsk krigshavns grænser.

Ved indpassering til en krigshavn skal flaget heises senest, naar fartøiet er paa en avstand av en kvartmil utenfor grænsen.

For Bergens krigshavns vedkommende blir dog ved indpassering sydfra flaget at heise en kvartmil utenfor linjen Marstenen—Lauerø løgt—Bjørnetrynet (syd for Os).

For Trondhjem krigshavns vedkommende en kvartmil utenfor linjen Smellingen—Løkhaug.

Fartøier skal — ogsaa utenfor krigshavnene — heise nationalflag ved ankomst til ankerplads, hvor norske krigsfartøier ligger, og forøvrig i norske farvand, naar krigsfartøier er i sigte.

10 juni. **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av Canutte Christine Strømsholm ved testamente av 29 juni 1912 oprettede »Johan Strømsholm og hustru Canutte Strømsholms legat« til fordel for »Aalesunds barnehjem« samt paa de under 30 september 1914 utfærdigede statutter for dette legat.

10 juni. **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av fabrikeier Carl Janssens efterlatte den 21 august 1911 oprettede legat til »Trondhjems handelsstands understøttelseskasse« samt paa de under 6 mars 1914 utfærdigede statutter for dette legat.

---

[1]) Se St. prp. nr. 72. Indst. S. nr. 142. St.tid. s. 1636.

Beslutningen er saalydende:

Stortinget samtykker i, at vedkommende regjeringsdepartement kan bestemme, at de ved stortingsbeslutning av 10 mai og kongelig resolution av 8 juni 1899 fastsatte bestemmelser om indskudspligt i Enkekassen ikke kommer til anvendelse paa tjenestemænd, hvis hustruer er sikret enkepension av kommunal kasse eller fond. Er den pension, som er sikret av saadan kasse eller fond, mindre end den, som skal sikres i Enkekassen, kan departementet bestemme, at forsikringspligten i Enkekassen ikke helt bortfalder, men nedsættes.

Stortingsbeslutning av 12 juni 1913 om betinget adgang for lærere ved statsunderstøttede kommunale høiere almenskoler til fritagelse for indskudspligt i Enkekassen ophæves.

Stadfæstelse — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av statsraad Johan Magnus Halvorsen den 10 juni 1913 oprettede legat til »Trondhjems handelsstands understøttelseskasse« samt paa de under 5 mars 1914 utfærdigede statutter for dette legat. 10 juni.

Stadfæstelse — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av kjøbmand Søren Joachim Øyen ved testamente av 3 juli 1909 oprettede legat til »Trondhjems handelsstands understøttelseskasse« samt paa de under 30 oktober 1914 utfærdigede statutter for dette legat. 10 juni.

Skrivelse fra Kirkedepartementet til Bergen stiftsdirektion i anledning av en fra en sogneprest mottat forespørsel, om skolepligtige barn, som av fremmede kommuners fattigvæsen eller vergeraad anbringes til forpleining hos folk i sogneprestens embedsdistrikt, skal betragtes som menighetslemmer dér i den geistlige lønningslovs forstand og saaledes komme ind under bestemmelsen i den nævnte lovs § 20, 4de led, hvorefter der blir at erlægge betaling efter vedtægt for deres konfirmation. 10 juni.

Departementet uttaler, at da saadanne barn, saavidt skjønnes, maa bli at betragte som medlem av pleieforældrenes husstand og ogsaa efter de regler, som det Statistiske Byraa har opstillet for folketælling, skal opføres som hjemmehørende i opholdsstedets kommune, antages de at burde regnes som menighetslem dér. Der bør følgelig ikke kræves betaling for kirkelige handlinger, som utføres for dem, i andre tilfælde end hvor saadan betaling ogsaa vilde bli at erlægge av menighetslemmer.

Lov*)[1]) om tillæg til odels- og aasæteslovgivningen. 11 juni. Nr. 1.

§ 16 i lov av 26 juni 1821 om odelsretten og aasætesretten gives saadant tillæg:

Andre odelsberettigede kan ikke, saalænge den længstlevende egtefælle forblir ugift, drive denne fra gaarden, medmindre de kunde ha gjort odelsret gjældende, om den førstavdøde egtefælle hadde levet.

Lov*)[2]) om tillæg til lov av 18 august 1914 om salg og utførsel av fødevarer m. v. 11 juni. Nr. 2.

§ 1. Den, som forsætlig eller av uagtsomhet utfører eller søker at utføre fra riket gjenstande eller varer i strid med en

*) Bekjendtgj. 15 juni i Lovtid. 1ste avd. nr. 24.

[1]) St.besl. 3 juni. Dok. nr. 12. Indst. O. nr. 61. St.tid., forh. i Ot. s. 817; i Lt. s. 186.

[2]) St.besl. 3 juni. Se Ot.prp. nr. 40. Indst. O. nr. 74. St.tid., forh. i Ot. s. 822—823; i Lt. s. 187.

11 juni Nr. 2. av ham selv eller andre til offentlig myndighet avgit erklæring om indskrænkning i eller utelukkelse av adgangen til utførsel, straffes med bøter eller fængsel indtil 6 maaneder.

Paa samme maate straffes den, som ved engros-salg av gjenstande eller varer forsætlig eller av uagtsomhet undlater at oplyse, at der vedkommende gjenstandene eller varerne er avgit saadan erklæring som i første led nævnt.

Gjenstande eller varer, som utføres eller søkes utført i strid med forskriftene i første led, inddrages. Er det ikke anledning til inddragning av varerne selv, kan deres værdi inddrages hos den skyldige.

§ 2. I § 6, andet led, i lov av 18 august 1914 om salg og utførsel av fødevarer m. v. tilføies følgende bestemmelse:

Er der ikke anledning til inddragning av varerne selv, kan deres værdi inddrages hos den skyldige.

§ 3. Denne lov træder i kraft straks.

11 juni. Nr. 3. **Lov***)[1] om salg av brød efter vegt.

§ 1. Efternævnte brødsorter skal sælges efter vegt og kun i følgende størrelser:

Grovt rugbrød som 2 kg.'s, 1 kg.'s og 1/2 kg.'s brød.

Kneipbrød (reformbrød) av sammalet hvete som 3/4 kg.'s brød.

Det paa ethvert sted vanlige husholdningsbrød og hvetevandlof som 1 kg.'s og 1/2 kg.'s brød.

Brødet skal være velstekt og den vegt, det har de første 12 timer, efterat det er bakt, skal lægges til grund ved veiningen.

§ 2. Vedkommende regjeringsdepartement kan i særlige tilfælde dispensere fra bestemmelserne i § 1.

§ 3. Overtrædelse av denne lov straffes med bøter.

§ 4. Denne lov træder i kraft straks. Den provisoriske anordning av 3 oktober 1914 om salg av brød efter vegt ophæves.

11 juni. Nr. 4. **Lov***)[2] om forandring i § 6 i ildsfarlighetsloven av 3 mai 1871 med senere tillægslove.

§ 6 i ildsfarlighetsloven av 3 mai 1871 med senere tillægslove gives saadant tillæg:

Kongen kan for et amt eller nærmere betegnede dele derav bestemme, at kjøbmænd kun kan sælge sprængstoffe til

---

*) Bekjendtgj. 15 juni i Lovtid. 1ste avd. nr. 24.

[1]) St.besl. 3 juni. Se Ot.prp. nr. 4. Indst. O. nr. 56. St.tid., forh. i Ot. s. 817—822; i Lt. s. 186—187.

[2]) St.besl. 3 juni. Se Ot.prp. nr. 34. Indst. O. nr. 66. St.tid., forh. i Ot. s. 801, i Lt. s. 185—186.

personer, som har faat politiets tilladelse til at kjøpe disse. 11 juni.
De nærmere forskrifter til bestemmelsens gjennemførelse gives Nr. 4.
av Kongen.

Hvor saadan kontrol med handel med sprængstoffe, som i foregaaende led nævnt, er indført, pligter dampskibsselskapene og disses ekspeditører samt jernbanernes tjenestemænd paa forlangende at meddele politiet opgave over sprængstoffe, som ekspederes til vedkommende distrikts stoppesteder, samt oplysning om mottagerens navn.

Kongelig resolution*), hvorved i forbindelse med sank- 11 juni.
tion av foranstaaende lov nr. 4 bestemmes i medhold av § 1 i lov av 1 april 1876 angaaende utgivelse av en Lovtidende og bekjendtgjørelse av love m. v., jfr. lov nr. 5 av 27 juli 1896, at ildsfarlighetsloven i den derved forandrede lydelse indrykkes i Lovtidenden.

I henhold hertil er ildsfarlighetsloven av 3 mai 1871 med tillægslove av 29 mai 1879, 28 mai 1881, 14 juni 1890, 1 mai 1909 og 12 juni 1914 nu saalydende:

Lov indeholdende bestemmelser angaaende behandling av ildsfarlige gjenstande (ildsfarlighetsloven).[1])

§ 1. Tilvirkning av nitroglyserin (hvorunder i denne lov ogsaa er indbefattet enhver blanding av nitroglyserin med andre flytende stoffe), dynamit (hvorved i denne lov forstaaes ethvert fast sprængstof, hvorav nitroglyserin utgjør en bestanddel), krudt eller lignende let eksploderende stoffe maa ikke foregaa i kjøpstad eller ladested, og paa landets grund kun paa sted, der er fjernet mindst en fjerdedels mil[2]) fra kjøpstads eller ladesteds grænser. Stedet maa derhos ha en avstand av mindst 1000 alen[3]) fra offentlig vei eller anden til almindelig benyttelse værende færdselslinje samt 500 alen[4]) fra naboeiendom.

Hvorvidt undtagelser fra sidstnævnte bestemmelser bør finde sted, bestemmes av Kongen, efterat vedkommende kommunebestyrelse er hørt.

§ 2. Fabrik for tilvirkning av de i § 1 nævnte stoffe maa ikke anlægges, utvides eller forandres uten efter tilladelse av Kongen eller den, han dertil bemyndiger, og under iagttagelse av de vilkaar, som med hensyn til anlæggets beliggenhet og anordning, bygningenes konstruktion og indretning eller iøvrig foreskrives til beskyttelse for arbeiderne eller den almindelige sikkerhet.

*) Bekjendtgj 15 juni i Lovtid. 1ste avd. nr. 24.
[1]) Se kgl. resolution av 15 juni 1882, post 17 (s. 276) og straffelovens § 352.
[2]) 2,8 km.
[3]) 625 m.
[4]) 310 m.

11 juni. Ved saadant anlæg skal der haves et særskilt, isolert beliggende oplagshus, hvorhen de tilvirkede stoffe, saasnart de har erholdt egenskap av færdig produkt, uten ophold skal henbringes.

Driften maa ikke paabegyndes, forinden det ved saadan besigtigelse, som ved tilladelsen bestemmes, er godtgjort, at anlægget er fuldført i overensstemmelse med de givne forskrifter.

Ved driften av saadanne anlæg blir derhos nøie at iagtta de bestemmelser og forsigtighetsregler, som ved tilladelsen maatte være fastsat eller av politiet foreskrives.

§ 3. Paa kjøpstads eller ladesteds grund eller i kortere avstand fra sammes grænser end 500 alen[1]) maa ingen opbevare eller benytte nitroglyserin eller ha i sin besiddelse større beholdning av dynamit end 5 pund[2]) og av krudt end 10 pund[3]).

Dog kan politiet, efterat vedkommende kommunebestyrelses erklæring er indhentet, tillate benyttelsen av nitroglyserin for enkelte tilfælde og efter regler, som av det foreskrives.

Likeledes kan kjøpstadens eller ladestedets bygningskommission efter beskaffenheten av de stedfindende forhold tillate, at handlende, foruten de ovennævnte mængder, kan i særskilt til utsalgsstedet hørende pakbod opbevare av dynamit indtil 25 pund[4]) og av krudt indtil 100 pund[5]).

Derhos kan Kongen efter andragende, som er anbefalt av kjøpstadens eller ladestedets repræsentantskap, efterat erklæring er avgit av bygnings- og reguleringskommission, meddele tilladelse til oprettelse av større oplag av dynamit og krudt. Saadan tilladelse maa dog kun gives for et bestemt antal aar og, saafremt den ikke erholdes fornyet, vil oplaget bli at sløife efter den bestemte tids forløp. Ved tilladelsens meddelelse blir at avgi bestemmelse foruten om stedet, som bør ha en isolert beliggenhet, tillike om oplagets størrelse, hvorledes bygningen blir at opføre, indrette og indhegne, samt om de forsigtighetsregler, som ved oplagets benyttelse blir at iagtta. Det kan derhos stilles som betingelse for tilladelsen, at oplagets eier har at motta dynamit og krudt i oplag for andre overensstemmende med de nærmere bestemmelser, som i saa henseende ved tilladelsens meddelelse avgives.

I fartøi, beliggende paa kjøpstads eller ladesteds havn, maa, utenfor de i §§ 8, 9 og 10 omhandlede tilfælde, nitroglyserin, dynamit eller krudt ikke haves.

---

[1]) 310 m.
[2]) 2,5 kg.
[3]) 5 kg.
[4]) 12,5 kg.
[5]) 50 kg.

§ 4. Paa landets grund utenfor den i § 3 angivne av- 11 juni.
stand fra kjøpstad eller ladested maa oplag eller beholdning av nitroglyserin eller større oplag av dynamit eller krudt end 500 pund[1]) ikke haves uten ved tilvirkningssted (jfr. § 2), eller hvor det av politiet tillates, og i særskilt bygning, der er saaledes opført, indrettet og indhegnet, som av politiet bestemmes[2]). Oplagsstedet bør ha en i forhold til naboeiendommen isolert beliggenhet og derhos en saadan avstand, som efter de stedfindende forhold findes betryggende, fra offentlig vei og anden til almindelig avbenyttelse værende færdselslinje.[3])

§ 5. Ved opbevaring skal nitroglyserin være forvaret i tætte og vel tilsluttede kar av smidig metal og dynamit i tætte, tillukkede og indvendig med asfaltpap eller andet vandtæt stof beklædte kasser eller andre kar av træ, hver indeholdende ikke over 100 pund[4]) dynamit fordelt i pakker av høist 5 pund[5]) vegt. Pakkerne skal være omgit av et lag myrjord eller andet pulverformig, ikke brændbart stof av saadan beskaffenhet og mængde, at det fuldstændig kan opsuge den nitroglyserin, som maatte utskilles og utrinde av pakkerne. De for sprængning med dynamit fornødne tændmidler bør forvares i særskilt æske eller andet kar.

Krudt skal i utsalgssted forvares i kar av kobber, sink eller fortinnet jern, der er forsynt med tætsluttende lok av samme metal.

§ 6. Enhver, som driver handel med eller til riket indfører nitroglyserin, dynamit eller krudt, har derom at gjøre anmeldelse til politiet og er paa forlangende pligtig til at opgi og legitimere stoffets sammensætning. Befindes denne at medføre særegen fare, kan stoffets forhandling og indførsel forbydes av Kongen. Forefindende beholdninger skal i saa fald ved politiets foranstaltning paa hensigtsmæssig og betryggende maate bortskaffes eller, om fornødiges, tilintetgjøres, uten at eieren i den anledning kan fordre nogen erstatning av det offentlige, medmindre beholdningen forefandtes allerede ved nærværende lovs utgivelse.

Kongen kan for et amt eller nærmere betegnede dele deraf bestemme, at kjøbmænd kun kan sælge sprængstoffe til personer, som har faat politiets tilladelse til at kjøpe disse.[6]) De nærmere forskrifter til bestemmelsens gjennemførelse gives av Kongen.[7])

---

[1]) 250 kg.
[2]) Se skrivelse fra Justisdepartementet av 6 mai 1902.
[3]) Se skrivelse fra samme av 29 april 1873.
[4]) 50 kg.
[5]) 2,5 kg.
[6]) Se kgl. resolution 11 juni 1915.
[7]) Se plakat 11 juni 1915.

11 juni. Hvor saadan kontrol med handel med sprængstoffe, som i foregaaende led nævnt, er indført, pligter dampskibsselskapene og disses ekspeditører samt jernbanernes tjenestemænd paa forlangende at meddele politiet opgave over sprængstoffe, som ekspederes til vedkommende distrikts stoppesteder, samt oplysning om mottagerens navn.

§ 7. Kongen kan utfærdige almindelige bestemmelser om de forsigtighetsregler, som skal iagttages ved transport av nitroglyserin, dynamit og krudt i henseende til kar, emballage, transportmidler, midlertidig oplægning, fartøiers ankring under transporten m. v.[1]) Forsaavidt mængden overstiger av nitroglyserin 1[2]), av dynamit 10[3]) og av krudt 20 centner[4]), er avsenderen pligtig til at utrede utgiftene ved det tilsyn med transporten, som med hjemmel av de av Kongen utfærdigede almindelige bestemmelser maatte anordnes av politiet.[5])

Transport av nitroglyserin over kjøpstads eller ladesteds grund skal i almindelighet være forbudt. Kan transporten ikke uten betydelige ulemper foregaa ad anden vei, maa særlig tilladelse erhverves hos politiet, der paaser det fornødne til forebyggelse av fare.

§ 8. Forsaavidt fartøi eller jernbanetræn gaar med passagerer, maa nitroglyserin ikke medtages, samt dynamit og krudt ikke uten i saadan mængde og under iagttagelse av saadanne særskilte forsigtighetsregler, som av Kongen bestemmes.

§ 9. Naar andet fartøi, end i § 8 omhandlet, ankommer til kjøpstads eller ladesteds havn med ladning, der indeholder nitroglyserin, dynamit eller krudt, eller naar der i et paa saadan havn beliggende fartøi skal indlades noget av disse stoffe, krudt og dynamit kun forsaavidt det overstiger 200 pund[6]), bør skriftlig opgave over stoffenes mængde tillikemed angivelse av den øvrige ladnings omtrentlige beskaffenhet uopholdelig avgives til havneopsynet, der anviser fartøiet saadan plads paa havnen, som med hensyn til stoffenes art og mængde findes betryggende, og bestemmer de forsigtighetsregler, som iøvrig for tilfældet ansees nødvendige. Ved utlosning eller indladning maa ikke uten særlig dertil meddelt tilladelse av vedkommende havneopsyn eller politi mer dynamit eller krudt paa engang bringes til brygge eller landingsplads, end hvad derfra paa en gang kan bortføres med de tilstedeværende transportmidler.

---

[1]) Se plakat 28 april 1900, kgl. resolution 11 juni 1915, forskrifter av 19 juni 1915, kgl. resolution og skrivelse av 24 juni 1915.
[2]) 50 kg.
[3]) 500 kg.
[4]) 1000 kg.
[5]) Se skrivelse 30 april 1873 og skrivelse 21 mai 1874 (i Paulsen & Thomles samling).
[6]) 100 kg.

De bestemmelser, som havneopsynet træffer i henhold til denne paragraf, kan indbringes til endelig avgjørelse av vedkommende departement, dog ikke med opsættende virkning, medmindre havneopsynet samtykker deri. 11 juni.

§ 10. Indkommer paa kjøpstads eller ladesteds havn fartøi, som til skibsbruk har større krudtbeholdning end 25 pund[1]), skal skriftlig anmeldelse derom uopholdelig ske til havneopsynet, som kan paaby, at krudtet av skipperen besørges ilandbragt til forvaring av det offentlige paa et ham dertil anvist sted, hvorfra han ved utgaaende selv vil ha at avhente samme.

§ 11. Forsaavidt nærmere erfaring dertil maatte gi grund, kan Kongen forhøie de mængder, som for dynamits vedkommende er foreskrevet i §§ 3, 5 og 7.

§ 12. De ovenfor med hensyn til nitroglyserin, dynamit og krudt givne bestemmelser kan i det omfang og med de forandringer, som maatte findes fornødne, av Kongen gives anvendelse paa andre sprængstoffe og andre eksplosionsfarlige gjenstande.

§ 13. De i det foregaaende givne bestemmelser gjælder ikke statens sølvverk, krigsskibe, militæretaternes etablissementer, deres tilvirknings- og opbevaringssteder for eksploderende stoffe eller militære transporter m. v. De forsigtighetsregler, som for dem skal være gjældende, bestemmes av Kongen eller den, han dertil bemyndiger.[2])

§ 14. Tilvirkning eller raffinering av jordolje (petroleum), parafinolje, træolje eller lignende let antændelige væsker — spiritus og spirituøse drikke undtat — er forbudt i kjøpstad og ladested. Paa landets grund maa saadan tilvirkning eller raffinering ikke foretages i kortere avstand fra kjøpstads eller ladesteds grænser end 200 alen[3]) eller, uten vedkommende eiers og brukers samtykke, fra naboeiendom end 100 alen[4]) og kun paa sted, der er saaledes beliggende eller indrettet, at fare for naboeiendom derved, at ildsfarlige væsker kan rinde ut fra tilvirknings- eller raffineringsstedet, ikke er at befrygte.

Ved tilvirkning eller raffinering av de heromhandlede væsker skal der haves særskilt oplagssted, hvorhen de tilvirkede eller raffinerte væsker, saasnart de har erholdt egenskap av færdig produkt, uten ophold skal henbringes. Saadant oplagssted maa være fjernet mindst 200 alen[3]) fra kjøpstads og ladesteds grænser, og om dets avstand fra naboeiendom samt beliggenhet og

[1]) 12,5 kg.
[2]) Se plakat 28 april 1900, kgl. resolution 24 juni 1915 og skrivelse av s. d.
[3]) 125 m.
[4]) 62 m.

11 juni. indretning gjælder, hvad der iøvrig ovenfor er bestemt om tilvirkningsstedet.

§ 15. I kjøpstad eller ladested eller i kortere avstand fra sammes grænser end 200 alen[1]) tilstedes ikke opbevaring av uraffinert parafinolje, likesom uraffinert jordolje alene maa haves hos apotekere og ikke i større mængde hos hver end 12 potter[2]), fordelt paa flasker av høist 3 potters[2]) indhold.

§ 16. 1. Av de øvrige i § 14 omhandlede væsker maa, utenfor de tilfælde, som omfattes av næstfølgende § 17, i kjøpstad eller ladested eller i kortere avstand fra sammes grænse end 125 meter, ikke inden én eiendom med tilhørende bygninger eller i ett fartøi, forsaavidt saadant benyttes til oplagssted, haves større beholdning end:

A. Av æter, gasæter, fotogen, kamfin, bensin, svovlkulstof, petroleumnafta, petroleumsprit og andre væsker av lignende letantændelighet tilsammen 360 liter, forvaret paa tætsluttende, solide, med forsvarlig bærehank forsynte metalkar av ikke over 15 liters rumindhold og tydelig merket »ildsfarlig«. Herfra undtages tætsluttende, solid metalbeholder, som er fast forbundet med maskinen i automobil. Til bruk i privat husholdning eller bedrift kan man dog uten hensyn til foranstaaende ha en beholdning paa 1 liter eller derunder forvaret paa andre kar end de nævnte; men hver gang der indkjøpes væske av den omhandlede art paa et slikt kar, skal sælgeren paasætte det et av vedkommende departement bestemt merke, forsaavidt karret ikke allerede tydelig bærer et saadant.

B. Av jordolje, træolje, parafinolje, terpentinolje og andre væsker av lignende letantændelighet tilsammen 800 liter. Dog kan Kongen, naar vedkommende kommunestyre andrager derom, forhøie dette kvantum.

2.[3]) Paa landets grund utenfor den i foregaaende post nævnte avstand fra by maa væsker, som henføres under bokstav A, alene opbevares enten overensstemmende med forskriftene i forrige led eller paa solide cylinderformede fat av jern eller staal, forsynt med forsvarlige rullebaand og med slike sikringsindretninger, som av vedkommende departement godkjendes som eksplosionssikre. Denne bestemmelse gjælder ogsaa indenfor de i post 1 nævnte omraader for slike væskers oplag efter § 17, naar ikke andet er fastsat i forbindelse med en ifølge nævnte paragrafs 2det led meddelt tilladelse. Uten tilladelse av vedkommende departement maa slike væsker ikke paa landets grund

[1]) 125 m.
[2]) Liter.
[3]) Se rundskrivelse fra Justisdepartementet av 14 oktober 1909.

utenfor den i foregaaende led nævnte avstand opbevares i større mængder end 500 liter paa et sted eller paa flere steder med mindre indbyrdes avstand end 30 meter; det samme gjælder for beholdninger paa over 2000 liter av de under bokstav B nævnte væsker eller for forholdsvis tilsvarende mængder av begge slags. 11 juni.

3. Vedkommende departement kan gjøre undtagelser fra bestemmelserne i 1ste led A og 2det led om beholdernes størrelse og indretning.

4. Naar væsker, som henføres til de under bokstav A omhandlede slags, i større kar eller i kar av anden beskaffenhet end der er angit indføres til kjøpstad eller ladested her i riket eller forefindes ombord i dertil indkommet fartøi, skal ilandbringelsen av disse væsker ikke tilstedes, forinden der for havneopsynet er fremlagt skriftlig bevis for, at politiet er underrettet om den tilsigtede indførsel.[1])

5. Det paaligger derhos enhver, som driver handel med de under A nævnte væsker at gjøre anmeldelse til politiet.

6. Omtapning (fordeling) av samme væsker fra større eller fra andre slags kar end under bokstav A nævnt maa ikke finde sted i kjøpstad eller ladested eller i kortere avstand fra sammes grænser end foran i nærværende paragraf angit. Departementet kan dog gjøre undtagelse fra denne bestemmelse.

7. Forsaavidt nogen av de under bokstav B omhandlede væsker ved undersøkelse paa Abels apparat under et lufttryk av 760 millimeter gir antændelige dampe ved en lavere temperatur end 22° celsius, henføres den under bokstav A; i hvilket forhold temperaturgraden skal sættes høiere eller lavere, eftersom barometerstanden er under eller over 760 millimeter, bestemmes av Kongen, som ogsaa gir de iøvrig fornødne nærmere regler med hensyn til kontrollen.[2])

8. Vil flere inden én eiendom med tilhørende bygninger eller i ett fartøi, forsaavidt saadant benyttes til oplagssted, ha beholdninger av de omhandlede ildsfarlige væsker, er hver av dem berettiget til at ha en likestor andel i de lovbestemte kvanta, forsaavidt anden overenskomst ikke maatte være eller bli truffet dem imellem.

9. Ildsfarlige væsker maa ingensteds i riket opbevares paa særlig farlige steder i eller ved beboelseshus saasom utganger, trappeganger, trapper eller rum aapne til trap, uten at brandstyret (jfr. lov om brandvæsenet av 15 august 1908 § 1) eller, hvor der ikke er brandstyre, politiet har git samtykke dertil.

[1]) Se cirkulære fra Finansdepartementet av 6 november 1890 (i Paulsen & Thomles samling).

[2]) Se kgl. resol. 1 november 1890 (s. 360), cirkulærer av 3 december 1890 og 4 april 1892 (i Paulsen & Thomles samling) samt skrivelse av 13 mai 1902.

11 juni. Samme myndighet kan gi tilladelse til: a) at beholdning paa indtil 360 liter av væske som nævnt i første led under bokstav A opbevares paa jern- eller staalfat eller paa andre solide metalbeholdere av ikke over 40 liters rumindhold, naar karret er forsynt med sikringsindretning av den foran omhandlede art, og b) at der fra disse kar kan foretages omtapning (fordeling) ogsaa i kjøpstad og ladested eller i kortere avstand fra sammes grænse end 125 m.

10.[1]) Saavel brandstyret som politiet fører inden sit distrikt kontrol med, at ildsfarlige væsker behandles med tilbørlig forsigtighet og efter gjældende forskrifter, og skal paa ethvert sted ha uhindret adgang til at utøve denne kontrol. Enhver, som vil holde oplag av slike væsker, skal, hvor der er brandstyre, gi dette melding om sit forehavende; som oplag betragtes her enhver beholdning paa over 5 liter av de væsker, som er nævnt foran under bokstav A eller i § 15. Brandstyret, eller hvor der ikke er brandstyre, politiet gir de nærmere forsigtighetsregler, som blir at befølge og kan, hvor særegne omstændigheter foreligger, kræve, at beholdningen begrænses til en viss mængde, eller endog helt forby oplaget. Brandstyrets (politiets) bestemmelse kan indbringes til endelig avgjørelse av vedkommende departement, dog ikke med opsættende virkning, medmindre brandstyret (politiet) deri samtykker.

§ 17. Større oplag eller beholdning av de i § 16 omhandlede væsker indtil 10 500 liter, hvoriblandt ikke over 500 liter av dem, der indgaar under bokstav A, kan haves i kjelder, hvis rumindhold under jordens overflate er mindst saa stor som oplagets. Saadan kjelder maa ikke ligge under bebodd bygning eller ha avløp; den bør være forsynt med overhvælvning av sten og gulv av ildsikkert materiale, ha dør- og vinduslemmer av jern samt være godt ventilert. I kjelderen maa ikke haves ildsted, likesom gas- eller varmeledning ikke maa føres ind i eller gjennem samme.

Efter andragende, der er anbefalt av vedkommende kjøpstads eller ladesteds repræsentantskap, efterat erklæring er avgit av bygnings- og reguleringskommissionen, kan Kongen tillate oprettelse av oplag, der ikke er bundet til nærværende §'s foranstaaende bestemmelser. Ved tilladelsens meddelelse avgives bestemmelse om, hvorvidt den kun skal gjælde for bestemt tid, om oplagsrummets beliggenhet og indretning, oplagets størrelse og de forsigtighetsregler, som ved dets benyttelse blir at iagtta. Det kan derhos gjøres til betingelse for tilladelsen, at eieren har at motta væsker av lignende beskaffenhet i oplag for andre,

[1]) Jfr. lov av 15 august 1908 (nr. 4) §§ 34 og 52.

overensstemmende med de nærmere bestemmelser, som i saa henseende ved tilladelsens meddelelse avgives. 11 juni.

§ 18. Kongen kan utfærdige almindelige bestemmelser angaaende forsigtighetsregler, som skal iagttages ved transport av de i § 15 og § 16 bokstav A nævnte væsker i henseende til kar, emballage, transportmidler, midlertidig oplægning, fartøiers ankring under transporten m. v.

§ 19. (Ophævet).

§ 20. Naar fartøi paa kjøpstads eller ladesteds havn skal utlosse eller indlade nogen av de i § 14 omhandlede væsker, har vedkommende at gjøre anmeldelse til havneopsynet og at rette sig efter de forsigtighetsregler, som er eller for tilfældet blir paabudt, — navnlig forsaavidt større mængder maa bringes tilstede paa en gang, end § 16 foreskriver.

De bestemmelser, som havneopsynet træffer i henhold til denne §, kan indbringes til endelig avgjørelse av vedkommende departement, dog ikke med opsættende virkning, medmindre havneopsynet samtykker deri.

§ 21. Tilvirkning av fyrstikker maa ikke foregaa i kjøpstad eller ladested og hellerikke i kortere avstand end 100 alen [1]) fra sammes grænser eller fra naboeiendom paa landet, medmindre dennes eier og bruker deri samtykker.

§ 22. Er der forinden nærværende lovs utgivelse for saadan tilvirkning eller raffinering, som i de foregaaende §§ omhandles, istandbragt særskilt for øiemedet indrettet anlæg, som ikke tilfredsstiller denne lovs forskrifter, er eieren ikke forpligtet til at sløife eller forandre anlægget uten paa forlangende av det offentlige eller deri interessert kommune og mot erstatning, hvis størrelse i mangel av mindelig overenskomst bestemmes ved lovlig skjøn.

Naar det anbefales av vedkommende kommunebestyrelse, kan Kongen tillate, at saadant anlæg, der ligger kjøpstad eller ladested nærmere end en fjerdedels mil [2]), kan flyttes til andet sted, hvis avstand fra grænsen heller ikke er saa stor; dog vedblir ogsaa i dette tilfælde forpligtelsen til mot erstatning at sløife eller forandre anlægget.

Anlæg, der, efter i et helt aar at ha været nedlagt, atter optages, ansees som nyt.

§ 23. For kjøp- og ladestedene kan der ved beslutning, fattet av vedkommende steds repræsentantskap og bifaldt av Kongen, uten hinder av den almindelige brandordning eller av specielle anordninger og reskripter, men under iagttagelse av gjældende love:

[1]) 60 m.
[2]) 2,8 km.

11 juni. 1. avgives bestemmelser angaaende tilvirkning og opbevaring av ildsfarlige gjenstande, som ikke indgaar under nærværende lovs §§ 1 og 14, og

2. fastsættes almindelige forsigtighetsregler for bruk og behandling av ildsfarlige gjenstande samt for omgang med ild og lys.

§ 24. Like med kjøpstad ansees, forsaavidt de i nærværende lov indeholdte bestemmelser angaar, saadanne forstæder paa landets grund, der er henlagt under kjøpstadens brandvæsen. Derhos kan de bestemmelser, som ved nærværende lov er git for kjøp- og ladestedene, av Kongen, efterat vedkommende kommunebestyrelses erklæring er indhentet, i det hele eller for en del utvides til at gjælde større samlinger av bygninger paa landet. Omvendt kan det efter andragende, der er anbefalt av vedkommende repræsentantskap, efterat erklæring er avgit av bygnings- og reguleringskommissionen, tilstedes av Kongen, at isolerte dele av vidtstrakte marker, der henhører til kjøpstads- eller ladesteds grund, blir med hensyn til de i denne lov avgivne bestemmelser i det hele at betragte, som om de tilhørte det tilstøtende landdistrikt.

§ 25. Opstaar tvist om, hvorvidt en gjenstand henhører til dem, paa hvilke nærværende lov har anvendelse, eller til hvilken av disse den er at henregne, kan saken forlanges forelagt vedkommende regjeringsdepartement, hvis avgjørelse dog ikke er til hinder for sakens indbringelse for retten, saafremt den private negter at vedta departementets kjendelse.

§ 26. For tilsyn med de ildsfarlige gjenstande, som omfattes av denne lov, beskikkes en inspektør med nødvendig teknisk utdannelse. Han ansættes av Kongen med 6 maaneders opsigelse, og hans løn utredes av statskassen. De med denne inspektion forbundne utgifter refunderes det offentlige gjennem utligning paa vedkommende bedrifter i saadan utstrækning og efter saadanne regler, som av Kongen bestemmes.[1])

Den utlignede avgift kan inddrives ved utpantning.

Inspektøren skal til enhver tid ha uhindret adgang til ethvert sted, hvor ildsfarlige gjenstande tilvirkes eller opbevares.

Enhver, som har befatning med saadan bedrift, skal være forpligtet paa begjæring at gi forklaring om de forhold, som vedrører tilsynet. Overtrædelse herav straffes med bøter.

Inspektøren kan foreskrive forsigtighetsregler med hensyn til driften. Disse kan dog indbringes til endelig avgjørelse av vedkommende departement. Han er med hensyn til den almindelige borgerlige straffelovs anvendelse at anse som offentlig tjenestemand. Hans instruks fastsættes av vedkommende departement[2]).

[1]) Jfr. kgl. resolution av 12 juni 1914 (s. 222).
[2]) Se instruks av 9 juli 1915.

De nærmere regler om forholdet mellem denne inspektør og fabriktilsynet gives av Kongen.[1]) 11 juni.

§ 27. Hvor havneopsyn ikke forefindes, træder politiet i sammes sted med hensyn til forskjellige i det foregaaende indeholdte forskrifter.

§ 28. Nærværende lovs § 3, forsaavidt angaar dynamit og krudt, samt §§ 4, 15, 16 og 17 træder med hensyn til beholdninger, som ved lovens utgivelse haves i utsalg eller oplag, først i kraft 6 maaneder fra nævnte tidspunkt.

Plakat*) angaaende kontrol med kjøbmænds salg av sprængstoffe, hvor saadan er bestemt i henhold til ildsfarlighetslovens § 6. 11 juni.

I kraft av lov av 11 juni 1915 om forandring i § 6 i ildsfarlighetsloven av 3 mai 1871 med senere tillægslove fastsættes herved følgende regler for kontrol med kjøbmænds salg av sprængstoffe:

§ 1. Hvor Kongen i henhold til ildsfarlighetslovens § 6 har bestemt, at kontrol med handel med sprængstoffe skal finde sted, har kjøbmænd, som driver handel med sprængstof, at føre en efter nedenstaaende skema indrettet, paginert og av politiet autorisert sprængstofprotokol, som anskaffes og bekostes av forhandlerne. I protokollen indføres enhver ekspedition av sprængstof av hvilkensomhelst art saavel tilførsel som avgang.

Paa den ene side tilførsel efter følgende skema:

L. Nr.	Datum.	Sprængstoffets art.	Kvantum.	Fra hvem mottat.	Fakturaens eller fragtseddelens nummer.

Paa den anden side avgang efter følgende skema:

L. Nr.	Datum.	Sprængstoffets art.	Kvantum.	Anvendelse.	Kjøperens navn, stilling og bopæl.	Politiattestens nummer.	Kvitteringens nummer.	Ekspeditørens navn.

*)Bekjendtgj. 15 juni i Lovtid 1ste avd. nr. 24.

[1]) Se kgl. resolution av 9 juli 1915.

11 juni. § 2. Utlevering av sprængstof maa kun finde sted mot en av vedkommende kjøper egenhændig utfærdiget og datert kvittering for det forønskede kvantum samt mot attest fra politimesteren i byene og lensmanden paa landet. Der maa kun utleveres saa stort kvantum som i attesten anført. Attesten gjælder kun for én gangs ekspedition, og der maa ikke utleveres sprængstof efter attest, som er over $^1/_2$ aar gammel.

Saavel kvitteringen som attesten nummereres og opbevares som bilag til protokollen, indtil det i § 5 omhandlede eftersyn av politiet har fundet sted. Det samme gjælder vedkommende faktura eller fragtseddel, utvisende det for hver gang til kjøperen forsendte kvantum.

§ 3. Attest maa kun utstedes til personer, som godtgjør, hvad sprængstoffet skal brukes til, og som ikke kan befrygtes at ville gjøre ulovlig bruk derav.

Enhver attest skal indeholde:

1. Kjøperens navn, stilling og bopæl.
2. Sprængstoffets art og kvantum.
3. Oplysning om, hvortil sprængstoffet skal brukes.
4. Meddelelse om, at kjøperen for politiet har avgit forsikring om, at sprængstoffet ikke skal bli benyttet til ulovlig bruk, f. eks. ulovlig dynamitfiske, at intet av sprængstoffet skal bli overlatt uvedkommende, og at den del derav, som ikke kommer til øieblikkelig anvendelse, skal bli opbevart under laas og lukke, saa at intet derav spildes.
5. Datum og politimesterens eller lensmandens underskrift.

Attesten blir at utfærdige av vedkommende polititjenestemand uten betaling. Attest blir ikke at utstede, naar det er sandsynlig, at vedkommende vil misbruke sprængstoffet, eller naar vedkommende vites at ha benyttet saadant i strid med tidligere utfærdiget attest.

§ 4. Politiet har adgang til naarsomhelst at foreta eftersyn i kjøbmændenes lokaler og undersøke, om den paabudte protokol er ordentlig ført og bilagt med behørige kvitteringer, attester og fragtsedler eller fakturaer, om beholdningen stemmer med protokollen, og at ingen misligheter forøvrig finder sted. Protokollen skal ved hvert eftersyn gives paategning av politiet om, hvorvidt anførslerne i protokollen stemmer med bilagene. Gir eftersynet ikke anledning til bemerkning, kan bilagene tilintetgjøres.

§ 5. Kjøbmænds overtrædelse av de i denne plakat indeholdte bestemmelser straffes med bøter, forsaavidt ikke strengere straffebestemmelser kommer til anvendelse.

11 juni. **Kongelig resolution***), hvorved i forbindelse med foranstaaende plakat bestemmes i henhold til ildsfarlighetslovens §

*) Bekjendtgj. 15 juni i Lovtid. 1ste avd. nr. 24.

6, at kontrol med handel med sprængstoffe av hvilkensomhelst art skal finde sted i Nordlands, Tromsø og Finmarkens amter. 11 juni.

Kongelig resolution*), hvorved der i henhold til lov av 6 juni 1891 om politivedtægter for rikets herreder og lov av 22 mai 1875 om offentlige forestillinger m. v. meddeles stadfæstelse paa den av herredsstyret for Rakkestads herred, Smaalenene amt, den 19 april 1915 vedtagne beslutning til politivedtægter for herredet, som skal træde istedenfor de ved kongelig resolution av 5 december 1896 stadfæstede vedtægter. 11 juni.

Kongelig resolution**), hvorved der i henhold til lov av 6 juni 1891 om politivedtægter for rikets herreder, jfr. lov nr. 3 av 12 juni 1914 og lov av 22 mai 1875 om offentlige forestillinger m. v., meddeles stadfæstelse paa den av herredsstyret for Nes herred, Buskeruds amt, den 25 mai 1915 vedtagne beslutning om forandring i og tillæg til de ved kongelig resolution av 13 mai 1899 stadfæstede politivedtægter for herredet. 11 juni.

Kongelig resolution*), hvorved der i henhold til lov av 6 juni 1891 om politivedtægter for rikets herreder og lov av 22 mai 1875 om offentlige forestillinger m. v. meddeles stadfæstelse paa den av herredsstyret for Rissens herred, Søndre Trondhjems amt, den 6 februar 1915 vedtagne beslutning til nye politivedtægter for herredet, som skal træde istedenfor de ved kongelig resolution av 27 juli 1896 stadfæstede vedtægter. 11 juni.

Kongelig resolution**), hvorved der i henhold til lov av 22 mai 1875 om offentlige forestillinger m. v. og lov av 25 juli 1913 om offentlig forevisning av kinematografbilleder meddeles stadfæstelse paa den av herredsstyret for Aals herred, Buskeruds amt, den 8 mai 1915 vedtagne beslutning om avgift av offentlige forestillinger. 11 juni.

Kongelig resolution***), hvorved der i henhold til lov til beskyttelse av barn mot bruk av tobak av 19 april 1899 meddeles stadfæstelse paa den av kommunestyret for ladestedet 11 juni.

---

*) Bekjendtgj. 15 juni i Lovtid. 1ste avd. nr. 24, hvor vedtægtene er indtat.

**) Bekjendtgj. 15 juni i Lovtid. 1ste avd. nr. 24, hvor beslutningen er indtat.

***) Bekjendtgj. 15 juni i Lovtid. 1ste avd. nr. 24, hvor vedtægten er indtat.

11 juni. Langesund under 29 april 1915 fattede beslutning til vedtægt om salg av tobak til barn m. v.

11 juni. **Kongelig resolution***), hvorved i medhold av § 12, jfr. §§ 7 og 8, i ildsfarlighetsloven av 3 mai 1871 med senere tillægslove sprængstoffet Echo tillates befordret med jernbanen som almindelig il- og fragtgods paa betingelser, som blir at fastsætte av Justisdepartementet.

11 juni. **Kongelig resolution****), hvorved der i henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 meddeles approbation paa den av herredsstyret for Bergs herred i Smaalenene amt i møte den 4 mai 1915 fattede beslutning om et tillæg til de for herredet ved kongelig resolution av 9 september 1910 approberte sundhetsforskrifter.

11 juni. **Kongelig resolution*****), hvorved der i henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 meddeles approbation paa den av herredsstyret for Nordre Lands herred i Kristians amt i møter den 25 februar og 5 mai 1915 fattede beslutning om nye almindelige sundhetsforskrifter for herredet.

11 juni. **Kongelig resolution†)**, hvorved der i henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 meddeles approbation paa den av herredsstyret for Vikebygds herred i Søndre Bergenhus amt den 17 april 1915 fattede beslutning om et tillæg til og om en forandring i § 12, sidste led, av de for herredet gjældende ved kongelige resolutioner av 12 april 1897 og 10 september 1909 approberte sunhetsforskrifter.

11 juni. **Kongelig resolution††)**, hvorved bestemmes:

1. I henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 og § 3 i lov om særegne foranstaltninger mot tuberkuløse sygdomme av 8 mai 1900 meddeles approbation paa den av herredsstyret for Aardals herred i Nordre Bergenhus amt i møte 12 december 1914 og 22 mars 1915 fattede beslutning om

*) Bekjendtgj. 15 juni i Lovtid. 1ste avd. nr. 24.
**) Bekjendtgj. 15 juni i Lovtid. 1ste avd. nr. 24, hvor tillægget er indtat.
***) Bekjendtgj. 15 juni i Lovtid. 1ste avd. nr. 24, hvor sundhetsforskriftene er indtat.
†) Bekjendtgj. 15 juni i Lovtid. 1ste avd. nr. 24, hvor beslutningen er indtat.
††) Bekjendtgj. 15 juni i Lovtid. 1ste avd. nr. 24, hvor sundhetsforskriftene m. v. er indtat.

nye almindelige forskrifter med hensyn til sundhetsvæsenet inden herredet og om forskrift om anmeldelsespligt ved tuberkuløse sykes flytning. 11 juni.

2. De ved kongelig resolution av 25 mai 1878 approberte sundhetsforskrifter for herredet ophæves fra den dag, da ovenomhandlede forskrifter træder i kraft.

Kongelig resolution*), hvorved der i medhold av § 5 i lov om indskrænkninger i bruk av ild i skog og mark m. v. av 14 juli 1893, jfr. lov av 27 juli 1896, meddeles approbation paa de av herredsstyret for Skaatø herred, Bratsberg amt, i møte den 17 april 1915 approberte skogbrandsregler for herredet, — dog med en enkelt forandring. 11 juni.

Kongelig resolution**), hvorved de i lov om erhvervelse av skog av 18 september 1909 §§ 2 og 3 fastsatte grænser for koncessionsfri erhvervelse av skog nedsættes i medhold av samme lovs § 4 for Fosnes herred, Nordre Trondhjems amt, til 30 ha., og kongelig resolution av 16 mai 1911, hvorved det i nævnte lovs § 3 omhandlede flateindhold 500 ha. for det udelte Fosnes herred nedsattes til 100 ha., ophæves, forsaavidt angaar det nuværende Fosnes herred. 11 juni.

Denne bestemmelse træder i kraft straks.

Kongelig resolution**), hvorved der i henhold til § 6 i lov om bygningsvæsenet av 27 juli 1896 meddeles approbation paa den av bygningsrepræsentantskapet for Vestre Glemminge bygningskommune under 7 november 1914 besluttede omregulering av eiendommen Frydenbergfjeldet paa nordsiden av jernbanen i nævnte bygningskommune paa betingelse av, at bebyggelsen ikke kommer nærmere gatelinjen end de av vedkommende grundeier vedtagne tilbaketrukne byggelinjer ved en del gater sammesteds. 11 juni.

Kongelig resolution***), hvorved bestemmes: 11 juni.

I. I henhold til § 89 i lov om bygningsvæsenet av 27 juli 1896 meddeles approbation paa de av Saltdalens herredsstyre i møte den 21 mai 1915 vedtagne byggeforskrifter for strandstedet Rognan.

II. De kongelige resolutioner av 17 mars og 17 november 1911 angaaende bygningslovens anvendelse paa Rognan

*) Bekjendtgj. 15 juni i Lovtid. 1ste avd. nr. 24, hvor de approberte skogbrandsregler er indtat.

**) Bekjendtgj. 15 juni i Lovtid. 1ste avd. nr. 24.

***) Bekjendtgj. 15 juni i Lovtid. 1ste avd. nr. 24, hvor de i post I omhandlede byggeforskrifter er indtat.

11 juni. forandres saaledes, at nævnte lov i sin helhet skal være gjældende for strandstedet tillikemed med de under I nævnte byggeforskrifter, dog saaledes, at bygningslovens § 28 og bestemmelsen om bygningers størrelse og adskillelse fra nabogrund i byggeforskriftenes § 1 ikke kommer til anvendelse paa de paa et fremlagt kart avmerkede kvartaler III, IV, V, VI og VII.

III. I henhold til § 6 i lov om bygningsvæsenet av 27 juli 1896 meddeles approbation paa Saltdalens herredsstyres beslutning i møte den 27 april 1915 angaaende omregulering av et avbrændt strøk i Rognan.

IV. I henhold til §§ 65 og 66 i lov om brandvæsenet av 15 august 1908 bestemmes, at nævnte lov skal være gjældende for det bygningsloven underlagte omraade av strandstedet Rognan, og at stedet overgaar til egen kommune i brandvæsenets anliggender.

11 juni. **Kongelig resolution**, hvorved bestemmes:

1. Flakstads herred i Nordlands amt deles fra den tid, som amtmanden bestemmer, og paa de av herredsstyret i møte den 26 oktober 1914 vedtagne vilkaar i to herreder:

Flakstads herred, omfattende det nuværende Flakstad sogn, og Moskenes herred, omfattende det nuværende Moskenes sogn.

2. — — — — — — — — — — — — — — — — —

11 juni. **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa de av fru Inger Aas og H. P. Jarnæs ved gavebrev av 18 april 1914 oprettede legater »Peder A. Aas og hustrus legat« og »H. P. Jarnæs og datters legat« til stipendier for ubemidlede unge mænd og smaabrukere i Ytre Sandsvær samt paa de for disse legatter under 30 mars 1915 utfærdigede statutter.

11 juni. **Skrivelse** *) fra Utenriksdepartementet, hvorved i henhold til lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at utførsel fra riket av Schellak indtil videre skal være forbudt.

Denne bestemmelse træder i kraft den 13 ds.

11 juni. **Skrivelse** fra Finans- og Tolddepartementet til toldkassereren i Kristiania, hvori uttales:

Naar stempelavgiften av tobaksvarer overensstemmende med § 5 i lov av 29 april 1915 blir at berigtige

*) Bekjendtgj. 15 juni i Lovtid 1ste avd. nr. 24.

efter hvad varen koster importøren paa indførselsstedet med til- 11 juni.
læg av told og med et yderligere tillæg av 50 % av det derved utkomne beløp, antages det samlede beløp, som saaledes skal lægges til grund ved beregningen, at skulle svare til, hvad der ellers utgjør detaljpris, saaledes at nævnte beløp blir at lægge til grund som vareværdi ved stempelavgiftens beregning.

Stadfæstelse — meddelt av Kirkedepartementet — paa 12 juni.
de under 10 februar 1915 utfærdigede nye statutter for det under 3 mars 1910 stadfæstede »Oberstløitnant Hofgaard og hustrus legat« for veltjente og tro arbeidere, der sogner til Sjaastads kirke.

Stadfæstelse — meddelt av Kirkedepartementet — paa de 12 juni.
under 6 april 1915 utfærdigede nye statutter for det ved høieste resolution av 21 juli 1903 stadfæstede »Bankdirektør Helmer Lundgreens legat til understøttelse for værdige og veltjente sjøfolk«, hvilket legat herefter skal kaldes »Bankdirektør Helmer Lundgreen og søn grosserer Johan Fredrik Roshauw Lundgreens legat til understøttelse for værdige og veltjente sjøfolk«.

Stadfæstelse — meddelt av Kirkedepartementet — paa de 12 juni.
av Johanne K. Storli ved gavebrev av 11 november 1913 oprettede legater for Bjugn og Nes herreder samt paa de under 3 november 1914 og 7 mai 1915 utfærdigede statutter for dette legat.

Stadfæstelse — meddelt av Kirkedepartementet — paa det 12 juni.
av frøken Maren Elisabeth Borch Bull ved testamente av 14 april 1910 oprettede »Frøknerne Bulls legat for Langestrand« samt paa de under 24 april 1915 utfærdigede statutter for dette legat.

Stadfæstelse — meddelt av Kirkedepartementet — paa det 15 juni.
av major Jørgen Magnus Grønn og hustru Edvarda Margrethe, født Paus, ved testamente av 11 mars 1902 oprettede »Major Jørgen Magnus Grønns legat« til fremme av videnskabelige og praktiske arbeider blandt sanitetsofficererne i den norske armé og marine samt paa de under 22 april 1915 utfærdigede statutter for dette legat.

Stadfæstelse — meddelt av Kirkedepartementet — paa de 15 juni.
under 18 mai 1915 utfærdigede statutter for »Cathrine Juells fond til redningshjem for faldne kvinder«, oprettet i henhold til § 2 i statuttene for det ved høieste resolution av 20 oktober 1902 stadfæstede »Frøken Cathrine Juells legat«.

15 juni. **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa »Det Jordan-Meyerske familielegat, stiftet av Martine Fredrikke Dorothea Charlotte Meyer, født Jordan«, ved testamente av 31 august 1878 med flere tillæg — til bedste for værdige trængende ugifte kvinder — samt paa den under 4 juli 1914 og 3 juni 1915 utfærdigede fundas for dette legat.

15 juni. **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av apoteker Morten Stillesen ved testamente av 11 april 1899 oprettede legat til fordel for sykepleierinstitutionen i Lier og til fripladser for fattige barn i kysthospitalet for skrofuløse barn i Fredriksværn samt paa de under 9 januar 1915 utfærdigede statutter for dette legat.

16 juni. **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa »De amerikanske Flesbergingers legat til minde om jubelaaret 1914« samt paa de av Flesbergs herredsstyre under 10 august og 14 september 1914 utfærdigede statutter for dette legat.

17 juni. **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av forskjellige gavebeløp ved beslutning av Kristiansunds bystyre dannede »Rektor Bødtkers og fru Kaasbølls legat til arbeidsstuer for skolepligtige barn i Kristiansund« samt paa de under 9 juni og 8 september 1914 samt 27 mai 1915 utfærdigede statutter for dette legat.

18 juni. Nr. 1. **Lov***)[1] om forandringer i lov om visse valgdistrikters inddeling i valgkredser m. v. av 7 april 1906.

I.

§ 1 i lov om visse valgdistrikters inddeling i valgkredser m. v. av 7 april 1906 skal, forsaavidt angaar inddelingen av Bergens by, lyde saaledes:

Bergen:

1ste kreds, Nygaard:

1. Johannes menighet.
2. Av Aarstad menighet den del, som ligger vest for og avskjæres av en linje: Store Lungegaardsvand, Møllendalselven, jernbanelinjen forbi Krohnstad station til den nye bygrænse.

---

*) Bekjendtgj. 19 juni i Lovtid. 1ste avd. nr. 25.

[1]) St.besl. 15 juni. Se Ot.prp. nr. 24. Indst. O. nr. 75. St.tid., forh. i Ot. s. 972; i Lt. s. 390.

2den kreds, Nordnes: 18 juni. Nr. 1.

1. Nykirkens menighet.
2. Av Domkirkens menighet den del, som ligger i nord og vest for Torvalmenning, Ole Bulls plads, Byparken til Christies gate og iøvrig støter til Johannes menighet, sjøen, Nykirkens menighet og Korskirkens menighet.
3. Av Korskirkens menighet den del, som avskjæres av Østre Muralmenning, Store Markevei og Torvalmenning, og som iøvrig støter til sjøen.

3dje kreds, Kalfaret:

1. Den øvrige del av Domkirkens menighet.
2. Den øvrige del av Korskirkens menighet.
3. Av Mariekirkens menighet den del, som avskjæres av Drægsalmenning, Nye Sandviksvei til Nedre Stølen og Nedre Stølen, og som iøvrig støter til Korskirkens menighet og sjøen.
4. Den del av Aarstad menighet, som ligger øst for den under 1ste kreds 2 angivne grænselinje.

4de kreds, Sandviken:

1. Den øvrige del av Mariekirkens menighet.
2. Sandvikens menighet.

II.

Lovens § 2 skal, forsaavidt angaar Midthordlands kreds i Søndre Bergenhus amt, lyde saaledes:

3dje kreds, Midthordland:

Herredene Os, Samnanger, Fane, Askøen og Aasene.

Lov*)[1]) om midlertidig forlængelse av den i lovene om patenter av 16 juni 1885 og 2 juli 1910, henholdsvis § 6 og § 14, omhandlede tillægsfrist for betalingen av aarsavgift for patenter. 18 juni. Nr. 2.

Kongen kan indtil videre bestemme, at den i § 6, 3dje led, i lov om patenter av 16 juni 1885, og i § 14, 2det led, i lov om patenter av 2 juli 1910 omhandlede tillægsfrist av 3 maaneder for betaling av aarsavgiften for patenter forlænges med indtil 6 maaneder.

Denne lov træder i kraft straks.

---

*) Bekjendtgj. 19 juni i Lovtid. 1ste avd. nr. 25.

[1]) St.besl. 15 juni. Se Ot.prp. nr. 35. Indst. O. nr. 95. St.tid., forh. i Ot. s. 972—973; i Lt. s. 390.

18 juni. **Kongelig resolution***), hvorved i forbindelse med sanktion av foranstaaende lov nr. 2 bestemmes i henhold til nævnte lov:

Den i § 6, tredje led, i lov om patenter av 16 juni 1885 og i § 14, andet led, i lov om patenter av 2 juli 1910 omhandlede tillægsfrist av 3 maaneder for betaling av aarsavgiften for patenter forlænges for de patenter, for hvilke aarsavgiften forfalder i tiden fra og med 1 oktober 1914 til og med 30 juni 1915, til 9 maaneder, og for de patenter, for hvilke aarsavgiften forfalder i tiden fra og med 1 juli 1915 til og med 30 december 1915, til 31 mars 1916.

18 juni. **Kongelig resolution****), hvorved der i medhold av § 5 i lov om indskrænkninger i bruk av ild i skog og mark m. v. av 14 juli 1893, jfr. lov av 27 juli 1896, meddeles approbation paa de av herredsstyret for Lunde herred, Bratsbergs amt, i møte den 6 april 1915 besluttede skogbrandsregler for herredet, — dog med nogen forandringer.

18 juni. **Kongelig resolution*****), hvorved i henhold til § 88, 2den passus, i lov om bygningsvæsenet av 27 juli 1896 bestemmes, at nævnte lov skal være gjældende for et strøk av Lørenskogens herred indenfor de av Lørenskogens herredsstyre i møte den 2 mars 1915 vedtagne grænser.

18 juni. **Skrivelse** fra Utenriksdepartementet*), hvorved i henhold til lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at utførsel fra riket av tareaske indtil videre skal være forbudt.

Denne bestemmelse træder i kraft straks.

18 juni. **Kongelig resolution**, hvorved bestemmes:

I. At det tillates, at Kristiania Smaakirkeforening paa en dertil utset tomt paa Grefsenaasen i Vestre Akers prestegjæld lar opføre et kapel efter nogen av arkitekt Aars utarbeidede tegninger, og at dette kapel — saalænge det forsvarlig vedlikeholdes — i sommertiden anvendes til gudstjenstlig bruk med sakramentforvaltning, nærmest for den til Tøienkirken i Kristiania knyttede menighet. Tilladelsen meddeles paa betingelse av:

a. At gudstjenesterne og de kirkelige handlinger i nævnte kirke, som blir at benævne Grefsenaasens kapel, forrettes efter vor kirkes ritus av mænd, som efter lovgivningen er kvalifisert dertil;

---

*) Bekjendtgj. 19 juni i Lovtid. 1ste avd. nr. 25.

**) Bekjendtgj. 19 juni i Lovtid. 1ste avd.nr. 25, hvor de approberte skogbrandsregler er indtat.

***) Bekjendtgj. 19 juni i Lovtid. 1ste avd. nr. 25, hvor grænserne er beskrevet.

b. at de kirkelige forretninger, som utføres i kapellet, anmeldes for Tøienkirkens prest og indføres (med løpenr.) i hans kirkebok. 18 juni.

c. at den tilbygning til kapellet, der agtes benyttet til kafé, holdes avstængt, naar der forrettes gudstjeneste i kirken.

II. At Smaakirkeforeningen i henhold til § 55 i lov om kirker og kirkegaarde av 3 august 1897 fritages for at forsyne Grefsenaasens kapel med ovner eller anden tilstrækkelig varmeindretning.

Kongelig resolution, hvorved stadfæstelse meddeles paa følgende tilføielse til § 10 c. i de ved kongelig resolution av 6 januar 1906 med flere senere resolutioner stadfæstede statutter for Understøttelsesforeningen for norske læger og deres efterlatte: 18 juni.

»10. Korpslæge Axel Holst og hustrus legat, stort kr. 12 000,00, hvis renter indtil videre skal tilfalde en navngiven person for hendes levetid. Efter hendes død skal renterne aarlig tilfalde en avdød læges datter (eller døtre), som har fyldt 15 aar, til hjælp ved hendes (deres) utdannelse; hvis utdannelsen ikke skulde være avsluttet ved hendes (deres) fyldte 21 aar, kan vedkommende fremdeles nyde godt av legatet. Korpslæge Axel Holst og hustrus efterkommere skal under ellers like vilkaar være fortrinsberettiget«.

Kongelig resolution, hvorved det i medhold av lov om arbeidsformidling av 12 juni 1906 § 1 bestemmes, at der skal oprettes et offentlig kontor til formidling av arbeide av ethvert slags i Narvik kommune. 18 juni.

Kongelig resolution, hvorved der paa sedvanlige betingelser tillates indehaveren av Solheimsvikens apotek i Bergen at oprette og drive et filialapotek i nærheten av Nesttuns jernbanestation i Fane herred i Søndre Bergenhus amt paa et av Socialdepartementet senere nærmere fastsat sted. 18 juni.

Kongelig resolution, hvorved der meddeles approbation som gjældende indtil videre paa den i generalforsamling den 13 mars 1915 vedtagne nye plan for Græsvik og omegns gjensidige Assuranseforening for Indbo og Løsøre. 18 juni.

Forskrifter*) angaaende forsendelse av sprængstoffet Echo, utfærdiget av Justispepartementet 19 juni 1915 i medhold av § 12, jfr. §§ 7 og 8, i ildsfarlighetsloven av 3 19 juni.

*) Bekjendtgj. 26 juni i Lovtid. 1ste avd. nr. 26.

19 juni. mai 1871 med senere tillægslove, jfr. kongelig resolution av 11 juni 1915.

Sprængstoffet Echo (med sammensætning 63—80 % ammoniumnitrat, 10—18 % ferrosilicium, 8 % (max) aluminium, 4 % (max) nitrocellulose, 15 % (max) trinitrotoluol og 2—20 % delvis forkullet cellulose) tillates befordret med jernbanen som almindelig il- og fragtgods paa følgende betingelser:

1 a. Sprængstoffet skal være i patronform. Patronene maa være fast pakket i lufttæt tillukkede blikdaaser og disse igjen lagt ned i holdbare træbeholdere.

1 b. Echopatroner, som er gjennemtrukket med parafin eller ceresin, kan ogsaa forenes til pakker ved en fast indpakning i papir.

Ogsaa patroner, som ikke er gjennemtrukket, kan indtil en vegt av 2 ½ kg. forenes til pakker, naar de er gjort fuldstændig lufttætte ved et overdrag av ceresin eller harpiks.

Pakkerne skal være fast pakket i sterke tætte, sikkert tillukkede træbeholdere.

2. Hver beholder maa høist indeholde 50 kg. Vegten skal angives paa hver beholder.

Lokket paa beholderen maa være fæstet med skruer. Beholderen maa være forsynt med sikker bæreanordning (haandtak, bærelister eller bærestropper), hvis vegten av sprængstoffet overstiger 10 kg.

3. Beholderne skal med tydelig paaskrift være merket:

Eksplosiv
amm. nitr. spr. stof.
Echo

og desuten være paaført avsenderens (firmaets) navn eller fabrikmerket.

4. Fragtbrevet skal være ledsaget av erklæring fra avsenderen og fra en av statens inspektør for ildsfarlige gjenstande som kompetent anerkjendt kemiker om, at sprængstoffets sammensætning er overensstemmende med, hvad ovenfor er angit, og at bestanddelenes beskaffenhet er den samme som i de prøver, for hvilke foreligger erklæring fra direktøren for statens krudtverker, datert Raufoss 14 januar 1914, og fra stadskemiker, Schmelck datert Kristiania 24 januar 1914.

Fragtbrevet skal være paaført en av avsenderen underskrevet erklæring om, at indpakningen er overensstemmende med, hvad der er bestemt i nærværende forskrifter.

5. Forsendelsen maa ske i lukket vogn.

6. Ikke haandtersikre sprængstoffe, eksplosive tændmidler, ildsfarlige væsker og andet let antændelig gods maa ikke læsses i samme vogn som Echo.

Forsendelsen kan efter jernbanens bestemmelse foregaa med godstog eller almindelig persontog.

Skrivelse fra Finans- og Tolddepartementet til overkontrø- 19 juni.
løren for tobaks- og fyrstikbeskatningen, hvori meddeles, at det ikke antages at være i overensstemmelse med fyrstikavgiftsloven av 29 april 1915, at en fyrstiktilvirkningsbedrift i sin avgiftsangivelse ikke hadde medtat fyrstikker, som uten at være solgt var fraført en av dets fabrikker eller dens lager og overført til bedriftens fyrstiklagre paa andre steder, — bedriften hadde forutsat, at fyrstikkene først blev at avgifts berigtige, naar de utgik fra disse lagre.

Departementet anfører, at det av lovens bestemmelser (jfr. navnlig §§ 12 og 25) fremgaar, at fyrstikkene blir at anse som utgaat og avgift av dem at svare, naar de fraføres den enkelte fabrik eller de til samme hørende i fabrikkomplekset liggende lagre.

Rundskrivelse fra Justisdepartementet til amtmændene. 21 juni.

I anledning av de forestaaende stortingsvalg henleder departementet amtmandens og samtlige mandtalsføreres og valgstyrers opmerksomhet paa følgende siden sidste valg utfærdigede grundlovsbestemmelser:

Grundlovsbestemmelse av $\frac{11 \text{ juni}}{7 \text{ juli}}$ 1913 om forandring av grundlovens § 50, hvorved den statsborgerlige stemmeret for kvinder er utvidet til almindelig som for mænd.

Grundlovsbestemmelse av $\frac{1 \text{ juli}}{7 \text{ juli}}$ 1913 om forandring i grundlovens §§ 61 og 62. Herved er sittende statsraader gjort valgbare i likhet med avgaaede statsraader; dog kan de ikke møte paa Stortinget som repræsentanter, saalænge de har sæte i statsraadet. Videre er efter denne grundlovsforandring alle tjenestmænd, som er ansat ved statsraadets kontorer, utelukket fra at vælges til repræsentanter og ikke som før bare de embedsmænd, som er ansat ved disse kontorer.

Grundlovsbestemmelse av $\frac{7 \text{ mars}}{13 \text{ mars}}$ 1914, hvorved ophæves grundlovens § 52 litra c, som bestemte, at stemmeret suspenderes »ved opbud eller fallit, saalænge skyldnerens bo er under behandling«.

I stortingsvalgloven og loven om utenriksværendes adgang til at delta i stortingsvalg er ingen forandringer foretat siden sidste stortingsvalg, Av disse love tillikemed loven om suspension av statsborgerlig stemmeret av 28 mars 1912 og de paragraffer i grundloven, som skal læses op paa valgtingene, har departementet besørget særavtryk, hvorav endel eksemplarer samtidig hermed i særskilt indpakning sendes amtmanden for at tilstilles samtlige mandtalsførere og valgstyrer i embedsdistriktet.

Departementet har likeledes latt trykke blanketter for

21 juni. forfaldsanmeldelser fra de inden riket værende vælgere efter samme formular som de i 1912 foran sidste stortingsvalg omsendte blanketter, jfr. rundskrivelse av 23 mai 1912. Endel saadanne blanketter vil med det første bli sendt amtmanden for likeledes at tilstilles mandtalsførerne og valgstyrerne, likesom de politiske organisationer ogsaa bedes tilstillet nogen gjennem mandtalsførerne. Blankettene forutsættes som i 1912 at skulle kunne benyttes av vælgerne til utfyldning, hvorfor enhver vælger, som derom henvender sig til mandtalsføreren eller valgstyret, bør faa sig utlevert en blanket.

Det hittil benyttede skema for boken over indkomne forfaldsanmeldelser (se rundskrivelse av 31 mai 1906, tredje led) blir fremdeles at benytte. Likeledes de med departementets rundskrivelse av 24 september 1912 omsendte formularer til protokollation ved valgtingene og den med rundskrivelse av 27 juli 1906 omsendte form for stortingsmænds og varamænds fuldmagter (med den forandring, som følger av nyere bestemmelser om tiden for valgtingene og om kvinders valgbarhet).

Blanketter til bruk for utenriksværende vælgere er som sedvanlig blit omsendt gjennem toldkamrene og Utenriksdepartementet (til distribution ved konsulatene). Angaaende blanketter til mandtalspas henvises til rundskrivelse av 16 juni 1906. Det ved kongelig resolution av 2 juni 1906 fastsatte skema for mandtalspas gjælder fremdeles. Mandtalsførerne vil ved henvendelse til departementet faa nye blanketter til mandtalspas, hvis deres beholdning av det ældre oplag (fra 1897) er sluppet op. Ved utfyldning av de ældre blanketter iagttages, at teksten ændres overensstemmende med det i 1906 fastsatte nye skema.

Valgkonvolutter vil departementet uopfordret besørge omsendt rum tid før valget. Yderligere valgurner, som trænges til valget, vil bli sendt fra departementet efter rekvisitioner, som bør være indkommet hertil inden utgangen av juli maaned. I rekvisitionerne, som kan sendes direkte hertil, bedes opgit, til hvilket sted og under hvilken adresse valgurnerne ønskes sendt.

Om mandtallets indretning (valglovens § 1, sidste led) henholder departementet sig til de tidligere gjældende bestemmelser. Herom og om mandtalsførselen i det hele henvises til rundskrivelse til mandtalsførerne av 1 mai 1900 med vedføiet skema og rundskrivelser til amtmændene av 2 april 1906 og 21 mai 1909. Med hensyn til de oplysninger, som mandtalsførerne skal indhente om utenriksværende vælgere, henvises til rundskrivelse av 16 mai 1903, jfr. rundskrivelse av 16 juni 1906 og 7 juni 1909.

I rundskrivelsen av 21 mai 1909 er uttalt, at mandtallet, 21 juni.
hvor det findes hensigtsmæssig, kan deles i to avdelinger, en for kvinder og en for mænd. En saadan deling vil dog ikke længer være praktisk, efterat ogsaa stemmeretten for kvinder er gjort almindelig.

Foranlediget ved uttalelser av Stortingets fuldmagtskomité i anledning av klage efter sidste stortingsvalg over, at en mandtalsoptager under sit arbeide hadde drevet valgagitation, skal departementet indskjærpe, at der bør utvises den største forsigtighet ved valget av personer til optagelse av mandtallet, og at der dertil bare maa benyttes personer, paa hvis paalidelighet og upartiskhet man kan stole.

I sine rundskrivelser av 21 mai og 7 juni 1909 henledet departementet valgstyrernes opmerksomhet paa bestemmelsen i valglovens § 10, andet led, om stemmegivning paa flere steder i valgsognet og indskjærpet i rundskrivelse av 23 mai 1912 paany, at deling av stemmegivningen burde iverksættes i størst mulig utstrækning. Tiltrods herfor blev adgangen til at fastsætte flere avstemningssteder ikke ved sidste stortingsvalg benyttet i saa stor utstrækning, som ønskelig kunde være. Departementet maa derfor under henvisning til de nævnte rundskrivelser atter indtrængende henstille, at valgstyrerne har sin opmerksomhet rettet paa denne lovbestemmelse. Den betydelige økning av de stemmeberettigede kvinders antal, som indførelsen av almindelig stemmeret ogsaa for kvinder medfører, opfordrer i særlig grad til at lette adgangen til personlig fremmøte ved benyttelse av mange stemmesteder inden samme valg- eller kirkesogn. Av hensyn til mandtallets indretning efter stemmekredsene bør valgstyrerne tidligst mulig fatte bestemmelse efter lovens § 10, andet led, om valgstedene.

Idet departementet iøvrig angaaende valgenes forberedelse og fremme henviser til de gjældende lovbestemmelser og departementets i Lovtidendens 2den avdeling indtagne ældre rundskrivelser om disse bestemmelser — særlig rundskrivelser av 2 april og 16 juni 1906, 21 mai og 7 juni 1909, 23 mai, 3 september og 24 september 1912 — skal man foranlediget ved uttalelser av Stortingets fuldmagtskomité i indst. S. XXX for 1913 og indst. S. XXX for 1914 vedkommende stortingsvalgene i 1912 og ved erfaringer forøvrig fra disse valg gjøre følgende bemerkninger:

1. Valgstyrernes medlemmer og særlig formanden maa sætte sig nøie ind i valglovgivningens bestemmelser og omhyggelig vaake over, at der er orden og nøiagtighet under valgforberedelsen og valghandlingen. Fuldmagtskomiteen gjør eksempelvis opmerksom paa saadanne feil ved valg i 1912 som, at møte før omvalg til

21 juni. avsigelse av kjendelser efter lovens § 40, jfr. § 7, ikke var bekjendtgjort og heller ikke blev holdt til foreskreven tid, at en valgstyreformand paa valgtinget feilagtig og uten bemerkning fra nogen av valgstyrets øvrige medlemmer opga for vælgerne en anden tid for stemmegivningen end den berammede og forut kundgjorte, at en valgstyreformand tillot nogen vælgere at lægge sine stemmesedler i valgkonvolutterne uten at gaa ind i det i § 17 omhandlede »avsondrede rum«, at i et andet tilfælde to vælgere samtidig var inde i samme avsondrede rum, og at der i flere tilfælde var uoverensstemmelse mellem avkrydsningen i mandtallet, antallet av utleverte valgkonvolutter og avgivne stemmer.

Uoverensstemmelser som de sidstnævnte kan skyldes feil ved avkrydsningen, feil ved utleveringen av konvolutter, feil ved disses aapning, idet det kan være overset, at der laa flere stemmesedler i samme konvolut, eller feil ved stemmeoptællingen. Fuldmagtskomiteen har antat, at uoverensstemmelserne oftest hadde sin grund i, at det var overset, at der laa flere stemmesedler i samme konvolut, idet stemmesedlerne paa enkelte steder var ganske nytrykt paa tyndt papir og laa tæt sammen, saa de hang i hinanden. Dette forhold bør valgstyrerne være specielt opmerksom paa for fremtiden. Det maa ogsaa til forebyggelse av misligheter, hvorved uoverensstemmelser som de nævnte kan opstaa, paasees, at valgkonvolutter og valgurner opbevares og i det hele behandles paa forsvarlig maate.

I anledning av den paa mange steder av partiorganisationerne benyttede fremgangsmaate at plasere sine saakaldte »mandtalsførere« inde i valglokalet har fuldmagtskomiteen fremholdt, at det maa skarpt paasees av valgstyrerne, at dette kun bør tillates, hvor det kan finde sted uten at forstyrre almindelig ro og orden, og uten at der blir agitation inde i selve valglokalerne.

2. Efter henstilling fra fuldmagtskomiteen anmoder departementet valgstyrerne om at iagtta, at der i valgboken blir indtat oplysning ikke bare om, at de i valglovens § 9, sidste avsnit, § 11 og § 39 omhandlede kundgjørelser er foretat, men ogsaa om, naar og paa hvilken maate kundgjørelsen har fundet sted.

Fuldmagtskomiteen har videre fremholdt ønskeligheten av, at der fra de valgkredser, hvor den valgte stortingsmands eller varamands overvegt ifølge valgopgjøret er knap (f. eks. ikke over 30 stemmer), og hvor det saaledes ifølge lovens § 5, sidste led, let vil kunne ha indflydelse, om der er truffet urigtige avgjørelser i valgstyrernes kjendelsesmøter, straks efter valget uten særskilt anmodning blir indsendt til Stortin-

gets kontor utskrifter med bilag fra disse kjendelsesmøter. Departementet henstiller, at saa sker i forbindelse med indsendelsen av det i lovens § 41 omhandlede valgmateriale. 21 juni.

Angaaende protokollerne ved sidste valg har fuldmagtskomiteen uttalt, at de i flere kredser var ført saa ugreit og unøiagtig, at det foraarsaket adskillig tidsspilde og korrespondanse for komiteen og Stortingets kontor. Departementet indskjærper derfor, at der vises omhyggelighet ved protokollationen, og henstiller, at de av departementet utarbeidede formularer (rundskrivelse av 24 september 1912) nøiagtig følges. Det bør ogsaa paasees, at der til formænd i de særskilte valgstyrer opnævnes personer, som kan føre protokollen paa en forsvarlig maate.

3. I indst. S. XXX for 1914 side 13—14 fæster fuldmagtskomiteen i anledning av klager over valget i Østfinmarken opmerksomheten ved den utstrakte anvendelse av forfaldsanmeldelser og særlig ved at disse i stor utstrækning var indsamlet gjennem agenter, hvorav en enkelt endog var lønnet paa den maate, at der var avtalt en bestemt godtgjørelse for hvert godkjendt forfald, som blev indsendt gjennem ham.

Komiteen uttaler, at ihvorvel bruken av agenter ogsaa har været praktisert i andre kredser og vel ikke kan undgaaes, saa er det klart, at hvor der blir slik masseindsamling av forfald som i Finmarken, ligger fristelsen for fabrikation og andre misligheter nær. Det bør derfor være partiorganisationerne i Finmarken særlig magtpaaliggende at vise forsigtighet med, hvem de under valgkampen antar som sine agenter, og med, hvorledes forholdet med disse ordnes. Det vil litet nytte, hvilke betryggende lovbestemmelser man har baade angaaende forfaldsanmeldelser og iøvrig, hvis man ikke har en viss garanti i personerne. Den nævnte agents virksomhet er, anfører komiteen videre, vistnok helt og holdent skedd paa vedkommendes egen haand, men partiledelsen har dog et visst ansvar for, at der antages paalidelige personer til agenter, at der gives disse instrukser, som kan lægge en bremse paa agitationen, og at der saavidt mulig føres kontrol med deres virksomhet.

Departementet ber de politiske partiorganisationer inden amtmandens embedsdistrikt gjort bekjendt med disse fuldmagtskomiteens uttalelser, som bør haves for øie og efterleves hele landet over.

I denne forbindelse henledes ogsaa opmerksomheten paa fuldmagtskomiteens uttalelse paa et andet sted i samme indstilling om, »at der maa vises tilbørlig omhu ved meddelelse av attestation for forfald, da det er klart, at saadan kun kan gives av personer, som sitter inde med sikkert

21 juni. og paalidelig kjendskap til forholdene. Det samme gjælder bevidnelsen efter § 21, post 3. En saadan attestation kan selvsagt kun gives av personer, som selv har paaset, at underskriveren har tegnet sit navn, og at der forøvrig er fremgaat som i attesten anført. Er ikke dette tilfælde, opfylder attesten ikke lovens ubetingede krav, og forfaldet maa forkastes«.

Sluttelig henvises om utgiftene ved stortingsvalg til departementets rundskrivelse av 21 juni 1912.

22 juni. **Skrivelse** fra Finans- og Tolddepartementet, hvori bl. a. anføres, at avgiftspligtige tobaksvarer, som i henhold til tilladelse, git efter § 9 i tobaksstempelavgiftsloven av 29 april 1915, overføres fra en tilvirkningsbedrift til en anden, antages ved stemplingen at skulle forsynes med mottagerbedriftens og ikke avsenderbedriftens navn eller merke foruten hjemsted.

24 juni. Nr. 1. **Lov***)[1]) om forandringer i og tillæg til lov av 4 mai 1901 om anmeldelse av reisende og fremmede.

I.

Efternævnte bestemmelser i lov av 4 mai 1901 om anmeldelse av reisende og fremmede skal lyde saaledes:

§ 2.[2]) De i § 1 nævnte næringsdrivende skal føre nøiagtig fortegnelse over alle, som de mottar i natteherberge. Efterhvert som de reisende ankommer, indføres oplysninger om deres for- og efternavn, stilling eller beskjæftigelse, statsborgerforhold, hjemsted, sidste opholdssted og tiden for ankomsten. Ved avreisen indføres tiden for denne og det opgivne bestemmelsessted. Fortegnelsen skal føres i en av politiet godkjendt bok med fortløpende sidetal og efter et skema, som Kongen fastsætter. Politiet kan naarsomhelst forlange at faa se fortegnelsen.[3])

Naar det av hensyn til rikets sikkerhet antages paakrævet, kan Kongen for en begrænset tid bestemme, at de nævnte næringsdrivende desuten skal avgi til stedets politimester (foged) eller lensmand skriftlige opgaver med oplysninger om de ankomne reisende efter et fastsat skema. Under samme forutsætning kan Kongen for en begrænset tid bestemme, at andre, som mottar i natteherberge nogen, som ikke er norsk statsborger, skal melde dette skriftlig til stedets politi med angivelse av tilsvarende oplysninger.[4])

*) Bekjendtgj. 26 juni i Lovtid. 1ste avd. nr. 26.
[1]) St.besl. 15 juni. Se Ot.prp. nr. 9, jfr. dok. nr. 10. Indst O. XI. St.tid., forh. i Ot. s. 801—816; i Lt. s. 389—390.
[2]) Jfr. straffelovens § 334.
[3]) Jfr. kgl. res. 16. juli 1915 (se Lovt. 1ste avd. s. 535).
[4]) Jfr. kgl. res. 16 juli 1915 (se Lovt. 1ste avd. s. 536).

Bestemmelser som nævnt i andet led kan træffes for det hele land eller for enkelte dele av landet. Den frist, inden hvilken opgaverne eller meldingene skal avgives, kan ikke sættes kortere end 24 timer efter ankomsten, undtagen for de i § 1 nævnte næringsdrivende.[1]) 24 juni. Nr. 1.

§ 3.[2]) Enhver, som uten at være hjemmehørende i riket, kommer hertil fra utlandet og vil ta fast ophold eller søke erhverv her, skal ved sin ankomst melde dette til stedets politimester (fogd) eller lensmand og paa forlangende fremstille sig personlig for ham. Er han før eller umiddelbart efter sin ankomst til landet sikret fast arbeide, kan han dog utsætte meldingen indtil 8 dage. I saa fald kan meldingen gjøres til politimesteren eller lensmanden paa det sted, hvor han da opholder sig.

Den, som er kommet fra utlandet, uten at være meldepligtig efter første led eller hjemmehørende i riket, skal i ethvert fald melde sig for politimesteren eller lensmanden paa sit opholdssted, naar han har været her i landet i 4 maaneder, selv om han ikke vil ta fast ophold eller søke erhverv her.

Politimesteren eller lensmanden gjennemgaar den meldepligtiges legitimationspapirer og undersøker, om der er grund til at utvise ham, og om han tidligere har været utvist. Har han ikke tilstrækkelige legitimationspapirer, kan der indrømmes ham en frist til at skaffe saadanne. Saafremt undersøkelsen ikke leder til beslutning om utvisning eller til forfølgning efter straffelovens § 342, skal politimesteren eller lensmanden gi ham en opholdsbok, hvis han ikke er norsk statsborger.

Kongen eller den, han bemyndiger, gir nærmere regler om protokollation av de oplysninger, som erhverves fra eller om den meldepligtige, og om hvorledes opholdsboken skal være indrettet.[3])

§ 5. Kommer opholdsboken bort, skal dette straks meldes for nærmeste politimyndighet, som efter at ha foretat undersøkelse (jfr. § 3, tredje led) avgjør, om ny opholdsbok skal meddeles vedkommende.

§ 6. Saafremt ikke andet er vedtat ved overenskomst med fremmed stat, kan den, som ikke er norsk statsborger, av politiet utvises av riket:

a. naar han ikke har meldt eller legitimert sig overensstemmende med § 3, eller naar han ved sin anmeldelse ikke er i besiddelse av tilstrækkelige midler til livsophold og heller ikke antages at ha utsigt til at skaffe sig lovlig erhverv her i landet;

[1]) Jfr. kgl. res. 16 juli 1915 (se Lovt. 1ste avd. s. 536).
[2]) Jfr. straffelovens § 339, nr. 1.
[3]) Skema for opholdsbok fastsat 22 juli 1915 (se Lovt. 1ste avd. s. 577).

24 juni. Nr. 1.

b. naar han under sit ophold her i landet hengir sig til ørkesløshet eller omkringdriven uten at kunne paavise lovlig erhverv eller under saadanne omstændigheter, at der er grund til at anta, at han helt eller delvis skaffer sig midlene til sin livsførsel ved strafbare handlinger eller ved andres erhvervsmæssige utugt;

c. naar han i de sidste 5 aar i utlandet har været dømt til frihetsstraf i 6 maaneder eller derover for en handling, som ikke er en politisk forbrydelse og heller ikke er forøvet i forbindelse med en politisk forbrydelse i den hensigt at fremme det maal, som ved den er tilsigtet.

Utvisning kan dog ikke anvendes mot personer, som efter grundlovens § 92 a, b eller d har norsk indfødsret og vil ta saadant ophold, som vidner om den hensigt at forbli her for bestandig. Utvisning efter litra b eller c kan heller ikke anvendes mot personer, som er født her i riket og i de sidste 3 aar har hat fast bopæl eller stadig ophold her.

Nærmere regler for anvendelsen av denne paragrafs bestemmelser kan gives av Kongen eller den, han bemyndiger.

§ 13. Den, som er utvist av riket, men atter indfinder sig her uten tilladelse, kan politiet paany utvise efter utstaat straf (jfr. straffelovens § 342).

II.[1])

Hvis nogen, som ikke er norsk statsborger, vil søke erhverv under reise eller vandring fra sted til sted ved haandverk eller anden haandtering, maa han ha tilladelse av politiet.[2])

Tilladelsen kan ved ankomst til riket gives av den politimester (foged) eller lensmand, som mottar melding om ankomsten, og senere av politimesteren eller lensmanden paa det sted, hvor vedkommende opholder sig.

Tilladelsen maa ikke gives til sigøinere eller tatere. Den bør heller ikke gives til andre, naar der foreligger omstændigheter, som taler imot at gi vedkommende adgang til at opholde sig i landet. Tilladelsen skal angi erhvervets art. Den gives for et bestemt tidsrum, som ikke maa overstige et aar, men den kan fornyes. Den kan naarsomhelst tilbakekaldes av den myndighet, som har git den, og naar dette er en lensmand, tillike av vedkommende politimester. Enhver politimester kan ved en paategning sætte den ut av kraft indenfor politimesterdistriktet. Er tilladelsen git av en lensmand, kan paa samme maate enhver anden lensmand sætte den ut av kraft indenfor lensmandsdistriktet.

[1]) Jfr. rundskr. fra Justisdeptet 22 juli 1915 (se Lovt. 1ste avd. s. 544).
[2]) Jfr. straffelovens § 332.

Nærmere regler for anvendelsen av disse bestemmelser kan gives av Kongen eller den, han bemyndiger. 24 juni. Nr. 1.

Personer, som opholder sig i riket ved lovens ikrafttræden, faar en frist av 3 maaneder til at søke tilladelse.

III.

Saafremt ikke andet er vedtat ved overenskomst med fremmed stat, kan den, som ikke er norsk statsborger, beslutte utvist av Kongen eller den, han bemyndiger, naar det av hensyn til rikets sikkerhet eller forøvrig i statens interesse findes paakrævet. Beslutningen skal træffes av Kongen undtagen i krigstid, eller naar den væbnede magt for nogen del er sat paa krigsfot.

Bestemmelserne i lov av 4 mai 1901 om anmeldelse av reisende og fremmede § 7, sidste led, og §§ 8—10 faar tilsvarende anvendelse.

IV.

Den provisoriske anordning av 25 september 1914 om forbud mot forsvarfiendtlig agitation § 2 og den provisoriske anordning av 20 november 1914, indeholdende tillæg til lov om anmeldelse av fremmede og reisende av 4 mai 1901, ophæves.

Lov*)[1] om folkeregistre[2]). 24 juni. Nr. 2.

§ 1. I de kommuner, hvor der besluttes istandbragt fortegnelse over indvaanerne (folkeregister), kan kommunestyret gjennem vedtægt, stadfæstet av Kongen, bestemme, at enhver, som er fast eller midlertidig bosat inden kommunen, skal være pligtig til for sig og medlemmene av sin husstand at meddele registerføreren oplysning om: fuldt navn, stilling eller erhverv, bopæl, fødselsaar og fødselsdag, fødested, statsborgerforhold, egteskabelig stilling og for indflyttede personers vedkommende tillike tiden for deres flytning til kommunen.

Likeledes kan det i vedtægten paalægges enhver, som avgir grund eller husrum til beboelse av andre, at meddele opgave til registerføreren over de personer, til hvem grund eller husrum avgives, samt over leilighetenes antal og størrelse.

Disse oplysninger og opgaver kan i almindelighet alene kræves avgit én gang om aaret. De kan enten indhentes ved personlig henvendelse av nogen, som dertil av registerføreren er bemyndiget, eller forlanges meddelt gjennem utfyldning av skemaer, som tilstilles de oplysningspligtige og atter inden

*) Bekjendtgj. 26 juni i Lovtid. 1ste avd. nr. 26.
[1]) St. besl. 15 juni. Se Ot.prp. nr. 9, jfr. dok. nr. 10, Indst. O. XI. St.tid., forh. i Ot. s. 816—817; i Lt. s. 390.
[2]) Jfr. straffelovens § 339 nr. 2.

24 juni. Nr. 2.

rimelig tid avhentes hos dem. Enhver gaardeier er pligtig til for sin gaard at sørge for, at listerne blir utdelt og indsamlet

§ 2. I den i § 1 omhandlede vedtægt kan det paalægges enhver, som tar fast eller midlertidig bopæl i kommunen, eller som flytter fra en bolig til en anden indenfor kommunens grænser, eller som flytter ut av kommunen for at ta fast eller midlertidig bopæl andensteds, at melde dette til registerføreren for sig og medlemmene av sin husstand med opgivende av de flyttendes fulde navn, fødselsaar og fødselsdag samt livsstilling; forsaavidt de øvrige i § 1 nævnte oplysninger ikke tidligere er meddelt registerføreren, opgives ogsaa disse.

Likeledes kan det i vedtægten paalægges den, som avgir grund eller husrum til beboelse av andre, at melde for registerføreren, hvem der paa ovennævnte maater flytter til eller fra hans eiendom eller husleilighet.

Fristen for avgivelse av de meldinger, som er foreskrevet i denne paragraf, er fjorten dage. Meldingen kan ske enten skriftlig eller ved fremmøte (personlig eller ved fuldmægtig) hos registerføreren. For skriftlige meldinger kan vedtægten fastsætte bestemte skemaer.

I de kommuner, hvor indflytning skal meldes til registerføreren, bortfalder melding til politimesteren efter lov om fattigvæsenet av 19 mai 1900 § 19, likesom indflytningsattester efter samme paragraf skal forevises for registerføreren og utflytningsattester utstedes av ham. Særskilt fortegnelse over indflyttede behøver ikke at føres.

§ 3. Lov av 29 april 1905 om vedtægter angaaende folkeregistre ophæves.

24 juni. Nr. 3.

Lov*)[1]) indeholdende tillæg til og forandring i lov om stemplet papir av 11 april 1885.

I.

Efternævnte paragraffer i lov av 11 april 1885 indeholdende tillæg til og forandringer i loven om stemplet papir av 9 august 1839 skal lyde saaledes:

§ 3. Stempelmerker kan benyttes:

a) til ethvert stempelpligtig dokument, naar det inden 1 maaned efter utfærdigelsen eller andet tidspunkt for stempelpligtens indtrædelse[2]) stemples av nogen, som er ansvarlig for stempelavgiftens berigtigelse, eller paa dennes vegne av nogen civil øvrighets eller magistratsperson, dommer, retsskriver,

*) Bekjendtgj. 26 juni i Lovtid. 1ste avd. nr. 26.

[1]) St.besl. 15 juni. Se Ot.prp. nr. 41. Indst. O. XIII. St.tid., forh. i Ot. s. 888—892; i Lt. s. 389.

[2]) Jfr. §§ 8 og 9, lov av 17 mars 1902 §§ 3—5 og lov av 24 juni 1915, nr. 4, § 5.

offentlig notar, lensmand, forlikskommissær, advokat eller sakfører;

b) til ethvert stempelpligtig dokument, som utgives av nogen embedsmand eller embedsautoritet;

c) ved efterstempling av vedkommende regjeringsdepartement samt i henhold til nedennævnte § 8 av vedkommende retsskriver.

§ 5. Ethvert stempelmerke skal, saasnart det er paaklæbet, kasseres av nogen, som i henhold til § 3 er berettiget til at foreta stemplingen, derved, at han tvertover merket skriver sit navn eller firma eller sammes begyndelsesbokstaver samt endvidere paa merket antegner aarstal og datum for kassationen.

Hvis dokumentet utstedes av flere personer som hovedmænd, er det nok, at en enkelt av dem utfører kassationen.

Kassationen kan for det hele eller for en del foregaa ved sort eller farvet stempelavtryk; derimot kan bomerke ikke anvendes istedenfor navn.

§ 8. Dokumenter, hvorved nogen forpligter sig til overdragelse av fast eiendom eller av bruksret over fast eiendom, er ved utstedelsen underkastet samme stempelavgift som for overdragelsesdokumenter foreskrevet.[1])

Hertil medregnes dog ikke tilbud om saadan overdragelse, som ikke ved ord eller handling er akceptert av nogen. Blir tilbudet antat, indtræder stempelpligten ved antagelsen, og den pligtige avgift blir at berigtige ved stempling av tilbudsdokumentet eller av det nye dokument, som maatte bli utfærdiget paa grundlag av det antagne tilbud.

Naar og forsaavidt tinglæsning begjæres, pligtes paa samme maate stempelavgift av utskrifter av domme, hvorved nogen er kjendt odelsløsningsberettiget[2]) eller eiendomsberettiget i henhold til lov angaaende visse heftelsers utslettelse av pantebøkerne m. v. av 6 mars 1869 § 12, saaledes at stempelavgiften for odelsløsningsdomme beregnes av løsningssummen og for de i nysnævnte lov omhandlede eiendomsdomme av den værdi, hvortil eiendommen av eieren efter bedste skjøn ansættes, hvilken værdi skal anføres i en paategning, hvormed utskriften av eieren forsynes, forinden den antages til tinglæsning[3]). Stempelavgift som for overdragelsesdokumenter bestemt blir likeledes at erlægge ved tinglæsning av utskrifter av forretninger om tvungen avstaaelse av fast eiendom eller bruksret over saadan ved ekspropriation saaledes, at stempelavgiften beregnes av den fastsatte erstatningssum. Forsaavidt utskriften ikke er utfærdiget paa

[1]) Jfr. lov av 9 august 1839 § 2.
[2]) Se lov av 26 juni 1821 § 29.
[3]) Jfr. skrivelse fra Finansdepartementet av 18 november 1908.

24 juni. Nr. 3. behørig stemplet papir, besørges stemplingen av retsskriveren enten ved paaklæbning av stempelmerker eller ved vedheftelse av stemplet papir, der da gives en dertil svarende paategning.

Ved tinglæsning blir likeledes uakcepterte tilbud om overdragelse av fast eiendom eller bruksret over fast eiendom stempelpligtige som overdragelsesdokumenter og besørges i tilfælde stemplet av retsskriveren. Det samme gjælder ved tinglæsning av dokumenter, som indeholder bevis for saadan overdragelse eller for forpligtelse til overdragelse.

De før nærværende lovs ikrafttræden oprettede dokumenter, hvorved nogen forpligter sig til saadan overdragelse, blir fremdeles først stempelpligtige ved tinglæsningen og besørges i tilfælde stemplet av retsskriveren.

Kan overdragelsen efter de i nærværende paragraf omhandlede dokumenter ikke finde sted, fordi dertil fornøden lovbestemt tilladelse negtes eller fortrinsret gjøres gjældende av nogen til saadan berettiget, bortfalder pligten til at svare stempelavgift, og allerede erlagt saadan tilbakebetales.

Stempling av omhandlede dokumenter kan undlates, indtil det er avgjort, om tilladelse blir meddelt eller fortrinsret er opnaadd.

§ 9. Overdragelse av ret efter noget i § 8 nævnt stempelpligtig dokument er underkastet samme stempelavgift som hint dokument selv.

§ 10. Ved fornyet tinglæsning av de i § 8 omhandlede utskrifter eller av gjenpart eller avskrift derav eller av de der omhandlede overdragelsestilbud enten i samme eller en anden tingkreds erlægges ingen stempelavgift.

Likeledes er dokumenter, hvorved nogen overdragelse, som er omhandlet i et overensstemmende med §§ 8 og 9 behørig stemplet dokument, fuldbyrdes, fritat for stempelavgift uanset reglerne i lov av 9 august 1839.

Samme fritagelse nyder ethvert dokument angaaende overdragelser, hvorpaa efter lov av 9 august 1839 §§ 11, 20 og 23 samt lov av 14 august 1851 og 12 oktober 1857 skriftlig hjemmel kan meddeles paa ustemplet papir.

II.

Denne lov træder i kraft den 1 juli 1915.

Fra samme tid ophæves §§ 6 og 17 i lov av 11 april 1885 indeholdende tillæg til og forandringer i loven om stemplet papir av 9 august 1839.

24 juni. Nr. 4. **Lov***)[1]) indeholdende tillæg til lovgivningen om stempelavgift av dokumenter.

*) Bekjendtgj. 26 juni i Lovtid. 1ste avd. nr. 26.

[1]) St.besl. 22 juni. Se Ot.prp. nr. 41. Indst. O. XIII, jfr. dok. nr. 33 og indst. O. VI for 1901/02 s. 9. St.tid., forh. i Ot. s. 824 841, 886—887, 1229—1234; i Lt. s. 369—388.

§ 1. Saafremt Stortinget derom fatter beslutning, blir stempelavgift at erlægge overensstemmende med de i love av 9 august 1839 §§ 23, sidste punktum, og 25, 11 april 1885 §§ 1—5, 7, 13 og 15, 6 august 1897 §§ 2—5, 17 mars 1902 § 7 og 8 juni 1907 § 2 samt i nærværende lov indeholdte bestemmelser, av efternævnte dokumenter: 24 juni. Nr. 4.

a. Vekselobligationer lydende paa beløp over kr. 5000,00.
b. Firmaanmeldelse, hvorved der anmeldes nyt aktieselskap eller tilskrivning eller forhøielse av ældre aktieselskapers kapital [1]).

Det samme gjælder om kommanditaktieselskaper [2]).

c. Forsikringskontrakter (forsikringspolicer).

Pligten til at svare stempelavgift av disse dokumenter er betinget av:

for vekselobligationer, at de utstedes eller paategnes endossement eller kaution eller anbringes her i landet;

for firmaanmeldelser, at de utstedes av indenlandsk selskap;

for forsikringskontrakter, at de utfærdiges her i landet, eller, om de utfærdiges i utlandet, at forsikringspræmien for nogen del er betalbar her i landet, og at forsikringen angaar her beliggende faste eiendomme eller her hjemmehørende andre formuesgjenstande eller personer.

§ 2. Stempelavgift pligtes ogsaa ved fornyelser av de i § 1 omhandlede vekselobligationer og forsikringskontrakter, selv om fornyelsen sker ved paategning paa vedkommende dokument.

Stempelavgift pligtes likeledes av policetillæg og paategninger, hvorved forsikringstiden forlænges eller forsikringssummen forhøies, forsaavidt ikke tillægskontrakt er fritat for stempelavgift i henhold til § 3 e. I tilfælde av forsikringssummens forhøielse pligtes dog alene avgift efter forskjellen mellem det tidligere og det forhøiede beløp, forsaavidt avgiften er avhængig av beløpets størrelse.

For firmaanmeldelsers vedkommende pligtes stempelavgift efter den anmeldte aktiekapital. I tilfælde av tilskrivning eller forhøielse av ældre selskapers kapital, lægges den tilskrevne eller forhøiede kapital til grund, uten at fradrag blir at gjøre for muligens samtidig foretat nedskrivning av ældre kapital.

§ 3. Følgende dokumenter er fritat for stempelavgift:

a. Livsforsikrings-, ulykkesforsikrings- og brandforsikringskontrakter, alle slags.
b. Garantiforsikringskontrakter, som utfærdiges til staten,

[1]) Jfr. lov av 19 juli 1910, nr. 1, §§ 14, 26 og 27.
[2]) Jfr. samme lovs § 1.

24 juni. Nr. 4.

kommuner eller offentlige stiftelser for deres regnskapsbetjenter.

c. Dokumenter, hvorved statens eller kommunernes tjenestemænd eller deres efterlatte tilsikres noget paa forhaand bestemt bidrag av offentlige eller kommunale fond, indretninger eller kasser, eller hvorved der forøvrig istandbringes nogen gjennem offentlig paabud anordnet tvungen forsikring i kasse eller indretning, som bestyres med offentlig eller kommunal forsorg. Likestillet hermed er frivillig forsikring i offentlig kredssykekasse og forsikring i en overensstemmende med sykeforsikringsloven godkjendt sykekasse.

d. Dokumenter, hvorved norske fartøier forsikres mot krigsfare, forsaavidt vedkommende forsikringsindretnings forpligtelser helt eller delvis garanteres av staten [1]).

e. Forsikringskontrakter om overtat gjenforsikring samt kontrakter om forsikring, som ydes uten særskilt vederlag, fordi saadant er betalt for tidligere kontrakt.

f. Policer eller forsikringsbevis, utstedt av de i § 116 i lov om forsikringsselskaper av 29 juli 1911 nævnte gjensidige selskaper og forsikringsindretninger.

g. Firmaanmeldelse, som utstedes av aktieselskaper med utelukkende almennyttige eller veldædige formaal, saafremt det i vedtægtene bestemmes, at aktieutbyttet skal være begrænset til høist 5 pct. av det indbetalte beløp, og at ved selskapets opløsning det mulige overskud av selskapsformuen, efterat aktieeierne har faat sine indskud tilbake, skal tilfalde lignende formaal som ovennævnt.

h. Firmaanmeldelse, som utstedes av aktieselskap, hvis forretning utelukkende gaar ut paa jernveisdrift, og i hvilket staten er økonomisk interessert [2]).

Fritagelse for stempelavgift i henhold til gjældende bestemmelser i andre love [3]) blir fremdeles gjældende for de i denne lov omhandlede dokumenter.

§ 4. Forsaavidt stempelavgiften ifølge gjældende skattebeslutning skal svares efter vedkommende dokuments paalydende, blir til dette ogsaa at medregne beløp eller tillæg, som er gjort avhængig av visse betingelser eller av indtrædende begivenheter eller forhold. Er i saadant tilfælde intet bestemt beløp fastsat, blir det antagelige beløp av parterne at opgi efter bedste skjøn. Finder vedkommende departement det saa-

[1]) Jfr. lov av 21 august 1914, nr. 3, § 2.
[2]) Jfr. lov av 19 juli 1910, nr. 1, § 2 i. f.
[3]) F. eks. lov av 9 august 1839 § 20 og lov av 23 april 1892 § 44.

ledes opgivne beløp urimelig lavt, kan det forlange samme bestemt ved skjøn av uvillige mænd[1]). 24 juni. Nr. 4.

Lyder dokument, som er avgiftspligtig efter sit paalydende, paa terminvise ydelser, blir som paalydende at regne summen av samtlige terminer, hvis disses antal er bestemt. Er de terminvise ydelsers ophør avhængig av tilfældig indtrædende begivenhet, regnes som paalydende det beløp, som i det hele kan komme til at bli erlagt i løpet av de første 10 aar efter terminernes paabegyndelse.

§ 5. For de i § 1 a og c nævnte dokumenter indtræder stempelpligten ved indenlandske dokumenter, naar utstederen, ved utenlandske dokumenter, naar første indenlandske indehaver gir dokumentet fra sig til nogen til samme berettiget[2]). Er første indenlandske indehaver selv berettiget til dokumentet, indtræder stempelpligten 10 dage efter mottagelsen, saafremt han ikke forinden gir dokumentet fra sig til nogen anden til samme berettiget.

For de i § 1 b nævnte dokumenter indtræder stempelpligten ved registreringen, som ikke maa finde sted, før stempelavgiften er berigtiget.

§ 6. Frigjørelse av stempelavgift av de i § 1 omhandlede dokumenter foregaar, hvis ikke stemplet papir er benyttet, overensstemmende med forskriftene i lov av 11 april 1885 §§ 3 og 5 ved paaklæbning av stempelmerke, som kasseres.

§ 7. For berigtigelsen av stempelavgift, som paahviler de i § 1 a omhandlede dokumenter, er enhver, som inden riket utsteder, mottar, endosserer, betaler eller paa anden lignende maate har befatning med dokumentet, efterat dets stempelpligt er indtraadt, ansvarlig, hvad enten hans navn er tegnet paa dokumentet eller ikke[3]).

For berigtigelsen av stempelavgift av de i § 1 c nævnte dokumenter er paa samme maate enhver ansvarlig, som inden riket utsteder eller mottar samme eller betaler præmie. Medlemmene av et selskaps styre er derhos personlig ansvarlige for, at de av selskapet utgivne forsikringsdokumenter er behørig stemplet.

Saafremt stempelavgiften av nogen derfor ansvarlig ikke er berigtiget inden 1 maaned efter stempelpligtens indtræden, blir de i § 1 nævnte dokumenter at efterstemple av vedkommende regjeringsdepartement.

Den, som besørger avgiften berigtiget, har regres for samme til enhver tidligere indehaver, der urettelig har undlatt at berigtige avgiften[3]).

---

[1]) Jfr. lov av 8 juni 1907, nr. 6 § 3.
[2]) Jfr. lov av 17 mars 1902 § 3.
[3]) Jfr. lov av 17 mars 1902 § 6.

24 juni. Nr. 4.

§ 8. Den i lov av 9 august 1839 § 25 endel tjenestemænd paalagte pligt til at være opmerksomme paa forseelser mot stempletpapirlovgivningen og at indberette saadanne skal ogsaa paaligge medlemmene av det i lov om forsikringsselskaper av 29 juli 1911 § 5 omhandlede forsikringsraad [1]).

Enhver, der har saadan befatning med stempelpligtige dokumenter, som efter nærværende lovs § 7 betinger ansvarspligt, har paa forlangende av vedkommende regjeringsdepartement eller den, departementet bemyndiger, at meddele alle oplysninger, der ansees nødvendige til kontrol med, at pligtig stempelavgift erlægges, samt at fremlægge de hos ham beroende stempelpligtige dokumenter og, forsaavidt tvungen bokførsel er paabudt [2]), sine forretningsbøker og bilag. Undladelse av at efterkomme disse paalæg straffes i alle tilfælde overensstemmende med den borgerlige straffelovs § 339.

Departementets befuldmægtigede pligter at bevare fuldstændig taushet om, hvad de under utførelsen av sit hverv har erfaret om enkeltmands eller selskaps økonomiske forhold.

§ 9. De i lov av 6 august 1897 §§ 2, 1ste led, og 3 foreskrevne bestemmelser forandres, naar de kommer til anvendelse paa overtrædelser av denne lovs forskrifter, forsaavidt angaar de i § 1 a og c omhandlede dokumenter, derhen, at indtil det 50-dobbelte av det uberigtigede ansvarsbeløp og i ethvert fald indtil kr. 10,00 blir at tilsvare av den blandt de for stempelavgiften ansvarlige, som det offentlige bestemmer [3]).

§ 10. Denne lov træder i kraft den 1 juli 1915.

Fra samme tid ophæves lov angaaende forrettigheter for assuranseforeninger, som er eller vorder oprettet, av 9 august 1839 § 2.

24 juni. Nr. 5.

Lov*) [4]) om kontrol med post- og telegrafforsendelser.

§ 1. Kongen eller den, han bemyndiger, kan utfærdige bestemmelser om undersøkelse og tilbakeholdelse av postforsendelser og telegrammer, naar dette antages paakrævet av hensyn til rikets sikkerhet.

Utenfor krigstid kan kontrollen ikke strækkes videre end til forsendelser til og fra personer, som mistænkes for nogen forbrydelse mot loven om forsvarshemmeligheter av 18 august

*) Bekjendtgj. 26 juni i Lovtid. 1ste avd. nr. 26.

[1]) Jfr. ogsaa lov av 8 juni 1907, nr. 6 § 2.

[2]) Jfr. love av 3 juni 1874 § 5, 16 juli 1907, nr. 3 § 11, 21 juni 1913, nr. 1, § 4 og 25 juli s. a. nr. 11 § 10.

[3]) Jfr. lov av 17 mars 1902 § 8.

[4]) St.besl. 22 juni. Se Ot.prp. nr. 37. Indst. O. nr. 96. St.tid., forh. i Ot. s. 973—974; i Lt. s. 391.

1914 eller mot den almindelige borgerlige straffelovs kapitel 8 eller 9. 24 juni. Nr. 5.

§ 2. De tjenestemænd, som utfører eller medvirker ved kontrollen, pligter at bevare taushet om, hvad de derigjennem maatte erfare. [1])

§ 3. Denne lov træder i kraft straks.

Kongelig resolution*), hvorved i henhold til § 1 i lov om naturfredning av 25 juli 1910 Fluetjern, beliggende paa Ytre Straj, g.nr. 18 br.nr. 12, i Oddernes, Lister og Mandals amt, tillikemed omgivelser i en avstand av indtil 5 meter fra vandkanten skal være fredet mot indsamling av planter, opdyrkning, uttørring og lignende. 24 juni.

Kongelig resolution*), hvorved § 10, første avsnit, i den ved kongelig resolution av 28 april 1900 stadfæstede plakat, indeholdende almindelige bestemmelser om de forsigtighetsregler, som skal iagttages ved transport av nitroglyserin, dynamit, sprænggummi, skytebomuld, krudt m. v. gives saadant tillæg: 24 juni.

»Hvorvidt og i hvilken utstrækning denne bestemmelse skal gjælde forsendelser mellem private fabrikker og armeens og marinens beholdninger og avdelinger avgjøres av Justisdepartementet«.

Skrivelse*) fra Justisdepartementet, hvorved det i henhold til foranstaaende resolution av 24 juni 1915 s. d. har bestemt, at de i den der nævnte plakats § 10 indeholdte bestemmelser skal komme til anvendelse paa forsendelser av trinitrotoluol fyldt i granater og med disses brandrør pakket i særskilte kasser fra A/B Nobelkrutt, Bofors i Sverige og av vaat skytebomuld og vaat ballistitmasse fra Engene dynamitfabrik til armeens og marinens beholdninger og avdelinger. 24 juni.

Kongelig resolution**), hvorved der i henhold til lov av 6 juni 1891 om politivedtægter for rikets herreder meddeles stadfæstelse paa en av herredsstyret for Røros herred, Søndre Trondhjems amt, den 24 april og 29 mai 1915 vedtat beslutning om forandring av § 19 i de ved kongelig resolution av 19 juni 1908, jfr. kongelige resolutioner av 18 februar og 30 april 1910, stadfæstede politivedtægter for Røros bergstad og om forandring av § 2 i de ved Kron- 24 juni.

*) Bekjendtgj. 26 juni i Lovtid. 1ste avd. nr. 26.
**) Bekjendtgj. 26 juni i Lovtid. 1ste avd. nr. 26, hvor beslutningen er indtat.
[1]) Jfr. straffelovens § 121.

24 juni. prinsregentens resolution av 4 juni 1892 stadfæstede politivedtægter for Røros landsogn.

24 juni. **Kongelig resolution***), hvorved den av Kragerø bystyre i møte den 22 april 1915 besluttede vedtægt for lukning av utsalgssteder i Kragerø by stadfæstes i henhold til lov av 25 juli 1913 som gjældende indtil videre, — dog med et par forandringer.

24 juni. **Kongelig resolution***), hvorved den av Strandens herredsstyre i møte den 15 mai d. a. fastsatte vedtægt angaaende lukning av utsalgssteder i Strandens herred, Romsdals amt, stadfæstes i henhold til lov av 25 juli 1913 som gjældende indtil videre, — dog med en enkelt forandring.

Vedtægten træder istedenfor den ved kongelig resolution av 22 oktober 1909 stadfæstede vedtægt for utsalgssteder i Strandens herred.

24 juni. **Kongelig resolution****), hvorved under nr. 9 paa den ved kongelig resolution av 3 juni 1913 vedtagne fortegnelse over særskilt sundhetsfarlige bedrifter, som er paabudt i § 29 i lov om tilsyn med arbeide i fabrikker m. v. av 10 september 1909, opføres »Trykkerier« istedenfor »Boktrykkerier«.

24 juni. **Kongelig resolution****), hvorved kongelig resolution av 6 februar 1858 om ordning av vrakervæsenet i Bergen ophæves.

24 juni. **Kongelig resolution*****), hvorved de av Sandeherreds herredsstyre i møte den 17 april 1915 fastsatte vedtægter for handel med brukte eller kasserte ting i Sandeherred stadfæstes i medhold av § 28 I, jfr. § 38, i lov om handelsnæring av 16 juli 1907 som gjældende indtil videre, — dog med nogen forandringer.

24 juni. **Kongelig resolution**†), hvorved der i medhold av lov om fredning av ferskvandsfisk av 30 mai 1894 § 1 fastsættes fiskeriregler for Skjørns herred, Søndre Trondhjems amt.

24 juni. **Kongelig resolution**†), hvorved der i medhold av lov om fredning av ferskvandsfisk av 30 mai 1894 § 1 fastsættes

---

*) Bekjendtgj. 26 juni i Lovtid., 1ste avd. nr. 26, hvor den stadfæstede vedtægt er indtat.
**) Bekjendtgj. 26 juni i Lovtid. 1ste avd. nr. 26.
***) Bekjendtgj. 26 juni i Lovtid. 1ste avd. nr. 26, hvor de stadfæstede vedtægter er indtat.
†) Bekjendtgj. 26 juni i Lovtid. 1ste avd. nr. 26, hvor fiskerireglerne er indtat.

fiskeriregler for Lensvikens herred, Søndre Trondhjems amt. 24 juni.

Kongelig resolution *), hvorved der i medhold av § 5 i lov om indskrænkninger i bruk av ild i skog og mark m. v. av 14 juli 1893, jfr. lov av 27 juli 1896, meddeles approbation paa de av herredsstyret for Vaale herred, Jarlsberg og Larviks amt, i møte den 18 februar og 8 juni 1915 besluttede skogbrandsregler for herredet, — dog med en enkelt forandring. 24 juni.

Kongelig resolution **), hvorved der i henhold til lov om brandvæsenet av 15 august 1908 §§ 1, 9, 20, 23, 27, 67 og 69, jfr. ildsfarlighetsloven av 3 mai 1871 § 24, meddeles godkjendelse som gjældende indtil videre av de av Sogndalsfjærens brandrepræsentantskap i møte senest den 2 mars 1915 vedtagne regler for brandvernets ordning samt tillægsbestemmelser til brandloven, forsaavidt Sogndalsfjærens brandkommune angaar. 24 juni.

Kongelig resolution ***), hvorved der i henhold til lov om brandvæsenet av 15 august 1908 § 19 meddeles godkjendelse som gjældende indtil videre av de av bygningsrepræsentskapet for Andenes brand- og bygningskommune i møte den 16 februar 1914 vedtagne regler for betaling til feieren sammesteds. 24 juni.

Kongelig resolution †), hvorved der i henhold til § 29 i lov om havne- og ringevæsenet m. v. av 10 juli 1894 meddeles stadfæstelse som gjældende indtil videre paa den av Molde bystyre i møte den 22 februar 1915 fattede beslutning om opkrævning til indtægt for havnekassen av tonnageavgift av lossende eller ladende fartøier med 8 øre pr. registerton av fartøier i utenriksk og 4 øre pr. registerton av fartøier i indenriksk fart. 24 juni.

Kongelig resolution †), hvorved der i henhold til § 29 i lov om havne- og ringevæsenet m. v. av 10 juli 1894 meddeles stadfæstelse som gjældende indtil videre paa den av Mosjøens bystyre i møte den 25 januar 1915 fattede beslutning om opkrævning til indtægt for stedets havnekasse av tonnageavgift med 4 øre pr. registerton av fartøier i utenriksk og 2 øre pr. registerton av fartøier i indenriksk fart, 24 juni.

*) Bekjendtgj. 26 juni i Lovtid. 1ste avd. nr. 26, hvor de approberte skogbrandsregler er indtat.
**) Bekjendtgj. 26 juni i Lovtid. 1ste avd. nr. 26, hvor reglerne m. v. er indtat.
***) Bekjendtgj. 26 juni i Lovtid. 1ste avd. nr. 26, hvor reglerne er indtat.
†) Bekjendtgj. 26 juni i Lovtid. 1ste avd. nr. 26.

24 juni. dog saaledes at avgiften kun opkræves av fartøier paa 80 tons drægtighet og derover.

24 juni. **Kongelig resolution**, hvorved stadfæstelse meddeles paa de i ekstraordinær generalforsamling 6 mai 1914 for Kristiania kvindelige handelsstands forenings understøttelseskasse besluttede forandringer i §§ 1, 2, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26—29 i kassens ved kongelig resolution av 27 juli 1896 og 20 februar 1904 stadfæstede love, — dog med nogen forandringer.

24 juni. **Kongelig resolution**, hvorved der meddeles approbation paa de i generalforsamling den 23 januar 1915 vedtagne forandringer i § 4 i den ved kongelig resolution av 17 oktober 1903, jfr. de kongelige resolutioner av 26 mars 1906, 12 november 1907 og 23 september 1908 approberte plan for Meldals Brandforsikringsforening for Bygninger.

24 juni. **Kongelig resolution**, hvorved der meddeles approbation paa de i generalforsamling den 10 februar 1915 vedtagne forandringer i §§ 1 og 27 i den ved kongelig resolution av 16 oktober 1911, jfr. kongelig resolution av 14 mai 1914, approberte plan for Hemsedals Brandkasse.

24 juni. **Kongelig resolution**, hvorved der meddeles approbation som gjældende indtil videre paa den i generalforsamling senest den 25 april 1915 vedtagne plan for Røros Bergstads gjensidige Brandforsikringsforening for Løsøre.

24 juni. **Kongelig resolution**, hvorved der meddeles approbation paa et fremlagt utkast til love for »Fyresdals herads branntrygdelag«, dog med en enkelt tilføielse.

24 juni. **Kongelig resolution**, hvorved der i samtrafikken mellem Statsbanerne og Nesttun—Osbanen foretages midlertidig forandring av fragtgodstakstene overensstemmende med forslag fra Hovedstyret for Statsbanerne i skrivelse av 12 juni 1915.

24 juni. **Skrivelse** fra Forsvarsdepartementet, Marinen, til generalkrigskommissæren, hvori meddeles, at Stortinget fra 1 juli s. a. har bevilget løn til en stabsofficer i marinen som chef for en 4de sjømilitær distriktskommando med station i Trondhjem. Den nye distriktskommando forutsættes foreløbig at omfatte strækningen fra grænsen mellem Nordre Bergenhus amt og Romsdals amt til den russiske grænse samt Trondhjems og Ramsunds oplagshavner.

25 juni. **Rundskrivelse** fra Finans- og Tolddepartementet til amtmændene.

Ifølge kongelig kundgjørelse av 29 april d. a. skal der fra 3 mai d. a. erlægges stempelavgift til statskassen av cigarer, cigaretter, cigarethylser og snus, beregnet efter følgende satser: 25 juni.

A. Av cigarer:

Kr.	0,20	pr.	100	stkr.	av	værdi			indtil	kr.	3,00
»	0,40	»	»	»	»	»	over	kr. 3,00	»	»	5,00
»	0,60	»	»	»	»	»	»	» 5,00	»	»	7,00
»	0,80	»	»	»	»	»	»	» 7,00	»	»	9,00
»	1,00	»	»	»	»	»	»	» 9,00	»	»	11,00
»	1,20	»	»	»	»	»	»	» 11,00	»	»	13,00
»	1,40	»	»	»	»	»	»	» 13,00	»	»	15,00
»	1,80	»	»	»	»	»	»	» 15,00	»	»	20,00
»	2,40	»	»	»	»	»	»	» 20,00	»	»	25,00
»	3,00	»	»	»	»	»	»	» 25,00	»	»	30,00
»	4,00	»	»	»	»	»	»	» 30,00	»	»	40,00

med et tillæg av kr. 1,00 pr. 100 stykker for hver kr. 10,00 eller del derav, hvormed disses værdi overstiger kr. 40,00.

B. Av cigaretter:

Kr.	0,20	pr.	100	stkr.	av	værdi			indtil	kr.	1,50
»	0,40	»	»	»	»	»	over	kr. 1,50	»	»	2,50
»	0,60	»	»	»	»	»	»	» 2,50	»	»	3,50
»	0,80	»	»	»	»	»	»	» 3,50	»	»	4,50
»	1,20	»	»	»	»	»	»	» 4,50	»	»	6,00
»	1,60	»	»	»	»	»	»	» 6,00	»	»	8,00

med et tillæg av kr. 0,40 pr. 100 stkr. for hver kr. 2,00 eller del derav, hvormed disses værdi overstiger kr. 8,00.

C. Av cigarethylser:

kr. 0,40 pr. 100 stykker eller del derav.

D. Av snus:

kr. 0,10 pr. 50 gram av pakningens indhold eller del derav.

Vedkommende den nævnte avgift er der den 29 april d. a. utfærdiget en lov, som indeholder nærmere bestemmelser om avgiftens gjenstande og dens erlæggelse, om fremstilling av og handel med avgiftspligtige varer, om avgiftskontrollen og om straffe for overtrædelse av loven eller de i henhold til samme givne bestemmelser. Loven er ifølge kongelig resolution av 29 april d. a. traadt i kraft den 3 mai næstefter.

Med hensyn til lovens bestemmelser, skal departementet bemerke følgende:

25 juni. I medfør av bestemmelserne i § 2, som nærmere angir, hvad der skal forstaaes med cigarer, cigaretter, cigarethylser og snus, blir at betragte som cigarer ogsaa f. eks. de saakaldte cigarillos og whiffs. Under avgiftspligtige cigarethylser antages ogsaa at indgaa f. eks. strimler av cigaretpapir med eller uten tryk og bestemt til anvendelse i cigaretmaskin eller paa anden maate ved fremstilling av cigaretter, og beskatningen sker efter det antal cigaretter, hvortil papiret er beregnet.

Stempelavgiften paahviler ifølge § 3 med visse undtagelser alle her i landet tilvirkede og fra utlandet indførte toldpligtige tobaksfabrikater av de i skattebeslutningen omhandlede slags. Med uttrykket »toldpligtige« har det været meningen at utelukke fra stempelavgiften bl. a. varer, som ved indførselen indlægges paa transitoplag eller frilager, idet disse først blir toldpligtige og dermed stempelpligtige, naar de uttages til forbruk i landet.

Forat varer, som utføres eller indlægges paa oplag til utførsel, skal fritages for stempelavgift i henhold til § 3, maa utførselen eller indlæggelsen paa oplag foregaa paa den for transitvarer foreskrevne maate.

Av almindelig gjældende regler følger, at varer, som leveres til H. M. Kongen og fremmede magters gesandter, er fritat for avgift.

Med hensyn til bestemmelserne i lovens § 4 om pakningenes angivelse av indholdets art og mængde m. v. bemerkes, at da de stempelmerker, som departementet har utfærdiget for de her omhandlede varer, er paatrykt oplysning om vedkommende pakningsindholds art og mængde samt, hvor avgiften retter sig efter værdien, tillike oplysning om vedkommende prisgrænser, og da merkernes kassering skal ske ved anbringelse paa samme av fabrikantens eller importørens navn eller godkjendte merke med tilføielse av hjemsted, vil det ikke være nødvendig, at disse oplysninger tillike angives paa selve pakningene. Forsaavidt fabrikanter eller importører ønsker at anvende merke istedenfor navn i de omhandlede tilfælde, vil de ha at indsende andragende derom til departementet, der vil træffe avgjørelse om, hvorvidt merkerne skal godkjendes eller ikke. Andragenderne indsendes gjennem overkontroløren for tobaks- og fyrstikbeskatningen, Kristiania, og bilægges med avtryk av merkerne i 2 eksemplarer. Man skal i denne forbindelse gjøre opmerksom paa, at det ikke vil være anledning for fabrikanter eller importører til at la deres navn eller merker i den nævnte anvendelse erstatte av andre firmaers navn eller merker.

Fra bestemmelserne i § 4 om, naar pakning og stempling

skal ha fundet sted, har lovens § 9 aapnet departementet ad- 25 juni.
gang til at gjøre undtagelse; departementet kan nemlig ifølge paragraffens sidste avsnit tillate, at avgiftspligtige varer uten avgiftsberigtigelse og ogsaa uten indpakning overføres fra en tilvirkningsbedrift til en anden for der at avgiftsberigtiges og i tilfælde pakkes, likesom departementet paa samme maate kan tillate indførte varer overført til tilvirkningsbedrifters eller kjøbmænds lagerlokaler, saaledes at avgiftsberigtigelse og i tilfælde pakning finder sted paa disse. Det følger av disse bestemmelsers indhold, at der ikke er anledning for departementet til at tillate saadan overføring fra en tilvirkningsbedrifts til en kjøbmands lagerlokaler. Man skal med hensyn hertil bemerke, at bestemmelsen for kjøbmænds vedkommende nærmest har hat for øie saadanne, som driver handel med vedkommende varer, og at tilladelsen i almindelighet ikke kan ventes indrømmet kjøbmænd, som driver detaljhandel med varerne enten alene eller i forbindelse med engroshandel, likesom det ogsaa vil bli opstillet som betingelse, at importen er av en viss betydning, og at varerne blir opbevart og behandlet i særskilte lokaler, hvortil alene den eller de, som varernes opbevaring og behandling er betrodd, har adgang.

Forsaavidt avgiften er regulert efter værdi, blir den ifølge § 5 at svare efter den pris, hvorefter varen sælges i detalj, eller den salgsværdi, som den vil ha i detaljhandelen, avgiften iberegnet. Departementet finder, at denne bestemmelse bør forstaaes saaledes, at det er tilstrækkelig ved stempelavgiftens beregning at lægge til grund den pris, inklusive avgiften, hvorefter de forskjellige almindelige hele pakninger av vedkommende varer sælges i detaljhandelen, selv om der fra pakningene foregaar stykkesalg efter en pris, der betinger høiere værdi end pakningsprisen.

Ubetydelige mængder av vrakede varer, som sedvansmæssig utleveres frit til arbeidere ved fabrikker i upakket stand, fritages indtil videre for stempelavgift. Forøvrig maa ingen avgiftspligtige varer utleveres arbeidere eller funktionærer, uten at stempelavgift paa forhaand er berigtiget, og saadanne varer maa medtages under den i det følgende omhandlede bokførsel (jfr. lovens § 8).

Med hensyn til bestemmelserne i §§ 8 og 10 om tilladelse til stempling i utlandet og om tilladelse til pakning og stempling av varer, overført fra anden bedrift eller indført til kjøbmænd fra utlandet, bemerkes, at departementet vil træffe bestemmelse derom for de enkelte importører eller bedrifter efter særskilte andragender, indgit gjennem overkontroløren for tobaks- og fyrstikbeskatningen. Det samme gjælder om indførsel av cigarethylser til fabrikanter.

25 juni. De i § 9 omhandlede anmeldelser om tilvirkning av avgiftspligtige varer indsendes til departementet gjennem overkontroløren for tobaks- og fyrstikbeskatningen.

I henhold til lovens §§ 8 og 10 bestemmes herved følgende om pakningenes maksimalindhold, stempelmerkernes forhandling m. v. og stemplingen samt bokførslen:

Om maksimalindhold i pakninger med avgiftspligtige varer.

Pakninger med cigarer, cigaretter, cigarethylser og snus kan ikke avgiftsberigtiges med større indhold end

A	for	cigarer	500 stkr.
B	»	cigaretter	250 »
C	»	cigarethylser	250 »
D	»	snus 5 kg.	

Om stempelmerkernes forhandling m. v. og stemplingen.

Stempelmerkerne, som departementet har latt trykke i baandlignende form, holdes tilsalgs hos overkontroløren for tobaks- og fyrstikbeskatningen, og forsaavidt de skal brukes til stempling av indførte varer ved toldbehandlingen, tillike hos toldkassererne, som i overgangstiden ogsaa forhandler stempelmerker til andre end importører. Merkerne maa betales kontant, medmindre der mot sikkerhet, godkjendt av departementet, er tilstaat kredit ved kjøp av dem i henhold til lovens § 8. For kreditten vil der indtil videre opstilles som betingelse, at de skyldige beløp erlægges inden utgangen av den 2den maaned efter den, hvori merkerne er utlevert. Ved kjøp av merker vil utlevering finde sted i henhold til bestilling, utfærdiget paa dertil indrettede bestillingsblanketter. Kredit tilstaaes kun for merker, som kjøpes hos overkontroløren for tobaks- og fyrstikbeskatningen.

Der er utfærdiget merker for cigarpakninger paa 5, 10, 20, 25, 50, 100 og 500 stykker, for cigaretpakninger paa 5, 10, 20, 25, 50, 100 og 250 stykker, for cigarethylsepakninger paa 100 og 250 stykker samt for snuspakninger paa 50, 100, 200, 500 og 5 000 gram.

Merkerne skal klæbes godt fast til vedkommende pakker med gummi eller et andet likesaa holdbart klæbemiddel. Merkerne skal anbringes paa pakningene saaledes, at intet av indholdet paa almindelig maate kan uttages, uten at de rives istykker. Det vil som følge av denne bestemmelse i almindelighet ikke være tilstrækkelig, at merket klæbes f. eks. alene over forkanten av en cigarkasse eller over den ene aapning paa

en skyveæske, idet i saa fald kassen eller æsken vil kunne aap- 25 juni.
nes, uten at merket brytes. Anbringelsen av merkerne skal desuten ske saaledes, at deres angivelse av værdi og varernes mængde og i tilfælde detaljpris blir bedst mulig synbar. Det bør følgelig iagttages, at merket paa pakning, hvorfra enkeltsalg skal foregaa, saavidt mulig anbringes saaledes, at feltene for værdi og detaljpris kommer paa pakningens forside. Er pakningen saa liten, at ikke merket i hele sin længde hensigtsmæssig kan anbringes paa den, kan de i hver ende av merket trykte ornamenterte felter helt eller delvis fraklippes.

Anvendte merker skal være kassert. Kasseringen sker ved, at vedkommende fabrikant eller importør ved stempeltryk eller skrift med blæk lar anbringe sit navn og forretningens hjemsted paa det dertil bestemte felt paa merket. Kasseringsfeltet maa kun benyttes hertil. Derimot er der intet til hinder for, at f. eks. vedkommende handlendes navn eller andre anførsler anbringes paa de dekorative felter av merket.

Skal cigarer eller cigaretter sælges til en høiere detaljpris pr. pakning end den, hvortil de er stemplet, kan efterstempling foretages ved paaklæbning av særskilte stempelmerker, som utfærdiges efter rekvisition, indsendt til overkontroløren for tobaks- og fyrstikbeskatningen. Rekvisitionen maa indeholde oplysning om merkernes antal, vedkommende pakningers stykketal og varernes detaljpris pr. 100 stykker samt størrelsen av de allerede paaklæbede merker. Efterstemplingsmerkerne blir at kassere paa samme maate som de almindelige stempelmerker.

Om bokførslen.

De i lovens § 10 omhandlede officielle bøker, som blir at anskaffe av vedkommende bedrifter paa deres egen bekostning, skal føres fra 1 august d. a.; de blir da at aapne med vedkommende beholdninger. Bøkerne skal indrettes paa følgende maate:

1. bok over indkjøpte og anvendte stempelmerker, saaledes som nedenstaaende skema A viser;
2. drifts-, lager- og salgsbok for cigarer
3. drifts-, lager- og salgsbok for cigaretter

   begge saaledes som nedenstaaende skema B viser;
4. drifts-, lager- og salgsbok for cigarethylser, saaledes som nedenstaaende skema C viser;
5. drifts-, lager- og salgsbok for snus, saaledes som nedenstaaende skema D viser.

25 juni. Hvert folium i bøkerne blir at forsyne med overskrifter over rubrikkene, saadan som det er vist paa skemaerne. De rubrikker, hvorfor der ved bedriften eller forretningen ikke haves en tilsvarende virksomhet, kan dog utelates. Paa skema B, der gjælder saavel drifts-, lager- og salgsbok for cigarer som den tilsvarende bok for cigaretter, er der, som det vil sees, i rubrikoverskriftene indtat »$\frac{\text{cigarer}}{\text{cigaretter}}$«, hvor betegnelsen av vedkommende vare skal staa; det er selvfølgelig meningen, at der i boken vedkommende cigarer her kun blir at anføre »cigarer« og i boken vedkommende cigaretter kun »cigaretter«. Blir der ved samme bedrift eller forretning tilvirket eller pakket og stemplet saavel cigarer som cigaretter, maa der altsaa føres særskilt bok for hver av disse varer.

Av det paa skema A trykte eksempel vil det fremgaa, hvordan boken over stempelmerkerne blir at føre.

Angaaende skemaerne B, C og D bemerkes, at der i disses rubrikker blir at indføre det samlede resultat av hver dags virksomhet, saaledes at der i de enkelte rubrikker ikke blir mer end én notering for hver dag. I de tre nævnte skemaers rubrik nr. 2 skal anføres al tilgang av ikke avgiftsberigtigede varer; de i rubrikken anførte mængder blir at fordele paa rubrikkene nr. 2 og 3. I tilvirkningsbedrifter blir de der fabrikerte varer at anføre som tilgang, saasnart de er pakket i de pakninger, hvori de skal utgaa i handelen. Forsaavidt bedriften er ordnet saaledes, at de tilvirkede varer overføres til lagret i partier fra de forskjellige arbeidere, er det tilstrækkelig efterhvert at lægge de færdige til lagret overførte partier til grund ved anførselen av dagens tilvirkning. Varer, som gaar direkte til salg, maa dog altid medtages, selv om de utgjør bare en del av et parti. Indførte varer og varer, som ustemplet er overført fra en tilvirkningsbedrift til en anden saadan, blir derimot at notere som tilgaat vedkommende lager, naar de mottages paa dette, selv om varerne endnu ikke er pakket i saadanne pakninger, som de skal forhandles i. Idet bemerkes, at der i rubrikkene nr. 7, 8, 9 og 10 skal noteres tilførte varer, som i de tilfælde, hvori det kan ske, fraføres uten at være avgiftsberigtiget, skal man tilføie, at rubrik nr. 10, der ikke er forsynt med nogen overskrift, under behørig forklaring vil kunne brukes for notering av førte avgiftsfri varer, som ikke maatte omfattes av rubrikkene 7, 8 og 9, f. eks. varer, der leveres til H. M. Kongen eller fremmede magters gesandter. Noteringer i rubrik nr. 8 bør være ledsaget av oplysninger i vedkommende anmerkningsrubrik om datoene for de departementsskrivelser, ved hvilke den i rubrikoverskriften omhandlede tilladelse er git. Rubrik nr. 11 skal omfatte varer, som er tilført i ikke-avgifts-

berigtiget stand, og som fraføres, efterat avgiftsberigtigelse har 25 juni.
fundet sted.

I overskriftene over rubrikkene 12—19 paa skema B blir at anføre værdigrænserne for de avgiftsklasser, indenfor hvilke detaljprisene for de avgiftspligtige varer ved vedkommende bedrift falder, og i rubrikkene, hvis antal vil avhænge av de forskjellige bedrifters behov, skal specifiseres de mængder, som noteres i rubrik nr. 11.

Skemaene for drifts-, lager- og salgsbøkerne er utarbeidet med bokførselen ved tilvirkningsbedrifter for øie. De tilsvarende bøker, som blir at føre av kjøbmænd, som i henhold til git tilladelse kan pakke og stemple indførte varer paa sine lagre og ikke selv er tilvirkere av vedkommende varer, vil imidlertid bli at indrette paa samme maate, dog med den forandring, at rubrikkene 3, 4 og 7 paa skemaene A, B og D samt nr. 3, 4 og 8 paa skema C, som der her ingen bruk blir for, kan sløifes.

De omhandlede bøker, hvis blade skal være paginert og gjennemdraget, autoriseres, før de tages i bruk, av overkontroløren for tobaks- og fyrstikbeskatningen. De avsluttes ved hver budgettermins utgang — f. t. hvert aars 30 juni — og underskrives av eieren eller bestyreren samt indsendes til departementet gjennem avgiftskontrollen inden 14 dage efter nævnte tidspunkt. Bøkerne aapnes og sluttes med vedkommende beholdninger.

Departementet anmoder om, at rundskrivelsen blir gjort bekjendt for politimyndighetene inden amtmandens distrikt samt for de bedrifter sammesteds, som maatte tilvirke cigarer, cigaretter, cigarethylser eller snus til salg.

Skema A. **Bok over indkjøpte og**

Aar og maaned	Dato	Indkjøpte stempelmerker	Til cigarer		Til cigaretter		Til cigarethylser		Til snus	
			kr.	øre	kr.	øre	kr.	øre	kr.	øre
1915		Eksempel:								
aug.	15	Indkjøpt								
		000 merker à kr. 0,00 for cigarer . . kr. 000,00								
		0000 » - » 0,00 » » . . » 00,00								
		000 » - » 0,00 » » . . » 000,00								
			000	00						
		0000 » - » 0,00 » cigaretter kr. 000,00								
		000 » - » 0,00 » » » 0,00								
					000	00				
		0000 » - » 0,00 » snus							000	00
sept.	12	Indkjøpt								
		0000 merker à kr. 0,00 til cigarethylser . .					000	00		

Skema B. **Drifts-, lager- og**

Tilgang

Tilgang av ikke avgiftsberigtigede cigarer / cigaretter						Ikke avgiftsberigtigede cigarer / cigaretter			
Dato	Antal av tilførte cigarer / cigaretter ialt	derav: tilvirket *paa fabrikken*	derav: med **Finans-departementets tilladelse** *tilført fra utlandet eller anden indenlandsk bedrift*	Anmerkning	Dato	Med **Finans-departementets tilladelse** *til anden indenlandsk bedrift overførte* cigarer / cigaretter	Cigarer / cigaretter som med **Finans-departementets tilladelse** *er anvendt anderledes end som nydelsesmiddel*	*Utførte* eller *paa toldoplag til utførsel indlagte* cigarer / cigaretter	
	stkr.	stkr.	stkr.			stkr.	stkr.	stkr.	stkr.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

anvendte stempelmerker.

Aar og maaned	Dato	Anvendte stempelmerker	Til cigarer		Til cigaretter		Til cigarethylser		Til snus	
1915		Eksempel:	kr.	øre	kr.	øre	kr.	øre	kr.	øre
aug.	16	Anvendt								
		000 merker à kr. 0,00 for cigarer . . kr. 000,00								
		00 » - » 0,00 » » . . » 000,00								
			000	00						
		000 » - » 0,00 » cigaretter » 00,00								
		0000 » - » 0,00 » » » 000,00								
					000	00				
		000 » - » 0,00 » snus							00	00
sept.	14	Anvendt								
		000 merker à kr. 0,00 til cigarethylser . .					00	00		

salgsbok for $\frac{\textbf{cigarer}}{\textbf{cigaretter}}$

Avgang

Antal av fraførte avgiftsberigtigede $\frac{\text{cigarer}}{\text{cigaretter}}$ stkr.	Avgiftsberigtigede $\frac{\text{cigarer}}{\text{cigaretter}}$ derav til detaljpris pr. 100 stkr.								Anmerkning
	indtil kr.	over kr. indtil kr.	over kr. indtil kr.	over kr. indtil kr.	over kr. indtil kr.	over kr. indtil kr.	over kr. indtil kr.	over kr. indtil kr.	
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20

Skema C. **Drifts-, lager og**

Tilgang

Dato	Tilgang av ikke avgiftsberigtigede cigarethylser			Anmerkning
		derav		
	Antal av tilførte cigarethylser ialt	tilvirket *paa fabrikken*	med **Finansdepartementets tilladelse** *tilført fra utlandet eller anden indenlansk bedrift*	
	stkr.	stkr.	stkr.	
1	2	3	4	5

Skema D. **Drifts-, lager- og**

Tilgang

Dato	Tilgang av ikke avgiftsberigtiget snus						Anmerkning
			derav				
	Nettovegt av tilført snus ialt		tilvirket *paa fabrikken*, nettovegt		med **Finansdepartementets tilladelse** *tilført fra utlandet eller anden indenlandsk bedrift*, nettovegt		
1	2		3		4		5
	kg.	gr.	kg.	gr.	kg.	gr.	

salgsbok for cigarethylser

Avgang

Dato	Ikke avgiftsberigtigede cigarethylser				Avgiftsberigtigede cigarethylser	Anmerkning
	Cigarethylser, som med **Finansdepartementets tilladelse** avgiftsfrit er *anvendt ved firmaets cigarettfabrikation*	Med **Finansdepartementets tilladelse** *til anden indenlandsk bedrift overførte* cigarethylser	*Utførte eller paa toldoplag til utførsel indlagte* cigarethylser		Antal av fraførte avgiftsberigtigede cigarethylser	
	stkr.	stkr.	stkr.	stkr.	stkr.	
6	7	8	9	10	11	12

salgsbok for snus.

Avgang

Dato	Ikke avgiftsberigtiget snus								Avgiftsberigtiget snus		Anmerkning
	Med **Finansdepartementets tilladelse** *til anden indenlandsk bedrift overført* snus, nettovegt		Snus, som med **Finansdepartementets tilladelse** er *anvendt anderledes end som nydelsesmiddel*, nettovegt		*Utført eller paa toldoplag til utførsel indlagt* snus, nettovegt				Nettovegt av fraført avgiftsberigtiget snus		
6	7		8		9		10		11		12
	kg.	gr.	kg.	gr.	kg.	gr.	kg.	gr.	kg.	gr.	

26 juni. **Skrivelse***) fra Utenriksdepartementet, hvorved i henhold til lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at utførsel fra riket av

Hamp, raa og heklet,

indtil videre skal være forbudt.

Denne bestemmelse træder i kraft den 28 ds.

26 juni. **Skrivelse** fra Finansdepartementet til amtmanden i Akershus amt, foranlediget ved en forespørsel fra en herredskasserer om, hvorvidt en underfoged efter byskattelovens § 105 sidste led (landskattelovens § 113) hadde været berettiget til at beregne indfordringsgodtgjørelse vedkommende et skattebeløp. Det var oplyst, at underfogden, forinden utpantning blev avholdt, foretok undersøkelse i politikammerets flytningsprotokol og herunder fandt skatyderens bopæl. Ved avholdelse av utpantning paa denne bopæl blev det oplyst, at skatyderen hadde tilflyttet naboherredet, hvorefter skattefordringen tilbakesendtes herredskassereren.

Departementet uttaler, at underfogden antages at ha krav paa den i byskattelovens § 105, sidste led, omhandlede indfordringsgodtgjørelse foruten utpantningsgebyr.

29 juni. **Stortingsbeslutning**[1]) angaaende tilbakebetaling av pensionsfradrag i tjenestemænds løn.

Beslutningen er saalydende:

Stortinget samtykker i, at de i paavente av en endelig pensionsordning indeholdte og i sparebank indsatte 6 pct. fradrag i tjenestemænds løn, med paaløpne renter tilbakebetales ved tjenestemandens død eller ved hans endelige uttræden av statstjenesten, forsaavidt der ikke gjøres krav paa pension paa anden maate av det offentlige.

29 juni. **Rundskrivelse** fra Medicinaldirektøren til distriktslægerne i Finmarkens og Nordlands amter:

Som bekjendt er der i henhold til lov av 26 juli 1912 om utførelsen av de offentlige lægeforretninger utnævnt amtslæger for Finmarkens og Nordlands amter. Det er instruksmæssig paalagt amtslægerne paa grundlag bl. a. av medicinalberetningene fra amtets øvrige lægepersonale aarlig at avfatte en hovedberetning for amtet. Forat det skal kunne bli mulig for amtslægerne at efterkomme dette paabud til rette tid, er det nødvendig, at ingen av amtets læger oversitter den frist, som er fastsat for indsendelsen av de aarlige medicinalberetninger, nemlig utgangen av mars for privat praktiserende læger og utgangen av juni

*) Bekjendtgj. 2 juli i Lovtid. 1ste avd. nr. 27.

[1]) Se St. prp. nr. 49. Indst. S. nr. 161. St.tid. s. 1895.

for de offentlig ansatte lægers vedkommende. I de amter, hvor der er ansat amtslæge i henhold til forannævnte lov, blir medicinalberetningene av de offentlig ansatte læger at tilstille amtslægen inden utløpet av hvert aars juni maaned. 29 juni.

De epidemiske maanedslister for landdistriktene, hvorom henvises til § 16 i instruks for distriktslæger, maa for den forløpne maaned indsendes til amtslægen i de første dage av den paafølgende maaned.

Epidemiske maanedslister for byene maa i de første dage efter utløpet av hver maaned sendes direkte til medicinaldirektøren, hvorhos en gjenpart derav bedes sendt til amtslægen.

Skrivelse fra Justisdepartementet til amtmanden i Nordlands amt i anledning av en forespørsel fra en kommunerevision om, hvorvidt der tilkommer lensmanden betaling for læsning eller opslag av bekjendtgjørelser om utlæggelse av det kommunale stemmeretsmandtal (landsformandskapslovens § 3), om kommunevalgets avholdelse (lovens § 4) og om valgets utfald (lovens § 13). 29 juni.

Departementet meddeler under henvisning til Indredepartementets i Lovtidenden indtagne skrivelse av 18 august 1899, at uttrykket »offentlige valg« i sportellovens § 119, sidste del, antages likesom det tilsvarende uttryk i § 141 at omfatte ogsaa kommunale valg, og at lensmanden saaledes ikke antages berettiget til betaling for læsning eller opslag av bekjendtgjørelser, som angaar kommunale valg. Dette gjælder saavel bekjendtgjørelser i henhold til landsformandskapslovens § 3 som de i lovens § 4, jfr. § 6 postene 1 og 4, og i § 13 omhandlede bekjendtgjørelser.

Lov*)[1] om forandring i og forlænget gyldighet av lov av 27 mai 1910 indeholdende forandring i lovgivningen om medicinalavgiften i Nordlands og Tromsø amter. 30 juni.

I.

Lov av 27 mai 1910 indeholdende forandring i lovgivningen om medicinalavgiften i Nordlands og Tromsø amter blir med nedenstaaende tilføielse gjældende utover 1 juli 1915, dog ikke længer end 5 aar fra nævnte dato.

I § 1 tilføies:

Av hvert 100 kg. tørret og upresset sild betales i avgift	kr.	0,10
Av hvert 100 kg. »fot« fra tran- og sildoljefabrikker	»	0,07
Av hvert 100 kg. fiskeguano (hoder, rygger og lignende saavel knust eller malet som hel)	»	0,07

*) Bekjendtgj. 2 juli i Lovtid. 1ste avd. nr. 27.

[1]) St.besl. 28 juni. Se Ot.prp. nr. 39. Indst. O. nr. 107. St.tid., forh. i Ot. s. 1234; i Lt. s. 394.

30 juni.

II.

Kongen kan bestemme:

1. At avsendere av de i denne lov omhandlede avgiftspligtige fiskevarer (og i tilfælde vedkommende ekspeditører) skal indsende opgave — efter nærmere fastsat skema — til vedkommende toldmyndighet over de avsendte varer.
2. At ingen avgiftspligtige fiskevarer maa avsendes fra Nordlands og Tromsø amter til steder utenfor amtene, førend vedkommende varepartier er anmeldt overensstemmende med de regler, som fastsættes av Kongen eller den, han bemyndiger.

III.

Denne lov træder i kraft straks.

30 juni. **Kongelig kundgjørelse***)[1]) om arveavgift, otteprocentskat og tiendevogsleding til statskassen i budgetterminen 1 juli 1915 til 30 juni 1916.

Post 1.

Skattebeslutning angaaende arveavgift.

§ 1. I budgetterminen 1 juli 1915 til 30 juni 1916 skal der til statskassen erlægges avgift av den i dette tidsrum faldende arv, som enten efter loven, testamente eller overenskomst tilfalder andre end arvelaterens egtefælle, efter nedenstaaende regler:

a. Av arv, som tilfalder arvelaterens slegtninger i ret nedstigende linje samt adoptivbarn, der er adoptert før deres fyldte attende aar, erlægges:

av de første kr.	3 000,00	av hver enkelt arvelod	intet,
av arveloddens næste kr.	10 000,00	en	pct.
av — — »	20 000,00	to	»
av — — »	30 000,00	tre	»
av — — »	40 000,00	fire	»
av — — »	50 000,00	fem	»
av — — »	100 000,00	seks	»
av — — »	200 000,00	syv	»
av dens overskytende beløp		otte	»

b. Av arv, som tilfalder arvelaterens forældre, erlægges:

av de første kr.	3 000,00	intet,	
av de næste kr.	10 000,00	tre	pct.
av de — »	10 000,00	fire	»
av de — »	20 000,00	fem	»
av de — »	30 000,00	seks	»

*) Bekjendtgj. 2 juli i Lovtid. 1ste avd. nr. 27.
[1]) Se St.prp. nr. 7. Indst. S. L. St.tid. s. 1793—1795.

av de næste kr. 40 000,00 . . . . . syv pct. 30 juni.
av de — » 50 000,00 . . . . . otte »
av dens overskytende beløp . . . . . ti »

c. Av arv, som tilfalder arvelaterens søskende eller disses slegtninger i ret nedstigende linje eller arvelaterens egtefælles slegtninger i ret nedstigende linje, ret opstigende linjes første led og første sidelinje eller egtefæller av arvelaterens slegtninger i de samme linjer og led, erlægges:
av de første kr. 10 000,00 av hver enkelt arvelod seks pct.
av arveloddens næste kr. 10 000,00 . . . . . syv »
av — — » 20 000,00 . . . . . otte »
av — — » 30 000,00 . . . . . ni »
av — — » 40 000,00 . . . . . ti »
av — — » 50 000,00 . . . . . tolv »
av dens overskytende beløp . . . . . femten »

d. Av arv, som tilfalder legater, stiftelser, selskaper og foreninger, forsaavidt de har almennyttige formaal, og styret har sit sæte her i landet, erlægges 5 pct., medmindre der helt eller delvis er forbeholdt medlemmer av en bestemt familie fortrinsret til nydelse av renterne, i hvilket tilfælde der blir at erlægge avgift efter reglerne i følgende litr. e.

e. Av al anden arv erlægges:
av de første kr. 10 000,00 av hver enkelt arvelod ti pct.
av arveloddens næste kr. 10 000,00 . . . . . elleve »
av — — » 20 000,00 . . . . . tolv »
av — — » 30 000,00 . . . . . fjorten »
av — — » 50 000,00 . . . . . sekten »
av dens overskytende beløp . . . . . tyve »

§ 2. Med arv blir at likestille arveforskud, hvorunder indgaar ikke blot de i arvelovens §§ 10—18 omhandlede forskud, men ogsaa anden overdragelse av endnu ikke falden arv til arving, arvings egtefælle eller barn, uanset om arvelateren har efterlatt sig skriftlig optegnelse derom eller ikke — saasom utdeling av formue til en eller flere arvinger, disses egtefæller eller barn, overdragelse av fast eiendom eller andre værdier til arving, dennes egtefælle eller barn, under form av kjøp og salg, hvor der paa grund av en uforholdsmæssig lav pris maa antages at skjule sig en forhaandsutdeling av arv. Angaar salget overdragelse av fast eiendom til en aasætesberettiget arving, blir der ved avgjørelse av avgiftspligten at ta hensyn til den i lov av 25 juli 1910 nr. 4 foreskrevne nedsættelse av værdien, der tilkommer aasætesberettiget arving ved overtagelse av fast eiendom paa skifte. Med arv blir likeledes at likestille legater og gaver, som tilfalder nogen ved dødsfald, derunder indbefattet kontraktmæssige gaver, der ikke er fuldbyrdet ved giverens død, alle gaver, som gives i de tre sidste maaneder

30 juni. før giverens død, selv om de er fuldbyrdet, forinden denne indtræder, samt alle gaver, ved hvilke giveren for sin levetid ubetinget eller under visse betingelser har forbeholdt sig raadigheten over gavens gjenstand eller retten til dens avkastning.

§ 3. Naar en arvelater efter naadd 65 aars alder i de sidste 12 maaneder før sin død bortgir sin formue eller nogen del av denne til en enkelt eller flere arvinger, ansees, hvad der saaledes bortgives, som arveforskud. Til arvinger regnes arvelaterens slegtninger i ret nedstigende linje og adoptivbarn samt enhver, som ved det tidspunkt, da midlerne bortgaves, var betænkt i arvelaterens testamente eller hørte til arvelaterens nærmeste berettigede arvinger efter loven eller disses slegtninger i ret nedstigende linje.

§ 4. Omkostninger og gaver av den i arvelovens § 12 omhandlede art, der ydes til barn eller paarørende, saavelsom gaver av anden art, naar de tilsammenlagt for hver enkelt arving ikke overstiger kr. 1 000,00, ansees ikke som arveforskud. Hvad der ydes til utdannelse av barn eller paarørende, ansees alene som arveforskud, naar dette har været arvelaterens vilje.

§ 5. De foran nævnte livsgaver og arveforskud er avgiftspligtige i overensstemmelse med de regler, som er gjældende ved arvefaldet. Dog skal de regler befølges, som gjaldt paa den tid, da gaven eller forskuddet ydedes, dersom disse leder til en lavere avgift eller til avgiftsfrihet.

§ 6. Hvis arving, som har mottat forskud, er avgaat ved døden før arvelateren, blir avgiften at tilsvare av hans bo eller arvinger.

§ 7. Fra avgiftspligten undtages:

a. Boer, hvis hele beholdne arvefaldne formue er under kr. 1 000,00.
b. Arvemidler, der som arv efter arvelaterens slegtning i ret opstigende linje henstaar i uskiftet bo hos dennes gjenlevende egtefælle, forsaavidt de tilfalder sidstnævnte eller arvelaterens livsarvinger, søskende eller disses slegtninger i ret nedstigende linje.
c. Arvemidler, der tilfalder personer, som stod i tyendeforhold til arvelateren ved dennes død, forsaavidt angaar den del av arven, som ikke overstiger et beløp av kr. 1 000,00.

§ 8. Finansdepartementet kan frita arveforskud for avgift, naar billighet findes at tale derfor, saaledes naar de bortgivne midler forinden avgiftspligtens indtræden har vist sig værdiløse eller er blit betydelig forringet i værdi, eller naar de helt eller delvis er forbrukt av mottageren, og dennes økonomiske forhold er mindre gode.

§ 9. Forøvrig følges forskriftene i den gjældende lovgivning om arveavgiften.

Post 2. 30 juni.

Skattebeslutning angaaende otteprocentskat og tiendevogsleding.

I budgetterminen 1 juli 1915—30 juni 1916 erlægges til statskassen otteprocentskat av leding og andre jordeboksrettigheter samt tiendevogsleding efter de om disse avgifter hittil gjældende bestemmelser.

Dog bortfalder otteprocentskatten av de omhandlede avgifter, naar de er solgt til avgiftsyderen selv.

Paa samme maate bortfalder ogsaa tiendevogsledingen, forsaavidt den leding, hvorav samme svares, er avhændet til yderen.

Kongelig kundgjørelse*)[1]) om stempelavgift av dokumenter og av spillekort til statskassen i budgetterminen 1 juli 1915 til 30 juni 1916. 30 juni.

Stortinget har den 28 d. m. fattet følgende beslutning:

Post 1.

I budgetterminen 1 juli 1915 til 30 juni 1916 svares stempelavgift til statskassen av de i lov om stemplet papir av 9 august 1839 § 2 og i tillægslove av 11 april 1885 § 8, kfr. § 8 i lov av 24 juni 1915, 17 mars 1902 § 1, 8 juni 1907 § 4, 26 juni 1914 og 24 juni 1915 § 1 omhandlede dokumenter samt av dokumenter, omhandlet i andre love, som pligter den for visse nummer i tariffen for stempelpapir opførte avgift, efter følgende satser:

a. av veksler:

kr. 0,10	naar paalydendet er				indtil kr.	200
- 0,20	—»—	over kr.	200	— -	400
- 0,30	—»—	— -	400	— -	600
- 0,40	—»—	— -	600	— -	800
- 0,50	—»—	— -	800	— -	1000
- 0,60	—»—	— -	1000	— -	1200
- 0,70	—»—	— -	1200	— -	1400
- 0,80	—»—	— -	1400	— -	1600
- 0,90	—»—	— -	1600	— -	1800
- 1,00	—»—	— -	1800	— -	2000

og, naar paalydendet er større, kr. 0,50 yderligere for hvert 1000 kroner eller del derav;

---

*) Bekjendtgj. 2 juli i Lovtid. 1ste avd. nr. 27.

[1]) Se St.prp. nr. 1, indtægtsbudgettets hovedp. X, kap. 1, tit. 8—9, utgiftsbudgettets hovedp. X, kap. 4. Indst. S. nr. 163. Ot.prp. nr. 41. Indst. O. XIII. St.tid. s. 1789—1793.

30 juni. b. av vekselobligationer, hvis paalydende beløp er over kr. 5000:

kr. 3,00 naar paalydendet er indtil kr. 6000
- 3,50 —»— over kr. 6000 — - 7000

og, naar paalydendet er større, kr. 0,50 yderligere for hvert 1000 kroner eller del derav;

c. av firmaanmeldelse fra indenlandsk aktieselskap eller kommanditaktieselskap: kr. 1,00 for hver 100 kroner eller del derav, som aktiekapitalen utgjør.

d. av forsikringskontrakter (policer):

1. av kontrakter om transport- og sjøforsikring for varer og gjenstande, derunder skibe, med undtagelse av kontrakter, hvorved forsikring overtages mot krigsfare av den ved lov av 21 august 1914 oprettede gjensidige krigsforsikring for norske fartøier og av A/S Norsk Varekrigsforsikring:

kr. 0,10 av hvert 1000 kroner eller del derav, som forsikringen lyder paa, naar den gjælder en bestemt transport eller reise eller en tid av indtil 6 maaneder, og ellers kr. 0,20 for hvert 1000 kroner eller del derav, som forsikringen lyder paa;

2. av kontrakter om andre arter forsikringer med undtagelse av livsforsikring, ulykkesforsikring og brandforsikring:

kr. 0,10 av hver kontrakt;

e. av dokumenter angaaende overdragelse av fast eiendom eller bruksret over fast eiendom eller staaende ydelse av fast eiendom samt av dokumenter, som pligter den for visse nummer i stempelpapirtariffen opførte avgift, efter følgende

tarif for stempelpapir:

Nr.	1 til 50 øre for dokument med paalydende av indtil		50 kr. av over		50 - indtil	100 kr.
- 2 -	1 kr.		—	—	100 -	—	150 -
- 3 -	1,50 -		—	—	150 -	—	250 -
- 4 -	2,50 -		—	—	250 -	—	500 -
- 5 -	5 -		—	—	500 -	—	1 000 -
- 6 -	10 -		—	—	1 000 -	—	1 500 -
- 7 -	15 -		—	—	1 500 -	—	2 000 -
- 8 -	20 -		—	—	2 000 -	—	2 500 -
- 9 -	25 -		—	—	2 500 -	—	3 000 -
- 10 -	30 -		—	—			

Nr. 11 til 35 kr. for dokument med paalydende 30 juni.

av	over	3 000 kr.	indtil	3 500 kr.
- 12 - 40 -	—	— 3 500 -	—	4 000 -
- 13 - 45 -	—	— 4 000 -	—	4 500 -
- 14 - 50 -	—	— 4 500 -	—	5 000 -
- 15 - 55 -	—	— 5 000 -	—	5 500 -
- 16 - 60 -	—	— 5 500 -	—	6 000 -
- 17 - 65 -	—	— 6 000 -	—	6 500 -
- 18 - 70 -	—	— 6 500 -	—	7 000 -
- 19 - 75 -	—	— 7 000 -	—	7 500 -
- 20 - 80 -	—	— 7 500 -	—	8 000 -
- 21 - 85 -	—	— 8 000 -	—	8 500 -
- 22 - 90 -	—	— 8 500 -	—	9 000 -
- 23 - 95 -	—	— 9 000 -	—	9 500 -
- 24 - 100 -	—	— 9 500 -	—	10 000 -
- 25 - 110 -	—	— 10 000 -	—	11 000 -
- 26 - 120 -	—	— 11 000 -	—	12 000 -
- 27 - 130 -	—	— 12 000 -	—	13 000 -
- 28 - 140 -	—	— 13 000 -	—	14 000 -
- 29 - 150 -	—	— 14 000 -	—	15 000 -
- 30 - 160 -	—	— 15 000 -	—	16 000 -
- 31 - 170 -	—	— 16 000 -	—	17 000 -
- 32 - 180 -	—	— 17 000 -	—	18 000 -
- 33 - 190 -	—	— 18 000 -	—	19 000 -
- 34 - 200 -	—	— 19 000 -	—	20 000 -
- 35 - 215 -	—	— 20 000 -	—	21 500 -
- 36 - 230 -	—	— 21 500 -	—	23 000 -
- 37 - 245 -	—	— 23 000 -	—	24 500 -
- 38 - 260 -	—	— 24 500 -	—	26 000 -
- 39 - 275 -	—	— 26 000 -	—	27 500 -
- 40 - 290 -	—	— 27 500 -	—	29 000 -
- 41 - 305 -	—	— 29 000 -	—	30 500 -
- 42 - 320 -	—	— 30 500 -	—	32 000 -
- 43 - 340 -	—	— 32 000 -	—	34 000 -
- 44 - 360 -	—	— 34 000 -	—	36 000 -
- 45 - 380 -	—	— 36 000 -	—	38 000 -
- 46 - 400 -	—	— 38 000 -	—	40 000 -
- 47 - 420 -	—	— 40 000 -	—	42 000 -
- 48 - 440 -	—	— 42 000 -	—	44 000 -
- 49 - 465 -	—	— 44 000 -	—	46 500 -
- 50 - 490 -	—	— 46 500 -	—	49 000 -
- 51 - 515 -	—	— 49 000 -	—	51 500 -
- 52 - 540 -	—	— 51 500 -	—	54 000 -
- 53 - 570 -	—	— 54 000 -	—	57 000 -
- 54 - 600 -	—	— 57 000 -	—	60 000 -

30 juni. Nr. 55 til 630 kr. for dokument med paalydende

av		over		60 000	kr.	indtil	63 000	kr.
- 56 -	660 -	—	—	63 000	-	—	66 000	-
- 57 -	695 -	—	—	66 000	-	—	69 500	-
- 58 -	730 -	—	—	69 500	-	—	73 000	-
- 59 -	765 -	—	—	73 000	-	—	76 500	-
- 60 -	800 -	—	—	76 500	-	—	80 000	-
- 61 -	840 -	—	—	80 000	-	—	84 000	-
- 62 -	880 -	—	—	84 000	-	—	88 000	-
- 63 -	920 -	—	—	88 000	-	—	92 000	-
- 64 -	960 -	—	—	92 000	-	—	96 000	-
- 65 -	1 000 -	—	—	96 000	-	—	100 000	-
- 66 -	1 060 -	—	—	100 000	-	—	106 000	-
- 67 -	1 120 -	—	—	106 000	-	—	112 000	-
- 68 -	1 180 -	—	—	112 000	-	—	118 000	-
- 69 -	1 240 -	—	—	118 000	-	—	124 000	-
- 70 -	1 300 -	—	—	124 000	-	—	130 000	-
- 71 -	1 360 -	—	—	130 000	-	—	136 000	-
- 72 -	1 420 -	—	—	136 000	-	—	142 000	-
- 73 -	1 480 -	—	—	142 000	-	—	148 000	-
- 74 -	1 540 -	—	—	148 000	-	—	154 000	-
- 75 -	1 600 -	—	—	154 000	-	—	160 000	-
- 76 -	1 680 -	—	—	160 000	-	—	168 000	-
- 77 -	1 760 -	—	—	168 000	-	—	176 000	-
- 78 -	1 840 -	—	—	176 000	-	—	184 000	-
- 79 -	1 920 -	—	—	184 000	-	—	192 000	-
- 80 -	2 000 -	—	—	192 000	-	—	200 000	-
- 81 -	2 100 -	—	—	200 000	-	—	210 000	-
- 82 -	2 200 -	—	—	210 000	-	—	220 000	-
- 83 -	2 300 -	—	—	220 000	-	—	230 000	-
- 84 -	2 400 -	—	—	230 000	-	—	240 000	-
- 85 -	2 500 -	—	—	240 000	-	—	250 000	-
- 86 -	2 600 -	—	—	250 000	-	—	260 000	-
- 87 -	2 700 -	—	—	260 000	-	—	270 000	-
- 88 -	2 800 -	—	—	270 000	-	—	280 000	-
- 89 -	2 900 -	—	—	280 000	-	—	290 000	-
- 90 -	3 000 -	—	—	290 000	-	—	300 000	-
- 91 -	3 100 -	—	—	300 000	-	—	310 000	-
- 92 -	3 250 -	—	—	310 000	-	—	325 000	-
- 93 -	3 400 -	—	—	325 000	-	—	340 000	-
- 94 -	3 550 -	—	—	340 000	-	—	355 000	-
- 95 -	3 700 -	—	—	355 000	-	—	370 000	-
- 96 -	3 850 -	—	—	370 000	-	—	385 000	-
- 97 -	4 000 -	—	—	385 000	-	—	400 000	-
- 98 -	4 200 -	—	—	400 000	-	—	420 000	-

Nr. 99 til 4 400 kr. for dokument med paalydende 30 juni.

	av	over	420 000 kr.	indtil	440 000 kr.
100 - 4 650 -	—	—	440 000 -	—	465 000 -
101 - 4 900 -	—	—	465 000 -	—	490 000 -
102 - 5 150 -	—	—	490 000 -	—	515 000 -
103 - 5 400 -	—	—	515 000 -	—	540 000 -
104 - 5 700 -	—	—	540 000 -	—	570 000 -
105 - 6 000 -	—	—	570 000 -	—	600 000 -
106 - 6 300 -	—	—	600 000 -	—	630 000 -
107 - 6 600 -	—	—	630 000 -	—	660 000 -
108 - 6 950 -	—	—	660 000 -	—	695 000 -
109 - 7 300 -	—	—	695 000 -	—	730 000 -
110 - 7 650 -	—	—	730 000 -	—	765 000 -
111 - 8 000 -	—	—	765 000 -	—	800 000 -
112 - 8 400 -	—	—	800 000 -	—	840 000 -
113 - 8 800 -	—	—	840 000 -	—	880 000 -
114 - 9 200 -	—	—	880 000 -	—	920 000 -
115 - 9 600 -	—	—	920 000 -	—	960 000 -
116 -10 000 -	—	—	960 000 -	—	1 000 000 -
117 -10 500 -	—	—	1 000 000 -	—	1 050 000 -
118 -11 000 -	—	—	1 050 000 -	—	1 100 000 -

og saa fremdeles kr. 500,00 for hvert antal av kr. 50 000,00, som summen er høiere end kr. 1 100 000,00.

Post 2.

I samme budgettermin erlægges stempelavgift til statskassen av spillekort med kr. 0,70 for hvert spil.

Kongelig kundgjørelse*)[1]) angaaende avgifter til statskassen av brændevinstilvirkningen og til denne tilvirkning anvendt mais, durra eller rug, av ætyl-ætertilvirkningen samt av øltilvirkningen. 30 juni.

Stortinget har den 28 juni d. a. fattet følgende beslutning:

Fra 1 juli 1915 skal til statskassen erlægges:

A. Avgift av brændevinstilvirkningen ved de almindelige brænderier efter følgende regler:

1. Avgiften erlægges med kr. 2,62 — to kroner og to og seksti øre — for hver liter, beregnet til 100 pct. alkoholstyrke.
2. Naar norsk brændevin, hvorav foranstaaende avgift er betalt, i partier paa 1 — en — hektoliter eller derover og med iagttagelse av de nærmere forskrifter med hensyn til

*) Bekjendtgj. 2 juli i Lovtid. 1ste avd. nr. 27.

[1]) Se St.prp. nr. 6. Indst. S. XXXII med tillæg. St.tid. s. 1795—1796.

30 juni. kontrollen, som Finans- og Tolddepartementet bestemmer, utføres til utlandet, blir avgiften at tilbakebetale for raaspiritus med kr. 2,62 — to kroner og to og seksti øre —, for renset spiritus med kr. 2,64 — to kroner og fire og seksti øre —, samt for til drik tilberedte destillata, hvortil har været anvendt fuldstændig renset spiritus, med kr. 2,67 — to kroner og syv og seksti øre — pr. liter av 100 pct. alkoholstyrke, naar andragende derom fremkommer inden to aar efter utførselen. Forat brændevin skal ansees som renset, maa det paa en saadan maate, som av Finans- og Tolddepartementet nærmere bestemmes, godtgjøres, at det efter skattelægningen har undergaat en fuldstændig rensningsproces med omdestillation.

3. Naar brændevin gjøres utjenlig til drik (denatureres), eller det paa anden fyldestgjørende maate findes garantert mot at bli anvendt til drik, kan Finans- og Tolddepartementet tillate, at det fritages for tilvirkningsavgiften paa samme maate som færdige destillata, der utføres til utlandet.

B. Avgift av mais, durra eller rug, hel eller formalt, som anvendes til brændevinstilvirkning ved de almindelige bræuderier, efter følgende regler:

1. Av mais erlægges en avgift av 5 — fem — øre pr. kg. Naar et til den forbrukte mais svarende kvantum brændevin, beregnet efter et utbytte av 0,375 liter brændevin av 100 pct. alkoholstyrke av 1 kg. mais, utføres til utlandet inden 30 april i den anden tilvirkningstermin efter den, i hvilken maisen er anvendt, blir efter Finans- og Tolddepartementets nærmere bestemmelse den erlagte avgift at godtgjøre med 13,4 — tretten og fire tiendedels — øre pr. liter.

2. Av durra og rug erlægges paa samme maate, beregnet efter et utbytte av 0,30 liter brændevin av 100 pct. alkoholstyrke av 1 kg., en avgift av 4 — fire — øre pr. kg., og ved utførsel godtgjøres 13,4 — tretten og fire tiendedels — øre pr. liter.

C. Avgift av ætylætertilvirkningen med kr. 3,50 — tre kroner og femti øre — pr. kg. ætylæter, som tilvirkes. Naar ætylæter av indenlandsk tilvirkning denatureres, eller den paa anden fyldestgjørende maate findes at være garantert mot at bli anvendt til andet end teknisk bruk, kan Finans- og Tolddepartementet tillate, at den fritages for tilvirkningsavgift; ætylæterens eier har at erstatte omkostningene ved denatureringen og kontrollen dermed.

D. Avgift av øltilvirkningen med følgende beløp for hver liter øl:

1. av øl, indeholdende indtil 2,25 vegtprocent alkohol, 3 — tre — øre. 30 juni.
2. av øl, indeholdende over 2,25 indtil 3,75 vegtprocent alkohol, 10 — ti — øre.
3. av øl, indeholdende over 3,75 indtil 5,5 vegtprocent alkohol, 20 — tyve — øre.

For øl, som ikke indeholder over 1 — en — vegtprocent alkohol, kan Finans- og Tolddepartementet paa de nærmere vilkaar, som det maatte fastsætte, tilstaa avgiftsfrihet.

Kongelig kundgjørelse*)[1]) om avgift til statskassen av sirup, som anvendes til tilvirkning av drops. 30 juni.

Stortinget har den 28 juni d. a. fattet følgende beslutning:

For tidsrummet fra 1 juli 1915 til 30 juni 1916 erlægges til statskassen en avgift av 16 øre pr. kg. av sirup, som anvendes til tilvirkning av drops.

Kongelig kundgjørelse**)[2]) om toldavgifter fra 1 juli 1915. 30 juni.

Stortingsbeslutning[3]) om kontrakt med Elverums kommune i anledning av flytning dertil av 2den brigades standkvarter m. v. 1 juli.

Lov***)[4]) indeholdende forandringer i lov om behandling av forsømte barn av 6 juni 1896 med tillægslov av 17 juni 1907. 2 juli.

*) Bekjendtgj. 2 juli i Lovtid. 1ste avd. nr. 27.
**) Bekjendtgj. 5 juli i Lovtid. 1ste avd. nr. 28.
***) Bekjendtgj. 5 juli i Lovtid. 1ste avd. nr. 29.

[1]) Se St. prp. nr. 106. Indst. S. nr. 160. St.tid. S. 1795.
[2]) Se St. prp. nr. 5 (jfr. St. prp. nr. 6). Dok. nr. 40 med tillæg. Indst. S. XII med tillæg. St.tid. s. 1804—1864.
[3]) Se St. prp. nr. 94. Dok. nr. 43. Tillæg 11 til indst. S X. St.tid. s. 1800, 1931—1977.

Beslutningen er saalydende:

I.

Stortinget samtykker i, at Forsvarsdepartementet slutter kontrakt med Elverums kommune i overensstemmelse med, hvad der er omhandlet i Forsvarsdepartementets indstilling i saken om flytning til Elverum av standkvarteret for 2den brigades stab.

II.

Regjeringen anmodes om:

a. at træffe forføining til, at standkvarteret for Vestoplandenes regiment flyttes til regimentsdistriktet fra samme tidspunkt som brigadens stab flyttes til Elverum.

b. — — — — —

[4]) St.besl. 22 juni. Se Ot.prp. nr. 38 for 1914. Indst. O. nr. 60, jfr. dok. nr. 34. St.tid., forh. i Ot. s. 974—995; i Lt. s. 392.

2 juli.

I.

Efternævnte paragraffer i lov om behandling av forsømte barn av 6 juni 1896 med tillægslov av 17 juni 1907 skal lyde som følger:

§ 20. Barn, som ikke antages sedelig forkommet, blir fortrinsvis at anbringe i familie eller barnehjem.

Barn i den skolepligtige alder blir, naar det findes saa sedelig forkommet, at dets benyttelse av den almindelige skole vilde utsætte andre barn for skadelig paavirkning, at anbringe i skolehjem, forsaavidt der ikke paa anden maate sørges for dets undervisning utenfor folkeskolen.

Barn under 9 aar kan ikke anbringes i saadant.

§ 28. Ved skolehjem kan der i den utstrækning, som det maatte findes fornødent, av Kongen med Stortingets samtykke oprettes særavdelinger, særskilt ved hjem for gutter og for piker.

I særavdelingen kan anbringes barn, som er i saadan grad sedelig forkomne eller har vist saadanne forbryderske anlæg, at de maa antages ikke hensigtsmæssig at kunne anbringes paa vedkommende skolehjems almindelige avdeling.

Til særavdelingen kan desuten overføres:

1. Barn, som allerede er anbragt paa vedkommende skolehjems almindelige avdeling eller ved et andet skolehjem uten nogen særavdeling, naar det gjør sig skyldig i forbrydelser, i rømning, i forførelse av andre barn eller i høi grad av gjenstridighet, eller paa anden maate viser sig uskikket for behandling i den almindelige avdeling.
2. Barn, som efter at ha været utskrevet paa prøve fra noget skolehjems almindelige avdeling, igjen paa grund av slet opførsel tages tilbake.

§ 32. Avgjørelsen av, hvorvidt et barn skal anbringes paa en av de i § 28 omhandlede særavdelinger eller overføres til nogen saadan, træffes av bestyreren for det skolehjem, hvor barnet av vedkommende vergeraad er besluttet anbragt.

Er der ingen særavdeling knyttet til vedkommende skolehjem, og anbringelsen eller overførelsen kommer til at ske til særavdeling ved et andet skolehjem, træffes de forannævnte avgjørelser av begge skolehjemsbestyrere i forening.

Opnaaes der ikke enighet mellem bestyrerne i sidstnævnte tilfælde, blir saken at forelægge vedkommende regjeringsdepartement.[1])

Enhver beslutning om et barns anbringelse paa eller overførelse til nogen særavdeling blir at indberette til vedkommende departement.[1])

§ 33. Den, som har været anbragt i skolehjem (§ 20) i

[1]) d: Kirke- og Undervisningsdepartementet.

mindst 1 aar, kan av dets bestyrer utskrives paa prøve enten paa bestemt tid eller indtil videre og bortsættes paa nogen i §§ 22 og 23 nævnt maate. Naar særlige grunde taler derfor, kan saadan utskrivning foretages av skolehjemmets bestyrer, selv om ikke den utskrevne har været i skolehjemmet saa lang tid som 1 aar. 2 juli.

Saadan tidligere utskrivning blir i hvert enkelt tilfælde av bestyreren straks at indberette til vedkommende vergeraad og departement.[1])

Bestyreren bør holde sig underrettet om den utskrevnes forhold og behandling og føre tilsyn dermed enten personlig eller ved andre mænd eller kvinder, som dertil er villige eller i fornødent fald opnævnes overensstemmende med § 24. Opfører den utskrevne sig slet, eller finder bestyreren det av andre grunde tjenlig, tages eleven igjen tilbake til skolehjemmet eller overføres til et skolehjems særavdeling (§ 28,2).

Hvad den utskrevne, mens han er ute av skolehjemmet, fortjener ved arbeide, blir at anvende til hans bedste.

§ 39. Den, som er bortsat i henhold til denne lov, kan beholdes i familie, barnehjem eller skolehjem (§ 20), indtil det fyldte 18de aar, eller om han er indsat i nogen til et skolehjem knyttet særavdeling (§ 28), indtil det fyldte 21de aar.

Ved et tidligere tidspunkt blir de med hensyn til ham trufne forføininger at ophæve, naar der ikke længer findes tilstrækkelig grund for samme.

Uanset foranstaaende bestemmelse har den i tjeneste anbragte forpligtelsen til at forbli i denne, saalænge den derom gjældende lovgivning medfører det.

§ 44. Har nogen i skolehjem anbragt eller paa prøve utskrevet efter sit fyldte 14de aar forøvet nogen strafbar handling, kan paatalemyndigheten undlate at reise tiltale, saafremt den i betragtning av den skyldiges alder og handlingens beskaffenhet finder at kunne la det bero med anstaltens refselse efter § 37 eller med, at vedkommende barn overføres til nogen særavdeling (§ 28).

II.

Forandringene i §§ 20, 28, 32, 33, 39 og 44 træder i kraft fra den tid, Kongen bestemmer.

Kongelig resolution*), hvorved der i henhold til lov til beskyttelse av barn mot bruk av tobak av 19 april 1899 meddeles stadfæstelse paa den av herredsstyret for Østre Totens herred, Kristians amt, under 5 juni 1915 fattede beslutning 2 juli.

[1]) d: Kirke- og Undervisningsdepartementet.

*) Bekjendtgj. 5 juli i Lovtid. 1ste avd. nr. 29, hvor den stadfæstede vedtægt er indtat.

2 juli. til vedtægt om salg av tobak til barn m. v., — dog med en enkelt forandring.

2 juli. **Kongelig resolution***), hvorved der i henhold til lov til beskyttelse av barn mot bruk av tobak av 19 april 1899 meddeles stadfæstelse paa den av herredsstyret for Hamre herred, Søndre Bergenhus amt, under 23 februar og 25 mai 1915 fattede beslutning til vedtægt om salg av tobak til barn m. v.

2 juli. **Kongelig resolution****), hvorved der i henhold til lov av 28 mai 1881 om politivedtægter for rikets ladesteder, jfr. lov nr. 3 av 12 juni 1914 og lov av 22 mai 1875 om dramatiske og andre offentlige forestillinger, meddeles stadfæstelse paa en av ladestedet Langesunds kommunestyre den 30 mars og 7 juni 1915 vedtat beslutning om forandring i §§ 43, 45 og 48 i de ved kongelig resolution av 31 december 1913 stadfæstede politivedtægter for nævnte ladested.

2 juli. **Kongelig resolution*****), hvorved den av Rovde herredsstyre i møte den 29 mai d. a. fastsatte vedtægt angaaende lukning av utsalgssteder i Rovde herred, Romsdals amt, stadfæstes i henhold til lov av 25 juli 1913 som gjældende indtil videre, — dog med nogen forandringer.

2 juli. **Kongelig resolution**†), hvorved i henhold til lov om brandvæsenet av 15 august 1908 §§ 1, 9, 20, 24, 29, 67 og 69 bestemmes:

1. At det ved kongelig resolution av 7 mars 1878 approberte brandreglement for Arne Fabrikkers brand- og bygningskommune ophæves.
2. At der meddeles stadfæstelse som gjældende indtil videre paa nedenstaaende tillægsbestemmelser til brandloven, forsaavidt ovennævnte sted angaar:

Til lovens § 1. Brandstyret skal bestaa av 3 medlemmer, som blandt stedets indvaanere beskikkes av amtmanden for 4 aar efter forslag av brandkommunens repræsentantskap. Hvem der av medlemmene skal være formand, brandchef og kasserer, bestemmes likeledes av amtmanden.

For hvert medlem beskikkes en varamand.

Til § 9. Brandsyn utføres av feieren i forening med 2 av og blandt huseierne valgte mænd.

---

*) Bekjendtgj. 5 juli i Lovtid. 1ste avd. nr. 29, hvor vedtægten er indtat.

**) Bekjendtgj. 5 juli i Lovtid. 1ste avd. nr. 29, hvor beslutningen er indtat.

***) Bekjendtgj. 5 juli i Lovtid. 1ste avd. nr. 29, hvor den stadfæstede vedtægt er indtat.

†) Bekjendtgj. 5 juli i Lovtid. 1ste avd. nr. 29.

Til § 20. »240 og 160« forandres til 200 og 150. 2 juli.
Til § 24. Ordene: »Brandchefen skal være lønnet« utgaar.
Til § 29. 2det passus utgaar.

Kongelig resolution, hvorved bestemmes: 2 juli.

1. At et efter fremlagt tegning opført kapel paa gaarden Strandløkkens grund i Tangen sogn av Stange prestegjæld i Hamar stift tillates indviet til kirkelig bruk.
2. At der tillægges dette kapel, som blir at benævne Strandløkkens kapel, 8 gudstjenester aarlig, som tages fra Tangen sognekirke, og som blir at avholde til saadan tid og at fordele saaledes mellem prestegjældets to faste prester, som Hamar biskop nærmere bestemmer.
3. — — — — — — — — — — — — — — — — —

Kongelig resolution, hvorved de i Kirkenes ansatte politibetjenter som uniform skal benytte: 2 juli.

1. Lue av almindelig høide forsynt med et 15 mm. bredt guldbaand og en stormsnor. Foran en kokarde og det norske vaaben i emalje (eller gult metal) omgit av en aapen ekekrans. Til vinterbruk skindlue med samme merke som sommerluen.
2. Jakke med julf, opstaaende krave og skulderklaffer fæstet i øvre ende ved halskraven med en løveknap. Rundt kravens overkant og langs skulderklaffens kanter en 6 mm. bred guldsnor samt som distinktion foran paa halskraven og paa skulderklaffene romertallet I i gult metal.
3. Dobbeltknappet jakke med løveknapper og forøvrig av utstyr som den anden jakke.
4. Kappe med en dobbelt rad løveknapper, nedliggende krave og skulderklaffer forsynt med romertallet I og fæstet med en løveknap i øvre ende.
5. Benklær uten paspoiler.

Samtlige plag av mørkeblaat klæde.

Rundskrivelse fra Finansdepartementet til amtmændene. 2 juli.

Ifølge lov av 24 juni d. a. (nr. 4) blir der, saafremt Stortinget derom fatter beslutning, at erlægge stempelavgift av vekselobligationer lydende paa beløp over kr. 5000,00.

Av lovens nærmere bestemmelser om erlæggelsen av stempelavgift skal anføres:

Stempelpligten er betinget av, at obligationerne utstedes eller paategnes endossement eller kaution eller anbringes her i landet.

Stempelavgift pligtes ogsaa ved fornyelse av obligationer, selv om fornyelsen sker ved paategning paa vedkommende dokument.

2 juli. Stempelpligten indtræder ved indenlandske dokumenter, naar utstederen, ved utenlandske dokumenter, naar første indenlandske indehaver gir dokumentet fra sig til nogen til samme berettiget. Er første indenlandske indehaver selv berettiget til dokumentet, indtræder stempelpligten 10 dage efter mottagelsen, saafremt han ikke forinden gir dokumentet fra sig til nogen anden til samme berettiget.

Frigjørelse av stempelavgift foregaar, hvis ikke stemplet papir er benyttet, ved paaklæbning av stempelmerke, som kasseres. Som stempelmerker anvendes de almindelige for dokumenter om overdragelse av fast eiendom m. v. utfærdigede merker, som faaes kjøpt hos stempelpapirforvalteren, Kristiania, samt hos de antagne forhandlere av stempelpapir og stempelmerker[1]).

For berigtigelsen av stempelavgift er enhver, som inden riket utsteder, mottar, endosserer, betaler eller paa anden lignende maate har befatning med dokumentet, efterat dets stempelpligt er indtraadt, ansvarlig, hvad enten hans navn er tegnet paa dokumentet eller ikke.

Enhver, der har saadan befatning med stempelpligtige dokumenter, som betinger ansvarspligt, har paa forlangende av vedkommende regjeringsdepartement eller den, departementet bemyndiger, at meddele alle oplysninger, der ansees nødvendige til kontrol med, at pligtig stempelavgift erlægges, samt at fremlægge de hos ham beroende stempelpligtige dokumenter og, forsaavidt tvungen bokførsel er paabudt, sine forretningsbøker og bilag. Undladelse av at efterkomme disse paalæg straffes i alle tilfælde overensstemmende med den borgerlige straffelovs § 339.

Departementets befuldmægtigede pligter at bevare fuldstændig taushet om, hvad de under utførelsen av sit hverv har erfaret om enkeltmands eller selskaps økonomiske forhold.

Er pligtig stempelavgift helt eller delvis ikke blit erlagt, svares indtil det 50-dobbelte av det uberigtigede ansvarsbeløp

[1]) Ifølge lov av 11 april 1885 § 3 kan stempelmerker benyttes til ethvert stempelpligtig dokument, naar det inden 1 maaned efter utfærdigelsen eller andet tidspunkt for stempelpligtens indtrædelse stemples av nogen, som er ansvarlig for stempelavgiftens berigtigelse, eller paa dennes vegne av nogen civil øvrighets- eller magistratsperson, dommer, retsskriver, offentlig notar, lensmand, forlikskommissær, advokat eller sakfører.

Om kassationen bestemmer samme lovs § 5, at ethvert stempelmerke skal, saasnart det er paaklæbet, kasseres av nogen, som i henhold til § 3 er berettiget til at foreta stemplingen, derved, at han tvertover merket skriver sit navn eller firma eller sammes begyndelsesbokstaver samt endvidere paa merket antegner aarstal og datum for kassationen. Kassationen kan for det hele eller for en del foregaa ved sort eller farvet stempelavtryk.

og i ethvert fald indtil kr. 10,00 av den blandt de for stem- 2 juli.
pelavgiften ansvarlige, som det offentlige bestemmer.

Derhos kan straf ilægges.

For budgetterminen 1 juli 1915 til 30 juni 1916 er stempelavgiften paa vekselobligationer (med paalydende beløp av over kr. 5 000,00) ved stortingsbeslutning av 28 og kongelig kundgjørelse av 30 f. md. fastsat til:

Kr. 3,00 naar paalydendet er indtil kr. 6000,00
- 3,50 —»— over kr. 6 000,00 — - 7000,00
og, naar paalydendet er større, kr. 0,50 yderligere for hvert 1 000 kroner eller del derav.

Skrivelse fra Forsvarsdepartementet, Marinen, til over- 2 juli.
lodsen i Tromsø distrikt, hvorefter fartøier, som den russiske regjering har leiet til at føre varer til og fra Archangelsk, men som kun har besætnig som handelsfartøier, antages at gaa ind under bestemmelsen i tillægsloven til lodsloven av 18 august 1914 § 1. De er saaledes under gang i indenskjærs norske farvand forpligtet til at bruke norsk lods eller kystlods, og fritagelsesbestemmelsen i lodslovens § 2,5 (l. $^{26}/_{5}$ 1899, nr. 4) kommer dem ikke tilgode.

Skrivelse fra Forsvarsdepartementet, Marinen, til Konge- 2 juli.
lig Norsk Seilforening, hvori uttales, at foreningens flag, som blev fastsat ved kongelig resolution av 27 januar 1906, kun kan føres paa fartøi, tilhørende norsk statsborger, og kun naar eieren eller dennes repræsentant, som maa være medlem av foreningen og nordmand, er ombord.

Rundskrivelse fra Finansdepartementet til amtmændene. 6 juli.

Ved lov av 24 juni d. a. (nr. 3), som er traadt i kraft 1 juli d. a., er paragrafferne 3, 5, 8, 9 og 10 i lov om stemplet papir av 11 april 1885 forandret eller supplert med forskjellige nye bestemmelser.

Ved den foretagne forandring i § 3 a er lempet paa de tidligere temmelig strenge regler for stempelmerkers benyttelse, saaledes at stempling ved merker herefter kan foretages av dokumentutstederne selv uten bistand av de i § 3 a nævnte offentlige tjeneste- eller ombudsmænd. Disse, blandt hvilke nu ogsaa advokater og sakførere er medtat, vil dog fremdeles kunne yde sin medvirkning paa de private utstederes vegne. Likeledes er bortfaldt det tidligere krav paa, at stemplingen skal ske umiddelbart i forbindelse med dokumentets oprettelse, idet der nu er fastsat en frist av 1 maaned efter utfærdigelsen eller andet tidspunkt for stempelpligtens indtrædelse, inden hvilken stemplingen maa ha fundet sted. Samtidig er adgangen til efterstempling ved vedkommende retsskriver inden 6 uker efter oprettelsen mot et til-

6 juli. lægsgebyr bortfaldt, idet § 17 i loven av 1885 er ophævet. Efterstempling (efter utløpet av den ovennævnte frist paa 1 maaned) av dokumenter, der er stempelpligtige ved utfærdigelsen, vil saaledes for fremtiden blot kunne ske i vedkommende regjeringsdepartement overensstemmende med lov av 6 august 1897 §§ 2 og 3.

Den nye § 8 i loven av 1885 medfører den vigtige forandring i de tidligere bestemmelser, at kjøpekontrakter og dermed likestillede dokumenter for fremtiden paalægges stempelavgift allerede ved utfærdigelsen, mens de hittil som bekjendt har været stempelpligtige alene i tilfælde av, at de begjærtes tinglæst. Utstedes senere skjøte til handelens fuldbyrdelse, er dette i henhold til samme lovs § 10, 2det led, fritat for stempelavgift, paa samme maate som tilfældet hittil har været, naar skjøtet fuldbyrder en ved tinglæsningen stemplet kjøpekontrakt.

For de før 1 juli d. a. oprettede kjøpekontrakter gjælder den tidligere regel om stempelpligt ved begjæring om tinglæsning. Av saadanne kontrakter vil ved tinglæsning efter 1 juli d. a. bli at beregne stempelavgift efter den nye tarif.

Haandgivelsesdokumenter og andre ensidige forpligtelser til overdragelse har departementet ogsaa tidligere anset stempelpligtige paa samme maate som kjøpekontrakter ved begjæring om tinglæsning. En uttrykkelig bestemmelse herom er nu indtat i loven. Saafremt de herom handlede tilbudsdokumenter akcepteres, indtræder stempelpligt ved antagelsen, idet dokumenterne ved denne gaar over til at bli virkelige kjøpekontrakter.

Approbation av auktionsbud er ikke stempelpligt undergit i og for sig. Derimot maa overdragelse av saadant bud behandles paa samme maate som kjøpekontrakter, naar derom utfærdiges skriftlig dokument. Saafremt overdragelsen av auktionskjøperen sker tilbake til eiendommens tidligere eier, antages dog stempelavgift ikke at kunne kræves, idet i dette tilfælde ingen faktisk eiendomsoverdragelse har fundet sted.

I § 8, 3dje led, er indtat bestemmelse om, at stempelavgift som for overdragelsesdokumenter bestemt skal erlægges ved tinglæsning av utskrifter av forretninger om tvungen avstaaelse av fast eiendom eller bruksret over saadan ved ekspropriation. Da ekspropriation til fordel for statsøiemed i alle tilfælde antages fritat for stempelavgift i henhold til bestemmelsen i lov av 9 august 1839 § 20 om, at dokumenter, som angaar statens tjeneste og interesse, er fri for det stemplede papirs bruk, vil avgiften kun bli at svare ved ekspropriation for kommuner og private, hvor-

ved dog merkes, at ogsaa kommunerne ved ekspropriation i visse øiemed, nemlig den fri sykepleie og offentlige veianlæg, vil være fritat for avgift i henhold til ovennævnte § 20 i loven av 1839. 6 juli.

Man henleder sluttelig opmerksomheten paa bestemmelserne i de to sidste led i § 8 vedkommende overdragelser, paa hvilke lovene om nødvendigheten av tilladelse til erhvervelsen eller om fortrinsret for nogen finder anvendelse.

Skrivelse fra Kirkedepartementet til Tromsø stiftsdirektion i anledning av en forespørsel fra et formandskap om forstaaelsen av landsfolkeskolelovens § 61 (l. 26/6 1889). 7 juli.

Som svar paa forespørselen henviser departementet til sin skrivelse av 30 november 1910, som er indtat i Lovtidenden. Til skoleutstyr efter den omhandlede skrivelse blir ogsaa at henregne understøttelse til mat og klær, som er ydet barnenes forældre som hjælp til barnenes skolegang.

Rundskrivelse fra Finansdepartementet til amtmændene. 8 juli.

Ifølge lov av 24 juni d. a. (nr. 4) indeholdende tillæg til lovgivningen om stempelavgift av dokumenter blir der, saafremt Stortinget derom fatter beslutning, fra 1 juli d. a. at erlægge stempelavgift bl. a. av forsikringskontrakter (forsikringspolicer) med endel i loven særlig opregnede undtagelser.

Man hitsætter endel av lovens bestemmelser, der antages at være av særlig interesse ved iagttagelsen av stemplingspaabudet:

Ifølge § 1 er pligten til at svare stempelavgift av forsikringskontrakter betinget av, at kontrakterne utfærdiges her i landet, eller, om de utfærdiges i utlandet, at forsikringspræmien for nogen del er betalbar her i landet, og at forsikringen angaar her beliggende faste eiendomme eller her hjemmehørende andre formuesgjenstande eller personer.

Det bemerkes, at uttrykket betalbar er saaledes at forstaa, at forsikringskontrakterne blir stempelpligtige, naar vedkommende selskap eller firma har en repræsentant her i landet, som er bemyndiget til at motta præmien, uanset om præmien faktisk blir betalt i utlandet.

I § 2 er foreskrevet, at stempelavgift pligtes ogsaa ved fornyelser av forsikringskontrakter, selv om fornyelsen sker ved paategning paa vedkommende dokument, og likeledes av policetillæg og paategninger, hvorved forsikringstiden forlænges eller forsikringssummen forhøies, forsaavidt ikke tillægskontrakt er fritat for stempelavgift i henhold til § 3 e. I tilfælde av forsikringssummens forhøielse pligtes dog alene avgift efter forskjellen mellem det tidligere og det forhøiede beløp, forsaavidt avgiften er avhængig av beløpets størrelse.

8 juli. Til fornyelse henregnes ikke den blotte præmiebetaling, naar der ikke samtidig gives et kontraktsmæssig tilsagn om fornyelse.

Ifølge § 3 er følgende forsikringskontrakter fritat for stempelavgift:

a. Livsforsikrings-, ulykkesforsikrings- og brandforsikringskontrakter, alle slags.
b. Garantiforsikringskontrakter, som utfærdiges til staten, kommuner eller offentlige stiftelser for deres regnskapsbetjenter.
c. Dokumenter, hvorved statens eller kommunernes tjenestemænd eller deres efterlatte tilsikres noget paa forhaand bestemt bidrag av offentlige eller kommunale fond, indretninger eller kasser, eller hvorved der forøvrig istandbringes nogen gjennem offentlig paabud anordnet tvungen forsikring i kasse eller indretning, som bestyres med offentlig eller kommunal forsorg. Likestillet hermed er frivillig forsikring i offentlig kredssykekasse og forsikring i en overensstemmende med sykeforsikringsloven godkjendt sykekasse.
d. Dokumenter, hvorved norske fartøier forsikres mot krigsfare, forsaavidt vedkommende forsikringsindretnings forpligtelser helt eller delvis garanteres av staten [1]).
e. Forsikringskontrakter om overtat gjenforsikring samt kontrakter om forsikring, som ydes uten særskilt vederlag, fordi saadant er betalt for tidligere kontrakt.
f. Policer eller forsikringsbevis, utstedt av de i § 116 i lov om forsikringsselskaper av 29 juli 1911 nævnte gjensidige selskaper og forsikringsindretninger.

§ 4 bestemmer, at forsaavidt stempelavgiften ifølge gjældende skattebeslutning skal svares efter vedkommende dokuments paalydende, blir til dette ogsaa at medregne beløp eller tillæg, som er gjort avhængig av visse betingelser eller av indtrædende begivenheter eller forhold. Er i saadant tilfælde intet bestemt beløp fastsat, blir det antagelige beløp av parterne at opgi efter bedste skjøn. Finder vedkommende departement det saaledes opgivne beløp urimelig lavt, kan det forlange samme bestemt ved skjøn av uvillige mænd.

Lyder dokument, som er avgiftspligtig efter sit paalydende, paa terminvise ydelser, blir som paalydende at regne summen av samtlige terminer, hvis disses antal er bestemt. Er de terminvise ydelsers ophør avhængig av tilfældig indtrædende begivenhet, regnes som paalydende det beløp, som i det hele

[1]) Ifølge skattebeslutningen er ogsaa de av A/S Norsk Varekrigsforsikring utfærdigede forsikringsdokumenter fritat for stempelavgift.

kan komme til at bli erlagt i løpet av de første 10 aar efter terminernes paabegyndelse. 8 juli.

Stempelpligten for forsikringskontrakter indtræder ifølge § 5 ved indenlandske dokumenter, naar utstederen, ved utenlandske dokumenter, naar første indenlandske indehaver gir dokumentet fra sig til nogen til samme berettiget. Er første indenlandske indehaver selv berettiget til dokumentet, indtræder stempelpligten 10 dage efter mottagelsen, saafremt han ikke forinden gir dokumentet fra sig til nogen anden til samme berettiget.

Frigjørelse av stempelavgift foregaar, hvis ikke stemplet papir er benyttet, ifølge § 6 overensstemmende med forskriftene i lov av 11 april 1885 §§ 3 og 5 ved paaklæbning av stempelmerke, som kasseres.

Stempelmerkerne, som er de samme, der benyttes til dokumenter om overdragelse av fast eiendom m. v., erholdes kjøpt hos stempelpapirforvalteren, Kristiania, eller hos de utenfor dette sted antagne forhandlere.

For berigtigelsen av stempelavgift av forsikringskontrakter er, efterat stempelpligten er indtraadt, ifølge § 7 enhver ansvarlig, som inden riket utsteder eller mottar dokumentet eller betaler præmie, hvad enten hans navn er tegnet paa dokumentet eller ikke. Medlemmene av et selskaps styre er derhos personlig ansvarlige for, at de av selskapet utgivne forsikringsdokumenter er behørig stemplet.

Saafremt stempelavgiften av nogen derfor ansvarlig ikke er berigtiget inden 1 maaned efter stempelpligtens indtræden, blir dokumenterne at efterstemple av nærværende departement.

Den, som besørger avgiften berigtiget, har regres for samme til enhver tidligere indehaver, der urettelig har undlatt at berigtige avgiften.

§ 8 bestemmer, at pligt til at være opmerksomme paa forseelser mot stempelpapirlovgivningen og at indberette saadanne ogsaa skal paaligge medlemmene av det i lov om forsikringsselskaper av 29 juli 1911 § 5 omhandlede forsikringsraad. Ifølge samme paragraf har enhver, der har saadan befatning med stempelpligtige dokumenter, som efter § 7 betinger ansvarspligt, paa forlangende av vedkommende regjeringsdepartement eller den, departementet bemyndiger, at meddele alle oplysninger, der ansees nødvendige til kontrol med, at pligtig stempelavgift erlægges, samt at fremlægge de hos ham beroende stempelpligtige dokumenter, og forsaavidt tvungen bokførsel er paabudt, sine forretningsbøker og bilag. Undladelse av at efterkomme disse paalæg straffes i alle tilfælde overensstemmende med den borgerlige straffelovs § 339[1]). Departe-

[1]) Med bøter fra 1 kr. indtil 5 000 kr.

8 juli. mentets befuldmægtigede pligter at bevare fuldstændig taushet om, hvad de under utførelsen av sit hverv har erfaret om enkeltmands eller selskaps økonomiske forhold.

Er pligtig stempelavgift av forsikringskontrakter helt eller delvis ikke blit erlagt, blir ifølge § 9 indtil det 50-dobbelte av det uberigtigede ansvarsbeløp og i ethvert fald indtil kr. 10,00 at tilsvare av den blandt de for stempelavgiften ansvarlige, som det offentlige bestemmer.

Førnævnte lov av 11 april 1885 (indeholdende tillæg til og forandringer i loven om stemplet papir av 9 august 1839), dens §§ 3 og 5, er saalydende:

§ 3. Stempelmerker kan benyttes:

a. til ethvert stempelpligtig dokument, naar det inden 1 maaned efter utfærdigelsen eller andet tidspunkt for stempelpligtens indtrædelse stemples av nogen, som er ansvarlig for stempelavgiftens berigtigelse, eller paa dennes vegne av nogen civil øvrighets- eller magistratsperson, dommer, retsskriver, offentlig notar, lensmand, forlikskommissær, advokat eller sakfører;

b. til ethvert stempelpligtig dokument, som utgives av nogen embedsmand eller embedsautoritet;

c. ved efterstempling av vedkommende regjeringsdepartement samt i henhold til nedennævnte § 8 av vedkommende retsskriver.

§ 5. Ethvert stempelmerke skal, saasnart det er paaklæbet, kasseres av nogen, som i henhold til § 3 er berettiget til at foreta stemplingen, derved, at han tvertover merket skriver sit navn eller firma eller sammes begyndelsesbokstaver samt endvidere paa merket antegner aarstal og datum for kassationen.

Hvis dokumentet utstedes av flere personer som hovedmænd, er det nok, at en enkelt av dem utfører kassationen.

Kassationen kan for det hele eller for en del foregaa ved sort eller farvet stempelavtryk; derimot kan bomerke ikke anvendes istedenfor navn.

Stempelavgift av forsikringskontrakter (policer) er under 28 juni d. a. fastsat av Stortinget for budgetterminen 1 juli 1915 til 30 juni 1916 efter følgende satser:

1. av kontrakter om transport- og sjøforsikring for varer og gjenstande, derunder skibe, med undtagelse av kontrakter, hvorved forsikring overtages mot krigsfare av den ved lov av 21 august 1914 oprettede gjensidige krigsforsikring for norske fartøier og av A/S Norsk Varekrigsforsikring:

kr. 0,10 av hvert 1 000 kroner eller del derav, som forsikringen lyder paa, naar den gjælder en bestemt trans-

port eller reise eller en tid av indtil 6 maaneder, og ellers kr. 0,20 for hvert 1 000 kroner eller del derav, som forsikringen lyder paa; 8 juli.

2. av kontrakter om andre arter forsikringer med undtagelse av livsforsikring, ulykkesforsikring og brandforsikring: kr. 0,10 av hver kontrakt.

Med hensyn til den efter foranstaaende fastsatte stempelavgift av forsikringskontrakter skal nærmere anføres følgende:

Av generalpolicer paa varer blir at beregne en stempelavgift av kr. 0,10 for hvert 1 000 kroner (eller del derav) av det maksimumsbeløp, som er anført i policen, saafremt policens varighet er fastsat til et begrænset tidsrum, der ikke overstiger 6 maaneder, eller saafremt policen ved opsigelse kan bringes til ophør inden 6 maaneder fra utfærdigelsen. Ellers beregnes en stempelavgift av kr. 0,20 for hvert 1 000 kroner (eller del derav) av policens maksimumsbeløp. Hvis der paa grundlag av en utfærdiget og stemplet generalpolice, til effektuering av det ved denne kontraherte forsikringsforhold, utfærdiges separatpolicer, blir disse stempelavgiftsfri indtil et samlet beløp, som svarer til generalpolicens maksimalbeløp. Av de beløp, som der utfærdiges separatpolicer for utover generalpolicens maksimalbeløp, blir derimot at beregne stempelavgift efter forannævnte satser. Lyder den først utfærdigede separatpolice paa generalpolicens maksimalbeløp, blir saaledes samtlige senere separatpolicer at stemple.

Hvis en generalpolice ikke er stemplet, blir samtlige de paa grundlag av denne efter 1 juli d. a. utfærdigede separatpolicer at belægge med stempelavgift.

Forsaavidt der utfærdiges flere policer mot forskjellig slags risiko vedkommende samme gjenstand, f. eks. en police mot totalskade og en mot havari, blir stempelavgift at beregne av hver police efter dennes paalydende. Paa samme maate blir der at beregne stempelavgift av hver av to policer vedkommende samme gjenstand, den ene mot krigsfare (forsaavidt policen ikke, som tegnet i den ved lov av 21 august 1914 oprettede krigsforsikring eller i A/S Norsk Varekrigsforsikring er fri for stempelavgift), den anden mot risiko forøvrig.

Hvis samme police omfatter flere slags forsikringer, som svarer forskjellig stempelavgift, eller hvorav nogen er avgiftsfri, mens andre er avgiftspligtige, blir policen at stemple og i tilfælde efter høieste avgiftssats, som for tilfældet er anvendelig.

I tilfælde av tilbakebetaling av præmie (ristorno) eller i tilfælde, hvor en police ikke træder i kraft, vil tilbakebeta-

8 juli. ling av stempelavgift, som er erlagt av vedkommende police, paa andragende, efter omstændighetene kunne finde sted ved indsendelse av policen til departementet ledsaget av erklæring om, at policen ikke er blit benyttet. Av regnskapsmæssige hensyn vil det være heldig, at saadanne policer, hvor de forekommer i nogen utstrækning, ikke indsendes enkeltvis, men samlet for et længere tidsrum, f. eks. 1 eller $^1/_2$ aar.

Da policernes stempelavgift ogsaa kan berigtiges av den indenlandske mottager, naar det sker inden 1 maaned efter avgiftspligtens indtræden, kan det i tilfælde av tvil om, hvorvidt en police vil bli godtat av mottageren, overlates denne at paaklæbe og kassere vedkommende merke. Det bemerkes imidlertid, at ogsaa policeutstederen i alle tilfælde er ansvarlig for stempelavgiftens berigtigelse.

Med forsikringskontrakter forutsættes at være ment, hvad man i almindelighet forstaar ved policer, ɔ: et specielt bevisdokument for en avsluttet forsikring.

8 juli. **Nye bruksregler***) for Bjerke bygdealmening, approbert av Landbruksdepartementet 8 juli 1915.

8 juli. **Skrivelse** fra Justisdepartementet til amtmanden i Stavanger amt, hvori i anledning av en forespørsel fra en magistrat vedkommende stortingsvalgene meddeles:

Hvor valgstyret foruten av mandtalsføreren skal bestaa av hele formandskapet (ɔ: hvor formandskapsdistrikt og valgsogn falder sammen), maa der i tilfælde av forfald blandt valgstyrets medlemmer bli at tilkalde vedkommende formandsvaramænd efter de almindelige regler for saadannes tilkaldelse ved forfald blandt formændene. Hvor valgstyret foruten mandtalsføreren kun bestaar av en del av formandskapet (ɔ: hvor valgsognet kun utgjør en del av formandskapsdistriktet, jfr. stortingsvalgloven $^{29}/_3$ 1906 (nr. 1) § 8 3dje avsnit), antages derimot ikke nogen av de ordinære varamænd for formændene at skulle indtræde ved forfald blandt de av formandskapet valgte medlemmer av valgstyret. Skulde nogen av disse ikke kunne fungere, og valgstyret paa grund herav ikke være beslutningsdygtig (jfr. stortingsvalglovens § 8, sidste avsnit), vil den utvei staa aapen, at der holdes suppleringsvalg av formandskapet. Hvorvidt der er adgang for formandskapet til paa forhaand at vælge særskilte varamænd for de av dette valgte medlemmer av valgstyret, er under lovens taushet herom ikke helt klart. Departementet antar dog, at der er adgang hertil.

De omhandlede spørsmaal hører forøvrig under vedkommende korporations egen avgjørelse, som i tilfælde vil kunne undergives Stortingets prøvelse.

*) Bekjendtgj. 17 juli i Lovtid. 1ste avd. nr. 31, hvor bruksreglerne er indtat.

Kongelig kundgjørelse*)[1]) om konsulatavgift for budgetterminen 1 juli 1915—30 juni 1916. 9 juli.

Stortinget har den 28 juni 1915 fattet følgende beslutning:

Konsulatavgift av handelsfartøier, hvis drægtighet er 50 registertons netto og derover, og som gaar i utenriksk fart, blir for budgetterminen 1915—1916 halvaarlig at erlægge med 16 øre for dampskibe og 8 øre for seilskibe av hver registerton netto.

Seilskib, som har været oplagt i et sammenhængende tidsrum av mindst 30 dage, eftergives avgiften med 2/45 øre pr. registerton netto for hver dag, det saaledes har været oplagt.

Saafremt den tid, som er forløpet, forinden der for et nybygget eller fra utlandet indkjøpt skib er utfærdiget nationalitetsbevis, utgjør mindst 30 dage, eftergives for hver dag av denne tid avgiften med for seilskib 2/45 øre og for dampskib 1/45 øre for hver registerton netto.

Toldoppebørselsbetjentene skal for opkrævning av konsulatavgiften indtil videre kunne beregne en godtgjørelse pr. budgettermin av 2 pct. av de oppebaarne beløp av indtil kr. 4 000,00, 1 pct. av beløp over kr. 4 000,00 indtil kr. 40 000,00 og 1/2 pct. av de overskytende.

Kongelig resolution*), hvorved kongelig resolution av 14 juni 1912 angaaende fastsættelse av bemandingsskala for maskinister paa norske dampskibe gives saadan tillægsbestemmelse: 9 juli.

I tilfælde, hvor der efter foranstaaende bestemmelser skal være tre maskinister ombord, kan Utenriksdepartementet efter andragende tillate, at der bare benyttes to maskinister med certifikat, naar det godtgjøres, at det vil være forbundet med uforholdsmæssige vanskeligheter eller utgifter at skaffe en tredje maskinist med norsk certifikat.

Tilladelsen gives for en bestemt reise eller for et begrænset tidsrum.

Nærværende bestemmelse, som gjælder indtil videre, træder i kraft straks.

Kongelig resolution*), hvorved der i medhold av lov om ansvar for skade paa bofæ ved hund samt om optagelse av hund m. v. av 11 juni 1903, dens § 2, meddeles approbation paa en av Egersunds landsogns herredsstyre i Stavanger amt under 15 mai 1915 fattet beslutning, hvorefter hund, som i Egersunds landsogns herred i den tid, 9 juli.

*) Bekjendtgj. 10 juli i Lovtid. 1ste avd. nr. 30.

[1]) Se St.prp. nr. 1, hovedp. IV, kap. 1, tit. 2. Dok. nr. 23. Tillæg til indst. S. XX. St.tid. s. 1800—1804.

9 juli. da bofæ holdes paa havn, findes streifende om uten ledsager i havnegang utenfor indmarken, kan efter foranstaltning av grundeieren eller nogen i strækningen havneberettiget optages eller, hvis hunden tidligere har været optat, og der er fremgaat overensstemmende med § 4 i ovennævnte lov, dræpes paa stedet.

9 juli. **Kongelig resolution***), hvorved der i medhold av lov om ansvar for skade paa bofæ ved hund samt om optagelse av hund m. v. av 11 juni 1903, dens § 2, meddeles approbation paa en av Frænens herredsstyre i Romsdals amt under 19 april 1915 fattet beslutning, hvorefter hund, som i Frænens herred i den tid, da bofæ holdes paa havn, findes streifende om uten ledsager i havnegang utenfor indmarken, kan efter foranstaltning av grundeieren eller nogen i strækningen havneberettiget optages eller, hvis hunden tidligere har været optat, og der er fremgaat overensstemmende med § 4 i ovennævnte lov, dræpes paa stedet.

9 juli. **Kongelig resolution****), hvorved der i medhold av lov om fredning av ferskvandsfisk av 30 mai 1894 § 1 fastsættes fiskeriregler for Mosseelven, Øvre Vansjø, Brønnerødtjernet, Bjørnerødvandet og Hobølelven nedenfor Kurefossen, Smaalenene amt.

9 juli. **Kongelig resolution***), hvorved i medhold av lov om laks- og sjøørretfiskerierne av 8 april 1905 § 39 litera e bestemmes, at det fra og med 16 april til og med 15 mai samt i maanedene september og oktober indtil videre er tillatt at benytte lyster til fangst av gjedde i Lundevand i Holts herred, Nedenes amt.

9 juli. **Kongelig resolution***), hvorved i medhold av lov om laks- og sjøørretfiskerierne av 8 april 1905 § 39 bestemmes, at det indtil videre, dog ikke længer end 3 aar fra 15 september førstkommende at regne, skal være tillatt at drive fiskeri med stang til og med 30 september i Oldenelven, Nordre Bergenhus amt, paa betingelse av, at der av vedkommende forpagter av fisket hvert aar efter nærmere bestemmelse av fiskeriinspektøren indsendes til denne en specifisert opgave over den laks og sjøørret, som er fisket i elven efter indtrædelsen av den ordinære fredningstid.

9 juli. **Kongelig resolution***), hvorved i medhold av lov angaaende jagt og fangst av 20 mai 1899 § 44 bestemmes, at

*) Bekjendtgj. 10 juli i Lovtid. 1ste avd. nr. 30.
**) Bekjendtgj. 10 juli i Lovtid. 1ste avd. nr. 30, hvor fiskerireglerne er indtat.

det for et tidsrum av 5 aar, regnet fra 1 januar 1915, skal være forbudt at fælde aarskalv av elg inden Smaalenene amt. 9 juli.

Kongelig resolution*), hvorved i henhold til lov angaaende jagt og fangst av 20 mai 1899 § 44 bestemmes, at erfugl og aarskalv av elg inden Nordre Trondhjems amt skal være fredet det hele aar i et tidsrum av indtil 5 aar, regnet fra 1 januar 1916. 9 juli.

Kongelig resolution**), hvorved der i henhold til lov om brandvæsenet av 15 august 1908 § 19 meddeles godkjendelse som gjældende indtil videre av det av Larviks bystyre i møte den 3 mai 1915 vedtagne forslag til nyt takstregulativ for feiningen sammesteds. 9 juli.

Kongelig resolution, hvorved Søndre Trondhjems amsting i medhold av landsformandskapslovens § 63 indtil videre tillates avholdt i januar, februar eller mars maaned, naar der ved berammelsen findes at være grund dertil. 9 juli.

Kongelig resolution, hvorved der meddeles approbation paa en i aalmannmøte i Valle herads Brandtrygdelag vedtat forandring i § 6 i de for laget ved kongelig resolution av 7 april 1906 approberte love. 9 juli.

Kongelig resolution, hvorved der meddeles approbation paa den i generalforsamling den 10 april 1915 vedtagne forandring i § 7 i den ved kongelig resolution av 1 april 1910 approberte plan for Tydalens herreds gjensidige Brandforsikringsforening. 9 juli.

Kongelig resolution, hvorved der meddeles approbation i henhold til § 26 i ildsfarlighetsloven av 3 mai 1871, jfr. lov nr. 4 av 12 juni 1914, paa efternævnte 9 juli.

Regler

om forholdet mellem statens inspektør for ildsfarlige gjenstande og fabriktilsynet:

§ 1. I de bedrifter, som indgaar under fabriktilsynsloven, har inspektøren at føre tilsyn med fabrikation, pakning, opbevaring, transport og bruk av sprængstof og andre ildsfarlige gjenstande, som omfattes av ildsfarlighetsloven.

§ 2. For gruber og bergverks vedkommende, dagbrud paa ikke mutbare mineraler undtat, har inspektøren sideordnet

*) Bekjendtgj. 10 juli i Lovtid. 1ste avd. nr. 30.
**) Bekjendtgj. 10 juli i Lovtid. 1ste avd. nr. 30, hvor det nye regulativ er indtat.

9 juli. med bergembedsmændene at paase overholdelsen av de regler, som at vedkommende myndigheter maatte bli utfærdiget angaaende sprængstoffes anskaffelse, opbevaring, utlevering, transport, optining og bruk.

I andre bedrifter, som indgaar under fabriktilsynsloven, tillægges tilsynet efter § 1 utelukkende inspektøren.

§ 3. Hvis der indløper til inspektøren eller offentlig fremføres klage over ulovlige forhold i bedrifter, som gaar ind under fabriktilsynsloven, og som vedrører hans tilsynsomraade, bør han enten straks personlig foreta undersøkelser paa stedet eller, forsaavidt han skulde være forhindret deri, paalægge det stedlige fabriktilsyn uopholdelig at foreta saadanne undersøkelser og avgi indberetning om, hvad der er forefundet ved undersøkelsen. Anmelderens navn skal hemmeligholdes, medmindre han uttrykkelig samtykker i at navngives, eller anmeldelsen viser sig at være ubeføiet.

§ 4. Naar inspektøren ved personlig undersøkelse eller ved indberetning fra fabriktilsynet bringer i erfaring, at en overtrædelse, som efter foranstaaende regler angaar ham, har fundet sted, bør han, hvis overtrædelsen er av mere graverende art, straks anmelde forseelsen for vedkommende paatalemyndighet. Er forseelsen ikke av saadan art, bør inspektøren, hvis den ikke rettes saa stedet, forelægge anlæggets eier eller bestyrer en viss passende kort frist, inden hvilken feilen maa være rettet eller manglen avhjulpet. Ved fristens utløp har anlæggets eier eller bestyrer at underrette inspektøren om, hvorvidt og hvorledes rettelsen er skedd, hvorhos inspektøren enten selv eller gjennem det stedlige tilsyn har at forvisse sig om, at hans paabud er efterkommet. Viser dette sig ikke at være tilfældet, anmelder inspektøren forholdet for vedkommende paatalemyndighet, forat ansvar kan gjøres gjældende.

§ 5. Naar der under forhold, som vedkommer hans tilsyn, er indtruffet en saadan ulykke, som i fabriktilsynslovens § 20 omhandlet, bør inspektøren, forsaavidt det kan ske uten væsentlig avbræk i hans øvrige virksomhet, og tilfældets beskaffenhet gir grund til det, snarest mulig indfinde sig paa ulykkesstedet og anstille undersøkelser.

§ 6. Hvis inspektøren under sin befaring opdager mangler ved anlægget eller overtrædelser av fabriktilsynsloven av saadan beskaffenhet, at de ikke hører under hans tilsynsmyndighet, bør han, hvis manglen eller overtrædelsen ikke paa opfordring rettes paa stedet, eller dette ikke kan finde sted, indberette saken for vedkommende fabrikinspektør eller bergmester. Er det tvilsomt, om tilsynsmyndigheten tilkommer inspektøren eller vedkommende fabrikinspektør eller bergmester, og disse ikke kan bli enige herom, eller hvis der under utøvelsen av

tilsynsmyndigheten opstaar uenighet mellem dem, forelægges saken for Socialdepartementet til avgjørelse. 9 juli.

§ 7. Naar en bedrift i henhold til fabriktilsynslovens § 3 anmeldes for inspektøren, skal han straks sende vedkommende mandlige fabrikinspektør eller bergmester gjenpart av anmeldelsen. Sysselsætter bedriften kvindelige arbeidere, unge arbeidere eller barn, tilstiller inspektøren tillike den kvindelige fabrikinspektør en gjenpart av anmeldelsen Indkommer anmeldelsen til det almindelige fabriktilsyn eller bergmestrene, har disse at forholde paa samme maate likeoverfor inspektøren, hvis bedriften indgaar under hans tilsynsomraade.

§ 8. Til opnaaelse av saavidt mulig ensartethet ved fabriktilsynslovens gjennemførelse bør inspektøren i fornøden utstrækning konferere med fabrikinspektørene, bergembedsmændene og de stedlige fabriktilsyn.

§ 9. Inspektøren sorterer i alle spørsmaal vedkommende ildsfarlighetslovgivningen under Justisdepartementet. Forsaavidt han utenfor dette omraade utøver nogen tilsynsvirksomhet i henhold til fabriktilsynsloven, sorterer han under Socialdepartementet, og har at efterkomme de paalæg angaaende dette tilsyn, som gives ham av nævnte departement, hvorhos han har at bistaa dette som sakkyndig raadgiver i spørsmaal, som vedrører hans tilsynsmyndighet i de nævnte bedrifter.

§ 10. Inspektøren skal vedkommende sin tilsynsmyndighet i de bedrifter, som gaar ind under fabriktilsynsloven, føre følgende protokoller:

1. En bok efter et av Socialdepartementet avfattet skema over alle anlæg, der henhører under fabriktilsynsloven, og som er undergit hans tilsynsmyndighet Boken skal være forsynt med register.
2. En liste over anmeldte ulykker efter fabriktilsynslovens § 20 med angivelse av disses aarsaker og følger.

Hvor det i fabriktilsynsloven er bestemt, at paabud, tilladelser og avgjørelser utfærdiges av, anmeldelser sker til eller erklæringer avgives av tilsynet, menes hermed inspektøren for ildsfarlige gjenstande, forsaavidt tilsynet er henlagt under ham, og forsaavidt disse funktioner i de av Kongen utfærdigede bestemmelser om omfanget av det stedlige tilsyns myndighet m. v. ikke er tillagt dette.

Inspektøren kan i alle spørsmaal vedrørende lovens gjennemførelse æske erklæring av og oplysning hos vedkommende stedlige tilsyn.

Instruks for statens inspektør for ildsfarlige gjenstande, fastsat av Justisdepartementet 9 juli 1915 i henhold til § 26 i ildsfarlighetsloven av 3 mai 1871, jfr. lov nr. 4 av 12 juni 1914. 9 juli.

9 juli. § 1. Inspektøren har at forrette som centraladministrationens tekniske konsulent i saker, som angaar ildsfarlighetslovgivningen, saavel ved istandbringelse av almindelige forskrifter som ved avgjørelse av ansøkninger om tilladelse til anlæg, om dispensationer m. v.

Inspektøren sorterer under Justis- og Politidepartementet og har at efterkomme de paalæg, som av departementet gives ham. Efter begjæring har han ogsaa at bistaa andre departementer og centrale administrationsgrener i spørsmaal, som henhører under ildsfarlighetslovgivningen.

Videre har han i de herhen hørende spørsmaal efter begjæring at avgi uttalelse til de lokale myndigheter (politiet, bygningskommissionen, havneopsynet og brandstyret) i saker, hvor en avgjørelse med endelig virkning er henlagt under vedkommende myndighet.

Endelig har han, saavidt hans tid tillater det, at forrette som velvillig raadgiver likeoverfor indehavere av anlæg og oplag, som henhører under ildsfarlighetslovgivningen, samt personer, som agter at oprette saadant, i spørsmaal, som angaar disse ting. Hvor langt hans forpligtelse i heromhandlede henseende gaar, avgjøres i tvilstilfælde av departementet. Har inspektøren i saadanne tilfælde maattet foreta reise, skal hans reiseutgifter godtgjøres av den, som har begjært hans assistanse.

Inspektørens forpligtelse i heromhandlede henseender angaar spørsmaal, hvis besvarelse utelukkende beror paa sakkyndig skjøn eller indsigt. Spørsmaal, som angaar fortolkning av ildsfarlighetslovgivningen, bør han forelægge for departementet.

§ 2. Naar der forelægges inspektøren en plan for et paatænkt anlæg eller for forandring av et allerede bestaaende anlæg, kan han kræve, at planen er fuldstændig utarbeidet og ledsaget av fuldstændige tegninger m. v,

Finder inspektøren, hvor en sak er forelagt ham, at han til dens behandling trænger speciel teknisk bistand, indberetter han dette til departementet, som derpaa avgjør, hvorvidt saadan hjælp bør tilkaldes.

§ 3. Inspektøren har ved siden av de lokale myndigheter (politiet, brandstyret m. v.) at paase, at ildsfarlighetslovgivningen og de med hjemmel av samme utfærdigede bestemmelser overholdes.

Han har i det øiemed at utføre en regelmæssig inspektion av større anlæg og oplag og en mere leilighetsvis av mindre. Han kan foreskrive forsigtighetsregler med hensyn til driften. Disse kan dog indbringes til endelig avgjørelse av departementet.

Under sine inspektionsreiser bør han møtes med de lokale

myndigheter (politiet, brandstyret m. v.) for at konferere med dem og veilede dem med hensyn til ildsfarlighetslovgivningens overholdelse. 9 juli.

§ 4. Om inspektioner gjælder:

Inspektøren skal til enhver tid ha uhindret adgang til ethvert sted, hvor ildsfarlige gjenstande tilvirkes eller opbevares. Han bør ikke paa forhaand varsle vedkommende anlægs eier eller bestyrer om sit komme. Han kan avkræve enhver person, som har befatning med saadant anlæg eller oplag, de oplysninger, som han finder nødvendige.

Paa forlangende av anlæggets eier eller bestyrer skal inspektøren forevise sin av departementet utfærdigede legitimation som inspektør.

§ 5. Naar der under forhold, som vedkommer hans tilsyn, er indtruffet en ulykke, som har medført tap av menneskeliv eller betydelig beskadigelse, bør inspektøren, forsaavidt det kan ske uten væsentlig avbræk i hans øvrige virksomhet, og tilfældets beskaffenhet gir grund til det, snarest mulig indfinde sig paa ulykkesstedet og anstille undersøkelser. Han bør da paa forhaand telegrafisk gi ordre til, at der før hans ankomst paa ulykkesstedet kun foretages, hvad der er nødvendig til redning av menneskeliv og begrænsning av skadens omfang

Saafremt der i sakens anledning optages retslig forhør, bør han avgi møte, saafremt det maa ansees ønskelig til sakens oplysning.

§ 6. Hvis der indløper til inspektøren eller offentlig fremkommer meddelelse om ulovlig forhold ved anlæg eller oplag, som vedrører hans tilsynsomraade, bør han enten straks personlig foreta undersøkelser paa stedet eller anmode brandstyret eller politiet om uopholdelig at foreta saadanne undersøkelser og avgi indberetning om, hvad der er forefundet ved undersøkelsen. Anmelderens navn skal hemmeligholdes, medmindre han uttrykkelig samtykker i at navngives, eller anmeldelsen viser sig at være ubeføiet.

§ 7. Naar inspektøren ved personlig undersøkelse eller ved indberetning fra de lokale myndigheter bringer i erfaring, at en overtrædelse av ildsfarlighetslovgivningen eller nogen i medhold av denne git forskrift har fundet sted, bør han, hvis overtrædelsen er av mer graverende art, straks anmelde den for vedkommende paatalemyndighet. Er overtrædelsen ikke av saadan art, bør inspektøren, hvis den ikke rettes paa stedet, forelægge anlæggets eier eller bestyrer en viss passende kort frist, inden hvilken feilen maa være rettet eller manglen avhjulpet. Ved fristens utløp har anlæggets eier eller bestyrer at underrette inspektøren om, hvorvidt og hvorledes rettelsen er skedd, hvorhos inspektøren enten selv eller gjennem vedkommende

9 juli. lokale myndighet har at forvisse sig om, at hans paabud er efterkommet. Viser dette sig ikke at være tilfældet, anmelder inspektøren forholdet for vedkommende paatalemyndighet, forat ansvar kan gjøres gjældende.

§ 8. Inspektøren har at bistaa ved indfordringen av de i henhold til ildsfarlighetslovens § 26, jfr. kongelig resolution av 12 juni 1914, paalagte avgifter, idet han i henhold til derom meddelt opgave fra departementet har at tilstille oppebørselsbetjenten paa det sted, hvor en bedrift har sit forretningskontor, en beregning om den avgift, som tilkommer statskassen. Han har desuten til Justisdepartementet at indsende en opgave for det hele land, hvilken blir at oversende Revisionsdepartementet til bruk ved revision av regnskapene.

§ 9. Inspektøren maa ikke være delagtig i nogen bedrift, som hører ind under ildsfarlighetslovgivningen.

Inspektøren er forpligtet til hemmeligholdelse av de drifts- og forretningsforhold, hvormed han gjennem sin virksomhet maatte bli bekjendt, samt til at avholde sig fra efterligning av de av vedkommende driftsherre hemmeligholdte indretninger og fremgangsmaater, som derunder er kommet til hans kundskap.

§ 10. Inspektøren skal føre følgende protokoller:

1. En journal for indkomne skrivelser.
2. En kopibok, hvori indføres alle utgaaende skrivelser.
3. En bok over samtlige i landet værende anlæg og oplag av den størrelse, at avgift blir at svare efter ildsfarlighetslovens § 26, jfr. kongelig resolution av 12 juni 1914.

   Alle disse bøker skal være forsynt med fornødne registre.
4. En liste over anmeldte ulykker av den i § 5 omhandlede art med angivelse av deres aarsaker og følger.
5. En dagbok.

§ 11. Ved utgangen av hvert kvartal indsender inspektøren til departementet en nøiagtig opgave over foretagne reiser og disses længde og varighet, tillikemed regning over derfor tilkommende skyss- og kostgodtgjørelse. Han angir derhos, hvilke av reiserne er foranlediget av vedkommende bedrift, idet reiseomkostningene i saa fald blir at utrede av denne, jfr. kongelig resolution av 12 juni 1914 § 6.

Efter hver inspektion foretat i henhold til instruksens § 5 avgir han snarest til departementet indberetning om ulykken og dens aarsaker. Saadan indberetning avgives ogsaa ellers efter foretat inspektion, hvor inspektøren herunder er blit bekjendt med ting, som han finder, at departementets opmerksomhet snarest bør henledes paa.

For hvert aar offentliggjør han inden 3 maaneder efter aarets utgang en beretning om sin virksomhet i det forløpne

aar. I aarsberetningen, hvorav et eksemplar blir at tilstille departementet, blir ogsaa at indta en statistisk opgave over de i aaret indberettede ulykker og om mulig aarsaken til samme. 9 juli.

§ 12. Inspektøren skal efter begjæring av vedkommende departement være pligtig til at yde bistand ved indhentelse av statistiske eller andre oplysninger, som administrationen maatte trænge, og som vedkommer hans tilsynsomraade.

§ 13. Angaaende inspektørens virksomhet ved bedrifter, som indgaar under fabriktilsynsloven, henvises til den ved kongelig resolution av 9 juli 1915 fastsatte instruks (»regler«) for forholdet mellem statens inspektør for ildsfarlige gjenstande og fabriktilsynet.

§ 14. Inspektøren kan ikke overta lønnet bierhverv uten Justisdepartementets samtykke.

Han pligter uten særskilt godtgjørelse at delta i utarbeidelsen av en ny ildsfarlighetslov.

Han har at finde sig i mulige forandringer i denne instruks og med hensyn til omfanget av de ham underlagte forretninger.

Skrivelse fra Socialdepartementet til Justisdepartementet, foranlediget ved en korrespondanse mellem sorenskriveren i Senjen, Tranøy overformynderi og amtmanden i Tromsø amt angaaende spørsmaalet om forvaltningen av de midler, som i henhold til lov av 8 august 1908, jfr. lov av 18 august 1911, om ulykkesforsikring for fiskere er tilfaldt umyndige skadebotberettigede. 12 juli.

Socialdepartementet uttaler, at det antages at ha været hensigten med nævnte lovs § 7, at de nævnte midler skal være undergit de regler, som er fastsat i lovgivningen for behandlingen av umyndiges midler, saaledes ogsaa reglerne om den kontrol og regnskapspligt, som paahviler overformynderiet.

Skrivelse*) fra Landbruksdepartementet, hvorved i medhold av lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at det indtil videre skal være forbudt at utføre fra riket: 12 juli.

Kalisalte (klorkalium, 37 procents kaligjødsel og kainit) samt derav fremstillede fabrikata, som klorsur kali, overklorsur kali, kalisalpeter, kalihydrat eller kalilut.

Samtidig er det under 25 februar 1915 utfærdigede forbud mot utførsel fra riket av klorkalium og andre kalisalte ophævet.

Denne bestemmelse træder i kraft straks.

*) Bekjendtgj. 17 juli i Lovtid. 1ste avd. nr. 31.

14 juli. **Stortingsbeslutning**[1]) om pligt for den høiere skoles lærere til avsættelse av 6 pct. til pension.

14 juli. **Skrivelse***) fra Utenriksdepartementet, hvorved i henhold til lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at det indtil videre skal være forbudt at utføre fra riket:

Sink, ubearbeidet;
sink, bearbeidet;
avfald av sink.

Denne bestemmelse træder i kraft den 18 ds.

14 juli. **Skrivelse***) fra Utenriksdepartementet, hvorved i henhold til lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at det indtil videre skal være forbudt at utføre fra riket:

Linfrø.
Linolje.

Denne bestemmelse træder i kraft den 18 ds.

15 juli. **Rundskrivelse** fra Finansdepartementet til amtmændene.

For budgetterminen 1 juli 1915 til 30 juni 1916 er stempelavgiften av veksler ved stortingsbeslutning av 28 og kongelig kundgjørelse av 30 f. m. fastsat til:

kr	0,10	naar paalydendet er				indtil kr.		200,00
»	0,20	—»—	over kr.		200,00	»	»	400,00
»	0,30	—»—	»	»	400,00	»	»	600,00
»	0,40	—»—	»	»	600,00	»	»	800,00
»	0,50	—»—	»	»	800,00	»	»	1 000,00
»	0,60	—»—	»	»	1 000,00	»	»	1 200,00
»	0,70	—»—	»	»	1 200,00	»	»	1 400,00
»	0,80	—»—	»	»	1 400,00	»	»	1 600,00
»	0,90	—»—	»	»	1 600 00	»	»	1 800,00
»	1,00	—»—	»	»	1 800,00	»	»	2 000,00

og naar paalydendet er større, kr. 0,50 yderligere for hvert 1 000 kr. eller del derav.

Som det vil sees, er der ved den nu fastsatte stempeltarif gjort den forandring, at den tidligere sats av 10 øre pr.

---

*) Bekjendtgj. 17 juli i Lovtid. 1ste avd. nr. 31.

[1]) Se St. prp. nr. 1, hovedp. V, utgiftsbudgettets kap. 4, s. 5—6. Tillæg til indst. S. XI. St.tid. s. 2016—2021.

Beslutningen er saalydende:

Indskudspligten for de lærere og lærerinder, der ved Stortingets beslutning av 7 mars 1914 tilpligtedes foreløbig at avsætte 6 pct. av sin løn til en vordende pension, regnes fra 1 juli 1914 istedenfor fra 1 januar 1914.

200 kr. til og med et paalydende av 1 000 kr. gjøres gjæl- 15 juli.
dende for vekselbeløp av til og med 2 000 kr., saaledes at satsen 50 øre pr. 1 000 kr. eller del derav først kommer til anvendelse, naar vekselbeløpet er over 2 000 kr. mot nu kun kr. 1 000.

Skrivelse*) fra Utenriksdepartementet, hvorved i henhold 15 juli.
til lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at det indtil videre skal være forbudt at utføre fra riket:

bomuldsavfald;
bomuldsvatt;
garn og traad av bomuld;
vævede varer av bomuld med undtagelse av gardiner;
trikotage av bomuld.

Denne bestemmelse træder i kraft den 18 ds.

Skrivelse fra Kirkedepartementet til rikets biskoper, hvori 15 juli.
meddeles, at da ordinationen hører med til de gudstjenstlige handlinger ved en domkirke, som dennes tjenestemænd er forpligtet til at utføre, kan disse tjenestemænd ikke ansees berettiget til at fordre nogen særskilt godtgjørelse for at tjenstgjøre ved nævnte handling. Der kjendes heller ikke nogen lovbestemmelse, som paalægger ordinanderne at erlægge noget saadant gebyr.

I de stifter, hvor det har været sedvane, at nogen av domkirkens tjenestemænd har oppebaaret et bestemt beløp av ordinanden (ordinanderne), bør denne praksis derfor nu ophøre. Dog antar man, at hvor den kirkelige tjeneste for organisten, bælgetrækkeren og kirketjeneren er et bierhverv, som nøder dem til ved ordinationshandlinger paa hverdage at gaa fra deres egentlige gjerning, eller hvor organisten har særskilt arbeide med at tilveiebringe eller instruere sangkor til handlingen, bør den hittil erlagte godtgjørelse til disse tjenestemænd indtil videre bibeholdes som en frivillig ydelse. Ved indtrædende ledighet i disse stillinger bør der da i tjenestereglerne for disse indtages en uttrykkelig bestemmelse om, at vedkommende er pligtig til uten godtgjørelse at tjenstgjøre ved samtlige de gudstjenester og kirkelige forretninger, som utføres i kirken av eller under medvirkning av menighetens prester eller av nogen anden paa deres vegne, og for hvilke der ikke er fastsat nogen særskilt betaling.

Heller ikke bør der bli spørsmaal om herefter at avkræve prestene noget honorar til biskopens sekretær for utfærdigelse av kollats.

---

*) Bekjendtgj. 17 juli i Lovtid. 1ste avd. nr. 31.

16 juli. **Lov***)[1]) om forsikring av norske fartøier mot krigsfare.

I.

§ 1. Den ifølge lov av 21 august 1914 av og blandt norske skibsredere oprettede gjensidige forsikringsindretning — kaldt Krigsforsikringen — til forsikring av norske fartøier mot krigsfare har sit sæte i Kristiania.

§ 2. Til at iverksætte og bestyre Krigsforsikringen opnævner Kongen et styre bestaaende av 5 medlemmer, hvorav 1 opnævnes som formand.

Godtgjørelse til styrets medlemmer bestemmes av Kongen.

§ 3. Forsikringens statutter og styrets arbeidsordning fastsættes av Kongen[2]) efter forslag av styret.

§ 4. Til dækning av forsikringens utgifter blir der at indkassere av hvert forsikret fartøi en præmie beregnet efter mindst 1/2 pct. p. a. av forsikringssummen, jfr. dog § 10.

Præmien fastsættes av styret med bindende virkning under hensyn til de til enhver tid raadende tilstande.

§ 5. Præmien har panteret i det forsikrede fartøi med prioritet som for offentlige avgifter bestemt og kan inddrives ved utpantning. Samme ret haves i erstatning i henhold til vanlig kaskoforsikring. Saadan panteret kan frafaldes, hvis rederen stiller sikkerhet, som godtages av styret.

§ 6. Alle registreringspligtige[3]) norske fartøier forsikres paa denne maate mot krigsfare og er forpligtet til at delta i de dermed forbundne tap og omkostninger saaledes som i denne lov nærmere bestemt.[4])

Ethvert forsikringspligtig fartøi forsikres for den værdi, som er fastsat for dets kaskoforsikring og godkjendt av styret, dog ikke over kr. 2 500 000,00. Herav har den forsikrede adgang til at være selvassurandør for indtil 20 pct., naar han gir erklæring herom inden en av styret fastsat frist.

§ 7. Undtat fra forsikringen er :[5])

a) Fartøier. som staten sikrer mot krigsfare, saalænge dette forhold vedvarer.

b) Fartøier, som ved nærværende lovs ikrafttræden allerede er forsikret ved særskilt police mot krigsfare, dog kun saalænge saadan forsikring varer.

---

*) Bekjendtgj. 17 juli i Lovtid. 1ste avd. nr. 31.

[1]) Se Ot. prp. nr. 44. Indst. O. XVII. St.tid., forh. i Ot. s. 1625—1637; i Lt. s. 529—530.

[2]) Jfr. kgl. resol. 4 og 11 september 1914.

[3]) Jfr. lov om registrering av skibe av 4 mai 1901 (nr. 2) med tillægslov av 14 juli 1909 § 1.

[4]) Jfr. § 13.

[5]) Se ogsaa § 13.

16 juli.

c) Fartøier i norsk indsjø- og kystfart.
d) Fangst- og fiskefartøier.
e) Fartøier, som ikke er kaskoforsikret.
f) Fartøier i oplag i tryg havn, forsaavidt den bestyrende reder skriftlig begjærer det. Styret avgjør, hvad der blir at regne som oplag og som tryg havn.

De under litr c), d) og e) nævnte fartøier kan dog optages i forsikringen, hvis vedkommende bestyrende reder inden en av styret fastsat frist efter lovens ikrafttræden skriftlig begjærer det, og styret godtar risikoen. For de under e) nævnte fartøier fastsættes værdien av styret. Utmeldelse kan ikke igjen finde sted.

§ 8. Forsikringen dækker:

a) Al skade[1]), som godtgjøres at være en følge av krig og av statsmagters forføininger i den anledning, og som ikke indgaar under kaskoforsikring tegnet »fri for krigsmolest« i henhold til Norsk Sjøforsikringsplan av 1907.

Under enhver omstændighet dækkes al skade, som skyldes mine eller torpedo.

b) Tap, som voldes ved, at et fartøi for en tid unddrages rederens disposition ved opbringelse, beslaglæggelse eller lignende direkte indgripen fra krigførende magts side. Saadant tap erstattes med de ved unddragelsen forvoldte direkte og bevislige omkostninger samt desuten med en avsavnsgodtgjørelse av 6 pct. p. a. av den forsikrede værdi for den tid, hvormed avsavnstiden overskrider 30 dage.

§ 9. Erstatningskrav i henhold til denne lov kan ikke gjøres gjældende for skade eller tap, som opstaar under reise, som ikke paa forhaand er anmeldt og godkjendt av styret eller den, som styret dertil bemyndiger.

Hvor saadan godkjendelse ikke paa forhaand har kunnet indhentes, har dog styret adgang til at godkjende allerede paabegyndt reise, saafremt den bestyrende reder indberetter reisen, saasnart som han er istand dertil.

Styret kan gi tilladelse til flere reiser i rækkefølge, f. eks. hvor det gjælder en bestemt fart.

Styret kan utstede forholdsordrer saavel almindelige som for særskilte reiser.

§ 10. Det overskud eller underskud, som det endelige opgjør efter krigsforsikringens ophør utviser, blir at utligne paa de forsikrede fartøier i forhold til de erlagte præmier.

Utlignet underskud tillægges bankrente, til betaling sker, og betalingen fordeles over et eller flere aar efter Kongens bestemmelse.

---

[1]) Se dog § 9.

16 juli. Paa underskuddet faar reglerne i § 5 tilsvarende anvendelse.

§ 11. Bestemmelserne i Norsk Sjøforsikringsplan av 1907 kommer til anvendelse paa forsikringen, forsaavidt de dertil er egnet og ikke andet fremgaar av denne lov eller styrets bestemmelser efter § 9.

§ 12. Kommer Norge i krig, ophører forsikringen den dag, krigstilstand indtræder.

Fartøi, som paa det tidspunkt er i sjøen, skal dog være forsikret indtil dets ankomst til ikke fiendtlig havn, saafremt skipperen, naar han blir vidende om krigen, snarest mulig søker ind til nærmeste saadan havn. Ogsaa fartøi i fiendtlig havn kommer ind under denne bestemmelse, forsaavidt fartøiet avgaar til nærmeste ikke fiendtlig havn inden 24 timer efter krigstilstand indtræder eller inden anden frist, som fastsættes for norske fartøiers fri avgang fra fiendtlig havn.

§ 13. Fartøi, som den dag, loven træder i kraft, er paa reise eller befinder sig i krigførende magts havn, er ikke forsikret, forinden reisen eller havnen er godkjendt av styret, jfr. § 9.

§ 14. Denne lov gjælder, indtil Kongen helt eller delvis ophæver den.

Regler for forsikringens avvikling og de nødvendige overgangsbestemmelser fastsættes av Kongen.

II.

Denne lov træder i kraft straks. Fra samme tidspunkt ophæves lov av 21 august 1914 om forsikring av norske fartøier mot krigsfare.

16 juli. **Kongelig resolution***), hvorved bestemmes:

I. I henhold til lov nr. 1 av 24 juni 1915 om forandringer i og tillæg til lov av 4 mai 1901 om anmeldelse av reisende og fremmede — avsnit I § 2, første led — meddeles stadfæstelse paa et fremlagt utkast til skema til fortegnelse over reisende i natteherberge istedenfor det ved kongelig resolution av 15 juni 1901 anordnede skema.

II. I henhold til samme lovs avsnit I § 3 bemyndiges Justisdepartementet til at gi nærmere regler om, hvorledes opholdsboken skal være indrettet.

III. I henhold til samme lovs avsnit II bemyndiges Justisdepartementet til at gi nærmere regler for anvendelsen av de i avsnittet fastsatte bestemmelser om polititilladelse, hvis nogen, som ikke er norsk statsborger, vil søke er-

*) Bekjendtgj. 17 juli i Lovtid. 1ste avd. nr. 31.

hverv under reise fra sted til sted ved haandverk eller anden haandtering. 16 juli.

IV. Justisdepartementet bemyndiges til i krigstid, eller naar den væbnede magt for nogen del er sat paa krigsfot, at fatte beslutning om utvisning av den, som ikke er norsk statsborger, naar det av hensyn til rikets sikkerhet eller forøvrig i statens interesse findes paakrævet.

Det i post I omhandlede skema hitsættes:

Skema for fortegnelse over reisende i natteherberge.

(Lov av 4 mai 1901 § 2, jfr. lov nr. 1 av 24 juni 1915).

No.	Dagen for ankomsten	For- og efternavn	Stilling eller beskjæftigelse	Statsborgerforhold	Hjemsted	Sidste opholdssted	Dagen for avreisen (utfyldes ved avreisen)	Bestemmelsessted (utfyldes ved avreisen)	Anmerkning

Kongelig resolution*), hvorved i henhold til lov nr. 1 av 24 juni 1915 om forandringer i og tillæg til lov av 4 mai 1901 om anmeldelse av reisende og fremmede — I § 2, andet led — bestemmes som gjældende indtil videre, saalænge det maa ansees paakrævet av hensyn til den nuværende europæiske situation: 16 juli.

1. at enhver, som gjør sig en næringsvei av at motta reisende i natteherberge (jfr. lov av 4 mai 1901 § 1), skal avgi til stedets politimester (foged) eller lensmand skriftlige opgaver med oplysninger om de ankomne reisende efter et av Justisdepartementet fastsat skema;
2. at andre, som mottar i natteherberge nogen, som ikke er norsk statsborger, skal melde dette skriftlig til stedets politi med angivelse av tilsvarende oplysninger efter Justisdepartementets nærmere bestemmelse;
3. at Justisdepertementet bemyndiges til at gi nærmere forskrifter til gjennemførelse av foranstaaende bestemmelser.

Kongelig resolution**), hvorved der i henhold til lov nr. 4 av 25 juli 1913 om offentlig forevisning av kinematograf- 16 juli.

*) Bekjendtgj. 17 juli i Lovtid. 1ste avd. nr. 31.

**) Bekjendtgj. 17 juli i Lovtid. 1ste avd. nr. 31, hvor kinematografvedtægtene er indtat.

16 juli. billeder meddeles stadfæstelse paa den av herredsstyret for Aardals herred, Nordre Bergenhus amt, den 28 mai 1915 vedtagne beslutning om kinematografvedtægter, som, forsaavidt kinematografer angaar, skal træde istedenfor de ved kongelig resolution av 14 juli 1911 stadfæstede politivedtægter.

16 juli. **Kongelig resolution***), hvorved der i henhold til lov av 6 juni 1891 om politivedtægter for rikets herreder og lov av 22 mai 1875 om offentlige forestillinger m. v. meddeles stadfæstelse paa den av herredsstyret for Tingvolds herred, Romsdals amt, den 17 mars og 28 mai 1915 vedtagne beslutning til politivedtægter for herredet.

16 juli. **Kongelig resolution****), hvorved den av Lunner herredsstyre i møter den 17 mai og 16 juni d. a. fastsatte vedtægt angaaende lukning av utsalgssteder i Lunner herred, Kristians amt, stadfæstes i henhold til lov av 25 juli 1913 som gjældende indtil videre, — dog med en enkelt forandring.

16 juli. **Kongelig resolution****), hvorved den av Søndre Vaagsø herredsstyre i møte den 25 mai d. a. fastsatte vedtægt angaaende lukning av utsalgssteder i Søndre Vaagsø herred, Nordre Bergenhus amt, stadfæstes i henhold til lov av 25 juli 1913 som gjældende indtil videre, — dog med et par forandringer.

Vedtægten træder i kraft 15 august 1915.

16 juli. **Kongelig resolution*****), hvorved i medhold av lov angaaende jagt og fangst av 20 mai 1899 § 44 bestemmes, at elg for et tidsrum av 5 aar, regnet fra 1 januar 1915, skal være fredet det hele aar inden Mo, Hemnes, Beiarn og Saltdalens herreder i Nordlands amt.

16 juli. **Kongelig resolution*****), hvorved i medhold av lov angaaende jagt og fangst av 20 mai 1899 § 44 meddeles tilladelse til, at rypejagten i Lofoten og Vesteraalen sorenskriverier indtil videre, dog ikke længer end til utgangen av aaret 1919, tar sin begyndelse fra 20 august.

16 juli. **Kongelig resolution*****), hvorved i medhold av lov om bruk av motorvogner av 21 juni 1912 § 13 fastsættes, at de ved kongelig resolution av 18 mars 1913 utfærdigede tillægsbestemmelser til nævnte lov

*) Bekjendtgj. 17 juli i Lovtid. 1ste avd. nr. 31, hvor politivedtægtene er indtat.

**) Bekjendtgj. 17 juli i Lovtid. 1ste avd. nr. 31, hvor den stadfæstede vedtægt er indtat.

***) Bekjendtgj. 17 juli i Lovtid. 1ste avd. nr. 31.

suppleres med en del bestemmelser i avsnit C ved- 16 juli.
kommende lovens kapitel III, nemlig saaledes at

1. C, litera *a*, tredje led, gives følgende tillæg:
»6. Oplysninger om ansøkerens vernepligtsforhold samt, hvis han staar i de militære ruller, oplysning om matrikelnummer og hvilken avdeling (regiment) han tilhører. Vernepligtsbok vedlægges, forsaavidt ansøkeren har faat saadan«.
2. C, litera *e*, gives saadant tillæg efter punkt 3:
»I vernepligtsboken noterer politiet, at vedkommende har faat førercertifikat, hvorhos tilføies datoen for certifikatets utstedelse samt oplysning om, for hvilken klasse av motorkjøretøier certifikatet er utstedt«.
3. Under C, litera *g*, optages følgende tillægsbestemmelse:
»Forsaavidt føreren er indført i de militære ruller, sendes fornøden meddelelse til veidirektøren, som atter underretter vedkommende militære avdeling (regiment)«.
4. Under C optages som litera *i* følgende bestemmelse:
»i) Enhver person, der har førercertifikat, skal holde veidirektøren underrettet om forandringer i adresse«.

Foranstaaende bestemmelser træder i kraft straks.

Kongelig resolution*), hvorved det paalægges den for- 16 juli.
rettende toldkasserer i Mosjøen at opkræve den av stedets kommunestyre besluttede avgift efter lov om havne- og ringevæsenenet m. v. av 10 juli 1894 § 29.

Kongelig resolution, hvorved bestemmes: 16 juli.

I. Fra 1 oktober 1915 blir det residerende kapellani i Vestre Totens prestegjeld under Totens provsti i Hamar stift at nedlægge.
II. Fra samme tid skal Kolbu og Eina sogn av nævnte prestegjeld overgaa til eget prestegjeld under navn av Kolbu prestegjeld med Kolbu sogn som hovedsogn og betjenes av en sogneprest, som tillægges:
a) De prestelige indtægter av Kolbu og Eina sogn, som hittil har tilligget sognepresten og den residerende kapellan i det udelte Vestre Totens prestegjeld, bl. a. saaledes, at vedkommende efter den geistlige lønningslovs § 14 regulerte kommunale erstatninger for avløst kapellanoffer og høstdagspenger slaaes sammen til ett beløp for hvert sogn og saaledes, at indtægten av kirkelige handlinger i Kolbu sogn blir at beregne efter en maalestok paa 23 øre.

*) Bekjendtgj. 17 juli i Lovtid. 1ste avd. nr. 31.

16 juli.

b. Kr. 1492,15 av den sogneprestembedet i det udelte Vestre Totens prestegjeld tilliggende embedskapital samt den samme embede tilliggende erstatning av jordavgiftsfondet for indløst jordavgift, kr. 129,16 aarlig, og den uindløste jordavgift av eiendomme utenfor prestegjeldet.

c. De av Kolbu og Eina sogn bevilgede kommunale lønsbidrag paa tilsammen kr. 485,00 pr. aar.

d. Den av de samme sogn bevilgede skyssgodtgjørelse for reiser til gudstjenester og konfirmantforberedelse i Eina sogn paa tilsammen kr. 75,00 pr. aar.

e. Bruken av den nuværende kapellangaard i Kolbu sogn med de samme rettigheter og forpligtelser, hvormed den har været brukt av den residerende kapellan i det udelte Vestre Totens prestegjeld.

III. Det gjenværende Vestre Totens prestegjeld skal fra samme tid betjenes av en sogneprest, som — foruten bruken av prestegaarden — tillægges:

a) Samtlige de inden Vestre Toten sogn faldende prestelige indtægter, som hittil har tilligget sognepresten og den residerende kapellan i prestegjeldet, bl. a. saaledes, at vedkommende efter den geistlige lønningslovs § 14 regulerte kommunale erstatninger av sognet for avløst kapellanoffer og avløste høstdagspenger slaaes sammen til ett beløp.

b. Resten av den sogneprestembedet i det udelte Vestre Toten tilliggende embedskapitel samt erstatningen av prestegaardsfondet paa kr. 346,00 aarlig.

IV. — — — — — — — — — — — — — — — —

V. — — — — — — — — — — — — — — — —

VI. — — — — — — — — — — — — — — — —

VII. — — — — — — — — — — — — — — — —

16 juli. **Kongelig resolution**, hvorved bl. a. bestemmes, at der fra 1 august 1915 oprettes et midlertidig politifuldmægtigembede ved Fredrikshalds politimesterembede med en aarlig gage av kr. 2400,00 — hvorav Fredrikshalds kommune betaler kr. 400,00 — samt 2 alderstillæg av statskassen à kr. 200,00 efter 3 og 6 aars tjeneste, mot at den nuværende politiassistentbestilling ved embedet inddrages fra samme tid.

16 juli. **Kongelig resolution**, hvorved bestemmes:

1. At der meddeles approbation paa de i generalforsamling 5 juni 1915 vedtagne statutter for »Toten—Vardalske Husdyrforsikringsforening« i Kristians amt, dog med det forbehold, at senere besluttede forandringer i

statuttene for at bli gyldige likeledes undergives appro- 16 juli.
bation.

2. At kongelig resolution av 16 juli 1907, punkt 1, hvorved meddeltes approbation paa statutter for samme forening, ophæves.

Kongelig resolution, hvorved der meddeles approbation 16 juli.
paa de i generalforsamlinger den 15 juni 1914 og 25 mai 1915 vedtagne forandringer i § 5 og § 27, 1 punktum, i den ved Kronprinsregentens resolution av 2 mai 1905 approberte plan for Elverums Brandforsikringsindretning for Bygninger, dog saaledes at maksimumsbeløpet for forsikring av flere bygninger paa en risiko i planens § 5 fastsættes til 100 000 kroner.

Skrivelse*) fra Utenriksdepartementet, hvorved i henhold 17 juli.
til lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at det senest den 19 april d a. utfærdigede forbud mot utførsel fra riket av kobber og legeringer derav med uædle metaller, i arbeide, utvides til at omfatte duk.

Denne bestemmelse træder i kraft den 23 ds.

Stortingsbeslutning[1]) om forøkelse av det ældre 20 juli.
havfiskefond.

Stortingsbeslutning[2]) om valg av sted for 4-aarige 22 juli.
landsgymnasier.

Nye bruksregler**) for Ramsaas statsalmenning, Værdalen, 22 juli.
approbert av Landbruksdepartementet 22 juli 1915.

Opholdsbok***). I henhold til post II i kongelig resolution 22 juli.
av 16 juli 1915, jfr. Justisdepartementets rundskrivelse av 22 juli 1915 og lov nr. 1 av 24 juni 1915, avsnit 1 § 3, har Justisdepartementet under 22 juli 1915 fastsat følgende opholdsbok:

*) Bekjendtgj. 26 juli i Lovtid. 1ste avd. nr. 32.
**) Bekjendtgj. 26 juli i Lovtid. 1ste avd. nr. 32, hvor bruksreglerne er indtat.
***) Indtat 31 juli i Lovtid. 1ste avd. nr. 33.
[1]) Se St.prp. nr. 115. Tillæg til indst. S. XVII. St.tid. s. 2034—2036.
Beslutningen er saalydende:
Stortinget samtykker i, at der av statskassens kontante beholdning avgives indtil kr. 500 000,00 til forøkelse av det ældre havfiskefond.
[2]) Se St.prp. nr. 59. Indst. S. XXXXI. St.tid. s. 2048—2138.
Der besluttedes bl. a. anlæg for statens regning av et fireaarig gymnasium for landsungdom paa Voss.

22 juli. Norges vaaben.

Opholdsbok

for

Fuldt navn: .....

.....

Stilling: .....

født i .....

den ..... aar .....

vedkommende ophold i

Norge.

Utdrag av lov om anmeldelse av reisende og fremmede av 4 mai 1901, jfr. lov nr. 1 av 24 juni 1915.

— — — — —

.....

i

.....

Gjør vitterlig, at .....

.....

som ikke er norsk statsborger, har anmeldt for mig, at ..... *)
vil ta fast ophold her i landet **)
vil søke erhverv her i landet som .....
har været her i landet siden ..... uten at ville ta fast ophold eller søke erhverv her.

Da ..... *) efter den av mig anstillede undersøkelse ved fyldestgjørende legitimationspapirer har godtgjort sin identitet og er i besiddelse av tilstrækkelige midler til livsophold **)
antages at ha utsigt til at skaffe sig lovlig erhverv her i landet,

saa meddeles ..... *) herved i henhold til lov om anmeldelse av reisende og fremmede av 4 mai 1901 § 3, jfr. lov nr. 1 av

*) Utfyldes efter omstændighetene med »han« eller »hun«.
**) Det, som ikke passer, overstrykes.

24 juni 1915, nærværende opholdsbok indeholdende 16 — seksten — paginerte sider. 22 juli.

.....

(Sted og datum).

.....

(Underskrift).

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Rundskrivelse*) fra Justisdepartementet til amtmændene. 22 juli.

— — — — — —

I henhold til kongelig resolution av 16 juli 1915 post III fastsættes som nærmere regler for anvendelsen av de i II avsnit i lov nr. 1 av 24 juni 1915 om forandringer i og tillæg til lov av 4 mai 1901 om anmeldelse av reisende og fremmede indeholdte bestemmelser om politilladelse, hvis nogen, som ikke er norsk statsborger, vil søke erhverv under reise fra sted til sted ved haandverk eller anden haandtering:

1. Tilladelsen blir at meddele skriftlig i opholdsboken, som skal indeholde vedkommendes signalement og paa forlanlangende forevises for enhver polititjenestemand.
2. Agtes virksomheten drevet med bistand av hustru eller barn, som omfattes av anmeldelse efter fremmedlovens § 3, jfr. § 4, blir dette uttrykkelig at anføre i tilladelsen med opregning av de personer, tilladelsen saaledes omfatter.
3. Hvis nogen meddeles opholdsbok, men samtidig negtes tilladelse til at drive erhverv, som omhandlet i lovens II avsnit, blir en uttrykkelig bemerkning herom at indta i opholdsboken.

— — — — — —

Ved lov nr. 1 av 24 juni 1915 er i fremmedlovens § 2, 2det og 3dje led, indtat bestemmelser svarende til den ved provisorisk anordning av 20 november 1914 indførte særskilte kontrol med reisende og fremmede. Det er ved kongelig resolution av 16 juli 1915 bestemt, at denne kontrol fremdeles skal føres, og Justisdepartementet er bemyndiget til at gi nærmere forskrifter til gjennemførelse derav.

I henhold hertil bestemmer departementet, at denne kontrol fremdeles skal føres paa den i rundskrivelse av 20 januar 1915 foreskrevne maate. I henhold til slutningsbestemmelsen i lovens § 2 bestemmes, at de, som i byene gjør sig en næringsvei av at motta reisende i natteherberge, skal avgi opgaverne over de i de sidste 24 timer ankomne reisende til politiet hver dag inden kl. 10 formiddag.

Saafremt ingen reisende er ankommet, skal dette anmeldes.

— — — — — —

*) Bekjendtgj. 26 juli i Lovtid. 1ste avd. nr. 32.

22 juli. **Rundskrivelse** fra Justisdepartementet til amtmændene.

Ved lov nr. 1 av 24 juni 1915 om forandringer i og tillæg til lov av 4 mai 1901 om anmeldelse av reisende og fremmede er der git forskjellige nye forskrifter særlig om kontrollen med reisende og fremmede, om meldepligt for personer, som kommer hertil fra utlandet, og om utvisning av utlændinger. Loven træder i kraft 24 juli førstkommende.

Idet departementet herved i sin almindelighet henleder opmerksomheten paa lovens bestemmelser, meddeles i anledning av dens gjennemførelse følgende til underretning for amtmanden og videre kundgjørelse for de inden hans embedsdistrikt ansatte politimestre (fogder) og lensmænd:

1. For den i § 2, første led, paabudte fortegnelse over personer, som mottages i natteherberge, er der ved kongelig resolution av 16 juli dette aar anordnet følgende skema:

Nr.	Dagen for ankomsten	For- og efternavn	Stilling eller beskjæftigelse	Statsborgerforhold	Hjem. sted	Sidste opholdssted	Dagen for avreisen (utfyldes ved avreisen)	Bestemmelsessted (utfyldes ved avreisen)	Anmerkning

2. Lovens regler om meldepligt indeholdes i § 3, første og andet led. Fritat for meldepligt var tidligere norske statsborgere samt personer med norsk indfødsret, naar de vilde ta saadant fast ophold her i landet, som vidnet om den hensigt at forbli her for bestandig. Dette er nu forandret.

Statsborgerret og betingelsesvis indfødsret medfører, at vedkommende er undtat fra utvisning, men fritar ikke for pligten til anmeldelse og legitimation ved ankomst til riket.

Enhver, som kommer hit fra utlandet, og som ikke er hjemmehørende her, har under visse betingelser pligt til at melde sig for politiet enten i umiddelbar forbindelse med sin ankomst eller senere. Forpligtet til melding ved ankomsten er enhver, som vil ta fast ophold eller søke erhverv her. Dog kan han utsætte med meldingen indtil 8 dage, naar han før eller umiddelbart efter sin ankomst til landet er sikret fast arbeide. Forpligtet til at melde sig senere er den, som efter sin ankomst fatter beslutning om at ta fast ophold eller søke erhverv, og i ethvert fald den, som har været her i landet i 4 maaneder, selv om han ikke vil ta fast ophold eller søke erhverv her. Efter 4 maaneders ophold har saaledes ogsaa al-

mindelige fornøielses- og rekreationsreisende pligt til at melde sig, derimot ikke naar opholdet er av kortere varighet. 22 juli.

Forskjellig fra hvad der tidligere gjaldt, forlanges det nu, at enhver meldepligtig kan godtgjøre sin identitet.

Politiet kan indrømme den, som ikke har tilstrækkelige legitimationspapirer, en frist til at skaffe saadanne.

Behørig utfærdiget pas fra dertil kompetent myndighet i utlandet vil være den mest betryggende legitimation. Et pas har som regel tidsbegrænset gyldighet og bør ikke være forældet.

Paa den anden side kan man i henhold til pasloven av 21 mars 1860 § 1 ikke ubetinget forlange, at den meldepligtige foreviser pas. Det dokument, hvormed han vil godtgjøre sin identitet, maa imidlertid regelmæssig være utfærdiget av en dertil kompetent myndighet i det øiemed at tjene som legitimation og bør i det mindste angi hans fulde navn, naar og hvor han er født og hans sidste hjemsted. Det er ønskelig, at dokumentet indeholder hans signalement, men dette behøves ikke regelmæssig at forlanges. Videre maa dokumentet være datert og underskrevet, og utstedelsen ikke ligge for langt tilbake i tiden. Private breve og lignende antages ikke i og for sig at fyldestgjøre lovens krav, heller ikke en daabs- eller konfirmationsattest. Derimot vil en skriftlig erklæring om vedkommendes identitet fra to i Norge bosittende personer, hvis troværdighet er offentlig bekræftet eller kan attesteres av vedkommende politimyndighet selv, i almindelighet maatte ansees som tilstrækkelig legitimation. Eksempelvis kan ogsaa nævnes, at de i Sverige foreskrevne »prestbetyg« eller »utflyttningsbetyg« i almindelighet maa ansees tilfredsstillende, naar intet tyder paa misbruk. Paa den anden side bør svenske indvandrere i almindelighet ikke tilstedes adgang til riket uten i det mindste at forevise eller tilveiebringe et saadant »betyg«.

De fremlagte legitimationspapirer bør altid av vedkommende politimyndighet avstemples for at hindre misbruk ved gjentagen benyttelse.

Hvor den meldepligtige indrømmes frist til at skaffe legitimationspapirer, bør han paalægges at holde vedkommende politimyndighet underrettet om sin adresse under fristen.

At der fremlægges fyldestgjørende legitimationer er en betingelse for at faa opholdsbok, og mangel av saadanne er tilstrækkelig utvisningsgrund (§ 6 a).

Politimesteren eller lensmanden skal gjennemgaa papirene og undersøke, om der er grund til at utvise vedkommende, og om han tidligere har været utvist. At undersøke, om vedkommende er i besiddelse av tilstrækkelige midler til livsophold eller har utsigt til at skaffe sig lovlig erhverv, er alene nød-

22 juli. vendig overfor personer, som ikke paa grund av statsborgerret eller (betingelsesvis) indfødsret er undtat fra utvisning.

Hvis undersøkelsen ikke leder til beslutning om utvisning (§ 7) eller forfølgning efter straffelovens § 342, skal politimesteren eller lensmanden gi vedkommende en opholdsbok. Norske statsborgere er fritat for at erhverve opholdsbok.

De, som har norsk indfødsret efter grundlovens § 92 a, b eller d og vil ta saadant fast ophold her i landet, som vidner om den hensigt at forbli her for bestandig, er efter statsborgerloven av 21 april 1888 § 7, jfr. § 17, berettiget til at ta fast bolig her i landet og blir derved efter samme lovs § 2 b uten videre norske statsborgere. Men saalænge de ikke er blit det, skal ogsaa de ha opholdsbok.

Utenlandske handelsreisende omfattes av den almindelige meldepligt, men handelspas, som løses i henhold til lovgivningen om skat paa utenlandske handelsreisende, træder istedenfor opholdsbok, naar politiet paa passets første side attesterer, at vedkommende handelsreisendes ankomst til riket er lovlig anmeldt og indført i politiets protokol over meldepligtige, jfr. kongelig resolution av 26 oktober 1901.

Til fordeling blandt de inden amtmandens embedsdistrikt ansatte politimestre (fogder) og lensmænd vil endel opholdsbøker efter nyt skema, istandbragt av departementet i henhold til kongelig resolution av 16 juli dette aar post II, bli sendt amtmanden i nær fremtid, saasnart bøkerne er færdigtrykt. Det er departementets forutsætning, at politimestrene (fogderne) i landdistrikterne beholder et større antal av disse bøker, saaledes at lensmændene efterhaanden kan faa sine beholdninger supplert hos dem.

Om protokollation av de oplysninger, som erhverves fra eller om den meldepligtige, gjælder de gamle bestemmelser uforandret. Disse oplysninger blir at føre i en særskilt paginert, med alfabetisk navneregister forsynt protokol, indrettet efter det av Justisdepartementet i rundskrivelse av 21 juni 1901, post 3, fastsatte skema.

Med hensyn til protokollens anordning vil der forøvrig intet være at erindre mot, at de i rubrik 7 omhandlede forklaringer eller oplysninger til besparelse av plads optages i en egen protokol eller i den almindelige politijournal, naar der kun indtages en nøiagtig henvisning hertil paa vedkommende sted i rubrikken.

3. Som tidligere gir lovens § 6 politiet myndighet til under visse betingelser at utvise personer, som ikke er norske statsborgere.

Som ny utvisningsgrund opstilles, at vedkommende ikke har legitimert sig overensstemmende med § 3. Videre opstiller

loven som utvisningsgrund, at nogen hengir sig til ørkesløshet 22 juli.
eller omkringdriven under saadanne omstændigheter, at der er grund til at anta, at han helt eller delvis skaffer sig midlene til sin livsførsel ved andres erhvervsmæssige utugt. Utenlandske soutenører kan saaledes utvises, selv om deres forhold ikke rammes av straffeloven (jfr. § 206). Egen utugt som erhverv er derimot ikke utvisningsgrund, medmindre virksomheten drives paa strafbar maate (jfr. straffelovens § 378).

Ved tilføielsen av ordene »under sit ophold her i landet« i litera b har loven tydeligere fremhævet forskjellen mellem dette og litra a (»ved sin anmeldelse«). Det fremgaar herav, at den, som har meldt og legitimert sig overensstemmende med § 3, ikke senere kan utvises alene av den grund, at han kommer i trang. Forøvrig er § 6 a og b av samme indhold som før.

Helt nyt er litra c, som gir adgang til utvisning paa grund av tidligere straffedom i utlandet. Betingelsen er, at vedkommende har været idømt en frihetsstraf av 6 maaneder eller derover, uten at der sondres mellem de forskjellige arter av frihetsstraf. Videre maa dommen ikke ligge mer end 5 aar tilbake i tiden, og der gjøres undtagelse for politiske forbrydelser (se navnlig straffelovens kapitler 8, 9 og 10).

Hvad forøvrig adgangen til utvisning angaar, henledes opmerksomheten paa uttrykket »lovlig erhverv« i § 6 litra a og b. Ikke faa utlændinger kommer hit til landet for at sælge forskjellige gjenstande, som de fører med sig fra sted til sted. Denne omførselshandel er i almindelighet ulovlig efter lov om handelsnæring av 16 juli 1907, kap. 7, jfr. § 2, sidste led, idet adgangen til omførselshandel efter disse bestemmelser er sterkt begrænset og med visse undtagelser forbeholdt dem, som har opholdt sig i landet uavbrutt i mindst 1 aar og fremdeles er bosat her. Den er ogsaa som regel gjort avhængig av skriftlig tilladelse av politiet efter lovens § 21. Særegne regler om omførselshandel i det nordlige Norge findes i lovens §§ 22, 29 og 30. Hvis en omreisende utlænding antages at drive handel, som efter disse eller andre bestemmelser er ulovlig, vil han av politiet kunne utvises.

Forat politiet skal kunne føre kontrol med og i tilfælde utvise utlændinger, som under reise eller vandring fra sted til sted søker erhverv ved haandverk eller lignende haandtering (skjærslipning, sagfiling, kjeleflikning, fortinning o. l.), har fremmedloven (lov nr. 1 av 24 juni 1915, post II) nu faat bestemmelse om, at tilladelse av politiet er nødvendig for enhver, som ikke er norsk statsborger, og som vil søke erhverv under reise eller vandring fra sted til sted ved haandverk eller anden haandtering.

22 juli. Den omhandlede tilladelse er nødvendig uten hensyn til indfødsret eller tidligere ophold her i landet. Personer, som opholder sig i riket ved lovens ikrafttræden, har en frist av 3 maaneder til at søke tilladelse. Tilladelsen gives av vedkommende politimester (foged) eller lensmand for et begrænset tidsrum, som ikke maa overstige et aar, men hjemler adgang til at utøve virksomheten ogsaa utenfor vedkommende tjenestemands eget distrikt. Den kan imidlertid naarsomhelst tilbakekaldes av den myndighet, som har git den, og naar dette er en lensmand tillike av vedkommende politimester. Derhos kan enhver politimester — og hvis tilladelsen er git av en lensmand — enhver anden lensmand ved en paategning sætte den ut av kraft indenfor sit distrikt.

Tilladelsen maa ikke gives til sigøinere eller tatere. Den bør heller ikke gives til andre, naar omstændighetene taler mot at gi vedkommende adgang til at opholde sig i landet.

Det fremgaar i det hele av lovens forarbeider, at bestemmelsens hensigt netop er at aapne politiet adgang til at utvise utenlandske tatere og andre omstreifere allerede ved ankomsten til riket, idet politiet da straks negter tilladelsen, jfr. post 3 ovenfor. De enkelte politimyndigheter bør ved indbyrdes samarbeide søke at hindre, at nogen, som er negtet tilladelse til erhverv under omvandring, faar anledning til at drive omkring i riket.

I henhold til kongelig resolution av 16 juli d. a. post III fastsættes som nærmere regler for anvendelsen av bestemmelserne i lovens II avsnit:

1. Tilladelsen blir at meddele skriftlig, i opholdsboken, som skal indeholde vedkommendes signalement og paa forlangende forevises for enhver polititjenestemand.

2. Agtes virksomheten drevet med bistand av hustru eller barn, som omfattes av anmeldelse efter fremmedlovens § 3, jfr. § 4, blir dette uttrykkelig at anføre i tilladelsen med opregning av de personer, tilladelsen saaledes omfatter.

3. Hvis nogen meddeles opholdsbok, men samtidig negtes tilladelse til at drive erhverv som omhandlet i lovens II avsnit, blir en uttrykkelig bemerkning herom at indta i opholdsboken.

Videre henledes opmerksomheten paa, at der i henhold til lov av 22 mai 1875 om dramatiske og andre forestillinger m. v. utkræves tilladelse av politiet til at avholde de i lovens § 4 omhandlede offentlige forestillinger eller forevisninger. Regelen antages at omfatte ogsaa lirekassespil og andre musikpræstationer, som ikke kan regnes for konserter, forevisning av enkelte dyr o. s v. Politiets avgjørelse med hensyn til disse tilladelser gjælder kun vedkommende distrikt. Imidlertid bør, saafremt vedkommende har opholdsbok, negtelse av tilladelse anføres i denne til veiledning for andre politimyndigheter.

Det er tanken, at den utvisningsmyndighet, loven hjemler

politiet, alene skal benyttes til fremme av dens hensigt: at fjerne fra landet indvandrede personer, som enten allerede er eller med rimelighet kan befrygtes at ville bli til skade for samfundet. Adgangen til at utvise den, som har undlatt at gjøre anmeldelse overensstemmende med § 3, bør derfor regelmæssig kun benyttes, naar vedkommende ikke har tilstrækkelige midler til livsophold eller utsigt til lovlig erhverv, eller der forøvrig foreligger positive grunde til at fjerne ham fra landet. I saa henseende bemerkes, at de nye lovbestemmelser med den utvidede adgang til utvisning ikke alene tilsigter at holde ute personer, som paa grund av personlige egenskaper ikke kan ansees som en ønskelig befolkningstilvekst, men ogsaa at vanskeliggjøre opholdet for personer, som maa antages at være kommet hertil for at drive en for landet skadelig virksomhet, f. eks. som spion for fremmed magt. 22 juli.

Blandt hensyn, som maa tillægges vegt ved avgjørelsen av utvisningsspørsmaalet, kan nævnes langvarigheten av opholdet her og de forhold, som knytter ham til landet. Saaledes bør den, som er indgiftet og har barn her i landet, alene utvises, naar overveiende offentlige hensyn taler for et saadant skridt, eller dette tilsiges av familiens tarv. Der bør heller ikke bli spørsmaal om utvisning paa grund av tidligere straffedomme i utlandet, naar handlingen her i landet er straffri eller gjenstand kun for en ringe straf.

Forsaavidt der i loven er gjort forbehold om, at utvisningen ikke maa stride mot overenskomst med fremmed stat, henvises til konventionen med Rusland (derunder Finland) av 27 december 1860.

Det forutsættes i det hele, at utvisningsbestemmelserne av de enkelte tjenestemænd haandhæves med konduite, uten at departementet for tiden har fundet grund til at gi nærmere regler for anvendelsen av fremmedlovens § 6.

4. Enhver beslutning om utvisning blir at indføre i politijournalen og bør indeholde fuldstændig angivelse av grunden til utvisningen. Ved utgangen av hvert halvaar har politiet til vedkommende overøvrighet at indsende opgave over de i den forløpne tid fattede beslutninger om utvisning med henvisning til de steder i Polititidenden, hvor beslutningene er bebekjendtgjort, samt ledsaget av utskrift av de optagne journalforklaringer (jfr. lovens § 7). Disse opgaver blir av overøvrigheten at indsende til departementet inden utgangen av hvert aars januar og juli maaned, i tilfælde ledsaget av utskrift av de av overøvrigheten selv trufne avgjørelser om utvisning.

5. Ved kongelig resolution av 15 juni 1901 er departementet bemyndiget til at gi de fornødne regler om iverksættelse av utvisningsbeslutninger. I henhold hertil har departementet bestemt følgende:

22 juli. I. Utvisningen, der iverksættes av politiet, skal ske snarest mulig, efterat den er besluttet med endelig virkning. Dog kan politiet, hvor særlige omstændigheter foreligger, paa betryggende betingelser tilstaa vedkommende en kort utsættelse med at forlate landet.

II. Er den, der skal utvises, i besiddelse av norsk opholdsbok, overstryker politiet bokens første side (titelbladet) og gir det en paategning om kassationen og om utvisningen, hvorefter boken tilbakeleveres vedkommende. Om utvisningen gjøres uopholdelig indberetning til Polititidendes redaktion og i tilfælde til den myndighet, som har utfærdiget opholdsboken. Den sidste myndighet gjør fornøden bemerkning om utvisningen i protokollen over ankomne meldepligtige personer.

III. Selve utvisningen skal iverksættes paa den for øiemedet lempeligste maate. Naar politiet ikke efter omstændighetene finder det hensigtsløst eller betænkelig, bør det opfordre den person, som er besluttet utvist, til frivillig at forlate landet for at undgaa tvangsforanstaltninger. Den reisemaate, som den utviste skal anvende, beror i saa fald paa politiets godkjendelse, hvorhos politiet har at føre indseende med, at han virkelig avreiser og ikke avbryter reisen, før han er utenfor landet.

IV. Findes det nødvendig at anvende tvang for at iverksætte en utvisning, blir vedkommende paa dampbaat eller jernbane eller ved anden hensigtsmæssig befordring at føre ut av riket. I fornødent fald bør han ledsages av særskilt vakt efter reglerne for fangetransporter.

V. Den, der føres ut av riket som omhandlet i IV, bør i almindelighet sendes tilbake til sit hjemland. Kan hjemlandet ikke oplyses, kan han sendes til det land, hvor han sidst har hat sit ophold; det samme gjælder, naar han har hat stadig ophold i dette gjennem længere tid.

6. Angaaende utgiftene ved utvisninger henvises til Justisdepartementets rundskrivelse av 5 juni 1914 I nr. 2 samt post 5 og Revisionsdepartementets rundskrivelse av 17 juni samme aar.

23 juli. **Lov***)[1]) om smaabruk- og boliglaan m. v.

Kapitel 1.

Den Norske Stats Smaabruk- og Boligbank.

§ 1. Den Norske Stats Smaabruk- og Boligbank har til formaal at gi laan:

---

*) Bekjendtgj. 26 juli i Lovtid. 1ste avd. nr. 32.

[1]) St.besl. 8 juli. Se Ot.prp. nr. 10 for 1914. Indst. O. VII med tillæg. Dok. nr. 29 med tillæg. St.tid., forh. i Ot. s. 510—602, 605—798, 1386—1390; i Lt. s. 187—368, 434.

23 juli.

I.

mot kommunegaranti[1])

a. til oprettelse, erhvervelse eller bebyggelse av smaa gaardsbruk (smaabruk) eller til betaling av gjæld paa slike bruk (kapitel 2),

b. til opførelse, fuldførelse eller erhvervelse av boliger eller til betaling av gjæld paa saadanne (kapitel 4 og 5).

II.

uten kommunegaranti

til personer, som bor eller har sit erhverv i en by, til opførelse, fuldførelse eller erhvervelse av egne boliger i et herred (kapital 4).

III.

a. til herreder til erhvervelse og bebyggelse av landeiendomme, som agtes utstykket i smaabruk (kapitel 3),

b. til kommuner til opførelse av boliger og til erhvervelse av faste eiendomme, som agtes utstykket i boligtomter (kapitel 6).

§ 2. Banken har et grundfond, som dannes av statsmidler paa den maate og med det beløp, som Stortinget bestemmer.[2]) Grundfondets midler gjøres frugtbringende saaledes og mot saadan sikkerhet, som bankens styre[3]) bestemmer med vedkommende departements godkjendelse. Grundfondet kan ogsaa brukes til utlaan i henhold til § 1.

Renterne av grundfondet indbetales aarlig i statskassen efter fradrag av bankens administrationsutgifter og av det fornødne beløp til utjevning av forskjellen mellem bankens renteutgifter og de renteindtægter,[4]) som fremkommer ved utlaan i henhold til § 1.

Staten tilsvarer de tap, banken lider ved, at laantagere eller garantister ikke holder sine forpligtelser.

§ 3. Staten garanterer de laan, som banken optar. Forsaavidt banken ikke tilveiebringer sine laanemidler paa anden maate, kan den utstede ihændehaverobligationer, som skal lyde paa guldkronemynt og garanteres av staten, idet de forsynes med vedkommende departements garantipaategning. Obligationernes rentefot bestemmes av bankens styre.[3]) Det samlede be-

[1]) Jfr. § 81.
[2]) Jfr. § 3 i. f.
[3]) Jfr. § 8.
[4]) Jfr. §§ 15, 33.2 avsnit, 35.1 avsnit, 43.1 avsnit, 54.4 avsnit, 56.5 avsnit og 83.1.

23 juli. løp av bankens laanemidler maa ikke overstige det tidobbelte av grundfondets beløp.[1])

§ 4. De bankobligationer, som utstedes samtidig, danner en serie. Seriens tilbakebetalingstid, som fastsættes ved seriens utstedelse, maa ikke være kortere end 30 og ikke længer end 80 aar. Tilbakebetalingen foregaar i halvaarlige terminer paa den maate, at den andel, som er fastsat i tilbakebetalingsplanen, og som stiger saaledes, at renter og avdrag tilsammen ved hver termin utgjør omtrent det samme beløp, enten uttages ved lodtrækning og indfries efter opsigelse med 6 maaneders varsel eller opkjøpes, forsaavidt der er adgang til det efter laanekontrakten. Banken har desuten i ethvert tilfælde ret til ved hvilkensomhelst termin efter 6 maaneders varsel at betale større avdrag eller helt at indfri serien; dog kan bankens styre for en tid av indtil 10 aar fraskrive banken retten til saaledes at opsi nogen av seriens obligationer.

§ 5. Den lodtrækning, som omhandles i § 4, skal foretages i god tid, saa opsigelsen kan ske et halvt aar før hver forfaldstermin. Lodtrækningen foregaar i Kristiania i overvær av *notarius publicus*. Opsigelsen foregaar ved, at utfaldet av lodtrækningen bekjendtgjøres i »Norsk Kundgjørelsestidende« og i de andre offentlige blade, som vedkommende departement bestemmer. Ihændehaverne eller eierne av de obligationer, som uttrækkes, har, mot at faa kapitalen utbetalt, at tilbakelevere obligationerne med rentekupons for de renteterminer, som staar igjen. Efter betalingsterminen godtgjøres ingen renter, og hvis ihændehaverne av forfaldne obligationer ikke melder sig ved forfaldstid for at motta kapitalen, blir denne staaende som depositum hos banken for deres regning og risiko.

§ 6. Utbetaling av renter og indfrielse av bankens obligationer foregaar, foruten ved banken, ogsaa ved Norges Banks avdelinger og hos de av rikets oppebørselsbetjenter og ved det eller de handelshus eller pengeindretninger i utlandet, som vedkommende departement bestemmer efter forslag fra bankens styre.[2])

§ 7. De laan, som er git i henhold til § 1, utbetaler banken i rede penger med fulde paalydende beløp.

Laanene forrentes[3]) og avdrages[4]) saaledes som nedenfor fastsat for de forskjellige slags laan. Skyldneren kan dog indbetale større avdrag end fastsat eller paa én gang indfri sin gjæld.

Laan til betaling av gjæld tilstaaes bare av laanemidler,

[1]) Jfr. § 2.
[2]) Jfr. § 8.
[3]) Jfr. §§ 15, 33.2 avsnit, 35.1 avsnit, 43.1 avsnit, 54.4 avsnit, 56.5 avsnit og 83.1.
[4]) Jfr. §§ 16, 33.3 avsnit, 35.2 avsnit, 43.2 og 3 avsnit, 54.4 avsnit, 56.5 avsnit og 83.1.

som svarer til den del av grundfondet,[1]) som Stortinget har be- 23 juli
vilget i det øiemed.[2])

Laan til opførelse, fuldførelse eller erhvervelse av boliger og til betaling av gjæld paa saadanne maa ikke til nogen tid tilsammen utgjøre mer end det samlede beløp av laan til smaabruk.[2])

§ 8. Den Norske Stats Smaabruk- og Boligbank bestyres, indtil anderledes bestemmes ved lov, av Kongeriket Norges Hypotekbanks[3]) styre med saadan fordeling av forretningene mellem Hypotekbankens hovedsæte og dens kontorer, som Kongen bestemmer. Kongen utfærdiger ogsaa de nærmere forskrifter for bankens virksomhet.

Stortinget fastsætter lønningene for bankens tjenestemænd.

§ 9. Bankens styre har at vareta saavel garantisternes som bankens tarv. Styret indsender fjerdingaarsvis til vedkommende departement et utdrag av bankens regnskaper og ved hvert aars utgang beretning om bankens virksomhet med opgave over hver enkelt kommunes garanti- og laaneansvar efter § 1. Denne beretning blir at forelægge Kongen og at tilstille hvert aars Storting. En gang aarlig offentliggjøres ved trykken en oversigt over, hvorledes banken staar.

Vedkommende departement fører paa statens vegne tilsyn med bankens virksomhet og anordner den fornødne revision av bankens forretningsførsel.

Kapitel 2.

Laan til oprettelse, erhvervelse eller bebyggelse av smaabruk eller til betaling av gjæld paa slike bruk.

§ 10.[4]) I ethvert herred skal der være en arbeidsnævnd (smaabruksnævnden) paa mindst tre og høist syv medlemmer,[5]) som herredsstyret vælger for tre aar blandt de av herredets indvaanere, som har stemmeret ved kommunale valg.[6]) For samme tidsrum og blandt de nævnte stemmeberettigede vælges varamænd for medlemmene. Det iagttages, at saavel arbeidere som gaardbrukere faar sæte i nævnden. Av medlemmene bør ialfald én være bygningskyndig. Blandt medlemmene vælger herredsstyret en formand med varamand.

---

[1]) Jfr. § 2.
[2]) Jfr. §§ 12.4 avsnit og 40.5 avsnit.
[3]) Jfr. lov om Hypotekbanken av 28 juni 1887 (nr. 1) § 20.
[4]) Jfr. § 38.
[5]) Jfr. § 83,5.
[6]) Jfr. lov om formandskaper paa landet av 14 januar 1837 § 2 (lov av 7 juni 1910, nr. 2).

23 juli. Enhver valgbar, som ikke er over 60 aar gammel, er pligtig til at motta valg som medlem av nævnden; dog kan den, som har gjort tjeneste i tre aar, undslaa sig i likesaa lang tid.

Intet medlem kan delta i en saks behandling, naar saken angaar enten ham selv eller en person, som er saa nær beslegtet med ham som søskendebarn eller like saa nær besvogret.[1])

Nævndens formand tilkommer en aarlig godtgjørelse, som fastsættes av herredsstyret og utredes av herredet. Nævndens øvrige medlemmer har ikke anden godtgjørelse for sit arbeide end betaling for avholdte takster (§ 77). Hvor arbeidet findes betydelig, kan herredsstyret dog bevilge dem særskilt godtgjørelse, som utredes av herredet. Formanden har desuten samme betaling som nævndens øvrige medlemmer for avholdte takster.[2])

Naar stemmerne i nævnden staar like, gjør formandens stemme utslaget. Formanden har at gi veiledning til dem, som ønsker at erhverve jord og søker laan av Smaabruk- og Boligbanken. Han bør ogsaa hjælpe til med at fremkalde rimelige tilbud av jord, som er skikket til smaabruk, og som der kan bli spørsmaal om at sælge. Findes der slik jord i herredet, som tilhører det offentlige, bør han forhandle om dens salg til anvendelse overensstemmende med denne lov, naar dette ønskes av nogen, som kan faa laan efter denne lov. Naar et smaabruk utskilles fra en eiendom, som der hviler pantegjæld eller andre heftelser paa, skal han ogsaa hjælpe laansøkeren med at faa heftelserne avløst fra smaabruket.[3])

Nævnden utfører det, som er paalagt den ved denne lov,[4]) og skal forøvrig forberede for herredsstyret enhver sak, som gjælder lovens gjennemførelse. Nærmere forskrifter for nævnden (derunder om dens beslutningsdygtighet) utfærdiges av herredsstyret med godkjendelse av bankens styre.[5])

Hvor et herred omfatter flere sogn, kan herredsstyret med samtykke av bankens styre[5]) bestemme, at der skal være en arbeidsnævnd for hvert sogn.

§ 11.[6]) Adgang til at faa laan til oprettelse, erhvervelse eller bebyggelse av smaabruk eller til betaling av gjæld paa slike bruk[7]) har norsk statsborger,[8]) mand eller kvinde, som

[1]) Jfr. lov om rettergangsmaaten i straffesaker av 1 juli 1887 (nr. 5) § 66.
[2]) Jfr. § 77.
[3]) Jfr. § 17.2 avsnit.
[4]) Jfr. §§ 11.3 avsnit, 12.3 avsnit, 17.2 avsnit, 18.1 avsnit, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 29 b, 34.3 avsnit, 36, 38.3 avsnit, 58, 64.1 avsnit, 71, 79 og 83.4.
[5]) Jfr. § 8.
[6]) Jfr. § 39.
[7]) Jfr. § 1, I a.
[8]) Jfr. lov om norsk statsborgerret av 21 april 1888.

er skikket til at eie, drive og vedlikeholde smaabruket 23 juli.
som jordbruk,

trænger en væsentlig hjælp for at kunne oprette, erhverve, bebygge eller beholde bruket, og som efter skjøn av smaabruksnævnden eller efter sidste aars skatteligning ikke eier en formue av over kr. 3 000,00, indbo ikke medregnet,

ikke ellers eier fast eiendom til saa stor værdi, at denne, tillagt smaabrukets værdi, gaar over den i § 12 satte grænse.

Ved skjønnet over, om en laansøker er skikket til at eie, drive og vedlikeholde smaabruket som jordbruk, kan ogsaa tages hensyn til egtefællens og barnenes egenskaper.

§ 12.[1]) Den eiendom, laanet gjælder, maa være særskilt skyldsat,[2]) indeholde mindst 50 ar opdyrket eller dyrkbar jord og være skikket som smaabruk. Desuten bør der saavidt mulig tilligge bruket de herligheter og rettigheter, som efter de stedlige forhold ansees nødvendige for et litet gaardsbruk, saasom havn, torvmyr eller skog til husbehov og gaardsfornødenhet.[3])

Brukets laaneværdi (§ 13) maa ikke være over kr. 6000,00, derav ikke over kr. 4000,00 for jorden. Naar laanet er til oprettelse eller erhvervelse av bruket, maa kjøpesummen være rimelig i forhold til eiendomsprisene i egnen.[4])

Bruket maa ha eller skaffes de for beboelse og drift nødvendige hus, hvis ikke bankens styre efter anbefaling av smaabruksnævnden og herredsstyret i det herred, som garanterer for laanet (§ 17), fritar herfor.

Laan paa jord, som er dyrkbar, men væsentlig uopdyrket, bør inden samme herred gaa foran laan paa jord, som væsentlig er opdyrket. Inden samme herred bør ogsaa laan til oprettelse av nye smaabruk gaa foran laan til erhvervelse av ældre bruk, og disse sidste laan gaa foran laan til betaling av gjæld.[5])

§ 13.[6]) Takstsummene for:

a. smaabrukets værdi (brukets takstsum),
b. omkostningene ved nødvendige utbedringer av ældre bygninger eller ved opførelse av nødvendige nye bygninger (byggetakstsummen)

utgjør smaabrukets laaneværdi.

§ 14.[7]) Laan kan gives med indtil $^9/_{10}$ av smaabrukets laaneværdi.[8]) Dog maa laan, som gives til oprettelse eller er-

[1]) Jfr. § 40.
[2]) Jfr. § 19 5 avsnit, § 40.4 avsnit og lov om skylddeling av 20 august 1909 (nr. 2).
[3]) Jfr. lov om skogvæsenet av 22 juni 1863 § 16.
[4]) Jfr. §§ 19 a, 20.3 avsnit, 30 a, 40.3 avsnit og 48.3 avsnit.
[5]) Jfr. § 40 5 avsnit.
[6]) Jfr. § 41.
[7]) Jfr. § 42.
[8]) Jfr. § 13.

23 juli. hvervelse av bruk, ikke være større end $^9/_{10}$ av den virkelige kjøpesum, i tilfælde tillagt byggetakstsummen.

§ 15.[1]) Laan til oprettelse eller bebyggelse av nye smaabruk forrentes med $3^1/_2$ pct., laan til erhvervelse eller bebyggelse av ældre smaabruk med 4 pct.

Laan til betaling av gjæld paa smaabruk forrentes efter den rentefot, som Kongen fastsætter. Renten bør gjennemsnitlig sættes saa høi, at det offentlige ikke lider noget rentetap. For det enkelte laan blir den rente uforandret, som gjaldt, da laanet blev tilsagt av banken.

§ 16 [2]) Laan til oprettelse, erhvervelse eller bebyggelse av smaabruk er avdragsfri de første 5 aar og betales tilbake i de følgende 42 aar i halvaarlige terminer, saaledes at renter og avdrag tilsammen ved hver termin utgjør omtrent det samme beløp.

Laan til betaling av gjæld paa smaabruk betales tilbake i 42 aar i halvaarlige terminer, saaledes at renter og avdrag tilsammen ved hver termin utgjør omtrent det samme beløp.

§ 17.[3]) Til sikkerhet for ydet laan skal banken, foruten herredsgaranti, ha panteret i smaabruket med hus og forsikringssum.[4]) Er der pantegjæld paa smaabruket med prioritet foran bankens laan, maa den sammenlagte gjæld ikke utgjøre over $^9/_{10}$ av laanets værdien, og, hvis laanet gives til oprettelse eller erhvervelse av bruket, ikke over $^9/_{10}$ av den virkelige kjøpesum, i tilfælde tillagt byggetakstsummen. Heftelser, som bestaar i aarlig utredsel, ansættes til utredselens 25-dobbelte beløp. Føderaads værdi ansættes efter smaabruksnævndens skjøn, dog ikke under den aarlige utredsels 5-dobbelte beløp.

Heftelser og utredsler, som hviler paa et bruk, som smaabruk blir utskilt fra, kan dog, naar det ansees ubetænkelig, efter anbefaling av smaabruksnævnden og med samtykke av herredsstyret sættes ut av betragtning.[5])

§ 18.[6]) Ansøkning om laan stiles til banken og sendes av laansøkeren til smaabruksnævndens formand. Den skal være ledsaget av en beskrivelse av smaabruket med hus og gi oplysning om kjøpesum og andre kjøpevilkaar, hvis laanet gjælder oprettelse eller erhvervelse av bruket, og om pantegjæld og andre heftelser, hvis det er til betaling av gjæld. Søkes

---

[1]) Jfr §§ 33.2 avsnit, 35.1 avsnit, 43.1 avsnit, 54.4 avsnit, 56.5 avsnit og 83.1.
[2]) Jfr. §§ 33.3 avsnit, 35.2 avsnit, 43.2 og 3 avsnit, 54.4 avsnit, 56.5 avsnit og 83.1.
[3]) Jfr. § 44.
[4]) Jfr. § 20 2 avsnit.
[5]) Jfr. § 10.5 avsnit.
[6]) Jfr. § 45.

der om laan til opførelse av nye eller utbedring av ældre byg- 23 juli.
ninger, skal laansøkeren oplyse om utstrækningen av de arbeider, han agter at utføre, og gi et omkostningsoverslag.

Bankens styre fastsætter skema for ansøkning og beskrivelse.

§ 19.[1]) Naar ansøkningen er mottat av smaabruksnævndens formand, træder nævnden sammen og avgir erklæring, om laansøkeren fylder vilkaarene i § 11, og om han ellers har saadanne egenskaper, at han bør faa laanet.

Svarer nævndens flertal ja hertil, og der iøvrig ikke foreligger noget, som flertallet paa forhaand finder bør utelukke laansøkeren fra at faa laan, befares bruket av et arbeidsutvalg, som bestaar av formanden og to medlemmer av nævnden, som formanden utser for hver sak; den ene skal være jordbrukskyndig og den anden bygningskyndig.

Under befaringen skal arbeidsutvalget:

a. fastsætte brukets takstsum.[2]) Jord og hus værdsættes særskilt. Taksten skal sættes efter den værdi, eiendommen antages at ha i handel og vandel[3]) og saaledes, at der ved skjønnet ikke tages hensyn til, om laansøkeren faar laan i banken til billigere rente end den, som gjælder paa pengemarkedet.

b. fastsætte byggetakstsummen,[4]) hvis der søkes om laan til opførelse av nye eller utbedring av ældre bygninger. Arbeidsutvalget avgjør, hvilke byggearbeider er nødvendige (jfr. § 12, næstsidste led), utarbeider planen for disse og et rids av boligen og dens indredning, alt under tilbørlig hensyn til laansøkerens ønsker, og anslaar arbeidets kostende. Det iagttages, at bebyggelsen skal være beregnet bare til én familie.[5]) Herredsstyret kan beslutte, at planen for byggearbeidet med rids og omkostningsoverslag skal forelægges helseraadets ordfører til uttalelse om den sundhetsmæssige side ved bebyggelsen;[6]) beslutning som nævnt meddeles nævndens formand, som melder det til banken.

c. avgi erklæring, om bruket og i tilfælde kjøpesummen fylder vilkaarene i § 12. Hvis bruket ikke har, og laansøkeren heller ikke ønsker at skaffe de for beboelse og drift nødvendige hus, skal utvalget erklære, om der er grund til fritagelse i henhold til § 12, næstsidste led.

De takster, som er nævnt foran, sker efter skema, som bankens styre fastsætter.

---

[1]) Jfr. § 46.
[2]) Jfr. § 13 a.
[3]) Jfr. §§ 12.2 avsnit, 20.3 avsnit, 30 a, 40.3 avsnit og 48.3 avsnit.
[4]) Jfr. § 13 b.
[5]) Jfr. § 40, 1. punktum.
[6]) Jfr. § 20.1 avsnit, 46 b, 47 i. f., 77.2 avsnit og 82.

23 juli. Skylddeling til utskillelse av smaabruk, som der søkes laan til, eller ny skyldlægning av slike bruk, kan forlanges utført av arbeidsutvalget uten særskilt betaling, forsaavidt det kan ske i forbindelse med takstbefaringen. Iøvrig gjælder reglerne for almindelige skylddelingsforretningers avholdelse og tinglæsning.[1])

Hvis nævndens flertal negter at fremme laaneandragendet (jfr. denne §'s 2det led), kan laansøkeren kræve saken forelagt herredsstyret til avgjørelse.

§ 20.[2]) Efter befaringen og skylddelingen træder smaabruksnævnden sammen til endelig behandling av laaneandragendet. Nævnden avgir erklæring som nævnt i § 19 c og uttaler, om der bør gives laan og med hvilket beløp. Er nævnden ikke enig i uttalelsen fra helseraadets ordfører (jfr. § 19 b i slutningen), skal den anføre sine grunde herfor.

Nævndens formand sender derefter ansøkningen med bilag, takstforretningen og uttalelsen fra nævnden samt i tilfælde fra helseraadets ordfører til herredsstyret, som beslutter, om herredet garanterer[3]) overfor banken og med hvilket beløp. Hvis herredsstyret beslutter at garantere, uttaler det samtidig, om herredet stiller som vilkaar for sin garanti, at laanet skal gives mot 1ste prioritets pant eller, i andet fald, efter hvilke heftelser.[4])

Herredsstyret bør ikke garantere for laanet, hvis kjøpesummen efter nævndens skjøn ikke er rimelig i forhold til eiendomsprisene i egnen.[5])

§ 21.[6]) Fra herredsstyret sendes saken, bilagt med utskrift av beslutningen, tilbake til smaabruksnævndens formand.

Har herredsstyret besluttet, at herredet garanterer for det hele laan eller for en del, og laansøkeren i sidste tilfælde erklærer, at han ønsker laanet ogsaa efter nedsættelsen, sender nævndens formand ansøkningen med bilag, takstforretningen, uttalelsen fra nævnden samt i tilfælde fra helseraadets ordfører og utskriften av herredsstyrets garantibeslutning til banken.

§ 22.[7]) Mot laantagerens tinglæste pantobligation utbetaler banken laanet til herredets kasserer eller en anden av herredsstyret opnævnt, som saa utbetaler beløpet til laantageren efter anvisning av smaabruksnævndens formand. Den del av beløpet, som er git til byggearbeider,[8]) anvises og utbetales først,

[1]) Jfr. lov om skylddeling av 20 august 1909 (nr. 2).
[2]) Jfr. §§ 47 og 48.
[3]) Jfr. § 1, I.
[4]) Jfr. § 17.
[5]) Jfr. §§ 12.2 avsnit, 19 a, 30 a, 40.3 avsnit og 48.3 avsnit.
[6]) Jfr. § 49.
[7]) Jfr. § 51.
[8]) Jfr. §§ 13 b og 19 b.

efterhvert som arbeidet under formandens tilsyn skrider frem overensstemmende med planen. Paa ansøkning kan dog forskudsbeløp utbetales. Nye forskud gives ikke, før tidligere forskud er medgaat til planmæssig utført arbeide, og sidste termin utbetales ikke, før det hele arbeide er utført. Den del av laanet, som til enhver tid er ubrukt, bør gjøres frugtbringende for laantageren ved at indsættes i godkjendt sparebank. 23 juli.

De nærmere forskrifter om laanenes utbetaling gives av herredsstyret.

§ 23.[1]) Til laanet er indfridd, pligter brukets eier at drive det som jordbruk paa forsvarlig maate, vedlikeholde hus og nødvendige gjærder og holde husene brandforsikret for den fulde værdi i en brandforsikringsindretning, som bankens styre[2]) godkjender Han kan ikke uten samtykke av herredsstyret og bankens styre leie bort nogen del av jorden eller opføre noget leiehus paa bruket. Smaabruksnævndens formand fører tilsyn hermed, og har i det øiemed enten selv eller ved et av nævndens medlemmer at besigtige bruket hvert 3dje aar, og ellers saa ofte herredsstyret bestemmer. Om de besigtigelser, som er avholdt i aarets løp, sender formanden beretning til herredsstyret, som sender beretningen til banken, ledsaget av sin uttalelse.

Misligholder eieren nogen av disse forpligtelser, meldes det av nævndens formand uopholdelig til herredsstyret og bankens styre [2]) Styret kan da inddra laanet efter forskriftene i § 75, og dette skal i tilfælde av saadan misligholdelse ske, hvis herredsstyret forlanger det.

Hvis eieren, før gjælden til banken er helt indfridd, uten samtykke av herredsstyret og bankens styre overdrar bruket til andre, blir dette likeledes av nævndens formand uopholdelig at melde til herredsstyret og til bankens styre, hvilket sidste avgjør, om laanet paa grund herav blir at inddra overensstemmende med § 75. Inddragelse av laanet skal i saadant tilfælde ske, hvis herredsstyret forlanger det; dog kan laanet ikke inddrages paa grund av overdragelsen, naar den nye eier har de egenskaper, som er foreskrevet for laantagere, eller er avhænderens barn eller barnebarn, og nævnden finder kjøpesummen rimelig.

Sælges eiendommen ved tvangsauktion, foranstaltet av banken eller anden fordringshaver, til nogen, som har de egenskaper, som er foreskrevet for laantagere, blir laanet, hvis herredsstyret samtykker, at overføre paa den nye eier. Naar omstændighetene gjør det særlig ønskelig, skal det, hvis herreds-

[1]) Jfr. § 52.
[2]) Jfr. § 8.

23 juli. styret samtykker, dog ogsaa tillates, at laanet for resten av avdragstiden eller en del av denne overtages av en kjøper, som ikke har de nævnte egenskaper; hvis herredsstyret ikke samtykker, blir laanet at indbetale.

§ 24.[1]) Gaar smaabruk ved dødsfald over til nogen anden end gjenlevende egtefælle eller en arving, som smaabruksnævnden erklærer skikket til at overta bruket, kan banken opsi laanet med 6 maaneders varsel og i mangel av betaling indrive det overensstemmende med § 75. Opsigelse skal i saadant tilfælde ske, hvis herredsstyret forlanger det.

Samme regel gjælder, hvis bruket indløses ved odel.[2])

§ 25.[3]) Naar der én gang er git laan til et smaabruk, kan der ikke gives nyt laan til samme bruk. Dog kan der gives tillægslaan:

til bebyggelse av bruket og til erhvervelse av skog, havn og jord, som med fordel kan tillægges bruket, naar brukets laaneværdi efter den nye takst og det oprindelige laanebeløp sammen med tillægslaanet ikke gaar over de grænser, som er sat i §§ 12 og 14,

for den værdiforøkelse, som et smaabruk har opnaadd ved opdyrkning av dets udyrkede jord, naar saadan opdyrkning er skedd uten hjælp av offentlige midler,

til senere erhverver av bruket til indfrielse av kjøpesummen (utløsningssummen) for bruket, naar dettes laaneværdi efter den nye takst og det oprindelige laanebeløp sammen med tillægslaanet ikke gaar over den grænse, som er sat i § 14, jfr. § 12.

De forskrifter, som er git i foregaaende paragraffer om laan til smaabruk, gjælder ogsaa tillægslaan.

Kapitel 3.

Laan til herreder til erhvervelse og bebyggelse av landeiendomme, som agtes opstykket i smaabruk.

§ 26. Herreder, som ønsker laan til erhvervelse av en landeiendom til utstykning i smaabruk eller til bebyggelse av slike bruk, kan faa laan paa forskud.

Naar hovedformaalet for erhvervelsen er som nævnt, kan laanet bli git, selv om herredet vil sælge bygninger og en mindre del av jorden i andet øiemed eller bruke en del av eiendommen for egen regning.

§ 27. Forskudslaanet kan gives med indtil kjøpesummen

[1]) Jfr. § 52.2 avsnit.
[2]) Jfr. odelsloven av 26 juni 1821 med tillægslov av 16 juli 1907 (nr. 1).
[3]) Jfr. § 53.

for eiendommen, tillagt omkostningene ved erhvervelsen og det beløp, som antagelig vil gaa med til bebyggelse og til forberedende arbeider, som bedre og mer økonomisk kan utføres paa eiendommen som helhet end for det enkelte smaabruk, som: anlæg av veier og vandledninger, tørlægning gjennem hovedavløp og større kanaler, o. lign.[1]) 23 juli.

§ 28. Ansøkning om forskudslaan skal indeholde i hovedtræk en plan for, hvad laanet agtes brukt til, og gi oplysning om kjøpesum og andre kjøpevilkaar. Skal der utføres forberedende arbeider som nævnt i § 27, maa der foreligge en plan for arbeidet fra en sakkyndig offentlig landbrukstjenestemand.

Ansøkningen, som skal være ledsaget av utskrift av herredsstyrets beslutning i saken, sendes til amtmanden,[2]) som sender den videre til banken med sin uttalelse.

Saken forelægges Kongen til avgjørelse, om det skal tillates herredet at opta forskudslaanet.[3]) Blir tilladelsen git, tilsiger banken derefter laanet og fastsætter samtidig det største beløp, som kan ventes som endelig laan.

§ 29. For den del av den indkjøpte eiendom, som skal utstykkes i smaabruk,[4]) gjælder følgende:

a. Herredet utfører i tilfælde forberedende arbeider som nævnt i § 27.

b. Smaabruksnævnden (§ 10) utarbeider og herredsstyret vedtar en plan for utstykningen. Hvor det gjælder plan for utstykning av store eiendomme, eller naar herredsstyret finder det paakrævet, forsterkes nævnden med vedkommende utskiftningsformand eller stedfortræder for ham, som i den anledning tilstaaes en godtgjørelse av herredet som for underutskiftninger bestemt.[5]) Smaabrukene skal fylde vilkaarene i § 12. I planen fastsættes, om smaabrukene skal bebygges for herredets regning. Naar planen er vedtat at herredsstyret, befares hvert bruk av arbeidsutvalget (§ 19), som fastsætter brukets takstsum og byggetakstsummen, hvis bebyggelse skal ske for herredets regning. Derefter blir bruket skyldsat. Arbeidsutvalget skal følge forskriftene i § 19. Om skylddelingen gjælder nævnte paragrafs næstsidste led.

c. Smaabrukene, i tilfælde i bebygget stand, utbydes efter herredsstyrets bestemmelse til salg[6]) eller til bortleie.[7])

[1]) Jfr. § 28 og § 34 b.
[2]) Jfr. lov om formandskaper paa landet av 14 januar 1837 § 38.
[3]) Jfr. lov om formandskaper paa landet av 14 januar 1837 § 39.
[4]) Jfr. § 26.
[5]) Jfr. lov angaaende off. tjenestemænds skyss- og kostgodtgj. av 10 juli 1894 (nr. 2) og stortingsbesl. av 28 februar 1914 (i Lovtid. 2den avd. for s. a., s. 96).
[6]) Jfr. § 30.
[7]) Jfr. § 31.

23 juli.

§ 30. Naar smaabrukene sælges, gjælder følgende:

a. Salgsprisen sættes rimelig og lav,[1]) og saaledes at der tages hensyn til, at herredet ikke skal tape paa det iverksatte kjøp.

b. Salget sker til kjøper, som har adgang til at faa laan i banken til erhvervelsen, selv om han ikke, som foreskrevet i § 11, trænger hjælp av banken til erhvervelsen. Om laanene gjælder i tilfælde forskriftene i kapitel 2 med de ændringer, som følger av, at brukenes laaneværdi tidligere er fastsat og skylddeling utført efter § 29.

§ 31. Naar smaabrukene bortleies, sker det efter regler, som Kongen fastsætter efter forslag fra herredsstyret og uttalelse fra bankens styre.

Leietagerne maa fylde vilkaarene i § 11 og skal ha ret til at faa kjøpt brukene for en salgspris som nævnt i § 30 a og paa vilkaar, som Kongen fastsætter efter forslag og uttalelse som nævnt i forrige led.

§ 32. Mot saadan sikkerhet, som herredsstyret tar god, kan det bevilge dem, som leier[2]) smaabruk av herredet, laan til brukets bebyggelse, saaledes at laanene kommer med i opgjøret av kommunens forskudslaan efter § 34.

Renten for laan som nævnt i første led maa ikke være høiere end den rente, herredet betaler for forskudslaanet.[3]) Laanene avdrages som fastsat i § 43, 2det led.

§ 33. Forskudslaan efter § 26 kan bli staaende i 5 aar, regnet fra laanet blev tilsagt. Det kan utbetales med én gang eller efterhaanden, som det trænges til opfyldelse av kjøpevilkaarene.

Forskudslaanet forrentes som fastsat i § 15, 2det led.[4]) Renterne betales i halvaarlige terminer.

I løpet av de 5 aar kommer til avdrag paa forskudslaanet det, som indbetales til herredet ved salg av den indkjøpte eiendom.[5]) Herredet kan til enhver tid helt eller delvis tilbakebetale forskudslaanet.

Bankens styre kan under særegne omstændigheter la forskudslaanet staa yderligere i 2 aar. I denne tid gjælder det, som er foreskrevet for de første 5 aar.

§ 34. Hvis herredet ønsker et endelig laan, skal ansøkning herom indsendes til banken før utløpet av fristen efter § 33. Er dette ikke gjort, eller indeholder ansøkningen ikke de

---

[1]) Jfr. §§ 12.2 avsnit, 19 a, 20.3 avsnit, 30 a, 40.3 avsnit og 48.3 avsnit.
[2]) Jfr. §§ 31 og 40.6 avsnit.
[3]) Jfr. § 33.2 avsnit.
[4]) Jfr. §§ 15, 35.1 avsnit, 43.1 avsnit, 54.4 avsnit, 56.5 avsnit og 83,1.
[5]) Jfr. § 30 b og §§ 16, 35.2 avsnit, 43.2 og 3 avsnit, 54.4 avsnit, 56.5 avsnit og 83.1.

fornødne oplysninger til opgjør av forskudslaanet efter neden- 23 juli.
staaende forskrifter, kan bankens styre bestemme, at resten av forskudslaanet straks skal betales tilbake.

Efter fristens utløp og til forskudslaanet betales tilbake eller gjøres op, skal det forrentes med 5 pct. aarlig.[1]) Denne rente skal ogsaa svares av forskudslaanet for den hele tid, hvis herredet i væsentlige stykker har fraveket den plan for, hvad laanet agtes brukt til, som er fremlagt efter § 28.

Ansøkning om et endelig laan skal være ledsaget av den i § 29 b nævnte plan og de oplysninger, som er fornødne til at fastsætte størrelsen av det endelige laan efter nedenstaaende forskrifter.

Det endelige laan bestaar av:

a. Summen av takstsummene og, i tilfælde, av byggetakstsummene efter § 29 b for de smaabruk, som kommunen ikke har solgt.
b. Den del av overslagssummen for herredets forberedende arbeider efter § 27, som antages forholdsvis at falde paa de smaabruk, som herredet ikke har solgt. Størrelsen av denne forholdsvise del bestemmes av den offentlige landbrukstjenestemand, som har utarbeidet planen for de forberedende arbeider, eller, hvis han er forhindret, av en anden sakkyndig, som bankens styre opnævner.
c. Summen av de laan, som herredsstyret har git dem, som leier smaabruk av herredet.[2])

Søkes der om et endelig laan, som er større end forskudslaanet, skal saken forelægges Kongen til avgjørelse, om det skal tillates herredet at opta laanet. Ellers er approbation efter § 39 i lov om formandskaper paa landet m. v. av 14 januar 1837 ikke nødvendig.[3])

Det endelige laan skal ikke sættes høiere end kjøpesummen for eiendommen, tillagt omkostningene ved erhvervelsen og i tilfælde byggetakstsummene efter foranstaaende bokstav a og b og laan efter foranstaaende bokstav c. Heller ikke skal det endelige laan sættes høiere end det største beløp, som er fastsat efter § 28, sidste led.

Forskjellen mellem forskudslaanets oprindelige beløp og det endelige laan utlignes mellem banken og herredet ved rede penger.

§ 35. Det endelige laan forrentes som fastsat i § 15, 2det led.[4])

Laanet betales tilbake i 42 aar, saaledes at renter og av-

[1]) Jfr. § 33.2 avsnit og § 15.2 avsnit.
[2]) Jfr. § 32.
[3]) Jfr. § 28.
[4]) Jfr. §§ 15, 33.2 avsnit, 43.1 avsnit, 54.4 avsnit, 56.5 avsnit og 83.1.

23 juli. drag tilsammen ved hver termin utgjør omtrent det samme beløp. [1])

Utenfor de fastsatte avdrag paa laanet skal herredet indbetale til banken det, som kommer ind ved senere salg av den indkjøpte eiendom og gjennem avdrag paa de laan, som er nævnt i § 32.[2])

§ 36. Til det endelige laan er indfridd, avgir herredsstyret hvert aar efter smaabruksnævndens indstilling beretning til banken om bruken av den del av den indkjøpte eiendom, som det endelige laan er git til.[3]) Beretningen skal være avfattet efter forskrifter, fastsat av bankens styre. Avgives ikke saadan beretning inden en frist, som bankens styre sætter, eller fyldestgjør bruken ikke længer det formaal, som laanet tilsigtet, kan bankens styre inddra laanet efter forskriftene i § 75.

§ 37. Banken kan gi et endelig laan med én gang, naar der foreligger saadanne oplysninger, at laanets størrelse kan fastsættes efter forskriftene i § 34. Forskriftene i nærværende kapitel gjælder da med de ændringer, som følger av, at forskudslaan ikke er git.

Kapitel 4.

Laan til opførelse, fuldførelse eller erhvervelse av egne boliger eller til betaling av gjæld paa saadanne.

§ 38.[4]) I enhver kommune skal der være en arbeidsnævnd (bolignævnden), som kommunestyret opnævner efter forskriftene i § 10,[5]) dog saaledes, at forskriften om gaardbrukeres sæte i nævnden ikke gjælder i byene.

Om formandens og medlemmenes arbeide og godtgjørelse gjælder forskriftene i § 10 med de ændringer, som følger av, at nævnden skal medvirke ved ordning av boliglaan.

I herredene skal, hvis herredsstyret ikke bestemmer anderledes, smaabruksnævnden efter § 10 forrette ogsaa som bolignævnd.

§ 39.[6]) Adgang til at faa laan til opførelse, fuldførelse eller erhvervelse av bolig eller til betaling av gjæld paa saadan[7]) har norsk statsborger,[8]) mand eller kvinde, som trænger en væsentlig hjælp for at kunne opføre, fuldføre, erhverve eller beholde boligen, og som efter skjøn av bolignævnden eller efter

[1]) Jfr. §§ 16, 33.3 avsnit, 43.2 og 3 avsnit, 54.4 avsnit, 56.5 avsnit og 83.1.
[2]) Jfr. § 30 b og § 33.3 avsnit.
[3]) Jfr. § 34.
[4]) Jfr. § 10.
[5]) Jfr. § 83.5.
[6]) Jfr. § 11.
[7]) Jfr. § 1, I b.
[8]) Jfr. lov om norsk statsborgerret av 21 april 1888.

sidste aars skatteligning ikke eier en formue av over kr. 3 000,00 i byene og bymæssig bebyggede strøk i bygdene [1]) og kr. 2 000,00 i bygdene iøvrig, indbo ikke medregnet. 23 juli.

§ 40 [2]) Den bolig, laanet gjælder, maa være beregnet [3]) til høist to familier, og den tomt, som regnes med i eiendommens laaneværdi (§ 41), maa ikke indeholde mer end 50 ar opdyrket eller dyrkbar jord. Til bolig regnes ogsaa dens nødvendige uthus. Laaneværdien uten fradrag av kapitalisert leieavgift av tomten maa i byene og bymæssig bebyggede strøk i bygdene ikke være over kr. 8 000,00 og i bygdene iøvrig ikke over kr. 4 000,00. Tomten, likeledes uten fradrag av kapitalisert leieavgift, maa ikke ha større værdi end kr. 2 000,00 i byene og bymæssig bebyggede strøk i bygdene [1]) og kr. 1 200,00 i bygdene iøvrig. Efter ansøkning fra et bystyre (herredsstyre) og anbefaling fra bankens styre kan Kongen forhøie grænsen for laaneværdien i en by eller et bymæssig bebygget strøk [1]) paa landet fra kr. 8 000,00 til kr. 10 000,00 og i et herred iøvrig fra kr. 4 000,00 til kr. 5 000,00, forsaavidt det gjælder boliger, som opføres av mur, eller som skal være beregnet til to familier. Naar de stedlige forhold i by tilsiger det, kan Kongen likeledes, efter ansøkning og anbefaling som nævnt i foregaaende punktum, forhøie den arealgrænse, som er fastsat i første punktum.

Forhøielse som nævnt i forrige led kan i bymæssig bebyggede strøk i bygdene ske ogsaa efter ansøkning fra bystyret i tilgrænsende by, naar ansøkningen blir anbefalt av bankens styre og av vedkommende herredsstyre. [4])

Naar laanet er til erhvervelse av bolig, maa kjøpesummen være rimelig i forhold til eiendomsprisene i kommunen. [5])

I bygdene skal tomten, hvis den er laansøkerens eiendom, særskilt skyldsættes. [6]) I alle tilfælde skal tomtens grænser være tydelig avmerket.

Inden samme kommune bør laan til opførelse, fuldførelse eller erhvervelse av boliger gaa foran laan til betalig av gjæld paa saadanne. [7])

Laan til boliger paa leiet grund maa bare tilstaaes, hvis leietiden er fastsat saaledes, at den ikke utløper eller uten samtykke av banken og den kommune, som har garantert for laanet, kan utløpe i den tilbakebetalingstid, som gjælder for laa-

[1]) Jfr. § 80.
[2]) Jfr. § 12.
[3]) Jfr. § 19, b.
[4]) Jfr. §§ 42 i. f., 44 i. f., 54.1 avsnit, 56.1 og 2 avsnit og 58 c.
[5]) Jfr. §§ 12.2 avsnit, 19 a, 20.3 avsnit, 30, a og 48.3 avsnit.
[6]) Jfr. §§ 12, 1 punktum, 19,5 avsnit og lov om skylddeling av 20 august 1909 (nr. 2).
[7]) Jfr. § 12.4 avsnit.

23 juli. net. Desuten maa leietageren ha ret til ved leietidens utløp at indløse tomten efter dens værdi paa indløsningstiden, forsaavidt ikke eieren vil overta de hus, som er opført paa tomten, efter lovlig skjøn Det, som er fastsat foran i dette led av paragraffen, gjælder dog ikke, hvis grunden eies av staten, en kommune eller noget offentlig fond. [1])

§ 41. [2]) Takstsummene for:

a. tomten og i tilfælde hus efter værdien i handel og vandel, med fradrag for leiede tomters vedkommende [3]) av den aarlige leieavgifts 25-dobbelte beløp (eiendommens takstsum),
b. omkostningene ved det planlagte byggearbeide (byggetakstsummen)

utgjør eiendommens laaneværdi.

§ 42. [4]) Laan mot kommunegaranti maa ikke utgjøre mer end $^9/_{10}$ av eiendommens laaneværdi og heller ikke mer end $^9/_{10}$ av den virkelige kjøpesum, i tilfælde tillagt byggetakstsummen. [5])

Laan uten kommunegaranti maa ikke utgjøre mer end $^5/_{10}$ av laaneværdien og heller ikke mer end $^5/_{10}$ av den virkelige kjøpesum, i tilfælde tillagt byggetakstsummen. [6])

Intet laan maa være over kr. 4 000,00 i byene og bymæssig bebyggede strøk i bygdene [7]) og kr. 3 000,00 i bygdene iøvrig. Dog kan Kongen, forsaavidt det gjælder boliger, som opføres av mur, eller som skal være beregnet til to familier, forhøie laanegrænsen i by og bymæssig bebyggede strøk i bygdene til kr. 5 000,00, naar bystyret (herredsstyret) søker om det, og ansøkningen blir anbefalt av bankens styre. Forhøielse som nævnt kan i bymæssig bebyggede strøk i bygdene ske ogsaa efter ansøkning fra bystyret i tilgrænsende by, naar ansøkningen blir anbefalt av bankens styre og av vedkommende herredsstyre. [8])

§ 43. [9]) Boliglaan forrentes efter den rentefot, som Kongen fastsætter. Renten bør gjennemsnitlig sættes saa høi, at det offentlige ikke lider noget rentetap. Dog skal den, naar det gjælder laan til opførelse, fuldførelse eller erhvervelse av bolig, i intet tilfælde utgjøre over 4 pct. Laan til betaling av gjæld paa boliger forrentes efter den rentefot, som fastsættes i henhold til § 15, andet led. For det enkelte laan blir den rente uforandret, som gjaldt, da laanet blev tilsagt av banken.

---

[1]) Jfr. § 32.
[2]) Jfr. § 13.
[3]) Jfr. § 40.6 avsnit.
[4]) Jfr. § 14.
[5]) Jfr. § 1, I, b og § 83.2.
[6]) Jfr. § 1, II.
[7]) Jfr. § 80.
[8]) Jfr. §§ 40 2 avsnit, 44 i. f., 54.1 avsnit, 56.1 og 2 avsnit og 58. c.
[9]) Jfr. §§ 15, 33.2 avsnit, 35.1 avsnit, 54.4 avsnit, 56.5 avsnit og 83.1.

Laanene til opførelse, fuldførelse eller erhvervelse av bolig er avdragsfri de første 2 aar og betales tilbake i de følgende 28 aar i halvaarlige terminer, saaledes at renter og avdrag tilsammen ved hver termin utgjør omtrent det samme beløp. 23 juli.

Laan til betaling av gjæld paa bolig tilbakebetales i 28 aar i halvaarlige terminer, saaledes at renter og avdrag tilsammen ved hver termin utgjør omtrent det samme beløp. [1])

§ 44. [2]) Til sikkerhet for ydet laan skal banken ha panteret i eiendommen med hus og forsikringssum. Forskriftene i § 17 finder tilsvarende anvendelse Desuten skal der stilles kommunegaranti, undtagen naar det gjælder laan, som er git i henhold til § 1, II. [3])

Garantien stilles av den kommune, hvor boligen skal opføres, fuldføres, erhverves eller, naar det er spørsmaal om laan til betaling av gjæld, der, hvor boligen ligger. Dog kan en by garantere for en laansøker, som bor eller har sit erhverv i byen, men vil opføre, fuldføre eller erhverve bolig i et herred, forsaavidt herredsstyret samtykker heri [4])

§ 45. [5]) Ansøkning om laan stiles til banken. Naar der søkes laan i henhold til § 1, II, og i det tilfælde, som er nævnt i § 44, sidste punktum, sendes ansøkningen til bolignævndens formand i den by, hvor laansøkeren bor eller har sit erhverv. Ellers sendes den til formanden i den kommune, hvor boligen skal opføres, fuldføres eller erhverves. Gjælder det laan til opførelse eller fuldførelse av hus, skal ansøkningen ledsages av plan for byggearbeidet med rids og omkostningsoverslag. Søkes der om laan til erhvervelse av bolig, skal ansøkningen gi oplysning om kjøpesum og andre kjøpevilkaar.

Bankens styre fastsætter skema for ansøkningen.

§ 46. [6]) Naar ansøkningen er mottat av bolignævndens formand, træder nævnden sammen og avgir erklæring, om laansøkeren fylder vilkaarene i § 39 Svarer nævndens flertal ja hertil, og der iøvrig ikke foreligger noget, som flertallet paa forhaand finder bør utelukke laansøkeren fra at faa laan, befares eiendommen av et arbeidsutvalg, som bestaar av formanden og to medlemmer av nævnden, som formanden utser for hver sak; mindst én maa være bygningskyndig. Naar der søkes laan i henhold til § 1, II, og i det tilfælde, som er nævnt i § 44, sidste punktum, sker befaringen ved et arbeidsutvalg av bolignævnden i det herred, hvor laansøkeren vil opføre, fuldføre eller erhverve bolig.

---

[1]) Jfr. §§ 16, 33.3 avsnit, 35.2 avsnit, 54.4 avsnit, 56.5 avsnit og 83.1.
[2]) Jfr. § 17.
[3]) Jfr. 83.3.
[4]) Jfr. §§ 40.2 avsnit, 42 i. f., 54.1 avsnit, 56.1 og 2 avsnit og 58 c.
[5]) Jfr. § 18.
[6]) Jfr. § 19.

23 juli.

Under befaringen skal arbeidsutvalget:

a. fastsætte eiendommens takstsum.[1]) Tomt og hus værdsættes særskilt,

b. gjennemgaa planen for byggearbeidet og, naar denne er godkjendt, fastsætte byggetakstsummen.[2]) Kommunestyret kan bestemme, at planen for byggearbeidet med rids og omkostningsoverslag skal forelægges helseraadets ordfører til uttalelse om den sundhetsmæssige side ved bebyggelsen; beslutning som nævnt meddeles nævndens formand, som melder det til banken,[3])

c. avgi erklæring, om boligen og i tilfælde kjøpesummen fylder vilkaarene i § 40.

De takster, som er nævnt foran, sker efter skema, som bankens styre fastsætter.

Kræves skylddelingsforretning, gjælder § 19, næst sidste led.[4])

§ 47.[5]) Efter befaringen og i tilfælde skylddelingen træder den boligmævnd, som ved sin formand har mottat ansøkningen (§ 45), sammen til endelig behandling av laaneandragendet. Nævnden avgir erklæring som nævnt i § 46 c og uttaler, om der bør gives laan og med hvilket beløp. Er nævnden ikke enig i uttalelsen fra helseraadets ordfører (jfr. § 46 b i slutningen), skal den anføre sine grunde derfor.

§ 48.[6]) Søkes der om laan mot kommunegaranti, [7]) sender nævndens formand ansøkningen med bilag, takstforretningen og uttalelsen fra nævnden samt i tilfælde fra helseraadets ordfører til kommunestyret.

Kommunestyret beslutter, om kommunen garanterer overfor banken og med hvilket beløp. Hvis kommunestyret beslutter at garantere, uttaler det samtidig, om kommunen stiller som vilkaar for sin garanti, at laanet skal gives mot 1ste prioritets pant eller, i andet fald, efter hvilke heftelser. [8])

Kommunestyret bør ikke garantere for laanet, hvis kjøpesummen efter nævndens skjøn ikke er rimelig i forhold til eiendomsprisene i kommunen. [9])

§ 49.[10]) Fra kommunestyret sendes saken, bilagt med utskrift av beslutningen, tilbake til boligmævndens formand.

---

[1]) Jfr. § 41 a.
[2]) Jfr. § 41 b.
[3]) Jfr. §§ 19 b, 20.1 avsnit, 47 i. f., 77.2 avsnit og 82.
[4]) Jfr. §§ 12, 1 punktum, 19.5 avsnit og lov om skylddeling av 20 august 1909 (nr. 2).
[5]) Jfr. § 20.1 avsnit.
[6]) Jfr. § 20.2 avsnit.
[7]) Jfr. § 1, I. b.
[8]) Jfr. § 44.
[9]) Jfr. §§ 12.2 avsnit, 19 a, 20.3 avsnit, 30 a og 40.3 avsnit.
[10]) Jfr. § 21.

Har kommunestyret besluttet, at kommunen garanterer for det hele laan eller for en del, og laansøkeren i sidste tilfælde erklærer, at han ønsker laanet ogsaa efter nedsættelsen, sender nævndens formand ansøkningen med bilag, takstforretningen og uttalelsen fra nævnden samt i tilfælde fra helseraadets ordfører og utskriften av kommunestyrets garantibeslutning til banken. 23 juli.

§ 50. Søkes der om laan i henhold til § 1, II, sender bolignævndens formand saken til banken uten først at forelægge den for kommunestyret.

§ 51.[1]) Mot laantagerens tinglæste pantobligation utbetaler banken laanet til kommunekassereren i den kommune, hvor boligen er opført, fuldført eller erhvervet, eller til en anden av kommunestyret opnævnt, som saa utbetaler beløpet til laantageren efter anvisning av bolignævndens formand.

Den del av beløpet, som er git til byggearbeider, anvises og utbetales først, efterhvert som arbeidet under formandens tilsyn skrider frem overensstemmende med planen. Paa ansøkning kan dog forskudsbeløp utbetales. Nye forskud gives ikke, før tidligere forskud er medgaat til planmæssig utført arbeide, og sidste termin utbetales ikke, før det hele arbeide er utført. Den del av laanet, som til enhver tid er ubrukt, bør gjøres frugtbringende for laantageren ved at indsættes i godkjendt sparebank.

De nærmere forskrifter om laanenes utbetaling gives av kommunestyret.

§ 52.[2]) Til laanet er indfridd, pligter laantageren at vedlikeholde de pantsatte hus, at holde dem brandforsikret for den fulde værdi i en brandforsikringsindretning, som bankens styre godkjender, og at behandle forsvarlig den jord med tilbehør, som tilligger eiendommen. Tilsynet hermed føres av bolignævndens formand i den kommune, hvor boligen er. Forskriftene i § 23, 1ste leds næstsidste og sidste punktum, finder tilsvarende anvendelse. Finder formanden, at laantageren ikke opfylder de nævnte forpligtelser, melder han det til bankens styre og i tilfælde til det kommunestyre, som har garantert for laanet. Styret kan da inddra laanet efter forskriftene i § 75, og dette skal i tilfælde av saadan misligholdelse ske, hvis kommunestyret forlanger det.

Gaar boligen ved frivillig overdragelse, tvangsauktion eller dødsfald over til ny eier, gjælder forskriftene i § 23, 3dje og 4de led og § 24, 1ste led, dog saaledes, at kommunestyret ikke har noget med saken, hvis laanet er git i henhold til § 1, II.

[1]) Jfr. § 22.
[2]) Jfr. §§ 23 og 24.

23 juli. § 53.[1]) Naar laan er git til bolig paa leiet grund, kan der gives tillægslaan til erhvervelse av tomten. Likesaa kan der gives tillægslaan:

til yderligere byggearbeider paa en eiendom, som der før er git laan til, og

til senere erhverver av eiendommen til indfrielse av kjøpesummen (utløsningssummen).

Eiendommens og det nye byggearbeides hele laaneværdi efter den nye takst og det oprindelige laanebeløp sammen med tillægslaanet maa ikke gaa over de grænser, som er sat i §§ 40 og 42.

De forskrifter, som er git i foregaaende paragraffer om laan til boliger, gjælder ogsaa tillægslaan.

Kapitel 5.

Laan til byggeselskaper til opførelse av boliger.

§ 54.[2]) Byggeselskap, som har til formaal at faa istand egne hjem, kan faa laan hertil mot kommunegaranti. Garantien stilles av den kommune, hvor boligene agtes opført, eller, hvis herredsstyret i denne kommune samtykker, av en anden kommune.[3])

Selskapets vedtægter og planene for boligenes opførelse, overdragelse eller bortleie maa være godkjendt av Kongen.

Om boligenes størrelse, tomtenes utstrækning og eiendommenes laaneværdi gjælder forskriftene i § 40. Adgang til at faa boligene overdrat eller tilleie har de, som fylder vilkaarene i § 39.

Laanet forrentes[4]) og avdrages[5]) som fastsat i § 43.

§ 55.[6]) Til laanet er indfridd, avgir selskapets styre hvert aar til det kommunestyre, som har garantert for laanet, beretning om bruken av laanet og om de opførte boliger. Beretningen, som skal være avfattet efter forskrifter, fastsat av bankens styre, forelægges bolignævnden til erklæring og sendes derefter til banken, ledsaget av kommunestyrets uttalelse.

Avgives ikke beretningen inden en frist, som bankens styre sætter, eller blir det formaal, som laanet tilsigtet, ikke fyldestgjort, kan bankens styre inddra laanet efter forskriftene i § 75.

Kongen gir nærmere forskrifter om tilsyn med de for laanene opførte boliger.

---

[1]) Jfr. § 25.
[2]) Jfr. § 56.
[3]) Jfr. §§ 40 2 avsnit, 42 i. f., 44 i. f., 56.1 og 2 avsnit og 58 c.
[4]) Jfr. §§ 15, 33.2 avsnit, 35.1 avsnit, 43.1 avsnit, 56 5 avsnit og 83.1.
[5]) Jfr. §§ 16, 33.3 avsnit, 35.2 avsnit, 43.2 og 3 avsnit, 56.5 avsnit og 83.1.
[6]) Jfr. § 57.

23 juli.

Kapitel 6.

Laan til kommuner til opførelse av boliger og til erhvervelse av faste eiendomme til utstykning i boligtomter.

§ 56.[1]) En kommune kan faa laan til opførelse av boliger i kommunen eller utenfor denne, naar formaalet er at skaffe personer, som bor eller har sit erhverv i kommunen, egne hjem. I øiemed som nævnt kan en kommune ogsaa faa laan til erhvervelse av faste eiendomme, som agtes utstykket i boligtomter.

Saafremt laanet skal anvendes til formaal som nævnt utenfor kommunen, kan det bare tilstaaes, hvis kommunestyret i det herred (den by), hvor boligene skal opføres, eller eiendommene ligger, gir sit samtykke.[2])

Planene for boligenes opførelse, overdragelse eller bortleie eller for en eiendoms utstykning i boligtomter maa være godkjendt av Kongen.

Om boligenes størrelse, tomtenes utstrækning og eiendommenes laaneværdi gjælder forskriftene i § 40. Adgang til at faa boligene eller tomtene overdrat eller tilleie har de, som fylder vilkaarene i § 39.

Laanet forrentes[3]) og avdrages[4]) som fastsat i § 43.

§ 57.[5]) Til laanet er indfridd, avgir kommunestyret hvert aar efter indstilling fra bolignævnden beretning til banken om bruken av laanet og om de opførte boliger. Beretningen skal være avfattet efter forskrifter, fastsat av bankens styre.

Forskriften i § 55, 2det og 3dje led, gjælder ogsaa for laan efter dette kapitel.

Kapitel 7.

Forkjøpsret for herreder til fast eiendom paa landet, som egner sig til at utstykkes i smaabruk eller boligtomter.[6])

§ 58. Naar fast eiendom paa landet, som egner sig til at utstykkes i smaabruk eller boligtomter,[7]) sælges, har det herred, som eiendommen ligger i, forkjøpsret, hvis eiendommen sælges:

a. til fremmed statsborger,
eller

---

[1]) Jfr. § 54.
[2]) Jfr. §§ 40.2 avsnit, 42 i. f., 44 i. f., 54.1 avsnit og 58 c.
[3]) Jfr. §§ 15, 33.2 avsnit, 35.1 avsnit, 43.1 avsnit, 54.4 avsnit og 83.1.
[4]) Jfr. §§ 16, 33.3 avsnit, 35.2 avsnit, 43.2 og 3 avsnit, 54.4 avsnit og 83.1.
[5]) Jfr. § 55.
[6]) Jfr. lov om erhvervelse av skog av 18 september 1909 (nr. 5) med tillægslov av 13 august 1915 (nr. 3).
[7]) Jfr. § 58 i. f.

23 juli. b. til korporationer, stiftelser, aktieselskaper og andre selskaper med begrænset ansvar,
eller
c. til en anden kommune, forsaavidt denne agter at bruke eiendommen til smaabruk eller boliger, [1])
eller
d. til selskap eller sammenslutning, hvis medlemmer er personlig ansvarlige, naar nogen av medlemmene er fremmed statsborger. Det, som her er bestemt om medlemmene av ansvarlig selskap, finder tilsvarende anvendelse overfor ansvarlig medlem og kommanditist i et kommanditselskap og overfor ansvarlig indehaver og stille interessent i et stille selskap. Den, som har ydet en anden laan, hvorfor er betinget indflydelse paa bestyrelsen av laantagerens forretning eller andel i dens utbytte, blir ved anvendelsen av denne regel at anse som stille interessent i forretningen. Kongen skal dog kunne gjøre undtagelse fra bestemmelserne i foregaaende og næstforegaaende punktum for bestemte indskud eller laan, hvor dette findes ubetænkelig. [2]) Hvorvidt eiendommen egner sig til at utstykkes i smaabruk eller boligtomter, avgjøres med endelig virkning av smaabruks- (bolig-)nævnden.

§ 59. [3]) Herredet har ikke forkjøpsret efter § 58, hvis salget sker:

a. til korporationer og stiftelser, som har helt norsk styre med sæte her i riket, og hvis formaal er almennyttig,
eller
b. til nogen, som har norsk indfødsret, [4])
eller
c. gjennem tvangsauktion, derunder ogsaa auktion i henhold til § 127 i lov om konkurs og konkursboers behandling av 6 juni 1863 eller til § 23 i lov om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom av 18 september 1909 eller til § 21 i lov om erhvervelse av skog av 18 september 1909.

§ 60. Herredet har ikke forkjøpsret efter § 58, hvis salget gjælder fast eiendom, som enten har en værdi av under 3 skyldmark, eller som sælges for en kjøpesum av under kr. 10 000,00.

§ 61. [5]) Overenskomst, hvorved et herred mot vederlag gir

---

[1]) Jfr. §§ 40.2 avsnit, 42 i. f., 44 i. f., 54.1 avsnit og 56.1 og 2 avsnit
[2]) Jfr. skogkoncessionsloven (l. 18/9 1909, nr. 5) § 27.2 avsnit.
[3]) Jfr. skogkoncessionslovens § 6 (l. 13/8 1915, nr. 3).
[4]) Jfr. grundlovens § 92 a, b og d og statsborgerloven (l. 21/4 1888) § 7.
[5]) Jfr. skogkoncessionslovens § 35 a (l. 13/8 1915, nr. 3).

avkald paa sin forkjøpsret, er ugyldig, og vederlaget kan efter vedkommende departements bestemmelse inddrages i statskassen. 23 juli.

Grund, som et herred har erhvervet ved forkjøpsret i henhold til denne lov, kan det ikke uten tilladelse av Kongen avhænde i andet øiemed end til smaabruk eller boligtomter.

§ 62.[1]) Agtes ved den retshandel, som gir anledning til forkjøpsret til landeiendom efter § 58, jfr. § 59, avhændet anden fast eiendom eller rettighet eller løsøre, er det herred, som vil gjøre sin forkjøpsret gjældende, paa forlangende av sælgeren eller hans medkontrahent forpligtet til at la forkjøpsretten omfatte ogsaa rettigheten m. v. i den utstrækning, det forlanges.[2])

§ 63. Naar overenskomst er avsluttet om salg av fast eiendom, som et herred har forkjøpsret til, skal sælgeren tilby herredet at træde ind som kjøper. Tilbudet skal opgi, hvem der er kjøper, og gi oplysning om den eller de eiendomme, salget gjælder, kjøpesum eller, i det tilfælde, som er nævnt i § 66, den sum, som antages at tilsvare eiendommens værdi, — betalings- og andre kjøpevilkaar. Videre skal sælgeren i tilfælde i tilbudet fremsætte forlangende i henhold til § 62.

Indeholder tilbudet ikke de oplysninger, som er foreskrevet i forrige led, skal ordføreren snarest mulig underrette sælgeren om manglene.

§ 64.[3]) Naar ordføreren har mottat tilbudet, skal saken forelægges smaabruksnævnden (bolignævnden) til uttalelse. Anbefaler nævndens flertal, at herredet bruker sin forkjøpsret, forelægger ordføreren saken for herredsstyret til avgjørelse.

Hvis beslutning om at bruke forkjøpsretten ikke er fattet i lovlig herredsstyremøte med mindst to tredjedels flertal inden 6 uker, efterat ordføreren har mottat tilbud av det indhold, som er foreskrevet i § 63, ansees forkjøpsretten som bortfaldt.

Paa saadan beslutning som foran nævnt kommer § 38 i lov om formandskaper paa landet m. v. av 14 januar 1837 ikke til anvendelse. Beslutningen blir uopholdelig at meddele sælgeren.

Kongen kan efter anbefaling av vedkommende amtsting bestemme, at den frist (6 uker), inden hvilken herredsstyret skal ha fattet sin beslutning om at bruke forkjøpsretten, kan forlænges indtil 3 maaneder for et amt eller for dele av det, saafremt forholdene gjør det paakrævet.

§ 65.[4]) Naar forkjøpsretten gjøres gjældende, indtræder den

[1]) Jfr. skogkoncessionsl. 18/8 1915, nr. 3, § 29.2 avsnit.
[2]) Jfr. § 63.1 avsnit i. f.
[3]) Jfr. skogkonsessionsl. 13/8 1915, nr. 3, § 30.
[4]) Jfr. skogkoncessionsl. 18/9 1909, nr. 5, § 32.

23 juli. forkjøpsberettigede i den oprindelige kjøpers rettigheter og forpligtelser. Dog skal den del av vederlaget, som ikke bestaar i pengeydelse eller ydelse av føderaad, eller hvis erlæggelse er gjort avhængig av en betingelse, hvis opfyldelse ikke ligger i herredsstyrets haand, værdsættes til et pengebeløp, som i mangel av mindelig overenskomst fastsættes ved lovlig skjøn. Kan en betinget ydelse ikke værdsættes i penger, hvilket i tvisttilfælde likeledes avgjøres ved lovlig skjøn, bortfalder ydelsen uten vederlag.

Er der i salgsvilkaarene betinget ret for sælgeren til gjenkjøp eller til at fragaa salget under betingelser, hvis opfyldelse ikke ligger i herredsstyrets haand, kan en saadan gjenkjøps- eller fragaaelsesret ikke gjøres gjældende overfor herredsstyret.

§ 66.[1]) Reglerne i foranstaaende paragraffer gjælder ogsaa, om den overdragelse, som agtes foretat, helt eller delvis er en gave. I tilbudet skal i dette tilfælde angives den sum, som antages at tilsvare eiendommens værdi, og denne sum blir at anse som den for forkjøpsretten gjældende kjøpesum, hvis ikke herredsstyret finder den for høit ansat. I saa fald kan herredsstyret la kjøpesummen fastsætte ved lovlig skjøn.

Er der i det tilfælde, som er nævnt i § 62, fastsat en fælles kjøpesum, avgjøres det ved lovlig skjøn, hvor stor del av kjøpesummen der falder paa den eiendom, forkjøpsretten gjælder, og paa rettigheten m. v.

§ 67.[2]) Til de skjøn, som er nævnt i §§ 65 og 66, og hvortil ikke særskilt forliksmægling finder sted, maa stevning forkyndes inden 1 maaned, efterat ordføreren har mottat tilbudet, og skjønnet maa fremmes inden 1 maaned efter utløpet av den lovbestemte varselsfrist. Overskjøn maa være tilstevnt inden 14 dage efter underskjønnets avholdelse og skal likeledes fremmes inden 1 maaned efter utløpet av den lovbestemte varselsfrist.

Den frist, som er sat i § 64 for herredsstyrets beslutning, regnes fra skjønnets eller i tilfælde overskjønnets avholdelse.

Skjønsmænd saavel til underskjøn som til overskjøn opnævnes av amtmanden utenfor det eller de herreder, som er interessert i skjønnet.

§ 68.[3]) Herredsstyret har samme krav som sælgerens medkontrahent paa, at eiendommen holdes vedlike, at den ikke skades ved hugst, bortførelse av bygning eller lignende, og at

---

[1]) Jfr. skogkoncessionsl. [18]/8 1915, nr. 3, § 33.
[2]) Jfr. forannævnte lovs § 34.
[3]) Jfr. skogkoncessionsl. [18]/9 1909, nr. 5, § 35.

den i det hele leveres til den betingede tiltrædelsestid i den stand, hvori medkontrahenten hadde ret til at forlange den. 23 juli.

Overtrædelse herav straffes med bøter. Det ulovlig aavirkede eller dets værdi inddrages hos den skyldige eller den, paa hvis vegne han har handlet. Inddragningen sker til fordel for vedkommende herredskasse. Offentlig paatale finder ikke sted uten herredsstyrets begjæring.

Herredsstyret kan desuten kræve erstattet det tap, som det er paaført ved overtrædelsen.

Har sælgerens medkontrahent tiltraadt eiendommen, kan herredskommunen forlange, at der gjøres et fradrag i kjøpesummen, svarende til den forringelse, eiendommen retsstridig har lidt ved hugst eller anden virksomhet fra medkontrahentens side, efterat saadan tiltrædelse har fundet sted. Fradragets størrelse bestemmes ved lovlig skjøn, hvis omkostninger likeledes fratrækkes kjøpesummen. Har erhververen beheftet eiendommen saaledes, at heftelsernes samlede beløp overstiger den for forkjøpet gjældende kjøpesum, er heftelserne uforbindende for herredet, forsaavidt de overstiger nævnte kjøpesum.

§ 69.[1]) Den, som forlanger dokument tinglæst om salg av fast eiendom, som et herred har forkjøpsret til, skal godtgjøre for retsskriveren, at herredet ikke vil bruke sin forkjøpsret eller har oversittet fristen for at bruke retten. Blir dette ikke godtgjort, kan retsskriveren dog ikke negte tinglæsning; men han skal i saa fald, saavelsom naar han finder det tvilsomt, om erhvervelsen er i strid med et herreds forkjøpsret, gjøre anmerkning herom i panteregistret og paa dokumentet. Anmerkningen skal av retsskriveren uopholdelig og samtidig meddeles erhververen, sælgeren, herredets ordfører og amtmanden.

§ 70.[2]) Det paaligger lensmanden uopholdelig og samtidig at meddele herredets ordfører og amtmanden underretning, saasnart det kommer til hans kundskap, at en kjøper i strid med herredets forkjøpsret er indsat i en eiendoms besiddelse.

Lensmanden skal meddele kjøper og sælger, at han har sendt underretning som nævnt.

§ 71. Naar ordføreren har mottat meddelelse fra retsskriveren eller lensmanden som nævnt i §§ 69 og 70, skal han indhente uttalelse i saken fra smaabruksnævnden og derefter æske herredsstyrets avgjørelse, om retshandelen skal søkes omgjort eller erhververen sat ut av besiddelsen. Fattes beslutning herom i lovlig herredsstyremøte med mindst to tredjedels flertal, skal beslutningen uopholdelig og samtidig meddeles er-

[1]) Jfr. skogkoncessionsl. 13/8 1915, nr. 3, § 18 og lov om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom av 18 september 1909, nr. 4, § 21.

[2]) Jfr. skogkoncessionsl. 18/9 1909, nr. 5, § 20.

23 juli. hververen, sælgeren og amtmanden. Om beslutningen gjælder det samme, som er sagt i § 64, næstsidste leds 1ste punktum.

§ 72.[1]) Hvis amtmanden inden 8 uker, fra han har mottat meddelelse fra retsskriveren eller lensmanden som nævnt i §§ 69 og 70, faar saadan meddelelse fra ordføreren som nævnt i § 71, skal han fastsætte en frist, inden hvilken forholdet maa bringes i lovlig orden, saasom ved erhvervelse av erklæring fra herredsstyret om, at det frafalder sin forkjøpsret, eller ved frivillig omgjørelse av retshandelen eller ved eiendommens salg til nogen, like overfor hvem herredet ikke har forkjøpsret, eller ved salg til det herred, som har forkjøpsret til den. Fristen maa ikke sættes kortere end 6 maaneder eller længer end 2 aar.

Amtmandens bestemmelser efter denne paragraf blir at tinglæse og at meddele ordføreren, sælgeren og erhververen.

Kommer der ikke meddelelse fra ordføreren inden den nævnte frist, sender amtmanden underretning herom til retsskriveren, som stryker anmerkningen i panteregistret og sender underretning herom til ordføreren, sælgeren og erhververen. Likeledes skal amtmanden sende underretning som nævnt til lensmanden.

§ 73.[2]) Oversittes den frist, som er sat i henhold til § 72, skal eiendommen efter foranstaltning av amtmanden uten forliksmægling eller varsel sælges ved tvangsauktion. Salget sker med bindende virkning for eieren eller besidderen, hans hjemmelsmand, deres fordringshavere og konkursboer, samt dem, som har pant i eiendommen. Det foregaar for eierens eller besidderens regning og saaledes, at intet av auktionssummen utbetales ham, før hans hjemmelsmand har faat det vederlag, han har betinget sig for eiendommen. Blir dette vederlag ikke dækket fuldt ut, har den av kontrahenterne, som blir skadelidende, den personlige tiltale til medkontrahenten i behold.

Herredet har ret til at indtræde i auktionsbudet. Hvis det benytter denne ret, og auktionsbudet overstiger den salgssum, som oprindelig var avtalt, kan herredet hos den, som retsstridig har undlatt at gi herredet anledning til at bruke sin forkjøpsret, kræve erstattet forskjellen mellem den oprindelige salgssum og auktionsbudet i den utstrækning, som er nødvendig for at holde herredet skadesløst.

Herredsstyrets ret efter denne paragraf er betinget av, at ordføreren inden 6 uker efter auktionens avholdelse har sendt meddelelse til auktionsforvalteren om, at herredsstyret med mindst to tredjedels flertal har fattet beslutning om at gjøre

[1]) Jfr. skogkonsessionsl. 18/9 1909, nr. 5, § 19 og lov om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom av 18 september 1909, nr. 4, § 22.

[2]) Jfr. skogkoncessionsl. 18/9 1909, nr. 5, § 21 og lov om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom av 18 september 1909, nr. 4, § 23.

krav gjældende. Om denne beslutning gjælder det samme, som er sagt i § 64, næstsidste leds 1ste punktum. 23 juli.

§ 74. Naar der efter lov om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom av 18 september 1909 søkes om tilladelse (koncession) til erhvervelse av fast eiendom, som et herred har forkjøpsret til, kan tilladelsen ikke bli git, før det er godtgjort, at herredet ikke vil bruke sin forkjøpsret eller har oversittet fristen for at bruke retten.

Forkjøpsret efter denne lov kan ikke gjøres gjældende i de tilfælde, da herredet har forkjøpsret ifølge koncessionslovgivningen.[1])

Kapitel 8.

Forskjellige bestemmelser.

§ 75. Hvis skyldige renter og avdrag av laan, som er git i henhold til denne lov, ikke blir betalt i rette tid, kan der beregnes indtil 5 pct. i aarlig rente derav fra forfaldsdag, til betaling sker.

I mangel av betaling til fastsat tid av renter og avdrag av laan mot pant i fast eiendom er det hele restlaan forfaldent til betaling, og banken har adgang til efter 6 ukers varsel i »Norsk Kundgjørelsestidende« og paafølgende kundgjørelse overensstemmende med lovgivningen om tvangsauktioner[2]) at la pantet sælge ved offentlig auktion uten foregaaende indkaldelse til forlikskommissionen,[3]) søksmaal og dom. Det skal desuten staa banken frit for at gjøre utlæg i skyldnerens løsøre, som om den hadde forfaldent kommissionsforlik for det skyldige beløp. Samme adgang til fyldestgjørelse har banken ogsaa i andre tilfælde av misligholdelse av laanene, dog saa, at laanene da maa opsiges med 6 ukers varsel.

Hvis laan, som er git uten pant i fast eiendom, blir misligholdt ved, at renter og avdrag ikke blir betalt i rette tid, eller paa anden maate, har banken adgang til at opsi restlaanet til indbetaling med 3 maaneders varsel.[4])

Laan, som er git i henhold til denne lov, maa ikke indrives paa grund av misligholdelse, og pant, som er stillet for laanet, maa ikke frasælges eieren, før den, som har garantert for laanet, er underrettet.[5])

---

[1]) Jfr. skogkoncessionsl. 18/9 1909, nr. 5, kap. II og lov om erhvervelse av fjeldstrækninger av 27 august 1915 § 4.

[2]) Jfr. lov om bekjendtgjørelser av tvungne auktioner m. v. av 30 august 1842 med tillægslove av 6 mai 1854 og 14 mai 1886 (nr. 1) og lov om utgivelse av en off. Kundgj.tidende m. v. av 19 juni 1882 (nr. 2).

[3]) Jfr. Canc.-Prom. av 29 oktober 1803.

[4]) Jfr. kap. 3, 5 og 6.

[5]) Jfr. § 1, I og § 32.

23 juli. § 76. Naar tvangsauktion, herunder ogsaa konkursauktion, blir forlangt over fast eiendom, skal auktionsforvalteren undersøke, om den er pantsat til Smaabruk- og Boligbanken, og gi bevidnelse om det i auktionsforretningen. I tilfælde skal han i god tid gi melding til banken om auktionens berammelse, saa banken og den, som har garantert for laanet, kan la møte ved auktionen.[1]) Naar auktionsforvalteren forlanger bevidnelse av pantebøkerne, om banken har panteret i faste eiendomme, sker bevidnelsen uten betaling.

§ 77. Godtgjørelse for takstforretninger efter denne lov maa ikke være større end kr. 15,00 for hver forretning. Den fastsættes indenfor denne grænse av bankens styre og betales av den, som søker laan i banken.

Hvor det arbeide, som helseraadets ordfører faar i anledning av denne lov, findes betydelig, kan kommunestyret bevilge ham særskilt godtgjørelse, som utredes av kommunen.[2])

§ 78. Naar der til oprettelse, erhvervelse eller bebyggelse av smaabruk eller til betaling av gjæld paa slike bruk, samt til opførelse, fuldførelse eller erhvervelse av egne boliger eller til betaling av gjæld paa slike boliger optages eller overtages laan i banken, betales der ikke sportler til statskassen for tinglæsning eller andre offentlige forretninger, som i den anledning maa foretages. Det samme gjælder ogsaa, naar der tilstaaes tillægslaan i banken. Overdragelsesdokumenterne m. v. er fritat for stempelavgift.

Offentlige forretninger og dokumenter i anledning av et herreds bortleie av smaabruk i henhold til § 29 c, jfr. § 31, er likeledes fritat for sportler til statskassen og stempelavgift.

§ 79. Enhver, som har adgang til at faa laan efter denne lov, kan hos smaabruks- eller bolignævndens formand faa avtryk av loven og av de gjældende forskrifter og skemaer.

§ 80. Bankens styre avgjør, om et strøk i en bygd skal ansees som bymæssig bebygget efter forskriftene i §§ 39, 40 og 42.

§ 81.[3]) En kommune kan overta ansvar for laan efter denne lov (bykommune bare efter kapitlerne 4, 5 og 6) for et beløp, som ikke samtidig maa utgjøre over kr. 200 000,00, dog saaledes, at Kongen, naar kommunens størrelse eller andre særlige omstændigheter gjør det ønskelig, kan forhøie grænsen.

---

[1]) Jfr. lov om Hypotekbanken av 28 juni 1887 (nr. 1) § 19, lov om Norges Bank av 23 april 1892 § 43, lov om Den norske Enkekasse av 21 juni 1895 (nr. 2) § 18 og rundskrivelser av 5 april 1892 og 2 april 1912.

[2]) Jfr. §§ 19 b, 20.1 avsnit, 46 b, 47 i. f. og 82.

[3]) Jfr. § 1, I og III.

Dog maa grænsen ikke for nogen kommune sættes høiere end kr. 500 000,00, indtil anderledes bestemmes ved lov. 23 juli.

§ 82. Til fremme av sund og hensigtsmæssig bebyggelse kan Kongen, efter forslag fra bankens styre, gi nærmere forskrifter om opførelsen og indretningen av de boliger, som der ydes laan til efter denne lov. [1])

§ 83. Særskilt for Finmarken gjælder følgende:

1. For herred eller dele av et herred, hvor de økonomiske forhold gjør det nødvendig, kan Kongen, efter ansøkning fra herredsstyret og anbefaling av bankens styre, fastsætte, at laan til opførelse eller fuldførelse av boliger skal kunne gives mot en rente av $2^1/_2$ pct. [2]) og med en tilbakebetalingstid av 42 aar (uten avdragsfrihet). [3])
2. Laan som nævnt kan utgjøre eiendommens fulde laaneværdi, naar denne ikke overstiger kr. 2 500,00. [4]) Dog maa intet laan være større end den virkelige kjøpesum, i tilfælde tillagt byggetakstsummen.
3. Til sikkerhet for laan som nævnt godtages, foruten pant efter § 44, 1ste led, garanti av vedkommende herred for $^3/_{10}$ av mulig tap ved laanet.
4. Laan som nævnt tilstaaes laansøkere, som har saa daarlig raad, at de ikke kan ta laan efter denne lov paa de almindelige vilkaar. Herom skal nævnden og herredsstyret avgi erklæring, naar laaneansøkningen sendes til banken.
5. Naar herredets utstrækning eller samfærdselsforhold gjør det ønskelig, kan Kongen, efter ansøkning fra herredsstyret og anbefaling av bankens styre, tillate, at antallet av medlemmer i smaabruks- (bolig-) nævnden økes til 12. Av grund som nævnt og paa samme maate kan det fastsættes, at nævndens formand skal ha skyss- og kostgodtgjørelse av statskassen for reiser, som han foretar i anledning av denne lov.

§ 84. Denne lov træder i kraft fra den tid, Kongen bestemmer.

Fra samme tid ophæves kapitel 2, 3, 4, 5 og 6 i lov om arbeiderbruk- og boliglaan av 9 juni 1903 med tillægslove av 13 februar 1905, 24 mai 1907 og 8 august 1908.

Nærværende lov med undtagelse av kapitel 1 faar, efter regler, som gives av Kongen, anvendelse paa de laan, som er git av »Den Norske Arbeiderbruk- og Boligbank«.

---

[1]) Jfr. §§ 19 b, 20.1 avsnit, 46 b, 47 i. f. og 77.2 avsnit.
[2]) Jfr. §§ 15, 33.2 avsnit, 35.1 avsnit, 43.1 avsnit, 54.4 avsnit og 56.5 avsnit.
[3]) Jfr. §§ 16, 33.3 avsnit, 35.2 avsnit, 43.2 og 3 avsnit, 54.4 avsnit og 56.5 avsnit.
[4]) Jfr. §§ 40.1 avsnit og 42.1 avsnit.

23 juli. **Kongelig resolution** *), hvorved der i henhold til lov til beskyttelse av barn mot bruk av tobak av 19 april 1899 meddeles stadfæstelse paa en av herredsstyret for Spangereids herred, Lister og Mandals amt, under 14 juni 1915 fattet beslutning til vedtægt om salg av tobak til barn m. v., — dog med en enkelt forandring.

23 juli. **Kongelig resolution** **), hvorved stadfæstelse meddeles paa Moss bystyres beslutning i møte den 27 mai 1915 om et tillæg til de ved kongelig resolution av 31 juli 1914 stadfæstede lukningsvedtægter for Moss by, — dog saaledes, at tillægsbestemmelsen gives følgende form:

»§ 1 f. Handel med fersk fisk, hvorunder ogsaa gaar hummer, ræker og krabber, kan uten hinder av denne paragrafs tidsindskrænkninger foregaa fra baat, brygge samt fra lokale, hvor kun dette slags handel drives.«

23 juli. **Kongelig resolution** **), hvorved der i medhold av lov av 19 juni 1883 meddeles approbation paa Bergens bystyres beslutning av 21 juni 1915, hvorefter den aarlige børskontingent (kr. 12,00 for mænd og kr. 6,00 for kvinder) fra og med aaret 1915 indtil videre nedsættes til det halve for alle de ifølge børslovgivningen kontingentpligtige medlemmer av Bergens børs, som er ilignet byskat efter en indtægt av kr. 2000,00 og derunder.

23 juli. **Kongelig resolution** **), hvorved i medhold av lov angaaende jagt og fangst av 20 mai 1899 § 44 bestemmes, at erfugl inden Nordlands amt skal være fredet det hele aar i et tidsrum av 5 aar, regnet fra 1 januar 1916.

23 juli. **Kongelig resolution** **), hvorved i henhold til lov angaaende jagt og fangst av 20 mai 1899 § 44 bestemmes, at det for et tidsrum av 5 aar, regnet fra 1 januar 1916, inden Nordre Bergenhus amt skal være forbudt at bruke snare, saks eller faldstok til fangst av hare, tiur, røi, aarfugl, jerpe og rype, herfra dog undtat snare til fangst av hare i haver eller i adkomsten til disse.

23 juli. **Kongelig resolution**, hvorved der i henhold til lov om fattigvæsenet av 19 mai 1900 §§ 28 og 33 meddeles stadfæstelse paa en fremlagt av vedkommende utvalgs flertal foreslaat plan for et sikkerhetsfond ved Aadals bruk i Løitens herred, — dog med nogen forandringer.

---

*) Bekjendtgj. 26 juli i Lovtid. 1ste avd. nr. 32, hvor den stadfæstede vedtægt er indtat.

**) Bekjendtgj. 26 juli i Lovtid. 1ste avd. nr. 32.

Kongelig resolution, hvorved der i henhold til § 84 i lov om bygningsvæsenet av 27 juli 1896 meddeles approbation paa betalingsregulativ for bygningstilsyn m. v. for Mjøndalens bygningskommune med det i Arbeidsdepartementets foredrag av 23 juli 1915 omhandlede tillæg. 23 juli.

Kongelig resolution, hvorved der i henhold til § 55 i lov om havne- og ringevæsenet m. v. av 10 juli 1894 meddeles stadfæstelse paa de av Mandals bystyre i møte den 29 december 1914 vedtagne takster og regler for benyttelse av Mandals brygger, — dog med en enkelt forandring. 23 juli.

Skrivelse fra Socialdepartementet til Romsdals amt, hvorved i medhold av lov om jordmødre av 19 december 1898 § 7 bestemmes: 23 juli.

At Grytten og Hens jordmordistrikt i Romsdals amt deles i følgende to distrikter:

1. Gryttens jordmordistrikt, omfattende Gryttens herred og
2. Hens jordmordistrikt, omfattende Hens herred.

Delingen træder i kraft fra den tid, amtmanden bestemmer.

Skrivelse fra Socialdepartementet til Nordlands amt, hvorved i henhold til lov om jordmødre av 19 december 1898 § 7 bestemmes: 23 juli.

At der fra Saltdalens jordmordistrikt i Nordlands amt utskilles et nyt jordmordistrikt, Øvre Saltdalen, omfattende gaardsnummer 16—41 og 49—53 av Saltdalens herred.

Delingen træder i kraft fra den tid, amtmanden bestemmer.

Skrivelse*) fra Utenriksdepartementet, hvorved i henhold til lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at utførsel fra riket av alun indtil videre skal være forbudt. 24 juli.

Denne bestemmelse træder i kraft den 26 ds.

Skrivelse*) fra Utenriksdepartementet, hvorved i henhold til lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at utførsel fra riket av nikkelsulfat indtil videre skal være forbudt. 24 juli.

Denne bestemmelse træder i kraft den 27 ds.

Skrivelse*) fra Utenriksdepartementet, hvorved i henhold til lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at utførsel fra riket av harpiksolje og trætjæreolje indtil videre skal være forbudt. 26 juli.

Denne bestemmelse træder i kraft den 1 august 1915.

---

*) Bekjendtgj. 31 juli i Lovtid. 1ste avd. nr. 33.

27 juli. **Skrivelse***) fra Landbruksdepartementet, hvorved departementet i medhold av lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 har bestemt, at det indtil videre skal være forbudt at utføre fra riket:

superfosfat,

tomasfosfat,

svovlsyret og andet benmel samt apatit og andre raafosfater.

Denne bestemmelse træder i kraft straks.

29 juli. **Skrivelse** fra Forsvarsdepartementet, Marinen, til kommanderende admiral, hvorefter en utskrevet matros, tidligere konstabel i Sjømilitære Korps, ansees for at ha avtjent den ham paahvilende fredstjeneste efter vernepligtsloven ved sin tidligere tjeneste ved Sjømilitære Korps fra 5 juni 1908 til 1 december 1911, da han efter ansøkning fik avsked. Hans nuværende tjeneste ved nøitralitetsvernet ansees saaledes som ekstraordinær paa samme maate som for utskrevne av ældre aarsklasser, som tidligere har opfyldt al sin ordinære tjenestepligt.

30 juli. Nr. 1. **Lov***)[1]) om forandringer i lov om visse valgdistrikters inddeling i valgkredser m. v. av 7 april 1906.

§ 2 i lov om visse valgdistrikters inddeling i valgkredser av 7 april 1906 skal, forsaavidt angaar inddelingen av Romsdals amt, lyde saaledes:

Romsdals amt:

1ste kreds, Søndre Søndmør:

Herredene Vannelven, Sande, Rovde, Herø, Ulstein, Ørsten, Vartdalsstranden, Volden og Hjørundfjord.

2den kreds, Nordre Søndmør:

Herredene Sunnelven, Norddalen, Stranden, Stordalen, Søkkelven, Ørskog, Skodje, Vatne, Borgund, Giske, Roald og Haram.

3dje kreds, Romsdal:

Herredene Vestnes, Sylte, Eid, Vold, Grytten, Hen, Veø, Eresfjord og Vistdalen, Nesset, Bolsø, Akerø og Sandø.

4de kreds, Ytre Nordmør:

Herredene Frænen, Bud, Kornstad, Eide, Kvernes, Bremsnes, Grip, Frei, Tusteren, Edø, Hopen og Bratvær.

---

*) Bekjendtgj. 31 juli i Lovtid. 1ste avd. nr. 33.

[1]) St.besl. 22 juli. Se Ot.prp. nr. 34 og dok. nr. 35 for 1914. Indst. O. XXI. St.tid., forh. i Ot. s. 1648—1651; i Lt. s. 616—618.

5te kreds, Indre Nordmør: 30 juli.

Herredene Strømsneset, Tingvold, Gjemnes, Øre, Øksendalen, Ulvundeidet, Sundalen, Stangvik, Aasgaard, Surendalen, Rindalen, Halse, Valsøfjorden, Aure og Stemshaug. Nr. 1.

Lov *)[1]) om forandringer i lov om salg og skjænkning av brændevin, øl, vin, frugtvin og mjød av 17 mai 1904. 30 juli. Nr. 2.

§§ 18 og 33 i lov om salg og skjænkning av brændevin, øl, vin, frugtvin og mjød av 17 mai 1904 skal herefter lyde saaledes:

§ 18. Bevillingen kan gjælde en eller flere av de i foregaaende paragraf nævnte drikkevarer eller samtlige disse. Den kan ogsaa gjælde bare alkoholsvakt øl, d. v. s. øl, som indeholder under 2¼ vegtprocent alkohol. Bevillingen kan enten være almindelig eller lyde paa indskrænket ret, saaledes at skjænkning av de her omhandlede drikkevarer bare maa foregaa til reisende, til spisegjester eller til medlemmer av sluttet selskap i dettes lokale.

§ 33. Herredsstyret paa landet kan bestemme, at saavel partisalg som smaasalg av samtlige i dette kapitel omhandlede drikkevarer eller av enkelte av dem skal være forbudt andre end dem, som vinder bevilling paa denne næring. I byene kan bystyret træffe lignende bestemmelse for smaasalgs vedkommende samt for partisalg av øl.

Lov *)[2]) om forandringer i og tillæg til lov av 18 august 1911 om ulykkesforsikring for sjømænd. 30 juli. Nr. 3.

I.

Efternævnte paragraffer i lov av 18 august 1911 om ulykkesforsikring for sjømænd skal herefter lyde saaledes:

§ 1. Efter denne lov forsikres bemandingen paa norske fartøier,[3]) som anvendes i utenriksk eller indenriksk fart, herunder indbefattet fart paa indsjøer og elver, forsaavidt vedkommende fartøier har en bruttodrægtighet av 50 registertons eller derover for seilfartøier eller av 25 registertons eller derover for damp- eller motorfartøier.[4])

Ved bemanding skal forstaaes personer, som av reder eller skibsfører er antat til tjeneste ombord, uanset om de hører til

*) Bekjendtgj. 31 juli i Lovtid. 1ste avd. nr. 33.

[1]) St.besl. 22 juli. Se Ot. prp. nr. 19 for 1914. Dok. nr. 37 for 1914. Indst. O. nr. 67. St.tid., forh. i Ot. s. 1390—1403; i Lt. s. 591—602.

[2]) St.besl. 22 juli. Se Ot.prp. nr. 26. Indst. O. XX. St.tid., forh. i Ot. s. 1693—1698; i Lt. s. 591.

[3]) Jfr. lov av 20 juli 1893, nr. 1, § 1.

[4]) Lov 31 mai 1873, jfr. lov 17 april 1875.

30 juli. Nr. 3.

det egentlige skibsmandskap eller ikke, naar de nyder de samme rettigheter som dette; kfr. sjøfartslovens [1]) § 108.

Til bemanding efter denne lov henregnes ogsaa personer, som for egen regning driver restaurant ombord, og det av dem antagne tjenerpersonale. Som deres arbeidsgiver efter denne lov betragtes vedkommende skibsreder.

Endvidere forsikres til sjøvæbningen utskrevne mandskaper med befal, som i fredstid avtjener sin verneplgt.

Forsikringen gjælder ogsaa fartøiets fører, selv om han eier fartøiet helt eller delvis.

Undtat fra forsikringen er bemandingen paa lægtere (avriggede fartøier uten egne fremdriftsmidler).

§ 3. Forsikringens formaal er skadesløsholdelse efter nedenstaaende regler i anledning av ulykkestilfælde, som medfører forsikret persons legemsbeskadigelse eller død, samt dødsfald indtraadt som umiddelbar og direkte følge av klimatsygdom og epidemisk sygdom (herunder ogsaa skjørbuk og beri-beri). For forsikrede personer, som er døde under fangstekspeditioner med overvintring i de arktiske farvand, indtræder retten til erstatning uten hensyn til dødsaarsak. Forsikringen omfatter tiden fra begyndelsen til avslutningen av tjenesteforholdet, herunder indbefattet befordringen fra land til fartøi og fra fartøi til land samt derhos reise til og fra fartøi i ind- og utland, naar reisen sker paa rederiets eller statskassens bekostning.

Forsikringen skal endvidere omfatte utgiftene ved hjemsendelse paa grund av ulykkestilfælde som ovennævnt, forsaavidt disse utgifter efter lov om sjøfarten av 20 juli 1893 §§ 66 og 98, jfr. 64 og 90, paahviler rederiet eller vilde ha paahvilt dette, saafremt den skadede efter nævnte lov hadde tilhørt skibsmandskapet.

Rammes en efter denne lov forsikret person av et ulykkestilfælde, som begrunder krav efter lov om ulykkesforsikring for industriarbeidere m. v., [2]) bortfalder krav efter nærværende lov. Er en efter nærværende lov forsikret person for det ulykkestilfælde, som rammer ham, tillike forsikret i henhold til gjældende lov om ulykkesforsikring for fiskere, bortfalder ethvert krav efter sidstnævnte lov.

§ 4. I tilfælde av legemsbeskadigelse har Riksforsikringsanstalten at utrede en invaliderente [3]) til den skadede, utgjørende:

a) I tilfælde av fuldstændig erhvervsudygtighet, saalænge denne varer, 60 pct. av den skadedes arbeidsfortjeneste (jfr. § 9). Fuldstændig erhvervsudygtighet ansees kun at foreligge,

---

[1]) Lov nr. 1 av 20 juli 1893.
[2]) Jfr. lov av 13 august 1915, nr. 4, § 4.
[3]) Jfr. § 21.

hvor vedkommende er uskikket til at drive erhvervsvirksomhet.

b) I tilfælde av delvis erhvervsudygtighet, saalænge denne varer, en tilsvarende brøkdel av den under litr. a fastsatte erstatning. Delvis erhvervsudygtighet medfører dog ingen ret til erstatning, forsaavidt denne ikke vilde naa op til mindst 5 pct. av den skadedes arbeidsfortjeneste. [1])

Oppebærer den tilskadekomne invaliderente i henhold til lov om ulykkesforsikring for industriarbeidere m. v.,[2]) blir denne at bringe i fradrag, saaledes at den efter nærværende lov tilkommende rente beregnes av forskjellen mellem den efter den sidste skade tilstedeværende erhvervsudygtighet og den, for hvilken rente tidligere er tilkjendt. Paa lignende maate blir at forholde, om en, som oppebærer invaliderente efter nærværende lov, senere blir berettiget til saadan rente efter nysnævnte lov om ulykkesforsikring for industriarbeidere m. v.

Renten begynder at løpe, efterat sykebehandlingen er avsluttet, dog ikke saalænge den forsikrede har krav paa at beholde sin hyre eller løn uten forandring, eller saalænge han vilde hat krav herpaa, om ulykken ikke var paadrat ved egen brøde (jfr. lov om sjøfarten av 20 juli 1893 § 90).

Er den tilskadekomne forpleiet i utlandet, finder rentens tilkjendelse sted efter hans hjemkomst til Norge og efter her foretat lægeundersøkelse. Renten begynder i saa fald at løpe fra og med den dag, den hjemvendte skriftlig har meldt sig til undersøkelse for Riksforsikringsanstalten.

§ 5. Nødvendiggjør ulykken indlæggelse paa sykehus, overtar Riksforsikringsanstalten at utrede de med den forsikredes kur og pleie forbundne utgifter uten ret til refusion av rederne. [3])

Medfører skaden nødvendigheten av fornyet indlæggelse paa sykehus, skal Riksforsikringsanstalten være berettiget til — dog med den i § 7, første punktum, angivne begrænsning — at iverksætte saadan mot at utrede de med den fornyede kur og pleie forbundne utgifter.

I den tid, hvori den skadede maatte være indlagt paa sykehus, skal Riksforsikringsanstalten utbetale hans egtefælle og slegtninger en saadan erstatning, som de ifølge § 6 vilde ha krav paa i tilfælde av hans død. Erstatningen begynder dog først at løpe fra den dag, den skadedes ret til hyre ophørte. [4]) Den utbetales om mulig ukentlig efterskudsvis.

Oppebærer den skadede rente efter denne lov eller i henhold til

---

[1]) Jfr. § 9.
[2]) Jfr. lov av 13 august 1915, nr. 4.
[3]) Jfr. § 8, 2det led, og § 20, 3dje led.
[4]) Jfr. lov 20 juli 1893, nr. 1, § 90.

30 juli. Nr. 3.

lov om ulykkesforsikring for industriarbeidere m. v., kan begge renter for den tid, han henligger paa sykehus, inddrages.

For skadede, som omfattes av lov om sykeforsikring,[1]) kommer bestemmelserne i denne sidste lov til anvendelse (jfr. dens § 24).

§ 6. Har ulykken eller sygdommen medført døden, skal Riksforsikringsanstalten foruten den skadeserstatning, der maatte være ydet efter §§ 4 og 5, endvidere utrede: 1. begravelsesomkostninger med indtil kr. 50,00, eller, om begravelsen finder sted i utlandet, med indtil kr. 100,00. 2. fra dødsdagen livrente til avdødes efterlatte, utgjørende:

A) for gjenlevende enke indtil hendes død eller nyt egteskap 20 pct., samt for hvert efterlatt barn indtil dets fyldte 15de aar 15 pct., eller, dersom det har mistet eller senere mister sin mor, 20 pct. av den avdødes arbeidsfortjeneste (jfr. § 9).

Er egteskapet indgaat efter ulykkens (sygdommens) indtræden, har hverken egtefælle eller barn, avlet efter dette tidspunkt, krav paa nogen erstatning. Det samme gjælder egtefælle, som, da ulykken (sygdommen) indtraadte, levet skilt fra den avdøde uten underhold av denne eller retskrav paa saadant.

Barn av forældre, som ikke har indgaat egteskap med hinanden, har, naar det er avlet før ulykkens (sygdommens) indtræden, samme ret som egtebarn.

Egtefælles og barns livrenter maa ikke tilsammen overstige 50 pct. av arbeidsfortjenesten; fremkommer der efter ovenstaaende beregning et høiere beløp, blir de forskjellige erstatningsberettigedes tilkommende forholdsvis at avkorte, dog saaledes, at enken altid tilkommer 20 pct. av arbeidsfortjenesten.

B) for avdødes slegtning eller slegtninger i ret opstigende linje, hvis forsørger han helt eller delvis var, for tiden indtil deres død, eller indtil deres trang ophører, 20 pct. av den avdødes arbeidsfortjeneste.[2]) Dette beløp fordeles likelig mellem de berettigede, dog saaledes, at forældre altid utelukker bedsteforældre.

Hvis avdøde efterlater sig egtefælle eller barn eller begge dele, har dog slegtninger i ret opstigende linje i det høieste krav paa en erstatning svarende til forskjellen mellem 50 pct. av den avdødes arbeidsfortjeneste og det beløp, som tilkommer egtefælle og barn.

Bortfalder nogen av de berettigede, indtræder de gjenværende i deres sted efter de ovenfor angivne regler.

---

[1]) Jfr. lov av 6 august 1915, nr. 5, kap. I.
[2]) Jfr. § 9.

I tilfælde av nyt egteskap utbetales til enken det tredobbelte av livrentens aarlige beløp som restgodtgjørelse.

For de efter denne lov erstatningsberettigede barn beskikkes en verge.

§ 8. Utlænding tilkommer ingen erstatning efter denne lov. Fra denne bestemmelse kan dog gjøres undtagelse for de land, med hvilke der av Kongen maatte træffes overenskomst om gjensidighet med hensyn til erstatning for sjøfolk eller deres efterlatte i ulykkestilfælde eller i tilfælde av død paa grund av klimatsygdomme eller epidemiske sygdomme. [1]) I saadan overenskomst maa dog ikke indtages bestemmelser, som utvider erstatningen utover de i denne lov for norske borgere fastsatte grænser.

Bestemmelsen i § 5, 1ste led, kommer dog ogsaa uten gjensidighetsoverenskomst til anvendelse, naar den tilskadekomne er utlænding, likesom rederen har ret til at faa godtgjort utlæg til begravelsesomkostninger efter § 6 for utenlandske sjømænd i alle tilfælde, hvor han efter lov om sjøfarten av 20 juli 1893 § 93 har maattet bekoste sjømandens begravelse. Tilhørte den avdøde utlænding det i § 1, 3dje led, nævnte restaurationspersonale, utredes begravelsesomkostningene efter § 6 av Riksforsikringsanstalten, forsaavidt betingelserne for saadan erstatning vilde ha været tilstede, om han hadde været antat til tjeneste ombord av skibets reder eller kaptein.

§ 10. Den til erstatningens dækkelse fornødne forsikringspræmie utredes av vedkommende rederier, dels procentvis efter den av de forsikrede oppebaarne arbeidsfortjeneste beregnet overensstemmende med § 11 og dels efter vedkommende fartøiers registertonnage brutto med et bestemt beløp pr. ton. Ved fastsættelse av præmiesatsene kan tages hensyn til den forskjellige ulykkesrisiko i de forskjellige virksomheter. Til det øiemed kan fartøierne indordnes under forskjellige risikoklasser.

Præmiesatsene og risikoklasserne fastsættes av Kongen med forbehold av Stortingets samtykke og saaledes, at forsikringens aarlige præmiebehov beregnes saavidt mulig at skulle dækkes for en halvdel av de beløp, som utredes efter arbeidsfortjenesten, og for en halvdel av de beløp, som beregnes av tonnagen.

Forandring av præmiesatsene og av risikoklasserne kan av Kongen under forbehold av Stortingets samtykke til enhver tid foretages, dog saaledes, at saadanne forandringer først kan gjøres gjældende fra begyndelsen av det kalenderaar, som følger efter det, i hvilket forandringen er foretat.

Beslutning om forandringer maa, naar Stortinget ikke ander-

[1]) Jfr. § 26, 2det led.

30 juli. Nr. 3.

ledes bestemmer, være behørig bekjendtgjort mindst 2 maaneder før de skal træde i kraft.

§ 11. Det egentlige skibsmandskap blir at henføre til følgende lønsklasser: [1])

1ste klasse med aarsløn kr. 1 600,00,
omfattende førere paa fartøier av 300 reg.-tons br. eller derover.

2den klasse med aarsløn kr. 1 200,00,
omfattende førere paa fartøier under 300 reg.-tons br., 1ste maskinister med 1ste klasses certifikat, 1ste styrmænd paa fartøier av 300 reg.-tons br. eller derover.

3dje klasse med aarsløn kr. 960,00,
omfattende 1ste maskinister med 2den klasses certifikat, 1ste styrmænd paa fartøier under 300 reg.-tons br., understyrmænd, undermaskinister og stuerter.

4de klasse med aarsløn kr. 840,00,
omfattende tømmermænd, baatsmænd, seilmakere, maskinassistenter og kokker.

5te klasse med aarsløn kr. 720,00,
omfattende helbefarne matroser og fyrbøtere.

6te klasse med aarsløn kr. 600,00,
omfattende det øvrige egentlige skibsmandskap.

Den øvrige bemanding (jfr. § 1, 2det og 3dje led) blir av Riksforsikringsanstalten at henføre til de lønsklasser, som svarer til deres stilling og avlønning ombord.

Præmie erlægges ogsaa for dem av bemandingen, der som utlændinger efter § 8 kun er delvis forsikret.

Præmien maa ikke av rederne føres de forsikrede til utgift.

§ 16. Forsikringspræmien erlægges halvaarlig pr. 1 april og 1 oktober med saadanne forskud, som av Riksforsikringsanstalten bestemmes.

Præmier paa mindre beløp end kr. 25,00 pr. aar blir dog at indbetale forskudsvis i en termin efter Riksforsikringsanstaltens nærmere bestemmelser.

For kortvarige bedrifter og for virksomheter, som kun foregaar til enkelte tider av aaret, kan Riksforsikringsanstalten fordre forskudspræmien indbetalt i en termin og til den tid, som av Riksforsikringsanstalten for hvert enkelt tilfælde maatte bestemmes.

Den endelige præmie beregnes for hvert fartøi efter fartstiden pr. kalenderaar og paa grundlag av de i §§ 10 og 11 opstillede regler om tonnage og lønningssum. For den tid, i hvilken fartøiet er oplagt, beregnes ikke præmie. Dog skal den

[1]) Jfr. kongelig resolution av 29 august 1914.

tid, som medgaar til utsendelse og hjemsendelse av mandskap, medregnes. 30 juli. Nr. 3.

Ved præmieberegningen regnes maaneden til 30 dage og aaret til 360 dage.

Opgave over fartstid har rederne at indsende til Riksforsikringsanstalten inden to maaneder efter kalenderaarets utløp eller, forsaavidt fartøiet er lagt i oplag inden aarets utgang uten noget paamønstret mandskap ombord, inden en maaned, efterat dette er skedd.[1])

Hvert 5te aar, første gang den 1 oktober 1917, skal rederne til Riksforsikringsanstalten indsende opgave over besætningens sammensætning og antal, hvorefter det for vedkommende skib fastsatte lønningsbeløp revideres.

Riksforsikringsanstalten kan, om saa maatte findes hensigtsmæssig, paa egen haand istandbringe det fornødne opgjør.

I dette øiemed saavelsom ogsaa, naar Riksforsikringsanstalten ellers finder grund til at forvisse sig om de avgivne opgavers rigtighet, kan den la gjennemgaa de bedriften vedkommende regnskapsbøker og lister, hvorav de forsikredes antal og stilling ombord kan erfares.

Indrulleringsbetjentene og mønstringsmændene er derhos forpligtet til at bistaa Riksforsikringsanstalten med de opgaver, som denne maatte begjære i anledning av forsikringen.

Skyldige præmiebeløp har samme fortrinsret som de i lov om sjøfarten av 20 juli 1893 § 267 omhandlede offentlige avgifter. Præmien kan inddrives ved utpantning av tilsynsmanden eller av de tjenestemænd, til hvilke avholdelse av utpantninger i almindelighet er henlagt.

§ 24. Ind- og utbetalinger vedkommende forsikringen skal finde sted enten gjennem postanstaltene eller vedkommende tilsynsmand. Den fremgangsmaate, som i saa henseende er eller blir fastsat for ulykkesforsikring for industriarbeidere m. v.,[2]) skal ogsaa gjælde for nærværende forsikring.

§ 25. De av Riksforsikringsanstalten i henhold til denne lovs §§ 7, 11, 14, 20, 21 og 22 trufne avgjørelser kan inden 6 uker, efterat avgjørelsen er vedkommende meddelt, indankes til prøvelse av en kommission med sæte i Kristiania, bestaaende av 5 medlemmer. Av disse har kommissionen 2 fælles med den i henhold til ulykkesforsikringsloven av 23 juli 1894 § 19 oprettede appelkommission,[3]) nemlig formanden og det lægekyndige medlem. Forøvrig bestaar kommissionen av en skibsreder, en skibsfører og en underordnet sjøfarende, som tillikemed vara-

[1]) Jfr. § 38.
[2]) Jfr. lov av 13 august 1915, nr. 4, § 24.
[3]) Jfr. nu lov av 13 august 1915, nr. 4, § 19.

30 juli. Nr. 3.

mænd for hver av dem vælges av Stortinget, første gang for tiden indtil 1 juli 1916 og siden for et tidsrum av 3 aar.

Kommissionen er berettiget til i særlige tilfælde at tilkalde sakkyndig bistand.

Riksforsikringsanstaltens avgjørelse kan i alle tilfælde forandres saavel imot som til fordel for dem, der har paaanket samme.

Kommissionens skjønsmæssige avgjørelser er endelige. Derimot kan tvistigheter i spørsmaal, som ikke er av ublandet skjønsmæssig natur, og som i henhold til nærværende lovs bestemmelser har været undergit kommissionens prøvelse, indbringes til avgjørelse av domstolene.

Kommissionen har ved siden av sit i denne paragraf nævnte hverv tillike paa forlangende av vedkommende myndighet at gi raad og betænkning med hensyn til anliggender, som vedkommer sjømandsforsikringen.

Kommissionens medlemmer tilkommer betaling for sine møter samt i tilfælde av reiser skyss- og kostgodtgjørelse efter et av Kongen fastsat regulativ.

§ 28. Som tilsynsmænd fungerer de i § 28 i lov om ulykkesforsikring for industriarbeidere m. v.[1]) nævnte tilsynsmænd. Hvad der i den nævnte paragraf er bestemt, finder tilsvarende anvendelse, forsaavidt sjømandsforsikringen angaar.

§ 31. Erstatningsfordringer efter denne lov kan ikke med retsvirkning avhændes, pantsættes eller gjøres til gjenstand for arrest, eksekution eller utpantning undtagen for pligtig underholdningsbidrag til hustru eller barn eller for fattigvæsenets utlæg for den erstatningsberettigede i saadan anledning, for fattigvæsenets utlæg for den erstatningsberettigede selv samt for formues- og indtægtsskat til stat og kommune.

II.

Enhver indehaver av bedrifter, som omhandles i denne lovs § 1, har — for ældre bedrifters vedkommende forsaavidt det ikke tidligere er skedd — inden 1 oktober 1915 og for nye bedrifter inden 8 dage før bedriftens paabegyndelse at indgi skriftlig anmeldelse til Riksforsikringsanstalten overensstemmende med de i § 14 i lov om ulykkesforsikring for sjømænd av 18 august 1911 indeholdte bestemmelser. Inden de samme tider skal overensstemmende med de samme bestemmelser indgives anmeldelse for det i denne lovs § 1, 3dje led, omhandlede restaurationspersonale.

III.

Nærværende lov træder i kraft den 1 januar 1916 med undtagelse av dens avsnit II, som træder i kraft straks.

---

[1]) Lov av 13 august 1915.

Lov *)[1]) om utmaling av brødkorn og brødbakning m. v. 30 juli. Nr. 4.

§ 1. Kongen kan fastsætte utmalingsgraden for rug og hvete.

Han kan fastsætte forskjellige grader av utmaling for handelsmøller og for de møller, som ikke for egen regning formaler korn til salg.

§ 2. Kongen kan paaby, at der ved bakning av brød av rug eller hvete skal tilsættes deigen en bestemt vegtdel poteter, potetesmel, tørrede poteter, byg-, havre eller maismel Han har adgang til at undta enkelte distrikter og visse sorter brød og brødvarer helt eller delvis fra paabudet.

§ 3. Kongen kan forby, at korn og mel, skikket til menneskeføde, anvendes til dyreføde.

§ 4. Kongen eller den, han dertil bemyndiger, træffer de nærmere bestemmelser, som utkræves til gjennemførelse av denne lov

§ 5. Overtrædelse av de forskrifter, som er git med hjemmel av denne lov, straffes med bøter eller fængsel indtil 3 maaneder.

Foretages maling i strid med et efter § 1 utfærdiget paabud, eller bakes der brød i strid med et efter § 2 utfærdiget paabud, kan melet eller brødet inddrages til fordel for statskassen.

§ 6. Den provisoriske anordning av 2 september 1914 om sammaling av hvete og rug av inden- og utenlandsk produktion ophæves fra den tid, nærværende lov træder i kraft.

Lov *)[2]) om husvær for folk og hester under skogarbeide og fløtning. 30 juli. Nr. 5.

Herredsstyret kan ved beslutning stadfæstet av Kongen for herredet fastsætte vedtægter om istandbringelse og indredning av forsvarlig husvær for folk og hester under skogarbeide og fløtning.

I vedtægtene kan der indtages bestemmelser om, at skogeier skal være forpligtet til efter paalæg av helseraadet at opføre saadant husvær, før han iverksætter hugst til salg eller industriel produktion, eller inden en av helseraadet fastsat frist, regnet fra hugstens begyndelse, og at tømmerkoje skal være forsynt med sovebrisk, kokeovn og forbindingssaker til nødhjælp.

---

*) Bekjendtgj. 31 juli i Lovtid. 1ste avd. nr. 33.

[1]) St.besl. 22 juli. Se Ot.prp. nr. 32. Indst. O. nr. 102. St.tid., forh. i Ot. s. 1637—1640; i Lt. s. 602–606.

[2]) St.besl. 22 juli. Se Ot.prp. nr. 20 for 1914. Indst. O. nr. 110. St.tid., forh. i Ot. s. 1640—1647; i Lt. s. 606–616.

30 juli. Nr. 5. Før herredsstyret fatter sin beslutning, bør det ha indhentet uttalelse fra helseraadet [1]) og fra skogutvalget. [2])

Overtrædelse av de med hjemmel av denne lov fastsatte vedtægter eller av de i medhold av vedtægtene givne paalæg straffes med bøter.

30 juli. Nr. 6. **Lov***)[3]) om forandring i lov av 19 juli 1912 om adgang for visse skibskreditforeninger til at utstede obligationer, lydende paa ihændehaveren.

§ 2 i lov av 19 juli 1912 om adgang for visse skibskreditforeninger til at utstede obligationer, lydende paa ihændehaveren, skal herefter lyde saaledes:

Stadfæstelse av saadan kreditforenings statutter kan av Kongen kun meddeles paa følgende betingelser:

a. at medlemmene hefter gjensidig for foreningens forpligtelser med de til foreningen pantsatte skibe saaledes, at hvert enkelt medlem er ansvarlig for sit gjenstaaende laan til foreningen med tillæg av to tredjedele av dette;

b. at der av kreditforeningen kun utlaanes mot 1ste prioritets pant indtil høist 60 pct. av en takst, hvorom nærmere bestemmelse indtages i statutterne;

c. at der til ingen tid maa være i omløp en større sum for foreningens regning av ihændehaverobligationer end de beløp, den samtidig har tilgode paa de av medlemmene til foreningen utstedte pantobligationer, tillagt de beløp, som den har disponibel i kontanter eller som bankindskud;

d. at kreditforeningen aarlig indsender et utdrag av sit regnskap til Finansdepartementet, og at den stiller sine regnskaper og beholdninger under departementets kontrol paa den maate, som dette maatte forlange, samt at utdraget av foreningens aarlige regnskap offentliggjøres i »Norsk Kundgjørelsestidende«;

e. at de av kreditforeningen ydede laan amortiseres ved aarlige ydelser efter nærmere bestemmelser i statutterne;

f. at der paa den tid, da kongelig stadfæstelse søkes paa statutterne, er anmeldt medlemmer med antagelige panter for et beløp av mindst 3 millioner kroner til deltagelse i foreningen.

30 juli. **Kongelig resolution***), hvorved der i medhold av lov om veivæsenet av 21 juni 1912 § 66, femte led, meddeles stadfæstelse paa den av Kristians amtsting i møte den 20 mars

*) Bekjendtgj. 31 juli i Lovtid. 1ste avd. nr. 33.
[1]) Jfr. lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 § 1.
[2]) Jfr. lov om erhvervelse av skog av 18 september 1909 (nr. 5) § 8.
[3]) St.besl. 22 juli. Se Ot.prp. nr. 42. Indst. O. nr. 111. St.tid., forh. i Ot. s. 1647—1648; i Lt. s. 616.

1915 fattede beslutning om veiplakat for Ringebu her- 30 juli.
red som gjældende indtil videre, — dog med en enkelt forandring.

De stadfæstede regler er saalydende:

Regler

for bruk av kjøretøier paa samtlige offentlige veier i Ringebu herred.

§ 1. Til al lasskjøring skal benyttes:

a. Kjærre og enspændte firhjulede vogner med mindst 7,8 cm. (3″) felgbredde.

b. Tospændte firhjulede vogner med mindst 10,4 cm. (4″) felgbredde.

Ved anvendelse av fjærer kan felgbredden indskrænkes til 5,2 cm. (2″) for tohjulede redskaper.

Kjærrehjulene skal være mindst 90 cm. høie og de firhjulede vogners hjul mindst 70 cm. høie.

Herfra undtages almindelige høivogner og redskaper for avlings indkjøring i hus.

§ 2. Sværere lastevogner for 3 eller flere hester skal ha mindst 12 cm. felgbredde og mindst 80 cm. høie hjul.

§ 3. Uten amtsveistyrets tilladelse maa ikke transporteres større laster end 2000 kg. pr. aksel.

§ 4. Disse bestemmelser træder i kraft fra den 14 april 1919.

§ 5. Overtrædelse av bestemmelserne i nærværende regler straffes med bøter.

Kongelig resolution, hvorved det i medhold av lov av 30 juli.
20 december 1902 angaaende forandring i lov om konsulatvæsenet av 15 juni 1878 bestemmes, at de i lov av 20 december 1902 foreskrevne opgaver angaaende skibets utenrikske fart herefter blir at avgi i 2 eksemplarer, hvilke av vedkommende toldtjenestemand skal indsendes, det ene eksemplar til Revisionsdepartementet, det andet til Det Statistiske Centralbyraa.

Kongelig resolution, hvorved post 1 i kongelig resolution 30 juli.
av 7 december 1909, hvorved saker angaaende forskjellige processuelle bevillinger er henlagt under Justisdepartementets avgjørelse, utvides til ogsaa at omfatte de øvrige processuelle bevillinger, som tidligere har været meddelt av Kongen, men som ikke er specielt nævnt i resolutionen av 7 december 1909.

Kongelig resolution, hvorved de i generalforsamling i 30 juli.
Mandals samlag for ølhandel den 10 mai 1915 vedtagne og av Mandals bystyre i møte den 6 juli næstefter godkjendte

30 juli. vedtægter for samlaget i medhold av §§ 23 og 35 i lov om salg og skjænkning av brændevin m. v. av 17 mai 1904 stadfæstes som gjældende indtil videre, dog ikke længer end til utgangen av aaret 1918.

30 juli. **Kongelig resolution**, hvorved der i medhold av lov om jernveier til almindelig benyttelse av 12 august 1848 (jfr lov av 23 april 1898 og lov av 8 juni 1907) meddeles Aktieselskapet Kristiania Elektriske Sporvei tilladelse til anlæg og drift av en elektrisk sporvei fra Kristiania Elektriske Sporveis endepunkt ved Skøien (Hofsbækken) over Bestum til Lilleaker skole, Vestre Aker, overensstemmende med Arbeidsdepartementets forslag i foredrag av 30 juli 1915.

30 juli. **Stortingsbeslutning**[1]) om regler for statsbidrag til kommunale husmorskoler.

---

[1]) Se St. prp. nr. 1, hovedp. VIII, kap. 1. Tillæg 2 til indst. S. XIX. St.tid. s. 2202—2212.

Beslutningen er saalydende:

I.

Til kommunale husmorskoler paa landet eller i byene kan av statskassen ydes indtil 3/4 av lønninger til lærerpersonalet og til kostholdsstipendier for elever. Er der til skolen knyttet internat, kan stipendierne opføres paa budgettet med indtil kr. 15,00 og ved skoler uten internat kr. 5,00 pr. elev og maaned.

Desuten skal der være adgang til — med 3/4 statsbidrag — at opføre paa budgettet et passende beløp til anskaffelse og vedlikehold av vanlig undervisningsmateriel, likesom der for skoler med internat kan opføres til »lys og brænde« et beløp, som svarer til, hvad der tilstaaes amtshusmorskolerne i lignende øiemed. For skoler uten internat kan der kun opføres et passende beløp til lys og opildning av læsesalene i vinterhalvaaret.

De øvrige med skolens anlæg og drift forbundne utgifter bæres av vedkommende kommune.

For tilstaaelse av statsbidrag gjælder forøvrig følgende bestemmelser:

1. Skolens plan skal være godkjendt av Landbruksdepartementet.
2. Skolens bestyrerinde maa ha underkastet sig avgangseksamen ved statens lærerindeskole i husstel eller godtgjøre paa anden maate at ha tilsvarende utdannelse. Ansættelsen er betinget av Landbruksdepartementets godkjendelse.
3. Andragende om statsbidrag skal være ledsaget av en oversigt over samtlige utgifts- og indtægtsposter paa skolens budget og maa være indkommet til Landbruksdepartementet senest inden 1 oktober.
4. Beretning om skolens virksomhet indsendes til landbruksdirektøren for hvert skoleaar inden paafølgende februar maaned.

Stortingsbeslutning [1]) om ordningen av den lavere landbruksundervisning. 30 juli.

5. Landbruksdirektøren kan naarsomhelst la skolen inspisere.

II.

Til amtenes husmorskoler blir kostholdsbidraget fra den tid, departementet nærmere bestemmer, at tilstaa med indtil kr. 20,00 pr. elev og maaned.

[1]) Se St. prp. nr. 63 for 1914. Indst. S. XXIV A (1915). St.tid. s. 2178—2198.

Beslutningen er saalydende:

I. 3/4 statsbidrag mot 1/4 distriktsbidrag kan tilstaaes:

A. Faste skoler paa amtene tilhørende gaarder med teoretisk-praktisk kursus paa ikke over 1 1/2 aar.

B. Faste eller flytbare skoler med kun teoretisk kursus paa ikke under 2 og ikke over 12 maaneder. Disse skoler kan oprettes paa amt eller kommune tilhørende gaarder, altsaa tilknyttet jordbruk eller uten forbindelse med saadant.

C. Aftenskoler for landbruk og binæringer av mindst 60 undervisningstimer og gjennemsnitlig mindst 10 elever ikke under 17 aar.

II. Ved skoler med 1 1/2 aars praktisk-teoretisk eller 2-vintres teoretisk kursus bør der som regel avholdes særskilt 1-vinters kursus av ca. 5 maaneders varighet.

Det paasees, at fagene ved disse kurser meddeles i det omfang og paa en saadan maate, som svarer til kursets længde, og at undervisningen i dette skal være avsluttende.

III. Til tider, da det ikke er til hinder for den ordinære undervisning, bør der ved de forannævnte skoler, eftersom behovet tilsiger det, avholdes korte kurser av forskjellig slags, saasom i jord- og husdyrbruk, havebruk, kurser for skolelærere og lærerinder, kurser i fjøsstel m. v.

Undervisningen ved disse kurser besørges i størst mulig utstrækning av skolens faste lærere, men ekstralærere kan derhos tilkaldes.

IV. Elever i skoler med mindst 1 aars kursus pligter i sommerhalvaaret at føre optegnelser av forskjellig slags paa lister dertil utarbeidet av landbruksskolen og approbert av landbruksdirektøren. Listerne indleveres til bestyreren ved sommerhalvaarets slutning og gjennemgaaes av skolens lærere.

V. Ved skoler med amtet tilhørende gaardsbruk skal i almindelighet optages nogen forsøksvirksomhet. Disse forsøk bør som regel indgaa som led i den offentlige forsøksvirksomhet.

Saafremt forsøksvirksomheten ønskes ordnet selvstændig og utgiftene opført paa skolens budget, skal andragende derom være ledsaget av plan og overslag. Planen godkjendes av landbruksdirektøren.

VI. Ved skoler som under V. nævnt skal der være adgang til optagelse av et passende antal fjøslærlinger, naar dette kan ske uten fortrængsel for elevene. Lærlingene meddeles nogen teoretisk undervisning i norsk, regning samt husdyrlære.

30 juli.

VII. I undervisningsplanen bør bl. a. indgaa meierilære, samfundslære, fjærfæhold, birøgt og ferskvandsfiskeri, alt efter som kursernes længde og andre forhold tilsiger det.

Undervisningen i disse fag overtages som regel av skolens faste lærere. I ferskvandsfiskeri og meierilære forutsættes desuten statens fiskeriassistenter og distriktets meierikonsulent hvert aar at holde endel fri foredrag. Saadanne foredrag over emner av betydning for den faglige undervisning bør ogsaa aar om andet avholdes av andre offentlige funktionærer i land- og skogbruk.

VIII. Skolerne bør søke fremmet et ordnet lærlingevæsen, idet der indsamles oplysninger om passende lærlingesteder, hvortil skolernes elever kan henvises.

Vinterlærlingene bør som regel gjøre fuld fjøstjeneste i mindst 3 maaneder.

Regler for statsbidragets beregning.

1. Der opføres som hittil paa skolernes budgetter en passende sum som erstatning for bolig, lys og brænde til funktionærerne, for bestyrerleilighet indtil kr. 800,00, for familieleilighet til de øvrige lærere indtil kr. 500,00 og for ungkarsbolig indtil kr. 200,00. For de funktionærer, som ogsaa er beskjæftiget i de praktiske bedrifter ved skolen, opføres $^3/_4$ av indtil kr. 300,00 for familieleilighet og $^3/_4$ av indtil kr. 150,00 for ungkarsleilighet. Statsbidraget blir altsaa for disse funktionærers vedkommende $^3/_4 \times {}^3/_4 = {}^9/_{16}$.
2. Løn for bestyreren og de lærere, som utelukkende er beskjæftiget med undervisningen, opføres i sin helhet paa budgettet.

   For de funktionærer, som ogsaa er beskjæftiget i de praktiske bedrifter, opføres $^3/_4$. — Under denne post kan opføres et beløp til fri foredrag.
3. Som godtgjørelse for lys, opvarmning og renhold av elevrummene og læsesalene kan opføres som hittil kr. 20,00 for hver elev, som bor paa skolen om vinteren. Hvor elevene ikke bor paa skolen, kan der opføres indtil kr. 10,00 pr. elev og vinterhalvaar for opvarmning av undervisningslokaler.
4. Kostgodtgjørelse for elevene kan opføres med indtil kr. 25,00 pr. elev og maaned.

   Paa samme maate kan ogsaa opføres kostgodtgjørelse til de kurser, skolerne holder i sommertiden for lærlingene.
5. Utgifter til anskaffelse og vedlikehold av undervisningsmateriel (herunder ogsaa bibliotek) kan opføres paa budgettet. For de flytbare skolers vedkommende kan ogsaa utgifter til flytning av undervisningsmateriel o. l. medtages.
6. Utgifter til styret bør som hittil paahvile amtet alene.
7. Læge og medicin, kontor-, eksamensutgifter kan opføres efter amtenes budgetter. Samtlige funktionærer med husstand d. v. s. mand, hustru og barn, kan tilstaaes fri læge, mens kun elevene og lærlingene ogsaa kan faa fri medicin.
8. Der kan opføres et beløp til reiseutgifter for bestyrer og lærere i anledning av tilsyn med lærlinger, forsøksfelter o. l. samt avholdelse av foredrag ute i distriktet.

   Skyssutgiftene beregnes efter skyssloven og kostgodtgjørelsen efter lovens 2den klasse (kr. 5,00 pr. døgn).

Stortingsbeslutning[1]) om ordning av smaabruker- 30 juli.
undervisningen i distrikterne.

9. Utgifter til korte kurser kan opføres paa skolernes budgetter, mens stipendier til saadanne kurser bør gives av landhusholdningsselskapene eller bevilges særskilt av Stortinget.
10. Der kan opføres et mindre beløp til forskjellige og tilfældige utgifter.
11. Til aftenskoler efter foranstaaende C kan tilstaaes 3/4 statsbidrag til lærerløn efter kr. 2,00 pr. undervisningstime.

[1]) Se St. prp. nr. 36 for 1914. Indst. S. XXIV B. St.tid. s. 2198—2202.

Beslutningen er saalydende:

I. 3/4 statsbidrag mot 1/4 distriktsbidrag kan tilstaaes:
   a. Faste skoler, som drives av amt eller kommune med 5 maaneders praktisk-teoretisk vinterkursus samt kortere praktiske sommerkurser væsentlig for personer, som har gjennemgaat et vinterkursus.
   b. Kurser av mindst 2 maaneders varighet for arbeiderbrukere.
   c. Flytbare skoler med kurser av mindst 2 maaneders varighet.
   d. Aftenskoler for smaabruk og binæringer med sammenhængende kursus av mindst 60 undervisningstimer og gjennemsnitlig mindst 10 elever ikke under 17 aar.

II. Som statsbidrag godtages ethvert bidrag, som amtet eller kommunen skaffer tilveie, hvori ikke indgaar statsmidler.

III. Ved de smaabrukerskoler, som drives av amtet, anordnes et styre paa tre medlemmer, hvorav et opnævnes av departementet og de øvrige av vedkommende amt.

Ved de kommunale smaabrukerskoler anordnes et styre paa 3 medlemmer, hvorav Landbruksdepartementet opnævner et og vedkommende kommune to medlemmer.

IV. Ved de faste smaabruksskoler skal der være adgang for styret til at opta nogen jordbruks- og fjøslærlinger, saafremt dette kan ske uten fortrængsel for elevene, dog uten statsbidrag. Skolen bør søke fremmet et ordinært lærlingevæsen.

Statsbidragets beregning sker efter følgende regler:

1. Der opføres paa skolernes budgetter en passende sum som erstatning for bolig, lys og brænde til funktionærerne, for bestyrerleilighet indtil kr. 800,00, for familiebekvemmelighet til de øvrige lærere indtil kr. 500,00 eller for ungkarsbolig indtil kr. 200,00. For de funktionærer, som ogsaa er beskjæftiget i de praktiske bedrifter ved skolen, opføres 3/4 av indtil kr. 300,00 for familieleilighet og 3/4 av indtil kr. 150,00 for ungkarsleilighet, saaledes at statsbidraget for disse funktionærers vedkommende blir $3/4 \times 3/4 = 9/16$.
2. Løn for bestyrer og de lærere, som utelukkende er beskjæftiget med undervisningen, opføres i sin helhet paa budgettet. Likeledes kan opføres et beløp til fri foredrag.

For de funktionærer, som ogsaa er beskjæftiget i de praktiske bedrifter, opføres løn dog kun med 3/4.

30 juli. **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av kjøbmand Paul Figenschou ved testamente av 28 september 1906 med flere tillæg oprettede legat til oprettelse og drift av en arbeidsanstalt i Tromsø samt paa de under 12 mars 1915 utfærdigede statutter for dette legat.

30 juli. **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av distriktslæge James Calder Danchertsen ved testamente av 18 mars 1896 oprettede sindssykelegat samt paa de under 25 juni 1915 utfærdigede statutter for dette legat.

30 juli. **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av kirkesanger Christian Erichsen og hustru Anne, født Høy, ved testamente av 22 august 1904 oprettede legat for trængende i Bamle samt paa de under 27 april 1915 utfærdigede statutter for dette legat.

---

3. Som godtgjørelse for lys, opvarmning og renhold av elevrummene og læsesalene kan opføres kr. 20,00 for hver elev, som bor paa skolen om vinteren. Hvor elevene ikke bor paa skolen, kan der opføres indtil kr. 10,00 pr. elev og vinterhalvaar for opvarmning av undervisningslokaler
4. Kostgodtgjørelse for elevene kan opføres med indtil kr. 25,00 pr. elev og maaned.
   Paa samme maate kan ogsaa opføres kostgodtgjørelse for de praktiske efterkurser, forsaavidt angaar de elever, som har gjennemgaat hele vinterkurset.
5. Utgifter til anskaffelse og vedlikehold av undervisningsmateriel (herunder ogsaa fagbibliotek) kan opføres paa budgettet. For de flytbare skolers vedkommende kan ogsaa utgifter til flytning av undervisningsmateriel medtages.
6. Utgifter til styret bør paahvile amtet eller kommunen alene.
7. Læge og medicin, kontor-, eksamensutgifter kan opføres efter amtenes og kommunernes budgetter. Samtlige funktionærer med husstand, d. v. s. mand, hustru og barn, kan tilstaaes fri læge, mens kun elevene og lærlingene ogsaa kan faa fri medicin.
8. Der kan opføres et beløp til reiseutgifter for bestyrer og lærere i anledning av tilsyn med lærlinger og forsøksfelter samt avholdelse av foredrag ute i distriktet.
   Skyssutgiftene beregnes efter skyssloven og kostgodtgjørelsen efter lovens 2den klasse (kr. 5,00 pr. døgn).
9. Utgifter og stipendier til korte kurser kan opføres paa skolernes budgetter, mens reiseutgifter til saadanne kurser bør utredes av landhusholdningsselskapene eller bevilges særskilt av Stortinget.
10. Der kan opføres et mindre beløp til forskjellige og tilfældige utgifter
11. Til aftenskoler efter I d kan tilstaaes $^3/_4$ statsbidrag til lærerløn efter kr. 2,00 pr. undervisningstime.

Skrivelse *) fra Utenriksdepartementet, hvorved i henhold til lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at utførsel fra riket av tinmalm og tinklorid indtil videre skal være forbudt. 30 juli.

Denne bestemmelse træder i kraft den 1 august 1915.

Stortingsbeslutning [1]) om salg av Kristiania katedralskoles eiendom Akersgaten 73 A m. m. 31 juli.

Stortingsbeslutning [2]) om ordningen av Kristiania bys fængselsvæsen m. v. 31 juli.

Stortingsbeslutning [3]) om løn til endel nye distriktslæger. 31 juli.

Stortingsbeslutning [4]) om erstatning for offentlige tjenestemænds utlæg til dampskibsbilletter m. v. 31 juli.

---

*) Bekjendtgj. 31 juli i Lovtid. 1ste avd. nr. 31.

[1]) Se St. prp. nr. 110. Indst. S. nr. 173. St.tid. s. 2258.
Der besluttedes bl. a.:
1. Stortinget samtykker i, at Kristiania katedralskoles eiendom, Akersgaten 73 A, sælges til Kristiania kommune for kr. 700 000,00 paa følgende betingelser:
— — — — — — — — — — — — — — —
2. — — — — — — — — — — — — — — —

[2]) Se St. prp. nr. 53. Tillæg til indst. S. XXII B. St.tid. s. 2251–2254.
Beslutningen er saalydende:
1. Regjeringen bemyndiges til at vedta det av Kristiania bystyre i møte 17 december 1914 avgivne tilbud om, at byen istedenfor at bygge nyt fængsel til 118 fanger stiller til statens disposition en halv million kroner til bygning av et nyt landsfængsel utenfor byen m. v., dog saaledes, at betingelsen, at beløpet skal anvendes til bygning av landsfængsel utenfor byen, bortfalder. Stortinget godkjender Kristiania kommunes forutsætning om, at eventuelt nyt landsfængsel lægges utenfor byen.
2. At nævnte beløp og et beløp av kr. 7 815,18, som tilkommer staten paa grund av ekspropriation av et stykke av Bodsfængslets tomt, avsættes til et fond for Fængselsvæsenet, som blir at anvende efter Stortingets nærmere bestemmelse.
3. At der av nævnte fond anvendes det fornødne til forberedelse av plan og overslag for anlæg av nyt fængsel baade under forutsætning av bibehold og under forutsætning av sløifning av de nuværende landsfængsler for mænd.

[3]) Se St. prp. nr. 98. Indst. S. nr. 178. St.tid. s. 2221–2223.
Der besluttedes bl. a.:
I. For Rindalen, Maasø og Lebesby distriktslægestillinger fastsættes en aarlig grundløn av henholdsvis kr. 2 000,00, kr. 3 000,00 og kr 3 000,00 med bibehold av de tidligere fastsatte alderstillæg.
II. — — — — — — — — — — — — — — —

[4]) Se St. prp. nr. 119. Indst. S. nr. 179. St.tid. s. 2258–2260.
Der besluttedes bl. a.:
Stortinget samtykker i:

31 juli. **Skrivelse** fra Finansdepartementet til amtmanden i Hedemarkens amt, hvori uttales, at der ikke antages at være adgang til i særskilt skatteliste at utlægge statsskatutligningen til almindelig eftersyn tidligere end kommuneskatligningen, om førstnævnte maatte kunne tilendebringes før sidstnævnte. Jfr. landskattelovens § 138 og § 86, 2det led, byskattelovens § 129 og § 79, 2det led.

2 aug. **Stortingsbeslutning**[1]) om indkjøp av Nationalbryggeriets eiendom til vandføreanstalt m. v.

3 aug. **Skrivelse***) fra Landbruksdepartementet, hvorefter det i medhold av lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 er bestemt, at det indtil videre skal være forbudt at utføre fra riket:

1. Fiskeguano og hvalguano.
2. Casein.

Denne bestemmelse træder i kraft 6 august 1915.

4 aug. **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av frk. Hilda Louise Sørensen ved testamente av 6 april 1900 oprettede »Frøken Hilda Sørensens legat« til fordel for ældre ugifte damers ophold paa landet samt paa de under 21 juni 1915 utfærdigede statutter for dette legat.

5 aug **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av frøken Augusta Flood-Hansen ved testamente av 16 februar 1907 oprettede legat til fordel for Det norske lutherske indremissionsselskap samt paa de under 14 mai 1915 utfærdigede statutter for dette legat.

5 aug. **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av frøken Augusta Flood-Hansen ved testamente av

---

1. At der fra 1 januar 1915 at regne indtil videre utbetales offentlige tjenestemænd erstatning for nødvendige utlæg til dampskibsbilletter, indskrivningspenger og jernbanebilletter utover den dem efter skyss- og kostloven tilkommende skyssgodtgjørelse.
2. — — — — — — — — — — — — — —

*) Bekjendtgj. 10 august i Lovtid. 1ste avd. nr. 34.

[1]) Se St prp. nr. 128. Indst. S. nr. 185. St.tid. 2307.
Beslutningen er saalydende:
Stortinget samtykker i, at bestyrelsen for stiftelsen »Sophies Minde« indkjøper Nationalbryggeriets eiendom, Trondhjemsveien 132, Kristiania, for et beløp av kr. 250 000,00 foruten omkostninger, til vandføreanstalt med arbeidsskole, klinik og poliklinik etc. — mot at det beløp, som maatte indkomme ved salg (godkjendt av Kirke- og Undervisningsdepartementet) av stiftelsens nuværende eiendom, gaardsnr. 35, bruksnr. 60 i Vestre Aker, kommer til fradrag i kjøpesummen.

16 februar 1907 oprettede legat til fordel for Det norske missionsselskap samt paa de under 14 mai 1915 utfærdigede statutter for dette legat. 5 aug.

Stadfæstelse — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av blokmaker Hans Endresen Norem ved testamente av 20 januar 1912 oprettede »Blokmaker H. E. Norems legat« for værdige trængende i Stavanger hjemstavnsberettigede haandverksmestre eller enker efter saadanne og for vel anbefalte trængende tjenestepiker samt paa den under 26 juni 1915 utfærdigede fundas for dette legat. 5 aug.

Lov*)[1]) om offentlig tilsyn med overvindtringstogt til de arktiske egne. 6 aug. Nr. 1.

§ 1. Togt, som utrustes fra norsk havn for at drive fangst i de arktiske egne, skal være undergit tilsyn efter denne lov, naar hensigten opgives eller skjønnes at være, at nogen av dem, som er med paa togtet, skal overvintre.

Kongen eller den, han bemyndiger, kan bestemme, at tilsynet ogsaa skal gjælde togt, som sker under saadanne forhold, at overvintring kan bli nødvendig, selv om overvintring ikke er hensigten.

§ 2. Togtet skal være forsvarlig utrustet med det, som trænges, saasom levnetsmidler, beklædning, boligmateriel, brændsel, lægemidler, skytevaaben, ammunition og redskaper, alt beregnet for mindst to aar. Der bør føres med baat- og slædemateriel, telt, kokestel og soveposer til bruk ved længere turer fra fartøi eller station.

I særlige tilfælde, saasom naar togtet gjælder mindre farefulde egne, kan tilsynet lempe paa kravene til utrustningen.[2]) Tilsynet kan ogsaa tillate, at utrustningen blir beregnet for kortere tid end to aar.

Spirituosa maa ikke føres med undtagen til medicinsk bruk.[3])

Om anvendelsen av bestemmelserne i denne paragraf kan Kongen eller den, han bemyndiger, gi nærmere forskrifter.

§ 3. Av togtets deltagere skal nogen ha saadant kjendskap til overvintrings- og ishavsforhold, at togtet er sikret forsvarlig ledelse.

Der skal ogsaa være nogen, som har lært at yde hjælp ved ulykkestilfælde, anvende lægemidler og stelle med syke. Ingen av togtets deltagere maa lide av saadan sygdom eller anden legemlig mangel, at han maa ansees uskikket til at være med paa overvintringstogt.

---

*) Bekjendtgj. 10 august i Lovtid. 1ste avd. nr. 34.

[1]) St.besl 22 juli. Se Ot.prp. nr. 29. Indst. O. nr. 103. St.tid., forh. i Ot. s. 1676—1680; i Lt s. 591.

[2]) Jfr. § 8.

[3]) Jfr. § 15.

6 aug. Nr. 1.

Om anvendelsen av bestemmelserne i foregaaende led kan Kongen eller den, han bemyndiger, gi nærmere forskrifter.

§ 4. Naar tilsynet kræver det, skal der følge med fartøi til hjemlærd efter endt togt eller stilles sikkerhet for, at hentning sker til avtalt tid og paa forsvarlig maate. Tilsynet kan ogsaa kræve, baade at der følger med fartøi og stilles sikkerhet for hentning.

Fartøi, som brukes til at føre togtet frem eller tilbake, eller som skal følge togtet, er, uanset størrelse, undergit tilsyn efter lov om statskontrol med skibes sjødygtighet av 9 juni 1903 med tillægslove.

§ 5 Avtaler, som indgaaes i anledning av togtet, mellem den, for hvis regning togtet sker (utrusteren), og togtets deltagere eller mellem disse og togtets leder, skal sluttes skriftlig og i overvær av mønstringsmanden der, hvor togtet utrustes

Mønstringsmanden skal gjennemgaa avtalerne og forvisse sig om, at de er rigtig opfattet av parterne, samt paase, at de ikke indeholder ubillige bestemmelser for fangstfolkene. Han bør søke vedtat, at fangstfolkene faar krav paa godtgjørelse for hele den tid, togtet varer, og at der blir en betryggende og forøvrig heldig ordning med træk for fangstfolkenes hjemmeværende familie. For tilkommende ifølge avtale har fangstfolkene tilbakeholdelsesret i utrustning og fangst.

For utførelse av hvervet tilkommer der mønstringsmanden en godtgjørelse, hvis størrelse fastsættes av Kongen, og som utredes av utrusteren eller — naar togtet sker for deltagernes fælles regning — av lederen, som har ret til at utligne beløpet paa togtets deltagere, hver med saa stort beløp, som svarer til hans part i togtet. Dog skal statskassen betale mønstringsmanden skyss- og kostgodtgjørelse for nødvendig reise.

§ 6. Tilsynet efter §§ 2—4, jfr. § 9 og §§ 11--12, tilligger den sjøkyndige besigtelsesmand ved skibskontrollen der, hvor togtet utrustes, i forening med en i overvintrings- og ishavsforhold kyndig mand, som sjørettens formand opnævner.

Om godtgjørelse til tilsynet gjælder det samme, som er sagt i § 5, sidste led.

§ 7. I god tid før togtets avgang skal utrusteren og lederen gi skriftlig melding om togtet til politimesteren der, hvor togtet utrustes. Naar togtet sker for deltagernes fælles regning, er det lederen, som skal gi meldingen.

Om meldingens indhold m. v. gir Kongen eller den, han bemyndiger, nærmere forskrifter.

Politimesteren sender meldingen til tilsynet, som undersøker, om togtets utrustning og deltagerne fylder kravene i §§ 2—3, og træffer bestemmelse i henhold til § 4, 1ste led Saafremt tilsynet finder, at der ikke er noget iveien for togtets avgang, gir det erklæring herom paa meldingen og sender den

til mønstringsmanden, som utfører det, som er paalagt ham i § 5. Saafremt heller ikke mønstringsmanden finder noget iveien for, at togtet kan avgaa, gir han erklæring herom paa meldingen og sender den tilbake til politimesteren. 6 aug. Nr. 1.

Naar politimesteren har mottat de ovennævnte erklæringer og godtat den sikkerhet, som blir stillet i henhold til tilsynets paalæg (jfr. § 4, 1ste led), samt forvisset sig om, at der ikke fra skibskontrollens side er noget iveien for, at togtet avgaar (jfr. § 4, 2det led), gir han den, som har sendt meldingen om togtet, skriftlig tilladelse til avgang.[1]) Det samme gjælder, naar sjøretten ved kjendelse har avgjort, at togtet kan avgaa; jfr. § 8.

§ 8. Hvis tilsynet eller mønstringsmanden negter at gi saadan erklæring som nævnt i § 7, og politimesteren i henhold hertil negter at gi tilladelse til avgang, eller hvis politimesteren negter at godta stillet sikkerhet (jfr. § 7, sidste led), kan utrusteren eller lederen henvende sig til sjøretten der, hvor togtet utrustes, med begjæring om dens avgjørelse i saken.

Til medlemmer av sjøretten bør opnævnes et medlem, som er sjøkyndig og saavidt mulig et medlem, som er kyndig i overvintrings- og ishavsforhold. Paa sakens behandling finder forøvrig bestemmelserne i sjødygtighetslovens[2]) §§ 26—30 tilsvarende anvendelse.

Hvis tilsynet eller mønstringsmanden i henhold til §§ 2—4 og § 5 stiller krav, som utrusteren eller lederen mener er urimelige, kan de forlange overskjøn overensstemmende med reglerne i sjødygtighetslovens § 106.

§ 9. Naar nogen utruster togt eller fartøi til at hente overvintringstogtets deltagere, skal han gi melding til den politimester, som har git tilladelse til togtets avgang. Politimesteren æsker erklæring fra tilsynet, om det har noget at bemerke ved togtets eller fartøiets utrustning og planen for færden. Saafremt tilsynet finder, at der ikke er noget iveien for togtets avgang, og der heller ikke fra skibskontrollens side er noget til hinder, gir politimesteren skriftlig tilladelse til avgang. Anser utrusteren sig brøstholden ved tilsynets erklæring eller politimesterens avgjørelse, kan han kræve saken prøvet ved sjøret eller overskjøn. Det, som er sagt i § 8, finder her tilsvarende anvendelse.

§ 10. Politimesteren skal føre fortegnelse over de togt, han faar melding om, efter regler, som gives av Kongen eller den, han bemyndiger.

§ 11. Naar politimesteren blir bekjendt med, at der ikke av utrusteren eller nogen anden av togtets vedkommende blir

[1]) Jfr. § 15.
[2]) Lov av 9 juni 1903, nr. 7.

6 aug. Nr. 1.

gjort fornødent tiltak til at føre togtet hjem, skal han æske tilsynets erklæring, om det offentlige bør ta saken i sin haand, og hvorledes det i tilfælde bør ske.

Finder tilsynet undsætning nødvendig til redning av menneskeliv, skal politimesteren med sin erklæring forelægge saken for amtmanden, som avgjør, om undsætning skal ske. Politimesteren ordner i tilfælde med utsendelse av undsætningen i samraad med tilsynet.

Anser utrusteren eller nogen anden av togtets vedkommende sig brøstholden ved amtmandens avgjørelse eller politimesterens ordning av undsætningen, kan de kræve saken prøvet ved overskjøn; jfr. § 8, sidste led.

§ 12. For sine utlæg til undsætning efter § 11 kan det offentlige søke dækning i den sikkerhet, som maatte være stillet i henhold til § 4, og — hvis sikkerhet ikke er stillet eller den ikke strækker til — hos utrusteren.

Naar togtet sker for deltagernes fælles regning, avgjør tilsynet, hvorledes erstatningen til det offentlige skal fordeles paa deltagerne. Denne avgjørelse er undergit prøvelse ved sjørotten.

For sine utlæg har det offentlige tilbakeholdelsesret i fartøi, utrustning og fangst, som de undsatte findes i besiddelse av.

§ 13. Naar deltager i overvintringstogt ikke blir hentet til fastsat tid, staar det ham frit for, uten tap av tilkommende ifølge avtale efter § 5, at bruke den leilighet, som byr sig til at komme hjem. For utlæg til hjemfærd har han tilbakeholdelsesret i utrustning og fangst.

Fører av norsk fartøi, som i de arktiske egne træffer saadan deltager i overvintringstogt som i forrige led nævnt, pligter [1]) paa forlangende at ta ham ombord og føre ham med til nærmeste havn, som der er leilighet til at komme hjem fra. Fangst bør, om gjørlig, tages med. For føringen skal fartøiet ha godtgjørelse, som i mangel av enighet fastsættes av sjørotten der, hvor landsætning sker eller fartøiet hører hjemme.

§ 14. Kongen eller den, han bemyndiger, kan bestemme, at denne lov helt eller delvis skal gjælde:

a. togt, som utrustes fra norsk havn i andet øiemed end fangst, naar hensigten opgives eller skjønnes at være, at nogen av dem, som er med paa togtet, skal overvintre, eller togtet sker under saadanne forhold, at overvintring kan bli nødvendig;
b. togt fra fremmed land, som i norsk havn antar norsk indvaaner som leder eller deltager, naar togtets hensigt eller forholdene forøvrig er som i forrige led sagt.

§ 15. Den, som utsender eller medvirker til, at der blir

[1]) Jfr. § 15.

utsendt togt eller fartøi, som er undergit tilsyn efter denne lov, uten at politimesteren har git tilladelse til avgang efter § 7 eller § 9, straffes med bøter eller med fængsel indtil 3 aar. Er ved forbrydelsen voldt sjøskade, tap av menneskeliv eller betydelig skade paa legeme eller helbred, kan fængsel indtil 8 aar anvendes. 6 aug. Nr. 1.

Paa samme maate straffes fører av norsk fartøi, som vægrer sig ved at ta ombord og føre med deltager i overvintringstogt, som er i det tilfælde, som omhandles i § 13.

Overtrædelse av forbudet i § 2, 3dje led, eller av forskrifter, som er git i henhold til denne lov, straffes med bøter, forsaavidt ikke strengere straf er anvendelig.

§ 16. Denne lov træder i kraft fra den tid, Kongen bestemmer.

Lov*)[1] om arbeidstvister. 6 aug. Nr. 2.

Første kapitel.

Indledning.

§ 1.

Betydningen av uttryk, som loven bruker.

Denne lov forstaar ved:

1. Arbeider — enhver, som mot vederlag utfører arbeide av hvilkensomhelst art for:
   a. privat arbeidsgiver;
   b. stat eller kommune, saafremt han arbeider paa akkord eller med en opsigelsesfrist av 14 dage eller derunder, og saafremt han ikke maa regnes for offentlig tjenestemand.
2. Arbeidsgiver — enhver, som sysselsætter en eller flere arbeidere.
3. Fagforening — enhver sammenslutning enten av mindst 25 arbeidere eller av arbeideres foreninger, som tilsammen har mindst 25 medlemmer, naar sammenslutningen har et valgt styre og det formaal at vareta arbeidernes faglige og økonomiske interesser overfor deres arbeidsgivere.
4. Arbeidsgiverforening — enhver sammenslutning av arbeidsgivere eller arbeidsgiveres foreninger, naar den har

*) Bekjendtgj. 10 august i Lovtid. 1ste avd. nr. 34.

[1]) St.besl. 28 juli. Se Ot.prp. nr. 29 for 1912. Dok. nr. 57 for 1912 med 4 tillæg. Indst. O.XXI for 1912. Ot.prp. nr. 11 for 1913. Ot.med. nr. 4 for 1913. Ot.prp. nr. 23 for 1913. Indst. S. nr. 123 og 187 for 1913. Indst. O. nr. 61 for 1913. Dok. nr. 4 med tillæg for 1914. Indst. O. II for 1914 med tillægsindstilling, indst. O. XII for 1915. St.tid., forh. i Ot. s. 602—605, 841—885, 892—972, 1817—1820; i Lt. s. 392—434, 623—627.

6 aug. Nr. 2.

et valgt styre og det formaal at vareta arbeidsgivernes interesser overfor deres arbeidere.

5. Arbeidsnedlæggelse (streik) — en hel eller delvis arbeidsstans, som arbeidere i fællesskap eller i forstaaelse med hverandre iverksætter for at tvinge frem en løsning av en tvist mellem en fagforening og en arbeidsgiver eller arbeidsgiverforening.
6. Arbeidsstængning (lockout) — en hel eller delvis arbeidsstans, som en arbeidsgiver iverksætter for at tvinge frem en løsning av en tvist mellem ham selv eller en anden arbeidsgiver og en fagforening eller mellem en arbeidsgiverforening og en fagforening uten hensyn til, om andre arbeidere tages ind istedenfor de utestængte.
7. Arbeidsopsigelse — arbeidernes opsigelse av sine arbeidspladser eller arbeidsgiveres opsigelse av arbeidere i hensigt at iverksætte arbeidsnedlæggelse eller arbeidsstængning.
8. Tarifavtale[1]) — en avtale mellem en fagforening og en arbeidsgiver eller arbeidsgiverforening om arbeids- og lønningsvilkaar eller andre arbeidsforhold.

§ 2.

Anmeldelse av fagforeninger og arbeidsgiverforeninger.

1. Enhver fagforening[2]) og arbeidsgiverforening[3]) skal meldes[4]) skriftlig til det regjeringsdepartement, som Kongen bestemmer,[5]) inden en maaned, efterat denne lov er traadt i kraft, eller efterat foreningen er stiftet.
2. Meldingen skal underskrives av to styremedlemmer og indeholde oplysning[4]) om:
   a. foreningens fulde navn,
   b. styremedlemmenes fulde navn og stilling,
   c. stedet hvor foreningen har sit sæte og styrets adresse.

   Med meldingen skal følge:[4])
   d. et eksemplar av foreningens vedtægter,
   e. utskrift av møteboken for det foreningsmøte, som har valgt styret,
   f. opgave over medlemstallet eller over de underavdelinger, som er knyttet til foreningen, og disses medlemstal.

---

[1]) Jfr. § 3.
[2]) Jfr. § 1, nr. 3.
[3]) Jfr. § 1, nr. 4.
[4]) Jfr. strfl. § 339, nr. 1.
[5]) Socialdepartementet, se kongelig resolution av 6 august 1915.

Bilagene skal være bekræftet av mindst to styre- 6 aug.
medlemmer. Nr. 2.

3. Sker forandring i det, som er meldt efter nr. 2 a, b eller c, eller i vedtægtene, skal melding[1]) med de nødvendige bilag efter reglerne under nr. 2 sendes til departementet senest en maaned efter forandringen.

Opgave over foreningens og dens underavdelingers medlemstal ved hvert aars utgang skal avgives[1]) senest ved utgangen av paafølgende februar maaned.

4. Naar flere foreninger er sammensluttet i en hovedorganisation, behøver melding bare at ske for dennes vedkommende. Hovedorganisationen pligter[1]) paa anmodning av departementet eller riksmæglingsmanden at meddele de under nr. 2 og 3 anførte oplysninger for enhver av sine underavdelinger.

§ 3.

Tarifavtaler.

1. Tarifavtaler[2]) skal oprettes skriftlig og indeholde bestemmelser om utløpstid og opsigelsesfrist. Senest to uker, efterat avtalen er underskrevet, skal en bekræftet avskrift sendes[1]) til riksmæglingsmanden.
2. Hvis ikke andet er fastsat om tiden for en tarifavtales gyldighet, ansees den som sluttet for tre aar, regnet fra den dag, den blev underskrevet.

Blir en tarifavtale ikke sagt op inden den tid, som er fastsat for opsigelse, eller hvis ingen opsigelsesfrist er nævnt i avtalen, mindst tre maaneder, før gyldighetstiden utløper, ansees avtalen fornyet for ett aar[3]). Opsigelse skal gives skriftlig.

3. Hvis en arbeidsavtale mellem en arbeider og en arbeidsgiver, som begge er bundet av en tarifavtale, indeholder nogen bestemmelse, som strider mot tarifavtalen, er denne bestemmelse ugyldig.
4. Et medlem eller en underavdeling av en forening blir ikke ved at utmeldes eller utstøtes fri for sine forpligtelser efter de tarifavtaler, som gjælder for foreningen ved uttrædelsen.

§ 4.

Ansvar for foreningsmedlemmers brud paa tarifavtale og for ulovlig arbeidsstans.

Har medlemmer av en fagforening eller arbeidsgiverforening brutt en tarifavtale[4]) eller gjort sig skyldig i ulovlig ar-

[1]) Jfr. strfl. § 339, nr. 1.
[2]) Jfr. § 1, nr. 8.
[3]) Jfr. ogsaa § 6, nr. 3.
[4]) Jfr. § 1, nr. 8 og § 3.

6 aug. Nr. 2.

beidsstans,[1]) hefter foreningen, naar den selv har skyld i brudet eller i fortsættelsen av det tarifstridige forhold eller i den ulovlige arbeidsstans.

§ 5.

Erstatning for brud paa tarifavtale og for ulovlig arbeidsstans.

Ved fastsættelsen av erstatning for brud paa tarifavtale[2]) eller for ulovlig arbeidsstans[1]) skal retten ikke bare ta hensyn til skadens størrelse, men ogsaa til den utviste skyld og til mislig forhold fra den skadelidendes side. Under særlig formildende forhold kan erstatningen falde helt bort.

§ 6.

Ulovlig arbeidsstans.[3])

1. En tvist mellem en fagforening[4]) og en arbeidsgiver[5]) eller arbeidsgiverforening[6]) om en tarifavtales gyldighet,[2]) forstaaelse eller bestaaen eller om krav, som grunder sig paa en tarifavtale, maa ikke søkes løst ved arbeidsnedlæggelse[7]) eller arbeidsstængning.[8])
2. En tvist mellem en fagforening[4]) og en arbeidsgiver[5]) eller arbeidsgiverforening[6]) om ordningen av arbeids- eller lønningsvilkaar eller andre arbeidsforhold, som ikke omfattes av en tarifavtale,[2]) maa ikke søkes løst ved arbeidsnedlæggelse[7]) eller arbeidsstængning,[8]) før de i §§ 29 og 36 bestemte frister er utløpet. Gjælder tvisten oprettelse av en tarifavtale, som skal avløse en tidligere tarifavtale, maa desuten gyldighetstiden[9]) for denne være utløpet.
3. Saalænge arbeidsstans er ulovlig, skal de arbeids- og lønningsvilkaar, som gjaldt ved tvistens utbrud, staa ved magt, hvis ikke parterne enes om noget andet.

2det kapitel.

Arbeidsretten.

§ 7.

Arbeidsrettens sæte og domsmyndighet.

Der oprettes en Arbeidsret med sæte i rikets hovedstad til at behandle de tvister, som § 6 nr. 1 nævner.[10])

[1]) Jfr. § 6.
[2]) Jfr. § 1, nr. 8 og § 3.
[3]) Jfr. §§ 4, 5 og 40.
[4]) Jfr. § 1, nr. 3.
[5]) Jfr. § 1, nr. 2.
[6]) Jfr. § 1, nr. 4.
[7]) Jfr. § 1, nr. 5.
[8]) Jfr. § 1, nr. 6.
[9]) Jfr. § 3, nr. 2.
[10]) Jfr. ogsaa § 9.

Disse tvister kan ikke bringes ind for nogen anden dom- 6 aug.
stol. Men parterne kan vedta privat voldgift. Nr. 2.

§ 8.

Søksmaal i anledning av en tarifavtale.

Er en tarifavtale sluttet av en fagforening eller en arbeidsgiverforening, kan de enkelte medlemmers rettigheter eller pligter efter tarifavtalen bare gjøres gjældende gjennem søksmaal, som reises av eller mot foreningen paa vedkommendes vegne.

Hvis en part vil nedlægge paastand mot særskilt nævnte medlemmer av en forening, skal disse stevnes ved siden av foreningen.

§ 9.

Krav, som utspringer av arbeidsavtaler.

Under sak om en tarifavtale kan ogsaa inddrages krav, som utspringer av en arbeidsavtale, hvis kravet vil faa sin umiddelbare avgjørelse ved dommen i hovedsaken.

Har Arbeidsretten i sin domsslutning fastslaat en viss forstaaelse av en tarifavtale, gjælder denne forstaaelse ogsaa for enhver arbeidsavtale, som er bygget paa tarifavtalen.

§ 10.

Arbeidsrettens medlemmer.

1. Arbeidsretten skal bestaa av en formand og fire andre medlemmer.
2. Arbeidsrettens formand, dens øvrige medlemmer og to varamænd for hvert av disse opnævnes av Kongen for tre aar efter indstilling som i § 11 bestemt.
3. Medlemmene av Arbeidsretten maa være norske statsborgere, ha fyldt 30 aar, være vederheftige og ikke fradømt stemmeret i offentlige anliggender og adgang til at opnaa offentlig tjeneste,[1]) eller dømt efter nærværende lovs § 42. De maa ikke være medlem av en fagforenings eller arbeidsgiverforenings styre, og de maa ikke være fast ansat i en saadan forenings tjeneste.

Formanden skal desuten opfylde de betingelser, som er foreskrevet for høiesteretsdommere.

§ 11.

Indstillingsretten.

1. Arbeidsgiverforening, som omfatter mindst 100 arbeidsgivere, der tilsammen beskjæftiger mindst 10 000 arbei-

[1]) Jfr. strfl. § 30, nr. 2.

6 aug. Nr. 2.

dere, samt fagforening, som tæller mindst 10 000 arbeidere, kan hver for sig fremsætte forslag til to medlemmer av retten med varamænd. Hvert forslag skal dog omfatte det dobbelte antal mænd. De, som foreslaaes, maa ha erklært sig villige til at motta hvervet.

2. Blandt dem, som saaledes er bragt i forslag, opnævnes 2 medlemmer med varamænd fra hver side. Er konkurrerende forslag fremkommet fra forskjellige foreninger av arbeidere eller arbeidsgivere, kommer antallet av medlemmer inden vedkommende foreninger i fortrinsvis betragtning ved valget av mænd.
3. Er ikke indstilling kommet ind til vedkommende regjeringsdepartement inden en frist, som det selv fastsætter, sker opnævnelsen uten indstilling.

§ 12.

Opnævnelse av nyt medlem.

Hvis et retsmedlem eller en varamand dør eller blir fritat for sit hverv eller ikke længer fylder de krav, som § 10 nr. 3 stiller, skal nyt medlem eller ny varamand opnævnes for den tid, som er igjen.

Gjælder det et medlem eller en varamand, som er opnævnt efter indstilling overensstemmende med § 11, skal der gives vedkommende organisationer adgang til at avgi ny indstilling.

§ 13.

Ugildhet.

1. Et medlem av Arbeidsretten er ugild i de samme tilfælde som en dommer i almindelige borgerlige saker. Naar andre særlige omstændigheter foreligger, som er skikket til at svække tilliden til et medlems uhildethet, skal han likeledes vike sæte. Spørsmaal herom kan reises baade av ham selv og av parterne.
2. Retten avgjør ved kjendelse,[1]) om nogen skal vike sæte som ugild.

§ 14.

Stedfortræder for en dommer, som er ugild eller har forfald.

Hvis formanden er ugild eller har forfald, opnævner Kongen stedfortræder.

Hvis et andet medlem av retten er ugild eller har forfald, skal formanden tilkalde en av varamændene for dette medlem i den rækkefølge, opnævnelsen viser.

---

[1]) Jfr. 26, nr. 3.

§ 15.

Rettens forhandlingsdygtighet.

Retten er ikke forhandlings- eller beslutningsdygtig, uten at alle medlemmer er tilstede.

Hvis et medlem av retten under forhandlingene faar forfald, som maa antages at ville vare længer end en uke, opnævnes stedfortræder efter § 14

De retsmedlemmer, som har begyndt paa en sak, skal føre den til ende, selv om deres tjenestetid løper ut under behandlingen av saken.

§ 16.

Dommered.

Ingen maa gjøre tjeneste som medlem av Arbeidsretten, før han har avlagt skriftlig ed paa, at han samvittighetsfuldt vil opfylde sine pligter.

Eden sendes til vedkommende regjeringsdepartement. Kongen fastsætter, hvordan den skal lyde.

§ 17.

Parternes repræsentanter.

Parterne kan møte selv og ved fuldmægtig. Fler end tre personer kan ikke møte for nogen part.

Parternes repræsentanter maa være fuldmyndige, norske statsborgere og ikke fradømt stemmeret i offentlige anliggender og adgang til at opnaa offentlig tjeneste.[1])

Vedkommende departement kan dog dispensere fra paabudet om, at parternes repræsentanter skal være norske statsborgere.

Fuldmagten maa være uindskrænket.

§ 18.

Forberedelsen av saken.

1. Saken bringes ind for Arbeidsretten ved en skriftlig stevning, som sendes til rettens formand. En bekræftet avskrift vedlægges.

   Stevningen skal indeholde:

   a. begge parters fulde navn og adresse,
   b. en fremstilling av saken og de krav, som saksøkeren vil reise,
   c. opgave over de bevis, som saksøkeren agter at føre, hvordan han tænker at skaffe dem tilveie, og det, han agter at godtgjøre ved dem,

[1]) Jfr. strfl. § 30, nr. 2.

6 aug. Nr. 2.

d. opgave over de bevis, som saksøkeren ønsker fremskaffet av motparten eller ved rettens hjælp,
e. forslag med hensyn til tid og sted for behandlingen av saken.

Er der mangler ved stevningen, skal formanden snarest mulig gjøre saksøkeren opmerksom paa dem og forklare, hvordan de bør rettes.

2. Med stevningen skal sendes utskrift av de forhandlinger, som er ført mellem parterne om tvisten, eller bevis for, at saadanne forhandlinger er ført eller søkt fra saksøkerens side.

Mangler saadant bevis, skal formanden gjøre saksøkeren opmerksom herpaa og meddele ham, at retten ikke kan behandle saken, medmindre forhandlinger er ført eller forgjæves søkt av saksøkeren.

3. Naar stevningen er i orden, og formanden finder det godtgjort, at forhandlinger om tvisten har været ført av parterne eller forgjæves har været søkt av saksøkeren, sender han uten ophold avskriften av stevningen til saksøkte. Samtidig anmoder han saksøkte om at gi skriftlig tilsvar inden en viss tid og i dette fremsætte sine bemerkninger til stevningen, nævne de krav, som fra hans side vil bli reist, og gi bevisopgaver svarende til dem, som er nævnt under nr. 1 c og d. Med tilsvaret skal følge en bekræftet avskrift.
4. Saasnart formanden har mottat saksøktes tilsvar, eller saasnart fristen for dette er utløpet, fastsætter han tid og sted for behandlingen av saken i retten. Retsmøtet skal holdes snarest mulig. Det kan holdes ogsaa utenfor rettens faste sæte.
5. Formanden varsler de øvrige medlemmer av retten. Likesaa varsler han varamand, hvis der kan ventes fremsat en ugildhetsindsigelse, som han tror kan bli godkjendt av retten.
6. Formanden utfærdiger indkaldelse til parterne og lar den forkynde med en varselsfrist, som ikke maa være under 48 timer, heri ikke medregnet den nødvendige reisetid. Har saksøkte git tilsvar, skal formanden sende avskriften til saksøkeren.
7. Formanden indkalder de vidner, sakkyndige eller andre personer, som han finder bør avhøres. [1]) De, som indkaldes, har krav paa aftensvarsel utenom den nødvendige reisetid. Til forberedelse av bevisførselen har formanden forøvrig samme myndighet som retten efter § 19.

[1]) Jfr. §§ 21, 22 og 43, nr. 1.

§ 19.

Saksbehandlingen.

1. Formanden leder forhandlingene.
2. Saken behandles og bevisene føres paa den maate, som retten finder høvelig. Hovedforhandlingen skal være mundtlig, medmindre begge parter samtykker i skriftlig behandling, og retten finder den ubetænkelig.
3. Retten skal sørge for, at saken blir fuldt oplyst.
4. Retten kan indhente forklaringer av parter, sakkyndige og enhver anden, hvis prov kan være av betydning for saken.[1] Enhver kan negte at svare paa et spørsmaal, naar svaret kan utsætte ham selv eller hans egtefælle, slegtninger eller besvogrede i ret op- eller nedstigende linje, søskende eller likesaa nær besvogrede for straf eller tap av den borgerlige agtelse. Det samme gjælder spørsmaal, som paa saadan maate berører hans forlovede, fosterforældre eller fosterbarn, naar retten saa beslutter. Det, som er bestemt om egtefæller, gjælder, selv om egteskapet er opløst.
5. Retten kan kræve fremlagt dokumenter, forretningsbøker og andre bevisligheter, som en part eller nogen, som pligter at vidne i saken, har raadighet over.[2] Den kan paalægge en part eller et vidne at undersøke regnskapsbøker eller andre bevisligheter og at gjøre optegnelser derom og ta dem med sig.[2]
6. Retten kan foreta syn og granskning enten selv eller ved et eller flere av sine medlemmer eller ved opnævnte sakkyndige. Herunder kan ogsaa redskaper kræves brukt, maskiner sat i gang og arbeidsmaater paavist.[2]
7. Retten kan kræve bevis optat ved enhver av de almindelige underretter. Bevisoptagelsen[3] skal fremmes hurtigst mulig, om nødvendig ved ekstraret. Dommeren skal av eget tiltak sørge for at fremme forretningen. Vidner gives aftensvarsel. Parterne indkaldes bare, naar det er krævet i retsanmodningen.

§ 20.

Parternes uteblivelse.

Hvis nogen av parterne uteblir, og det er oplyst eller sandsynlig, at han har gyldig forfald, skal saken utsættes.

Er det ikke oplyst eller sandsynlig, at han har gyldig forfald, og den anden part møter, kan han kræve saken fremmet.

---

[1]) Jfr. § 43, nr. 2 og § 26, nr. 2.
[2]) Jfr. § 43, nr. 3, jfr. nr. 2, og § 26, nr. 2.
[3]) Jfr. § 45, nr. 1.

6 aug. Nr. 2.

Saken skal i saa fald saavidt gjørlig behandles, som om den uteblevne part hadde været tilstede.

Hvis begge parter uteblir, og det ikke er oplyst eller sandsynlig, at nogen av dem har gyldig forfald, skal saken hæves.

§ 21.

Møtepligt for vidner og parter.[1])

1. Enhver pligter efter indkaldelse fra rettens formand at møte som vidne for Arbeidsretten, naar han bor eller opholder sig indenfor en saadan avstand fra retsstedet, at han for at naa dette ikke behøver at reise over 600 km. med jernbane eller 300 km. med dampskib eller 100 km. paa anden maate eller en tilsvarende veilængde dels paa den ene og dels paa den anden maate.

   Er det magtpaaliggende, at et vidne møter, kan formanden av eget tiltak eller efter ansøkning fra en av parterne utvide møtepligten.
2. Enhver, som er tilstede paa retsstedet eller i nærheten av det, kan retten paalægge at fremstille sig uten ophold for at avgi vidnesbyrd. Møtende vidner kan den paalægge at komme igjen senere.
3. Vidner, som formanden har indkaldt, kan kræve godtgjørelse av statskassen efter straffeproceslovens regler for vidner i lagmandsretssaker.[2]) Vidner, som parterne fremstiller, kan retten tilstaa saadan godtgjørelse, naar avhørelsen har været av betydning for saken.
4. Om parternes pligt til at møte personlig efter særlig paalæg gjælder samme regler som for vidner efter nr. 1 og 2.

§ 22.

Sakkyndige.

Enhver, som pligter at vidne i saken, er efter opnævnelse av retten eller formanden pligtig til at gjøre tjeneste som sakkyndig.[3])

Opnævnte sakkyndige har krav paa godtgjørelse for sit arbeide efter reglerne i straffeproceslovens § 81 og samme krav paa skyss- og kostpenger som sakkyndige i straffesaker.[4])

Deres tilkommende utredes av statskassen.

Sakkyndige, som ikke er opnævnt, kan retten efter omstændighetene tilstaa saadan godtgjørelse.

[1]) Jfr § 43, nr. 1 og § 26, nr. 2.
[2]) Jfr. str.prl. §§ 486—490.
[3]) Jfr. § 43, nr. 1 og 2 og § 26, nr. 2.
[4]) Jfr. str.prl. § 485 og lov nr. 2 av 10 juli 1894.

6 aug. Nr. 2.

§ 23.

Forhandlingenes offentlighet.

Forhandlingene føres for aapne dører, hvis ikke retten beslutter at utelukke offentligheten. Dørene skal lukkes, naar forhandlingene kommer ind paa forretnings- eller foreningshemmeligheter eller andet, som ikke uvedkommende bør faa kundskap om.

De dele av fremlagte bøker, som ikke vedkommer saken, kan retten forsegle.

Enhver, som har været tilstede under forhandlinger for lukkede dører, pligter at bevare taushet[1]) om det, som er forhandlet, hvis ikke retten tillater offentliggjørelse.

§ 24.

Retsbok.

I retsboken føres ind tid og sted for retsmøtet, navnene paa dommere, retsskriver, parter og deres repræsentanter, vidner og sakkyndige.

Fremlagte dokumenter nævnes, og forhandlingenes gang gjengives i korthet. Paastande og indsigelser føres ind fuldstændig eller vedlægges. Likesaa føres ind alle rettens avgjørelser og forlik, som sluttes mellem parterne.

Retten kan beslutte, at forhandlingene skal optages med hurtigskrift.

§ 25.

Rettens avgjørelser.

1. Rettens avgjørelser træffes med stemmeflerhet.

   Dom skal avsiges snarest mulig, efterat saksbehandlingen er slut. Gaar der mer end 3 dage, før dom blir avsagt, skal grunden nævnes i dommen.

2. Skrivfeil, regnefeil, uteladelser og andre aabenbare feil kan formanden rette av eget tiltak. Om rettelsen skal han uten ophold underrette parterne gjennem anbefalt brev.

   Er nogen av parterne misfornøiet med rettelsen, kan han kræve saken forelagt for den samlede ret. Begjæringen maa rettes til formanden senest en uke, efterat meddelelse om rettelsen er mottat. Formanden skal uten ophold forelægge saken for retten.

3. Er dommen ufuldstændig eller uklar, kan den rettes av den samlede ret efter begjæring fra en av parterne, og efterat den anden part er hørt. Begjæringen maa være

[1]) Jfr. § 42.

6 aug. Nr. 2.

kommet til formanden senest to uker, efterat dommen er avsagt.

4. Procesledende kjendelser og andre beslutninger kan retten omgjøre, hvis ingen erhvervet ret er til hinder for det.

§ 26.

Anke og kjæremaal.

1. Kjendelse, hvorved en sak blir avvist eller tat under behandling, kan ankes ind for Høiesteret, og anken skal foretages ved varslets utløp [1]) uten hensyn til sessionerne. Kjendelse, hvorved en sak er tat under behandling, kan paaankes, før dom er faldt, men uten opsættende virkning.

Ankefristen er en maaned fra den dag, kjendelsen blev avsagt.

2. Den, som ikke er part, kan paakjære en kjendelse, som paalægger ham at avgi forklaring, ed eller forsikring, fremlægge dokumenter eller fremvise, forelægge eller gi adgang til andre ting eller gjøre tjeneste som sakkyndig, eller som ilægger ham straf- eller omkostningsansvar. [2]) Parterne kan paakjære kjendelser, som ilægger dem selv straf- og omkostningsansvar efter §§ 41 og 43.

Kjæremaalet maa erklæres straks, hvis vedkommende er tilstede i retten, men ellers senest 3 dage, efterat han har faat meddelelse om avgjørelsen. Saafremt nogen har optraadt som motpart eller kan betragtes som motpart, skal han underrettes om kjæremaalet. Kjæremaalet har opsættende virkning for den kjærende.

Formanden sender uten ophold kjæremaalserklæringen med de nødvendige dokumenter og utskrifter til Høiesterets kjæremaalsutvalg. Retten, den kjærende og andre, som kjæremaalet har betydning for, kan gi skriftlig uttalelse om saken. Paaberopes kjendsgjerninger, som ikke tidligere er nævnt, skal uttalelsen altid sendes gjennem retten.

3. Arbeidsrettens domme og andre kjendelser end de, som nævnes under nr. 1 og 2, er endelige [3]) og kan fuldbyrdes efter reglerne for høiesteretsdomme, men dommen falder bort, hvis Høiesteret efter domsavsigelsen avgjør en anke efter nr. 1 derhen, at saken avvises fra Arbeidsretten.

---

[1]) Jfr. lov nr. 1 av 4 juni 1892 § 19.
[2]) Jfr. §§ 41 og 43.
[3]) Jfr. dog § 25, nr. 2—4.

3dje kapitel.

Mægling.

§ 27.

Mæglingsmænd og mæglingsraad.

1. Kongen opnævner en fast mæglingsmand for det hele rike (riksmæglingsmand) og en fast mæglingsmand for hver mæglingskreds (kredsmæglingsmand).

Rikets inddeling i mæglingskredser fastsættes av Kongen, efterat uttalelse er indhentet fra de organisationer, som omhandles i § 11.

De faste mæglingsmænd maa opfylde betingelserne i § 10 nr. 3, første avsnit. De opnævnes for tre aar.

Riksmæglingsmanden er kredsmæglingsmændenes overordnede. Det nærmere forretningsforhold mellem dem fastsættes ved instruks, som utfærdiges av Kongen.

2. Mæglingsraadene skal bestaa av en fast mæglingsmand som formand og to andre mæglere, som formanden opnævner blandt dem, som staar i de utvalg, nr. 3 nævner, en av hvert utvalg.

3. Vedkommende regjeringsdepartement opretter for hver mæglingskreds to utvalg av personer, som er villige til at være mæglere. Utvalgene oprettes for tre aar. Størrelsen bestemmes av departementet.

Til mæglere kan bare vælges norske statsborgere, som har fyldt 30 aar, er vederhæftige og ikke fradømt stemmeret i offentlige anliggender og adgang til at opnaa offentlig tjeneste [1]) eller dømt efter nærværende lovs § 42.

Forslag til disse utvalg avgives av de i § 11 omhandlede organisationer.

Er ikke lovlig forslag kommet ind til departementet inden en frist, som det selv fastsætter, sker opnævnelsen uten indstilling.

§ 28.

Meldinger til mæglingsmændene.

1. Naar arbeidsopsigelse [2]) foretages i anledning av en saadan tvist, som § 6 nr. 2 nævner, skal der straks sendes melding [3]) enten til riksmæglingsmanden eller til kredsmæglingsmanden for den kreds, hvor bedriften eller foreningen, som foretar arbeidsopsigelsen, har sit sæte. Kredsmæglingsmanden har uten

[1]) Jfr. strfl. § 30, nr. 2.
[2]) Jfr. § 1, nr. 7.
[3]) Jfr. strfl. § 339, nr. 1.

6 aug. Nr. 2.

ophold i telegram eller ved anbefalt brev at sende underretning om meldingen til riksmæglingsmanden.

Hvis parterne er enige, kan meldingen rettes til hvilkensomhelst kredsmæglingsmand.

2. Meldingen sendes i telegram eller anbefalt brev og skal indeholde oplysning[1]) om, hvad tvisten gjælder, hvormange arbeidere opsigelsen omfatter, naar opsigelsesfristen løper ut, og om forhandling mellem parterne er aapnet samt om den fremdeles paagaar eller er avbrutt.

Paagaar forhandling, skal melding[1]) om senere avbrytelse paa samme maate sendes av den, som har sendt den første melding.

Meldingene sendes av den fagforening, arbeidsgiver eller arbeidsgiverforening, som har foretat opsigelsen. Er vedkommende tilknyttet Arbeidernes faglige Landsorganisation, Norsk Arbeidsgiverforening eller andre organisationer som i § 11 nævnt, sendes meldingene gjennem disse organisationers styrer til riksmæglingsmanden.

Av meldingene sendes samtidig en gjenpart til motparten.

§ 29.

Regler om arbeidsstans.

1. Arbeidsnedlæggelse[2]) eller arbeidsstængning[3]) maa ikke iverksættes, før opsigelsesfristen er utløpet, og ikke i noget tilfælde, før fire virkedage er forløpet fra meldingen[4]) om, at forhandlinger ikke er optat eller at de er avbrutt eller arbeidsopsigelsen utvidet — er indkommet til mæglingsmanden.
2. Saasnart riksmæglingsmanden eller en kredsmæglingsmand har faat melding om, at forhandlinger ikke er optat eller at de er avbrutt, eller saasnart han paa anden maate er blit bekjendt med avbrytelsen, skal han forby arbeidsstans, indtil mægling efter dette kapitel er sluttet,[5]) hvis han antar, at arbeidsstansen enten paa grund av bedriftens art eller paa grund av sit omfang vil medføre skade for almene interesser.

Blir arbeidsopsigelsen utvidet, skal han under samme betingelser forby den derved tilsigtede arbeidsstans.

Forbudet rettes i telegram eller i anbefalt brev til den fagforening, arbeidsgiver, arbeidsgiverforening eller hoved-

[1]) Jfr. strfl. § 339, nr. 1.
[2]) Jfr. § 1, nr. 5.
[3]) Jfr. § 1, nr. 6.
[4]) Jfr. § 28.
[5]) Jfr. § 31, nr. 1, og § 36.

organisation, som har sendt eller skulde ha sendt meldingen om arbeidsopsigelsen, og meddeles samtidig til motparten. 6 aug. Nr. 2.

Forbudet maa, for at være bindende, være sendt inden utløpet av to dage, efterat mæglingsmanden har faat melding om, at forhandlinger ikke er optat eller at de er avbrutt eller arbeidsopsigelsen utvidet.

§ 30.

Mæglingsmandens ugildhet og forfald.

Reglerne om ugildhet i § 13 gjælder ogsaa for de faste mæglingsmænd.

Anser riksmæglingsmanden sig for ugild, eller har han forfald, eller er han optat med mægling i en anden sak, melder han det uten ophold til vedkommende regjeringsdepartement. Er departementet enig i, at han ikke bør behandle tvisten, overdrar det behandlingen til en kredsmæglingsmand eller til en, som det opnævner for saken.

Er en kredsmæglingsmand i noget tilfælde, som er nævnt i andet led, melder han det uten ophold til riksmæglingsmanden. Denne kan enten selv overta behandlingen av saken eller overdra den til en anden kredsmæglingsmand eller til en, som vedkommende regjeringsdepartement opnævner for saken.

§ 31.

Forberedelsen av mæglingen.

1. Naar riksmæglingsmanden eller en kredsmæglingsmand i henhold til § 29 har forbudt arbeidsstans, skal han uten ophold skride til mægling. Riksmæglingsmanden kan dog overdra mæglingen til en kredsmæglingsmand. Han kan ogsaa selv overta mæglingen i saker, som hører under kredsmæglingsmændene.

   Har flere kredsmæglingsmænd forbudt arbeidsstans i anledning av samme tvist, avgjør riksmæglingsmanden, hvem som skal behandle saken, hvis ikke parterne blir enige om det.

   En kredsmæglingsmands avgjørelse av, hvorvidt arbeidsstans skal forbydes eller ikke, kan omgjøres av riksmæglingsmanden. [1])
2. Selv om arbeidsstans ikke forbydes, kan riksmæglingsmanden eller en kredsmæglingsmand skride til mægling i tvisten enten av eget tiltak eller efter begjæring av en part.

[1]) Jfr. § 29 i. f.

6 aug. Nr. 2.

3. Saken behandles av mæglingsraad, [1]) hvis begge parter forlanger det eller gir samtykke dertil, senest i første mæglingsmøte.

Skal riksmæglingsmanden være formand i mæglingsraadet, opnævner han de andre mæglere av utvalgene for hvilkensomhelst mæglingskreds.

Skal en kredsmæglingsmand være formand i mæglingsraadet, opnævner han de to andre mæglere. Staar alle medlemmer av et utvalg i saadant forhold til tvisten, at kredsmæglingsmanden finder det betænkelig at opnævne nogen av dem, kan han opnævne mægler utenfor utvalget, fortrinsvis blandt dem, som staar i utvalget for en anden kreds. I dette tilfælde bør vedkommende part faa adgang til at foreslaa mægler.

4. Mæglingsmanden fastsætter tid og sted for behandlingen av tvisten. Møte kan ogsaa holdes utenfor mæglingskredsen.

Han indkalder parterne og varsler i tilfælde mæglerne paa den maate, han finder høvelig.

Om indkaldelse av vidner og andre, hvis forklaring kan være av betydning, og om forberedelse av bevisførselen forøvrig gjælder reglerne i § 18 nr. 6, [2]) forsaavidt dertil er anledning.

§ 32.

Mæglered.

Ingen maa gjøre tjeneste som mæglingsmand eller medlem av et mæglingsraad, før han har avlagt saadan ed som nævnt i § 16.

§ 33.

Mæglingsraadets forhandlingsdygtighet.

Mæglingsraadet er ikke forhandlings- og beslutningsdygtig, uten at alle tre mæglere er tilstede.

Faar mæglingsmanden forfald, faar § 30 andet og tredje led tilsvarende anvendelse.

Faar en anden mægler forfald, opnævner mæglingsmanden nyt medlem.

Den mæglingsmand og de andre mæglere, som har paabegyndt behandlingen av saken, skal føre den til ende, selv om deres tjenestetid løper ut under saken.

---

[1]) Jfr. § 27, nr. 2 og 3.
[2]) Feilagtig henvisning; se § 18, nr. 7.

§ 34.

Parternes repræsentanter.

Reglerne i § 17 om parternes repræsentanter gjælder ogsaa under mægling for mæglingsmanden og mæglingsraadet. Men praktiserende advokater og sakførere maa ikke brukes som fuldmægtig uten samtykke av mæglingsmyndigheten.

§ 35.

Mæglingen.

1. Naar mæglingsmanden behandler saken alene, skal han paa den maate og i de former, som han selv vælger, hurtig og omhyggelig indhente alle nødvendige oplysninger til utredning av tvisten og efter evne søke at opnaa enighet mellem parterne om et rimelig forlik.

   Han kan indhente de oplysninger, som er nødvendige til utredning og bedømmelse av tvisten, selv om en eller begge parter uteblir.

   Til fremme av sine undersøkelser har mæglingsmanden saadan myndighet som nævnt i § 19. Men han kan ikke kræve ed av vidner og sakkyndige. Reglerne i §§ 21 og 22 gjælder ogsaa ved mægling. [1])

   Kommer forlik istand, skal tarifavtale i overensstemmelse hermed oprettes under medvirkning av mæglingsmanden og undertegnes av parterne eller deres repræsentanter.
2. Behandles saken ved mæglingsraad, har dette de samme pligter og den samme myndighet som mæglingsmanden efter nr. 1. Mæglingsmanden leder forhandlingene.
3. Mæglingsmøterne skal holdes for lukkede døre. [2]) Møtebok føres efter reglerne i § 24.

§ 36.

Mæglingens slutning.

1. Er der gaat ti dage, efterat forbudet mot arbeidsstans eller i tilfælde det første forbud blev avsendt, [3]) kan hver av parterne kræve mæglingen sluttet, hvis vedkommende part ikke ved uteblivelse eller paa anden maate har unddrat sig fra pligtmæssig medvirken til mæglingen.

   Senest fire dage, efterat lovlig krav om avslutning av mæglingen er fremsat, skal mæglingen sluttes. [4]) Har mæg-

[1]) Jfr. § 39, § 41, nr. 2 og § 43.
[2]) Jfr. § 42 og § 23 sidste led.
[3]) Jfr. § 29, nr. 2, og § 31, nr. 1.
[4]) Jfr. §§ 37 og 38.

6 aug. Nr. 2.

lingsmyndigheten forelagt parterne et endelig forslag til løsning av tvisten, skal forslaget føres ind i møteboken.

2. Er forlik ikke kommet istand, kan riksmæglingsmanden eller den kredsmæglingsmand, som har ledet mæglingen, kundgjøre en beretning om saken paa den maate, han finder høvelig.

Har en kredsmæglingsmand ledet mæglingen, skal han snarest mulig sende riksmæglingsmanden beretning om saken. Denne skal indeholde det endelige mæglingsforslag, hvis saadant er fremsat.

Er mæglingsraadets medlemmer uenige om beretningens indhold, kan mindretallet gi særskilt uttalelse.

§ 37.

Senere vedtagelse av et mæglingsforslag.

Vil nogen av parterne vedta mæglingsmyndighetens forslag til løsning av tvisten, efterat mæglingen er sluttet, kan erklæring derom sendes til mæglingsmanden, som sender en avskrift av erklæringen til den anden part. Godkjender ogsaa denne part forslaget, berammer mæglingsmanden et møte mellem parterne til oprettelse av tarifavtale.

§ 38.

Gjenoptagelse.

Om mæglingen er sluttet, kan parterne i fællesskap kræve den gjenoptat for den mæglingsmand eller det mæglingsraad, som de selv ønsker.

Er der gaat en maaned, efterat mæglingen blev sluttet, uten at tvisten endda er løst eller bragt ind til ny mægling, skal den mæglingsmand, som har behandlet saken, opfordre parterne til nye forhandlinger.

Forøvrig kan saavel riksmæglingsmanden som mæglingsmanden naarsomhelst rette saadan opfordring til parterne.

§ 39.

Kjæremaal.

Saadanne kjendelser, som § 26 nr. 2 nævner, kan paakjæres efter de regler, som der er git.

Andre kjendelser av en mæglingsmand eller et mæglingsraad er endelige og kan fuldbyrdes efter reglerne for høiesteretsdomme

4de kapitel.

Straffebestemmelser.

§ 40.

Arbeidsstans.

1. Pengebøter [1]) fra 5 til 25 000 kroner kan ilægges:

a. den, som i strid med § 6 foretar eller fortsætter arbeidsstansning [2]) eller deltar i arbeidsnedlæggelse. [3]) Den, som handler paa en arbeidsgivers vegne, straffes, naar ikke arbeidsgiveren selv dømmes;

b. de medlemmer av styret for en fagforening eller en arbeidsgiverforening, som medvirker til arbeidsnedlæggelse [3]) eller arbeidsstængning [2]) i strid med § 6 ved at være med paa beslutning om at iverksætte, fortsætte eller godkjende arbeidsstansen eller om at støtte den ved utbetaling av foreningsmidler, eller som opfordrer til saadan arbeidsstans eller indsamler eller utdeler indsamlede bidrag til dens fortsættelse. Det samme gjælder medlemmer av andre foreningsmyndigheter og foreningenes tjenestemænd.

2. Sak reises av det offentlige [4]) efter paatalebegjæring av en fagforening, arbeidsgiver eller arbeidsgiverforening, som er skadelidende ved arbeidsstansen, eller av vedkommende regjeringsdepartement.

3. I dommen kan det bestemmes, at i de tilfælde, som er nævnt under nr. 1 b, skal vedkommende forening hefte for bøterne. Dette gjælder dog ikke, hvis den skyldige har handlet i strid med foreningens vedtægter eller beslutning, som er fattet paa foreningens vegne.

4. Bøter efter denne paragraf kan idømmes paany, naar to uker er gaat efter dommens forkyndelse, og den domfældte i dette tidsrum har gjort sig skyldig i saadant forhold med hensyn til den ulovlige arbeidsstans som nævnt under nr. 1. Det samme gjælder, naar to uker er gaat efter forkyndelsen av den anden dom, og saa fremdeles.

§ 41.

Fornærmelig adfærd m. v.

1. Den, som under et møte for Arbeidsretten fornærmer retten eller nogen, som møter for den, eller forstyrrer møtet, krænker rettens værdighet eller ikke lyder paabud fra retten

[1]) Jfr. str.fl. § 28.
[2]) Jfr. § 1, nr. 6.
[3]) Jfr. § 1, nr. 7.
[4]) Jfr. str.prl. § 84.

6 aug. Nr. 2.

eller formanden, kan utvises og ved kjendelse under saken ilægges bøter.

Den, som skriver noget usømmelig eller fornærmelig i et søksmaalsskrift, kan likeledes ved kjendelse under saken ilægges bøter.

2. Bestemmelserne under nr. 1 gjælder ogsaa under saksbehandling for mæglingsmyndighetene.

3. Om nogen straffes efter denne paragraf, kan han dog forfølges paa vanlig maate for gjerningen. Men bøterne kommer i betragtning ved strafutmaalingen.

§ 42.

Brud paa taushetspligt.

Den, som bryter sin taushetspligt efter § 23, jfr. § 35, straffes med bøter.

§ 43.

Uteblivelse m. v.

1. Hvis et vidne eller nogen, som ellers har faat særlig paalæg om at møte personlig, uteblir uten gyldig forfald eller ikke i tide har meldt forfald eller uten lov forlater møtet, før det er slut, kan han ved kjendelse under saken ilægges bøter og paalægges helt eller delvis at erstatte de omkostninger, som han har voldt.

Uteblir han efter ny indkaldelse eller opfordring til at møte, kan han endda en gang ilægges bøter og omkostningsansvar.

Like med uteblivelse uten gyldig forfald regnes det, at en sakkyndig uten gyldig grund negter at overta sit hverv eller forsømmer sin pligt, og at nogen maa avvises, fordi han møter beruset.

2. Negter nogen uten gyldig grund at forklare sig eller avlægge ed eller forsikring, kan han ved kjendelse under saken ilægges bøter og paalægges helt eller delvis at erstatte de omkostninger, som er voldt ved negtelsen. Han kan ikke ilægges saadan straf og saadant omkostningsansvar mer end to ganger i samme sak.

3. Hvis nogen ikke efterkommer paalæg om at fremlægge et dokument eller fremvise, forelægge eller gi adgang til en ting eller at efterse og gjøre utdrag av et dokument eller lignende, regnes det like med, at han negter at forklare sig.

§ 44.

Ansvar for kjæremaal.

For aabenbart grundløst kjæremaal[1]) kan Høiesterets kjæremaalsutvalg ilægge bøter og omkostningsansvar.

[1]) Jfr. § 26, nr. 2 og § 39.

5te kapitel.
Slutningsbestemmelser.

§ 45.
Saksomkostninger.

1. Der betales ikke for behandlingen av en sak ved Arbeidsretten og mæglingsmyndighetene eller for bevisoptagelser til bruk for en saadan sak.

Men Arbeidsretten kan ved kjendelse paalægge en av parterne eller begge at godtgjøre statskassen helt eller delvis dens utgifter ved behandlingen for denne ret.

2. Omkostningene ved en sak for Arbeidsretten kan den ene part faa sig tilkjendt hos den anden efter reglerne for saksomkostninger i almindelige borgerlige saker. Derimot skal hver part i mangel av anden avtale selv bære sine omkostninger ved mægling.

§ 46.
Lønninger m. v.

1. Lønninger og honorarer til medlemmene av Arbeidsretten, riksmæglingsmanden, mæglingsmændene og medlemmene av mæglingsraadene utredes av statskassen. Utgiftene til kontorhold, lokaler og skriverhjælp under møterne utredes likeledes av statskassen.

2. Arbeidsrettens formand og riksmæglingsmanden skal ha fast aarlig løn.

Mæglingsmændene skal ha fast aarlig løn og et honorar, bestemt av vedkommende regjeringsdepartement for hver enkelt sak.

De øvrige medlemmer av Arbeidsretten og mæglingsraadene tilstaaes honorar for hver sak av vedkommende regjeringsdepartement. Arbeidsrettens medlemmer kan ogsaa tilstaaes fast løn.

3. Under reiser har medlemmer av Arbeidsretten, mæglingsmændene og medlemmene av mæglingsraadene krav paa skyss- og kostpenger efter lov av 10 juli 1894. Kostpengene skal være som bestemt for første klasse i lovens § 17.

4. Kongen gir de nødvendige bestemmelser om utførelsen av retsskriverforretningene ved Arbeidsretten og mæglingsraadene.

§ 47.
Lovens ikrafttræden.

Denne lov træder i kraft fra den tid, Kongen bestemmer.

Blir loven ikke sat i kraft fra begyndelsen av et kalenderaar, regnes de tidsrum, som er fastsat i § 10 nr. 2 og § 27 nr. 1 og 3 fra begyndelsen av det følgende kalenderaar.

6 aug. Nr. 3.

Lov *)[1]) om stats- og kommunebidrag til norske arbeidsledighetskasser.

§ 1. Alle norske arbeidsledighetskasser, som opfylder de i nærværende lov opstillede betingelser, [2]) kan paa derom indgit andragende meddeles anerkjendelse som berettiget til at erholde refundert[3]) av statskassen en halvdel av de pengebeløp, hvormed de understøtter sine her i landet bosatte forsikrede, forsaavidt de enten er norske borgere eller har været bosat i landet i de sidste 2 aar. Saadan refusion foretages kvartalsvis av det regjeringsdepartement, til hvilket gjennemførelsen av lovens bestemmelser av Kongen henlægges.[4]) Den dag, da refusionsretten for hver enkelt kasse skal indtræde, fastsættes av vedkommende departement.

§ 2. For at kunne opnaa anerkjendelse som berettiget til refusion[5]) maa vedkommende arbeidsledighetskasses indtægter for mindst en halvdels vedkommende tilveiebringes ved medlemmenes egen kontingent. Desuten maa kassens love indeholde bestemmelser om:

1. At medlemmenes ret til understøttelse ikke indtræder, medmindre de har staat som medlem av kassen i det mindste i det sidst forløpne halvaar og betalt kontingent for i det mindste 26 uker siden sidste indmeldelse.
2. At stedlig understøttelse ikke utbetales, før arbeidsledigheten har varet i et tidsrum, som ikke maa sættes kortere end 3 dage. Naar særlige omstændigheter gjør det ønskelig, kan vedkommende departement tillate bestemt i en kasses love, at understøttelsen i tilfælde av flere ledighetsperioder i løpet av 6 uker ved 2den og senere ledighetsperioder skal kunne utbetales straks.
3. At der som stedlig understøttelse ikke ydes mer end et beløp, som i det høieste svarer til det halve av, hvad der er at anse som gjennemsnitlig dagløn i vedkommende medlems arbeidsgren.
4. At understøttelse ikke ydes for et længere tidsrum end i det høieste 90 dage i løpet av 12 maaneder, hvis der i kassens love gaaes ut fra understøttelsesaar, eller i løpet av et kalenderaar. [6])
5. At kassens medlemmer i tilfælde av ledighet er forpligtet

---

*) Bekjendtgj. 10 august i Lovtid. 1ste avd. nr. 34.
[1]) St.besl. 28 juli. Se Ot.prp. nr. 30. Indst. O. nr. 101. St.tid., forh. i Ot. s. 1664—1676; i Lt. s. 619—620.
[2]) Jfr. §§ 2 og 6.
[3]) Jfr. § 9.
[4]) ɔ: Socialdepartementet.
[5]) Jfr. § 6.
[6]) Jfr. § 15.

til at ta det arbeide, som kassens styre finder passende for dem.

6. At der for det tilfælde, at den ordinære kontingent viser sig utilstrækkelig, kan utlignes ekstrakontingent og, om det blir nødvendig, foretages nedsættelse i den i kassens love bestemte understøttelse.
7. At understøttelse ikke utbetales til noget medlem, der staar som medlem av anden arbeidsledighetskasse, eller saalænge han oppebærer bidrag fra sykekasse.
8. At ingen stedlig understøttelse, intet reise- eller flytningsbidrag utbetales til andre end uforskyldt arbeidsløse, men arbeidsføre personer. Som uforskyldt regnes ikke arbeidsløshet, som er foraarsaket ved streik eller lockout.

Til bestaaende kasser kan gives midlertidig anerkjendelse, selv om deres love ikke tilfredsstiller de her opstillede fordringer i ethvert punkt, dog bare for det tidsrum, som efter kassens love maa medgaa, forat forandring kan vedtages.

§ 3. Andragende om at bli anerkjendt som berettiget til at erholde refusion indsendes til vedkommende departement, ledsaget av et eksemplar av arbeidsledighetskassens love. Saafremt departementet finder, at disse tilfredsstiller de i foregaaende paragraf opstillede betingelser og ikke iøvrig staar i strid med nærværende lov, kan andragendet indvilges. Senere forandringer i kassens love kan ikke foretages uten departementets samtykke.

§ 4. To tredjedele av de beløp, staten saaledes utbetaler, blir av vedkommende departement mindst en gang aarlig at utligne paa de herreds- og bykommuner, hvori de personer, som har mottat arbeidsledighetsunderstøttelse, sidst har hat bopæl 6 maaneder i træk indenfor rammen av de to sidste aar regnet fra den første dag, for hvilken understøttelsen er bevilget. Refusionspligt paahviler dog ikke kommunen for saadanne personer, der som faste arbeidere eller betjenter ved offentlige vei- og jernbaneanlæg og lignende alene for saadant arbeides skyld har opholdt sig i kommunerne.

Staten bærer den hele utgift:

a. Naar opholdet, som betinger refusionspligt, ikke kan oplyses.
b. Naar de understøttede personer overhodet ikke i løpet av de to sidste aar har opholdt sig 6 maaneder i træk i nogen norsk kommune.
c. Naar den kommune, hvor de understøttede personer sidst har opholdt sig 6 maaneder i træk, ifølge nærværende paragrafs 2det punktum er fritat for refusionspligten.

Spørsmaalet, om refusionspligt paahviler nogen kommune og i tilfælde hvilken, avgjøres av vedkommende departement.

6 aug. Nr. 3.

§ 5. Enhver refusionsberettiget arbeidsledighetskasse skal føre særskilt regnskap. Dens midler skal holdes adskilt fra andre midler, saaledes ogsaa fra enhver anden foreningskasse, hvis arbeidsledighetskassen er knyttet til en forening, og maa bare anvendes til dækkelse av kassens egne forpligtelser. Er den knyttet til en forening, kan kassens midler ikke av foreningens fordringshavere gjøres til gjenstand for arrest, eksekution eller utpantning. Heller ikke kan der for gjæld, paahvilende nogen, som er forsikret i en saadan kasse, søkes dækning i den forsikredes krav paa kassen.

§ 6. Enhver til en forening knyttet arbeidsledighetskasse maa for at erholde refusion gi personer, tilhørende de samme arbeidsgrener som kassens medlemmer, adgang til at forsikre sig paa like vilkaar med disse, selv om de ikke er medlemmer av foreningen. De her nævte forsikrede erholder dog ikke ret til at være med i avgjørelser angaaende kassens love eller til at delta i kassens ledelse, medmindre foreningen herom fatter beslutning. Desuten kan kassen, forsaavidt dens administration bestrides av vedkommende forening, paalægge saadanne forsikrede en forhøielse av den ordinære kontingent med 10 procent til dækkelse av administrationsutgifter, og, hvis dette viser sig utilstrækkelig, med departementets billigelse forhøie den med et yderligere tillæg av indtil 15 procent.

§ 7. Finder nogen, som enten er eller har forlangt at bli forsikret i en av de i denne lov omhandlede arbeidsledighetskasser, at en av kassens styre i hans sak fattet beslutning ikke er lovmedholdelig, kan han paaklage den til vedkommende departement.

§ 8. En arbeidsledighetskasse, hvis andragende om refusionsret er indvilget, maa ikke utbetale understøttelse til nogen arbeidsledig, som opholder sig i en kommune, for hvilken der haves offentlig arbeidskontor, førend vedkommende forgjæves er anmeldt paa dette kontor [1]) som arbeidssøkende. Undlates dette, mister arbeidsledighetskassen retten til at faa noget refundert av den saaledes utbetalte understøttelse. Saasnart den arbeidsledige paany faar arbeide, anmeldes ogsaa dette av arbeidsledighetskassen til kontoret.

Naar bestyreren for det offentlige arbeidskontor søker om det, kan vedkommende departement efter indhentet uttalelse fra tilsynsnævnden bestemme, at de arbeidsledige skal foreta den i første punktum nævnte anmeldelse ved personlig fremmøte paa arbeidskontoret.

§ 9. De arbeidsledighetskasser, som mottar refusion efter nærværende lov, skal ved utgangen av hvert kvartal [2]) indsende

[1]) Lov om arbeidsformidling av 12 juni 1906, nr. 2.
[2]) Jfr. § 13.

opgaver til vedkommende departement over de i kvartalet ut- 6 aug.
betalte arbeidsledighetsunderstøttelser, ledsaget av de bilag og Nr. 3.
oplysninger, som departementet bestemmer. Saasnart opgaverne er fundet at være i orden, foregaar den i § 1 nævnte refusion.

§ 10. En gang om aaret indsender vedkommende arbeidsledighetskasser til departementet beretning om sin virksomhet og ekstrakt av sine regnskaper.

§ 11. De i denne lov omhandlede arbeidsledighetskasser skal maanedlig[1]) til kommunestyret i de kommuner, hvor der er utbetalt arbeidsledighetsunderstøttelse, indsende opgaver herover efter et av departementet fastsat skema.

Kommunestyret har snarest mulig efter gjennemgaaelsen av disse opgaver at tilbakesende dem til vedkommende arbeidsledighetskasse med de bemerkninger paa opgaverne, hvortil disse gir anledning. De av kassernes utbetalinger, ved hvilke ingen bemerkning fremsættes, ansees som godkjendt av kommunestyret, hvis refusionspligten efter denne lov[2]) paahviler den kommune, som har at kontrolere opgaverne.

§ 12. Kommunestyret kan selv eller ved et opnævnt tilsyn, bestaaende av en eller flere personer, nærmere granske de mottagne opgaver og kan beslutte, at disse skal sendes direkte til tilsynet. Opnævnes hertil et særskilt tilsyn, gjælder opnævnelsen for 3 aar, og enhver kan negte at motta gjenvalg i saa lang tid, som han har forrettet som tilsynsmand. Kommunestyret eller det av dette opnævnte tilsyn har bl. a. at paase, at arbeidsledighetskassernes love for de bestemmelsers vedkommende, som omhandles i § 2, punkt 8, strengt overholdes og kan i fornøden utstrækning gjøre sig bekjendt med arbeidsledighetskassernes bøker og regnskaper samt avkræve kassernes styre de oplysninger, som findes nødvendige. Tilsynet utfører sit arbeide i henhold til en av kommunestyret med departementets godkjendelse fastsat forretningsorden (instruks). I tilfælde av uenighet mellem kommunestyret eller tilsynet og en arbeidsledighetskasse om retmæssigheten av en utbetalt understøttelse forelægges saken for departementet til avgjørelse.

§ 13. De i § 9 nævnte opgaver maa være indsendt til departementet inden 6 uker efter kvartalets utgang, de i § 11 nævnte til kommunestyret inden 14 dage efter maanedens utløp. I motsat fald tapes retten til refusion.

§ 14. Ret til at erholde refusion kan av departementet fratages en arbeidsledighetskasse eller en avdeling av saadan, dersom dens styre gjentagende gjør brud paa kassens love i

[1]) Jfr. § 13.
[2]) Jfr. § 4.

6 aug. Nr. 3. væsentligere punkter, eller dersom de indsendte opgaver gjennem længere tid er paatagelig mangelfulde.

§ 15. Denne lov træder i kraft den 1 januar 1916.

Kongen bemyndiges til, naar særlige omstændigheter gjør det ønskelig, at sætte § 2, punkt 4, ut av kraft for den tid, han anser det paakrævet. Bemyndigelsen ophører fra den tid, Kongen bestemmer.

6 aug. Nr. 4. **Lov***)[1] om forandringer i og tillæg til lov om ulykkesforsikring for fiskere av 8 august 1908 med tillægslov av 18 august 1911.

I.

Efternævnte paragraffer i lov om ulykkesforsikring for fiskere av 8 august 1908 med tillægslov av 18 august 1911 skal herefter lyde saaledes:

§ 1. Følgende her i landet hjemmehørende personer skal i den utstrækning, som nedenfor i § 10 er fastsat, være forsikret overensstemmende med denne lovs forskrifter:

a. Fiskere og fangstmænd, som driver næring ved saltvandsfiskeri eller med fangst av dyr i havet — alene eller i forbindelse med anden næring — samt personer, som tilhører fisker- eller fangstfartøiers mandskap (derunder førere, maskinister, fyrbøtere og kokker). Undtat fra forsikringen er dog mandskap, fiskere og fangstmænd paa norske fartøier av bruttodrægtighet paa 50 reg. ton eller derover for seilskibe og 25 ton eller derover for damp- eller motorskibe.

b. Personer, som helt eller delvis ernærer sig ved beskjæftigelse i smaaskibsfarten og besætning paa redningS- og lodsskøiter, forsaavidt fartøierne har en bruttodrægtighet under 50 registerton for seilskibe og 25 ton for damp- eller motorskibe, dog ikke under 4 bruttoton.

Under forsikringen indgaar ogsaa besætningen paa lægtere (fartøier uten egne fremdriftsmidler) av bruttodrægtighet paa 4 til 50 registerton, saafremt lægterbedriften utøves som selvstændig virksomhet.

§ 2. Den i nærværende lov paabudte forsikring garanteres av staten og forestaaes av Riksforsikringsanstalten.

Med hensyn til Riksforsikringsanstaltens tilsynsmænds avløuning samt kommunernes ansvar for deres oppebørsler m. v. gjælder forskriftene i § 28 i lov om ulykkesforsikring for arbeidere.

*) Bekjendtgj. 10 august i Lovtid. 1ste avd. nr. 34.

[1]) St.besl. 28 juli. Se Ot.prp. nr. 25. Indst. O. XIX. St.tid., forh. i Ot. s. 1680—1693; i Lt. s. 620—623.

§ 4. Indtræder der under de i foregaaende paragraf nævnte forhold et ulykkestilfælde, har vedkommende forsikrede eller hans efterlatte krav paa nedennævnte ydelser: 6 aug. Nr. 4.

a. Har ulykkestilfældet medført en arbeidsuførhet, som erklæres for at være av blivende beskaffenhet, tilkommer der den tilskadekomne en pengesum, som bestemmes efter graden av arbeidsuførheten, idet dog skade under 20 procent ikke gir ret til erstatning. Er arbeidsuførheten fuldstændig, skal pengesummen utgjøre kr. 2000,00 en gang for alle. Er arbeidsevnen kun forringet, skal pengesummen utgjøre en i forhold til forringelsen beregnet del av denne sum.

b. Naar ulykke medfører en forsikrets død inden aarsdagen efter ulykkestilfældet, tilkommer der den avdødes efterlatte en skadebot stor kr. 1000,00 en gang for alle. For avdødes enke skal skadeboten dog utgjøre kr. 2000,00.

Ret til skadebot for dødsfald har i nedennævnte orden og klasser:

1. Avdødes egtefælle, naar egteskapet er indgaat før ulykkeshændelsen, og samlivet ikke dengang var ophørt.
2. Avdødes i eller utenfor egteskap fødte barn, like overfor hvilke han hadde forsørgelses- eller bidragspligt.
3. Avdødes forældre.
4. Andre personer, hvis det kan bevises, at deres forsørgelse i væsentlig grad vilde være avhængig av den forulykkede.

Klasse med nærmere ret utelukker helt fjernere klasse.

Tilfalder skadeboten enke, forøkes den med kr. 200,00 for hvert av avdødes i egteskap fødte barn, som ved dødsfaldet var under 15 aar.

Avdødes utenfor egteskap fødte barn under denne alder tilkommer kr. 200,00, naar egtefælle oppebærer skadebot. Tilfalder skadeboten barn efter klasse 2, tilkommer hvert barn under 15 aar et tillæg av kr. 400,00 eller, om hele skadeboten tilfalder bare et barn, kr. 200,00.

I skadeboten fradrages det beløp, som er skadede utbetalt i henhold til litra a. Dog utredes barnetillæggene altid uavkortet.

Er nogen, som indgaar under nærværende lovs bestemmelser, forsikret i henhold til lov om ulykkesforsikring for arbeidere, bortfalder erstatning efter nærværende lov, hvis det ham overgaaede ulykkestilfælde medfører erstatning efter ulykkesforsikringsloven.

§ 6. Krav paa skadebot skal snarest mulig og senest et aar efter ulykkestilfældet, eller efterat vedkommende efterlatte er blit vidende derom, indgives til Riksforsikringsanstaltens tilsynsmand. Senere end to aar efter ulykkestilfældet kan intet

6 aug. Nr. 4.

krav fremsættes. Tilsynsmanden skal snarest mulig undersøke, om den forulykkede findes indført i de i § 10 omhandlede fortegnelser over forsikrede, samt indhente oplysninger om aarsaken til og de nærmere omstændigheter ved ulykkestilfældet og om de efter denne lov skadebotberettigedes navn og bopæler. Med disse oplysninger indsendes skadebotkravet uopholdelig til Riksforsikringsanstalten, som, om den finder det fornødent, kan la opta retslige forklaringer om de nærmere omstændigheter ved ulykkestilfældet overensstemmende med reglerne i § 17 i lov om ulykkesforsikring for arbeidere.

§ 8. Saasnart de fornødne oplysninger er indkommet til Riksforsikringsanstalten, avgjør denne, om det anmeldte ulykkestilfælde begrunder erstatningskrav efter denne lov, og fastsætter i tilfælde erstatningen i overensstemmelse med bestemmelserne i § 4. Vedkommende skadelidte eller hans efterlatte gives ufortøvet skriftlig underretning om avgjørelsen og om de hensyn, som ved denne er kommet i betragtning, og de skal kunne forlange sig tilstillet avskrift av de av tilsynsmanden indsendte oplysninger.

Den av anstalten trufne avgjørelse kan indankes for den ved lov av 18 august 1911 om ulykkesforsikring for sjømænd oprettede appelkommission. Begjæring om indbringelse for kommissionen maa være fremsat inden 3 maaneder, efterat anstaltens avgjørelse er vedkommende meddelt. Spørsmaal, som saaledes har været undergit kommissionens prøvelse, kan med den begrænsning, som er gjort i § 25, 4de passus, i nævnte lov senere indbringes til avgjørelse av domstolene.

§ 9. Til dækkelse av skadebøter og utgifter ved lægeerklæringer erlægger enhver forsikret for kalenderaaret en præmie av kr. 2,00. Desuten avgives hvert aar av Havnefondets indtægter kr. 110 000,00 som bidrag til forsikring av fiskere og fangstmænd.

Overskud av aarets indtægter avsættes til et reguleringsfond, hvorav ydes bidrag til dækkelse i fornødent fald av senere aars utgifter. De forsikringen tilhørende midler av enhver art holdes av Riksforsikringsanstalten adskilt fra dennes øvrige midler.

Findes det nødvendig, kan Kongen med Stortingets samtykke fastsætte forhøielse av præmien for den gjenværende del av den tid, hvori loven gjælder.

§ 10. Over de inden en kommune boende personer, som er nævnt i § 1, og som er over 15 aar, skal der inden hvert aars 1 december av kommunen istandbringes og utlægges et mandtal, som gjælder for det følgende kalenderaar. Til grund lægges mandtallet for forrige kalenderaar.

Enhver, som urettelig er forbigaat eller indført i mandtal-

let, kan forlanges optat eller slettet, hvis begjæring derom fremsættes inden 31 december samme aar. 6 aug. Nr. 4.

For de i mandtallet optagne gjælder forsikringen for kalenderaaret.

Derhos skal der være adgang til for personer, som opfylder de i § 1 fastsatte betingelser, til enhver tid at forlange sig optat i mandtallet mot samtidig at indbetale aarspræmien. For disse gjælder forsikringen fra indmeldelsesdagen til utgangen av kalenderaaret.

Negter kommunen nogen, som forlanger sig optat i mandtallet, at opta ham, kan han bevare sin mulige ret efter denne lov, naar han inden 14 dage efter negtelsens meddelelse indbringer spørsmaalet til prøvelse overensstemmende med reglerne i § 8. Samme ankeret har den, som efter begjæring ikke slettes av mandtallet.

Kun de personer, som er optat i mandtallet, omfattes av forsikringen efter nærværende lov. Dog kan vedkommende regjeringsdepartement paa andragende bestemme, at en person skal omfattes av forsikringen, naar han av grunde, som efter omstændighetene ikke findes at burde tilregnes ham, ikke er blit optat i mandtallet. Ved utbetaling av skadebot for en saadan forsikring fratrækkes forsikringspræmien.

I henhold til mandtallet blir for hvert aar præmierne at opkræve hos de tvungent forsikrede av kommunens skatteopkræver, om ønskes i forbindelse med de kommunale skatter. Kommunen kan inddrive præmierne ved utpantning, hvorhos enhver arbeidsherre er ansvarlig for præmier, som paahviler personer, som er i hans arbeide eller tjeneste. Arbeidsherren kan tilbakeholde præmiebeløpet av lønnen. Kommunen er ansvarlig for præmiens indbetaling for alle mandtalsførte personer til Riksforsikringsanstaltens tilsynsmand, for de i det tvungne mandtal indførte inden 15 august og for de frivillig i mandtallet optagne senest inden aarets utgang. Av forsinkede indbetalinger erlægger kommunen 5 pct. aarlig rente fra forfaldsdag.

Forsinkelse med eller undladelse av at svare præmie har ingen indflydelse paa de forsikredes ret efter denne lov, forsaavidt den tvungne forsikring angaar.

For indkrævning av præmierne, arbeidet med mandtallet og forsikringen samt til dækkelse av mulige restansetap tilkommer der kommunen 5 — fem — pct. av præmiesummene.

Av mandtallet oversender kommunen inden 15 januar det følgende aar en stadfæstet avskrift til tilsynsmanden. De senere i aaret indførte personer blir at indmelde til tilsynsmanden, efterhvert som de mandtalsføres.

§ 12. Der skal være adgang for de personer, som om-

6 aug. Nr. 4. fattes av nærværende lov, til mot forhøielse av den i § 9 fastsatte grundpræmie at tegne tillægsforsikring med høiere skadebot for invaliditet og dødsfald.

Tillæggene til skadebot efter § 4 a og b samt til præmien efter § 9 skal utgjøre:

	Ved invaliditet samt ved dødsfald (enker, § 4 b)	Ved dødsfald (øvrige efterlatte, § 4 b)	Tillægspræmie
	Kr.	Kr.	Kr.
2den klasse . . .	1 000,00	500,00	2,00
3dje — . . .	2 000,00	1 000,00	4,00

Den, som ønsker at tegne denne tillægsforsikring, har inden 31 december i det forut for forsikringsaaret gaaende aar eller, i tilfælde av senere frivillig indmeldelse, samtidig med denne, at anmelde for vedkommende kommune, efter hvilken av ovennævnte klasser forsikring ønskes, og han opføres i overensstemmelse hermed paa kommunens liste mot erlæggelse av saavel grundpræmien (klasse 1) som tillægspræmien.

Forøvrig gjælder med hensyn til præmier og skadebot de samme regler som for den tvungne forsikring.

§ 13. Fordringer paa skadebot efter denne lov eller tilstaat skadebot, som i henhold til lovens bestemmelse endnu ikke er stillet til den berettigedes fri raadighet, kan ikke med retsvirkning avhændes, pantsættes eller gjøres til gjenstand for arrest, eksekution eller utpantning undtagen for formues- og indtægtsskat til stat og kommune.

II.

Nærværende lov træder i kraft 1 januar 1916. Forskriftene i lov om ulykkesforsikring for fiskere av 8 august 1908 med tillægslov av 18 august 1911 samt i nærværende lov blir at ta op til ny undersøkelse efter utløpet av 5 aar fra nærværende lovs ikrafttræden.

6 aug. **Kongelig resolution***), hvorved i forbindelse med sanktion av foranstaaende lov nr. 4 besluttes, at loven om ulykkesforsikring for fiskere av 8 august 1908 skal indrykkes i Lovtidenden i den ved tillægsloven av 18 august 1911 samt ved ovenomhandlede lovbeslutnings sanktion ændrede lydelse:

Lov

av 8 august 1908 om ulykkesforsikring for fiskere med de deri ved love av 18 august 1911 og 6 august 1915 foretagne forandringer og tillæg:

*) Bekjendtgj. 10 aug. i Lovtid. 1ste adv. nr. 34.

§ 1. Følgende her i landet hjemmehørende personer skal i den utstrækning, som nedenfor i § 10 er fastsat, være forsikret overensstemmende med denne lovs forskrifter: 6 aug.

a) Fiskere og fangstmænd, som driver næring ved saltvandsfiskeri eller med fangst av dyr i havet — alene eller i forbindelse med anden næring — samt personer, som tilhører fisker- eller fangstfartøiers mandskap (derunder førere, maskinister, fyrbøtere og kokker). Undtat fra forsikringen er dog mandskap, fiskere og fangstmænd paa norske fartøier av bruttodrægtighet paa 50 reg. ton eller derover for seilskibe og 25 ton eller derover for damp- eller motorskibe.
b) Personer, som helt eller delvis ernærer sig ved beskjæftigelse i smaaskibsfarten og besætning paa rednings- og lodsskøiter, forsaavidt fartøierne har en bruttodrægtighet under 50 registerton for seilskibe og 25 ton for damp- eller motorskibe, dog ikke under 4 bruttoton.

Under forsikringen indgaar ogsaa besætningen paa lægtere (fartøier uten egne fremdriftsmidler) av bruttodrægtighet paa 4 til 50 registerton, saafremt lægterbedriften utøves som selvstændig virksomhet.

§ 2. Den i nærværende lov paabudte forsikring garanteres av staten og forestaaes av Riksforsikringsanstalten.

Med hensyn til Riksforsikringsanstaltens tilsynsmænds avlønning samt kommunernes ansvar for deres oppebørsler m. v. gjælder forskriftene i § 28 i lov om ulykkesforsikring for arbeidere. [1])

§ 3. Forsikringens formaal er understøttelse av den forsikrede eller hans efterlatte overensstemmende med nedenstaaende regler, naar den forsikrede er død som følge av eller kommet til skade ved ulykke:

a) Under utøvelse av fiskeri eller fangst, derunder indbefattet arbeide eller færdsel paa land eller sjø foranlediget ved næringen og ved fangstens behandling og avsætning.
b) Under smaaskibsfart, derunder indbefattet arbeide med lastning og losning samt arbeide eller færdsel paa sjøen foranlediget ved næringen.
c) Under færdsel paa sjøen utenfor næringen.

I det under c nævnte tilfælde er det dog kun dødsfald ved drukning eller ulykke under seilas, som gir ret til erstatning.

Hvad der i denne lov er bestemt om dem, som er døde av ulykke, gjælder ogsaa, uten hensyn til dødsaarsak, de efter

[1]) Lov av 13 august 1915, nr. 4.

6 aug. loven forsikrede personer, som er døde under fangstekspeditioner med overvintring i de arktiske farvand.

§ 4. Indtræder der under de i foregaaende paragraf nævnte forhold et ulykkestilfælde, har vedkommende forsikrede eller hans efterlatte krav paa nedennævnte ydelser:

a) Har ulykkestilfældet medført en arbeidsuførhet, som erklæres for at være av blivende beskaffenhet, tilkommer der den tilskadekomne en pengesum, som bestemmes efter graden av arbeidsuførheten, idet dog skade under 20 procent ikke gir ret til erstatning. Er arbeidsuførheten fuldstændig, skal pengesummen utgjøre kr. *2000,00* en gang for alle. Er arbeidsevnen kun forringet, skal pengesummen utgjøre en i forhold til forringelsen beregnet del av denne sum.

b) Naar ulykke medfører en forsikrets død inden aarsdagen efter ulykkestilfældet, tilkommer der den avdødes efterlatte en skadebot stor kr. 1000,00 en gang for alle. For avdødes enke skal skadeboten dog utgjøre kr. 2000,00.

Ret til skadebot for dødsfald har i nedennævnte orden og klasser:

1. Avdødes egtefælle, naar egteskapet er indgaat før ulykkeshændelsen, og samlivet ikke dengang var ophørt.
2. Avdødes i eller utenfor egteskap fødte barn, like overfor hvilke han hadde forsørgelses- eller bidragspligt.
3. Avdødes forældre.
4. Andre personer, hvis det kan bevises, at deres forsørgelse i væsentlig grad vilde være avhængig av den forulykkede.

Klasse med nærmere ret utelukker helt fjernere klasse.

Tilfalder skadeboten enke, forøkes den med kr. 200,00 for hvert av avdødes i egteskap fødte barn, som ved dødsfaldet var under 15 aar.

Avdødes utenfor egteskap fødte barn under denne alder tilkommer kr. 200,00, naar egtefælle oppebærer skadebot. Tilfalder skadeboten barn efter klasse 2, tilkommer hvert barn under 15 aar et tillæg av kr. 400,00 eller, om hele skadeboten tilfalder bare et barn, kr. 200,00.

I skadeboten fradrages det beløp, som er skadede utbetalt i henhold til litra a. Dog utredes barnetillæggene altid uavkortet.

Er nogen, som indgaar under nærværende lovs bestemmelser,[1]) forsikret i henhold til lov om ulykkesforsikring for arbeidere, bortfalder erstatning efter nærværende lov, hvis det ham overgaaede ulykkestilfælde medfører erstatning efter ulykkesforsikringsloven.

[1]) Lov av 13 august 1915, nr. 4.

§ 5. Har den forulykkede selv med forsæt fremkaldt ulykken, kan intet krav efter denne lov gjøres gjældende. 6 aug.

§ 6. Krav paa skadebot skal snarest mulig og senest et aar efter ulykkestilfældet, eller efterat vedkommende efterlatte er blit vidende derom, indgives til Riksforsikringsanstaltens tilsynsmand. Senere end to aar efter ulykkestilfældet kan intet krav fremsættes. Tilsynsmanden skal snarest mulig undersøke, om den forulykkede findes indført i de i § 10 omhandlede fortegnelser over forsikrede, samt indhente oplysninger om aarsaken til og de nærmere omstændigheter ved ulykkestilfældet og om de efter denne lov skadebotberettigedes navn og bopæler. Med disse oplysninger indsendes skadebotkravet uopholdelig til Riksforsikringsanstalten, som, om den finder det fornødent, kan la opta retslige forklaringer om de nærmere omstændigheter ved ulykkestilfældet overensstemmende med reglerne i § 17 i lov om ulykkesforsikring for arbeidere.

§ 7. Efterat skadebotkravet er godkjendt av Riksforsikringsanstalten, sendes beløpet til tilsynsmanden, der uopholdelig indsætter det i den sparebank, som ligger nærmest de skadebotberettigedes bosted. Kontraboken gives paategning om, at der til beløpets disposition trænges samtykke av vedkommende overformynderi. Boken tilstilles uten ophold overformynderiet fra sparebanken.

Hvor overformynderiet har grundet tro paa, at midlene vil bli forstandig brukt, har det straks at utlevere kontraboken til fri raadighet for vedkommende skadebotberettigede eller i tilfælde deres verger. I andet fald brukes midlene efter samraad mellem vedkommende skadebotberettigede og overformynderne. Opnaaes herunder ikke enighet, kan vedkommende indbringe spørsmaalet for amtmanden til endelig avgjørelse.

Kommunen har uten hensyn til, om forældelsesfristen efter lov av 27 juli 1896 maatte være utløpet, ret til, før skadeboten utbetales, av beløpet at faa godtgjort skyldig forsikringspræmie.

Likeledes kan Riksforsikringsanstalten ved utbetalingen av skadebot for dødsfald fastsætte, at den væsentlige del av denne skal henstaa urørt i sparebanken indtil et aar efter den forulykkedes død for at tilbakebetales, om krav paa skadebot skulde fremkomme fra nogen av avdødes efterlatte med bedre ret efter § 4. Findes det av hensyn til forskriftene i § 8 paakrævet, at endel av skadeboten henstaar urørt i længer tid end nævnt, kan dette fastsættes av Riksforsikringsanstalten.

Utgifter ved lægebehandling bæres av den skadede, hvis ikke denne paa anden maate er tilsikret fri lægehjælp. Lægernes godtgjørelse for utfærdigelse av de erklæringer, som er nødvendige for at fastsætte skadebøterne, bæres dog av forsikringen.

6 aug. § 8. Saasnart de fornødne oplysninger er indkommet til Riksforsikringsanstalten, avgjør denne, om det anmeldte ulykkestilfælde begrunder erstatningskrav efter denne lov, og fastsætter i tilfælde erstatningen i overensstemmelse med bestemmelserne i § 4. Vedkommende skadelidte eller hans efterlatte gives uforløvet skriftlig underretning om avgjørelsen og om de hensyn, som ved denne er kommet i betragtning, og de skal kunne forlange sig tilstillet avskrift av de av tilsynsmanden indsendte oplysninger.

Den av anstalten trufne avgjørelse kan indankes for den ved lov av 18 august 1911 om ulykkesforsikring for sjømænd oprettede appelkommission.[1]) Begjæring om indbringelse for kommissionen maa være fremsat inden 3 maaneder, efterat anstaltens avgjørelse er vedkommende meddelt. Spørsmaal, som saaledes har været undergit kommissionens prøvelse, kan med den begrænsning, som er gjort i § 25, 4de passus, i nævnte lov senere indbringes til avgjørelse av domstolene.

§ 9. Til dækkelse av skadebøter og utgifter ved lægeerklæringer erlægger enhver forsikret for kalenderaaret en præmie av kr. 2,00. Desuten avgives hvert aar av Havnefondets indtægter[2]) kr. 110 000,00 som bidrag til forsikring av fiskere og fangstmænd.

Overskud av aarets indtægter avsættes til et reguleringsfond, hvorav ydes bidrag til dækkelse i fornødent fald av senere aars utgifter. De forsikringen tilhørende midler av enhver art holdes av Riksforsikringsanstalten adskilt fra dennes øvrige midler.

Findes det nødvendig, kan Kongen med Stortingets samtykke fastsætte forhøielse av præmien for den gjenværende del av den tid, hvori loven gjælder.

§ 10. Over de inden en kommune boende personer, som er nævnt i § 1, og som er over 15 aar, skal der inden hvert aars 1 december av kommunen istandbringes og utlægges et mandtal, som gjælder for det følgende kalenderaar. Til grund lægges mandtallet for forrige kalenderaar.

Enhver, som urettelig er forbigaat eller indført i mandtallet, kan forlanges optat eller slettet, hvis begjæring derom fremsættes inden 31 december samme aar.

For de i mandtallet optagne gjælder forsikringen for kalenderaaret.

Derhos skal der være adgang til for personer, som opfylder de i § 1 fastsatte betingelser, til enhver tid at forlange sig optat i mandtallet mot samtidig at indbetale aarspræmien. For disse gjælder forsikringen fra indmeldelsesdagen til utgangen av kalenderaaret.

---

[1]) Jfr. lov av 30 juli 1915, nr. 3, § 25.
[2]) Lov av 24 mai 1873 og lov av 19 august 1908.

Negter kommunen nogen, som forlanger sig optat i mandtallet, at opta ham, kan han bevare sin mulige ret efter denne lov, naar han inden 14 dage efter negtelsens meddelelse indbringer spørsmaalet til prøvelse overensstemmende med reglerne i § 8. Samme ankeret har den, som efter begjæring ikke slettes av mandtallet. 6 aug.

Kun de personer, som er optat i mandtallet, omfattes av forsikringen efter nærværende lov. Dog kan vedkommende regjeringsdepartement paa andragende bestemme, at en person skal omfattes av forsikringen, naar han av grunde, som efter omstændighetene ikke findes at burde tilregnes ham, ikke er blit optat i mandtallet. Ved utbetaling av skadebot for en saadan forsikring fratrækkes forsikringspræmien.

I henhold til mandtallet blir for hvert aar præmierne at opkræve hos de tvungent forsikrede av kommunens skatteopkræver, om ønskes i forbindelse med de kommunale skatter. Kommunen kan inddrive præmierne ved utpantning, hvorhos enhver arbeidsherre er ansvarlig for præmier, som paahviler personer, som er i hans arbeide eller tjeneste. Arbeidsherren kan tilbakeholde præmiebeløpet av lønnen. Kommunen er ansvarlig for præmiens indbetaling for alle mandtalsførte personer til Riksforsikringsanstaltens tilsynsmand, for de i det tvungne mandtal indførte inden 15 august og for de frivillig i mandtallet optagne senest inden aarets utgang. Av forsinkede indbetalinger erlægger kommunen 5 pct. aarlig rente fra forfaldsdag.

Forsinkelse med eller undladelse av at svare præmie har ingen indflydelse paa de forsikredes ret efter denne lov, forsaavidt den tvungne forsikring angaar.

For indkrævning av præmierne, arbeidet med mandtallet og forsikringen samt til dækkelse av mulige restansetap tilkommer der kommunen 5 — fem — pct. av præmiesummene.

Av mandtallet oversender kommunen inden 15 januar det følgende aar en stadfæstet avskrift til tilsynsmanden. De senere i aaret indførte personer blir at indmelde til tilsynsmanden, efterhvert som de mandtalsføres.

§ 11. De nærmere forskrifter om førelse, utlæggelse, kundgjørelse og oversendelse av mandtallet, om indfordringen og oversendelsen av præmierne og avlæggelse av regnskap for disse samt de øvrige nærmere forskrifter, som paakræves til gjennemførelse av nærværende lov, gives av vedkommende regjeringsdepartement. [1])

§ 12. Der skal være adgang for de personer, som omfattes av nærværende lov, til mot forhøielse av den i § 9 fast-

[1]) o: Socialdepartementet.

6 aug. satte grundpræmie at tegne tillægsforsikring med høiere skadebot for invaliditet og dødsfald.

Tillæggene til skadebot efter § 4 a og b samt til præmien efter § 9 skal utgjøre:

	Ved invaliditet samt ved dødsfald (enker, § 4 b)	Ved dødsfald, (øvrige efterlatte, § 4 b)	Tillægs-præmie
	Kr.	Kr.	Kr.
2den klasse.....	1 000,00	500,00	2,00
3dje —	2 000,00	1 000,00	4,00

Den, som ønsker at tegne denne tillægsforsikring, har inden 31 december i det forut for forsikringsaaret gaaende aar eller, i tilfælde av senere frivillig indmeldelse, samtidig med denne, at anmelde for vedkommende kommune, efter hvilken av ovennævnte klasser forsikringen ønskes, og han opføres i overensstemmelse hermed paa kommunens liste mot erlæggelse av saavel grundpræmien (klasse 1) som tillægspræmien.

Forøvrig gjælder med hensyn til præmier og skadebot de samme regler som for den tvungne forsikring.

§ 13. Fordringer paa skadebot efter denne lov eller tilstaat skadebot, som i henhold til lovens bestemmelse endnu ikke er stillet til den berettigedes fri raadighet, kan ikke med retsvirkning avhændes, pantsættes eller gjøres til gjenstand for arrest, eksekution eller utpantning undtagen for formues- og indtægtsskat til stat og kommune.

§ 14. I saker, der reiser sig av denne lov, svares ingen avgift til statskassen efter kapitel 1 og 2 i lov av 6 august 1897 nr. 9.

Stevnevidners gebyr utredes av det offentlige.

Postforsendelser vedkommende forsikringen er portofri.

§ 15. I henhold til denne lov indkræves præmien fra og med aaret 1909 og utbetales erstatning for ulykker, som indtræffer fra og med samme aar.

§ 16. Nærværende lov træder i kraft fra 1 januar 1909.

Lovens forskrifter blir at opta til ny undersøkelse efter utløpet av 5 aar efter forsikringens igangsættelse.

Loven av 6 august 1915 har følgende ikrafttrædelsesbestemmelse:

Nærværende lov træder i kraft 1 januar 1916. Forskriftene i lov om ulykkesforsikring for fiskere av 8 august 1908

med tillægslov av 18 august 1911 samt i nærværende lov blir at ta op til ny undersøkelse efter utløpet av 5 aar fra nærværende lovs ikrafttræden. 6 aug.

Lov *)[1] om sykeforsikring. 6 aug. Nr. 5.

Kapitel I.

Pligtig forsikring.[2]

§ 1.

1. Pligtig til sykeforsikring efter denne lov er her i riket[3] beskjæftigede lønsarbeidere[4] samt betjenter i offentlig eller privat tjeneste, naar de har fyldt 15 aar. Forsikringspligten indtræder ved tiltrædelsen av arbeids- eller tjenesteforholdet[5] og ophører ved uttrædelsen av samme.
2. Undtat fra forsikringspligten er:
   a. den, hvis samlede aarlige indtægt[6] overstiger kr. 1 600,00[7] paa landet eller kr. 1 800,00 i by.[8] I tilfælde av tvist om, hvorvidt denne grænse er overskredet eller ikke, lægges sidste endelige skatteligning til grund for avgjørelsen. Forsaavidt der i vedkommendes indtægt er medtat egtefælles eller barns indtægt, blir denne efter kredssykekassens skjøn at fradrage;
   b. den, som er fast beskjæftiget paa skib i utenriksk fart, medmindre denne er indskrænket til reiser i fast rute, og reiserne efter den for farten kundgjorte plan ikke forutsættes at vare mer end 10 dage fra norsk havn og tilbake;[9]
   c. den, som ifølge en utenlandsk lov er sikret sykeunderstøttelse under sin beskjæftigelse her i riket;
   d. den, som utfører arbeide for kommunen under forhold, der gir betalingen for arbeidet karakteren av understøttelse.

Det samme gjælder den, som under lignende for-

*) Bekjendtgj. 10 august i Lovtid. 1ste avd. nr. 34.
1) St.besl. 31 juli. Se Ot.prp. nr. 35 for 1913. Ot.prp. nr. 1 for 1914. Indst. O. III med tillæg for 1914. Besl. O. til indst. O. III for 1914. Ot.prp. nr. 18 og dok.nr. 38 for 1915. Indst. O. XV (1915). St.tid., forh. i Ot. s. 1297—1386, 1899—1906; i Lt. s. 531—590, 656.
2) Jfr. § 66.
3) Jfr. § 3.
4) Se § 2.
5) Jfr. § 5.1.
6) Se § 14.3 og 4.
7) Se § 4.1 og 2.
8) Se skrivelse fra Handelsdepartementet av 23 juni 1910.
9) Jfr. § 9.1 og § 24.2.

6 aug. Nr. 5.

hold utfører arbeide for veldædige indretninger, naar saa bestemmes av Riksforsikringsanstalten.

e. den, som er i tjeneste hos fremmed magts gesandt eller utsendt konsul.

3. Undtat fra forsikringspligt er likeledes den, hvis arbeids- eller tjenesteforhold ikke ifølge forholdets natur kan faa en varighet av 6 dage eller derover.[1]) Arbeidstiden behøver ikke at være sammenhængende og heller ikke at utgjøre hele dagsverk for at betinge forsikringspligt.

4. Efter andragende fra vedkommende forsikringspligtige person kan kassen undta fra forsikring den, hvis arbeidsevne paa grund av kronisk sygdom eller andre varige mangler eller svækkelser er væsentlig nedsat.

§ 2.

1. Ved lønsarbeidere forstaaes i denne lov arbeidere, hvis løn[2]) helt eller delvis bestaar i penger.

2. Tjenere og husmænd,[3]) som arbeider hos husbonden, henregnes til lønsarbeidere, selv om de ingen pengeløn oppebærer; endvidere personer, som fisker paa lot, dog uten at holde eget bruk.

Til tjenere henregnes dog ikke hjemmeværende barn, som arbeider i hjemmet uten en paa forhaand fastsat pengeløn.

3. Like med lønsarbeidere og betjenter ansees ogsaa personer med ufuldendt utdannelse, selv om de ingen løn oppebærer, naar arbeidet er et led i deres utdannelse, saasom lærlinger, volontører og lignende.

§ 3. En forsikringspligtig person ansees vedblivende som beskjæftiget her i riket og saaledes fremdeles som forsikringspligtig for et tidsrum av 3 maaneder fra avreisen, om han forbigaaende av sin arbeidsgiver sysselsættes i et andet land, eller om han for et saadant tidsrum med permission av arbeidsgiveren foretar en reise til utlandet.

§ 4.

1. Den i § 1, 2det led, litr. a. fastsatte indtægtsgrænse for personer paa landet kan, efterat kredssykekassens styre er hørt, av Riksforsikringsanstalten (§ 41) forhøies for vedkommende kreds, eller en viss nærmere avgrænset del derav, til den for byene gjældende grænse.

2. Efter forslag fra Riksforsikringsanstalten eller vedkommende kredssykekassestyrer kan Kongen bestemme, at hele klasser av lønsarbeidere eller betjenter i visse distrikter eller hele

[1]) Jfr. § 4.3.
[2]) Se § 14.3 og 4.
[3]) Se lov av 24 september 1851.

riket er forsikringspligtige, uanset om den enkeltes indtægt overstiger den i § 1, 2 a fastsatte indtægtsgrænse. 6 aug. Nr. 5.

3. Efter forslag fra Riksforsikringsanstalten eller vedkommende kredssykekassestyrer kan Kongen bestemme, at den i § 1, 3 opstillede undtagelse fra forsikringspligt sløifes for enkelte arbeidsarters vedkommende i visse distrikter eller hele riket.

§ 5.[1]) Forsikringspligtig person ansees — uten hensyn til mulig forsømmelse av den foreskrevne indmeldelse (§ 9) — som medlem av vedkommende kredssykekasse fra den dag, forsikringspligten indtræder, saafremt han ikke allerede paa anden maate har opfyldt sin forsikringspligt (jfr. § 7).

§ 6.[2])

1. I tilfælde av ophør av forsikringspligten uttræder vedkommende som medlem av kredssykekassen kl. 6 formiddag paa den mandag, som følger efter den sidste uke, for hvilken pligtig præmie skulde betales (jfr. § 31, 4), medmindre forsikringen fortsættes som frivillig.
2. Forsaavidt medlemmet paa det ovennævnte tidspunkt er syk eller avtjener sin vernepligt, forblir han staaende som medlem uten præmie, saalænge sykepenger (barselpenger) oppebæres eller vernepligten avtjenes (jfr. § 33 a).
3. Ophører forsikringspligten paa grund av svangerskap i løpet av de sidste 13 uker før nedkomsten, forblir vedkommende staaende som medlem uten præmie indtil utløpet av den tid, for hvilken sykepenger (barselpenger) oppebæres.
4. Hvis et pligtig medlem av en kredssykekasse ved ham utilregnelige omstændigheter blir arbeidsløs, vedblir han dog at være medlem av kassen uten præmie, saafremt han umiddelbart forut har været medlem av nogen kredssykekasse uavbrutt mindst $^1/_2$ aar.

Sygdom, som indtræder, efterat arbeidsløshet som foran nævnt har varet utover 14 dage, berettiger dog ikke til anden understøttelse end lægehjælp (§ 16, 1, A, a og B, 1ste avsnit). Retten til lægehjælp bortfalder for sygdomme, som indtræder efter yderligere 14 dages forløp.

Straks vedkommende igjen kommer i arbeide eller tjenesteforhold, som medfører forsikringspligt, har han at betale præmie fra og med den uke, da han gjenoptok arbeidet.[3]) Medlemsforholdet ophører, hvis dette ikke sker inden 8 uker efter arbeids- eller tjenesteforholdets ophør.

[1]) Se § 66.1 b.
[2]) Jfr. § 66.1 b.
[3]) Jfr. § 31.4.

6 aug. Nr. 5.

Kapitel II.

Indmeldelse og utmeldelse.

§ 7. De efter denne lov forsikringspligtige personer skal være pligtig eller frivillig forsikret i vedkommende offentlige kredssykekasse [1]) eller forsikret i en overensstemmende med denne lov godkjendt sykekasse eller medlem av godkjendt vikarkasse (§§ 54—65).

§ 8. Naar en person optages [2]) i en kredssykekasse, skal der, forsaavidt han ikke allerede er i besiddelse av sykekassebok fra en kredssykekasse, utleveres ham en saadan bok, hvis pris, indhold og anvendelse fastsættes av Riksforsikringsanstalten.

Med dennes samtykke kan der inden den enkelte kredssykekasse istedenfor sykekassebok indføres sykekassekort.

§ 9.

1. Naar en person ved tiltrædelse av et arbeids- eller tjenesteforhold blir eller kan antages at bli forsikringspligtig (§ 1), skal arbeidsgiveren, [3]) saafremt han ikke har visshet for, at forsikringspligten paa anden maate er opfyldt, [4]) indmelde vedkommende i kredssykekassen for den kreds, hvortil arbeidsstedet hører. [5])

Saafremt et pligtig medlem av en kredssykekasse for samme arbeidsgiver midlertidig utfører arbeide inden en anden kredssykekasses omraade, forblir han medlem av den første kasse, dog ikke over et aar. [6])

Hvis en virksomhet efter sin art utstrækker sig over steder liggende inden forskjellige kommuner, og forsikring i arbeidsstedets kredssykekasse derfor er forbundet med uforholdsmæssig besvær for arbeidsgiveren, kan forsikringen paa arbeidsgiverens begjæring med Riksforsikringsanstaltens samtykke ske i en anden kredssykekasse, som bestemmes av anstalten. For dem, som forsikres paa denne maate, utredes kommunens præmieandel (jfr. § 31, 5) av arbeidsgiveren.

Som arbeidssted for de efter loven forsikringspligtige, som er fast beskjæftiget ombord paa skib (jfr. § 1, 2 b), ansees det sted, hvor den bestyrende reder har sit forretningskontor.

Som arbeidssted for de som lønsarbeidere beskjæftigede

[1]) Se § 40 og § 66.1 b.
[2]) Se § 43.
[3]) Se § 74.1.
[4]) Se §§ 7, 10, 11, 13.3, 54—65.
[5]) Jfr. § 5.
[6]) Jfr. § 28.

fiskere[1]) ansees det sted, hvor arbeidsgiveren har sit forret- 6 aug.
ningskontor, eller, saafremt han intet saadant har, hans Nr. 5.
bosted.

Undtagelse fra ovenstaaende bestemmelser om arbeidsstedet for forsikringspligtige, som er fast beskjæftiget ombord paa skib, og fiskere kan dog ske efter overenskomst mellem arbeidsgiveren og de paagjældende kredssykekasser. Kan enighet ikke opnaaes, avgjøres saken med endelig virkning av Riksforsikringsanstalten.

2. Hvis den forsikringspligtige er beskjæftiget i bedrift eller virksomhet, som indgaar under lovene om ulykkesforsikring for arbeidere i fabrikker m. v.,[2]) eller om ulykkesforsikring for sjømænd,[3]) blir som arbeidsgiver ogsaa at anse den, som efter nævnte love er eller blir erkjendt som saadan.

Tvist om arbeidsgiverforholdet fritar ikke for indmeldelse efter nærværende paragraf eller for betaling av præmie.

3. Kredssykekassen kan — om den dertil finder grund — la den forsikringspligtige og hans bipersoner (§ 16, 1, B) undersøke av en av kredssykekassen dertil anvist læge for at faa bragt paa det rene, hvorvidt vedkommende lider av en allerede bestaaende sygdom eller mangel, der efter § 17, 1 ikke berettiger til understøttelse. Undersøkelserne maa i tilfælde betales av kredssykekassen.

4. Skriftlig indmeldelse til en kredssykekasse, ledsaget av oplysninger om indtægt m. v. efter en av Riksforsikringsanstalten fastsat eller godkjendt formular samt i tilfælde av sykekassebok (jfr. § 8), blir at besørge snarest mulig, men senest inden 5 dage, efterat vedkommende har tiltraadt arbeidet eller tjenesten; dog kan der for landdistrikterne i statutterne fastsættes en længere frist.

Er indmeldelse forsømt, pligter arbeidsgiveren at dække alle kassens utgifter efter denne lov ved den forsikringspligtiges og hans bipersoners (§ 16, 1, B) sygdom, opstaat efter forsikringspligtens indtræden, men før indmeldelse er skedd. Præmien betales allikevel fra og med den uke, i hvilken forsikringspligten er begyndt.

5. Paa samme maate og med samme frist har arbeidsgiveren at anmelde for vedkommende sykekasse, naar en forsikret

[1]) Jfr. § 2.2.
[2]) Se lov om ulykkesforsikring for industriarbeidere m. v. av 13 august 1915, nr. 4, § 1.
[3]) Se lov av 18 august 1911, nr. 5 med tillægslov av 30 juli 1915, nr. 3, §§ 10 og 14.

6 aug. Nr. 5.

person uttræder av hans tjeneste eller naar forsikringspligten av anden grund ophører (jfr. § 1, 2).

Er saadan utmeldelse forsømt, pligter arbeidsgiveren at utrede de paa medlemmet og paa ham selv som arbeidsgiver faldende præmieandele for tiden fra forsikringens ophør (§ 6, 1) indtil utmeldelse sker, dog ikke længer end til kredssykekassen ved avregning efter § 32, 1 er kommet til kundskap om forsikringens ophør. Forpligtelsen bortfalder dog fra den tid, vedkommende bevislig er indtraadt som pligtig eller frivilling medlem av en kredssykekasse eller godkjendt sykekasse.

Har et uttraadt medlem eller hans bipersoner paa grund av forsømt utmeldelse urettelig oppebaaret understøttelse, pligter vedkommende arbeidsgiver derhos at erstatte kassen de saaledes havte utgifter.

6. Arbeidsgiveren har, senest inden 1 uke før første mandag i januar og juli, at anmelde saadan forandring i et pligtig medlems arbeidsindtægt eller arbeidsforhold, at den medfører den forsikredes overflytning til en anden indtægts- eller risikoklasse (jfr. § 14, 6). [1]) Kredssykekassen kan dog — om den dertil finder grund — til enhver tid selv indhente de for saadan mulig overflytning fornødne oplysninger.

Forsaavidt rettidig anmeldelse av saadanne forandringer undlates, og kassen som følge herav utbetaler sykepenger efter en anden indtægtsklasse end den, medlemmet skulde være overflyttet til, pligter arbeidsgiveren at erstatte kassen eller medlemmet forskjellen.

7. Den forsikringspligtige er pligtig til at gi saavel arbeidsgiveren som kredssykekassen alle i anledning av ind- og utmeldelsen nødvendige oplysninger. Likeledes bør den forsikringspligtige, naar han blir vidende om, at indmeldelse er forsømt, ufortøvet gi kredssykekassen underretning derom.

Kapitel III.

Frivillig forsikring.

§ 10. [2])

1. Enhver person, som har fyldt 15 aar, og ikke indgaar under undtagelsesbestemmelserne i § 1, 2 b—d, har ret til at bli forsikret efter denne lov som frivillig medlem av kredssykekassen paa sit hjemsted paa følgende vilkaar:

[1]) Jfr. § 14.1 og § 31.3.
[2]) Se § 66.1 b.

6 aug. Nr. 5.

a. Hans samlede aarlige indtægt, [1]) sammenlagt med hans egtefælles, maa ikke overstige kr. 1 600,00 paa landet eller kr. 1 800,00 i by. I tilfælde av tvist, om grænsen er overskredet eller ikke, lægges sidste endelige skatteligning til grund for avgjørelsen. [2])

b. Han maa paa forlangende ved attest fra en av kredssykekassen dertil anvist læge godtgjøre, at han og hans bipersoner (§ 16, 1, B) er ved god helbred, saaledes at der ikke paaføres kassen nogen særlig risiko. Befindes saadan risiko at være tilstede hos nogen av bipersonerne, kan vedkommende biperson undtages fra forsikringen. Undersøkelsen maa i tilfælde betales av kredssykekassen.

c. Han og hans bipersoner faar ikke understøttelse i henhold til denne lov for sygdom, som indtræffer i de 4 første uker efter indtrædelsen [3]) i kredssykekassen.

d. Forsaavidt hans alder ved indmeldelsen overskrider 50 aar, maa han betale tillægspræmie for tiden tilbake til det fyldte 50de aar. Fra denne tid blir dog at trække det tidsrum, hvori han kan godtgjøre at ha staat som medlem av nogen kredssykekasse eller godkjendt sykekasse efter det fyldte 50de aar.

e. Andragende om optagelse som frivillig medlem av en kredssykekasse i henhold til denne paragraf indsendes skriftlig og skal ledsages av aldersattest, oplysning om indtægt samt andre fornødne bevisligheter, efter en av Riksforsikringsanstalten fastsat eller godkjendt formular. Kassen har snarest mulig at træffe avgjørelse om andragendet og derefter uten ophold at underrette vedkommende om avgjørelsen, samt om hvilken indtægts- og risikoklasse [4]) han blir at henføre til. Indvilges andragendet, blir han medlem av kassen fra og med den dag, paa hvilken den i § 12, 1 nævnte forskudspræmie samt — i tilfælde — tillægspræmien (punkt d) er betalt.

2. Forandrer medlemmet hjemsted, er han, uten hensyn til betingelserne i 1ste led litr. b, c og d berettiget til at overføre sin forsikring til den nye kredssykekasse fra utløpet av den tid, for hvilken præmie er betalt.

Det samme gjælder medlem av godkjendt sykekasse, som forandrer hjemsted og ønsker at overføre sin forsik-

[1]) Se § 14.3 og 4.
[2]) Se skattelove av 18 august 1911.
[3]) Litr. e.
[4]) Se § 14.1 og § 31.3.

6 aug. Nr. 5.

ring til kredssykekassen paa det nye hjemsted, naar dertil er adgang efter reglerne i § 54, 3—5.

3. Fremkommer andragende om frivillig forsikring for person, der har staat som medlem av kredssykekasse uavbrutt i de 3 sidste maaneder, og som ikke indgaar under undtagelsesbestemmelser i § 1, 2 a—e, kommer punkt 1 a—e ikke til anvendelse, hvis andragendet fremkommer senest 1 uke, efterat ovennævnte medlemsforhold er ophørt eller kredssykekassen finder at kunne se bort fra, at fristen er oversiddet, idet vedkommende da uten videre blir frivillig forsikret.

§ 11. [1])

1. Lønsarbeidere og betjenter (§ 2), som ikke indgaar under undtagelsesbestemmelserne i § 1, 2 a—d, har uanset deres arbeides varighet eller stadighet [2]) ret til at bli forsikret efter denne lov som frivillig medlem av kredssykekassen paa arbeidsstedet eller hjemstedet. § 10, 1 a—e, kommer da ikke til anvendelse. Følgende vilkaar blir at iagtta:
   a. hans indmeldelse, ledsaget av oplysninger om indtægt m. v. efter en av Riksforsikringsanstalten fastsat formular samt, i tilfælde, av sykekassebok (jfr. § 8), sker skriftlig til vedkommende kredssykekasse;
   b. han og hans bipersoner (§ 16, 1, B) pligter i tilfælde at underkaste sig lægeundersøkelse, som i § 9, 3 omhandlet;
   c. han indtræder som frivillig medlem fra og med den dag, den i § 12, 1 nævnte forskudspræmie er betalt, saafremt han ikke inden 1 uke efter indmeldelsen har mottat kredssykekassens skriftlige meddelelse om, at den har negtet ham adgang til den frivillige forsikring.
2. Forandrer medlemmet midlertidig arbeidssted eller hjemsted, er han berettiget til at bli staaende som medlem av den kasse, hvor han tidligere stod.
3. Hvis kassen negter forsikring av nogen, som er indmeldt efter denne eller foregaaende paragraf, men han efter paaanke (jfr. § 66, 1 c) kjendes forsikringsberettiget, regnes han som medlem fra og med den dag, da kassen mottok indmeldelsen. Dog skal han i saa fald indbetale mulig efterskudspræmie og den løpende forskudspræmie samt mulig tillægspræmie [3]) inden 1 uke, efterat han har mottat meddelelse om kjendelsen.

---

[1]) Se § 66.1 b og c.
[2]) Se § 1.3.
[3]) Se § 10.1 d.

§ 12. 6 aug. Nr. 5.

1. Præmien for den frivillige forsikring betales forskudsvis for mindst 4 uker ad gangen.[1])
2. Forsaavidt direkte utmeldelse ikke har fundet sted, ophører[2]) den frivillige forsikring 1 uke (løpeuke) efter utløpet av den oven omhandlede periode, for hvilken præmie er betalt. Henstand med præmiebetaling i indtil 3 uker efter løpeukens utløp kan dog tilstedes av kredssykekassen, saafremt særlige grunde derfor er tilstede.
3. I tilfælde av sygdom under det ovenfor under punkt 2 nævnte tidsrum av 4 uker avholdes skyldig præmie i sykepengene.

Under sygdom, nedkomst eller avtjening av vernepligt blir den frivillig forsikrede staaende som medlem av kredssykekassen, saalænge sykepenger (barselpenger)[3]) oppebæres eller vernepligten avtjenes (jfr. § 33 b).

§ 13.

1. Frivillig medlem pligter, efter nærmere bestemmelse i statutterne, at gi kredssykekassen oplysning om sine indtægtsforhold og sin beskjæftigelse. Undlater han dette, eller gir han urigtige oplysninger, kan han utelukkes som frivillig medlem fra et av kassen nærmere fastsat tidspunkt.
2. Overstiger det frivillige medlems indtægt den for ham gjældende indtægtsgrænse, ophører den frivillige forsikring fra et nærmere av kredssykekassen fastsat tidspunkt.

Gaar en efter § 11 forsikret person over i selvstændig stilling, blir hans ret til fortsat forsikring avhængig av, at indtægtsgrænsen efter § 10, 1 a ikke overskrides, forsaavidt ikke § 10, 3 faar anvendelse.

3. Indtræder et frivillig medlem i forsikringspligtende arbeids- eller tjenesteforhold,[4]) blir den frivillige forsikring fremdeles gjældende, saalænge forskudspræmie[5]) indbetales.
4. For frivillig forsikring gjælder, hvor intet andet fremgaar av loven, de for pligtig forsikring fastsatte regler.

Kapitel IV.

Indtægtsklasser.

§ 14.

1. Enhver person, som, pligtig eller frivillig, er medlem[6]) av en kredssykekasse, blir av kassen i henhold til foreliggende

[1]) Jfr. § 31.4.
[2]) Se § 66.1 b.
[3]) Se § 16.1 A c og d.
[4]) Se § 1.1.
[5]) Se § 12.1.
[6]) Se § 43.1.

6 aug. Nr. 5.

opgaver og oplysninger[1]) at henføre til den indtægtsklasse, hvorunder hans aarlige arbeidsindtægt falder,[2]) efter nedenstaaende tabel, samt til den risikoklasse (§ 31, 3), hvortil han hører:

Indtægts-klasse	Aarlig arbeidsindtægt	
	over kr.	til og med kr.
1	0,00	300,00
2	300,00	600,00
3	600,00	900,00
4	900,00	1 200,00
5	1 200,00	

2. Forsikringspligtige, som ingen løn oppebærer (§ 2, 3), henføres til 1ste indtægtsklasse. Det samme gjælder den frivillig forsikrede, som ikke oppebærer nogen indtægt.
3. Den del av arbeidsindtægten, som bestaar i naturalydelser, omsættes i penger efter de paa stedet gjængse gjennemsnitspriser. Er nogen saadan ydelse værdsat av arbeidsgiveren med tilslutning av arbeideren, kan dette godkjendes av sykekassen, saafremt det findes rimelig.
4. Som arbeidsindtægt skal i denne lov ogsaa ansees enhver godtgjørelse, som vedkommende faar som betaling for ydet arbeide eller tjeneste, uanset om betalingen mottages fra tredjemand.
5. Saafremt ingen tilstrækkelige oplysninger foreligger, fastsættes arbeidsindtægtens størrelse ved skjøn av kredssykekassen.
6. Overflytning av pligtig medlem[3]) fra en indtægts- eller risikoklasse til en anden kan — saalænge vedkommende er i tjeneste hos samme arbeidsgiver — kun ske fra og med den første mandag i januar eller juli, forsaavidt ikke kredssykekassen efter mottagne oplysninger i det enkelte tilfælde finder grund til at bestemme et andet tidspunkt (jfr. § 9, 6).

Overflytning av frivillige medlemmer[4]) sker efter derom i statutterne fastsatte regler.

[1]) Se § 9.4 og 6, § 10.1 e og § 11.1.
[2]) Se § 66.1 d.
[3]) Se kap. I.
[4]) Se kap. III.

7. Efter forslag av Riksforsikringsanstalten eller en kredssykekasses styre kan vedkommende regjeringsdepartement[1]) beslutte, at hele klasser av forsikrede i visse distrikter eller i hele riket blir at henføre til en bestemt indtægtsklasse uten hensyn til den enkeltes arbeidsindtægt. 6 aug. Nr. 5.

§ 15. Sykepenger (§ 16) og præmier (§ 31) blir at beregne i forhold til den midlere daglige arbeidsindtægt, der regnes at utgjøre:

for	1ste	indtægtsklasse	kr. 1,00
»	2den	—»—	» 1,50
»	3dje	—»—	» 2,50
»	4de	—»—	» 3,50
»	5te	—»—	» 4,50

Kapitel V.

Sykeforsikringens ydelser. — Vilkaar for ret til understøttelse. — Rettens fortabelse.

§ 16.

1. Kredssykekasserne skal yde følgende understøttelser:
   A. For et medlems[2]) egen person:
      a. Fri lægehjælp ved kasselæge fra sygdommens begyndelse, samt — ved første gangs anskaffelse — saadanne hjælpemidler som briller, brokbind og lignende, og hvor kirurgisk behandling utkræves, forbindingssaker og de for saadan behandling nødvendige lægemidler efter lægens anordning. Som lægehjælp regnes ogsaa tanduttrækning — ved læge eller tandlæge — dog ikke, hvis den sker av hensyn til indsætning av kunstige tænder.
      b. Skyldes sygdommen en beskadigelse ved bedriftsulykke, som ifølge loven om ulykkesforsikring for arbeidere i fabrikker m. v.[3]) berettiger til skadebot, skal kredssykekassen tillike yde de lægemidler, som lægen finder fornødne til skadens behandling (jfr. § 20).[4])
      c. Forsaavidt sygdommen medfører arbeidsudygtighet, en pengehjælp (sykepenger) av 60 pct. av den midlere arbeidsindtægt i vedkommende indtægtsklasse (§§ 14—15),

[1]) d: Socialdepartementet.
[2]) Se § 43.1.
[3]) Se lov om ulykkesforsikring for industriarbeidere m. v. av 13 august 1915, nr. 4.
[4]) Jfr. § 37.2.

6 aug. Nr. 5.

altsaa pr. dag:

1ste klasse	kr.	0,60
2den »	»	0,90
3dje »	»	1,50
4de »	»	2,10
5te »	»	2,70

Dog skal sykepengene, sammen med betaling, som vedkommende maatte oppebære for arbeide under sygdommen eller sammen med sykepenger fra mulig privat sykeforsikring, ikke utgjøre mer end 90 pct. av hans virkelige arbeidsindtægt[1]) ved sygdommens begyndelse. Herunder kommer ikke i betragtning saadanne tilfælde, hvor en forsikret uten ydelse av arbeide har ret til fuld løn under sygdom (jfr. § 24, 3). For personer, som ingen arbeidsindtægt har, [2]) skal de samlede sykepenger utgjøre 60 øre pr. dag.

Forsaavidt arbeidsudygtigheten er halv eller mindre, kan kredssykekassen nedsætte sykepengene til halvdelen. Nærmere regler herom gives i statutterne.

d. Ved kvindelig medlems[3]) nedkomst fri jordmorhjælp, skyssutgifter dog heri ikke indbefattet, samt sykepenger (barselpenger) i 6 uker,[4]) regnet fra og med nedkomstdagen, samt de sidste 2 uker før denne. Barselpengene skal altid utgjøre mindst kr. 1,00 pr. dag. Disse ydelser er betinget av, at hun i de 10 sidste maaneder før nedkomsten har været medlem av en kredssykekasse. Kortere avbrytelser i de 10 maaneder kommer ikke i betragtning. Herom skal i statutterne indtages nærmere bestemmelse.

Indtræder sygdom, ydes istedenfor barselpenger de samme understøttelser som under andre sygdomstilfælde, dog for de ovenfor nævnte 8 uker i intet tilfælde mindre sykepenger end kr. 1,00 pr. dag.

e. Bidrag til begravelsesomkostninger kr. 50,00, dog ikke for personer, for hvem Riksforsikringsanstalten efter gjældende lovgivning pligter at yde begravelseshjælp. [5]) Riksforsikringsanstalten kan forlange, at

---

[1]) Se § 14.1, 3 og 4.
[2]) Jfr. § 14.2.
[3]) Se § 43.1.
[4]) Jfr. lov om arbeiderbeskyttelse i industrielle virksomheter av 18 september 1915 § 33.
[5]) Se lov om ulykkesforsikring for industriarbeidere m. v. av 13 august 1915, nr. 4, § 5.1.

kredssykekassen i dette tilfælde utbetaler begravelses- hjælpen imot refusion. 6 aug. Nr. 5.

B. For et medlems egtefælle (hustru eller mand) og for barn og pleiebarn under 15 aar, som forsørges av medlemmet, hvilke i nærværende lov benævnes bipersoner, fri lægehjælp m. v. som under litr. A, a, dog ikke saadanne hjælpemidler som briller, brokbind og lignende.

Til hustru, som ikke selv er medlem, ydes derhos ved nedkomst fri jordmorhjælp, skyssutgifter dog heri ikke indbefattet, samt i barselpenger kr. 30,00 pr. fødsel. Disse ydelser er betinget av, at hendes egtefælle før nedkomsten har været medlem av en kredssykekasse i saadan tid som for kvindelig medlem i litr. A, d bestemt.

2. I en kredssykekasses statutter kan indtages bestemmelse om, at skyssgodtgjørelse til jordmor skal indgaa under fri jordmorhjælp.

§ 17.

1. Sygdomme, indtraadt i tidsrum, hvori vedkommende ikke har været sykeforsikret i nogen kredssykekasse,[1]) berettiger ikke til nogen understøttelse efter nærværende lov.

Anfald, som indtræffer et aar eller mer efter ophøret av et foregaaende anfald av samme sygdom, blir at anse som ny sygdom, jfr. § 19, 3.

2. Hvor et medlem gaar over fra en kredssykekasse til en anden, har vedkommende samme krav paa ydelse, som om han var blit staaende som medlem den hele tid i samme kasse. Understøttelsen for nye anfald paahviler den nye kredssykekasse.

3. Kredssykekassernes forpligtelse til at yde de i § 16, 1 A, a, jfr. B, omhandlede understøttelser, omfatter ikke de tilfælde, i hvilke behandling eller forpleining for offentlig regning finder sted i henhold til lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860[2]) eller lov angaaende sindssykes behandling og forpleining av 27 juni 1891 eller lov angaaende særegne foranstaltninger mot tuberkuløse sygdomme av 8 mai 1900.[3]) Naar der i saadant tilfælde ydes et medlem forpleining for offentlig regning, finder reglerne i § 18, 3 tilsvarende anvendelse med hensyn til sykekassens pligt til at yde sykepenger. Det offentliges utlæg til saadan behandling og forpleining kan ikke kræves erstattet av medlemmet, forsaavidt angaar det tidsrum, i hvilket be-

[1]) Se §§ 1.1, 5 og 11.1 c.
[2]) Se dens §§ 15 og 21.
[3]) Se dens § 13, jfr. § 6.

6 aug. Nr. 5.

handlingen og forpleiningen vilde ha paaligget sykekassen, om sygdommen hadde vedkommet denne. [1])

I de tilfælde, hvor det paaligger det offentlige at overta utgiftene, skal disse overtages fra sygdommens begyndelse.

4. De av kredssykekassen antagne jordmødre har at bistaa ved fødselen og tilse barselkvinden under barselleiet og om mulig før fødselen. De nærmere regler for jordmødrenes virksomhet fastsættes av kredssykekassens styre i en instruks, som blir at godkjende av vedkommende departement, efterat Riksforsikringsanstalten er hørt.

Jordmødrenes godtgjørelse fastsættes, hvor ikke aarsløn er avtalt, i en tarif, som er opstillet av kredssykekassens styre. I tilfælde av, at enighet ikke opnaaes mellem kredssykekassen og vedkommende jordmor om godtgjørelsens størrelse, blir denne tvist at indanke for amtmanden, hvis avgjørelse er endelig.

5. Efter forslag av en kredssykekasses styre kan Riksforsikringsanstalten med vedkommende regjeringsdepartements samtykke beslutte, at der istedenfor fri lægehjælp, tandlægehjælp eller fri jordmorhjælp skal ydes en pengegodtgjørelse. Beslutningen herom gjælder vedkommende kredssykekasse og træder i kraft til den tid, som i beslutningen fastsættes. De nærmere regler for godtgjørelsens ansættelse gives av kredssykekassen med Riksforsikringsanstaltens godkjendelse.

6. I kommuner med kommunale læger, tandlæger eller jordmødre, som har at yde fri lægehjælp, tandlægehjælp eller jordmorhjælp til kommunens indvaanere, bortfalder lægehjælp, tandlægehjælp eller jordmorhjælp efter § 16, 1, A og B fra den tid, Riksforsikringsanstalten efter forslag fra kassens styre bestemmer.

§ 18.

1. Istedenfor de i § 16, 1, litr. A, a—c fastsatte ydelser kan der ydes den forsikrede fri kur og pleie paa sykehus, hvorunder indbefattet kuranstalter. I tilfælde av ulykke, som gaar ind under ulykkesforsikringsloven [2]) eller sjømandsforsikringsloven, [3]) kan Riksforsikringsanstalten i henhold til førstnævnte lovs § 8 eller sidstnævnte lovs § 5, jfr. dens § 7 forlange, at indlæggelse paa sykehus skal ske. Ogsaa istedenfor den under litr. B, 1ste punktum, nævnte ydelse kan en kredssykekasse yde fri kur og pleie paa sykehus, saafremt den finder, at dette kan ske uten væsentlig øket

[1]) Se skrivelse fra Handelsdepartementet av 12 august 1911.
[2]) Se lov av 13 august 1915, nr. 4.
[3]) Se lov av 18 august 1911, nr. 5, med tillægslov av 30 juli 1915, nr. 3.

utgift for kassen, eller saafremt behandling i hjemmet ikke forsvarligen kan ske. 6 aug. Nr. 5.

Likeledes kan der ydes kvindelig medlem eller medlems hustru fri behandling og ophold i fødselshjem istedenfor de i litr. A, d og B fastsatte ydelser i anledning av nedkomst.

2. Ifald den syke uten hjemmel i gjældende lov[1]) negter at efterkomme en kredssykekasses beslutning om indlæggelse paa sykehus, bortfalder enhver understøttelse for ham personlig, men sykepenger kan i tilfælde, som nedenfor under avsnit 3 bestemt, ydes hans familie.

Negter en barselkvinde[2]) uten rimelig grund at efterkomme en kredssykekasses beslutning om indlæggelse paa fødselshjem, kan kredssykekassen beslutte, at enhver understøttelse til hende og hendes familie bortfalder.

3. Under ophold paa sykehus bortfalder de i § 16 fastsatte sykepenger, men hvis den syke har egtefælle eller slegtninger, som bor sammen med ham, og hvis underhold medlemmet bestrider og efter loven pligter at bestride,[3]) skal der ydes disse sykepenger beregnet av den midlere daglige arbeidsindtægt[4]) med 20 pct., hvis der er én, 35 pct, hvis der er to, og 50 pct., hvis der er tre eller flere saadanne forsørgede.

4. Under barselkvindes ophold i fødselshjem[2]) bortfalder likeledes barselpengene, men kredssykekassen kan tilstaa hendes hjemmeværende familie indtil 50 pct. av disse til leie av fornøden bistand til den huslige gjerning.

§ 19.

1. Sykepenger (§ 16, 1, A, c) beregnes og utbetales for alle ukedage, undtagen søndag, saalænge arbeidsudygtigheten varer, — dog ikke for de 3 første dage, søndag iberegnet, efter arbeidsudygtighetens indtræden, og ikke længer for hvert enkelt sygdomstilfælde end til utløpet av den 26de uke,[5]) regnet fra og med den første dag, for hvilken sykepenger er oppebaaret, eller fra og med den første dag av sykehusopholdet, om sykepenger ikke er oppebaaret før indlæggelsen.

2. Saafremt et medlem allerede har oppebaaret sykepenger for et sygdomstilfælde og siden faar et eller flere anfald av samme sygdom, regnes disse som en fortsættelse av det

[1]) Se § 18.1 samt lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 § 21, lov angaaende spedalskes avsondring m. v. av 6 juni 1885, nr. 1, § 2 og tuberkuloseloven av 8 mai 1900 § 6.
[2]) Se § 18.1 sidste punktum.
[3]) Se lov om fattigvæsenet av 19 mai 1900, nr. 1, § 2.
[4]) Se § 15.
[5]) Jfr. § 22.1.

6 aug. Nr. 5.

første, medmindre 3dje eller 4de led kommer til anvendelse. Sykepenger ydes i indtil 39 uker tilsammen for det første og de senere anfald, dog ikke over 26 uker i noget enkelt aar, regnet fra begyndelsen av den første understøttelse efter 1ste led, eller for noget enkelt anfald.

Er betalingen av sykepenger avbrutt, begynder i intet tilfælde nye sykepenger at løpe, før et nyt anfald indtræffer.

Om sykepenger oppebæres under medlemsskap i en og samme kredssykekasse eller flere, er likegyldig (jfr. § 17, 2).

3. Anfald, som indtræffer et aar eller mere efter ophøret av et foregaaende anfald av samme sygdom, og forinden der for denne er ydet sykepenger for tilsammen 39 uker, blir at anse som ny sygdom.
4. Har et medlem i henhold til 2det led av denne paragraf for anfald av samme sygdom nydt sykepenger for tilsammen 39 uker, kan han ikke senere faa understøttelse for samme sygdom, før der efter sidste understøttelse er hengaat 2 aar, regnet fra ophøret av sidste anfald, og han i hele denne tid har været fri for vedkommende sygdom.
5. Kur og pleie paa sykehus (§ 18, 1) betales for alle ukedage fra og med indlæggelsesdagen. Forøvrig regnes kur og pleie paa sykehus med hensyn til ydelsens varighet like med ydelse av sykepenger, saaledes at sykehusdage — søndage undtat — tælles med som sykepengedage. Sykepenger til familien (§ 18, 3) betales for alle ukedage undtagen søndag fra og med første sykehusdag.
6. a. For medlemmer (§ 16, 1, A) indtræder ret til lægehjælp med sygdommens begyndelse og vedvarer, saalænge sygdommen varer, dog ikke længer, end til ydelsen av sykepenger (sykehuspleie) i tilfælde ophører ifølge 1.—5. led av denne paragraf.
   b. For andre forsikrede (§ 16, 1, B) indtræder retten til lægehjælp likeledes med sygdommens begyndelse, og forskriftene i 1.—5. led om sykepengenes varighet skal faa tilsvarende anvendelse paa retten til lægehjælp, idet varigheten av denne ydelse regnes fra og med den første til og med den sidste dag, da læge benyttedes.

§ 20.

1. Skyldes sygdommen en beskadigelse ved bedriftsulykke, som ifølge loven om ulykkesforsikring for arbeidere i fabrikker m. v. [1]) berettiger til skadebot, pligter en kredssykekasse ikke at yde understøttelse for længer tid end

[1]) Se lov av 13 august 1915, nr. 4.

til og med den 10de dag fra den dag skaden indtraf. Riksforsikringsanstalten kan dog forlange, at behandling og understøttelse i sykekassen fortsættes efter reglerne i denne lov, idet Riksforsikringsanstalten av de ulykkesforsikringen for arbeidere tilhørende midler har at godtgjøre samtlige utgifter efter utløpet av de 10 første dage. [1])

2. I intet tilfælde pligter sykekassen for samme skadetilfælde at yde sykeunderstøttelse længer end indtil den dag, da den skadede erholder invaliderente i henhold til nogen av de gjældende ulykkesforsikringslove. [2])

§ 21. Ingen har krav paa sykepenger ifølge denne lov uten efter lægeerklæring eller paa barselpenger uten efter læge- eller jordmorerklæring. Hvor tilveiebringelsen av saadan erklæring vilde medføre særlige vanskeligheter, kan sykekassen godkjende anden fyldestgjørende attest. Nærmere regler herom og om kontrollen med de syke gives i statutterne.

§ 22.

1. Sykepenger utbetales, forsaavidt der ikke ved statut eller overenskomst anderledes er bestemt, efterskudsvis for hver uke med 6 ganger de daglige sykepenger, første og sidste gang dog kun for saa mange understøttelsesdage, som der falder paa første og sidste uke.
2. Sykekassen fastsætter mindst en bestemt ukedag for utbetaling av sykepenger.
3. De i § 16, 1, A, d og B, andet led, omhandlede barselpenger blir i tilfælde (jfr. § 18, 1, sidste led) som regel at utbetale til barselkvinden personlig. Dog kan kredssykekassen beslutte, at pengene i fornødent fald helt eller delvis skal utbetales til nogen anden for at anvendes til bedste for barselkvinden og barnet. Barselpengenes utbetaling sker med samlet beløp eller portionsvis efter kredssykekassens nærmere bestemmelse. Hvis barselkvinden dør, forinden den tid er forløpet, som svarer til de hende utbetalte barselpenger, blir dog intet at tilbakebetale.

§ 23. Hvis en person under ophold i utlandet i henhold til § 3 blir berettiget til understøttelse efter denne lov, pligter hans arbeidsgiver, saalænge den forsikrede forblir i utlandet, at besørge den understøttelse, som kredssykekassen ellers skulde ha ydet. [3]) Utgiftene derved godtgjøres ham av kredssykekassen, idet utgiftene til lægehjælp m. v. efter § 16, 1, A, a

---

[1]) Se lov av 13 august 1915, nr. 4, § 9.
[2]) Se lov av 13 august 1915, nr. 4, § 4 b og lov av 18 august 1911, nr. 5, med tillægslov av 30 juli 1915, nr. 3, § 4.
[3]) Se §§ 16, 18 og 19.

6 aug. Nr. 5.

dog ikke erstattes med høiere beløp end efter den for kassen gjældende tarif. [1])

§ 24.

1. Saafremt og saalænge en tjener (tyende) [2]) i sygdomstilfælde [3]) forpleies hos sin husbond, [4]) oppebærer denne de sykepenger, som ifølge loven tilkommer tjeneren. Husbonden er pligtig til at yde saadan forpleining i indtil 4 uker, forsaavidt kredssykekassen finder, at den syke ikke uten ulempe kan indlægges paa sykehus. Dog ophører husbondens pligt, naar tyendet efter opsigelse eller av anden lovlig aarsak [5]) træder ut av tjenesteforholdet. Pligten bortfalder ogsaa, hvis vedkommende er syk ved tiltrædelsen av tjenesten, saavelsom naar sygdommen er venerisk.
2. Med hensyn til understøttelse av syke sjømænd, som er forsikret efter denne lov, gjælder følgende bestemmelser, jfr. § 90 i lov om sjøfarten av 20 juli 1893:
   a. For det tidsrum, hvori sjømanden forpleies ombord, utredes pligtige sykepenger [5]) til den, for hvis regning forpleiningen sker. [6])
   b. For det tidsrum, hvori sjømanden forpleies paa sykehus i utenlandsk havn, blir utgiften hermed for den tid, hvori understøttelse pligtes av kredssykekassen, av kassen at godtgjøre den, for hvis regning forpleiningen sker. Paa samme maate forholdes med hensyn til utgiftene ved forpleining paa sjømandshjem eller lignende i utenlandsk havn, heri indbefattet godtgjørelse til læge utenfor hjemmet. I tilfælde utredes derhos sykepenger overensstemmende med § 18, 3.
   c. Ved forpleining indenlands bortfalder rederiets forpleiningspligt efter ovennævnte lov for det tidsrum, hvori understøttelse ydes av kredssykekassen efter nærværende lov.
3. Hvis en forsikret, samtidig som han selv i henhold til § 16 eller hans egtefælle eller slegtninger i henhold til § 18, 3 nyder sykepenger, fremdeles har krav paa løn hos arbeidsgiveren, er denne berettiget til at bringe sykepen-

---

[1]) Se §§ 66.1 i.
[2]) Se skrivelse fra Kirkedepartementet av 9 juli 1855.
[3]) Se skrivelse fra Kirkedepartementet av 28 oktober 1869.
[4]) Se lov angaaende haandverksdriften av 15 juli 1839 § 76 samt skrivelser fra Justisdepartementet av 3 april 1843 og 24 juli 1885 (i Paulsens og Thomles samling).
[5]) Se plakat 3 december 1755 og pl. 7 august 1776, art. 8, samt nærvær. lovs § 16.1 A c og § 19.
[6]) Se lov om sjøfarten av 20 juli 1893, nr. 1, § 90, jfr. lov om statskontrol med skibes sjødygtighet m. v. av 9 juni 1903, nr. 7, § 85.

gene i avdrag ved utbetaling av kontant løn for den tilsvarende tid.[1]) 6 aug. Nr. 5.

§ 25.

1. Dersom den forsikrede paadrar sig sygdom under utøvelse av sine militære pligter, bortfalder hans ret til understøttelse efter nærværende lov, idet utgiftene i dette tilfælde paahviler militærvæsenet. Overtar en kredssykekasse disse utgifter efter nærmere indhentet oplysning eller rekvisition fra vedkommende militære myndighet, har statskassen at tilbakebetale kredssykekassen det saaledes utlagte beløp.

   Rammes vedkommende efter endt forpleining for militærvæsenets regning av nyt anfald av samme sygdom, utredes understøttelse i den utstrækning, som § 19, 2—6 hjemler, av den kredssykekasse, hvori vedkommende staar som medlem ved anfaldets indtræden.

2. I tilfælde av forpleining paa sykehus for militærvæsenets regning yder kredssykekassen de i § 18, 3 omhandlede sykepenger, dog kun for den tid av sykehusopholdet, som falder efter den dag, da vedkommendes pligt til tjenstgjøring vilde være avsluttet, om han ikke var blit syk. Oppebærer vedkommende under opholdet paa sykehus familiegodtgjørelse av militærvæsenet, kommer denne til avdrag i det beløp, som skal utredes av kredssykekassen.

§ 26.

1. Saafremt en person, som i henhold til denne lov nyder sykeunderstøttelse, forlater riket, bortfalder ethvert krav paa vedkommende kredssykekasse.

2. Forsikret person, som med forsæt eller ved beruselse har paadrat sig sygdom, mister retten til sykepenger eller fri kur og pleie paa sykehus. Dog kan den sidstnævnte ydelse tilstaaes ham, naar dette antages at være mest regningssvarende for kredssykekassen, eller naar varig legemsskade derved antages at ville undgaaes. Under enhver omstændighet skal sykekassen yde hans familie sykepenger efter bestemmelsen i § 18, 3dje led.

   Samtlige ydelser i anledning av de heromhandlede sygdomstilfælde kan kræves erstattet sykekassen av den forsikrede.

3. Forsikret person, som ved forstillelse eller urigtige erklæringer angaaende sin sygdom og arbeidsudygtighet uhjemlet har oppebaaret sykeunderstøttelse, skal tilbakebetale kassen dens havte utgifter.

4. Forsikret person kan av kredssykekassen helt eller delvis negtes understøttelse, naar han under sygdom:

[1]) Se § 66.1 f.

6 aug. Nr. 5.

a. uten gyldig grund undlater at efterkomme det i § 29 givne paabud om anmeldelse eller
b. undlater at rette sig efter lægens eller kredssykekassens forskrifter eller
c. forøvrig gjør sig skyldig i grov skjødesløshet med hensyn til sin helbred eller
d. forlater kassedistriktet uten kredssykekassens samtykke.

5. Forsikret person pligter at gi kredssykekassen fornødne oplysninger om sin virkelige arbeidsindtægt ved begyndelsen av den sygdom, hvorfor sykepenger oppebæres, om sin arbeidsindtægt under sygdommen samt om understøttelse fra mulig privat forsikring (§ 16, 1, A, c). Undlater han dette, eller gir han urigtige meddelelser, mister han retten til sykepenger av kredssykekassen.

§ 27.

1. Begravelseshjælpen utbetales mot saadan bevidnelse for dødsfaldet som i statutterne bestemt. [1])
2. Er dødsfaldet indtruffet efter sykeunderstøttelsens ophør, utbetales begravelseshjælp dog, selv om vedkommende er uttraadt som medlem, saafremt arbeidsudygtigheten vedvarte indtil døden, og denne som følge av den samme sygdom indtraadte inden et aar efter sykeunderstøttelsens ophør.
3. Begravelseshjælpen eller den del av den, som er medgaat til begravelsesomkostninger, blir at utbetale til den, som har besørget begravelsen. For sjømænd, som er forsikret efter denne lov, har rederiet — naar det efter § 93 i lov om sjøfarten av 20 juli 1893 har bekostet begravelsen — krav paa heromhandlede godtgjørelse. Mulig overskud utbetales til den avdødes egtefælle eller barn. Findes ingen saadanne efterlatte, falder det tiloversblevne tilbake til kassen.

§ 28.

1. Hvis nogen i en kredssykekasse forsikret person (§ 16, 1, A og B) er eller blir syk under ophold inden en anden kredssykekasses omraade, skal denne kredssykekasse yde den nødvendige assistanse med hensyn til sykebehandling, utbetalinger m. v. [2])
2. Kredssykekasserne har likeledes at bistaa hverandre med indfordring av præmier samt erstatningsbeløp efter § 9, 4—5. De har ogsaa forøvrig at gaa hverandre tilhaande med oplysninger m. v., som for en kasse maatte findes at være nødvendige til gjennemførelse av denne lov.

---

[1]) Jfr. § 29.5.
[2]) Jfr. § 9.1,2 passus.

3. Den nærmere ordning av kredssykekassernes forhold til hinanden fastsættes i statutterne. 6 aug. Nr. 5.

Kapitel VI.

Anmeldelse om sygdom, nedkomst og dødsfald.

§ 29.

1. Naar sygdom — derunder indbefattet beskadigelse ved ulykkestilfælde — rammer nogen i en kredssykekasse forsikret person (§ 16, 1, A og B), har vedkommende medlem [1]) snarest mulig at gi kassen meddelelse derom, [2]) ledsaget av saadan bevidnelse som i kassens statutter bestemt.
2. I tilfælde av nedkomst har likeledes vedkommende medlem snarest mulig derom at gi kredssykekassen underretning, ledsaget av statutmæssig bevidnelse.
3. Kredssykekassen har derefter at avgjøre, hvorvidt vedkommende er berettiget til understøttelse av kassen, hvorefter den i tilfælde træffer de nødvendige forføininger til den sykes behandling samt til virksom kontrol med den syke og med utbetalingene. Findes de herom gjældende almindelige bestemmelser utilstrækkelige eller uhensigtsmæssige for tilfældet, gir kredssykekassen de nødvendige særlige regler.
4. Skyldes sygdommen en skade ved ulykkestilfælde, som ifølge loven om ulykkesforsikring for arbeidere i fabrikker m. v. [3]) berettiger til skadebot, skal mulige utgifter til transport eller andre ekstraordinære foranstaltninger utredes av Riksforsikringsanstalten av de ulykkesforsikringen for arbeidere tilhørende midler. Nærmere bestemmelse herom fastsættes i statutterne.
5. Naar et medlem av en kredssykekasse dør, har den eller de, som har krav paa begravelseshjælp, snarest mulig og senest inden 1 uke i by og inden 2 uker paa landet at melde dødsfaldet for kredssykekassen (jfr. § 27). Undlates dette, kan kredssykekassen negte begravelseshjælp.

§ 30. Hvis et medlem av en kredssykekasse er blit beskadiget ved bedriftsulykke, har Riksforsikringsanstalten snarest mulig at underrette kredssykekassen om, hvorvidt skaden godkjendes, og den skadede har ret til frie lægemidler (§ 16, 1, A, b), samt om han i tilfælde efter utløpet av de 10 første dage ønskes behandlet for Riksforsikringsanstaltens regning (§ 20).

---

[1]) Se § 16.1 A og § 43.1.
[2]) Se § 26.4 a.
[3]) Lov av 13 august 1915, nr. 4.

6 aug. Nr. 5.

Kapitel VII.

Kredssykekassernes indtægter og fond. Præmietarif. Regnskaper. Reguleringsfond.

§ 31.

1. Til bestridelse av sine utgifter har en kredssykekasse ret til at indkræve præmier efter den til enhver tid for kassen gjældende tarif.
2. Saalænge der for en kredssykekasse ikke er fastsat særskilt tarif (jfr. § 36, 2—3), gjælder for kassen en normaltarif, som efter forslag fra Riksforsikringsanstalten blir at opstille av vedkommende regjeringsdepartement; [1]) herunder forutsættes, at præmierne skal dække kredssykekassernes samtlige utgifter.
3. Tariffen skal angi præmierne særskilt for de forskjellige indtægtsklasser, hvorhos der kan tages hensyn til den forskjellige sygdomsrisiko i de forskjellige virksomheter. Til det øiemed kan medlemmene indordnes under 2 risikoklasser.
4. Præmierne beregnes altid for en hel kalenderuke (6 arbeidsdage), uanset hvilken dag i uken forsikringspligten er indtraadt eller ophørt, eller frivillig forsikring traadt i kraft.
5. Den præmie, som efter gjældende tarif er beregnet for en forsikret, blir at betale:
   a. For pligtig medlem: [2]) Med $^6/_{10}$ av medlemmet selv, $^1/_{10}$ av hans arbeidsgiver, [3]) $^1/_{10}$ av kommunen og $^2/_{10}$ av staten.
   b. for frivillig medlem: [2]) Med $^7/_{10}$ av medlemmet selv, $^1/_{10}$ av kommunen og $^2/_{10}$ av staten.

   Indgaar pligtig eller frivillig medlem under et ved bergverk, fabrik eller bruk bestaaende særskilt fattigvæsen, [4]) utreder vedkommende bedrift den andel av medlemmets præmie, som ellers skulde paahvilt vedkommende kommune.
6. Har en kommune for sine indvaanere overtat nogen av de ydelser, som i henhold til denne lov paahviler en kredssykekasse, [5]) erholder kommunen et aarlig statsbidrag svarende til, hvad staten ved denne ordning maa antages at indspare i bidrag til vedkommende sykekasse

---

[1]) o: Socialdepartementet.
[2]) Se § 43.1.
[3]) Se skrivelse fra Handelsdepartementet av 14 august 1911.
[4]) Se lov om fattigvæsenet av 19 mai 1900, nr. 1, kap. 4 og lov om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom av 18 september 1909, nr. 4, § 2, nr. 7.
[5]) §§ 16, 18 og 19.

(sykekasser) samt i tilfælde skyssutgifter til fattige syke. 6 aug. Nr. 5.

Statsbidraget ydes efter regler, som bestemmes av Kongen efter forslag fra Riksforsikringsanstalten. Det fastsættes av vedkommende departement [1]) efter forslag fra Riksforsikringsanstalten.

§ 32.

1. De præmieandele, som falder paa et pligtig medlem og hans arbeidsgiver, skal i sin helhet indbetales av arbeidsgiveren den første mandag i hver maaned med saa mange ukepræmier, som der falder paa vedkommende medlem siden forrige indbetalingstermin (jfr. § 9, 4 og 5). [2])

Kredssykekassens statutter kan dog fastsætte andre indbetalingsterminer for alle eller visse arbeidsforhold.

Indbetales ikke præmien ved forfald, kan kredssykekassen beregne 6 pct. rente, indtil indbetaling sker. Nærmere regler herom indtages i statutterne.

2. Den paa medlemmet faldende præmieandel blir av arbeidsgiveren ved hver lønningstermin at avholde i arbeidslønnen. [3]) Har arbeidsgiveren forsømt dette, maa han selv betale medlemmets præmieandel og kan ikke kræve refusion hos dette, hvis det har forlatt hans tjeneste, eller tre maaneder er gaat siden vedkommende lønningstermin.

De præmieandele, som falder paa forsikringspligtige, som ingen kontant løn oppebærer, [4]) utredes endelig av arbeidsgiveren. Husmænd, [5]) der ingen kontant løn oppebærer, er dog ansvarlige like overfor husbonden for den paa dem faldende præmieandel.

3. For personer, som er beskjæftiget med forsikringspligtende arbeide hos flere arbeidsgivere, ansees som ansvarlig arbeidsgiver like overfor kredssykekassen den, hos hvem vedkommende efter kassens skjøn har sin hovedbeskjæftigelse. Arbeidsgiveren har at betale andel av den hele præmie (§ 31, 5) uten ret til refusion hos de andre arbeidsgivere. Kredssykekassens avgjørelse er endelig.

Kredssykekassens styre kan med samtykke av Riksforsikringsanstalten forlange, at arbeidsgivere inden saadanne arbeidsbrancher, hvor arbeidsgiverforholdet veksler, slutter sig sammen til overtagelse av de pligter, som paahviler dem med hensyn til forsikringen. De nærmere bestemmelser for en saadan sammenslutnings organisation og

[1]) ɔ: Socialdepartementet.
[2]) Se § 71.7.
[3]) Se § 66.1 f.
[4]) Se § 2.3.
[5]) Se § 2.2.

6 aug. Nr. 5.

virkemaate maa godkjendes av kredssykekassens styre med tilslutning av Riksforsikringsanstalten. Dersom en saadan sammenslutning ikke tilveiebringes eller enkelte arbeidsgivere unddrar sig for tilslutning, kan kredssykekassen gjøre hver enkelt arbeidsgiver, som ikke har villet tiltræde sammenslutningen, ansvarlig for samtlige forpligtelser.

4. Indtræder et frivillig medlem i forsikringspligtende arbeids- eller tjenesteforhold, [1]) skal han, forsaavidt den frivillige forsikring fortsættes, være berettiget til hos arbeidsgiveren at faa sig godtgjort den præmieandel, som i tilfælde av pligtig forsikring falder paa arbeidsgiveren.
5. Indbetaling av præmier kan efter nærmere bestemmelse i statutterne ske enten direkte til kassens forretningsfører eller til anden person, som er bemyndiget til indkassering av præmier.

§ 33.

Præmiefritagelse indtræder:

a. i den pligtige forsikring for de fulde uker, i hvilke medlem [2]) nyder sykepenger (barselpenger) [3]) for sygdoms vedkommende medregnet de 3 dages forutgaaende arbeidsudygtighet (jfr. § 19, 1), eller hvori han avtjener sin vernepligt [4]) eller forblir staaende som medlem i henhold til bestemmelsen i § 6, 4.
b. i den frivillige forsikring for de fulde uker, hvori medlem [2]) nyder sykepenger (barselpenger) [3]) beregnet som under a, eller avtjener sin vernepligt. Dog betales skyldig præmie for de 4 uker (§ 12, 1), som er løpende, naar sygdommen indtræder; men medlemmet godskrives ved næste præmiebetaling præmien for de fulde uker, hvori han nød sykepenger.

§ 34. Kommunens præmieandel [5]) utbetales kredssykekassen forskudsvis hvert halvaar med beløp, avpasset efter det foregaaende aars præmieindtægt.

§ 35.

1. Statens præmieandele utbetales kredssykekasserne av Riksforsikringsanstalten forskudsvis i løpet av hvert halve aar med beløp avpasset efter det foregaaende aars præmieindtægt. Inden utgangen av februar maaned hvert aar har kredssykekasserne til Riksforsikringsanstalten at indsende de til den endelige beregning av det forløpne aars præmieandel nødvendige opgaver.
2. Av den samlede kredssykekasserne for aaret tilkommende præ-

[1]) Se § 12.3.
[2]) Jfr. § 43.1.
[3]) Jfr. § 16.1 A c og § 18.
[4]) Jfr. § 25.
[5]) § 31.5.

mieandel blir ved den endelige beregning en del at tilbake holde av Riksforsikringsanstalten og at henlægge til et reguleringsfond for sykeforsikringen. [1]) Riksforsikringsanstalten fastsætter for et aar ad gangen, hvor stor brøkdel der av præmieandelen skal henlægges til reguleringsfondet; dog maa den aldrig sættes over 1/10. 6 aug. Nr. 5.

§ 36.

1. Saafremt en kredssykekasses regnskap for et aar viser større indtægt end utgift, blir overskuddet at avsætte til et reservefond for kassen. [2])
2. Saafremt reservefondet i en kasse gjennem et tidsrum av 5 aar har utgjort mindst et beløp svarende til den gjennemsnitlige halvaarlige præmieindtægt for de 3 sidste aar, kan Riksforsikringsanstalten efter forslag fra kredssykekassens styre nedsætte samtlige eller enkelte satser i tariffen. Nedsættelsen træder først i kraft den 1 januar, efterat den er besluttet.

   Saafremt reservefondet ved avlæggelsen av et aarsregnskap har vist sig at utgjøre mindst det dobbelte av det sidste aars præmieindtægt, kan Riksforsikringsanstalten efter forslag fra kredssykekassens styre straks foreta nedsættelse av enkelte eller samtlige satser i tariffen; dog kan nedsættelsen først træde i kraft fra og med den første mandag i en kalendermaaned (jfr. § 32, 1).
3. Viser derimot indtægten sig i et regnskapsaar utilstrækkelig til i forbindelse med reservefondet at dække aarets utgifter, skal kassens styre, efterat regnskapet er revidert, uopholdelig derom gjøre indberetning til Riksforsikringsanstalten, ledsaget av en nøiagtigst mulig forklaring angaaende aarsakene til underbalansen og i fornødent fald av andragende om midlertidig laan av reguleringsfondets midler til dækkelse av underskuddet. Finder Riksforsikringsanstalten det efter de avgivne forklaringer billig, kan den beslutte, at underskuddet helt eller delvis endelig blir at dække av reguleringsfondet. Kredssykekassen kan i ethvert fald paabydes, fra den tid, som av Riksforsikringsanstalten fastsættes, indtil videre at foreta saadan forhøielse av enkelte eller samtlige præmiesatser, som anstalten finder fornøden. Forhøielsen skal dog kun ske fra og med den første mandag i en kalendermaaned (jfr. § 32, 1).

   Hvor særlige forhold gjør det nødvendig, kan Riksforsikringsanstalten ogsaa ellers bevilge laan av reguleringsfondets midler, med eller uten samtidig forhøielse av præmiesatsene.

[1]) Jfr. § 36.3 og § 41.1.
[2]) Jfr. § 37.

6 aug. Nr. 5.

§ 37.

1. En kredssykekasses reservefond blir at anbringe saavidt mulig inden kommunen og iøvrig efter nærmere i statutterne givne regler.
2. Naar og saalænge reservefondet[1]) utgjør mindst det i § 36, 2, 1ste avsnit, nævnte beløp, kan renterne av reservefondet med Riksforsikringsanstaltens samtykke helt eller delvis anvendes i øiemed, som staar i forbindelse med sykepleien, saaledes til bidrag til oprettelse av eller til støtte for sykehus, fødselshjem, tuberkulosehjem o. lign., eller til utgifter for medicin til særlig trængende familier.

§ 38.

1. Kredssykekassens midler skal holdes fuldstændig adskilt fra alle andre midler, som forretningsføreren maatte ha under hænder.
2. Forretningsførerens løn fastsættes av kommunestyret efter forslag av kredssykekassens styre (§ 49). Andre kontorutgifter bevilges av kredssykekassens styre.

§ 39.

1. Kredssykekassernes regnskapsaar utløper den 31 december.
2. Snarest mulig og senest inden utgangen av februar maaned har kassen at tilstille revisorerne[2]) aarsregnskap for det foregaaende aar.
3. Styret har derefter inden utgangen av april at sende det reviderte regnskap til kommunestyret, som avsiger decision.
4. Saasnart regnskapet er revidert, har kredssykekassen at tilstille Riksforsikringsanstalten et utdrag av det tillikemed fornødne statistiske opgaver efter en av Riksforsikringsanstalten utfærdiget formular; en avskrift eller et avtryk av regnskapsutdraget blir samtidig at utlægge til almindelig eftersyn paa et bekvemt sted i 4 uker.

Kapitel VIII.

Sykeforsikringens organisation.

§ 40. I enhver av rikets kommuner blir at oprette en offentlig sykekasse (kredssykekasse) eller, hvis kommunestyret finder det paakrævet og Riksforsikringsanstalten dertil gir sit samtykke, flere saadanne kasser.

Naar en kommune deles, to kommuner slaaes sammen eller grænserne mellem dem reguleres, træffer Riksforsikringsanstalten de fornødne bestemmelser med hensyn til deling eller sam-

[1]) Se § 36.1.
[2]) Se § 53.

menslutning av sykekasserne eller overførsel av medlemmene og tidspunktet herfor. 6 aug. Nr. 5.

§ 41.

1. Centralstyre for kredssykekasserne er Riksforsikringsanstalten. Denne har overensstemmende med denne lov at føre kontrol med kredssykekassernes ledelse og forøvrig med lovens gjennemførelse i det hele, likesom den ved hjælp av det i § 35, 2 omhandlede reguleringsfond skal virke til at utjevne risikoen for de enkelte kredssykekasser.
2. Anstalten skal holde de midler, som tilhører sykeforsikringen, adskilt fra sine øvrige midler.
3. De nærmere bestemmelser om indordningen av sykeforsikringen under Riksforsikringsanstalten og dennes bestyrelse gives av Kongen.
4. Utgiftene ved Riksforsikringsanstaltens administration, forsaavidt denne lov angaar, bæres av staskassen.

§ 42. En kredssykekasse danner et selvstændig retssubjekt. For kassens forpligtelser hefter kun dens formue. [1])

§ 43.

1. Som medlemmer av en kredssykekasse regnes kun saadanne personer (mænd eller kvinder), som betaler præmie for egen forsikring, [2]) eller hvis præmieandel utredes av arbeidsgiveren (§ 32, 2).
2. Medlemmer, som har fyldt 21 aar, er stemmeberettiget og valgbare i den kasse, hvor de paa valgtiden er forsikret.
3. De arbeidsgivere, som paa valgtiden er indskudspligtige til sykekassen og har fyldt 21 aar, er stemmeberettiget og valgbare.

§ 44.

1. Kredssykekassernes anliggender ledes av et styre bestaaende av 9 medlemmer med 9 varamænd, valgt for 3 aar.
2. Styrets medlemmer og varamænd vælges av kommunestyret, 5 medlemmer med 5 varamænd blandt de efter § 43, 2 valgbare, 2 medlemmer med 2 varamænd blandt de efter § 43, 3 valgbare og 2 medlemmer med 2 varamænd uten bundet valg.

Valg av styre, som skal fungere samtidig med et nyt kommunestyre, foretages av dette. Valget bør foretages i det møte, hvor der vælges ordfører og viceordfører. [3])

---

[1]) Jfr. § 36.3.
[2]) Jfr. § 16 1 B.
[3]) Se formandskapslove 14 januar 1837 (med tillægslove), for kjøpstæderne § 13, for landet § 16.

6 aug. Nr. 5.

3. Saasnart valg er avholdt, har ordføreren at underrette styrets formand om valget.
4. Kredssykekassens læger, tandlæger eller jordmødre (jfr. § 49, 2 d) kan ikke vælges ind i styret.

§ 45. Det kan i statut fastsættes, at styret kun skal bestaa av 5 medlemmer med 5 varamænd. Istedenfor det i § 44; 2det og 3dje led, opførte antal 5, 2 og 2 vælges i saa fald henholdsvis 3, 1 og 1.

§ 46. Styret, som tiltræder 1 januar, vælger selv formand og næstformand for 1 aar ad gangen. Dette valg foregaar i december forut for tiltrædelsen under ledelse av styrets fungerende formand. Gjenvalg av formand kan finde sted, men denne kan undslaa sig for valg for det følgende aar.

§ 47.

1. Gjenvalg til styret kan finde sted; men de uttrædende kan undslaa sig for valg for den følgende valgperiode, naar de har fungert efter 2 hinanden paafølgende valg.
2. Ophører nogen at være valgbar, uttræder han av styret. Midlertidige avbrytelser i valgbarheten medregnes dog ikke.
3. Ved uttræden utenfor tur rykker den tilsvarende varamand op i den uttrædendes sted.

§ 48.

1. Medlemmer av styret skal i strafferetslig henseende være likestillet med offentlige ombudsmænd.[1]) Den valgte er forpligtet til at motta valget, medmindre han har fyldt 60 aar eller er overformynder eller medlem av formandskapet[2]) eller kredssykekassens forretningsfører eller lønnet tjenestemand i kassen.
2. Kommunestyret kan efter forslag av kredssykekassens styre tilstaa formanden en passende løn for hans arbeide. Denne blir at utrede av kredssykekassen. Hverken styrets eller repræsentantskapets øvrige medlemmer erholder nogen godtgjørelse for utførelsen av sit hverv.

§ 49.

1. Styret sammentræder, efter indkaldelse og under ledelse av formanden, foruten til møte som i § 46 bestemt, mindst én gang aarlig, og ellers saa ofte styret finder det fornødent.
2. Det paaligger styret:
   a. At utarbeide forslag til statutter for sykekassen og mulige senere ændringer.

---

[1]) Se strfl. 22 mai 1902, nr. 10, kap. 11 og 33, jfr. nærværende lovs § 69.2 og 74.2.

[2]) Se skrivelse fra Handelsdepartementet av 1 mai 1911.

b. At indsende regnskap til kommunestyret til decision.[1]) 6 aug.
c. At avgi forslag til løn for formanden[2]) og forretnings- Nr. 5.
føreren,[3]) fastsætte løn for og ansætte andre tjenestemænd,[4]) efterat forretningsføreren er hørt.
d. At slutte kontrakter med læger, tandlæger og jordmødre, apotekere, sykehus o. s. v. samt i tilfælde at behandle klager over disses forhold. Ved saadanne klagers behandling skal vedkommende gives anledning til at være tilstede.

Som jordmødre for kredssykekassen bør som regel antages de offentlig ansatte jordmødre, hvor saadanne findes.

Kontraktene med lægerne kan indeholde, at disse ansættes paa fast aarlig løn eller mot betaling av et fast beløp pr. medlem.

Lignende avtale kan træffes med tandlæger og jordmødre.

3. Forøvrig har styret overensstemmende med nærværende lov og kassens statutter ledelsen av kassens anliggender, deriblandt ogsaa forvaltningen av dens midler, og repræsenterer gjennem sin formand kredssykekassen i alle retslige avgjørelser.
4. Ved stemmegivning i styret gjør i tilfælde av stemmelikhet formandens stemme utslaget.
5. Nærmere regler for styrets forretningsorden, beslutningsdygtighet og forfald fastsættes i statutterne.
6. Forretningsføreren deltar — dog uten stemme — i styremøter og generalforsamlinger, medmindre i det enkelte tilfælde anderledes bestemmes.

§ 50.

1. Stemmeberettigede medlemmer[5]) av kredssykekassen samt stemmeberettigede arbeidsgivere[6]) indkaldes til generalforsamling mindst 1 gang aarlig av styrets formand, som ogsaa leder forhandlingene. Avholdelse av generalforsamling bekjendtgjøres behørig paa saadan maate, som i statutterne bestemmes.
2. I statutterne kan der bestemmes, at der av og blandt kassens stemmeberettigede medlemmer og stemmeberettigede arbeidsgivere blir at vælge et repræsentantskap, som træder istedenfor generalforsamlingen (jfr. § 51).

[1]) Jfr. § 39.3.
[2]) Jfr. § 48.2.
[3]) Jfr. § 38.2.
[4]) Jfr. § 53.1.
[5]) Se § 43.1 og 2.
[6]) Se § 43.3.

6 aug. Nr. 5.

§ 51.

Generalforsamlingen (eller repræsentantskapet, jfr. § 50, 2) skal:

a. Faa sig forelagt til uttalelse styrets forslag til statutter og mulige senere ændringer i disse. Statutter saavelsom senere ændringer i disse maa, for at være gyldige, godkjendes av Riksforsikringsanstalten. Saalænge statutter ikke er utfærdiget, gjælder de normalstatutter, som blir at opstille av Riksforsikringsanstalten, som ogsaa i tvilstilfælde kan bestemme, at disse fremdeles skal være gjældende.

b. I tilfælde beslutte ansvar gjort gjældende mot kassens tjenestemænd eller medlemmer av styret.

c. Forhandle om sykekassens anliggender, la sig forelægge de av styret sluttede kontrakter med læger, tandlæger, jordmødre, apotek, sykehus o. s. v.[1]) og til styret fremkomme med de uttalelser, hvortil den maatte finde anledning.

§ 52.

1. Nærmere bestemmelser angaaende generalforsamlingens forretningsorden fastsættes i statutterne (jfr. § 50,1).

2. Likeledes skal statutterne i tilfælde (jfr. § 50,2) indeholde nødvendige bestemmelser om antallet og valget av repræsentanterne, disses funktionstid, repræsentantskapets forretningsorden m. v., dog saaledes, at $^2/_3$ av repræsentanterne skal vælges av og blandt sykekassernes stemmeberettigede medlemmer og $^1/_3$ av og blandt de stemmeberettigede arbeidsgivere.

§ 53.

1. Kommunestyret ansætter forretningsfører for kredssykekassen, efterat styrets forslag er indhentet.

Likeledes antar kommunestyret en eller flere revisorer til at gjennemgaa kredssykekassens regnskaper (jfr. § 39, 2) samt bestemmer deres godtgjørelse, efterat styrets forslag er avgit.[2])

2. Kommunens ordfører, viceordfører eller nogen av styrets medlemmer eller nogen av kassens læger, tandlæger og jordmødre (jfr. § 49, 2 d) kan ikke være lønnet tjenestemand i kredssykekassen.

3. Forretningsføreren har den daglige ledelse av kredssykekassens anliggender. Hvor en avgjørelse efter denne lov skal træffes av kredssykekassen, tilligger den forretningsføreren, medmindre den ved uttrykkelig lov- eller statutbestemmelse er henlagt under styret.[3]) Forretningsførerens

[1]) Se § 49.2 d.
[2]) Jfr. § 49.2 c.
[3]) Se §§ 4, 14.7, 16.5, 17.4—6, 32.3, 36.2—3, 38.2, 39.3, 48.2, 49, 53.1, 66.1, 71.3 og 74.3.

avgjørelser kan dog altid, hvor intet motsat er bestemt, 6 aug. bringes ind for kassens styre inden saadan frist som i Nr. 5. § 66, 2 nævnt.

Tvist mellem styret og forretningsføreren om utstrækningen av deres myndighet kan bringes ind for Riksforsikringsanstalten til avgjørelse.

4. Kommunen er ansvarlig for forretningsførerens oppebørsler, men kan for disse kræve behørig sikkerhet stillet.
5. Forretningsføreren og revisorerne skal i strafferetslig henseende være likestillet med offentlige tjenestemænd.[1])

Kapitel IX.

Godkjendte private eller kommunale sykekasser m. v.

§ 54.

1. Brukskasser og andre private eller kommunale sykekasser kan træde istedenfor offentlige kredssykekasser, naar de er godkjendt av Riksforsikringsanstalten, som ogsaa i tilfælde kan tilbakekalde en git godkjendelse.[2])
2. Det samme gjælder vikarkasser for lærere eller lærerinder, som sikrer sine medlemmer i sygdomstilfælde bibehold av fuld løn for en tid av mindst 6 maaneder — eller et dertil svarende timetal — i 12 paa hinanden følgende maaneder, samt jernbanernes sykekasser, naar vedkommende jernbanes styre tilsikrer sine i disse kasser staaende funktionærer og arbeidere ved sygdomstilfælde og nedkomst en understøttelse, som maa ansees for mindst av samme værdi som understøttelse efter denne lov (§ 16).

   Saadanne godkjendte vikarkasser og jernbanesykekasser er iøvrig ikke underkastet bestemmelserne i denne lov, med undtagelse av §§ 63 og 64.
3. Godkjendt brukskasse skal med den i § 58 nævnte undtagelse omfatte alle forsikringspligtige arbeidere og betjenter ved bruket.
4. Forsikringspligtige medlemmer av godkjendt fagforeningskasse skal bli staaende i denne, saalænge de tilhører den fagforening, hvortil kassen er knyttet.
5. Gaar medlem av godkjendt brukskasse ut av brukets tjeneste eller gaar medlem av godkjendt fagforeningskasse ut av fagforeningen, skal de, hvis de er over 50 aar, for fremdeles at kunne være forsikret, benytte sig av den ret, som § 55 f hjemler dem, hvis de ikke kan bli medlemmer av anden godkjendt sykekasse.

[1]) Se strfl. 22 mai 1902, nr. 10, kap. 11 og 33, jfr. nærværende lovs § 69.2 og § 74.2.

[2]) Jfr. § 64 og § 68.1 og 2.

6 aug. Nr. 5.

§ 55. Til godkjendelse av de i foregaaende paragraf punkt 1 nævnte sykekasser kræves, at kassens statutter indeholder uttrykkelige bestemmelser om:

a. At kassens midler kun kan anvendes til de i dens statutter bestemte understøttelser for tilfælde av sygdom, nedkomst eller død og forøvrig forvaltes paa en av Riksforsikringsanstalten godkjendt maate, samt at dens regnskap holdes adskilt fra enhver anden kasses eller forenings regnskap;

b. at ethvert medlem skal være forsynt med en sykekassebok efter et av Riksforsikringsanstalten godkjendt skema (jfr. § 8);

c. at kassens ydelser ikke er mindre end de, som til enhver tid ifølge loven paahviler kredssykekasserne, og at betingelserne for at vedlikeholde medlemsretten og erholde sykeunderstøttelse ikke er strengere end de for de forsikringspligtige gjældende regler;

d. at kassen fyldestgjør de samme forpligtelser like overfor de i Riksforsikringsanstalten ulykkesforsikrede personer som de, der ifølge denne lov [1]) er paalagt kredssykekasserne;

e. at kassens medlemmer ikke hefter for dens forpligtelser utover sine præmier (indskud);

f. at medlemmene har ret til at bli staaende i kassen, efterat de har forlatt den bedrift eller den forening, til hvilken kassen er knyttet;

g. at mulige tvistemaal mellem medlemmene og kassen skal kunne indbringes for de i § 66 nævnte instanser, samt at tvistigheter, som maatte opstaa mellem kassen og anden godkjendt kasse eller kredssykekasse skal kunne indbringes til avgjørelse av de i § 67 nævnte instanser; fristen for paaanke er den samme som i §§ 66 og 67 bestemt;

h. at valget av kassens styre og øvrige tjenestemænd er ordnet som av Riksforsikringsanstalten nærmere fastsat;

i. at der i styre- og medlemsmøter føres forhandlingsprotokol.

§ 56.

1. Godkjendelse maa ikke meddeles sykekasser, som ikke kan paaregne et stadig medlemsantal av mindst 200. Dog kan kommunale og bedriftssykekasser godkjendes, forsaavidt de kan paaregne et stadig medlemsantal av mindst 100.

2. Desuten kan Riksforsikringsanstalten godkjende kasser, som er oprettet før 3 juli 1911, selv om de har et mindre antal medlemmer, dog ikke under 50, forsaavidt kasserne har et betryggende reservefond.

§ 57. Godkjendelse maa ikke meddeles nogen kasse, saafremt den ikke har et reservefond, som Riksforsikringsanstalten

[1]) Se § 20, jfr. § 61.1.

finder tilstrækkelig, medmindre kassen forpligter sig til ved for- 6 aug.
høiede præmier eller paa anden maate inden 5 aar at tilveie- Nr. 5.
bringe de dertil fornødne midler.

§ 58. Forsikringspligtig person, som godtgjør at ha opfyldt sin forsikringspligt i en kredssykekasse eller godkjendt sykekasse, kan ikke tvinges til at være medlem av en kommunal eller bedriftssykekasse.

§ 59.

1. Forsaavidt en arbeidsgiver paa egen bekostning yder fri lægehjælp til medlemmer av den til bedriften eller kommunen knyttede godkjendte sykekasse i samme utstrækning som for kredssykekasser bestemt, [1]) kan arbeidsgiveren for disse medlemmers vedkommende fritages for den i nærværende lovs § 61, 2 c bestemte andel av præmien.
2. Arbeidsgiverens overtagelse av lægehjælpen kræver godkjendelse av mindst halvparten av de møtende medlemmer i lovlig tilvarslet generalforsamling, hvor avstemning over spørsmaalet skal ske hemmelig. Godkjendelse gjælder for 3 aar ad gangen.
3. § 17,6 faar tilsvarende anvendelse for godkjendte sykekasser.

§ 60. Størrelsen av medlemmenes præmier (indskud) fastsættes av generalforsamlingen. Præmierne maa ikke være mindre, end at de i forening med mulige andre regelmæssige indtægter er tilstrækkelige til at dække de i kassens love bestemte sykeunderstøttelser og andre utgifter, samt til oparbeidelse av et reservefond som i § 57 omhandlet.

§ 61.

1. Godkjendte sykekasser skal, paa samme maate som i nærværende lovs § 20 for kredssykekasser bestemt, erholde erstatning av Riksforsikringsanstalten for de utgifter, som er foranlediget ved sykeunderstøttelse til personer, der er kommet til skade i ulykkesforsikret bedrift. [2])
2. Desuten skal der ydes et aarlig bidrag:
   a. Av staten $^2/_6$ av den gjennemsnitlige præmie (indskud) for hvert medlem,
   b. av arbeidsstedets kommune $^1/_6$ av den gjennemsnitlige præmie (indskud) for hvert medlem,
   c. av arbeidsgiveren $^1/_6$ av den gjennemsnitlige præmie (indskud) for hvert forsikringspligtig hos arbeidsgiveren beskjæftiget medlem (jfr. §§ 54 og 59), dog ikke over kr. 4,00 av staten, kr. 2,00 av kommunen og kr. 2,00 av arbeidsgiveren for hvert medlem.

---

[1]) Se § 16.1 A a og d og B og § 19.6.
[2]) Jfr. § 55 d.

6 aug. Nr. 5.

Efter forslag av Riksforsikringsanstalten kan vedkommende departement forhøie disse bidrag indtil den forannævnte brøkdel, saafremt den gjennemsnitlige præmie (indskud) i en godkjendt sykekasse overstiger kr. 12,00 for hvert medlem. De maa dog ikke i noget tilfælde sættes høiere end det gjennemsnitlige bidrag for hvert medlem i stedets kredssykekasse.

Tilhører godkjendt sykekasse bergverk, fabrik eller bruk, der har særskilt fattigvæsen, [1]) utredes kommunens bidrag av vedkommende bedrift.

Medlemsantallet beregnes efter det gjennemsnitlige antal for foregaaende aar.

3. Det i 2det led omhandlede gjennemsnitstal findes ved at addere antallet av medlemmer den 1ste i hver maaned og dividere summen med 12. Ved maanedstællingen maa dog ingen medtages, som skylder præmie for mer end 4 uker, og heller ikke de medlemmer, hvis indtægt overstiger de i § 1, 2 a, jfr. § 4, henholdsvis § 10, 1 a, satte grænser. Som medlemmer regnes kun saadanne personer, som betaler præmie for egen forsikring.

§ 62.

1. Inden utgangen av april maaned skal enhver godkjendt sykekasse til Riksforsikringsanstalten indsende et nøiagtig regnskapsutdrag for det forløpne aar, avfattet efter et av Riksforsikringsanstalten utfærdiget skema. Utdraget skal ledsages av de statistiske opgaver, som Riksforsikringsanstalten foreskriver, samt av oplysninger om, naar og hvor ofte kasseeftersyn uten foregaaende varsel har fundet sted.
2. Likeledes skal utdraget være bilagt en av offentlig øvrighetsperson eller ordføreren paa vedkommende sted utstedt bevidnelse for, at de i regnskapet paaberopte kontantbeholdninger, sparebankindskud og mulige værdipapirer er tilstede og i orden.
3. Gjenpart av regnskapsutdraget skal endvidere utlægges til eftersyn enten hos formanden eller paa et andet bekvemt sted.
4. Finder Riksforsikringsanstalten efter de indsendte oplysninger, at kassen virker under forhold, som ikke er betryggende for dens medlemmer, kan den med behørig paavisning herav forlange de paaankede forhold rettet, efterat saken har været forelagt en generalforsamling.

[1]) Se lov om fattigvæsenet av 19 mai 1900, nr. 1, kap. 4 og lov om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom av 18 september 1909, nr. 4, § 2, nr. 7.

§ 63. 6 aug.

1. Enhver godkjendt sykekasse pligter at underkaste sig den kontrol, som efter nærværende lovs § 41 skal føres av Riksforsikringsanstalten. Nr. 5.

2. Naar en forsikringspligtig arbeider indtræder i eller uttræder av en godkjendt privat kasse, skal kassens styre straks sende meddelelse derom til hans arbeidsgiver og arbeidsstedets kredssykekasse. Indtil meddelelse om utmeldelse er skedd, skal han betragtes som medlem av og ha krav paa understøttelse av den godkjendte kasse.

§ 64.[1])

1. Godkjendelsen skal tilbakekaldes:
   a. hvis medlemsantallet i løpet av 3 aar har vist sig at være lavere end det i § 56 nævnte minimum, dog med den i § 56,2 bestemte undtagelse,
   b. hvis kassens statutter ikke opfylder de fordringer, som er opstillet i § 55 c og d.
2. Godkjendelsen kan tilbakekaldes, hvis vedkommende kasse virker under forhold eller efter bestemmelser, som ikke er betryggende for dens medlemmer, eller dersom kassen uten grund motsætter sig de foranstaltninger, som Riksforsikringsanstalten maatte foreslaa til avhjælp av manglene.

§ 65.

1. Opløses en godkjendt sykekasse, blir først de løpende forpligtelser og andre lovlige erstatningskrav at dække.
2. Derefter skal der av midlene til den eller de kredssykekasser, hvortil kassens forsikringspligtige medlemmer gaar over, indbetales et beløp, hvis størrelse og mulige fordeling bestemmes av Riksforsikringsanstalten.
3. Hvis kassen ikke har tilstrækkelige midler til at dække de under 1 og 2 omhandlede beløp, blir det manglende at utligne paa kassens medlemmer ved en ekstrapræmie, som fastsættes av Riksforsikringsanstalten.
4. Findes derimot midler tilovers, blir disse at anvende efter beslutning, vedtat av generalforsamlingen og godkjendt av Riksforsikringsanstalten. Hvor der ikke er anledning til at avholde nogen generalforsamling, træffer Riksforsikringsanstalten bestemmelse om midlenes anvendelse.
5. Riksforsikringsanstaltens avgjørelse i henhold til denne paragrafs 2det—4de led kan av kassens medlemmer, naar mindst 25 derom er enige, indankes for Riksforsikringsappelkommissionen.[1])

[1]) Jfr. § 68,1 og 2.

6 aug. Nr. 5.

Kapitel X.
Tvistigheters avgjørelse.

§ 66.

1. Tvistigheter, som maatte opstaa:
   a. Om hvorvidt en person paa et givet tidspunkt er forsikringspligtig efter denne lov,[1]) samt om hvem, der er at anse som ansvarlig arbeidsgiver utenfor de i §§ 9,2 og 32, 3 nævnte tilfælde,
   b. om en forsikrings begyndelse eller ophør (§§ 5, 6, 10, 11, 12 og 13),
   c. i anledning av en beslutning, hvorved en kredssykekasse har avslaat en ansøkning om frivillig forsikring (§§ 10 og 11),
   d. om hvorvidt en forsikret er henført til rigtig indtægts- eller risikoklasse (§ 14),
   e. angaaende et av vedkommende bestridt præmiekrav fra en kredssykekasse,
   f. angaaende en arbeidsgivers avholdelse i løn av utlæg for præmie (§ 32) eller fradrag av løn for samtidig oppebaarne sykepenger (§ 24) eller frivillig medlems krav paa refusion hos arbeidsgiveren (§ 32, 4),
   g. angaaende valgbarhet og valg efter denne lov,[2])
   h. i anledning av krav paa nogen av de ydelser av en kredssykekasse, som omhandles i kap. V i denne lov,
   i. i anledning av en arbeidsgivers krav paa godtgjørelse for havte utlæg i henhold til denne lovs § 23,
   k. angaaende en arbeidsgivers ansvar for understøttelse efter § 9,4 og 5, samt angaaende en forsikret persons refusionspligt efter § 26,2 og 3,

   indbringes, efterat kredssykekassen har fattet beslutning i saken, til prøvelse av en nævnd paa 3 medlemmer, som vælges for et tidsrum av 3 aar av kommunestyret i den kommune, hvori kredssykekassen har sit sæte. Av medlemmene skal mindst 1 være medlem av formandskapet, 1 skal være arbeidsgiver og 1 medlem av en kredssykekasse. Nævnden vælger selv formand. Formanden kan av kommunestyret, efterat uttalelse fra kredssykekassens styre derom er indhentet, tilstaaes en passende godtgjørelse for sit arbeide og for de med hvervet forbundne kontorutgifter, hvilke beløp utredes av kredssykekassens midler. Den, som har gjort tjeneste som medlem av nævnden i tre aar, kan undslaa sig for at motta valg for de tre næste.

---

[1]) Se § 1.
[2]) Se §§ 44—47 og § 50,2.

De nærmere regler om nævndens forretningsorden og avgjørelser træffes av Kongen. 6 aug. Nr. 5.

2. Begjæring om indbringelse for nævnden av den av kredssykekassen fattede beslutning maa være fremsat senest den 14de dag efter den dag, da underretning om kredssykekassens avgjørelse var vedkommende meddelt.
3. Med parternes paa forhaand hertil givne samtykke er nævndens avgjørelse endelig; i motsat fald kan avgjørelsen indbringes til prøvelse av Riksforsikringsanstalten, med frist som nedenfor i § 67 bestemt. Riksforsikringsanstaltens skjønsmæssige avgjørelser er endelige. Derimot kan tvistigheter i spørsmaal, som ikke er av ublandet skjønsmæssig natur, og som i henhold til denne lov har været underkastet Riksforsikringsanstaltens prøvelse, indbringes til avgjørelse av domstolene.
4. Hvor kredssykekassen under paastand om, at vedkommende ikke er sykeforsikret, har negtet understøttelse ved bedriftsskade, som omfattes av lov om ulykkesforsikring for arbeidere m. v.,[1]) eller ved skader, som omfattes av lov om ulykkesforsikring for sjømænd,[2]) indbringes saken efter begjæring av nogen deri interessert part for Riksforsikringsappelkommissionen[3]) med frist som i § 67 bestemt.

§ 67.

1. Tvistigheter, som maatte opstaa:
   a. Mellem kredssykekasser indbyrdes angaaende krav og forpligtelser foranlediget ved anvendelse av denne lovs bestemmelser,[4])
   b. mellem kredssykekassen og vedkommende kommune angaaende dennes forpligtelser like overfor kassen,[5])

   kan indbringes til avgjørelse av Riksforsikringsanstalten.
2. Begjæring om et tvistemaals avgjørelse av Riksforsikringsanstalten maa være fremsat skriftlig senest den 28de dag efter den dag, da den avgjørelse, hvis rigtighet av den ene part bestrides, er blit denne meddelt.
3. Med samme frist kan Riksforsikringsanstaltens avgjørelse indankes for Riksforsikrings-appelkommissionen.[6])

§ 68.

1. Beslutning om negtelse av at godkjende en sykekasse eller

[1]) Se lov om ulykkesforsikring for industriarbeidere m. v. av 13 august 1915, nr. 4.
[2]) Se lov av 18 august 1911, nr. 5 med tillægslov av 30 juli 1915, nr. 3.
[3]) Se lov av 13 august 1915, nr. 4 (under 1 ovenfor) § 19.
[4]) Jfr. § 28.
[5]) Jfr. § 31.5.
[6]) Jfr. § 68.2.

6 aug. Nr. 5.

om tilbakekaldelsen av en godkjendelse,[1]) saavelsom tvist, der maatte opstaa mellem en kredssykekasse eller godkjendt kasse og Riksforsikringsanstalten i saker henhørende under ulykkesforsikringen, og hvori angjældende kasse er økonomisk interessert, kan indankes for Riksforsikrings-appelkommissionen med varsel som ovenfor i § 67 bestemt.

2. Med hensyn til Riksforsikrings-appelkommissionens avgjørelser efter denne paragraf og §§ 55, 65, 66 og 67 gjælder, hvad der i § 66, 3dje led, er bestemt om Riksforsikringsanstaltens avgjørelser.

3. Fremkommer der i sak, som er avgjort efter nærværende kapitel uten at være indbragt for domstolene, inden 6 maaneder efter avgjørelsen nye oplysninger, kan saken gjenoptages fra nyt av efter Riksforsikringsanstaltens bestemmelse. Er avgjørelse bare truffet av kredssykekassen, kan denne gjenopta saken efter egen beslutning.

Kapitel XI.

Forskjellige bestemmelser.

§ 69.

1. Enhver tjenestemand, som i medfør av denne lov har anledning til at bli bekjendt med en virksomhets eller en bedrifts indretninger eller forretningsforhold, er forpligtet til at hemmeligholde, hvad han derom har erfart, og at avholde sig fra efterligning av de av vedkommende driftsherre hemmeligholdte indretninger og fremgangsmaater.

2. Overfor overtrædelse av denne bestemmelse kommer § 121 i den almindelige borgerlige straffelov av 22 mai 1902 til anvendelse, selv om vedkommende ikke er offentlig tjenestemand.

§ 70.

Arbeidsgiveren kan ikke ved avtale eller reglement retsgyldig utelukke eller indskrænke anvendelsen av denne lovs bestemmelser.

§ 71.[2])

1. Resterende præmier for pligtig forsikring samt erstatningsbeløp efter § 9, 4—5 kan paa samme maate, som for skatter og andre offentlige avgifter bestemt, inddrives ved utpantning av kredssykekassens forretningsfører eller efter dertil særskilt av overøvrigheten meddelt bemyndigelse av andre av kassens tjenestemænd eller, paa forlangende av forretningsføreren, av de tjenestemænd, til hvilke avholdelse av utpantninger i almindelighet er henlagt.

[1]) Jfr. §§ 54 og 64 samt § 65.5.
[2]) Jfr. lov om fortrinsret for visse fordringer av 31 mai 1912.

Det samme gjælder de fordringer, som efter § 28, 2 oversendes fra en anden kredssykekasse til opkrævning.

2. Paa samme maate kan skyldig præmie for frivillig forsikring inddrives hos vedkommende frivillige medlem.
3. Der tilkommer de godkjendte sykekasser samme ret som for kredssykekasserne anordnet til at la resterende præmie inddrive ved utpantning. Denne foretages efter begjæring av kassens styre for hvert enkelt tilfælde av de tjenestemænd, hvem avholdelse av utpantninger for kommunale skatter er tillagt.

§ 72.

1. Saafremt nogen i henhold til § 32 eller § 36 i lov om ulykkesforsikring for arbeidere i fabrikker m. v. eller i henhold til § 32 eller § 36 i lov om ulykkesforsikring for sjømænd blir tilpligtet erstatningsansvar for skade, forvoldt ved ulykkestilfælde, har vedkommende sykekasse fortrinsvis ret til av erstatningsbeløpet at faa godtgjort sine utgifter ved skaden.
2. Det sykekassen i tilfælde tilkommende beløp blir at tilstille den fra Riksforsikringsanstalten.
3. Tredjemands ansvar for skadetilføielser, som medfører ret til understøttelse efter denne lov, men ikke indgaar under ovenstaaende første led, forblir uberørt av denne lovs bestemmelser; dog gaar i dette tilfælde de erstatningsberettigedes fordring paa tredjemand over paa vedkommende kredssykekasse i det omfang, hvori skaden medfører utgift for kassen. Erstatningen fastsættes ved lovlig skjøn til et beløp en gang for alle. Er ikke det fulde erstatningsbeløp at erholde, utbetales dog til den skadede eller dennes efterlatte, hvad der av erstatningsbeløpet tilkommer dem, før noget av kredssykekassens krav dækkes.

§ 73. Erstatningsfordringer efter denne lov kan ikke med retsvirkning avhændes, pantsættes eller gjøres til gjenstand for arrest, eksekution eller utpantning undtagen for fattigvæsenets utlæg for den erstatningsberettigede eller hans bipersoner under den sygdom, som fordringen angaar [1])

§ 74.

1. Med bøter [2]) straffes — forsaavidt forholdet ikke efter sin beskaffenhet indgaar under strengere straffebud — den, som undlater til tid, som i denne lov fastsat, at avgi de i loven paabudte anmeldelser eller opgaver eller oplysninger (§ 9), eller som avgir urigtige opgaver over sine undergivnes lønnings- eller arbeidsforhold, deres indtræden i

[1]) Jfr. lov om indskrænkning i retten til at søke utlæg for gjæld av 29 mars 1890, nr. 1.

[2]) Se strfl. 22 mai 1902, nr. 10, § 27.

6 aug. Nr. 5.

eller uttræden av tjenesten, eller om tiden for et arbeides paabegyndelse.

2. Offentlig paatale finder ikke sted uten efter begjæring av vedkommende kredssykekasse eller Riksforsikringsanstalten.
3. Med bøter straffes den, som uten lovlig forfald uteblir fra styrets møter. Offentlig paatale finder ikke sted uten efter begjæring av styret eller Riksforsikringsanstalten.

§ 75. [1])

1. I saker, som reiser sig av denne lov, [2]) svares ingen avgift til statskassen efter kap. 1 og 2 i lov av 6 august 1897, nr. 9.
2. Stevnevidnernes gebyrer utredes av det offentlige.

§ 76. Ved nærværende lov gjøres ingen indskrænkning i den ret til sykeunderstøttelse, som tilkommer arbeiderne ved Røros kobberverk efter de derom til enhver tid gjældende bestemmelser. [3])

§ 77. Nærværende lov træder i kraft den 3 januar 1916. Fra samme tid ophæves lov om sykeforsikring av 18 september 1909 med tillægslov av 1 april 1911. Likeledes ophæves fra samme tid samtlige tidligere utfærdigede statutter for kredssykekasserne. Nye normalstatutter blir at utfærdige av Riksforsikringsanstalten, hvilke blir gjældende for alle kasser, indtil særstatutter utfærdiges overensstemmende med § 51, a. Derhos ophæves fra samme tid den nugjældende normaltarif, i hvis sted ny normaltarif blir at utfærdige av vedkommende regjeringsdepartement. [4]) De gjældende særtariffer avløses fra samme tid av nye efter Riksforsikringsanstaltens bestemmelse.

Personer, som den 4 december 1915 staar i saadant arbeids- eller tjenesteforhold, at dette efter nærværende lov vil medføre forsikringspligt, ansees, forsaavidt de ikke tidligere er forsikret, som tiltraadt forholdet nævnte dag (§ 9, 1 og 4). Fra denne dag træder bestemmelserne om anmeldelsespligt efter denne lov i kraft. [5])

For den medlemsbestand, som er forsikret før denne lovs ikrafttræden, skal ved nedkomst, som falder i de første 10 maaneder, efterat loven er traadt i kraft, gjælde de bestemmelser, som herom er fastsat i den ældre lov av 18 september 1909. [6])

---

[1]) Jfr. lov om ulykkesforsikring for sjømænd av 18 august 1911, nr. 5 (§ 39).
[2]) Se § 66.3 og § 68 2.
[3]) Se lov av 8 juli 1908. Jfr. lov av 12 september 1818, reglementets §§ 3, 4 nr. 10 og 6 nr. 10.
[4]) Se skrivelse fra Socialdepartementet av 29 oktober 1915.
[5]) Se § 9.1 og 4.
[6]) Se nævnte lov § 16.1 A d og B.

Kongelig resolution*), hvorved den ved sportelloven av 6 august 1897 dens § 114, 1ste punktum, bestemte godtgjørelse for forkyndelser i private saker i medhold av samme §'s sidste led forhøies indtil videre til kr. 2,40 for forkyndelser for personer, som er bosat i Fosnes lensmandsdistrikt, Nordre Trondhjems amt. 6 aug.

Kongelig resolution**), hvorved den av Hollens herredsstyre i møte den 21 juni 1915 fastsatte vedtægt for handel med brukte eller kasserte gjenstande i Hollens herred, Bratsbergs amt, stadfæstes i medhold av § 28, første led, jfr. § 38, i lov om handelsnæring av 16 juli 1907 som gjældende indtil videre, — dog med en enkelt forandring. 6 aug.

Kongelig resolution***), hvorved der i medhold av § 6 i lov om vernskogens bevarelse og mot skogens ødelæggelse m. v. av 8 august 1908 meddeles approbation paa de av herredsstyret for Horgs herred, Søndre Trondhjems amt, i møte den 6 april 1915 besluttede skogvedtægter for herredet, — dog med en enkelt forandring. 6 aug.

Kongelig resolution†), hvorved der i medhold av § 5 i lov om indskrænkninger i bruk av ild i skog og mark m. v. av 14 juli 1893, jfr. lov av 27 juli 1896, meddeles approbation paa de av herredsstyret for Mo herred, Bratsbergs amt, i møte den 10 juni 1915 besluttede skogbrandsregler for herredet, — dog med en enkelt forandring. 6 aug.

Kongelig resolution*), hvorved i medhold av lov angaaende jagt og fangst av 20 mai 1899 § 44 bestemmes, at anvendelse av snare og faldstok til fangst av tiur, røi, aarfugl og jerpe samt spiljagt paa tiur og aarhane skal være forbudt i Egge, Beitstaden, Malm og Namdalseidet herreder, Nordre Trondhjems amt.

Bestemmelsen træder i kraft den 15 oktober 1915 og gjælder for et tidsrum av 5 — fem — aar, regnet fra 1 januar 1915. 6 aug.

Kongelig resolution*), hvorved i medhold av lov om vasdragenes benyttelse m. v. av 1 juli 1887 § 27 fastsættes som gjældende indtil videre en avgift av 2 — to — øre pr. merkekrone av trælast, som nedfløtes i Fjerme- 6 aug.

*) Bekjendtgj. 10 august i Lovtid. 1ste avd. nr. 34.
**) Bekjendtgj. 10 august i Lovtid. 1ste avd. nr. 34, hvor den stadfæstede vedtægt er indtat.
***) Bekjendtgj. 10 august i Lovtid. 1ste avd. nr. 34, hvor de approberte skogvedtægter er indtat.
†) Bekjendtgj. 10 august i Lovtid. 1ste avd. nr. 34, hvor de approberte skogbrandsregler er indtat.

6 aug. dalselven i Ivelands og Vegusdals herreder i Nedenes amt, — herfra dog undtat last, som leveres direkte i Uggevandet til vedkommende fløtningsformand i distriktet Fjermeroskilen, Ret eller Dige.

6 aug. **Kongelig resolution**, hvorved der uten betaling meddeles stadfæstelse paa en fremlagt, av Det Akademiske Kollegium under 15 mai 1915 utfærdiget fundas for »Hartvig Lassens guldmedalje«.

6 aug. **Kongelig resolution**, hvorved bestemmes, at gjennemførelsen av lov om arbeidstvister av 6 august 1915 (nr. 2) henlægges under Departementet for Sociale saker, Handel, Industri og Fiskeri.

6 aug. **Kongelig resolution**, hvorved bestemmes:

1. Fredrikshalds borgermesterembede tillægges kr. 6500,00 aarlig av Torsnæsfondet, mens de overskytende indtægter av det nævnte fond og av et usolgt areal av Torsnæsløkken indtil videre tillægges fondet.
2. Justisdepartementet forestaar bestyrelsen av Torsnæsfondet og det usolgte areal av Torsnæsløkken.

6 aug. **Kongelig resolution**, hvorved bestemmes:

A. At der nedsættes en krigsforsyningskommission med opdrag at planlægge, hvorledes norske fabrikker og verksteder bedst bør utnyttes til hærens og flaatens forsyning under krig med krigsmateriel av alle slags, samt hvorledes de militære beholdninger av proviant og furage for krig paa bedste maate bør suppleres med norske landmandsprodukter.

B. — — — — — — — — — — — — — — — — —

6 aug. **Skrivelse** fra medicinaldirektøren, hvori paa forlangende meddeles, at paategningen »reit« paa en recept paa stoffe til indvortes bruk, som i medicinaltaksten er forsynt med stjerne og trykt med fete typer, maa forstaaes saaledes, at ekspeditionen kun kan gjentages 1 gang uten fornyet paategning av lægen.

7 aug. **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av enke Andrea Anna Mortensdatter Fiskum ved testamente av 5 november 1911 oprettede »Nikolai Fiskum og hustru Anna Fiskums legat« for mindre bemidlede gaardbrukere og andre hæderlige trængende i Rørvikens kapelsogn, Grongs prestegjeld, samt paa de under 29 april 1915 utfærdigede statutter for dette legat.

7 aug. **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av grosserer Johan Fredrik Roshauw Lundgreen

ved testamente av 27 april 1904 oprettede legat til det kongelig norske videnskapers selskap i Trondhjem (Trondhjems museum) samt paa den under 9 juni 1915 utfærdigede fundas for dette legat. 7 aug.

Skrivelse*) fra Utenriksdepartementet, hvorved det i henhold til lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at utførsel fra riket av aluminiumssalte indtil videre skal være forbudt. 7 aug.

Denne bestemmelse træder i kraft den 10 ds.

Skrivelse fra Forsvarsdepartementet, Marinen, til kommanderende admiral, hvori uttales, at spørsmaal om militær tjenestedygtighet, som er avgjort av bedømmelseskommission i henhold til vernepligtslovens § 28 (l. $^{19}/_{7}$ 1910, nr. 2), ikke kan optages til fornyet behandling, medmindre vedkommende selv samtykker i at fremstille sig for ny kommission. 7 aug.

Skrivelse fra Forsvarsdepartementet, Marinen, til kommanderende admiral, hvorefter tjenestetid i Marinens Flyvevæsen ved beregning av fartstid kan tilgoderegnes vedkommende like med inderriksk mønstret fart og med tjeneste paa stilleliggende orlogsfartøi, jfr. vernepligtslovens § 33 (l. $^{20}/_{8}$ 1915, nr. 6) og utskrivningsreglementets § 48 (reglem. $^{3}/_{11}$ 1910). 7 aug.

Stadfæstelse — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av Kari Fingarsdatter Nordreli ved testamente av 8 juli 1905 med tillæg av 27 mars 1913 oprettede Haavel og Kari Nordrelis legat til sykehjælp for værdige, mindre bemidlede folk, som ikke nyder fattigunderstøttelse, inden Herads og Engenes skolekredser i Gol samt paa de under 8 juli 1905 og 4 juli 1915 utfærdigede statutter for dette legat. 10 aug.

Stadfæstelse — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av enkefru Ellen Persen ved gavebrev av 16 august 1911 oprettede »P. O. Persen og Ellen Persens legat for kellnere« samt paa de under 19 juni 1915 utfærdigede statutter for dette legat. 10 aug.

Stadfæstelse — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av Ole Olsen Lillebørke ved testamente av 29 juni 1896 oprettede legat til fordel for diakonissevirksomheten i Veldre samt paa de under 8 juli 1915 utfærdigede statutter for dette legat. 11 aug.

Skrivelse**) fra Landbruksdepartementet, hvorved depar- 11 aug.

*) Bekjendtgj. 10 august i Lovtid. 1ste avd. nr. 34.
**) Bekjendtgj. 16 august i Lovtid. 1ste avd. nr. 35.

11 aug. tementet i medhold av lov angaaende jagt og fangst av 20 mai 1899 § 44, jfr. kongelig resolution av 17 juni 1899 og 17 februar 1900, har fattet saadan beslutning:

»At daadyr, som ikke holdes i dyrehave eller indhegnet park, indtil videre, dog ikke længer end til utgangen av aaret 1920, skal være fredet det hele aar.

Overtrædelse av nærværende forskrift straffes med bøter, jfr. den almindelige borgerlige straffelovs § 339, 2det led.

Denne bestemmelse træder i kraft den 1 januar 1916.«

13 aug. Nr. 1. **Lov***)[1] indeholdende forandringer i og tillæg til lov om folkeskolen paa landet av 26 juni 1889.

I.

Efternævnte paragraffer i lov om folkeskolen paa landet av 26 juni 1889 skal lyde som følger:

§ 1. I ethvert herred skal der være det fornødne antal folkeskoler, hvis formaal det skal være at medvirke til barnenes kristelige opdragelse og til at meddele dem den almendannelse, som bør være fælles for alle samfundets medlemmer.

Skolen er syvaarig, beregnet paa barn mellem syv og fjorten aar.

I forbindelse med et herreds folkeskoler kan der ved herredsstyrets beslutning oprettes en eller flere fortsættelsesskoler (§ 46 g), beregnet paa unge mennesker fra 14—18 aar.

Fortsættelsesskolerne kan ordnes i klasser som dagskoler eller i kurser.

§ 3. Ved et herreds inddeling i skolekredser skal det haves for øie at tilveiebringe en hensigtsmæssig klassedeling. Det blir derfor i fornødent fald at iagtta, at der, naar det ikke er forbundet med for store vanskeligheter, til samme kreds henlægges alle de bosteder, fra hvilke de til folkeskolens anden avdeling hørende barn kan samles til ett skolested.

For smaaskolens vedkommende kan en skolekreds deles i to eller flere smaakredser.

Enlig beliggende bosteder, der paa grund av ringe barnetal ikke findes hensigtsmæssig at kunne danne egen skolekreds, kan henlægges til den av herredets kredser, der ligger bekvemmest for skolesøkningen (§ 17).

Ingen kreds kan oprettes eller vedbli som saadan med et mindre antal skolesøkende barn end 6. Undtagelser herfra kan

*) Bekjendtgj. 16 august i Lovtid. 1ste avd. nr. 35.

[1]) St. besl. 31 juli. Se Ot.prp. nr. 37 for 1914. Indst. O. XII for 1914 med tillægsindstillinger, indst. O. nr. 20 og indst. O. XVI for 1915. St.tid., forh. i Ot. s. 290—337, 995—1228, 1234—1293; i Lt. s. 435—528, 656.

dog under særlige omstændigheter ske med overtilsynets samtykke. 13 aug. Nr. 1.

Forslag til herredets kredsinddeling utarbeides av skolestyret og blir av dette, efterat vedkommende hittil bestaaende skolekredser og overtilsynet har hat anledning til derom at uttale sig, at forelægge herredsstyret. Herredsstyrets beslutning meddeles overtilsynet og amtsskolestyret.

Finder overtilsynet eller amtsskolestyret beslutningen uantagelig, kan enhver av dem, efter at ha indhentet den andens erklæring, senest 6 uker efter sakens mottagelse forelægge den til avgjørelse av Kirke- og Undervisningsdepartementet.

§ 4. Folkeskolens 2 avdelinger skal i regelen undervises hver for sig i særskilte klasser. Er skolen bare delt i 2 klasser, maa elevantallet i klassen ikke overstige 25. Er den delt i 3 eller 4 klasser, maa elevantallet i klassen ikke overstige 30. Er skolen delt i 5 eller flere klasser, kan hver klasse ha et elevantal av indtil 35. Midlertidig og med overtilsynets samtykke kan dog antallet av elever økes med indtil 5 utover, hvad foran er bestemt for hver klasse. Hvor det er nødvendig for en hensigtsmæssig klassedeling, kan ældste aarskuld av første avdeling henføres til anden avdeling.

Er en folkeskole udelt, maa klassens elevantal ikke overstige 16.

§ 5.

1. I hver klasse av folkeskolens 1ste avdeling skal der meddeles undervisning i 12 uker, i 2den avdeling i 14 uker aarlig. Denne undervisning kan for en eller flere kredser eller klasser av herredsstyret forøkes indtil 21 uker aarlig efter forslag av skolestyret, og efterat kredsens uttalelse er indhentet.
2. En skoleuke beregnes for folkeskolens 2den avdeling til 36 undervisningstimer og for 1ste avdeling til 30 undervisningstimer.
3. Istedenfor — eller ved siden av — at øke folkeskolens undervisningstid saaledes som omhandlet under 1ste led kan herredsstyret — efter forslag av skolestyret og efterat kredsens eller kredsenes uttalelse er indhentet — bestemme, at der til folkeskolen knyttes en fortsættelsesskole, som barnene er forpligtet til at søke i det første skoleaar efter utskrivningen av folkeskolen under samme ansvar som for folkeskolens elever bestemt. Forpligtelsen gjælder dog ikke en længere samlet undervisningstid i folkeskolen og fortsættelsesskolen end 147 uker. Bestemmelserne i nærværende lov om forsørgeres og arbeidsgiveres ansvar like overfor folkeskolen gjælder ogsaa den tvungne fort-

13 aug. Nr. 1.

sættelsesskole. Denne fortsættelsesskoles varighet kan utstrækkes fra 8 til 24 uker å 36 timer.

Skolestyret kan frita det enkelte barn for at delta i den tvungne fortsættelsesskole, naar det enten paa grund av barnets aandsevner eller av andre grunde, som skolestyret finder fyldestgjørende, ikke ansees formaalstjenlig at la det delta i nævnte skole.

4. Har en klasse i 1ste avdeling 15 eller færre, en klasse i 2den avdeling 20 eller færre elever, kan undervisningstiden for en saadan klasse nedsættes med indtil 2 uker.
5. Naar en folkeskole har 16 elever eller derunder, kan begge avdelinger undervises sammen i 14 uker. Naar en folkeskoles elevantal er under 10, kan skoletiden nedsættes indtil 12 uker.
6. Efter forslag av skolestyret, anbefalt av overtilsynet, kan Kirke- og Undervisningsdepartementet tillate mindre forandringer i fordelingen av undervisningstiden mellem de forskjellige klasser, naar derved den samlede undervisningstid for kredsens skole ikke formindskes.

§ 6.

1. Undervisningsgjenstandene skal være:

I første avdeling:

Kristendomskundskap, norsk, regning, skrivning og sang. Hertil kommer mundtlig forberedende undervisning i de for anden avdeling opførte særskilte fag.

I anden avdeling:

De for første avdeling bestemte undervisningsgjenstande, jordbeskrivelse, historie, heri indbefattet kjendskap til vor borgerlige samfundsordning, naturkundskap med grundtræk av sundhetslæren, hvorunder ogsaa undervisning om de berusende drikkes virkninger og farer, samt tegning.

Er skolen delt i klasser, skal guttene, og, om skolestyret saa bestemmer, ogsaa pikerne faa undervisning i legemsøvelser. Under legemsøvelser kan medtages forberedende skyteøvelser. I udelt skole er indførelse av legemsøvelser en frivillig sak. Hvor skolestyret saa maatte bestemme, skal der desuten undervises i haandarbeide og et fremmed sprog — det sidste dog bare som frivillig fag for elevene — eller et av disse fag.

2. Efter skolestyrets bestemmelse kan indtil 2 skoledage i anden avdeling aarlig anvendes til træplantning. Derhos kan i nævnte avdeling optages undervisning i huslig økonomi, naar herredsstyret dertil gir sit samtykke.
3. Skolestyret kan frita skolebarn for undervisning i enkelte fag, naar de paa grund av tungt nemme eller svak hel-

bred har vanskelig ved at følge med i dem alle, eller naar andre særlige omstændigheter maatte være tilstede. Dissenteres barn blir paa forældrenes forlangende helt eller delvis at frita for undervisningen i kristendomskundskap. 13 aug. Nr. 1.

§ 8. Hvor den lovbefalte undervisningstid (§ 5) er utvidet til 21 uker i 2den avdeling, kan en frivillig undervisning efter herredsstyrets bestemmelse tillægges folkeskolen, dog at den meddeles utenfor den til folkeskolens lovbefalte undervisning bestemte tid og saaledes, at den sidstnævnte undervisning ikke derved lider. Denne frivillige undervisning kan ikke utstrækkes over 6 skoleuker aarlig for hver klasse. Undervisningsgjenstandene skal i regelen være folkeskolens og andre dermed beslegtede undervisningsfag.

I den frivillige undervisningstid kan optages undervisning i fremmede sprog.

§ 9. En fortsættelsesskoles undervisningstid kan utstrækkes fra 1 til 6 maaneder.

En fortsættelsesskole kan efter overenskomst mellem vedkommende herredsstyrer indrettes fælles for tilstøtende herreder. Naar der i et herred er flere fortsættelsesskoler, kan undervisningen i den ene bygges paa det i den anden vundne grundlag, eller en saadan skole kan indrettes med to-aarig kursus. Foruten de faste elever kan der, forsaavidt undervisningens tarv tillater det, optages elever i enkelte fag.

De nærmere bestemmelser om skolens ordning fastsættes i en av skolestyret særskilt utarbeidet plan, som blir at godkjende av overtilsynet. Avskrifter av planen tilstilles amtsskolestyret og formandskapet.

§ 10.

1. Ethvert i herredet boende barn er berettiget til at erholde undervisning i folkeskolen fra den optagelsestermin, som falder nærmest efter dets fyldte 7de aar, og til det har naadd skolens maal, dog ikke længer end til den avgangstermin, som falder nærmest efter dets fyldte 15de aar, medmindre det
   a. formedelst aandelig eller legemlig mangel ikke kan følge med i undervisningen;
   b. lider av smitsom sygdom eller andet legemlig onde, der kan befrygtes at ville utøve skadelig virkning paa de øvrige skolebarn, eller
   c. viser saa slet opførsel, at de øvrige skolebarn derved utsættes for skadelig paavirkning.
2. Beslutning om et barns utelukkelse fra folkeskolens undervisning fattes av skolestyret. Denne bestemmelse gjælder dog ikke for de barns vedkommende, som er bortsat i familie eller barnehjem i kommunen efter beslutning av et

13 aug. Nr. 1.

vergeraad. Saadanne barn kan skolestyret midlertidig utelukke av skolen. Til barnenes endelige utelukkelse kræves $^2/_3$ flertal i skolestyret. Før saadan beslutning tages, skal vedkommende vergeraad og Kirkedepartementet ha anledning til at uttale sig om saken.

3. For undervisningen i folkeskolen erlægges ingen godtgjørelse. Hvis der i et herred er stiftelser, barnekolonier eller barnehjem, som optar barn fra andre kommuner, betaler dog statskassen for hvert saadant barn, som søker herredets folkeskole, et aarlig bidrag svarende til herredets gjennemsnitlige undervisningsutgifter for hver elev av folkeskolen. Et tilsvarende aarlig bidrag skal der av hjemstavnskommunen ydes for barn, som av vergeraad eller fattigstyre er utsat til privat forpleining inden herredet, forsaavidt et saadant barn søker herredets folkeskole.
4. Har vedkommende barn ingen hjemstavn, utredes bidraget av statskassen.

§ 12. De nærmere forskrifter om ordningen av et herreds folkeskoler (§§ 5 og 8) optages i skoleplanen (§ 50), deriblandt bestemmelser om:

a. Antallet av opadstigende klasser.
b. Optagelse, opflytning og hvorvidt der skal avholdes aarsprøve og i tilfælde dennes ordning.

For begyndere skal i regelen kun være én optagelses tid aarlig.

c. Skolens fag og maalet for undervisningen i hvert av disse med undervisningsplan og timefordelingstabel.

Som maal for undervisningen i kristendomskundskap fastsættes sikkert kjendskap til det væsentlige indhold av den bibelske historie, til de vigtigste begivenheter av kirkens historie, samt til den kristelige barnelærdom efter den evangelisk-lutherske bekjendelse.

d. Skolens orden og tugt, undervisningens begyndelse og avslutning med bøn og salmesang eller en av delene, undervisningstidens fordeling samt om fritiden mellem de enkelte undervisningstimer. Efter 3 timers undervisning skal der gives en længere fritid, som ikke medregnes i dagens skoletid. Denne fritid kan av skolestyret, hvor det findes ønskelig for skolen, indskrænkes til 15 minutter.
e. Hvorvidt der blir at avholde avgangsprøve og i tilfælde ordningen av denne.
f. Formen for skolens avgangsvidnesbyrd.
g. De i § 53 omhandlede tilsynsutvalg og deres virksomhet.

§ 13. For enhver folkeskole skal i regelen opføres eller leies særskilt lokale. Dog kan skolen i smaakredser (§ 3) og i folkeskolekredser, hvis samlede elevantal ikke overstiger 16,

holdes paa omgang hos kredsens indvaanere, forsaavidt brukelige rum der kan tilveiebringes. 13 aug. Nr. 1.

Inden nogen plan for opførelse av ny skolebygning blir vedtat, skal helseraadet og overtilsynet ha hat anledning til at uttale sig om den. Likeledes skal der gives helseraadet anledning til at uttale sig om de øvrige rum, som agtes benyttet til skolen. Til skole maa intet rum eller hus benyttes, mot hvis bruk i dette øiemed helseraadet har nedlagt forbud.

Saafremt de almindelige hygieniske bestemmelser, som i henhold til lov angaaende særegne foranstaltninger mot tuberkuløse sygdomme av 8 mai 1900 § 11 maatte utfærdiges for skoler, tiltrænger utfyldende bestemmelser for de enkelte skoler, blir saadanne at utfærdige av skolestyret, efterat overtilsynet og helseraadet har hat anledning til at uttale sig.

Til at føre stadig tilsyn med skolens sundhetsforhold skal skolestyret anta en læge, saafremt herredsstyret dertil har git sit samtykke.

Hver skole skal være forsynt med fornødent indbo samt med de læremidler, som tiltrænges til fælles bruk ved undervisningen.

Desuten skal hver skole være forsynt med læsebøker, skrive- og tegnesaker.

§ 17. Hvis vedkommende forældre eller forsørgere ikke forsyner et barn, som er elev av folkeskolen, med de lærebøker og øvrige undervisningsmidler, som det er paalagt skolens elever at skaffe, kan det manglende, efterat advarsel forgjæves er anvendt, skaffes for deres regning ved skolestyret.

Hvis det oplyses, at vedkommende forsørgeres trang eller mislige forhold hindrer nogen elev i ordentlig at søke og utnytte folkeskolen, forholdes efter §§ 61 og 62.

Naar barn bor saa langt fra skolen, at de maa opholde sig utenfor hjemmet i skoletiden (§ 3), har barnets forsørger krav paa et rimelig bidrag av herredskassen. Bidraget maa mindst utgjøre 40 øre for hver nat, et barn maa være borte fra hjemmet av hensyn til skolegangen. Et bidrag av samme størrelse blir at yde til de elever av den tvungne fortsættelsesskole (§ 5), som maa opholde sig utenfor hjemmet i skoletiden.

§ 19. Undervisningen i folkeskolen skal henlægges til fuldstændige lærerposter med mindst 24 skoleuker aarlig enten særskilt for en enkelt av skolens avdelinger eller for begge.

Undervisningstid, der ikke kan henlægges til nogen av de fuldstændige lærerposter, kan overdrages hjælpelærere (§ 30). Dog skal der intet være til hinder for, at der ogsaa utenfor dette tilfælde oprettes hjælpelærerpost, naar posten samtidig tillægges undervisning i fortsættelsesskolen med tilsammen mindst 24 ukers undervisning.

13 aug. Nr. 1.

Som lærere i sang, legemsøvelser, huslig økonomi, tegning og haandarbeide kan anvendes timelærere.

Lærer eller lærerinde i fuldstændig lærerpost, som i henhold til § 33 har at overta bestyrelsen av eller tilsynet med en eller flere av et herreds folkeskoler, kan tillægges en kortere undervisningstid end for fuldstændig lærerpost bestemt.

§ 20.

1. For hvert amt fastsætter amtstinget lavmaal av løn for de i fuldstændige lærerposter ansatte lærere. Lavmaalet fastsættes særskilt for lærerposter i folkeskolens anden avdeling og særskilt for poster i smaaskolen, for de første ikke under kr. 24,00 og for de sidste ikke under kr. 19,00 pr. skoleuke (36 timer i skolens anden avdeling og 30 timer i smaaskolen).
2. Likeledes fastsætter amtstinget for hver av de 2 nævnte grupper av fuldstændige lærerposter samt for lærerposter med mindst 24 uker (à mindst 30 ukentlige timer) aarlig undervisning i fortsættelsesskole eller i fortsættelsesskole og folkeskole tilsammen (§ 19, 2det led) 4 alderstillæg, som opnaaes efter 3, 6, 9 og 12 aars tjeneste.
3. Tjenestetid som lærer i fuldstændig lærerpost i by, ved fortsættelsesskole i by, ved abnormskole, eksamensberettiget middelskole, amts- eller folkehøiskole eller anden ungdomsskole, ved eksamensberettiget lærerskole, ved tvangsskole og skolehjem i post med mindst 24 uker (à mindst 30 ukentlige timer) aarlig undervisning blir at medregne til opnaaelse av alderstillæg. Tjeneste i nogen av de nævnte poster med mindre antal aarlige undervisningsuker end 24 (à mindst 30 ukentlige timer) regnes for en tilsvarende brøkdel av et tjenesteaar.
4. Ogsaa tjeneste ved andre skoler end de ovenfor nævnte skal der være adgang til at medregne til opnaaelse av alderstillæg, naar arbeidet ved vedkommende skole kan sidestilles med arbeidet ved folkeskolen. Hvorvidt og i hvilken utstrækning tjeneste ved saadanne skoler blir at medregne, avgjøres av Kirke- og Undervisningsdepartementet.
5. Lærer, som gjør tjeneste i en post, som berettiger til alderstillæg, kan av skolestyret meddeles permission i indtil 3 maaneder med ret til at faa permissionstiden medregnet til opnaaelse av alderstillæg og med ret til at oppebære alderstillæg i permissionstiden. Gjælder permissionen længer tid end 3 maaneder, kræves overtilsynets samtykke, forat læreren i permissionstiden skal faa optjene og oppebære allerede optjent alderstillæg.

6. For poster i smaaskolen skal det første alderstillæg utgjøre mindst kr. 120,00 og høist kr. 125,00 og hvert av de sidste mindst kr. 100,00 og høist kr. 125,00. For de øvrige poster, som berettiger til alderstillæg, skal hvert tillæg utgjøre mindst kr. 175,00 og høist kr. 200,00. Alderstillæggene beregnes fra den efter det fyldte 3dje, 6te, 9de eller 12te tjenesteaar næst paafølgende 1 januar eller 1 juli. 13 aug. Nr. 1.

7. Amtsskolestyret har i anledning herav at indhente overtilsynets uttalelse om saken og gjennem amtmanden at forelægge den for amtstinget. Dettes beslutning meddeles overtilsynet. Finder dette noget derved at erindre, har det med amtsskolestyrets fornyede betænkning at la saken forelægge til endelig avgjørelse i nyt møte av amtstinget.

Ved forandring av de fastsatte lønningslavmaal eller alderstillæggenes beløp forholdes paa samme maate som ved den første fastsættelse.

§ 24. I ethvert herred skal idetmindste for en av lærerne i fuldstændig post skaffes familiebolig med hosliggende jordvei av saadan størrelse, at derpaa mindst 2 kjør kan fødes og en have anlægges. Saadan familiebolig, som anskaffes efter denne lovs ikrafttræden, maa bestaa av mindst 3 værelser og kjøkken samt kjelder og fornødne ydre rum.

Er lærerpost forbundet med en kirkesangerstilling, kan ovenstaaende bestemmelse ansees opfyldt ved den klokkergaard, som enten haves eller anskaffes, forsaavidt den tilfredsstiller betingelserne i 1ste led.

Kan læreren ikke paa denne maate erholde jordvei, avgives hertil en passende del av bygselledig beneficert eller statens gods, hvis kjøpesum bestemmes paa samme maate som ved deslike eiendommes salg underhaanden til leilændinger. Kjøpesummen og de lærerjorden paaheftede jorddrotlige rettigheter utredes av vedkommende herredskasse.

Skulde den fornødne jord ikke kunne anskaffes paa ovenanførte maate, tilveiebringes samme ved kjøp av andet jordegods eller i fornødent fald ved leie, i hvilket tilfælde den aarlige leiesum utredes av herredskassen.

De for skolejorden eller klokkergaard, som træder istedenfor samme, fornødne uthus og gjærder skaffes av herredet. Vedlikeholdelsen av gjærder og uthus kan paabindes læreren.

Dersom ovennævnte bestemmelse i noget herred findes at medføre uforholdsmæssige bekostninger, kan der efter andragende fra herredsstyret av Kongen bestemmes, at der fra samme gjøres undtagelse, mot at der tillægges en av de fuldstændige lærerposter en tilsvarende avsavnsgodtgjørelse av herredet.

Ønsker et herred at skaffe flere lærere jordvei, skal det

13 aug. Nr. 1.

ha adgang til at faa avgit prestegaardsjord samt til at faa kjøpt bygselledig beneficert eller statens gods, saaledes som i denne paragrafs tredje passus bestemt.

Ingen nedsættelse maa finde sted i den en lærerpost tillagte løn i anledning av, at der er eller blir skaffet jordvei eller bolig eller begge dele til bruk for postens indehaver.

Denne bestemmelse skal dog ikke være til hinder for, at der for bruken av skolejord, som er eller maatte bli anskaffet foruten den, som ethvert herred efter nærværende paragrafs 1ste led pligter at skaffe, betinges en bestemt aarlig efter forholdene ansat billig avgift. Paa saadan frivillig anskaffet skolejord, som maatte være erhvervet før 1 januar 1909, kan dog avgift kun lægges med Kirke- og Undervisningsdepartementets samtykke. Paa skolejord, som frivillig er anskaffet efter 1 januar 1909, og til hvis anskaffelse bidrag er ydet av amtsskolekassen, er adgangen til at lægge avgift og dennes størrelse avhængig av amtstingets bestemmelse. Denne avgift maa dog ikke overstige 4 pct. av det beløp, som kommunen eller kredsen av egne midler har anvendt til eiendommens anskaffelse og til opførelse av fornødne uthus og gjærder.

§ 25. Lønningsvilkaarene for hjælpelærere og lærere i fortsættelsesskolen samt for timelærere og vikarierende lærere fastsættes av herredsstyret efter forslag av skolestyret.

§ 26. Som lærer i folkeskolen maa kun ansættes den, der taler landets sprog og fyldestgjør de i grundlovens § 92 litr. a—d opstillede krav.

Skal den, som ansættes, overdrages undervisning i kristendomskundskap eller føre tilsyn med undervisning i kristendomskundskap, f. eks. i egenskap av bestyrer eller inspektør, maa han tillike tilhøre statskirken.

Ingen kan erholde fast ansættelse som lærer i folkeskolen før det fyldte 20de aar.

Derhos kræves, forat nogen skal erholde fast ansættelse:

a. I fuldstændig lærerpost i folkeskolens første avdeling (smaaskolen):

Vidnesbyrd for, at vedkommende har bestaat en ved lov anordnet teoretisk og praktisk prøve.

Saadant vidnesbyrd gir ogsaa adgang til fast ansættelse i fuldstændig lærerpost med undervisning i enkelte fag i folkeskolens anden avdeling, dog kun under 12 skoleuker aarlig (§ 21);

b. i fuldstændig lærerpost i folkeskolens anden avdeling:

Vidnesbyrd for at ha bestaat:

1) En ved lov bestemt avgangsprøve ved en lærerskole eller en dertil svarende prøve, eller

2) den for adgang til Universitetet anordnede prøve i forbindelse med den eller de tillægsprøver, der bestemmes ved lov. 13 aug. Nr. 1.

Vidnesbyrd for at ha bestaat en av disse prøver gir adgang til fast ansættelse i enhver fuldstændig lærerstilling i folkeskolen.

Den, der ved den offentlige lærerprøve fremlægger fyldestgjørende vidnesbyrd for længere tids virksomhet som lærer ved offentlig eller privat skole, kan fritages for den praktiske del av de foran under a og b nævnte prøver. Som lærere i legemsøvelser, haandarbeide og huslig økonomi kan ogsaa ansættes fast personer, som — uten saadanne prøver som under litr. b 1 og 2 nævnt — har skaffet sig specialutdannelse i nævnte fag ved kurser eller undervisningsanstalter, godkjendt av Kirke- og Undervisningsdepartementet.

For at bli ansat som bestyrer eller inspektør skal vedkommende ha arbeidet i folkeskolens tjeneste i mindst 5 aar og ha den for folkeskolens lærere lovbestemte utdannelse.

Bestemmelsen om tillægsprøven gjælder dog ikke dem, som ved denne lovs ikrafttræden har 5 aars tjeneste i folkeskolen.

§ 28. Lærerposter ved folkeskolen kundgjøres ledige av skolestyret med opgivende av postens vilkaar og ansøkningstiden, samt, forsaavidt posten kun kan søkes av mænd eller kun av kvinder — oplysning derom. Samme pligt til kundgjørelse gjælder ogsaa inspektørposter ved folkeskolen samt lærerposter ved fortsættelsesskolen og ved fortsættelsesskolen og folkeskolen tilsammen (§ 19, 2det led), naar postene er tillagt mindst 24 ukers aarlig undervisning å mindst 30 ukentlige timer.

Der maa ikke i kundgjørelsen gjøres krav paa, at ansøkerne skal gi oplysning om sin stilling til tidens politiske eller kuturelle stridsspørsmaal.

Undtagelse fra bestemmelserne i første led kan ske for hjælpelærerposter, til hvilke ikke den hele undervisning i en skolekreds eller klasse er henlagt, og for timelærerposters vedkommende samt ved antagelse av vikarierende eller andre midlertidige lærere og lærerinder.

§ 30. Samtlige lærerposter besættes av skolestyret.

For de fuldstændige lærerposters vedkommende skal skolestyret gi kredsens eller kredsenes tilsynsutvalg anledning til at uttale sig om ansøkerne. Inden det derefter meddeler nogen beskikkelse, har det at forelægge overtilsynet sin beslutning om postens besættelse. Finder dette, at en anden av ansøkerne er at foretrække, og skolestyret fastholder sin beslutning, kan overtilsynet forelægge saken for herredsstyret,

13 aug. Nr. 1.

og er dette enig med overtilsynet, har skolestyret at ansætte den av overtilsynet foretrukne ansøker.

Har skolestyret med $^2/_3$ flertal fastholdt sin beslutning, og $^2/_3$ av herredsstyrets medlemmer er enig med skolestyret, blir den av dette foretrukne ansøker at ansætte. Opnaaes ikke saa stort flertal, kan overtilsynet forelægge saken for Kirke- og Undervisningsdepartementet til endelig avgjørelse.

Paa samme maate som ved besættelsen av fuldstændige lærerposter forholdes ved ansættelse av skoleinspektører og av lærere ved fortsættelsesskolen og ved fortsættelsesskolen og folkeskolen tilsammen (§ 19, 2det led), naar disse lærere er tillagt mindst 24 ukers aarlig undervisning à mindst 30 ukentlige timer, samt ved ansættelse av hjælpelærere, hvem den hele undervisning i en skolekreds eller en klasse av folkeskolen skal overdrages.

Om besættelsen av de øvrige lærerposter blir indberetning at avgi til overtilsynet.

§ 33. Lærer eller lærerinde er forpligtet til ikke alene ved sin undervisning, der skal være i overensstemmelse med undervisningsplanen og de indførte lærebøker, men ogsaa ved gjennemførelsen av skolens bestemmelser om orden og tugt at medvirke til skolebarnenes opdragelse som kristne og medlemmer av det norske statssamfund.

Det paaligger enhver av dem at virke for, at skolen blir stadig søkt av sine elever, samt forøvrig at ha sin opmerksomhet henvendt paa deres forhold utenfor skolen.

De har efter skolestyrets paalæg:

a) at overta bestyrelsen av og tilsynet med en eller flere av herredets folkeskoler;
b) at være klasseforstandere for en eller flere klasser;
c) at overta timer i folkeskolens fag ved den i §§ 7 og 8 omhandlede undervisning;
d) at bistaa ved de i § 57 omhandlede prøver for barn, som undervises utenfor folkeskolen, samt ved de paa overtilsynets forlangende berammede overhøringer (§ 67);
e) at gjøre indskud i vikarkasse indtil 2 pct. av lønnen (med alderstillæg). Av vikarkassens midler skaffes $^4/_{10}$ tilveie av herredet; resten $^6/_{10}$ av lærerpersonalet i tilfælde med bidrag av amtsskolekassen. Opretter et amt vikarkasse for sit lærerpersonale, har en saadan vikarkasse ret til bidrag av staten med $^2/_{10}$, av herredene med $^2/_{10}$ og av lærerpersonalet med indtil $^5/_{10}$, begrænset til 2 pct. av lønnen med alderstillæg.

De skal derhos forøvrig rette sig efter de bestemmelser, som i medfør av nærværende lov optages i skolens plan eller gives av skolestyret ved almindelig forskrift eller ved særskilt beslutning.

Lærere, som herefter ansættes, skal være forpligtet til at finde sig i de bestemmelser, som av statsmagtene maatte fattes angaaende deres og deres enkers og barns pensionsforhold, saasom om indskud i offentlig eller kommunal pensionskasse, eller om foreløbig avsætning for en fremtidig pensionsordning, om aldersgrænse m. v. 13 aug. Nr. 1.

§ 34. Lærer eller lærerinde, som ikke har fast ansættelse, kan av skolestyret opsiges med 3 maaneders frist, forsaavidt ikke andet vilkaar ved ansættelsen er bestemt Dog skal, forinden endelig beslutning om opsigelse fattes, overtilsynet ha hat anledning til at uttale sig.

De fast ansatte lærere eller lærerinder kan, naar de viser uduelighet eller lægger for dagen utilbørlig forhold i tjeneste eller liv, eller naar deres forhold forøvrig gjør dem uskikket til forsvarlig at røgte sin lærergjerning, avskediges av skolestyret, naar dette og overtilsynet, efterat vedkommende og tilsynsutvalget er git anledning til at uttale sig, deri er enige.

For grove forseelser kan skolestyret straks fjerne en lærer eller lærerinde fra virksomhet i skolen, indtil avskedigelse kan finde sted, eller dom bli erhvervet. Vedkommende nyder fuld løn, indtil forholdet er paakjendt ved endelig dom, eller avskedigelse har fundet sted.

Saafremt en eller flere av et herreds folkeskoler besluttes nedlagt eller omorganisert, skal lærer, som herefter ansættes, være forpligtet til efter skolestyrets forlangende at overta hel eller delvis tjeneste ved anden folkeskole, dog maa lærerens stilling ikke i væsentlig grad gjøres besværligere, likesom hans løn derved ikke maa formindskes.

Læreren kan kræve skolestyrets beslutning herom forelagt overtilsynet til endelig avgjørelse.

§ 35. Lærer eller lærerinde er forpligtet til at gi 2 maaneders opsigelse.

Naar en lærer har mottat ansættelse i en ny post i folkeskolen, eller der er hengaat en maaned, efterat han har faat meddelelse om den nye ansættelse, er hans tidligere post i folkeskolen at anse som opsagt fra den tid, da ansættelsen i den nye post fandt sted.

Et skolestyre, som ansætter en ny lærer, har derom snarest mulig at underrette saavel denne som skolestyret i den kommune, hvor han tidligere var ansat. Underretningen til vedkommende lærer skal sendes paa saadan maate, at dens fremkomst lar sig eftervise.

§ 37. To ganger aarlig har herredets samtlige lærere og lærerinder efter skolestyrets tilsigelse at sammentræde med dette til forhandling om skolens virksomhet, tilstand og midler til at fremme dens formaal. Det ene av disse møter blir om mulig

13 aug. Nr. 1.

at holde ved en skole, hvor de møtende hører paa undervisningen.

Overtilsynet underrettes betimelig om ethvert saadant møtes berammelse. Den til møterne medgaaede tid avgaar i lærernes skoletid uten avdrag i lønnen.

§ 38.

1. Som bidrag til avlønning av de ved folkeskolen og ved den tvungne fortsættelsesskole (§ 5) ansatte lærere erholder ethvert herred ved hvert halvaars utgang av statskassen et beløp, som svarer til mindst 45 hundrededele av den utredede lærerløn for den i henhold til § 5 meddelte undervisning. Bidraget beregnes dog, forsaavidt folkeskolens lærere angaar, ikke i noget tilfælde av en høiere ukeløn end kr. 24,00 i folkeskolens 2den avdeling og kr. 19,00 i smaaskolen. I Finmarkens amt kan bidraget beregnes av ukeløn indtil kr. 28,00 og kr. 22.00, henholdsvis i 2den avdeling og i smaaskoleu.
2. Endvidere erholder ethvert herred av statskassen bidrag, som til lærernes avlønning, til sine utgifter ved barns indlosjering paa skolestedet (§ 17, 3dje led) og til de utgifter, som herredet pligter at utrede til lærernes vikarkasser, hvor saadanne er eller blir oprettet (§ 33).
3. For herreder, hvis bæreevne er ringe, forhøies statskassens bidrag med indtil 35 hundrededele. Intet herred kan dog faa saa stort bidrag, at utgiftene til herredets folkeskole og den tvungne fortsættelsesskole blir mindre, end de var det sidste aar, før denne lovbestemmelse traadte i kraft. Ved avgjørelsen av statsbidragets størrelse for det enkelte herred kan der ogsaa tages hensyn til herredets offervillighet i det hele like overfor sin folkeskole.
4. Til forhøiet statsbidrag bevilges for hver budgettermin et beløp, som svarer til 20 hundrededele av den sum, som fremkommer, naar man regner, at alle herreder oppebærer et statsbidrag av 45 hundrededele av de foran i nærværende paragrafs 1ste og 2det led omhandlede utgifter. Av dette beløp blir, saalænge denne lovs bestemmelser om minimumsskoletiden er gjældende, kr. 200 000,00 at tilstaa herredene til dækkelse av de økede utgifter ved alderstillæggenes forhøielse.

Kirke- og Undervisningsdepartementet avgjør efter at ha indhentet amtstingenes erklæringer, hvilke herreder er berettiget til forhøiet statsbidrag, og hvor stort dette for hvert enkelt herred skal være.

De lovbestemte alderstillæg (§ 20) utredes av amtsskolekassen.

Til fortsættelsesskolen (§ 1) blir i tilfælde at utrede bidrag av amtsskolekassen efter de i § 46 indeholdte forskrifter. 13 aug. Nr. 1.

Hvad der foruten disse bidrag og andre indtægter, som maatte være herredets folkeskoler tillagt, utkræves til bestridelse av folkeskolens og fortsættelsesskolens utgifter, utredes, forsaavidt ikke i denne lov anderledes bestemmes, av herredskassen efter bevilgning av herredsstyret.

§ 39. Herredsstyret kan, saafremt vedkommende skolekreds deri er enig, bestemme, at utgiftene ved skolehuses opførelse, vedlikeholdelse og leie helt eller for en del skal bæres av kredsen. Overtilsynets betænkning om saken bør forinden være indhentet.

Utgiftene ved skolens opvarmning, oplysning og renhold, ved skoleindboets flytning fra et sted til et andet samt ved lærernes reise utredes av kredsen, forsaavidt ikke anderledes av herredsstyret bestemmes.

Læreren har ret til fri skyss eller skyssgodtgjørelse efter lov om offentlige tjenestemænds skyss- og kostgodtgjørelse av 10 juli 1894 for flytninger fra kreds til anden, samt naar skolerutens ordning medfører reiser for ham tillands paa mindst 6 km. eller tilvands.

§ 44.

1. De i §§ 42 og 43 omhandlede bruks- og distriktsskoler er med hensyn til adgangen til at opnaa bidrag av amtsskolekassen og statskassen og iøvrig i enhver henseende likestillet med herredets folkeskoler.
2. Ved en bruksskole skal eieren eller eierne være pligtige til at anskaffe de undervisningsmidler — derunder ogsaa frit skolemateriel — som skolestyret beslutter indført ved bygdens folkeskoler.

§ 45.

1. For hvert amt skal der være en amtsskolekasse dannet ved bevilgning av amtskassen og bidrag av offentlige midler, beregnet som følger:
2. Naar et amtsting til amtsskolekassen bevilger et beløp, som svarer til mindst 8 øre for hver av amtets landdistrikts indbyggere efter sidste folketælling, skal vedkommende amtsskolekasse være berettiget til av offentlige midler at erholde det tredobbelte og for Tromsø og Finmarkens amter det firedobbelte av det bevilgede beløp, saafremt dette ikke overstiger, hvad der svarer til 15 øre for hver indbygger. Bevilges et større beløp av amtskassen, skal amtsskolekassen endvidere erholde det dobbelte og Tromsø og Finmarkens amter det tredobbelte herav av offentlige midler, saafremt det dertil fornødne av Stortinget er bevilget.

13 aug. Nr. 1.

3. Derhos skal amtsskolekassen til bestridelse av utgiftene ved det 3dje og 4de alderstillæg efter 9 og 12 aars tjeneste (§ 20) av offentlige midler erholde et bidrag svarende til kr. 60,00 for hvert saadant tillæg i smaaskolen og kr. 100,00 for hvert saadant tillæg i folkeskolens 2den avdeling og i fortsættelsesskolen.

§ 46. Av amtsskolekassen utredes efter amtstingets bevilgning:

a. De lærere ifølge § 20 tilkommende alderstillæg.
b. De med amtsskolestyret forbundne utgifter, deri løn til amtsskoleinspektør, naar saadan besluttes ansat.
c. Bidrag til opførelse av skolehus (med eller uten lærerbolig) og til anskaffelse av indbo til skolehuset (§ 13), til opførelse av lærerbolig eller avsavnsgodtgjørelse for saadan, til anskaffelse av jordvei (med bolig) for lærer eller til avsavnsgodtgjørelse herfor, samt til erhvervelse og istandbringelse av skolehaver.
d. Bidrag til skolernes forsyning med undervisningsmidler (læremidler til fælles bruk ved undervisningen, læsebøker, skrive- og tegnesaker, § 13) samt til boksamlinger for lærere.

Ethvert herred er berettiget til at erholde 1/2 av utgiftene til de undervisningsmidler, som skolen ifølge § 13 sidste led maa være forsynt med.

e. Bidrag til bestridelse av utgiftene til folkeskolen i de herreder, hvor skoleutgiftene paa grund av stedlige forhold er uforholdsmæssig store og bæreevnen ringe.
f. Bidrag til vikarkasser samt til dækkelse av utgifter til vikarløn under længere sygdomsforfald.
g. Bidrag til fortsættelsesskoler.

Hvert herred er berettiget til at erholde tre fjerdedele av utgiftene (skolerum og indbo ikke medregnet) til en eller flere fortsættelsesskoler med tilsammen indtil 6 maaneders skoletid. Til anskaffelse av undervisningsmateriel har dog herredet ikke krav paa mer end 1/2 bidrag.

h. Bidrag til arbeidsskoler.

Enhver anvisning paa amtsskolekassen utfærdiges av amtmanden. Med regnskapsførselen, regnskapets revision og decision forholdes efter de regler, som gjælder for andre amtskommunen tilhørende kasser.

§ 47. I ethvert herred skal der være et skolestyre bestaaende av:

a. En prest i selvstændig embede efter biskopens valg. Valget foretages for 2 aar.
b. Formandskapets ordfører.

c. I kommuner, hvor antallet av de fuldstændige lærerposter ved folkeskolen er 15 eller derover, hvorav mindst 5 er lærerindeposter, en lærer og en lærerinde i fuldstændig post; i kommuner, hvor antallet av de fuldstændige lærerposter er under 15, en lærer eller lærerinde i fuldstændig post. Like med fuldstændige lærerposter regnes lærerposter med mindst 24 uker aarlig à mindst 30 ukentlige timer i fortsættelsesskolen og i fortsættelsesskolen og folkeskolen tilsammen (§ 19, 2det led), likesom de lærere, som er ansat i saadanne poster, har stemmeret og er valgbare paa samme maate som lærere i fuldstændige poster i folkeskolen. Hvor der skal vælges en lærer og en lærerinde, foregaar valget i særskilte møter av lærere og lærerinder, i de øvrige kommuner i samlet møte. Valget gjælder for 2 aar. Møterne ledes av skolestyrets formand. 13 aug. Nr. 1.

d. Saa mange av herredsstyret for 3 aar valgte medlemmer, som dette selv bestemmer. Ved de to første valg efter denne lov uttræder en tredjedel av skolestyrets medlemmer blandt dem, som har forrettet længst, saavidt fornødent efter lodtrækning. Er tallet ikke delelig med 3, saa der fremkommer brøk, regnes denne for en hel. Senere uttræder hvert aar de, som har forrettet længst. Valget paa de medlemmer av skolestyret, som skal tiltræde dette samtidig med, at et nyt herredsstyre skal begynde at fungere, foretages av det nye herredsstyre. Dette valg kan foretages i det møte, hvori der vælges ordfører og viceordfører. Enhver, som har gjort tjeneste i 3 aar, kan undslaa sig for at motta valg for de 3 næste.

e. Eier av verk eller bruk, der bekoster egen folkeskole (§ 42), naar der handles om denne skoles anliggender. Er der flere eiere, møter en av disse efter overenskomst.

f. Hvor skolestyret i henhold til § 48 har overtat bestyrelsen av og tilsynet med herredets høiere almenskole, denne skoles bestyrer.

For hvert av de under bokstav c og d omhandlede medlemmer vælges paa samme maate som medlemmene en varamand.

Skolestyrets medlemmer vælger sig imellem formand og næstformand, hver gang for et aar.

Den, som har fungert som formand i 3 aar efter hinanden, kan undslaa sig for at motta gjenvalg som saadan i likesaa lang tid.

§ 50. Skolestyret utarbeider den i § 12 omhandlede skoleplan med undervisningsplan og timefordelingstabel.

Inden nogen av disse planer sættes i kraft, skal overtilsynet ha hat anledning til derom at ytre sig.

13 aug. Nr. 1.

Avskrifter av samtlige planer tilstilles overtilsynet, amtsskolestyret og formandskapet.

Skolestyret har i betimelig tid før hvert skoleaars begyndelse og paa den maate, som i skoleplanen bestemmes, at bekjendtgjøre, naar og hvor skolen holdes i de forskjellige kredser.

§ 54. Uttalelse eller beslutning i folkeskolens anliggender fra en skolekreds maa for at være gyldig avgives i kredsmøte.

Kredsmøte ledes av tilsynsutvalgets formand og sammenkaldes av denne, naar han finder det hensigtsmæssig eller naar det forlanges av skolestyret eller av mindst 5 av skolekredsens husfædre. Indkaldelsen til møtet sker paa den maate, som i skoleplanen bestemmes, og med opgivende av forhandlingsemnerne. Gjælder det avstemning om sprogformen (§ 73), maa møtet avholdes paa en for kredsen beleilig aarstid og med mindst 2 ukers varsel, bekjendtgjort paa den for stedet sedvanlige maate, likesom avstemningen skal foregaa skriftlig.

Ret til at delta i kredsmøte har enhver i kredsen boende over 25 aar gammel mand eller kvinde, som enten

1. har kommunal stemmeret eller
2. er skattepligtig eller
3. er skolesøkende barns far, mor eller forsørger. Ved behandlingen av saker, som medfører kredsutgifter, deltar dog kun de under 1 og 2 nævnte personer.

Skolestyret har at sørge for, at der foreligger fornøden fortegnelse over kredsens stemmeberettigede.

Fællesmøte kan sammenkaldes for flere kredser til behandling av fælles anliggender efter avtale mellem vedkommende tilsynsutvalgs formænd. Formanden i tilsynsutvalget i den skolekreds, inden hvilken fællesmøtet avholdes, leder dets forhandlinger.

Kredsmøtets beslutninger fattes med stemmeflerhet, forsaavidt ikke anderledes i denne lov er fastsat, og indføres i tilsynsutvalgets forhandlingsbok. I tilfælde av stemmelikhet gjør formandens stemme utslaget.

En i kredsmøte fattet beslutning kan inden 4 uker av skolestyret eller mindst en fjerdedel av kredsens i saken stemmeberettigede indvaanere forlanges forelagt nyt kredsmøte til endelig behandling.

Skolestyrets medlemmer og menighetens prester har adgang til at delta i ethvert kredsmøtes forhandlinger, dog uten stemme.

§ 73. Undervisningen skal foregaa i det norske sprog efter følgende regler:

1. Ved den mundtlige undervisning bruker elevene sit eget talesprog, og læreren skal saavidt mulig tillempe det for ham naturlige talesprog efter dette.
2. Elevene skal lære at læse baade landsmaal og det almin-

delige bokmaal, hvorfor læsebøkerne maa indeholde tilstrækkelig læsestof i begge maalformer. 13 aug. Nr. 1.

3. Skolestyret fastsætter for hver enkelt kreds:
   a) Om elevenes skriftlige arbeider i almindelighet skal avfattes paa landsmaal eller i det almindelige bokmaal.
   b) Hvilken abc og læsebok skal brukes i skolen.

   Skolens lærebøker skal være avfattet i det maal, som er fastsat for de skriftlige arbeider.
4. Inden skolestyret fatter sin beslutning, skal overtilsynet og derefter kredsens erklæring være indhentet. Naar erklæring fra en kreds skal indhentes, besørger skolestyret mandtal optat over de i kredsen stemmeberettigede (§ 54, 3dje led). Er kredsens erklæring vedtat med flertal av de i saken stemmeberettigede, er den bindende for skolestyret. Likeledes er den bindende for skolestyret, hvis erklæringen er vedtat med almindelig flertal av de fremmøtte stemmeberettigede, forsaavidt disses antal utgjør mindst $^2/_3$ av kredsens samtlige stemmeberettigede i saken.
5. Naar skolestyret har fattet beslutning i henhold til nærværende paragrafs 3 a—b, kan denne beslutning først omgjøres efter 5 aars forløp.
6. Den maalform, som brukes ved nærværende lovs ikrafttræden, skal fremdeles brukes, indtil indførelsen av den anden maalform maatte bli besluttet av skolestyret.
7. Hvis en fjerdepart av de stemmeberettigede i en skolekreds til skolestyret indsender forlangende om, at der skal fattes bestemmelse i henhold til nærværende paragraf, 3dje led, er skolestyret pligtig til for kredsens vedkommende at efterkomme saadan henvendelse
8. I de blandede sprogdistrikter i Tromsø stift kan Kirke- og Undervisningsdepartementet efter forslag av skolestyret, og efterat overtilsynet har hat anledning til at uttale sig, bestemme, at barnene kun skal lære at læse ett av de førnævnte maal, samt at lappisk og kvænsk kan benyttes som hjælpesprog ved undervisningen, og at der kan anvendes læse- og lærebøker med lappisk eller kvænsk tekst ved siden av den norske.

§ 82. Paa andragende fra vedkommende herredsstyre kan Kongen bestemme, at folkeskolen for et herred eller en del av et herred blir at ordne helt eller delvis efter de om folkeskolen i kjøpstæderne gjældende bestemmelser.

II.

De nye bestemmelser i §§ 20, 38 og 45 træder i kraft 1 juli 1916. De nye bestemmelser i §§ 3, 4, 5, 6, 8, 13, 17 og 46 træder i kraft efter Kongens nærmere bestemmelse. De øvrige forandringer træder i kraft straks.

13 aug. Nr. 2. **Lov***)[1] om forandringer i og tillæg til den almindelige borgerlige straffelov.

I.

Efternævnte paragraffer i den almindelige borgerlige straffelov av 22 mai 1902 skal herefter lyde som følger:

§ 134. Den, som, i hensigt at unddra sig sin værnepligt her i landet, ved lemlæstelse eller paa anden maate gjør sig ubrukbar til krigstjeneste, eller som medvirker til, at nogen i saadan hensigt gjøres ubrukbar til krigstjeneste, straffes med fængsel indtil 1 aar.

Med bøter eller med hefte eller fængsel indtil 1 aar straffes den, som medvirker til, at nogen, der staar i norsk krigstjeneste, rømmer eller undlater at indfinde sig til krigstjeneste, eller til, at der forøves nogen efter militær lov strafbar handling, der kan medføre 2 aars fængsel eller strengere straf.

Som i andet led bestemt straffes ogsaa den, som offentlig søker at ophidse nogen, som hører til den væbnede magt, til uvilje mot tjenesten eller til hat mot militære foresatte eller overordnede.

§ 240. Med bøter eller fængsel indtil 2 aar straffes den mand, som unddrar sig for at yde en av ham besvangret kvinde den hjælp eller støtte i anledning av svangerskapet eller nedkomsten, som efter de foreliggende forhold med rimelighet kan kræves av ham, med den følge, at hun hensættes i en nødlidende eller hjælpeløs tilstand. Forøver hun herunder nogen forbrydelse rettet mot fostrets eller barnets liv, eller utsættes ved nævnte tilstand dets liv for fare, straffes han med fængsel indtil 3 aar.

§ 334. Med bøter straffes den, som undlater at føre lovbefalt fortegnelse over personer, som han gjør sig en næringsvei av at motta i natteherberge, eller som undlater at indføre overensstemmende med gjældende forskrifter i fortegnelsen eller i en lovbefalt opgave nogen saadan person, eller som undlater paa forlangende av øvrigheten at fremlægge fortegnelsen.

Paa samme maate straffes den, som bevirker eller medvirker til, at der for hans vedkommende ikke sker indførsel i fortegnelsen eller ikke blir avgit opgave eller melding, eller til, at oplysningene i noget punkt blir ufuldstændige eller urigtige.

§ 418. Forser nogen sig mot de forskrifter til undgaaelse av sammenstøt mellem skibe eller angaaende nødsignaler eller lodsning, som han pligter at følge, straffes han med bøter.

---

*) Bekjendtgj. 16 august i Lovtid. 1ste avd. nr. 35.

[1]) St.besl. 4 august. Se Ot.prp. nr. 19 og dok. nr. 21. Indst. O. XXIV. St.tid., forh. i Ot. s. 1785—1817; i Lt. s. 663—672.

Paa samme maate straffes den, som forser sig mot for- 13 aug.
skrifter, som Kongen eller den, han bemyndiger, har utfærdiget Nr. 2.
om indseilingen til rikets krigshavner eller om seilasen inden-
for en krigshavns omraade.

II.

Denne lov træder i kraft straks. Samtidig ophæves den provisoriske anordning av 25 september 1914 om forbud mot forsvarsfiendtlig agitation § 1 og den provisoriske anordning av 23 december 1914 om indpassering til rikets krigshavner m. v.

Lov*)[1] om forandringer i lov om erhvervelse av skog av 18 september 1909. 13 aug. Nr. 3.

I.

Efternævnte bestemmelser i lov om erhvervelse av skog av 18 september 1909 skal herefter lyde saaledes:

§ 1. Ved skoggrund forstaaes i denne lov foruten grund, som er bevokset med skog, ogsaa snauhugget skogmark. Efter andragende fra herredsstyret kan Kongen bestemme, at lyng- og heiestrækninger og andre skogbare utmarksstrækninger, som er høvelige til barskogavl, skal indgaa under skoggrund.

Om de erhvervelser av skoggrund, som ikke gaar ind under denne lov, gjælder lovgivningens almindelige regler om erhvervelse av fast eiendom.[2])

§ 2. Uten tilladelse av Kongen (koncession)[3]) kan eiendomsret til skoggrund ikke med fuld retsvirkning[4]) erhverves av andre end staten, norske kommuner og norske statsborgere,[5]) saafremt skoggrunden alene eller sammen med det, erhververen tidligere eier av skoggrund i samme herred, utgjør mer end 100 hektar eller mer end en tiendedel[6]) av herredets samlede flateindhold av skoggrund.

§ 3. Selv om erhververen er norsk statsborger, maa han ha kongelig tilladelse[7]) til erhvervelse av skoggrund, som alene eller sammen med det, erhververen og i tilfælde dennes familie[8]) tidligere eier av skoggrund i herredet, utgjør mer end 500

*) Bekjendtgj. 16 august i Lovtid. 1ste avd. nr. 35.
[1]) St.besl. 9 august. Se Ot.prp. nr. 17. Indst. O. XXII. St.tid., forh. i Ot. s. 1698—1755, 2036—2045; i Lt s. 691—714, 788—789.
[2]) Se lov om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom av 18 september 1909 kap. III.
[3]) Jfr. § 7.
[4]) Jfr. §§ 17 flg.
[5]) Jfr. §§ 3—6, 27 og 28.
[6]) Jfr. § 5.
[7]) Jfr. dog § 6.
[8]) Jfr. sidste led.

13 aug. Nr. 3.

hektar eller mer end en tiendedel[1]) av herredets samlede flateindhold av skoggrund:

a. saafremt erhververen eller dennes egtefælle eller, hvis erhververen er under 21 aar, nogen av hans forældre leder eller har del i ledelsen av eller er ansat i tjeneste hos et selskap, hvis forretning omfatter handel med eller utnyttelse av skog eller skogprodukter;

b. saafremt erhververen ikke i de to sidste aar før kontraktens avslutning har været og fremdeles er bosat i det herred, hvor eiendommen ligger.[2])

Ogsaa i andre tilfælde maa en norsk statsborger ha kongelig tilladelse[3]) til erhvervelse av skoggrund, saafremt den alene eller sammen med det, erhververen og i tilfælde dennes familie[4]) tidligere eier av skoggrund i samme herred, utgjør mer end en femtedel av herredets samlede flateindhold av skoggrund.

Til familie henregnes i denne lov bare erhververens egtefælle og barn under 21 aar samt, hvis erhververen er under 21 aar, ogsaa forældre og søskende under 21 aar.

§ 4 For norsk kommune er kongelig tilladelse nødvendig til erhvervelse av skoggrund i en anden kommune, saafremt skoggrunden alene eller sammen med det, kommunen tidligere eier av skoggrund i den anden kommune, utgjør mer end 500 hektar eller mer end en tiendedel av kommunens samlede flateindhold av skoggrund.

§ 5 Efter andragende fra herredsstyret kan Kongen nedsætte de i §§ 2, 3 og 4 nævnte arealgrænser for et herred, naar det paa grund av forholdene findes paakrævet. Dog maa de ikke sættes lavere efter §§ 3 og 4 end efter § 2.

Hvis det bestemmes, at lyng- og heiestrækninger og andre skogbare utmarksstrækninger, som er høvelige til barskogavl, skal indgaa under skoggrund,[5]) kan Kongen for disse strækningers vedkommende efter andragende fra herredsstyret forhøie de i §§ 2, 3 og 4 omhandlede arealgrænser.

Bestemmelserne kan efter andragende fra herredsstyret igjen ophæves.

§ 6. For norske statsborgere er tilladelse ikke nødvendig til erhvervelse av skoggrund gjennem arv, egteskap eller odelsløsning eller gjennem overdragelse, naar erhververen er nærmere odelsberettiget til eiendommen end overdrageren eller er dennes egtefælle eller beslegtet eller besvogret med overdrageren i op- eller nedstigende linje eller i første eller anden sidelinje.

---

[1]) Jfr. § 5.
[2]) Jfr. om dette tilfælde særlig § 6, andet led, og § 31.
[3]) Jfr. dog § 6.
[4]) Jfr. sidste led.
[5]) Jfr. § 1.

Norsk statsborger, som bare trænger koncession, fordi han gaar ind under § 3, bokstav b, kan uten tilladelse erhverve skoggrund, naar den alene eller sammen med det, erhververen og i tilfælde dennes familie tidligere eier av skoggrund inden herredet, ikke overstiger 200 ha., selv om arealgrænsen efter § 3, første led, jfr. § 5, er lavere. Men betingelsen herfor er, at han lar tinglæse en erklæring paa ære og samvittighet om, at han har overtat og bosat sig paa eiendommen for selv at drive den eller vil gjøre dette inden et aar efter kjøpekontraktens avslutning, og om, at han vil vedbli at bo paa eiendommen og drive den selv i saa lang tid, som er nødvendig til at utbringe to aars sammenhængende fast ophold i herredet. Den her omhandlede fritagelse for koncession falder bort,[1]) hvis erklæringen er urigtig, eller hvis erhververen uten samtykke av vedkommende departement undlater at opfylde den. 13 aug. Nr. 3.

Til erhvervelse gjennem tvangsauktion,[2]) derunder ogsaa auktion i henhold til konkurslovens § 127, er tilladelse ikke nødvendig for:

1. norske statsborgere;
2. norske kommuner, korporationer og stiftelser, som har helt norsk styre med sæte i Norge, og hvis formaal er almennyttig, Norges Bank, Kongeriket Norges Hypotekbank, Den norske Arbeiderbruk- og Boligbank, Riksforsikringsanstalten, offentlige fond og autoriserte sparebanker;
3. aktiebanker og forsikringsselskaper, som har helt norsk styre med sæte i Norge, saafremt erhvervelsen er skedd for at redde en fordring, som tilhører erhververen, og som denne har panteret for i eiendommen.

Holdes auktionen efter § 21, skal koncessionsfriheten i alle de nævnte tilfælde være avhængig av, at erhvervelsen er skedd for at redde en fordring, som tilhører erhververen, og som denne har panteret for i eiendommen, uten at panteretten er paaheftet av den, hvem eiendommen frasælges ved auktionen.

Omfatter en erhvervelse skoggrund og jordbruk, som er skyldlagt sammen, er tilladelse ikke nødvendig til at erhverve saa meget av skoggrunden, som for jordbruket tiltrænges til husbehov og gaardsfornødenhet beregnet efter regelen i § 29, sidste led.

Om fornødiges, blir det at avgjøre ved lovlig skjøn,[3]) hvorvidt skoggrunden er mer end tilstrækkelig for nævnte behov, samt i tilfælde, hvilken del av skoggrunden skal følge jordbruket.

§ 7, første punktum. Tilladelse til at erhverve eiendoms-

[1]) Jfr. §§ 19 og 21.
[2]) Jfr hermed § 24 litr. b.
[3]) Jfr. § 34.

13 aug. Nr. 3.

ret til skoggrund kan, hvor ikke almene hensyn taler derimot, meddeles norske kommuner, norske statsborgere, korporationer og stiftelser, som har helt norsk styre med sæte i Norge, og hvis formaal er almennyttig, samt aktieselskaper og andre selskaper med begrænset ansvar, som har helt norsk styre med sæte i Norge, og hvis grundkapital helt tilhører staten, norske kommuner eller norske statsborgere.

§ 9. Skogutvalget har paa begjæring av herredsstyret, dettes ordfører, amtmanden, vedkommende regjeringsdepartement[1]) eller nogen i erhvervelsen interessert skjønsmæssig at bestemme:

a. størrelsen av herredets samlede flateindhold av skoggrund,
b. hvor stor del av herredets samlede flateindhold av skoggrund tilhører nogen, som efter § 2, § 3, første led, eller § 4 ikke frit kan erhverve skoggrund,
c. størrelsen av den skoggrund, som omfattes av en erhvervelse, og av den skoggrund, som erhververen og i tilfælde dennes familie (jfr. § 3, sidste led) tidligere eier inden herredet.

Forøvrig har skogutvalget at avgi de uttalelser, som departementet begjærer, samt utføre de andre forretninger, som tillægges det ved denne lov eller senere love.

§ 12. Naar begjæring er fremsat om skogutvalgets bestemmelse efter § 9, bokstav c, er vedkommende erhverver pligtig[2]) til at meddele utvalget, hvilke skoggrunde han og i tilfælde hans familie (jfr. § 3, sidste led) tidligere eier i herredet, samt de oplysninger, han sitter inde med om utstrækningen saavel av disse skoggrunde som av den skoggrund, den nye erhvervelse gjælder.

§ 13. Andragende om koncession efter denne lov skal indeholde oplysning om salgssum, betalingsvilkaar og øvrige salgsbetingelser. Det skal være ledsaget av fornødne beskrivelser og opgaver, som vedkommende departement kan forlange supplert. Andragendet indsendes til skogutvalget. Dette skal behandle andragendet saa snart som efter omstændighetene mulig og sende det videre til herredsstyret, som indsender det til vedkommende departement.

Naar skogutvalget og herredsstyret sender andragendet videre, skal de avgi uttalelse om de forhold, som er nævnt i § 9, bokstav a, b og c, og om, hvorvidt andragendet bør indvilges, og hvorvidt der i tilfælde bør knyttes betingelser til tilladelsen.

For herredsstyrets vedkommende skal erklæringen, undtagen i de tilfælde, som er nævnt i § 31, tillike indeholde uttalelse om, hvorvidt det vil benytte sin forkjøpsret efter § 29.[3])

---

[1]) Landbruksdepartementet, se kgl. resol. 5 november 1907.
[2]) Jfr. strfl. § 339 nr. 1 og § 166.
[3]) Jfr. § 35 b.

§ 15, første led. For overtrædelse av betingelser, som er fastsat i en i henhold til denne lov git tilladelse, kan der bestemmes tvangsmulkt, som enten paaløper, indtil forholdet er bragt i orden, eller forfalder for hver overtrædelse. Tvangsmulkten kan inddrives ved utpantning. 13 aug. Nr. 3.

§ 17. Avtale, som maatte komme i strid med bestemmelserne i §§ 2, 3 og 4, kan alene forlanges fuldbyrdet, saafremt kongelig tilladelse til erhvervelsen erholdes.

§ 18. Forlanges noget dokument tinglæst angaaende en erhvervelse, hvortil ifølge denne lov behøves tilladelse, og saadan ikke fremlægges, kan retsskriveren dog ikke negte tinglæsning, men han skal i saa fald, saavelsom hvor han finder det tvilsomt, hvorvidt erhvervelsen er i strid med loven, gjøre anmerkning herom i panteregistret og paa dokumentet. Anmerkningen skal av retsskriveren meddeles vedkommende departement,[1]) som kan bestemme, at den atter blir at utslette.

Om tinglæsning av erklæring efter § 6, andet led, skal retsskriveren underrette departementet,[1]) herredsstyret og lensmanden.

Ved bedømmelsen av, hvorvidt en erhvervelse er overensstemmende med denne lov, bør retsskriveren som regel godta en av erhververen paa tro og love avgit skriftlig erklæring[2]) om størrelsen av den skoggrund, erhvervelsen gjælder, og av den skoggrund, som erhververen og i tilfælde hans familie (jfr. § 3, sidste led) tidligere eier inden samme herred, samt om, at han i de sidste 2 aar før kontraktens avslutning har været og fremdeles er bosat i det herred, hvor eiendommen er beliggende, og ikke staar i noget saadant forhold som i § 3, bokstav a, nævnt til noget selskap, hvis forretning omfatter handel med eller utnyttelse av skog eller skogprodukter.

§ 22, andet led. Tilhører saadan eiendomsret med fuld retsvirkning en kvinde, forblir den hendes særeie, om hun gifter sig med nogen, som er utelukket fra at erhverve eiendommen.

§ 29. I de tilfælde, da der efter bestemmelserne i denne lovs 1ste kapitel utfordres koncession til erhvervelse av skoggrund, og erhvervelsen ikke sker gjennem tvangsauktion, derunder ogsaa auktion i henhold til konkurslovens § 127, har den herredskommune, hvor skoggrunden er beliggende, forkjøpsret. Denne gjælder al inden herredet beliggende skoggrund, som retshandelen omfatter, og hvad der er avhændet og skyldlagt sammen med skoggrunden.

Avhændes der ved samme retshandel ogsaa anden fast eiendom, rettighet eller løsøre, og herredskommunen vil gjøre sin

---

[1]) Landbruksdepartementet.
[2]) Jfr. strfl. § 166.

13 aug. Nr. 3.

forkjøpsret gjældende, er den paa forlangende av koncessionssøkeren forpligtet til at overta ogsaa dette i den utstrækning, det forlanges. Forlangende herom maa fremsættes i forbindelse med koncessionsandragendet. Kommunen er i ethvert tilfælde berettiget til at forlange forkjøpsretten utstrakt til ubebygget grund, fløtningsret og anden rettighet, som er nødvendig for fremdriften av trævirke fra skogen. Hvorvidt og i hvilken utstrækning det er tilfældet, avgjøres ved lovlig skjøn. [1])

Omfatter retshandelen skog og jordbruk, som er skyldlagt sammen, og der træffes avtale om, at den forkjøpsberettigede kommune kun skal overta skoggrunden, skal der forbeholdes jordbruket mindst saa meget derav, som er nødvendig til husbehov og gaardsfornødenhet. Er dette ikke iagttat, maa skyldfeling ikke finde sted. Hvad der er nødvendig til husbehov og gaardsfornødenhet, beregnes paa grundlag av det nuværende behov, ansat efter et rimelig forbruk, dog saaledes, at der av hensyn til den økning, som kan forutsættes at bli følgen av fortsat opdyrkning og paaregnelig deling av jordveien i flere jordbruk, kan bestemmes et tillæg av indtil en tredjedel.

§ 30. Herredskommunens adgang til at gjøre forkjøpsret gjældende til en eiendom opstaar, saasnart ansøkning om koncession er indgit til skogutvalget.

Forkjøpsretten bortfalder, hvis ikke beslutning om at gjøre den gjældende blir fattet i lovlig herredsstyremøte inden 6 uker, efterat ordføreren har mottat saken fra skogutvalget, og ny beslutning i tilfælde inden 4 uker, efterat ordføreren har mottat saken tilbake fra amtmanden. [2]) En beslutning, som er fattet med mindst to tredjedels flertal, er gyldig, uten at § 38 i lov om formandskaper paa landet av 14 januar 1837 kommer til anvendelse. Naar der foreligger gyldig beslutning om at gjøre forkjøpsretten gjældende, skal ordføreren uopholdelig sende meddelelse derom til sælgeren, koncessionssøkeren og vedkommende departement. [3])

§ 31. Naar en norsk statsborger, som bare trænger koncession, fordi han gaar ind under § 3, bokstav b, søker om tilladelse til at erhverve en eiendom, og han erklærer, at han vil bo paa eiendommen og drive den selv, kan koncession meddeles med den virkning, at herredskommunens forkjøpsret bortfalder. Det skal da sættes som betingelse, at erhververen tar bolig paa eiendommen og overtar driften av den inden en nærmere fastsat tidsfrist, og at han vedblir at ha sin bolig der og drive eiendommen selv i et nærmere fastsat tidsrum. Undlater erhverve-

[1]) Jfr § 34.
[2]) Jfr. § 31, andet led, og § 34, andet led.
[3]) Landbruksdepartementet.

ren uten vedkommende departements samtykke at opfylde de nævnte betingelser, kommer reglerne i §§ 19 og 21 til anvendelse. 13 aug. Nr. 3.

Hvis koncession ikke blir meddelt, har kommunen ret til at indtræde i retshandelen efter de om forkjøpsretten ellers gjældende regler. Fristen for herredsstyrets adgang til at fatte beslutning herom [1]) regnes fra det tidspunkt, da ordføreren har mottat saken tilbake fra vedkommende departement med underretning om, at koncession ikke er meddelt.

§ 32, sidste led. Den eller de herredskommuner, som benytter sin forkjøpsret, skal yde koncessionssøkeren erstatning med 2 pct. av de første kr. 50 000,00 av kjøpesummen og 1 pct. av det overskytende beløp, dog ikke i noget tilfælde mer end tilsammen kr. 5 000,00. Gjør flere kommuner forkjøpsret gjældende, blir erstatningsbeløpet i mangel av overenskomst at fordele mellem dem i samme forhold som kjøpesummen.

§ 33. Anføres det i koncessionsandragendet, at overdragelsen helt eller delvis er en gave, og der i andragendet angives den sum, som antages at tilsvare eiendommens værdi, blir denne sum at anse som den for forkjøpsretten gjældende kjøpesum. Dog kan herredsstyret, hvis det finder den for høit ansat, forlange kjøpesummen fastsat ved lovlig skjøn [2])

Hviler der paa skoggrund, hvortil en kommune gjør forkjøpsret gjældende, uthugstkontrakt, som er avsluttet i forbindelse med avhændelse av skoggrunden, kan kommunen kræve at overta skoggrunden med paastaaende skog for summen av vederlaget for avhændelsen av skoggrunden og vederlaget for uthugstkontrakten, i tilfælde med et ved lovlig skjøn [2]) fastsat forholdsmæssig fradrag for de trær, som allerede maatte være hugget. Opnaaes der ikke enighet med erhververen av skoggrunden og erhververen av uthugstretten om fordelingen av summen, kan kommunen bli fri ved at deponere beløpet hos politimesteren (fogden).

Er der fastsat en fælles kjøpesum for eiendom, som efter § 29 omfattes av forkjøpsretten, og for anden fast eiendom eller rettighet eller løsøre, som agtes avhændet under ett med den, skal det ved skjøn [2]) bestemmes, hvor stor del av denne fælles kjøpesum der svarer til, hvad forkjøpsretten omfatter, og i tilfælde til det øvrige, som herredskommunen i henhold til § 29, andet led, skal overta.

§ 34. Til skjøn efter §§ 6, 29, 32 og 33 maa stevning være forkyndt inden en maaned, efterat ordføreren har mottat saken, og skjønnet maa fremmes inden en maaned efter utløpet

[1]) Jfr. § 30, andet led.
[2]) Jfr. § 34.

13 aug. Nr. 3.

av den lovbestemte varselsfrist. Særskilt forliksmægling finder ikke sted. Overskjøn maa være tilstevnt inden 14 dage efter underskjønnets avholdelse og skal likeledes fremmes inden en maaned efter utløpet av den lovbestemte varselsfrist.

Den i § 30, jfr. § 31, foreskrevne frist for herredsstyrets beslutning regnes fra skjønnets eller i tilfælde overskjønnets avholdelse.

Skjønsmænd saavel til underskjøn som til overskjøn opnævnes av amtmanden utenfor det eller de i skjønnet interesserte herreder, men saavidt mulig fra de nærmest liggende.

II.

I samme lov indskytes efter § 35 følgende bestemmelser som §§ 35 a, 35 b og 35 c:

§ 35 a. Overenskomst, hvorved en kommune mot vederlag gir avkald paa sin forkjøpsret, er ugyldig, og vederlaget kan efter vedkommende departements bestemmelse inddrages i statskassen.

Grund, som en kommune har erhvervet ved forkjøpsret i henhold til denne lov, kan den ikke avhænde uten tilladelse av Kongen. Dette gjælder dog ikke avhændelse av grund til byggetomt med tun og have, til gaardsbruk eller til opdyrkning.

§ 35 b. Benytter herredskommunen ikke sin forkjøpsret efter § 29, har staten forkjøpsret, saafremt erhvervelsen gjælder skoggrund i herredet av større flateindhold end 1000 hektar. Med hensyn til denne forkjøpsret faar de regler, som ovenfor er git om herredskommunens forkjøpsret, tilsvarende anvendelse. Dog gjælder ikke den i § 30 fastsatte frist for herredsstyrets beslutning om at gjøre forkjøpsret gjældende og heller ikke den i § 34, første punktum, fastsatte frist for tilstevning av skjøn, men beslutning om at benytte statens forkjøpsret maa træffes saa snart som mulig. I alle tilfælde bortfalder forkjøpsretten ved koncessionsandragendets avgjørelse.

Er der allerede holdt skjøn i henhold til § 29, § 32 eller § 33, er dette bindende ogsaa i forhold til staten. Er bare underskjøn holdt, kan dog overskjøn tilstevnes. Stevning til overskjønnet maa i saa fald forkyndes inden en maaned, efterat saken er indkommet til vedkommende departement, og skjønnet fremmes inden en maaned efter utløpet av den lovbestemte varselsfrist.

§ 35 c. Kongen kan bestemme, at denne lov ogsaa skal komme til anvendelse i by, hvor der findes skog av nogen betydning.

III.

Denne lov træder i kraft straks.

Lov *)[1] om ulykkesforsikring for industriarbeidere m. v. 13 aug. Nr. 4.

§ 1. Alle arbeidere og betjenter, som er sysselsat ved efternævnte bedrifter, skal være forsikret efter denne lovs bestemmelser mot følgerne av ulykker, som maatte tilstøte dem i bedriften:

1. Fabrikdrift og de haandverks- og andre virksomheter, som drives fabrikmæssig, eller ved hvilke der anvendes mekanisk drivkraft eller benyttes kjeler med damptryk;[2])
2. bergverksdrift med derunder hørende virksomheter, drift av stenbrud, kalkbrud, stenhuggeri o. l.;
3. isbedrift;
4. virksomheter, hvor eksploderende eller let antændelige stoffe fremstilles eller fagmæssig anvendes;
5. bygning, utstyr og istandsættelse av hus, fartøier, jernbaner, taugbaner, veier, broer, havner, kaier, dokker, dæmninger, kanaler, sluser o. l., kloak-, gas- og vandledningsarbeider samt arbeide med opsætning, istandsættelse eller nedtagning av elektriske ledninger og lynavledere;
6. skogsarbeide, omfattende hugning og kjøring av tømmer, ved og andet trævirke med dertil hørende arbeide, samt velte- og lensearbeide, tømmerfløtning og derunder hørende virksomhet, betjening av dæmninger, kanaler og sluser, jernbane-, taugbane- og sporveisdrift;
7. indlastning og oplosning av varer, forsaavidt den ikke utføres ved skibsmandskap, og forsaavidt vedkommende fartøi har en saadan størrelse, som for norske fartøier begrunder registreringspligt efter lov nr. 2 av 4 mai 1901 § 1, arbeide paa tomter og hugstpladser samt ved pakhus, lagere og sjøboder, herunder indbefattet det i eller ved disse foregaaende arbeide med tilberedning, forædling, pakning m. v. av fisk o. l. Like med pakhus eller sjøbod stilles med hensyn til det sidstnævnte arbeide fartøi beliggende i havn, hvor bedriftens indehaver har pakhus eller sjøbod.

Saadant arbeide indgaar ogsaa iøvrig under forsikringen, naar det foregaar ombord i fartøi, som er registreringspligtig efter ovennævnte lov av 4 mai 1901, og utføres av personer, som ikke tilhører det egentlige skibsmandskap og ikke er antat av skibsfører eller rederiet til at medfølge fartøiet under fart til tjeneste ombord med avlønning av rederiet;

---

*) Bekjendtgj. 16 august i Lovtid. 1ste avd. nr. 35.

[1]) St.besl. 5 august. Se Ot.prp. nr. 20. Indst. O. XXIII. St.tid., forh. i Ot. s. 1820—1867; i Lt. s. 672—690.

[2]) Jfr. lov om arbeiderbeskyttelse i industrielle virksomheter av 18 september 1915 § 1 og nærværende lovs § 3.

13 aug. Nr. 4.

8. dykker- og dermed forbundne bjergningsarbeider;
9. skorstensfeining, redning og slukning i ildebrandstilfælde og renovation av bygninger;
10. transport av varer og gods, som enten drives som selvstændig næring av saadant omfang, at der anvendes mindst 2 hester eller drives i forbindelse med nogen av de foran i punkt 1—9 opregnede virksomheter, dog kun forsaavidt transporten foregaar med egne eller leiede transportmidler;
11. sjøtransport med lægtere (fartøier uten egne fremdriftsmidler) paa 50 brutto registertons eller derover.[1])

Forsikringen, som gjælder, uanset om sysselsættelsen varer kort eller længe, er betinget av, at arbeidet enten

a. utføres for en næringsdrivende, hvis bedrift omfatter saadan syssel, eller for en forening, hvis formaal, uten at foreningen er næringsdrivende i faget, omfatter utøvelse av nogen av de ovenfor opregnede virksomheter, dog kun forsaavidt den arbeidsløn, som utbetales av den næringsdrivende eller foreningen for ovennævnte arbeider, skjønnes at ville utgjøre mindst kr. 50,00 pr. aar, eller
b. foregaar for statens eller en kommunes regning, eller
c. skjønnes at ville medføre en samlet arbeidsløn av mindst kr. 500,00 eller, hvis der til arbeidet anvendes mekanisk drivkraft eller kjeler med damptryk, en arbeidsløn av mindst kr. 100,00 pr. aar.

Bortsættes et arbeide av nogen art som foran i punkt 1—11 omhandlet som entreprise eller paa akkord, paahviler forsikringspligten den, som har overtat arbeidet, saafremt han kan ansees for arbeidsgiver for de arbeidere, han benytter til arbeidets utførelse. Dette avgjøres efter hans risiko med hensyn til entreprisens eller akkordens økonomiske utbytte, hans personlige forhold og forholdet til nævnte arbeidere. Kan han ikke efter disse hensyn ansees som arbeidsgiver, paahviler forsikringspligten den, for hvem arbeidet utføres. Denne er solidarisk ansvarlig med entreprenøren eller akkordtageren for præmiens indbetaling saavelsom for opfyldelse av de forpligtelser, som paahviler arbeidsgiveren efter nærværende lovs § 9.

Utføres et arbeide underett for flere forsikringspligtige arbeidsgivere, uten at utførelsen paa samtliges vegne besørges av nogen person, firma, forening eller lignende, saaledes at forsikringspligten er gaat over paa denne, har arbeidsgiverne at vælge en repræsentant, hvem forsikringspligten paahviler.

---

[1]) Jfr. lov om ulykkesforsikring for sjømænd av 30 juli 1915, nr. 3 § 1 og lov om ulykkesforsikring for fiskere av 6 august 1915 (nr. 4) § 1.

Undlater arbeidsgiverne at vælge, eller opfylder den valgte repræsentant ikke sine heromhandlede forpligtelser, blir arbeidsgiverne solidarisk ansvarlige for disse. 13 aug. Nr. 4.

Ved fartøiers lastning og losning paahviler forsikringspligten rederierne for det arbeide, som efter lov om sjøfarten av 20 juli 1893 § 116 og § 136 skal utføres av skibet. Som redere ansees ogsaa eiere av lægtere (fartøier uten egne fremdriftsmidler) paa 50 brutto registertons eller derover. Ved fartøier i fast rute paahviler forsikringspligten skibets ekspeditør for alt arbeide med varernes transport mellem skibssiden og ekspeditionens pakhus eller lager samt ved stuvning eller flytning paa kai. Ved andre fartøier paahviler forsikringspligten for transport fra og til skibssiden eller ved stuvning og flytning paa kai varemottageren eller vareavsenderen. Forpligtelsen paahviler ovennævnte, uanset om arbeidet er bortsat til andre som entreprise eller akkord.

Tvist om, hvorvidt et anlæg eller en virksomhet gaar ind under loven, samt om, hvem der er at anse som forsikringspligtig arbeidsgiver, og om, hvem der som forsikret omfattes av forsikringen, forelægges for den i § 19 omhandlede kommission til prøvelse.

Forsaavidt nogen under loven indgaaende virksomhet paa grund av særlige forhold ikke antages at medføre fare for ulykker for de ved samme beskjæftigede, kan den av Kongen fritages for forsikringspligten. Saadan fritagelse kan efter indhentet uttalelse av fabrikinspektøren meddeles av Riksforsikringsanstalten for virksomheter, hvor der som drivkraft bare anvendes motorer paa høist 1 hestekraft eller kjeler med høist $^1/_2$ atmosfæres damptryk, naar virksomheten ikke av anden grund er forsikringspligtig.

Forsikring efter denne lov bortfalder for arbeidere i statens eller i Norsk Hovedjernbanes eller en kommunes tjeneste, naar der uten utgift for dem er tilsikret dem og deres familie saadan erstatning i ulykkestilfælde, som av Kongen findes at svare til den ved nærværende lov foreskrevne.

§ 2. Til overtagelse av den i § 1 paabudte forsikring oprettes en av staten garantert offentlig forsikringsindretning for det hele land (Riksforsikringsanstalten).

Riksforsikringsanstaltens bestyrelse anordnes av Kongen. De med bestyrelsen forbundne omkostninger utredes av statskassen.

§ 3. Forsikringens gjenstand er skadesløsholdelse efter nedenstaaende regler i anledning av bedriftsulykke, som medfører forsikret persons legemsbeskadigelse eller død.

Ved gaardsbruk omfatter forsikring efter § 1, 1 bare det arbeide, som staar i forbindelse med anvendelsen av mekanisk drivkraft.

13 aug. Nr. 4.

§ 4. I tilfælde av legemsbeskadigelse har Riksforsikringsanstalten at yde:

a. Under den ved skaden voldte sygdom efter forløpet av 10 dage efter ulykken:[1]) fri sykebehandling, saalænge denne er fornøden, samt en pengehjælp (sykepenger) beregnet efter 60 pct. av den skadedes arbeidsfortjeneste[2]) (fuld skadebot) eller, forsaavidt arbeidsevnen kun delvis er tapt, en tiltilsvarende brøkdel av fuld skadebot.

b. Efter sykebehandlingens avslutning, forsaavidt skaden har medført mén, som medfører en forringelse av erhvervsevnen: en invaliderente av 60 pct. av arbeidsfortjenesten (fuldrente) ved fuldstændig tap av erhvervsevnen (hel invaliditet), men en forholdsvis brøkdel av fuldrenten, hvis tapet i erhvervsevne er ringere (delvis invaliditet).

Delvis erhvervsudygtighet medfører dog ingen ret til erstatning, forsaavidt denne ikke vilde naa op til mindst 5 pct. av den skadedes arbeidsfortjeneste.

Utgjør den beregnede erstatning, naar den endelige invaliderente er fastsat (jfr. § 18), 10 pct. eller derunder av arbeidsfortjenesten, kan Riksforsikringsanstalten paa skadedes begjæring yde ham erstatning en gang for alle med rentens kapitalværdi, beregnet efter de paa utløsningstiden for anstalten gjældende kapitaliseringsfaktorer med fradrag av 20 pct.[3]) Paa samme maate kan utløsning finde sted av endelige invaliderenter paa 10 pct. og derunder, tilkjendt før nærværende lovs ikrafttræden, naar vedkommende rentenyder indsender andragende derom. Beløpet kan efter Riksforsikringsanstaltens bestemmelse utbetales i samlet sum eller portionsvis. I sidste fald stanser videre utbetaling, saafremt den skadede dør, før han har oppebaaret hele beløpet.

Fuld skadebot og fuldrente utredes med mindst 50 øre for hver virkedag eller kr. 150,00 for et aar.

§ 5. Har ulykken medført døden, skal Riksforsikringsanstalten foruten den skadeserstatning, som maatte være ydet efter § 4, endvidere utrede:

1. Godtgjørelse for begravelsesomkostninger med kr. 50,00.
2. En livrente fra dødsdagen av til den forulykkedes efterlatte, utgjørende:
   a. For gjenlevende enke, indtil hendes død eller indtil nyt egteskap, og for gjenlevende erhvervsudygtig enkemand, saalænge erhvervsudygtigheten varer, 20 pct., samt for hvert efterlatte egtebarn indtil dets fyldte

[1]) Jfr. lov om sykeforsikring av 6 august 1915, nr. 5 § 20 og nærværende lovs §§ 9 og 23.
[2]) Jfr. § 6.
[3]) Jfr. § 26.

15de aar 15 pct., eller, dersom det har mistet eller senere mister ogsaa den anden av forældrene, 20 pct. av den forulykkedes arbeidsfortjeneste. [1]) Er begge forældrene omkommet og har været forsikret, erholder efterlatt egtebarn 15 pct. efter hver av dem. 13 aug. Nr. 4.

Er egteskapet indgaat efter ulykken, har hverken egtefælle eller barn, avlet senere end denne, krav paa nogen rente. Det samme gjælder egtefælle, som, da ulykken fandt sted, levet skilt fra den forulykkede uten underhold av denne eller retskrav paa saadant.

Barn av forældre, som ikke har indgaat egteskap med hinanden, har, naar det er avlet før ulykken, samme ret som egtebarn.

Egtefælles og barns livrente maa ikke tilsammen overstige 50 pct. av arbeidsfortjenesten; fremkommer der efter ovenstaaende beregning et høiere beløp, blir de forskjellige erstatningsberettigedes tilkommende forholdsvis at avkorte, dog saaledes, at egtefællen altid tilkommer 20 pct. av arbeidsfortjenesten.

b. For den forulykkedes slegtning eller slegtninger i ret opstigende linje, hvis væsentligste forsørger han var, for tiden indtil deres død, eller indtil deres trang ophører, 20 pct. av den forulykkedes arbeidsfortjeneste. [1]) Dette beløp fordeles likelig mellem de berettigede, dog saaledes, at forældre altid utelukker bedsteforældre.

Hvis den forulykkede efterlater egtefælle eller barn eller begge dele, har dog slegtninger i ret opstigende linje bare krav paa erstatning, svarende til forskjellen mellem 50 pct. av den forulykkedes arbeidsfortjeneste og det beløp, som tilkommer egtefælle og barn.

Bortfalder nogen av de berettigede, indtræder de gjenværende i deres sted efter de ovenfor angivne regler.

I tilfælde av nyt egteskap utbetales enken det tredobbelte av livrentens beløp for et aar som restgodtgjørelse.

En utlændings efterlatte, som, da ulykken skedde, ikke bodde i landet, har intet erstatningskrav. [2])

For de efter denne lov erstatningsberettigede barn beskikkes en verge, hvis det ansees fornødent.

§ 6. Den i §§ 4 og 5 omhandlede arbeidsfortjeneste beregnes efter den avlønning, som den skadede i løpet av det sidste aar har oppebaaret i den bedrift, hvori ulykken indtraf. Har den skadede ikke indehat sin stilling i bedriften et fuldt aar tilbake fra ulykkesdagen, lægges den avlønning til grund,

[1]) Jfr. § 6.
[2]) Jfr. § 25.

13 aug. Nr. 4.

som i dette tidsrum arbeidere av samme slags i den samme eller den nærmestliggende lignende bedrift gjennemsnitlig har oppebaaret.

Er bedriften efter sin natur i det hele eller for en del bare igang en kortere tid av aaret, blir den samlede aarsfortjeneste for de arbeideres vedkommende, som ikke beskjæftiges aaret rundt, at ansætte efter skjøn, som avgives av Riksforsikringsanstalten. Dette skjøn kan indankes for den i § 19 omhandlede kommission. Fortjenesten maa dog fastsættes saaledes, at den mindst beregnes efter den almindelige dagløn paa stedet for dagarbeidere av samme kjøn og alder.

Tilfældige avbrytelser i bedriften kommer ikke i betragtning.

For lærlinger og andre, som paa grund av ufuldendt utdannelse liten eller ingen løn oppebærer, samt for andre arbeidere, som midlertidig gaar for uforholdsmæssig liten godtgjørelse, beregnes arbeidsfortjenesten efter en dagløn av kr. 1,50 for mandlige og kr. 1,00 for kvindelige arbeidere. Dersom erstatningen efter denne beregning vilde utgjøre mer end den skadedes virkelige løn, nedsættes den hertil, forsaavidt og saalænge den skadede er under 20 aar, dog med iagttagelse av det lavmaal, som er bestemt i § 4, litra b, sidste led.

Som aarlig indtægt gjælder, hvis den ikke bestaar av mindst for en maaned fastsatte beløp, det 300-dobbelte av den gjennemsnitlige dagsfortjeneste.

Hvad den samlede aarsindtægt overstiger kr. 1200,00, kommer ikke i betragtning ved erstatningens beregning.

§ 7. Som indtægt eller løn ansees efter nærværende lov ogsaa gevinstandel, bruk av hus eller jord, husleiegodtgjørelse, løn i naturprodukter eller deslike. Værdien herav opføres efter gjennemsnitsprisen paa stedet.

§ 8. Istedenfor de i § 4 foreskrevne ydelser er Riksforsikringsanstalten berettiget til at skaffe den skadede fri kur og pleie paa sykehus — herunder indbefattet sindssykeasyl.

Bor den skadede sammen med egtefælle, barn eller andre slegtninger, kan indlæggelse paa sykehus ikke ske uten den skadedes samtykke, medmindre skadens art stiller fordringer til behandling eller pleie, som efter den behandlende læges skjøn ikke kan fyldestgjøres i hjemmet. Negter en skadet at efterkomme en lovlig beslutning om indlæggelse paa sykehus, bortfalder enhver understøttelse for ham personlig, men sykepenger kan i tilfælde som nedenfor under 3dje led bestemt ydes hans familie.

Under en skadet persons ophold paa sykehus skal Riksforsikringsanstalten til saadanne personer, som efter § 5 vilde være erstatningsberettiget i tilfælde av skadedes død, yde syke-

penger beregnet av arbeidsfortjenesten med 20 pct., hvis der er én, 35 pct., hvis der er to, og 50 pct., hvis der er tre eller flere saadanne forsørgede. 13 aug. Nr. 4.

Oppebærer den skadede rente efter denne lov eller i henhold til lov om ulykkesforsikring for sjømænd,[1]) kan renten for den tid, han henligger paa sykehus, inddrages.

§ 9. Er den skadede ikke for de første 10 dage som medlem av en sykekasse sikret fri lægehjælp og medicin og saadanne sykepenger, som i loven om sykeforsikring foreskrevet,[2]) har Riksforsikringsanstalten for det nævnte tidsrum at utrede disse ydelser av egne midler.

Har skaden nødvendiggjort ekstraordinære utgifter, som ikke er den skadede tilsikret ifølge loven om sykeforsikring eller paa anden maate, bæres disse av Riksforsikringsanstalten. Nærmere regler om, hvad der i saadanne tilfælde skal ansees som ekstraordinære utgifter, som ikke vedkommer kredssykekassen, blir at fastsætte i statutterne for de offentlige kredssykekasser.

§ 10. Med hensyn til sykebehandlingen og ydelser under denne efter nærværende lov (§§ 4 a og 9) kommer lov om sykeforsikring av 18 september 1909 § 26, 2det og 4de led, eller de bestemmelser, som maatte træde i disses sted,[3]) til tilsvarende anvendelse.

Har den skadede selv med forsæt fremkaldt ulykken, tilkommer der ham ingen invaliderente.

§ 11. De til erstatningens dækkelse fornødne midler tilveiebringes ved en forsikringspræmie, som utredes av vedkommende arbeidsgivere efter den av de forsikrede oppebaarne arbeidsfortjeneste, herunder indbefattet de i § 7 nævnte indtægter.

Det beløp, hvorav præmie for den enkelte forsikrede blir at beregne, skal i det høieste utgjøre kr. 0,40 ganger antallet av timeverk, som vedkommende har utført i bedriften i det tidsrum av kalenderaaret, hvori han har været ansat ved bedriften.

For de i § 6, 4de passus, nævnte personer beregnes præmien efter en arbeidsfortjeneste av kr. 0,15 pr. timeverk for mandlige og kr. 0,10 for kvindelige arbeidere.

Præmien maa ikke av arbeidsgiveren føres de forsikrede til utgift.

§ 12. Foruten til arbeidsfortjenesten tages ved præmiens beregning tillike hensyn til ulykkesrisikoen ved den bedrift,

[1]) Jfr. lov nr. 3 av 30 juli 1915.
[2]) Jfr. lov om sykeforsikring av 6 august 1915, nr. 5, §§ 16—20 og nærværende lovs § 4.
[3]) Jfr. nu lov om sykeforsikring av 6 august 1915, nr. 5, § 26, 2det og 4de led.

13 aug. Nr. 4.

hvori vedkommende er beskjæftiget. De efter loven forsikringspligtige bedrifter blir i denne anledning at inddele i fareklasser, og for hver av disse opstilles en særegen præmiesats, som angir præmien for vedkommende fareklasse i procenter av de forsikredes arbeidsfortjeneste, og som utmaales saaledes, at summen av de præmier, som tilflyter Riksforsikringsanstalten, fuldstændig dækker samtlige dens forutseelige erstatningsutgifter.

§ 13. Inddeling i fareklasser samt præmiesatsene fastsættes av Kongen og revideres av Stortinget [1]) hvert femte aar, første gang i aaret 1919. Forandringer i fareklasse-inddelingen og præmiesatsene kan av Kongen til enhver tid foretages, dog saaledes, at saadanne forandringer først kan gjøres gjældende fra begyndelsen av det kalenderaar, som følger efter det, i hvilket forandringen er foretat. Beslutning om forandring maa, hvor ikke Stortinget anderledes bestemmer, være behørig bekjendtgjort mindst 2 maaneder, før den skal træde i kraft.

Omfatter en bedrift flere under forskjellige fareklasser opførte virksomheter, kan Riksforsikringsanstalten beregne præmien særskilt for hver enkelt av disse, som den efter forholdene finder at kunne holde tydelig ut fra de øvrige med hensyn til arbeidsstok og regnskapsvæsen m. v., eller den kan for den hele bedrift fastsætte en efter omstændighetene avpasset gjennemsnitspræmie. Riksforsikringsanstaltens avgjørelse kan indankes for den i § 19 omhandlede kommission.

§ 14. Enhver indehaver av en bedrift eller virksomhet av nogen av de arter, som omhandles i nærværende lovs § 1, har — for ældre bedrifters vedkommende, hvis det ikke tidligere er skedd, ved nærværende lovs ikrafttræden og for nye bedrifter straks ved bedriftens paabegyndelse — at indgi en skriftlig anmeldelse i to eksemplarer efter en av Riksforsikringsanstalten avfattet formular med alle de oplysninger, som er nødvendige til avgjørelse av, hvorvidt bedriften er forsikringspligtig, samt til bestemmelse av dens fareklasse og præmie. [2]). Er et arbeide som i § 1, punkt 1—11 nævnt bortsat som entreprise eller paa akkord, paahviler anmeldelsespligten saavel den, som har overtat arbeidet, som den, for hvem dette utføres. Anmeldelserne tilstilles vedkommende tilsynsmand (§ 28), som snarest mulig har at indsende dem til Riksforsikringsanstalten.

Forsaavidt indkrævning av præmien utføres av toldvæsenet (jfr. § 16), forholdes med hensyn til anmeldelser og lønningsopgaver, toldopsynets kontrol og regnskapsavlæggelsen overensstemmende med regler, som gives av vedkommende regjeringsdepartement.

[1]) Jfr. stortingsbeslutning av 2 juli 1914.
[2]) Jfr. § 38.

Vedkommende arbeidsgivere skal snarest mulig meddeles underretning om, til hvilken fareklasse deres bedrifter av Riksforsikringsanstalten er henført, og med hvilken tarifsats forsikringspræmien blir at beregne. Denne avgjørelse kan indankes for den i § 19 omhandlede kommission. 13 aug. Nr. 4.

Ved enhver forsikringspligtig virksomhet skal det ved en plakat med tilstrækkelig store og tydelige bokstaver være angit, at arbeiderne er ulykkesforsikret. Plakaten blir ved tilsynsmandens foranstaltning at opslaa paa et hensigtsmæssig og iøinefaldende sted.

Arbeiderne ansees forsikret fra det øieblik, loven er traadt i kraft, eller bedriften er begyndt, hvad enten anmeldelse har fundet sted og plakat er opslaat eller ikke. Riksforsikringsanstalten kan, om den finder det fornødent, la anstille retslig avhørelse til indhentelse av oplysninger, som ansees nødvendige til avgjørelse av en bedrifts forsikringspligt eller dens plads i faretariffen, og om hvem der skal betragtes som arbeidsgiver. Tilsynsmanden varsles til forhørsforretningen. Samtlige med forretningen forbundne omkostninger utredes av Riksforsikringsanstalten som en med dennes bestyrelse forbunden utgift.

§ 15. Undergaar en bedrift saadanne forandringer i henseende til gjenstand og art, som kan være bestemmende enten for dens forsikringspligt overhodet eller for dens plads i faretariffen, har bedriftens indehaver derom inden 8 dage at indgi anmeldelse gjennem tilsynsmanden. [1])

Riksforsikringsanstalten avgjør derpaa, om virksomheten paa grund av den indtraadte forandring har ophørt at være forsikringspligtig, eller om den skal henføres til en anden fareklasse. Om avgjørelsen meddeles bedriftens indehaver underretning overensstemmende med § 14, tredje passus. Denne avgjørelse kan indankes for den i § 19 omhandlede kommission.

§ 16. Forsikringspræmien erlægges halvaarlig pr. 1 april og 1 oktober med saadanne forskud, som av Riksforsikringsanstalten bestemmes.

Præmier paa mindre beløp end 8 kroner pr. aar blir dog at indbetale forskudsvis i én termin efter Riksforsikringsanstaltens nærmere bestemmelse.

For kortvarige bedrifter og for virksomheter, som kun foregaar til enkelte tider av aaret eller i enkelte aar, kan Riksforsikringsanstalten fordre forskudspræmien indbetalt i én termin og til den tid, som av Riksforsikringsanstalten for hvert enkelt tilfælde maatte bestemmes.

Saafremt særegne omstændigheter gjør det ønskelig, kan Riksforsikringsanstalten undlate at indkræve forskudspræmie.

[1]) Jfr. § 38.

13 aug. Nr. 4.

Riksforsikringsanstalten kan bestemme, at der skal svares rente med 5 pct. av præmiebeløp, som ikke svares til forfaldstid.

Arbeidsgiveren skal være pligtig til at føre lønningslister efter en av Riksforsikringsanstalten godkjendt formular.

Endelig opgjør, ledsaget av de opgaver, som Riksforsikringsanstalten finder fornødne, skal være indsendt fra arbeidsgiveren inden 2 maaneder efter kalenderaarets utløp eller, forsaavidt bedriften tidligere er ophørt, inden en maaned, efterat dette er skedd. Samtidig indsendes mulig resterende præmie. Riksforsikringsanstalten kan — om saa maatte findes hensigtsmæssig — paa egen haand istandbringe det fornødne opgjør.

I dette øiemed, saavelsom ogsaa naar Riksforsikringsanstalten ellers finder grund til at forvisse sig om de avgivne opgavers og beregningers rigtighet, kan den la gjennemgaa de bedriften vedkommende regnskapsbøker og lister, hvorav de forsikredes antal og lønninger kan erfares.

Saafremt indehaver av en forsikringspligtig bedrift av vedvarende art i noget aar ikke har utøvet forsikringspligtig virksomhet, skal han dog være pligtig til hvert aar at avgi meddelelse herom inden den av Riksforsikringsanstalten fastsatte frist.

Indkrævning av præmie for lastning og losning i den utenrikske trafik kan ved bestemmelse av vedkommende regjeringsdepartement henlægges til toldvæsenet for fartøier, som ikke gaar i fast rute.

Som indfordringsgodtgjørelse tilkommer der vedkommende oppebørselbetjent 5 pct. av de indkasserte præmiebeløp, hvilken godtgjørelse utredes av Riksforsikringsanstalten som en med dennes bestyrelse forbundet utgift.

Resterende forsikringspræmie kan inddrives ved utpantning av tilsynsmanden eller av de tjenestemænd, til hvilke avholdelse av utpantninger i almindelighet er henlagt.

§ 17. Indtræffer i en forsikringspligtig bedrift en ulykke, som vil kunne medføre erstatning efter nærværende lov, og som kan antages at ha en arbeidsudygtighet av mer end 3 dages varighet eller har døden tilfølge, har bedriftens indehaver eller den, som paa hans vegne paa ulykkestiden forestaar bedriften, snarest mulig og senest inden 3 dage derom at indgi skriftlig anmeldelse til vedkommende tilsynsmand paa et av Riksforsikringsanstalten utfærdiget skema. Tilsynsmanden indberetter uopholdelig ulykkestilfældet til formanden for vedkommende stedlige fabriktilsyn. [1])

Saafremt ulykken antages at medføre utgifter for Riksfor-

[1]) Jfr. lov om arbeiderbeskyttelse i industrielle virksomheter av 18 september 1915 § 48.

sikringsanstalten, indsender tilsynsmanden derefter anmeldelsen, ledsaget av sin indberetning, uopholdelig til Riksforsikringsanstalten. Tiltrænges der til avgivelse av indberetningen andre oplysninger end dem, som indeholdes i bedriftens anmeldelse av ulykken, anstiller han dog forinden de fornødne undersøkelser. 13 aug. Nr. 4.

Arbeidsgiveren er pligtig til at bistaa tilsynsmanden med at utfylde de skemaer for tilsynsmændenes indberetninger, som utfærdiges av Riksforsikringsanstalten.

Anstalten kan, om den finder det fornødent, la anstille retslig avhørelse angaaende saken.

Til forhørsforretningen varsles — foruten tilsynsmanden — arbeidsgiveren, forretningsføreren i den sykekasse, hvori den skadede maatte være forsikret, samt den eller de erstatningsberettigede eller, i tilfælde, deres verge eller fuldmægtig.

Sakkyndige kan i fornødent fald tilkaldes. Samtlige med forretningen forbundne omkostninger utredes av Riksforsikringsanstalten som en med dennes bestyrelse forbundet utgift.

De til tilsynsmanden indkomne anmeldelser av skadetilfælde, som ikke medfører utgift for Riksforsikringsanstalten, opbevares hos tilsynsmanden.

§ 18. Saasnart de fornødne oplysninger er indkommet til Riksforsikringsanstalten, træffer denne uten ophold forføining til utredelse av saadan erstatning, som ulykken efter denne lovs forskrifter findes at medføre. Kan Riksforsikringsanstaltens avgjørelse paa grund av omstændighetene ikke oppebies, har tilsynsmanden foreløbig at skaffe den fornødne bistand, saafremt vedkommende ikke er sykeforsikret.

Indtil lægebehandlingens avslutning fastsættes erstatningen (sykepenger) foreløbig. Naar lægebehandlingen er avsluttet, finder ansættelse av invaliderente sted; dog kan ogsaa denne, forsaavidt den paa grund av tilfældets beskaffenhet fremdeles ikke lar sig endelig bestemme, fastsættes for bestemte tidsrum, efter hvis utløp den endelige ansættelse finder sted.

Den erstatningsberettigede gives ufortøvet skriftlig underretning om Riksforsikringsanstaltens avgjørelse og om de hensyn, som ved denne er kommet i betragtning, og skal kunne forlange sig tilstillet avskrift av de av tilsynsmanden indsendte oplysninger.

§ 19. Den av Riksforsikringsanstalten trufne avgjørelse indankes til prøvelse av en kommission [1]) med sæte i Kristiania, bestaaende av 7 medlemmer, av hvilke de 3, nemlig en retskyndig formand, en læge og en tekniker, tillikemed de fornødne varamænd beskikkes av Kongen, formanden med 6 maa-

[1]) Jfr. § 40.

13 aug. Nr. 4.

neders opsigelse og de andre for et tidsrum av 5 aar. De 4 øvrige, nemlig 2 arbeidsgivere og 2 arbeidere, med 4 varamænd, hvorav likeledes 2 arbeidsgivere og to arbeidere, opnævnes for 3 aar ad gangen av Stortinget. Kommissionen er berettiget til i særlige tilfælde at tilkalde sakkyndig bistand.

Begjæring om indbringelse for kommissionen av Riksforsikringsanstaltens avgjørelse maa være fremsat inden 6 uker, efterat denne er vedkommende meddelt.

Kommissionen prøver saavel spørsmaalet om erstatningens størrelse som om, hvorvidt der paahviler Riksforsikringsanstalten erstatningspligt like overfor en tilskadekommen arbeider eller en forulykket arbeiders efterlatte.

Avgjørelsen kan i alle tilfælde forandres saavel imot som til fordel for dem, som har paaanket den.

Kommissionens skjønsmæssige avgjørelser er endelige. Derimot kan tvistigheter i spørsmaal, som ikke er av ublandet skjønsmæssig natur, og som i henhold til nærværende lovs bestemmelser har været undergit kommissionens prøvelse, indbringes til avgjørelse av domstolene.

§ 20. Erstatningskrav, som ikke tidligere er kommet under prøvelse, maa inden to aar efter ulykken fremsættes for Riksforsikringsanstalten, som derefter foranstalter dem tat under behandling overensstemmende med denne lovs forskrifter.

§ 21. Indtræder der en væsentlig forandring i de forhold, som har været bestemmende ved fastsættelsen av den endelige invaliderente, kan denne undergives ny prøvelse og efter omstændighetene forhøies, nedsættes eller ganske ophæves.

Er den skadede, for hvem en erstatning var fastsat i henhold til § 4, senere som følge av beskadigelsen avgaat ved døden, maa andragende om erstatning til de efterlatte indgives til Riksforsikringsanstalten inden to aar efter den skadedes død.

Med hensyn til fremgangsmaaten i de foranstaaende tilfælde kommer bestemmelserne i §§ 18 og 19 til anvendelse.

Forhøielse av erstatningen kan alene kræves for tiden, efterat forlangende derom er fremsat. Nedsættelse eller ophævelse av erstatningen træder i kraft fra den dag, da den erstatningsberettigede har faat meddelelse om beslutningen.

§ 22. Dagpenger under sygdom betales ukentlig efterskudsvis, begravelsesomkostninger snarest mulig efter dødsfaldet.

De regelmæssige penge-erstatninger til de skadede eller livrente til deres efterlatte utbetales forskudsvis hver maaned eller kvartalsvis, naar Riksforsikringsanstalten finder dette hensigtsmæssig. Hvis vedkommende i løpet av maaneden eller kvartalet avgaar ved døden, eller erstatningen av anden grund i denne tid ophører, pligter vedkommende ikke at tilbakebetale det formeget mottagne.

§ 23. Dersom den skadede tilhører en sykekasse, som i de første 10 dage efter ulykken helt eller delvis har bestridt de i § 4 omhandlede utgifter, kan Riksforsikringsanstalten forlange, at sykekassen vedblir med de samme ydelser ogsaa efter utløpet av det nævnte tidsrum og indtil sykebehandlingens avslutning mot, at den erstatter kassen de derved forvoldte utgifter. 13 aug. Nr. 4.

§ 24. Ind- og utbetalinger vedkommende ulykkesforsikringen skal finde sted enten gjennem postanstaltene eller vedkommende tilsynsmand. Forinden bestemmelse herom fattes, skal vedkommende kommunestyres erklæring indhentes.

§ 25. Naar erstatningsberettiget person tar bopæl utenfor riket, bortfalder enhver ret til erstatning. Er den erstatningsberettigede norsk borger[1]), skal han dog, naar han inden 20 aar tar bopæl i riket og derom fremsætter krav, være berettiget til at nyde aarlig erstatning. Denne løper i saa fald fra det tidspunkt, da krav herom fra den hjemvendte fremsættes for Riksforsikringsanstalten.

Fra ovennævnte bestemmelse saavelsom fra bestemmelsen i denne lovs § 5 om, at en utlændings efterlatte, som, da ulykken skedde, ikke bodde i landet, intet erstatningskrav har, kan gjøres undtagelse for borgere i de land, med hvilke der av Kongen maatte træffes overenskomst om gjensidighet.

Utbetaling til renteberettiget person ophører, naar og saalænge han avsoner frihetsstraf av længere varighet end en maaned eller i længere tid end en maaned hensitter i nogen tvangsarbeids- eller forbedringsanstalt.

Har han hustru eller barn under 15 aar at forsørge, tilkommer der hende og vedkommende barn de saaledes bortfaldende rentebeløp.

§ 26. Medfører et ulykkestilfælde i større eller mindre grad erhvervsudygtighet, som skjønnes at ville vedvare i længere tid eller for bestandig, og § 4, 3dje led, ikke kommer til anvendelse, kan Riksforsikringsanstalten paa skadedes begjæring for at hjælpe ham til en levevei utbetale ham indtil $^1/_4$ av kapitalværdien av den aarlige erstatning, som tilkommer ham, beregnet efter de regler, som til enhver tid gjælder for anstalten. Utbetalingen er betinget av, at ansøkeren paa tilfredsstillende maate godtgjør, at der er utsigt til, at den nævnte hensigt derved vil opnaaes. Efter utbetalingen nedsættes den aarlige erstatning med en til den utbetalte kapitalværdi svarende brøkdel av dens oprindelige værdi.

§ 27. Findes en forsikringspligtig bedrift at fremby særlig fare for de der beskjæftigede arbeidere, kan Riksforsikringsanstalten foranledige undersøkt paa stedet enten ved de i

[1]) Jfr. lov av 21 april 1888.

13 aug. Nr. 4.

fabriktilsynsloven anordnede tilsynsmyndigheter[1]) eller ved særlig dertil befuldmægtigede, hvorvidt og i tilfælde hvorledes faren lar sig forebygge. Kan faren ikke forebygges, eller efterkommes ikke de av Riksforsikringsanstalten i saa henseende stillede fordringer, er denne berettiget til at henføre bedriften under en høiere fareklasse, eller, hvis den allerede staar i eller er opflyttet til høieste fareklasse, at forhøie dens præmiesats yderligere indtil det 3-dobbelte. Denne avgjørelse kan indankes for den i § 19 omhandlede kommission.

Forsikringspligtige bedrifter, som træffer særlige foranstaltninger til forebyggelse av ulykker, kan, naar fabriktilsynets anordninger iøvrig er befulgt, av Kongen bevilges nedsættelse av den tarifmæssige præmie med indtil 5 pro mille av arbeidsfortjenesten.

§ 28. I hver kommune skal der av kommunestyret beskikkes en eller, dersom Riksforsikringsanstalten finder det nødvendig, flere tilsynsmænd for Riksforsikringsanstalten.

De ansættes paa 3 maaneders gjensidig opsigelse. De beskikkede tilsynsmænds navn og bopæl blir behørig at bekjendtgjøre. Kommunernes ordfører og viceordfører kan ikke være tilsynsmænd.

Tilsynsmændene har, hver inden sit distrikt, at vareta Riksforsikringsanstaltens tarv og forøvrig gaa denne tilhaande overensstemmende med, hvad der ved nærværende lov eller ved særlig instruks blir anordnet.

I saadan utstrækning, som det findes hensigtsmæssig, kan Riksforsikringsanstalten bestemme, at tilsynsmændenes virksomhet ogsaa skal omfatte arbeider, som drives utenfor deres bostedskommune, men som ledes fra et inden denne beliggende forretningskontor.

Tilsynsmændene oppebærer løn for sit arbeide og i den utstrækning, hvori det er paakrævet godtgjørelse for kontorhold. Begge dele fastsættes av kommunestyret, efterat Riksforsikringsanstalten har været git anledning til at uttale sig. Der kan endvidere tilstaaes tilsynsmændene skyss- og kostgodtgjørelse for reiser i forsikringens anliggender efter instruks og regulativ utfærdiget av Riksforsikringsanstalten. Alle disse utgifter utredes med en halvpart av kommunekassen og en halvpart av Riksforsikringsanstalten som en del av utgiftene ved dennes bestyrelse.[2]) Kommunen er ansvarlig for de tilsynsmændene betrodde oppebørsler, men kan for disse kræve behørig sikkerhet stillet.

Lønnede funktionærer hos tilsynsmændene ansættes av kom-

[1]) Jfr. lov om arbeiderbeskyttelse i industrielle virksomheter av 18 september 1915, kap. V.

[2]) Jfr. § 2.

munens formandskap. Deres løn fastsættes av kommunestyret. Utgiftene fordeles som ovenfor nævnt. 13 aug. Nr. 4.

§ 29. Bestemmelserne i § 47 i lov om tilsyn med arbeide i fabrikker m. v. av 10 september 1909 skal ogsaa gjælde for retsmedlemmer og andre funktionærer, som i medfør av nærværende lov har anledning til at bli bekjendt med en virksomhets drifts- og forretningsforhold. [1])

§ 30. Arbeidsgivere kan ikke ved kontrakt eller reglement retsgyldig til skade for de forsikrede utelukke eller indskrænke anvendelsen av denne lovs bestemmelser.

§ 31. Erstatningsfordringer efter denne lov kan ikke med retsvirkning avhændes, pantsættes eller gjøres til gjenstand for arrest, eksekution eller utpantning undtagen for pligtig underholdningsbidrag til hustru eller barn eller for fattigvæsenets utlæg for den erstatningsberettigede i saadan anledning, samt for fattigvæsenets utlæg for den erstatningsberettigede selv og for formues- og indtægtsskat til stat og kommune.

§ 32. Ulykker, som gaar ind under loven, medfører ikke pligt for arbeidsgiveren, hans repræsentant, mester, fuldmægtig, arbeidsopsynsmand, formand eller deslike til personlig at utrede nogen erstatning, undtagen forsaavidt det ved straffedom er godtgjort, at vedkommende har forvoldt skaden forsætlig eller ved grov uagtsomhet.

Er dette tilfældet, pligter den straffældte erstatning efter lovgivningens almindelige bestemmelser, fastsat ved lovlig skjøn til en sum én gang for alle. Den skadede eller hans efterlatte erholder i ethvert tilfælde av Riksforsikringsanstalten den godtgjørelse, som er fastsat i §§ 4 og 5. I det omfang, hvori Riksforsikringsanstalten og vedkommende sykekasse er paaført utgifter og forpligtelser, gaar den skadedes erstatningskrav over paa dem. Er ikke det fulde tilkjendte erstatningsbeløp at erholde, utbetales dog den skadede eller dennes efterlatte, hvad der av erstatningsbeløpet tilkommer dem, før de nævnte indretningers krav dækkes.

§ 33. Arbeidsgiveren eller bedriftens indehaver hefter ikke for de erstatninger, som er paadrat av hans repræsentant, mester, fuldmægtig, arbeidsopsynsmand, formand eller deslike i førnævnte tilfælde.

§ 34. Eies bedriften av et navngit interessentskap eller firma, hefter firmaet eller interessentskapet for den erstatning, som i henhold til bestemmelserne i § 32 er paadrat av et av firmaets eller interessentskapets medlemmer. Paa like maate hefter aktieselskap eller navngit interessentskap for erstatning,

[1]) Se nu lov om arbeiderbeskyttelse i industrielle virksomheter av 18 september 1915 § 54.

13 aug. Nr. 4.

som er paadrat av dets bestyrelse eller enkelt medlem av denne.

§ 35. De i foranstaaende paragraffer omhandlede fordringer kan gjøres gjældende ogsaa uten sakens avgjørelse ved straffedom, naar aarsaken til, at straffeansvar ikke er blit gjort gjældende, er den skyldiges død, fravær eller en anden hos denne liggende grund.

§ 36. Tredjemands ansvar for ulykker omhandlet i denne lov forblir uberørt av sammes bestemmelser. Dog gaar de erstatningsberettigedes fordring paa tredjemand over paa Riksforsikringsanstalten og vedkommende sykekasse i det omfang, hvori ulykken for disse medfører utgifter, overensstemmende med reglerne i § 32, 2det passus. Denne erstatningsfordring avgjøres efter lovlig skjøn med en sum bestemt en gang for alle.

§ 37. Forsaavidt personer, som forsikres efter denne lov, paa den tid, loven træder i kraft, ved kontrakt med noget privat selskap maatte være forsikret mot følgerne av ulykker, som medfører erstatning efter denne lovs bestemmelser, er vedkommende forsikringstager berettiget til at overføre sine rettigheter og pligter efter nævnte kontrakt paa Riksforsikringsanstalten. Denne vil i saa fald ha at utrede den til den gjenstaaende forsikringstid svarende del av præmien samt i tilfælde at oppebære den ifølge kontrakten faldende erstatning.

§ 38. Arbeidsgivere og andre, som ikke til rette tid efterkommer de dem ifølge §§ 14, 15, 16 og 17 paahvilende forpligtelser til at avgi anmeldelser, føre lønningslister, levere opgjør og beregninger eller indsende regnskaper, eller som meddeler urigtige opgaver om tiden for en bedrifts paabegyndelse eller avslutning, om arbeiderantal eller lønninger, eller som foretar nogen nedsættelse eller noget fradrag i lønnen av hensyn til forsikringspræmien, eller som negter at yde tilsynsmanden den i § 17 omhandlede bistand, straffes med bøter, forsaavidt gjerningen ikke efter sin beskaffenhet indgaar under et strengere straffebud.

Undlater vedkommende efter ilagt bot trods opfordring fremdeles at efterkomme sine forpligtelser, kan han ilægges fornyet bot.

§ 39. Indehaver av forsikringspligtige bedrifter skal efter eget ønske kunne medtages i forsikringen sammen med sine arbeidere. Likeledes kan de forlange medtat de ved bedriften ansatte personer, som efter sin stilling ikke indgaar under tvangsforsikringen.

De nærmere regler for den frivillige forsikrings begyndelse og ophør fastsættes av Riksforsikringsanstaltens styre. Forøvrig gjælder de i nærværende lov fastsatte bestemmelser ogsaa for den frivillige forsikring.

§ 40. Den i § 19 omhandlede kommission har ved siden av sit der samt i §§ 1, 6, 13, 14, 15, 21, 26 og 27 nævnte hverv tillike paa forlangende av vedkommende myndighet at gi raad og betænkning med hensyn til anliggender, som vedkommer arbeiderforsikringen. 13 aug. Nr. 4.

Kommissionens medlemmer tilkommer betaling for sine møter samt i tilfælde av reiser skyss- og kostgodtgjørelse efter et av Kongen fastsat regulativ.

§ 41. Saker, som reiser sig av denne lov, er fritat for rets- og skrivergebyr samt for benyttelse av stemplet papir.

Stevnevidnernes gebyrer utredes av det offentlige.

Postforsendelser vedkommende forsikringen er portofrie overensstemmende med lovgivningens almindelige regler om portofrie forsendelser.

§ 42. Av denne lovs bestemmelser træder § 1, 1ste led. punkt 1, og 2det led, litra c, samt § 4 a, § 9 og § 23 i kraft 1 januar 1916 og de øvrige 4 uker efter lovens bekjendtgjørelse i Norsk Lovtidende. Fra de samme tider ophæves de tilsvarende bestemmelser i lov om ulykkesforsikring for arbeidere i fabrikker m. v. av 23 juli 1894 med tillægslove av 23 december 1899, 12 juni 1906, 30 juni 1908 og 9 juni 1911.

Lov*)[1]) om domstolene. 13 aug. Nr. 5.

1ste kapitel.

Domstolene.

§ 1. De almindelige domstoler er:

1. Høiesteret;
2. Høiesterets kjæremaalsutvalg;
3. lagmandsrettene;
4. herreds- og byrettene;
5. forliksraadene.

§ 2. Særdomstoler er:

1. vergemaalsrettene;
2. utskiftningsrettene;
3. de skjønskommissioner, som er nedsat efter lov om bygningsvæsenet i Kristiania av 26 mai 1899 § 12;
4. fiskeridomstolene;

*) Bekjendtgj. 25 august i Lovtid. 1ste avd. nr. 38.

[1]) St.besl. 5 august. Se Ot.prp. nr. 10 for 1913. Dok.nr. 15 for 1913 og nr. 1 for 1914. Jfr. Ot.prp. nr. 1 for 1910, nr. 16 og 38 for 1911. Ot.med. nr. 1 for 1911 og nr. 2 for 1912. Dok.nr. 37 med tillæg for 1912. Indst. O. XV for 1912. Indst. O. I for 1914. St.tid., forh. i Ot. s. 1414—1499 (alm. debat), 1499—1524, 1591—1593, 1978—1979; i Lt. s. 627—647 (alm. debat), 647—650, 655—656, 714.

13 aug. Nr. 5.

5. de overordentlige domstoler, som nedsættes efter § 29;
6. de militære straffedomstoler;
7. rikets konsulatdomstoler i utlandet;
8. Riksretten.

For de domstoler, som er nævnt under nr. 1—5, gjælder denne lov, hvis ikke andet er bestemt.

For de domstoler, som er nævnt under nr. 6 og 7, gjælder loven bare, hvis det særlig er bestemt.

For Riksretten gjælder den ikke.

§ 3. Høiesteret har sit sæte i rikets hovedstad, naar ikke særlige forhold er til hinder. Retten skal ha en formand og saa mange faste dommere, som til enhver tid er bestemt.

Kongen kan desuten opnævne medlemmer, som tar sæte i retten efter særskilt tilkaldelse fra formanden, naar forfald eller sakmængden gjør det paakrævet. Embedsmænd, som kan avskediges av Kongen, og praktiserende sakførere kan ikke opnævnes.

§ 4. Naar sakmængden gjør det paakrævet, kan Høiesteret efter bestemmelse av Kongen deles i flere avdelinger. Har Høiesterets formand sæte i en avdeling, er han ogsaa formand for avdelingen; men ellers er den ældste faste dommer i avdelingen formand.

§ 5. I den enkelte sak sættes Høiesteret med syv dommere. I vidtløftige saker kan dog rettens formand bestemme, at en ottende dommer skal overvære forhandlingene for at tiltræde retten, om nogen faar forfald.

Av rettens medlemmer maa ikke fler end to være særlig tilkaldte dommere, saafremt domfør ret allikevel kan sættes.

Er rettens formand ikke med i behandlingen av saken, skal den ældste av de faste dommere, som er med, gjøre tjeneste som formand.

§ 6. Naar Høiesteret skal træffe avgjørelser, som ikke gjælder de enkelte retssaker, skal syv medlemmer være med i avgjørelsen, hvis ikke andet er bestemt ved lov.

I de avgjørelser, som er nævnt i § 7 andet punktum og § 8 andet led, skal alle de faste dommere være med. Har nogen av dem forfald, er det ikke nødvendig at tilkalde andre isteden.

§ 7. Høiesterets formand leder rettens forretninger; han fastsætter tiden for dens møter og for behandlingen av sakene, og fordeler forretningene mellem rettens medlemmer og i tilfælde mellem dens avdelinger. Almindelige regler om dette kan retten fastsætte i en forretningsorden.

Har formanden forfald, skal den ældste av de faste dommere gjøre tjeneste i hans sted, saalænge ingen anden er opnævnt.

§ 8. Høiesterets kjæremaalsutvalg bestaar av tre høiesterets- 13 aug.
dommere. Medlemmene og to varamænd opnævnes av rettens Nr. 5.
formand, som regel skiftevis for en maaned. I kjæremaals-
utvalget kan bare én tilkaldt dommer være med.

Naar Høiesteret finder det paakrævet, kan den nedsætte flere kjæremaalsutvalg. Retten gir i saa fald almindelige forskrifter om fordelingen av sakene mellem utvalgene.

I de tilfælde, som er nævnt i lov av 2 juni 1906 om forandringer i lovgivningen om akkordforhandling og konkurs, avsnit I §§ 3, 13 og 29 og avsnit II §§ 60, 66 og 75, skal to forretningskyndige medlemmer, som Kongen opnævner, tiltræde kjæremaalsutvalget.

Høiesterets formand er formand i kjæremaalsutvalget, naar han er medlem av utvalget; men ellers er den ældste faste høiesteretsdommer i utvalget formand.

§ 9. Høiesteret skal ha en første retsskriver, som leder rettens kontor, og desuten saa mange retsskrivere, som sakmængden kræver.

§ 10. Lagmandsrettene skal ha en lagmand som formand og saa mange meddommere, som til enhver tid er bestemt.

Meddommerne er i regelen fast utnævnte lagdommere. Men Kongen kan ogsaa opnævne meddommere og varamænd for dem for et aar om gangen eller undtagelsesvis for et halvt aar. Embedsmænd, som kan avskediges av Kongen, og praktiserende sakførere kan ikke opnævnes.

§ 11. Hvor sakmængden gjør det paakrævet, kan lagmandsretten efter bestemmelse av Kongen deles i flere avdelinger. I saa fald kan der ved retten utnævnes flere lagmænd, en for hver avdeling, og blandt dem en første lagmand til formand for hele domstolen.

Første lagmand fordeler sakene mellem rettens avdelinger og træffer bestemmelse om lagdommernes tjenstgjøring efter regler, som Kongen gir.

Har første lagmand forfald, skal den ældste av de andre lagmænd gjøre tjeneste i hans sted, saalænge ingen anden er opnævnt.

§ 12. Lagmandsretten sættes i den enkelte sak med lagmanden og to meddommere.

Lagmanden fordeler forretningene mellem rettens medlemmer efter regler, som Kongen gir.

Hvis lagmanden har forfald, og ingen anden er opnævnt i hans sted, skal den ældste lagdommer gjøre tjeneste som lagmand, men hvis ingen lagdommer er utnævnt, den meddommer, som er nævnt først i opnævnelsen.

I vidtløftige saker kan lagmanden bestemme, at en av de opnævnte varamænd skal overvære forhandlingene for at tiltræde retten, om nogen faar forfald.

13 aug. Nr. 5.

§ 13. Avgjørelser, og andre forføininger, som ikke gjælder enkelte retssaker, træffer lagmanden alene, hvis ikke andet er bestemt. Er retten delt i flere avdelinger, er det første lagmand, som træffer avgjørelsen.

§ 14. I straffesaker sættes lagmandsretten med lagrette og i tvistemaal med domsmænd i de tilfælde, som lovene om rettergangsmaaten i straffesaker og for tvistemaal bestemmer.

§ 15. Faar nogen av rettens eller lagrettens medlemmer forfald, efterat hovedforhandlingen er begyndt, kan den fortsættes, uten at nogen tilkaldes isteden, saa længe der bare er én lagrettemand eller domsmand og bare én anden dommer mindre, end der egentlig skulde være. Men lagmanden eller en dommer, som efter § 12 kan træde i hans sted, maa altid være med.

Naar lagmandsretten bare er sammensat av lagmanden og de to meddommere, kan saksbehandlingen ikke fortsættes, om nogen av dem faar forfald.

§ 16. Rikets inddeling i lagdømmer for hver lagmandsret og lagdømmernes inddeling i retskredser (lagsogn) bestemmer Kongen. Inddelingen i lagsogn kan være forskjellig for tvistemaal og for straffesaker.

§ 17. Lagmandsrettene skal ha særskilte retsskrivere, som leder rettens kontor.

§ 18. For hvert lagsogn fastsætter Kongen et eller flere retssteder. Der holdes lagmandsting til tider, som lagmanden bestemmer. Hvor lagsognets størrelse eller andre grunde gjør det hensigtsmæssig, skal der enten for alle saker eller for tvistemaal fastsættes flere retssteder, hvert for en del av lagsognet. Paa disse retssteder behandles i almindelighet de saker, som hører hjemme i den del av lagsognet.

Naar det vilde være uforholdsmæssig kostbart eller besværlig, at en sak behandles ved lagmandsting, bør den, saafremt nogen av parterne begjærer det, om mulig behandles utenfor tinget paa et for parter og vidner bekvemt sted.

Tid og sted for lagmandstingene skal lagmanden kundgjøre i tide overensstemmende med forskrifter, som Kongen gir.

§ 19. Herreds- og byrettene skal ha en eller flere faste dommere. Har retten flere dommere, utnævnes den ene til formand for hele domstolen. Der kan ogsaa utnævnes en næstformand. Har formanden og næstformanden forfald, skal den ældste av de andre dommere gjøre tjeneste som formand, saalænge ingen anden er opnævnt.

Har herreds- eller byretten flere medlemmer, fordeler domstolens formand forretningene mellem dem efter regler, som Kongen gir.

§ 20. Kongen kan bestemme, at en eller flere av her-

reds- eller byrettenes forretningsgrener skal styres selvstændig av en eller flere av dommerne eller henlægges til særskilte embedsmænd. 13 aug. Nr. 5.

Naar sakmængden gjør det paakrævet, kan Kongen opnævne midlertidige hjælpedommere.

Desuten kan Kongen opnævne en særskilt dommer til forhørsdommer i en eller flere bestemte straffesaker eller til at styre skjøn eller ekspropriationssaker, naar det er paakrævet, fordi saken er vidtløftig, eller fordi forretningene bør ledes av samme dommer i flere domssogn.

§ 21. I den enkelte sak ved herreds- eller byretten gjør bare én dommer tjeneste. Retten sættes med domsmænd i de tilfælde, som lovene om rettergangsmaaten for tvistemaal og i straffesaker bestemmer.

Avgjørelser og andre forføininger, som ikke gjælder de enkelte retssaker, træffer domstolens formand, hvis ikke andet er bestemt.

§ 22. Rikets inddeling i domssogn for herreds- og byrettene bestemmes av Kongen. Ved inddelingen skal væsentlig hensyn tages til den nuværende underretsinddeling.

Ethvert domssogn skal efter sin størrelse og forholdene forøvrig enten utgjøre én retskreds eller deles i flere. Deling kan besluttes enten for tvistemaal eller for straffesaker eller for begge slags saker. Retskredsene kaldes tinglag.

§ 23. I de domssogn, hvor Kongen finder det paakrævet, skal dommerfuldmægtiger ansættes.

Fuldmægtigen kan paa dommerens vegne utføre hans forretninger. Dog kan han ikke lede hovedforhandling eller avsi dom uten efter særskilt bemyndigelse eller i uforutsete forfaldstilfælde. Bemyndigelsen gives av vedkommende regjeringsdepartement eller av amtmanden, hvis departementet saa bestemmer.

§ 24. Ved de herreds- og byretter, hvor sakmængden gjør det paakrævet, skal der være særskilte retsskrivere.

§ 25. For ethvert tinglag skal der være et fast retssted. Hvor tinglagets størrelse eller andre grunde gjør det hensigtsmæssig, kan amtmanden fastsætte flere retssteder. Retslokalerne maa være godkjendt av amtmanden.

Naar det er hensigtsmæssig, kan ret sættes paa andre steder.

§ 26. I den utstrækning, som findes hensigtsmæssig, kan Kongen bestemme, at herreds- og byrettene skal ha faste tingdage. Retten fastsætter selv dagene med godkjendelse av amtmanden.

Ellers sættes ret til de tider, som dommeren finder tjenlig. Ogsaa hvor der er faste tingdage, kan ret sættes til andre tider, naar særlige grunde gjør det hensigtsmæssig, eller naar nogen av sakens parter kræver det og overtar utgiftene.

13 aug. Nr. 5.

Tid og sted for tingene skal retten kundgjøre i tide overensstemmende med forskrifter, som Kongen gir.

§ 27. I hver kommune skal der være et forliksraad. Med godkjendelse av amtmanden kan kommunestyret dele en kommune i flere forliksraadskredser.

Forliksraadet skal ha tre forliksmænd og likesaa mange varamænd. Varamændene tilkaldes i den rækkefølge, opnævnelsen viser.

Kommunestyret vælger en av forliksmændene til formand. Har han forfald, træder den av de andre, som er nævnt først i opnævnelsen, og som kan gjøre tjeneste, i hans sted.

§ 28. Forliksraadene skal ha faste møtedage, i regelen mindst én hver maaned. Tid og sted fastsætter kommunestyret med godkjendelse av amtmanden. Desuten kan forliksraadets formand sætte møte til andre tider og paa andre steder, naar det er paakrævet.

Tid og sted for de faste møter og for mottagelse av klager skal formanden kundgjøre i tide overensstemmende med forskrifter, som Kongen gir.

§ 29. Dømmende kommissioner og andre overordentlige domstoler maa ikke nedsættes uten i de lovbestemte tilfælde.

Naar parterne samtykker, kan Kongen nedsætte overordentlige domstoler til at utføre dommerforretninger i andre saker end straffesaker.

§ 30. Naar en overordentlig domstol nedsættes, eller naar en særskilt dommer opnævnes efter § 20 til at utføre forretninger i flere domssogn, skal det, hvis ikke loven gir regler om det, tillike bestemmes, hvilken domstol skal behandle anke, kjæremaal og begjæring om gjenoptagelse.

§ 31. Naar retsmøte holdes av en enkelt dommer, skal to retsvidner tilkaldes.

§ 32. Egtefæller, forældre og barn eller nogen, som er i likesaa nært svogerskap, maa ikke samtidig sitte i retten som dommere eller lagrettemænd og heller ikke som retsvidner i andre tilfælde, end § 102 sidste led handler om.

§ 33. Ved andre domstoler end forliksraadene brukes som regel særskilt protokolfører under hovedforhandling, men ellers bare, naar det findes paakrævet.

2det kapitel.

Almindelige bestemmelser om rettenes domsmyndighet og om retsanmodninger.

§ 34. Naar en sak lovlig er bragt ind for en domstol, vedblir denne, hvis ikke andet er bestemt, at være doms-

myndig i saken, selv om der senere indtræder saadanne for- 13 aug.
andringer, at retten ikke da kunde tat saken til behandling. Nr. 5.

Av flere domstoler, som er domsmyndige i en sak, har den fortrinet, som først har faat med saken at gjøre.

§ 35. Har en domstol erklært sig for ikke domsmyndig, er avgjørelsen for saa vidt bindende for andre domstoler av samme eller lavere orden. Dette gjælder ogsaa, før avgjørelsen er blit retskraftig. For en domstol av lavere orden er avgjørelsen bindende, selv om den tidligere har truffet en motsat avgjørelse, og denne er blit retskraftig.

§ 36. Hvis ikke andet er bestemt, prøver enhver domstol av eget tiltak, om en sak hører under den.

Ved denne prøvelse lægger retten i tvistemaal og private straffesaker saksøkerens fremstilling til grund, saalænge det ikke er godtgjort, at den er urigtig. Ellers foretar retten de nødvendige undersøkelser uten at være bundet ved parternes anførsler.

§ 37. Har en domstol tat en sak til behandling, og saken ikke hører under norsk domsmyndighet, kan vedkommende regjeringsdepartement paa det offentliges vegne fremsætte indsigelse, erklære kjæremaal til Høiesterets kjæremaalsutvalg og anke til Høiesteret for at faa saksbehandlingen og avgjørelsen kjendt ugyldig. For denne anke gjælder ingen tidsfrist eller ankesum.

§ 38. Efter ansøkning fra en part kan Høiesteret overdra behandlingen av en sak til en anden ret av samme orden, naar særlige grunde gjør det paakrævet. Ansøkningen fremsættes for den ret, som ellers skulde hat saken. Retten gir motparten adgang til at uttale sig og sender derefter ansøkningen til Høiesteret, ledsaget ogsaa av sin egen uttalelse. Ansøkningen har ikke opsættende virkning, uten naar retten bestemmer det.

§ 39. Kan ikke noget verneting paavises for en sak, som hører under norsk domsmyndighet, anlægges saken i rikets hovedstad eller efter ansøkning paa et andet sted i riket, som vedkommende regjeringsdepartement bestemmer. Før departementet avgjør ansøkningen, skal de, som saken gjælder, saavidt mulig faa anledning til at uttale sig.

§ 40. At en sak er avgjort av en høiere ret istedenfor av en lavere, er ikke ugyldighetsgrund.

At en sak er avgjort av en lavere ret istedenfor av en høiere, kan ikke gjøres gjældende som ugyldighetsgrund, hvis saken uten videre eller efter meddelt tilladelse kan bringes ind til fuldstændig prøvelse i den høiere ret.

§ 41. Har en ret feilagtig begyndt at behandle en sak uten domsmænd eller med domsmænd av det almindelige utvalg

13 aug. Nr. 5.

istedenfor av det særlige eller med opnævnte domsmænd istedenfor uttrukne, skal feilen saavidt mulig rettes derved, at domstolens sammensætning uten ophold forandres, og forhandlingen gjentages i den utstrækning, som ansees paakrævet.

Blir en part opmerksom paa feilen, bør han snarest mulig forlange den rettet. Har han visst om feilen, men allikevel indlatt sig i forhandling for retten, kan han ikke senere gjøre feilen gjældende som ugyldighetsgrund. Dog kan det altid gjøres gjældende, at saken feilagtig er behandlet uten domsmænd.

§ 42. De handlinger, en domstol har foretat til oplysning av saken eller til sikring av parternes tarv, er ikke ugyldige og kan ikke angripes av den grund, at saken hører under en anden domstol.

Hvis der er fare ved ophold, bør slike handlinger fremmes, selv om saken forøvrig avvises, fordi den er bragt ind for urigtig domstol.

§ 43. Enhver domstol, som skal avgjøre en sak, har ret til selv at opta de nødvendige bevis, hvis ikke andet er bestemt. I andre saker end straffesaker foregaar bevisoptagelsen efter reglerne i lov om rettergangsmaaten for tvistemaal.

Skal andre myndigheter end domstoler avgjøre retslige spørsmaal, uten at de ved særlig forskrift har faat ret til selv at opta bevis, kan de kræve bevisoptagelse ved domstolene efter § 44. Ogsaa i dette tilfælde gjælder reglerne om bevisoptagelse i tvistemaal, hvis ikke andet er bestemt.

§ 44. Skal dommerhandlinger i en sak, som staar under behandling ved en domstol, foretages utenfor embedskredsen, utføres de efter domstolens anmodning av stedets ret. Anmodningen rettes til herreds- eller byretten, hvis ikke andet er bestemt eller følger av forretningens art.

Naar hensynet til saken gjør det ønskelig eller ophold eller omkostninger kan undgaaes, kan den domstol, som har saken, selv foreta saadanne handlinger.

Er der fare ved ophold, kan enhver domstol, som har faat en retsanmodning, foreta dommerhandlinger utenfor sin embedskreds.

En domstol, som foretar dommerhandlinger utenfor sin embedskreds, skal uten ophold gi stedets ret meddelelse.

§ 45. Hvis den domstol, som har faat en retsanmodning efter § 44, finder, at den ikke har adgang til at foreta handlingen, avslaar den anmodningen ved kjendelse. Kjæremaal kan erklæres baade av parterne og av den ret, som har stillet anmodningen.

Finder den ret, som har faat en retsanmodning, at den burde være henvendt til en anden ret eller myndighet, kan

den sende anmodningen videre til denne. Herom skal den uten ophold gi meddelse til den ret, som har stillet anmodningen. 13 aug. Nr. 5.

§ 46. Retsanmodninger fra utenlandske domstoler eller andre utenlandske myndigheter skal bare efterkommes, naar de blir sendt gjennem vedkommende norske regjeringsdepartement, hvis ikke andet er bestemt av Kongen.

Anmodningen sendes til stedets herreds- eller byret, hvis ikke andet er bestemt eller følger av handlingens art. Retten prøver selv, om den har adgang til at foreta handlingen. Rettens avgjørelse kan paakjæres av vedkommende regjeringsdepartement. Finder retten, at anmodningen burde være henvendt til en anden ret eller myndighet, kan den sende anmodningen videre til denne.

Forretningen utføres overensstemmende med norsk lov. Varsel til parterne er ikke nødvendig, medmindre det uttrykkelig er forlangt. Er en særskilt form eller fremgangsmaate uttrykkelig begjært, skal denne begjæring saavidt mulig imøtekommes, hvis det ikke er forbudt efter norsk ret.

Kongen kan gi nærmere regler om retsanmodninger fra utenlandske myndigheter. Kongen kan ogsaa bestemme, at saadanne retsanmodninger skal kunne rettes umiddelbart til domstolene.

Det, som ovenfor er bestemt, gjælder ikke fuldbyrdelse av utenlandske retsavgjørelser og midlertidige forføininger til sikring av saadan fuldbyrdelse. Heller ikke gjælder det utlevering av folk, som i utlandet er dømt til straf eller er under strafforfølgning, eller utlevering av dokumenter eller andre ting til bruk under en utenlandsk straffesak.

§ 47. Den ret, som har en sak til behandling, kan ved kjendelse beslutte, at bevisoptagelse skal søkes foretat ved utenlandsk myndighet. Staar saken ikke for nogen ret, kan saadan kjendelse efter ansøkning avsiges av herreds- eller byretten paa det sted, hvor ansøkeren bor, eller hvor der er et verneting for saken.

Før kjendelsen avsiges, skal retten i tvistemaal gi motparten anledning til at uttale sig og i straffesaker paatalemyndigheten, sigtede og forsvareren, hvis forsvarer er opnævnt.

Den part, som begjærer bevisoptagelsen, maa stille sikkerhet for omkostningene, hvis retten forlanger det.

§ 48. Beslutter en ret efter § 47 at anmode en utenlandsk myndighet om bevisoptagelse, utfærdiges anmodningen av retten selv, men hvis den har flere medlemmer, av formanden. Anmodningen sendes gjennem vedkommende regjeringsdepartement, hvis ikke andet er bestemt av Kongen.

Anmodningen skal indeholde en kort fremstilling av saksforholdet og nøie angi det, som begjæres foretat.

13 aug. Nr. 5.

Finder retten, at de former, som er foreskrevet i norsk lov, gir en særlig betryggelse, bør de begjæres iagttat, hvis der er adgang til det. Navnlig bør motparten faa adgang til at vareta sit tarv overensstemmende med norsk lov.

Forøvrig iagttages, hvad der er bestemt ved overenskomst med fremmed magt eller ved regler, som Kongen gir.

§ 49. Om retsanmodninger til utenlandske myndigheter i andre tilfælde end de, som § 47 handler om, kan Kongen gi de nødvendige bestemmelser.

§ 50. Kongen kan gi norske diplomatiske og konsulære tjenestemænd myndighet til at opta bevis i utlandet, hvis der er adgang til det overfor den fremmede stat. Disse bevis likestilles med bevis, som er optat ved norske domstoler.

Bevisoptagelsen skal foregaa efter de regler, som gjælder for indenlandske dommerhandlinger, saa langt de hensigtsmæssig kan følges. Nærmere regler om fremgangsmaaten kan Kongen gi.

§ 51. Bevisoptagelser i utlandet betragtes som feilfrie, hvis enten den fremmede rets eller den norske rets former er iagttat.

3dje kapitel.

Dommere, retsskrivere og rettenes øvrige tjenestemænd.

§ 52. Ved dommere forstaaes i denne lov, naar ikke andet er sagt eller fremgaar av sammenhængen, alle de medlemmer av en domstol, som kan træffe eller være med i dømmende avgjørelser, baade de som er fast ansat, og de som bare gjør tjeneste for en tid eller i en enkelt sak. Lagrettemænd kaldes ikke dommere.

§ 53. Dommere maa være norske statsborgere, mænd eller kvinder, som er vederheftige, og som ikke er fradømt stemmeret i offentlige anliggender.

Er en dommer uvederheftig, blir dog ikke hans dommerhandlinger ugyldige av den grund. Heller ikke kan parterne kræve, at en dommer skal vike sæte, fordi han er uvederheftig.

§ 54. Høisteretsdommere, lagmænd, lagdommere og opnævnte meddommere i lagmandsrettene maa ha fyldt 30 aar og ha juridisk embedseksamen med bedste karakter.

Herreds- og bydommere maa ha fyldt 25 aar og ha juridisk embedseksamen med bedste eller næstbedste karakter.

Dommerfuldmægtiger maa ha fyldt 21 aar og ha juridisk embedseksamen med bedste eller næstbedste karakter.

§ 55. Faste Høiesteretsdommere, lagmænd, lagdommere og herreds- og bydommere er embedsmænd.

Stedfortrædere opnævnes av Kongen. Efter nærmere be-

stemmelse av Kongen kan dog lagmænd, lagdommere og herreds- eller bydommere opnævnes av vedkommende regjeringsdepartement for kortere tid eller for en enkelt sak, herreds- og bydommere ogsaa av amtmanden. 13 aug. Nr. 5.

Dommerfuldmægtiger ansættes av dommeren; men ansættelsen maa godkjendes av vedkommende regjeringsdepartement eller, hvis det gjælder en kortere tid, av amtmanden.

§ 56. Forliksmænd maa ha fyldt 25 aar.

Amtmænd, embedsmænd ved paatalemyndigheten og praktiserende sakførere kan ikke være forliksmænd. Embedsmænd i dømmende stilling kan ikke være forliksmænd i sin egen embedskreds.

Folk, som ikke bor i kommunen, eller som har fyldt 65 aar eller har været forliksmænd i de sidste seks aar, kan negte at ta imot valg.

§ 57. Forliksmænd med varamænd vælges for 3 aar av dem, som i forliksraadskredsen har stemmeret ved kommunale valg.

Valget foregaar samtidig med valget av repræsentanter til kommunestyret. For valget gjælder samme regler som for repræsentantvalg. Kongen kan gi nærmere forskrifter om fremgangsmaaten.

§ 58. Valget indberettes til amtmanden. Finder han valget lovlig, utfærdiger han opnævnelse for de valgte; ellers paabyr han, at der i fornøden utstrækning skal holdes nyt valg med et varsel av mindst to uker.

Ved opnævnelsen skal rækkefølgen baade for forliksmændene og for varamændene bestemmes efter deres stemmetal, eller naar stemmetallet er likt, efter utfaldet av lodtrækningen.

Amtmanden fører tilsyn med forliksmændenes virksomhet.

§ 59. Naar en forliksmand dør eller flytter fra kommunen, eller naar det oplyses, at han mangler nogen av de betingelser, som er nævnt i § 53, eller naar han kommer i en stilling, som efter § 56 er uforenlig med hvervet, foretar kommunestyret nyt valg for den tid, som er igjen.

Kommunestyret kan tillate en forliksmand at fratræde sin stilling før tiden og foretar i saa fald nyt valg for den tid, som er igjen.

Kommer en forliksmand i noget tilfælde, som medfører suspension av stemmeret, avgjør amtmanden, om han kan vedbli at gjøre tjeneste.

Har nogen forfald, saa forliksraadet ikke kan holde beslutningsdygtig møte, kan amtmanden efter nærmere bestemmelse av Kongen opnævne stedfortrædere for kortere tid eller for den enkelte sak. Er der ikke tid til at indhente amtmandens bestemmelse, kan to forrettende forliksmænd midlertidig tilkalde en stedfortræder, naar parterne samtykker.

13 aug. Nr. 5.

Den, som opnævnes til forliksmand eller varamand efter denne paragraf, kommer i rækkefølgen efter dem, som er opnævnt tidligere.

§ 60. Alle dommere undtagen domsmænd skal gi skriftlig forsikring om, at de samvittighetsfuldt vil opfylde sine pligter. Forsikringen sendes til vedkommende regjeringsdepartement eller til amtmanden, om departementet saa bestemmer. Kongen fastsætter, hvordan forsikringen skal lyde.

§ 61. Retsskrivere er embedsmænd. De maa ha juridisk embedseksamen med bedste eller næstbedste karakter, være vederheftige og ikke være fradømt stemmeret i offentlige anliggender.

Stedfortrædere opnævnes av Kongen eller av vedkommende regjeringsdepartement efter nærmere bestemmelse av Kongen. For kortere tid eller for en enkelt sak kan stedfortrædere efter nærmere bestemmelse av Kongen ved lagmandsrettene opnævnes av lagmanden og ved herreds- og byrettene av amtmanden.

§ 62. Rettenes øvrige tjenestemænd er det domstolens formand, som ansætter, hvis ikke Kongen bestemmer noget andet.

Hvor der er særskilt retsskriver, ansætter han selv sine betjenter, hvis ikke andet er bestemt.

Ved denne paragraf gjøres ingen forandring i reglerne om ansættelse av lensmænd.

§ 63. I ethvert lensmandsdistrikt og i enhver kjøpstad skal der være ett hovedstevnevidne og saa mange hjælpestevnevidner, som herreds- eller byretten fastsætter.

Som hovedstevnevidne har lensmanden ret og pligt til at gjøre tjeneste i sit distrikt. I kjøpstæderne ansætter magistrat og formandskap hovedstevnevidnet.

Hovedstevnevidnet har ret til alle indtægter av forkyndelserne, naar han selv antar og lønner hjælpestevnevidnerne. Vil hovedstevnevidnet ikke selv anta hjælpestevnevidnerne, ansættes disse paa landet av formandskapet og i byene av magistrat og formandskap. Er ikke andet avtalt, faar de da tre fjerdedele av betalingen og hele reisegodtgjørelsen for de forkyndelser, som de utfører.

Hovedstevnevidner i kjøpstæderne og hjælpestevnevidner maa godkjendes av vedkommende ret og avskediges, naar retten forlanger det.

Lar det sig ikke gjøre at faa hovedstevnevidne i en kjøpstad eller hjælpestevnevidne for den lovbestemte godtgjørelse, utreder vedkommende kommune eller kommuner de nødvendige lønninger

Hvis et lensmandsdistrikt omfatter flere kommuner eller dele av flere kommuner, og kommunerne ikke kan bli enige om

at anta eller lønne hjælpestevnevidner, fastsætter retten antallet av hjælpestevnevidner særskilt for hver kommune. 13 aug. Nr. 5.

Disse bestemmelser gjør ingen forandring i de regler, som gjælder om antagelse av særskilte stevnevidner ved de store fiskerier.

Ved Høiesteret kan formanden ansætte et eller flere stevnevidner til at utføre forkyndelser i den by, hvor Høiesteret holdes.

Stevnevidner skal avgi forsikring til vedkommende ret om, at de samvittighetsfuldt vil opfylde sine pligter. Kongen fastsætter, hvordan forsikringen skal lyde.

4de kapitel.

Utvalg av lagrettemænd, domsmænd, retsvidner og skjønsmænd.

§ 64. Lagrettemænd og domsmænd vælges hvert tredje aar. Valget foregaar i de samme aar som kommunevalgene og gjælder for de tre følgende kalenderaar.

§ 65. Valgbare er mænd og kvinder, som har fyldt 25 aar, og som er vederheftige og valgbare ved kommunale valg.

§ 66. Utelukket fra valg er:

1. statsraadets medlemmer;
2. øvrighetspersoner;
3. embedsmænd i dømmende stilling og retsskrivere;
4. tjenestemænd ved paatalemyndigheten, politiet og fængslerne;
5. prester i statskirken og andre anerkjendte trossamfund;
6. praktiserende sakførere.

§ 67. Ret til at kræve sig fritat for valg har:

1. praktiserende læger og jordmødre;
2. faste lodser;
3. de tjenestemænd ved told-, fyr-, post-, telegraf-, telefon- og jernbanevæsenet, som Kongen bestemmer;
4. de, som tilveiebringer antagelig oplysning om, at de ikke kan gjøre tjeneste uten fare for helbreden eller uten at forsømme vigtige private eller offentlige forretninger, eller som gjør det sandsynlig, at de ikke uten vanskelighet kan bære det tap av arbeidsfortjeneste, som hvervet fører med sig;
5. de, som har fyldt 65 aar.

Begjæring om fritagelse efter nr. 1—4 gjælder bare for det enkelte valg.

§ 68. Har nogen efter sidste valg gjort tjeneste som lagrettemand tre ganger eller som lagrettemand eller domsmand mer end tyve dage, reisedage iberegnet, kan han kræve sig fritat.

13 aug. Nr. 5.

Som tjenstgjøring regnes det ogsaa, at en lagrettemand har møtt frem til tjeneste paa retsstedet og har opholdt sig der til den sidste uttrækning av lagrette for den enkelte sak, eller indtil han har faat samtykke av retten til at forlate retsstedet.

Denne fritagelsesgrund gjælder ikke ved valg til det særlige utvalg efter § 72.

§ 69. De fritagelser for at overta ombud, som er git ved andre love, gjælder ikke for hvervet som lagrettemand eller domsmand.

§ 70. I ethvert lagsogn for tvistemaal skal der være et almindelig utvalg av domsmænd for lagmandsretssaker. Til dette vælges seks ganger saa mange domsmænd, som det antages, at der i løpet av et aar vil falde retsdage i tvistemaal med domsmænd fra dette utvalg.

I ethvert lagsogn for straffesaker skal der være et utvalg av lagrettemænd. Til dette vælges i regelen femti ganger saa mange lagrettemænd, som der er fastsat lagmandsting for straffesaker for aaret, med tillæg av de ting, som antages at ville bli holdt paa særskilte retssteder. Omfatter et lagsogn bare én kjøpstad, skal det ha seks ganger saa mange lagrettemænd, som det antages, at der vil bli behandlet lagmandsretssaker i løpet av et aar.

Efter disse regler bestemmer lagmanden antallet; derefter fordeler han tallet mellem lagsognets kommuner efter folkemængden ved sidste almindelige folketælling. Hver kommune skal dog ha mindst én domsmand og én lagrettemand. Før utgangen av august maaned underretter lagmanden kommunestyrerne om fordelingen.

§ 71. I ethvert domssogn skal der være et almindelig utvalg av domsmænd for herreds- og byretssaker. Til dette vælges fire ganger saa mange domsmænd, som det antages, at der i løpet av et aar vil falde retsdage i tvistemaal og straffesaker med domsmænd fra dette utvalg.

Efter disse regler bestemmer dommeren antallet av domsmænd; derefter fordeler han tallet mellem domssognets kommuner efter folkemængden ved sidste almindelige folketælling. Hver kommune skal dog, hvis det er mulig, ha mindst fire domsmænd. Før utgangen av august maaned underretter dommeren kommunestyrerne om fordelingen.

§ 72. I de kommuner, som Kongen bestemmer, skal der være et særskilt utvalg av domsmænd, som har særlig kyndighet i handel, sjøvæsen, haandverk og bygningsvæsen. Hvilke av disse bedrifter utvalget skal omfatte, og antallet av domsmænd for hver bedrift, bestemmer likeledes Kongen.

Før Kongen træffer nogen bestemmelse efter denne paragraf, skal uttalelse indhentes fra vedkommende kommunestyre.

§ 73. Til grund for valget av lagrettemænd og domsmænd lægges det mandtal, som samme aar er sat op over dem, som har stemmeret ved kommunale valg. 13 aug. Nr. 5.

§ 74. Senest 15 november holder formandskapet og mandtalsføreren eller mandtalsførerne et forberedende møte, som ordføreren berammer. I dette møte avgjøres alle begjæringer om fritagelse for valg, og forslag avgives til valg av lagrettemænd og av domsmænd saavel ved herreds- eller byretten som ved lagmandsretten. Forat beslutning skal kunne fattes, maa mindst to tredjedele av formændene, deriblandt ordføreren eller viceordføreren, og mandtalsføreren eller mandtalsførerne være tilstede. Staar stemmerne likt, gjør ordførerens stemme utslaget. Møtets beslutninger lægges ut til almindelig eftersyn i to uker. I kundgjørelsen herom opfordres enhver, som har noget at indvende, til at komme med det til formandskapet inden en frist, som dette har sat.

I kjøpstæderne kan kommunestyret med samtykke av vedkommende regjeringsdepartement bestemme, at de beslutninger, som første led handler om, skal fattes av en nævnd bestaaende av mandtalsføreren og mindst fire medlemmer av formandskapet, som dette vælger. Mandtalsføreren sammenkalder nævnden. Den vælger selv sin formand. Forat beslutning skal kunne fattes, maa mandtalsføreren og mindst to tredjedele av de andre medlemmer være tilstede. Staar stemmerne likt, gjør formandens stemme utslaget. Nævndens beslutninger lægges ut til almindelig eftersyn i to uker. I kundgjørelsen herom opfordres enhver, som har noget at indvende, til at komme med det til formandskapet inden en frist, som nævnden har sat.

§ 75. Senest 15 december holder kommunestyret og mandtalsføreren eller mandtalsførerne et valgmøte, som ordføreren berammer. Møtet kan holdes, selv om mandtalsførerne er fraværende. I dette møte avgjøres de forlangender og besværinger, som er kommet ind, og derefter vælges lagrettemænd og domsmænd. Valget foregaar paa den maate, at der først gruppevis vælges domsmænd til det særlige utvalg, hvis kommunen skal ha et særlig utvalg; derefter vælges domsmænd ved lagmandsretten, saa lagrettemænd og tilsidst domsmænd ved herreds- eller byretten. Ingen kan vælges til mer end ett av de sidstnævnte tre utvalg.

I de kjøpstæder, hvor en særskilt nævnd har truffet de avgjørelser, som § 74 handler om, holdes valgmøtet av formandskapet og mandtalsføreren. Om dette møte gjælder det samme, som er bestemt i § 74 tredje og fjerde punktum.

§ 76. Til lagrettemænd og domsmænd bør bare vælges folk, som paa grund av sin retsindighet, dygtighet og selvstændighet ansees for særlig skikket til hvervet, og som ikke paa grund av utilstrækkelig kjendskap til det norske sprog eller av

13 aug. Nr. 5.

andre aarsaker vil ha vanskelig for at opfylde de pligter, som hvervet fører med sig.

Til det særlige utvalg bør bare vælges folk, som desuten gjennem sin virksomhet er blit særlig kyndige i en eller flere av de bedrifter, som utvalget omfatter, eller som har godtgjort sin kyndighet gjennem en avlagt prøve. Saavidt mulig paasees, at kyndighet i de forskjellige grener indenfor hver bedrift kommer med. For hver, som vælges, skal det anføres, hvilken eller hvilke bedriftsgrener han er særlig kyndig i.

§ 77. Retsvidner vælges blandt dem, som er opført i det kommunale mandtal, og hvis stemmeret ikke er suspendert. Valget foregaar i det møte, som § 75 handler om. Staar stemmerne likt, gjør ordførerens stemme utslaget.

I utvalget maa ikke optages mindre end en ottendedel av tallet paa dem, som kan vælges til retsvidner.

Fra valg undtages de, som er valgt til lagrettemænd og domsmænd, eller som er utelukket fra valg eller fritat for valg efter §§ 66—68, jfr. § 69. Skulde denne regel i nogen kommune føre til, at der ikke blir retsvidner nok, kan amtmanden bestemme, at retsvidner for kommunen ogsaa skal kunne vælges blandt lagrettemænd og domsmænd.

Paa valget av retsvidner faar § 76 første led tilsvarende anvendelse.

Hvor det efter forholdene er hensigtsmæssig, kan kommunestyret bestemme, at der ikke skal vælges retsvidner, men at alle, som efter foranstaaende bestemmelser er valgbare, skal forrette som retsvidner.

§ 78. Skulde det i Finmarkens amt vise sig, at der i nogen kommune ikke blir retsvidner nok med kjendskap til det norske sprog, kan amtmanden bestemme, at der skal vælges et særskilt utvalg av retsvidner, som er utelukket fra det almindelige utvalg, fordi de ikke har tilstrækkelig kjendskap til landets sprog

§ 79. Naar ikke andet er bestemt ved lov, skal alle lagrettemænd og domsmænd i kommunen tilsammen utgjøre det utvalg, hvorav skjønsmænd skal opnævnes til at foreta takster og skjøn utenfor tvistemaal samt utskiftninger, skyldsætninger og lignende forretninger.

Hvor forholdene gjør det ønskelig, kan kommunestyret beslutte at øke utvalget med saa mange skjønsmænd, som det selv bestemmer. Valget foregaar derefter i det møte, som § 75 handler om, blandt dem, som kan vælges til retsvidner efter § 77.

I Finmarken faar § 78 tilsvarende anvendelse.

§ 80. Fortegnelse over de valgte lagrettemænd og domsmænd og over dem, som er særskilt valgt til skjønsmænd efter § 79, føres av vedkommende mandtalsfører og kundgjøres ved

opslag eller utlægning paa retsstedene. Til herreds- eller by- 13 aug.
retten sender mandtalsføreren gjenpart av alle fortegnelserne. Nr. 5.
Til lagmandsretten sender han gjenpart av fortegnelserne over lagrettemænd og domsmænd ved lagmandsretten og over domsmænd i det særlige utvalg

Fortegnelse over retsvidner føres av vedkommende mandtalsfører, hvis ikke Kongen bestemmer noget andet. Fortegnelserne skal ligge til eftersyn hos mandtalsførerne

§ 81. Naar nogen, som er indført i fortegnelserne, dør eller flytter fra kredsen eller paa grund av aandelige eller legemlige mangler varig er blit ute av stand til at gjøre tjeneste, skal mandtalsføreren slette ham.

Hvis det oplyses, at nogen, som er indført i fortegnelserne, mangler nogen av valgbarhetsbetingelserne efter § 65 eller § 77, eller at han er i en stilling, som er uforenlig med hvervet, skal han likeledes slettes.

Er nogen kommet i en stilling, som fritar for valg efter § 67 nr. 1—4, jfr. § 77, kan han kræve at bli slettet av fortegnelsen.

En lagrettemand eller domsmand, som har flyttet til en anden kommune i kredsen, overføres til fortegnelsen for denne kommune.

§ 82. Naar nogen mener, at han urettelig er indført eller ikke indført i fortegnelserne eller urettelig slettet eller negtet at bli slettet eller urettelig valgt, kan han klage til lagmandsretten, hvis det gjælder dens almindelige utvalg av domsmænd og lagrettemænd, men ellers til den herreds- eller byret, fortegnelsen gjælder. Avgjørelsen træffes ved kjendelse.

Naar retten finder, at nogen er urettelig indført eller valgt eller ikke slettet i de tilfælde, som § 81 første, andet og tredje led nævner, skal den ogsaa av eget tiltak avsige kjendelse om at slette ham.

§ 83. Alle ændringer i fortegnelserne over lagrettemænd, domsmænd og særskilt valgte skjønsmænd, som foregaar i tiden mellem valgene, skal mandtalsførerne uten ophold indberette til vedkommende dommere.

Likeledes gjør mandtalsførerne indberetning, naar nogen, som staar i disse fortegnelser, blir sigtet for en strafbar handling, som kan antages at medføre tap av stemmeret i offentlige anliggender.

§ 84. Nærmere forskrifter om fortegnelserne kan Kongen gi.

5te kapitel.

Uttagelse av lagrettemænd, domsmænd og retsvidner for retsmøtet.

§ 85. I god tid før hvert lagmandsting til behandling av straffesaker skal lagmanden i overvær av to retsvidner ta ut ved lodtrækning tyve lagrettemænd og to varamænd.

13 aug. Nr. 5.

Naar ikke lagrettemændene skal gjøre tjeneste under hele tinget, skal lagmanden i tide trække ut lagrettemænd saa ofte det trænges.

Lodtrækningen foretages blandt alle de lagrettemænd, som staar i utvalget for lagsognet, med undtagelse av dem, som allerede har gjort tjeneste efter sidste valg eller er trukket ut til tjeneste ved et ting, som endnu ikke er holdt. Blir der ikke mindst dobbelt saa mange tilbake, som der skal trækkes, foretages trækningen blandt alle, som staar i utvalget.

Varamændene trækkes efter samme regler blandt lagrettemændene i den kommune, hvor tinget holdes, eller i de nærmeste kommuner efter bestemmelse av vedkommende regjeringsdepartement.

Til lagmandsting for en del av lagsognet, som har særskilt retssted, skal saavidt mulig halvdelen av lagrettemændene trækkes blandt dem, som bor i den del av lagsognet, den anden halvdel blandt de øvrige lagrettemænd i lagsognet.

§ 86. Domsmænd av det almindelige utvalg til retsmøter ved lagmandsrettene eller herreds- og byrettene skal rettens formand i god tid før retsmøtet ta ut ved lodtrækning i overvær av to retsvidner.

Lodtrækningen foretages blandt alle de domsmænd, som staar i det almindelige utvalg for lagsognet eller domssognet, dog med undtagelse av dem, som allerede har gjort tjeneste efter sidste valg eller er trukket ut eller opnævnt til tjeneste ved et ting eller retsmøte, som endnu ikke er holdt. Blir der ikke mindst ti tilbake ved lagmandsrettene og mindst fem ved herreds- eller byrettene, foretages trækningen blandt alle, som staar i utvalget.

Til retsmøter i tvistemaal ved lagmandsrettene trækkes to varamænd blandt domsmændene i den kommune, hvor tinget holdes, eller i de nærmeste kommuner efter bestemmelse av vedkommende regjeringsdepartement. Til retsmøter ved herreds- og byrettene trækkes én varamand blandt de domsmænd, som bor nærmest retsstedet.

Hvor de stedlige forhold gjør det hensigtsmæssig, kan Kongen bestemme, at et domssogn skal deles i lodtrækningskredser, og at domsmænd til herredsretten bare skal trækkes fra den kreds, som retten holdes i. Deling kan besluttes enten for tvistemaal eller for straffesaker eller for begge slags saker.

§ 87. Domsmænd av de særlige utvalg skal i straffesaker tages ut ved lodtrækning blandt dem, som er valgt i tinglaget for den bedrift, som der er spørsmaal om. Forøvrig faar reglerne i § 86 saavidt mulig tilsvarende anvendelse

I tvistemaal skal domsmænd av de særlige utvalg i lagsognet eller tinglaget opnævnes av rettens formand blandt dem,

som er særlig kyndige i den bedrift eller i den gren av bedriften, som der er spørsmaal om. Opnævnelsen foregaar efter tur, og denne bør ikke fravikes, uten naar det er nødvendig av hensyn til den kyndighet, som kræves i saken, eller naar den, som staar for tur, er hindret fra at gjøre tjeneste. Hvis det findes hensigtsmæssig, kan der forut for retsmøtet opnævnes én varamand, eller ved lagmandsretten to, blandt de domsmænd, som bor nærmest retsstedet. 13 aug. Nr. 5.

§ 88. Naar det er nødvendig for at faa uhildede domsmænd, eller fordi der trænges særlig kyndighet, kan retten i tvistemaal ved kjendelse beslutte at opnævne domsmænd av det almindelige utvalg eller utenfor utvalgene, eller at domsmænd skal trækkes eller opnævnes utenfor de kredser, som er nævnt i §§ 86 og 87.

Naar retten finder, at domsmændene bør trækkes eller opnævnes utenfor embedskredsen, skal formanden fremsætte begjæring derom for vedkommende ret.

§ 89. Hvis ikke andet er bestemt ved lov, skal domsmænd til retsmøter under de store havfiskerier tages ut efter regler, som gives av Kongen.

§ 90. Lodtrækning foregaar paa den maate, at rettens formand lægger ned i en urne lukkede sedler med nummer paa alle de lagrettemænd eller domsmænd, som skal være med ved trækningen, og derefter blander sedlene sammen og enkeltvis tar op det bestemte antal.

§ 91. Træffer loddet en lagrettemand eller domsmand, som efter § 106 eller § 107 vilde være utelukket fra at gjøre tjeneste i nogen av sakene, eller som har meldt eller vites at ha gyldig forfald, skal han forbigaaes. Det samme gjælder, naar han skulde være slettet av fortegnelsen efter § 81 første, andet eller tredje led, eller naar han er i et tilfælde, som § 83 andet led nævner.

§ 92. Lodtrækningen og de avgjørelser, som er truffet efter § 91, føres ind i en særskilt bok.

§ 93. For lagrettemænds vedkommende skal utfaldet av lodtrækningen meddeles statsadvokaten, som har ret til at skyte ut tre. De sytten lagrettemænd, som er trukket først og ikke blir skutt ut, tilsiges til møte ved lagmandstinget. Likesaa tilsiges varamændene.

§ 94. Statsadvokaten sender uten ophold fortegnelse over de lagrettemænd og varamænd, som skal tilsiges, til vedkommende mandtalsførere, til de tiltalte eller deres forsvarere og i saker om ærekrænkelser til de fornærmede eller deres processfuldmægtiger.

Mandtalsførerne sørger for, at lagrettemændene snarest mulig faar tilsigelse om at møte.

13 aug. Nr 5.

Saavidt mulig bør lagrettemændene faa tre dages varsel, hvis de bor i den by, hvor tinget skal holdes, og ellers en ukes varsel.

§ 95. Naar mandtalsføreren vet, at en lagrettemand har gyldig forfald, eller at han skulde være slettet av fortegnelsen efter § 81 første, andet eller tredje led, eller at han er i et tilfælde, som § 83 andet led nævner, eller naar lagrettemanden ved tilsigelsen melder forfald eller negter at møte, skal den, som staar næst efter ham paa fortegnelsen over kommunens lagrettemænd, tilsiges i hans sted. Dog forbigaaes de, som har gjort tjeneste tidligere efter sidste valg, eller som er tilsagt til tjeneste ved et ting, som endnu ikke er holdt.

Er der ingen, som efter dette kan tilsiges, begyndes der paa samme maate forfra paa fortegnelsen. Er der i det hele ingen lagrettemand, som kan tilsiges, skal domsmændene ved herreds- eller byretten tilsiges i den orden, hvori de er valgt.

Mandtalsføreren sender meddelse til lagmanden om, hvem han har tilsagt, og hvorledes han har anvendt de bestemmelser, som her er git.

§ 96. Senest dagen før tinget begynder, skal en fortegnelse over de lagrettemænd, som skal gjøre tjeneste, slaaes op paa retsstedet.

Er tiltalte fængslet, maa fortegnelsen forevises ham senest den nævnte dag.

§ 97. Er antallet av de lagrettemænd, som møter paa lagmandstinget, og som kan gjøre tjeneste, mindre end sytten eller, naar lagretten skal sættes med fler end ti lagrettemænd, mindre end atten, varamændene iberegnet, uten at dog lagrettelisten i sin helhet er ugyldig, tilkalder lagmanden det nødvendige antal blandt de lagrettemænd, som hurtigst kan komme tilstede. Han forbigaar saavidt mulig dem, som tidligere har gjort tjeneste, og trækker lod, hvis der kan vælges mellem flere. Tilkaldelse kan undlates, saafremt parterne er villige til ikke at skyte ut fler. end at der blir tilbake mindst ti lagrettemænd, som kan gjøre tjeneste, eller i tilfælde det nødvendige større antal.

§ 98. Rettens formand sørger for, at de domsmænd, som er trukket ut eller opnævnt, faar meddelelse om det.

Saavidt mulig bør domsmændene faa tre dages varsel, hvis de bor i den by, hvor retten skal holdes, og ellers en ukes varsel. I de saker, som er nævnt i § 143 nr. 1—8, kan varslet indskrænkes til én dag.

Reglerne i § 95 første, andet, tredje og femte punktum faar tilsvarende anvendelse.

Varamændene kan efter omstændighetene tilsiges til at

møte frem eller til at holde sig færdige til at møte. Møter alle domsmænd, kan varamændene straks fritages for at være tilstede. 13 aug. Nr. 5.

Uteblir en domsmand, eller maa han fratræde, kan rettens formand i ethvert tilfælde tilkalde en av de domsmænd, som bor nærmest retsstedet.

§ 99. Domsmænd av det almindelige utvalg pligter at gjøre tjeneste i alle de saker, som behandles i umiddelbar rækkefølge paa samme retssted. Ved trækningen skal det dog saavidt mulig iagttages, at samme sæt domsmænd ikke kommer til at forrette længer end ni dage ved lagmandsrettene og seks dage ved herreds- og byrettene.

Maa retten utsætte en sak, efterat hovedforhandlingene[1]) er begyndt, fortsætter altid saavidt mulig de samme domsmænd at gjøre tjeneste i saken. Skal andre saker foretages like før eller like efter, kan domsmændene ogsaa gjøre tjeneste i disse, hvis de er villige.

Kongen kan for hvert lagsogn gi almindelige regler om, hvor længe de uttrukne lagrettemænd skal gjøre tjeneste. Hvis ikke andet er bestemt, skal de gjøre tjeneste under hele tinget og i ethvert fald, indtil forhandlingen av den paabegyndte sak er slut.

Rettens formand lar snarest mulig sætte op en liste over de lagrettemænd eller domsmænd, som har gjort tjeneste. Listen føres ind i en bok, som opbevares ved rettens kontor. Gjenpart meddeles vedkommende mandtalsførere.

§ 100. Første gang nogen gjør tjeneste som domsmand, skal rettens formand foreholde ham de pligter, som paahviler en domsmand, og ta imot hans forsikring om, at han saavel i denne sak som i alle fremtidige saker vil gi vel agt paa alt, som forhandles i retten, og at han vil dømme saaledes, som han vet sandest og rettest at være efter loven og sakens bevisligheter.

§ 101. Retsvidner opnævnes av vedkommende mandtalsfører. Hvis det ikke volder uleilighet, opnævnes retsvidnerne efter tur av utvalget for den kommune, hvor retten skal holdes, eller for en av de nærmeste kommuner i retskredsen. Skal retten holdes paa et fast retssted utenfor retskredsen, opnævnes retsvidner av utvalget for en av de nærmeste kommuner i retskredsen. I Finmarkens amt kan retsvidner tages av det utvalg, som § 78 handler om, naar retsvidner av det almindelige utvalg ikke kan paaregnes.

Naar mandtalsføreren vet, at et retsvidne efter § 110 vilde være utelukket fra at gjøre tjeneste i nogen av sakene, eller

[1]) Staar saa i lovbeslutningen, skal være hovedforhandlingen.

13 aug. Nr. 5.

at det har gyldig forfald, skal det forbigaaes. Det samme gjælder, naar et retsvidne skulde være slettet av fortegnelsen efter § 81 første, andet eller tredje led, eller naar det er i et tilfælde, som § 83 andet led nævner.

Naar det er av betydning for nogen av de saker, som skal behandles i retsmøtet, bør retsvidnerne tages blandt dem, som har særlig kyndighet i det, saken gjælder. Til sjøforklaringer skal de tages av det særlige utvalg av domsmænd, hvor der er saadant utvalg.

Saavidt mulig bør retsvidnerne faa én dags varsel i de saker, som er nævnt i § 143 nr. 1—8, og ellers tre dages varsel.

§ 102. Naar et retsvidne ikke møter, eller naar det vilde være vanskelig at gaa frem efter § 101, kan retten tilkalde retsvidner. Den tar da fortrinsvis retsvidner, som staar i fortegnelsen; men er det nødvendig, kan den tilkalde enhver fuldmyndig norsk statsborger, som ikke er fradømt stemmeret i offentlige anliggender.

Naar retten ikke skal ta imot forklaring av parter, vidner eller sakkyndige eller foreta granskning, kan den til et retsmøte altid tilkalde som retsvidne enhver norsk statsborger, som er over 18 aar og ikke fradømt stemmeret i offentlige anliggender. Det samme gjælder om møter til uttrækning av lagrettemænd eller domsmænd.

§ 103. Retsvidnerne gjør ikke tjeneste mer end én dag, uten naar de samtykker i at fortsætte, eller naar behandlingen av samme sak varer længer, og dommeren ikke fritar dem.

De skal nøie følge forhandlingene og gjøre dommeren opmerksom paa misforstaaelser eller feil i opfatningen eller nedtegningen av det, som foregaar.

Ved slutningen av retsmøtet skal de spørges, om de har noget at bemerke, og deres erklæring føres ind i retsboken.

§ 104. Første gang nogen gjør tjeneste som retsvidne, skal dommeren foreholde ham de pligter, som paahviler et retsvidne, og ta imot hans forsikring om, at han samvittighetsfuldt vil opfylde dem.

§ 105. Hvis en lagrettemand, en domsmand eller et retsvidne har gyldig forfald, pligter han at melde det i tide.

Til gyldig forfald medregnes saadanne omstændigheter som, at han ikke uten fare for helbred eller velfærd eller uten at forsømme vigtige og uopsættelige forretninger eller pligter kunde ha møtt. For lagrettemænd og domsmænd regnes ingen andre offentlige hverv som gyldig forfald end hvervet som medlem av Storting og amtsting, militær tjeneste og tjeneste ved høiere ret.

6te kapitel.

Ugildhet.

§ 106. Ingen kan være dommer eller lagrettemand:

1. naar han selv er part i saken eller medberettiget, medforpligtet eller regrespligtig i forhold til en part, eller naar han i en straffesak er fornærmet ved den strafbare handling;
2. naar han er i slegt eller svogerskap i op- eller nedstigende linje eller i sidelinjen saa nær som søskendebarn med nogen, som staar i saadant forhold til saken som nævnt under nr. 1;
3. naar han er eller har været gift med eller er forlovet med eller er fosterfar, fostermor eller fosterbarn til nogen, som staar i saadant forhold til saken som nævnt under nr. 1;
4. naar han er verge eller kurator for nogen, som staar i saadant forhold til saken som nævnt under nr. 1, eller har været verge eller kurator for en part, efterat saken begyndte;
5. naar han styrer eller er medlem av styret for et selskap, en forening, sparebank, stiftelse eller offentlig indretning eller ordfører i en kommune, som staar i et saadant forhold til saken som nævnt under nr. 1, eller naar han styrer eller er medlem av styret for et bo, som staar i saadant forhold til saken, og det ikke er skifteretten selv, som styrer boet;
6. naar han har handlet i saken for en part eller for paatalemyndigheten eller den fornærmede;
7. naar han er i slegt eller svogerskap i op- eller nedstigende linje eller sidelinjen saa nær som søskende eller gift med eller forlovet med nogen, som handler i saken for en part eller for paatalemyndigheten eller den fornærmede;
8. naar han tidligere har hat med saken at gjøre som voldgiftsmand eller i lavere ret som dommer, lagrettemand eller retsskriver;
9. naar han er i slegt eller svogerskap i op- eller nedstigende linje eller i sidelinjen saa nær som søskende eller gift med eller forlovet med nogen, som har været dommer i saken i lavere ret.

§ 107. Den, som er dommer eller lagrettemand, kan ikke være sakkyndig i saken.

Den, som er vidne i saken, kan ikke være dommer eller lagrettemand, saafremt han har hat noget at forklare, som vedkommer saken.

Hvis en dommer eller lagrettemand forlanges ført som

13 aug. Nr. 5.

vidne, men ikke har noget at forklare, som vedkommer saken, kan han avgi forklaring herom fra dommersætet. Under samme betingelse kan retten beslutte, at han skal avgi sin forklaring paa forhaand i et retsmøte, som parterne varsles til. Beslutningen kan ikke angripes ved kjæremaal eller anke.

§ 108. Dommer kan heller ikke nogen være, naar andre særegne omstændigheter foreligger, som er skikket til at svække tilliden til hans uhildethet. Navnlig gjælder dette, naar en part av den grund kræver, at han skal vike sæte.

§ 109. Naar en herreds- eller bydommer er ugild, er ogsaa dommerfuldmægtigen utelukket.

§ 110. Ingen kan være retsskriver i saken, naar han er i et forhold, som § 106 nr. 1, 2, 3, 4, 5 eller 6 nævner.

Ingen kan være retsvidne, vidne ved en tvangsforretning, stevnevidne eller protokolfører, naar han er i et forhold, som § 106, nr. 1 nævner, eller naar han er gift med eller forlovet med eller i slegt eller svogerskap i op- eller nedstigende linje eller i sidelinjen saa nær som søskende med nogen, som staar i saadant forhold.

Retten kan desuten beslutte, at de tjenestemænd, som her er nævnt skal fratræde, naar de staar i noget andet av de forhold, som er nævnt i §§ 106 og 107. Det samme gjælder § 108, hvis nogen av parterne kræver det.

§ 111. En part, som vil kræve, at nogen skal utelukkes, bør gjøre det, saasnart han faar vite om det forhold, som begrunder kravet.

Utelukkelse efter § 108 kan han ikke længer kræve, naar han har visst om de særegne omstændigheter, men allikevel har indlatt sig i forhandling for retten.

Kravet fremsættes enten mundtlig eller skriftlig og skal angi de grunde, som det støttes paa.

§ 112. Naar en enedommer eller retsformand er i et tilfælde, som er nævnt i § 106 eller § 107, skal han selv træffe de nødvendige forføininger.

Andre tjenestemænd, som er i et saadant tilfælde, skal i tide si fra til rettens formand.

§ 113. Finder en dommer, at han er i en stilling, som gir parterne ret til at kræve ham utelukket efter § 108, og forholdet ikke maa antages at være almindelig kjendt, bør han sørge for, at parterne faar vite om det saa snart som mulig. Har retten flere medlemmer, bør han si fra til rettens formand, som beslutter, hvad der videre skal foretages.

Er en retsskriver, et retsvidne, en protokolfører eller en anden tjenestemand i saadan stilling, skal han si fra til rettens formand.

§ 114. Viser det sig, at nogen er tat ut til lagrette-

mand eller domsmand, som efter § 106 eller § 107 er utelukket fra at gjøre tjeneste i nogen av de saker, som skal behandles i retsmøtet, bør en anden trækkes eller opnævnes i hans sted, hvis der er tid til det. 13 aug. Nr. 5.

§ 115. Før forhandlingen i den enkelte sak begynder, skal rettens formand gjøre lagrettemændene eller domsmændene opmerksom paa, at de er utelukket fra at gjøre tjeneste, hvis de er i noget tilfælde, som er nævnt i § 106 eller § 107, og han skal opfordre dem og parterne til at si fra, hvis det maatte være tilfældet.

Domsmænd opfordrer han desuten til at si fra, hvis der for deres vedkommende foreligger saadanne omstændigheter som nævnt i § 108.

§ 116. I Høiesteret og Høiesterets kjæremaalsutvalg maa ingen dommer være med at avgjøre, om han selv er ugild. Heller ikke maa han være med at avgjøre, om en anden er ugild, naar utelukkelsesgrunden i det væsentlige er den samme som for ham selv.

Reises spørsmaal om utelukkelse forut for det retsmøte, hvori saken skal behandles, kan der sættes ret til at avgjøre det.

Forretningskyndige medlemmer av kjæremaalsutvalget behøver aldrig at tilkaldes til avgjørelse av spørsmaal om utelukkelse.

§ 117. I andre retter maa ingen dommer være med at avgjøre, om han selv er ugild, hvis retten allikevel er domfør. Heller ikke bør han være med paa avgjørelsen, hvis nogen anden kan tilkaldes i hans sted uten væsentlig ulempe eller utgift.

Spørsmaal om utelukkelse kan avgjøres forut for det retsmøte, hvori saken skal behandles. I saa fald kan rettens formand træffe avgjørelsen alene, hvis retten har flere medlemmer; men der kan ogsaa sættes almindelig ret til at avgjøre spørsmaalet forut, hvis det kan gjøres uten væsentlig ulempe eller utgift. Er der spørsmaal om at utelukke en enedommer eller domstolens formand eller to av en rets faste medlemmer, kan enedommeren eller formanden beslutte, at spørsmaalet isteden skal forelægges for Høiesterets kjæremaalsutvalg.

§ 118. Avgjørelsen træffes ved kjendelse, naar utelukkelse besluttes, eller naar en parts begjæring om utelukkelse forkastes. Er der spørsmaal om at utelukke flere dommere, træffes avgjørelsen særskilt for hver enkelt.

Retten kan beslutte at utelukke en dommer eller anden tjenestemand, uten at parterne er hørt. Men den, som der er spørsmaal om at utelukke, bør saavidt mulig avkræves erklæring.

Kræver en utelukkelsesgrund nærmere undersøkelse, foretar retten undersøkelsen av eget tiltak. Handles der om en

13 aug. Nr. 5.

grund av den art, som er nævnt i § 108, kan retten opfordre vedkommende part til at gjøre nærmere rede for utelukkelsesgrunden og til at gjøre den sandsynlig paa den maate, som retten tillater. Hvis det findes paakrævet, kan et retsmøte holdes til behandling av spørsmaalet.

§ 119. Er det avgjort ved kjendelse efter §§ 117 og 118, at alle dommere i en ret eller de fleste av dem er utelukket fra at gjøre tjeneste i en sak, kan Høiesteret efter ansøkning fra retten beslutte, at saken skal overføres til en anden ret av samme orden. Finder Høiesteret, at utelukkelsen er besluttet uten gyldig grund, kan den ophæve kjendelsen.

§ 120. Hvis den myndighet, som skal opnævne stedfortræder for en utelukket tjenestemand, finder, at utelukkelsen savner grund, kan den paakjære kjendelsen med opsættende virkning. Avsiges kjendelsen under hovedforhandling, gjælder dette bare, naar saken allikevel utsættes.

Ellers kan en kjendelse, som avgjør, at nogen er ugild, ikke angripes ved kjæremaal eller anke.

En kjendelse, som negter utelukkelse i de tilfælde, som er nævnt i § 110 tredje led, kan heller ikke angripes ved kjæremaal eller anke.

§ 121. Naar en tjenestemand er i noget av de tilfælde, som er nævnt i §§ 106 og 107, jfr. § 110, eller naar en part har krævet ham utelukket, maa han bare foreta saadanne handlinger, som ikke kan opsættes uten væsentlig ulempe.

Hvis utelukkelse er besluttet, og § 119 ikke kommer til anvendelse, skal uten ophold en anden av rettens tjenestemænd eller en varamand tilkaldes eller stedfortræder opnævnes.

Den, som er utelukket, kan foreta saadanne handlinger, som ikke taaler at opsættes.

7de kapitel.

Retsmøter, retssprog og retsferier.

§ 122. Ved retsmøter forstaaes de møter, som en ret holder til forhandling mellem parter eller for at avhøre parter, vidner eller sakkyndige eller foreta granskning, eller som loven særskilt har betegnet som retsmøter.

§ 123. Rettens formand aapner, leder og slutter forhandlingen Han bestemmer den orden, hvori forhandlingen skal foregaa. Ingen maa ta ordet uten hans tilladelse.

Har retten flere medlemmer, avgjør den samlede ret indsigelser mot formandens procesledelse.

§ 124. Retsmøterne er offentlige, hvis ikke andet er bestemt ved lov eller ved beslutning av retten i henhold til lov.

Spørsmaalet om at utelukke offentligheten forhandles for lukkede dører. 13 aug. Nr. 5.

Avlæsning av domsslutningen foregaar altid offentlig.

§ 125. Retten kan ved kjendelse beslutte, at et retsmøte helt eller delvis skal holdes for lukkede dører, naar hensynet til statens forhold til en fremmed magt eller hensynet til ærbarhet kræver det.

§ 126. I straffesaker kan retten ved kjendelse beslutte forhandling for lukkede dører, naar hensynet til privatlivets fred kræver det, eller naar den sigtede er under 18 aar eller selv ber om det av grunde, som retten finder fyldestgjørende.

Under efterforskningen og den retslige forundersøkelse og under bevisoptagelser til bruk for hovedforhandlingen i straffesaker kan retten altid ved kjendelse beslutte at utelukke offentligheten, naar det antages, at den vil kunne vanskeliggjøre oplysningen av saken.

§ 127. I andre saker end straffesaker kan retten ved kjendelse beslutte forhandling for lukkede dører, naar hensynet til privatlivets fred kræver det, eller naar den frygter for, at oplysningen av saken ellers vil vanskeliggjøres.

I egteskapssaker skal retten altid holdes for lukkede dører.

§ 128. Ved retslige granskninger kan offentligheten altid utelukkes, naar retten finder det hensigtsmæssig.

§ 129. Naar et retsmøte holdes for lukkede dører, kan retten allikevel gi adgang for andre end dem, som har med saken at gjøre, hvis særlige grunde taler for det.

§ 130. Naar et retsmøte holdes for lukkede dører, og retten finder, at forhandlingene eller en del av dem av særlige grunde bør holdes hemmelig, indtil videre eller for bestandig, gir den ved kjendelse alle tilstedeværende paalæg om det.

§ 131. Ingen maa gjengi offentlig noget av forhandlingene i retsmøter utenfor hovedforhandlingen i straffesaker eller under avhørelse av parter forut for hovedforhandlingen i tvistemaal, uten naar retten ved kjendelse har git samtykke.

Naar der ellers er grund til at anta, at offentlig gjengivelse av forhandlinger i et retsmøte vil kunne ha skadelig virkning paa oplysningen eller paadømmelsen av saken, kan retten ved kjendelse beslutte, at forhandlingene eller visse dele av dem ikke maa gjengives offentlig, før endelig dom er avsagt. Forbudet ophæves, naar det antages, at grunden ikke længer er tilstede.

§ 132. Under offentlig retsmøte kan adgang negtes folk under 18 aar og enhver, som fremstiller sig i en saadan tilstand, at hans nærvær vil stride mot rettens værdighet eller god orden. Det samme gjælder i straffesaker enhver, som er fradømt stemmeret i offentlige anliggender, eller som i løpet av

13 aug. Nr. 5.

de sidste tre aar ved ikke betinget dom er dømt til fængsel for falsk, underslag, tyveri, naskeri, ran, bedrageri, hæleri eller nogen slags voldsforbrydelse.

Rettens formand kan begrænse antallet av tilhørere for at hindre, at rummet blir overfyldt.

§ 133. Rettens formand vaaker over, at forhandlingen foregaar med orden og værdighet. Han kan tilrettevise enhver, som forstyrrer forhandlingen, eller som kommer med upassende uttalelser eller utilbørlige personlige angrep eller forøvrig optræder paa en maate, som strider mot domstolens værdighet.

Naar en part eller hans lovlige stedfortræder, procesfuldmægtig eller forsvarer er tilrettevist, kan retten beslutte at frata ham ordet, hvis han fremdeles optræder utilbørlig.

Folk, som forstyrrer forhandlingen eller krænker domstolens værdighet, kan vises ut. De, som er med i saken, kan dog bare vises ut, hvis de optræder utilbørlig, efterat de er tilrettevist; beslutningen træffes av retten.

Naar det regnes like med uteblivelse, at en part eller hans lovlige stedfortræder eller procesfuldmægtig vises ut eller fratages ordet, bør han først være gjort opmerksom paa denne følge.

§ 134. Trænger nogen sig ind i retssalen, efterat han er vist ut, eller vedblir nogen at forstyrre forhandlingene paa anden maate, uagtet han er advaret, kan retten ved kjendelse beslutte at sætte ham i fængslig forvaring, saalænge retsmøtet varer, men ikke over tre døgn.

Saadan fængsling er ikke til hinder for, at gjerningen forfølges paa sedvanlig maate; men den kommer i betragtning ved strafutmaalingen.

§ 135. Skal nogen, som ikke kan norsk, ta del i forhandlingen, brukes en tolk, som retten har opnævnt eller godkjendt. Nedtegning foregaar paa norsk. Naar sakens vigtighet kræver det, kan retten bestemme, at nedtegning ogsaa skal foregaa paa det fremmede sprog, enten i retsboken eller særskilt som bilag, og forelægges til vedtagelse.

Tolk er unødvendig, naar saavel retten og retsvidnerne som parterne kan det fremmede sprog. I andre saker end straffesaker gjælder det samme ogsaa, naar rettens medlemmer kan sproget, og parterne gir avkald paa tolk.

Under efterforskning og retslig forundersøkelse i straffesaker er tolk unødvendig, naar dommeren selv kan det fremmede sprog.

Brukes retsvidner, som ikke kan norsk, skal saavidt mulig retsforhandlingene og tilførslerne til retsboken gjengives for dem ved tolk.

§ 136. Processkrifter maa være skrevet paa norsk eller

ledsaget av oversættelse. Av bilag og skriftlige bevis, som følger med og er avfattet i et fremmed sprog, vedlægges likeledes en oversættelse. Fra disse forskrifter kan retten helt eller delvis gjøre undtagelse, naar alle vedkommende forstaar det fremmede sprog. 13 aug. Nr. 5.

Oversættelsen maa være bekræftet av en translatør, som er godkjendt av det offentlige, eller av en tolk, som retten har opnævnt eller godkjendt. I andre saker end straffesaker er dog bekræftelse unødvendig, naar parterne er enige om, at oversættelsen er rigtig, og retten ikke finder grund til at tvile paa det.

§ 137. Skal nogen, som er døv eller stum, gi forklaring for retten, kan det gjøres gjennem skriftlige spørsmaal og svar eller gjennem tolk.

§ 138. Om opnævnelse av retstolk og om tolkens pligter og ugildhet gjælder de regler, som er git om sakkyndige. Likeledes faar §§ 103 og 104 tilsvarende anvendelse.

Stillingen som retstolk kan forenes med stillingen som retsskriver, protokolfører eller retsvidne.

§ 139. Rettenes daglige arbeidstid bør i almindelighet ikke overstige otte timer.

Paa helligdage maa der ikke holdes retsmøter uten i paatrængende tilfælde.

§ 140. Retsferierne varer fra 1 juli til 15 august og fra 24 december til 3 januar, disse dage medregnet.

§ 141. I retsferierne holdes ikke retsmøter uten for at avsi domme og kjendelser. Er hovedforhandlingen i en sak begyndt før retsferierne, bør den dog som regel føres til ende, naar det kan gjøres uten utsættelse.

§ 142. Retsferierne stanser løpet av alle frister for proceshandlinger. Den del av en frist, som er igjen, begynder at løpe fra retsferiernes slutning. Skulde en frist begynde i retsferierne, regnes dens løp fra retsferiernes slutning.

Fristene for anke, kjæremaal og gjenoptagelse eller for begjæring om opreisning eller opfriskning løper ogsaa i retsferierne. Det samme gjælder de frister, som er nævnt i lov om rettergangsmaaten i tvistemaal §§ 466 og 469.

§ 143. Retsferierne har ingen virkning paa følgende saker:

1. straffesaker;
2. saker om arrest eller andre midlertidige forføininger;
3. saker om tvungen avstaaelse av grund;
4. saker om sjøfordringer;
5. saker om privat tjeneste eller andet privat arbeidsleieforhold mellem husbond og tjener, skibsfører og mandskap eller arbeidsgiver og arbeider;
6. saker mellem leietagere og utleiere av hus, husrum eller

13 aug. Nr. 5.

anden fast eiendom om tiltrædelsen, benyttelsen eller fravikelsen eller om tilbakeholdelse av leietagerens gods;

7. saker mellem reisende paa den ene side og gjestgivere, verter, skyssfolk, skibsførere og andre, som fører folk og gods, eller utvandringsagenter paa den anden side om betaling for fortæring, skyss eller fragt, om tap eller beskadigelse av reisegods eller om andre forhold, som opstaar av reisen;

8. vekselsaker.

Det samme gjælder andre saker og enkelte rettergangsskridt, som trænger hurtig behandling, naar rettens formand efter ansøkning fra en part bestemmer det. Lignende bestemmelse kan han træffe av eget tiltak, naar aasted skal granskes, og granskningen hensigtsmæssigst foregaar i ferierne. En saadan forføining kan ikke angripes ved kjæremaal eller anke.

Paa tvangsfuldbyrdelse, konkursbehandling, akkordforhandling, skifte- og arvebehandling, tinglysnings- og registreringsvæsenet, skjøn og takster, sjøforklaringer og bevisoptagelser utenfor retssak har retsferierne ingen indflydelse.

For forliksraadene og særdomstolene gjælder retsferierne ikke.

§ 144. Tilsidesættelse av forskriftene i §§ 139—141 og 143 medfører ikke, at det forhandlede blir ugyldig, og gir ikke nogen, som indkaldes, ret til at negte at møte.

8de kapitel.

Frister og opreisning.

§ 145. Naar denne lov eller lovene om rettergangsmaaten for tvistemaal og i straffesaker eller loven om tvangsfuldbyrdelse har fastsat en frist, som maa gives ved indkaldelse til retsmøte eller til møte for dommer, skal til fristen lægges den tid, som antagelig vil gaa med til at reise fra opholdsstedet til retsstedet og til at forberede reisen.

§ 146. Skal en forkyndelse foregaa i løpet av en frist, er det nok, at skriftet før utløpet av fristen er avgit til den offentlige tjenestemand, som skal utføre forkyndelsen, eller til den post-, telegraf- eller telefonstation, som skal utføre den eller bringe skriftet frem til vedkommende tjenestemand.

Skal en meddelelse, begjæring eller erklæring i en sak avgives i løpet av en lovbestemt frist, er det nok, at skriftet før utløpet av fristen er avgit til den post-, telegraf- eller telefonstation eller til den offentlige tjenestemand, som skal bringe skriftet frem.

Kommer skriftet ikke frem, eller blir forkyndelsen ikke

utført, maa dog de nævnte rettergangsskridt gjentages inden en uke, efterat vedkommende har faat vite om dette, eller hvis den oprindelige frist er kortere, inden en frist av samme længde som den. 13 aug. Nr. 5.

§ 147. Naar en ret eller en dommer har fastsat en frist, eller naar loven lar en retsavgjørelse være utgangspunkt for en frist, begynder fristen, hvis ikke andet er bestemt, at løpe fra det tidspunkt, da fristbestemmelsen eller retsavgjørelsen er lovlig forkyndt eller meddelt.

§ 148. Ved beregning av frister, som er bestemt efter dage, tælles ikke den dag med, da fristen begynder at løpe. Derimot medregnes møtedagen eller den dag, da den handling, fristen gjælder, tidligst kan foretages eller senest maa være foretat.

Frister, som er bestemt efter uker, maaneder eller aar, ender paa den dag i den sidste uke eller den sidste maaned, som efter sit navn eller sit tal svarer til den dag, da fristen begynder at løpe. Har ikke maaneden dette tal, ender fristen paa den sidste dag i maaneden.

Avslutningen av en frist kan ogsaa betegnes ved en bestemt kalenderdag.

§ 149. Ender en frist paa en helligdag, regnes den for at løpe ut med den nærmeste hverdag, som følger efter.

Er fristen fastsat i timer, regnes ikke helligdage med i dens løp.

§ 150. Hvis fristen til at foreta den samme proceshandling løper ut til forskjellige tider for flere procesfæller, kan en procesfælle fremdeles foreta handlingen, efterat hans egen frist er løpet ut, saalænge fristen løper for en anden procesfælle, som ogsaa foretar handlingen.

§ 151. Retten kan forkorte baade de lovbestemte frister og de, den selv har fastsat, hvis parterne er enige eller den part, som har fristen, samtykker.

Er en part hindret fra at foreta proceshandlingen før utløpet av fristen, kan retten, hvis han begjærer det, forlænge fristen enten fra først av eller under dens løp. Er fristen lovbestemt, kan den bare forlænges, hvis det særlig er bestemt ved lov. At parterne er enige om forlængelse, er ikke avgjørende. En frist, som én gang er forlænget, maa ikke paany forlænges, uten at den anden part saavidt mulig har faat adgang til at uttale sig.

Mot negtelse av at forlænge en frist kan kjæremaal ikke anvendes.

§ 152. Hvis en proceshandling ikke blir foretat paa den tid eller indenfor den frist, som er fastsat, kan den ikke foretages senere, saafremt ikke andet er bestemt ved lov.

13 aug. Nr. 5.

De lovbestemte følger av, at en proceshandling forsømmes, indtræder av sig selv, hvis ikke andet er bestemt ved lov.

Naar følgen bare indtræder efter begjæring, kan en proceshandling foretages ogsaa efter utløpet av fristen, saalænge begjæringen ikke er fremsat, eller hvis det gjælder forsømmelse i et retsmøte, saalænge forhandlingen om den fremsatte begjæring endnu ikke er avsluttet.

§ 153. I andre saker end straffesaker kan den, som har forsømt en frist eller et retsmøte og derved er blit avskaaret fra en proceshandling, kræve opreisning mot forsømmelsen og ny frist eller nyt retsmøte tastsat, hvis han gjør det sandsynlig, at forsømmelsen ikke kan lægges ham eller hans lovlige stedfortræder eller procesfuldmægtig til last, eller hvis særlige omstændigheter ellers taler for opreisning og forsømmelsen ikke er forsætlig.

Som selvforskyldt kan en forsømmelse betragtes, naar parten eller hans lovlige stedfortræder eller procesfuldmægtig har undlatt at begjære forlængelse av en frist før dens utløp eller omberammelse eller utsættelse av et retsmøte, skjønt han visste om hindringen og hadde anledning til at fremsætte begjæringen.

§ 154. Begjæring om opreisning maa fremsættes senest en maaned, efterat der blev anledning til det, eller hvis den oprindelige frist er kortere, inden en frist av samme længde som den. Mot forsømmelse av denne frist gives ikke opreisning.

Naar tre aar er gaat, efterat en dom eller kjendelse er avsagt, kan opreisning ikke mer gives mot oversittelse av fristen til anke, kjæremaal eller opfriskning

§ 155. Begjæring om opreisning fremsættes gjennem processkrift eller i retsmøte. Begjæringen maa opgi de omstændigheter, som den grundes paa, og de bevis, som skal gjøre dem sandsynlige.

Samtidig maa den forsømte proceshandling foretages, hvis der er anledning til det. Er et retsmøte forsømt, og opreisningsspørsmaalet blir avgjort i et senere retsmøte, kan den videre behandling av saken fortsættes i dette møte.

§ 156. Begjæringen avgjøres ved kjendelse av den ret, som har saken, eller som proceshandlingen skulde foretages for. Retten avgjør, om den anden part skal høres før avgjørelsen.

Blir opreisning git, kan avgjørelsen ikke angripes ved kjæremaal eller anke uten paa det grundlag, at der efter loven ikke er adgang til at gi opreisning.

§ 157. Begjæring om opreisning har ikke opsættende virkning, medmindre retten ved kjendelse beslutter at stanse

saken, indtil begjæringen er avgjort. Dette kan retten beslutte, hvis den finder det utvilsomt, at der er grund til opreisning, eller hvis uoprettelig tap ellers kunde voldes. 13 aug. Nr. 5.

§ 158. Blir opreisning git, sættes saken tilbake i samme stilling som før forsømmelsen.

Utgiftene ved forhandling om begjæringen og ved rettergang, som har tapt sin betydning ved opreisningen, falder den til last, som har begjært opreisning, medmindre motparten ved sit forhold har fremkaldt forsømmelsen.

9de kapitel.

Forkyndelser og meddelelser.

§ 159. Forkyndelser og de meddelelser, som gives i anledning av en retssak, skal foregaa efter reglerne i dette kapitel, hvis ikke andet er bestemt ved lov eller følger av forholdets art.

§ 160. Det, som skal forkyndes, maa foreligge skriftlig. Det maa være underskrevet og datert, hvis det ikke bare er bilag til et andet skrift.

Et eksemplar av skriftet eller en avskrift av det maa efter reglerne i §§ 162—185 overgives til den, det skal forkyndes for, eller stilles til raadighet for ham. Har nogen ret til at ta imot forkyndelse for flere uten at være deres fælles processfuldmægtig, skal han ha et eksemplar eller en avskrift for hver av dem.

§ 161. Den, som lar en forkyndelse utføre, bør skaffe de nødvendige eksemplarer eller avskrifter. Gjør han det ikke, skal den, som utfører forkyndelsen, ta de avskrifter, som trænges.

§ 162. Alle eksemplarer av skriftet maa være forsynt med en bevidnelse om, at de er likelydende, og alle avskrifter med en bevidnelse om, at de er rigtige. Bevidnelsen maa være git av en offentlig tjenestemand eller en sakfører.

Retsskriver, notarius og stevnevidne pligter at gi bevidnelse, naar nogen kræver det.

§ 163. Det skrift, som skal forkyndes, kan overgives i lukket omslag. Omslaget maa være forsynt med en bevidnelse, som angir, hvem som lar forkyndelsen utføre, og det, som ellers er nødvendig for at betegne skriftet, hvis ikke forkyndelsen foregaar gjennem anbefalt brev efter § 178. Bevidnelsen gives av en offentlig tjenestemand eller en sakfører, og omslaget lukkes med hans segl. § 162 andet led faar anvendelse.

§ 164. Telegraf og telefon kan i den utstrækning, Kongen bestemmer, brukes til at meddele det, som skal forkyndes, til den, som skal utføre forkyndelsen.

13 aug. Nr. 5.

Brukes telegraf, skal avsenderen sørge for, at telegrammet fra mottagerstationen blir telegrafert tilbake til avsenderstationen til kontrol (kollationering). Brukes telefon, skal mottageren skrive op meddelelsen og derefter telefonere den tilbake til kontrol. Overensstemmelsen bevidnes av en offentlig tjenestemand eller en sakfører baade paa det telegraferte eller telefonerte skrift og paa den telegraf- eller telefonmeddelelse, som blir utfærdiget.

Den meddelelse, som er utfærdiget, betragtes derefter som en bekræftet avskrift av det telegraferte eller telefonerte skrift.

§ 165. Forkyndelse kan altid utføres av et stevnevidne.

Istedenfor stevnevidne kan offentlige myndigheter bruke en tjenestemand ved politiet, naar det gjælder forkyndelse i straffesaker. Hvis det er nødvendig for at vinde tid, kan offentlige myndigheter i andre saker la forkyndelse utføre ved en, som retten har bemyndiget til det. Om dem, som saaledes utfører forkyndelser, gjælder det, som er bestemt om stevnevidner.

§ 166. Stevnevidner pligter at utføre forkyndelser, naar en offentlig myndighet kræver det. Hvis ophold kan undgaaes, pligter de at utføre forkyndelser ogsaa utenfor sin kreds.

Efter begjæring av andre er stevnevidnerne pligtige til at utføre forkyndelser indenfor sin kreds, naar forkyndelsen efter lovgivningen er nødvendig og det, som begjæres forkyndt, er i lovlig stand. Forlanges ellers meddelelser, som ikke strider mot lov eller ærbarhet, forkyndt ved stevnevidner, kan de ikke negte at utføre forkyndelsen, medmindre den vil være til hinder for andre forretninger, eller meddelelsen aabenbart er uten retslig betydning. Negter et stevnevidne at utføre en forkyndelse, kan spørsmaalet forelægges for stedets herreds- eller byret eller for den ret, som har saken.

§ 167. Paa helligdage eller utenfor almindelig dagstid bør forkyndelsen ikke foregaa uten nødvendighet.

§ 168. Forkyndelsen skal saavidt mulig foregaa for vedkommende personlig, helst paa hans bopæl eller stadige arbeidssted. Foregaar den for ham personlig, er den gyldig, hvorsomhelst han træffes.

§ 169. Træffes han ikke selv paa bopæl eller stadig arbeidssted, kan forkyndelsen foregaa for en voksen person av samme husstand, som er tilstede der.

Paa bopælen kan forkyndelsen ogsaa foregaa for den, han bor hos, eller for en voksen person av dennes husstand. Likeledes kan forkyndelsen foregaa for huseieren eller en, som paa hans vegne fører tilsyn med huset, om de bor der.

Paa arbeidsstedet kan forkyndelsen tillike foregaa for arbeidsherren eller en arbeidsformand eller, om det er et kontor, for en betjent, som er ansat der.

§ 170. For en forretningsdrivende, som har fast forret- 13 aug.
ningssted, kan forkyndelsen altid foregaa paa forretningsstedet, Nr. 5.
hvis saken reiser sig av forretningen. Træffes han ikke selv, kan forkyndelsen foregaa for en betjent, som er ansat der.

Hvis ikke noget fast forretningssted kan paavises, kan forkyndelsen foregaa paa det sidste faste forretningssted for en voksen person, som stadig er tilstede der, saafremt der ikke er gaat mer end seks maaneder, siden det sidst blev benyttet.

§ 171. Har en person, som opholder sig her i riket, hverken bopæl eller stadig arbeidssted her, og er han ogsaa forgjæves søkt personlig, kan forkyndelsen foregaa paa hans midlertidige opholdssted for en voksen person av samme husstand eller for den, han opholder sig hos, eller for en voksen person av dennes husstand.

§ 172. Den, som selv er part i saken, kan ikke ta imot forkyndelse for motparten.

§ 173. Det skrift, som stevnevidnet avleverer ved forkyndelsen, forsyner han med en underskrevet paategning om, naar, hvor og for hvem forkyndelsen er foregaat. Dog er dette ikke nødvendig med indkaldelser til retsmøter, som forkyndes for de indkaldte personlig.

§ 174. Foregaar forkyndelsen for vedkommende personlig, kan han forlange, at stevnevidnet skal læse op skriftet for ham eller si, hvad det indeholder.

Negter han at ta imot skriftet, kan stevnevidnet lægge det igjen eller lægge det ind til avhentning paa rettens kontor eller paa nærmeste poststed eller paa et andet høvelig sted. Stevnevidnet skal saavidt mulig la ham faa vite, hvor han kan faa skriftet, og si ham, at forkyndelsen er lovlig utført til trods for negtelsen. Gjælder det indkaldelse til personlig møte, skal stevnevidnet tillike saavidt mulig meddele ham indholdet av skriftet.

§ 175. Den, som faar noget forkyndt paa en andens vegne efter §§ 169—171, skal uten ophold underrette vedkommende om forkyndelsen og overgi skriftet til ham, hvis han kan gjøre det uten utgift eller særlig besvær. Han skal straks si fra, hvis han vet om noget, som kan være til hinder for, at vedkommende i tide faar underretning.

§ 176. Negter de, som er nævnt i §§ 169—171, at ta imot skriftet paa vedkommendes vegne, eller er de hindret fra at gi underretning, eller findes der ikke nogen, som forkyndelsen kan foregaa for, skal stevnevidnet efterlate i lukket omslag en skriftlig meddelelse om, at skriftet kan hentes paa rettens kontor eller paa nærmeste poststed eller paa et andet høvelig sted.

Er det sted, hvor forkyndelsen foregaar, stængt, eller er det av andre grunde hensigtsmæssig, skal stevnevidnet slaa

13 aug. Nr. 5.

meddelelsen op paa døren eller anbringe den paa anden iøinefaldende maate. Bor der folk i nærheten, bør han tillike underrette etpar av dem om forkyndelsen og opfordre dem til at gjøre vedkommende opmerksom paa den.

§ 177. Om forkyndelsen skal stevnevidnet gi bevidnelse enten paa et eksemplar av det skrift, som er forkyndt, eller paa en avskrift av det eller i et særskilt skrift.

Bevidnelsen skal oplyse, hvem forkyndelsen er foregaat for, og naar og hvor den er utført. Er den ikke foregaat for vedkommende personlig, skal tillike de omstændigheter oplyses, som dens lovlighet avhænger av. Likeledes skal det oplyses, om mottageren har uttalt noget eller stevnevidnet ellers har faat vite noget, som kan ha betydning for spørsmaalet, om forkyndelsen er lovlig, eller om vedkommende i tide vil faa skriftet.

Blir bevidnelsen git i særskilt skrift, maa den tillike oplyse, hvem det er, som har latt forkyndelsen utføre, og det, som ellers er nødvendig for at betegne det skrift, som er forkyndt.

§ 178. Naar en forkyndelse efter særskilt lovbestemmelse kan foregaa gjennem anbefalt brev, maa en offentlig tjenestemand indlevere til posten det eksemplar eller den avskrift, som skal overgives til vedkommende. Han gir skriftet eller omslaget paategning om, naar det er indlevert til posten. § 162 sidste led faar tilsvarende anvendelse.

Forkyndelsen ansees for utført to uker efter indleveringen til posten, hvis ikke vedkommende har faat brevet tidligere.

§ 179. Forkyndelse kan foregaa underhaanden, naar den, som skal ha forkyndelsen, gir bevis for, at han har faat skriftet.

Mellem offentlige tjenestemænd og sakførere er en skriftlig erkjendelse bevis nok.

Ellers maa underskriften være bevidnet av en dommer, en retsskriver, en notarius eller et stevnevidne.

Erkjendelsen bør være datert. Skrives den særskilt, bør den tydelig betegne det skrift, som er mottat, og oplyse, hvem det er, som lar forkyndelsen utføre. Denne pligter paa begjæring at gi skriftlig erkjendelse for, at han har latt forkyndelsen utføre.

§ 180. Forkyndelse i utlandet for norske offentlige tjenestemænd, som er ansat der, kan foregaa gjennem deres foresatte.

Forkyndelse for norske militære i tjeneste utenfor rikets grænser foregaar gjennem deres foresatte.

Ellers foregaar forkyndelse for personer, som har kjendt bopæl eller opholdssted i utlandet, paa den maate, som der er hjemlet, eller gjennem vedkommende norske legation eller konsulat, hvis den fremmede lovgivning ikke er til hinder.

Naar begjæring fra en ret er nødvendig for at faa utført en forkyndelse, kan enhver ret utfærdige begjæringen. 13 aug. Nr. 5.

§ 181. Naar en forkyndelse ikke kan foregaa paa nogen av de maater, som foran er nævnt, og heller ikke nogen anden fremgangsmaate er foreskrevet, kan retten bestemme, at en avskrift av det, som skal forkyndes, eller av det væsentligste indhold skal slaaes op paa retsstedet tillikemed en meddelelse om, at skriftet kan hentes paa rettens kontor.

Gjælder det et skrift, hvorved sak reises, skal der tillike saavidt mulig paa vedkommendes sidste kjendte opholdssted lægges ned en meddelelse om, at skriftet kan hentes paa rettens kontor. Endvidere skal skriftet helt eller i utdrag rykkes ind i Kundgjørelsestidenden og i et eller flere blad paa hans sidste kjendte bosted eller opholdssted her eller i utlandet. Har retten formodning om, hvor han opholder sig, bør den desuten søke at gi ham underretning gjennem anbefalt brev eller gjennem kundgjørelse i et blad, som er utbredt paa stedet.

I andre særlig vigtige tilfælde bør retten bestemme, at den samme fremgangsmaate skal følges.

En forkyndelse efter denne paragraf ansees for utført, naar fire uker er gaat efter opslaget paa retsstedet, hvis ikke retten har fastsat et længere tidsrum, eller den person, som forkyndelsen gjælder, melder sig tidligere for retten og tar imot skriftet.

§ 182. Om forkyndelsen skal den, som har forlangt den, i tide faa meddelelse, ledsaget av de dokumenter, som hører til.

Har forkyndelse ikke kunnet foregaa, skal han uten ophold faa meddelelse om det, som er foretat, og om grunden til, at forkyndelsen ikke har kunnet utføres.

Er det skrift, som skal avleveres, lagt ind til avhentning paa et offentlig kontor, skal dette gi meddelelse, hvis skriftet blir hentet.

§ 183. Selv om der har været feil ved iverksættelsen av en forkyndelse, er den lovlig, naar det avleverte skrift er kommet frem til rette vedkommende. I saa fald ansees forkyndelsen for utført paa det tidspunkt, da han bevislig har faat skriftet.

§ 184. Naar den, som skal ha en forkyndelse, ikke har kjendt bopæl eller opholdssted, pligter politiet at foreta undersøkelse, hvis en ret forlanger det.

§ 185. Er en forkyndelse ikke foregaat for vedkommende personlig, og ligger der stor vegt paa, at den kommer rigtig frem, bør han søkes underrettet om forkyndelsen, hvis det kan gjøres i tide.

§ 186. Naar noget skal meddeles, og loven ikke paabyr

13 aug. Nr. 5.

forkyndelse, skal meddelelsen gives paa den maate, som i hvert tilfælde findes hensigtsmæssigst.

Bevidnelse av en offentlig myndighet eller vedkommendes skriftlige erkjendelse er bevis for, at meddelelsen er git. Motbevis er ikke utelukket.

§ 187. Meddelelse, som gives til vedkommende personlig i et retsmøte om indholdet av retsboken, træder istedenfor forkyndelse, hvis ikke andet er bestemt ved lov. Dog skal vedkommende spørges, om han forlanger en skriftlig gjengivelse; i saa fald meddeles denne om mulig inden 24 timer.

§ 188. Naar en offentlig myndighet forlanger det, skal postvæsenet sørge for, at brev, som gjælder retssaker, blir bragt til adressaten, selv om brev ellers ikke bringes om til adressaterne paa vedkommende sted.

§ 189. Telegraf kan brukes til at avgi skriftlige meddelelser, begjæringer og erklæringer til retten efter nærmere bestemmelse av Kongen.

§ 190. Nærmere regler om forkyndelser og meddelelser kan Kongen gi.

§ 191. For staten er det statsministeren eller vedkommende departementschef, som tar imot forkyndelser og meddelelser; for en amtskommune er det amtmanden; for andre kommuner er det ordføreren.

For offentlige indretninger og for stiftelser, sparebanker, foreninger, selskaper eller boer mottages forkyndelser og meddelelser av den, som styrer deres anliggender eller, hvis de styres av flere i forening, av styrets formand. Er der ingen formand, kan de rettes til ethvert medlem av styret.

Disse bestemmelser gjælder ikke, hvis andet er bestemt ved lov.

§ 192. Den, som har prokura eller anden almindelig fuldmagt til at vareta fuldmagtsgiverens anliggender, kan ta imot forkyndelser og meddelelser paa hans vegne i retssaker, som falder indenfor fuldmagtens omraade.

§ 193. Naar en part har git almindelig procesfuldmagt for en sak, kan forkyndelser og meddelelser i denne sak rettes til procesfuldmægtigen, hvis ikke andet er bestemt ved lov.

Forkyndelser og meddelelser om anke, fornyet behandling ved lagmandsret eller kjæremaal mot avgjørelser, som avslutter en sak eller en selvstændig del av en sak, eller om opfriskning eller gjenoptagelse kan ikke rettes til procesfuldmægtigen, medmindre procesfuldmagten uttrykkelig hjemler det eller tillike bemyndiger til at foreta de nævnte rettergangsskridt. Det samme gjælder om forkyndelser og meddelelser i anledning av fuldbyrdelse av en dom eller kjendelse.

§ 194. Har nogen git en anden fuldmagt til at ta imot

forkyndelser og meddelser i sit sted, kan forkyndelser og med- 13 aug.
delelser rettes til fuldmægtigen, naar det gjælder saker, som Nr. 5.
parterne har fri raadighet over. Viser det sig eller gir omstændighetene grund til at tro, at en forkyndelse ikke paa denne maate er naadd frem til fuldmagtsgiveren, bør retten underrette ham om forkyndelsen, hvis det kan gjøres i tide.

I saker, som parterne ikke har fri raadighet over, kan saadan fuldmagt bare gives, hvis retten godkjender det. Godkjendelsen kan naarsomhelst tilbakekaldes

§ 195. Hvis en part ikke her i riket har bopæl eller fast arbeidssted eller forretningssted, hvor forkyndelse kan foregaa efter reglerne i §§ 168, 169 og 170 første led, og han heller ikke har en procesfuldmægtig, som har bopæl eller kontor paa retsstedet eller i nærheten av det, kan retten, om nødvendig gjennem forkyndelse, paalægge ham at opgi inden en fastsat frist en person, som er bosat paa retsstedet eller i nærheten av det, til hvem forkyndelser og meddelelser under saken kan rettes. Rettens beslutning kan ikke angripes ved kjæremaal eller anke.

Forpligtelsen varer, til saken er avgjort ved retskraftig dom. Efterkommer han ikke forpligtelsen, kan forkyndelse foregaa gjennem anbefalt brev til hans sidste kjendte adresse, og forkyndelsen ansees da for utført, naar brevet er indlevert til posten.

§ 196. Naar en part eller hans lovlige stedfortræder eller procesfuldmægtig eller nogen anden, som forkyndelser og meddelelser kan rettes til efter §§ 191, 192, 194 eller 195, skifter bopæl under en sak, maa hans nye bopæl meldes for retten. Undlates det, kan forkyndelse foregaa paa hans tidligere bopæl efter § 176, medmindre hans nye bopæl paa forhaand er kjendt, eller der vites at være anledning til at forkynde paa stadig arbeidssted.

§ 197. I straffesaker faar bestemmelserne i §§ 193—196 bare anvendelse paa den private saksøker og den fornærmede, som har sluttet sig til forfølgningen.

10de kapitel.

Rettergangsstraffer og ansvar i anledning av retssaker.

§ 198. Den, som under et retsmøte forstyrrer forhandlingen eller kommer med upassende uttalelser eller utilbørlige personlige angrep eller forøvrig krænker domstolens værdighet, eller som ikke lyder et paabud fra retten eller dens formand, kan straffes med bøter.

Det samme gjælder den, som i et processkrift kommer

13 aug. Nr. 5.

med fornærmelser mot retten eller med andre usømmelige uttalelser.

Straf efter denne paragraf er ikke til hinder for, at gjerningen forfølges paa sedvanlig maate, men kommer i betragtning ved strafutmaalingen.

§ 199. Med bøter straffes den, som bevirker eller medvirker til, at noget, som er forhandlet i retsmøte for lukkede dører, og som skal holdes hemmelig, blir kjendt for uvedkommende, eller at noget blir gjengit offentlig i strid med forskriftene i § 131.

§ 200. En offentlig tjenestemand, procesfuldmægtig, retslig medhjælper eller privat antat forsvarer, som gjør sig skyldig i forsømmelig eller andet utilbørlig forhold under rettergang eller tvangsfuldbyrdelse, kan straffes med bøter og helt eller delvis ilægges erstatning til den skadelidende.

Staten indestaar for det erstatningsansvar, som ilægges en offentlig tjenestemand. Dog hefter staten ikke overfor sigtede for det ansvar, som en offentlig forsvarer paadrar sig, naar han er opnævnt efter begjæring av sigtede uten at være fast antat for retskredsen.

§ 201. Finder en høiere ret, at den lavere ret har begaat en aabenbar feil i avgjørelsen, kan den paalægge den skyldige dommer helt eller delvis at utrede de økede omkostninger, som derved er voldt.

§ 202. En part, som aabenbart uten grund har anlagt et søksmaal eller latt det komme til søksmaal eller erklært anke eller begjært opfriskning eller gjenoptagelse, kan straffes med bøter.

Det samme gjælder en hjælpeintervenient, lovlig stedfortræder, procesfuldmægtig eller retslig medhjælper. Hvis det ikke er oplyst, hvem ansvaret paahviler av dem, som har myndighet til at beslutte i en kommunes, en forenings, et selskaps, en stiftelses, en sparebanks eller et bos anliggender, kan bøterne ilægges parten selv.

Straf av bøter kan ogsaa ilægges en part, hjælpeintervenient, lovlig stedfortræder, procesfuldmægtig eller retslig medhjælper, naar han under et søksmaal ved falske eller aabenbart intetsigende paastande eller paaskud eller ved anden uredelighet har søkt at hindre sakens rette oplysning eller at trække den utilbørlig i langdrag.

Disse bestemmelser gjælder ikke den sigtede i en sak, som angaar straf, og heller ikke paatalemyndigheten.

§ 203. Den, som aabenbart uten grund har erklært kjæremaal, kan straffes med bøter. Hvis kjæremaalet efter loven har opsættende virkning, kan det ogsaa paalægges ham helt

eller delvis at erstatte de omkostninger, som er voldt ved ut- 13 aug.
sættelsen. § 202 andet led faar tilsvarende anvendelse. Nr. 5.

§ 204. Har en part mot bedre vidende bevirket indledning av tvangsfuldbyrdelse, som ikke gjælder straf, kan han ilægges straf av bøter. Det samme gjælder, hvis han ved falske eller aabenbart intetsigende paastande eller paaskud eller ved anden uredelighet har søkt at hindre fuldbyrdelsessakens rette oplysning eller at uthale eller lægge hindringer i veien for fuldbyrdelsen. § 202 andet led faar tilsvarende anvendelse.

§ 205. Uteblir et vidne uten gyldig forfald, eller har det forsømt at melde sit forfald i tide, eller forlater det retsstedet uten tilladelse, før møtet er slut, kan det straffes med bøter og paalægges helt eller delvis at erstatte de omkostninger, som er voldt.

Har vidnet faat ny indkaldelse eller opfordring til at møte, og det uteblir igjen, kan det ilægges straf og erstatningsansvar én gang til.

Like med uteblivelse uten gyldig forfald regnes det, at et vidne maa vises bort, fordi det er beruset.

§ 206. Negter et vidne at avgi forklaring eller at avlægge ed eller forsikring, og det ikke opgir nogen grund eller bare opgir en grund, som er forkastet ved retskraftig kjendelse, kan det straffes med bøter og paalægges helt eller delvis at erstatte de omkostninger, som er voldt.

Straf og erstatningsansvar kan ikke ilægges mer end to ganger, om negtelsen gjentages i samme sak eller overfor væsentlig samme bevisgjenstand.

§ 207. Undlater eller negter et vidne at efterkomme et paalæg fra retten om at undersøke regnskapsbøker, brev eller lignende eller at gjøre og ta med sig optegnelser, regnes det like med uteblivelse.

§ 208. Negter en sakkyndig eller en retstolk at overta hvervet, og han ikke opgir nogen grund eller bare opgir en grund, som er forkastet ved retskraftig kjendelse, eller uteblir han fra et retsmøte uten gyldig forfald eller uten at melde sit forfald i tide, eller forlater han retsstedet uten tilladelse, før møtet er slut, eller gjør han sig skyldig i andet forsømmelig eller utilbørlig forhold, kan han straffes med bøter og paalægges helt eller delvis at erstatte de omkostninger, som er voldt.

§ 209. Undlater nogen, som ikke er part, at efterkomme et paalæg fra retten om at fremlægge eller gi adgang til skriftlige bevis eller andre ting, og han ikke opgir nogen grund eller bare opgir en grund, som er forkastet ved retskraftig kjendelse, kan han ilægges straf og erstatningsansvar efter samme regler som for negtet vidnesbyrd.

13 aug. Nr. 5.

§ 210. Straf og erstatningsansvar efter §§ 205, 206, 207 og 209 kan ogsaa ilægges parter og lovlige stedfortrædere, naar de efter lov om rettergangsmaaten for tvistemaal §§ 115—117 eller § 320 sidste led pligter at møte, avgi forklaring, ed eller forsikring, eller naar de efter samme lovs § 258 sidste led eller § 237 pligter at fremlægge eller gi adgang til skriftlige bevis eller andre ting. Uteblivelse i strid med tvistemaalslovens § 115 eller § 116 medfører dog ikke saadant ansvar, hvis uteblivelsesdom avsiges.

§ 211. Dersom vidner, sakkyndige og retstolker ved retsstridig adfærd under rettergang eller tvangsfuldbyrdelse volder en part omkostninger i andre tilfælde, end §§ 205—209 nævner, kan de paalægges at svare erstatning helt eller delvis.

§ 212. Negter nogen, som er nævnt i §§ 169—171, at ta imot forkyndelse paa en andens vegne, eller undlater han at gjøre det, som paaligger ham efter § 175, kan han straffes med bøter og paalægges helt eller delvis at erstatte de omkostninger, som er voldt.

§ 213. Naar det ikke gjælder dommere, kan enhver ret, som har med saken at gjøre, ilægge straf og erstatning efter dette kapitel uten særskilt søksmaal eller tiltale. I de tilfælde, som er nævnt i § 200, kan domstolen ogsaa ilægge bøter efter andre straffebestemmelser.

Dommere kan ilægges saadant ansvar av høiere ret uten særskilt søksmaal eller tiltale.

Hvis de forseelser, som er nævnt i § 200 og §§ 205—212, er begaat ved en anden ret end den, som har hovedsaken til behandling, kan det overlates til den at ilægge erstatningsansvar.

Spørsmaal om ansvar i anledning av tvangsfuldbyrdelse kan bringes ind for stedets herreds- eller byret, hvis tvangsfuldbyrdelsen gjælder straf paa person, og ellers for den herreds- eller byret, som efter loven om tvangsfuldbyrdelse er namsret i saken.

§ 214. Straf og erstatning til det offentlige og erstatning til sigtede i en sak, som angaar straf, ilægger retten av eget tiltak eller efter begjæring, men andet erstatningsansvar bare efter begjæring fra den skadelidende. Avgjørelsen træffes i dommen eller i den kjendelse, som avslutter saken, eller naar det ikke gjælder §§ 201—203, ved særskilt kjendelse under saken.

Ogsaa efter sakens slutning kan ansvarsspørsmaalet avgjøres uten særskilt søksmaal eller tiltale, naar det gjælder retsstridig forhold av en procesfuldmægtig, retslig medhjælper eller privat forsvarer overfor parten, og begjæring fremsættes senest en maaned efter sakens slutning.

Spørsmaal om ansvar for retsstridig adfærd eller forsømmelse under tvangsfuldbyrdelse kan bringes ind senest en maaned, efterat fuldbyrdelsen er avsluttet eller indstillet. 13 aug. Nr. 5.

Ogsaa i de to sidstnævnte tilfælde træffes avgjørelsen ved kjendelse.

§ 215. Før nogen blir ilagt straf eller erstatning uten særskilt søksmaal eller tiltale, skal han saavidt mulig faa anledning til at uttale sig. Dette gjælder dog ikke straf efter § 202 første og andet led og § 203 og straf eller erstatning paa grund av uteblivelse.

Kjendelse, som ilægger en fraværende ansvar for uteblivelse, kan omgjøres, naar begjæring fremsættes inden 2 uker.

§ 216. Hvis ansvarsspørsmaalet ikke uten vanskelighet eller ophold kan bli tilstrækkelig oplyst uten særskilt søksmaal eller tiltale, kan retten undlate at avgjøre det.

Handles der om straf eller erstatning til det offentlige, kan retten i saa fald gjøre indberetning til paatalemyndigheten. Det samme gjælder, hvis der er spørsmaal om ansvar, som retten ikke kan ilægge efter reglerne i dette kapitel.

Hvis ansvarsspørsmaalet ikke blir reist paa den maate, som er nævnt i § 214, eller hvis det ikke blir avgjort, kan det gjøres til gjenstand for særskilt sak i andre tilfælde, end §§ 202 og 203 nævner.

§ 217. Avgjørelser, som ilægger straf eller erstatning paa den maate, dette kapitel tillater, eller som forkaster en begjæring om at ilægge erstatning eller straf i andre tilfælde, end §§ 202 og 203 nævner, kan paakjæres. Hvis saken er avgjort ved dom, er bevisbedømmelsen i hovedsaken bindende for kjæremaalsretten.

Bringes hovedsaken ind for høiere ret, kan denne helt eller delvis ophæve straffen eller erstatningen, hvis dette følger av utfaldet i ankesaken eller av rettens avgjørelse av retsspørsmaal eller av dens bedømmelse av bevislighetene i saken, naar de kan prøves av den høiere ret.

Paakjæres en kjendelse, som ilægger nogen straf, fordi han har negtet at efterkomme en retsavgjørelse, kan kjæremaalsretten ogsaa prøve rigtigheten av den avgjørelse, som ikke er efterkommet.

11te kapitel.

Om sakførere.

§ 218. Tilladelse til at utøve sakførervirksomhet gives av vedkommende regjeringsdepartement.

Den kan bare gives til mænd og kvinder, som er norske statsborgere og har fyldt 23 aar, og som godtgjør ved paalidelig vidnesbyrd, at de har ført en hæderlig vandel.

13 aug. Nr. 5.

Har ansøkerens bo været under konkursbehandling, eller er konkursaapning negtet, fordi boet ikke hadde midler til at dække omkostningene, kan han ikke faa tilladelse uten at godtgjøre, at gjælden er ordnet ved betaling, eftergivelse eller opfyldt akkord, eller at den er faldt bort paa anden maate.

§ 219. For at faa tilladelse til at være sakfører ved andre retter end Høiesteret maa ansøkeren godtgjøre, at han har juridisk embedseksamen med bedste eller næstbedste karakter.

Ved lagmandsrettene kan en sakfører ikke optræde, uten at han i mindst to aar efter embedseksamen har været i virksomhet som sakfører eller autorisert fuldmægtig hos sakfører, som dommer eller dommerfuldmægtig eller som retsskriver. Erklæring om, at sakføreren har godtgjort dette, utfærdiges av vedkommende regjeringsdepartement.

§ 220. For at faa tilladelse til at være sakfører ved Høiesteret maa ansøkeren godtgjøre:

1. at han har juridisk embedseksamen med bedste karakter;
2. at han i mindst 3 aar derefter har været i virksomhet som sakfører eller autorisert fuldmægtig hos sakfører, som dommer eller dommerfuldmægtig, som retsskriver eller som universitetslærer eller universitetsstipendiat i retsvidenskap, derav mindst et aar som sakfører eller to aar som sakførerfuldmægtig.

Endvidere maa han paa tilfredsstillende maate ha avlagt prøve for Høiesteret ved at utføre tre mundtlige saker, derav mindst to civile, den ene for den ankende og den anden for den indstevnte part.

Den, som vil avlægge prøve, maa sende Høiesterets formand erklæring fra vedkommende regjeringsdepartement om, at han kan faa tilladelse, hvis han bestaar prøven. Desuten maa han godtgjøre, at han er antat til at utføre mindst to civile saker som de nævnte, i hvilke sakførere ved Høiesteret har meldt sig som møtende for den anden part.

Avgjørelsen av, om prøven er bestaat, træffes av alle faste høiesteretsdommere, som har været med i paadømmelsen av de saker, ansøkeren har utført. Bevidnelse om, at prøven er bestaat, utfærdiger Høiesterets formand.

Den ansøker, som ikke bestaar prøven, kan ikke faa adgang til at avlægge ny prøve, før to aar er gaat fra rettens avgjørelse. Mer end to ganger kan ingen avlægge prøve.

§ 221. Enhver sakfører har ret til at ha en autorisert fuldmægtig til at optræde for sig i rettergang. Fuldmægtigen kan ikke optræde for Høiesteret eller ved hovedforhandling for lagmandsret.

Autorisationen gives av vedkommende regjeringsdeparte-

ment. Betingelserne er, at fuldmægtigen har juridisk embeds- 13 aug.
eksamen med bedste eller næstbedste karakter og godtgjør ved Nr. 5.
paalidelig vidnesbyrd, at han har ført en hæderlig vandel.

§ 222. Embedsmænd i dømmende stilling, retsskrivere og amtmænd, fuldmægtiger og betjenter hos dem og tjenestemænd ved paatalemyndigheten og politiet kan ikke utøve sakførervirksomhet. Denne bestemmelse gjælder ikke sakførere, som er opnævnt til tjeneste i en saadan stilling for kortere tid eller i en enkelt sak.

Kongen bestemmer, om nogen anden offentlig tjeneste skal være til hinder for at utøve sakførervirksomhet.

§ 223. En sakfører kan ikke møte som procesfuldmægtig, naar hans egtefælle eller forlovede eller nogen, som han er i slegt eller svogerskap med i op- eller nedstigende linje eller sidelinjen saa nær som søskende, sitter som enedommer eller som eneste retskyndige dommer i retten.

Denne bestemmelse gjælder ikke, naar sakføreren har aapnet kontor i embedskredsen, før dommeren blev ansat, eller før denne lov blev utfærdiget.

§ 224. Enhver sakfører skal melde til amtmanden, hvor han har kontor, og naar han flytter det til en anden kommune eller slutter at ha kontor.

§ 225. Enhver sakfører pligter at føre bøker, som gir fuld oversigt over hans forretningsførsel. Bøker og forretningspapirer maa opbevares i 10 aar. Nærmere forskrifter kan Kongen gi.

§ 226. Taper en sakfører sin norske statsborgerret, eller blir han sat under vergemaal, eller kommer hans bo under konkursbehandling, træder hans sakførertilladelse ut av kraft, indtil han faar sin statsborgerret eller myndighet igjen, eller indtil hans gjæld blir ordnet ved fuld betaling, eftergivelse eller opfyldt akkord eller falder bort paa anden maate.

Hvis sakførerens konkurs ikke er voldt ved et forhold, som gjør ham uværdig til eller virker nedbrytende paa den tillid, som er nødvendig for hans stilling, kan vedkommende regjeringsdepartement efter ansøkning gi ham ret til at benytte sin sakførertilladelse til trods for konkursen.

§ 227. Straffelovens §§ 324 og 325 faar tilsvarende anvendelse paa sakførere og sakførerfuldmægtiger.

Kommer en sakfører eller en sakførerfuldmægtig under offentlig tiltale for en forbrydelse eller forseelse, som kan medføre tap av hans sakførertilladelse, kan vedkommende regjeringsdepartement bestemme, at tilladelsen skal træde ut av kraft, indtil saken er endelig avgjort.

§ 228. For hver sakførertilladelse betales til statskassen 25 kroner.

13 aug. Nr. 5.

Slutningsbestemmelse.

Tiden for denne lovs ikrafttræden fastsættes ved særskilt lov.

13 aug. Nr. 6.

Lov *)[1] om rettergangsmaaten for tvistemaal.

Første del.

Almindelige bestemmelser.

1ste kapitel.

Saklig domsmyndighet.

§ 1. Forliksraadet kan, naar en av parterne forlanger det, avsi dom

1. i tvistemaal om faste eiendommes grænser, om servitut over fast eiendom og om erstatning for skade paa fast eiendom; tvistgjenstandens værdi maa dog ikke være over 1 000 kroner;
2. i tvistemaal om andre formueskrav, naar tvistgjenstandens værdi ikke er over 250 kroner.

Naar klageren forlanger det, kan forliksraadet avsi dom i gjældssaker, saafremt tvistgjenstandenes værdi ikke er over 1 000 kroner, og indklagede enten uteblir eller møter og uttrykkelig erkjender sin forpligtelse til at betale hovedstolen, men forlik dog ikke opnaaes.

I andre saker kan forliksraadet avsi dom, naar begge parter møter og forlanger dom, og forliksraadet samtykker.

De saker, som er nævnt i § 273, kan ikke i noget tilfælde paadømmes av forliksraadet.

§ 2. Under herreds- eller byretten hører:

1. behandlingen av tvistemaal i første instans, hvis ikke andet er bestemt ved lov;
2. anke i tvistemaal, som er paadømt eller forlikt i forliksraadet;
3. kjæremaal mot kjendelser og beslutninger av forliksraadet i tvistemaal.

§ 3. Under lagmandsretten hører:

1. anke i tvistemaal, som er behandlet ved herreds- eller byret eller ved andre domstoler, som sættes med enedommer eller bare har én retskyndig dommer;

---

*) Bekjentgj. 25 august i Lovtid. 1ste avd. nr. 38.

[1]) St.besl. 5 august. Se henvisninger ved den foregaaende lov nr. 5. Særskilt for nærværende lov nr. 6 henvises til St.tid., forh. i Ot. s. 1525—1583, 1978—1979; i Lt. s. 650—652, 655, 714.

2. kjæremaal mot kjendelser og beslutninger i tvistemaal av de domstoler, som er nævnt under nr. 1. 13 aug. Nr. 6.

§ 4. Tvistemaal kan bringes ind for lagmandsretten istedenfor herreds- eller byretten, naar begge parter forlanger det.

Dette gjælder dog ikke:

1. naar kravet angaar faste eiendommes grænser, servitut over fast eiendom eller erstatning for skade paa fast eiendom;
2. naar kravet angaar en formuesværdi, som ikke er over 250 kroner.

§ 5. Under Høiesterets kjæremaalsutvalg hører kjæremaal mot kjendelser og beslutninger, som avgives i tvistemaal av lagmandsrettene eller av overordentlige domstoler med flere retskyndige medlemmer.

§ 6. Under Høiesteret hører anke i tvistemaal, som er behandlet ved lagmandsrettene eller ved overordentlige domstoler med flere retskyndige medlemmer.

§ 7. Krav, som utspringer av rettergangen eller av motpartens forhold under saken til den ting eller ret, saken gjælder, saaledes erstatningskrav mot motpart eller procesfuldmægtig og krav paa godtgjørelse for utlæg eller arbeide, kan altid bringes ind for den ret, som behandler eller har behandlet hovedsaken, naar dette ikke er Høiesteret (jfr. § 368).

§ 8. Er rettens domsmyndighet avhængig av tvistgjenstandens værdi, fastsættes værdien efter forskriftene i §§ 9—15 til det beløp, som den antages at utgjøre paa det tidspunkt, da saken ved forliksklage eller stevning kommer ind for domstolen, eller for krav, som blir bragt ind senere, paa det tidspunkt, da de bringes ind.

§ 9. Flere krav, som gjøres gjældende i ett søksmaal mot samme eller forskjellige saksøkte, lægges sammen ved beregningen av tvistgjenstandens værdi.

Krav og motkrav lægges ikke sammen.

§ 10. Som tvistgjenstand regnes hele det krav, saken gjælder, ikke bare hovedstolen, men ogsaa renter eller frugter og erstatning for misligholdelse eller avsavn, uten hensyn til, om kravet er omtvistet eller erkjendt, om det er tat med fra først av eller senere bragt ind i saken.

Dog medregnes ikke saksomkostninger og andre krav, som utspringer av rettergangen eller avsavnet under den.

§ 11. Gjælder søksmaalet en stedsevarig ret til periodiske ydelser, regnes værdien til det femogtyvedobbelte av den aarlige ydelse.

Gjælder det periodiske ydelser paa livstid eller ubestemt tid, regnes værdien til det tidobbelte av den aarlige ydelse.

13 aug. Nr. 6.

Er tiden for ophøret bestemt paa forhaand, lægges ydelserne sammen; men værdien regnes aldrig til mer end det femogtyvedobbelte av den aarlige ydelse.

§ 12. Værdien av en bruksret eller servitut over fast eiendom bestemmes efter den værdi, retten har for rettighetshaveren, men efter værdiformindskelsen for eiendommen, hvis den er større.

§ 13. Gjælder saken en panteret eller anden tinglig sikkerhetsret for en fordring, lægges fordringens størrelse til grund, men det beløp, som gjenstanden gir sikkerhet for, hvis det er mindre.

§ 14. Gjælder saken pengekrav, skal saksøkeren altid kræve et bestemt beløp, eller ialfald opgi et bestemt beløp som yttergrænse. Gjælder saken andre formueskrav, skal han værdsætte tvistgjenstanden i penger.

Naar tvistgjenstandens værdi skal beregnes efter § 11, og de aarlige ydelser er av forskjellig størrelse, skal saksøkeren i fornødent fald opgi et bestemt beløp som det aarlige gjennemsnit.

Erklærer han sig villig til at ta imot et pengebeløp istedenfor en anden ydelse, kan tvistgjenstanden ikke værdsættes høiere end pengebeløpet.

§ 15. Ved fastsættelsen av værdien lægger retten saksøkerens opgave til grund, hvis den stemmer med de regler, som her er git, og ikke er paatagelig urigtig Finder retten det paakrævet, kan den optа bevis for værdien ogsaa forut for hovedforhandlingen.

Er retten domsmyndig uten hensyn til tvistgjenstandens værdi, naar saksøkte samtykker, behøver den ikke av eget tiltak at prøve saksøkerens værdsættelse.

En avgjørelse om, at tvistgjenstandens værdi ikke er til hinder for at ta saken under behandling, kan ikke angripes ved kjæremaal eller anke uten paa det grundlag, at lovens regler er tilsidesat.

§ 16. Er hovedforhandlingen begyndt, skal saken som regel fremmes, selv om retten finder, at den efter reglerne om tvistgjenstandens værdi ikke er domsmyndig.

Paa grund av feil ved avgjørelsen av tvistgjenstandens værdi kan dommen ikke kjendes ugyldig.

2det kapitel.

Stedlig domsmyndighet.

I. Det almindelige verneting.

§ 17. Alle søksmaal kan anlægges ved saksøktes hjemting, naar ikke et særlig verneting er paabudt.

For den, som staar under vergemaal her i riket, træder vergens hjemting istedenfor hans eget, undtagen naar verge opnævnes efter § 39.

§ 18. Hjemting har enhver i den retskreds, hvor han har bopæl. Har nogen bopæl i flere kredser, har han hjemting i dem alle.

§ 19. Den, som ikke har paaviselig bopæl, hverken i indlandet eller i utlandet, har hjemting i den retskreds, hvor han opholder sig, naar stevningen forkyndes.

Har han heller ikke kjendt opholdssted i riket, træder retten paa hans sidste kjendte bopæl eller opholdssted indenlands istedenfor hjemtinget, naar saken gjælder en forpligtelse, som han har paadrat sig her i riket, eller som han skal opfylde her.

§ 20. Norske statsborgere, som opholder sig utenlands i norsk statstjeneste, har hjemting i rikets hovedstad, hvis de ikke fremdeles har bopæl et andet sted i riket. Det samme gjælder norske statsborgere, som ledsager saadanne tjenestemænd.

§ 21. Staten, kommuner, offentlige indretninger, stiftelser, sparebanker, foreninger og selskaper har hjemting der, hvor styret har sit sæte eller sidst hadde sit sæte. Kan ikke noget saadant sted paavises, skal hjemtinget være det samme som for den person, stevningen skal forkyndes for.

Boer har hjemting i den retskreds, hvor de behandles.

II. Særlige verneting.

§ 22. Søksmaal om faste eiendommes grænser, om servitut over fast eiendom eller om erstatning for skade paa fast eiendom maa reises i den retskreds, hvor eiendommen ligger.

Ligger eiendommen eller den del, saken gjælder, i flere retskredser, eller gjælder saken flere sammenstøtende eiendomme i forskjellige retskredser, eller er det usikkert, hvilken retskreds eiendommen ligger i, fordi grænserne er omtvistet, har saksøkeren valget mellem disse kredser.

§ 23. Ved den faste eiendoms verneting kan anlægges:

1. søksmaal om eiendomsretten til fast eiendom, om tinglige rettigheter i fast eiendom eller om forpligtelsen til at stifte, overdra eller bringe til ophør eiendomsret eller andre saadanne rettigheter;
2. søksmaal om erstatning for ekspropriation av fast eiendom;
3. søksmaal om skatter eller andre regelmæssig tilbakevendende ydelser, som hviler paa fast eiendom, og andre søksmaal mot eieren eller besidderen som saadan;
4. søksmaal om personlig ansvar for pantegjæld i fast eien-

13 aug. Nr. 6.

dom, naar det forenes med søksmaal til dækning av eiendommen, og begge søksmaal er rettet mot samme saksøkte.

Regelen i § 22 andet led faar tilsvarende anvendelse.

§ 24. Søksmaal om en forpligtelse, som saksøkte har paadrat sig og skal opfylde i en retskreds, hvor han ikke har bopæl, kan reises der, hvis han opholder sig i retskredsen, naar stevningen forkyndes.

§ 25. Den, som er forpligtet efter et haandskrift, ved hvilket opfyldelse i en bestemt retskreds uttrykkelig er vedtat, kan saksøkes paa opfyldelsesstedet.

§ 26. Enhver, som er forpligtet efter en veksel eller check, kan saksøkes paa betalingsstedet.

§ 27. Den, som driver handel, fabrik, haandverk, rederi eller anden forretning fra et fast forretningssted og avslutter retshandler umiddelbart fra dette, kan saksøkes paa forretningsstedet, naar søksmaalet reiser sig av forretningen.

Har forretningen en avdeling under særskilt styre i en anden retskreds, kan søksmaalet anlægges der, naar det reiser sig av avdelingens virksomhet.

Er forretningen eller avdelingen nedlagt eller flyttet fra retskredsen, kan saken fremdeles anlægges der i løpet av de første seks maaneder.

§ 28. Den, som driver fabrik, haandverk, jordbruk eller anden bedrift, kan saksøkes paa driftsstedet av arbeidere og andre, som er ansat ved driften, naar søksmaalet reiser sig av arbeidsforholdet.

Er bedriften nedlagt eller flyttet fra retskredsen, kan saken fremdeles anlægges der i løpet av de første seks maaneder.

§ 29. Søksmaal om erstatning eller opreisning paa grund av en skadegjørende handling kan anlægges i den retskreds, hvor handlingen er foretat eller den umiddelbare virkning indtraadt.

§ 30. Søksmaal om arverettigheter eller andre fordringer mot arvinger som saadanne kan anlægges ved den avdødes sidste almindelige verneting, saafremt skiftet ikke er sluttet eller seks maaneder ikke er forløpet efter dødsfaldet, eller saafremt der er flere arvinger, som hefter én for alle og alle for én.

§ 31. Søksmaal mot en reder som saadan kan reises i den retskreds, hvor skibet har sit hjemsted.

Søksmaal mot skibsfører eller mandskap om forpligtelser, som er paadrat i tjenesten, og søksmaal mot skibsføreren om en sjøfordring kan reises i den retskreds, hvor skibet ligger i havn, naar stevningen forkyndes.

§ 32. Mot den, som ikke har hjemting her i riket, kan søksmaal om formueskrav reises i enhver retskreds, hvor han har en formuesgjenstand, eller hvor den gjenstand, kravet gjælder, befinder sig paa den tid, da stevningen forkyndes. 13 aug. Nr. 6.

Bestaar gjenstanden i en fordring, som ikke knytter sig til gjældsbrev, ansees den for at være paa det sted, hvor den saksøktes skyldner har bopæl, og om fordringen er sikret ved pant, ogsaa paa det sted, hvor pantet er.

Anvendelsen av disse regler kan indskrænkes ved overenskomst med fremmed stat.

§ 33. Naar flere skyldnere er forpligtet i fællesskap (solidarisk eller for dele), og forpligtelserne hviler paa de samme eller væsentlig likeartede faktiske og retslige grunde, kan de saksøkes under ett i enhver retskreds, hvor nogen av dem har sit almindelige verneting, hvis der ikke er adgang til at anlægge saken ved et fælles særlig verneting.

Kautionister og andre subsidiært forpligtede kan saksøkes sammen med hovedskyldneren ved hans almindelige verneting; men hovedskyldneren kan ikke saksøkes ved de subsidiært forpligtedes verneting.

§ 34. I de tilfælde, som er nævnt i §§ 65, 74, 81, 84 og 417 sidste punktum, eller hvor kravet er av den art, som er nævnt i § 56 nr. 1 og 2, kan søksmaalet reises eller bringes ind ved vernetinget for den sak, det slutter sig til, hvis ikke et andet verneting er paabudt.

§ 35. Søksmaal om krav, som utspringer av rettergangen eller av motpartens forhold under saken til den ting eller ret, saken gjælder, saaledes erstatningskrav mot motpart eller procesfuldmægtig og krav paa godtgjørelse for utlæg eller arbeide, kan reises ved den ret, som behandler eller har behandlet hovedsaken.

III. Vedtat verneting.

§ 36. Hvis ikke et verneting etter loven er ufravikelig, kan saksøkte vedta et andet verneting enten for et bestemt søksmaal eller for de søksmaal, som utspringer av et bestemt retsforhold. Vedtagelsen kan gjælde enhver ret, som efter sakens beskaffenhet er domsmyndig.

Paa samme maate kan det ogsaa avtales, at adgangen til at vælge mellem flere verneting skal være begrænset.

3dje kapitel.

Procesdygtighet.

§ 37. Istedenfor en umyndig part træder vergen. Reises sak mot den umyndige om midler, som staar under over-

13 aug. Nr. 6.

formynderiet, skal forliksklagen og stevningen tillike forkyndes for overformynderiet.

Er den, som er umyndig paa grund av ungdom, over 16 aar, kan vergen ikke uten hans samtykke reise sak, hvis det gjælder hans personlige tjeneste- eller arbeidsforhold eller rettigheter, som utspringer av dem. Mot hans uttrykkelig uttalte vilje kan vergen heller ikke reise sak til indtale av erstatning eller opreisning for en legemsfornærmelse eller ærekrænkelse, som er tilføiet ham.

§ 38. En mindreaarig kan ikke reise sak, uten at han først har raadført sig med sin kurator.

Er den saksøkte mindreaarig, skal forliksklagen og stevningen tillike forkyndes for hans kurator.

Kurator kan efter forskriftene i §§ 75—77 træde ind i saken, slik som den staar ved indtrædelsen, og derefter utøve partsrettigheter paa den mindreaariges vegne ved siden av ham selv. De proceshandlinger, som kurator foretar, kommer den mindreaarige til gode, selv om de strider mot hans egne proceshandlinger.

Naar kurator er traadt ind, skal alle forkyndelser og meddelelser til den mindreaarige ogsaa rettes til kurator.

§ 39. Har den umyndige ingen verge eller den mindreaarige ingen kurator, eller er vergen eller kurator forhindret, skal en opnævnes i anledning av søksmaalet. Er der fare ved ophold, kan han midlertidig opnævnes av retten.

§ 40. En utlænding, som er procesdygtig efter sit hjemlands lov, kan selvstændig reise og ta imot søksmaal her i riket.

Er en utlænding procesdygtig efter norsk lov, kan søksmaal reises mot ham, selv om han ikke er procesdygtig efter sit hjemlands lov. Han kan ogsaa selv reise søksmaal, hvis ikke motparten gjør indsigelse, fordi han mangler procesdygtighet efter sit hjemlands lov.

For en fremmed umyndig eller mindreaarig, som ikke staar under vergemaal eller kuratel her i riket, skal retten midlertidig opnævne verge eller kurator, naar der er fare ved ophold, eller naar der skal reises søksmaal mot ham ved norsk domstol, og det ikke ved rimelig undersøkelse har kunnet erfares, hvem som er hans verge eller kurator.

§ 41. Naar der er grund til at anta, at en part ikke er procesdygtig, eller at den, som reiser sak eller saksøkes paa en saadan parts vegne, ikke er hans lovlige stedfortræder, eller at bestemmelserne i § 37 andet led, eller i § 38 første, andet eller fjerde led er tilsidesat, skal retten av eget tiltak ta hensyn til det.

Kan spørsmaalet ikke løses med det samme, eller paa-

staaes det, at mangelen kan avhjælpes, kan retten utsætte av- 13 aug.
gjørelsen. Proceshandlinger, som ikke kan opsættes uten fare Nr. 6.
eller ulempe, kan foretages; men de blir ugyldige, hvis de nødvendige oplysninger ikke bringes tilveie eller mangelen ikke avhjælpes.

§ 42. Hvis ikke en enkelt person har eneret til at foreta proceshandlinger for et selskap, en forening, en sparebank, en stiftelse eller en offentlig indretning, kan de bare foretages ved en procesfuldmægtig eller ved et medlem av styret, som dette har opnævnt til stedfortræder i saken.

4de kapitel.

Procesfuldmægtiger.

§ 43. Parterne kan foreta proceshandlinger enten selv eller ved fuldmægtig, hvis ikke loven bestemmer noget andet.

Som procesfuldmægtig for en part kan paa ethvert trin av saken bare én person gjøre tjeneste.

At en part bruker procesfuldmægtig, utelukker ikke, at han selv optræder ved siden av fuldmægtigen.

§ 44. Som procesfuldmægtig for Høiesteret under mundtlig hovedforhandling eller skriftlig ankebehandling kan bare høiesteretssakførere brukes.

Som procesfuldmægtig under forberedelsen av høiesteretssaker og i søksmaal for lagmandsret og for herreds- eller byret kan foruten sakførere brukes enhver, som er fast ansat i partens tjeneste, eller som styrer eller tar del i styrelsen av partens anliggender, samt egtefælle, eller personer, som er i slegt eller svogerskap i op- eller nedstigende linje eller i sidelinjen saa nær som søskendebarn, naar de er fuldmyndige og ikke fradømt stemmeret i offentlige anliggender. Retten kan for den enkelte sak av særlige grunde tillate, at en anden fuldmyndig person brukes. Beslutningen kan ikke angripes ved kjæremaal eller anke.

I andre tilfælde kan enhver, som er fuldmyndig, brukes som procesfuldmægtig, naar han ikke er fradømt stemmeret i offentlige anliggender. Dog skal retten tilbakevise ham, hvis han søker erhverv ved at optræde for andre i rettergang eller er ansat som betjent hos nogen, som gjør det. Rettens beslutning kan ikke angripes ved kjæremaal eller anke.

§ 45. En sakfører, som er antat til procesfuldmægtig, er overfor sin part forpligtet til selv at møte under hovedforhandling, naar ikke andet er avtalt; proceshandlinger utenfor hovedforhandling kan han foreta ved en anden.

Hvis sakføreren faar forfald og ikke i tide kan indhente

13 aug. Nr. 6.

bestemmelse fra parten, kan han ogsaa overdra utførelsen av hovedforhandling til en anden.

En procesfuldmægtig, som ikke er sakfører, kan bare overdra sit hverv til en anden, naar det særlig er avtalt, eller han faar forfald og ikke i tide kan indhente bestemmelse fra parten.

§ 46. Enhver procesfuldmægtig skal fremlægge skriftlig fuldmagt, hvis ikke parten avgir erklæring om fuldmagtsforholdet til retsboken. Like med skriftlig fuldmagt regnes det, at fuldmagten er meddelt gjennem telegraf eller telefon, naar forskriftene i lov om domstolene § 164 er fulgt.

Fuldmagten forblir hos retten i original eller i en avskrift, som er bekræftet av retten eller en offentlig tjenestemand eller sakfører.

Kommer retten i tvil, om fuldmagten er egte eller gyldig, kan den forlange, at fuldmagten skal bekræftes for notarius, eller foreta, hvad den ellers finder hensigtsmæssig for at bringe saken paa det rene.

Er ikke fuldmagtsforholdet tilstrækkelig godtgjort, kan saksbehandlingen fremmes, hvis utsættelse vilde medføre skade; men retten maa ingen beslutning fatte, som den ikke selv kan gjøre om.

Regjeringsadvokaten behøver ikke at fremlægge procesfuldmagt, naar han optræder i denne stilling.

Rettens beslutninger efter denne paragraf kan ikke angripes ved kjæremaal eller anke.

§ 47. I kraft av almindelig procesfuldmagt for saken kan procesfuldmægtigen:

1. anlægge og ta imot søksmaal og motsøksmaal, ta imot interventionssøksmaal, godkjende og frafalde paastande og foreta alle andre proceshandlinger, som hører med til sakførselen i instansen;
2. erklære kjæremaal mot procesledende kjendelser og beslutninger;
3. ta imot de saksomkostninger, som er tilkjendt parten.

§ 48. Indskrænkninger i omfanget av en almindelig procesfuldmagt har ikke bindende virkning overfor retten og motparten, medmindre de gjælder godkjendelse eller frafaldelse av paastande.

Istedenfor almindelig procesfuldmagt kan der gives fuldmagt til at foreta enkelte bestemte proceshandlinger.

Fuldmægtigens erkjendelser og andre faktiske anførsler er ikke bindende for parten, naar han selv paa stedet gjør indsigelse.

§ 49. En procesfuldmagt kan til enhver tid tilbakekaldes.

Men overfor retten og motparten har tilbakekaldelsen først virkning, naar den er blit dem meddelt. 13 aug. Nr. 6.

Om parten dør, kommer under konkurs eller taper eller erhverver retslig handleevne, har ikke det til følge, at procesfuldmagten ophører.

§ 50. En procesfuldmægtig har ret til at træde tilbake fra fuldmagtsforholdet. Men han pligter at utføre det, som ikke kan utstaa, uten at parten utsættes for tap. Tilbaketrædelsen maa meddeles i saa god tid som mulig. Hvis den ikke er fyldestgjørende begrundet i partens forhold, har procesfuldmægtigen ikke krav paa større godtgjørelse, end parten kan betale uten øket utgift.

Overfor retten og modparten har tilbaketrædelsen først virkning, naar den er blit dem meddelt.

§ 51. Som retslig medhjælper ved siden av en part, som selv varetar sit tarv, kan en anden optræde, naar han kunde være procesfuldmægtig.

Ved siden av en procesfuldmægtig kan en sakfører eller en, som har betingelserne for at faa sakførertilladelse, optræde som retslig medhjælper, men for Høiesteret bare en anden høiesteretssakfører.

Det, som den retslige medhjælper fremfører, ansees som fremført av parten, hvis det ikke paa stedet blir motsagt.

§ 52. Den godtgjørelse, som tilkommer en procesfuldmægtig, kan saavel parten som procesfuldmægtigen begjære fastsat av retten, naar intet andet er avtalt mellem dem. Fastsættelsen finder sted efter reglerne i § 179, 1ste led.

Er ikke begjæring om rettens bestemmelse fremsat inden sakens slutning, kan spørsmaalet fremdeles avgjøres ved rettens kjendelse, naar begjæring herom fremsættes inden en maaned efter slutningen.

Mot avgjørelsen kan kjæremaal ikke anvendes.

5te kapitel.

Søksmaalets gjenstand og virkningene av saksanlæg.

§ 53. Før et krav er forfaldt, kan det ikke bringes ind for domstolene med paastand om fuldbyrdelsesdom undtagen i følgende tilfælde:

1. naar der er særlig grund til at frygte for, at saksøkte vil unddra sig fra at opfylde sin forpligtelse i rette tid;
2. naar det gjælder tillægskrav til et forfaldt hovedkrav, saasom renter indtil betaling sker, eller erstatning, som utspringer av det omstridte retsforhold;
3. naar det gjælder periodiske ydelser, hvorav en termin er

3 aug. Nr. 6.

forfaldt, og de fremtidige terminer ikke er avhængige av nogen motydelse;

4. naar kravet er betinget av, at et andet krav, som saksøkeren paastaar dom for i samme sak, ikke blir opfyldt.

Er kravet heller ikke forfaldt ved domsavsigelsen, fastsætter dommen den betingelse, som maa indtræde, eller den tidsfrist, som maa forløpe, før den kan fuldbyrdes.

§ 54. Har saksøkeren en retslig interesse av, at det blir fastsat ved dom, at et retsforhold eller en rettighet er til eller ikke er til, eller at et dokument er egte eller uegte, kan han reise søksmaal med paastand om fastsættelsesdom, selv om fuldbyrdelsesdom endnu ikke kan erhverves.

§ 55. Flere krav mot samme saksøkte kan saksøkeren, hvis ikke andet er bestemt ved lov, gjøre gjældende i én sak, naar kravene kan bringes ind for samme ret og behandles i samme procesformer.

En ulovlig forening av flere krav ophæves ved kjendelse.

§ 56. Motsøksmaal kan saksøkte reise, efterat stevningen er forkyndt, ved at fremsætte motkrav med paastand om selvstændig dom i samme retssak:

1. naar det staar i sammenhæng med saksøkerens krav eller med forsvaret mot det;
2. naar det helt eller delvis kan bringes i motregning mot saksøkerens krav.

I alle tilfælde er det en betingelse, at motkravet kan bringes ind for samme ret og behandles i samme procesformer.

§ 57. Naar saksøkte reiser motsøksmaal, faar de regler, som gjælder om saksøkeren, tilsvarende anvendelse paa ham i motsøksmaalet, hvis ikke andet er bestemt ved lov.

Er motsøksmaalet lovlig reist, kan det fremmes til doms, selv om hovedsøksmaalet falder bort.

§ 58. Søksmaal og motsøksmaal kan ændres ved inddragning av:

1. krav paa fastsættelsesdom efter § 54, naar søksmaalet eller forsvaret helt eller delvis avhænger av forholdet, og dette er omtvistet under saken;
2. krav, som staar i sammenhæng med et indbragt krav, naar det blir gjort sandsynlig, at inddragningen har sin grund i omstændigheter, som først senere er indtraadt eller blit parten bekjendt;
3. krav, som utspringer av rettergangen eller av motpartens forhold under saken til den ting eller ret, saken gjælder.

Men inddragningen kan bare foretages, hvis de nye krav kan bringes ind for samme ret og behandles i samme procesformer.

§ 59. Saalænge stevningen ikke er forkyndt, kan sak-

søkeren ogsaa inddra andre nye krav, som kan bringes ind for samme ret og behandles i samme procesformer. 13 aug. Nr. 6.

Efterat stevningen er forkyndt, kan enhver av parterne inddra saadanne krav, hvis motparten samtykker eller retten finder, at han ikke har rimelig grund til at motsætte sig inddragningen.

§ 60. Enhver av parterne kan utvide sin paastand med hensyn til samme krav.

§ 61. Saksøkeren kan utvide saken til flere saksøkte i henhold til § 68, ogsaa efterat stevningen er forkyndt.

§ 62. Ændringer efter §§ 56, 58, 59 og 60 kan foretages uten særskilt stevning.

Enhver ændring av saken eller paastanden enten fra saksøkerens eller fra saksøktes side bør foretages saa tidlig som mulig.

I motsat fald kan retten ved kjendelse beslutte at sætte ændringen ut av betragtning, naar den er forsinket i den hensigt at forhale saken eller overrumple motparten, eller naar den anden part forlanger det, og saken ellers vilde bli betragtelig forsinket.

En beslutning om at tillate en ændring kan ikke angripes ved kjæremaal eller anke.

§ 63. Et krav er tvistgjenstand fra det tidspunkt, da forliksklage er kommet ind til forliksraadet eller stevning til retten. Reises et krav under saken, blir det tvistgjenstand fra det tidspunkt, da det fremsættes.

Kravet vedblir at være tvistgjenstand, indtil saken retskraftig er avgjort, hævet eller avvist.

Naar et krav er henvist fra forliksraadet til retten, ophører det at være tvistgjenstand, hvis ikke stevning er kommet ind til retten senest to maaneder efter henvisningen.

§ 64. Reises en anden sak mellem de samme parter om samme tvistgjenstand, skal retten av eget tiltak avvise den.

§ 65. Overdrar saksøkeren den ting eller ret, saken gjælder, har erhververen ret til at overta saken i hans sted slik, som den da staar. Overdragelse fra saksøktes side gir derimot ikke erhververen ret til at overta saken uten samtykke av saksøkeren. I begge tilfælde kan overdragerens motpart dra erhververen ind i saken gjennem et processkrift, som kort angir sakens gjenstand og stilling, og som retten lar forkynde.

Fortsættes saken mellem de oprindelige parter, blir dommen bindende ogsaa for erhververen.

Ved disse forskrifter gjøres ingen indskrænkning i den borgerlige rets regler til gunst for den, som har erhvervet rettigheter i god tro.

§ 66. De virkninger, som efter den borgerlige ret følger

13 aug. Nr. 6.

av, at søksmaal er reist, regnes fra det tidspunkt, da forliksklage eller stevning er forkyndt for saksøkte, eller da det er meddelt ham, at kravet er fremsat under saken, hvis ikke andet er bestemt ved lov. Dog avbrytes en frist allerede derved, at forliksklage eller stevning er kommet ind eller kravet fremsat under saken.

Hvis søksmaalet blir avvist paa grund av uforsætlige feil, eller hvis det ellers ender uten dom, blir disse virkninger fremdeles i kraft, naar kravet reises paany senest tre maaneder, efterat kjendelsen blev forkyndt for saksøkeren, hvis ikke andet er bestemt ved lov.

§ 67. Saksøkeren kan ikke frafalde saken uten tillike at opgi selve kravet, efterat stevningen er forkyndt for saksøkte eller et senere indbragt krav meddelt ham, medmindre saksøkte samtykker eller paastaar søksmaalet avvist eller har undlatt at ta til gjenmæle ved møte eller forberedende indlæg.

Frafaldelse av saken maa erklæres mundtlig for dommeren eller gjennem processkrift og skal av retten forkyndes for saksøkte, hvis stevningen er eller blir forkyndt eller det senere indbragte krav meddeles saksøkte. Trænges samtykke av saksøkte, opfordrer retten ham til at uttale sig inden en frist, som retten sætter. Gjør han ikke indvending, ansees han for at samtykke.

Saksøkeren kan ikke i noget tilfælde reise ny sak, før han har betalt de saksomkostninger, som maatte være tilkjendt saksøkte.

6te kapitel.

Procesfællesskap og tredjemands indtræden i saken.

§ 68. Søksmaal, som kan bringes ind for samme ret og behandles i samme procesformer, kan reises av flere saksøkere eller mot flere saksøkte i fællesskap:

1. naar de paastaar sig berettiget eller paastaaes forpligtet i fællesskap (solidarisk eller for dele);
2. naar de faktiske og retslige grunde for de fremsatte krav er de samme eller væsentlig likeartet;
3. naar særskilt lovforskrift hjemler forening av søksmaalene.

§ 69. Vil nogen av parterne, om han taper, gjøre krav gjældende mot en tredjemand, kan han dra dette krav ind i saken, saalænge den ikke er optat til doms i første instans, hvis kravet kan bringes ind for samme ret og behandles i samme procesformer.

Er saken først paadømt av forliksraadet, gjælder det samme i anden instans.

§ 70. Ogsaa ellers kan søksmaal fra flere saksøkere eller

mot flere saksøkte forenes, naar ingen av parterne reiser ind- 13 aug.
sigelse, og søksmaalene kan bringes ind for samme ret og be- Nr. 6.
handles i de samme procesformer.

§ 71. En ulovlig forening av flere søksmaal ophæves ved kjendelse.

§ 72. Flere saksøkere eller saksøkte, som optræder under én sak, er indbyrdes uavhængige, hvis ikke sakens art eller særlige lovbestemmelser medfører noget andet. De bevis, som føres, skal tillægges betydning for dem alle.

Maa der efter retsforholdets art gives samme eller overensstemmende dom for flere procesfæller, kommer den enes proceshandlinger alle til gode, selv om de strider mot deres egne proceshandlinger.

§ 73. De forkyndelser og meddelelser, som efter loven maa rettes til motparten, naar en part foretar rettergangsskridt under behandlingen i instansen, skal rettes til alle andre parter i saken, hvis der er flere.

§ 74. Vil nogen, som staar utenfor en sak, gjøre krav paa den ting eller ret, saken gjælder, i strid med den ene eller begge parter, kan han reise interventionssøksmaal, rettet mot begge parter, ved den domstol, hvor hovedsaken er bragt ind i første instans, saalænge den ikke er retskraftig avgjort.

Er saken først paadømt av forliksraadet, gjælder det samme i anden instans.

§ 75. Den, som har en retslig interesse i, at den ene av parterne vinder, kan optræde som hjælpeintervenient til støtte for denne part paa ethvert trin i saken, saalænge den ikke er retskraftig avgjort.

§ 76. Hjælpeintervention erklæres for retten mundtlig eller gjennem processkrift. Intervenienten maa bestemt opgi den interesse, han har.

Retten gir begge parter meddelelse snarest mulig.

§ 77. Blir retten til hjælpeintervention bestridt, avgjøres spørsmaalet ved kjendelse. Saalænge intervenienten ikke er avvist, maa han faa adgang til at være med.

En kjendelse, som tillater intervention, kan ikke angripes ved kjæremaal eller anke.

§ 78. Hjælpeintervenienten træder ind i retssaken slik, som den staar ved indtrædelsen. Til støtte for den part, han hjælper, kan han anvende angreps- og forsvarsmidler, føre bevis og foreta andre proceshandlinger, dog ikke begjære gjenoptagelse. Hans proceshandlinger har virkning for parten, hvis de ikke kommer i strid med dennes egne proceshandlinger. § 73 faar tilsvarende anvendelse.

Naar begge parter samtykker, kan intervenienten træde ind som part istedenfor den, han hjælper.

13 aug. Nr. 6.

§ 79. Hvis avgjørelsen i en sak er retslig bindende for hjælpeintervenienten i forhold til motparten, har han samme stilling som en part efter § 72 andet led.

Det samme gjælder, naar fuldbyrdelse av dommen vilde medføre et umiddelbart retsindgrep for hjælpeintervenienten, og han vedtar, at avgjørelsen i saken skal være bindende for ham.

§ 80. Naar en part efter loven skal gi tredjemand varsel om et søksmaal, lar han forkynde et processkrift, som kort angir grunden til varslingen og sakens gjenstand og stilling. Hermed kan ogsaa forbindes en opfordring til at træde ind i saken som hjælpeintervenient.

Paa samme maate kan en part ogsaa ellers gaa frem, naar han mener, at han kan gjøre ansvar gjældende mot en tredjemand eller er utsat for ansvarskrav fra en tredjemand, om han taper saken.

Den, som er blit varslet om et søksmaal, kan selv paa samme maate varsle andre, som staar i samme stilling til ham.

§ 81. Vil saksøkte ikke indlate sig paa saken, fordi det bare er paa en andens vegne, han besidder den ting eller utøver den tinglige ret, saken gjælder, kan han opfordre den anden til at overta saken og til at erklære for retten inden en frist, som den fastsætter, om han er villig til at gjøre det.

Opfordringen maa fremsættes i første instans og senest i det første retsmøte, saksøkte indkaldes til, eller naar frist er git til skriftlig tilsvar, før tilsvarsfristen er ute. Opfordringen fremsættes gjennem et processkrift, som kort angir retssakens gjenstand og stilling. Retten lar opfordringen forkynde og meddeler gjenpart til saksøkeren.

Erklæringen kan avgives mundtlig eller gjennem processkrift. Retten gir begge parter meddelelse snarest mulig.

Indtil erklæringsfristen er utløpet, kan saksøkte negte at indlate sig paa saken.

§ 82. Naar den, som har faat opfordringen, undlater at erklære sig eller er uvillig til at overta saken, kan han ikke gjøre ansvar gjældende mot besidderen i anledning av sakens utfald, eller fordi besidderen har efterkommet saksøkerens paastand, medmindre han godtgjør, at retsforholdet mellem ham og besidderen eller andre særlige omstændigheter medfører noget andet.

§ 83. Hvis den, som har faat opfordringen, overtar saken, træder besidderen ut. Men avgjørelsen med hensyn til den ting eller ret, saken gjælder, er bindende for ham og kan fuldbyrdes mot ham.

Hvis krav, som er uavhængige av retsforholdet mellem den tilkaldte og besidderen, er gjort gjældende mot sidstnævnte, fortsættes saken for saa vidt mot ham.

§ 84. Naar flere vil gjøre gjældende enten samme penge- 13 aug.
krav eller pengekrav, som gjensidig utelukker hverandre, og en Nr. 6.
av dem reiser sak, kan saksøkte opfordre den eller de andre til at træde ind i saken og til at gi svar til retten inden en frist, som den fastsætter.

Forskriftene i § 81 andet, tredje og fjerde led faar tilsvarende anvendelse.

Den, som ikke efterkommer opfordringen, kan ikke senere gjøre sit krav gjældende mot saksøkte, om han betaler til saksøkeren, medmindre saksøkte paa grund av særlige omstændigheter burde ha latt være at betale til saksøkeren.

Efterkommes opfordringen, skal saksøkte træde ut av saken, naar han nedlægger i retten det største beløp, som der handles om. Saken fortsættes i saa fald angaaende spørsmaalet om, hvem beløpet tilkommer, mellem den oprindelige saksøker og den eller dem, som har fremsat kravene.

7de kapitel.

Almindelige regler om saksbehandlingen.

§ 85. Domstolene kan ikke gaa utenfor de paastande, som er fremsat, undtagen naar der handles om forhold, som parterne ikke har fri raadighet over.

§ 86. Det paahviler parterne at gjøre rede for de faktiske forhold og bevis, som er av betydning for avgjørelsen.

Retten bør dog sørge for, at parternes anførsler blir saa klare og fuldstændige som mulig, og den kan selv iverksætte bevisoptagelser og undersøkelser i den utstrækning, som § 190 hjemler. Naar parterne ikke har fri raadighet over et forhold, skal retten av eget tiltak sørge for alle de oplysninger, som er nødvendige for at sikre en rigtig avgjørelse.

§ 87. Under sakens gang bør retten gi baade parterne og andre den veiledning, som kræves for at forebygge eller rette feil og forsømmelser i rettergangen. Navnlig bør den gi oplysning om adgangen til at angripe dens avgjørelser.

§ 88. Hvis en part, som møter uten procesfuldmægtig, ikke kan fremstille sin sak paa en forstaaelig maate, men han indgaar paa senere at møte ved procesfuldmægtig, skal retten gi ham en kort utsættelse. Vil han ikke gaa ind paa det, ansees han for at utebli.

Denne bestemmelse faar tilsvarende anvendelse paa procesfuldmægtiger, hvis ikke parten selv er tilstede og i stand til at vareta sit tarv.

§ 89. Er en part, som ikke har procesfuldmægtig, hindret fra selv at møte, ansees forfaldet for gyldig, naar hindringen

13 aug. Nr. 6.

har været uforutseelig eller forøvrig er av saadan art, at procesfuldmægtig ikke i tide kunde antages.

Er en procesfuldmægtig hindret fra at møte, ansees forfaldet for gyldig, naar hindringen har været uforutseelig eller forøvrig er av saadan art, at utførelsen av saken ikke i tide kunde overdrages en anden.

§ 90. Er en indkaldelse til retsmøte ikke forkyndt for parten personlig, ansees han for at ha gyldig forfald, naar han ikke i tide har faat vite om indkaldelsen, og det ikke skyldes uagtsomhet fra hans side. Dog gjælder dette ikke indkaldelse gjennem offentlig kundgjørelse.

§ 91. Indsigelser mot fremme av saken eller mot enkelte rettergangsskridt maa parterne fremsætte, saasnart der under saksbehandlingen blir anledning til det.

I motsat fald sættes indsigelsen ut av betragtning, hvis ikke retten av eget tiltak maa ta hensyn til den omstændighet, indsigelsen grundes paa, eller parten gjør sandsynlig, at han ikke har visst om den, og at dette ikke er hans skyld.

Saalænge hovedforhandling ikke er berammet, kan dog en part, som ikke har møtt ved sakfører, fremsætte indsigelse mot fremme av hele saken, selv om indsigelsen ikke er gjort gjældende under saksforberedelsen.

§ 92. Avhænger domstolens adgang til at behandle saken av samtykke fra motparten, ansees det for git, naar han har møtt og forhandlet uten at fremsætte indsigelse. Forskriften i § 91 sidste led faar tilsvarende anvendelse.

§ 93. Spørsmaal om at avvise saken bør som regel avgjøres, før saksbehandlingen gaar videre. Dog kan retten gjøre undtagelse, navnlig naar spørsmaalet helt eller delvis avhænger av selve det forhold, saken gjælder.

Spørsmaal om at avvise saken kan under saksforberedelsen behandles enten i det møte, som er bestemt til personlig avhørelse av parterne, eller i et særskilt retsmøte, som parterne indkaldes til. Der kan ogsaa berammes særskilt hovedforhandlingsmøte til behandling av spørsmaalet. Paa grund av uteblivelse fra et retsmøte, som bare er bestemt til behandling av et spørsmaal om avvisning, kan der ikke avsiges uteblivelsesdom.

Rettens beslutninger efter denne paragraf kan ikke angripes ved kjæremaal eller anke.

§ 94. Hvis ikke andet er bestemt ved lov, er de beslutninger om at fremme saken, som er truffet under saksforberedelsen, ikke bindende ved hovedforhandlingen, medmindre de er stadfæstet av kjæremaalsretten.

§ 95. Naar en avvisningspaastand er forkastet under hovedforhandlingen, skal forhandlingen om saken selv fremmes

uten utsættelse, hvis ikke retsmøtet paa forhaand er begrænset til avvisningsspørsmaalet. 13 aug. Nr. 6.

§ 96. Retten kan ved kjendelse utsætte behandlingen av en sak, naar det særlig er bestemt ved lov, og ellers naar retten finder det nødvendig. At parterne er enige om utsættelse, er ikke avgjørende.

Utsættelse efter begjæring av en part maa ikke besluttes, uten at der saavidt mulig er git den anden part adgang til at uttale sig. Mot negtelse av at utsætte kan kjæremaal ikke anvendes.

Utsættelse bør saavidt mulig gives paa bestemt tid.

§ 97. Uforsætlige feil, som hindrer fremme av saken, bør tillates avhjulpet. Hvis ikke andet er bestemt ved lov, kan retten i dette øiemed utsætte et retsmøte eller fastsætte en frist til at rette et processkrift, som er indgit i rette tid.

§ 98. Retten kan forene flere saker til fælles forhandling og i tilfælde fælles avgjørelse, naar derved behandlingen kan lettes eller paaskyndes, og ialfald den ene part er den samme i alle saker.

Retten kan bestemme, at der skal forhandles særskilt om et eller flere av de krav, som er forenet i én sak, eller om selvstændige tvistepunkter vedkommende samme krav.

Rettens beslutninger efter denne paragraf kan ikke angripes ved kjæremaal eller anke.

§ 99. Retten kan paa ethvert trin av saken forsøke mægling mellem parterne.

Kommer forlik i stand, faar reglerne i §§ 285—287 tilsvarende anvendelse, dog saaledes at anken gaar fra herreds- eller byretten til lagmandsretten og fra lagmandsretten til Høiesteret.

§ 100. Naar et søksmaal falder bort eller hæves uten dom, skal retten av eget tiltak uttale det i kjendelse.

8de kapitel.

Stansning av saksbehandlingen.

§ 101. Naar en part dør, stanser saken, hvis han ikke har procesfuldmægtig med almindelig procesfuldmagt.

Arvingene eller styret i dødsboet kan ta saken op ved at melde det til retten, som lar meldingen forkynde for motparten.

Motparten kan forlange, at retten igjen bringer saken i gang overfor arvingene eller dødsbostyret. Forlangendet fremsætter han gjennem et processkrift, som kort angir sakens gjenstand og stilling, og som retten lar forkynde.

§ 102. Naar en part taper sin retslige handleevne, eller naar hans lovlige stedfortræder dør eller fratræder, stanser saken,

13 aug. Nr. 6.

hvis den ikke utføres av en procesfuldmægtig med almindelig procesfuldmagt.

Rette vedkommende kan ta saken op ved at melde det til retten, som lar meldingen forkynde for motparten.

Motparten kan forlange, at retten igjen bringer saken i gang. Forlangendet fremsætter han gjennem et processkrift, som kort angir sakens gjenstand og stilling, og som retten lar forkynde for rette vedkommende.

§ 103. Blir saksøkerens bo tat under konkursbehandling, faar § 102 tilsvarende anvendelse paa søksmaal om krav, som hører til konkursboets masse, selv om saken utføres av en procesfuldmægtig med almindelig procesfuldmagt.

Er sak reist mot konkursskyldneren om krav, som saksøkeren agter at gjøre gjældende mot konkursboet, kan han inddra boet som part i saken gjennem et processkrift, som kort angir sakens gjenstand og stilling, og som retten lar forkynde.

§ 104. Avbrytes domstolens virksomhet ved krigstilstand eller av andre grunde, stanser saken.

Blir en part avskaaret fra forbindelse med domstolen, kan retten stanse saken ved kjendelse, selv om den utføres av en procesfuldmægtig med almindelig procesfuldmagt.

Retten bringer saken i gang igjen ved kjendelse enten av eget tiltak eller efter forlangende av en part.

§ 105. Parterne kan avtale, at en sak skal stanse i seks maaneder eller længere. Avtalen er virksom fra det tidspunkt, da retten har faat melding om den fra parterne. Blir meldingen git av en procesfuldmægtig, skal parten selv underrettes om stansningen og følgerne av den.

Naar parterne er enige, kan forhandlingen tages op igjen, før den avtalte tid er utløpet, men ikke før seks maaneder er gaat.

Saken fortsættes, naar den stansningstid, som er vedtat eller lovbestemt, er utløpet, hvis en part da kræver det.

§ 106. Beslutning om at stanse en sak efter §§ 308, 309, 311, 340 eller 377 træffes ved kjendelse. Parterne selv underrettes om stansningen og følgerne av den, ogsaa naar de har procesfuldmægtig.

Saken kan ikke kræves foretat paany før om seks maaneder. Derefter kan hver av parterne kræve, at saken skal fortsættes.

§ 107. Naar utfaldet av en sak helt eller delvis avhænger av et retsforhold, som foreligger til avgjørelse i et andet søksmaal eller for en anden myndighet, kan retten ved kjendelse stanse behandlingen av saken eller vedkommende del av den, indtil avgjørelsen er truffet.

Det samme gjælder, naar nogen av parterne begjærer stansning for at faa en bindende avgjørelse av et saadant retsforhold, saafremt avgjørelsen ikke kan træffes i samme sak. 13 aug. Nr. 6.

Hvis der opstaar mistanke om en strafbar handling, og avgjørelsen av spørsmaalet, om den er forøvet, vil kunne ha væsentlig betydning for saken, kan retten stanse saken ved kjendelse, indtil avgjørelsen foreligger.

§ 108. Naar en sak er stanset efter § 107, bringer retten den igjen i gang ved kjendelse.

I det tilfælde, som er nævnt i § 107, andet led, kan retten fastsætte en frist for parten til at bringe retsforholdet ind til avgjørelse, og hvis fristen oversittes, kan den fremme saken igjen.

Ogsaa ellers kan den fremme saken uten at vente paa den avgjørelse eller den begivenhet, som gav grund til stansningen, hvis det viser sig, at den ikke kommer eller ialfald ikke kommer inden den tid, som var forutsat, og navnlig naar dette skyldes vedkommende parts feil.

§ 109. Saalænge en sak er stanset, kan ingen proceshandlinger foretages uten i henhold til det 20de kapitel. Fristene stanser sit løp. Lovbestemte frister begynder et nyt løp fra forkyndelsen av den kjendelse eller det processkrift, som igjen bringer saken i gang; andre avbrutte frister fastsættes paany. Tidligere indkaldelser taper sin betydning.

At saken stanser, er ikke til hinder for, at retten træffer og avlæser avgjørelser paa grundlag av en partsforhandling, som er avsluttet før stansningen.

§ 110. Er en sak stanset efter §§ 101, 102, 103, 105 eller 106, og ingen av parterne forlanger at faa den i gang igjen inden to aar efter stansningen, skal retten hæve saken ved kjendelse. Efter utløpet av dette tidsrum kan den bare bringes i gang som ny sak.

9de kapitel.

Partserklæringer og parternes personlige avhøring og møtepligt.

§ 111. Enhver av parterne skal gi en fuldstændig og utvetydig fremstilling av saken overensstemmende med sit kjendskap til den og svare paa de spørsmaal, som retten stiller til ham om saksforholdet.

En part har altid ret til at svare paa nye faktiske anførsler fra motparten, naar de kan være av betydning for saken.

§ 112. De spørsmaal, som retten stiller til en part i rets møte, skal han svare paa med det samme.

13 aug. Nr. 6.

Under saksforberedelsen maa dog retten gi henstand med besvarelsen, naar parten begjærer det for at indhente oplysninger, og dette ikke fremtræder som aabenbart paaskud.

Under hovedforhandlingen kan en part ikke faa henstand for at indhente oplysninger, uten naar det gjælder nye sider av saksforholdet, eller naar han av andre særlige grunde ikke kan gi svar med det samme.

§ 113. Er parten personlig tilstede i retsmøtet, skal han, hvis retten forlanger det, selv svare paa de spørsmaal, som den stiller til ham.

Under forklaringen kan han ikke raadføre sig med nogen. Til støtte for sin hukommelse kan han bruke skriftlige optegnelser om tal og lignende opgaver og om, hvilke punkter forklaringen skal omfatte.

Saavel hans procesfuldmægtig som motparten kan begjære yderligere spørsmaal forelagt ham.

§ 114. Før en part, som møter personlig for retten, avgir fremstilling av saksforholdet eller uttaler sig om det, skal retten foreholde ham det ansvar, som følger av urigtig forklaring og forsikring paa ære og samvittighet.

Naar en parts personlige forklaring er avgit under hovedforhandlingen, eller naar det er meningen at bruke den under hovedforhandling, skal den som regel bekræftes med forsikring paa ære og samvittighet.

Dog kræves i regelen ikke forsikring, hvis parten endnu ikke har fyldt 15 aar eller paa grund av forstandssvækkelse eller mangelfuld utvikling ikke kan ha nogen klar forstaaelse av forsikringens betydning.

Retten skal ikke motta forsikring av en part, naar hans forklaring paa grund av dens indhold eller av andre grunde maa ansees for særlig upaalidelig.

En beslutning om ikke at motta forsikring kan ikke angripes ved kjæremaal eller anke. En beslutning, hvorved en part paalægges at avgi forsikring, kan bare parten selv paakjære.

§ 115. Om parternes pligt til at møte personlig efter indkaldelse fra retten gjælder de samme regler som for vidner, dog ikke § 203 første led og § 210 første, andet og tredje led. Indkaldelse til personlig møte forkyndes for parten personlig, ogsaa naar han har procesfuldmægtig.

Hvis parten ikke pligter at møte for den ret, som har saken, og han heller ikke vedtar at møte frivillig, eller hvis retten efter omstændighetene finder, at hans møte vilde være forbundet med uforholdsmæssig besvær eller omkostning, kan han avhøres ved en anden ret efter reglerne i det 16de kapitel

§ 116. Forskriftene om parternes møtepligt og personlige avhøring gjælder ogsaa deres lovlige stedfortrædere. 13 aug. Nr. 6.

Har styret for offentlige indretninger, stiftelser, sparebanker, foreninger, selskaper eller boer flere medlemmer, kan retten indkalde en eller flere. Den kan ogsaa overlate til styret at vælge, hvem som skal møte.

§ 117. De regler, som gjælder om vidner, kommer helt ut til anvendelse:

1. paa procesfæller, naar det gjælder omstændigheter, som ikke vedkommer deres egen stilling i saken;
2. paa konkursskyldneren i saker, som angaar konkursmassen, naar han ikke er part.

§ 118. Personlig forklaring av partens egtefælle i tvistemaal, som vedkommer deres fællesbo, og av hjælpeintervenienter i det tilfælde, som omhandles i § 79, kan bare kræves og mottages efter de regler, som gjælder for parter.

10de kapitel.

Processkrifter.

§ 119. Det, som parterne har at anføre utenfor retsmøterne, skal de fremsætte gjennem processkrift, hvis ikke loven gir dem adgang til at henvende sig mundtlig til retten.

Naar retten faar en mundtlig henvendelse istedenfor processkrift, skal den straks sætte den op som processkrift og undertegne det sammen med parten.

Sakførere maa altid bruke processkrift.

§ 120. Ethvert processkrift maa være underskrevet. Det bør nævne:

1. domstolen, sakens nummer, parternes og i tilfælde deres lovlige stedfortræderes navn, stilling, bopæl og processtilling og parternes procesfuldmægtiger;
2. de bilag, som følger med, og om de er i original eller avskrift.

§ 121. Indeholder et processkrift paastande eller begjæringer, bør de omstændigheter, som de grundes paa, kort og bestemt anføres. Hvis en anførsel kræver bevis eller sandsynliggjørelse, bør ogsaa bevismidlene opgives efter reglerne i § 188.

§ 122. Processkrifter, som skal tjene til at forberede en mundtlig forhandling (forberedende indlæg), bør i kort og bestemt form indeholde:

1. de paastande, som parten agter at fremsætte under den mundtlige forhandling, og de omstændigheter, han støtter dem paa;
2. uttalelse om motpartens paastande eller erklæringer og om

13 aug. Nr. 6.

de omstændigheter og bevis, som motparten har opgit som støtte for dem;

3. opgave efter reglerne i § 188 over de bevis, som parten agter at føre til støtte for sine egne anførsler eller mot de anførsler, som han bestrider.

Utredninger av rets- og bevisspørsmaal maa de forberedende indlæg ikke indeholde i større utstrækning end nødvendig for at forklare sammenhængen.

§ 123. Processkrifter indleveres til retten, hvis ikke andet er bestemt. Skal skriftet meddeles til andre eller forkyndes for andre, sørger retten for det og fastsætter i tilfælde en frist, inden hvilken det maa besvares.

Av processkrifter og bilag, som skal forkyndes eller meddeles, indleveres saa mange eksemplarer eller bekræftede avskrifter, at der kan bli ett tilbake paa rettens kontor.

Er et bilag vidløftig, kan en kort indholdsangivelse træde istedenfor avskrift, naar det tilføies, at bilaget ligger til eftersyn paa rettens kontor, og retten samtykker.

Har retten sat op processkriftet, sørger den ogsaa for de nødvendige avskrifter.

§ 124. Har en part eller hans lovlige stedfortræder eller procesfuldmægtig faat originale bilag til gjennemsyn, maa han gi dem tilbake inden en uke, hvis ingen anden frist blir sat. Oversittes fristen, kan retten ved kjendelse paalægge ham at utlevere dem. Kjendelsen kan ikke paakjæres.

11te kapitel.

Retsbøker.

§ 125. I ethvert retsmøte føres der bok over forhandlingen.

Retsboken skal angi:

1. retten, tiden og stedet for retsmøtet, dommernes, retsskriverens, retsvidnernes og parternes navn og sakens nummer og gjenstand;
2. om parterne møter personlig, hvem som møter for dem, navnene paa de vidner og sakkyndige, som har møtt, og de dokumenter og bevisgjenstande, som er fremlagt.

Forhandlingenes gang nedtegnes efterhvert. Navnlig maa det kunne sees, om de former, loven foreskriver, er iagttat.

§ 126. I retsboken indføres fuldstændig:

1. parternes paastande og de erklæringer, som ændrer sakens gjenstand eller indeholder en uttrykkelig godkjendelse av motpartens paastand eller en del av den;
2. paastande, begjæringer og indsigelser, som gjælder saks-

behandlingen og fremsættes i retsmøtet, naar de ikke blir frafaldt eller straks tat til følge, og de enten er av betydning for avgjørelsen eller forlanges indført;

3. opgave over de bevis, som parterne har tilbudt eller ført;
4. retslige avgjørelser, som blir truffet eller avlæst i retsmøtet, og paalæg, som blir git av retten eller dens formand.

Naar det, som her er nævnt, indeholdes i skrifter, som vedlægges, eller i en tidligere retsbok, er det nok at ta ind en henvisning. Møter en part ved sakfører, kan retten kræve, at de paastande og begjæringer, han fremsætter, skal sættes op skriftlig for at vedlægges retsboken.

§ 127. Utenfor hovedforhandlingen skal de forklaringer, som parter, vidner eller sakkyndige avgir i retsmøte, indføres i retsboken og efterhvert læses op til vedtagelse, hvis ikke andet er bestemt. De tilføielser og rettelser, som blir gjort ved oplæsningen, føres ind. Indrømmelser og andre særdeles vigtige uttalelser bør gjengives ordret. Uvedkommende eller betydningsløse enkeltheter utelates.

Naar en forklaring helt eller delvis stemmer med det, som den samme eller en anden person tidligere har forklart i retsmøte, kan retten henvise til den tidligere forklaring og læse den op til vedtagelse.

§ 128. Under hovedforhandlingen kan retten beslutte, at forklaringer, som blir avgit av parter, vidner og sakkyndige, skal indføres i retsboken efter reglerne i § 127:

1. naar det viser sig, at hovedforhandlingen maa utsættes saa længe, at ellers ny avhøring vil kunne bli nødvendig;
2. naar retten antar, at ny avhøring i tilfælde av anke derved kan undgaaes, og indføringen kan foregaa uten væsentlig at forstyrre forhandlingens gang;
3. naar den antar, at forklaringen i tilfælde av anke ikke mer vilde kunne erholdes, eller at ny avhøring maatte foregaa utenfor hovedforhandlingen;
4. naar ellers særlige grunde gjør det ønskelig, og navnlig naar det kommer an paa ordlyden.

Har en, som er avhørt, ikke hat noget at forklare om saken, bør dette nævnes.

§ 129. Naar mistanke opstaar om, at en forklaring er falsk, bør ogsaa punkter, som er uten betydning for saken, indføres fuldstændig, hvis de kan være av betydning ved bedømmelsen av forklaringens troværdighet.

§ 130. Efter nærmere regler, som Kongen gir, kan forklaringer optages med hurtigskrift eller ved mekaniske midler istedenfor at føres ind i retsboken.

§ 131. Naar granskning utføres utenfor hovedforhandlingen, indtages i retsboken en fuldstændig redegjørelse for gransk-

13 aug. Nr. 6.

ningen. Navnlig anføres, om der forekommer spor eller merker, som man bør være opmerksom paa.

Er der spurt om slutninger paa grundlag av granskningen, skal der tillike gjøres rede for den maate, resultatet er vundet paa. Meningsforskjel anføres.

Punkter, som der ikke er spurt om, tages med, hvis de skjønnes at være av betydning.

Hvis det kan være av væsentlig betydning, bør fotografier, tegninger, planer og rids erhverves.

§ 132. Ved granskning under hovedforhandlingen kan retten anvende reglerne i § 131:

1. naar det viser sig, at hovedforhandlingen maa utsættes saa længe, at ellers ny granskning vil kunne bli nødvendig;
2. naar retten antar, at ny granskning i tilfælde av anke derved kan undgaaes;
3. naar den antar, at ny granskning i tilfælde av anke vil kunne bli frugtesløs eller mangelfuld, fordi gjenstanden er utsat for forandring.

§ 133. Retsboken læses op i retsmøtet eller forelægges for parterne.

Finder retten, at noget bør rettes, gjør den det ved en tilføielse eller randbemerkning. Naar en part, en dommer eller et retsvidne forlanger noget rettet, men det blir negtet, kan negtelsen kræves nedtegnet.

Retsboken underskrives av dommerne, retsskriveren og retsvidnerne.

At paabudte former er iagttat, kan bare bevises ved retsboken. Motbevis er ikke utelukket.

§ 134. Dokumenter, som blir fremlagt i retten, forsynes med paategning om fremlæggelsen.

Retsskriveren tar vare paa dokumenterne.

§ 135. Parterne har ret til paa rettens kontor at undersøke retsbøker og dokumenter, som vedkommer saken, og kan forlange utskrifter av dem. Det samme gjælder tredjemand, naar begge parter samtykker, eller han godtgjør, at det har retslig interesse for ham.

Enhver kan kræve utskrift av retsbøker, som er ført i retsmøter for aapne dører, eller i retsmøte for lukkede dører, naar offentliggjørelse senere er tillatt.

Disse regler gjælder ikke retsbøker, som føres over rettens raadslagninger og stemmegivninger.

Negter en retsskriver at forevise retsbøker eller dokumenter eller gi utskrift av dem, kan begjæringen forelægges for retten til avgjørelse ved kjendelse.

§ 136. Kongen kan gi almindelige forskrifter om indretningen av retsbøkerne og om opbevaring og tilintetgjørelse av retsbøker og dokumenter.

12te kapitel.

Domme, kjendelser og andre retslige beslutninger.

§ 137. Domme er de beslutninger av retten, som helt eller delvis avgjør det krav, som er gjenstand for et tvistemaal.

Andre beslutninger er kjendelser, naar loven kalder dem saa, eller naar de avslutter saken eller en selvstændig del av saken.

§ 138. Har retten flere medlemmer, skal den holde raadslagning og stemmegivning, før den avsiger dom, saafremt de ikke straks blir enige om avgjørelsen.

I skriftlige ankesaker skal den dommer, som først faar saken tilsendt, utarbeide utkast til dom eller kjendelse. Til dette utkast knytter de andre dommere sine uttalelser om avgjørelsen. Er der meningsforskjel, kan saken sendes om paany. Derefter følger raadslagning og stemmegivning.

§ 139. Raadslagningen og stemmegivningen i andre retter end Høiesteret foregaar for lukkede dører.

Formanden leder forhandlingene, stiller spørsmaalene og tæller op stemmerne. Avstemningen er mundtlig. I skriftlige ankesaker foregaar den i den orden, hvori saken har været sendt om til dommerne. Ellers foregaar den i den orden, som bestemmes ved lodtrækning, dog saaledes at formanden altid stemmer sidst. Er der meningsforskjel om spørsmaalsstillingen eller om utfaldet av avstemningen, avgjøres den av retten. Over stemmegivningen føres bok.

Den dommer, som har stemt for at avvise en sak eller for at ophæve en avgjørelse paa grund av feil i saksbehandlingen, men er blit overstemt, skal ta del i de følgende avstemninger, som saken gir anledning til.

§ 140. Adgang til at overvære raadslagningen og stemmegivningen har bare retsskriveren og protokolføreren. Dog kan rettens formand gi særlig tilladelse til andre, som av hensyn til sin juridiske utdannelse eller av lignende grunde ønsker at være tilstede.

§ 141. I Høiesteret foregaar raadslagningen efter reglerne i §§ 139 og 140. Det samme gjælder stemmegivningen i skriftlige ankesaker.

I saker, som har været behandlet mundtlig, foregaar stemmegivningen offentlig i den orden, som bestemmes ved lodtrækning. Dog skal formanden altid stemme sidst og tilkaldte dommere efter de faste. Enhver av dommerne begrunder i korthet den domsslutning, han stemmer for. Meningsforskjel om utfaldet

13 aug. Nr. 6.

av stemmegivningen avgjøres av retten. § 139 sidste led gjælder ogsaa for stemmegivningen i disse saker.

§ 142. Enhver avgjørelse træffes med stemmeflerhet, hvis ikke andet er bestemt ved lov. Naar stemmerne staar likt, gjør formandens stemme utslaget.

Er der fler end to meninger, naar pengebeløp eller andre størrelser skal fastsættes, og ingen har stemmeflerhet, lægges stemmerne for høiere beløp eller størrelser sammen med stemmerne for de nærmest følgende, til der blir flertal.

§ 143. En dom, som skal være grundet paa mundtlig forhandling, kan bare fældes av de dommere, som har overværet forhandlingen.

Maa en ny dommer indtræde, gjentages den mundtlige forhandling; dog kan det, som tidligere er tilført retsboken, brukes, hvis ikke andet er bestemt ved lov.

§ 144. En dom skal indeholde:

1. betegnelse av retten, dommernes navn og tid og sted for domsavsigelsen;
2. betegnelse av parterne og i tilfælde deres lovlige stedfortrædere med navn, stilling, bopæl og processtilling samt betegnelse av deres procesfuldmægtiger;
3. en kort fremstilling av sakens gjenstand med parternes paastande; naar det hensigtsmæssig lar sig gjøre, kan den henvise til skrifter, som er fremlagt, eller tilførsler til retsboken, men det, som henvisningen omfatter, maa da tages med i utskrifter av dommen;
4. avgjørelsesgrunde; de maa bestemt og uttømmende angi det saksforhold, som retten bygger sin avgjørelse paa;
5. domsslutning.

Har retten flere medlemmer, er det formanden, som avfatter domsslutningen. Hvis ikke retten bestemmer noget andet, skriver han ogsaa domsgrundene.

Dommen underskrives av den eller de dommere, som har tat del i paadømmelsen.

§ 145. Domsgrundene skal i alle tilfælde oplyse, om dommen er enstemmig, eller hvis det ikke er tilfældet, hvilke av rettens medlemmer er uenige i domsslutningen, og hvilke punkter uenigheten gjælder.

Den eller de dommere, som ikke er enige i domsslutningen eller domsgrundene, kan kræve indtat i disse en redegjørelse for sin mening.

§ 146. Naar en dom, som straks blir retskraftig, eller som kan fuldbyrdes, før den er blit retskraftig, paalægger nogen en ydelse eller handling, skal dommen fastsætte en frist for opfyldelsen. Domme, som ikke gaar ut paa pengebetaling, skal ogsaa ellers fastsætte en opfyldelsesfrist, naar retten fin-

der, at ankefristen ikke gir saksøkte tid nok til at opfylde paa- 13 aug.
lægget. Nr. 6.

For pengebetalinger skal fristen være tre dage i de saker, som er nævnt i lov om domstolene § 143 nr. 5 og 7 og i denne lovs § 274 nr. 6 og 7, men ellers to uker.

I andre tilfælde sættes saa lang frist, som antages nødvendig til at opfylde dommen. Gaar den ut paa at overgi besiddelsen av fast eiendom eller paa at foreta noget, som ikke kan utføres uten saksøktes medvirkning, tages særlig hensyn til hans personlige forhold.

Opfyldelsesfristen regnes fra den dag, da dommen blir retskraftig, men fra forkyndelsen, hvis den straks blir retskraftig eller gir adgang til foregrepet fuldbyrdelse.

§ 147 Naar en dom paalægger nogen at undlate en handling eller at finde sig i, at en handling foretages, og det ansees nødvendig eller rimelig, at han faar nogen tid til at indrette sig efter dommen, kan den fastsætte en frist efter reglerne i § 146 tredje og fjerde led.

§ 148. Naar en dom gaar ut paa andet end betaling av penger, kan retten paa begjæring bestemme, at den kan fuldbyrdes, før den er blit retskraftig, hvis særlige omstændigheter taler for det, og navnlig, hvis saksøkte er dømt, fordi han har godkjendt saksøkerens paastand eller er uteblit. Bestemmelsen maa sætte som betingelse, at saksøkeren før fuldbyrdelsen stiller sikkerhet, og den kan ikke træffes, naar saksøkte gjør sandsynlig, at han vilde lide en uoprettelig skade, om fuldbyrdelsen blev foregrepet. Retten kan ogsaa gi saksøkte adgang til at avverge fuldbyrdelsen ved at stille sikkerhet.

Begjæringen maa fremsættes, før den forhandling, som gaar forut for dommen, er slut. Bestemmelsen med betingelser tages ind i domsslutningen. Hvis retten finder det hensigtsmæssig, kan begjæringen gjøres til gjenstand for særskilt forhandling og avgjøres ved tillægsdom.

§ 149. Høiere retter kan i sine domsgrunde henholde sig til tidligere domme i saken.

I mundtlige høiesteretssaker behøver dommen ikke at gi nogen fremstilling av sakens gjenstand eller avgjørelsesgrundene utover det, som er nødvendig for at fastslaa, hvad dommen har avgjort.

§ 150. Naar flere krav er reist i én sak, og et av dem er modent til paadømmelse tidligere end de andre, kan det paadømmes særskilt. Paadømmelsen av samme krav kan deles, naar motparten har godkjendt en del av kravet.

Hvis motregning er paastaat, kan krav og motkrav ikke paadømmes særskilt. Dog kan et krav efter gjældsbrev forlanges paadømt særskilt, naar hverken motregning paa forhaand

13 aug. Nr. 6.

er vedtat eller krav og motkrav utspringer av samme retsforhold, og domsavsigelsen vilde forsinkes ved samlet paadømmelse.

Rettens beslutninger efter første led kan ikke angripes ved kjæremaal eller anke uten paa det grundlag, at lovens regler er tilsidesat. Det samme gjælder beslutning om samlet paadømmelse av krav og motkrav efter andet led.

§ 151. Naar et retsforhold, som er grundlag for et omtvistet krav, er bragt ind i saken med paastaand paa fastsættelsesdom, kan retten paadømme det særskilt, naar det er modent til avgjørelse.

Retten kan beslutte, at den videre behandling utsættes, indtil avgjørelsen blir retskraftig.

Rettens beslutninger efter denne paragraf kan ikke angripes ved kjæremaal eller anke uten paa det grundlag, at lovens regler er tilsidesat.

§ 152. Dommen bør avsiges umiddelbart efter, at saken er optat til doms. I ethvert tilfælde maa den avsiges inden en uke, hvis ikke andet er bestemt ved lov.

§ 153. Dommen avsiges i retsmøte. Tar flere dommere del i paadømmelsen, skal de alle være tilstede.

Blir dommen avsagt i det retsmøte, hvori hovedforhandlingen sluttes, foregaar domsavsigelsen ved avlæsning av dommen. For domsgrundenes vedkommende kan en mundtlig fremstilling av det væsentlige indhold træde istedenfor oplæsning.

Blir dommen ikke avsagt i det nævnte retsmøte, behøver den ikke at avlæses.

§ 154. Rettens formand sørger for, at dommen blir forkyndt for parterne.

Uteblivelsesdom mot saksøkte forkyndes ikke for saksøkeren, hvis han har frafaldt forkyndelse. I saa fald skal dog retten gi ham meddelelse om domsavsigelsen.

§ 155. Retten er bundet ved sin avgjørelse, naar dommen er avlæst eller, hvis den ikke avlæses, naar den er underskrevet.

§ 156. Er der i dommen skrivfeil eller regnefeil eller andre aabenbare urigtigheter eller udeladelser, skal retten selv eller den høiere ret, som faar saken, rette dem av eget tiltak.

§ 157. Er der ellers i domsgrundene urigtigheter, uklarheter, motsigelser eller ufuldstændigheter, kan de rettes efter begjæring av den ene part, og efterat den anden er hørt. Begjæringen maa fremsættes inden to uker. Den skal snarest mulig avgjøres av de samme dommere, som har avsagt dommen. Dog behøver ikke domsmændene at tilkaldes, medmindre nogen av parterne forlanger det.

§ 158. Rettelser efter §§ 156 og 157 foregaar ved sær-

skilt tilførsel i retsboken. Der henvises til dem ved randbemerkning paa vedkommende sted. 13 aug. Nr. 6.

Alle avskrifter, som er utlevert, skal kræves tilbake for enten at rettes eller byttes om med nye.

Forskriftene i § 154 faar tilsvarende anvendelse.

§ 159. Mot beslutninger efter §§ 156—158 kan kjæremaal bare erklæres paa det grundlag, at rettelsen gaar videre, end loven hjemler.

Er rettelse efter § 157 begjært, løper ingen ankefrist, før spørsmaalet er avgjort. Er anke erklært, skal ankedomstolen underrettes om begjæringen.

Er rettelse foretat efter § 157, løper en ny ankefrist.

§ 160. Er noget, som skulde være avgjort ved dommen, ikke tat med, kan tillægsdom avsiges efter reglerne i §§ 157 og 158.

Hovedforhandlingen tages op igjen, hvis det er nødvendig.

§ 161. En dom er retskraftig, naar den ikke uten opreisning eller tilladelse kan angripes gjennem anke eller begjæring om opfriskning. Avgjør dommen flere selvstændige krav, bedømmes retskraften særskilt for hvert krav.

Med retskraften indtræder alle de følger av dommen, som ikke kræver nogen fuldbyrdelse.

Retskraftens virkning for parterne indtræder dog ikke i noget tilfælde, før forkyndelse eller meddelelse efter § 154 er foregaat.

§ 162. Angripes en retskraftig dom ved anke eller ved begjæring om opfriskning eller gjenoptagelse, kan den ret, som dommen bringes ind for, ved kjendelse beslutte, at retskraften foreløbig skal bortfalde.

Rettens beslutninger efter denne paragraf kan ikke angripes ved kjæremaal eller anke.

§ 163. Reises der nyt søksmaal om et krav, som er avgjort ved retskraftig dom, skal retten avvise det av eget tiltak.

Krav, som uten motsøksmaal paastaaes bragt i motregning, er bare retskraftig avgjort for det beløp, som efter dommen skal bringes i motregning.

§ 164. Kjendelser skal ha grunde. Desuten faar §§ 138—143, 145—150, 152 og 153 tilsvarende anvendelse, hvis der er anledning til det. Opfyldelsesfristen regnes fra forkyndelsen.

Rettens formand lar en kjendelse forkynde for parterne eller dem, som den angaar, naar de kan paakjære kjendelsen, eller naar den aapner adgang til tvangsfuldbyrdelse mot dem eller efter sin art er bestemt til at bringes til deres kundskap. Det samme gjælder, naar nogen, som kjendelsen angaar, kræver forkyndelse.

13 aug. Nr. 6.

Procesledende kjendelser kan omgjøres av den ret, som har avsagt dem, hvis ingen erhvervet ret er til hinder. Forøvrig faar §§ 155—162 tilsvarende anvendelse paa kjendelser.

§ 165. Paa retslige beslutninger, som ikke er domme eller kjendelser, faar §§ 138—143, 145 og 152 tilsvarende anvendelse, hvis der er anledning til det.

Beslutninger, som enten avslaar en begjæring eller efter sin art er bestemt til at bringes til en fraværendes kundskap, meddeles paa den maate, som findes hensigtsmæssig. Skriftlig meddelelse kan altid kræves.

En beslutning kan omgjøres av den ret, som har avsagt den, hvis ingen erhvervet ret er til hinder. Forøvrig faar §§ 155—162 tilsvarende anvendelse.

§ 166. Har retten flere dommere, og de ikke er samlet til møte, kan formanden træffe avgjørelser, som ikke efter sin art hører til hovedforhandlingen eller paadømmelsen, hvis ikke andet er bestemt ved lov.

§ 167. Ved overenskomst med fremmed stat kan det vedtages, at retskraftige avgjørelser av utenlandske domstoler om borgerlige krav skal ha retskraft her i riket, naar der var verneting for saken i vedkommende land efter den norske rets regler om verneting i tvistemaal, og avgjørelsen ikke er i strid med ærbarhet eller norske ufravikelige retsregler.

Utenlandsk verneting skal dog ikke anerkjendes efter § 25, § 31 andet led, § 32 eller § 33 eller efter § 34, forsaavidt angaar de tilfælde, som er nævnt i § 56 nr. 1 og 2, eller efter § 74 eller § 417 sidste punktum. Heller ikke anerkjendes utenlandsk verneting for slike søksmaal, som § 23 nr. 1 nævner.

En utenlandsk retsavgjørelse kan ikke tillægges retskraft mot en norsk statsborger, som ikke har indlatt sig i processen, naar indkaldelse ikke er forkyndt for ham selv personlig gjennem vedkommende utenlandske myndighet eller av norsk myndighet overensstemmende med norsk lov.

Under hvilke betingelser utenlandske retsavgjørelser i egteskapssaker og nedstamningssaker skal ha retskraft her i riket, bestemmes ved særskilt lov.

§ 168. Ved overenskomst med fremmed stat kan det ogsaa vedtages, at en utenlandsk dom, som har retskraft her i riket og efter den utenlandske ret gir adgang til tvangsfuldbyrdelse, skal kunne fuldbyrdes her efter dom av norsk domstol. Det samme gjælder andre utenlandske retsavgjørelser og offentlige forlik.

Sak til erhvervelse av fuldbyrdelsesdom reises ved herreds- eller byretten paa det sted, hvor saksøkte har sit almindelige verneting, eller hvor han kan saksøkes efter reglerne i § 32

eller § 36. Retten prøver ikke rigtigheten av den utenlandske retsavgjørelse. Forøvrig faar den norske rets regler anvendelse paa saksbehandlingen og paa fuldbyrdelsesdommen.

Ved overenskomst som i første led nævnt kan det bestemmes, at fuldbyrdelsesdom for saksomkostninger, som ved dom eller anden retsavgjørelse er ilagt en saksøker eller intervenient, kan gives efter skriftlig begjæring, uten at parterne høres.

13de kapitel.

Saksomkostninger.

§ 169. De utgifter, som efter lovgivningen er forbundet med et rettergangsskridt, utredes av den part, som forlanger det, eller i hvis interesse retten beslutter at foreta det. Foretages et rettergangsskridt efter forlangende av begge parter eller efter beslutning av retten i begges interesse, hefter de solidarisk.

§ 170. De utgifter, som er nævnt i § 169, betaler parterne, før rettergangsskridtet blir foretat, saafremt ikke andet er bestemt ved lov. Kan utgiftene ikke beregnes paa forhaand, nedlægger de hos retten et beløp, som efter dens skjøn er tilstrækkelig.

Retten kan dog tillate, at rettergangsskridt, som den finder paakrævet, foretages uten forutgaat betaling eller nedlæggelse, naar den antar, at parten ikke er i stand til straks at betale eller nedlægge beløpet, og opsættelse vilde medføre skade eller væsentlig ulempe. Kræver et saadant rettergangsskridt utbetalinger, kan pengene foreløbig lægges ut av det offentlige.

Det offentliges krav efter denne paragraf kan drives ind ved utpantning efter opgave fra retten.

§ 171. Naar et rettergangsskridt er foretat efter begjæring av begge parter eller efter beslutning av retten i begges interesse, skal de utgifter, som efter lovgivningen er forbundet med det, endelig paahvile hver av parterne med like beløp, hvis det ikke paalægges den ene at erstatte motparten saksomkostninger.

§ 172. Taper den ene part saken fuldstændig, skal det paalægges ham at erstatte motparten hans saksomkostninger.

Undtagelse kan dog gjøres, hvis saken var saa tvilsom, at der var fyldestgjørende grund for den tapende part til at la den komme for retten, eller hvis de omstændigheter, som utfaldet berodde paa, uten hans egen skyld først under hovedforhandlingen er blit ham bekjendt, eller hvis det helt eller delvis kan lægges den vindende part til last, at det er kommet til sak.

13 aug. Nr. 6.

§ 173. Hvis sak er reist, uten at saksøkte ved sit forhold har git rimelig grund til det, og han uten unødig opsættelse godkjender kravet og tilbyr den ydelse, som kræves, skal det paalægges saksøkeren at erstatte hans saksomkostninger.

§ 174. Naar en sak dels vindes og dels tapes, bærer hver av parterne sine omkostninger.

Retten kan dog paalægge en av parterne at erstatte den anden en del av hans saksomkostninger eller endog paalægge ham saksomkostningene i det hele. Særlig gjælder dette, naar det bare er i tvistepunkter av liten betydning, han har vundet saken, eller naar han ikke har vundet mer, end han vilde ha faat ved at ta imot et forlikstilbud, som den anden har fremsat, eller naar det fremgaar av omstændighetene, at retssaken eller de væsentlige utgifter er voldt ved de tvistepunkter, hvori han har tapt.

§ 175. Blir saken avvist, eller ender den ellers uten dom, skal det paalægges saksøkeren at erstatte saksøktes omkostninger, medmindre utfaldet skyldes omstændigheter, som ikke kan lægges ham til last, eller retten paa grund av retsspørsmaalets tvilsomhet finder grund til at frita ham for erstatningspligten.

Blir saken hævet, fordi forpligtelsen er faldt bort ved efterfølgende omstændigheter, kan saksøkeren tilkjendes omkostningene hos saksøkte.

Hæves saken ved forlik, bærer hver av parterne sine omkostninger, hvis ikke forliket indeholder noget andet.

§ 176. Naar saksomkostninger skal erstattes en part, skal erstatningen omfatte alle de omkostninger, han har hat med saken, forsaavidt de efter rettens skjøn var nødvendige for at faa saken betryggende utført. Har en part ført saken mot bedre vidende, kan han ilægges erstatning for alle motpartens omkostninger uten hensyn til, om de har været nødvendige.

Særskilt bevisførsel om saksomkostningene tillates ikke. Til veiledning for retten kan parterne fremlægge en opgave over sine utgifter og det arbeide, saken har medført.

§ 177. Har den ene part ved retsstridig adfærd under saken eller ved forsømmelse voldt den anden utgifter, kan retten paalægge ham at erstatte disse uten hensyn til sakens utfald.

Har en part utilbørlig trukket en sak i langdrag eller gjort den utilbørlig vidtløftig, kan han paa samme maate ilægges erstatning til motparten for den skade og ulempe, som antages voldt.

§ 178. Er der flere parter i en sak eller foruten parterne hjælpeintervenienter, faar reglerne ovenfor tilsvarende anvendelse.

Retten fordeler saksomkostningene, naar flere skal utrede dem, og avgjør, om de skal hefte solidarisk. Solidarisk ansvar paalægges, naar de hefter solidarisk med hensyn til tvistgjenstanden, og kan i ethvert fald paalægges for saksomkostninger, som ikke overstiger, hvad den enkelte maatte ha utredet, om der ikke hadde været procesfællesskap eller hjælpeintervention. 13 aug. Nr. 6.

Omkostningene efter § 177 paalægges bare den part, som har voldt dem.

§ 179. Om saksomkostningene træffer retten avgjørelse i dommen eller i den kjendelse, som avslutter saken. Hvis dommen eller kjendelsen bare gjælder en del av saken, og retten finder, at den ikke kan avgjøre omkostningsspørsmaalet særskilt for denne del, kan avgjørelsen opsættes til den dom eller kjendelse, som avslutter hele saken.

Saksomkostninger tilkjendes bare, naar parten kræver det eller indleverer opgave over sine rettergangsutgifter.

§ 180. Den, som forgjæves har anvendt anke eller kjæremaal, ilægges omkostningene ved behandlingen av saken i den høiere instans, medmindre retten paa grund av særlige omstændigheter finder at burde frita ham for erstatningspligten.

Forøvrig faar i høiere instans de regler, som er git ovenfor i dette kapitel, anvendelse paa alle omkostninger, som er paaløpet i saken eller den del av den, som avgjøres i ankeinstansen.

§ 181. Spørsmaalet om ilæggelse og ansættelse av saksomkostninger kan bare prøves av høiere ret, naar saken selv bringes ind for den.

Dog kan kjæremaal erklæres paa det grundlag, at omkostningsspørsmaalet er avgjort i strid med loven. Hvis saken er avgjort ved dom, er kjæremaalsretten bundet ved den underordnede rets bedømmelse av sakens bevisligheter.

§ 182. En saksøker, som ikke bor her i riket, pligter paa saksøktes forlangende at stille saadan sikkerhet, som retten fastsætter ved kjendelse, for de saksomkostninger, som maatte bli ham ilagt. Sikkerhet kan dog ikke kræves i forliksraadet, ved motsøksmaal, i vekselsaker eller i egteskapssaker.

Forlangendet maa fremsættes senest i det første retsmøte, som saksøkte indkaldes til, eller om frist er git til skriftlig tilsvar, før tilsvarsfristen er ute. Mot en saksøker, som har erklært anke, maa det fremsættes senest inden utløpet av den frist, som er nævnt i § 370. Blir sikkerheten ikke stillet i rette tid, avvises saken.

Naar grunden er faldt bort, kan retten paa begjæring gi kjendelse for, at sikkerheten skal gives tilbake.

13 aug Nr. 6.

Kjæremaal mot en kjendelse, som paalægger sikkerhetsstillelse eller gaar ut paa, at sikkerhet skal gives tilbake, har opsættende virkning.

Denne paragraf er ikke til hinder for, at andre regler kan vedtages ved overenskomst med fremmed stat.

Anden del.

Bevis.

14de kapitel.

Almindelige regler om bevis og bevisførsel.

§ 183. Naar ikke andet er bestemt ved lov, avgjør retten efter en samvittighetsfuld prøvelse av hele forhandlingen og bevisførselen, hvilket saksforhold den skal lægge til grund for dommen.

§ 184. Omstændigheter, som motparten indrømmer under saken, trænger ikke bevis, naar parterne har fri raadighet over sakens gjenstand.

Undlater en part at møte personlig efter indkaldelse fra retten eller at følge en opfordring fra retten til at forklare sig om motpartens anførsler eller at avgi en paalagt forsikring, avgjør retten efter en prøvelse av samtlige omstændigheter, hvilken betydning det skal tillægges.

§ 185. Har en part indrømmet en omstændighet, som er anført av motparten, men gjort tilføielser, som ophæver eller indskrænker betydningen av indrømmelsen, avgjør retten efter omstændighetene, om indrømmelsen kan benyttes anderledes end udelt.

Tilbakekalder en part sin tidligere indrømmelse, avgjør retten likeledes efter en prøvelse av samtlige omstændigheter, om tilbakekaldelsen bør tillægges betydning.

§ 186. Kjendsgjerninger, som er vitterlige, eller som retten umiddelbart har iagttat under saken, trænger ikke bevis.

Det, som har en lovsformodning for sig, trænger ikke bevis. Motbevis kan føres, hvis ikke loven uttrykkelig utelukker det.

Avhænger en avgjørelse av, om en strafbar handling er øvet, er retten bundet ved en retskraftig fældende dom i straffesaken.

§ 187. De bevis, som er ført, blir fælles for alle parter. Frafalder en part at føre et bevis, han har tilbudt, kan en anden part føre det, hvis det kan gjøres med det samme.

§ 188. Den part, som vil føre bevis, skal tilby sine bevismidler ved processkrift eller mundtlig for retten, saasnart

han faar anledning, og paa en saadan maate, at det tydelig fremgaar, hvilke omstændigheter han agter at godtgjøre ved de enkelte bevismidler. 13 aug. Nr. 6.

Er det nødvendig, bør han desuten uttale sig om, hvorledes han finder, at bevisene bør føres, og fremsætte begjæringer, som staar i forbindelse hermed.

§ 189. Retten kan negte at la et tilbudt bevis bli tilveiebragt eller ført:

1. naar det ikke kommer saken ved;
2. naar det angaar omstændigheter, som er vitterlige, erkjendt eller fuldt bevist;
3. naar det aabenbart ikke har nogen beviskraft;
4. naar retten finder det paakrævet, at beviset føres paa en anden maate end tilbudt;
5. naar bevisførselen betragtelig vilde opholde saken, og parten enten forsætlig eller av grov uagtsomhet har undlatt at fremme den tidligere;
6. naar bevisførselen vilde medføre et ophold, som ikke staar i rimelig forhold til bevisets antagelige betydning.

Under hovedforhandlingen kan retten ogsaa sætte ut av betragtning bevistilbud, som ikke er fremsat, saasnart der blev anledning til det, hvis fremsættelsen er forsinket i den hensigt at forhale saken eller overrumple motparten, eller hvis den anden part forlanger det og saken ellers vilde bli betragtelig forsinket. En beslutning om at tillate nye bevis kan ikke angripes ved kjæremaal eller anke.

Under hovedforhandlingen besluttes negtelse av at tilveiebringe eller føre bevis ved kjendelse.

§ 190. Retten kan av eget tiltak beslutte bevisførsel, som den finder paakrævet for avgjørelsen av saken.

Har parterne fri raadighet over saken, kan dog vidneførsel eller bruk av skriftlige bevis ikke besluttes, naar begge parter erklærer sig imot det.

§ 191. Retssætninger trænger ikke bevis. Retten skal av eget tiltak undersøke og anvende dem. Dog kan retten tillate bevisførsel om retssætninger; og naar det gjælder stedlig sedvaneret eller fremmed ret, kan den forlange, at parterne skal skaffe nærmere oplysninger.

§ 192. Er der tvist om størrelsen av en skade eller forøvrig om en værdsættelse, og bevis for beløpet enten ikke lar sig føre eller vilde være forbundet med uforholdsmæssig vanskelighet, træffer retten avgjørelsen efter eget skjøn. Den kan negte parterne at føre yderligere bevis, naar den finder det, som er oplyst, tilstrækkelig til at træffe en avgjørelse.

§ 193. Bevisførsel, som tar sigte paa at svække eller styrke en parts eller et vidnes troværdighet i sin almindelighet,

13 aug. Nr. 6.

maa bare foregaa paa den maate og i den utstrækning, som retten tillater. Den bør negtes, naar de oplysninger, som tilsigtes, ikke er av væsentlig betydning. Motbevis maa altid tillates.

Bevidnelser om parters eller vidners gode eller slette navn og rygte maa ikke brukes.

Rettens beslutninger efter denne paragraf kan ikke angripes ved kjæremaal eller anke uten paa det grundlag, at lovens regler er tilsidesat.

§ 194. Er der processuelle feil ved en bevisoptagelse og grund til at tro, at de væsentlig formindsker dens paalidelighet, kan retten la den gjenta, hvis det kan gjøres uten uforholdsmæssig ulempe.

§ 195. Bevisførsel foregaar umiddelbart for den dømmende ret, hvis ikke retten i henhold til denne lov beslutter at la bevis opta utenfor hovedforhandlingen, eller en bevisoptagelse allerede er foregaat, og den dømmende ret ikke finder grund til at gjenta den.

Hvis en vidneforklaring, som ikke er avgit under hovedforhandlingen, kan gjentages, og ingen av de omstændigheter foreligger, som er nævnt i § 220 nr. 2, 3, 4 eller 6, kan dog enhver av parterne kræve, at vidnet skal avhøres under hovedforhandlingen.

§ 196. En bevisoptagelse, som er foretat i en anden sak, kan bare brukes, hvis saken er ført mot samme part, eller hvis motparten samtykker eller bevisoptagelsen ikke lar sig gjenta.

En bevisoptagelse, som er foretat utenfor retssak, kan bare brukes, hvis motparten har været tilstede under bevisoptagelsen eller er uteblit fra den uten gyldig forfald, eller hvis han samtykker eller bevisoptagelsen ikke lar sig gjenta.

Forøvrig gjælder ogsaa i disse tilfælde forskriftene i § 195.

§ 197. Utenretslige forklaringer eller erklæringer, som andre end opnævnte sakkyndige har avgit i anledning av saken, kan bare brukes, naar retslig avhørelse ikke kan foretages, eller naar motparten samtykker.

§ 198. Naar loven kræver, at noget skal gjøres sandsynlig, avgjør retten, hvilke bevis den finder at burde ta imot.

15de kapitel.

Vidner og vidneførsel.

§ 199. Pligtig til at møte som vidne ved hovedforhandling for lagmandsret er enhver, som bor eller opholder sig indenfor en saadan avstand fra retsstedet, at han ikke har længer reise til det end 600 km. med jernbane eller 300 km.

med dampskib eller 100 km. paa anden maate eller en til- 13 aug.
svarende veilængde dels paa den ene maate og dels paa den Nr. 6.
anden.

Ved hovedforhandling for herreds- eller byret og ved retsmøter paa aasted gjælder halvdelen av disse veilængder som grænse for møtepligten.

I ethvert tilfælde pligter et vidne at møte indenfor det tinglag, hvor det bor eller opholder sig, eller utenfor tinglaget paa et fast retssted for dette, eller naar avstandene ikke er længer end en femtedel av dem, som er nævnt i første led.

Naar retten finder det magtpaaliggende, at et vidne møter under hovedforhandling eller under retsmøte paa aasted, og det ikke pligter at møte efter disse regler, kan den efter ansøkning fra en av parterne utvide møtepligten.

Vidnerne har ret til godtgjørelse efter særskilt lov.

§ 200. Retten indkalder vidnerne gjennem forkyndelse av vidnestevning.

Vidnestevningen skal indeholde vidnets navn eller, om navnet er ukjendt, en saa nøiagtig betegnelse av dets person som mulig. Den skal angi saken og øiemedet med indkaldelsen, domstolen, retsstedet og møtetiden, henvise til ansvaret for uteblivelse og gi en kort forklaring om reglerne for vidnegodtgjørelse.

Saavidt mulig bør vidnerne faa mindst én dags varsel i de saker, som er nævnt i lov om domstolene § 143 nr. 4—8, og ellers en ukes varsel.

Folk, som er tilstede paa retsstedet eller i nærheten, kan retten paalægge at fremstille sig uten ophold for at avgi vidnesbyrd. Møtende vidner kan den paalægge at komme igjen senere.

§ 201. Indkaldes et mandskap, som gjør tjeneste ved opsat militær avdeling, skal hans foresatte underrettes.

Indkaldes en fange eller nogen, som ellers er berøvet friheten, skal gjenpart av vidnestevningen sendes den myndighet, som avgjør, om han kan fremstilles.

Indkaldes et barn under 14 aar, forkyndes stevningen for dets foresatte, som i saa fald har ansvaret for, at den efterkommes.

§ 202. Retten kan paalægge vidnet at ta med sig dokumenter eller andre ting, som det pligter at fremlægge. Den kan ogsaa paalægge vidnet at undersøke regnskapsbøker, brev eller lignende, som det uten særlig besvær har adgang til, og at gjøre optegnelser efter dem og ta disse med i retten.

§ 203. Retten kan under særlige omstændigheter bestemme, at et vidne, som uteblir uten gyldig forfald, skal avhentes til samme eller et senere retsmøte.

13 aug. Nr. 6.

Møter et vidne beruset, kan retten bestemme, at det skal holdes i fængslig forvaring, til det blir ædru.

§ 204. Retten maa ikke ta imot vidnesbyrd:

1. om hemmelige underhandlinger, raadslagninger eller beslutninger i saker, som har betydning for rikets sikkerhet eller rettigheter i forhold til en anden stat, medmindre Kongen gir tilladelse;
2. om spørsmaal, som vidnet ikke kan svare paa uten at krænke taushetspligt, som efter lov eller anden gyldig bestemmelse paahviler vidnet som offentlig tjenestemand, medmindre vedkommende myndighet gir tilladelse.

Tilladelse maa ikke negtes, medmindre vidnesbyrdet vilde kunne utsætte staten eller almene interesser for skade. Hvis ikke tilladelsen bestemmer noget andet, skal vidnesbyrdet bare meddeles retten og parterne i møte for lukkede dører og under paalæg av taushetspligt.

§ 205. Uten samtykke av den, som har krav paa hemmeligholdelse, maa retten ikke ta imot vidnesbyrd av prester i statskirken og andre anerkjendte troessamfund, sakførere, forsvarere i straffesaker, læger, apotekere og jordmødre om noget, som er betrodd dem i deres kald, undtagen naar de efter lov er pligtige til at aabenbare det.

Det samme gjælder underordnede og medhjælpere, som i stillings medfør er kommet til kundskap om det, som er betrodd de nævnte personer.

§ 204 sidste punktum faar tilsvarende anvendelse.

§ 206. Uten samtykke av den, som har krav paa hemmeligholdelse, maa retten heller ikke ta imot vidnesbyrd om indholdet av forhandlinger eller forklaringer, som retten har paalagt de tilstedeværende taushet om efter § 204 andet led, § 205 tredje led, § 209 sidste punktum eller lov om domstolene § 130. Bestemmelsen i § 205 andet led faar tilsvarende anvendelse.

§ 207. En parts egtefælle, slegtninger i ret op- eller nedstigende linje og søskende kan negte at avgi vidnesbyrd om det, som er meddelt dem av parten.

Det samme gjælder en parts forlovede, fosterforældre og fosterbarn, naar retten saa beslutter.

Det, som er bestemt om egtefæller, gjælder ogsaa, hvis egteskapet er opløst.

§ 208. Ethvert vidne kan negte at svare paa et spørsmaal, naar det kan forutsættes, at svaret vil utsætte vidnet eller dets egtefælle eller slegtninger i ret op eller nedstigende linje, søskende eller nogen, som er likesaa nær i svogerskap, for straf eller tap av den borgerlige agtelse.

Retten kan frita vidnet for at svare paa spørsmaal, som

paa saadan maate berører dets forlovede, fosterforældre eller fosterbarn. 13 aug. Nr. 6.

Det, som er bestemt om egtefæller, gjælder ogsaa, hvis egteskapet er opløst.

§ 209. Et vidne kan likeledes negte at svare paa et spørsmaal, naar det ikke kan svare uten at aabenbare en forretnings- eller driftshemmelighet.

Retten kan dog beslutte, at vidnesbyrd skal avgives, naar den efter avveining av de stridende interesser finder det paakrævet. I saa fald kan retten tillike bestemme, at vidnesbyrdet bare skal meddeles den selv og parterne i møte for lukkede dører og under paalæg av taushetspligt.

§ 210. Naar vidnesbyrd bare ønskes om spørsmaal, som vidnet ikke kan svare paa uten tilladelse, bør vidnet som regel ikke indkaldes, saalænge tilladelsen ikke er git.

Indkaldes et vidne, som har ret til helt at negte forklaring om det forhold, det skal spørges om, kan retten i stevningen tilføie, at fremmøte er unødvendig, hvis vidnet er bestemt paa at negte at forklare sig.

Melder et vidne tidsnok før retsmøtet, at det vil negte at avgi forklaring, skal retten tilbakekalde stevningen, hvis den finder negtelsen grundet.

Begjæres et barn under 10 aar eller en sindssyk avhørt som vidne, avgjør retten, om der er tilstrækkelig grund til det. Avgjørelsen kan ikke angripes ved kjæremaal eller anke.

§ 211. Antar retten, at et vidne, som blir kaldt frem, ikke har ret til at avgi vidnesbyrd i saken eller til at svare paa et spørsmaal, eller at det efter § 207 eller § 208 kan negte at gjøre det, skal den gjøre opmerksom paa det, før den tar imot forklaring.

Paastaar et vidne, at det ikke har ret eller pligt til at avgi vidnesbyrd, maa det gjøre grunden sandsynlig. I mangel av andet bevis er det nok, at vidnet bekræfter den med ed.

Har nogen, som kunde ha negtet vidnesbyrd, begyndt at avgi forklaring, kan han allikevel senere negte at forklare sig.

§ 212. Enhver part avhører de vidner, som er indkaldt efter hans begjæring. Naar han er færdig med at avhøre et vidne, kan motparten avhøre det videre, og derefter kan yderligere spørsmaal fra begge sider rettes til vidnet, hvis rettens formand tillater det.

Vidner, som retten av eget tiltak har indkaldt, avhøres av rettens formand, hvis han ikke finder grund til at overlate avhøringen til parterne.

Rettens formand skal i ethvert tilfælde vise tilbake spørsmaal, som ikke kommer saken ved, og han skal selv overta

13 aug. Nr. 6.

avhøringen, naar han eller retten finder, at den foregaar paa en utilfredsstillende maate.

Naar en part forlanger det, skal rettens formand avhøre vidnerne for ham.

Istedenfor selv at avhøre et vidne kan rettens formand overlate avhøringen til et andet medlem av retten.

En beslutning om, hvem som skal avhøre et vidne, kan ikke angripes ved kjæremaal eller anke.

§ 213. Retten kan beslutte, at en part eller hans lovlige stedfortræder eller procesfuldmægtig skal gaa ut, mens et vidne avhøres, naar der er særlig grund til at frygte for, at vidnet ikke vil gi en uforbeholden forklaring i hans nærvær. Naar han kommer ind igjen, skal retten gjøre ham bekjendt med det, som er foretat i mellemtiden.

§ 214. Selv om avhøringen ikke foretages av rettens formand, kan han rette spørsmaal til vidnerne, baade til nærmere opklaring av de punkter, de er spurt om, og til videre oplysning av saken. Ønsker en av de andre dommere et spørsmaal forelagt, kan formanden overlate til ham selv at spørge vidnet.

§ 215. Vidnerne avhøres enkeltvis, og de bør ikke uten tilladelse av retten høre paa andres forklaringer eller de forhandlinger, som gaar forut for avhøringen. Er et vidnes forklaring i strid med andre forklaringer eller bevis i saken, kan det foreholdes vidnet. Vidnerne kan stilles mot hverandre, naar deres forklaringer staar i strid.

Spørsmaal og svar fremføres mundtlig; men det kan tillates vidnet at bruke skriftlige optegnelser, efterat det er bragt paa det rene, hvem som har avfattet dem, og naar og i hvilket øiemed det er gjort.

§ 216. Før avhøringen skal rettens formand formane vidnet til at si den rene og fulde sandhet og intet fordølge, saaledes som det er i stand til at bekræfte med sin ed, og foreholde vidnet det ansvar, som falsk forklaring og falsk ed fører med sig.

Dernæst spør han vidnet om navn, alder, stilling og bopæl. Naar der er opfordring til det, spør han ogsaa om dets forhold til parterne og om andre omstændigheter, som kan ha indflydelse paa bedømmelsen av vidnesbyrdet.

§ 217. Vidnet opfordres til i sammenhæng at forklare det, som det vet om gjenstanden for bevisførselen. Derefter kan særskilte spørsmaal stilles. Vidnet maa tilholdes at opgi kilden til sin kundskap. Spørsmaalene maa ikke uten nødvendighet være formet slik, at de lægger vidnet svaret i munden.

Skal en person eller ting forevises et vidne til gjenkjen-

delse, opfordres det først til at gi en saa nøiagtig beskrivelse som mulig. 13 aug. Nr. 6.

§ 218. Vidnesbyrd skal som regel bekræftes med ed, naar det er avgit under hovedforhandlingen, eller naar det er meningen at bruke det under hovedforhandling.

Dog kræves ikke ed, hvis retten finder vidnesbyrdet aabenbart betydningsløst, og i regelen ikke, hvis begge parter frafalder edfæstelse. Heller ikke edfæstes vidner, som ikke har fyldt 15 aar, eller som paa grund av forstandssvækkelse eller mangelfuld utvikling ikke kan ha nogen klar forstaaelse av edens betydning.

Retten kan la være at edfæste vidner, som kunde ha krævet sig fritat for at avgi vidnesbyrd efter § 207 eller § 208, eller hvis vidnesbyrd paa grund av dets indhold eller av andre grunde maa ansees for særlig upaalidelig.

En beslutning om ikke at edfæste et vidne under hovedforhandlingen kan ikke angripes ved kjæremaal eller anke. En beslutning, som paalægger et vidne at avlægge ed, kan bare vidnet selv paakjære.

§ 219. Vidner, som hører til et troessamfund, hvis bekjendelse ikke tillater ed, skal under samme ansvar, som om ed var avlagt, paa ære og samvittighet forsikre, at de har sagt den rene og fulde sandhet og intet fordulgt. Det samme gjælder enhver, som vægrer sig for at avlægge ed, fordi det strider mot hans religiøse opfatning, eller fordi han ikke tror paa en almægtig og alvidende Gud.

Bestemmelserne i § 216 første led og § 218 faar tilsvarende anvendelse.

16de kapitel.

Vidneførsel utenfor hovedforhandlingen.

§ 220. Utenfor hovedforhandlingen kan vidneførsel bare foretages:

1. naar retten under særlige omstændigheter finder, at det er av betydning allerede under saksforberedelsen at faa kjendskap til et vidnes forklaring;
2. naar det er ønskelig, at vidnet avhøres paa aastedet, og den dømmende ret ikke vil bli sat der eller begi sig derhen;
3. naar der paa grund av sygdom, forestaaende bortreise eller lignende er fare for, at vidnet ikke vil kunne føres under hovedforhandlingen, eller naar vidnet paa grund av sygdom, alderdomssvakhet eller lignende maa avhøres i sit hjem eller i nærheten av det, og den dømmende ret ikke vil begi sig derhen;

13 aug. Nr. 6.

4. naar vidnet bor eller opholder sig i utlandet eller paa et saa fjernt sted i riket, at det ikke pligter at møte for den dømmende ret, eller at det vilde være forbundet med uforholdsmæssig ulempe for vidnet at møte frem;
5. naar det av andre grunde vilde være forbundet med ulempe at avhøre vidnet under hovedforhandlingen, og parterne er enige om at la vidnet føres utenfor hovedforhandlingen;
6. naar det vilde være uforholdsmæssig kostbart at avhøre vidnet under hovedforhandlingen, og ingen av parterne erklærer sig villig til at bære de økede utgifter uten hensyn til, hvilket utfald saken faar;
7. naar hovedforhandlingen skal foregaa for lagmandsretten som ankeinstans, og parterne er enige om at la vidnet føres utenfor hovedforhandlingen.

§ 221. Beslutning om vidneførsel utenfor hovedforhandlingen træffes ved kjendelse av den ret, som har saken til behandling. Er der fare ved ophold, kan beslutningen træffes av enhver ret, som har befatning med saksforberedelsen, eller som i tilfælde skal lede vidneførselen.

Gjælder det vidneførsel ved en anden ret, skal kjendelsen eller retsanmodningen nævne de omstændigheter, som skal bevises; desuten skal den gi en saadan oversigt over saken, som antages nødvendig for at sætte den anden ret i stand til at lede vidneførselen.

§ 222. Vidner, som føres utenfor hovedforhandlingen, skal i det tilfælde, som § 220 nr. 2 nævner, avhøres paa aastedet og ellers som regel ved herreds- eller byretten, paa sit bosted eller opholdssted.

Vidnet kan føres for den dommer, som leder saksforberedelsen, eller for en dommer, som den dømmende ret opnævner blandt sine medlemmer, naar avhøringen kan foregaa paa et sted, hvor vidnet efter § 199 pligter at møte, eller hvor det har vedtat at møte.

§ 223. Den ret eller dommer, som skal lede vidneførselen, fastsætter tid og sted, indkalder vidnerne og varsler parterne. Hvis vidneførselen ikke taaler opsættelse, kan den fremmes, selv om parterne ikke kan varsles.

Retten kan av eget tiltak avhøre andre vidner, naar omstændighetene gir opfordring til det, og en utsættelse vilde være til ulempe.

Vidneførselen fremmes, selv om begge parter uteblir.

Den kan fuldstændiggjøres ved ny avhøring, hvis en part gjør sandsynlig, at han ved gyldig forfald har været hindret fra at møte, eller hvis han ikke er blit varslet, eller hvis retten ellers finder det paakrævet.

§ 224. Den dømmende ret er ikke bundet av vidnedommerens beslutninger om, at et vidne ikke skal avlægge vidnesbyrd, ed eller forsikring. 13 aug. Nr. 6.

Er det en høiere ret, som har hovedsaken, kan den ved kjendelse gjøre beslutningen om og paalægge vidnedommeren at fremme vidneførselen eller at kræve ed eller forsikring av vidnet. Er det ikke en høiere ret, kan den anvende kjæremaal.

En indsigelse, som er forkastet av den dømmende ret, kan ikke fremsættes paany for vidnedommeren

§ 225. Opstaar der under vidneførselen spørsmaal, som vidnedommeren ikke har myndighet til at avgjøre, forelægger han dem for den ret, som har hovedsaken.

§ 226. Retsboken over vidneførselen oversendes til den ret, som har hovedsaken. Parterne underrettes straks om mottagelsen.

Er der mangler ved vidneførselen, skal den ret, som har hovedsaken, sørge for at faa dem rettet paa hensigtsmæssigste maate, hvis en part forlanger det, eller hvis retten av eget tiltak kan beslutte vidneførsel.

17de kapitel.

Granskning.

§ 227. Granskning foretar den dømmende ret selv, hvis den kan gjøre det uten særlig uleilighet.

Naar der paa grund av gjenstandens beskaffenhet er fare ved ophold, eller naar der er grund til at frygte for, at en utsættelse vil medføre betragtelig tidsspilde, kan den dommer, som forbereder saken, beslutte at foreta granskning til bruk under hovedforhandlingen.

I ethvert tilfælde kan han foreta granskning, naar det er nødvendig for saksforberedelsen, eller naar gjenstanden er tilstede.

§ 228. Naar retten finder, at granskningen kræver særlig kyndighet, tilkalder den sakkyndige efter reglerne i det 18de kapitel. Ved værdsættelser, som ikke kræver særlig sakkundskap, kan den la retsvidnerne avgi skjøn.

Retsvidnerne tar del i granskning, som ikke foretages av den dømmende ret. Er sakkyndige tilkaldt, gjør de tillike tjeneste som retsvidner.

§ 229. Skal der foretages granskning av fast eiendom eller av en ting, som ikke uten særlig uleilighet kan bringes frem til retsstedet, kan den dømmende ret overlate granskningen til to eller flere av sine medlemmer eller til herreds- eller byretten paa aastedet. Overlates granskningen til medlemmer av retten, opnævnes den ene til formand.

13 aug. Nr. 6.

I saker for herreds- eller byretten om faste eiendommes grænser skal altid hele den dømmende ret foreta granskning paa aastedet, hvis nogen av parterne forlanger det.

§ 230. Naar gjenstandens art gjør det hensigtsmæssig, kan retten helt eller delvis overlate granskningen eller redegjørelsen for resultaterne til de sakkyndige alene.

Om erklæringer, som de sakkyndige avgir alene, gjælder reglerne i §§ 244—247.

§ 231. Beslutning om at la granskning utføre av nogen anden træffes ved kjendelse. Den skal nævne gjenstanden og øiemedet og gi de oplysninger, som antages paakrævet til fremme av granskningen.

Overdrages utførelsen til en anden ret eller enkelte dommere i forening med sakkyndige, kan den besluttende ret enten selv opnævne de sakkyndige eller overlate opnævnelsen til vedkommende ret eller dommere.

Overdrages utførelsen til en anden ret, kan denne tilkalde sakkyndige i ethvert tilfælde, hvor den finder det paakrævet.

Faar en sakkyndig forfald, kan den forrettende dommer altid selv tilkalde en anden isteden.

§ 232. Skal en ret eller enkelte dommere forestaa granskningen, fastsætter formanden tid og sted, indkalder sakkyndige og vidner og varsler parterne. Er der fare ved ophold, kan dog forretningen fremmes uten varsel til parterne. Granskningen fremmes, selv om ingen av parterne møter.

§ 233. Er en granskning overlatt til sakkyndige alene, gaar de frem paa den maate, som de finder tjenligst, hvis retten ikke har git dem nærmere forskrifter. Over forretningen føres bok efter forskriftene i § 131.

Ønsker de sakkyndige oplysninger fra parter eller andre, kan de henvende sig til retten. De kan ogsaa selv indhente oplysninger; men disse maa da enten gives skriftlig og i saa fald vedlægges boken over granskningen, eller de maa gives i et møte, som begge parter i tide er varslet om, og i saa fald tages ind i boken.

Retten fastsætter en frist for granskningen og underretter parterne om fristen.

§ 234. Opstaar der spørsmaal, som den ret eller de dommere eller sakkyndige, som utfører granskningen, ikke selv har myndighet til at avgjøre, eller mangler der oplysninger, som de ikke selv kan indhente, henvender de sig til den ret, som har overdrat granskningen til dem.

Dog kan granskningen utvides til ting eller punkter, som der ikke er spurt om, naar omstændighetene gir opfordring til det, og utsættelse vilde være til ulempe eller væsentlig øke omkostningene.

§ 235. Naar granskning er utført utenfor hovedforhandling, skal den bok, som er ført, og de erklæringer, som er avgit, oversendes til den ret, som har begjært forretningen. Parterne underrettes straks om mottagelsen. 13 aug. Nr. 6.

§ 236. Finder retten det paakrævet, kan den avkræve dem, som har utført granskningen, nærmere oplysninger eller begjære forretningen gjenoptat eller la en ny granskningsforretning utføre eller selv foreta granskning.

§ 237. Bestemmelserne i §§ 250—260 om forpligtelsen til at fremlægge skriftlige bevis gjælder, saa langt de passer, ogsaa om forpligtelsen til at fremlægge eller gi adgang til andre ting, som retten beslutter at undergi granskning, eller som en part paaberoper som bevis.

18de kapitel.

Sakkyndige.

§ 238. Enhver, som er pligtig til at vidne i saken, er efter opnævnelse av retten pligtig til at gjøre tjeneste som sakkyndig.

Dog bør retten saavidt mulig frita den, som paaviser, at han ikke kan gjøre tjeneste uten betydelig ulempe for sig selv eller de forretninger, som paahviler ham.

Før retten opnævner nogen, som ikke er fast sakkyndig, bør den som regel spørge ham, om han er villig. Erklærer han sig uvillig, bør han ikke opnævnes, hvis der er anledning til at opnævne en anden.

Sakkyndige har ret til godtgjørelse efter særskilt lov.

§ 239. Der bør i regelen være mindst to sakkyndige, hvis ikke parterne er enige om bare at kræve én.

I paatrængende tilfælde, eller naar det gjælder spørsmaal av mindre vigtighet, eller naar det vilde være forbundet med særlig vanskelighet eller ulempe eller med uforholdsmæssige omkostninger at skaffe flere sakkyndige, er én tilstrækkelig.

Retten kan opnævne nye sakkyndige ved siden av de først opnævnte, hvis den finder det paakrævet.

Rettens beslutninger efter denne paragraf kan ikke paakjæres.

§ 240. Hvor sakkyndige er fast opnævnt for visse arter av spørsmaal, gjør de tjeneste, hvis ikke særlige omstændigheter er til hinder eller gjør det utilraadelig, eller parterne er enige om at begjære opnævnt andre, som er villige.

Ellers skal retten fortrinsvis ta de sakkyndige blandt dem, som i offentlig stilling eller som næring utøver en videnskap, kunst eller anden virksomhet, som forutsætter den særlige kyn-

13 aug. Nr. 6.

dighet, retten trænger, eller blandt dem, som er opført i de utvalg, hvorav skjønsmænd skal tages efter lov om domstolene § 79.

Naar hensynet til kyndighet eller uhildethet gjør det nødvendig, kan retten opnævne sakkyndige utenfor utvalgene eller utenfor retskredsen. Skal sakkyndige opnævnes utenfor embedskredsen, kan rettens formand henvende sig til vedkommende ret.

§ 241. Før sakkyndige opnævnes, skal retten gi parterne anledning til at uttale sig, hvis det lar sig gjøre uten uforholdsmæssig ophold. Begjærer begge parter de samme sakkyndige opnævnt, skal retten som regel ta begjæringen til følge, naar de, som er foreslaat, erklærer sig villige.

§ 242. Den, som er i et av de tilfælde, som er nævnt i lov om domstolene § 106, skal ikke opnævnes som sakkyndig. Retten skal tilbakekalde opnævnelsen, naar det oplyses, at den opnævnte er i et saadant tilfælde, eller at han av andre grunde er hindret fra at gjøre tjeneste.

Gjør parterne eller den sakkyndige selv gjældende saadanne utelukkelsesgrunde, som er nævnt i lov om domstolene § 108, eller anfører den sakkyndige omstændigheter, som bør frita ham for at gjøre tjeneste, skal retten ta hensyn til begjæringen, naar den fremsættes saa snart som mulig, og andre sakkyndige kan opnævnes.

Har en part begjært en sakkyndig utelukket, træffes avgjørelsen ved kjendelse. Blir utelukkelse besluttet, kan kjendelsen ikke angripes ved kjæremaal eller anke.

§ 243. Meddelelser fra retten til de sakkyndige om opnævnelsen, om frister for avgivelse av erklæring, om indkaldelse til retsmøte og andet gives paa den maate, som retten finder hensigtsmæssig.

Retten bør gi de sakkyndige underretning om de spørsmaal, som skal forelægges dem, i saa god tid, at de kan forberede sig paa svaret.

§ 244. De sakkyndige avgir i regelen skriftlig erklæring enten i forening eller hver for sig.

De kan ogsaa indkaldes til at gi mundtlig forklaring for den dømmende ret enten istedenfor at avgi skriftlig erklæring eller for at utrede den nærmere De er pligtige til at møte, naar de er fast opnævnt, eller veilængden ikke er større end den, som er nævnt i § 199.

Naar skriftlig erklæring er avgit av et fast kollegium, kan det ikke kræves, at flere av dets medlemmer skal møte end én for hver av de meninger, det maatte ha delt sig i. Kollegiet vælger selv de medlemmer, som skal møte.

§ 245. Retten kan avkræve de sakkyndige yderligere forklaring, enten skriftlig eller gjennem avhøring, naar den finder det nødvendig.

§ 246. De sakkyndige avhøres efter de regler, som gjælder for vidner. Dog kan de i almindelighet være tilstede saavel under hinandens som under andres forklaringer. Paa forlangende kan det tillates dem at raadføre sig indbyrdes og at rette spørsmaal til parter og vidner. 13 aug. Nr. 6.

§ 247. De sakkyndige skal med ed bekræfte, at de har utført eller vil utføre sit hverv samvittighetsfuldt og efter bedste overbevisning. Dog kræves i regelen ikke ed, hvis begge parter frafalder edfæstelse.

Fast opnævnte sakkyndige kan henholde sig til den ed, de én gang har avlagt.

Tar de sakkyndige del i en retslig granskning efter § 228, avlægger de eden, før forretningen begynder. Blir de avhørt, avlægger de eden efter forklaringen. Er det uvisst, om de vil bli avhørt, kan de indkaldes til et retsmøte for at bekræfte sin skriftlige erklæring med ed.

I de tilfælde, som er nævnt i § 219, kan en forsikring paa ære og samvittighet træde istedenfor ed.

§ 248. Personer, som parterne fremstiller for retten til avhøring som sakkyndige uten opnævnelse, avgir forklaring efter samme regler som vidner.

19de kapitel.

Skriftlig bevis.

I. Fremlæggelsen.

§ 249. Naar en part paaberoper sig et skriftlig bevis, som er i hans egen besiddelse, bør han fremlægge det i retten.

Blir beviset paaberopt i et processkrift, bør det vedlægges i original eller i bekræftet avskrift. Naar der senere skal forhandles mundtlig om beviset, er dog en ubekræftet avskrift tilstrækkelig, og hvis motparten kjender beviset, kan en kort angivelse av indholdet træde istedenfor avskrift til ham.

§ 250. Er ellers et skriftlig bevis i en parts besiddelse, kan det kræves fremlagt, naar det ikke indeholder noget, som parten efter reglerne om vidnesbyrd vilde være utelukket fra eller fritat for at gi forklaring om.

Under enhver omstændighet kan det kræves, at han fremlægger skriftstykker, som han overfor motparten efter den borgerlige ret pligter at utlevere eller fremlægge. Pligten til at fremlægge skriftstykker, som er oprettet for at fastsætte retsforholdet mellem parterne, omfatter ogsaa deres skriftlige forhandlinger derom og skriftstykker, som har været fremlagt eller brukt i fællesskap under forhandlingene.

§ 251. Har nogen, som ikke er part, et skriftlig bevis i sin besiddelse, kan det kræves fremlagt:

13 aug. Nr. 6.

1. naar besidderen overfor en part, som kræver eller samtykker i fremlæggelsen, vilde være pligtig til at utlevere eller fremlægge skriftstykket efter reglerne i § 250 andet led;
2. naar skriftstykket har betydning som bevis og ikke indeholder noget, som besidderen efter reglerne om vidnesbyrd vilde være utelukket fra eller fritat for at avgi forklaring om.

§ 252. Skriftlige bevis maa saavidt mulig fremlægges i original eller i bekræftet avskrift. Retten kan altid beslutte, at originalen skal fremlægges, naar den kan skaffes tilveie. Er originalen utydelig eller vanskelig at læse, bør den, som paaberoper sig skriftet, lægge ved en avskrift.

Naar et skrift delvis er av et indhold, som fritar for fremlæggelse, eller naar bare en del av skriftet har betydning for saken, kan retten la den del, som skal fremlægges, avskrive; det øvrige skal da holdes hemmelig. Med vedkommendes samtykke kan skriftet isteden nedlægges paa rettens kontor og parterne der gjøre sig bekjendt med den del av skriftet, som skal fremlægges.

Er det vanskelig eller overveiende betænkelig at fremlægge et skriftlig bevis for selve den dømmende ret, eller har besidderen et berettiget krav paa at beholde skriftstykket i sit verge, kan retten beslutte, at beviset skal fremlægges for et av rettens medlemmer eller for herreds- eller byretten paa stedet i et retsmøte, som parterne varsles til. Retten kan la ta en avskrift, som følger saken.

§ 253. Naar en part forlanger, at et skriftlig bevis skal fremlægges, skal han saavidt mulig opgi indholdet av det og selv fremlægge en avskrift, om han har nogen.

Finder retten, at et skriftlig bevis bør fremlægges, gir den besidderen paalæg om det. Før retten utfærdiger paalægget, bør den gi ham anledning til at uttale sig, naar den finder grund til det.

Retten kan ogsaa i forbindelse med paalægget opfordre ham til at opgi grunden, hvis han ikke vil efterkomme det.

§ 254. Paastaar den, som opgives at besidde skriftstykket, at han ikke har det, eller at han ikke kan finde det, eller at han ialfald ikke kan finde det uten uforholdsmæssig besvær, eller kræver han sig fritat for at fremlægge skriftet eller for at fremlægge det anderledes end i avskrift eller til gjennemsyn, avgjør retten spørsmaalet ved kjendelse.

Dog kan besidderen motsætte sig, at hans pligt til at fremlægge skriftstykket blir avgjort paa denne maate, hvis den avhænger av et omtvistet retsforhold.

§ 255. Vil nogen, som har faat paalæg om at fremlægge

et skriftlig bevis under hovedforhandlingen, negte at gjøre det, bør han i saa god tid som mulig fremsætte indsigelse og opgi de grunde, han støtter den paa. 13 aug. Nr. 6.

§ 256. Før retten avsiger kjendelse, skal den gi sakens parter og i tilfælde den, som opgives at besidde skriftstykket, adgang til at uttale sig og fremføre de bevis, som lar sig tilveiebringe uten uforholdsmæssig ophold. Den kan indkalde saavel parterne som andre til avhøring, de sidste som vidner.

§ 257. Hvis nogen, som ikke er part, undlater at efterkomme et paalæg om at fremlægge et skriftlig bevis, og han enten ikke opgir nogen grund eller bare opgir en grund, som er forkastet ved retskraftig kjendelse, kan retten i særdeles vigtige tilfælde avsi kjendelse om at anvende tvangsfuldbyrdelse. Dette gjælder saavel, naar utleveringen negtes, som naar besiddelsen negtes, uagtet det er overveiende sandsynlig, at skriftet er i den opgivne persons verge.

§ 258. Hvis en part, som er pligtig til at fremlægge et skriftlig bevis, har undlatt at gjøre det eller forsætlig har gjort fremlæggelsen umulig, avgjør retten efter en prøvelse av samtlige omstændigheter, hvilken betydning det skal tillægges. I det tilfælde, som er nævnt i § 251 nr. 1, gjælder det samme, naar en part negter samtykke til fremlæggelse, skjønt han ikke efter reglerne om vidnesbyrd vilde være utelukket fra eller fritat for at avgi forklaring.

Handles der om forhold, som en part ikke har fri raadighet over, faar § 257 tilsvarende anvendelse.

§ 259. Besidder en parts egtefælle et skriftlig bevis, kan egtefællen i tvistemaal, som vedkommer det fælles bo, paalægges at fremlægge beviset efter de samme regler og med samme virkning som parten selv.

§ 260. Kunde det være til skade eller særlig uleilighet, om et skrift kom bort, beholder retten det efter fremlæggelsen i sit verge eller lar det opbevare paa anden betryggende maate. Naar det ikke længer trænges, kan den berettigede forlange det utlevert.

Ogsaa tidligere kan et skrift leveres tilbake, naar den, det tilhører, forpligter sig til at fremlægge skriftet paany, om det kræves.

Har retten mistanke om falsk, beholder den skriftet i sit verge, hvis ikke paatalemyndigheten kræver det utlevert.

II. Egthetsspørsmaalet.

§ 261. Dokumenter, som efter sin form og sit indhold fremstiller sig som offentlige, formodes at være egte og uforfalsket.

13 aug. Nr. 6.

Er der særlig grund til at tvile paa, at dokumentet er egte eller uforfalsket, har den, som paaberoper sig dokumentet, bevisbyrden.

Er dokumentet utstedt av en utenlandsk myndighet, avgjør retten, om det skal formodes at være egte.

Undersøkelse av egtheten foretar retten av eget tiltak.

§ 262. Et privat dokument, som er egenhændig underskrevet med navn, og hvis indhold ikke gir særlig grund til mistanke, avgir fuldt bevis for, at indholdet skriver sig fra den, som har underskrevet dokumentet. Motbevis er ikke utelukket.

§ 263. Er der strid, om et skrift er egte, og skriftsammenligning skal foretages, kan de nødvendige skriftprøver kræves fremlagt efter de samme regler som andre skriftlige bevis.

Den, hvis haandskrift der er spørsmaal om, kan retten paalægge at skrive med sedvanlig haandskrift nogen opgivne sætninger i rettens eller en dommers overvær. Negter han, faar de regler, som er git om negtelse av partsforklaring og vidnesbyrd, tilsvarende anvendelse.

Rettens paalæg efter andet led kan ikke angripes ved kjæremaal eller anke.

III. Beviskraft.

§ 264. Indenlandske offentlige dokumenter, som er utfærdiget av rette myndighet, avgir fuldt bevis for det, de bevidner, naar de er bestemt til at avgi saadant bevis. Motbevis er ikke utelukket.

Er et offentlig dokument bestemt til at avgi fuldt bevis for noget, som tjenestemanden ikke selv har erfart i tjenestens medfør, formodes det, som efter dokumentet er oplyst, at være rigtig, saalænge ingen særlig grund taler imot det.

§ 265. Utenlandske offentlige dokumenter avgir under samme vilkaar fuldt bevis, hvis det, som de bevidner eller oplyser, ogsaa efter de regler, som gjælder her i riket, egner sig til bevis gjennem erklæring av vedkommende myndighet.

Hvis ikke andet er avtalt ved overenskomst med fremmed stat, kan dog retten undlate at tillægge utenlandske offentlige dokumenter fuld beviskraft, naar der er særlig grund til tvil. Motbevis er ikke utelukket.

§ 266. Retten bedømmer efter en prøvelse av samtlige omstændigheter, om det formindsker beviskraften, at et dokument er uregelmæssig i form eller indhold eller av andre grunde mistænkelig.

20de kapitel.

Bevisoptagelse utenfor retssak.

§ 267. Bevisoptagelse kan foregaa utenfor retssak, naar der er grund til at frygte for, at bevis for kjendsgjerninger av retslig betydning ellers vilde gaa tapt, eller at det vilde bli særlig vanskelig at føre det.

Bevisoptagelse om mangler eller feil ved en ting eller om beskadigelse av en ting kan ogsaa ellers foregaa efter begjæring av den, som paastaar, at han kan gjøre ansvar gjældende mot nogen eller er utsat for, at ansvar blir gjort gjældende mot ham selv.

§ 268. Begjæring om bevisoptagelsen fremsættes mundtlig eller ved processkrift for herreds- eller byretten paa det sted, hvor de, som skal avhøres, bor eller opholder sig, eller hvor en ting skal granskes.

§ 269. Begjæringen maa opgi de omstændigheter, som skal godtgjøres ved bevisoptagelsen, og redegjøre for de grunde, som berettiger til at opta beviset utenfor retssak.

Motparten opgives, hvis det kan gjøres. Som motpart betragtes den eller de, mot hvem en paastand agtes fremsat med støtte i bevisoptagelsen, eller overfor hvem bevisoptagelsen ellers antages at kunne faa umiddelbar betydning.

§ 270. Begjæringen avgjøres ved kjendelse. Tillates bevisoptagelse, skal kjendelsen nævne de bevis, som skal optages, og øiemedet med bevisoptagelsen.

Før bevisoptagelse tillates, skal motparten høres, hvis en motpart er kjendt, og der ikke er fare ved ophold.

En kjendelse, som tillater bevisoptagelse, kan ikke paakjæres.

§ 271. Retten utfører bevisoptagelsen efter de almindelige regler om bevisoptagelse utenfor hovedforhandling, saa langt de passer.

Motparten eller hans lovlige stedfortræder skal indkaldes, hvis der ikke er fare ved ophold. Kan det ikke gjøres, men motparten har en fuldmægtig paa stedet eller i nærheten, skal han om mulig indkaldes. Kan heller ikke det gjøres, skal motparten eller hans fuldmægtig snarest mulig underrettes om bevisoptagelsen.

Har ingen kunnet indkaldes paa motpartens vegne, eller kan motparten endnu ikke opgives, kan retten av eget tiltak opnævne en sakfører for ham paa bevisoptagerens bekostning.

13 aug.
Nr. 6.

Tredje del.

Saksbehandlingens enkelte led.

21de kapitel.

Mægling og dom i forliksraadet.

I. Mægling.

§ 272. Den, som vil reise søksmaal, maa først indkalde sin motpart til mægling i forliksraadet, hvis ikke andet er bestemt ved lov.

§ 273. Mægling i forliksraadet foretages ikke:

1. i egteskapssaker;
2. i saker om nedstamning;
3. i saker mot offentlige myndigheter eller tjenestemænd om offentlige tjenestehandlinger eller erstatning for saadanne;
4. i saker om gyldigheten av en voldgiftsdom;
5. i saker, som anlægges for at faa fuldbyrdelsesdom for en utenlandsk retsavgjørelse eller et utenlandsk offentlig forlik.

§ 274. Mægling er ikke nødvendig:

1. naar saksøkte eller hans lovlige stedfortræder ikke har kjendt bopæl, fast arbeidssted eller forretningssted her i riket, og han heller ikke har en fuldmægtig, som har kjendt bopæl her og kan indgaa forlik paa hans vegne;
2. naar forkyndelse kan foregaa ved offentlig kundgjørelse;
3. naar krav eller motkrav bringes ind mellem de samme parter, efterat stevning i saken er forkyndt;
4. i saker om arrest eller andre midlertidige forføininger;
5. i vekselsaker;
6. i saker om retsforhold, som hører under sjøfartsloven;
7. i saker mellem handlende om retshandler, som for begge parters vedkommende er foretat i eller for deres bedrift. Som handlende ansees enhver, som gaar ind under lov om handelsregistre m. v. av 17 mai 1890 § 35 bokstav a.

Hvis saksøkeren kræver forliksmægling i de saker, som her er nævnt, gjælder reglerne om mægling og dom i forliksraadet ogsaa for dem.

§ 275. Den ret, som søksmaalet bringes ind for i første instans, paaser, at lovens forskrifter om mægling er fulgt.

Retten kan fremme saken uten mægling i forliksraadet, naar der kan være grund til tvil om, hvorvidt mægling er nødvendig.

Naar saksøkte har faat anledning til at uttale sig, og retten derefter godkjender en mægling som lovlig eller fremmer saken uten mægling, kan avgjørelsen ikke omgjøres og ikke angripes ved kjæremaal eller anke.

§ 276. Vernetingsreglerne i 2det kapitel faar tilsvarende anvendelse. 13 aug. Nr. 6.

§ 277. Forliksklagen maa indeholde parternes navn og en kort forklaring om sakens gjenstand. Den indgives til forliksraadets formand gjennem processkrift eller mundtlig.

Formanden fastsætter tid og sted for behandling av klagen og utfærdiger indkaldelse til parterne. I indkaldelsen fastsætter han ogsaa det varsel, som klagen og indkaldelsen maa forkyndes med. Varslet sættes saa langt, som formanden finder passende. Paa landet maa det mindst være fem dage og i byene mindst to dage. Forskriftene i lov om domstolene §§ 145, 193 og 194 kommer ikke til anvendelse. Klageren sørger for forkyndelsen.

Hvis klagen indeholder en bestemt paastand, og klageren kan kræve dom i forliksraadet, om indklagede uteblir, skal det i indkaldelsen uttrykkelig siges, at dom i saa fald kan bli avsagt paa grundlag av klagerens fremstilling av sakens sammenhæng.

Parterne kan ogsaa møte frivillig uten indkaldelse.

§ 278. Parterne eller deres lovlige stedfortrædere pligter at møte personlig, naar de ikke har gyldig forfald eller bor utenfor kredsen. Gjælder saken et formueskrav, kan dog en part altid møte ved sin egtefælle, søn eller datter eller ved en, som er fast ansat i hans tjeneste.

Stiftelser, selskaper, sparebanker, foreninger og boer kan altid møte ved et medlem av styret. Staten, kommuner og offentlige indretninger kan altid møte ved fuldmægtig.

§ 279. Som forliksfuldmægtig kan ikke brukes nogen, som ikke er fuldmyndig, eller som er fradømt stemmeret i offentlige anliggender.

Sakførere og deres fuldmægtiger og betjenter kan ikke møte som forliksfuldmægtiger. Det samme gjælder folk, som uten at være sakførere søker erhverv ved at optræde for andre i rettergang, og betjenter hos dem.

Forliksfuldmagten maa være skriftlig og lyde paa en bestemt person. I saker om pengekrav er en forliksfuldmagt fra indklagede ugyldig, naar den er utstedt, før klage kunde indgives. Like med skriftlig fuldmagt regnes en fuldmagt, som er git efter reglerne i lov om domstolene § 164.

Forliksfuldmægtigen kan bare overdra sit hverv til en anden, naar fuldmagten særlig hjemler det, eller han faar forfald og ikke i tide kan indhente bestemmelse fra parten.

§ 280. Uteblir klageren fra mæglingen, skal saken utsættes, hvis det er oplyst eller sandsynlig, at han har gyldig forfald, men ellers avvises.

13 aug. Nr. 6.

Uteblir indklagede, skjønt han er lovlig varslet, kan klageren forlange saken utsat eller henvist til retten. Han kan ogsaa forlange dom av forliksraadet, naar betingelserne efter § 289, jfr. § 288, er tilstede.

Uteblir en part, uten at det er oplyst eller sandsynlig, at han har gyldig forfald, eller har en uteblivende part forsømt i tide at underrette forliksraadet og den anden part om sit forfald, kan den møtende part kræve sig tilkjendt erstatning for møtet.

Som uteblit ansees ogsaa den part, som møter ved fuldmægtig i strid med § 279, eller som fjerner sig eller paa grund av sin optræden blir fratat ordet eller utvist, før mæglingen er sluttet. Det samme gjælder den part, som møter ved fuldmægtig i strid med § 278, hvis forlik ikke opnaaes.

§ 281. Møter parterne, mottar forliksraadet deres forklaringer. Er der fremdeles uklare punkter, kan forliksraadet selv foreta granskning og, naar begge parter samtykker, ta imot forklaringer av andre.

Finder forliksraadet under behandlingen av en sak, at det ikke med nytte kan mægle, før det har foretat granskning paa aastedet, kan hver av parterne kræve aastedsbehandling.

§ 282. Har parterne eller de, som møter for dem, raadighet over saken, og forliksraadet finder at kunne gjøre sig op en bestemt mening om, hvad ret eller billighet tilsiger, bør det søke at bringe i stand forlik i overensstemmelse dermed.

Mot overdrevne og aabenbart uberettigede krav og mot bestridelse av aabenbart velgrundede paastande bør det kraftig advare.

§ 283. Over møtet føres retsbok overensstemmende med § 125 andet led, jfr. § 133.

Forlikstilbud og erkjendelser indføres bare, naar det kræves av den, som har avgit dem. Andre anførsler eller forklaringer indføres ikke.

Ingen andre end parterne har ret til at undersøke retsboken og forlange utskrift av den.

§ 284. Forliksmæglingen foregaar for lukkede døre. Hvad parterne under mæglingen har erkjendt, tilbudt eller vedtat, kan bare bevises av retsboken. Motbevis er ikke utelukket.

Forliksraadets medlemmer har taushetspligt i den utstrækning, som følger av disse regler.

§ 285. Kommer forlik i stand, skal det føres ind i retsboken og underskrives av parterne. Forliksraadet paaser, at forliket blir klart og tydelig avfattet og i tilfælde indeholder bestemmelse om tiden for opfyldelsen.

Kommer forlik ikke i stand, erklæres mæglingen avsluttet. 13 aug.
Gaar saken ikke over til domsbehandling i forliksraadet, skal Nr. 6.
den paa forlangende henvises til retten.

§ 286. Forliket har virkning som en retskraftig dom.

Dog kan en part gjennem anke faa forliket ophævet:

1. naar det angaar noget, som parterne ikke retsgyldig kan slutte overenskomst om, eller som der ikke kan gives dom for;
2. naar det av andre grunde er ugyldig som overenskomst;
3. naar det er tvetydig eller selvmotsigende;
4. naar der har været feil i saksbehandlingen, og det er sandsynlig, at dette har paavirket forlikets indhold til skade for den ankende.

§ 287. Anken gaar til herreds- eller byretten. Bestemmelserne i 25de kapitel om anke til lagmandsret faar tilsvarende anvendelse. Dog skal anken erklæres for herreds- eller bydommeren. Ankefristen regnes fra forliksslutningen. Nogen værdigrænse gjælder ikke. Anken avgjøres ved kjendelse, og saken kan ikke hjemvises eller henvises efter §§ 386 eller 387.

I forbindelse med ankesaken kan enhver av parterne bringe ind til paadømmelse det krav, som forliket angaar.

II. Dom i forliksraadet.

§ 288. Naar en sak er bragt ind til mægling, og forlik ikke kommer i stand, kan dom kræves i forliksraadet med de begrænsninger, som følger av § 1. Begjæringen maa fremføres i klagen eller under behandlingen av saken i forliksraadet.

Domsforhandlingen skal begynde i samme møte, hvori mæglingen sluttes. Den foregaar offentlig, hvis ikke andet besluttes med hjemmel i lov.

Sakførere og deres fuldmægtiger og betjenter kan ikke møte som procesfuldmægtiger eller retslige medhjælpere.

§ 289. Uteblir klageren fra domsforhandlingen, og det ikke er oplyst eller sandsynlig, at han har gyldig forfald, skal saken avvises eller, hvis indklagede forlanger det, henvises til retten. Er det oplyst eller sandsynlig, at klageren har gyldig forfald, skal saken utsættes eller, hvis indklagede forlanger det, henvises til retten.

Uteblir indklagede, kan klageren forlange saken utsat eller henvist til retten. Han kan ogsaa forlange, at forliksraadet avsiger uteblivelsesdom paa grundlag av den fremstilling av sakens sammenhæng, som er git i klagen, hvis den har indeholdt en bestemt paastand, og indklagede ved indkaldelsen er gjort opmerksom paa denne følge av uteblivelsen. Fremstillingen i klagen kan dog ikke lægges til grund, hvis den strider mot

13 aug. Nr. 6.

vitterlige kjendsgjerninger. Dommen skal betegne sig som uteblivelsesdom.

Uteblivelsesdom avsiges ikke, hvis indkaldelsen ikke er forkyndt for indklagede personlig eller paa hans bopæl eller stadige arbeidssted, medmindre han har samtykket i, at saken allikevel paadømmes. Det samme gjælder, hvis det er oplyst eller sandsynlig, at han har gyldig forfald. Uteblivelsesdom avsiges heller ikke, hvis indklagede mangler fri raadighet over sakens gjenstand.

Bestemmelserne i § 341 faar tilsvarende anvendelse.

§ 290. Forliksraadets formand sørger for, at saken blir utredet uten unødig vidtløftighet, og uten at uvedkommende omstændigheter trækkes ind, og at den saavidt mulig blir ført til ende uten avbrytelse.

§ 291. Domsforhandlingen er mundtlig. Oplæsning kan ikke træde istedenfor fri mundtlig fremstilling.

Møter begge parter, opfordres først klageren og derefter indklagede til at fremsætte og begrunde sine paastande og til at uttale sig om motpartens paastande.

Formanden bør ved spørsmaal og andre henvendelser til parterne sørge for, at deres anførsler blir saa klare og fuldstændige som mulig. Antar han, at der foreligger nogen omstændighet, som forliksraadet av eget tiltak maa ta hensyn til, skal han gi parterne anledning til at uttale sig.

Ogsaa de andre medlemmer av forliksraadet kan rette spørsmaal til parterne, naar de finder det paakrævet.

§ 292. Pligtig til at møte som vidne under domsforhandlingen i forliksraadet efter indkaldelse fra dette overensstemmende med reglerne i 15de kapitel er enhver, som bor eller opholder sig i forliksraadskredsen. Forøvrig kan forklaringer av vidner saavel som forklaringer av parter og sakkyndige bare mottages, naar de avgives frivillig. Ed eller forsikring paa ære og samvittighet kan forliksraadet ikke ta imot. Heller ikke kan det paalægge nogen, som ikke er part, at fremlægge eller gi adgang til skriftlige bevis eller andre ting.

Skal skriftlige bevis læses op, gjør en av forliksmændene det. Det kan ogsaa tillates den bevisførende selv at læse dem op.

Naar bevisførselen er slut, har enhver av parterne ret til at faa ordet to ganger. Som regel faar klageren ordet først.

§ 293. Naar en sak, som behandles paa aastedet, ikke er tilstrækkelig oplyst, kan forliksraadet efter forlangende av en part utsætte den én gang i saa lang tid, som det finder nødvendig.

Ellers maa en sak ikke utsættes uten samtykke fra begge parter eller i henhold til § 289.

§ 294. Saken paadømmes ikke, men skal paa forlangende henvises til retten: 13 aug. Nr. 6.

1. naar begge parter frafalder kravet paa dom;
2. naar indklagede paastaar selvstændig dom for motkrav, som gaar ut over den begrænsning, som er fastsat i § 1 andet led, og klageren eller forliksraadet negter samtykke til, at motkravet paadømmes;
3. naar indklagede efter § 81 negter at indlate sig paa saken;
4. naar forliksraadet finder, at saken er saa vanskelig eller saa litet oplyst, at den ikke egner sig til at paadømmes i forliksraadet.

§ 295 I retsboken indføres bare det, som er bestemt i § 125 andet led og § 126. Dog skal partserklæringer, som indeholder erkjendelser av motpartens anførsler, føres ind, naar han forlanger det eller forliksraadet finder særlig grund til det.

§ 296. Naar uteblivelsesdom er avsagt av forliksraadet, kan den uteblevne kræve opfriskning efter reglerne i 24de kapitel.

§ 297. Anke over en dom, som er avsagt av forliksraadet, gaar til herreds- eller byretten. Bestemmelserne i 25de kapitel om anke til lagmandsret faar tilsvarende anvendelse. Dog skal anken erklæres for herreds- eller bydommeren. Nogen værdigrænse gjælder ikke. Saken kan ikke hjemvises eller henvises efter §§ 386 eller 387.

III. Kjæremaal.

§ 298. Mot forliksraadets avgjørelser kan kjæremaal bare anvendes:

1. naar de negter at fremme en sak til mægling eller dom eller avviser, utsætter eller stanser den eller negter at henvise den til retten eller avviser en opfriskningsbegjæring;
2. naar de angaar straf- eller erstatningsansvar i anledning av saken eller saksomkostninger.

Kjæremaalet gaar til herreds- eller byretten og erklæres for forliksraadets formand.

22de kapitel.

Stevning og saksforberedelse.

§ 299. Naar forliksraadet har henvist en sak til retten, maa stevning være indgit til herreds- eller byretten inden et aar fra henvisningsdagen; ellers maa saken paany bringes ind til forliksmægling. Stevningen indgives gjennem processkrift eller mundtlig.

13 aug. Nr. 6.

§ 300. Stevningen maa være underskrevet og indeholde:

1. betegnelse av domstolen, tinglaget og parterne og i tilfælde deres lovlige stedfortrædere;
2. en bestemt angivelse av det krav, som saksøkeren gjør gjældende, og de omstændigheter, han støtter det paa;
3. den paastand, han nedlægger;
4. angivelse av de omstændigheter, som bestemmer vernetinget, domstolen og dens sammensætning, hvis det ikke fremgaar av det, som ellers er anført.

Tillike bør stevningen indeholde:

5. angivelse av parternes og deres lovlige stedfortræderes stilling, bopæl og processtilling og i tilfælde saksøkerens procesfuldmægtig;
6. opgave over de bevis, som saksøkeren agter at føre, efter reglerne i § 188;
7. det, saksøkeren har at anføre om sted, tid og varsel for hovedforhandlingen og om tilkaldelse av domsmænd;
8. opgave over bilag og om disse følger i original eller i avskrift.

Utredning av rets- og bevisspørsmaal maa stevningen ikke indeholde i større utstrækning end nødvendig for at forklare sammenhængen.

§ 301. Finder dommeren, at han av eget tiltak maa negte at fremme saken, gjør han saksøkeren opmerksom paa det. Hvis mangelen ikke blir rettet, avviser han saken.

Finder han, at stevningen er ufuldstændig eller uklar, eller at søksmaalsgrunden aabenbart ikke kan hjemle paastanden, bør han gjøre saksøkeren opmerksom paa det.

§ 302. Naar dommeren fremmer saken, sørger han først for en forberedende behandling enten gjennem personlig møte av parterne for retten eller gjennem skriftveksling, eftersom den ene eller den anden fremgangsmaate passer bedst.

Hvis nogen av parterne ikke pligter at møte for retten og heller ikke vedtar at møte frivillig, eller hvis møte av begge parter paa samme tid og sted vilde være forbundet med uforholdsmæssig ulempe eller omkostning, vælger dommeren skriftlig forberedelse. Naar han finder det magtpaaliggende at faa personlig forklaring, kan dog den ene eller begge parter indkaldes til særskilt avhøring for samme eller en anden ret.

Saksforberedelsen har til maal saavidt mulig at skaffe tilveie de nødvendige betingelser for, at hovedforhandlingen kan føres til ende uten utsættelse.

§ 303. Beslutter dommeren at indkalde parterne til personlig møte, fastsætter han tid og sted for retsmøtet og lar indkaldelse forkynde for parterne. Stevningen forkyndes samti-

dig for saksøkte. I indkaldelsen til ham skal det uttrykkelig siges, at hvis han uteblir, vil dom kunne bli avsagt paa grundlag av saksøkerens fremstilling av sakens sammenhæng. Videre tilkjendegives det saksøkte, at dersom han har indsigelser at gjøre mot fremme av saken, maa han fremsætte dem i møtet. Saksøkeren skal i indkaldelsen underrettes om, at der kan avsiges frifindelsesdom, hvis han uteblir. 13 aug. Nr. 6.

Fristen bør som regel ikke være længer end tre uker.

Parterne kan ogsaa møte frivillig for dommeren uten indkaldelse.

§ 304. Møter begge parter, avgir de sine forklaringer i nærvær av hinanden.

Naar forklaringene fra begge sider er avsluttet, fører dommeren ind i retsboken en kort gjengivelse av, hvad hver part har forklart i saken. Gjengivelsen læses op til vedtagelse og forelægges parten til underskrift.

Parterne har ret til at ha med sig procesfuldmægtig.

§ 305. Hvis saksøkte godkjender saksøkerens paastand, eller hvis saksøkeren frafalder sit krav, kan saken straks optages til doms.

Hovedforhandling kan foregaa i samme møte, naar begge parter forlanger det, og de er enige om at overlate uoverensstemmelserne til dommerens avgjørelse enten uten bevisførsel eller efter en bevisførsel, som foregaar med det samme.

§ 306. Blir saken ikke paadømt efter § 305, opfordrer dommeren parterne til at tilby sine bevis efter reglerne i § 188 og til at uttale sig om hinandens bevistilbud. Skriftlige bevis bør fremlægges med det samme.

Er en part ikke forberedt paa at gi fuldstændig bevisopgave, kan han fuldstændiggjøre sin opgave ved et processkrift, som retten derefter meddeler motparten.

Likeledes skal parterne si fra, om de kræver domsmænd tilkaldt, hvis dette avhænger av parterne, og de ikke før har uttalt sig om det.

§ 307. Uteblir en part, og det er oplyst eller sandsynlig, at han har gyldig forfald, skal saken, enten motparten møter eller ikke, utsættes til yderligere forberedelse, eller hovedforhandling berammes.

Dog fremmes forhandlingen, hvis der møter procesfuldmægtig for den, som antages at ha forfald. Procesfuldmægtigen har da ret til at avgi fremstilling og stille spørsmaal paa sin parts vegne. Ogsaa i dette tilfælde kan retten utsætte saken til yderligere forberedelse, naar motparten begjærer det, eller retten finder det magtpaaliggende at faa forklaring av parten selv.

13 aug. Nr. 6.

§ 308. Er det ikke oplyst eller sandsynlig, at den part, som uteblir, har gyldig forfald, og motparten møter, kan han forlange, at saken skal fremmes til avsigelse av uteblivelsesdom, saafremt det ved indkaldelsen er meddelt den uteblevne, at saa kan ske. Saksøkte kan ogsaa forlange saken avvist eller stanset. Hvis begjæring om uteblivelsesdom, avvisning eller stansning ikke fremkommer, skal saken utsættes til yderligere forberedelse, eller hovedforhandling berammes.

Var den uteblevne indkaldt til særskilt møte efter § 302 andet led, og den anden part ikke paa forhaand har fremsat begjæring som nævnt i foregaaende led, skal retten gi ham en frist til det. Begjæringen kan fremsættes i processkrift eller mundtlig. For saksøkerens vedkommende kan den ledsages av en nærmere begrundelse av paastanden.

§ 309. Uteblir begge parter, uten at det er oplyst eller sandsynlig, at nogen av dem har gyldig forfald, skal saken stanses.

§ 310. En mødende part kan altid avgi sin fremstilling, selv om motparten uteblir.

En utskrift av hans fremstilling skal da meddeles den uteblevne.

§ 311. Utsættes saken til yderligere forberedelse, kan dommeren indkalde parterne til nyt møte eller opfordre saksøkte til at gi skriftlig tilsvar.

Naar den nye indkaldelse eller opfordringen til at gi skriftlig tilsvar ikke efterkommes, og gyldig forfald ikke er oplyst eller sandsynlig, skal saken stanses, hvis ikke den part, som første gang møtte, kræver avvisning eller uteblivelsesdom.

§ 312. En part ansees for uteblit, ogsaa naar han møter, men ganske undlater at forhandle eller naar han fjerner sig eller paa grund av sin optræden blir fratat ordet eller utvist, før forhandlingen er slut.

For selvstændige dele av saken, hvis behandling allerede er avsluttet, er det uten betydning, om en part senere uteblir.

§ 313. Beslutter dommeren skriftlig saksforberedelse, skal stevningen forkyndes for saksøkte med tilkjendegivende om, at han inden en bestemt frist enten maa gi tilsvar i et forberedende indlæg eller møte personlig for dommeren og gi tilsvar, og at der ellers kan avsiges dom paa grundlag av saksøkerens fremstilling av sakens sammenhæng. Desuten tilkjendegives det saksøkte, at dersom han har indsigelser at gjøre mot fremme av saken, maa han fremsætte dem i tilsvaret.

Videre gjøres han opmerksom paa, at han i tilsvaret bør si fra, om han har noget at anføre om tid, sted og varsel for hovedforhandlingen, og om han kræver domsmænd tilkaldt, hvis dette avhænger av parterne.

Fristen bør som regel ikke være længer end tre uker. 13 aug. Nr. 6.

§ 314. Hvis saksøkte i tilsvaret godkjender saksøkerens paastand, avsiges dom paa dette grundlag.

Ellers skal tilsvaret meddeles saksøkeren.

§ 315. Hvis saksøkte ikke før utløpet av fristen har git noget tilsvar, og det ikke er oplyst eller sandsynlig, at han har været hindret ved gyldig forfald, kan saksøkeren forlange, at saken skal optages til avsigelse av uteblivelsesdom, saafremt det i forbindelse med opfordringen til at gi tilsvar er meddelt, at saa kan ske.

Har saksøkeren ikke paa forhaand forlangt uteblivelsesdom, skal dommeren gi ham en frist til at gjøre det. Han kan fremsætte sit forlangende gjennem processkrift eller mundtlig og samtidig gi en nærmere begrundelse av paastanden.

§ 316. Forlanger saksøkeren ikke uteblivelsesdom, skal der enten gives nyt paalæg om tilsvar eller berammes hovedforhandling.

Hvis saksøkte, uten at gyldig forfald er oplyst eller sandsynlig, undlater at efterkomme et fornyet paalæg om tilsvar, og saksøkeren fremdeles undlater at begjære uteblivelsesdom, skal hovedforhandling berammes.

§ 317. Hvis særlige omstændigheter gjør det nødvendig, kan dommeren, før hovedforhandlingen berammes, beslutte, at yderligere forberedelse skal foregaa gjennem processkrifter eller personlig møte. Processkriftene meddeles motparten.

En part kan ogsaa uten paalæg indgi yderligere forberedende indlæg. Retten skal saavidt mulig meddele indlægget til motparten.

§ 318. Saasnart dommeren finder, at saken er tilstrækkelig forberedt, fastsætter han tid og sted for hovedforhandling. Han lar indkaldelse forkynde for parterne og gir dem paalæg om at ta med skriftlige bevis og andre bevisgjenstande, som de vil paaberope sig.

I indkaldelsen skal det uttrykkelig staa, at der kan avsiges dom overensstemmende med § 344, hvis nogen av parterne uteblir.

Blir det nødvendig, kan hovedforhandlingen omberammes.

§ 319. Hvis hovedforhandlingen skal foregaa paa en fast retsdag, berammes den for herredsrettens vedkommende med mindst to ukers varsel, for byrettens vedkommende med mindst én ukes varsel. Ellers berammes hovedforhandlingen med et varsel av omkring tre uker for herredsretten og to uker for byretten.

I de saker, som er nævnt i lov om domstolene § 143 nr. 4—7, kan fristene indskrænkes til tre dage, i særlig paa-

13 aug. Nr. 6.

trængende tilfælde endog til én dag. Er begge parter tilstede, kan saken ogsaa besluttes foretat med det samme.

§ 320. Dommeren sørger snarest mulig for at forberede bevisførselen.

Har parterne møtepligt, indkalder han dem til personlig møte ved hovedforhandlingen, hvis han ikke finder det unødvendig eller uforholdsmæssig besværlig for dem.

Begjærer den ene part, at den anden skal indkaldes, bør som regel begjæringen tages til følge, naar der er lovlig adgang til det; men den, som har fremsat begjæringen, pligter da ogsaa selv at møte.

§ 321. Finder dommeren, at et bevis bør optages forut for hovedforhandlingen, sørger han for, at det blir gjort.

Er hovedforhandling ikke berammet, opsættes som regel berammelsen, til bevisoptagelsen er avsluttet.

§ 322. Skal en sak behandles ved lagmandsret som første instans, faar ovenstaaende regler tilsvarende anvendelse, dog med følgende ændringer:

Paastevningen og forberedelsen foregaar ved lagmandsrettens faste sæte for lagmanden eller en lagdommer.

Hovedforhandlingen berammes som regel med et varsel av mindst én maaned; men hvis lagmandsting paa fast retsdag holdes tidligere, kan den berammes med et varsel av ikke under to uker.

23de kapitel.

Hovedforhandlingen.

§ 323. I herreds- og byrettene skal to domsmænd være med under hovedforhandlingen:

1. i saker, som behandles ved fast eiendoms verneting;
2. i saker om retsforhold, som hører under sjøfartsloven;
3. i andre saker, naar nogen av parterne forlanger det eller retten finder det ønskelig.

Dog tilkaldes ikke domsmænd i vekselsaker, som behandles efter de særlige forskrifter i 31te kapitel, eller i saker, som anlægges for at faa fuldbyrdelsesdom for en utenlandsk retsavgjørelse eller et utenlandsk offentlig forlik.

§ 324. I lagmandsretten skal fire domsmænd være med under hovedforhandlingen, naar de betingelser foreligger, som er nævnt i § 323.

I vidtløftige saker kan lagmanden bestemme, at en varamand skal overvære forhandlingene for at tiltræde retten, om nogen av domsmændene faar forfald.

§ 325. Naar særlig kyndighet i handel, sjøvæsen, haandverk eller bygningsvæsen er av betydning for saken, og særlige

utvalg av domsmænd er oprettet, skal domsmændene saavel ved herreds- eller byret som ved lagmandsret tages av de særlige utvalg, naar nogen av parterne forlanger det eller retten finder det ønskelig. 13 aug. Nr. 6.

I andre tilfælde kan fagkyndige domsmænd opnævnes efter § 88 i lov om domstolene.

§ 326. Skal et enkelt av flere krav behandles med fagkyndige domsmænd, kan ikke de andre krav forenes med det til én sak, uten naar kravene staar i indbyrdes sammenhæng eller helt eller delvis kan bringes i motregning. I saa fald behandles de alle med fagkyndige domsmænd.

Skal ellers enkelte av flere forenede krav behandles med domsmænd, andre ikke, behandles de alle med domsmænd.

§ 327. Rettens formand sørger for, at saken blir utredet uten unødig vidtløftighet, og uten at uvedkommende omstændigheter trækkes ind, og at den saavidt mulig blir ført til ende uten avbrytelse.

§ 328. Er der indkaldt parter til personlig avhøring, vidner eller sakkyndige, bør formanden, før forhandlingen begynder, bringe paa det rene, om de er tilstede Mangler nogen, sørger formanden saavidt mulig for, at han kommer tilstede saa snart, at saken ikke av den grund maa utsættes.

Det, som her er bestemt, faar tilsvarende anvendelse med hensyn til dokumenter og andre bevisgjenstande.

§ 329. Hovedforhandlingen er mundtlig. Oplæsning kan ikke træde istedenfor fri mundtlig fremstilling.

Skriftstykker, som parterne paaberoper sig under sine fremstillinger og utredninger, kan de bare læse op, naar der ligger vegt paa ordlyden.

§ 330. Møter begge parter, skal formanden først opfordre saksøkeren og derefter saksøkte til at fremstille sin sak for retten. Parterne skal da fremsætte og begrunde sine paastande, opgi de bevis, som de støtter sig til, paavise betydningen av de tilbudte bevis, naar det trænges, og uttale sig om motpartens anførsler.

§ 331. Rettens formand bør ved spørsmaal og andre henvendelser til parterne sørge for, at deres uttalelser blir saa klare og fuldstændige som mulig.

Finder han, at de kommer i strid med de forberedende indlæg eller med anførsler, som er indtat i retsbok, eller med noget, som er retten vitterlig, gjør han opmerksom paa det. I tilfælde kan han beslutte, at forklaringer, som tidligere er avgit, eller andre skriftstykker skal læses op.

Antar han, at der foreligger nogen omstændighet, som retten av eget tiltak maa ta hensyn til, skal han gi parterne anledning til at uttale sig.

13 aug. Nr. 6.

Ogsaa de andre dommere kan rette spørsmaal til parterne, naar de finder det paakrævet.

§ 332. Er en part selv tilstede, kan rettens formand avhøre ham personlig, saasnart saken er fremstillet fra begge sider. Som regel gjør han det, før vidner og sakkyndige avhøres.

§ 333. Skal skriftlige bevis læses op, er det retsskriveren eller en dommer, som gjør det. Det kan ogsaa tillates den bevisførende selv at læse dem op.

Hvis retten finder det tilstrækkelig, kan en dommer gjengi det væsentlige indhold av skriftet. Paastaar en part, at gjengivelsen i noget væsentlig punkt avviker fra indholdet, kan han forlange, at skriftet skal læses op.

§ 334. Naar bevisførselen er slut, har enhver av parterne ret til at faa ordet to ganger. Som regel faar saksøkeren ordet først.

§ 335. Anførsler, som ikke fremkommer i rette tid, kan retten ved kjendelse beslutte at sætte ut av betragtning, naar fremsættelsen er forsinket i den hensigt at forhale saken eller overrumple motparten, eller naar den anden part forlanger det, og saken ellers vilde bli betragtelig forsinket.

En beslutning om at tillate nye anførsler kan ikke angripes ved kjæremaal eller anke.

§ 336. Blir saken utsat til et nyt retsmøte, bør rettens formand saavidt mulig træffe alle de forføininger, som kræves, forat forhandlingen skal kunne føres til ende i det nye retsmøte.

Han kan saaledes fastsætte en frist, inden hvilken parterne bør gi de nødvendige meddelelser, indkalde parterne til personlig møte, beslutte bevisoptagelse, henstille til parterne at sørge for bevis og paalægge dem at fremlægge dokumenter eller andre bevisgjenstande.

Finder en anden av dommerne, at saadanne forholdsregler bør træffes, og retsformanden ikke er enig, kan han kræve spørsmaalet avgjort av den samlede ret.

§ 337. Ved den nye forhandling skal det, som er foretat i det tidligere retsmøte, gjentages i saa stor utstrækning, som nogen av dommerne finder nødvendig for at faa saken rigtig oplyst.

§ 338. Rettens formand erklærer forhandlingen sluttet og saken optat til doms, naar retten finder, at saken eller den særskilte del av saken, som forhandlingen gjælder, er moden til at paadømmes. Før dommen er avsagt, bør hovedforhandling i en ny sak som regel ikke paabegyndes.

Staar endnu en bevisoptagelse igjen, kan forhandlingen allikevel sluttes, hvis parterne gir avkald paa at forhandle om beviset efter optagelsen, eller hvis retten finder en saadan for-

handling aabenbart overflødig. I dette tilfælde regnes fristen for domsavsigelsen fra det tidspunkt, da bevisoptagelsen er avsluttet, eller hvis den ikke er foretat for den dømmende ret, fra det tidspunkt, da den har faat retsboken over bevisoptagelsen. 13 aug. Nr. 6.

§ 339. Retten kan gjenopta en sluttet forhandling, naar den finder det paakrævet for at tilveiebringe en erklæring, oplysning eller utredning, hvis betydning den ikke tidligere har været opmerksom paa.

Har forhandlingen været begrænset til enkelte tvistepunkter, kan den ogsaa gjenoptages, naar retten finder det paakrævet at utstrække forhandlingen til andre tvistepunkter.

§ 340. Uteblir en part, og det er oplyst eller sandsynlig, at han har gyldig forfald, skal saken utsættes, medmindre den anden part møter, og den uteblevne har samtykket i, at uteblivelsesdom avsiges.

Uteblir den ene part, uten at det er oplyst eller sandsynlig, at han har gyldig forfald, og den anden part møter, kan han forlange, at saken skal fremmes til avsigelse av uteblivelsesdom. Saksøkte kan ogsaa forlange avvisning av søksmaalet. Hvis begjæring om uteblivelsesdom eller avvisning ikke fremkommer, skal saken stanses. Dog kan retten paa begjæring gi saksøkeren utsættelse, naar det er nødvendig, fordi han vil rette eller utfylde sin saksfremstilling. Rettelsen eller utfyldingen gjøres i processkrift eller mundtlig og meddeles av retten til saksøkte.

Uteblir begge parter, uten at det er oplyst eller sandsynlig, at nogen av dem har gyldig forfald, skal saken stanses.

§ 341. En part ansees for uteblit, ogsaa naar han møter, men ganske undlater at forhandle.

Det samme gjælder, naar en part fjerner sig eller paa grund av sin optræden blir fratat ordet eller utvist, før hovedforhandlingen er avsluttet, eller naar han uteblir fra et møte, som forhandlingen er utsat til. Dog kan retten bestemme, at forhandlingen skal fortsættes og saken paadømmes uten hensyn til hans fravær eller utelukkelse fra forhandlingen, hvis der er grund til at anta, at hans forhold er forsætlig, og retten ikke finder det nødvendig for at faa saken oplyst, at han fremdeles er tilstede.

For selvstændige dele av saken, hvis behandling allerede er avsluttet, er det i ethvert tilfælde uten betydning, at en part senere uteblir.

§ 342. Uteblivelsen er ikke til hinder for, at bevishandlinger kan fremmes efter reglerne om bevisoptagelse utenfor hovedforhandlingen.

13 aug. Nr. 6.

§ 343. Naar en sak i uteblivelsestilfælde utsættes, skal indkaldelse til det nye retsmøte altid forkyndes for den uteblevne, hvis han ikke første gang er indkaldt gjennem offentlig kundgjørelse.

24de kapitel.

Uteblivelsesdom og opfriskning.

§ 344. Naar uteblivelsesdom avsiges, fordi saksøkeren er uteblit, skal den gaa ut paa frifindelse.

Naar uteblivelsesdom avsiges, fordi saksøkte er uteblit eller ikke har git tilsvar inden den fastsatte tid, lægger retten saksøkerens fremstilling av sakens sammenhæng til grund for dommen, forsaavidt den er meddelt saksøkte og ikke strider mot vitterlige kjendsgjerninger.

En dom, som blir avsagt i henhold til denne paragraf, betegnes i dommen selv som uteblivelsesdom.

§ 345. Uteblivelsesdom avsiges ikke, hvis den uteblevne part mangler fri raadighet over sakens gjenstand. Er det saksøkte, som er uteblit, kan saken fremmes til doms efter de almindelige regler.

§ 346. Er uteblivelsesdom avsagt, kan den uteblevne forlange opfriskning.

Begjæringen fremsættes skriftlig eller mundtlig for retten senest inden en maaned. I processkriftet bør den uteblevne tillike fremkomme med alt, som fra hans side trænges, forat der straks kan skrides til hovedforhandling.

Den, som forlanger opfriskning, maa godtgjøre, at han har betalt de saksomkostninger, som er ilagt ham ved uteblivelsesdommen, eller nedlægge disse i retten. Dog kan han fritages for det, naar han sandsynliggjør, at uteblivelsen skyldes gyldig forfald.

§ 347. Finder dommeren, at en begjæring om opfriskning er for sent fremsat, eller at han av eget tiltak maa negte at fremme den av andre grunde, gjør han opmerksom paa det og avgir i fornødent fald kjendelse om avvisning.

Fremmer han begjæringen, gir han den part, som har forlangt opfriskning, bevidnelse om det og meddeler samtidig motparten det processkrift, som indeholder begjæringen. Hvis dommeren finder, at saken er tilstrækkelig forberedt, skal hovedforhandling berammes.

I lagmandsretssaker faar § 322 andet led tilsvarende anvendelse.

§ 348. Stemmer avgjørelsen i opfriskningssaken med den tidligere avgjørelse, skal denne stadfæstes. I motsat fald skal den nye avgjørelse erklære uteblivelsesdommen for ophævet.

§ 349. Alle omkostninger ved opfriskningssaken, som ikke av særlige grunde paahviler nogen anden, bæres av den uteblevne, selv om dommen blir forandret til gunst for ham. 13 aug. Nr. 6.

Heller ikke de omkostninger, som er ilagt ham ved uteblivelsesdommen, blir han fri for av den grund, at dommen forandres til gunst for ham.

Finder retten, at uteblivelsesdommen er avsagt med urette, eller godtgjøres det, at uteblivelsen skyldes gyldig forfald, som ikke i tide har kunnet oplyses, gjælder de almindelige regler om saksomkostninger for begge behandlinger.

§ 350. Hvis ogsaa opfriskningssaken ender med uteblivelsesdom overfor den part, som har forlangt opfriskningen, maa han for at faa ny opfriskning godtgjøre, at den nye uteblivelse ikke kan lægges ham til last. Som selvforskyldt betragtes en forsømmelse, ogsaa naar der ikke er begjært forlængelse av en frist før dens utløp eller omberammelse eller utsættelse av et retsmøte, skjønt parten eller hans lovlige stedfortræder eller procesfuldmægtig visste om hindringen og hadde anledning til at fremsætte begjæringen.

Opfriskningsbegjæringen maa i dette tilfælde indeholde oplysning om grunden til uteblivelsen.

§ 351. Blir en begjæring om opfriskning avvist paa grund av en feil, som kan rettes, fastsætter retten en kort frist for ny begjæring, hvis det ikke maa antages, at feilen er forsætlig, eller hvis ikke frist til at rette den er git paa forhaand efter § 97. Saadan ny frist kan retten ikke gi mer end én gang, medmindre særlige omstændigheter taler for det. En beslutning om at gi ny frist kan ikke angripes ved kjæremaal eller anke.

§ 352. Den uteblevne part kan ta begjæringen om opfriskning tilbake, indtil hovedforhandlingen i opfriskningssaken begynder, og naar motparten samtykker, indtil den slutter. Men han er da i ethvert fald avskaaret fra at forlange ny opfriskning.

Tilbaketagelsen kan erklæres gjennem processkrift eller mundtlig for dommeren. Dommeren lar den forkynde for motparten.

§ 353. Anke kan den uteblevne part bare erklære paa grund av feil i retsanvendelsen eller i saksbehandlingen. Erklærer han anke, er derved opfriskning frafaldt. Bestemmelserne i § 346 sidste led og § 349 andet og tredje led faar tilsvarende anvendelse.

Naar en begjæring om opfriskning fremsættes, før ankefristen er ute, stanser fristens løp. Hvis begjæringen blir

13 aug. Nr. 6.

avvist eller tat tilbake, begynder for motparten en ny ankefrist.

§ 354. Har den uteblevnes motpart erklært anke, skal ankesaken ved kjendelse stanses, naar den uteblevne part har fremsat begjæring om opfriskning, og begjæringen er tat til følge.

Fjerde del.

Anke, kjæremaal og gjenoptagelse.

25de kapitel.

Anke til lagmandsret og Høiesteret.

§ 355. Gjenstand for selvstændig anke er domme og de kjendelser, for hvilke det særskilt er bestemt, at de kan paaankes.

I tilslutning til anke over en dom eller en kjendelse kan en part ogsaa paaanke procesledende kjendelser, som gaar forut for den.

Procesledende avgjørelser kan ikke paaankes eller brukes som ankegrund, naar de efter sin art eller efter særlig lovbestemmelse er uangripelige.

§ 356. Anke til lagmandsret kan ikke fremmes uten tilladelse av lagmanden, naar saken angaar en formuesværdi, som ikke overstiger 250 kroner. Denne værdigrænse gjælder dog ikke, naar saken angaar fast eiendom eller en servitut.

§ 357. Anke til Høiesteret kan bare grundes paa feil i retsanvendelsen eller i saksbehandlingen.

Til retsanvendelsen hører ogsaa fortolkningen av viljeserklæringer og likeledes bedømmelsen av sedvaners tilværelse og indhold, naar en kjendsgjernings retslige betydning avhænger derav.

Tilladelse av Høiesterets kjæremaalsutvalg er nødvendig, naar saken angaar en formuesværdi, som ikke overstiger 1 000 kroner.

§ 358. Ved bestemmelsen av ankegjenstandens værdi er det tidspunkt avgjørende, da ankeerklæringen kommer ind til retten.

Ved beregningen skal krav og paastande, som ikke er paakjendt i underinstansen, og det, som er tilkjendt den ankende part, holdes utenfor. Ved anke til forandring medtages heller ikke de krav eller dele av krav, som er tilkjendt den anden part, og som ankepaastanden ikke bestrider.

Værdien av en bruksret eller en servitut over fast eien-

dom beregnes efter den værdi, den har for rettighetshaveren, hvis det er han, som anker, men efter værdiformindskelsen for eiendommen, hvis eieren anker. 13 aug. Nr. 6.

Forøvrig kommer bestemmelserne i §§ 9, 10, 11, 13, 14, 15 og 16 til anvendelse, dog saaledes, at det er den ankende part, som skal foreta de værdsættelser, § 14 nævner.

§ 359. Tilladelse til anke uten hensyn til ankegjenstandens værdi kan som regel bare gives, naar avgjørelsen har betydning utenfor den foreliggende sak, eller naar saken har væsentlig betydning for den ankende part utover den formuesværdi, som den angaar. Hvis anken er aabenbart grundløs eller lider av mangler, som maa lede til avvisning, skal tilladelse negtes.

Ansøkning om tilladelse fremsættes i forbindelse med ankeerklæringen og oversendes tillikemed sakens akter til lagmanden eller til kjæremaalsutvalgets formand. Efterat ansøkningen er avgjort, sendes alle sakens dokumenter tilbake til den ret, hvis avgjørelse angripes.

Rettens bestemmelser efter denne paragraf kan ikke angripes ved kjæremaal eller anke.

§ 360. Fristen for anke til lagmandsret er to maaneder og for anke til Høiesteret tre maaneder, hvis ikke andet er bestemt ved lov.

Blir en anke avvist paa grund av en feil, som kan rettes, fastsætter retten en kort frist for ny ankeerklæring, hvis det ikke maa antages, at feilen er forsætlig, eller hvis ikke frist til at rette den paa forhaand er git efter § 97. Saadan ny frist kan retten ikke gi mer end én gang, medmindre særlige omstændigheter taler for det. En beslutning om at gi ny frist kan ikke angripes ved kjæremaal eller anke.

Retten skal av eget tiltak paase, at anken er erklært i rette tid.

§ 361. Retten til at anke kan gyldig frafaldes. Det kan ogsaa gjøres paa forhaand, naar frafaldelsen er gjensidig. I dette tilfælde kan dog anke erklæres paa grund av de feil, som er nævnt i § 384 nr. 1—6.

Frivillig opfyldelse uten forbehold ansees som frafaldelse av retten til at anke.

§ 362. Naar den ene part anker til forandring i avgjørelsens indhold, faar ogsaa den anden part ret til at paaanke avgjørelsen, selv om han har frafaldt sin ankeret eller oversittet ankefristen eller mangler selvstændig ankeret paa grund av ankegjenstandens værdi. Saadan motanke maa erklæres inden den frist, som retsformanden fastsætter efter § 370.

Kommer hovedanken ikke til avgjørelse, falder ogsaa mot-

13 aug. Nr. 6.

anken bort, hvis den ikke opfylder betingelserne for en selvstændig anke.

§ 363. Hvis anken grundes paa, at nogen, som ikke er part, urettelig er fritat for at avgi forklaring, ed eller forsikring eller for at fremlægge eller gi adgang til skriftlige bevis eller andre ting, skal han forsaavidt ansees som part i ankesaken.

§ 364. Ankeerklæring indgives til den ret, hvis avgjørelse angripes, enten gjennem processkrift eller mundtlig.

En ankeerklæring, som fremsættes gjennem processkrift, maa være underskrevet eller medunderskrevet av en sakfører.

§ 365. Ankeerklæringen maa indeholde:

1. betegnelse av ankedomstolen, parterne og i tilfælde deres lovlige stedfortrædere;
2. betegnelse av den dom eller kjendelse, som paaankes;
3. en bestemt erklæring om, hvilke dele av avgjørelsen anken rettes mot, og en kort angivelse av de enkelte feil ved saksbehandlingen eller avgjørelsen, som anken grundes paa;
4. den paastand, som nedlægges;
5. angivelse av de omstændigheter, som er avgjørende for adgangen til anke og for domstolens sammensætning, hvis det ikke fremgaar av det, som ellers er anført.

Tillike bør ankeerklæringen indeholde:

6. angivelse av parternes og deres lovlige stedfortræderes stilling, bopæl og processtilling og i tilfælde den ankende parts procesfuldmægtig;
7. en kort angivelse av de omstændigheter og bevis, som ankegrundene agtes godtgjort ved. Paaberoper den ankende part omstændigheter eller bevis, som ikke tidligere er gjort gjældende, bør dette særlig fremhæves, og han bør tillike angi, hvad han agter at godtgjøre ved de nye bevis, og hvorledes han finder, at de bør føres;
8. det, som den ankende part har at anføre om sted, tid og varsel for ankeforhandlingen og om tilkaldelse av domsmænd;
9. opgave over bilag, og om disse følger i original eller i avskrift.

Utredninger av rets- og bevisspørsmaal maa ankeerklæringen ikke indeholde i større utstrækning end nødvendig for at forklare sammenhængen.

§ 366. Ved anke til lagmandsret kan paastanden med hensyn til et paakjendt krav bare utvides, naar det gjøres sandsynlig, at utvidelsen er begrundet i omstændigheter, som er indtraadt eller først blit parten bekjendt efter hovedforhandlingen, eller naar motparten samtykker.

Krav, som ikke er paakjendt i dommen, kan bare frem- 13 aug.
sættes, naar de utspringer av ankesaken eller av motpartens Nr. 6.
forhold efter hovedforhandlingen til den ting eller ret, saken gjælder. Hvis ikke andre procesregler er til hinder, kan dog sakens gjenstand ændres derved, at ankeerklæringen inddrar:

1. krav paa fastsættelsesdom efter § 54, naar det gjælder et forhold, som er omtvistet under saken og kan være avgjørende for anken;
2. krav, som staar i sammenhæng med et indbragt krav, naar det gjøres sandsynlig, at ændringen er begrundet i omstændigheter, som er indtraadt eller først blit parten bekjendt efter hovedforhandlingen, eller naar motparten samtykker;
3. krav, som bare fremsættes til motregning, naar det gjøres sandsynlig, at de enten er opstaat eller først blit parten bekjendt efter hovedforhandlingen, eller naar motparten samtykker.

§ 367. Naar anke til lagmandsret er erklært, kan en ændring av anken med hensyn til krav, paastand eller ankegrunde bare foretages, hvis den forkyndes samtidig med ankeerklæringen, eller hvis motparten samtykker.

Dog kan altid inddrages krav, som utspringer av ankesaken eller av motpartens forhold efter ankeerklæringen til den ting eller ret, saken gjælder.

En ændring kan ogsaa foregaa ved, at der istedenfor den gjenstand, som oprindelig er krævet, fremsættes fordring paa dens værdi eller en anden ydelse, naar det gjøres sandsynlig, at ændringen er begrundet i omstændigheter, som er indtraadt eller først blit parten bekjendt efter ankeerklæringen. Det samme gjælder om utvidelse av paastanden med hensyn til et fremsat krav.

Reglerne i § 62 andet og tredje led faar tilsvarende anvendelse.

§ 368. Ved anke til Høiesteret kan krav, som ikke er paakjendt i den underordnede instans, bare fremsættes, naar de utspringer av ankesaken. Med hensyn til et paakjendt krav kan der ikke fremsættes videregaaende paastande end de, som er gjort gjældende i den underordnede instans.

En ændring av ankepaastanden eller ankegrundene kan bare foretages, hvis den forkyndes samtidig med ankeerklæringen, eller hvis motparten samtykker. Dog kan krav, som utspringer av ankesaken, altid inddrages, naar reglerne i § 62 andet led, jfr. tredje led, følges.

§ 369. Finder formanden for den ret, som mottar ankeerklæringen, at anken er for sent fremsat, eller at ankedomstolen av eget tiltak maa negte at fremme den av andre

13 aug. Nr. 6.

grunde, gjør han opmerksom paa det. Men hvis ikke anke-erklæringen blir tat tilbake, skal han allikevel behandle saken paa vanlig maate.

§ 370. Rettens formand gir den ankende part bevidnelse om, at anke er erklært, og lar uten ophold ankeerklæringen forkynde for motparten. Er anketilladelse indhentet, skal den samtidig forkyndes. Formanden tilkjendegir motparten, hvad han har at iagtta efter § 371, og fastsætter en frist, som i regelen ikke bør være længer end tre uker, inden hvilken tilsvaret i tilfælde bør indgives.

Tillike gjøres han opmerksom paa, at han inden samme frist bør si fra, hvis han har noget at anføre om sted, tid og varsel for ankeforhandlingen og om tilkaldelse av domsmænd.

§ 371. Hvis motparten vil imøtegaa anken med omstændigheter eller bevis, som ikke tidligere er gjort gjældende, bør han inden tilsvarsfristen enten i et forberedende indlæg eller mundtlig for rettens formand meddele disse omstændigheter eller bevis og oplyse, hvad han agter at godtgjøre ved dem, og hvorledes han antar, at bevisene bør føres.

Har han indsigelser at gjøre mot fremme av anken, maa han fremsætte dem, før tilsvarsfristen er ute.

§ 372. Efter utløpet av tilsvarsfristen oversendes alle sakens akter til ankedomstolen.

Hvis nogen del av akterne fremdeles trænges ved den underordnede ret, træder avskrifter isteden.

Er tilsvar indkommet, skal det meddeles den ankende part.

§ 373. Ankesakens akter gjennemgaaes først av et fast medlem av ankedomstolen. Efter indstilling fra ham kan anken avgjøres uten ankeforhandling:

1. naar anken lider av slike feil, at den maa avvises;
2. naar den avgjørelse, som angripes, lider av ugyldighetsgrunde, som retten av eget tiltak maa tillægge virkning.

Ved anke til Høiesteret er det kjæremaalsutvalget, som træffer disse avgjørelser. Er utvalget ikke enstemmig, skal saken henvises til ankeforhandling.

§ 374. Blir anken ikke avgjort efter § 373, fastsætter rettens formand tid og sted for den mundtlige ankeforhandling og lar indkaldelse forkynde for parterne med en frist av mindst tre uker. I paatrængende tilfælde kan han sætte en kortere frist.

Hvis anken gir anledning til det, opfordrer han parterne til at si fra snarest mulig, dersom de vil fremsætte yderligere begjæring med hensyn til bevisførselen, og gir dem paalæg om at ta med sig skriftlige bevis og andre bevisgjenstande, som de vil paaberope sig.

I indkaldelsen skal uttrykkelig staa, at dom eller kjendelse vil kunne avsiges efter reglerne i § 381, hvis nogen av parterne uteblir. 13 aug. Nr. 6.

§ 375. Rettens formand sørger for at forberede bevisførsel og partsavhørelse under ankeforhandlingen efter reglerne i §§ 320 og 321.

Bevisoptagelse kan foregaa forut for ankeforhandlingen efter samme regler som bevisoptagelse forut for hovedforhandling i første instans.

Behandles saken ved Høiesteret, avhøres parter og vidner og foretages granskning altid paa den maate, som er foreskrevet for partsavhørelse og bevisoptagelse utenfor hovedforhandlingen. Sakkyndige kan ogsaa avhøres umiddelbart for Høiesteret.

§ 376. Har en part efter § 157, jfr. § 164, begjært rettelse av grundene til den paaankede avgjørelse i et punkt, som ogsaa er angrepet ved anken, utsættes ankeforhandlingen, til begjæringen er avgjort.

§ 377. Paa ankeforhandlingen faar de regler, som gjælder om hovedforhandlingen i første instans, tilsvarende anvendelse, hvis ikke andet er bestemt.

§ 378. Av parterne faar først den, som har erklært anke, ordet. Har de begge erklært anke, avgjør rettens formand, hvem som skal tale først.

Den avgjørelse, som angripes, og andre akter læses op, hvis det er nødvendig.

Under ankeforhandlingen for Høiesteret kan retten avskjære videre forhandling, naar den ankende part har hat ordet, og retten enstemmig finder, at det, han har anført, er utilstrækkelig til at begrunde hans ankepaastand. Har hver av parterne hat ordet én gang, kan retten likeledes avskjære videre forhandling, hvis den enstemmig finder, at det, som allerede er anført, er avgjørende til fordel for den part, som næste gang skulde ha ordet.

§ 379. Naar anken gjælder baade saksbehandlingen og avgjørelsens indhold, skal som regel anken over saksbehandlingen behandles først og avgjøres særskilt.

Blir den tat til følge, bortfalder forhandlingen om avgjørelsens indhold, hvis ikke § 388 kommer til anvendelse.

§ 380. Naar anken bare gjælder saksbehandlingen eller retsanvendelsen, kan rettens formand efter begjæring av begge parter bestemme, at saken skal gaa over til skriftlig behandling.

Den skriftlige behandling ledes av den dommer, som først har gjennemgaat sakens akter. Han fastsætter fristene for indlæg og meddeler indlæggene til motparten. Mer end to indlæg fra hver side tillates ikke.

13 aug. Nr. 6.

Efterat skriftvekslingen er forbi, sender rettens formand saken om til de dommere, som skal ta del i domsavsigelsen. Retten kan derefter anordne en mundtlig slutforhandling.

Dommen bør avsiges i det møte, hvor raadslagning og stemmegivning er foregaat, hvis ikke noget er til hinder. I ethvert fald maa den avsiges inden en uke derefter.

Lagmandsretten tiltrædes ikke av domsmænd, naar den behandler en ankesak efter reglerne i denne paragraf.

§ 381. Naar uteblivelsesdom avsiges, fordi den ankende part er uteblit, skal den avgjørelse, som er paaanket, stadfæstes.

Naar uteblivelsesdom avsiges, fordi den anden part er uteblit, skal den ankende parts fremstilling av sakens sammenhæng lægges til grund for avgjørelsen, forsaavidt den under ankesaken er meddelt den uteblevne part og ikke strider mot vitterlige kjendsgjerninger. Forøvrig lægges fremstillingen i den paaankede avgjørelse til grund.

Avgjøres anken ved uteblivelseskjendelse, gjælder reglerne om dom i uteblivelsestilfælde ogsaa for kjendelsen.

Bestemmelserne i § 344 sidste led og i §§ 345—354 om opfriskning faar tilsvarende anvendelse, enten anken avgjøres ved dom eller kjendelse. Er kjendelsen gjenstand for kjæremaal, faar bestemmelserne om anke i §§ 353 og 354 tilsvarende anvendelse paa kjæremaalet.

§ 382. Den ankende part kan ta anken tilbake, indtil ankeforhandlingen begynder, og naar motparten samtykker, indtil den er slut. Men han er da avskaaret fra ny anke.

Tilbaketagelsen kan han erklære gjennem processkrift eller mundtlig for dommeren. Dommeren skal la den forkynde for motparten.

§ 383. Ankedomstolen prøver den paaankede avgjørelse i den utstrækning, hvori den er lovlig paaanket.

Viser det sig, at der i den paaankede del av avgjørelsen er nogen feil av den art, som er nævnt i § 384 nr. 1—6, eller som ellers ikke kan avhjælpes ved parternes samtykke, skal retten av eget tiltak tillægge feilen virkning. Dette gjælder ogsaa andre dele av saken, som feilen sees at omfatte.

§ 384. Feil i saksbehandlingen kan bare komme i betragtning, naar retten finder det sandsynlig, at de kan ha virket bestemmende paa avgjørelsens indhold.

Følgende feil skal ubetinget tillægges virkning:

1. at den dømmende ret ikke var lovlig besat; dog tillægges det ikke ubetinget virkning, at en sak feilagtig er paadømt med domsmænd; det samme gjælder, hvis den er paadømt med domsmænd av det almindelige utvalg istedenfor av det særlige eller med opnævnte domsmænd istedenfor

for uttrukne, og feilen ikke gjøres gjældende som ankegrund; 13 aug. Nr. 6.

2. at avgjørelsen er truffet av en ret, som ikke engang med samtykke fra motparten er domsmyndig i saken;
3. at saken ikke hører under domstolene;
4. at saken allerede er retskraftig avgjort;
5. at avgjørelsen lider av selvmotsigelse, tvetydigheter eller feil, som hindrer prøvelsen av anken, naar dette ikke kan rettes paa den maate, som er nævnt i § 156;
6. at nogen, som ved avgjørelsen er behandlet som part, enten ikke er lovlig indkaldt eller har hat gyldig forfald; dette gjælder dog ikke, hvis han har vedtat avgjørelsen eller undlater at paaberope sig feilen i ankeinstansen, skjønt han er lovlig repræsentert i eller indkaldt til denne.

De feil, som er nævnt under nr. 1—6, tillægges virkning, selv om ankesaken forøvrig ikke kan fremmes, fordi motparten ikke er lovlig indkaldt.

§ 385. Lider den paaankede avgjørelse av feil, som tillægges virkning efter § 384, skal avgjørelsen ved kjendelse ophæves helt eller delvis. Det samme gjælder saksbehandlingen, forsaavidt ogsaa den rammes av ophævelsesgrunden.

Kjendelsen er gjenstand for anke.

§ 386. Ophæves den paaankede avgjørelse, fordi saken urettelig er behandlet av den underordnede ret, skal saken tillike avvises fra den.

Naar den paaankede avgjørelse ellers helt eller delvis ophæves paa grund av feil i saksbehandlingen, skal saken hjemvises til ny behandling eller paadømmelse av den underordnede ret, saafremt nogen av parterne har begjært det.

Ankedomstolen kan ogsaa bestemme, at hovedforhandlingen helt eller delvis skal gjentages, selv om den ikke rammes av ugyldighetsgrunden. Denne bestemmelse kan ikke angripes ved kjæremaal eller anke.

§ 387. Istedenfor at hjemvise saken til den samme ret, kan ankedomstolen av eget tiltak henvise den til en anden ret, naar medlemmene av den første er ugilde.

Det samme kan den gjøre efter begjæring av en part, naar det av særegne grunde maa ansees uhensigtsmæssig at hjemvise den til første ret.

Har den underordnede ret flere avdelinger, kan ankedomstolen bestemme, at saken skal behandles ved en anden avdeling end den, som har truffet avgjørelsen.

Rettens beslutninger efter andet og tredje led kan ikke angripes ved kjæremaal eller anke.

§ 388. Lagmandsretten kan istedenfor at avvise saken

13. aug. Nr. 6.

fra den underordnede ret eller hjemvise eller henvise den til en underordnet ret selv opta saken til hovedforhandling:

1. naar begge parter begjærer det, og saken i henhold til § 4 kunde være bragt ind for lagmandsretten som første instans;
2. naar en av parterne av vegtige grunde begjærer, at lagmandsretten skal overta paadømmelsen av en sak, som i overordnet instans hører under den, og det ikke er betænkelig av hensyn til motparten.

§ 389. De begjæringer, som er nævnt i §§ 386—388, kan fremsættes indtil slutningen av den forhandling, som gaar forut for kjendelsen om at ophæve avgjørelsen.

§ 390. Naar der bare er anket over saksbehandlingen, men ingen ugyldighetsgrunde foreligger, forkastes anken ved kjendelse.

Er der anket baade over saksbehandlingen og over avgjørelsens indhold, og det særskilt avgjøres, at ugyldighetsgrunde ikke foreligger, forkastes anken over saksbehandlingen ved kjendelse.

Er den paaankede avgjørelse angrepet med hensyn til sit indhold, og den ikke ophæves av ugyldighetsgrunde eller i henhold til § 392, avsiges dom, hvorved den paaankede avgjørelse enten stadfæstes eller helt eller delvis forandres.

Kjendelse, som forkaster en anke over saksbehandlingen, er gjenstand for anke.

§ 391. Høiesteret er under sin prøvelse av saksbehandlingen ikke bundet ved avgjørelser, som er truffet i anledning av kjæremaal.

§ 392. Fraviker Høiesteret den retsopfatning, som ligger til grund for den paaankede avgjørelse, skal som regel ny dom avsiges, naar de nødvendige forutsætninger er tilstede. Er det ikke tilfældet, skal avgjørelsen ophæves ved kjendelse, og saken hjemvises til den underordnede ret.

§ 393. Naar saken er avgjort av ankedomstolen, sendes sakens akter tilbake til første instans med utskrift av avgjørelsen. Ankedomstolen sørger for, at den blir forkyndt eller meddelt parterne overensstemmende med § 154 eller § 164.

§ 394. Er saken hjemvist eller henvist til underordnet ret, skal denne av eget tiltak fremme saken, hvis den ikke blir frafaldt. Paaankes den kjendelse, hvorved ankedomstolen har ophævet avgjørelsen, maa saken utsættes, til anken er avgjort.

Under den nye behandling skal retten følge den retsopfatning, som ligger til grund for ankedomstolens avgjørelse. I de tilfælde, som er nævnt i § 392, begrænses saken overensstemmende med § 383 første led og §§ 366 og 367.

§ 395. At den paaankede avgjørelse er ophævet paa

grund av feil i saksbehandlingen, er ikke til hinder for, at de bevis og erklæringer, som foreligger, brukes ved den nye paadømmelse, hvis de ikke selv lider av feil, som berøver dem deres beviskraft eller gyldighet. 13 aug. Nr. 6.

26de kapitel.

Kjæremaal.

§ 396. Mot retslige avgjørelser, som ikke kan gjøres til gjenstand for anke eller brukes som ankegrund, kan enhver, som derved rammes, anvende kjæremaal, hvis ikke avgjørelsen efter sin art eller efter særskilt lovbestemmelse er uangripelig.

§ 397. Kjendelser og beslutninger under hovedforhandlingen kan ikke paakjæres av parterne uten i følgende tilfælde:

1. naar de avviser saken eller hæver, stanser eller utsætter den, eller naar de forkaster en avvisningspaastand i tilfælde, hvor retsmøtet paa forhaand er begrænset til avvisningsspørsmaalet;
2. naar de angaar straf-, omkostnings- eller erstatningsansvar eller tredjemands pligt til at avgi forklaring, ed eller forsikring, at fremlægge eller gi adgang til skriftlige bevis eller andre ting eller at gjøre tjeneste som sakkyndig.

§ 398. Kjæremaalsfristen er to uker, hvis ikke andet er bestemt.

Kjæremaal fra den, som er paalagt at avgi forklaring, ed eller forsikring, at fremlægge eller gi adgang til skriftlige bevis eller andre ting eller at gjøre tjeneste som sakkyndig, maa erklæres straks, hvis vedkommende er tilstede i retten, men ellers inden tre dage.

Er et paalæg fra retten efterkommet uten indsigelse, kan kjæremaal ikke erklæres

§ 399. Kjæremaal erklæres for den ret, hvis avgjørelse angripes, enten mundtlig eller gjennem processkrift.

Finder retten kjæremaalet grundet, skal den forandre sin avgjørelse, hvis der er adgang til det. Ellers oversender den erklæringen med de tilhørende dokumenter uten ophold til kjæremaalsretten.

Finder retten, at der ikke er adgang til kjæremaal, eller at det er forsent erklært, skal den gjøre den kjærende opmerksom paa det, men saken oversendes dog, hvis ikke kjæremaalet blir tat tilbake.

Senest ved oversendelsen gir retten motparten meddelelse om kjæremaalet, hvis nogen har optraadt som motpart eller kan betragtes som motpart.

§ 400. Kjæremaal har ikke opsættende virkning, uten naar loven bestemmer det, eller den ret, hvis avgjørelse angripes, eller kjæremaalsretten beslutter det.

13 aug. Nr. 6.

Kjæremaal fra den, som er paalagt at avgi forklaring, ed eller forsikring, at fremlægge eller gi adgang til skriftlige bevis eller andre ting eller at gjøre tjeneste som sakkyndig, har opsættende virkning for ham.

§ 401. Den kjærende og andre, som kjæremaalet har betydning for, kan indgi skriftlig uttalelse om saken. Det samme kan den ret, hvis avgjørelse er angrepet.

Paaberopes kjendsgjerninger, som ikke tidligere er anført, skal uttalelsen altid fremsendes gjennem den nævnte ret. Retten gir da motparten meddelelse om dens indhold og ledsager den med de bemerkninger, den finder føie til.

§ 402. Kjæremaalsretten kan indhente yderligere oplysninger, og efter begjæring av parterne eller med hjemmel av § 190 kan den beslutte bevisoptagelse. Denne foregaar efter reglerne for bevisoptagelse utenfor hovedforhandling.

§ 403. Kjæremaalet avgjøres ved kjendelse uten mundtlig forhandling.

Bestemmelserne i §§ 384—395 faar tilsvarende anvendelse, saa langt de passer.

§ 404. Lagmandsrettens avgjørelse av et kjæremaal kan ikke paakjæres videre uten i følgende tilfælde:

1. naar den avviser en sak fra den underordnede ret, fordi saken ikke hører under norsk domsmyndighet, eller fordi den allerede er retskraftig avgjort;
2. naar kjæremaalet gjælder saksbehandlingen ved lagmandsretten.

27de kapitel.

Gjenoptagelse.

§ 405. En sak, som er avgjort ved retskraftig dom, kan kræves gjenoptat til ny prøvelse, hvis nogen av de dommere, som har tat del i behandlingen av saken, efter loven var utelukket fra dommerstillingen eller ugild, og der er grund til at anta, at hans deltagelse har været av betydning for avgjørelsen.

Gjenoptagelse kan dog ikke kræves av en part, som har gjort feilen gjældende i samme instans eller gjennem anke eller kjæremaal, eller kunde ha gjort det, eller som har vedtat dommen, uagtet han kjendte feilen.

§ 406. Naar nogen, som ved dommen er behandlet som part, ikke har avgit møte, og han enten ikke har været lovlig indkaldt eller har hat gyldig forfald, kan han kræve gjenoptagelse. Har han undlatt at benytte opfriskning eller anke, skjønt han hadde adgang til det, eller har han vedtat dommen, kan han dog ikke kræve gjenoptagelse.

§ 407. Gjenoptagelse kan endelig kræves:

1. naar en dommer eller retsskriver, som har tat del i be- 13 aug.
handlingen av saken, eller motparten eller hans lovlige Nr. 6.
stedfortræder eller procesfuldmægtig har gjort sig skyldig i en strafbar handling med hensyn til saken, og der er grund til at anta, at dette har hat indflydelse paa avgjørelsen;
2. naar partens lovlige stedfortræder eller procesfuldmægtig har gjort sig skyldig i en forsætlig strafbar handling med hensyn til saken, og dette aabenbart har hat indflydelse paa avgjørelsen;
3. naar en sakkyndig eller en retstolk eller et vidne har avgit falsk forklaring, eller et dokument, som er brukt under saken, er falsk eller forfalsket, og der er grund til at anta, at dette har hat indflydelse paa avgjørelsen;
4. naar en tidligere avgjørelse, som var bindende for dommen, falder bort uten at erstattes av en ny, som i det punkt, det gjælder, er av samme indhold;
5. naar der skaffes frem en ældre dom, som retskraftig har avgjort saken;
6. naar der oplyses en ny kjendsgjerning eller skaffes frem et nyt bevis, som alene eller i forbindelse med det, som tidligere er fremført, aabenbart maatte ha medført en anden avgjørelse.

Gjenoptagelse efter denne paragraf kan bare kræves av den part, som gjenoptagelsesgrunden har været til skade for. Og han maa gjøre sandsynlig, at han ikke har kjendt til vedkommende omstændighet og hat adgang til at gjøre den gjældende under behandlingen av saken i samme instans eller gjennem anke eller kjæremaal, og at han uten egen skyld er forblit ubekjendt med den eller blit hindret fra at gjøre den gjældende.

§ 408. Begjæring om gjenoptagelse maa fremsættes inden tre maaneder, efterat parten har faat vite om den omstændighet, han grunder begjæringen paa. Grunder han begjæringen paa en strafbar handling, kan den fremsættes inden tre maaneder, efterat den skyldige er fældet ved retskraftig dom. § 360 andet led faar tilsvarende anvendelse.

Naar fem aar er gaat, efterat dom i en sak er avsagt, kan begjæring om gjenoptagelse ikke længer fremsættes. Mot forsømmelse av denne frist gives ikke opreisning.

Den, som kræver gjenoptagelse, maa gjøre sandsynlig, at begjæringen er fremsat i rette tid.

§ 409. Begjæringen fremsættes for den ret, som har avsagt den angrepne dom. Angripes domme, som er avsagt i flere instanser, fremsættes begjæringen for den ret, som har dømt i øverste instans.

13 aug. Nr. 6.

Begjæringen om gjenoptagelse maa fremsættes gjennem processkrift, hvis den gjælder en høiesteretsdom eller lagmandsretsdom; ellers kan den fremsættes gjennem processkrift eller mundtlig. En begjæring, som fremsættes gjennem processkrift, maa være underskrevet eller medunderskrevet av en sakfører.

§ 410. Begjæringen maa indeholde:

1. betegnelse av domstolen, parterne og i tilfælde deres lovlige stedfortrædere;
2. betegnelse av den angrepne dom;
3. en bestemt erklæring om, hvilke dele av dommen angripes, og angivelse av de grunde, begjæringen støttes paa, og de bevis, som agtes ført til støtte for den;
4. den paastand, som nedlægges;
5. angivelse av de omstændigheter, som viser, at begjæringen er fremsat i rette tid og ellers er lovlig, og bevisene for dem;
6. angivelse av de omstændigheter, som er avgjørende for domstolens sammensætning, hvis det ikke fremgaar av det, som ellers er anført.

Tillike bør skriftet indeholde det, som er bestemt i § 300 nr. 5, 7 og 8.

Utredninger av rets- og bevisspørsmaal maa begjæringen ikke indeholde i større utstrækning end nødvendig for at forklare sammenhængen.

§ 411. Er der til støtte for begjæringen paaberopt en grund, som er nævnt i § 405, eller at en dommer eller retsskriver har gjort sig skyldig i en strafbar handling, maa ingen dommer eller retsskriver, som berøres av den grund, som er paaberopt, ta del i behandlingen.

§ 412. Finder retten det aabenbart, at begjæringen er for sent fremsat, eller at den ikke er lovformelig, avviser den begjæringen. Finder retten det aabenbart, at den grund, som angives, er ulovhjemlet, eller at de omstændigheter eller bevis, som paaberopes, er utilstrækkelige, forkaster den begjæringen.

Ellers kan retten enten straks henvise begjæringen til hovedforhandling eller foreløbig beslutte bevisoptagelse.

Er som grund angit et strafbart forhold, uten at der foreligger dom eller er reist forfølgning, kan retten henstille til paatalemyndigheten at indlede undersøkelse, og den kan av eget tiltak utsætte saken, til undersøkelsen er avsluttet.

Et strafbart forhold, som vedkommende er frifundet for, kan ikke paaberopes, hvis frifindelsen er grundet paa en benegtende avgjørelse av skyldspørsmaalet.

§ 413. Retten træffer sin avgjørelse efter § 412 uten forhandling. I lagmandsret og Høiesteret skal den dommer, som først har gjennemgaat sakens akter, avgi indstilling.

Ved Høiesteret træffer kjæremaalsutvalget avgjørelsen. Til avvisning eller forkastelse efter § 412 første led kræves, at utvalget er enstemmig. 13 aug. Nr. 6.

Regelen i § 166 kommer ikke til anvendelse, undtagen naar retten foreløbig beslutter bevisoptagelse.

En beslutning om henvisning til hovedforhandling kan ikke angripes ved kjæremaal eller anke.

§ 414. Er begjæringen om gjenoptagelse henvist til hovedforhandling, skal rettens formand uten ophold la beslutningen forkynde for motparten. Forøvrig faar reglerne i §§ 370 og 371 tilsvarende anvendelse.

Saken behandles og avgjøres overensstemmende med reglerne for ankesaker, forsaavidt disse er anvendelige.

Retten prøver av eget tiltak, om gjenoptagelsesbegjæringen er lovlig, og om den opgivne grund foreligger.

Foregaar gjenoptagelsen i ankeinstans, kommer reglerne i §§ 392 og 394 til anvendelse.

§ 415. Overfor kjendelser, som er avsagt av Høiesteret eller Høiesterets kjæremaalsutvalg, eller som er gjenstand for selvstændig anke eller gaar ut paa at avvise eller hæve en sak, kan gjenoptagelse kræves efter reglerne for domme.

Femte del.

Særlige rettergangsmaater.

28de kapitel.

Egteskapssaker.

§ 416. Saker om et egteskaps ugyldighet, bestaaen eller opløsning kaldes egteskapssaker.

§ 417. En egteskapssak kan bare reises av parterne i egteskapet, naar ikke andet følger av næste led.

Sak om et egteskaps ugyldighet av grunde, som virker uavhængig av parternes vilje, eller om et egteskaps bestaaen kan ogsaa paatalemyndigheten reise. Sak om et egteskaps ugyldighet paa grund av tidligere egteskap kan ogsaa reises av egtefællen i dette.

Blir en egteskapssak reist av den ene egtefælle, stevnes den anden som motpart. Blir saken reist av nogen anden, stevnes begge egtefæller som motparter. Blir en sak om ugyldighet paa grund av tidligere egteskap reist av en anden end egtefællen i dette egteskap, skal ogsaa denne stevnes som part.

§ 418. I alle egteskapssaker har paatalemyndigheten ret til at optræde for at vareta de offentlige interesser. Retten skal gi den meddelelse om saken.

13 aug. Nr. 6.

I de tilfælde, som er nævnt i § 417 andet led, eller naar et egteskap er kjendt ugyldig eller opløst, kan paatalemyndigheten ogsaa erklære anke og begjære gjenoptagelse.

Ellers kan indtræden i saken bare tillates efter § 425.

§ 419. I egteskapssaker er parterne procesdygtige uten hensyn til alder. Procesdygtig er ogsaa den, som er sat under vergemaal, naar det ikke har sin grund i aandssvakhet eller sindssygdom. Er den umyndige part selv procesdygtig, indtar vergen samme stilling som en kurator.

Søksmaal, som sigter til at faa et egteskap erklært ugyldig, kan ogsaa reises av vergen for den, som er umyndig paa grund av ungdom.

§ 420. Hvis saksøkte i en egteskapssak ikke har hjemting i riket, men saken allikevel hører under norsk domsmyndighet, kan den anlægges i den retskreds, hvor egtefællerne hadde sin sidste fælles bopæl, eller hvor saksøkeren har bopæl.

Blir saken reist av det offentlige eller av egtefællen i et tidligere egteskap mot begge egtefæller, kan den anlægges i den retskreds, hvor en av egtefællerne kunde være saksøkt.

§ 421. Tvistemaal om et egteskaps ugyldighet, bestaaen og opløsning kan forenes til én sak saavel fra saksøkerens side som ved motsøksmaal.

Likeledes kan paastande, som gjælder ordningen av de formues- eller familieforhold, som staar i forbindelse med egteskapssaken, behandles under denne.

Ellers kan en egteskapssak ikke forenes med tvistemaal om andre retsforhold.

§ 422. I saker om opløsning av et egteskap eller om et egteskaps ugyldighet av grunde, hvis virkning avhænger av en parts forlangende, skal dommeren under saksforberedelsen foreta mægling, dersom begge parter da kan indkaldes til møte paa samme tid.

§ 423. Retten opnævner av eget tiltak en procesfuldmægtig for saksøkte, hvis denne er uteblit eller ikke har avgit tilsvar under saksforberedelsen eller er uteblit fra hovedforhandlingen.

§ 424. En retskraftig dom i en egteskapssak virker for og mot alle og lægges til grund i alle forhold, hvor spørsmaalet om egteskapets bestaaen eller ikke-bestaaen er av betydning.

Er et egteskap opløst eller erklært ugyldig eller ikke bestaaende, er opreisning og gjenoptagelse utelukket, hvis nogen av egtefællerne har indgaat nyt egteskap, før beslutningen om opreisning eller henvisning til hovedforhandling er forkyndt.

§ 425. Dør en part, før dom er avsagt i en sak om hans eget egteskap, hæves saken, hvis den gjælder opløsning

av egteskapet. Gjælder den egteskapets ugyldighet eller bestaaen, kan den fortsættes saavel av som mot den avdødes barn eller arvinger, saafremt avgjørelsen har retslig betydning. 13 aug. Nr. 6.

Dør parten, efterat dom er avsagt, kan under samme betingelse anke og gjenoptagelse anvendes av eller mot barnene eller arvingene, hvis dommen gaar ut paa opløsning av egteskapet, eller saken gjælder dets ugyldighet eller bestaaen.

Er der efter dette flere søksmaals- eller ankeberettigede, maa alle de indtrædende gjøre sine paastande gjældende i forening. Har en enkelt traadt ind i saken, kan de andre slutte sig til.

§ 426. I saker, som reises for at faa et egteskap erklært ugyldig eller opløst, kan retten efter begjæring av en part ved kjendelse tillate, at det egteskabelige samliv ophæves, saa længe saken varer. I forbindelse dermed kan retten træffe midlertidig bestemmelse om underholdningsbidrag til egtefælle og barn og om anbringelsen av barnene.

29de kapitel.

Saker om nedstamning.

§ 427. Sak til fastsættelse av, om et slegtskap bestaar eller ikke bestaar, kan bare reises mellem dem, som paastaaes beslegtet i ret op- og nedstigende linje.

Sak til fastsættelse av farskap kan ogsaa barnets mor reise.

Saken maa altid reises mot den eller dem, som paastaaes beslegtet i nærmeste grad, og bare naar ingen saadan er i live, kan den anlægges mot fjernere.

§ 428. Sak til fralæggelse av en egtemands farskap til hustruens barn kan ikke andre end egtemanden selv reise. Saken maa være reist senest seks maaneder, efterat han fik kjendskap til fødselen, og den maa rettes saavel mot moren som mot barnet.

§ 429. I søksmaal om nedstamning har paatalemyndigheten ret til at optræde og til at anvende anke og gjenoptagelse overfor dommen for at vareta de offentlige interesser. Retten skal gi paatalemyndigheten meddelelse om saken. Hvis nogen av parterne uteblir, underrettes paatalemyndigheten.

Er søksmaal reist mellem personer, som paastaaes fjernere beslegtet, har livsarvingene efter en nærmere beslegtet avdød ret til at træde ind i saken og anvende anke og gjenoptagelse overfor dommen for at vareta sit tarv.

Ellers kan indtræden i saken bare tillates efter § 433.

§ 430. For en, som er umyndig paa grund av ungdom, men over 16 aar, eller for en, som er sat under vergemaal av

13 aug. Nr. 6.

andre grunde end aandssvakhet eller sindssygdom, kan ikke vergen reise søksmaal om nedstamning uten samtykke av myndlingen.

§ 431. Søksmaal om nedstamning kan ikke forenes med tvistemaal om andre forhold eller andre krav, uten naar disse er en følge av nedstamningen eller av søksmaalet.

§ 432. En retskraftig dom i en nedstamningssak virker for og mot alle og lægges til grund i alle forhold, hvor spørsmaalet, om slegtskapet bestaar eller ikke bestaar, er av betydning.

Er søksmaal reist mellem personer, som paastaaes fjernere beslegtet, har dommen ikke virkning mot den nærmere beslegtedes livsarvinger, uten naar de har været varslet om saken eller er indtraadt i den.

Det samme gjælder om den, som selv gjør krav paa forældrestilling eller paa at være den person, hvis nedstamning der handles om.

§ 433. Dør nogen av parterne, før dom er avsagt, kan saken fortsættes av eller mot den eller dem, som da er hans nærmeste slegtninger i ret ned- eller opstigende linje.

Dør nogen av parterne, efterat dom er avsagt, kan anke og gjenoptagelse anvendes baade av dem, som er nævnt i første led, og av den avdødes arvinger eller bo, naar dommen berører deres interesser.

Er der efter dette flere søksmaals- eller ankeberettigede, maa alle de indtrædende gjøre sine paastande gjældende i forening. Har en enkelt traadt ind i saken, kan de andre slutte sig til.

§ 434. Om fastsættelse av farskapen til et barn, som er født utenfor egteskap, gjælder, hvad derom særskilt er bestemt.

30te kapitel.

Saker om offentlige tjenestehandlinger.

§ 435. Bestemmelserne i dette kapitel kommer til anvendelse paa saker, som anlægges mot offentlige myndigheter eller tjenestemænd om:

1. deres forpligtelser i den offentlige tjeneste eller lovmæssigheten av deres avgjørelser i tjenestens medfør;
2. erstatningskrav enten mot dem selv eller mot staten, en kommune eller en offentlig indretning i anledning av retsstridig forhold i tjenesten.

Bestemmelserne faar ikke anvendelse paa forhold av utelukkende privatretslig art.

§ 436. I anledning av retslige avgjørelser kan der ikke reises søksmaal av den slags, som § 435 nr. 1 nævner.

Det samme gjælder erstatningskrav efter § 435 nr. 2, saalænge den retslige avgjørelse ikke er ophævet eller forandret, eller tjenestemanden ved dom er kjendt skyldig i strafbart forhold ved avgjørelsen. 13 aug. Nr. 6.

Forøvrig avhænger adgangen til at reise søksmaal efter § 435 av den derom gjældende lovgivning.

§ 437. Reises saken mot et medlem av Høiesteret eller lagmandsretten, hører den under Høiesteret. Saksbehandlingen foregaar efter de regler, som gjælder for lagmandsretten i første instans, saa langt de passer.

Reises saken mot et medlem av herreds- eller byretten, hører den under lagmandsret.

§ 438. Sak mot staten, en kommune eller en offentlig indretning efter § 435 nr. 2 kan anlægges der, hvor sak anlægges eller kunde være anlagt mot vedkommende offentlige myndighet eller tjenestemand.

§ 439. Retten gir av eget tiltak meddelelse om saken til den foresatte i tjenesten, naar der er nogen foresat.

Den foresatte har ret til at optræde i saken og til at anvende anke og gjenoptagelse og begjære opfriskning av offentlige hensyn.

§ 440. I de tilfælde, som er nævnt i § 435 nr. 1, skal dommen bare fastsætte, om der bestaar nogen pligt til at foreta, undlate eller ophæve den omtvistede tjenestehandling.

31te kapitel.

Vekselsaker.

§ 441. Vekselsaker er:

1. saker, som anlægges mot akceptanter av trukne veksler eller utstedere av egne veksler for at faa betaling, eller mot trassenter eller endossenter av veksler for at gjøre vekselregres gjældende paa grund av manglende betaling;
2. saker, som anlægges mot akceptanter av trukne veksler eller utstedere av egne veksler for at faa sikkerhet for ikke betryggende akcept, eller mot trassenter eller endossenter av veksler for at faa sikkerhet eller i det tilfælde, som er nævnt i vekselloven's § 29, betaling paa grund av manglende eller ikke betryggende akcept;
3. saker, som anlægges mot den, som har tegnet borgen (aval) paa en veksel, til indtale av hans vekselretslige forpligtelse.

§ 442. I vekselsaker kommer ved herreds- og byret følgende særlige forskrifter til anvendelse, hvis ikke saksøkeren i stevningen erklærer, at saken anlægges som almindelig tvistemaal.

13 aug. Nr. 6.

Anlægges en vekselsak ved lagmandsret som første instans i henhold til § 4, kommer altid de almindelige rettergangsregler til anvendelse.

§ 443. Dommeren berammer straks hovedforhandling, hvis ikke saksøkeren forlanger saksforberedelse.

Fristen ved indkaldelse til hovedforhandling er én dag, hvis ikke dommeren av tvingende grunde fastsætter en længere frist.

Omberammelse eller utsættelse av hensyn til saksøktes forsvar bør ikke uten tvingende grund besluttes for længer tid end en uke, medmindre saksøkeren samtykker.

§ 444. Motsøksmaal er utelukket. Men saksøkte kan bringe i motregning:

1. krav, som motparten erkjender;
2. krav, som støtter sig paa, at der er voldt saksøkte skade ved forsømmelse med at gi underretning efter vekselloven s § 45, jfr. §§ 20, 30, 42 og 75.

§ 445. Foruten motregningskrav efter § 444 kan saksøkte gjøre gjældende mot vekselkravet:

1. indsigelser, som angaar selve vekselens indretning og indhold eller den fremgangsmaate, som er nødvendig for at holde vekselfordringen vedlike, eller andre betingelser, som i vekselloven er sat for at gjøre vekselretten gjældende;
2. indsigelser, som gaar ut paa, at saksøkte ikke var myndig til at forpligte sig efter veksler, da han skrev under, eller at underskriften er falsk, eller at vekselens indhold er forfalsket, efterat han skrev under;
3. indsigelser, som ellers vedkommer hans vekselretslige forpligtelse overfor saksøkeren;

§ 446. Hvis saksøkte har andre indsigelser mot vekselkravet end de, som er nævnt i §§ 444 og 445, og han fremsætter dem under vekselsaken istedenfor at gjøre dem gjældende ved særskilt søksmaal, kan saksøkeren forlange, at de foreløbig sættes ut av betragtning, og at vekselkravet paadømmes særskilt uten hensyn til dem.

Saken fortsættes derefter i de almindelige rettergangsformer til avgjørelse av spørsmaalet, om indsigelserne begrunder nogen forandring i den tidligere avgjørelse, og til indtale av det, som saksøkte i den anledning maatte ha at kræve hos saksøkeren.

§ 447. Er sak reist til betaling av en bortkommet veksel, efterat den er mortifisert eller mortifikationsstevning indgit, gjælder ingen indskrænkning i saksøktes almindelige adgang til at fremsætte indsigelser og heller ikke de særlige regler for omberammelse og utsættelse i § 443 tredje led.

§ 448. Fristen for domsavsigelse er tre dage, naar dom ikke kan avsiges med det samme.

I dommen fastsættes en opfyldelsesfrist av tre dage. 13 aug.
Ankefristen er én maaned. Nr. 6.

§ 449. Har en vekselsak i første instans været behandlet efter de særlige forskrifter i dette kapitel, kommer ogsaa i høiere instans reglerne i §§ 444—448 til anvendelse. Retten skal paaskynde behandlingen mest mulig.

§ 450. I vekselsaker kan opreisning eller gjenoptagelse ikke anvendes til skade for en part, som har været i god tro, naar parten i mellemtiden helt eller delvis har tapt sine vekselretslige krav mot tredjemand eller ikke kan gjøre dem gjældende, fordi tiden er for kort.

§ 451. I saker, som anlægges mot utsteder eller endossenter av en check til regres for manglende betaling, kommer forskriftene om vekselsaker til anvendelse.

32te kapitel.

Voldgift.

§ 452. Parterne kan enes om at la en retstvist avgjøre ved voldgift, naar de har fri raadighet over det, som er gjenstand for tvisten. Under samme betingelse kan parterne enes om, at fremtidige retstvister, som maatte opstaa av et bestemt retsforhold, skal avgjøres ved voldgift.

Voldgiftsavtalen maa indgaaes skriftlig. Har parterne indlatt sig paa forhandling for voldgiftsretten, er det dog uten betydning, at avtalen ikke er skriftlig indgaat.

Uten samtykke fra motparten kan en retstvist ikke bringes ind for domstolene, naar den efter avtale skal avgjøres ved voldgift.

§ 453. Hvervet som voldgiftsmand er frivillig, hvis ikke andet er bestemt ved lov. Den, som har paatat sig hvervet, kan træde tilbake, naar han har en antagelig grund.

Folk, som ikke er fuldmyndige, eller som er fradømt stemmeret i offentlige anliggender, kan ikke være voldgiftsmænd.

§ 454. Naar ikke andet er bestemt i voldgiftsavtalen, sammensættes voldgiftsretten av tre medlemmer, saaledes at hver av parterne vælger én voldgiftsmand og voldgiftsmændene en tredje som formand.

Hvis nogen, som er valgt, dør eller ikke kan eller vil overta hvervet eller fratræder, vælges paa samme maate andre isteden.

§ 455. Hvis nogen, som har ret til at vælge voldgiftsmand, undlater at foreta valg, eller hvis voldgiftsmændene ikke kan bli enige om valget av formand, kan i mangel av anden

13 aug. Nr. 6.

avtale enhver av parterne og i tilfælde ogsaa enhver av voldgiftsmændene kræve, at herreds- eller byretten skal foreta valget.

§ 456. Hvis nogen, som blir valgt, er utelukket fra at være voldgiftsmand eller ute av stand til at utføre hvervet betryggende, eller er ugild efter reglerne for dommere eller hindret ved forfald, som kan skjønnes at bli langvarig, kan parterne fremsætte indsigelse mot valget for herreds- eller byretten, som ved kjendelse avgjør, om voldgiftsmanden skal fratræde. Det samme gjælder, hvis en voldgiftsmand senere kommer i noget saadant tilfælde.

Indsigelsen bør fremsættes, saasnart dertil er anledning, og den er avskaaret, hvis parten har valgt voldgiftsmanden eller indlatt sig paa forhandling for voldgiftsretten, skjønt han kjendte til den omstændighet, som vilde begrunde indsigelse.

§ 457. Undlater en voldgiftsmand uten antagelig grund at utføre sit hverv, eller opholder han utilbørlig behandlingen eller paadømmelsen av saken, kan enhver av parterne kræve, at herreds- eller byretten ved kjendelse skal paalægge ham at fremme saken uten unødig ophold. Trækkes den fremdeles i langdrag, kan enhver av parterne kræve rettens kjendelse for, at den eller de skyldige voldgiftsmænd skal fratræde og tilpligtes at erstatte den skade, som er voldt ved deres forhold.

§ 458. Voldgiftsavtalen falder bort, hvis den ikke bestemmer noget andet:

1. naar valget av voldgiftsmænd ved avtalen er gjort avhængig av enighet mellem parterne, og enighet ikke opnaaes;
2. naar bestemte personer ved avtalen er utset til voldgiftsmænd, og nogen av dem dør eller ikke kan eller vil overta hvervet eller fratræder.

Enhver av partene kan bringe spørsmaalet, om avtalen er faldt bort, ind for herreds- eller byretten, som avgjør det ved kjendelse.

§ 459. Indeholder voldgiftsavtalen regler om fremgangsmaaten, skal voldgiftsretten følge dem, hvis det ikke er ugjørlig av retslige eller faktiske grunde.

Forøvrig bestemmer voldgiftsretten selv fremgangsmaaten, hvis ikke noget særlig er bestemt.

I ethvert tilfælde skal den følge reglerne i §§ 460—462.

§ 460. Før avgjørelsen maa voldgiftsretten gi parterne adgang til at uttale sig.

§ 461. Voldgiftsretten kan indkalde parterne til personlig avhøring og opfordre vidner eller sakkyndige til frivillig at møte for den og avgi forklaring. Men den kan ikke anvende tvangsmidler eller straf, og den kan heller ikke ta imot ed eller forsikring paa ære og samvittighet.

§ 462. Finder voldgiftsretten det nødvendig at faa bevis- 13 aug.
optagelse ved retten, gjælder derom reglerne i lov om dom- Nr. 6.
stolene §§ 44 og 45 og anden del i denne lov. Dog skal den ret, som foretar bevisoptagelse, ogsaa avgjøre spørsmaal, som efter de almindelige regler skulde avgjøres av den dømmende ret.

§ 463. I voldgiftsrettens avgjørelser maa alle voldgiftsmænd ta del, og avgjørelsen træffes med stemmeflerhet, hvis ikke andet er bestemt. Staar stemmerne likt ved domsavsigelsen, træder voldgiftsavtalen ut av kraft, hvis ikke andet er bestemt.

§ 464. Voldgiftsdommen skal begrundes, hvis nogen av parterne har forlangt det. Den skal underskrives av alle voldgiftsmænd.

Den har samme virkning som en retskraftig dom, hvis ikke parterne i voldgiftsavtalen har forbeholdt sig indankning for en ny voldgiftsret. Paalægger voldgiftsdommen en ydelse eller handling, bør den fastsætte en opfyldelsesfrist efter de regler, som gjælder for domme.

Bestemmelserne i §§ 155—158 og 160 faar tilsvarende anvendelse.

§ 465. Voldgiftsretten sørger for, at voldgiftsdommen blir meddelt parterne. Møter de ikke personlig ved avsigelsen, gir den meddelelsen snarest mulig i anbefalt brev. Meddelelsen ansees i sidstnævnte tilfælde for git to uker efter indleveringen til posten, hvis ikke vedkommende har faat brevet tidligere.

Voldgiftsretten skal ogsaa sende et underskrevet eksemplar av dommen til herreds- eller byretten til opbevaring i rettens arkiv.

§ 466. Er indankning for en ny voldgiftsret forbeholdt, er ankefristen to maaneder, regnet fra meddelelsen om voldgiftsdommen, hvis ikke andet er avtalt. Blir anke erklært, faar bestemmelserne i dette kapitel tilsvarende anvendelse paa den nye voldgiftsret og den nye behandling.

Frivillig opfyldelse av voldgiftsdommen uten forbehold ansees som frafaldelse av retten til anke.

§ 467. En voldgiftsdom er ugyldig i den utstrækning, ugyldighetsgrunden medfører:

1. naar den angaar noget, som voldgiftsavtale ikke kunde slutte s om;
2. naar nogen av voldgiftsmændene efter loven var utelukket fra at gjøre tjeneste;
3. naar domsslutningen er selvmotsigende eller tvetydig, og det ikke kan rettes paa den maate, som er foreskrevet i § 156;
4. naar dommen gaar ut paa noget, som strider mot lov eller ærbarhet.

13 aug. Nr. 6.

§ 468. Efter paastand av en part er voldgiftsdommen likeledes ugyldig:

1. naar der ikke foreligger nogen gyldig avtale om voldgift;
2. naar voldgiftsretten har gaat ut over grænserne for sit hverv;
3. naar lovbestemte eller særlig avtalte forskrifter om fremgangsmaaten er tilsidesat, og det er sandsynlig, at feilen har hat indflydelse paa utfaldet;
4. naar nogen av voldgiftsmændene var ugild efter lov om domstolene § 106.
5. naar nogen av de ophævelsesgrunde, som er nævnt i § 407, foreligger.

Ugyldighet kan ikke paastaaes av den, som har forsømt at gjøre indsigelse før voldgiftsdommen, eller som har vedtat dommen, uagtet han kjendte til ugyldighetsgrunden.

Ugyldighet efter nr. 1, 2 og 3 kan heller ikke paastaaes av den, som frivillig og uten forbehold har opfyldt voldgiftsdommen.

Ugyldighet efter nr. 3 og 5 kan bare paastaaes av den, som ugyldighetsgrunden har været til skade for.

§ 469. Foreligger en ugyldighetsgrund, kan parterne ved dom faa voldgiftsavgjørelsen ophævet.

I de tilfælde, som er nævnt i § 468 nr. 2 og 3, maa saken være reist inden tre maaneder, efterat parten fik vite om voldgiftsdommen. I de tilfælde, som er nævnt i § 468 nr. 4 og 5, maa den være reist inden de frister, som er bestemt i § 408 første led.

Naar tre aar er gaat efter avsigelsen, kan der ikke i noget tilfælde reises sak til ophævelse av voldgiftsdommen. Mot forsømmelse av denne frist gives ikke opreisning.

Saksøkeren maa gjøre sandsynlig, at saken er reist i rette tid.

§ 470. Saalænge voldgiftsdommen ikke er opfyldt, kan de ugyldighetsgrunde, som er nævnt i § 467 og § 468 nr. 1, gjøres gjældende, uten at der trænges dom til ophævelse av voldgiftsdommen.

§ 471. Parterne kan ikke med bindende virkning frafalde retten til at gjøre gjældende ugyldighetsgrunde, som de ikke har kjendskap til.

§ 472. Naar §§ 455—458, 465 og 469 taler om retten, menes den herreds- eller byret, som parterne lovlig har vedtat, eller i mangel av saadan avtale en herreds- eller byret, som retstvisten kunde være bragt ind for, hvis søksmaal skulde reises paa det tidspunkt, da rettens medvirkning begjæres.

Den domstol, som saaledes først har faat med en voldgiftssak at gjøre, skal ogsaa behandle alle de senere spørsmaal i

samme voldgiftssak, som bringes ind for retten, og ta imot det eksemplar av voldgiftsdommen, som er nævnt i § 465. 13 aug. Nr. 6.

Før retten avsiger kjendelse i noget tilfælde, som ovenfor er nævnt, skal den saavidt mulig gi den eller dem, som spørsmaalet gjælder, anledning til at uttale sig mundtlig eller skriftlig. Det samme gjælder, naar retten beslutter at foreta valg i henhold til § 455.

§ 473. Hvis ikke andet er bestemt, faar reglerne i dette kapitel ogsaa anvendelse paa voldgift, som iverksættes i henhold til lov.

Slutningsbestemmelse.

Tiden for denne lovs ikrafttræden fastsættes ved særskilt lov.

Lov *)[1] om tvangsfuldbyrdelse. 13 aug. Nr. 7.

Første del.

Almindelige bestemmelser.

1ste kapitel.

Indledning.

§ 1. Tvangsfuldbyrdelse, som ikke gjælder straf paa person, foregaar efter reglerne i denne lov, hvis ikke andet er bestemt.

§ 2. De bestemmelser, som er git i lov om rettergangsmaaten for tvistemaal første, anden og fjerde del, faar tilsvarende anvendelse under fuldbyrdelsen, hvis dertil er anledning og ikke andet følger av denne lov.

§ 3. Tvangsgrundlag er:

1. dom eller kjendelse av en domstol eller anden myndighet, som kan træffe dømmende avgjørelser;
2. forlik, som ifølge lovgivningen har doms virkning;
3. vedtat forelæg i straffesaker og beslutning, hvorved en offentlig myndighet i lovhjemlede tilfælde ilægger en disciplinærstraf eller en tvangsmulkt;
4. voldgiftsdom, som er avsagt efter reglerne i lov om rettergangsmaaten for tvistemaal kapitel 32;
5. krav, som efter lovgivningen har utpantningsret;
6. gjældsbrev, naar underskriften er bekræftet av en norsk notarius, lensmand, namsmand eller forliksmand, og det

*) Bekjendtgj. 25 august i Lovtid. 1ste avd. nr. 38.

[1]) St.besl. 29 juli. Se henvisninger ved lov 13 august nr. 5. Særskilt for nærværende lov nr. 7 henvises til St.tid., forh. i Ot. s. 1583—1584, 1593—1623; i Lt. s. 652—655, 656.

13 aug. Nr. 7.

lyder paa en bestemt pengesum og indeholder vedtagelse av, at gjælden kan inddrives uten søksmaal, hvis den ikke betales til forfaldstid. Er gjældsbrevet utstedt til en bank eller anden indretning, hvis plan er fastsat ved lov eller godkjendt av Kongen, er det nok, at utstederens underskrift er bekræftet av to vitterlighetsvidner;

7. bodmeribrev efter reglerne i lov om sjøfarten av 20 juli 1893 § 185;
8. krav, som er sikret ved pant, naar loven gir adgang til umiddelbar fuldbyrdelse;
9. skriftlig overenskomst om leie av hus, husrum eller anden fast eiendom, saafremt den indeholder vedtagelse av, at leietageren skal kunne kastes ut uten søksmaal, naar leietiden er ute, eller naar leiesummen ikke er betalt til forfaldstid.

2det kapitel.

Grundlagets tvangskraft.

§ 4. En dom kan ikke kræves fuldbyrdet, før den er blit retskraftig, hvis ikke andet er bestemt i dommen selv, i tillægsdom eller i kjendelse efter § 6.

Lyder dommen paa betaling av penger, kan dog saksøkeren uten særskilt bestemmelse forlange avsætning, forsaavidt saksøkte ikke stiller sikkerhet.

§ 5. Naar en dom, som er retskraftig, eller som kan kræves fuldbyrdet, før den er blit retskraftig, angripes ved anke eller ved begjæring om opfriskning eller gjenoptagelse, kan den ret, som dommen bringes ind for, paa begjæring beslutte, at fuldbyrdelsen midlertidig helt eller delvis skal utsættes mot eller uten sikkerhet fra saksøktes side, eller at fuldbyrdelse bare skal kunne foregaa, hvis saksøkeren stiller sikkerhet. Retten kan ogsaa beslutte, at tvangsforretninger, som alt er foretat, skal ophæves mot sikkerhet.

Avgjørelsen træffes ved kjendelse og kan ikke angripes ved kjæremaal eller anke.

Blir dommen bragt ind for en anden ret end Høiesteret, kan saksøkte under samme sak kræve tilbake det, som han paa grund av dommen har ydet til saksøkeren.

§ 6. Naar en dom, som gaar ut paa andet end betaling av penger, og som ikke kan kræves fuldbyrdet, før den er blit retskraftig, angripes ved anke eller ved begjæring om opfriskning eller gjenoptagelse, kan den ret, som dommen bringes ind for, under de betingelser, som er fastsat i lov om rettergangsmaaten for tvistemaal § 148, paa begjæring foreløbig tillægge dommen foregrepet tvangskraft.

Avgjørelsen træffes ved kjendelse og kan ikke angripes ved kjæremaal eller anke. 13 aug. Nr. 7.

§ 7. Hvis en dom, som gaar ut paa andet end betaling av penger, fuldbyrdes, før den er blit retskraftig, og den derefter blir forandret eller ophævet, kan saksøkte kræve erstatning for al skade, han har lidt derved, at foregrepet fuldbyrdelse er foretat paa et grundlag, som forsaavidt senere er faldt bort. Paa samme maate kan han kræve erstatning for de opofrelser, han har maattet gjøre for at hindre foregrepet fuldbyrdelse.

Er dommen bragt ind for en anden ret end Høiesteret, kan erstatningen indtales under samme sak, hvorved den første dom angripes.

§ 8. En kjendelse kan ikke kræves fuldbyrdet, før den er lovlig forkyndt.

Kjæremaal har ikke opsættende virkning, uten naar loven bestemmer det eller den ret, hvis forføining angripes, eller kjæremaalsretten beslutter det. Ved en saadan beslutning faar reglerne i § 5 tilsvarende anvendelse.

Bestemmelserne i foregaaende led faar tilsvarende anvendelse, naar en kjendelse angripes ved anke eller begjæring om opfriskning.

§ 9. En kjendelse, som ilægger straf, kan ikke fuldbyrdes, før den er blit retskraftig.

Dog kan en kjendelse, som ilægger straf for negtelse av at avgi forklaring, ed eller forsikring, at fremlægge eller gi adgang til skriftlige bevis eller andre ting eller at gjøre tjeneste som sakkyndig, fuldbyrdes, før den er blit retskraftig, saafremt forpligtelsen til at utføre det, som negtelsen gjælder, er retskraftig avgjort.

§ 10. Et forlik kan kræves fuldbyrdet, saasnart det efter sit indhold er forfaldt, uten at nogen forkyndelse er nødvendig.

Paaankes forliket til ophævelse, faar bestemmelserne i § 5 tilsvarende anvendelse.

§ 11. Om adgangen til at kræve fuldbyrdelse av vedtat forelæg og beslutning om disciplinærstraf eller tvangsmulkt gjælder de regler, som følger av vedkommende særlige love.

§ 12. En voldgiftsdom kan ikke kræves fuldbyrdet, før den er lovlig meddelt og upaaankelig.

Er sak reist til ophævelse av voldgiftsdommen, faar bestemmelserne i § 5 tilsvarende anvendelse.

§ 13. Før fuldbyrdelse kan kræves paa grundlag av et saadant gjældsbrev, som § 3 nr. 6 handler om, maa saksøkeren efter forfald la paakrav forkynde for saksøkte med underretning om, at gjælden vil bli inddrevet uten søksmaal, saafremt den ikke betales inden en frist, som ikke maa være kortere end to

13 aug. Nr. 7.

uker fra forkyndelsen. Dette paakrav kan ikke paa forhaand frafaldes.

Hvis saksøkte ikke har kjendt opholdssted i riket, og han heller ikke i gjældsbrevet har opgit en fuldmægtig, som er bosat her og bemyndiget til at ta imot paakrav, kan fuldbyrdelse kræves uten paakrav to uker efter forfald.

En bank eller anden indretning, hvis plan er fastsat ved lov eller godkjendt av Kongen, kan selv foreta forkyndelsen gjennem anbefalt brev, naar den skal foregaa paa et sted, hvor postvæsenet sørger for ombæring av brev til adressaterne. Den kan selv indlevere brevet til posten og gi de paategninger og bevidnelser, som er foreskrevet i lov om domstolene § 178.

§ 14. Fuldbyrdelse kan ikke i noget tilfælde kræves før forfaldstid.

Forfalder kravet først efter en bestemt tidsfrist, eller er der i tvangsgrundlaget sat en opfyldelsesfrist, maa saksøkeren, før fuldbyrdelse kan kræves, godtgjøre, at fristen er utløpet.

Er kravet betinget av en forutgaaende kjendsgjerning, som det paahviler saksøkeren at bevise, maa han, før fuldbyrdelse kan kræves, godtgjøre, at kjendsgjerningen er indtraadt.

Hvis kravet er betinget av en samtidig motydelse fra saksøkerens side, er det tilstrækkelig, at den blir lovlig tilbudt, før nogen tvangsforretning paabegyndes, eller at han da godtgjør, at mottagelsen er forsinket av saksøkte.

Grundlaget er tvangskraftig, naar fuldbyrdelse kan kræves.

§ 15. Indvendinger, som gjælder selve det krav, som er fastsat ved en dom, kjendelse eller voldgiftsdom eller ved et forlik, kan gjøres gjældende mot fuldbyrdelsen, naar de støtter sig til omstændigheter, som er opstaat saa sent, at de ikke kunde være paaberopt før avgjørelsen, eller hvis det gjælder forlik, opstaat efter forliksslutningen.

§ 16. Motregning kan under fuldbyrdelsen bare forlanges, naar motkravet er erkjendt eller retskraftig avgjort og betingelserne for motregning forøvrig er tilstede.

§ 17. Hvis begjæring om fuldbyrdelse ikke er fremsat inden to aar, efterat grundlaget blev tvangskraftig, kan ingen tvangsforretning paabegyndes, før saksøkeren gjennem forkyndelse har varslet saksøkte med en frist av mindst to uker. Hvis ingen tvangsforretning er paabegyndt to aar, efterat varslet er forkyndt, eller hvis en paabegyndt fuldbyrdelse er utsat paa ubestemt tid, og saksøkeren først to aar efter utsættelsen kræver den fortsat, maa han gjenta varslingen.

Varsel kan undlates, hvis saksøkte ikke har kjendt opholdssted i den by eller det herred, hvor fuldbyrdelsen skal

foregaa. Er grundlaget et gjældsbrev, gjælder det ikke, hvis 13 aug.
der i gjældsbrevet er opgit en fuldmægtig, som er bosat i byen Nr. 7.
eller herredet og bemyndiget til at ta imot varsel.

Forskriftene i § 13 sidste led faar tilsvarende anvendelse.

3dje kapitel.

Namsmyndighetene.

§ 18. Tvangsfuldbyrdelsen hører under namsretten og namsmanden.

Namsret er herreds- eller byretten.

Namsmand er paa landet lensmanden, naar ikke andet er bestemt. I byene, og hvor det ellers er paakrævet, ansættes særskilte namsmænd. Er der flere namsmænd paa samme sted, fastsætter namsretten fordelingen av forretningene mellem dem.

Til utpantning for skatter og andre offentlige avgifter kan der antages særskilte namsmænd.

§ 19. Namsretten utfører de tvangsforretninger, som loven har lagt under den, eller som den av særlige grunde beslutter at overta selv. Den avgjør alle begjæringer og indvendinger, som fremsættes under fuldbyrdelsen og gjælder dens fremme eller fremgangsmaaten ved utførelsen.

Hører fuldbyrdelsen under namsmanden, paahviler det namsretten at træffe de avgjørelser om fuldbyrdelsens fremme eller fremgangsmaaten ved utførelsen, som loven særskilt har lagt under den, og desuten at avgjøre klager over namsmandens forføininger.

§ 20. Namsmanden utfører de tvangsforretninger, som ikke retten utfører.

Det paahviler ham at avgjøre alle begjæringer og indvendinger, som fremsættes under fuldbyrdelsen og gjælder dens fremme eller fremgangsmaaten ved utførelsen, hvis ikke loven særskilt har lagt avgjørelsen under namsretten. En avgjørelse, som paahviler namsmanden, kan han ikke henskyte til namsretten.

Forklaringer av parter, vidner og sakkyndige kan namsmanden bare ta imot, naar de avgives frivillig. Ed eller forsikring paa ære og samvittighet kan han ikke ta imot. Heller ikke kan han paalægge nogen, som ikke er part, at fremlægge eller gi adgang til bevisgjenstande.

§ 21. Namsmyndighet i det enkelte tilfælde er, naar ikke loven særskilt bestemmer noget andet, namsretten i det domssogn og namsmanden paa det sted, hvor en tvangsforretning skal foregaa eller har foregaat.

13 aug. Nr. 7.

Parterne kan ikke vedta en anden namsmyndighet end den lovbestemte.

§ 22. Om namsmænds ugildhet gjælder de samme regler, som er foreskrevet for retsskrivere ved lov om domstolene §§ 110—113 og 118—121.

§ 23. Ved tvangsforretninger skal et vidne være tilstede. Ved utpantninger tilkaldes dog ikke vidne, uten naar særlige omstændigheter antages at gjøre det paakrævet. Ved tvangsauktioner over fast eiendom tilkaldes to vidner.

Som vidne kan brukes enhver, som er over 18 aar og ikke fradømt stemmeret i offentlige anliggender.

Skal der under en tvangsforretning foretages skjøn eller værdsættelse, som kræver særlige kundskaper, bør der tilkaldes et vidne, som har dem. Ansees det paakrævet, kan to saadanne vidner tilkaldes.

Lov om domstolene §§ 103 og 105 faar tilsvarende anvendelse.

4de kapitel.

Almindelige regler om fuldbyrdelsen.

§ 24. Namsmyndighetene bør under fuldbyrdelsens gang gi parterne og andre interesserte den veiledning, som er nødvendig for at forebygge eller rette feil og forsømmelser.

§ 25. Begjæringer og indvendinger, som vedkommer fuldbyrdelsen, kan fremsættes skriftlig eller mundtlig. Den mundtlige begjæring eller indvending skal nedtegnes.

§ 26. Begjæringen om en tvangsforretning skal fremsættes gjennem processkrift eller mundtlig og i sidste tilfælde av namsmyndigheten sættes op som processkrift.

Den skal indeholde:

1. saksøkerens og saksøktes navn og bopæl;
2. bestemt betegnelse av kravet og tvangsgrundlaget; gaar kravet ut paa penger, skal beløpet med tillægskrav opgives saa nøiagtig som mulig;
3. de oplysninger og dokumenter, som ellers er nødvendige for at bedømme, om der er adgang til tvangsfuldbyrdelse, eller som har betydning for berammelsen og utførelsen av forretningen. Saksøkeren behøver ikke at fremlægge bevidnelse for, at tvangsgrundlaget ikke er angrepet.

§ 27. Er tvangsgrundlaget en dom, vedlægges bekræftet utskrift av dommen. Dog er utskrift av domsslutningen tilstrækkelig, hvis fuldbyrdelse bare kræves for pengebeløp, som er bestemt angit i dommen. Naar en domsslutning henviser til en foregaaende dom, maa bekræftet utskrift av dens domsslutning vedlægges.

Er grundlaget en kjendelse, faar det, som er bestemt om domme, tilsvarende anvendelse. 13 aug. Nr. 7.

Forlik vedlægges i utskrift, bekræftet av vedkommende myndighet. Det samme gjælder forelæg og beslutning om disciplinærstraf eller tvangsmulkt, som ikke vedlægges i original.

Er grundlaget en voldgiftsdom, vedlægges enten et eksemplar, som er underskrevet av voldgiftsmændene, eller en utskrift, som er bekræftet av vedkommende ret.

Er grundlaget et gjældsbrev eller bodmeribrev, maa det vedlægges i original eller i bekræftet avskrift.

§ 28. Begjæringen fremsættes for namsmanden, hvis ikke andet er bestemt ved lov.

§ 29. Begjæringen fremsættes for namsretten:

1. naar grundlaget er en voldgiftsdom eller et bodmeribrev;
2. naar fuldbyrdelse kræves overfor nogen anden end den, som i grundlaget uttrykkelig er nævnt som forpligtet.

§ 30. Beslutning om, hvorvidt begjæringen kan tages til følge, skal fattes saa snart som mulig.

Beslutningen fattes, uten at saksøkte høres. Dog kan der efter omstændighetene gives ham anledning til at uttale sig, hvis det kan gjøres uten skadelig forhaling:

1. naar grundlaget er en voldgiftsdom;
2. naar kravet er betinget av en forutgaaende kjendsgjerning, som det paahviler saksøkeren at bevise;
3. naar fuldbyrdelse kræves overfor nogen anden end den, som i grundlaget uttrykkelig er nævnt som forpligtet.

Hvis begjæringen ikke tilfredsstiller lovens forskrifter, eller hvis der ikke er lovlig adgang til at ta begjæringen til følge, skal saksøkeren underrettes saa snart som mulig.

§ 31. Negter namsmanden at ta begjæringen til følge, pligter han, hvis det forlanges, at gi skriftlig avslag og at redegjøre i korthet for grundene.

§ 32. Blir begjæringen tat tilfølge, foretar namsmyndigheten av eget tiltak de videre skridt til at fremme forretningen, hvis ikke loven bestemmer noget andet.

Saksøkeren underrettes om berammelsen. Hvis ikke loven foreskriver noget andet, bør ogsaa saksøkte saavidt mulig underrettes om berammelsen senest dagen før forretningen, saafremt han har kjendt opholdssted i den by eller det herred, hvor den skal foretages. Opholder han sig ikke der, men han har sin familie eller kjendt fuldmægtig paa stedet, bør denne underrettes paa samme maate. Underretning til saksøkte kan undlates, naar den vilde medføre skadelig forhaling, eller naar saksøkeren forlanger det av grunde, som findes antagelige.

§ 33. Tvangsforretninger skal ikke uten paatrængende

13 aug. Nr. 7.

nødvendighet foretages paa helligdage eller utenfor almindelig dagstid.

§ 34. Hvis der er grund til at frygte for, at en tvangsforretning vil forstyrre den regelmæssige eller forsvarlige drift av et samfærdselsmiddel, som er aapent for almenheten og drives av stat eller kommune eller med offentlig tilladelse eller understøttelse, bør den ikke foretages, uten at amtmanden eller kommunestyret er underrettet mindst to uker i forveien.

Den myndighet, som berammer forretningen, skal gi underretning, hvis ikke saksøkeren allerede har gjort det.

§ 35. Kan saksøkeren ikke kræve fuldbyrdelse uten at stille sikkerhet, eller vil saksøkte, naar han har lovlig adgang til det, avverge fuldbyrdelsen ved at stille sikkerhet, maa sikkerheten stilles senest, naar fuldbyrdelsen skal iverksættes.

Er sikkerhetens art og størrelse ikke fastsat ved retslig beslutning eller ved overenskomst mellem parterne, træffer vedkommende namsmyndighet bestemmelse om det.

§ 36. Naar denne lov ikke foreskriver noget andet, bør fuldbyrdelsen ikke utsættes, medmindre utsættelsen findes nødvendig av hensyn til en parts eller en anden interesserts tarv, eller naar den begjæres av saksøkeren og ikke strider mot andres tarv. Utsættelsen kan gjøres avhængig av sikkerhetsstillelse, og de skridt, som er nødvendige for at sikre, at fuldbyrdelsen ikke forspildes, kan altid foretages.

Utsættelse bør saavidt mulig gives paa bestemt tid.

Er fuldbyrdelsen utsat paa ubestemt tid, fortsættes den ikke uten begjæring fra saksøkeren, hvis ikke andet er bestemt ved lov.

§ 37. Saksøkte er pligtig til paa opfordring at gi de oplysninger om sine formuesforhold, som er nødvendige, forat fuldbyrdelsen kan fremmes.

I den utstrækning, som ansees nødvendig til fremme av fuldbyrdelsen, kan den, som styrer forretningen, kræve adgang til saksøktes bolig og til at undersøke hans rum og gjemmer.

Naar adgang negtes eller ingen er tilstede, som kan aapne, eller naar utførelsen av en tvangsforretning møter motstand, har den, som styrer forretningen, ret til at bruke den nødvendige magt og kan kræve hjælp av politiet. Er noget brutt op, skal det lukkes igjen saa godt som gjørlig, saafremt ikke saksøkte er tilstede eller nogen, som det paaligger at vareta hans tarv.

Ved utførelsen av fuldbyrdelsen bør der vises al den skaansel og varsomhet, som omstændighetene tillater.

§ 38. Under tvangsforretningen skal begjæringen med tilhørende dokumenter fremlægges og forsynes med paategning om

fremlæggelsen. Er grundlaget et gjældsbrev eller bodmeribrev, maa det altid fremlægges i original. Alle vedkommende gives anledning til at gjøre sig bekjendt med de fremlagte dokumenter. 13 aug. Nr. 7.

§ 39. Retsmøter under fuldbyrdelsen og andre møter til forhandling om eller utførelse av tvangsforretninger er ikke offentlige, uten naar loven bestemmer det.

Adgang til at være tilstede har enhver, hvis ret berøres av det, som skal foretages.

Dersom nogen vækker forstyrrelse eller opfører sig usømmelig, kan han fjernes.

§ 40. Enhver tvangsforretning indføres i en bok med anførsel av sted og tid, navnene paa parterne og andre, som har optraadt under forretningen, og dens gjenstand og væsentlige gang. Av boken maa det fremgaa, om de foreskrevne former er iagttat. Særlig bemerkning skal gjøres om betaling, som under fuldbyrdelsen blir ydet av eller for saksøkte. Boken underskrives av den, som styrer forretningen, og av vidnerne, naar saadanne er tilkaldt.

§ 41. Hvis tvangsgrundlaget helt eller delvis er ophævet eller erklært ugyldig eller dets fastsættelse av kravet forandret ved retskraftig dom eller kjendelse, skal namsretten paa begjæring avsi kjendelse for, at en paabegyndt fuldbyrdelse indstilles eller begrænses, og at tvangsforretninger, som er foretat, ophæves, saalangt grundlaget er faldt bort.

Er grundlaget en dom, som kan kræves fuldbyrdet, før den er blit retskraftig, og den helt eller delvis blir ophævet eller forandret enten med hensyn til saken selv eller med hensyn til bestemmelsen om tvangskraften, gjælder det samme, selv om den nye avgjørelse ikke er blit retskraftig.

§ 42. En tvangsforretning taper sin virkning uten ophævelsesbeslutning, naar saksøkeren fyldestgjøres, eller kravet ellers falder bort, eller den ret, som er vundet ved forretningen, frafaldes. Saksøkte kan dog kræve forretningen uttrykkelig ophævet ved kjendelse av namsretten.

Hvis ikke andet er bestemt ved lov, skal namsretten endvidere gi kjendelse for, at en paabegyndt fuldbyrdelse indstilles og foretagne tvangsforretninger ophæves:

1. naar saksøkeren kræver det eller samtykker eller tar begjæringen om fuldbyrdelse tilbake;
2. naar saksøkte i anledning av foregrepet fuldbyrdelse stiller en sikkerhet, som kunde ha avverget fuldbyrdelsen, og derfor kræver indstilling;
3. naar det er overveiende sandsynlig, at fortsættelse eller gjennemførelse av fuldbyrdelsen ikke vil medføre noget utbytte, som overstiger omkostningene.

§ 43. Hvis fuldbyrdelse er foretat i større omfang end

13 aug. Nr. 7.

nødvendig, skal namsretten paa begjæring ved kjendelse begrænse den og ophæve tvangsforretninger, som er foretat, saa langt det paakræves.

Dette gjælder ogsaa, naar fuldbyrdelsens omfang paa grund av avbetaling paa saksøkerens krav eller andre efterfølgende omstændigheter viser sig at bli større end nødvendig.

§ 44. Namsmanden kan paa egen haand indstille en paabegyndt fuldbyrdelse og ophæve tvangsforretninger, som ikke er besluttet av retten:

1. naar saksøkte forlanger det under de betingelser, som er nævnt i § 42 første led;
2. naar saksøkeren forlanger det eller samtykker eller tar begjæringen om fuldbyrdelse tilbake.

5te kapitel.

Om forhandlinger og avgjørelser under fuldbyrdelsen.

§ 45. Namsmyndighetene kan av eget tiltak indhente uttalelser fra den ene eller begge parter eller andre interesserte og opfordre dem til at skaffe de nødvendige bevis, hvis ikke andet følger av § 30 andet led.

Naar namsmyndighetene indhenter uttalelser, og ikke andet er bestemt ved lov, kan uttalelserne avgives skriftlig eller mundtlig, og uten at de interesserte behøver at faa anledning til at gjøre sig bekjendt med dem før avgjørelsen. Om mundtlige uttalelser behøves ingen anden optegnelse end en kort bemerkning om det, de gaar ut paa.

Skal uttalelsen avgives inden en fastsat frist, og dette forsømmes, faar § 46 tilsvarende anvendelse.

§ 46. Uteblir en part eller anden interessert, som er lovlig indkaldt til et retsmøte til mundtlig forhandling, er uteblivelsen ikke til hinder for, at forhandlingen kan fremmes og lægges til grund for avgjørelsen.

Gjælder forhandlingene en begjæring, som er fremsat forut, kan den, som uteblir, uten at gyldig forfald er oplyst eller sandsynlig, behandles, som om han hadde samtykket i begjæringen, saafremt tilkjendegivende herom og det væsentlige indhold av begjæringen er meddelt i indkaldelsen, og ikke andet er bestemt ved lov.

§ 47. Utsættes et retsmøte, som er bestemt til mundtlig forhandling, avhørelse av parter eller andre eller til fremsættelse eller behandling av begjæringer eller indvendinger, behøver den, som er uteblit til trods for lovlig indkaldelse, ikke at underrettes om den nye møtetid. Er der grund til at anta, at han ikke i tide har faat vite om indkaldelsen, bør han dog saavidt mulig underrettes.

§ 48. Begjæringer og indvendinger, som fremsættes under en tvangsforretning, som namsmanden styrer, skal han avgjøre snarest mulig og som regel med det samme. 13 aug. Nr. 7.

Er avgjørelsen ikke truffet under en forretning, eller er nogen, som den gjælder, ikke tilstede, skal den snarest mulig meddeles paa hensigtsmæssig maate, hvis den indeholder avslag paa en fremsat begjæring eller efter sin art er bestemt til at bringes til den fraværendes kundskap.

§ 49. Den, som er misfornøiet med namsmandens avgjørelse eller handlemaate, kan klage til namsretten, saalænge tvangsfuldbyrdelsen ikke er avsluttet.

Klagen kan ikke fremsættes senere end tre maaneder efter den beslutning eller handling, som klagen gjælder. Namsretten kan gi opreisning under de samme betingelser, som om avgjørelsen var truffet under rettergang.

Klagen kan fremsættes for namsmanden, som uten ophold forelægger den for retten med de nødvendige dokumenter og oplysninger.

Findes klagen grundet, skal retten avhjælpe den, naar dertil er anledning, og i tilfælde gi namsmanden anvisning eller paalæg. Hvis retten i henhold til § 52 beslutter at ophæve en tvangsforretning, kan den bestemme, at beslutningen skal iverksættes uten sikkerhet, saafremt forretningen er aabenbart ulovlig.

§ 50. Skal namsretten avgjøre en tvist mellem parterne eller mellem en part og tredjemand, træffer den avgjørelsen ved kjendelse.

§ 51. Før namsretten avsiger en kjendelse, skal den saavidt mulig gi motparten anledning til at uttale sig, enten mundtlig eller skriftlig.

Naar der ikke er tvist, kan meddelelse om kjendelsen gives paa den maate, som retten i ethvert tilfælde finder hensigtsmæssig.

§ 52. Indtil namsretten kan avgjøre en fremsat begjæring eller indvending, kan den, naar omstændighetene taler for det, ved kjendelse beslutte, at fuldbyrdelsen midlertidig helt eller delvis skal utsættes mot eller uten sikkerhet fra saksøktes side, eller at fuldbyrdelse bare skal kunne foregaa, hvis saksøkeren stiller sikkerhet. Retten kan ogsaa beslutte at tvangsforretninger, som er foretat, skal ophæves mot sikkerhet. Gjælder tvisten tredjemands ret, kan tvangsforretninger, som er foretat, efter omstændighetene ophæves uten sikkerhet. Den foreløbige beslutning kan ikke angripes ved kjæremaal eller anke.

I den avgjørelse, hvorved namsretten forkaster en indvending mot fuldbyrdelsen, kan retten bestemme, at saalænge avgjørelsen ikke er blit retskraftig, kan fuldbyrdelsen ikke fort-

13 aug. Nr. 7.

sættes eller bare fortsættes mot sikkerhet. Gaar en avgjørelse ut paa at ophæve tvangsforretninger, som er foretat, kan den ikke iverksættes, før den er blit retskraftig, uten at sikkerhet stilles, medmindre tvisten gjælder tredjemands ret.

Hvis namsrettens avgjørelse bringes ind for høiere ret, gjælder ogsaa om denne ret det, som ovenfor er bestemt om namsretten.

§ 53. Reiser saksøkte indvending mot fremme av fuldbyrdelsen, efterat begjæringen om fuldbyrdelse er tat til følge, og er det paa grund av retsspørsmaalets art eller de oplysninger, som kræves, hensigtsmæssigst at behandle tvisten i et søksmaals former, kan saksøkte bringe den ind for namsretten gjennem søksmaal, hvis retten samtykker.

Under samme betingelser kan retten efter begjæring fra saksøkeren eller av eget tiltak henvise tvisten til saadan behandling.

Tilsvarende regler gjælder, naar tredjemand paastaar, at han med hensyn til en gjenstand, som rammes av fuldbyrdelsen, har en ret, som vil være til hinder for fuldbyrdelsen eller indskrænke adgangen til fuldbyrdelse.

Før retten gir samtykke eller beslutter henvisning, skal den gi parterne anledning til at uttale sig. Rettens beslutning om at samtykke i eller henvise til søksmaalsbehandling kan ikke angripes ved kjæremaal eller anke.

§ 54. Skal en tvist under fuldbyrdelsen behandles som søksmaal, fastsætter namsretten en frist for saksøkte eller tredjemand til at reise søksmaalet.

Mægling i forliksraadet foretages ikke, og hovedforhandling kan berammes uten saksforberedelse. Men ellers kommer de almindelige regler om søksmaal for herreds- og byret til anvendelse, hvis ikke andet følger av bestemmelserne i denne lov. Den, som reiser søksmaalet, maa under ett fremsætte alle de indvendinger, som han er i stand til at gjøre gjældende paa det tidspunkt, da søksmaalet reises.

Namsretten kan av eget tiltak beslutte at fremme fuldbyrdelsen uten hensyn til tvisten, hvis fristen for anlæg av søksmaal oversittes, eller hvis avgjørelsen av søksmaalet blir utilbørlig sinket ved feil av den part, som har reist søksmaalet.

Rettens beslutninger efter denne paragraf kan ikke angripes ved kjæremaal eller anke.

§ 55. Naar en tvist efter §§ 53 og 54 gaar over til behandling i søksmaals former, kan desuten det retsforhold, som en indvending er bygget paa, bringes ind til selvstændig avgjørelse under saken.

6te kapitel.

Forskjellige bestemmelser.

§ 56. Forkyndelser, som skal utgaa fra namsmyndighetene, kan de selv foreta gjennem anbefalt brev, naar forkyndelsen skal foregaa paa et sted, hvor postvæsenet sørger for ombæring av brev til adressaterne, eller naar brevet i det enkelte tilfælde forlanges bragt frem efter lov om domstolene § 188.

§ 57. Naar der er forlangt utskrift av flere utlægs-, avsætnings- eller arrestforretninger hos samme saksøkte, skal utskriftene gives efter forretningenes tidsfølge. Er forretningene samtidige, skal utskriftene gives paa samme tid.

§ 58. Naar namsmyndighetene eller nogen anden, som er bemyndiget til det, under fuldbyrdelsen tar penger i forvaring eller tar imot indbetalinger, skal de beløp, som ikke trænges straks eller i den nærmeste fremtid, sættes ind i en autorisert sparebank paa saa fordelagtige vilkaar som mulig.

§ 59. Hvis en forføining under fuldbyrdelsen kræver andre utgifter end de lovbestemte, skal den, som har begjært forføiningen, paa forlangende forskudsvis stille til raadighet det nødvendige beløp. Gjør han ikke det, kan begjæringen avslaaes eller forføiningen ophæves.

§ 60. Naar ikke andet er bestemt i denne lov, skal saksøkte erstatte saksøkeren de omkostninger, han har hat ved iverksættelse av fuldbyrdelsen, dog kun saa langt, som de har været nødvendige for at gjøre kravet gjældende paa hensigtssvarende maate.

Den, som styrer tvangsforretningen, fastsætter beløpet, og det drives ind sammen med kravet, hvis der er anledning til det.

Har det ikke kunnet gjøres, kan erstatningen kræves fastsat ved kjendelse av namsretten.

Erstatningskravet tapes, hvis det ikke er gjort gjældende inden tre maaneder, efterat fuldbyrdelsen er tilendebragt eller indstillet.

§ 61. Saksøkeren har ikke krav paa erstatning for omkostningene, naar fuldbyrdelsen indstilles, fordi grundlaget er ophævet eller erklært ugyldig, eller fordi dets foregrepne tvangskraft er ophævet.

§ 62. Hvis saksøkte efter lov om rettergangsmaaten for tvistemaal kapitel 13, jfr. nærværende lovs § 2, har krav paa erstatning for andre omkostninger ved fuldbyrdelsen end saadanne, som er voldt ved tvistigheter, fastsættes beløpet ved kjendelse av namsretten. Erstatningskravet tapes, hvis det ikke er gjort gjældende inden tre maaneder, efterat fuldbyrdelsen er tilendebragt eller indstillet.

13 aug. Nr. 7.

§ 63. Er retsanmodning fra norsk domstol nødvendig til tvangsfuldbyrdelse, som skal foregaa i et andet land, utgaar anmodning fra den ret, som har avgjort saken i første instans.

Anden del.

Fuldbyrdelse av pengekrav.

7de kapitel.

Utlæg og avsætning.

I. Gjenstanden for utlæg.

§ 64. Utlæg kan tages i enhver formuesgjenstand, som kan sælges, utleies eller undergives bestyrelse av en anden, hvis ikke andet er fastsat ved lov eller anden retsgyldig bestemmelse.

Den, som avhænder en formuesgjenstand mot vederlag fra erhververens side, kan ikke ta forbehold om, at utlæg ikke skal kunne tages i gjenstanden til fyldestgjørelse av erhververens forpligtelser.

§ 65. Hvis nogen paastaar, at løsøre, som ved utlægsforretningen findes i saksøktes besiddelse, helt eller delvis tilhører tredjemand, kan utlæg allikevel tages, naar paastanden ikke blir godtgjort med det samme. Er det gjort sandsynlig, at paastanden er rigtig, kan der gives en kort utsættelse for at fuldstændiggjøre beviset. Paastanden indføres i utlægsboken, og tredjemand gives i tilfælde underretning.

Hvis tredjemand besidder løsøre, som tilhører eller paastaaes at tilhøre saksøkte, og han ikke er villig til at opgi sin besiddelse, kan utlæg bare tages i saksøktes krav paa at faa tingen overgit.

Disse bestemmelser gjælder ikke om norsk registrert skib.

§ 66. Utlæg i en formuesgjenstand omfatter, naar ikke andet er bestemt, ogsaa de ting og rettigheter, som i almindelighet uten særskilt avtale gaar ind under en panteret, som er stiftet ved retshandel.

§ 67. Særskilt utlæg kan ikke tages i de enkelte dele, som en formuesgjenstand bestaar av, eller i en brøkdel av gjenstanden, uten naar delen utgjør alt det, saksøkte eier i gjenstanden, eller saksøkerens krav grunder sig paa en ret, som særskilt hviler paa delen.

Heller ikke kan særskilt utlæg tages i gjenstande, som efter gjældende ret maa betragtes som tilbehør til en hovedgjenstand.

§ 68. Ved bergverk, fabrik eller andet industrielt anlæg kan saksøkte forlange betragtet som tilbehør til grund og byg-

ninger ogsaa de løse maskiner, indretninger og redskaper, som brukes til driften, og andet inventar, som hører til anlægget. Dette gjælder dog ikke kontorinventar og transportmidler og heller ikke tilbehør, som allerede er beheftet med særskilt utlæg. 13 aug. Nr. 7.

En panthaver, som i henhold til lov av 8 juni 1895 § 2 har erhvervet panteret i saadant tilbehør, kan motsætte sig, at særskilt utlæg blir tat i det. Samme ret har den, som tidligere har utlæg i anlægget med saadant tilbehør.

Som industrielt ansees ethvert anlæg, som kommer ind under lovgivningen om tilsyn med arbeide i fabrikker m. v.

§ 69. Særskilt utlæg kan ikke tages i retten til at bruke eller utnytte en formuesgjenstand eller til at oppebære dens frugter eller indtægter, naar der er adgang til at ta utlæg i gjenstanden selv.

I avling paa roten kan aldrig særskilt utlæg tages.

§ 70. Utlæg kan ikke tages i:

1. gangklær, senger, sengklær, kjøkkentøi, symaskine eller andet indbo eller i ovner og komfyrer, som ikke er tilbehør til fast eiendom, alt forsaavidt tingene efter forholdene er nødvendige for saksøkte og hans husstand;
2. levnetsmidler, brændsel og belysningsmidler, som er nødvendige til bruk for saksøkte og hans husstand i de nærmeste otte uker. Hvis et tilstrækkelig forraad av disse ting for fire uker ikke findes hos saksøkte eller paa anden maate er sikret, skal av rede penger undtages det beløp, som trænges til indkjøp herav;
3. efter saksøktes valg to kjør eller et tilsvarende antal griser, sauer, gjeter, rensdyr eller fjærfæ, saaledes at til en ko regnes at svare to griser, seks sauer eller gjeter, otte rensdyr eller tyve fjærfæ. Likeledes skal undtages for til de undtagne dyr, til de er fremfødd;
4. de trækdyr, redskaper, materialer, varer, bøker og andre hjælpemidler, som skjønnes at være nødvendige til utøvelsen av den virksomhet, saksøkte og hans husstand ernærer sig ved, til en værdi av 600 kroner;
5. foreskrevet tjenesteklædning og enhver anden ting, som offentlige tjenestemænd, kirkelige tjenestemænd i anerkjendte religionssamfund, militærpersoner og personale ved jernbane-, sporveis-, telegraf- og telefonanlæg, som er aapent for almenheten, maa ha for at kunne utføre sin tjeneste;
6. bøker til bruk for saksøkte eller hans husstand i kirke, ved husandagt, i skole eller ved anden undervisning;
7. regnskaps- og forretningsbøker, familiepapirer, forlovelsesringer, ærestegn og æresgaver;
8. hjælpemidler, som er nødvendige paa grund av legems-

13 aug. Nr. 7.

mangler eller sygdom og bestemt til bruk for saksøkte eller nogen av hans husstand;

9. penger og andre ting, som er ydet til hjælp i trangstilfælde av offentlige kasser, stiftelser eller offentlig indsamlede midler.

§ 71. Utlæg kan ikke tages i fordring paa:

1. stipendium eller lignende understøttelse, som er tilstaat saksøkte i et særskilt øiemed;
2. ulykkes-, sygdoms- eller uførhetserstatning, som tilkommer saksøkte i henhold til lov.

Er fordringen hævet, kan utlæg heller ikke tages i pengene.

§ 72. Utlæg kan ikke tages i uforfaldt fordring paa:

1. løn eller anden godtgjørelse for offentlig eller privat arbeide;
2. pension, vartpenger, livrente eller anden understøttelse av en offentlig kasse eller indretning, dog ikke frivillig tegnet livrente i den Norske Enkekasse;
3. pension, livrente eller anden understøttelse av en privat selvhjælps- eller understøttelsesforening, naar Kongen har git særskilt bestemmelse om saadan utlægsfrihet;
4. understøttelse fra en privat selvhjælps- eller understøttelsesforening, hvis medlemmer efterhaanden indbetaler regelmæssige indskud, forsaavidt understøttelsen ikke er større end, hvad der efter forholdene skjønnes at være nødvendig for saksøkte og hans familie;
5. anden understøttelse, pension, livrente eller føderaad, hvis fordringen tjener til avløsning av lovbestemt indskudspligt, eller hvis den er erhvervet uten vederlag fra saksøktes side, eller før den gjæld er paadrat, som der søkes utlæg for;
6. underholdningsbidrag, som i henhold til lov tilkommer egtefælle, barn eller et barns mor;
7. erstatning hos den skadegjørende for skade paa legeme eller helbred eller for berøvelse av forsørger.

§ 73. Av forfaldt fordring paa en løpende indtægt av saadan art som nævnt i § 72 kan saksøkte kræve undtat fra utlæg de beløp, som efter forholdene skjønnes nødvendige til hans og hans families underhold til den dag, da indtægten næste gang forfalder.

Er den forfaldte fordring hævet, kan han kræve undtat et tilsvarende beløp i rede penger.

§ 74. Hvis den samlede værdi av de formuesgjenstande, som blir undtat fra utlæg i henhold til § 70 nr. 1—4 og § 73, utgjør mindre end 600 kroner, kan en saksøkt, som er familieforsørger, ogsaa kræve undtat andre gjenstande, naar værdien av dem og de gjenstande, som er nævnt foran, tilsammen ikke overstiger 600 kroner.

§ 75. Uten hinder av bestemmelserne i §§ 70 og 74 kan utlæg tages, naar saksøkeren har panteret eller tilbakeholdsret i gjenstanden for det krav, som søkes fyldestgjort, eller naar kravet utgjør kjøpesummen for den. 13 aug. Nr. 7.

Bestemmelsen i § 71 nr. 1 gjælder ikke, naar utlæg søkes for gjæld, som er paadrat i anledning av det øiemed, stipendiet eller understøttelsen er ydet til.

Bestemmelserne i § 70 nr. 2—5 og §§ 71—74 gjælder ikke, naar utlæg søkes for skatter eller andre offentlige avgifter eller for privat erstatningskrav paa grund av forsætlig skadegjørende handling.

Bestemmelserne i §§ 71—74 gjælder ikke, naar utlæg søkes for krav, som grunder sig paa lovbestemt forsørgelsespligt, fattigvæsenets erstatningskrav i saadan anledning eller fattigvæsenets utlæg for saksøkte selv. I disse tilfælde kommer heller ikke § 70 nr. 2—5 til anvendelse, naar saksøkte ikke er familieforsørger.

§ 76. De rettigheter, som er hjemlet ved §§ 69—74, jfr. § 75, kan ikke retsgyldig fraskrives.

II. Utlægsforretningen.

§ 77. Mottar en namsmand flere begjæringer om utlæg hos samme saksøkte eller paalæg derom fra namsretten, skal han fremme forretningene i den rækkefølge, hvori begjæringene eller paalæggene er kommet ind til ham, hvis det kan gjøres, uten at den ene saksøker opholdes i sin ret av grunde, som bare vedkommer en anden saksøker.

Begjæringer og paalæg, som kommer ind paa samme dag, behandles som samtidige.

§ 78. Utlæg skal først søkes der, hvor saksøkte har bopæl, eller hvor han efter loven ansees for at ha bopæl i retslige anliggender.

I gods, som findes paa andet sted, kan utlæg tages:

1. naar saksøkte samtykker;
2. naar der ikke er fundet tilstrækkelig utlæg ved saksøktes bopæl, eller det paa forhaand maa antages givet, at der ikke vil være ubeheftet utlæg at faa ved hans bopæl;
3. naar saksøkte ikke har kjendt bopæl i riket;
4. naar utlæg skal tages i gjenstande, hvori saksøkeren har panteret eller tilbakeholdsret for kravet.

§ 79. Utlægsforretningen holdes der, hvor godset er.

Naar parterne er enige, kan dog namsmanden holde utlægsforretningen paa sit kontor eller et andet sted i kredsen, hvis utlæg skal tages:

1. i fast eiendom;

13 aug. Nr. 7.

2. i gjenstande, som er utlagt ved en tidligere utlægsforretning, naar namsmanden har utlægsboken eller en bekræftet utskrift av den tilstede;
3. i gjenstande, over hvilke der fremlægges en fortegnelse og værdsættelse, som gaar saaledes i det enkelte, som § 85 kræver, og som saksøkeren ikke gjør indsigelse mot.

§ 80. Søkes utlæg i skib eller skibspart, kan utlægsforretningen altid holdes paa rederens bopæl, uten hensyn til hvor skibet er.

Søkes utlægget for rederigjæld, kan utlægsforretningen altid holdes ombord i skibet, eller, hvis utlæg skal tages i skibspart, tillike paa den bestyrende reders bopæl.

§ 81. Utlægsforretningen kan fremmes, selv om saksøkeren uteblir.

§ 82. Før namsmanden gir utlæg, foretar han en beregning av saksøkerens krav med renter og omkostninger. Derefter opfordrer han saksøkte til at betale i mindelighet.

Hvis saksøkeren ikke møter, har namsmanden ret og pligt til at ta imot betaling eller avdrag og kvittere for beløpet paa saksøkerens vegne.

Hvis saksøkte ikke betaler, skal namsmanden gjøre ham bekjendt med reglerne om, hvad der skal undtages fra utlæg eller kan kræves undtat.

§ 83. Saksøkte har ret til at utpeke, hvad der skal tages utlæg i.

Saksøkeren kan dog negte at ta imot utlæg i fast eiendom eller rettigheter i fast eiendom, naar der findes tjenlig løsøre, og han kan negte at ta imot utlæg i fordringer eller andre rettigheter, hvis der findes andet løsøre, som kan tages. Naar andet gods findes, behøver han heller ikke at ta imot utlæg i omtvistede eller usikre fordringer eller rettigheter eller utlæg i løsøre, som det vilde være særlig vanskelig at bevare eller sælge, eller som andre tidligere har erhvervet en ret over, saafremt utlægget maa staa tilbake for den.

Saksøkeren kan ikke negte at ta imot utlæg i en forfaldt fordring paa ham selv, naar den er erkjendt eller retskraftig avgjort.

Er saksøkerens krav sikret ved pant, kan han altid forlange utlæg i pantet.

§ 84. Hvis saksøkte ikke er tilstede ved utlægsforretningen og heller ikke møter ved fuldmægtig, eller hvis han ingen bestemmelse avgir, antages det, at han vil kræve undtat alt det, som loven gir adgang til.

Namsmanden skal da efter bedste skjøn gjøre undtagelsesretten gjældende og i det hele vareta saksøktes tarv, saavidt mulig efter samraad med hans egtefælle eller andre voksne per-

soner av hans husstand. Hvis ingen saadan person er tilstede eller er villig til at optræde, bør namsmanden raadføre sig med hans husvert eller arbeidsgiver, om der er anledning til det, eller med den, som har gjenstandene i sin besiddelse eller varetægt. 13 aug. Nr. 7.

Særlig skal namsmanden passe paa, at løsøre utlægges før fast eiendom og mer undværlige ting for mindre undværlige.

§ 85. De formuesgjenstande, som saksøkeren faar utlæg i, skal namsmanden skrive op og værdsætte, saavidt gjørlig enkeltvis. Er vidner tilkaldt, tar de del i værdsættelsen.

Naar utlæg blir tat i fast eiendom eller skib med tilbehør, behøver ikke tilbehøret at opregnes enkeltvis, men kan, enten i sin helhet eller i avdelinger, sammenfattes under almindelige betegnelser, som viser tilbehørets art. Ogsaa værdsættelsen kan foretages samlet for hele tilbehøret eller for de enkelte avdelinger.

De gjenstande, som blir utlagt eller undtat fra utlæg, skal værdsættes til det beløp, som det antages, at de kan bringe ind ved lovlig forfølgning.

Av utlægsboken skal det fremgaa, om lovens bestemmelser om undtagelse fra utlæg er iagttat.

§ 86. Hvis utlæg blir tat i gjenstande, som er utlagt ved en tidligere utlægsforretning, og namsmanden har den tidligere utlægsbok eller en bekræftet utskrift av den tilstede, er det nok at henvise til den tidligere utlægsforretning.

Hvis der fremlægges en uimotsagt fortegnelse og værdsættelse, som gaar saaledes i det enkelte, som § 85 kræver, kan denne fortegnelse og værdsættelse lægges til grund for utlægget. I andre tilfælde, end § 79 nr. 3 nævner, maa fortegnelsen og værdsættelsen uttrykkelig vedtages av saksøkeren.

§ 87. Naar utlæg blir tat i løsøre, bør det saavidt mulig søkes oplyst, om andre tidligere har utlæg eller anden panteret eller fortrinsret i gjenstandene. De nødvendige oplysninger indføres i utlægsboken.

§ 88. Forretningen slutter med, at namsmanden erklærer, at de optegnede gjenstande er utlagt til sikkerhet for saksøkerens krav, og uttrykkelig forbyr enhver forføining over dem, som strider mot saksøkerens ret.

Har saksøkte ikke været tilstede ved utlægsforretningen og heller ikke hans egtefælle eller nogen, som har fuldmagt til at optræde paa hans vegne, skal namsmanden uten ophold gi ham meddelelse om utlægget og om forbudet mot at forføie over gjenstandene.

Hvis utlæg er tat i løsøre, som er i tredjemands besiddelse, gjælder samme regel om underretning til ham.

§ 89. Er utlæg tat i gjældsbrev eller i en anden for-

13 aug. Nr. 7.

dring eller rettighet, som ikke knytter sig til ihændehaver- eller ordrepapir, skal namsmanden, hvis saksøkeren forlanger det, uten ophold gjennem anbefalt brev gi den forpligtede underretning om utlægget og forby ham at betale eller yde til saksøkte.

III. Retsvirkningen av utlægget.

§ 90. Ved utlæg faar saksøkeren panteret i gjenstandene for kravet med omkostninger.

Er utlæg tat i et krav paa overdragelse eller utlevering av en ting, som tredjemand besidder, gaar panteretten over paa tingen selv, naar den overdrages eller utleveres.

§ 91. Fast eiendom med tilbehør forblir i saksøktes besiddelse. Han har ret til at bruke eiendommen og forføie over tilbehøret, saalangt det er forenlig med en forsvarlig drift.

Det samme gjælder norsk registrert skib.

§ 92. Utlagte penger skal namsmanden ta i besiddelse, hvis ikke parterne er enige om at overgi dem til en anden.

Er utlæg tat i et gjældsbrev, ihændehaver- eller ordrepapir eller andet værdipapir, skal namsmanden gi dokumentet paategning om utlægget og forvare det, hvis ikke parterne er enige om at overgi det i en andens varetægt.

Namsmanden kan ogsaa ellers ta i besiddelse dokumenter, som tjener til bevis for utlagte fordringer eller rettigheter, og gi dem paategning om utlægget.

Er dokumenterne i tredjemands besiddelse, gjælder det, som her er forskrevet om besiddelsestagelse, først fra det tidspunkt, da saksøkte kunde ha krævet dem tilbakelevert.

§ 93. Andet løsøre skal sættes ut av saksøktes besiddelse eller holdes utenfor hans besiddelse, hvis saksøkeren under forretningen eller senere forlanger det, og fuldbyrdelsen gjør det paakrævet.

Tingene skal i saa fald forvares paa stedet under namsmandens segl. Lar det sig ikke gjøre, skal de fjernes og overgives til en paalidelig tredjemand. Finder namsmanden ikke nogen betænkelighet ved det, kan han overgi tingene i saksøkerens forvaring mot eller uten sikkerhet.

Utlagte dyr kan saksøkte forlange fjernet, hvis der ikke av utlagt fór eller paa anden maate anvises ham det nødvendige til underhold av dyrene.

§ 94. Omkostningene ved forvaring og flytning av utlagte gjenstande eller ved foring av dyr hører med til omkostningene ved fuldbyrdelsen.

Naar gjenstandene efterlates i saksøktes besiddelse eller forvaring, er han uberettiget til enhver bruk eller forføining

over dem, som utsætter dem for fare eller forringer deres værdi mer, end sedvanlig bruk av tingene fører med sig. 13 aug. Nr. 7.

§ 95. Hvis et skib ved utlægsforretningen ligger i norsk havn eller senere kommer til norsk havn, kan namsmanden efter begjæring av saksøkeren bestemme, at det ikke maa forlate havnen, før tvangsauktion er holdt. I saa fald kan namsmanden opnævne en paalidelig tredjemand til at føre tilsyn med skibet. Skibsdokumenterne skal namsmanden eller tilsynsmanden ta i forvaring. Forbudet meddeles vedkommende toldmyndighet og forkyndes for skibsføreren eller, om der ikke er ansat nogen fører, eller han ikke træffes paa havnestedet, for den bestyrende reder.

Forbudet skal paa forlangende hæves, saafremt tvangsauktion ikke er forlangt inden to uker, efterat der blev lovlig adgang til det, eller saafremt saksøkeren ikke fremmer auktionen med tilbørlig hurtighet.

Disse bestemmelser faar ikke anvendelse paa avsætning, saalænge dommen ikke er blit retskraftig.

§ 96. Er en utlagt fordring eller rettighet sikret ved haandpant, kan saksøkeren kræve, at pantet blir sat ut av saksøktes besiddelse efter reglerne i §§ 92—94.

Dog kan saksøkte i saa fald forlange sikkerhet stillet for det ansvar, som kan opstaa ved en krænkelse av de forpligtelser, han har overfor pantsætteren.

§ 97. Har flere faat utlæg i samme gjenstand, og en anden end den bedst prioriterte forlanger, at den skal sættes ut av saksøktes besiddelse efter reglerne i §§ 92—94 og 96, maa han enten ha samtykke av de bedre prioriterte eller utløse dem eller stille sikkerhet for deres krav.

§ 98. Av utlagt gods kan saksøkeren bare faa dækning derved, at det sælges ved tvangsauktion, hvis ikke loven foreskriver eller tillater en anden fremgangsmaate.

§ 99. Den ret, saksøkeren har erhvervet ved utlæg i andet løsøre end norsk registrert skib, taper han, hvis han ikke har fremsat begjæring om dækning inden tre aar efter utlægsforretningen. Har der ikke været lovlig adgang til det, maa han fremsætte begjæringen inden en maaned, efterat hindringen faldt bort.

Saksøkte kan i tilfælde kræve kjendelse av namsretten for, at utlægsforretningen ophæves, og at han skal gjenindsættes i besiddelsen.

IV. Avsætning.

§ 100. Avsætning foregaar paa samme maate og har samme retsvirkning som utlæg, hvis ikke andet er bestemt ved lov.

8de kapitel.

Utpantning.

§ 101. Begjæring om utpantning maa fremsættes inden et aar efter forfaldsdag, hvis ikke en anden frist er bestemt ved lov. Utpantningsordre fra amtmanden er ikke nødvendig.

§ 102. Utpantning kan ikke kræves, før mindst to uker er gaat, efterat paakrav er forkyndt for saksøkte med underretning om, at gjælden vil bli inddrevet ved utpantning, hvis den ikke blir betalt uten ophold. Offentlige myndigheter kan selv foreta forkyndelsen gjennem anbefalt brev efter reglerne i § 56. Naar nogen anden begjærer utpantning, skal namsmanden sørge for forkyndelsen, hvis ikke saksøkeren har gjort det.

Paakrav kan undlates, hvis saksøkte ikke har kjendt opholdssted i riket, og naar utpantning søkes for underholdningsbidrag til egtefælle, barn eller et barns mor, eller for toldavgift av varer, som er utlevert, før tolden er betalt.

§ 103. En offentlig kundgjørelse kan træde istedenfor paakrav, naar utpantning søkes for:

1. skatter eller lignende almindelige avgifter til stat eller kommune;
2. præmie for ulykkes-, sygdoms-, uførhets- eller alderdomsforsikring, som er fastsat ved lov, eller kontingent til Norges Brandkasse eller til gjensidig brandforsikringsindretning, hvis plan er stadfæstet av Kongen;
3. ydelser til geistlige embedsmænd og kirkesangere efter lov nr. 1 av 14 juli 1897 §§ 7, 9 og 13.

I kundgjørelsen maa skyldnerne, uten at navn blir nævnt, varsles om, at utpantning vil bli foretat for de skyldige ydelser, hvis de ikke betales inden en bestemt dag. Kundgjørelsen rykkes ind i et blad, som er almindelig læst paa stedet, mindst tre uker før utpantning kan kræves. Paa landet kan den isteden slaaes op paa et høvelig sted.

§ 104. Naar utpantning begjæres, maa kravet gjøres sandsynlig og begjæringen ledsages av de oplysninger, som ellers trænges for at avgjøre, om der er adgang til utpantning. Gjælder det saadant auktionskrav, som er nævnt i § 213, maa der fremlægges et bekræftet utdrag av auktionsboken.

§ 105. Utpantning foregaar ellers paa samme maate og har samme retsvirkning som utlæg.

Bestemmelserne i § 32 om underretning til saksøkte paa forhaand faar ikke anvendelse.

§ 106. I de tilfælde, hvor utpantning hittil har været tillatt efter domme eller kjendelser eller efter vedtat forelæg i straffesaker eller beslutning om disciplinærstraf eller tvangs-

mulkt, foregaar fuldbyrdelsen for eftertiden ved utlæg efter de almindelige regler. 13 aug Nr. 7.

9de kapitel.

Tvangsauktion over fast eiendom.

I. Almindelige bestemmelser.

§ 107. Tvangsauktion over utlagt fast eiendom kan ikke kræves uten samtykke av saksøkte, før der er gaat fire maaneder efter utlægsforretningen paa landet og to i byene, og ikke før grundlaget er blit retskraftig.

§ 108. Naar en fordring ellers er sikret ved pant i fast eiendom, kan panthaveren efter forfaldstid gjennem søksmaal faa adgang til at sætte eiendommen til tvangsauktion uten først at ta utlæg.

Søksmaalet rettes mot den, som har tinglyst hjemmel til eiendommen, eller som uten tinglyst hjemmel besidder den som eier.

§ 109. Har panthaveren krav paa en bestemt pengesum, kan han efter forfaldstid sætte eiendommen til tvangsauktion uten først at anlægge søksmaal, hvis panteretten er stiftet enten ved skifteutlæg eller ved et tinglyst pantebrev, og utstederens underskrift paa pantebrevet er bekræftet av en norsk notarius, lensmand eller forliksmand eller av to vitterlighetsvidner.

Hvis pantebrevet ikke lyder paa en bestemt sum, maa størrelsen av kravet være fastsat enten i et tvangskraftig grundlag eller ved en skriftlig erkjendelse, som er bekræftet paa ovennævnte maate.

§ 110. For skatter og andre offentlige avgifter av fast eiendom, som har lovbestemt panteret i eiendommen, kan stat og kommune sætte eiendommen til tvangsauktion uten først at anlægge søksmaal eller holde utpantning.

Hvis ikke andet er bestemt ved lov, gjælder det samme fordringer, som er stillet like med skatter i pantesikkerhet og inddrivelsesmaate.

§ 111. Hvis saksøkte betaler de lovlige omkostninger og en femtedel av saksøkerens krav med renter og forpligter sig til at betale resten i like store maanedlige avdrag, kan namsmyndigheten, hvis saksøkte forlanger det, utsætte auktionsforfølgningen indtil fire maaneder, naar omstændighetene taler for utsættelse. Før namsmyndigheten beslutter utsættelse, bør saksøkeren faa anledning til at uttale sig.

Hvis et avdrag ikke betales i rette tid, bortfalder utsættelsen. Ny utsættelse kan ikke gives.

Disse bestemmelser kommer ikke til anvendelse paa skatter

13 aug. Nr. 7.

og andre offentlige avgifter til stat og kommune, krav, som er stillet like med skatter i pantesikkerhet og inddrivelsesmaate, eller krav, som grunder sig paa lovbestemt forsørgelsespligt.

Rettens beslutninger efter denne paragraf kan ikke paakjæres.

§ 112. Som saksøkt under auktionsforfølgning efter § 110 ansees den, som har tinglyst hjemmel til eiendommen, eller som besidder den som eier.

Ellers ansees som saksøkt den, som eiendommen er utlagt hos, eller overfor hvem der er erhvervet dom eller forlik efter § 108 eller panteret som nævnt i § 109. Men hvis eiendommen før auktionsforfølgningen er gaat over til nogen anden, kan han ansees som saksøkt, og har han tinglyst hjemmel, skal han ansees som saksøkt.

§ 113. Som interessert under auktionen ansees foruten saksøkeren og saksøkte:

1. enhver, som har en tinglyst rettighet i eiendommen eller dens tilbehør eller en rettighet i disse gjenstande, som uten tinglysning er virksom mot tredjemand, og som namsretten har kundskap om;
2. enhver anden, som for namsretten sandsynliggjør, at han har eiendomsret eller en anden rettighet i eiendommen eller i dens tilbehør eller i en heftelse, som hviler paa eiendommen.

§ 114. Mot retslige avgjørelser, som blir avgit under auktionsforfølgningen før beslutningen om stadfæstelse, kan kjæremaal bare anvendes:

1. naar avgjørelsen gaar ut paa, at auktionsbegjæringen tages til følge eller negtes tat til følge, eller paa, at forfølgningen skal indstilles eller utsættes eller derefter fortsættes;
2. naar den gjælder straf-, omkostnings- eller erstatningsansvar eller tredjemands pligt til at avgi forklaring, ed eller forsikring, at fremlægge eller gi adgang til skriftlige bevis eller andre ting eller at gjøre tjeneste som sakkyndig.

§ 115. Hvis der gjennem tvangsauktion søkes dækning i en andelsret i fast eiendom eller i en særskilt matrikulert rettighet, faar reglerne om tvangsauktion over fast eiendom tilsvarende anvendelse.

II. Indledning av auktionen.

§ 116. Begjæring om tvangsauktion over fast eiendom fremsættes for namsretten paa det sted, hvor eiendommen ligger.

Begjæringen skal tilfredsstille forskriftene i § 26, jfr. § 27, og desuten være ledsaget av forslag til auktionsvilkaar.

Saksøkeren bør endvidere gi de oplysninger, han har om

eiendoms-, heftelses- og værdiforhold, som ikke fremgaar av de dokumenter, han fremlægger, eller av det, som er tinglyst. 13 aug. Nr. 7.

§ 117. Blir auktionsbegjæringen tat til følge, skal underretning uten ophold forkyndes for saksøkte med tilkjendegivende om, at auktionen ikke vil bli berammet, hvis han inden en maaned godtgjør, at kravet med renter og omkostninger er avgjort. Ved auktionsforfølgning efter § 110 sættes fristen paa landet til to maaneder.

Forkyndelsen kan undlates, hvis saksøkte ikke har kjendt opholdssted i riket, og han heller ikke har nogen kjendt fuldmægtig her, som kan ta imot forkyndelsen.

Disse bestemmelser gjælder ogsaa, naar en utsat auktionsforfølgning først begjæres fortsat et aar efter sidste utsættelse.

§ 118. Saasnart fristen efter § 117 er utløpet, skal namsretten fastsætte tid og sted for auktionen og utfærdige kundgjørelse om den.

Tiden sættes saaledes, at auktionen kan holdes fire uker, efterat kundgjørelsen er indrykket i Kundgjørelsestidende, eller saa snart derefter, som retten finder hensigtsmæssig for at opnaa et heldig salg.

Auktionen holdes som regel i det herred eller den by, hvor eiendommen ligger. Men den kan ogsaa holdes paa et andet sted i domssognet eller i en tilstøtende by, naar retten finder det tjenlig for et heldig salg eller for at spare omkostninger.

§ 119. Kundgjørelsen skal betegne auktionen som tvangsauktion og indeholde:

1. tid og sted for auktionen;
2. tydelig og nøiagtig betegnelse av den faste eiendom, og hvis tilbehør samtidig skal sælges efter § 123 eller § 126, en almindelig betegnelse av tilbehøret;
3. oplysning om, hvem som har begjært auktionen, og hvilke krav den er begjært for.

§ 120. Kundgjørelsen skal rykkes ind én gang i Kundgjørelsestidende og én gang i et blad, som er almindelig læst paa stedet. Indrykningen i Kundgjørelsestidende skal foregaa mindst fire uker før auktionen. Paa landet skal kundgjørelsen endvidere slaaes op paa et høvelig sted i det sogn, hvor eiendommen ligger, eller i en by, som støter til vedkommende herred. Herredsstyret kan bestemme, at auktionskundgjørelser ogsaa skal slaaes op i et eller to nabosogn. I byene kan bystyret bestemme, at opslag skal brukes.

Finder retten, at yderligere lysing er tjenlig for et heldig salg, kan den træffe bestemmelse derom av eget tiltak eller efter begjæring av en interessert.

§ 121. Auktionen skal omberammes, hvis forskriftene om lysing av auktionen i § 119 eller § 120 første led er tilsidesat og ikke mer kan følges.

13 aug. Nr. 7.

§ 122. Samtidig med, at kundgjørelsen sendes til indrykning i Kundgjørelsestidende, skal saksøkeren og saksøkte underrettes i anbefalt brev, hvis de har kjendt opholdssted i riket eller kjendt fuldmægtig her, som kan ta imot meddelelsen.

Til andre interesserte gir retten bare meddelelse, hvis det er særskilt paabudt ved lov.

§ 123. Hvis nogen, som har panteret i eiendommen med prioritet efter saksøkerens krav, tillike i henhold til § 68 eller lov av 8 juni 1895 § 2 har pant i tilbehør, som ikke er indbefattet under saksøkerens panteret, kan han kræve, at auktionen ogsaa skal omfatte dette tilbehør, enten hans fordring er forfaldt eller ikke.

Er der anledning til det, indtages det nødvendige om salg av tilbehøret i kundgjørelsen om auktionen over den faste eiendom. Begjæringen maa i ethvert fald fremsættes saa tidlig, at saksøkte kan underrettes og salget tillyses efter de regler, som gjælder for tvangsauktion over løsøre.

§ 124. I tiden mellem lysingen og auktionen er saksøkte pligtig til at gi de interesserte og kjøpelystne adgang til at se paa eiendommen og det tilbehør, som skal sælges samtidig.

§ 125. Indstilles auktionen, skal den saavidt mulig avlyses paa hensigtsmæssig maate.

Omberammes auktionen, foregaar lysing og meddelelse efter de almindelige regler.

III. Auktionsvilkaarene.

§ 126. Hvis ikke andet blir besluttet, skal auktionen ogsaa omfatte det tilbehør, som saksøkeren har pant i efter § 68 eller lov av 8 juni 1895 § 2, og tilbehøret ropes op sammen med eiendommen.

Hvis dette tilbehør ikke hefter for bedre prioriterte krav, og eiendommen er ropt op med tilbehøret, uten at der er opnaadd et bud, som er tilstrækkelig til at dække saksøkerens krav, kan han forlange, at eiendommen skal ropes op særskilt.

Blir eiendommen solgt uten tilbehøret, kan det sælges særskilt enten ved samme auktion eller senere efter de regler, som gjælder for tvangsauktion over løsøre.

Hvis der ikke opnaaes noget bindende bud paa eiendommen, eller stadfæstelse blir negtet i henhold til § 158, og der heller ikke ved gjentat auktion opnaaes et bud, som dækker saksøkerens krav, kan han forlange særskilt salg av tilbehøret uten hensyn til, om eiendommen blir solgt.

§ 127. Skal tilbehør sælges efter begjæring av en efterfølgende panthaver i henhold til § 123, ropes eiendommen først op med tilbehøret og med forpligtelse for kjøperen til utenfor

kjøpesummen at betale de auktionsomkostninger, som særskilt er voldt ved tilbehøret. Opnaaes ikke et bud, som gir noget til dækning av efterpanthaverens fordring, ropes eiendommen op uten tilbehøret. 13 aug. Nr. 7.

Hvis tilbehøret blir solgt sammen med eiendommen, og de interesserte ikke kommer overens om fordelingen av kjøpesummen, har saksøkeren samme adgang til dækning av den hele kjøpesum, som om hans panteret tillike hadde omfattet tilbehøret.

§ 128. Hefter der paa eiendommen en forkjøps-, løsnings- eller gjenkjøpsret, bruksret, leieret, servitut, føderaad, livrente eller grundbyrde, som har prioritet foran saksøkerens krav, maa kjøperen overta heftelsen utenfor kjøpesummen.

Har heftelsen prioritet efter eller ved siden av saksøkerens krav, skal eiendommen først ropes op med forpligtelse for kjøperen til at overta heftelsen utenfor kjøpesummen, hvis rettighetshaveren kræver det, eller retten finder grund til det. Opnaaes ikke et bud, som gir fuld dækning for de rettigheter, som har bedre eller samme prioritet, ropes eiendommen op uten forpligtelse for kjøperen til at overta heftelsen.

Er heftelsen uten tinglysning virksom mot tredjemand, maa kjøperen overta den utenfor kjøpesummen, selv om den ikke er oplyst før opropet, hvis ikke en interessert med bedre ret, som dette vilkaar kan skade, uttrykelig forlanger bestemmelserne i andet led anvendt.

§ 129. Panteheftelser, som ikke er forfaldt, naar opropet foregaar, blir fremdeles hvilende paa eiendommen, hvis de dækkes av kjøpesummen.

Er heftelsen opsagt fra nogen av siderne, er det ikke bindende for kjøperen, uten naar det fremgaar av det, som er tinglyst, eller er oplyst, før budet blev avgit. Det samme gjælder andre omstændigheter, som medfører, at en heftelse forfalder før den tid, som er forutsat.

§ 130. Hvis saksøkte har personlig ansvar for en heftelse, som skal vedbli at hvile paa eiendommen, blir kjøperen personlig ansvarlig for den.

§ 131. Den del av kjøpesummen, som ikke blir avgjort ved overtagelse av heftelser, skal forrentes med fem av hundrede aarlig fra stadfæstelsen. Betalingsfristen skal være mindst fire maaneder fra stadfæstelsen.

§ 132. Utenfor kjøpesummen overtar kjøperen alle forfaldte og løpende terminer av offentlige skatter og avgifter, renter og andre tilbakevendende ydelser, saafremt de hefter paa eiendommen med prioritet foran saksøkerens krav. Betalingsfristen skal være mindst seks uker fra stadfæstelsen.

§ 133. Kjøperen maa utenfor kjøpesummen betale auktionsomkostningene. Hertil regnes dog ikke saksøkerens særlige

13 aug. Nr. 7.

omkostninger ved tilfølgetagelsen av hans auktionsbegjæring eller i anledning av en senere tvist om auktionsforfølgningens fremme. Forsaavidt saadanne omkostninger kan kræves erstattet, dækkes de av kjøpesummen med samme prioritet som saksøkerens krav.

Før opropet bør auktionsomkostningenes sandsynlige beløp opgives.

Auktionsomkostningenes beløp fastsættes av retten. Betalingsfristen er seks uker fra stadfæstelsen.

§ 134. Kjøperen bærer utenfor kjøpesummen ogsaa alle omkostninger ved tiltrædelsen og overdragelsen av eiendommen og ved utslettelse av heftelser, som ikke skal vedbli at hefte paa eiendommen.

§ 135. Vil en kjøper gjøre bruk av betalingsfristene, kan saksøkte og enhver interessert med forfaldt fordring kræve sikkerhet for det, han skal ha. Endvidere maa kjøperen stille sikkerhet for auktionsomkostningene, hvis saksøkeren eller saksøkte forlanger det.

Sikkerheten kan først kræves, naar spørsmaalet om antagelse av budet foreligger, hvis ikke retten av særlige grunde bestemmer, at den skal stilles, straks budet er avgit.

Namsretten avgjør i tilfælde av tvist, om den tilbudte sikkerhet er fyldestgjørende.

§ 136. Hvis en interessert forlanger ændringer i eller tillæg til de lovbestemte auktionsvilkaar, og dette vilde medføre indgrep i en anden interesserts ret, kræves uttrykkelig samtykke av ham.

Er det ikke klart, om en forlangt avvikelse medfører saadant indgrep for en interessert, ropes eiendommen op baade med og uten avvikelsen.

§ 137. Retten kan før auktionen indhente uttalelser fra de interesserte om auktionsvilkaarene og de heftelser, som hviler paa eiendommen.

Hvis saksøkerens forslag til auktionsvilkaar ikke stemmer med loven eller uten nødvendighet indeholder bestemmelser, som kan svække kjøpelysten, foretar retten de nødvendige ændringer, før utkastet fremlægges i auktionsmøtet.

§ 138. Auktionsvilkaarene skal tydelig og nøiagtig betegne den faste eiendom og kort angi det tilbehør, som skal sælges i forbindelse med eiendommen efter § 123 eller § 126. De skal indeholde de lovbestemte vilkaar i den utstrækning, de er anvendelige, og de ændringer eller tillæg, som retten godkjender. Skal kjøperen utenfor kjøpesummen overta forkjøps-, løsnings- eller gjenkjøpsret, bruksret, leieret, servitut, føderaad, livrente eller grundbyrde, opgives disse rettigheter enkeltvis, hvis de ikke er virksomme mot tredjemand uten tinglysning.

IV. Auktionssalget.

§ 139. Naar det ikke er overdrat til namsmanden efter § 163, holder namsretten auktionsmøtet. Det er i saa fald et retsmøte.

Møtet er offentlig, til opropet slutter.

Uteblir saksøkeren, kan auktionen ikke fremmes. Er det oplyst eller sandsynlig, at han har gyldig forfald, skal auktionen utsættes; i motsat fald skal den indstilles.

§ 140. Dommeren nævner den eiendom, som skal sælges, og oplyser, hvem som har begjært auktionen, og hvilke krav den er begjært for. Han fremlægger til eftersyn de dokumenter, som vedkommer auktionen, og gir de oplysninger, som ellers kan være av betydning.

Dernæst læser han op utkastet til auktionsvilkaar og paapeker i fornødent fald de forandringer, han har gjort i saksøkerens utkast. Efterat de tilstedeværende interesserte har faat adgang til at uttale sig, fastsætter han vilkaarene.

Derefter roper han op eiendommen og opfordrer til bud.

§ 141. Avtale om, at nogen ikke skal by eller bare by til en viss grænse, er ugyldig.

§ 142. Utelukket fra at gjøre bud paa egne eller andres vegne er dommeren og auktionsvidnerne.

Endvidere skal et bud avvises:

1. naar det er avgit av nogen, som ikke har den nødvendige retslige handledygtighet;
2. naar det opgives at være avgit efter fuldmagt, og fuldmagtsforholdet ikke er vitterlig eller straks blir godtgjort;
3. naar byderen ikke straks stiller sikkerhet, uagtet det er paalagt ham.

§ 143. Der er adgang til at by under bud, som allerede er avgit.

Hvis to eller flere falder ind paa en gang med samme bud, skal dommeren opfordre til videre bud. Opnaaes ikke høiere bud, avgjøres det ved lodtrækning, hvilket bud skal behandles som det høieste, hvis ikke saksøkte er tilstede og forlanger, at det ene skal behandles som høieste bud.

§ 144. Ethvert bud, som ikke er avvist, er bindende, indtil namsretten har truffet avgjørelse om stadfæstelse, eller indtil saksøkeren har meddelt, at han ikke antar budet, eller indtil fristen for antagelse er forløpet, uten at budet er antat.

Et bud er ikke længer bindende, naar auktionsforfølgningen blir indstillet eller utsat eller auktionen omberammet.

§ 145. Opropet skal fortsættes, saa længe der blir avgit bud. Før slutningen skal dommeren gjentagne ganger høit og tydelig kundgjøre det sidste bud og si fra, at opropet vil slutte, hvis ikke flere bud blir avgit. Opropet sluttes ved hammerslag.

13 aug. Nr. 7.

§ 146. Er ikke noget bindende bud opnaadd, utsættes forfølgningen indtil videre.

§ 147. Er bindende bud git, skal dommeren gi de tilstedeværende interesserte og bydere adgang til at uttale sig om antagelsen og stadfæstelsen.

Dommeren skal gjøre opmerksom paa, at indvendinger kan komme for sent, hvis de ikke blir fremsat i selve auktionsmøtet, og at grunden for enhver indvending maa opgives.

§ 148. Det er saksøkeren, som avgjør, om noget av de bud, som er avgit, skal antages.

Vil han anta et bud, maa han gi namsretten meddelelse om det i auktionsmøtet eller senest fire uker efter.

Namsretten skal i saa fald senest to uker, efterat den har faat meddelelsen, avgjøre, om antagelsen skal stadfæstes.

§ 149. Negter saksøkeren i auktionsmøtet at anta noget av budene, utsættes auktionsforfølgningen indtil videre.

Auktionen kan dog efter forlangende av saksøkeren straks gjenoptages, hvis retten finder, at ikke noget taler imot at fortsætte. Før retten fatter beslutning herom, skal de tilstedeværende interesserte faa anledning til at uttale sig.

§ 150. Antar saksøkeren i auktionsmøtet noget av budene, men indvending blir reist mot stadfæstelsen, eller retten finder, at der kan være spørsmaal for den om at negte stadfæstelse av eget tiltak, gir den straks de tilstedeværende interesserte og bydere anledning til at uttale sig.

Blir stadfæstelse negtet, kan auktionen straks gjenoptages under de betingelser, som er nævnt i § 149; ellers skal auktionsforfølgningen utsættes indtil videre.

Kan spørsmaalet om stadfæstelse ikke avgjøres i auktionsmøtet, berammer dommeren et nyt retsmøte, som ikke uten særlig grund bør sættes over en uke senere. Berammelsen meddeles de tilstedeværende, og nogen anden underretning om den trænges ikke.

I det nye møte skal de tilstedeværende interesserte og bydere gjøres bekjendt med indvendinger, kjendsgjerninger og bevis, som er fremkommet efter auktionsmøtet, og faa anledning til at uttale sig.

§ 151. Træffer saksøkeren ikke i auktionsmøtet nogen avgjørelse om antagelse av budene, men indvending blir reist mot stadfæstelse, eller retten finder, at der kan være spørsmaal for den om at negte stadfæstelse av eget tiltak, gir den straks de tilstedeværende interesserte og bydere anledning til at uttale sig.

Antar saksøkeren senere noget av budene, skal retten under samme forutsætning beramme et nyt retsmøte til forhandling om stadfæstelsen, hvis det er nødvendig. Om berammelsen

meddeles saavidt mulig underretning i anbefalt brev til saksøkeren, saksøkte, de interesserte, som maatte ha fremsat indvending, og den byder, hvis bud saksøkeren har antat. 13 aug. nr. 7.

Hvis saksøkeren ikke antar noget av budene, utsættes auktionsforfølgningen indtil videre.

§ 152. I retsboken skal de møtende interesserte nævnes. Desuten føres ind alle bydere, hvis bud retten finder, at der kan bli spørsmaal om at anta, eller som nogen interessert kræver ført ind, og deres høieste bud. Videre føres ind alle erklæringer, paastande, indvendinger, avgjørelser og andre omstændigheter, som er av betydning for spørsmaalet om stadfæstelse eller for en interesserts ret.

Opstaar der tvist om kjendsgjerninger av betydning, som er forefaldt i retsmøtet, skal oplysning straks søkes ved forklaringer av de tilstedeværende, og det nødvendige føres ind i retsboken.

§ 153. Det mindste bud, som kan antages, maa gaa ut paa dækning eller overtagelse av alle rettigheter, som har prioritet foran saksøkerens krav.

§ 154. Av flere bud kan bare det høieste antages, hvis der ikke er lovlig grund til at negte at stadfæste det.

Hvis høieste bud maa negtes antat, uten at grunden tillike gjælder det næst høieste bud, kan dette antages, og saaledes videre.

Ingen kan kræve sit bud antat eller at træde ind i en andens bud paa grund av forkjøps-, løsnings- eller gjenkjøpsret.

§ 155. Retten skal av eget tiltak negte stadfæstelse:

1. hvis nogen av forskriftene i § 117, § 119 eller § 120 første led er tilsidesat, og stadfæstelse vilde medføre indgrep i en interesserts ret, dog ikke, hvis den interesserte har møtt ved auktionen uten at reise indvending, eller hvis han har git samtykke til, at auktionen fremmes;
2. hvis retten av nogen anden grund skulde ha indstillet eller utsat auktionen av eget tiltak;
3. hvis nogen av forskriftene om auktionsvilkaarene er tilsidesat, eller budet ikke stemmer med vilkaarene, og stadfæstelse vilde medføre indgrep i en interesserts ret, dog med de samme undtagelser som nævnt under nr. 1;
4. hvis budet er avgit av nogen, som er utelukket fra at gjøre bud, eller paa en andens vegne uten behørig godtgjort fuldmagt eller av nogen, som efter loven ikke kan erhverve eiendommen, og hindringen ikke er faldt bort før stadfæstelsen;
5. hvis antagelsen av budet staar i strid med nogen av forskriftene i § 154, eller hvis det efter de foreliggende oplysninger er tvilsomt, om antagelsen er berettiget efter § 153.

13 aug. nr. 7.

§ 156. Naar en interessert reiser indvending, skal retten, foruten av de grunde, som omhandles i § 155, negte stadfæstelse:

1. hvis auktionen av nogen anden grund end der nævnt ikke lovlig kunde fremmes;
2. hvis nogen av forskriftene i § 145 er tilsidesat;
3. hvis en byder urettelig er avvist;
4. hvis budet mangler nogen av de egenskaper, som kræves til en gyldig viljeserklæring;
5. hvis byderen ikke har stillet den sikkerhet, som er paalagt ham.

At indvending reises av en interessert paa de grunde, som er nævnt i nr. 1, 2, 3 og 5, er ikke til hinder for stadfæstelse, naar den ikke vilde medføre indgrep i hans ret.

§ 157. Stadfæstelse skal negtes, naar der til retten kommer ind overbud, dog kun under følgende betingelser:

1. at byderen erklærer, at han vil la overbudet gjælde som bud ved en gjentat auktion, hvis saksøkeren inden otte uker i by og ti uker paa landet efter den forrige auktion begjærer gjentat auktion;
2. at kjøpesummen eller overbudet er mindst fem av hundrede høiere end efter høieste auktionsbud;
3. at der ikke for overbudets vedkommende foreligger lovlig grund til at negte stadfæstelse;
4. at der, før retten træffer sin avgjørelse, blir stillet sikkerhet for overbudet, hvis ikke retten finder det upaakrævet.

Ved tredje gangs eller senere auktion kan stadfæstelse ikke negtes av hensyn til overbud. En auktion ansees ikke som gjentat auktion, naar den er begjært et aar, efterat auktionsforfølgningen sidst blev utsat.

§ 158. Stadfæstelse skal negtes, naar saksøkte eller den senere eier av eiendommen eller en interessert, som ikke faar dækning av budet, eller nogen, som er ansvarlig for en heftelse, som vil bli udækket, reiser indvending, idet han gjør sandsynlig, at budet er altfor lavt i forhold til værdien av eiendommen efter gangbar pris. Rettens beslutning om at negte stadfæstelse kan ikke angripes ved kjæremaal eller anke.

Retten skal av eget tiltak negte stadfæstelse, naar den finder, at der er et aabenbart misforhold mellem budet og værdien av eiendommen efter gangbar pris. Rettens beslutning kan ikke angripes ved kjæremaal eller anke.

Ved tredje gangs eller senere auktion kan stadfæstelse ikke negtes av ovennævnte grunde. En auktion ansees ikke som gjentat auktion, naar den er begjært et aar, efterat auktionsforfølgningen sidst blev utsat.

§ 159. Ved avgjørelsen av spørsmaalet om stadfæstelse er retten ikke bundet ved beslutning eller kjendelse, som den har avgit tidligere under fuldbyrdelsen.

Det, som er foregaat i retsmøterne, kommer ved avgjø- 13 aug.
relsen bare i betragtning, naar det fremgaar av retsboken. Nr. 7.

Avgjørelsen træffes ved kjendelse.

§ 160. Blir antagelsen av et auktionsbud stadfæstet, skal kjendelsen snarest mulig forkyndes for saksøkte eller den senere eier av eiendommen og meddeles saksøkeren og kjøperen. Blir stadfæstelse negtet, skal kjendelsen snarest mulig meddeles saksøkeren.

§ 161. Den kjendelse, som avgjør spørsmaalet om stadfæstelse, er gjenstand for anke. Ankefristen regnes fra avsigelsen av kjendelsen.

Kjendelsen kan bare paaankes av interesserte, hvis ret den vilde medføre indgrep i, og av den, hvis bud er stadfæstet.

§ 162. Den, som har undlatt i rette tid at fremsætte indvending mot stadfæstelse, kan ikke gjøre indvendingsgrunden gjældende som ankegrund, medmindre han gjør sandsynlig, at han uten egen skyld har manglet kjendskap til den omstændighet, som begrunder indvendingen.

Selv om indvending ikke er fremsat i rette tid, kan anke erklæres, naar retten skulde ha negtet stadfæstelse efter § 155, og feilen antages at ha været til skade for den ankende. Under samme forutsætning skal ankedomstolen ogsaa av eget tiltak tillægge saadanne omstændigheter virkning, naar kjendelsen er paaanket av anden grund.

V. Særregler om auktion over fast eiendom paa landet.

§ 163. Naar namsretten har tat til følge en auktionsbegjæring over fast eiendom paa landet, skal den overdra til namsmanden at forberede og styre auktionsmøtet, hvis ikke saksøkeren forlanger auktionen holdt av retten eller særlige omstændigheter gjør det paakrævet.

Spørsmaalet om stadfæstelse avgjøres i alle tilfælde av namsretten. Men ellers faar det, som ovenfor i dette kapitel er foreskrevet om namsretten og dommeren, tilsvarende anvendelse paa namsmanden.

§ 164. Har saksøkeren antat et auktionsbud, sender namsmanden uten ophold en bekræftet utskrift av auktionsboken til retten.

Retten skal snarest mulig og senest tre uker efter mottagelsen avgjøre, om stadfæstelse skal gives eller negtes.

Er der fremsat indvending mot stadfæstelse, kan retten gi de interesserte, som har været tilstede i auktionsmøtet, og de bydere, som spørsmaalet vedkommer, adgang til at uttale sig og kan i den anledning gjennem anbefalt brev indkalde dem

13 aug. Nr. 7.

til et retsmøte. Finder retten, at der kan være grund til av eget tiltak at negte stadfæstelse, skal den saavidt mulig gi de nævnte interesserte og bydere anledning til at uttale sig enten underhaanden eller i et retsmøte.

VI. Retsvirkningen av auktionssalget.

§ 165. Virkningen av stadfæstelsen indtræder i det øieblik kjendelsen er avsagt.

§ 166. Ved stadfæstelsen blir kjøperen eier av eiendommen og det tilbehør, som er solgt sammen med den, saafremt kjendelsen ikke efter anke blir ophævet.

Tredjemand, som mener, at hans eiendomsret var til hinder for auktionen, kan gjøre sin ret gjældende ved søksmaal for de almindelige domstoler, hvis ikke spørsmaalet om hans eiendomsret er selvstændig avgjort under fuldbyrdelsen ved dom efter § 55.

§ 167. Fra stadfæstelsen er det kjøperen, som har ret til frugter og indtægter av eiendommen og svarer for dens utgifter, og han kan naarsomhelst tiltræde besiddelsen av den, hvis ikke tredjemands ret er til hinder. Paa grundlag av stadfæstelseskjendelsen kan kjøperen kræve tvangsfuldbyrdelse til fravikelse av eiendommen og utlevering av tilbehør.

Bor saksøkte paa eiendommen, kan namsmanden, hvis det er nødvendig, overlate ham de rum, han trænger for sig og sin husstand, for en tid av indtil en maaned. Hvis saksøkte eller nogen av hans husstand foretar handlinger, som er til skade for eiendommen, kan namsretten paa begjæring avgi kjendelse for, at han skal fjernes, før tiden er ute.

§ 168. Alle heftelser, som ikke blir dækket av kjøpesummen eller er overtat utenfor kjøpesummen, falder bort ved stadfæstelsen, saafremt den ikke blir ophævet.

Hvis et krav efter sin prioritet ikke kan bli fyldestgjort helt ut, dækkes først omkostninger, dernæst renter og endelig hovedstolen.

Kan krav, som har like prioritet, ikke bli fyldestgjort helt ut, nedsættes de i forhold til det samlede beløp av hovedstol, renter og omkostninger.

§ 169. Er forkjøps-, løsnings- eller gjenkjøpsret, bruksret, leieret, servitut, føderaad, livrente eller grundbyrde ikke overtat av kjøperen, skal værdien erstattes av kjøpesummen, saa langt denne rækker. Værdien fastsættes av namsretten, hvis ikke andet er avtalt.

Erstatningen for en ret til bruk eller tilbakevendende ydelser, som er stiftet for en eller flere personers levetid, skal, hvis rettighetshaveren forlanger det, utredes med et kapital-

beløp, som utregnes efter fire av hundrede i aarlig rente og den Norske Enkekasses dødelighetstavler. Hvis han ikke forlanger det, og de interesserte heller ikke kommer overens om noget andet, skal erstatningen utredes med en løpende sum, som svarer til aarsværdien av bruken eller ydelserne. Det samme gjælder andre rettigheter av ubestemt varighet. Erstatningssummen utbetales forskudsvis for hvert fjerdingaar, og rettighetshaveren pligter ikke at betale tilbake, om rettigheten falder bort, før fjerdingaaret er ute. 13 aug. Nr. 7.

§ 170. Naar der efter § 169 andet led skal utredes en aarlig erstatningssum, kan rettighetshaveren forlange, at der av kjøpesummen skal sættes ind i en autorisert sparebank et beløp, som svarer til det femogtyvedobbelte av aarsbeløpet, og at erstatningen skal utbetales ham av denne kapital og dens renter, indtil rettigheten falder bort. Kan der ikke avsættes et saa stort beløp, utbetales erstatningen, saalænge det avsatte beløp med renter strækker til.

Gjælder det en ret, som er stiftet for en persons levetid, kan enhver interessert, hvis ret berøres herav, forlange, at erstatningen istedenfor at utredes paa denne maate, skal ydes gjennem en livrente, som kjøpes i et livsforsikringsselskap, hvis vedtægter Kongen har godkjendt.

§ 171. Hefter der paa eiendommen et betinget krav, som efter auktionsvilkaarene ikke skal vedbli at hefte paa den, skal der av kjøpesummen, saa langt den rækker, indsættes i en autorisert sparebank det beløp, som er nødvendig for at fyldestgjøre rettighetshaverne, hvis ikke andet er avtalt.

§ 172. Kjøperen kan ikke kræve erstatning av saksøkeren for vanhjemmel eller for mangler ved eiendommen eller tilbehøret, saafremt ingen særlig retsgrund foreligger. Ved tvangsauktion efter utlæg gjælder det samme ogsaa overfor saksøkte.

§ 173. For den del av kjøperens forpligtelser, som skal avgjøres med penger, kan dækning ved forfald søkes gjennem tvangsauktion over eiendommen uten søksmaal, og uten at forskriftene i §§ 111 og 117 kommer til anvendelse.

Auktionsomkostninger, som er forfaldt, kan drives ind ved utpantning hos enhver, som er ansvarlig for dem.

§ 174. Naar stadfæstelse er git, sørger namsretten uten ophold for, at der tinglyses en erklæring om, at eiendommen er solgt ved tvangsauktion.

Tinglysningen har til følge, at den ret, kjøperen har erhvervet ved stadfæstelsen, gaar foran enhver samtidig eller senere tinglyst retsstiftelse over eiendommen og det solgte tilbehør, forsaavidt den er foretat ved frivillige forføininger av saksøkte eller den, som utleder sin ret fra ham.

Overfor retsstiftelser gjennem utlæg hos saksøkte eller den,

13 aug. Nr. 7.

som utleder sin ret fra ham, og mot deres konkursbo er kjøperen beskyttet uten tinglysning.

§ 175. Naar stadfæstelseskjendelsen er blit retskraftig, og kjøperen godtgjør, at han har opfyldt sine forpligtelser efter auktionsvilkaarene, kan han forlange auktionsskjøte av namsretten.

Samtidig med tinglysningen av skjøtet skal den erklæring, som er tinglyst efter § 174, utslettes av panteregistret.

§ 176. De heftelser, som er faldt bort ved stadfæstelsen, kan kjøperen uten bevilgning søke mortifisert ved dom.

De kan endvidere kræves avlyst, naar stadfæstelseskjendelsen er opretholdt ved retskraftig dom overfor rettighetshaverne, eller naar opreisningsfristen er forløpet.

10de kapitel.

Tvangssalg av skib og skibsparter.

§ 177. Naar en fordring er sikret ved pant i skib eller part i norsk registrert skib, kan panthaveren efter forfaldstid gjennem søksmaal faa adgang til tvangssalg uten først at ta utlæg.

§ 178. Har en panthaver i norsk registrert skib eller part i norsk registrert skib krav paa en bestemt pengesum, kan han efter forfaldstid søke dækning gjennem tvangssalg uten først at anlægge søksmaal, hvis panteretten er stiftet ved skifteutlæg eller ved et registrert pantebrev, og utstederens underskrift paa pantebrevet er bekræftet av en norsk notarius, lensmand eller forliksmand eller to vitterlighetsvidner.

Hvis pantebrevet ikke lyder paa en bestemt sum, maa størrelsen av kravet være fastsat enten i et tvangskraftig grundlag eller ved en skriftlig erkjendelse, som er bekræftet paa ovennævnte maate.

§ 179. Tvangssalg efter § 178 kan ikke kræves, uten at saksøkte mindst to uker i forveien har faat forkyndt varsel om, at auktionsbegjæring vil bli fremsat, hvis ikke det skyldige beløp betales. Varslet kan ikke paa forhaand frafaldes.

Har saksøkte ikke kjendt opholdssted i riket, og har han heller ikke nogen fuldmægtig, som er bosat her og kan ta imot forkyndelsen, kan varsel undlates og dækning kræves to uker efter forfald.

Tilhører kravet en bank eller anden indretning, hvis plan er fastsat ved lov eller godkjendt av Kongen, eller tilhører det stat eller kommune eller midler, som bestyres av det offentlige (fond, legater, stiftelser, arvemidler og lignende), kan vedkommende styre foreta forkyndelsen gjennem anbefalt brev efter reglerne i § 56. Det kan selv indlevere brevet til posten og gi de paategninger og bevidnelser, som er nævnt i lov om domstolene § 178.

§ 180. Naar en panthaver kan kræve tvangssalg av skib uten først at ta utlæg, kan han ogsaa kræve forbud nedlagt efter § 95. 13 aug. nr. 7.

Naar saadant forbud er nedlagt, kommer §§ 111 og 195 ikke til anvendelse.

§ 181. Paa tvangsauktion over norsk registrert skib faar forøvrig bestemmelserne i 9de kapitel tilsvarende anvendelse, hvis ikke andet er bestemt ved lov. Til tinglysning svarer indtegning i skibsregistret.

§ 182. Bestemmelsen i § 107 om, at tvangsauktion efter utlæg ikke kan kræves før fire eller to maaneder efter utlægsforretningen, gjælder ikke.

Heller ikke gjælder forskriftene i § 117.

§ 183. Auktionen kan holdes paa skibets hjemsted, naar rederen samtykker, eller naar der mindst seks maaneder før auktionslysningen er forkyndt ham opfordring til at føre skibet hjem.

§ 184. Namsretten kan sætte fristen for auktionslysningen kortere end bestemt i § 120, naar særlige grunde taler for det.

Foruten i de blade, som nævnes i § 120, skal auktionen lyses i et blad, som særlig er beregnet paa skibsfartsinteresserte. Derimot kræves ikke opslag.

§ 185. Saasnart auktionen er besluttet, skal namsretten opfordre rederen og skibsføreren, hvis han er tilstede, til at oplyse, om der hviler sjøpanteret paa skibet, og gi de nødvendige oplysninger om den. Hvis rederen eller skibsføreren derefter undlater at gi oplysning om de sjøfordringer, han kjender til, blir han personlig ansvarlig for dem. I opfordringen skal retten gjøre ham opmerksom paa dette.

Er det efter de mottagne oplysninger sandsynlig, at sjøpanteret hviler paa skibet, skal namsretten uten ophold underrette sjøpanthaveren gjennem anbefalt brev og samtidig anmode ham om snarest mulig at melde og begrunde sit krav.

§ 186. Naar en sjøpanthaver ikke har meldt sin fordring for namsretten, før stadfæstelseskjendelsen blir avsagt, kan han ikke paaanke kjendelsen av den grund, at kjøpesummen efter rigtig opgjør er mindre end det mindste bud, som kunde antages.

§ 187. Tvangssalg av part i norsk skib og tvangssalg av norsk uregistrert skib foregaar efter forskriftene i 11te kapitel, hvis ikke andet er bestemt ved lov.

Tvangsauktion holdes efter saksøkerens valg paa det sted, hvor skibet er, eller paa skibets hjemsted. Gjælder det skibspart, kan auktionen ogsaa holdes paa partrederens bosted.

§ 188. Bestemmelserne i forrige paragraf faar tilsvarende anvendelse paa tvangssalg av utenlandsk skib og skibspart.

Utenlandsk skib, som vilde være registreringspligtig, om det var norsk, kan dog bare sælges ved tvangsauktion. Auktio-

13 aug. nr. 7.

nen begjæres hos namsretten og forberedes og styres av den. Bestemmelserne i §§ 119, 120 og 184 faar tilsvarende anvendelse. Underretning sendes i anbefalt brev til skibsføreren, om han er tilstede i riket og hans opholdssted kjendt. Kan det gjøres uten skadelig forhaling, sendes underretning ogsaa til registreringsmyndigheten i hjemlandet, hvis skibet er registrert. Saavidt mulig iagttages ogsaa forskriftene i § 185 første punktum og andet led. Betalingsfristen skal være mindst seks uker.

11te kapitel.

Tvangssalg og anden dækning av løsøre.

I. Almindelige bestemmelser.

§ 189. I henhold til avsætning kan tvangssalg eller anden dækning av løsøre ikke kræves, før grundlaget er blit retskraftig, medmindre saksøkte samtykker.

Dækning kan dog kræves tidligere, hvis det er nødvendig for at forebygge væsentlig værdiforringelse eller uforholdsmæssige omkostninger, som ikke saksøkte forskudsvis utreder eller stiller sikkerhet for. Før begjæringen tages til følge, skal der gives saksøkte anledning til at uttale sig, hvis det kan gjøres uten skadelig forhaling.

Utbyttet kan ikke uten samtykke av saksøkte utbetales til saksøkeren, før grundlaget er blit retskraftig, og ikke før en maaned efter avsætningen.

§ 190. I henhold til utlæg kan dækningsforfølgning ogsaa iverksættes efter begjæring av saksøkte, naar en fyldestgjørende grund anføres. Dette gjælder, selv om saksøkeren endnu ikke kan kræve dækning.

Før begjæringen tages til følge, skal der gives saksøkeren anledning til at uttale sig, hvis det kan gjøres uten skadelig forhaling.

Uten samtykke av saksøkte kan utbyttet ikke utbetales til saksøkeren, før grundlaget er blit retskraftig, og ikke før en maaned efter utlægsforretningen.

§ 191. Naar en fordring paa en bestemt pengesum er sikret ved haandpant, og panthaveren har besiddelsen, kan han efter forfaldstid søke dækning av pantet uten først at anlægge søksmaal.

Er summen ikke bestemt angit ved pantsættelsen, maa den være fastsat enten i et tvangskraftig grundlag eller ved en skriftlig erkjendelse.

Hvis eieren av pantet er navngit ved pantsættelsen og har kjendt opholdssted i samme by eller herred som panthaveren, kan dækning ikke kræves, uten at eieren mindst to uker i forveien har faat forkyndt varsel om, at dækning vil bli begjært, saafremt det skyldige beløp ikke betales. Panthavere, som har tilladelse til at drive utlaansvirksomhet mot haandpant, kan

isteden varsle skyldnerne gjennem offentlig kundgjørelse, uten at skyldnernes navn nævnes. Kundgjørelsen maa indrykkes i et blad, som er almindelig læst paa stedet, mindst tre uker, før dækning kan kræves. 13 aug. Nr. 7.

§ 192. Har saksøkeren efterfølgende prioritet, kan han ikke kræve dækning uten samtykke av den bedre prioriterte panthaver, medmindre han utløser ham eller stiller sikkerhet for hans krav.

En panthaver maa ta imot utløsning, selv om hans krav ikke er forfaldt.

§ 193. Søkes dækning i henhold til utlæg, og begjæringen fremsættes for en anden namsmand end den, som har utført utlægsforretningen, maa en bekræftet utskrift vedlægges. Ellers er det nok at henvise til utlægsforretningen og opgi saksøktes navn og bopæl og tiden for foretagelsen.

§ 194. Naar namsmanden tar til følge en begjæring om dækning, skal han straks underrette saksøkte, hvis denne har kjendt opholdssted i riket.

§ 195. Naar saksøkerens krav utgjør 100 kroner eller derover, kan namsmyndigheten paa begjæring utsætte dækningsforfølgningen indtil fire maaneder, saafremt saksøkte straks betaler de lovlige omkostninger og en femtedel av kravet, dog mindst 50 kroner, med renter og forpligter sig til at betale resten i maanedlige avdrag paa mindst 25 kroner, og saafremt omstændighetene forøvrig taler for utsættelse. Før namsmyndigheten beslutter utsættelse, bør den gi saksøkeren anledning til at uttale sig.

Hvis et avdrag ikke betales i rette tid, bortfalder utsættelsen. Gjentat utsættelse kan ikke gives.

Disse bestemmelser kommer ikke til anvendelse paa skatter og andre offentlige avgifter til stat og kommune, krav, som er stillet like med skatter i pantesikkerhet og inddrivelsesmaate, eller krav, som grunder sig paa lovbestemt forsørgelsespligt. Rettens beslutninger efter denne paragraf kan ikke paakjæres.

§ 196. Den, som har kjøpt ved tvangssalg, kan ikke kræve erstatning av saksøkeren for vanhjemmel eller for mangler ved gjenstanden, saafremt ingen særlig retsgrund foreligger. Ved tvangssalg efter utlæg gjælder det samme ogsaa overfor saksøkte.

§ 197. Ved tvangsauktion kan ingen kræve sit bud antat eller at træde ind i en andens bud paa grund av forkjøps-, løsnings- eller gjenkjøpsret.

Avtale om at nogen ikke skal by ved tvangsauktion eller ikke kjøpe ved andet tvangssalg eller bare by til en viss grænse, er ugyldig.

II. Om ting.

§ 198. Salg av utlagte ting skal ikke foretages før en maaned efter utlægsforretningen.

13 aug. Nr. 7.

Dog kan salg foretages tidligere, naar saksøkeren og saksøkte er enige, eller naar det begjæres av en av dem og er nødvendig for at forebygge væsentlig værdiforringelse eller uforholdsmæssige omkostninger, som ikke saksøkte forskudsvis utreder eller stiller sikkerhet for.

§ 199. Salget foregaar i den by eller det herred, hvor tingene findes. Naar saksøkeren og saksøkte er enige om at la dem sælge paa et andet sted, skal det gjøres, hvis derved bedre utbytte kan ventes, eller hvis tingene ikke vites at være yderligere beheftet.

Namsmanden kan ogsaa ellers beslutte, at en ting skal sendes til et andet sted for at sælges, hvis derved kan ventes et væsentlig bedre utbytte, og det ikke er betænkelig at sende tingen dit. Før han fatter sin beslutning, skal han gi parterne anledning til at uttale sig, hvis det kan gjøres uten skadelig forhaling. Forsendelsen foregaar paa saksøktes risiko.

§ 200. Tvangsauktion styres av namsmanden. Han fastsætter tid og sted og utsteder kundgjørelse om auktionen.

Tiden skal sættes saaledes, at der blir mindst to uker mellem den første indrykning av kundgjørelsen i blad og auktionsdagen. Dog kan tiden sættes kortere i de tilfælde, som er nævnt i § 198 andet led.

Saavidt mulig skal namsmanden i tide underrette saksøkte om berammelsen.

§ 201. Kundgjørelsen skal betegne auktionen som tvangsauktion og indeholde tid og sted for auktionen og en almindelig angivelse av de ting, som skal sælges. Særlig værdifulde ting fremhæves.

Kundgjørelsen skal rykkes ind én gang i et blad, som er almindelig læst paa stedet, og paa landet slaaes op paa et høvelig sted i sognet. Hvis ikke dette kan gjøres, fordi fristen er sat kortere end to uker, skal namsmanden saavidt mulig gjøre auktionen kjendt paa anden hensigtsmæssig maate.

Namsmanden kan beslutte at foreta yderligere lysing og at utstede auktionskatalog eller lignende fortegnelse.

§ 202. For at undgaa uforholdsmæssige omkostninger kan namsmanden bestemme, at ting av liten værdi skal sælges uten særskilt lysing ved en anden tvangsauktion.

§ 203. Auktionen skal omberammes, hvis forskriftene om auktionens lysing i § 200 andet led eller i § 201 første og andet led er tilsidesat og ikke mer kan følges.

§ 204. Indstilles auktionen, skal den saavidt mulig avlyses paa hensigtsmæssig maate.

Omberammes auktionen, foregaar lysing og meddelelse efter de almindelige regler.

§ 205. Auktionsvilkaarene opstilles av saksøkeren. Hvis

de er ulovlige eller tilsidesætter andres tarv, kan namsmanden forandre dem. Namsmanden opstiller auktionsvilkaarene, hvis saksøkeren ingen har opstillet, eller hvis der er flere saksøkere, som ikke kan enes om dem. 13 aug. nr. 7.

Auktionsvilkaarene maa ikke indeholde usedvanlige bestemmelser, som kan svække kjøpelysten. Betalingsfristen for vederheftige kjøpere kan ikke sættes kortere end seks uker, hvis ikke alle interesserte samtykker. For særlig værdifulde gjenstande kan namsmanden sætte en længere betalingsfrist. Saksøkte kan ikke faa tilslag uten at betale straks eller stille sikkerhet. Auktionsomkostningenes beløp skal namsmanden fastsætte efter reglerne i § 133. De dækkes forlods av auktionspengene; dog kan saksøkerens tilkommende for auktionsbegjæring og møte samt opkræverens godtgjørelse paalægges kjøperne utenfor kjøpesummen.

Auktionsvilkaarene skal namsmanden fastsætte og læse op, før opropet begynder, og under auktionen skal de være tilgjængelige for dem, som ønsker at se dem.

§ 206. Saksøkeren antar med godkjendelse av namsmanden en paalidelig tredjemand til at opkræve auktionspengene paa saksøkerens ansvar. Namsmanden kan antages som opkræver.

Har flere saksøkere begjært auktion, og de ikke er enige om valget, opnævner namsmanden opkræver.

Opkræveren er som selvskyldner ansvarlig for rigtig betaling av auktionspengene.

§ 207. Opkræveren er tilstede ved auktionen. Han bestemmer, om en byder skal faa betalingsfrist, og om tingen straks skal utleveres til ham eller opbevares for hans regning, til han betaler.

Hvis en byder uten rimelig grund blir avvist eller negtet betalingsfrist, og en interessert lider skade ved det, er opkræveren ansvarlig.

§ 208. Auktionsmøtet er offentlig.

Auktionen kan fremmes, selv om saksøkeren uteblir.

Tingene ropes op enkeltvis, hvis ikke deres art gjør det nødvendig eller hensigtsmæssig at rope dem op under ett eller i større eller mindre avdelinger. Den orden, som er angit i en auktionskatalog eller lignende fortegnelse, bør ikke fravikes uten særlig grund. Ellers bør saksøktes ønske om ordenen for opropet saavidt mulig følges.

Tingene skal helst være tilstede eller i nærheten, saa de kjøpelystne har adgang til at gjøre sig bekjendt med dem.

§ 209. Før tilslag blir git, skal det høieste bud gjentagne ganger kundgjøres høit og tydelig.

Viser det sig, at to eller flere har gjort det høieste bud, eller opstaar der tvist om budet, skal namsmanden opfordre til

13 aug. nr. 7.

videre bud. Nytter ikke det, avgjør han, hvem som skal ansees for høistbydende.

Hvis ikke auktionsvilkaarene forbeholder en frist, skal opkræveren straks anta eller forkaste budene. Enhver byder pligter at vedstaa sit bud, til avgjørelsen er truffet eller fristen utløpet.

Ved ethvert salg skal tingen, kjøperens navn og kjøpesummen indføres i auktionsboken. Blir kjøpesummen betalt straks, skal ogsaa det anføres.

Opstaar der tvist om kjendsgjerninger av betydning, som er forefaldt i møtet, skal oplysning straks søkes ved forklaringer av de tilstedeværende og det nødvendige føres ind i auktionsboken.

§ 210. Naar det maa antages, at der er solgt nok til at dække kravet med omkostninger, sluttes auktionen. hvis ikke saksøkte forlanger, at ogsaa de ting, som er igjen, skal sælges.

§ 211. Naar budet er antat, er kjøperen eier, og tingen ligger for hans regning og risiko.

§ 212. Mener tredjemand, at hans eiendomsret var til hinder for et iverksat tvangssalg, kan han gjøre sin ret gjældende ved søksmaal for de almindelige domstoler, hvis ikke spørsmaalet om hans eiendomsret er selvstændig avgjort under fuldbyrdelsen ved dom efter § 55.

Saksøkte kan bare søke tingen tilbake, naar tvangsgrundlaget retskraftig er ophævet eller erklært ugyldig, eller naar det retskraftig er avgjort, at saksøkerens krav ikke bestod, da salget foregik. Søksmaalet maa reises inden tre maaneder, efterat der blev adgang til det, og i ethvert fald inden et aar efter salget. Har kjøperen været i god tro, maa saksøkte godtgjøre ham det, han har betalt for tingen.

§ 213. Betaler en auktionskjøper ikke kjøpesummen inden utløpet av fristen, kan den drives ind ved utpantning.

Er tingen ikke utlevert, kan den sættes til ny auktion efter samme regler, som om der var tat utlæg i den, dog saaledes at §§ 195 og 198 ikke kommer til anvendelse. Har tingen liten værdi, bør den helst sælges ved en auktion, som holdes over andet løsøre.

Den første kjøper hefter for ethvert utlæg og tap, som er voldt ved hans uefterrettelighet, og han har ikke krav paa det overskud, som den nye auktion over tingen maatte gi.

§ 214. Namsmanden kan beslutte, at en ting skal sælges underhaanden istedenfor ved auktion, hvis det er ventelig, at utbyttet da blir større end ved auktionssalg. Før han fatter sin beslutning, skal han gi parterne anledning til at uttale sig, hvis det kan gjøres uten skadelig forhaling. Kjøpesummen indbetales til namsmanden eller, om parterne er enige, til en anden.

Har underhaandssalg ikke kunnet foregaa inden en rimelig tid, eller viser det sig ellers at være forbundet med vanskeligheter, kan namsmanden beslutte tvangsauktion. 13 aug. Nr. 7.

§ 215. Naar saksøkeren har panteret i penger, og hans begjæring om dækning er tat til følge, skal namsmanden utbetale saksøkeren og i tilfælde andre interesserte det, de skal ha. Forvares pengene av en anden, kan namsmanden anvise paa ham.

Betaling eller anvisning efter utlæg maa dog ikke uten samtykke av saksøkte foregaa før en maaned efter utlægsforretningen.

III. Om værdipapirer, fordringer og andre rettigheter.

§ 216. Hvis saksøkeren har pant i fordringer eller andre rettigheter, har han ret til at foreta det, som trænges for at holde dem i kraft. Er det nødvendig at ha i hænde et gjældsbrev eller andet dokument, som namsmanden efter § 92 har tat i besiddelse eller overgit i en andens varetægt, skal namsmanden eller forvareren paa forlangende av saksøkeren eller saksøkte foreta det nødvendige.

Er panteretten stiftet ved utlæg, mottar namsmanden de ydelser, som forfalder, indtil bestemmelse om dækning er truffet, hvis ikke parterne blir enige om noget andet.

§ 217. Værdipapirer, som har børs- eller markedskurs, skal namsmanden søke at sælge underhaanden ved en bank eller mægler til dagens kurs.

Har underhaandssalg ikke kunnet foregaa inden en rimelig tid, kan namsmanden paa begjæring beslutte tvangsauktion.

Paa samme maate behandles ogsaa utenlandske gangbare mynter og pengesedler, som saksøkeren ikke er villig til overensstemmende med § 215 at motta som betaling efter dagens kurs.

§ 218. Lyder et værdipapir paa navn, kan namsmanden i saksøktes sted og med retsvirkning for ham gi det paategning om overdragelse til kjøperen og avgi alle erklæringer, som er nødvendige i anledning av salget.

§ 219. En pengefordring kan namsmanden, hvis saksøkeren forlanger det, anvise ham til indkrævning.

Anvisning efter utlæg maa ikke uten samtykke av saksøkte foregaa før to uker efter utlægsforretningen, medmindre der er grund til at frygte for, at fordringen ellers vilde forspildes helt eller delvis.

§ 220. Hvis fordringen er større end saksøkerens krav, og saksøkte eller andre interesserte forlanger sikkerhet for det

13 aug. Nr. 7.

mulige overskud, kan fordringen bare anvises til indkrævning, naar saksøkeren stiller saadan sikkerhet, som namsmanden bestemmer, eller naar han paa eget ansvar antar til opkræver en paalidelig tredjemand, som namsmanden godkjender. Namsmanden kan antages til opkræver.

Opkræveren har de samme rettigheter og pligter som en saksøker, som har faat en fordring anvist til indkrævning.

§ 221. Om enhver anvisning underretter namsmanden saksøkte i anbefalt brev, hvis han har kjendt opholdssted i riket.

Anvises en fordring, som knytter sig til ihændehaver- eller ordrepapir eller gjældsbrev, skal det overleveres til saksøkeren med paategning om anvisningen.

§ 222. Naar en fordring er anvist til indkrævning, har saksøkeren ret til at gjøre paakrav, opsige fordringen, drive den ind paa retslig vei og ta imot og kvittere for betalingen. Skyldneren kan med befriende virkning overfor saksøkte betale til saksøkeren, saalænge ikke anvisningen er ophævet og ophævelsen kommet til hans kundskap.

Faar saksøkeren ind mer, end han skal ha, utbetaler han det til saksøkte eller til dem, som ellers har krav paa det.

§ 223. Saksøkte pligter at utlevere til den saksøker, som har faat en fordring anvist, alle dokumenter, som er nødvendige for at gjøre fordringen gjældende.

Vægrer han sig, kan saksøkeren kræve kjendelse av namsretten for anvendelse av tvangsmidler efter 13de kapitel.

§ 224. Hvis en fordring, som er anvist til indkrævning, er avhængig av en motydelse fra saksøktes side, og den formuesgjenstand, som saksøkte skal yde, er i hans besiddelse, kan saksøkeren forlange at faa den utlevert til opfyldelse av motydelsen, saafremt han kunde ha faat utlæg i den, og ingens bedre ret er til hinder. Saksøkte kan forlange, at den skal utleveres enten umiddelbart til saksøktes skyldner eller til en paalidelig tredjemand, som namsmanden opnævner.

§ 225. Naar saksøkeren reiser søksmaal til indkrævning, pligter han at gi den saksøkte, som fordringen er utlagt hos, varsel om søksmaalet med opfordring til at træde ind i saken som hjælpeintervenient. Varslet kan dog undlates, hvis saksøkte ikke har kjendt opholdssted i riket.

Den avgjørelse, som træffes med hensyn til fordringen, har virkning for og imot saksøkte og alle andre interesserte.

§ 226. Saksøkeren er ansvarlig for den skade, som voldes saksøkte og andre interesserte ved forsømmelighet med inddrivningen av en fordring, som han har faat anvist til indkrævning selv eller ved opkræver.

Viser saksøkeren eller opkræveren sig forsømmelig, kan

saksøkte og andre interesserte forlange, at namsmanden skal ophæve anvisningen og isteden anvise fordringen til indkrævning ved en opkræver, som namsmanden opnævner. Før han fatter sin beslutning, skal han gi saksøkeren anledning til at uttale sig. 13 aug. Nr. 7.

Om ophævelse av anvisningen gjør namsmanden paategning og gir saksøkte og skyldneren underretning i anbefalt brev.

Negter saksøkeren at utlevere de mottagne dokumenter, kan saksøkte kræve kjendelse av namsretten for anvendelse av tvangsmidler efter 13de kapitel.

§ 227. Hvis saksøkeren vil gi avkald paa den ret, han har faat ved anvisning av en fordring til indkrævning, maa han gi namsmanden og skyldneren underretning og sørge for, at dokumenterne faar paategning om avkaldet. Likesaa underretter han saksøkte, hvis denne har kjendt opholdssted i riket. Underretningen til skyldneren og saksøkte gives i anbefalt brev. Bestemmelsen i § 226 sidste led faar ogsaa her anvendelse.

§ 228. Hvis en fordring først forfalder om længere tid eller er avhængig av en motydelse, som saksøkte ikke godvillig erlægger, eller hvis inddrivelse av fordringen vilde være forbundet med vanskeligheter eller uforholdsmæssige omkostninger, kan namsmanden, naar saksøkeren eller andre interesserte forlanger det, beslutte, at den skal gjøres i penger paa anden hensigtsmæssig maate.

Før han fatter sin beslutning, skal namsmanden gi de interesserte anledning til at uttale sig, hvis det kan gjøres uten skadelig forhaling.

Ved en saadan beslutning ophæves i tilfælde en tidligere anvisning til indkrævning. Bestemmelsen i § 226 sidste led faar ogsaa her anvendelse.

§ 229. Skal dækning søkes av andre rettigheter end fordringer paa penger, faar foranstaaende bestemmelser tilsvarende anvendelse, saalangt det passer.

Namsmanden bestemmer, paa hvilken maate dækning av rettigheten skal søkes. Istedenfor at la saksøkeren eller en opkræver utøve den eller drive den ind, kan namsmanden beslutte at sælge den eller leie den ut eller, naar dertil ikke er lovlig adgang, at den skal utøves ved en bestyrer efter regler, som namsmanden fastsætter. Før han fatter sin beslutning, bør han gi saksøkte og dem, som ellers har interesse i rettigheten, anledning til at uttale sig, hvis det kan gjøres uten skadelig forhaling.

12te kapitel.

Utlæg og dækning i enkelte særlige tilfælde.

§ 230. Utlæg kan ikke tages i redskaper, apparater og

13 aug. Nr. 7.

inventargjenstande, som hører til et apotek og er uundværlige for driften.

Er utlæg tat i et apoteks varebeholdning, kan bare de varer, som ikke er nødvendige til regelmæssig og forsvarlig drift av apoteket, fjernes og sælges særskilt til dækning av saksøkerens krav. Andre varer skal bli ved apoteket og kan anvendes ved driften og sælges i dens medfør.

Til at føre tilsyn med de varer, som er efterlatt i apoteket, og ta imot betalingen ved salg kan saksøkeren forlange, at namsretten skal opnævne en paalidelig tredjemand, naar grundlaget er blit retskraftig eller saksøkte samtykker. Om opnævnelsen gjør namsretten indberetning til vedkommende regjeringsdepartement.

Varerne ansees for utsat av saksøktes besiddelse, naar tilsynsmanden tiltræder, og dækning ansees begjært ved begjæringen om at opnævne ham.

§ 231. Viser det sig, at et tilsyn efter § 230 er forbundet med særlige vanskeligheter eller ikke skaffer saksøkeren tilstrækkelig betryggelse, kan hele driften av apoteket paa begjæring sættes under bestyrelse. Bestyreren maa opfylde betingelserne for at bli apoteker.

Beslutning herom fattes av namsretten og skal indberettes til vedkommende regjeringsdepartement, som maa godkjende valget av bestyrer og gir nærmere regler om bestyrelsen. Denne kan ikke vare over et aar uten samtykke av departementet.

§ 232. Ved utlæg i jernbane-, sporveis-, telegraf- og telefonanlæg, som er aapent for almenheten, samt i gasverk og elektriske anlæg, som leverer lys eller kraft til flere, gjælder følgende særlige regler:

Anlægget med grund, verksteder og andre bygninger betragtes som en eneste fast eiendom. Indretninger, lokomotiver, vogner, skinner, stolper, traadnet, maskiner, redskaper, inventar og forraad, som hører til anlægget og er bestemt til driften, betragtes som tilbehør til den faste eiendom. Utlæg kan bare tages i det hele anlæg med tilbehør.

Utlægsforretning foretages paa det sted, hvor anlægget har sit hovedkontor.

Efter begjæring av saksøkeren skal namsretten sætte anlægget under bestyrelse, naar tvangsgrundlaget er blit retskraftig eller saksøkte samtykker. Vedkommende regjeringsdepartement opnævner en eller flere styrere og gir nærmere regler om bestyrelsen.

Tredje del.

Fuldbyrdelse av krav paa andet end penger.

13de kapitel.

§ 233. Hvis saksøkte efter tvangsgrundlaget helt eller delvis skal overlate eller fravike en fast eiendom, skal namsmanden i den utstrækning, som fuldbyrdelsen gjør nødvendig, fjerne personer og løsøre og indsætte saksøkeren i besiddelsen.

Skal løsøre fjernes, og det ikke kan overgives saksøkte eller en voksen person av hans husstand, sørger namsmanden for at føre det bort og forvare det for saksøktes regning. Er det nødvendig, kan namsmanden forlange foreløbig plads for tingene paa eiendommen, hvis det er anledning til det. Namsmanden gir saavidt mulig saksøkte og dem, som han vet er interessert i tingene, underretning om, at de er ført bort, og opfordrer saksøkte til at hente dem og betale omkostningene. Hvis dette til trods for gjentat opfordring ikke blir gjort inden en rimelig frist, kan tingene sælges til dækning av omkostningene efter samme regler, som om der var tat utlæg i dem, dog saaledes at §§ 195 og 198 ikke kommer til anvendelse.

Hvis en tredjemand besidder eiendommen og ikke er villig til at fravike den, kan saksøkeren kræve, at saksøktes fordring paa at faa den utlevert blir anvist ham efter forskriftene i § 229 første led.

§ 234. Begjæres utkastelse av en leietager efter saadan overenskomst som nævnt i § 3 nr. 9, maa overenskomsten og i tilfælde bevis for opsigelsen vedlægges.

Tar namsmanden begjæringen til følge, forkynder han for leietageren opfordring til at flytte inden en uke med tilkjendegivende om, at han ellers vil bli kastet ut. Er den avtalte leietid utløpet eller lovlig opsigelse git med mindst en ukes frist, kan utkastelsen foretages uten særskilt varsel.

Hvis leietageren er familieforsørger, har han ret til at hente sit løsøre i to uker efter utkastelsen, selv om han ikke samtidig betaler omkostningene, forsaavidt tingene er undtat fra utlæg eller kan kræves undtat.

§ 235. Hvis saksøkte efter tvangsgrundlaget skal utlevere bestemte løsøregjenstande eller levere en viss mængde løsøregjenstande av en bestemt art, og de er i hans besiddelse, skal namsmanden ta dem fra ham og overlevere dem til saksøkeren.

Hvis det paastaaes, at nogen av disse ting tilhører en tredjemand, skal paastanden indføres i utlægsboken. Gjælder tvangs-

13 aug. Nr. 7.

grundlaget en bestemt ting, skal den dog i alle tilfælde utleveres. Er tingen bare efter sin art bestemt i tvangsgrundlaget, skal utlevering derimot negtes, hvis paastanden blir godtgjort med det samme, eller hvis den da blir gjort sandsynlig og beviset fuldstændiggjøres efter en kort utsættelse. Namsmanden gir i tilfælde tredjemand underretning i anbefalt brev.

Hvis en tredjemand besidder tingen og ikke er villig til at utlevere den, kan saksøkeren kræve, at saksøktes fordring paa at faa den utlevert blir anvist ham efter forskriftene i § 229 første led.

§ 236. Er en bestemt løsøregjenstand, som saksøkte efter tvangsgrundlaget skal utlevere, ikke fundet i hans besiddelse, og han ikke gjør sandsynlig, at opfyldelsen er umulig, skal namsretten efter begjæring av saksøkeren ved kjendelse paalægge ham en løpende tvangsmulkt for hver dag eller uke, som gaar uten at han opfylder sin pligt.

Tvangsmulkten tilfalder statskassen og inddrives av saksøkeren efter reglerne om fuldbyrdelse av pengekrav. Den kan ikke paa en gang inddrives for mer end otte uker. Lar saksøkeren længer tid gaa hen, løper ingen videre mulkt, før den paaløpne er betalt eller utlæg for den begjært.

Hvis saksøkte godtgjør, at han har opfyldt sin forpligtelse, eller gjør sandsynlig, at det er umulig for ham at opfylde den, skal namsretten efter hans begjæring ved kjendelse stanse inddrivelsen av mulkten og ophæve utlæg, som maatte være git. Dette gjælder dog bare mulkt, som er paaløpet efter opfyldelsen, eller efterat hindringen indtraadte.

§ 237. Hvis saksøkte efter tvangsgrundlaget skal foreta noget andet end at utlevere fast eiendom eller løsøre, og det kan utføres uten hans medvirkning, skal namsretten paa begjæring ved kjendelse bemyndige saksøkeren til at la det foreta paa saksøktes bekostning. Gjør saksøkte motstand, kan saksøkeren forlange hjælp hos namsmanden.

Hvis det forlanges, kan retten tillike ved kjendelse paalægge saksøkte forskudsvis at betale de sandsynlige omkostninger. Efter utførelsen kan den paa samme maate i tilfælde bestemme, hvad saksøkeren pligter at tilbakebetale.

Forlanger saksøkeren ikke bemyndigelse som nævnt, skal opfyldelsen efter begjæring av ham søkes fremtvunget ved løpende mulkt efter § 236.

§ 238. Hvis saksøkte efter tvangsgrundlaget skal stille sikkerhet, men undlater det, kan saksøkeren kræve avsætning hos ham med den virkning, at det avsatte gods hefter som sikkerhet, saalænge pligten til at stille sikkerhet varer.

Under de omstændigheter, som er nævnt i § 198 andet led og § 219 andet led, kan avsat løsøre paa begjæring sælges

og forfaldne fordringer eller rettigheter drives ind ved opkræver. Utbyttet indbetales til namsretten og forvares av den. 13 aug. Nr. 7.

§ 239. Hvis saksøkte i andre tilfælde, end § 238 nævner, efter tvangsgrundlaget skal foreta noget, som ikke kan utføres uten hans medvirkning, skal opfyldelsen efter begjæring av saksøkeren søkes fremtvunget ved en løpende mulkt overensstemmende med § 236.

Løpende mulkt kan ikke anvendes for at fremtvinge tjeneste i arbeidsleieforhold eller for at tvinge nogen til at motta den, som er antat til saadan tjeneste.

§ 240. Handler saksøkte mot sin pligt efter tvangsgrundlaget til at undlate en handling eller til at finde sig i, at en handling blir foretat, kan namsretten efter begjæring av saksøkeren ved kjendelse paalægge ham at stille sikkerhet for den skade, som kan voldes ved, at han ogsaa fremtidig handler mot sin pligt. Retten bestemmer sikkerhetens størrelse og art, og hvor længe den skal hefte. Før begjæringen avgjøres, skal indkaldelse til mundtlig forhandling forkyndes for parterne.

Saadant paalæg kan ogsaa paa begjæring gives ved dommen i en straffesak, som er reist mot saksøkte til fældelse efter den almindelige straffelovs § 344.

Har saksøkte voldt en forandring, som strider mot saksøkerens ret, kan den tidligere tilstand søkes gjenoprettet efter forskriftene i § 237 eller § 239.

§ 241. De tvangsforretninger, som dette kapitel handler om, kan ikke fremmes, hvis saksøkeren uteblir. Er det oplyst eller sandsynlig, at saksøkeren har gyldig forfald, utsættes forretningen en passende tid; i motsat fald indstilles den. Saksøkeren underrettes uten ophold om beslutningen.

Hvis saksøkte ikke er tilstede og heller ikke møter ved fuldmægtig, skal namsmanden efter bedste skjøn vareta saksøktes tarv saavidt mulig efter samraad med hans egtefælle eller andre voksne personer av hans husstand. Hvis ingen saadan person er tilstede eller villig til at optræde, bør namsmanden raadføre sig med saksøktes husvert eller arbeidsgiver, om der er adgang til det, eller med den, som har tingene i sin besiddelse eller varetægt.

§ 242. I de tilfælde, som er nævnt i §§ 236, 237, 239 og 240, fremsættes begjæringen for namsretten paa det sted, hvor saksøkte har sit almindelige verneting i riket, eller hvor han kan saksøkes efter lov om rettergangsmaaten i tvistemaal § 32.

§ 243. Bestemmelserne i dette kapitel gjør ingen indskrænkning i saksøkerens ret til at forlange erstatning for den skade, som saksøkte har voldt ved pligtstridig forhold.

Hvis en paabegyndt fuldbyrdelse frafaldes, eller hvis fuld-

13 aug. Nr. 7.

byrdelse forgjæves har været forsøkt, kan erstatningssøksmaalet anlægges ved namsretten. Mægling i forliksraadet er i saa fald ikke nødvendig, og hovedforhandling kan berammes uten saksforberedelse. Ellers kommer de almindelige regler om søksmaal for herreds- og byret til anvendelse.

Fjerde del.

Midlertidige forføininger.

14de kapitel.

Arrest.

§ 244. For at sikre tvangsfuldbyrdelsen i skyldnerens gods av krav, som gaar ut paa penger enten umiddelbart eller istedenfor en anden ydelse, kan arrest foretages, selv om saksøkeren ikke har noget tvangsgrundlag.

Arrest utelukkes ikke ved, at kravet er uforfaldt eller betinget, naar ikke betingelsen er saa uviss, at kravet er uten værdi.

Til sikring av formuesstraf og inddragning kan arrest ikke anvendes.

§ 245. Arrest paa gods kan besluttes, naar skyldnerens adfærd gir grund til at frygte for, at fuldbyrdelsen ellers vil bli forspildt eller i væsentlig grad vanskeliggjort, eller at den maatte foretages i utlandet.

Arrest i skib kan besluttes uten særlig arrestgrund, naar det begjæres av en fordringshaver, som har panteret i skibet, og hans fordring er forfaldt.

§ 246. Arrest paa person kan besluttes, naar skyldneren staar i færd med at forlate riket under saadanne omstændigheter, at det er uvisst, om han agter at vende tilbake, og arrest findes nødvendig for at sikre fuldbyrdelsen av et krav, som han kan saksøkes for her i riket.

Arrest paa person kan ikke anvendes mot skibsfører eller skibsmandskap, naar skibet er utklarert og seilfærdig.

§ 247. Arrest kan besluttes av den domstol, som behandler et søksmaal om kravet, eller av namsretten der, hvor det gods eller den person findes, som begjæres undergit arrest.

Naar betingelserne for arrest paa person antages at foreligge, kan politiet i paatrængende tilfælde efter begjæring av arrestsøkeren foreløbig holde skyldneren tilbake; men arrestsøkeren maa da inden 24 timer forelægge arrestbegjæringen for namsretten.

§ 248. Arrestbegjæringen maa opgi kravet og dets beløp og arrestgrunden. Kravet og arrestgrunden maa gjøres sandsynlig. 13 aug. Nr. 7.

Selv om kravet ikke er gjort sandsynlig, kan arrest besluttes, hvis der vilde være fare ved ophold, og arrestsøkeren paa forhaand stiller saadan sikkerhet, som retten bestemmer for skadeserstatning og opreisning til skyldneren.

Retten kan ogsaa ellers gjøre beslutningen om arrest avhængig av sikkerhetsstillelse.

§ 249. Før avgjørelsen skal indkaldelse til mundtlig forhandling forkyndes for parterne, naar arrestsøkeren forlanger det, eller retten finder grund til det. I saa fald træffes avgjørelsen ved kjendelse.

Har der ikke været mundtlig forhandling, kan en beslutning om at tillate arrest ikke paakjæres. Men hvis nogen av parterne forlanger det, skal retten snarest mulig efter iverksættelsen gjennem forkyndelse indkalde dem til mundtlig forhandling om arrestens lovlighet. Gaar beslutningen ut paa fængslig forvaring, foretar retten indkaldelse av eget tiltak.

I den kjendelse, som derefter avgjør spørsmaalet, kan retten helt eller delvis stadfæste, forandre eller ophæve sin første beslutning og gjøre stadfæstelsen eller forandringen avhængig av sikkerhetsstillelse.

§ 250. Arrestbeslutningen skal nævne arrestsøkeren og skyldneren samt kravet og arrestgrunden.

I beslutningen skal det siges, at skyldneren kan avverge iverksættelse av arresten eller kræve iverksættelsen ophævet av namsretten ved at stille sikkerhet for et beløp, som skjønsmæssig fastsættes av retten, eller hvis det gjælder arrest paa person, ved at anvise tilstrækkelig gods til arrest. Er beslutningen avsagt uten mundtlig forhandling, skal skyldneren i beslutningen gjøres opmerksom paa sin ret efter § 249 andet led.

Besluttes arrest paa person, skal det i beslutningen ogsaa siges, at arrest i gods vil bli iverksat, om saadant findes.

§ 251. Hvis ikke andet er bestemt, faar reglerne i denne lovs første og anden del tilsvarende anvendelse paa arrest.

§ 252. Arrestbeslutningen sendes namsmanden til iverksættelse. Er den truffet av namsretten, kan dog denne paa begjæring overta iverksættelsen selv.

Beslutningen kan iverksættes, uten at den paa forhaand er forkyndt for skyldneren; men i saa fald skal den forkyndes ved iverksættelsen eller snarest mulig derefter.

Namsmyndigheten underretter ikke av eget tiltak skyldneren om tiden for iverksættelsen.

§ 253. Arrest paa gods iverksættes efter samme regler som utlæg. Det er ikke nødvendig først at søke gods paa skyldnerens bopæl.

13 aug. Nr. 7.

Arresten medfører, at skyldneren mister retten til at raade over de arresterte gjenstande til skade for arresthaveren.

Forat arresten skal kunne gjøres gjældende overfor skyldnerens retshandler, kræves tinglysning eller registrering av arrestforretningen efter samme regler, som gjælder for utlæg.

Ved tinglysning eller registrering av arresten skal det beløp, som er fastsat i henhold til § 250 andet led, opgives som det høieste beløp, det arresterte gods hefter for.

§ 254. Under de omstændigheter, som er nævnt i § 198 andet led og § 219 andet led, kan efter begjæring arresterte ting sælges og fordringer eller rettigheter drives ind ved opkræver.

I disse tilfælde sættes utbyttet fast til sikkerhet for arrestkravet. Det samme gjælder det beløp, som falder paa arrestkravet, naar andre rettighetshavere søker dækning av godset.

§ 255. Den ret, som er erhvervet ved arrest paa gods, gaar tapt, hvis ikke utlæg i godset er gjort og dækning begjært inden et aar efter arresten.

Fremsættes inden fristens utløp begjæring om at opretholde arresten, kan den gyldighet forlænges, hvis der er grund til det. Avgjørelsen træffes ved kjendelse av namsretten eller av den domstol, som behandler et søksmaal om arrestkravet. Før avgjørelsen skal indkaldelse til mundtlig forhandling forkyndes for parterne. Forlængelse av arrestens gyldighet gives paa bestemt tid og kan efter samme regler gives paany.

Skyldneren kan i tilfælde begjære kjendelse av namsretten for, at arresten ophæves.

§ 256. Arrest paa person kan bestaa i fængslig forvaring eller i andre indskrænkninger i den personlige frihet efter nærmere bestemmelse av retten. Vilde fængslig forvaring sætte skyldnerens helbred i fare, kan han ikke sættes fast. Retten kan beslutte at avbryte fængslingen, hvis det er nødvendig.

Hvis en tjenstgjørende militærperson arresteres, skal underretning uten ophold gives hans foresatte. Forlanger de, at arresten avbrytes under tjeneste i krigstid og under vaabenøvelser, skal det gjøres.

For samme krav kan skyldneren ikke holdes i fængslig forvaring længer end tre maaneder eller underkastes andre frihetsindskrænkninger længer end 6 maaneder.

§ 257. Arrestsøkeren maa forskudsvis for hver maaned utrede omkostningene ved den fængslige forvaring og forpleining av skyldneren.

En skyldner, som er løslatt, fordi arrestsøkeren har forlangt det, eller fordi omkostningene ikke er betalt i rette tid, kan ikke igjen sættes i fængslig forvaring for samme krav.

§ 258. Er arrest besluttet, uten at arrestsøkeren har noget tvangsgrundlag for sit krav, eller før kravet er bragt ind til retslig avgjørelse, skal namsretten efter begjæring av skyldneren fastsætte en frist, inden hvilken arrestsøkeren maa reise sak om kravet. 13 aug. Nr. 7.

Oversitter han fristen, skal retten paa begjæring ophæve arresten ved kjendelse. Er iverksættelsen av arresten avverget ved sikkerhetsstillelse, kan sikkerheten kræves tilbake.

§ 259. Skyldneren kan begjære arresten ophævet paa grund av forandrede omstændigheter, navnlig naar arrestgrunden ikke længer er tilstede, eller naar kravet er arrestsøkeren frakjendt ved dom eller betalt eller paa anden maate faldt bort. Det samme gjælder, naar arrestsøkeren ikke fremmer saken om kravet med tilbørlig hurtighet.

Er iverksættelsen av arresten avverget ved sikkerhetsstillelse, kan sikkerheten kræves tilbake.

Avgjørelsen træffes enten ved kjendelse av namsretten eller den domstol, som behandler et søksmaal om kravet, eller ved dommen i saken. Før avgjørelsen træffes ved kjendelse, skal indkaldelse til mundtlig forhandling forkyndes for parterne.

§ 260. Naar retten ophæver en tinglyst arrest, sørger den av eget tiltak for, at arresten blir avlyst.

§ 261. Hvis arrestkravet ved retskraftig dom negtes anerkjendt, er arrestsøkeren paa forlangende pligtig til at erstatte skyldneren al skade, som han har lidt ved iverksættelsen av arresten eller ved de skridt, han har maattet gjøre for at avverge arresten eller for at faa den ophævet. Det samme gjælder, hvis det viser sig, at arrestbegjæringen forøvrig var ugrundet, eller hvis arresten ophæves, kjendes ugyldig eller bortfalder av en grund, som kan lægges arrestsøkeren til last.

Retten kan ved siden av erstatningen paalægge arrestsøkeren at yde skyldneren opreisning i penger for tort eller anden skade av ikke økonomisk art. Beløpet avpasser den efter billighet.

Søksmaal om erstatnings- og opreisningskravet kan anlægges ved den ret, som har besluttet arresten eller, hvis den er ophævet, ved den ret, som har besluttet ophævelsen, dog ikke ved Høiesteret. Mægling i forliksraadet kræves i saa fald ikke, og hovedforhandling kan berammes uten saksforberedelse.

Hvis skyldneren ikke har reist søksmaal inden tre maaneder, efterat han er blit underrettet om ophævelsen av arresten, taper han kravet, og arrestsøkeren kan forlange tilbake den sikkerhet, som han maatte ha stillet efter § 248 eller § 249. Er arresten faldt bort uten ophævelsesbeslutning, gjælder det samme, hvis skyldneren ikke har reist søksmaal inden tre maaneder, efterat han har faat vite om, at arresten er faldt bort, og hvem som er ansvarlig for skaden.

13 aug.
Nr. 7.

15de kapitel.

Andre midlertidige forføininger.

§ 262. Andre midlertidige forføininger end arrest kan efter begjæring av en part foretages for at sikre tvangsfuldbyrdelsen av krav, som gaar ut paa andet end penger, selv om ikke noget tvangsgrundlag foreligger:

1. naar motpartens adfærd gir grund til at frygte for, at fuldbyrdelsen ellers vil bli forspildt eller i væsentlig grad vanskeliggjort, særlig ved en forandring i den bestaaende tilstand;
2. naar det findes nødvendig at faa en midlertidig ordning i et omtvistet retsforhold for at avverge en væsentlig skade eller ulempe eller hindre voldsomheter, som motpartens adfærd gir grund til at frygte for.

§ 263. Hvis der føres søksmaal om kravet eller retsforholdet, besluttes forføiningene av den domstol, som har saken. Ellers besluttes de av namsretten paa det sted, hvor motparten bor eller opholder sig, eller i paatrængende tilfælde paa det sted, hvor den ting eller ret findes, som saken gjælder.

Avgjørelsen kan bare i paatrængende tilfælde træffes, uten at indkaldelse til mundtlig forhandling er forkyndt for parterne.

§ 264. Selv om hovedsaken staar for en anden domstol, kan namsretten i paatrængende tilfælde beslutte en midlertidig forføining. Beslutningen kan fattes uten indkaldelse til mundtlig forhandling; men retten skal da fastsætte en frist, inden hvilken den, som har begjært forføiningen, kan forlange motparten indkaldt for domstolen i hovedsaken til mundtlig forhandling om forføiningens lovlighet.

Oversittes fristen, skal namsretten paa begjæring ophæve forføiningen uten indkaldelse til mundtlig forhandling.

§ 265. Retten fastsætter de forholdsregler, som den finder paakrævet. Forføiningen kan saaledes gaa ut paa, at en formuesgjenstand sættes ut av en parts besiddelse og sættes under forvaring eller bestyrelse, eller at en part paalægges en ydelse eller at foreta, undlate eller finde sig i visse handlinger.

Fængslig forvaring eller andre indskrænkninger i den personlige frihet kan ikke besluttes.

§ 266. Retten bestemmer, hvor længe forføiningen skal vare, og om iverksættelsen kan avverges eller ophæves mot sikkerhetsstillelse.

Paa begjæring kan tiden senere forkortes eller forlænges og ny bestemmelse træffes om sikkerhetsstillelse. Beslutning herom træffes ved kjendelse av den ret, som nævnes i § 263.

Bestemmelserne i § 263 andet led og § 264 faar ogsaa her anvendelse. 13 aug. Nr. 7

§ 267. Sættes en formuesgjenstand under bestyrelse, fastsætter namsretten nærmere regler for bestyrelsen. Hvis der er tvist om eiendomsforholdet til en gjenstand, som er sat under forvaring eller bestyrelse, utbetales avkastningen til namsretten for at sættes fast, til saken er avgjort.

§ 268. Forøvrig faar bestemmelserne om arrest og bestemmelserne om fuldbyrdelse av krav paa andet end penger tilsvarende anvendelse paa midlertidige forføininger. Dog gjælder ikke § 261 andet led.

Slutningsbestemmelse.

Tiden for denne lovs ikrafttræden fastsættes ved særskilt lov.

Kongelig resolution*), hvorved der i henhold til lov av 6 juni 1891 om politivedtægter for rikets herreder meddeles stadfæstelse paa en av herredsstyret for Hisø herred, Nedenes amt, den 21 juni og 28 juli 1915 vedtat beslutning om tillæg til § 7 i de ved kongelig resolution av 13 mars 1897 stadfæstede politivedtægter for herredet. 13 aug.

Tillægget er saalydende:

Det er forbudt at la hester eller kreaturer færdes løse paa offentlig vei uten forsvarlig tilsyn.

Kongelig resolution*), hvorved der i henhold til § 6 i ildsfarlighetsloven av 3 mai 1871 med senere tillægslove meddeles stadfæstelse paa nedenstaaende tillæg til §§ 2 og 3 i den ved kongelig resolution av 11 juni 1915 stadfæstede plakat angaaende kontrol med kjøbmænds salg av sprængstof, hvor saadan er bestemt i henhold til ildsfarlighetslovens § 6. 13 aug.

Tillægget til § 2 er saalydende:

Politiattest utfordres ikke ved salg til kjøbmænd, som forhandler sprængstof.

Salg av sprængstof til offentlige og kommunale institutioner samt til gruber kan finde sted mot politiattest én gang for alle. Justisdepartementet kan, hvor det ansees ubetænkelig, bestemme, at dette ogsaa skal gjælde ved salg til andre. I disse tilfælde maa politiattesten ikke tilintetgjøres, men opbevares hos kjøbmanden som bilag til protokollen. Kvittering utfordres dog saavel ved disse som ved de i det foregaaende avsnit omhandlede salg. Saafremt en kjøper, til hvem saadan attest er utstedt, gir grundet mistanke om, at han har benyttet eller vil

*) Bekjendtgj. 16 august i Lovtid. 1ste avd. nr. 35.

13 aug. benytte sprængstoffet til ulovlig bruk, kan politiet inddra denne attest, hvorefter vedkommende alene vil kunne faa utstedt almindelig politiattest for hvert enkelt salg.

Tillægget til § 3 er saalydende:

Ved den i § 2, fjerde avsnit, omhandlede attest kan angivelse av sprængstoffets kvantum sløifes.

13 aug. **Kongelig resolution***), hvorved den av Lunde herredsstyre i møte den 21 juni 1915 fastsatte vedtægt for handel med brukte eller kasserte ting i Lunde herred, Bratsbergs amt, stadfæstes i medhold av § 28, første led, jfr. § 38, i lov om handelsnæring av 16 juli 1907 som gjældende indtil videre —, dog med en enkelt forandring.

13 aug. **Kongelig resolution***), hvorved den av Erisfjord og Visdals herredsstyre i møter den 24 februar, 19 mai og 14 juli d. a. fastsatte vedtægt for lukning av utsalgssteder i Erisfjord og Visdals herred, Romsdals amt, stadfæstes i henhold til lov av 25 juli 1913 som gjældende indtil videre, — dog med et par forandringer.

Forsaavidt angaar Visdals sogn træder vedtægten istedenfor den ved kongelig resolution av 19 september 1913 stadfæstede lukningsvedtægt.

13 aug. **Kongelig resolution****), hvorved der i henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 meddeles approbation paa den av herredsstyret for Nesoddens herred i Akershus amt i møter den 27 februar og 31 mai 1915 fattede beslutning om et tillæg til de for herredet ved kongelig resolution av 24 november 1905, jfr. kongelig resolution av 14 juli og 17 november 1911, approberte sundhetsforskrifter.

13 aug. **Kongelig resolution*****), hvorved i henhold til § 15 i lov om tilsyn med pleiebarn m. v. av 29 april 1905 bestemmes efter vedkommende kommunestyres andragende, at nævnte lovs §§ 1—9 skal komme til anvendelse i Hollens herred i Bratsbergs amt.

13 aug. **Kongelig resolution*****), hvorved i medhold av lov angaaende jagt og fangst av 20 mai 1899 § 44 bestemmes, at erfugl i et tidsrum av indtil 5 aar regnet fra 1 januar 1916 skal være fredet det hele aar inden herredene Roald, Haram, Sandø, Bud, Kornstad, Eide, Kvernes, Brems-

*) Bekjendtgj. 16 august i Lovtid. 1ste avd. nr. 35, hvor den stadfæstede vedtægt er indtat.

**) Bekjendtgj. 16 august i Lovtid. 1ste avd. nr. 35, hvor tillægget er indtat.

***) Bekjendtgj. 16 aug. i Lovtid. 1ste avd. nr. 35.

nes, Grip, Edø, Bratvær og Hopen, samtlige i Roms- 13 aug.
dals amt.

Kongelig resolution*), hvorved i medhold av lov angaa- 13 aug.
ende jagt og fangst av 20 mai 1899 § 44 bestemmes:

1 at det inden Akershus amt skal være forbudt at utsætte, opstille eller bruke snarer, faldstokker eller andre fangstindretninger til fangst av tiur, røi, aarfugl, jerpe, rype, erfugl samt hare.
2. at i nævnte amt røi, aarhøne og jerpe skal være fredet fra og med 1 januar til og med 24 august samt tiur og aarhane fra og med 1 januar til og med 4 mai samt fra og med 22 mai til og med 24 august.

Denne bestemmelse træder i kraft 1 januar 1916 og gjælder indtil videre, dog ikke længer end til utgangen av aaret 1920.

Kongelig resolution*), hvorved i medhold av lov angaa- 13 aug.
ende jagt og fangst av 20 mai 1899 § 44 bestemmes, at det indtil videre, dog ikke længer end til utgangen av aaret 1920, skal være forbudt at benytte snare til fangst av tiur, røi, aarfugl, jerpe, rype og hare i samtlige herreder i Romsdals fogderi med undtagelse av Volds herred samt i herredene Ørskog og Skodje i Søndmør fogderi og i herredene Øre, Gimnes og Eide i Nordmør fogderi, Romsdals amt.

Denne bestemmelse træder i kraft den 1 januar 1916.

Kongelig resolution, hvorved der meddeles stadfæstelse 13 aug.
paa en fremlagt plan for Vor Frelsers barnehjem i Kristiania, saaledes at Kristiania vergeraad i hjemmet kan bortsætte gutter, som ønskes anbragt i barnehjem eller lignende indretning (kfr. lov om behandling av forsømte barn av 6 juni 1896 §§ 1 og 19).

Kongelig resolution, hvorved der meddeles stadfæstelse 13 aug.
paa en fremlagt plan for barnehjemmet »Barneværn« i Kristiania, saaledes at Kristiania vergeraad i hjemmet kan bortsætte barn, som ønskes anbragt i barnehjem eller lignende indretning (kfr. lov om behandling av forsømte barn av 6 juni 1896 §§ 1 og 19).

Kongelig resolution, hvorved der i henhold til § 55 i 13 aug.
lov om havne- og ringevæsenet m. v. av 10 juli 1894 meddeles stadfæstelse som gjældende indtil videre paa det av Nar-

*) Bekjendtgj. 16 august i Lovtid. 1ste avd. nr. 35.

13 aug. viks bystyre i møte den 18 januar 1915 vedtagne takstregulativ for benyttelse av Narviks havnevæsens kaier i Kleven.

13 aug. **Skrivelse** fra Social- og Industridepartementet til Nordlands amt, hvorved i medhold av lov om jordmødre av 19 december 1898 § 7 bestemmes:

At Indrefjordens jordmordistrikt av Tjøtta herred i Nordlands amt deles i følgende to distrikter:

1. Indrefjordens jordmordistrikt, omfattende gaardsnr. 41—53 og 58—66.
2. Tjøtta distrikt, omfattende gaardsnr. 54—57 og 67—85.

Derhos bestemmes, at det nuværende Tjøtta distrikt, omfattende gaardsnr. 86—102, herefter skal benævnes Vesterøyernes jordmordistrikt.

Delingen træder i kraft fra den tid, amtmanden bestemmer.

14 aug. **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa det i henhold til § 3 i lovene for »Norsk forening til hesteavlens fremme« dannede »N. F. H. F.'s grundfond« samt paa de under 7 mai 1915 utfærdigede statutter for dette fond.

17 aug. Nr. 1. **Lov***) [1]) om adgang for stat og kommune til at drive handel med visse slags varer.

Under ekstraordinære forhold kan Kongen bestemme, at nærmere angivne slags varer av stat eller kommune kan sælges uten hinder av de i lov om handelsnæring av 16 juli 1907 indeholdte forskrifter. Kongen kan utfærdige nærmere regler for denne handel.

Denne lov træder i kraft straks.

17 aug. Nr. 2. **Lov***) [2]) indeholdende forandring i skattelov for landet av 18 august 1911.

I.

Følgende paragraf i skatteloven for landet av 18 august 1911 skal herefter lyde saaledes:

§ 69. Til behandling av selvangivelser kan i hvert skattedistrikt oprettes et ligningsraad [3]) bestaaende av 3 medlemmer, der vælges av herredsstyret. Raadets medlemmer kan tages i eller utenfor ligningsnævnden. Hvor fast forretningsfører for

*) Bekjendtgj. 18 august i Lovtid. 1ste avd. nr. 36.

[1]) St.besl. 9 august. Se Ot.prp. nr. 50. Indst. O. 139. St.tid., forh i Ot. s. 1392—1393; i Lt. s. 715—717.

[2]) St.besl. 9 august. Se Ot.prp. nr. 11 og nr. 13. Dok. nr. 47. Indst. O. XXVII. St.tid., forh. i Ot. s. 1869—1878 (alm. debat), 1878—1894; i Lt. s. 715.

[3]) Jfr. 83, sidste led.

ligningsvæsenet er ansat, kan denne beskikkes som det ene medlem av raadet. Raadets formand vælges av herredsstyret, som tillike vælger saa mange varamænd, som der er medlemmer. Ved vedtægt stadfæstet av Kongen kan herredsstyret i kommuner med over 20 000 indvaanere bestemme, at antallet av medlemmer skal være indtil 6 foruten formanden. 17 aug. Nr. 2.

Medlemmene indsender til herredsstyret skriftlig forsikring paa ære og samvittighet om at ville bevare taushet angaaende, hvad de i sin stilling maatte erfare om nogens formues- og indtægtsforhold, samt om at ville utføre sit hverv upartisk efter bedste skjøn og overbevisning.[1])

Med hensyn til medlemmenes funktionstid og gjenvalg gjælder det samme, som er foreskrevet for ligningsnævnden.[2])

Ordningen av raadets virksomhet i forhold til ligningsnævnden utenfor, hvad der herom er bestemt i nærværende lov, fastsættes av herredsstyret under vedkommende regjeringsdepartements godkjendelse.

Herredsstyret kan bestemme, at ligningsraadets medlemmer tilstaaes godtgjørelse for sit arbeide.

II.

Denne lov anvendes første gang ved utskrivningen av kommunale skatter for 1916—1917 og statsskat 1915—1916.

Lov*)[3]) indeholdende forandringer i skattelov for byene av 18 august 1911. 17 aug. Nr. 3.

I.

Følgende paragraffer i skatteloven for byene av 18 august 1911 skal herefter lyde saaledes:

§ 7. Eiendomsskat utlignes ikke paa statseiendomme, som er overlatt til direkte benyttelse av Kongen eller den kongelige familie, eller som benyttes av Stortinget, regjeringsdepartementerne, domstolene, statens museer, Riksarkivet og stiftsarkiverne, Universitetet eller offentlige skoler og heller ikke paa offentlige eiendomme, som hører til fæstningsverker og andre militære etablissementer, paa kirker, strafanstalter, fængsler eller eiendomme tilhørende statens medicinalvæsen, toldvæsenet, postvæsenet, telegraf- og telefonvæsenet, fyr-, kanal- og havnevæsenet, det offentlige veivæsen samt jernbaner, som er til almindelig avbenyttelse. Heller ikke utlignes eiendomsskat paa kommunens egne eiendomme.

*) Bekjendtgj. 18 august i Lovtid. 1ste avd. nr. 36.
[1]) Jfr. § 129.
[2]) Jfr. § 68.
[3]) St.besl. 9 august. Se henvisninger ved foregaaende lov nr. 2. Særskilt for nærværende lov henvises til forh. i Ot. s. 1894—1896; i Lt. s. 715.

17 aug. Nr. 3.

Eiendomme, der tilhører jernbaner, svarer eiendomsskat, naar de ikke anvendes i bedriftens øiemed.

§ 48. Forpligtet til gjennem selvangivelse at gjøre rede for sine formues- og indtægtsforhold er:

a. Skattepligtige selskaper, boer og andre indretninger.
b. Skattepligtige, hvem det ved lov er paalagt at føre regnskapsbøker.
c. Medlemmer av de i § 15 andet led omhandlede selskaper, naar de lignes særskilt.
d. Andre skattepligtige, som ved nogen av de 3 sidste ligninger har været ansat i en antat indtægt av mindst kr. 800,00 eller har været lignet i flere distrikter av indtægter, der sammenlagt utgjør mindst dette beløp.
e. Skattepligtige, som, uten at indgaa under bokstav a—d, i det sidst forløpne kalenderaar har hat en nettoindtægt av mindst kr. 800,00.

Den under bokstav d og e nævnte indtægtsgrænse kan efter beslutning av bystyret nedsættes eller — naar amtsskattestyret anbefaler saadan forandring, og vedkommende regjeringsdepartement deri samtykker — forhøies indtil kr. 1 200,00 eller i de 8 første skatteaar efter lovens ikrafttræden [1]) indtil kr. 1 600,00.

Alle skattepligtige er berettiget til at indlevere selvangivelse.

§ 62. Til behandling av selvangivelser skal i hvert skattedistrikt oprettes et ligningsraad [2]) bestaaende av 3 medlemmer, der vælges av bystyret. Raadets medlemmer kan tages i eller utenfor ligningsnævnden. Hvor fast forretningsfører for ligningsvæsenet er ansat, kan denne beskikkes som det ene medlem av raadet. Raadets formand vælges av bystyret, som tillike vælger saa mange varamænd, som der er medlemmer. Ved vedtægt, stadfæstet av Kongen, kan bystyret i kommuner med over 20 000 indvaanere bestemme, at antallet av medlemmer skal være indtil 6 foruten formanden.

Medlemmene indsender til bystyret skriftlig forsikring paa ære og samvittighet om at ville bevare taushet angaaende, hvad de i sin stilling maatte erfare om nogens formues- og indtægtsforhold, samt om at ville utføre sit hverv upartisk efter bedste skjøn og overbevisning. [3])

Med hensyn til medlemmenes funktionstid og gjenvalg gjælder det samme, som er foreskrevet for ligningsnævnden. [4])

Ordningen av raadets virksomhet i forhold til lignings-

[1]) Jfr. § 133.
[2]) Jfr. § 76.
[3]) Jfr. § 121.
[4]) Jfr. § 60.

nævnden utenfor, hvad der herom er bestemt i nærværende lov, fastsættes av bystyret under vedkommende regjeringsdepartements godkjendelse. 17 aug. Nr. 3.

Bystyret kan bestemme, at ligningsraadets medlemmer tilstaaes godtgjørelse for sit arbeide.

Hvor det i medhold av § 61 bestemmes, at ligningsarbeidet delvis skal foregaa særskilt for forskjellige distrikter av byen, kan det ogsaa bestemmes, at der skal være særskilt ligningsraad i hvert av disse.

II.

Denne lov anvendes første gang ved utskrivningen av kommunale skatter for 1916—1917 og statsskat 1915—1916.

Lov*)[1]) om utligning av skat til staten paa indtægtsstigning som følge av krigskonjunktur. 17 aug. Nr. 4.

§ 1. For tilfælde av, at der for budgetterminen 1915—1916 og senere budgetterminer besluttes utlignet skat til staten paa indtægtsstigning som følge av krigskonjunktur, skal ved siden av de almindelige bestemmelser i skattelovene for landet og for byene av 18 august 1911 følgende særlige regler komme til anvendelse.

§ 2. Utligningen av skatten foretages av de ordinære ligningsmyndigheter efter nærmere bestemmelser i skattebeslutningen.

§ 3. Ved beskatning av skibsrederi fremgaaes saaledes, at indtægten skatlægges i sin helhet paa partsrederiets eller selskapets haand. Det samme gjælder selskaper, som driver fangstvirksomhet paa havet eller bjergningsvirksomhet.

Til skattepligtig indtægt blir i alle tilfælde at henregne fortjeneste ved salg av skib.

Eier av part eller aktie i ovennævnte selskaper har krav paa i sin ligning efter denne lov at erholde fradrag for indtægt av saadan part eller aktie.

§ 4. De i § 3 nævnte skattepligtige selskaper har ved første gangs ligning efter denne lov at indsende selvangivelse inden september maaneds utgang over indtægten i 1914 samt tillike for de to foregaaende regnskapsaar 1913 og 1912. De selskaper, der benytter et andet regnskapsaar end kalenderaaret, indsender ved denne ligning selvangivelse over indtægten i 1913—1914 samt tillike for de to foregaaende aar 1912—1913 og 1911—1912.

Ved næste gangs ligning efter denne lov kommer skatte-

*) Bekjendtgj. 18 august i Lovtid. 1ste avd. nr. 36.

[1]) St.besl. 13 august. Se Ot.prp. nr. 46. Dok. nr. 54. Indst. O. XXXI. St.tid., forh. i Ot. s. 2025—2034; i Lt. s. 789—794.

17 aug. Nr. 4.

lovens almindelige regler om frist for selvangivelse til anvendelse.

De samme ligningsmyndigheter, som ansætter disse selskapers indtægter for indtægtsaaret, har ved første gangs ligning ogsaa at ansætte selskapenes indtægter for regnskapsaarene 1913 og 1912 og for selskaper med et andet regnskapsaar end kalenderaaret 1912—1913 og 1911—1912, hvilke sidste ansættelser uforandret blir at benytte ogsaa ved senere ligning efter denne lov.

§ 5. Ligningsmyndighetene har paa forlangende at meddele alle fornødne oplysninger til den ligningsmyndighet, av hvem skatyderen skal lignes efter denne lov, saavelsom til den i § 8 omhandlede ankenævnd.

§ 6. Skatten forfalder til betaling den 1 februar i budgetaaret ved første gangs ligning efter denne lov, ved senere ligning 1 november i budgetaaret. Dog kan indbetaling i intet tilfælde kræves, forinden der er forløpet 6 uker fra den dag, da skattelistens utlæggelse blev kundgjort. Har skatyder indgit klage til den i denne lovs § 8 omhandlede ankenævnd, forfalder skatten for hans vedkommende 4 uker fra klagens avgjørelse.

§ 7. De ordinære ligningsmyndigheter utligner skatten paa den merindtægt, som skyldes den herskende europæiske krigstilstand.

Naar ligningen er avsluttet, blir den at kundgjøre paa almindelig maate. Samtidig har ligningsmyndighetene at tilstille den i § 8 omhandlede ankenævnd en fortegnelse over de skatydere, hvis merindtægt er av en saadan størrelse, at den skulde medføre skattepligt, men er antat helt eller for en del ikke at skyldes den herskende europæiske krigstilstand, idet grunden til denne antagelse anføres for hver enkelt skatyder. Fortegnelsen avfattes efter et av vedkommende regjeringsdepartement foreskrevet skema. Ankenævnden har at gjennemgaa de indkomne fortegnelser og kan efter indhentelse av de oplysninger, som den anser nødvendige, omgjøre de av vedkommende ligningsmyndighet trufne avgjørelser. Enhver skatyder, som paalægges skat eller faar sin skat forhøiet efter bestemmelse av ankenævnden, skal først gives anledning til at uttale sig.

Ligningsmyndighetene besørger utregningen av den skat, som ankenævndens avgjørelse maatte foranledige. Den blir at kundgjøre paa almindelig maate.

§ 8. Dersom skatyderen paa fyldestgjørende maate godtgjør, at den merindtægt, hvorav han er paalagt skat, i sin helhet eller for en bestemt del ikke skyldes den herskende europæiske krigstilstand, blir skatten at frafalde eller forholdsvis at nedsætte.

Avgjørelsen herav træffes av en særskilt ankenævnd, bestaaende av 5 medlemmer, som opnævnes av Kongen, og hvis godtgjørelse bestemmes av vedkommende regjeringsdepartement. Skatyderens begjæring om skattens frafaldelse eller nedsættelse maa for at komme i betragtning være indgit til nævnden skriftlig inden 6 uker fra kundgjørelsen om skattelistens utlæggelse. Om avgjørelsen tilstilles skatyderen straks skriftlig meddelelse. 17 aug. Nr. 4.

Til gyldig beslutning av ankenævnden utfordres, at mindst 3 av dens medlemmer har deltat i samme.

§ 9. Vedkommende regjeringsdepartement kan, naar omstændighetene i særlig grad taler derfor, paa andragende nedsætte eller eftergi skat efter denne lov.

§ 10. Denne lov træder i kraft straks.

Noter *) utvekslet mellem den norske legation i Berlin og det tyske utenriksministerium angaaende gjensidighet med hensyn til tilkjendelse av erstatning for utlæg i prisesaker. 7 juli. 17 aug.

Stortingsbeslutning [1]) om indkjøp av tomt til ny bygning for Kristiania Døveskole. 18 aug.

Stortingsbeslutning [2]) om utbetaling av løn m. v. for en maaned efter tjenestemandens død. 18 aug.

Stadfæstelse — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av kjøbmand Olaf Runshaug ved gavebrev av 7 juli 1915 til minde om hans mor oprettede »Anna Margrethe Runshaugs legat til svækkede syersker og handlendes understøttelse« samt paa de under samme dag utfærdigede statutter for dette legat. 18 aug.

---

*) Indtat i »Overenskomster« nr. 3 (s. 5).

[1]) Se St.prp. nr. 134. Tillæg til indst. S. IX. St.tid. 2416—2417.

Der besluttedes bl. a.:

Der bevilges indtil kr. 27 000,00 til indkjøp av en tomt av gaarden Lilleaker, g.nr. 10, b.nr. 1 i Vestre Aker, til opførelse av ny bygning for Kristiania offentlige Døveskole paa betingelse av, at døveskolens nuværende eiendom Lindern, matr. nr. 72 og 72 B Ullevoldsveien, i sin tid avstaaes til tomt for en eventuel veterinærhøiskole efter Stortingets nærmere bestemmelse.

[2]) Se St.prp. nr. 38. Indst. S. nr. 192. St.tid. s. 2401—2416.

Beslutningen er saalydende:

Stortinget samtykker i, at offentlig tjenestemands løn, pension eller vartpenger av statskassen eller offentlig fond utbetales hans efterlatte for en maaned efter tjenestemandens død. Paa samme maate forholdes med pensioner og livrenter av Den Norske Enkekasse.

18 aug. **Skrivelse** fra Justisdepartementet, hvorved oversendes følgende utgave av Grundloven, saaledes som den nu lyder, med oversættelse til landsmaal.

Norges Riges Grundlov.

A.

Om Statsformen og Religionen.

§ 1.

Kongeriget Norge er et frit, selvstændigt, udeleligt og uafhændeligt Rige. Dets Regjeringsform er indskrænket og arvelig monarkisk.

§ 2.

Den evangelisk-lutherske Religion forbliver Statens offentlige Religion. De Indvaanere, der bekjende sig til den, ere forpligtede til at opdrage deres Børn i samme. Jesuiter maa ikke taales.

B.

Om den udøvende Magt, Kongen og den kongelige Familie.

§ 3.

Den udøvende Magt er hos Kongen.

§ 4.

Kongen skal stedse bekjende sig til den evangelisk-lutherske Religion, haandhæve og beskytte denne.

§ 5.

Kongens Person er hellig; han kan ikke lastes, eller anklages. Ansvarligheden paaligger hans Raad.

§ 6.

Arvefølgen er lineal og agnatisk, saaledes at kun i lovligt Ægteskab født Mand af Mand kan arve, og at den nærmere Linje gaar foran den fjernere og den ældre i Linjen foran den yngre.

Blandt Arveberettigede regnes ogsaa den Ufødte, der strax indtager sit tilbørlige Sted i Arvelinjen, naar han efter Faderens Død fødes til Verden.

Naar en til Norges Krone arveberettiget Prins fødes, skal 18 aug.
hans Navn og Fødselstid tilkjendegives førstholdende Storthing og antegnes i dets Protokol.

§ 7.

Er ingen arveberettiget Prins til, kan Kongen foreslaa sin Efterfølger for Storthinget, der har Ret til at bestemme Valget, hvis Kongens Forslag ikke bifaldes.

§ 8.

Kongens Myndighedsalder fastsættes ved Lov.

Saasnart Kongen har opnaaet den lovbestemte Alder, erklærer han sig offentligen at være myndig.

§ 9.

Saasnart Kongen, som myndig, tiltræder Regjeringen, aflægger han for Storthinget følgende Ed: »Jeg lover og sværger at ville regjere Kongeriget Norge i Overensstemmelse med dets Konstitution og Love; saasandt hjælpe mig Gud den Almægtige og Alvidende!«

Er intet Storthing paa den Tid samlet, nedlægges Eden skriftlig i Statsraadet og gjentages høitideligen af Kongen paa første Storthing.

§ 10.

[Ophævet].

§ 11.

Kongen skal bo inden Riget og maa ikke uden Storthingets Samtykke opholde sig udenfor Riget længere end sex Maaneder ad Gangen, medmindre han for sin Person vil have tabt Ret til Kronen.

Kongen maa ikke modtage nogen anden Krone eller Regjering uden Storthingets Samtykke, hvortil to Trediedele af Stemmerne udfordres.

§ 12.

Kongen vælger selv et Raad af norske Borgere, som ikke ere yngre end 30 aar. Dette Raad skal bestaa af en Statsminister og i det mindste syv andre Medlemmer.

Kongen fordeler Forretningerne iblandt Statsraadets Medlemmer saaledes, som han det for tjenligt eragter. Til at tage Sæde i Statsraadet kan Kongen ved overordentlige Leiligheder, foruden Statsraadets sædvanlige Medlemmer, tilkalde andre norske Borgere, kun ingen Medlemmer af Storthinget.

Fader og Søn eller to Brødre maa ei paa samme Tid have Sæde i Statsraadet.

18 aug.

§ 13.

Under Kongens Reiser inden Riget kan han overdrage Rigets Bestyrelse til Statsraadet. Dette skal føre Regjeringen i Kongens Navn og paa hans Vegne. Det skal ubrødelig efterleve, saavel denne Grundlovs Bestemmelser, som de særskilte dermed overensstemmende Forskrifter, som Kongen i Instruktion meddeler.

Forretningerne afgjøres ved Stemmegivning, hvorved, i Tilfælde at Stemmerne ere lige, Statsministeren eller, i dennes Fraværelse, det første af de tilstedeværende Medlemmer af Statsraadet har tvende Stemmer.

Om de Sager, som Statsraadet saaledes afgjør, har det at give Indberetning til Kongen.

§ 14.

[Ophævet].

§ 15.

[Ophævet].

§ 16.

Kongen anordner al offentlig Kirke- og Gudstjeneste, alle Møder og Forsamlinger om Religionssager, og paaser, at Religionens offentlige Lærere følge de dem foreskrevne Normer.

§ 17.

Kongen kan give og ophæve Anordninger, der angaa Handel, Told, Næringsveie og Politi; dog maa de ikke stride mod Konstitutionen og de (saaledes som efterfølgende §§ 77, 78 og 79 bestemme) af Storthinget givne Love. De gjælde provisorisk til næste Storthing.

§ 18.

Kongen lader i Almindelighed indkræve de Skatter og Afgifter, som Storthinget paalægger.

§ 19.

Kongen vaager over, at Statens Eiendomme og Regalier anvendes og bestyres paa den af Storthinget bestemte og for Almenvæsenet nyttigste Maade.

§ 20.

Kongen har Ret til i Statsraadet at benaade Forbrydere, efterat Dom er falden. Forbryderen har Valget, om han vil modtage Kongens Naade, eller underkaste sig den ham tildømte Straf.

I de Sager, som af Odelsthinget foranstaltes anlagte for 18 aug.
Rigsretten, kan ingen anden Benaadning, end Fritagelse for idømt Livsstraf, finde Sted.

§ 21.

Kongen vælger og beskikker, efter at have hørt sit Statsraad, alle civile, geistlige og militære Embedsmænd. Disse skulle sværge eller, hvis de ved Lov ere fritagne for Edsaflæggelse, høitideligen tilsige Konstitutionen og Kongen Lydighed og Troskab. De kongelige Prinser maa ei beklæde civile Embeder.

§ 22.

Statsministeren og de øvrige Statsraadets Medlemmer samt de Embedsmænd, som ere ansatte ved dets Kontorer eller ved Diplomatiet eller Konsulatvæsenet, civile og geistlige Overøvrigheds-Personer, Regimenters og andre militære Korpsers Chefer, Kommandanter i Fæstninger og Høistbefalende paa Krigsskibe kunne, uden foregaaende Dom, afskediges af Kongen, efterat han derom har hørt Statsraadets Betænkning. Hvorvidt Pension bør tilstaaes de saaledes afskedigede Embedsmænd, afgjøres af det næste Storthing. Imidlertid nyde de to Trediedele af deres forhen havte Gage.

Andre Embedsmænd kunne ikkun suspenderes af Kongen, og skulle da strax tiltales for Domstolene, men de maa ei, uden efter Dom, afsættes, ei heller, mod deres Vilje, forflyttes.

Alle Embedsmænd kunne, uden foregaaende Dom, afskediges, naar de have naaet en ved Lov fastsat Aldersgrænse.

§ 23.

Kongen kan meddele Ordener til hvem han for godt befinder, til Belønning for udmærkede Fortjenester, der offentligen maa kundgjøres; men ei anden Rang og Titel, end den, ethvert Embede medfører. Ordenen fritager Ingen for Statsborgernes fælles Pligter og Byrder, ei heller medfører den fortrinlig Adgang til Statens Embeder. Embedsmænd, som i Naade afskediges, beholde deres havte Embeders Titel og Rang.

Ingen personlige, eller blandede, arvelige Forrettigheder maa tilstaaes Nogen for Eftertiden.

§ 24.

Kongen vælger og afskediger, efter eget Godtbefindende, sin Hofstat og sine Hofbetjente.

§ 25.

Kongen har høieste Befaling over Rigets Land- og Sømagt. Den maa ikke forøges eller formindskes, uden Storthingets

18 aug. Samtykke. Den maa ikke overlades i fremmede Magters Tjeneste, og ingen fremmede Magters Krigsfolk, undtagen Hjælpetropper imod fiendtligt Overfald, maa inddrages i Riget uden Storthingets Samtykke.

Til Angrebskrig maa Norges Hær og Flaade ikke anvendes, uden Storthingets Samtykke.

Landeværnet og de øvrige Tropper, som ikke til Linjetropper kunne henregnes, maa aldrig, uden Storthingets Samtykke, bruges udenfor Rigets Grænser.

§ 26.

Kongen har Ret til at sammenkalde Tropper, begynde Krig og slutte Fred, indgaa og ophæve Forbund, sende og modtage Gesandter.

§ 27.

Alle Statsraadets Medlemmer skulle, naar de ikke have lovligt Forfald, være nærværende i Statsraadet, og maa ingen Beslutning tages der, naar ikke over det halve Antal Medlemmer ere tilstede.

§ 28.

Forestillinger om Embeders Besættelse og andre Sager af Vigtighed skulle foredrages i Statsraadet af det Medlem, til hvis Fag de høre, og Sagerne af ham expederes overensstemmende med den, i Statsraadet, fattede Beslutning. Dog kunne egentlige militære Kommando-Sager i saadan Udstrækning, som Kongen bestemmer, undtages fra Behandling i Statsraad.

§ 29.

Forbyder lovligt Forfald en Statsraad at møde og foredrage de Sager, som henhøre under hans Fag, skulle disse foredrages af en anden Statsraad, som Kongen dertil konstituerer.

Hindres saa mange ved lovligt Forfald fra at møde, at ikke flere end Halvparten af det bestemte Antal Medlemmer ere tilstede, skulle andre Embedsmænd paa lige Maade konstitueres til at tage Sæde i Statsraadet.

§ 30.

I Statsraadet føres Protokol over alle de Sager, som der forhandles. De diplomatiske Sager, som i Statsraadet besluttes hemmeligholdte, indføres i en egen Protokol. Paa samme Maade forholdes med de militære Kommando-Sager, som i Statsraadet besluttes hemmeligholdte.

Enhver, som har Sæde i Statsraadet, er pligtig til med 18 aug.
Frimodighed at sige sin Mening, hvilken Kongen er forbunden at høre. Men det er denne forbeholdt at fatte Beslutning efter sit eget Omdømme.

Finder noget Medlem af Statsraadet, at Kongens Beslutning er stridende mod Statsformen eller Rigets Love, eller øiensynligen er skadelig for Riget, er det Pligt at gjøre kraftige Forestillinger derimod samt at tilføie sin Mening i Protokollen. Den der ikke saaledes har protesteret, ansees at have været enig med Kongen, og er ansvarlig derfor, saaledes som siden bestemmes, og kan af Odelsthinget sættes under Tiltale for Rigsretten.

§ 31.

Alle af Kongen udfærdigede Beslutninger skulle, for at blive gyldige, kontrasigneres. I militære Kommando-Sager kontrasigneres Beslutningerne af den, som har foredraget Sagerne, men ellers af Statsministeren eller, om han ikke har været tilstede, af det første af Statsraadets tilstedeværende Medlemmer.

§ 32.

De Beslutninger, som tages af Regjeringen under Kongens Fraværelse, udfærdiges i Kongens Navn og undertegnes af Statsraadet.

§ 33.

[Ophævet].

§ 34.

Nærmeste Tronarving, om han er den regjerende Konges Søn, fører Titel af Kronprins. De øvrige, som til Kronen ere arveberettigede, kaldes Prinser, og de kongelige Døtre Prinsesser.

§ 35.

Saasnart Tronarvingen har fyldt sit 18de Aar, er han berettiget til at tage Sæde i Statsraadet, dog uden Stemme eller Ansvar.

§ 36.

Prins af det kongelige Hus maa ei gifte sig uden Kongens Tilladelse. Ei heller maa han modtage nogen anden Krone eller Regjering uden Kongens og Storthingets Samtykke; til Storthingets Samtykke udfordres to Trediedele af Stemmerne.

18 aug. Handler han herimod, taber han saavel som hans Efterkommere Retten til Norges Trone.

§ 37.

De kongelige Prinser og Prinsesser skulle, for deres Personer, ikke svare for Andre end Kongen eller hvem han, til Dommer over dem, forordner.

§ 38.

[Ophævet].

§ 39.

Dør Kongen og Tronfølgeren endnu er umyndig, skal Statsraadet strax udstede Indkaldelse af Storthinget.

§ 40.

Indtil Storthinget er forsamlet og har anordnet Regjeringen under Kongens Mindreaarighed, forestaar Statsraadet Rigets Bestyrelse, med Iagttagelse af Grundloven.

§ 41.

Er Kongen fraværende fra Riget uden at være i Feldt, eller er han saa syg, at han ikke kan varetage Regjeringen, skal den til Tronen nærmest berettigede Prins, saafremt han har opnaaet den for Kongen fastsatte Myndighedsalder, forestaa Regjeringen som Kongemagtens midlertidige Udøver. I modsat Fald forestaar Statsraadet Rigets Bestyrelse.

§ 42.

[Ophævet].

§ 43.

Valget af Formyndere, som skulle bestyre Regjeringen for den umyndige Konge, skal foretages af Storthinget.

§ 44.

Den Prins, som i de udi § 41 anførte Tilfælde forestaar Regjeringen, skal for Storthinget skriftlig aflægge følgende Ed: »Jeg lover og sværger at ville forestaa Regjeringen i Overensstemmelse med Konstitutionen og Lovene, saa sandt hjælpe mig Gud den Almægtige og Alvidende!«

Holdes ei Storthing paa den Tid, nedlægges Eden i Statsraadet, og tilstilles siden næste Storthing.

Den Prins, som een Gang har aflagt Eden, gjentager den 18 aug.
ikke senere.

§ 45.

Saasnart deres Statsstyrelse ophører, skulle de aflægge Kongen og Storthinget Regnskab for samme.

§ 46.

Efterlade Vedkommende, i Overensstemmelse med § 39, strax at sammenkalde Storthinget, da paaligger det Høiesteret, som en ubetinget Pligt, saasnart fire Uger ere forløbne, at foranstalte denne Sammenkaldelse.

§ 47.

Bestyrelsen af den umyndige Konges Opdragelse bør, hvis hans Fader ei derom har efterladt nogen skriftlig Bestemmelse, fastsættes af Storthinget.

Det bør være en ufravigelig Regel, at den umyndige Konge gives tilstrækkelig Undervisning i det norske Sprog.

§ 48.

Er den mandlige Kongestamme uddød, og ingen Tronfølger udkaaret, da skal en ny Konge vælges af Storthinget. Imidlertid forholdes med den udøvende Magt efter 40de §.

C.

Om Borgerret og den lovgivende Magt.

§ 49.

Folket udøver den lovgivende Magt ved Storthinget, der bestaar af to Afdelinger, et Lagthing og et Odelsthing.

§ 50.

Stemmeberettigede ere norske Borgere, Mænd og Kvinder, der have fyldt 25 Aar, og som have været bosatte i Landet i 5 Aar og opholde sig der.

§ 51.

Regler om Mandtalsførselen og om de Stemmeberettigedes Indførsel i Mandtallet fastsættes ved Lov.

18 aug.

§ 52.

Stemmeret suspenderes:

a. ved offentlig Tiltale for strafbare Handlinger overensstemmende med, hvad derom i Lov bestemmes;
b. ved Umyndiggjørelse;
[c. Ophævet].
d. ved for sig selv, Egtefælle eller Børn under 15 Aar at nyde eller i det sidste Aar før Valget at have nydt Fattigunderstøttelse, som ikke inden Mandtallets Afslutning af Vedkommende er tilbagebetalt.

Understøttelse, som er modtaget i Form af Indlæggelse paa Sygehus eller Asyl eller til Dækkelse af Udgifter ved anden Sygebehandling, og Understøttelse, som er foranlediget ved abnorme Børns Undervisning, ved anordnet særskilt Undervisning for Skolebørn eller ved Skolebørns Forsyning med Undervisningsmidler, medfører dog ikke Stemmerettens Suspension.

§ 53.

Stemmeret tabes:

a. ved Domfældelse for strafbare Handlinger overensstemmende med, hvad derom i Lov bestemmes;
b. ved at gaa i fremmed Magts Tjeneste uden Regjeringens Samtykke;
c. ved at erhverve Borgerret i en fremmed Stat;
d. ved at overbevises om at have kjøbt Stemmer, solgt sin egen Stemme eller stemt i flere end een Valgforsamling.

§ 54.

Valgthingene holdes hvert tredie Aar. De skulle være tilendebragte inden November Maaneds Udgang.

§ 55.

Valgthingene bestyres paa den Maade, som ved Lov fastsættes. Stridigheder om Stemmeret afgjøres af Valgstyret, hvis Kjendelse kan indankes for Storthinget.

§ 56.

Førend Valgene begynde, skulle Grundlovens §§ 50—64 lydelig oplæses af Valgstyrets Formand.

§ 57.

Det Antal Storthingsrepræsentanter, som Kjøbstæderne have at vælge, bestemmes til een og firti. Af disse vælges fra

Aalesund og Molde tilsammen een, fra Arendal og Grimstad 18 aug.
tilsammen een, fra Bergen fire, fra Bodø og Narvik tilsammen een, fra Brevik og Holmestrand tilsammen een, fra Drammen to, fra Flekkefjord een, fra Fredrikshald een, fra Fredrikstad een, fra Hammerfest, Vardø og Vadsø tilsammen een, fra Haugesund een, fra Horten een, fra Kongsberg og Hønefoss tilsammen een, fra Kragerø een, fra Kristiania fem, fra Kristiansand to, fra Kristiansund een, fra Larvik og Sandefjord tilsammen een, fra Lillehammer, Hamar, Gjøvik og Kongsvinger tilsammen een, fra Moss og Drøbak tilsammen een, fra Porsgrund een, fra Risør een, fra Sarpsborg een, fra Skien een, fra Stavanger to, fra Tromsø een, fra Trondhjem og Levanger tilsammen fire og fra Tønsberg een.

Kjøbstad, som her ei er nævnt, eller som herefter anlægges, indgaar under den Kjøbstads Valgdistrikt, som ved Lov bestemmes.

§ 58.

Det Antal Storthingsrepræsentanter, som Landdistrikterne have at vælge, bestemmes til to og otti. Af disse vælges fra Akershus Amt fem, fra Nordre Bergenhus Amt fem, fra Søndre Bergenhus Amt sex, fra Bratsberg Amt fire, fra Buskeruds Amt fire, fra Finmarkens Amt to, fra Hedemarkens Amt sex, fra Jarlsberg og Larviks Amt fire, fra Kristians Amt fem, fra Lister og Mandals Amt fire, fra Nedenes Amt fire, fra Nordlands Amt sex, fra Romsdals Amt fem, fra Smaalenenes Amt fem, fra Stavanger Amt fem, fra Tromsø Amt tre, fra Nordre Trondhjems Amt fire, fra Søndre Trondhjems Amt fem.

§ 59.

Antallet af Storthingsrepræsentanter for Kjøbstæderne skal stedse forholde sig til Antallet af Storthingsrepræsentanter for Landdistrikterne som een til to.

Ethvert Valgdistrikt, fra hvilket der vælges flere Storthingsrepræsentanter, inddeles i saa mange Valgkredse, som Distriktet skal vælge Repræsentanter. Inddelingen samt Reglerne om Fremgangsmaaden ved Valgene fastsættes ved Lov. Herved bliver, foruden hvad Grundloven iøvrigt i saa Henseende bestemmer, følgende at iagttage:

a. Enhver Kjøbstad og i Landdistrikterne ethvert Herred samt ethvert Ladested med eget Kommunestyre udgjør særskilt Valgsogn. Danner Kjøbstad to eller flere Valgkredse, udgjør hver Kreds et Valgsogn. Ligeledes udgjør Del af Kjøbstad, der sammen med anden eller andre Kjøbstæder danner en Valgkreds, eget Valgsogn. For Land-

18 aug. distrikternes Vedkommende skal Valgkredsene dannes af samme eller til hinanden stødende Valgsogne. Forandring i Inddeling af Valgdistrikt, der ikke er nødvendiggjort ved Forandring i Rigets almindelige administrative Inddelinger, kommer ikke til Anvendelse ved Valg af Storthingsrepræsentanter for første Storthingsperiode, efterat Forandringen er besluttet.

b. Valgthingene afholdes særskilt for hvert Valgsogn. Paa Valgthingene stemmes der direkte paa en Storthingsrepræsentant og en Varamand for Valgkredsen. Opnaar ved Valget paa Repræsentant ingen over Halvdelen af samtlige i Valgkredsen afgivne og godkjendte Stemmer, foretages Omvalg, ved hvilket Valget afgjøres ved almindelig Stemmeflerhed eller i Tilfælde af Stemmelighed ved Lodtrækning.

§ 60.

De inden Riget værende Stemmeberettigede, der ikke kunne møde formedelst Sygdom, militær Tjeneste eller andet lovligt Forfald, kunne skriftlig sende deres Stemmesedler til dem, der bestyre Valgthingene, forinden disse ere tilendebragte.

Hvorvidt og under hvilke Former Stemmeberettigede, der opholde sig udenfor Riget, kunne tilstedes skriftligen at sende deres Stemmesedler til dem, der bestyre Valgthingene, bestemmes ved Lov.

§ 61.

Ingen kan vælges til Repræsentant, medmindre han er 30 Aar gammel og har i 10 Aar opholdt sig i Riget samt er stemmeberettiget i det Valgdistrikt, fra hvilket han udkaares.

Dog kan Enhver, som er eller har været Statsminister eller Statsraad, udkaares til Repræsentant ogsaa i Valgdistrikt, hvor han ikke er stemmeberettiget, saafremt han forøvrigt er valgbar.

§ 62.

De Tjenestemænd, som ere ansatte ved Statsraadets Kontorer, eller Hoffets Betjente og dets Pensionister, kunne ikke vælges til Repræsentanter.

Statsraadets Medlemmer kunne ikke møde paa Storthinget som Repræsentanter, saalænge de have Sæde i Statsraadet.

§ 63.

Enhver, som vælges til Repræsentant, er pligtig til at modtage Valget, medmindre han er valgt i Henhold til § 61, andet

Passus, eller hindret ved Forfald, der af Storthinget kjendes lovligt. Den, der har mødt som Repræsentant paa de tre ordentlige Storthing efter samme Valg, er ikke forpligtet til at modtage Valget ved næste Storthingsvalg. 18 aug.

Hvis En vælges til Repræsentant uden at være forpligtet til at modtage saadant Valg, maa han inden den Tid og paa den Maade, som ved Lov bestemmes, afgive Erklæring om, hvorvidt han modtager Valget eller ei.

Det skal ligeledes ved Lov bestemmes, inden hvilken Tid og paa hvilken Maade En, der vælges til Repræsentant for to eller flere Valgkredse inden det Valgdistrikt, i hvilket han er stemmeberettiget, skal afgive Erklæring om, hvilket Valg han vil modtage.

§ 64.

De valgte Repræsentanter forsynes med Fuldmagter, hvis Lovlighed bedømmes af Storthinget.

§ 65.

Enhver Repræsentant og indkaldt Varamand erholder Godtgjørelse af Statskassen for Reiseomkostninger til og fra Storthinget og fra Storthinget til sit Hjem og tilbage igjen under Ferier af mindst en Maaneds Varighed, samt for havte Udgifter til Kur og Pleie i Sygdomstilfælde.

For Deltagelse i et ordentligt Storthing tilkommer han desuden en Godtgjørelse af tre Tusinde Kroner.

Har Repræsentant og Varamand fra samme Valgkreds deltaget i et ordentligt Storthing, fordeles Godtgjørelsen mellem dem i Forhold til den Tid, hvori hver af dem har deltaget.

For Deltagelse i et overordentligt Storthing er Godtgjørelsen tolv Kroner daglig.

§ 66.

Repræsentanterne ere paa deres Reise til og fra Storthinget, samt under deres Ophold der, befriede fra personlig Heftelse, medmindre de gribes i offentlige Forbrydelser, ei heller kunne de udenfor Storthingets Forsamlinger drages til Ansvar for deres der ytrede Meninger. Efter den der vedtagne Orden er Enhver pligtig at rette sig.

§ 67.

De paa forestaaende Maade valgte Repræsentanter udgjøre Kongeriget Norges Storthing.

18 aug.

§ 68.

Storthinget sammentræder i Almindelighed den første Søgnedag efter 10de Januar hvert Aar i Rigets Hovedstad, medmindre Kongen paa Grund af overordentlige Omstændigheder, saasom fiendtligt Indfald eller smitsom Syge, dertil bestemmer en anden Kjøbstad i Riget. Saadan Bestemmelse maa da betimelig bekjendtgjøres.

§ 69.

I overordentlige Tilfælde har Kongen Ret til at sammenkalde Storthinget udenfor den almindelige Tid. Kongen udsteder da en Kundgjørelse, som bør være læst i alle Stiftsstædernes Kirker i det mindste fjorten Dage forinden Storthingets Medlemmer skulle møde paa det bestemte Sted.

§ 70.

Et saadant overordentligt Storthing kan af Kongen hæves, naar han for godt befinder.

§ 71.

Storthingets Medlemmer fungere som saadanne i tre paa hinanden følgende Aar, saavel ved overordentlige som ved de ordentlige Storthing, der imidlertid holdes.

§ 72.

Holdes et overordentligt Storthing endnu paa den Tid, et ordentligt skal tage sin Begyndelse, hæves det første, inden det sidste sammentræder.

§ 73.

Storthinget udvælger blandt sine Medlemmer en Fjerdepart, som udgjør Lagthinget; de øvrige tre Fjerdeparter danne Odelsthinget. Udvalget sker paa første ordentlige Storthing, der sammentræder efter nyt Valg, hvorefter Lagthinget forbliver uforandret paa alle efter samme Valg sammensatte Storthing, uden forsaavidt Afgang, der maatte indtræffe blandt dets Medlemmer, ved særskilt Udvalg bliver at erstatte.

Hvert Thing holder sine Forsamlinger særskilt og udnævner sin egen Præsident og Sekretær. Intet af Thingene kan holdes, medmindre to Trediedele af dets Medlemmer ere tilstede.

§ 74.

Saasnart Storthinget har konstitueret sig, aabner Kongen, eller den, han dertil beskikker, dets Forhandlinger med en Tale,

hvori han underretter det om Rigets Tilstand og de Gjenstande, hvorpaa han især ønsker at henlede Storthingets Opmærksomhed. Ingen Deliberation maa finde Sted i Kongens Nærværelse. 18 aug.

Naar Storthingets Forhandlinger ere aabnede, have Statsministeren og Statsraaderne Ret til at møde i Storthinget samt i begge dets Afdelinger og lige med sammes Medlemmer, dog uden at afgive Stemme, at deltage i de forefaldende Forhandlinger, forsaavidt disse holdes for aabne Døre, men i de Sager, som forhandles for lukkede Døre, kun forsaavidt det af vedkommende Thing maatte tilstedes.

§ 75.

Det tilkommer Storthinget:

a. at give og ophæve Love; at paalægge Skatter, Afgifter, Told og andre offentlige Byrder, som dog ikke gjælde længer end til 1ste Juli Aaret efterat et nyt ordentligt Storthing er sammentraadt, medmindre de af dette udtrykkelig fornyes;
b. at aabne Laan paa Rigets Kredit;
c. at føre Opsyn over Rigets Pengevæsen;
d. at bevilge de til Statsudgifterne fornødne Pengesummer;
e. at bestemme, hvor meget aarlig skal udbetales Kongen til hans Hofstat, og at fastsætte den kongelige Families Apanage, som dog ikke maa bestaa i faste Eiendomme;
f. at lade sig forelægge Statsraadets Protokoller og alle offentlige Indberetninger og Papirer; dog skulle Protokollerne over de diplomatiske Sager og de militære Kommando-Sager, som ere besluttede hemmeligholdte, forelægges en blandt Odelsthingets Medlemmer valgt Komite, bestaaende av høist ni Medlemmer, og kunne derhos indbringes for Odelsthinget, hvis noget Medlem af Komiteen stiller Forslag om, at dette skal udtale sig, eller at Sag ved Rigsretten skal anlægges;
g. at lade sig meddele de Forbund og Traktater, som Kongen paa Statens Vegne har indgaaet med fremmede Magter; med Hensyn til hemmelige Artikler, som dog ei maa stride mod de offentlige, gjælder det samme, som er foreskrevet under Bogstav f for de Sager, som ere besluttede hemmeligholdte;
h. at kunne fordre Enhver til at møde for sig i Statssager, Kongen og den kongelige Familie undtagen; dog gjælder denne Undtagelse ikke for de kongelige Prinser, forsaavidt de maatte beklæde Embeder;
i. at revidere midlertidige Gage- og Pensionslister og deri gjøre de Forandringer, det finder fornødne;

18 aug. k. at udnævne fem Revisorer, der aarligen skulle gjennemse Statens Regnskaber og bekjendtgjøre Extrakter af samme ved Trykken, hvilke Regnskaber derfor skulle tilstilles disse Revisorer inden sex Maaneder efter Udgangen af det Aar, for hvilket Storthingets Bevilgninger ere givne;

l. at naturalisere Fremmede.

§ 76.

Enhver Lov skal først foreslaaes paa Odelsthinget, enten af dets egne Medlemmer, eller af Regjeringen ved en Statsraad.

Er Forslaget der antaget, sendes det til Lagthinget, som enten bifalder eller forkaster det, og, i sidste Tilfælde, sender det tilbage med tilføiede Anmærkninger. Disse tages i Overveielse af Odelsthinget, som enten henlægger Lovforslaget, eller atter sender det til Lagthinget med eller uden Forandring.

Naar et Forslag fra Odelsthinget to Gange har været Lagthinget forelagt, og anden Gang derifra er blevet tilbagesendt med Afslag, træder hele Storthinget sammen, og med to Trediedele af dets Stemmer afgjøres da Forslaget.

Imellem enhver saadan Deliberation maa, i det mindste, tre Dage hengaa.

§ 77.

Naar en af Odelsthinget foreslaaet Lovbeslutning er bifaldt af Lagthinget eller af det samlede Storthing, sendes den til Kongen med Anmodning om at erholde hans Sanktion.

§ 78.

Billiger Kongen Lovbeslutningen, forsyner han den med sin Underskrift, hvorved den vorder Lov.

Billiger han den ikke, sender han den tilbage til Odelsthinget med den Erklæring, at han ikke for Tiden finder det tjenligt at sanktionere den. Beslutningen maa i dette Tilfælde ikke mere af det da samlede Storthing forelægges Kongen.

§ 79.

Er en Lovbeslutning bleven uforandret antagen af tre ordentlige Storthing, sammensatte efter tre forskjellige paa hinanden følgende Valg og indbyrdes adskilte ved mindst to mellemliggende ordentlige Storthing, uden at afvigende Lovbeslutning i Mellemtiden fra den første til den sidste Antagelse af noget Storthing er bleven fattet, og den da forelægges Kongen, med Begjæring, at Hans Majestæt ikke vil negte en

Lovbeslutning sin Sanktion, som Storthinget efter det modneste 18 aug.
Overlæg anser for gavnlig, saa vorder den Lov, om end Kongens Sanktion ikke paafølger inden Storthinget adskilles.

§ 80.

Storthinget forbliver samlet, saalænge det finder det fornødent. Naar det, efter at have tilendebragt sine Forretninger, hæves af Kongen, meddeler han tillige sin Resolution paa de ikke allerede forinden afgjorte Lovbeslutninger (jfr. §§ 77—79), ved enten at stadfæste eller forkaste dem. Alle de, som han ikke udtrykkeligen antager, ansees som af ham forkastede.

§ 81.

Alle Love (de i § 79 undtagne) udfærdiges i Kongens Navn, under Norges Riges Segl, og i følgende Udtryk: »Vi N. N. gjøre vitterligt: at Os er bleven forelagt Storthingets Beslutning, af Dato saalydende: (her følger Beslutningen). Thi have Vi antaget og bekræftet, ligesom Vi herved antage og bekræfte samme som Lov, under Vor Haand og Rigets Segl.«

§ 82.

[Ophævet].

§ 83.

Storthinget kan indhente Høiesterets Betænkning over juridiske Gjenstande.

§ 84.

Storthinget holdes for aabne Døre, og dets Forhandlinger kundgjøres ved Trykken, undtagen i de Tilfælde, hvor det modsatte besluttes ved Stemmeflerhed.

§ 85.

Den der adlyder en Befaling, hvis Hensigt er at forstyrre Storthingets Frihed og Sikkerhed, gjør sig derved skyldig i Forræderi mod Fædrenelandet.

D.

Om den dømmende Magt.

§ 86.

Lagthingets Medlemmer tilligemed Høiesteret, men hvis Antallet af Lagthingets eller Høiesterets Medlemmer overstiger

18 aug. henholdsvis 31 eller 9, da efter Lodtrækning 30 af Lagthingets Medlemmer foruden Lagthingets Præsident og 8 af Høiesterets Medlemmer foruden Høiesterets Formand, udgjøre Rigsretten, som i første og sidste Instans dømmer i de Sager, som af Odelsthinget anlægges, enten mod Statsraadets eller Høiesterets Medlemmer, for Embedsforbrydelser, eller mod Storthingets Medlemmer for de Forbrydelser de, som saadanne, maatte begaa.

I Rigsretten har Præsidenten i Lagthinget Forsædet.

§ 87.

Den Anklagede kan, uden nogen dertil angiven Aarsag, forskyde af Rigsrettens Medlemmer indtil een Trediedel, dog saaledes at Retten ei udgjør mindre end femten Personer.

§ 88.

Høiesteret dømmer i sidste Instans. Dog kunne Indskrænkninger i Adgangen til at erholde Høiesterets Afgjørelse bestemmes ved Lov.

Høiesteret skal bestaa af en Formand og mindst sex andre Medlemmer.

§ 89.

I militære Straffesager skal Høiesteret tiltrædes af tvende høie Officerer, som Kongen tilforordner.

§ 90.

Høiesterets Domme kunne i intet Tilfælde paaankes.

§ 91.

Ingen kan beskikkes til Medlem af Høiesteret, førend han er 30 Aar gammel.

E.

Almindelige Bestemmelser.

§ 92.

Til Embeder i Staten maa alene udnævnes de norske Borgere, som tale Landets Sprog, samt

a enten ere fødte i Riget af Forældre, der da vare Statens 18 aug.
Undersaatter;
b. eller ere fødte i fremmede Lande af norske Forældre, som paa den Tid ikke vare en anden Stats Undersaatter;
c. eller som herefter opholde sig i Riget i ti Aar;
d. eller som af Storthinget vorde naturaliserede.

Dog kunne Andre beskikkes til Lærere ved Universitetet og de lærde Skoler, til Læger og til Konsuler paa fremmede Steder.

Ingen maa beskikkes til Overøvrigheds-Person, førend han er 30 Aar gammel, eller til Magistrats-Person, Underdommer og Foged, førend han er 25 Aar gammel.

Kun den, der bekjender sig til Statens offentlige Religion, kan være Medlem af Kongens Raad. Med Hensyn til Statens øvrige Embeder bestemmes det fornødne ved Lov.

I hvilken Udstrækning Kvinder, der opfylde de for Mænd ved Grundloven foreskrevne Betingelser, skulle kunne ansættes i Embeder, bestemmes ved Lov.

§ 93.

[Ophævet].

§ 94.

En ny almindelig civil og kriminal Lovbog skal foranstaltes udgivet paa første eller, om dette ikke er muligt, paa andet ordentlige Storthing. Imidlertid blive Statens nu gjældende Love i Kraft, forsaavidt de ei stride imod denne Grundlov eller de provisoriske Anordninger, som imidlertid maatte udgives.

De nuværende permanente Skatter vedblive ligeledes til næste Storthing.

§ 95.

Ingen Dispensationer, Protektorier, Moratorier, eller Opreisninger maa bevilges, efterat den nye almindelige Lov er sat i Kraft.

§ 96.

Ingen kan dømmes uden efter Lov, eller straffes uden efter Dom. Pinligt Forhør maa ikke finde Sted.

§ 97.

Ingen Lov maa gives tilbagevirkende Kraft.

18 aug.

§ 98.

Med Sportler, som erlægges til Rettens Betjente, bør ingen Afgifter til Statskassen være forbundne.

§ 99.

Ingen maa fængslig anholdes, uden i lovbestemt Tilfælde og paa den ved Lovene foreskrevne Maade. For ubeføiet Arrest, eller ulovligt Ophold, staa Vedkommende den Fængslede til Ansvar.

Regjeringen er ikke berettiget til militær Magts Anvendelse mod Statens Medlemmer, uden efter de i Lovgivningen bestemte Former, medmindre nogen Forsamling maatte forstyrre den offentlige Rolighed og den ikke øieblikkelig adskilles, efterat de Artikler i Landsloven, som angaa Oprør, ere den trende Gange lydelig forelæste af den civile Øvrighed.

§ 100.

Trykkefrihed bør finde Sted. Ingen kan straffes for noget Skrift, af hvad Indhold det end maatte være, som han har ladet trykke eller udgive, medmindre han forsætligen og aabenbare har enten selv vist, eller tilskyndet Andre til, Ulydighed mod Lovene, Ringeagt mod Religionen, Sædelighed eller de konstitutionelle Magter, Modstand mod disses Befalinger, eller fremført falske og ærekrænkende Beskyldninger mod Nogen. Frimodige Ytringer, om Statsstyrelsen og hvilkensomhelst anden Gjenstand, ere Enhver tilladte.

§ 101.

Nye og bestandige Indskrænkninger i Næringsfriheden bør ikke tilstedes Nogen for Fremtiden.

§ 102.

Hus-Inkvisitioner maa ikke finde Sted, uden i kriminelle Tilfælde.

§ 103.

Fristed tilstedes ikke dem, som herefter fallere.

§ 104.

Jord og Boslod kan i intet Tilfælde forbrydes.

§ 105. 18 aug.

Fordrer Statens Tarv, at Nogen maa afgive sin rørlige eller urørlige Eiendom til offentlig Brug, saa bør han have fuld Erstatning af Statskassen.

§ 106.

Saavel Kjøbesummer som Indtægter af det Geistligheden beneficerede Gods skal blot anvendes til Geistlighedens Bedste og Oplysningens Fremme. Milde Stiftelsers Eiendomme skulle blot anvendes til disses Gavn.

§ 107.

Odels- og Aasædesretten maa ikke ophæves. De nærmere Betingelser, hvorunder den, til største Nytte for Staten og Gavn for Landalmuen, skal vedblive, fastsættes af det første eller andet følgende Storthing.

§ 108.

Ingen Grevskaber, Baronier, Stamhuse og Fideikommisser, maa for Eftertiden oprettes.

§ 109.

Enhver Statens Borger er i Almindelighed lige forpligtet, i en vis Tid at værne om sit Fædreland, uden Hensyn til Fødsel eller Formue.

Denne Grundsætnings Anvendelse, og de Indskrænkninger den bør undergaa, bestemmes ved Lov.

§ 110.

Statens Reservefond, som udgjør fireti Millioner Kroner, skal udelukkende kunne anvendes til Afværgelse af Farer for Riget eller, naar Landsulykke har rammet Riget. Reservefondet skal forvaltes overensstemmende med de af Storthinget derom fastsatte Regler.

§ 111.

Det norske Flags Form og Farver bestemmes ved Lov.

§ 112.

Viser Erfaring, at nogen Del af denne Kongeriget Norges Grundlov bør forandres, skal Forslaget derom fremsættes paa første eller andet ordentlige Storthing efter et nyt Valg og kundgjøres ved Trykken. Men det tilkommer først det første

18 aug. eller andet ordentlige Storthing efter næste Valg at bestemme, om den foreslaaede Forandring bør finde Sted eller ei. Dog maa saadan Forandring aldrig modsige denne Grundlovs Principer, men alene angaa Modifikationer i enkelte Bestemmelser, der ikke forandre denne Konstitutions Aand, og bør to Trediedele af Storthinget være enige i saadan Forandring.

En saaledes vedtagen Grundlovsbestemmelse underskrives af Storthingets Præsident og Sekretær og sendes Kongen til Kundgjørelse ved Trykken som gjældende Bestemmelse i Kongeriget Norges Grundlov.

Oversættelse til landsmaal.

Grunnlov for Norigs rike.

A.

Um styreformi og trudomen.

§ 1.

Norigs rike er fritt og sjølvstendigt og kann ikkje verta skift eller avhendt. Det er eit avgrensa og ervelegt kongedøme.

§ 2.

Den evangelisk-lutherske læra vert verande riksreligion. Dei innbyggjaranne, som vedkjenner seg denne tru, skal seda upp borni sine i henne. Jesuitar vert ikkje tolde.

B.

Um fullføringsmagti, Kongen og kongehuset.

§ 3.

Fullføringsmagti er hjaa Kongen.

§ 4.

Kongen skal alltid vedkjenna seg den evangelisk-lutherske trui, vara og verja henne.

§ 5.

Kongen sjølv er heilag; han kann ikkje verta lasta eller sett under tiltale. Riksraadet ber andsvaret.

§ 6.

Ervefylgja er rett nedstigande, men berre paa mannssida, soleis at einast mann, som i lovlegt egteskap er ætta fraa mann, kann erva, og at den nærare lina gjeng fyre den, som er mindre nær, og den eldre i lina fyre den yngre.

Til dei, som hev erverett, vert òg den ufødde rekna, og so snart han kjem til verdi, etter faren er avliden, tek han straks det rette romet i ervefylgja. 18 aug.

Naar ein prins vert fødd, som er arvboren til Norigs krune, skal namnet og fødingstidi hans kungjerast for fyrste storting og skrivast inn i møteboki.

§ 7.

Er ingen arvboren prins til, kann Kongen gjera framlegg for Stortinget um ettermann, og Stortinget hev rett til aa fastsetja valet, dersom det ikkje gjev sitt jaminne til framlegget fraa Kongen.

§ 8.

Lagalderen til Kongen vert fastsett i lov.

So snart Kongen hev naatt den alderen, som soleis er sett, segjer han ifraa for folket, at han er myndig.

§ 9.

So snart Kongen er myndig og tek ved riksstyret, gjer han denne eiden for Stortinget: »Eg lovar og sver, at eg vil styra kongeriket Norig i samhøve med grunnlovi og loverne; so sant hjelpe meg Gud den allmegtige og allvitande!«

Er ikkje noko storting samla paa den tid, vert eiden skriven og nedlagd i riksraadet, og Kongen tek daa høgtideleg uppatt eiden paa fyrste storting.

§ 10.

[Hev halde upp aa gjelda].

§ 11.

Kongen skal bu i riket og maa ikkje vera burte fraa landet lenger enn seks maanader um gongen utan samtykkje fraa Stortinget; elles hev han for sin part spillt all rett til kongsstolen.

Kongen maa ikkje taka mot ei onnor krune eller taka ved riksstyret i eit anna land, utan Stortinget samtykkjer; til slikt samtykkje trengst dei tvo tridjepartarne av røysterne.

§ 12.

Kongen vèl sjølv eit raad av norske borgarar, som ikkje er under 30 aar. Det skal vera samansett av ein riksminister og minst 7 andre raadsherrar.

Kongen skifter gjeremaali millom dei, som er i riksraadet, soleis som han synest det er tenlegt. Til aa taka sæte

18 aug. i riksraadet kann Kongen i usedvanlege høve kalla inn — umfram dei vanlege raadarne — andre norske borgarar, men ingen stortingsmann.

Far og son eller tvo brør kann ikkje ha sæte i riksraadet samstundes.

§ 13.

For den tid Kongen er ute paa ferder i riket, kann han yverlata styringi til riksraadet. Det skal føra styret i namnet til Kongen og i hans stad. Det skal ubrigdeleg fylgja fyresegnerne baade i denne grunnlovi og i den serskilde fyresegjing, som Kongen i samhøve med grunnlovi gjev.

Sakerne vert avgjorde med røystegjeving; skulde røysterne staa likt, hev riksministeren, eller um han er burte, den fyrste riksraaden, som er til stades, tvo røyster.

Um dei sakerne, som riksraadet soleis avgjer, skal det gjeva fraasegn til Kongen.

§ 14.

[Hev halde upp aa gjelda].

§ 15.

[Hev halde upp aa gjelda].

§ 16.

Kongen skipar all offentleg kyrkjeteneste og gudsteneste, alle stemnur og møte um trudomssaker, og ser til, at dei offentlege trudomslæraranne fylgjer dei fyresegnerne, som er sette for dei.

§ 17.

Kongen kann gjeva og taka av rettarbøter um handel, toll, næringsvegar og politi; men dei maa ikkje strida mot grunnlovi og dei loverne, som Stortinget hev gjeve (etter fyresegnerne nedanfyre i §§'ne 77, 78 og 79). Dei gjeld millombils til næste storting.

§ 18.

Kongen læt vanleg krevja inn dei skattarne og avgifterne, som Stortinget fastset.

§ 19.

Kongen agtar paa, at eigedomarne og regali til staten vert bruka og styrde so, som Stortinget hev fastsett og paa den maaten, som er tenlegast for samfundet.

§ 20. 18 aug.

Kongen hev i riksraadet rett til aa gjeva brotsmenn naade, naar dom er avsagd. Brotsmannen hev valet, um han vil taka mot Kongens naade eller lida den straffi, han er dømd til.

I dei søksmaali, som odelstinget læt reisa ved riksretten, kann Kongen taka fri for idømd livsstraff; annan naade kann han ikkje gjeva her.

§ 21.

Kongen kaarar og kallar, etter han fyrst hev høyrt riksraadet, alle borgarlege, kyrkjelege og militære embættsmenn. Dei skal sverja, eller um dei i lov er løyste fraa skyldnaden aa gjera eid, høgtideleg lova lydnad og truskap mot grunlovi og Kongen. Dei kongelege prinsarne kann ikkje ha borgarlege embætte.

§ 22.

Riksministeren og dei andre, som er i riksraadet, og embættsmennerne ved riksraadskontori eller ved diplomatiet og konsulatstellet, dei som hev embætte som borgarleg eller kyrkjeleg yverøvrigheit, førarar for regiment og andre herkorps, hovdingar i festningar og høgste hovudsmann paa herskip kann Kongen gjeva avskil utan rettargang og dom, naar han fyrst hev høyrt riksraadet. Næste storting avgjer, um dei embættsmennerne, som soleis fær avskil, skal faa pension. Til dess fær dei ha dei tvo tridjepartarne av løni.

Andre embættsmenn kann Kongen berre suspendera, og dei skal daa straks setjast under tiltale for domstolarne, men dei maa ikkje verta avsette utan etter dom og helder ikkje sette i eit anna embætte mot sin vilje.

Alle embættsmenn kann gjevast avskil utan dom, naar dei hev naatt ei aldersgrense, som er fastsett i lov.

§ 23.

Kongen kann gjeva ordenar til kven han finn for godt, til paaskyning for framifraa fagnaverk, som maa kunngjerast for aalmenta; men ikkje annan rang og titel enn den som fylgjer med kvart embætte. Ordenen løyser ingen fraa skyldnad og tyngslur, som er sams for riksborgaranne, og helder ikkje gjev han nokon fyremun til landsens embætte. Embættsmenn, som hev fenge avskil i naade, fær ha den titel og rang dei hadde, medan dei sat i embætte.

Heretter maa ingen faa nokon personleg eller blanda erveleg serrett.

18 aug.

§ 24.

Etter eige godtykkje vèl Kongen sine hoff-folk og hofftenestemenn og gjev dei avskil.

§ 25.

Kongen hev øvste styring yver land- og sjømagti til riket. Ho maa ikkje verta auka eller minka, utan Stortinget samtykkjer. Ho maa ikkje gjevast i teneste hjaa framande magter; og herfolk, som høyrer framande magter til, maa ikkje dragast inn i riket, Stortinget uspurt, utan det er herfolk til hjelp mot fiendslegt yverfall.

Til aataks-krig maa ikkje heren og floten brukast, utan Stortinget samtykkjer.

Landvernet og dei andre herfolki, som ikkje kann reknast for lineherfolk, maa aldri brukast utanfyre landskilet utan samtykkje fraa Stortinget.

§ 26.

Kongen hev rett till aa kalla saman herfolk, byrja ufred og gjera fred, taka ved og segja upp millomfolkelege avtalur, senda og taka mot sendemenn.

§ 27.

Alle som er med i riksraadet, skal vera til stades i riksraadsmøte, naar dei ikkje hev lovlegt forfall; og ingi avgjerd maa takast der, minder fleire enn helvti av dei møter.

§ 28.

Framlegg um embætts-utnemningar og andre vigtige saker skal den raadsherre, som dei høyrer under, maalbera i riksraadet og so ekspedera sakerne i samhøve med det, som der er avgjort. Men sjølvare militære kommandosaker kann takast undan fraa fyrehaving i riksraad i den mun, som Kongen fastset.

§ 29.

Gjer lovlegt forfall det raadlaust for ein riksraad aa møta og maalbera dei sakerne, som høyrer under honom, skal ein annan riksraad, som Kongen dertil set for høvet, maalbera desse sakerne.

Hindrar lovlegt forfall so mange fraa aa møta, at ikkje fleire enn helvti so mange raadsherrar er til stades som det skulde, skal andre embættsmenn paa same maaten millombils kallast til sæte i riksraadet.

§ 30. 18 aug.

I riksraadet fører dei bok yver alle sakerne som der er fyre. Dei diplomatiske sakerne, som dei i riksraadet gjer vedtak um aa halda løynde, vert innførde i ei serskild bok. Paa same maaten gjer dei med dei militære kommandosakerne, som dei i riksraadet gjer vedtak um aa halda løynde.

Kvar den, som hev sæte i riksraadet, skyldar med frihug aa segja si meining, og Kongen er skyldig aa høyra den. Men han hev rett til aa taka si avgjerd etter eige umdøme.

Finn nokon av raadsherrarne, at Kongen tek ei avgjerd, som strider mot grunnlovi eller landsens lover, eller som audsynleg er skadeleg for riket, er det hans skyldnad aa telja kraftigt ifraa og føra si meining inn i møteboki. Den som ikkje soleis hev gjort motmæle, vert halden einig med Kongen og er ansvarleg for det, so som sidan vert fastsett, og odelstinget kann setja honom under tiltale for riksretten.

§ 31.

Alle vedtak, som Kongen gjer, maa medunderskrivast; elles er dei ugilde. I militære kommandosaker er det den, som hev maalbore sakerne, som medunderskriv vedtaki; men elles gjer riksministeren det, eller um han ikkje hev vore til stades, den fyrste av dei riksraadarne, som var til stades.

§ 32.

Dei vedtak, som riksstyret gjer, naar Kongen er burte, vert gjevne i namnet til Kongen og med underskrift fraa riksraadet.

§ 33.

[Hev halde upp aa gjelda].

§ 34.

Næraste erving til kongsstolen ber titelen krunprins, um han er son til den Kongen, som daa er. Dei andre, som er arvborne til kruna, vert kalla prinsar, og kongsdøtrerne prinsessur.

§ 35.

So snart trunervingen hev fyllt det attande aaret, er han rettkomen til sæte i riksraadet, men utan røyst eller andsvar.

§ 36.

Ingen prins av kongsætti hev lov aa gifta seg utan løyve fraa Kongen. Helder ikkje maa han taka mot ei onnor krune

18 aug. eller taka ved riksstyret i eit anna land, utan Kongen og Stortinget samtykkjer; til samtykkje fraa Stortinget trengst dei tvo tridjepartarne av røysterne.

Gjer han imot dette, spiller han og etterkomaranne hans retten til Norigs kongsstol.

§ 37.

Dei kongelege prinsarne og prinsessurne skal ikkje for seg sjølve personleg svara for andre enn Kongen eller den, han set til domar yver dei.

§ 38.

[Hev halde upp aa gjelda].

§ 39.

Døyr Kongen og trunfylgjaren endaa er umyndig, skal riksraadet straks kalla inn Stortinget.

§ 40.

Til dess Stortinget hev kome saman og skipa riksstyret for den tid, Kongen er umyndig, er det riksraadet, som styrer landet i samhøve med grunnlovi.

§ 41.

Er Kongen utanfyre riket, men ikkje i herferd, eller er han so sjuk, at han ikkje kann føra styret, skal den prinsen, som er nærast til kongsstolen, vera millombilsstyrar, um han hev naatt den lagalderen, som er fastsett for Kongen. I anna fall er det riksraadet, som styrer.

§ 42.

[Hev halde upp aa gjelda].

§ 43.

Det er Stortinget, som vèl formyndaranne, som skal staa fyre riksstyret for den umyndige kongen.

§ 44.

Den prinsen, som stend fyre riksstyret i dei tilfelle, som er nemnde i § 41, skal for Stortinget skriftleg gjera denne eiden: »Eg lovar og sver, at eg vil staa fyre styret i samhøve med grunnlovi og loverne; so sant hjelpe meg Gud den allmegtige og allvitande!«

Er ikkje Stortinget samla paa den tid, vert eiden nedlagd i riksraadet og vert so sidan send næste storting. 18 aug.

Den prinsen, som ein gong hev gjort eiden, gjer ikkje eiden uppatt seinare.

§ 45.

So snart styret deira er enda, skal dei til Kongen og Stortinget gjera rekneskap for det.

§ 46.

Ifall ikkje dei, som det høyrer til etter § 39, straks kallar inn Stortinget, hev Høgsteretten, naar fire vikur er gjengne, den ubrigdelege skyldnaden paa seg aa kalla det saman.

§ 47.

Stortinget bør fastsetja, korleis den umyndige Kongen skal verta uppseda, dersom ikkje far hans hev late etter seg ei skriftleg fyresegn um det.

Det bør vera ubrigdeleg regel, at den umyndige Kongen fær fullnøgjeleg upplæring i det norske maalet.

§ 48.

Hev kongsætti døytt ut paa mannssida, og kongsemne ikkje er kaara, skal Stortinget velja ein ny konge. I millomtidi vert fullføringsmagti skipa efter § 40.

C.

Um borgarretten og lovgjevingsmagti.

§ 49.

Folket hev lovgjevingsmagti ved Stortinget, som er skipa i tvo ting, eit lagting og eit odelsting.

§ 50.

Røysteføre er norske borgarar, menn og kvinnur, som hev fyllt 25 aar og som hev vore busitjande i landet i 5 aar og eig heime der.

§ 51.

Fyresegner um manntalsførsla og um innskriving i manntalet av dei, som hev røysterett, vert gjevne i lov.

18 aug.

§ 52.

Røysteretten vert suspendera for den, som

a. vert sett under offentleg tiltale for gjerningar, som det er straff for, i samhøve med fyresegner um dette i lov;
b. vert umyndiggjord;
[c. Hev halde upp aa gjelda].
d. fær hjelp hjaa fatigstellet for seg sjølv, egtemake eller born under 15 aar eller i det siste aaret fyre valet hev havt slik hjelp, som han ikkje hev betala tilbake innan manntalet er ferdigt.

Hjelp, som nokon hev havt i den form, at han er innlagd paa sjukehus eller i asyl, eller som han hev fenge til aa svara utgifterne med til onnor lækjing, og hjelp som hev sin grunn i skule for abnorme born, i fyresett serskild skule for skuleborn eller kjøp av skulesaker til skuleborn, fører likevel ikkje med seg, at røysteretten vert suspendera.

§ 53.

Røysteretten misser den, som

a. vert domfeld for gjerningar, som det er straff for, i samhøve med fyresegner um dette i lov;
b. utan løyve fraa riksstyret gjeng i teneste hjaa framand magt;
c. vinn borgarrett i framandt rike;
d. vert yverførd, at han hev kjøpt røyster, selt si eigi røyst eller røysta paa meir enn eitt valting.

§ 54.

Valtingi vert haldne tridje kvart aar. Dei skal vera fullenda innan november maanad er ute.

§ 55.

Valtingi vert styrde paa den maaten, som vert fastsett i lov. Valstyret avgjer tvistemaal um røysterett gjenom orskurd, som kann ankast inn for Stortinget.

§ 56.

Fyrr vali byrjar, skal formannen i valstyret lesa upp høgt §§ 50—64 i grunnlovi.

§ 57.

Talet paa stortingsmennerne, som kjøpstaderne skal velja, vert sett til ein og fyrti. Av dei vèl Aalesund og Molde ein

ihop, Arendal og Grimstad ein ihop, Bergen fire, Bodøy og 18 aug.
Narvik ein ihop, Breivik og Holmestrand ein ihop, Dramn tvo, Flikkefjord ein, Fredrikshall ein, Fredrikstad ein, Hamarfest, Vardøy og Vatsøy ein ihop, Haugesund ein, Horten ein, Kongsberg og Hønefoss ein ihop, Kraakerøy ein, Kristiania fem, Kristiansand tvo, Kristiansund ein, Larvik og Sandefjord ein ihop, Litlehamar, Hamar, Gjøvik og Kongsvinger ein ihop, Moss og Drøbakk ein ihop, Porsgrunn ein, Risøyr ein, Sarpsborg ein, Skien ein, Stavanger tvo, Trumsøy ein, Trondheim og Levang fire ihop og Tunsberg ein.

Kjøpstad, som ikkje er nemnd her, eller som heretter vert bygd, høyrer under valfylket til den kjøpstaden, som vert fastsett i lov.

§ 58.

Talet paa stortingsmennerne, som landsbygderne skal velja, vert sett til tvo og aatti. Av dei vèl Akershus amt fem, Nordre Bergenhus amt fem, Søre Bergenhus amt seks. Bratsberg amt fire, Buskeruds amt fire, Finnmark amt tvo, Heidmark amt seks, Jarlsberg og Larviks amt fire, Kristians amt fem; Lista og Manndals amt fire, Nedenes amt fire, Nordlands amt seks, Romsdals amt fem, Smaaleni fem, Stavanger amt fem, Trumsøy amt tri, Nordre Trondheims amt fire, Søre Trondheims amt fem.

§ 59.

Talet paa stortingsmennerne fraa kjøpstaderne og fraa landsbygderne skal alltid høva som ein til tvo.

Kvart valfylke, som vèl fleire enn ein stortingsmann, vert skift i so mange valkrinsar, som valfylket skal velja stortingsmenn. Valkrinsarne vert skipa med lov, og det skal òg i lov gjevast fyresegner um framgangsmaaten med vali. Umfram det, som grunnlovi elles fastset i so maate, skal daa lovgjevingsmagti fylgja desse fyresegnerne:

a. Kvar kjøpstad og i landsbygderne kvart herad og kvar ladestad med eige bystyre, er serskild valsokn. Er ein kjøpstad tvo eller fleire valkrinsar, er kvar krins ei valsokn for seg. Likeins er eit stykkje av kjøpstad, som saman med annan kjøpstad eller med andre kjøpstader er ein valkrins, serskild valsokn. For landsbygderne gjeld den regelen, at valkrinsarne skal skipast av ei heil valsokn eller av fleire valsokner, som ligg upp til kvarandre. Vert eit valfylke skift annleis enn fyrr, og dette ikkje er ei naudsynleg fylgje av umbrøyte i dei vanlege styrekrinsarne i landet, so vert ikkje den nye valkrins-

18 aug. skipnaden bruka ved valet paa stortingsmenn til fyrste valbolk, etter han vart vedteken.

b. Valtingi vert haldne serskilt for kvar valsokn. Paa valtingi vert det røysta beinleides paa ein stortingsmann og paa ein varamann for valkrinsen. Dersom ingen ved valet paa stortingsmann fær yver helvti av alle røyster, som er inngjevne og godkjende i valkrinsen, skal det vera umval, og daa vert valet avgjort med vanlegt fleirtal eller, um røystetali er like, med lutkasting.

§ 60.

Røysteføre borgarar, som er i riket, men som ikkje kann møta for skuld sjukdom, herteneste eller anna lovlegt forfall, kann senda røystesetlarne sine i brev til dei, som styrer valtingi, fyrr desse er fullførde.

Um røysteføre borgarar, som er utanfyre riket, kann faa løyve til aa senda røystesetlarne sine i brev til dei, som styrer valtingi, og kva former dei daa skal fylgja, vert avgjort i lov.

§ 61.

Ingen kann verta vald til stortingsmann, minder han er 30 aar gamall, hev aatt heime i riket i 10 aar og hev røysterett i det valfylket, som han vert kaara ifraa.

Likevel kann den, som er eller hev vore riksminister eller riksraad, veljast til tingmann jamvel i eit valfylke, der han ikkje hev røysterett, dersom han elles er valfør.

§ 62.

Tenestemennerne ved riksraadskontori kann ikkje veljast til stortingsmenn; helder ikkje dei, som hev teneste ved hoffet eller fær pension der.

Riksministeren og riksraadarne kann ikkje møta paa Stortinget i eigenskapen stortingsmenn, so lengje dei hev sæte i riksraadet.

§ 63.

Kvar den, som vert vald til stortingsmann, er skyldig aa taka mot valet, um han ikkje er kaara etter § 61, andre leden, eller hev forfall, som Stortinget held lovlegt. Den tingmann, som hev møtt paa alle tri vanlege storting i ein valbolk, er ikkje skyldig aa taka mot val til næste storting.

Dersom nokon vert vald til tingmann og ikkje er skyldig aa taka mot valet, maa han innan den tid og paa den maate, som vert fastsett i lov, segja fraa, um han tek mot valet eller ei.

Det skal likeins verta fastsett i lov, innan kva tid og 18 aug.
paa kva maate den, som vert vald til tingmann for tvo eller fleire valkrinsar i det valfylket, der han er røysteføre, skal gjeva fraasegn um, kva for eit val han vil taka imot.

§ 64.

Dei som er valde til stortingsmenn, fær fullmagter, og Stortinget avgjer, um desse fullmagterne er lovlege.

§ 65.

Kvar stortingsmann og innkalla varamann fær vederlag av rikskassa for ferdakostnaden til Stortinget og derifraa, og fraa Stortinget og heim og so tilbake i fritider paa minst ein maanad; likeins for utgifter til lækjing og røkt i sjukdomstilfelle.

For teneste paa eit vanlegt storting skal han dessutan ha eit vederlag paa tri tusund krunur.

Hev stortingsmann og varamann fraa same valkrinsen vore med paa eit vanlegt storting, vert vederlaget skift millom dei i høve til den tid, kvar av dei hev gjort teneste.

For teneste paa eit umframstorting er vederlaget tolv krunur for dagen.

§ 66.

Stortingsmennerne er, paa ferdi til Stortinget og derifraa og medan dei er paa Stortinget, undantekne for personleg hefting, minder dei vert gripne i offentlege forbrot; og helder ikkje kann dei utanfyre Stortinget dragast til andsvar for dei meiningarne, som dei i Stortinget hev bore fram. Etter den skipnaden, som der er vedteken, er kvar og ein skyldig aa retta seg.

§ 67.

Dei som er valde til stortingsmenn paa den maaten, som no er sagt, er tilsaman kongeriket Norigs Storting.

§ 68.

Stortinget kjem vanleg saman den fyrste yrkedagen etter den 10de januar kvart aar; det held møti sine i hovudstaden, um ikkje Kongen for skuld usedvanlege umstende, soleis fiendslegt innfall eller fengjande sykje, vèl ein annan kjøpstad i riket til møtestad. Dette maa daa kunngjerast i tide.

§ 69.

I serhøve hev Kongen rett til aa kalla saman Stortinget til ei onnor tid enn den vanlege. Kongen sender daa ut ei

18 aug. kunngjering, som bør vera lyst i kyrkjurne i alle stiftsbyarne minst fjortan dagar fyrr stortingsmennerne skal møta paa den fastsette staden.

§ 70.

Eit slikt umfram-storting kann Kongen løysa upp, kva tid han finn for godt.

§ 71.

Stortingsmennerne vert staaande i umbodet tri samfelde aar baade ved dei vanlege storting og ved dei umfram-storting, som vert haldne i den tid.

§ 72.

Vert eit umfram-storting halde endaa paa den tid, som eit vanlegt storting skal byrja, vert umfram-stortinget upp-løyst, fyrr det vanlege stortinget kjem saman.

§ 73.

Stortinget vèl ut fjordeparten av tingmennerne til sæte i lagtinget; dei andre tri fjordepartarne er odelstinget. Utvalet vert gjort paa fyrste vanlege storting etter nytt val, og lagtinget vert so verande ubrigda paa alle storting i val-bolken, minder det skulde vera avgang; daa vert romet ut-fyllt etter serskilt val.

Kvart ting held møti sine serskilt og vèl sin eigen præsident og sekretær. Ikkje noko av tingi kann halda møte, utan dei tvo tridjepartarne av vedkomande tingmenn er til stades.

§ 74.

So snart Stortinget hev skipa seg, opnar Kongen eller den, han dertil kallar, tinget med ei tale og segjer ifraa um tilstandet til riket og um dei emne, som han serleg ynskjer aa faa Stortinget til aa gjeva agt paa. Naar Kongen er til stades, maa det ingi raadleggjing vera.

Naar Stortinget er opna, hev riksministeren og riks-raadarne rett til aa møta i Stortinget og i baae tingdeilderne, og tilliks med tingmennerne, men utan rett til aa røysta, vera med i raadleggjingarne um dei sakerne, som er fyre, dersom ikkje møtet er for stengde dører; vert eit møte halde for stengde dører, hev dei den retten, einast naar vedkomande ting gjev løyve til det.

§ 75.

Det høyrer Stortinget til:

a. aa gjeva lover og taka av lover; aa leggja paa skattar, avgifter, toll og andre offentlege tyngslur, men desse

gjeld ikkje lenger enn til 1ste juli aaret etter eit nytt 18 aug.
vanlegt storting hev kome saman, minder dette gjer nytt vedtak um dei;

b. aa taka upp rikslaan;

c. aa ha tilsyn med riksens pengestell;

d. aa løyva dei pengesumarne, som er naudsynlege til riksutgifterne;

e. aa fastsetja, kor mykje det kvart aar skal verta utbetala Kongen til hoffhaldet; og aa fastsetja løni til kongehuset, men ho maa ikkje vera i faste eigedomar;

f. aa faa seg fyrelagde møtebøkerne til riksraadet og likeins alle offentlege fraasegner og brevskapar; men møtebøkerne um dei diplomatiske sakerne og dei militære kommandosakerne, som det er gjort vedtak um skal haldast løynde, vert framlagde for ei nemd paa høgst ni mann, som er vald millom odelstingmennerne; desse sakerne kann dessutan havast inn for odelstinget, dersom nokon i nemdi gjer framlegg um, at det skal segja si meining, eller at sak skal reisast ved riksretten;

g. aa faa fraasegn um dei avtalurne, som Kongen paa riket sine vegner hev gjort med framande magter; for løynlege skilord, som likevel ikkje maa strida mot dei offentlege, gjeld det same som er sagt under bokstav f for dei sakerne, som skal haldast løynde;

h. aa gjeva kven det er paabod um aa møta for seg i rikssaker, Kongen og kongehuset undantekne; dette undantaket gjeld likevel ikkje dei kongelege prinsarne, dersom dei hev embætte;

i. aa gaa igjenom listurne yver millombils løner og pensionar og i desse gjera dei brigde, som det synest er turvande;

k. aa velja fem ettersynsmenn, som kvart aar skal gaa igjenom riksrekneskaparne og kunngjera utdrag av dei paa prent; riksrekneskaparne skal difor verta gjevne til desse ettersynsmennerne innan seks maanader etter utgangen av det aaret, som Stortinget hev gjeve sine pengeløyvingar for;

l. aa gjeva innlendingsrett til framande.

§ 76.

Alle lovframlegg skal fyrst vera fyre paa odelstinget; odelstingmennerne eller styret ved ein riksraad hev rett til aa gjera framlegg.

Naar odelstinget hev teke ved eit lovframlegg, vert det sendt til lagtinget, som anten godkjenner eller vrakar det, og

18 aug. i siste fall vert framlegget sendt tilbake til odelstinget med merknader. Odelstinget raadlegg um dei og kann so anten leggja burt lovframlegget eller senda det paa nytt til lagtinget med brigde eller utan.

Naar eit framlegg fraa odelstinget tvo gonger hev vore fyrelagt lagtinget og andre gongen vorte sendt tilbake fraa dette med avslag, held heile Stortinget sammøte, og framlegget vert daa vedteke, dersom det fær tvo tridjepartar av røysterne.

Imillom kvar slik fyrehaving maa det i det minste gaa tri dagar.

§ 77.

Naar lagtinget eller òg Stortinget i sammøte hev godkjent eit lovvedtak, som odelstinget hev gjort, vert det sendt til Kongen med søknad um, at det maa faa hans stadfesting.

§ 78.

Samtykkjer Kongen lovvedtaket, gjev han det si underskrift, og det vert daa lov.

Samtykkjer han ikkje vedtaket, sender han det tilbake til odelstinget med dei ord, at han ikkje synest det er tenlegt aa stadfesta det no. I so fall maa ikkje det Stortinget som daa er samla, leggja vedtaket fram for Kongen oftare.

§ 79.

Dersom tri vanlege storting i tri valbolkar i rad og med tvo vanlege tingsetur imillom hev gjort same lovvedtaket utan brigde og utan at noko storting i tidi millom fyrste og siste avgjerdi hev gjort eit brigda lovvedtak, og det daa vert lagt fram for Kongen med dei ord, at hans majestet ikkje vil negta stadfesting paa eit lovvedtak, som Stortinget med heilraadd hug held gagnlegt, vert det lov, endaa stadfesting fraa Kongen ikkje fylgjer innan Stortinget skilst.

§ 80.

Stortinget vert verande saman, so lengje det synest det er naudsynlegt. Naar det hev fullført gjeremaali sine, og Kongen daa segjer det ute og enda, tek han si avgjerd um dei lovvedtak (jfr. §§ 77—79), som ikkje alt er avgjorde, so at han anten stadfester eller vrakar dei. Alle dei, som han ikkje serleg godkjenner, vert haldne for vraka.

§ 81.

Alle loverne (dei etter § 79 undantekne) vert utferde i

namnet Kongen, under Norigs riks-innsigle og med desse ord: 18 aug.
»N. N. gjer kunnigt: at oss hev vorte fyrelagt vedtak fraa Stortinget, fraa dagetal, lydande so: (her kjem vedtaket). Di hev me godkjent og stadfest, sameleis som me hermed godkjenner og stadfester dette vedtaket som lov under vaar hand og riksens innsigle.«

§ 82.

[Hev halde upp aa gjelda].

§ 83.

Stortinget kann hjaa Høgsteretten krevja utgreiding um rettslege emne.

§ 84.

Stortinget held møti sine for ustengde dører, og det som er fyre, skal kunngjerast paa prent, so framt inkje anna vert vedteke med røystefleirtal.

§ 85.

Den som lyder eit paabod, som hev til maal aa skipla fridomen og trygdi til Stortinget, er saka i fedralandssvik.

D.
Um domsmagti.

§ 86.

Lagtinget saman med Høgsteretten er riksretten; men er talet paa lagtingsmennerne større enn 31 eller paa domaranne i Høgsteretten større enn 9, skal 30 av lagtingsmennerne umfram lagtingspræsidenten og 8 av høgsterettsdomaranne umfram formannen takast ut med lutkasting, og riksretten vert daa ihopsett av dei; riksretten er fyrste og siste domstolen i dei sakerne, som odelstinget reiser anten mot riksministeren, riksraadar eller mot domarar i Høgsteretten, for embættsbrot, eller mot stortingsmenn for forbrot, som dei i umbodet sitt vert saka i.

I riksretten hev præsidenten i lagtinget forsætet.

§ 87.

Den sakgjevne kann, utan at han nemner nokon grunn, skjota ut upp til ein tridjepart av dei som sit i riksretten, men likevel so, at retten ikkje vert paa mindre enn 15 mann.

18 aug.

§ 88.

Høgsteretten dømer som siste domstol. Men grense for høvet til aa faa saker inn for Høgsteretten vert fastsett i lov.

Høgsteretten skal vera samansett av ein formann og minst seks andre domarar.

§ 89.

I militære straffesaker skal det vera med i Høgsteretten tvo høge officerar, som Kongen set til meddomarar.

§ 90.

Høgsterettsdomarne kann ikkje i noko tilfelle verta paaanka.

§ 91.

Ingen kann verta kalla til høgsterettsdomar, fyrr han er 30 aar gamall.

E.

Ymse fyresegner.

§ 92.

Til embætte i staten maa berre verta utnemnde norske borgarar, som talar landsens maal og

a. anten er fødde i riket av foreldre, som daa var norske riksborgarar;
b. eller er fødde i framande land av norske foreldre, som paa den tid ikkje var riksborgarar i noko anna land;
c. eller som heretter bur i riket i 10 aar;
d. eller som Stortinget gjev innlendingsrett.

Likevel kann andre verta sette til lærarar ved universitetet og dei lærde skularne, til lækjarar og til konsular paa framande stader.

Ingen maa faa embætte som yverovrigheit, fyrr han er 30 aar gamall, eller som magistrat, underdomar eller fut, fyrr han er 25 aar gamall.

Berre den, som vedkjenner seg riksreligionen, kann vera med i kongsraadet. Um dei andre embætti vert naudsynlege fyresegner gjevne i lov.

I kva mùn kvinnur, naar dei fyller dei vilkaari, grunnlovi set for menn, skal kunna faa embætte, vert fastsett i lov.

§ 93.

[Hev halde upp aa gjelda].

§ 94. 18 aug.

Ei ny aalmenn borgarleg lovbok og ei straffelovbok skal dei gjeva ut paa fyrste, eller um det er raadlaust, paa andre vanlege storting. Til dess skal dei loverne, som no gjeld i landet, staa ved lag, um dei ikkje strider mot denne grunnlovi eller mot millombils rettarbøter, som vert gjevne i millomtidi.

Dei faste skattarne, som no er, skal likeins staa ved lag til næste storting.

§ 95.

Løyvebrev um undantaking for lovi, um trygd mot personleg hefting, um utsetjing med skuldbetaling eller um uppreisnad maa ikkje verta gjevne, naar den nye aalmenne lovi hev teke til aa gjelda.

§ 96.

Ingen kann verta dømd utan etter lov eller straffa utan etter dom. Pinlegt forhøyr er ulovlegt.

§ 97.

Ingi lov maa faa tilbakeverkande kraft.

§ 98.

Sportlarne til retts-tenestemennerne maa ikkje verta tyngde med avgifter til rikskassa.

§ 99.

Ingen maa verta sett fast utan i dei høve, som loverne nemner, og paa den maaten, som dei byd. For grunnlaus arrest eller ulovlegt upphald skal vedkomande staa den til andsvar, som er fengsla.

Ifall nokor samkome skulde skipla den offentlege ro og ho ikkje straks skilst aat, so snart den borgarlege styremagti tri gonger hev lese upp høgt for henne dei stykki i landslovi, som gjeld uppreist, kann hermagt brukast; elles hev riksstyret ikkje rett til aa bruka hermagt mot riksborgaranne utan etter dei formerne, som i loverne er fyresagde.

§ 100.

Prentefridom skal det vera. Ingen kann straffast for noko skrift, som han hev late prenta eller gjeva ut, kva innhald det so skulde ha, minder han med vilje og openberrleg anten sjølv hev vist eller eggja andre til ulydnad mot loverne, vanvyrdnad mot trudomen, mot sedskap eller dei konstitutionelle magterne, motstand mot deira fyresegner, eller hev kome med range og ærekrenkjande skuldingar mot nokon.

18 aug. Frimodige ytringar um riksstyringi og um kva ting det elles skal vera, er lovlege for kvar og ein.

§ 101.

Heretter maa ingen faa slike serrettar, som legg nye og stendige band paa næringsfridomen.

§ 102.

Hus-ransakingar er ulovlege, so nær som i strafferettslege tilfelle.

§ 103.

Ingen, som heretter gjer buslit, fær fristad.

§ 104.

Jord og bulut kann ikkje i noko høve verta forbrotne.

§ 105.

Krev landsens tarv, at nokon lyt gjeva fraa seg rørleg eller fast eigedom til offentlegt bruk, skal han faa fullt vederlag av rikskassa.

§ 106.

Kjøpesumar og innkomur av det godset, som er kyrkja og presteskapet beneficera, skal ikkje brukast til anna enn til bate for kyrkje og presteskap og til aa fremja upplysningi. Midelen til milde stiftingar skal berre brukast til deira eige gagn.

§ 107.

Odels- og aasætesretten maa ikkje verta avteken. Korleis han skal staa ved lag til største nytte for riket og meste gagn for landsfolket, um det fastset fyrste eller andre storting dei nøgjare vilkaari.

§ 108.

Greivskap, baroni, stamhus og fideikommiss maa ikkje verta grunnlagde heretter.

§ 109.

Kvar borgar i riket er i regelen like skyldig aa verna um fedralandet ei viss tid, utan umsyn til stand eller midel.

Korleis denne grunnsetning skal verta gjenomførd og kva undantak ho bør ha, vert avgjort i lov.

§ 110.

Varafondet til staten paa fyrti miljonar krunur skal berre

nyttast, naar det gjeld aa avverja faarar fraa riket eller naar ei landsulukke hev hendt. Varafondet skal styrast i samhøve med fyresegner, som Stortinget gjev. 18 aug.

§ 111.

Korleis det norske flagget skal vera paa skap og lit, vert fastsett i lov.

§ 112.

Viser røynsla, at denne grunnlovi for kongeriket Norig treng brigding i noko stykkje, skal framlegget um brigde verta gjort paa det fyrste eller andre vanlege storting i ein valbolk og so kunngjerast paa prent. Men det er fyrst det fyrste eller andre vanlege storting i næste valbolk, som det høyrer til aa avgjera, um framlegget til brigde bør verta vedteke eller ei. Og aldri maa eit slikt brigde strida mot grunnsetningarne i denne grunnlovi, men einast gaa ut paa slike tiljamningar i einskilde fyresegner, som ikkje brigdar aandi i riksskipnaden, og maa dei tvo tridjepartarne av Stortinget vera samde um eit slikt brigde.

Ei grunnlovfyresegn, som er gjord soleis, skriv stortingspræsidenten og sekretæren under, og ho vert so send til Kongen til kunngjering paa prent som gjeldande fyresegn i kongeriket Norigs grunnlov.

Lov *)[1]) om forandringer i lov om statskontrol med skibes sjødygtighet av 9 juni 1903 med tillægslov av 18 september 1909. 20 aug. Nr. 1.

Efternævnte bestemmelser i lov om statskontrol med skibes sjødygtighet av 9 juni 1903, jfr. tillægslov av 18 september 1909, skal herefter lyde saaledes:

§ 43. For mandskapet skal der ombord være indredet soverum samt særskilt spiserum og vaske- og baderum m. v. i den utstrækning, som der er adgang til under hensyntagen til besætningens antal samt til skibets størrelse, konstruktion, fart og øvrige forhold.

§ 44. Ophæves.

§ 45. Under hensyntagen til besætningens størrelse og til skibets art og fart skal der ombord være indredet særskilt rum for syke.

§ 46. Kongen fastsætter, i hvilken utstrækning skibe skal være utstyrt med de i §§ 43 og 45 nævnte rum, samt gir nærmere forskrifter om rummenes anbringelse, størrelse, indredning, utstyr og renhold.

*) Bekjendtgj. 23 august i Lovtid. 1ste avd. nr. 37.

[1]) St.besl. 9 august. Se Ot.prp. nr. 33. Indst. O. XXV. St tid., forh. i Ot. s. 1897—1899; i Lt. s. 715.

20 aug. Nr. 2. **Lov***)[1]) om tillæg til § 3 i lov av 20 december 1902 med de deri ved lov av 7 mars 1908 foretagne ændringer angaaende forandring i lov om konsulatvæsenet av 15 juni 1878.

§ 3 i lov av 20 december 1902 med de deri ved lov av 7 mars 1908 foretagne ændringer angaaende forandring i lov om konsulatvæsenet av 15 juni 1878 gives følgende tillæg som 7de led:

Avgift fastsat for budgetterminen 1915—1916 i henhold til nærværende lov kan av vedkommende regjeringsdepartement helt eller delvis eftergives fartøi, som for budgetterminen 1915—1916 eller væsentlig del derav er internert eller befragtet ved kontrakt indgaat før 1 oktober 1914.

20 aug. Nr. 3. **Lov***)[2]) om forandring i lov om rettergangsmaaten i straffesaker av 1 juli 1887.

Paragraf 116 i lov om rettergangsmaaten i straffesaker skal herefter lyde saaledes:

§ 116. Under offentlig retsmøte kan adgang negtes personer under atten aar samt enhver, der fremstiller sig i en saadan tilstand, at hans nærvær vilde stride mot rettens værdighet eller god orden. Det samme gjælder enhver, som er fradømt stemmeret i offentlige anliggender, eller som i løpet av de sidste tre aar ved ikke betinget dom er dømt til fængsel for falsk, underslag, tyveri, naskeri, ran, bedrageri, hæleri eller nogen slags voldsforbrydelse. Rettens formand kan under enhver omstændighet for at hindre, at rummet overfyldes, begrænse antallet av de personer, som indlates.

20 aug. Nr. 4. **Lov***[3]) om forandring i lov om drift av apotek av 4 august 1909.

§ 5 i lov om drift av apotek av 4 august 1909 skal herefter lyde saaledes:

For at erholde bevilling som apoteker maa vedkommende ansøker godtgjøre, at han efter bestaat apotekereksamen[4]) i 5 aar har tjenstgjort paa apotek her i riket og er i besiddelse av de for apotekets drift fornødne midler, samt fremlægge paa-

*) Bekjendtgj. 23 august i Lovtid. 1ste avd. nr. 37.

[1]) St.besl. 9 august. Se Ot.prp. nr. 22 og dok. nr. 27 for 1914. Dok. nr. 23 for 1915. Indst. O. nr. 137. St.tid., forh. i Ot. s. 1977—1978; i Lt. s. 727.

[2]) St.besl. 9 august. Indst. O. nr. 130. St.tid., forh. i Ot. s. 1980; i Lt. s. 735.

[3]) St.besl. 9 august. Se Ot.prp. nr. 23. Indst. O. nr. 128. St.tid., forh. i Ot. s. 1906—1932; i Lt. s. 717—727.

[4]) Jfr. lov 2 juni 1836 § 4 og lov 18 juni 1884 (nr. 1), 3dje kapitel.

lidelige vidnesbyrd om, at der intet er at utsætte paa hans forhold eller vandel. 20 aug. Nr. 4.

Dog kommer denne paragrafs bestemmelse om tjenstgjøren paa apotek ikke til anvendelse paa dem, som har bestaat apotekereksamen, før lov om farmaceuters utdannelse m. v. av 18 juni 1884, dens 4de kapitel, traadte i kraft, forsaavidt disses virksomhet i løpet av de senere aar har været knyttet til vort lands apotekvæsen.

Lov*)[1]) om forbud mot utførsel av trævirke fra Nordlands, Tromsø og Finmarkens amter. 20 aug. Nr. 5.

§ 1. Det er forbudt at utføre trælast — rund, kanthugget, kløvet, kappet, skaaren eller høvlet — samt træmasse, cellulose og herav fremstillet papir og pap fra Nordlands, Tromsø og Finmarkens amter til andre landsdele eller til utlandet.

Medmindre Kongen anderledes bestemmer, omfatter forbudet ikke ved og hjellmateriale til indenlandsk forbruk eller virke av løvtrær og heller ikke trævirke, som er indført fra andre landsdele eller fra utlandet eller er aavirket i skog, som staar under offentlig forvaltning.

Kongen kan utvide det i nærværende paragraf omhandlede utførselsforbud til ogsaa at omfatte andet trævirke samt andre gjenstande og produkter, hvori trævirke indgaar som en væsentlig bestanddel.

§ 2. Hvor Kongen finder de for et herred eller sogn gjældende vernskog- eller skogvedtægter fuldt betryggende og opsynet med disse vedtægter fuldt effektivt, kan han paa nærmere av ham bestemte vilkaar indtil videre sætte forbudet helt eller delvis ut av kraft.

Videre kan Kongen i særlige tilfælde dispensere fra det i § 1 omhandlede eller de i medhold av samme paragraf utfærdigede utførselsforbud.

§ 3. Overtrædelse av denne lov eller de av Kongen i henhold til den givne bestemmelser eller forsøk derpaa straffes med bøter, hvorhos det indladede eller utførte trævirke helt eller delvis kan inddrages, uanset om det tilhører nogen i forseelsen skyldig eller ikke.

§ 4. Fra nærværende lovs ikrafttræden ophæves lov av 27 juni 1892 indeholdende forbud mot utførsel av trævirke m. v. fra Nordlands, Tromsø og Finmarkens amter.

---

*) Bekjendtgj. 23 august i Lovtid. 1ste avd. nr. 37.

[1]) St.besl. 9 august. Se Ot.prp. nr. 31. Indst. O. XXVIII. St.tid., forh. i Ot. s. 1933—1942; i Lt. s. 735—742.

[2]) Jfr. lov 8 august 1908 (nr. 2) om vernskogens bevarelse og mot skogens ødelæggelse m. v.

20 aug. Nr. 6.

Lov *)[1]) indeholdende forandringer i lov om vernepligt og utskrivning av 19 juli 1910 m. v.

I.

Følgende paragraffer i lov om vernepligt og utskrivning av 19 juli 1910 skal herefter lyde saaledes:

§ 8. Vernepligtstiden er for alle utskrevne mandskaper 24 aar. Herav uttjenes ved landvæbningen de 12 første aar i linjen, de 12 sidste i landvernet. Vernepligtige, som ved nærværende lovs ikrafttræden tilhører landvernet, forblir staaende der, til de har staat i 24 aar i begge opbud tilsammen.

Ved sjøvæbningen blir, saavidt omstændighetene tillater det, de ældre aarsklasser at anvende ved kystforsvaret, om saadant maatte bli opsat

§ 11. Til vernepligtens opfyldelse kræves av frivillige befalingsmænd, spillemænd, haandverkere og andre frivillige det samme antal vernepligtsaar som for utskrevne bestemt.

De frivillige av landvæbningen, som maatte ha tjent i linjen i mer end 12 aar, skal derhos være forpligtet til allikevel at staa 12 aar i landvernet.

Har vedkommende staat som fastlønnet i landvernet og overgaar til vernepligtig stilling, betragtes han med hensyn til vernepligt, som om den frivillige tjeneste var utført i linjen.

§ 14. Forhenværende fastlønnede tjenestemænd i forsvarsvæsenet, der oppebærer pension, har tjenestepligt i krigstid eller naar krig er at befrygte, saalænge de overhodet ansees brukbare. Ved indkaldelse til tjeneste efter denne paragraf maa dog ingen anvendes i lavere grad end den, han indehadde ved avgangen.

§ 15. Efter 1 januar i det aar, hvori 20-aars alderen naaes, skal enhver vernepligtig angaaende bortreise, flytning, utvandring og sjøfart gjøre anmeldelse til indrulleringskommissionen og erhverve dennes tilladelse i den utstrækning, dette av Kongen maatte bli bestemt. Sjøfarende kan herom henvende sig til mønstringsmanden, hvor saadan er ansat.

Utskrevne mandskaper kan i fredstid tillates at utvandre av riket, naar de iagttar de av Kongen herfor fastsatte bestemmelser.

Alle bortreiste eller utvandrede vernepligtige, som vender tilbake efter 1 januar i det aar, hvori 20-aars alderen naaes, har uten ophold at melde sig for indrulleringskommissionen (lensmanden, politiet) paa det sted, hvor de tar bopæl.

*) Bekjendtgj. 23 august i Lovtid. 1ste avd. nr. 37.

[1]) St.besl. 9 august. Se Ot.prp. nr. 9 og nr. 46 for 1914. Indst. O. nr. 15 for 1914. Ot.prp. nr. 48 (1915). Indst. O. XXVI. (1915). St.tid., forh. i Ot. s. 1756—1765, 2012; i Lt. s. 657—663, 746.

Kongen kan, forsaavidt omstændighetene kræver det, i krigstid eller naar krig er at befrygte, forby vernepligtige fra 1 januar i det aar, de fylder 18 aar, at forlate riket eller det distrikt, hvori de opholder sig, eller at ta hyre med fartøi i utenriksk fart. Forøvrig kan den, som ikke er utskrevet, indtil 1 januar i det aar, hvori han fylder sit 20de aar, forandre opholdssted, foreta reiser indenlands eller utenlands, samt gaa i sjøfart, hvor han vil. 20 aug. Nr. 6.

§ 17. Av hensyn til vernepligten skal alle unge mænd antegnes i utskrivningsliste (indrulleres) i det aar, hvori de fylder sit 20de aar, hvorefter de føres i denne liste av indrulleringskommissionen, indtil de utskrives eller kjendes fri for utskrivning.

§ 24. Alle utskrivningspligtige, som opholder sig her i landet den 1 januar i det aar, hvori de opnaar 20-aars alder, er forpligtet til at melde sig for rodeforstanderen enten paa hjemstedet eller i den rode, i hvilken de opholder sig, for at bli optat paa rodeliste. De nærmere regler herom gives av Kongen.

Enhver, som paa det anførte tidspunkt opholder sig utenlands eller i utenriksk sjøfart, eller som ved lovlig forfald har været forhindret fra at melde sig for rodeforstanderen, skal likeledes senest inden 15 januar samme aar avgi eller avsende til indrulleringskommissionen paa hjemstedet (eller sidste hjemsted her i landet) en anmeldelse, der indeholder de fornødne oplysninger til hans indrullering.

For mandskaper, hvis utskrivning ikke finder sted i deres 20de aar, kan Kongen bestemme, at den her omhandlede anmeldelse skal gjentages hvert aar, indtil de utskrives eller kjendes fri for vernepligt.

Førere av norske skibe er ansvarlige for, at anmeldelse avsendes av de til deres skibs besætning hørende mandskaper.

§ 26. Alle vernepligtige skal, forsaavidt de ikke findes aldeles utjenstdygtige, utskrives i det aar, hvori de opnaar 20-aars alder, eller i det nærmest paafølgende, hvori utskrivning kan ske.

Utskrivningen regnes foregaat fra den dag, utskrivningsmøtet avholdes. For mandskaper, som utskrives ekstraordinært, regnes utskrivningen foregaat fra utskrivningsdagen.

Vernepligtstiden regnes fra nærmeste 1 januar efter utskrivningen. For mandskaper, som utskrives efter ordinær tid, kan vernepligtstiden bestemmes beregnet fra nærmest foregaaende 1 januar, naar utskrivningen foregaar saa tidlig, at de kan delta i aarets vaabenøvelser.

Det kan tillates en vernepligtig at underkaste sig utskrivning indtil 2 aar før den sedvanlige alder, forutsat at han da

20 aug. Nr. 6.

befindes stridsdygtig (§ 29), eller at det kan avgjøres, at oprykning til bedre dygtighetsklasse ikke vil finde sted inden utskrivningsalderen.

Tidsrummet mellem hans frivillige indtræden og den ordinære utskrivningsalder blir et tillæg til den almindelige vernepligtstid.

Paa den anden side kan der i fredstid meddeles den, som oplyser, at hans velfærd kræver det, utsættelse med utskrivning i indtil 3 aar, undtagelsesvis — navnlig for vernepligtige, der opholder sig utenlands eller i utenriksk sjøfart — endnu længer utover den sedvanlige alder.

Den, der har faat utsættelse, maa ikke uten tilladelse forlate landet.

Efter utløpet av den tilstaaede frist medtages han ved første utskrivning uten at nyde nogen anden avkortning i vernepligten end den, som hjemles ved bestemmelsen i § 39, forsaavidt ikke § 41, 2det passus, kommer til anvendelse.

Kongen kan bestemme, at de i utenriksk sjøfart værende vernepligtige under visse forutsætninger betragtes som tilstaat utsættelse med utskrivningen efter behørig indsendelse av den i § 24 paabudte anmeldelse, naar deri indeholdes forklaring om, at den utenrikske fart ønskes fortsat.

Likeledes kan Kongen i krigstid eller naar krig er at befrygte paaby indrullering og utskrivning av yngre aarsklasser end foran nævnt. Dog maa ingen utskrives tidligere end i det aar, da han fylder 18 aar.

§ 31. Utskrivningen foretages av vernepligtsmyndighetene, efterat alle aarets utskrivningsmøter er avholdt.

Uttagningen av mandskaper til specialvaabnene og til specielle tjenesteklasser med særegen fagdannelse sker, forsaavidt frivillige ikke melder sig i tilstrækkelig antal og kun en del av de som dygtige til vedkommende vaaben eller tjenesteklasse noterte mandskaper dertil skal uttages, ved lodtrækning av krigskommissæren i overvær av 2 vidner. Paa samme maate sker fordelingen av de til sjøvæbningen utskrevne til de forskjellige indkaldelsesterminer.

Det lavere nummer uttages foran det høiere. Kongen bestemmer, hvorledes der forøvrig skal forholdes med hensyn til lodtrækning.

§ 33. Kongen kan bestemme, at der til utskrivning av sjøfarende avholdes særskilte utskrivningsmøter.

Sjøfarende skal medbringe til utskrivningsmøtet sin sjøfartsbok eller andet sjøfartsdokument, i hvilket fartstiden indtil 1 januar i det aar, hvori vedkommende fylder 20 aar, skal være opgjort og attestert av mønstringsvæsenet.

Blandt de tjenstdygtige sjøfarende utskrives i hvert distrikt

til sjøvæbningen saa mange av dem, som har den længste fartstid, at den for distriktet bestemte kontingent av de forskjellige klasser (maskinister, fyrbøtere o. s. v.) til sjøvæbningen blir utfyldt. 20 aug. Nr. 6.

Alle de gjenværende utskrives til landvæbningen.

De for utskrivningen og vernepligten fornødne oplysninger om de sjøfarendes fartstid m. v. meddeles vernepligtsstyret fra mønstringsvæsenet.

§ 41. Naar en vernepligtig utskrives i en høiere alder end den lovbestemte, uten at dette er foranlediget ved tilstaat utsættelse eller ved ham tilregnelige forhold, og uten at han forøvrig har forsømt, hvad der paahviler ham i henhold til nærværende lov, indsættes han til tjeneste sammen med den aarsklasse, med hvilken han utskrives, men overføres til 2det opbud og utføres av rullerne samtidig med den aarsklasse, med hvilken han efter sin alder egentlig skulde ha været utskrevet. Efter utløpet av det 7de vernepligtsaar skal han være fri for ordinær tjeneste i fred.

Den, som ikke er utskrevet inden utløpet av det 7de vernepligtsaar, uten at dette er bevirket ved hans egen forseelse eller forsømmelse, skal være fri for utskrivning i fredstid.

§ 42. For vernepligtige, som utvandrer før 1 januar i det aar, hvori de opnaar 20-aars alder, eller efter dette tidspunkt med behørig tilladelse, og som derefter vender tilbake og melder sig paa foreskreven maate, jfr. § 15, bestemmes vernepligten efter hjemkomsten overensstemmende med § 41, dog saaledes, at tjeneste, som maatte være utført før avreisen, tilgoderegnes dem ved fastsættelsen av deres aktive tjenestepligt.

Paa vernepligtige, som forlater landet uten tilladelse, anvendes, naar de vender tilbake, bestemmelserne i §§ 39 og 40.

§ 51. I de i § 50 bestemte øvelser for linjen deltar ved infanteriet, kavaleriet, feltartilleriet, bergartilleriet, positionsartilleriet og ingeniørtroppene 1ste, 2den, 3dje og 7de aarsklasse. Ved fæstningsartilleriet deltar 1ste, 2den, 3dje, 4de og 7de aarsklasse.

Hjælpedygtige og andre mandskaper, utskrevne som ikke-stridende, indkaldes til de i denne paragraf omhandlede øvelser i saa stort antal og i saa mange dage, som Kongen med Stortingets samtykke bestemmer.

Vernepligtige, som uttages som befalselever til de stridende vaaben, indkaldes til gjennemgaaelse av specialkursus i saa stort antal og i saa mange dage, som Kongen med Stortingets samtykke bestemmer. Denne tjeneste blir et tillæg til den tjeneste, som ordinært paahviler utskrevne stridende av vedkommende vaabenart.

§ 53. De til sjøvæbningen utskrevne stridsdygtige mand-

20 aug. Nr. 6.

skaper indkaldes til tjeneste i et sammenhængende tidsrum av mindst 6 maaneder.

Kongen kan med Stortingets samtykke bestemme, at vernepligtige, som uttages som befalselever til sjøvæbningen, paalægges længer fredstjeneste end de øvrige.

Hvorvidt og i tilfælde i hvor lang tid de til sjøvæbningen utskrevne hjælpedygtige mandskaper skal indkaldes til tjeneste i fred, bestemmes av Kongen med stortingets samtykke.

Tjenesten for de til sjøvæbningen utskrevne bør begynde saa snart som mulig efter utskrivningen, saavidt gjørlig allerede i utskrivningsaaret.

Hvis den til sjøvæbningen utskrevne ikke selv har søkt utsættelse eller gjennem fravær opnaadd saadan, bør fredstjenesten være optjent inden utgangen av det tredje vernepligtsaar. For dem, hvis utdannelse ikke er avsluttet inden dette tidspunkt, kan dog Kongen bestemme længer utsættelse med fredstjenesten.

§ 54. Foruten efter foranstaaende paragraffer kan vernepligtige indkaldes til tjeneste i følgende tilfælde:

a) Naar Stortinget har bevilget de dertil fornødne midler eller krig er at befrygte.

b) Naar det paakræves til opretholdelse av retsordenen.

§ 56. I tilfælde av, at hæren eller flaaten eller nogen del derav skal sættes paa krigsfot, kan vernepligtige med den begrænsning, grundlovens § 25 bestemmer, kaldes til tjeneste ogsaa i tidligere opbud end det, de tilhører, og uanset om den aarsklasse, hvortil de hører, ikke forøvrig samtidig indkaldes. Det samme gjælder om forhenværende vernepligtige befalingsmænd, som er opbudspligtige efter § 5.

Lignende indkaldelse kan ogsaa finde sted, naar det gjælder befalsøvelser, særegne instruktionskurser eller ekstraordinære øvelser av feltmæssig art, samt naar krig er at befrygte, eller det findes paakrævet av hensyn til opretholdelse av retsordenen.

II.

De nærmere forskrifter, som er nødvendige til denne lovs gjennemførelse, gives av Kongen. Forsaavidt angaar nedsættelse av vernepligtsalderen, træder denne lov i kraft efter bestemmelse av Kongen med Stortingets samtykke.

20 aug. Nr. 7.

Lov*)[1]) om utvidelse av kjøpstaden Skiens grænser.

*) Bekjendtgj. 23 august i Lovtid. 1ste avd. nr. 37.

[1]) St.besl. 13 august. Se Ot.prp. nr. 45. Dok. nr. 52. Indst. O. XXX. St.tid., forh. i Ot. s. 1989—2012; i Lt. s. 795.

§ 1. Fra 1 juli 1916 skal kjøpstaden Skiens grænser være følgende: 20 aug. Nr. 7.

Fra midten av Falkumelven ved dens utløp i Farelven gaar grænsen i en ret linje over Farelven til midten av evjen nordvest for barnehjemmet Hans Cappelens Minde og videre paa Solums herreds grund efter Barnehjemsbækken til sydøstre hjørne av Bratsbergs amts sykehus og sindssykeasylets eiendom og gaar herfra i en ret linje til et punkt ved Porsgrundsveien, beliggende 48 meter i sydvest fra krydset av Porsgrundsveien og veien til Minde. Grænsen gaar derfra i ret linje sydøstover til det av militæretaten opførte ammunitionshus paa Graatenmoen, hvorfra den videre gaar østover i en ret linje til Skienselven og tvers over denne — forlatende Solums herreds grund — og kommer ind i Gjerpens herred 200 meter nord for Skiens aktiemølles silo. Herfra fortsætter grænsen retlinjet østover over jernbanelinjen og op til fjeldkammen (ɔ: den linje, hvorefter den steile fjeldskraaning brytes mot det ovenfor liggende flatere terræng), følger denne indtil det punkt, hvor fjeldkammen skjærer en linje lagt mellem et punkt paa jernbanelinjen 300 meter søndenfor den gamle bygrænse i Follestad og skjæringspunktet mellem nuværende sydlige og østlige grænselinje for byggebeltet (sydøst for Doktorstykket), følger saa denne linje østover til et skjæringspunkt med den nordenfra forlængede (avrettede) linje for byggebeltegrænsen og følger saa denne til Gjerpenveien. Nu gaar grænsen paa veiens vestside nordover til Lagmandsgaardens søndre havegjærde, følger saa dette gjærde vestover til et punkt, hvorfra en ret linje kan trækkes nordover og 5 meter vestenfor Lagmandsgaardens hovedbygning til delekrydset mellem Bergsland, Lagmandsgaarden og Gjerpens prestegaard, gaar efter denne linje til nævnte delekryds og fra dette punkt nordvestover til op paa fjeldskrænten ved Vattenberg og ind paa grænselinjen mot nord. Denne fremkommer ved, at der lægges en øst- og vestgaaende linje retvinklet paa Amtmand Aalls gate, tangerende det nordøstre hjørne av den gamle stuebygning nordenfor Store Mæla gaard og fortsættende i ret linje til Falkumelven. Derefter følger grænsen Falkumelvens midtlinje til utgangspunktet.

§ 2. Den i § 1 beskrevne grænselinje blir paa statskassens bekostning at opgaa og ved lovlige skifte- og skjelstener at utvise ved en aastedsforretning, som avholdes av personer, som Kongen dertil opnævner, saa betimelig, at den senest inden utgangen av juni maaned 1916 kan være stadfæstet av Kongen.

§ 3. De dele av Gjerpens og Solums herreder, som ifølge § 1 henlægges til kjøpstaden Skien, skal fra 1 juli 1916 utgaa av landets matrikel og i enhver henseende høre under

20 aug. Nr. 7.

kjøpstaden. Dog skal dette ikke ha nogen indflydelse paa den odel, som den 30 juni 1916 maatte hvile paa jord, som ifølge nærværende lov overgaar fra landet til kjøpstaden.

§ 4. De personer, som den 1 juli 1916 er bosat paa de strækninger, som ifølge § 1 overgaar til kjøpstaden Skien, skal med hensyn til erhvervelse og utøvelse av stemmeret i medhold av formandskapsloven for kjøpstæderne ansees, som om de hadde været bosat i kjøpstaden i det tidsrum, hvori de har bodd i de omhandlede strækninger.

§ 5. De personer, som den 1 januar 1916 har bopæl inden de strækninger, som ifølge § 1 overgaar til kjøpstaden Skien, ansees fra 1 juli 1916 med hensyn til skattepligt som hørende under kjøpstaden og blir at iligne kommuneskatter i likhet med dens øvrige indvaanere.

§ 6. De i Gjerpens herred hjemstavnsberettigede personer, som den 1 juli 1916 bor eller, om de da er utflyttet fra Gjerpen, har hat sin sidste bolig i herredet inden den strækning, som overgaar til kjøpstaden, skal, forsaavidt de var tilflyttet strækningen før 1 mai 1915, ha sin fattighjemstavn i kjøpstaden. Paa samme maate skal de i Solums herred hjemstavnsberettigede personer, som den 1 juli 1916 bor eller, om de da er utflyttet fra Solum, har hat sin sidste bolig i herredet inden den strækning, som overgaar til kjøpstaden, ha sin fattighjemstavn i Skien, forsaavidt de var tilflyttet strækningen før 1 mai 1915. Ved siden av denne forskrift skal dog de lovbud, som tillægger hustruen mandens, manden hustruens og barnene forældrenes hjemstavn, bringes i anvendelse, saafremt manden, hustruen eller forældrene er ilive, naar de omhandlede strækninger overgaar til Skien.

§ 7. De personer, som paa den tid, da de i nærværende lov omhandlede strækninger overgaar til kjøpstaden Skien, driver kjøbmandshandel paa disse strækninger i medhold av gjældende lovgivning, skal fremdeles være berettiget til at vedbli den av dem drevne næring, med de samme rettigheter og forpligtelser som byens øvrige kjøbmænd. Dog skal de, som har begyndt næringen efter 1 juli 1915, være pligtige til at betale til Skiens børskasse den avgift, som ved børslovgivningen er paalagt enhver kjøbmand paa stedet ved løsning av handelsbrev.

De personer, som i medhold av den gjældende lovgivning fra 1 juli 1915 har drevet haandverk paa ovennævnte strækninger, skal være berettiget til at vedbli den av dem drevne næring.

De i nærværende paragraf omhandlede næringsdrivende har for at kunne nyde de dem herved tillagte rettigheter at melde sig for magistraten i Skien inden 1 juli 1916.

§ 8. Bygninger paa de ved denne lov i Skien indlem-

mede strækninger nyder ikke godt av den nedsættelse i brand- 20 aug.
kontingenten, som i medhold av lovgivningen om Norges Brand- Nr. 7.
kasse er eller maatte bli tilstaat bygninger paa det ældre territorium. Hvorvidt og i hvilken utstrækning nogen saadan nedsættelse i tilfælde blir at tilstaa nogen del av bebyggelsen paa de indlemmede strækninger, bestemmes efter de regler, som indeholdes i lov om Norges Brandkasse av 21 juni 1912.

§ 9. De i anledning av grænseforandringen fornødne erstatningsbeløp til offentlige tjenestemænd utredes av statskassen.

§ 10. Ved skjøn, avgit av tre utenfor de paagjældende kommuner boende personer, hvorav amtmanden i Bratsbergs amt opnævner to og Justisdepartementet en, blir at avgjøre, hvor stor del av Gjerpens og Solums kommunale gjæld Skiens kommune skal overta i erstatning for det tap, som Gjerpens og Solums kommuner maatte antages at lide ved, at strækninger av disse kommuner ifølge § 1 overgaar til kjøpstaden.

Særskilt og uavhængig av Gjerpens og Solums kommunale gjæld blir derhos ved skjøn av de samme personer at avgjøre, hvor stor erstatning Skiens kommune skal utrede til Gjerpens kommune og Solums kommune for tap, som disse kommuners elektricitetsverker maatte antages at lide ved strækningenes indlemmelse i kjøpstaden. Skiens kommune skal likeledes yde erstatning, fastsat paa samme maate, til Skiensfjordens kommunale kraftselskap for tap, som byutvidelsen maatte antages at paaføre dette selskap.

Forsaavidt enten Skiens kommune eller paa den anden side Skiensfjordens kommunale kraftselskap, Gjerpens kommune og Solums kommune i forening eller hver for sin del forlanger det, blir kraftselskapets og de to landkommuners elektriske kraftledninger med tilhørende nødvendige anlæg for forsyning av de i kjøpstaden indlemmede strækninger med elektricitet at overta av Skiens kommune efter takst av de opnævnte skjønsmænd, som da tillike avgjør mulig tvist om overtagelsens omfang. Forlangende om saadan overtagelse maa være fremsat av vedkommende kommunestyre og kraftselskapets styre for amtmanden i Bratsbergs amt inden utgangen av aaret 1916.

De nærmere regler for skjønnenes avholdelse avgives av Justisdepartementet. Utgiftene ved skjønnene, hvis avgjørelser er endelige, fastsættes av Justisdepartementet og fordeles av dette paa vedkommende kommuner og i tilfælde paa Skiensfjordens kommunale kraftselskap.

§ 11. De strækninger av Gjerpens og Solums herreder, som ved denne lov indlemmes i kjøpstaden Skien, skal fra 1 september 1915 i bygnings- og reguleringsvæsenets anliggender høre under kjøpstaden, dog saaledes, at det i disse strækninger, indtil anderledes bestemmes av Kongen, skal være tillatt

20 aug. Nr. 7. at opføre saadanne træbygninger, som omhandles i lov om forbud mot opførelse av træbygninger i landets byer m. v. av 19 mai 1904 § 3, andet led.

20 aug. Nr. 8. **Lov***)[1]) om forbud mot indførsel av brændevin, vin og øl m. v.

§ 1. Kongen kan, naar han finder, at ekstraordinære forhold gjør det paakrævet av hensyn til opretholdelsen av den offentlige ro og orden, midlertidig helt eller delvis forby indførsel av brændevin, øl og vin fra utlandet samt forsendelse inden riket av saadanne drikkevarer.

§ 2. Overtrædelse av et forbud efter § 1 straffes med bøter eller med fængsel indtil 6 maaneder.

Varer, som indføres eller forsendes eller søkes indført eller forsendt i strid med forbudet, inddrages til fordel for statskassen. Er der ikke anledning til inddragning av varerne selv, kan deres værdi inddrages hos den skyldige.

§ 3. Denne lov træder i kraft straks.

20 aug. Nr. 9. **Lov***)[2]) om ansvar for skade paa bufæ ved hund m. v.

§ 1. Skade, som ved hund forvoldes bufæ eller fjærfæ, erstattes av hundens eier eller besidder. Derhos kan han ilægges bøter. Gjentages skade ved samme hund i samme persons besiddelse, skal bøter ilægges. Til offentlig paatale utkræves den fornærmedes begjæring.

§ 2. Hund, som findes ifærd med at jage eller skade bufæ i strækning, hvor dets eier eller besidder har ret til at la det beite, kan saavel grundeieren som bufæets eier eller besidder og enhver i strækningen havneberettiget straks la dræpe paa stedet eller, inden 3 maaneder, kræve dræpt ved politiets foranstaltning. Denne bestemmelse kan av herredsstyret med approbation av Kongen eller den, han dertil bemyndiger, for det hele herred eller dele derav ogsaa gjøres gjældende mot hund, som uten ledsager paatræffes i beitestrækning i den tid bufæ beiter.

Hvis hund skader fjærfæ paa sted, hvor dets eier eller besidder har ret til at la det opholde sig, kan den efter foranstaltning av fjærfæets eier eller besidder straks dræpes paa stedet.

Naar hund i medhold av denne paragraf er dræpt paa

---

*) Bekjendtgj. 23 august i Lovtid. 1ste avd. nr. 37.

[1]) St.besl. 13 august. Se Ot.prp. nr. 49. Indst. O. nr. 145. St.tid., forh. i Ot. s. 2020—2024; i Lt. s. 794.

[2]) St.besl. 16 august. Se Ot.prp. nr. 3 for 1914. Indst. O. XXIX. St.tid., forh. i Ot. s. 1942—1976, 2278—2279; i Lt. s. 746—788, 795.

stedet, pligter den, av hvem eller paa hvis foranstaltning dette er gjort, snarest mulig at underrette stedets lensmand. 20 aug. Nr. 9.

§ 3. Eier eller besidder av hund pligter at sørge for, at denne ikke streifer om uten ledsager i havnegang utenfor indmarken i den tid, bufæ holdes paa havn.

Undlater han dette med den følge, at hunden streifer om som nævnt, kan han efter begjæring av en i vedkommende strækning havneberettiget eller grundens eier ilægges bøter.

Foranstaaende bestemmelser gjælder ikke hunder, som benyttes til rendriften i Finmarkens amt.

§ 4. Det er forbudt at la hund gaa løs uten at være forsynt med halsbaand, hvorpaa eierens navn og adresse tydelig og fuldstændig er anført. Overtrædelse av denne bestemmelse straffes med bøter.

Politiet kan desuten foranstalte hunden optat. Den blir i tilfælde at behandle som hittegods og, hvis eieren ikke er kjendt eller melder sig efter en av politiet bekjendtgjort kortere frist, at dræpe eller avhænde.

§ 5. For tidsspilde, bryderi, utlæg og andet tap, som forvoldes ved de i §§ 1, 2 og 4 omhandlede tilfælde, pligter hundens eier eller besidder at yde erstatning.

Denne, saavelsom erstatning for skade, som omhandles i § 1, bestemmes i mangel av mindelig overenskomst ved skjøn, avholdt overensstemmende med § 41 i lov om jords fredning av 16 mai 1860, kfr. dog lov om rettergangsmaaten i straffesaker av 1 juli 1887 § 288 og kapitel 32.

§ 6. Nærværende lov træder i kraft straks med undtagelse av § 4, som først træder i kraft fra 1 januar 1916.

Lov om ansvar for skade paa bofæ ved hund samt om optagelse av hund m. v. av 11 juni 1903 og likeledes de med hjemmel av nævnte lovs § 2 utfærdigede bestemmelser ophæves.

Lov*) [1]) om forandringer i lov indeholdende adskillige bestemmelser om bygningsvæsenet m. v. av 17 juni 1869. 20 aug. Nr. 10.

§§ 2 og 4 i lov indeholdende adskillige bestemmelser om bygningsvæsenet m. v. av 17 juni 1869 skal herefter lyde:

§ 2. De forretninger, som de almindelige bygningslove henlægger under kjøpstædernes repræsentantskaper, utføres i den særskilte kommune av 5 personer, som utkaares i en av lensmanden berammet og bestyrt valgforretning. Stemmeberettigede og valgbare ved denne valgforretning er norske borgere,

*) Bekjendtgj. 23 august i Lovtid 1ste avd. nr. 37.
[1]) St.besl. 16 august. Se Ot.prp. nr. 47. Indst. O. nr. 140. St.tid., forh. i Ot. s. 1981—1988, 2279—2280; i Lt. s. 727—735, 795.

20 aug. Nr. 10.

som er bosat i bygningskommunen, har den for kommunal stemmeret fastsatte alder og ikke er i noget tilfælde, som efter grundlovens §§ 52 og 53 bevirker suspension eller tap av stemmeret, samt desuten enten

1. er huseier i bygningskommunen eller
2. indehar offentlig eller kommunal tjenestestilling, hvortil offentlig eller kommunal bygning er henlagt, eller
3. erholder fornøden bemyndigelse fra eier av hus, tilhørende det offentlige, kommuner, selskaper, korporationer, sameiere eller utenfor bygningskommunen boende personer. Ingen kan dog utstede saadan bemyndigelse for mer end én person.

De saaledes utkaarede bygningsrepræsentanter vælger sig imellem en ordfører. Med hensyn til deres forhandlinger og beslutninger samt tjenestetid, avgang og erstatning ved nye valg befølges bestemmelserne om repræsentanter i loven om formandskaper paa landet.

§ 4. De utgifter, som bygningsrepræsentantskapet bevilger i medhold av bygningsloven, samt til belysning, til anlæg av kloak, vandverk, elektricitetsverk og brygge, har det selv at utligne.

Beslutning om utredelse av utgifter ved belysning, ved anlæg av kloak, vandverk, elektricitetsverk og brygge træder ikke i kraft, forinden den er approbert av Kongen, efterat de efter § 2 stemmeberettigede personer har hat anledning til at uttale sig om beslutningen.

Angaar beslutningen anlæg av brygge, kommer de for kommunale brygger gjældende lovbestemmelser[1]) til anvendelse paa foretagendet.

Utligningen av bygningskommunens utgifter sker paa bygningenes brandtaksationssum.

Er bygningene ikke forsikret i Norges Brandkasse, blir de paa bygningskommunens bekostning at værdsætte paa den maate, som er bestemt i lov av 19 august 1845 angaaende skattetakster for uforsikrede bygninger.

Bygningsrepræsentantskapet kan beslutte, at utligningen skal ske efter forskjellige satser fastsat under hensyn til de kommunale foranstaltningers nytte for de forskjellige strøk. Saadan beslutning om utligning efter forskjellige satser træder ikke i kraft, forinden den er approbert av Kongen, efterat de efter § 2 stemmeberettigede personer har hat anledning til at uttale sig om beslutningen.

De utlignede summer hefter paa bygningene og inddrives like med kommuneskatter.

[1]) Jfr. lov (nr. 1) av 10 juli 1894.

Lov *)[1]) indeholdende forbud mot at fraskille jordbruk den for bruket nødvendige skog og fjeldstrækning. 20 aug. Nr. 11.

§ 1. Skylddeling[2]) av eiendom, som omfatter jordbruk med skog, maa kun finde sted, forsaavidt hvert jordbruk faar den til husbehov og gaardsfornødenhet nødvendige skog.

§ 2. Skylddeling av eiendom, som omfatter jordbruk med fjeldstrækning — herunder fjeldvand, elver og bækker — maa kun finde sted, forsaavidt hvert jordbruk faar den for bruken nødvendige fjeldstrækning.

§ 3. Fiskeret i fjeldstrækning maa ikke ved skylddeling skilles fra denne.[3])

§ 4. Bestemmelsen i § 1 kommer ikke til anvendelse, naar herredsstyret samtykker i skylddelingen. Saadant samtykke bør herredsstyret meddele, hvor det finder, at jordbruket paa grund av særlige omstændigheter, saasom at det har bekvem beliggenhet, bruksret i almenning eller anden skog eller let tilgang paa brændsel og trævirke, kan drives og vedlikeholdes som jordbruk uten at ha skog til husbehov og gaardsfornødenhet.

§ 5. Bestemmelsen i § 2 kommer ikke til anvendelse, naar herredsstyret samtykker i skylddelingen. Saadant samtykke bør herredsstyret meddele, hvor det finder, at jordbruket paa grund av særlige omstændigheter, saasom at det har bekvem beliggenhet, bruksret i almenning eller anden fjeldstrækning eller let tilgang paa de herligheter, den eiendommen tilliggende fjeldstrækning byr paa, kan drives og vedlikeholdes som jordbruk uten at ha saadan fjeldstrækning.

§ 6. Bestemmelserne i §§ 1 og 2 kommer heller ikke til anvendelse, naar skylddelingsmændene finder det godtgjort, at den parcel, som skal fraskilles eiendommen, er bestemt til at opdyrkes eller anvendes til byggetomt, vei, industrielt anlæg eller andet lignende øiemed, eller hvor eiendommen deles i henhold til § 14 i lov om odels- og aasætesretten av 26 juni 1821.

I skylddelingsdokument[4]) skal der indtages bevidnelse om, at bestemmelserne i §§ 1 og 2 er iagttat, eller i tilfælde av, at der foreligger omstændighet, som utelukker bestemmelserne fra at komme til anvendelse, bevidnelse herom med angivelse av, hvilken eller hvilke omstændigheter dette er.

*) Bekjendtgj. 23 august i Lovtid. 1ste avd. nr. 37.
[1]) St.besl. 17 august. Se Ot.prp. nr. 21 for 1914. Indst. O. XXXIV. St.tid., forh. i Ot. s. 2045—2046; i Lt. s. 796—797.
[2]) Jfr. lov 20 august 1909 (nr. 2) om skylddeling m. v.
[3]) Kfr. lov 20 mai 1899 (nr. 2) angaaende jagt og fangst.
[4]) Jfr. lov 20 august 1909 (nr. 2) om skylddeling m. v. § 8.

20 aug. Nr. 12.

Lov *)[1] om foranstaltninger til at sikre og ordne landets forsyning med livsfornødenheter.

§ 1. For at sikre og ordne landets forsyning med matvarer, brændsels- og belysningsstoffe samt fôr- og gjødselstoffe kan Kongen indtil videre træffe bestemmelse om

a. Eneret for staten til indførsel av saadanne varer.
b. Kommuners anskaffelse og lagring av saadanne varer.
c. Varernes bedst mulige utnyttelse.
d. Anmeldelse om forraad og indkjøp av dem.
e. Avstaaelse til staten av eiendomsret til eller anden raadighet over fast eiendom, skib, maskiner, varer og andet løsøre. Forraad, som er bestemt til at dække eierens og hans husstands personlige behov for et tidsrum av indtil et aar, kan dog ikke forlanges avstaat. Det samme gjælder vinterfôr til vanlig besætning. Varer kan bare kræves avstaat til eiendom.

§ 2. Træffer Kongen bestemmelse om, at staten skal ha eneret til at indføre visse slags varer, maa andre ikke indføre dem, hvis de er kjøpt, efterat bestemmelsen er traadt i kraft. Derimot er bestemmelsen ikke til hinder for indførsel av varer, som er kjøpt tidligere.

Naar der er fastsat eneret til indførsel, kan Kongen under særlige forhold, navnlig til teknisk og videnskabelig bruk, gi indførselstilladelse.

§ 3. Træffer Kongen bestemmelse om eneret for staten til at indføre visse slags varer, pligter det offentlige, saalænge eneretten bestaar, paa forlangende mot erstatning efter overenskomst eller i tvisttilfælde efter skjøn at overta indførte varer av paagjældende slags, hvis de er kjøpt, før denne lov er traadt i kraft. Det samme gjælder indførte varer, som er kjøpt i tiden mellem denne lovs ikrafttræden og bestemmelsens ikrafttræden, naar indkjøpet ikke overstiger kjøperens normale behov. Varer, som kun skal dække kjøperens og hans husstands personlige behov for et tidsrum av indtil et aar, kan dog ikke forlanges overtat. Det samme gjælder vinterfôr til vanlig besætning.

§ 4. Skal der avstaaes fast eiendom eller skib, herunder indbefattet tilbehør, som kan pantsættes i forbindelse dermed, faar bestemmelserne i lov av 10 mai 1860 §§ 1—4 anvendelse, forsaavidt dertil er anledning. Angaar avstaaelsen en tidsbegrænset raadighet, kan fravikelseskjendelsen kræves fuldbyrdet uten hensyn til paaanke.

---

*) Bekjendtgj. 23 august i Lovtid. 1ste avd. nr. 37.

[1]) St.besl. 19 august. Se Ot.prp. nr. 51. Indst. O. XXXV. St.tid., forh. i Ot. s. 2280—2316; i Lt. s. 839—841.

Andre ting kan det offentlige, i tilfælde ved politiets hjælp, straks overta. Erstatning maa i saa fald fastsættes og erlægges snarest mulig derefter. 20 aug. Nr. 12.

Skjøn i medhold av denne lov avgives av mænd, som opnævnes av amtmanden overensstemmende med lov om lagrettesmænd av 28 august 1854, kapitel 3.

Omkostningene ved underskjøn bæres av det offentlige og ved overskjøn av den, som skjønsretten bestemmer.

§ 5. Denne lov træder i kraft straks.

Kongelig kundgjørelse *)[1]) om skat til staten paa indtægtsstigning som følge av krigskonjunktur for budgetterminen 1 juli 1915 til 30 juni 1916. 20 aug.

Stortinget har den 19 august d. a. fattet følgende beslutning:

§ 1. For budgetterminen 1 juli 1915 til 30 juni 1916 utskrives en skat til staten av indtægtsstigning som følge av krigskonjunktur.

Skatten erlægges av

a. skatydere, som ved den ordinære statsskatligning for budgetterminen 1914—15 er lignet i en indtægt av kr. 10 000,00 eller derover;

b. partrederier og aktieselskaper, som driver skibsrederi, fangstvirksomhet paa havet eller bjergningsvirksomhet, med en nettoindtægt for 1914 av kr. 10 000,00 eller derover.

Aktieselskaper av enhver art samt partrederier skal dog kun svare saadan skat, naar de i sidste regnskapsaar har hat en nettoindtægt motsvarende 5 pct. eller mer av den indbetalte kapital.

Betingelse for skattepligt skal desuten være, at den merindtægt, hvorav skat efter § 2 skal erlægges, har utgjort mindst kr. 2 000,00.

§ 2. Ved skattens beregning lægges som merindtægt til grund det beløp, hvormed skatyderens antagne indtægt i 1914 — for skattepligtige, som indtægtslignes efter et andet regnskapsaar end kalenderaaret, i regnskapsaaret 1913—1914 — overstiger middeltallet av den skattepligtiges indtægtsligning efter skatteligningene for 1913—1914 og 1912—1913 eller en av disse statsskatligninger, om han ikke er lignet ved begge. Er den skattepligtige ikke statsskatlignet i noget av de nævnte aar, lægges som merindtægt til grund den hele statsskatlignede indtægt for 1914.

For de i § 1 b nævnte skattepligtige selskaper lægges som merindtægt til grund det beløp, hvormed den antagne indtægt i 1914 overstiger middeltallet av de antagne indtægter i aarene

*) Bekjendtgj. 23 august i Lovtid. 1ste avd. nr. 37.

[1]) Jfr. Ot.prp. nr. 46. Dok. nr. 54. Indst. S. nr. 197 (jfr. indst. O. XXXI). St.tid. s. 2529—2531.

20 aug. 1913 og 1912 eller et av disse aar, om vedkommende selskap ikke har hat indtægt i begge. Har den skattepligtige ikke hat indtægt i nogen av aarene 1913 og 1912, lægges som merindtægt til grund den antagne indtægt i 1914. For selskaper med et andet regnskapsaar end kalenderaaret lægges til grund merindtægten i 1913—1914, paa samme maate sammenlignet med indtægten i foregaaende aar eller, hvis den skattepligtige ikke har indtægt i nogen av disse, den antagne indtægt i 1913—1914.

Skatten beregnes av den del av den saaledes ansattte merindtægt, som maa antages at skyldes den herskende europæiske krigstilstand.

§ 3. Skatten erlægges med følgende satser:

5	pct.	av	de første	kr.	5 000,00
7½	»	»	næste	»	10 000,00
10	»	»	»	»	15 000,00
12½	»	»	»	»	20 000,00
15	»	merindtægtens overskytende beløp.			

§ 4. Utligningen av skatten foretages av de ligningsmyndigheter, som utfører statsskatligningen for 1914—1915.

Med hensyn til stedet for skatskrivningen gjælder de samme forskrifter, som indeholdes i beslutningen om den almindelige formues- og indtægtsskat til staten for 1914—1915, dens § 3. De i nærværende skattebeslutnings § 1, b omhandlede skattepligtige selskaper skatskrives i det distrikt, hvor kontoret haves, eller bestyrelsen foregaar.

§ 5. Forøvrig kommer til anvendelse bestemmelserne i skatteloven for landet og for byene av 18 august 1911 samt i lov av 17 august 1915 om utligning av skat til staten paa indtægtsstigning som følge av krigskonjunktur.

20 aug. **Kongelig kundgjørelse***)[1]) om formues- og indtægtsskat til statskassen i budgetterminen 1 juli 1915 til 30 juni 1916.

Stortinget har den 19 august d. a. fattet følgende beslutning:

§ 1. For budgetterminen fra 1 juli 1915 til 30 juni 1916 erlægges skat til staten efter følgende regler:

a. Av formuer under kr. 10 000,00 erlægges 33 øre av tusen av formuen.

fra kr. 10 000,00,	men under kr. 15 000,00	»	40	—	—
» » 15 000,00,	— 20 000,00	»	50	—	—

*) Bekjendtgj. 23 august i Lovtid. 1ste avd. nr. 37.

[1]) Se St.prp. nr. 10. Indst. S. XXXIX C. St.tid. s. 2531—2549.

fra kr. 20 000,00, men under kr. 25 000,00 erlægges 60 øre av tusen av formuen. 20 aug.

» » 25 000,00, — 30 000,00 » 75 —

» » 30 000,00 og derover . . . . . 90 —

Det ved beregningen utkomne tal avrundes til det nærmeste med 10 øre delelige beløp.

b. Av indtægt erlægges fem av hundrede av indtægtens skatbare beløp, bestemt efter nedenstaaende regler.

c. Den skat paa formue og indtægt, som fremkommer efter foranstaaende satser, forhøies derpaa med tyve av hundrede. Det utkomne beløp blir at avrunde nedad til det nærmeste med 10 øre delelige tal.

d. Av indtægter fra kr. 12 000,00 erlægges en tillægsskat, beregnet procentvis av vedkommende skatyders samlede skat efter foranstaaende bestemmelser i bokstav a, b og c efter følgende satser:

Av indtægter

fra kr.	12 000,00	men under kr.	14 000,00	erlægges	10	pct.
» »	14 000,00	» —	» 16 000,00	—	12	»
» »	16 000,00	» —	» 18 000,00	—	14	»
» »	18 000,00	» —	» 20 000,00	—	17	»
» »	20 000,00	» —	» 25 000,00	—	20	»
» »	25 000,00	» —	» 30 000,00	—	25	»
» »	30 000,00	» —	» 40 000,00	—	30	»
» »	40 000,00	» —	» 50 000,00	—	35	»
» »	50 000,00 og derover			—	40	»

e. Skatydere, som er lignet efter en samlet antat indtægt av kr. 10 000,00 og derover og efter en samlet antat formue av over kr. 100 000,00, erlægger særskilt formuesskat efter følgende satser:

Av formuens første	kr.	100 000,00	erlægges	intet.		
» — næste	»	50 000,00	—	kr.	0,30	av tusen.
» — —	»	50 000,00	—	»	0,50	» —
» — —	»	100 000,00	—	»	0,75	» —
» — —	»	200 000,00	—	»	1,10	» —
» — —	»	250 000,00	—	»	1,50	» —
» — —	»	250 000,00	—	»	2,00	» —
Av formuens næste	kr.	500 000,00	erlægges	kr.	2,50	av tusen.
» — —	»	500 000,00	—	»	3,00	» —
» — —	»	1 000 000,00	—	»	3,50	» —
» — —	»	1 000 000,00	—	»	4,25	» —
» — overskytende beløp . .			—	»	5,00	» —

20 aug. § 2. Enhver, som efter de almindelige skattelove for landet og for byene av 18 august 1911 pligter at svare kommuneskat, er med de undtagelser, som følger av nedenstaaende regler, pligtig til at svare skat til staten av sin formue og indtægt. Dog skal kirker og milde stiftelser samt amts-, herreds- og bykommuner helt være fritat for saadan skat til staten. Naar familiestiftelser og andre formuesmasser efter landsskattelovens § 27, byskattelovens § 22, ilignes formuesskat til kommunen, blir de ogsaa at iligne formuesskat til staten.

Likeledes er den, som ikke har bopæl i riket, men nyder løn eller pension av den norske stat, skattepligtig av den indtægt, han saaledes oppebærer. Av diplomatiske og konsulære embedsmænds lønninger blir skat dog kun at erlægge i den utstrækning, som av Kongen med Stortingets samtykke bestemmes.

§ 3. Med hensyn til stedet for skatskrivningen gjælder følgende bestemmelser:

a. Enhver skattepligtig skatlægges i det distrikt, hvor vedkommende efter bestemmelserne i landsskattelovens §§ 20, 21, 23 og 24, byskattelovens §§ 15, 16, 18 og 19, blir at iligne kommuneskat. I dette distrikt medtages ved statsskatskrivningen formue og indtægt, som skatlægges efter bestemmelserne i landsskattelovens §§ 18 og 19, byskattelovens §§ 13 og 14 (jfr. de nævnte loves §§ 82 og 75, begges tredje led).

b. Har nogen, som av den norske stat oppebærer løn eller pension, hvorav han er skattepligtig, tat ophold i utlandet, skatskrives han i Kristiania skattedistrikt.

c. Opstaar der tvist om, i hvilket distrikt en person skal skatskrives, avgjøres saken av vedkommende regjeringsdepartement.

d. Naar nogen er ilignet statsskat i et andet distrikt end det, hvor skatskrivningen efter foranstaaende regler rettelig skulde ske, kan han ikke forlange sig fritat for skattens erlæggelse, medmindre den paagjældende formue eller indtægt tillike er ilignet statsskat i det rette distrikt. Derimot kan han i saadant tilfælde ved henvendelse til vedkommende regjeringsdepartement kræve skatten omberegnet, hvis den godtgjøres at være fremkommet ved feilagtige ligningsansættelser eller at være urigtig av andre grunde.

§ 4. Av samtlige formuer fra og med kr. 1 000,00 beregnes skat til staten, forsaavidt ikke skatyderens indtægt ifølge bestemmelsen i § 5 er for liten til, at han derav skal svare skat.

§ 5. Indtægter under kr. 1 000,00 er skattefrie. Skatte-

pligtige, som efter § 6 henføres til 0 klasse, blir dog at iligne 20 aug.
skat, naar indtægten utgjør mindst kr. 400,00.

§ 6. Ved ansættelsen av skat befølges reglerne for klasseinddelingen i skattelovene av 18 august 1911, for landet § 75, for byene § 68. Derhos blir at henføre til en egen klasse, 0 klasse, skattepligtige selskaper og indretninger, skattepligtige utlændinger (landsskattelovens § 15, byskattelovens § 10 bokstav b og c) samt personer, som av den norske stat oppebærer løn eller pension, men som ikke har fast bopæl her i riket. Har de sidstnævnte personer maattet ta ophold i utlandet som følge av sin stilling i den norske stats tjeneste, blir de dog at henregne til en av klasserne 1—8 efter det antal personer, som de har at forsørge.

Skattepligtige, som blir at henføre til 0 klasse, og hvis indtægtsansættelse er under kr. 1 000,00, skatlægges alene av 40 pct. av den antagne indtægt. Forøvrig ansættes den skatbare del av indtægten efter følgende tabel:

Antat indtægt	Skatbar indtægt								
	0 klasse	1ste klasse	2den klasse	3dje klasse	4de klasse	5te klasse	6te klasse	7de klasse	8de klasse
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
1 000,00	400,00	160,00	120,00	100,00	80,00	60,00	40,00	20,00	0,00
1 100,00	440,00	200,00	140,00	120,00	100,00	80,00	60,00	40,00	20,00
1 200,00	480,00	240,00	160,00	140,00	120,00	100,00	80,00	60,00	40,00
1 300,00	520,00	280,00	180,00	160,00	140,00	120,00	100,00	80,00	60,00
1 400,00	560,00	320,00	200,00	180,00	160,00	140,00	120,00	100,00	80,00
1 500,00	600,00	360,00	240,00	200,00	180,00	160,00	140,00	120,00	100,00
1 600,00	640,00	400,00	280,00	240,00	200,00	180,00	160,00	140,00	120,00
1 700,00	680,00	440,00	320,00	280,00	220,00	200,00	180,00	160,00	140,00
1 800,00	720,00	480,00	360,00	320,00	240,00	220,00	200,00	180,00	160,00
1 900,00	760,00	520,00	400,00	360,00	280,00	240,00	220,00	200,00	180,00
2 000,00	800,00	560,00	440,00	400,00	320,00	260,00	240,00	220,00	200,00
2 100,00	840,00	600,00	480,00	440,00	360,00	280,00	260,00	240,00	220,00
2 200,00	880,00	640,00	520,00	480,00	400,00	320,00	280,00	260,00	240,00
2 300,00	920,00	680,00	560,00	520,00	440,00	360,00	300,00	280,00	260,00
2 400,00	960,00	720,00	600,00	560,00	480,00	400,00	320,00	300,00	280,00
2 500,00	1 000,00	760,00	640,00	600,00	520,00	440,00	360,00	320,00	300,00
2 600,00	1 040,00	800,00	680,00	640,00	560,00	480,00	400,00	340,00	320,00

Antat indtægt.	Skatbar indtægt								
	0 klasse	1ste klasse	2den klasse	3dje klasse	4de klasse	5te klasse	6te klasse	7de klasse	8de klasse
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
2 700,00	1 080,00	840,00	720,00	680,00	600,00	520,00	440,00	360,00	340,00
2 800,00	1 120,00	880,00	760,00	720,00	640,00	560,00	480,00	400,00	360,00
2 900,00	1 160,00	920,00	800,00	760,00	680,00	600,00	520,00	440,00	380,00
3 000,00	1 200,00	960,00	840,00	800,00	720,00	640,00	560,00	480,00	400,00
3 100,00	1 240,00	1 000,00	880,00	840,00	760,00	680,00	600,00	520,00	440,00
3 200,00	1 280,00	1 040,00	920,00	880,00	800,00	720,00	640,00	560,00	480,00
3 300,00	1 320,00	1 080,00	960,00	920,00	840,00	760,00	680,00	600,00	520,00
3 400,00	1 360,00	1 120,00	1 000,00	960,00	880,00	800,00	720,00	640,00	560,00
3 500,00	1 400,00	1 160,00	1 040,00	1 000,00	920,00	840,00	760,00	680,00	600,00
3 600,00	1 440,00	1 200,00	1 080,00	1 040,00	960,00	880,00	800,00	720,00	640,00
3 700,00	1 480,00	1 240,00	1 120,00	1 080,00	1 000,00	920,00	840,00	760,00	680,00
3 800,00	1 520,00	1 280,00	1 160,00	1 120,00	1 040,00	960,00	880,00	800,00	720,00
3 900,00	1 560,00	1 320,00	1 200,00	1 160,00	1 080,00	1 000,00	920,00	840,00	760,00
4 000,00	1 600,00	1 360,00	1 240,00	1 200,00	1 120,00	1 040,00	960,00	880,00	800,00
4 100,00	1 660,00	1 400,00	1 280,00	1 240,00	1 160,00	1 080,00	1 000,00	920,00	840,00
4 200,00	1 720,00	1 440,00	1 320,00	1 280,00	1 200,00	1 120,00	1 040,00	960,00	880,00
4 300,00	1 780,00	1 480,00	1 360,00	1 320,00	1 240,00	1 160,00	1 080,00	1 000,00	920,00

Antat indtægt	Skatbar indtægt								
	0 klasse	1ste klasse	2den klasse	3dje klasse	4de klasse	5te klasse	6te klasse	7de klasse	8de klasse
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
4 400,00	1 840,00	1 520,00	1 400,00	1 360,00	1 280,00	1 200,00	1 120,00	1040,00	960,00
4 500,00	1 900,00	1 560,00	1 440,00	1 400,00	1 320,00	1 240,00	1 160,00	1080,00	1 000,00
4 600,00	1 960,00	1 600,00	1 480,00	1 440,00	1 360,00	1 280,00	1 200,00	1 120,00	1 040,00
4 700,00	2 020,00	1 660,00	1 520,00	1 480,00	1 400,00	1 320,00	1 240,00	1 160,00	1 080,00
4 800,00	2 080,00	1 720,00	1 560,00	1 520,00	1 440,00	1 360,00	1 280,00	1 200,00	1 120,00
4 900,00	2 140,00	1 780,00	1 600,00	1 560,00	1 480,00	1 400,00	1 320,00	1 240,00	1 160,00
5 000,00	2 200,00	1 840,00	1 660,00	1 600,00	1 520,00	1 440,00	1 360,00	1 280,00	1 200,00
5 100,00	2 260,00	1 900,00	1 720,00	1 660,00	1 560 00	1 480,00	1 400,00	1 320,00	1 240,00
5 200,00	2 320,00	1 960,00	1 780,00	1 720,00	1 600,00	1 520,00	1 440,00	1 360,00	1 280,00
5 300,00	2 380,00	2 020,00	1 840,00	1 780,00	1 660,00	1 560,00	1 480,00	1 400,00	1 320,00
5 400,00	2 440,00	2 080,00	1 900,00	1 840,00	1 720,00	1 600,00	1 520,00	1 440,00	1 360,00
5 500,00	2 500,00	2 140,00	1 960,00	1 900,00	1 780,00	1 660,00	1 560,00	1 480,00	1 400,00
5 600,00	2 560,00	2 200,00	2 020,00	1 960,00	1 840,00	1 720,00	1 600,00	1 520,00	1 440,00
5 700,00	2 620,00	2 260,00	2 080,00	2 020,00	1 900,00	1 780,00	1 660,00	1 560,00	1 480,00
5 800,00	2 680,00	2 320,00	2 140,00	2 080,00	1 960,00	1 840,00	1 720,00	1 600,00	1 520,00
5 900,00	2 740,00	2 380,00	2 200,00	2 140,00	2 020,00	1 900,00	1 780,00	1 660,00	1 560,00
6 000,00	2 800,00	2 440,00	2 260,00	2 200,00	2 080,00	1 960,00	1 840,00	1 720,00	1 600,00

Antat indtægt	Skatbar indtægt								
	0 klasse	1ste klasse	2den klasse	3dje klasse	4de klasse	5te klasse	6te klasse	7de klasse	8de klasse
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
6 100,00	2 860,00	2 500,00	2 320,00	2 260,00	2 140,00	2 020,00	1 900,00	1 780,00	1 660,00
6 200,00	2 920,00	2 560,00	2 380,00	2 320,00	2 200,00	2 080,00	1 960,00	1 840,00	1 720,00
6 300,00	2 980,00	2 620,00	2 440,00	2 380,00	2 260,00	2 140,00	2 020,00	1 900,00	1 780,00
6 400,00	3 040,00	2 680,00	2 500,00	2 440,00	2 320,00	2 200,00	2 080,00	1 960,00	1 840,00
6 500,00	3 100,00	2 740,00	2 560,00	2 500,00	2 380,00	2 260,00	2 140,00	2 020,00	1 900,00
6 600,00	3 160,00	2 800,00	2 620,00	2 560,00	2 440,00	2 320,00	2 200,00	2 080,00	1 960,00
6 700,00	3 220,00	2 860,00	2 680,00	2 620,00	2 500,00	2 380,00	2 260,00	2 140,00	2 020,00
6 800,00	3 280,00	2 920,00	2 740,00	2 680,00	2 560,00	2 440,00	2 320,00	2 200,00	2 080,00
6 900,00	3 340,00	2 980,00	2 800,00	2 740,00	2 620,00	2 500,00	2 380,00	2 260,00	2 140,00
7 000,00	3 400,00	3 040,00	2 860,00	2 800,00	2 680,00	2 560,00	2 440,00	2 320,00	2 200,00
7 100,00	3 480,00	3 100,00	2 920,00	2 860,00	2 740,00	2 620,00	2 500,00	2 380,00	2 260,00
7 200,00	3 560,00	3 160,00	2 980,00	2 920,00	2 800,00	2 680,00	2 560,00	2 440,00	2 320,00
7 300,00	3 640,00	3 220,00	3 040,00	2 980,00	2 860,00	2 740,00	2 620,00	2 500,00	2 380,00
7 400,00	3 720,00	3 280,00	3 100,00	3 040,00	2 920,00	2 800,00	2 680,00	2 560,00	2 440,00
7 500,00	3 800,00	3 340,00	3 160,00	3 100,00	2 980,00	2 860,00	2 740,00	2 620,00	2 500,00
7 600,00	3 880,00	3 400,00	3 220,00	3 160,00	3 040,00	2 920,00	2 800,00	2 680,00	2 560,00
7 700,00	3 960,00	3 480,00	3 280,00	3 220,00	3 100,00	2 980,00	2 860,00	2 740,00	2 620,00

20 aug.

Antat indtægt	Skatbar indtægt								
	0 klasse	1ste klasse	2den klasse	3dje klasse	4de klasse	5te klasse	6te klasse	7de klasse	8de klasse
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
7 800,00	4 040,00	3 560,00	3 340,00	3 280,00	3 160,00	3 040,00	2 920,00	2 800,00	2 680,00
7 900,00	4 120,00	3 640,00	3 400,00	3 340,00	3 220,00	3 100,00	2 980,00	2 860,00	2 740,00
8 000,00	4 200,00	3 720,00	3 480,00	3 400,00	3 280,00	3 160,00	3 040,00	2 920,00	2 800,00
8 100,00	4 280,00	3 800,00	3 560,00	3 480,00	3 340,00	3 220,00	3 100,00	2 980,00	2 860,00
8 200,00	4 360,00	3 880,00	3 640,00	3 560,00	3 400,00	3 280,00	3 160,00	3 040,00	2 920,00
8 300,00	4 440,00	3 960,00	3 720,00	3 640,00	3 480,00	3 340,00	3 220,00	3 100,00	2 980,00
8 400,00	4 520,00	4 040,00	3 800,00	3 720,00	3 560,00	3 400,00	3 280,00	3 160,00	3 040,00
8 500,00	4 600,00	4 120,00	3 880,00	3 800,00	3 640,00	3 480,00	3 340,00	3 220,00	3 100,00
8 600,00	4 680,00	4 200,00	3 960,00	3 880,00	3 720,00	3 560,00	3 400,00	3 280,00	3 160,00
8 700,00	4 760,00	4 280,00	4 040,00	3 960,00	3 800,00	3 640,00	3 480,00	3 340,00	3 220,00
8 800,00	4 840,00	4 360,00	4 120,00	4 040,00	3 880,00	3 720,00	3 560,00	3 400,00	3 280,00
8 900,00	4 920,00	4 440,00	4 200,00	4 120,00	3 960,00	3 800,00	3 640,00	3 480,00	3 340,00
9 000,00	5 000,00	4 520,00	4 280,00	4 200,00	4 040,00	3 880,00	3 720,00	3 560,00	3 400,00
9 100,00	5 080,00	4 600,00	4 360,00	4 280,00	4 120,00	3 960,00	3 800,00	3 640,00	3 480,00
9 200,00	5 160,00	4 680,00	4 440,00	4 360,00	4 200,00	4 040,00	3 880,00	3 720,00	3 560,00
9 300,00	5 240,00	4 760,00	4 520,00	4 440,00	4 280,00	4 120,00	3 960,00	3 800,00	3 640,00
9 400,00	5 320,00	4 840,00	4 600,00	4 520,00	4 360,00	4 200,00	4 040,00	3 880,00	3 720,00

Antat indtægt	Skatbar indtægt								
	0 klasse	1ste klasse	2den klasse	3dje klasse	4de klasse	5te klasse	6te klasse	7de klasse	8de klasse
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr	Kr.	Kr.	Kr.
9 500,00	5 400,00	4 920,00	4 680,00	4 600,00	4 440,00	4 280,00	4 120,00	3 960,00	3 800,00
9 600,00	5 480,00	5 000,00	4 760,00	4 680,00	4 520,00	4 360,00	4 200,00	4 040,00	3 880,00
9 700,00	5 560,00	5 080,00	4 840,00	4 760,00	4 600,00	4 440,00	4 280,00	4 120,00	3 960,00
9 800,00	5 640,00	5 160,00	4 920,00	4 840,00	4 680,00	4 520,00	4 360,00	4 200,00	4 040,00
9 900,00	5 720,00	5 240,00	5 000,00	4 920,00	4 760,00	4 600,00	4 440,00	4 280,00	4 120,00
10 000,00	5 800,00	5 320,00	5 080,00	5 000,00	4 840,00	4 680,00	4 520,00	4 360,00	4 200,00
10 100,00	5 900,00	5 400,00	5 160,00	5 080,00	4 920,00	4 760,00	4 600,00	4 440,00	4 280,00
10 200,00	6 000,00	5 480,00	5 240,00	5 160,00	5 000,00	4 840,00	4 680,00	4 520,00	4 360,00
10 300,00	6 100,00	5 560,00	5 320,00	5 240,00	5 080,00	4 920,00	4 760,00	4 600,00	4 440,00
10 400,00	6 200,00	5 640,00	5 400,00	5 320,00	5 160,00	5 000,00	4 840,00	4 680,00	4 520,00
10 500,00	6 300,00	5 720,00	5 480,00	5 400,00	5 240,00	5 080,00	4 920,00	4 760,00	4 600,00
10 600,00	6 400,00	5 800,00	5 560,00	5 480,00	5 320,00	5 160,00	5 000,00	4 840,00	4 680,00
10 700,00	6 500,00	5 900,00	5 640,00	5 560,00	5 400,00	5 240,00	5 080,00	4 920,00	4 760,00
10 800,00	6 600,00	6 000,00	5 720,00	5 640,00	5 480,00	5 320,00	5 160,00	5 000,00	4 840,00
10 900,00	6 700,00	6 100,00	5 800,00	5 720,00	5 560,00	5 400,00	5 240,00	5 080,00	4 920,00
11 000,00	6 800,00	6 200,00	5 900,00	5 800,00	5 640,00	5 480,00	5 320,00	5 160,00	5 000,00
11 100,00	6 900,00	6 300,00	6 000,00	5 900,00	5 720,00	5 560,00	5 400,00	5 240,00	5 080,00

Antat indtægt	Skatbar indtægt								
	0 klasse	1ste klasse	2den klasse	3dje klasse	4de klasse	5te klasse	6te klasse	7de klasse	8de klasse
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
11 200,00	7 000,00	6 400,00	6 100,00	6 000,00	5 800,00	5 640,00	5 480,00	5 320,00	5 160,00
11 300,00	7 100,00	6 500,00	6 200,00	6 100,00	5 900,00	5 720,00	5 560,00	5 400,00	5 240,00
11 400,00	7 200,00	6 600,00	6 300,00	6 200,00	6 000,00	5 800,00	5 640,00	5 480,00	5 320,00
11 500,00	7 300,00	6 700,00	6 400,00	6 300,00	6 100,00	5 900,00	5 720,00	5 560,00	5 400,00
11 600,00	7 400,00	6 800,00	6 500,00	6 400,00	6 200,00	6 000,00	5 800,00	5 640,00	5 480,00
11 700,00	7 500,00	6 900,00	6 600,00	6 500,00	6 300,00	6 100,00	5 900,00	5 720,00	5 560,00
11 800,00	7 600,00	7 000,00	6 700,00	6 600,00	6 400,00	6 200,00	6 000,00	5 800,00	5 640,00
11 900,00	7 700,00	7 100,00	6 800,00	6 700,00	6 500,00	6 300,00	6 100,00	5 900,00	5 720,00
12 000,00	7 800,00	7 200,00	6 900,00	6 800,00	6 600,00	6 400,00	6 200,00	6 000,00	5 800,00

Av enhver indtægt over kr. 12 000,00 er det skattefrie beløp i 0 klasse kr. 4 200,00, i 1ste klasse kr. 4 800,00, i 2den klasse kr. 5 100,00, i 3dje klasse kr. 5 200,00, i 4de klasse kr. 5 400,00, i 5te klasse kr. 5 600,00, i 6te klasse kr. 5 800,00, i 7de klasse kr. 6 000,00 og i 8de klasse kr. 6 200,00. 20 aug.

Svarer en skattepligtigs indtægt ikke til et av de i tabellen opførte tal, blir den at henføre til det nærmeste av disse. Indtægter over kr. 12 000,00 avrundes til nærmeste med 100 delelig tal. Falder indtægtssummen midt imellem to tal, henføres den til det laveste.

§ 7. Iøvrig blir skatten at utligne efter de gjældende skattelove av 18 august 1911.

Kongelig resolution*), hvorved den av Risør bystyre i møte den 22 juli d. a. fattede beslutning om forandring av § 2 i den ved kongelig resolution av 26 januar 1909 stadfæstede vedtægt angaaende lukning av utsalgssteder i Risør, hvorefter aviskiosker undtages fra vedtægtens bestemmelser, stadfæstes i henhold til lov av 25 juli 1913 som gjældende indtil videre. 20 aug.

Beslutningen er saalydende: »samt aviskiosker, der forhandler de for disse almindelige salgsvarer«.

Kongelig resolution**), hvorved der i henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 meddeles approbation paa de av herredsstyret for Vardø herred i Finmarkens amt i møte 23 april 1915 fattede beslutninger om tillæg, angaaende renholdsregler for butikker og sundhetsforskrifter i fiskevær, til de for herredet ved kongelig resolution av 6 april 1872 approberte sundhetsforskrifter. 20 aug.

Kongelig resolution***), hvorved der i henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 meddeles approbation paa de av herredsstyrerne for Loppen og Øksfjord og Hasviks herreder i Finmarkens amt i møter henholdsvis 15 og 4 december 1914 fattede beslutninger om sundhetsforskrifter for fiskevær inden herredene. 20 aug.

Kongelig resolution*), hvorved i medhold av lov angaaende jagt og fangst av 20 mai 1899 § 44 bestemmes, at anvendelse av snarer og faldstokker til fangst av tiur, 20 aug.

*) Bekjendtgj. 23 august i Lovtid. 1ste avd. nr. 37.
**) Bekjendtgj. 23 august i Lovtid. 1ste avd. nr. 37, hvor tillæggene er indtat.
***) Bekjendtgj. 23 august i Lovtid. 1ste avd. nr. 37, hvor sundhetsforskriftene er indtat.

20 aug. røi, aarhane, aarhøne og jerpe skal være forbudt i Grue herred, Hedemarkens amt.

Bestemmelsen gjælder indtil videre, dog ikke længer end til utgangen av aaret 1917.

20 aug. **Kongelig resolution***), hvorved i medhold av lov angaaende jagt og fangst av 20 mai 1899 § 44 bestemmes, at erfugl, herunder ogsaa indbefattet Spitsbergenerfugl (Havorre), skal være fredet inden Tromsø amt fra og med 1 mars til og med 31 oktober.

Denne bestemmelse, som træder i kraft 1 januar 1916, gjælder indtil videre, dog ikke længer end til utgangen av aaret 1919.

20 aug. **Kongelig resolution***), hvorved der i medhold av § 1 i lov om indskrænkning i adgang til at slippe hingster, tyrer, gjetebukker og springvædre paa beite av 9 mai 1896, kfr. lov nr. 6 av 15 august 1911, meddeles stadfæstelse paa de av Bindalens herredsstyre i Nordlands amt og av Leka og Gravviks herredsstyrer i Nordre Trondhjems amt henholdsvis under 13 februar, 1 og 15 mai 1915 fattede beslutninger, hvorefter det skal være forbudt at slippe springvædere, der ikke er godkjendt som avlsdyr av vedkommende amtsagronom eller to av ham dertil opnævnte mænd inden vedkommende herred, — til beite paa den for de tre herreder fælles havnegang (Gutvikstrækningen) i fjeldet paa øen »Austra«, hvor herredene støter sammen.

Overtrædelse av dette forbud straffes efter loven.

20 aug. **Kongelig resolution**, hvorved § 6 i reglerne for postvæsenets hjælpekasse fremtidig skal lyde saaledes:

Understøttelse av hjælpekassen utdeles av vedkommende departement efter forslag av en komité, bestaaende av en av Poststyrelsens byraachefer, en av kontorbetjeningen ved Kristiania postkontor, en i Kristiania bosat reisende posttjenestemand, en i Kristiania bosat funktionær av budklassen samt en indskudspligtig postaapner, bosat i nærheten av Kristiania.

De fire sidstnævnte vælges ved simpel stemmeflerhet av postfunktionærer, tilhørende de indskudspligtige klasser.

Den funktionær av hver klasse, som næst de valgte har faat de fleste stemmer, blir suppleant.

Valget gjælder for et tidsrum av 2 aar og foregaar efter nærmere bestemmelse av departementet.

20 aug. **Kongelig resolution**, hvorved der i henhold til § 25 i lov av 10 juli 1894 angaaende offentlige tjenestemænds skyss-

*) Bekjendtgj. 23 august i Lovtid. 1ste avd. nr. 37.

og kostgodtgjørelse herefter tilstaaes fuldmægtiger ved telegrafstyret og ved telegrafvæsenets kredsstyrer under reiser i offentlige anliggender kostgodtgjørelse efter de i nævnte lovs §§ 17 og 18 for 2 klasse bestemte satser. 20 aug.

Rundskrivelse fra Justisdepartementet til amtmændene. 20 aug.

Ved behandlingen i Stortinget av departementets civile budgetforelæg for terminen 1 juli 1915—30 juni 1916 henledet en repræsentant opmerksomheten paa den hjælp til retspleiens hurtigere fremme, som vilde ligge i, at domstolene i større utstrækning, end der nu antages at være tilfældet, benyttet sig av de regler, som indeholdes i lov av 8 mai 1869, jfr. lov av 29 mai 1879, om forkortet behandlingsmaate av gjældssaker, hvor hovedstolen ikke overstiger 120 kr.

Departementet er ikke i besiddelse av tilstrækkelig materiale til at kunne dømme om, paa hvilken maate bestemmelserne i den ovennævnte lov praktiseres av domstolene rundt omkring i landet, men er enig med vedkommende stortingsrepræsentant i, at det vilde bidra til at paaskynde retspleien, om lovbestemmelserne om en enkel og kort behandlingsmaate av de nævnte saker nøie befølges.

Departementet finder derfor at burde anmode amtmanden om at gjøre de inden hans distrikt værende underdommere bekjendt med, at departementet vilde anse det ønskelig, at der med hensyn til behandlingen av de nævnte saker befølges en praksis, som er i nøie overensstemmelse med lovens bestemmelser.

Særlig bedes underdommernes opmerksomhet henledet paa ønskeligheten av, at de, hvor parten ikke møter ved sakfører, bistaar ham med de oplysninger, som maatte være at søke, og at de retter sine bestræbelser paa at faa sakførelsen, som i almindelighet skal være mundtlig, gjort saa kort og enkel som mulig.

Skrivelse *) fra Utenriksdepartementet, hvorved i henhold til lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at utførsel fra riket av stenkulstjære indtil videre skal være forbudt. 20 aug.

Denne bestemmelse træder i kraft den 21 ds.

Stadfæstelse — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av Ole S. Aaset og Aug. O. Aaset ved gavebrev av 11 januar 1915 oprettede »Gustav Adolf Aasets legat« til: 21 aug.

a. videre utdannelse i skogbruk, jordbruk, haandverk, indu-

*) Bekjendtgj. 23 august i Lovtid. 1ste avd. nr. 37.

21 aug. strielt eller merkantilt øiemed for mandlige indvaanere av gaardbrukerstanden i Aamot.

b. trængende indvaanere av Aamots hovedsogn,

samt paa de under 11 januar og 19 mai 1915 utfærdigede statutter for dette legat.

25 aug. **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa »De amerikanske Holingers legat til minde om jubelaaret 1914« samt paa de under 2 december 1914 og 13 juli 1915 av Hols formandskap utfærdigede statutter for dette legat.

25 aug. **Skrivelse***) fra Utenriksdepartementet, hvorved i henhold til lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at utførsel fra riket av harpikholdig lim indtil videre skal være forbudt.

Denne bestemmelse træder i kraft den 29 dennes.

25 aug. **Skrivelse** fra Finansdepartementet til amtmanden i Bratsbergs amt, hvori uttales, at den i landsskattelovens § 7 (l. $^{18}/_{8}$ 1911 nr. 8) indeholdte forskrift om, at eiendomsskatten til herredet ikke for noget aar maa nedsættes eller forhøies med mer end kr. 0,50 pr. skyldmark, formentlig maa forstaaes som gjældende den til herredet og dets dele (sogn og kreds) samlet utlignede eiendomsskat, saaledes at de trin, hvori en i medhold av samme lovs § 133 ved særutligning utskrevet eiendomsskat fra aar til andet skal kunne nedsættes eller forhøies, maa begrænses under hensyn til, hvad der av nævnte største aarlige nedsættelse eller forhøielse maatte være tat i beslag ved utligningen av eiendomsskat til herredet for det paagjældende aar.

27 aug. **Lov***)[1]) om erhvervelse av fjeldstrækninger.

§ 1. Uten tilladelse meddelt av Kongen kan eiendomsret eller bruksret til fjeldstrækning — herunder fjeldvand, elver og bækker — som alene eller sammen med, hvad erhververen tidligere eier eller bruker av fjeldstrækning inden samme herred, utgjør mer end 100 hektar, ikke med fuld retsvirkning erhverves av andre end staten og vedkommende herredskommune.

Saadan tilladelse er dog ikke nødvendig for norsk statsborger,[2]) som er bosat i det herred, hvor eiendommen ligger, naar erhvervelsen gjælder jordbruk med tilliggende fjeldstræk-

*) Bekjendtgj. 28 august i Lovtid. 1ste avd. nr. 39.

[1]) St.besl. 20 august. Se Ot.prp. nr. 40 for 1914. Indst. O. nr. 131, jfr. indst. O. IX for 1914. St.tid., forh. i Ot. s. 1766—1784, 2363; i Lt. s. 795—796, 841.

[2]) Jfr. l. om norsk statsborgerret av 21 april 1888 med tillægslove.

ning eller gjælder særskilt skyldlagt fjeldstrækning, og er- 27 aug.
hververen tillike er eier av jordbruk inden herredet, medmindre det erhvervede sammen med, hvad erhververen tidligere eier eller bruker av fjeldstrækning inden herredet, utgjør mer end en tiendedel av herredets samlede flateindhold av fjeldstrækning.

Medmindre Kongen anderledes bestemmer, er leie og andre bruksrettigheter, som stiftes for en tid av høist 10 aar, ikke betinget av kongelig tilladelse som foran nævnt.

§ 2. Kongen kan, naar ikke almene hensyn taler derimot, gi kommune, person, selskap, korporation eller stiftelse tilladelse til at erhverve saadan eiendomsret eller bruksret som i § 1 omhandlet.

Ved tilladelsens meddelelse kan der fastsættes saadanne betingelser, som findes paakrævet av almene hensyn.

§ 3. Skogutvalget skal paa begjæring av herredsstyret, dets ordfører, amtmanden, vedkommende regjeringsdepartement eller nogen i erhvervelsen interessert skjønsmæssig bestemme størrelsen av herredets samlede flateindhold av fjeldstrækning samt av den fjeldstrækning, som omfattes av en erhvervelse, og av den fjeldstrækning, som erhververen tidligere eier eller bruker inden herredet.

Reglerne i lov om erhvervelse av skog av 18 september 1909, §§ 8, 10, 11 og 12, finder tilsvarende anvendelse.

§ 4. Reglerne i lov om erhvervelse av skog av 18 september 1909, §§ 6, 1ste, 2det, 3dje og 4de led, og 13 og kapitel II, samt lov om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom av 18 september 1909, kap. V, finder tilsvarende anvendelse.

§ 5. Det i § 1 nævnte flateindhold av 100 hektar kan efter andragende fra herredsstyret av Kongen nedsættes eller forhøies for vedkommende herred, dog ikke til under 20 hektar eller over 500 hektar.

§ 6. Nærværende lov kommer ikke til anvendelse paa erhvervelser til eiendom eller bruk av vandfald eller grund, som gaar ind under lov om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom av 18 september 1909, lov om erhvervelse av skog av s. d., lov om erhvervelse av større myrstrækninger av 25 juli 1913 eller lov om erhvervelse av kalkstenforekomster av 3 juli 1914.

§ 7. Denne lov træder i kraft straks.

Kongelig resolution*), hvorved i medhold av § 47 i lov 27 aug.
om arbeidstvister av 6 august 1915 bestemmes:

1. Lovens §§ 1 og 2 træder i kraft den 1 september 1915.
2. Lovens øvrige paragraffer træder i kraft den 1 januar 1916.

*) Bekjendtgj. 28 august i Lovtid. 1ste avd. nr. 39.

27 aug. **Kongelig resolution***), hvorved den av Granvins herredsstyre i møter den 26 april, 25 mai og 26 juli d. a. fastsatte vedtægt angaaende lukning av utsalgssteder i Granvins herred, Søndre Bergenhus amt, stadfæstes i henhold til lov av 25 juli 1913 som gjældende indtil videre, — dog med en enkelt forandring.

27 aug. **Kongelig resolution****), hvorved i medhold av lov angaaende jagt og fangst av 20 mai 1899 § 44 bestemmes:

1. At det skal være forbudt inden Lister og Mandals amt at anvende hov til fangst av tiur, røi, aarfugl, jerpe samt rype, og snarer av metaltraad til fangst av nævnte fugler samt hare.
2. At den i jagtlovens § 13 for tiur og aarhane bestemte jagttid om vaaren (15 mai—31 mai) for Lister og Mandals amts vedkommende forandres til tiden fra og med 10 til og med 26 mai.

Disse bestemmelser, som træder i kraft 1 januar 1916, gjælder indtil videre, dog ikke længer end til utgangen av aaret 1920.

27 aug. **Kongelig resolution****), hvorefter de ved kongelig resolution av 9 mai 1913 fastsatte forholdsregler for fløtning av trælast i Namsen og Sandøla elver, Nordre Trondhjems amt, skal være gjældende indtil videre, dog ikke længer end til utgangen av aaret 1920.

27 aug. **Kongelig resolution*****), hvorved der i henhold til § 89 i lov om bygningsvæsenet av 27 juli 1896 meddeles approbation paa de av Hetlands herredsstyre i møte den 12 februar 1915 vedtagne byggeforskrifter for Hinna bygningsdistrikt, — dog med en enkelt forandring.

27 aug. **Kongelig resolution**, hvorved distriktet for den utsendte konsul i Montreal herefter skal omfatte Dominion of Canada samt New Foundland.

27 aug. **Kongelig resolution**, hvorved i medhold av lov om utførelsen av de offentlige lægeforretninger av 26 juli 1912 bestemmes:

I. At der oprettes følgende distriktslægestillinger:

I Nedenes amt:

Valle, omfattende herredene Valle, Hylestad og Bykle, med aarlig grundløn kr. 2000,00.

*) Bekjendtgj. 28 august i Lovtid. 1ste avd. nr. 39, hvor den stadfæstede vedtægt er indtat.
**) Bekjendtgj. 28 august i Lovtid. 1ste avd. nr. 39.
***) Bekjendtgj. 28 august. i Lovtid. 1ste avd. nr. 39, hvor de approberte byggeforskrifter er indtat.

I Lister og Mandals amt: 27 aug.

Vanse, omfattende Vanse herred, med aarlig grundløn kr. 1200,00.

Farsund, omfattende Farsund ladested og Herred og Spind herreder, med aarlig grundløn kr. 1200,00.

I Stavanger amt:

Sand, omfattende herredene Sand, Jelsa, Erfjord, Saude og Suldal, med aarlig grundløn kr. 1500,00.

Nerstrand, omfattende herredene Nerstrand og Vikedal, med aarlig grundløn kr. 1500,00.

Høgsfjord, omfattende herredene Strand, Høle og Fossan, med aarlig grundløn kr. 1500,00.

Finnø, omfattende herredene Finnø, Rennesø og Stjernerø, med aarlig grundløn kr. 1500,00.

Hjelmeland, omfattende herredene Hjelmeland, Fister og Aardal, med aarlig grundløn kr. 1500,00.

I Søndre Bergenhus amt:

Tysnes, omfattende Tysnes herred, med aarlig grundløn kr. 1200,00.

Kvinnherred, omfattende Kvinnherreds herred, med aarlig grundløn kr. 1200,00.

I Nordre Bergenhus amt:

Naustdal, omfattende herredene Naustdal og Vevring, med aarlig grundløn kr. 1500,00.

Leikanger, omfattende Leikanger herred, med aarlig grundløn kr. 1500,00.

I Søndre Trondhjems amt:

Støren, omfattende herredene Støren, Soknedalen, Horg og Hølandet, med aarlig grundløn kr. 1200,00.

Melhus, omfattende herredene Melhus og Flaa, med aarlig grundløn kr. 1200,00.

Singsaas, omfattende herredene Singaaas, Budalen og Holtaalen, med aarlig grundløn kr. 1500,00.

I Nordlands amt:

Saltdalen, omfattende Saltdalens herred, med aarlig grundløn kr. 2000,00.

II. At der oprettes stadslægestilling i Bodø.

III. At oprettelsen av de forannævnte stillinger træder i kraft fra den tid, Social- og Industridepartementet bestemmer.

Kongelig resolution, hvorved der uten betaling meddeles stadfæstelse paa den av fru Elise Brodtkorb ved gavebrev av 22 oktober 1904 oprettede stiftelse »Vestre Bærums menighetshus« og paa fremlagte statutter av mai 1915 for denne stiftelse. 27 aug.

27 aug. **Kongelig resolution**, hvorved der i henhold til lov (nr. 5) av 24 juni 1915 om kontrol med post- og telegrafforsendelser meddeles stadfæstelse paa et fremlagt utkast til bestemmelser om undersøkelse og tilbakeholdelse av postforsendelser og telegrammer.

27 aug. **Kongelig resolution**, hvorved der i medhold av lov om forsikringsselskaper av 29 juli 1911 § 75 meddeles »Det Norske Livsforsikringsselskap Fram A/S« stadfæstelse paa det av selskapets styre under 19 mai 1915 besluttede nye grundlag for beregning av præmier og præmiereserver ved tarif IX F, som træder istedenfor det tilsvarende ved kongelig resolution av 26 mars 1915 stadfæstede grundlag.

27 aug. **Kongelig resolution**, hvorved bestemmes:

1. At gjennemførelsen av de 3 under 10 april 1915 sanktionerte love:
   1. om barn, hvis forældre ikke har indgaat egteskap med hverandre,
   2. om forsorg for barn, og
   3. om forældre og egtebarn

   henlægges: for de 2 førstnævntes vedkommende under Departementet for Sociale Saker, Handel, Industri og Fiskeri, og for den tredjes vedkommende under Justis- og Politidepartementet.
2. At Departementet for Sociale Saker, Handel, Industri og Fiskeri bemyndiges til at træffe de forføininger, som omhandles i § 44 i ovennævnte lov om barn, hvis forældre ikke har indgaat egteskap med hverandre.

27 aug. **Skrivelse** fra Kirkedepartementet til en sogneprest i anledning av en forespørsel, om ikke de kommunale erstatninger for nedgang i indtægt av kirkelige handlinger burde beregnes og utbetales for terminer, svarende til de kommunale budgetterminer.

I skrivelsen er det uttalt, at der ikke vil kunne gjøres nogen forandring med hensyn til den termin, for hvilken de nævnte erstatninger beregnes. Den geistlige lønningslovs § 23, jfr. § 44 (l. $^{14}/_{7}$ 1897, nr. 1), foreskriver, at erstatningene skal beregnes »for hvert aar« efter opgaver fra tjenestemændene over, hvad de har oppebaaret i »det foregaaende aar«. Og denne bestemmelse er — likesom lovens system i det hele — bygget paa den forutsætning, at kalenderaaret nu som før skal lægges til grund ved beregningen av de geistlige tjenestemænds indtægter, med andre ord at »indtægtsaaret« skal svare til kalenderaaret ogsaa med hensyn til de kommunale erstatninger paa samme maate som det fra gammel tid er gjældende f. eks.

for tiende og jorddrotlige rettigheter. En variation i indtægts- 27 aug.
terminen efter de forskjellige arter av indtægter vilde i flere
henseender være uheldig og let kunne føre til forvirring.

Skrivelse fra medicinaldirektøren til amtslægen i Finmar- 27 aug.
ken, hvori paa foranledning meddeles, at efter den nye læge-
ordning den egentlige visitation av apotek i amter,
hvor der er amtslæge, skal utføres av denne, om mulig i
overvær av vedkommende steds offentlige læge; kfr. § 7 i in-
struks for amtslæger av 26 juni 1914, sammenholdt med §§ 7
i instrukserne for distriktslæger og stadslæger av 18 juli 1913.
En undtagelse herfra danner dog de byer, hvor der er oprettet
stadsfysikat, idet stadsfysici ved sine instrukser er forpligtet til
selv at utføre visitationerne.

Den kontrol, som distriktslæger i henhold til § 7 i instruks
for distriktslæger skal føre med apotekene inden sit distrikt,
antages nærmest at omfatte indhentelse og avgivelse av oplys-
ninger om apotekenes tilstand og om personalets forhold, saa
ofte dertil findes grund, derimot ikke nogen regelmæssig visi-
tation.

Skrivelse fra Finansdepartementet til amtmanden i Hede- 31 aug.
markens amt i anledning av forespørsel fra en overligningsnævnd:

1) Om skatydere, som er bosittende i det ene av et herreds to fattigdistrikter, men har fast eiendom i det andet, kan skatlægges som utenbygdsboende i dette sidste, og
2) om ligningsnævnden kan negte at efterkomme overligningsnævndens forlangende om utlevering til gjennemsyn av de av ligningsnævnden benyttede kladdelister, selvangivelser og næringsopgaver.

Departementet uttaler, at det første spørsmaal antages at maatte besvares benegtende. Med hensyn til det sidste spørsmaal antar departementet, at overligningsnævnden, blot forsaavidt angaar de skatydere, fra hvem der foreligger klage over ligningen, kan være berettiget til at fordre det omhandlede ligningsmateriale utlevert fra ligningsnævnden.

Stadfæstelse — meddelt av Kirkedepartementet — paa 1 septbr.
»De amerikanske Hemsedølers legat til minde om
jubelaaret 1914« samt paa de under 30 juni 1915 av
Hemsedals herredsstyre utfærdigede statutter for dette legat.

Kongelig resolution, hvori bestemmes: 3 septbr.

1. Saktingene i Toten, Vardal og Biri sorenskriveri blir fra 1 januar 1916 at holde én gang om aaret i juni maaned istedenfor som hittil i mars og december.

3 septbr. 2. Fra samme tid blir maanedstingene for nævnte sorenskriveri at holde i januar, februar, mars, april, mai, juli, august, september, oktober, november og december.

3. Det overlates til amtmanden nærmere at bestemme det antal dage og den orden, hvori sak- og maanedstingene for sorenskriveriet blir at holde, og paa hvilket sted tingene skal holdes.

4 septbr. **Skrivelse***) fra Utenriksdepartementet, hvorved i henhold til lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at utførsel fra riket av kviksølv indtil videre skal være forbudt.

Denne bestemmelse træder i kraft den 7 september.

6 septbr. **Forandringer****) i reglementet for Norges Bank, besluttet 6 september 1915.

Efter den av repræsentantskapet for Norges Bank den 6 september 1915 fattede beslutning skal reglementets §§ 32, 48, 50, 51 og 65 lyde saaledes:

§ 32. Naar veksler tilstedes fornyet (kfr. § 23) paa længer tid end 1 maaned med mindre avdrag end 20 pct. av det paalydende beløp, bør diskontopræmien som regel beregnes som for vekselobligationer.

§ 48. Kassakreditiv bevilges alene mot sikkerhet i haandfaat pant eller i fast eiendom og for en tid av høist 12 maaneder.

Godkjendelse og værdsættelse av panterne foregaar i overensstemmelse med de for utlaan mot depositum i værdipapirer givne regler (kfr. §§ 40—45), selvfølgelig altid underforstaat, at de her opførte grænser er de maksima, hvortil vedkommende bankbestyrelse kan gaa, men at det forøvrig maa være overlatt dennes eget skjøn at bedømme sikkerheten i hvert enkelt tilfælde, hvor ikke direktionens bestemmelse skal indhentes, eller hvor særlige regler av denne er git.

§ 50. Naar kassakredit er bevilget, utfærdiges og undertegnes kontrakt in duplo efter skema, avfattet av direktionen.

Kreditivet gives nummer og indføres under dette tillikemed navn, beløp og forfaldsdag paa særskilt konto. Desuten føres for kassakreditiverne særskilt forfaldsbok og kontrolbok, som altid holdes à jour.

§ 51. Renten beregnes i regelen 1 pct. over laveste vekseldiskonto av det paa kreditivet utestaaende beløp, som dog i tilfælde avrundes til det nærmeste overskytende kronebeløp, delelig med 10. I særegne tilfælde kan renten nedsættes, dog

---

*) Bekjendtgj. 11 september i Lovtid. 1ste avd. nr. 40.
**) Bekjendtgj. 25 september i Lovtid. 1ste avd. nr. 43.

ikke til mindre end 1/2 pct. over ordinær diskonto. Kredithaveren 6 septbr.
har under enhver omstændighet at svare et minimum av 5 — fem — kroner som rentegodtgjørelse for et halvt aar eller del derav.

For det tilfælde, at kredithaveren ved større midlertidig indbetaling paa sin konto er blit kreditor, godtgjøres ham ingen rente for hans tilgodehavende.

§ 65.

a. Almindelige bankanvisninger.

Mot kontant indbetaling utsteder bankens hovedsæte og samtlige avdelinger paa hinanden indbyrdes — uten beregning av gebyr — anvisninger i form av checks, lydende paa bestemt person.

Direktionen kan træffe saadan ordning, at anvisninger mot passende gebyr kan utstedes ogsaa paa steder, hvor banken selv ikke har avdeling.

Skrivelse fra Justisdepartementet til et valgstyre, hvori i 6 septbr.
anledning av en forespørsel om forstaaelsen av grundlovens § 52, litra d, uttales:

Forpleining av fattig sindssyk utenfor asyl med amts- og statsbidrag i henhold til sindssykeloven av 27 juni 1891 som trængende en fra almindelige fattige særegen pleie og behandling antages at indgaa under uttrykket »anden sykebehandling« i grundlovens § 52, litra d, andet led, og fattigunderstøttelse av den art antages derfor ikke at medføre stemmerettens suspension. Anderledes derimot ved bortsættelse for fattigkommunens regning alene av en fattig sindssyk, hvis sygdom ikke gjør nogen saadan særegen behandling paakrævet. Denne understøttelse virker suspenderende paa stemmeretten efter den almindelige regel i § 52, litra d, første led.

Rundskrivelse fra Kirkedepartementet til skoledirektørene. 7 septbr.

Der er til departementet indkommet en række forespørsler fra lærere, skolestyrer og amtsskolestyrer om læreres ret til alderstillæg under permission efter Høiesterets dom av 23 juni 1914 i saken mellem Søndre Trondhjems amtskommune og lærer Anders Moe. Departementet skal derfor i korthet gjøre rede for den opfatning med hensyn til avgjørelsen av de herhenhørende spørsmaal, som Høiesterets ovennævnte dom kan antages at være bygget paa.

Ved dommen maa det ansees fastslaat, at en lærer i folkeskolen, som er tilstaat permission, er indehaver av sin lærerpost i permissionstiden. Denne blir derfor at medregne i vedkommende lærers tjenestetid til opnaaelse av alderstillæg, likesom læreren under permission ogsaa, hvis intet forbehold ved permissionens meddelelse er tat, optjener alderstillæg.

7 septbr. Hvorvidt han har ret til selv at oppebære de alderstillæg, han maatte optjene i permissionstiden, vil bero paa de vilkaar, skolestyret herom har fastsat ved permissionens tilstaaelse. Det tilligger nemlig skolestyret at træffe bestemmelse om, hvor stor del av lærerpostens indtægter der skal brukes til lærerpostens betjening under permissionstiden, og først det, som blir tilovers, naar disse utgifter er dækket, tilfalder postens indehaver, saafremt han ikke ved permissionens meddelelse har fraskrevet sig retten til at nyde alderstillæg i permissionstiden.

Hvis en lærer istedenfor at permitteres fratræder den tidligere havte lærerpost med adgang til eventuelt at kunne gjenindtræde i samme, er han under fraværet ikke lærer og kan da overhodet ikke ha krav paa nogen del av lærerlønnen.

De her fremstillede regler gjælder uten hensyn til, om permissionen er git i lærerens egen interesse eller i skolens. Departementet finder derfor ikke at burde opretholde den opfatning, som tidligere er uttalt i flere departementsskrivelser om, at lærere, som har faat permission i egen interesse, ikke er berettiget til at oppebære alderstillæg i permissionstiden, se saaledes skrivelser av $^{27}/_{8}$ 1897, $^{2}/_{6}$ 1898, $^{25}/_{5}$, $^{6}/_{9}$ og $^{20}/_{9}$ 1904, $^{31}/_{1}$ 1902, $^{23}/_{2}$ 1911, $^{2}/_{6}$ 1898, $^{9}/_{5}$ 1901, kfr. ogsaa skrivelser av $^{24}/_{3}$ 1899 og $^{7}/_{4}$ 1900. Er en lærer tilstaat permission for at overta en anden lærerpost i folkeskolen, er han ikke berettiget til at oppebære alderstillæg paa to steder for samme tidsrum, da han ikke samtidig kan være indehaver av 2 fuldstændige lærerposter i folkeskolen. Han vil i et saadant tilfælde i den ene post maatte bli at betragte som vikar og saaledes her bare ha krav paa grundløn.

Nærværende skrivelse bedes gjort kjendt for amtsskolestyrerne og skolestyrerne i distriktet, idet samtidig bedes henstillet til amtsskolestyrerne og byskolestyrerne at vise velvilje likeoverfor krav fra lærere, som tidligere paa grund av den herskende forstaaelse av loven paa dette punkt har gaat tapt av alderstillæg under permission, da der ved dommen nu er fastslaat en anden forstaaelse. Av de saker, som er forelagt for departementet, fremgaar det, at enkelte skolestyrer har indvilget lærere permission endog i flere aar til fremme av rent personlige formaal for vedkommende lærer. Departementet maa derfor be henstillet til skolestyrerne, at der maa vises nogen forsigtighet i denne henseende, naturligvis under hensyntagen til rimelige ønsker fra en lærers side.

10 septbr. **Kongelig resolution** *), hvorved bestemmes:

I. I henhold til lov om naturfredning av 25 juli 1910 skal det ved Elstøen paa Hadelands østre almen-

*) Bekjendtgj. 11 september i Lovtid. 1ste avd. nr. 40.

ning, g.nr. 115, br.nr. 1, i Lunner herred i Kristians amt voksende grantræ med de saakaldte »Krüppelzaphen« være fredet mot ødelæggelse og mot indsamling av kongler. 10 septbr.

II. Fredningsbeslutningen blir at kundgjøre ved opslag paa fredningsstedet.

Kongelig resolution*), hvorved der i henhold til lov av 6 juni 1891 om politivedtægter for rikets herreder og lov av 22 mai 1875 om offentlige forestillinger m. v. samt lov av 19 april 1899 til beskyttelse av barn mot bruk av tobak meddeles stadfæstelse paa den av herredsstyret for Halse herred, Romsdals amt, den 7 april 1915 vedtagne beslutning til politivedtægter for herredet. 10 septbr.

Kongelig resolution*), hvorved der i henhold til lov av 6 juni 1891 om politivedtægter for rikets herreder og lov av 22 mai 1875 om offentlige forestillinger m. v. samt lov av 19 april 1899 til beskyttelse av barn mot bruk av tobak meddeles stadfæstelse paa den av herredsstyret for Hornindalens herred, Nordre Bergenhus amt, den 23 december 1914 og 5 juli 1915 vedtagne beslutning til politivedtægter for herredet. 10 septbr.

Kongelig resolution**), hvorved der i henhold til lov av 6 juni 1891 om politivedtægter for rikets herreder meddeles stadfæstelse paa en av herredsstyret for Dverbergs herred, Nordlands amt, den 4 august 1915 vedtat beslutning om tillæg til § 9 i de ved kongelig resolution av 7 oktober 1913, jfr. kongelig resolution av 12 februar 1915, stadfæstede politivedtægter for herredet. 10 septbr.

Tillægget er saalydende:

»Herredsstyret kan i enkelte tilfælde beslutte avvikelser fra disse bestemmelser. Saadanne avvikelser kan i enkelte paatrængende tilfælde gives av politiet.«

Kongelig resolution**), hvorved i medhold av § 7 i lov av 18 august 1914 om salg og utførsel av fødevarer m. v. bestemmes, at det i samme lovs § 4 indeholdte utførselsforbud, som ved kongelig resolution av 3 oktober 1914 midlertidig blev sat ut av kraft for en del varer, hvoriblandt ved, igjen gjøres gjældende for ved, — og i medhold av § 4, sidste avsnit, i nævnte lov bestemmes, at den i denne paragraf omhandlede undtagelse fra forbudet mot utførsel av 10 septbr.

*) Bekjendtgj. 11 september i Lovtid. 1ste avd. nr. 40, hvor politivedtægtene er indtat.

**) Bekjendtgj. 11 september i Lovtid. 1ste avd. nr. 40.

10 septbr. fødevarer, forsaavidt ost angaar, ophæves, saaledes at det indtil videre er forbudt at utføre ost fra riket.

Bestemmelserne træder i kraft straks.

10 septbr. **Kongelig resolution***), hvorved i medhold av lov om fredning av ferskvandsfisk av 30 mai 1894 § 1 bestemmes, at de ved høieste resolution av 19 januar 1905 (jfr. kongelig resolution av 18 september 1909) fastsatte fiskeriregler for Skarvandet, Klingrevandet, Gunhildsætervandet og Langevandet samt mellemliggende elvestrækninger i Frænens herred, Romsdals amt, paany træder i kraft og forblir gjældende indtil videre, dog ikke længer end til 1 september 1919.

Overtrædelse av fiskerireglerne er belagt med straf.

Nærværende resolution træder i kraft straks.

10 septbr. **Kongelig resolution****), hvorved de i møte den 6 april 1915 vedtagne love for fællesfløtning i Ringsøen og vasdraget ovenfor denne op til Røstavandet i Kristians amt approberes i medhold av lov angaaende vasdragenes benyttelse m. v. av 1 juli 1887 § 59 som gjældende indtil videre, — dog med et par forandringer.

10 septbr. **Kongelig resolution***), hvorved de i lov om erhvervelse av skog av 18 september 1909, jfr. lov om forandring i samme lov av 13 august 1915 §§ 2, 3 og 4, omhandlede grænser for koncessionsfri erhvervelse av skog nedsættes i medhold av sidstnævnte lovs § 5, første led, for Fets herred, Akershus amt, til 50 ha., og kongelig resolution av 21 juli 1911, hvorved det i lov om erhvervelse av skog av 18 september 1909 § 3 nævnte flateindhold 500 ha. for Fets herred blev nedsat til 100 ha., ophæves.

Denne bestemmelse træder i kraft straks.

10 septbr. **Kongelig resolution**, hvorved der meddeles approbation:

1. paa de i generalforsamlinger den 15 april og 13 august 1915 vedtagne forandringer i §§ 1 og 26 i de ved den norske regjerings resolution av 23 december 1912, jfr. kongelig resolution av 23 mai 1913, approberte vedtægter for bygningsavdelingen under Akershus gjensidige Brandassuranseforening, saaledes at denne avdeling fremdeles kan nyde godt av de ved lovene av 9 august 1839 og 4 august 1845 hjemlede forrettigheter saavelsom av den samme i henhold til lov av 17 juni

---

*) Bekjendtgj. 11 september i Lovtid. 1ste avd. nr. 40.

**) Bekjendtgj. 11 september i Lovtid. 1ste avd. nr. 40, hvor de approberte love er indtat.

1869 tilstaaede fortrinsret i de forsikrede bygninger for ordinær og ekstraordinær brandkontingent. 10 septbr.

2. paa de i ovennævnte generalforsamlinger vedtagne vedtægter for en løsøreavdeling under ovenanførte forening, saaledes at denne avdeling kan nyde godt av de ved lovene av 9 august 1839 og 4 august 1845 hjemlede forrettigheter.

Skrivelse fra Justisdepartementet til amtmanden i Søndre Bergenhus amt i anledning av en forespørsel fra en lensmand angaaende bestemmelsen i stortingsvalglovens § 17 (l. 29/3 1906 nr. 1) om, at der i valglokalet skal være et avsondret rum, hvor vælgeren uset av alle kan lægge sin stemmeseddel ind i konvolutten. 11 septbr.

Departementet meddeler, at den nævnte lovbestemmelse maa være saaledes at forstaa, at det ikke bare er en ret, men tillike en pligt for den stemmende vælger at benytte et avsondret rum i valglokalet til konvoluttering av sin stemmeseddel. Denne opfatning av loven ligger ogsaa til grund for fuldmagtskomiteens i dok. nr. 50 for 1915, side 8 under nr. 8 indtagne bemerkninger. Vælgeren maa derfor, forsaavidt han vil avgi stemme, benytte det avsondrede rum i valglokalet til konvoluttering av sin stemmeseddel.

Skrivelse fra Justisdepartementet til amtmanden i Søndre Trondhjems amt, hvori i anledning av en forespørsel fra en lensmand meddeles, at stemmeretten ikke antages at suspenderes for en mand, som er gift med en kvinde, hvis utenfor egteskap fødte barn forsørges av fattigvæsenet. 13 septbr.

Kongelig resolution*), hvorved i medhold av § 4 i lov av 18 august 1914 om salg og utførsel av fødevarer m. v. bestemmes, at utførsel av saltet fetsild av alle merker indtil 25 stykker pr. kg., fanget efter 1 juli 1915, skal være forbudt fra 20 september 1915 og indtil videre, medmindre vedkommende eksportør: 14 septbr.

a. godtgjør, at han har avholdt til dækning av det indenlandske behov et visst kvantum, der indtil videre fastsættes til 10 %, forholdsvis av alle merker, av de partier som utføres;
b. stiller den saaledes tilbakeholdte sild pakket i tønder paa 90 kg. netto til disposition for indenlandsk forbruk paa saadan maate, til de priser og i saa langt tidsrum, som Statens Provianteringskommission bestemmer og under dennes kontrol.

*) Bekjendtgj. 14 september i Lovtid. 1ste avd. nr. 41.

14 septbr. **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av Ivar Anderssen Totland ved testamente av 7 juli 1902 oprettede »Ole og Ivar Anderssen Totlands legat« for fattige inden Hosanger sogn samt paa de under 23 december 1912 og 5 september 1914 utfærdigede statutter for dette legat.

15 septbr. **Skrivelse** fra Kirkedepartementet til skoledirektøren i Tromsø i anledning av en forespørsel fra et skolestyre om, hvorvidt kommunen er forpligtet til at skaffe vedskur, ildhus, sommerfjøs og springvandsledning til en frivillig anskaffet lærerjord.

Departementet uttaler, at det antar, at kommunen har samme pligt til at utstyre en frivillig anskaffet lærerjord og familiebolig med de nødvendige uthus m. v., som den har likeoverfor den lovbefalte jordvei med familiebolig. Hvorvidt læreren kan kræve, at kommunen skal skaffe hvert enkelt av de foran nævnte uthus m. v., vil da bero paa, om det enkelte uthus kan ansees nødvendig for en fuld utnyttelse av gaarden og paa en sammenligning med forholdene i det hele hos de almindelige gaardbrukere i bygden, kfr. departementets i Lovtidenden indtagne skrivelser av $^{21}/_{2}$ 1880, $^{9}/_{4}$ 1895, $^{29}/_{11}$ 1909 og $^{28}/_{9}$ 1911.

17 septbr. **Skrivelse** fra Kirkedepartementet til skoledirektøren i Kristiania i anledning av en forespørsel fra magistraten i en by om, hvorvidt et medlem av et skolestyre, som ansættes som vaktmester ved en folkeskole, kan vedbli at være medlem av skolestyret.

Departementet uttaler, at det antar, at der fra lovens side intet kan være til hinder herfor.

18 septbr. **Lov** *)[1]) om arbeiderbeskyttelse i industrielle virksomheter.

Kapitel I.

Lovens virkekreds.

§ 1.

Bedrifter, som indgaar under loven.

Denne lov omfatter, saafremt ikke i efterfølgende paragraffer anderledes uttrykkelig er bestemt:[2])

I. a. Fabrikker og de haandverks- og andre industrielle

*) Bekjendtgj. 21 september i Lovtid. 1ste avd. nr. 42.

[1]) St.besl. 20 august. Se Ot.prp. nr. 35 for 1914. Dok. nr. 49 for 1915. Indst. O. XXXII med bilag. St.tid., forh. i Ot. s. 2047—2277, 2363—2373; i Lt. s. 797—839, 841.

[2]) Jfr. §§ 5, 16, 31 og 38.

virksomheter, som drives fabrikmæssig, eller ved hvilke der anvendes anden drivkraft end menneskelig muskelkraft eller benyttes kjeler med damptryk. Dog undtages herfra virksomheter, hvori anvendes motor paa ikke over 1 hestekraft. 18 septbr.

b. Stenbrud, kalkbrud og stenhuggerier, der regelmæssig beskjæftiger mindst 5 mand.

c. Grubedrift, opberedningsverksteder, hytteverk samt andre anlæg for utvinding og forædling av mineraler.

d. Virksomheter, hvor eksploderende stoffe fremstilles eller fabrikmæssig anvendes.

II. a. Haandverk og lignende industrielle virksomheter, som regelmæssig sysselsætter mindst 5 arbeidere, og hvori disse beskjæftiges av bedriftens indehaver paa dennes verksted eller paa andet arbeidssted utenfor arbeidernes hjem.

b. Isbedrifter.

Hvorvidt og i tilfælde i hvilken utstrækning:

c. Forretninger, som beskjæftiger lager- og pakhusarbeidere samt arbeidere ved tomter, oplagssteder, dampskibsekspeditioner og lignende, forsaavidt disse arbeidere angaar,

d. bedrifter, som omfatter bygningsarbeider, vand-, gas- og kloakledningsarbeider, brolægningsarbeider, anlæg av veier, jernbaner, havner, telegraf- og telefonledninger samt andre lignende arbeidsforetagender,

skal gaa ind under denne lov, bestemmes av Kongen, efterat Arbeidsraadets uttalelse er indhentet.

Dog indgaar ikke under lovens bestemmelser foretagender av ovenomhandlede slags, der som kortvarige eller ubetydelige ikke kan lægges ind under en ordnet bedrift.

§ 2.

Hvad der i loven forstaaes ved »arbeider«.

Ved arbeider forstaaes i denne lov en av arbeidsgiveren eller av nogen paa hans vegne ansat person, som utfører arbeider, som gaar ind under loven, herunder indbefattet lærlinger, men ikke bestyrer, disponent eller andre overordnede personer og heller ikke bud og kontorpersonale eller formænd, som væsentlig fører tilsyn eller har fast maaneds- eller aarsløn.

Ved unge arbeidere forstaaes i denne lov arbeidere mellem 14 og 18 aar, som ikke er undervisningspligtige ifølge folkeskoleloven. [1])

[1]) Lov av 26 juni 1889, nr. 2, jfr. lov av 15 august 1908, nr. 2.

18 septbr. Ved barn forstaaes i denne lov personer, som ikke har fyldt 14 aar, og personer over denne alder, som fremdeles er undervisningspligtige ifølge folkeskoleloven.

§ 3.

Avgjørelse av, hvorvidt en virksomhet m. v. gaar ind under loven.

Hvorvidt en virksomhet eller et arbeide i henhold til bestemmelserne i §§ 1 og 2 gaar ind under loven, avgjøres, hvor intet andet er bestemt, av det i § 56 nævnte arbeidsraad.

Kongen kan bestemme,[1]) at kjeler med damptryk undergives tilsyn efter denne lov, selv om de ikke anvendes i nogen av de i § 1 betegnede virksomheter.

§ 4.

Anmeldelsespligt for indehaver av bedrift.

Enhver indehaver av en bedrift, som kan antages at gaa ind under denne lov, har inden 8 dage, efterat loven eller i tilfælde Kongens bestemmelse i henhold til § 1 II c og d er traadt i kraft, eller efterat virksomheten er begyndt, at anmelde[2]) samme for tilsynsmyndigheten med angivelse av dens gjenstand og art, drivkraftens art og størrelse samt antallet av dens arbeidere av begge kjøn av de forskjellige i loven omhandlede aldersklasser. Tilsynet kan derhos til enhver tid kræve sig meddelt oplysninger om arbeidernes antal, kjøn, alder, sundhetsforhold og om kraftmaskinernes antal, art og størrelse.

Kapitel II.

Arbeidsstedenes indretning. Sundhetsforhold. Forholdsregler mot arbeidsulykker.

§ 5.

Plan for anlægget.

Enhver, som vil oprette og drive industrielt anlæg av det i § 1 I omhandlede slags eller omdanne et allerede bestaaende saadant, er berettiget til, naar han underretter tilsynet om sin hensigt og den paatænkte drifts art samt forelægger det planen for anlægget og for de paatænkte bygninger og deres indre anordning, at erholde tilsynets uttalelse om, hvorvidt det av

[1]) Jfr. kongelig resolution av 31 mai 1912.
[2]) Jfr. § 57.4.

hensyn til denne lovs bestemmelser finder noget ved planens 18 septbr.
befølgelse at erindre.

§ 6.

Forføininger til forebyggelse av ulykker.

Arbeidsstedene skal være saaledes indrettet og vedlikeholdt, de personer, som har med betjeningen av maskinerne at gjøre, være saaledes paaklædt, arbeidet i virksomheten skal i enhver henseende være saaledes anordnet og bli utført paa en saadan maate, at arbeidernes sundhet, liv og lemmer er beskyttet saa godt og hensigtsmæssig, som det lar sig gjøre. Det samme gjælder de løse eller faste indretninger, som hører virksomheten til, og som er anbragt paa arbeidsstedenes omraade eller i nærheten derav, herunder indbefattet taugbaner og jernbaner, uanset deres længde. Driften av disse baner maa derhos foregaa saaledes, at den almindelige færdsel ikke utsættes for fare.

§ 7.

Forsigtighetsregler mot fare paa arbeidsstedet.

Arbeidsstedene skal i det omfang, omstændighetene tillater, være forsynt med let tilgjængelige og hensigtsmæssig anbragte trapper og utganger, som arbeiderne kan benytte i tilfælde av, at ildebrand eller anden fare opstaar. Trappenes og utgangenes antal skal staa i forhold til arbeidernes mængde og arbeidsrummenes beliggenhet. Naar tilsynet finder det nødvendig, kan det paaby, at særlige redningsmidler blir anskaffet.

Tilsynet kan ogsaa paaby, at en eller flere lynavledere blir opsat.

§ 8.

Færdselsganger i maskinrum.

I rum, hvor der er maskiner, skal de ganger, som er bestemt til færdsel, være saa brede og høie, at arbeidere, som betjener maskinerne, eller folk, som gaar forbi dem, ikke er utsat for at komme i berøring med maskinernes løpende dele, saafremt de iagttar almindelig forsigtighet.

§ 9.

Om kjeler og rørledninger.

Kjeler og rørledninger, som er utsat for damptryk, skal være betryggende forarbeidet, utstyrt og vedlikeholdt. Før man

18 septbr. tar dem i bruk, skal man melde[1]) det til tilsynet. De skal undersøkes og eftersees paa den maate, som Kongen bestemmer,[2]) baade før de tages i bruk og senere. Kongen fastsætter ogsaa de yderligere forskrifter, som findes nødvendige i anledning av de bestemmelser, denne paragraf indeholder. Eieren er forpligtet til at hjælpe til ved disse undersøkelser, saa godt han kan, med de hjælpemidler, som findes paa arbeidsstedet.[1]) Han skal erlægge den betaling for undersøkelserne, som Stortinget har fastsat;[3]) betalingen kan inddrives ved utpantning, hvis den ikke er avgjort 1 maaned, efterat undersøkelsen er avholdt.

Vedkommende regjeringsdepartement skal utfærdige en veiledning om, hvorledes dampkjeler skal betjenes. Denne veiledning skal være opslaat paa alle steder, hvor saadanne kjeler benyttes.

Dersom tilsynet finder det nødvendig, kan det kræve, at den, som er ansvarlig for kjelens behandling, skal være forsynt med vidnesbyrd om, at han har den fornødne kyndighet. Dette vidnesbyrd maa være godkjendt av tilsynet. Saafremt den, som er ansvarlig for kjelens behandling, utviser grov forsømmelighet eller viser sig at mangle den fornødne kyndighet, kan tilsynet for kortere eller længere tid forby, at han anvendes til at passe dampkjeler. Har et saadant forbud den følge, at vedkommende maa forlate bedriften, bortfalder opsigelsesfristen.

§ 10.

Beskyttelse mot farlig maskineri m. v.

For de maskiner, som findes i anlæggene, og det drivverk, som hører til maskinerne, gjælder særlig følgende bestemmelser:

a. Maskineri, maskindele, aksler, drivremmer og andre overføringsmidler for drivkraft, som kan være farlige for arbeiderne under deres syssel, eller naar man gaar forbi dem, skal være omhyggelig indhegnet eller indkapslet.

b. Vandhjul, turbiner og lignende vandmotorer skal være forsvarlig omgjærdet. I den vandrende, som fører til disse, skal der være en eller flere rister for at forebygge ulykker.

c. Kraftmaskinen maa ikke sættes igang, førend dette er meddelt arbeiderne ved et signal, som kan høres tydelig i de arbeidsrum, hvori findes maskiner, som skal sættes i bevægelse.

d. Naar der i et arbeidsrum ikke findes indretninger til at utløse forbindelsen med de maskiner, som findes der, og kraftmaskinen, skal der kunne gives stoppesignal til denne.

[1]) Jfr. § 57.
[2]) Jfr. kongelig resolution av 15 januar 1910.
[3]) Kongelig resolution av 28 september 1909.

e. Naar kraftmaskinen driver flere selvstændige bedrifter, skal hovedakselen i enhver av disse kunne stanses uavhængig av, om kraftmaskinen vedblir at gaa. 18 septbr.

§ 11.

Indhegning av aapninger m. v.

Luker, trappegange og aapninger i jorden for gruber eller lignende, aapenstaaende kar eller store beholdere, dammer, vandrender og isrender skal indhegnes eller forsynes med rækverk i den utstrækning, som det av hensyn til arbeidernes sikkerhet ansees nødvendig, og som driftens art og beskaffenhet tillater.

§ 12.

Belysning av arbeidsrummene.

Arbeidsrummene skal være behørig oplyst ved dagslys eller kunstig belysning, saa at særlig alle løpende dele av en maskine, som under driften kan medføre fare for arbeiderne, tydelig kan iagttages.

I arbeidsrum, i hvilke der findes eller kan utvikle sig eksplosive eller let antændelige gasarter, damper eller støv, skal den kunstige belysning ske paa en saa betryggende maate, som der er anledning til. Hvor arbeidsforholdene og driftens art tillater det, skal arbeidsrummene tillike være behørig opvarmet.

§ 13.

Ventilation o. l.

I arbeidsrummene maa ikke beskjæftiges flere arbeidere end rimelig i forhold til rummenes størrelse og den plads, som optages av maskiner, redskaper, materialer og lignende. Der skal paa hensigtsmæssig maate sørges for behørig luftveksling, i fornødent fald ved mekaniske indretninger, saaledes at luften saavidt mulig holdes fri for skadelig støv, sundhetsfarlige gasarter og damper, ond lugt eller stor hete, og at luftvekslingen er tilstrækkelig i forhold til antallet av arbeidere. Likeledes bør der ved ventilation og i fornødent fald ogsaa ved avsperring sørges for, at giftige gasarter, røk, støv, sterk hete, damp og stank, som kan utvikle sig i enkelte arbeidsrum og under visse dele av bedriften, ikke trænger ind i andre arbeidsrum.

§ 14.

Arbeidsrum med giftige stoffe.

Det skal paasees, at ingen andre har adgang til arbeidsrum, hvor der forarbeides eller anvendes giftige stoffe, end de arbeidere, som er sysselsat der.

18 septbr. Paabud herom skal altid være tilkjendegit ved opslaatte plakater. [1])

§ 15.

Rengjøring, hvitning, maling.

Lokalerne skal jevnlig rengjøres. I nærheten av maskiner og av fordypninger, hvor dele av drivverket gaar, skal gulvene i arbeidsrummene holdes saaledes rene, at de ikke er glatte av olje og smørelse. Hvor det findes nødvendig, skal vægger og tak holdes tilbørlig hvittet; er de malt, skal de holdes rene ved vaskning. Rengjøringen skal foregaa til saadan tid og paa saadan maate, som hensynet til arbeidernes sundhet og sikkerhet tilsiger.

§ 16.

Spiserum m. v.

I de i § 1, I nævnte virksomheter skal der paa eller i nærheten av arbeidsstedet være adgang for arbeiderne til at faa varmet sin mat og til, naar veiret kræver det, at nyde sine maaltider i opvarmet, rent og utluftet rum.

§ 17.

Forskrifter til gjennemførelse av §§ 6—16.

De fornødne bestemmelser om, hvad der saavel av arbeidsgivere som arbeidere i de enkelte tilfælde blir at iagtta til gjennemførelse av forskriftene i §§ 6—16, gives av tilsynet. Findes det for dette øiemed hensigtsmæssig at utfærdige til opslag i vedkommende bedrifter almindelige regler for arbeidernes forhold, blir saadanne almindelige regler og enhver forandring i dem at utfærdige av tilsynet (for grubedrifter av vedkommende bergembedsmænd), efterat der er git arbeidsgiveren adgang til at uttale sig. Saadanne almindelige regler maa godkjendes av Arbeidsraadet. Hvor bedriftens art og beskaffenhet eller tilstedeværende omstændigheter medfører, at forskriftene i §§ 6—16 ikke med rimelighet kan fordres gjennemført i sin fulde utstrækning, kan tilsynet for et kortere tidsrum av indtil 3 maaneder indrømme de fornødne lempninger. For lempninger av længere varighet maa Arbeidsraadets godkjendelse indhentes.

§ 18.

Skjærpende bestemmelser i særlige tilfælde.

Over visse klasser av bedrifter eller enkelte bedrifter eller enkelte virksomhetsgrener inden en eller flere bedrifter, som

[1]) Jfr. § 57.4.

findes at være særlig farlige for arbeidernes liv eller lemmer 18 septbr.
eller særlig sundhetsskadelige eller anstrengende, skal der av Kongen, efterat Arbeidsraadet er hørt, utfærdiges en fortegnelse. [1])
For saadanne virksomheter skal der av Kongen fastsættes nedenstaaende skjærpende bestemmelser eller enkelte av disse:

a. At særegne forsigtighetsforanstaltninger skal træffes;
b. at der blir at fastsætte kortere arbeidsskift end ellers brukelig eller en bestemt daglig arbeidstid av ikke over 8 timer;
c. at arbeiderne ved det særlig anstrengende og farlige arbeide til visse bestemte tider skal gives anden beskjæftigelse av lettere og ufarligere art;
d. at anvendelsen av barn og unge arbeidere skal være forbudt i større utstrækning end i loven forøvrig bestemt eller helt forbydes;
e. at med hensyn til visse virksomheter lignende forbud gives for frugtsommelige kvinders vedkommende;
f. at der ikke maa tillates arbeiderne at nyde sine maaltider eller tilbringe sine hviletider i arbeidsrummene, men at særskilte, derfra tilbørlig avsondrede lokaler til dette bruk skal anvises dem.

Hvis nogen av disse bestemmelser vil omfatte virksomheter, hvor arbeiderne eller arbeidsgiverne tilhører en faglig landssammenslutning, skal der være git denne adgang til uttalelse. Arbeidsraadets erklæring skal i ethvert tilfælde indhentes.

§ 19.

Arbeide »under dagen«.

Ved bergverker og deslike maa barn og unge mænd under 16 aar samt kvinder ikke benyttes til arbeide under dagen og unge arbeidere over 16 aar kun til saadanne lettere arbeider under dagen, som tillates ifølge almindelige forskrifter utfærdiget av Arbeidsraadet efter forslag av bergembedsmændene.

§ 20.

Rensning m. v. av akselledninger m. v.

Barn og kvinder maa ikke benyttes til rensning, smøring eller eftersyn av akselledninger eller maskiner under gangen eller til paalægning av remmer, taug eller deslike paa omdreiende skiver, mens disse er i bevægelse, uten hvor det er aldeles ufarlig.

[1]) Jfr. kongelige resolutioner av 3 juni 1913 og 6 februar 1914.

18 septbr.

§ 21.

Pasning av dampkjeler m. v.

Barn og unge arbeidere maa ikke benyttes til pasning av dampkjeler eller av maskiner, hvis betjening utkræver særlig forsigtighet.

§ 22.

Anmeldelse av bedriftsulykker m. v.

Rammes nogen arbeider, der er beskjæftiget i en bedrift, som omfattes av denne lov, under arbeidet av nogen beskadigelse, som kan antages at gjøre ham udygtig til arbeide i mindst 3 dage eller har døden tilfølge, skal bedriftens eier eller bestyrer, forsaavidt bedriften ikke indgaar under lovgivningen om ulykkesforsikring for industriarbeidere m. v., [1]) snarest mulig og senest inden 3 dage indgi skriftlig anmeldelse derom med forklaring om ulykkens aarsak og omfang til tilsynet. Naar tilsynet paa denne eller den i ulykkesforsikringslovens § 17 [2]) angivne maate har mottat anmeldelser om ulykken, har det, hvor tilfældets beskaffenhet dertil gir grund, at foranstalte nærmere undersøkelse anstillet angaaende aarsaken til ulykken og angaaende dens følger.

Kapitel III.

Om arbeidstiden og om beskjæftigelse av barn, unge arbeidere og kvinder.

§ 23.

Den almindelige arbeidstid.

1. En arbeiders almindelige arbeidstid maa ikke [3]) overstige 10 timer daglig. Den maa heller ikke overstige 54 timer ukentlig. For arbeidere i:
   a) gruber, forsaavidt arbeidet foregaar under dagen, og smeltehytter,
   b) bok- og avistrykkerier

   maa dog en arbeiders almindelige ukentlige arbeidstid ikke overstige 48 timer.

   For arbeidere i gruber og smeltehytter, som regelmæssig har lørdag fri, kan en arbeiders almindelige arbeidstid

[1]) Lov om ulykkesforsikring for industriarbeidere m. v. av 13 august 1915.
[2]) Jfr. § 57.4.
[3]) Jfr. §§ 25 og 31.

utgjøre indtil 10 timer daglig, dog ikke over 48 timer ukentlig. 18 septbr.

2. I bedrifter, som i væsentlig grad er avhængige av aarstiden, klimatet eller andre naturforhold, kan med Kongens samtykke den almindelige arbeidstid ordnes saaledes, at den blir længere i sommerhalvaaret end i vinterhalvaaret. [1])

Hvis bestemmelse herom vil omfatte virksomheter, hvor arbeiderne eller arbeidsgiverne tilhører en faglig landssammenslutning, skal der være git denne adgang til uttalelse. Arbeidsraadets erklæring skal i ethvert tilfælde indhentes.

3. Den almindelige arbeidstid skal lægges mellem kl. 6 morgen og kl. 9 aften. Paa steder, hvor sand tid ligger mindst 1 time før normaltid, kan dog den almindelige arbeidstids begyndelse lægges indtil 1 time frem.

I bedrifter eller dele av bedrifter, hvori der indføres 2 dagskift av ikke over 8 arbeidstimer pr. skift, kan den almindelige arbeidstid lægges mellem kl. 6 morgen og kl. 12 nat.

4. For bedrifter, som nu har en længere arbeidstid end i punkt 1 fastsat, kan Kongen bestemme, at arbeidstiden nedsættes efter hvert saaledes, at den inden utgangen av 1920 gaar ned til den almindelige arbeidstid.

5. En arbeiders almindelige ukentlige arbeidstid maa fordeles saaledes, at han hver uke har en sammenhængende fritid av mindst 24 timer.

§ 24.

Natarbeide.

1. Arbeide mellem kl. 9 aften og kl. 6 morgen regnes for natarbeide, dog det i § 23,3 andet led bestemte arbeide undtat, forsaavidt angaar arbeidere over 16 aar. Natarbeide kan ikke finde sted undtagen:
   a) som overtidsarbeide i henhold til bestemmelsen i § 27,
   b) som vakthold og nødvendig opfyring og opvarmning samt i melkekondenseringsfabrikker til nødvendig mottagelse, behandling og forsendelse av melk, forsaavidt angaar arbeidere over 18 aar,
   c) for arbeidere over 16 aar i meierier og ysterier, forsaavidt nødvendig til mottagelse, behandling og forsendelse av melk,
   d) forsaavidt angaar arbeidere over 18 aar i virksom-

[1]) Jfr. § 26.

18 septbr.

heter eller de dele av disse, hvis drift paa grund av deres art eller beskaffenhet ikke kan avbrytes.

Hvorvidt en virksomhet er av denne art, avgjøres av tilsynet. Tilsynets avgjørelse forelægges Arbeidsraadet, saafremt vedkommende bedrift eller nogen ved samme beskjæftiget person forlanger det.

e) i henhold til dispensation.

2. Saadan dispensation som i post 1 e er nævnt kan gives i følgende tilfælde:

a) Kongen eller det regjeringsdepartement, han bestemmer,[1]) kan tillate, at bedrifter eller dele av bedrifter, hvori natarbeide av særlige økonomiske grunde ansees paakrævet og maa antages at være det sedvanlige i vedkommende bedriftsgruppe, utfører arbeide i tiden mellem kl. 9 aften og kl. 6 morgen. Forsaavidt unge arbeidere over 16 aar beskjæftiges i dette tidsrum, maa deres arbeidstid ikke vare over 8 timer i døgnet. Før avgjørelsen træffes, maa Arbeidsraadets uttalelse være indhentet.

b) Lignende tilladelse som i foranstaaende punkt omhandlet kan av tilsynet paa nærmere betingelser meddeles bedrifter, i hvilke der til visse regelmæssig tilbakevendende tider av aaret opstaar arbeidspres, eller i hvilke uforutsete begivenheter medfører arbeidspres, eller i hvilke natarbeide til sine tider er nødvendig, forat ikke raastoffe eller det færdige produkt skal ta skade. Forsaavidt unge arbeidere over 16 aar beskjæftiges, maa deres arbeidstid ikke overstige det i § 23 post 1 bestemte timetal. Endelig kan tilsynet meddele lignende tilladelse, naar naturomstændigheter, ulykkeshændelser eller andre upaaregnelige begivenheter har forstyrret et enkelt anlægs regelmæssige gang eller utsætter driften for at forstyrres.

Den i 1ste og 3dje punktum nævnte tilladelse maa ikke gives for et længere tidsrum end 6 uker ad gangen. Tilladelse utkræves ikke for de 4 første døgn.

c) Ved bergverker kan Kongen tillate, at unge arbeidere efter indhentet lægeattest kan anvendes om sommeren utenfor de i § 23 nævnte klokkeslet til det saakaldte »haandvaskningsarbeide«, naar arbeidet foregaar i dagslys og av tilsynet skjønnes ikke at kunne være til skade for vedkommendes helbred eller legemlige utvikling.

[1]) o: Socialdepartementet.

§ 25. 18 septbr.

Undtagelser fra reglerne om den almindelige arbeidstid.

1. Arbeide, som paa grund av naturhændelser, ulykkeshændelser eller andre uforutseelige begivenheter maa foretages for at avverge fare for eller skade paa liv eller eiendom, kan uten hensyn til bestemmelsen i § 23, post 3 foretages til enhver tid av døgnet. Inden de første 4 døgn gjælder ikke begrænsningen i § 23, post 1 og 5, jfr. § 18 for den daglige arbeidstid.
2. Naar naturhændelser, uveir eller ulykkeshændelser, som ikke kunde forutsees, eller som det ikke har staat i den enkelte bedrifts magt at avverge, har medført en avkortning i den almindelige arbeidstid, kan avkortningen søkes indvundet ved, at den i § 23 fastsatte almindelige arbeidstid forlænges med indtil 2 timer daglig. Tilsynet fastsætter det uketal, hvori det forlængede arbeide kan finde sted.

§ 26.

Overtidsarbeide.

1. Varer arbeidet for nogen arbeider over den tid, som utgjør hans almindelige arbeidstid ifølge § 23, post 1 og 2, og § 18, jfr. § 25, regnes arbeidet i den overskytende arbeidstid for overtidsarbeide.[1]) Det er i saa henseende uten betydning, om arbeidet utføres om dagen eller som natarbeide (§ 24).
2. Forsaavidt en arbeider ved lægeerklæring godtgjør, at hans helbred vil lide ved længere arbeidstid end den for hans arbeide almindelige, kan arbeidsgiveren ikke kræve, at han skal utføre overtidsarbeide.

§ 27.

Maksimalarbeidstid (overtidsarbeide).

1. For arbeidere over 18 aar kan overtidsarbeide finde sted i indtil 10 timer ukentlig.

   Tilsynet kan for en bestemt anledning eller for et tidsrum av ikke over 6 maaneder ad gangen samtykke i, at overtidsarbeide for den enkelte arbeider kan finde sted i indtil 15 timer uken i bedrifter, hvor arbeidsmængden regelmæssig er større til visse tider av aaret end ellers,

[1]) Jfr. § 27.

18 septbr.

eller hvor utvidet overtidsarbeide er nødvendig, forat ikke raastoffe eller produkter skal ta skade, eller naar den betimelige utførelse av overtagne bestillinger antages at maatte medføre uforutset og usedvanlig arbeidspres. Det samme gjælder for reparationsarbeide, naar længere overtidsarbeide ansees nødvendig for at opretholde eller inden rimelig tid gjenoprette en bedrifts regelmæssige gang.

2. Overtidsarbeide maa i intet tilfælde utgjøre over 30 timer for nogen arbeider i 4 paa hverandre følgende uker undtagen for arbeidere, som regelmæssig beskjæftiges med opfyring eller opvarmning før den almindelige arbeidstids begyndelse.

3. For bedrifter, som paa grund av produktets art eller av andre grunde til enkelte tider av aaret har behov for en længere arbeidstid, kan vedkommende regjeringsdepartement, efterat tilsynet har uttalt sig, fastsætte andre regler end i post 1 og 2 for overtidsarbeidet. Det samlede antal overtidstimer i kalenderaaret maa dog ikke bli større end efter bestemmelsen i post 2.

§ 28.

Betaling for overtidsarbeide.

For overtidsarbeide skal der betales et omforenet tillæg til den løn, som er avtalt for arbeiderens tilsvarende arbeide i hans almindelige arbeidstid. For arbeide, som maa gaa forut for det egentlige driftsarbeide, saasom opfyring, opvarmning av arbeidsrummene og lignende, beregnes ikke overtidsbetaling uten efter særskilt avtale.

Foranstaaende bestemmelser kommer ikke til anvendelse paa arbeidere, som har fast maaneds- eller aarsløn, og heller ikke paa akkordarbeidere, medmindre særskilt avtale foreligger.

§ 29.

Lønningslister.

Kongen kan bestemme, at lønningslisterne skal indrettes saaledes, at overtidsarbeidet kan kontroleres.[1]) De skal være tilgjængelige for tilsynet.

§ 30.

Søn- og helligdagsarbeide.

1. Fra kl. 6 aften før en søn- eller helligdag til næste dags, eller naar to eller flere helligdage følger paa hinanden, til

[1]) Jfr. § 57.8.

sidste helligdags aften kl. 10 maa arbeidere ikke beskjæftiges. 18 septbr.

2. Bestemmelsen i post 1 finder dog ikke anvendelse paa arbeidere over 16 aar, som utfører:
   a. Arbeide, som er nødvendig for at hindre anlæg, maskiner eller produkter fra at ta skade.
   b. Arbeide med reparationer i den utstrækning, hvori det er nødvendig for egen eller anden bedrifts regelmæssige gang i den øvrige del av uken, dog bare forsaavidt det ikke uten avbrytelse av den almindelige drift har kunnet utføres utenfor den i post 1 nævnte tid; endvidere arbeide med renhold, som enten av hensyn til bedriftens regelmæssige gang i den øvrige del av uken eller efter tilsynets paabud i henhold til §§ 15 og 17 maa foretages i det i post 1 nævnte tidsrum.
   c. Arbeide i meierier og ysterier, forsaavidt det er nødvendig til mottagelse, behandling og forsendelse av melk.
   d. Vakthold og nødvendig opfyring og opvarmning.
   e. Arbeide i virksomheter eller de dele av disse, hvis drift paa grund av deres art eller beskaffenhet ikke kan avbrytes.

   Om et arbeide gaar ind under disse undtagelsesbestemmelser avgjøres i henhold til reglerne i § 24 post 1 litr. d.
3. Med samtykke av vedkommende regjeringsdepartement[1]) kan søndagsarbeide tillates for arbeidere over 16 aar til utførelse av arbeider, som av hensyn til offentlige eller almene interesser maa foregaa i det i post 1 nævnte tidsrum, eller naar andre hensyn gjør det særlig paakrævet.

   Tilladelsen gjælder ikke tiden mellem kl. 3 julaften til 2den juledags aften kl. 10, fra kl. 6 aften onsdag i paaskeuken til langfredag aften kl. 10 og fra kl. 6 aften før paaske- og pinsedag til 2den paaske- og pinsedags aften kl. 10, medmindre den uttrykkelig omfatter ogsaa disse tidsrum.
4. I melkekondenseringsfabrikker kan undtagelse fra paabudet i post 1 tillates av tilsynet for arbeidere over 18 aar, forsaavidt det er nødvendig til mottagelse, behandling og forsendelse av melk.
5. Med tilsynets samtykke for hvert tilfælde kan søndagsarbeide finde sted av arbeidere over 18 aar til foretagelse av reparation og oppudsning av forretningslokaler, naar

[1]) o: Socialdepartementet.

18 septbr.

saadant arbeide til andre tider vilde volde uforholdsmæssig ulempe eller omkostninger. Hvor det i saadanne tilfælde findes særlig paakrævet, kan tilsynet tillate, at saadant arbeide, uanset bestemmelserne i § 24, utføres til enhver tid av døgnet, og at overtidsarbeidet kan vare i længere tidsrum for hver arbeider end tillatt ifølge bestemmelsen i § 27, post 1.

6. Arbeidere, som har utført søndagsarbeide av det slags, som er omhandlet i post 2 b, c og d, post 3 og post 4, skal det følgende søndagsdøgn ha fri overensstemmende med paabudet i post 1.

Vedkommende regjeringsdepartement[1]) kan dog efter anbefaling av tilsynet tillate lempning heri, naar det av praktiske grunde maa ansees særlig paakrævet.

7. For arbeidere, som utfører søndagsarbeide efter bestemmelsen i post 2 e, skal der finde et ukentlig skiftombytte sted efter en av vedkommende regjeringsdepartement godkjendt plan.

§ 31.

Undtagelser fra bestemmelserne om arbeidstid.

I papir-, cellulose- og træmassefabrikker, hvor natarbeide finder sted i henhold til § 24, kommer bestemmelserne i § 23 ikke til anvendelse. Kongen kan, efterat Arbeidsraadets uttalelse er indhentet, bestemme, at det samme skal gjælde for andre bedrifter, hvor natarbeide finder sted i medhold av § 24.

Forsaavidt de i foranstaaende passus nævnte bedrifter indfører en av Kongen fastsat skiftordning med 3 skift pr. døgn, kan de anvende en ukentlig arbeidstid fra kl. 10 søndag aften til paafølgende søndag kl. 6 morgen.

Bestemmelserne i §§ 23—30 kommer for arbeidere over 18 aar ikke til anvendelse paa:

a. de i § 1 II c nævnte virksomheter,
b. haandverksvirksomheter, som ikke gaar ind under § 1 I.

§ 32.

Spise- og hviletider.

Naar arbeidet varer over 8 timer, skal arbeiderne ha mindst 1 time fri til middagshvile.

I hviletidene maa arbeide ikke tillates dem og ophold i arbeidsrummene kun da, naar enten de dele av driften, i hvilke

[1]) ɔ: Socialdepartementet.

de sysselsættes, er fuldstændig indstillet, eller tilsynet dertil meddeler tilladelse. 18 septbr.

Bestemmelserne om hviletid kan med vedkommende regjeringsdepartements tilladelse [1]) avændres overensstemmende med virksomhetens krav. Arbeiderne bør i saadanne tilfælde skiftevis eller paa anden maate saavidt mulig tilstaaes den lovbestemte hviletid.

§ 33.

Barselkvinder.

Det maa ikke tillates kvinder at arbeide i de første 6 uker efter deres nedkomst. [2]) Kvinder maa ikke negtes fritagelse for arbeide i de sidste 4 uker før den tid, da de efter attest fra læge eller jordmor venter sin nedkomst. Efter forløpet av de førstnævnte 6 uker har vedkommende kvinde ret til at gjenindtræde i arbeidet, forsaavidt hun fremkommer med krav derpaa, før hun i henhold til foranstaaende bestemmelse fratræder arbeidet.

Den hjælp, som av det offentlige ydes i tilfælde av trang, opstaat som følge av bestemmelserne [3]) i første led, blir ikke at anse som fattigunderstøttelse. Den utredes av vedkommende opholdskommune mot ret til refusion hos barnets forældre.

Kvinder, som er beskjæftiget i bedrifter, som gaar ind under loven, maa ikke negtes adgang til selv at amme sit barn.

§ 34.

Barnearbeide.

Barn [4]) maa ikke anvendes til arbeide, som gaar ind under denne lov; [5]) dog kan barn over 12 aar, efterat skolestyret er hørt, med tilsynets tilladelse anvendes indtil 5 timer daglig til saadanne lettere arbeider, som ikke skader deres sundhet eller hemmer deres legemlige utvikling, naar lægeattest fremskaffes for, at deres helbredstilstand ikke gjør dem uskikket til det arbeide, hvortil de bestemmes. Lægeattest meddeles i fornødent fald av lægen i det stedlige tilsyn, som for undersøkelsen og attestens utstedelse betales med kr. 0,50, som utredes av arbeidsgiveren.

Barn, som endnu ikke er utskrevet av folkeskolen, maa

---

[1]) d: Socialdepartementet.
[2]) Jfr. lov om sykeforsikring av 6 august 1915, nr. 5, § 16.
[3]) I lovbeslutningen staar: bestemmelser.
[4]) Jfr. § 2.
[5]) Jfr. §§ 1, 57.2 og 62.

18 septbr. ikke anvendes til arbeide, der gaar ind under denne lov, i den for dem bestemte undervisningstid eller i løpet av de to timer, som gaar forut for samme, og i intet tilfælde i saadan utstrækning, at deres samlede skole- og arbeidstid kommer til at overskride 7 timer daglig.

Barn maa ikke sysselsættes før kl. 6 morgen eller efter kl. 8 aften.

§ 35.

Skolebarns arbeide, fødselsattest og liste m. v. for barn og unge arbeidere.

Ingen arbeidsgiver maa sysselsætte noget barn eller ung arbeider,[1]) forinden han ved forevist fødselsattest eller skriftlig bevidnelse fra nogen offentlig funktionær har forvisset sig om vedkommende arbeiders alder.[2])

Ved ethvert arbeidssted skal arbeidsgiveren føre en liste[3]) over de barn og unge arbeidere, som beskjæftiges der, hvilken skal indeholde oplysning om deres navn, alder og bopæl, om dagen, hvorpaa de tiltræder og forlater arbeidet, om deres forældres eller foresattes navn og stilling samt i tilfælde deres undervisningstid. Listen tillikemed de i § 34 og i nærværende paragrafs første led omhandlede attester skal kontroleres av tilsynet, hos hvem stedse et eksemplar av listen skal bero.

Maaten, hvorpaa listen skal være indrettet, fastsættes av vedkommende regjeringsdepartement,[4]) som ogsaa kan anordne, at andre oplysninger end de ovenfor nævnte skal meddeles deri.

Arbeidsgiverne skal for hvert av dem sysselsat skolebarn være forsynt med den i § 16 i lov om folkeskolen paa landet av 15 august 1908 og i § 18 i lov om folkeskolen i kjøpstæderne av samme dato omhandlede bevidnelse fra vedkommende lærer.[2])

Naar skolestyret finder det nødvendig, forat et skolebarn skal opnaa det fornødne kundskapsmaal, at barnets arbeidstid indskrænkes yderligere end i nærværende lov foreskrevet, kan det i saa henseende avgi den fornødne bestemmelse.

For barn og unge arbeidere,[1]) som besøker tekniske aftenskoler og lignende, skal arbeidstiden lægges saaledes, at den ikke hindrer dem i at benytte saadan undervisning.

---

[1]) Jfr. § 2.
[2]) Jfr. § 57.7.
[3]) Jfr. § 57.8.
[4]) o: Socialdepartementet.

Kapitel IV. 18 septbr.

Bestemmelser om arbeidsforholdene iøvrig.

§ 36.

Sømmelighet paa arbeidsstedene.

Det paaligger saavel arbeidsgivere som arbeidere at vaake over iagttagelse av sømmelighet og gode seder paa arbeidsstedene. [1])

§ 37.

Opgjør og lønningsvilkaar.

Opgjør mellem arbeidsgivere og arbeidere skal finde sted og den ifølge opgjøret skyldige arbeidsløn erlægges mindst én gang ukentlig i kontante, gangbare penger og paa eller ved arbeidsstedet. [2]) Lønnen skal utbetales i arbeidstiden eller hurtigst mulig efter dennes slutning. For akkordarbeide kan det endelige opgjør utstaa, indtil arbeidet er utført, dog saaledes, at der ukentlig skal utbetales arbeideren et i forhold til det utførte arbeide passende forskud.

Ved særlig overenskomst mellem arbeidsgivere og arbeidere kan dog andre opgjørsfrister bestemmes.

Der maa ikke fra arbeidernes lønning gjøres fradrag i særskilt øiemed uten deres samtykke i skriftlig overenskomst eller med hjemmel i lovgivning eller reglement.

Arbeidsgiveren skal holde arbeiderne underrettet om de til enhver tid gjældende lønningsvilkaar (dagløn eller akkordpriser). [3])

§ 38.

Opsigelsesfrist.

For de i § 1, I omhandlede bedrifter gjælder følgende:

Opsigelsesfristen mellem arbeidsgiver og fast arbeider er 14 dage, naar ikke anderledes skriftlig eller i henhold til reglement er vedtat.

Fristen skal i ethvert fald være like lang for begge parter.

Som fast arbeider ansees enhver, der enten uttrykkelig er antat som saadan, eller som i 2 uker har været beskjæftiget i bedriftens regulære arbeide.

Nødvendiggjør ulykkeshændelser, naturomstændigheter eller andre upaaregnelige begivenheter, herunder ikke indbefattet arbeidsgiverens konkurs eller død, avbrytelse av virksomheten eller av nogen del av denne, bortfalder opsigelsesfristen overfor

[1]) Jfr. § 57.3 og § 58.
[2]) Jfr. § 57.9
[3]) Jfr. § 57.4.

18 septbr. de ved det avbrutte arbeide beskjæftigede arbeidere. Naar en arbeider antages til utførelse av et bestemt arbeide av forbigaaende art, kan opsigelsesfristen likeledes bortfalde ved arbeidets fuldførelse, naar begge parter derom er enige.

§ 39.

Arbeidskontrakter.

Hvor skriftlig kontrakt oprettes, skal arbeideren, inden den underskrives, ha den utlevert til gjennemsyn i mindst 24 timer, og kontrakten indeholde anførsel om, at saa er skedd. Den skal underskrives av begge parter, og hver av dem skal ha et eksemplar.

Kontrakten kan ikke før opsigelsesfristens utløp ensidig fragaaes av arbeidsgiveren, medmindre arbeideren har gjort sig skyldig i en alvorlig krænkelse av reglementet eller forøvrig i en alvorligere forgaaelse. Den kan ikke fragaaes av arbeideren, medmindre arbeidsgiveren undlater at opfylde sine forpligtelser mot ham, behandler ham paa en maate, som strider mot loven eller kontrakten, eller tilsteder, at andre behandler ham paa saadan maate.

Hvis en skriftlig kontrakt mellem arbeidsgiver og arbeider ikke har været utlevert arbeideren til gjennemsyn i 24 timer, skal de i loven indeholdte bestemmelser om opgjør, lønningers utbetaling og opsigelsesfrist være gjældende. Hvis en kontrakt indeholder ulike lange opsigelsesfrister for parterne, skal den forsaavidt være ugyldig og opsigelsesfrist av 14 dage være gjældende.

§ 40.

Arbeidsreglement.

Arbeidsgivere i de virksomheter, som beskjæftiger mer end 10 arbeidere,[1]) eller for hvilke tilsynet uten hensyn til deres arbeiderantal finder grund til at paaby det, er forpligtet til[2]) at istandbringe et reglement angaaende den hele arbeidsordning, de for bedriften gjældende ordensregler, betingelserne for antagelse og avskedigelse og betalingen av lønninger.

Hvis bøter anvendes, skal specielt bestemmelserne herom optages i reglementet. Bøterne maa i tilfælde ikke overstige en halv dags løn undtagen for grovere forgaaelser, som kan medføre fare for folks liv, lemmer eller helbred eller for større ødelæggelse eller beskadigelse av gods, hvilke tilfælde i reglementet eksempelvis skal nævnes.

---

[1]) Jfr. § 2.
[2]) Jfr. § 57. 6.

Det, som indkommer ved bøter, tilfalder den sykekasse, 18 septbr.
som vedkommende regjeringsdepartement[1]) bestemmer.

Fradrag i lønningene for mangelfuldt arbeide eller ødelæggelse av materialer ansees ikke som bøter.

§ 41.

Arbeidernes uttalelse om arbeidsreglementet m. v.

Under reglementets istandbringelse skal arbeidsgiveren gi arbeiderne anledning til at uttale sig om dets bestemmelser.

I dette øiemed blir et eksemplar av det av arbeidsgiveren utarbeidede reglementsutkast at utlægge til eftersyn paa et for arbeiderne bekvemt sted inden bedriftens omraade. Arbeiderne bør vælge mindst 5 repræsentanter til paa deres vegne at avgi uttalelse om utkastets bestemmelser. Disse repræsentanter, som maa være over 21 aar gamle, vælges av bedriftens arbeidere over 18 aar.

Til overveielse av saken tilkommer der arbeiderne eller deres repræsentanter 14 dages frist, regnet fra den dag, reglementsutkastet utlægges. Arbeiderne eller deres repræsentanters uttalelse om utkastet skal medfølge ved dettes oversendelse til godkjendelse (§ 42).

Agter arbeiderne ikke at benytte sin ret til at vælge repræsentanter eller til at uttale sig om utkastet, bør arbeidsgiveren straks gives skriftlig underretning herom. I saa fald kan utkastet, bilagt med arbeidernes meddelelse, av arbeidsgiveren indsendes til godkjendelse ogsaa før utløpet av den fastsatte 14-dages frist. Undlater arbeiderne at gi arbeidsgiveren underretning om, at de ikke vil benytte sin ret til at delta i reglementets istandbringelse, eller undlater de av arbeiderne valgte repræsentanter inden den fastsatte frist at avgi uttalelse, skal arbeidsgiveren, naar han oversender sit utkast til godkjendelse (§ 42), bilægge dette med sin skriftlige bevidnelse om, at utkastet har utligget til eftersyn i 14 dage.

§ 42.

Frister for indsendelse av arbeidsreglementer.

Alle arbeidsreglementer, som er gjældende ved nærværende lovs ikrafttræden, skal inden 4 uker fra denne gjennem tilsynet indsendes til Arbeidsraadet til undersøkelse av, hvorvidt de er overensstemmende med lovens forskrifter. Findes de ikke at stemme med disse, skal de i fornøden utstrækning behandles som i § 41 foreskrevet, og utkast til de nødvendige forandringer

[1]) o: Socialdepartementet.

18 septbr. i reglementet indsendes til tilsynet inden 4 uker fra den dag, Arbeidsraadets beslutning er bedriften tilkjendegit.

Enhver indehaver av bedrift, som omfattes av nærværende lov, men som tidligere ikke har været undergit fabriktilsynet, og indehaver av ny bedrift, som gaar ind under loven, skal, forsaavidt de beskjæftiger mer end 10 arbeidere, inden 6 uker efter lovens ikrafttræden, eller efterat virksomheten er begyndt, indsende til tilsynet utkast til arbeidsreglement, istandbragt som foreskrevet i § 41.

Hvor tilsynet forlanger arbeidsreglement istandbragt i henhold til bestemmelsen i § 40, skal utkast hertil indsendes inden 4 uker fra den dag, forlangendet er fremsat.

§ 43.

Arbeidsreglementernes godkjendelse.

Tilsynet skal med sin uttalelse snarest mulig sende arbeidsreglementet til Arbeidsraadet til godkjendelse. Denne kan alene meddeles, forsaavidt reglementet er istandbragt paa lovlig maate og ikke strider mot lovens forskrifter eller indeholder bestemmelser, som er ubillige overfor arbeiderne.

Et eksemplar av arbeidsreglementet skal utleveres enhver arbeider.

§ 44.

Forandringer i reglementet m. v.

Den i §§ 41 og 43 beskrevne fremgangsmaate skal ogsaa følges, naar tillæg til eller forandringer i et allerede godkjendt reglement agtes utstedt.

Bestemmelserne om bøternes størrelse og anvendelse m. v. i § 40, 2det, 3dje og 4de led, skal gjælde, ogsaa hvor reglement ikke istandbringes.

§ 45.

Opslag.

De forskrifter, som i henhold til denne lov er utfærdiget av Kongen eller andre myndigheter, derunder det utfærdigede arbeidsreglement, angivelse av de timer i døgnet, da arbeiderne begynder og slutter arbeidet, og av deres hviletider skal findes opslaat[1]) i det fornødne antal eksemplarer i let læselig form og paa et eller flere hensigtsmæssige og iøinefaldende steder. Likeledes skal en navnefortegnelse over de arbeidere under 18 aar, som til enhver tid er beskjæftiget i bedriften, og de dispensa-

[1]) Jfr. § 57.4.

tioner fra nærværende lovs forskrifter, som er meddelt bedriften, findes opslaat.[1] 18 septbr.

Et eksemplar av nærværende lov og av de love, ved hvilke der maatte gjøres forandringer i eller tillæg til denne, skal være utlagt paa et for arbeiderne hensigtsmæssig og let tilgjængelig sted.

§ 46.

Lovens bud ufravikelige.

Arbeidere kan ikke i videre omfang, end loven uttrykkelig hjemler,[2] retsgyldig vedta fravikelser fra lovens forskrifter.

Kapitel V.

Tilsynet.

§ 47.

Inspektører og assistenter.

Tilsynet med denne lovs overholdelse besørges av en chefinspektør og to eller flere fabrikinspektører, derav en kvinde. Dog har bergembedsmændene, undtagen for de i § 10 omhandlede maskiners vedkommende, at føre tilsynet med, at driften av og arbeidet i gruber og de med disse i henhold til bergloven likestillede bedrifter foregaar saaledes, at arbeidernes sundhet, liv og lemmer er beskyttet saavidt gjørlig og paa hensigtssvarende maate.

I de bedrifter, som indgaar under nærværende lov, utføres tilsynet med de ildsfarlige gjenstande, som omfattes av ildsfarlighetsloven,[3] av den inspektør, som omhandles i sidstnævnte lov. De nærmere regler om forholdet mellem denne inspektør og fabriktilsynet gives av Kongen.[4]

Chefinspektøren og fabrikinspektørene ansættes av Kongen med 6 maaneders opsigelse, og deres løn utredes av statskassen. Ved valget av de mandlige fabrikinspektører skal det særlig haves for øie, at de er i besiddelse av teknisk indsigt. Til bistand for inspektørene ansættes av vedkommende regjeringsdepartement med 6 maaneders opsigelse det fornødne antal assistenter, hvis løn utredes av statskassen. Mindst 1 av assistentene skal være en kvinde.

---

[1]) Jfr. § 57.4.
[2]) Jfr. §§ 37 og 38.
[3]) Lov av 3 mai 1871, jfr. lov av 12 juni 1914 § 26.
[4]) Kongelig resolution av 9 juli 1915.

18 septbr.

§ 48.

Det stedlige tilsyn, dets sammensætning og valg.

I enhver kommune, hvor der findes virksomheter, som gaar ind under denne lov, skal der være et stedlig tilsyn. Dette skal bestaa av mindst 3 av kommunestyret valgte medlemmer, hvorav i det mindste 1 kvinde og 1 arbeider, likesom en læge som regel bør antages som medlem av tilsynet. Ved valget bør haves for øie, at ialfald en av de valgte har noget kjendskap til maskiner og deres bruk. Samtidig vælges et lignende antal varamænd, hvorav likeledes skal være mindst 1 kvinde og 1 arbeider. Kommunestyret vælger tilsynets formand.

Senest 14 dage, før valget foretages, skal der av ordføreren rettes en opfordring til de arbeidere, som er beskjæftiget ved de inden kommunen værende bedrifter, som indgaar under lovens bestemmelser, om at træde sammen for at bringe i forslag den eller de arbeidere, som ønskes indvalgt i tilsynet.

Valg av det stedlige tilsyns medlemmer foretages saa betimelig, at de valgte kan tiltræde fra paafølgende nytaar. Funktionstiden er 3 aar. Den, som har forrettet som valgt medlem av tilsynet i mindst 3 aar, kan undslaa sig for gjenvalg for de nærmest paafølgende 3 aar.

De ved nærværende lovs ikrafttræden fungerende stedlige tilsyn vedblir at fungere i den tid, for hvilken de er valgt.

§ 49.

Det stedlige tilsyns virksomhet.

Det stedlige tilsyn skal ved et eller flere av sine medlemmer mindst 1 gang hvert halvaar personlig og uanmeldt inspisere enhver av denne lov omfattet bedrift i distriktet. Under sine inspektioner skal den eller de inspiserende søke paa hensigtsmæssigste maate hos arbeidsgiveren saavelsom hos de i bedriften beskjæftigede arbeidere at skaffe sig oplysninger om, hvorvidt noget mot loven stridende forhold finder sted.

Forefundne ulovligheter skal av den inspiserende indberettes til det stedlige tilsyns formand og av denne til chefinspektøren. Naar der overensstemmende med denne lov gives en bedrift noget paalæg, skal der sættes en frist for dets efterkommelse. Ved fristens utløp maa fornyet inspektion finde sted.

Hvor der efter lov og instruks tilkommer det stedlige tilsyn besluttende myndighet (dispensationer, paalæg o. s. v.), maa denne utøves i samlet møte av tilsynet, som er beslutningsdygtig, naar mindst 3 medlemmer eller, hvor medlemsantallet er 6 eller derover, mindst to tredjedele er tilstede. Beslutningene

fattes med simpelt flertal, idet formandens stemme i tilfælde 18 septbr.
stemmelikhet gjør utslaget. Over tilsynets forhandlinger og beslutninger føres protokol, som skal underskrives av samtlige møtende. Det stedlige tilsyn kan bemyndige sin formand til i paatrængende tilfælde foreløbig at dispensere i henhold til §§ 24, post 2 b, 27, post 1, og 31, post 5, indtil saken kan forelægges det samlede tilsyn. Det samme gjælder avgjørelser efter § 24, post 1 d, og § 30, 2 d.

Samarbeide mellem det stedlige tilsyn og vedkommende inspektør eller bergembedsmand skal i størst mulig utstrækning finde sted. Nærmere bestemmelse angaaende omfanget av det stedlige tilsyns myndighet, dets forhold til inspektørene og bergembedsmændene, dets virksomhet og forretningsorden gives av Kongen, efterat Arbeidsraadets uttalelse er hørt.

§ 50.

Overtilsynet og dets inspektion.

Overtilsynet henligger under vedkommende regjeringsdepartement. [1])

For enkelt leilighet eller enkelte tilfælde kan departementet la inspektion foreta ved en eller flere dertil av samme antagne mænd.

§ 51.

Tilsynets adgang til bedriftene.

Inspektørene med assistenter, Arbeidsraadets medlemmer eller sakkyndige, de av departementet utsendte særlige inspektører samt det stedlige tilsyn skal til enhver tid ha uhindret adgang til hvilkensomhelst del av ethvert anlæg eller arbeidssted, som gaar ind under denne lov, eller om hvis inddragning under loven der er spørsmaal. Det samme gjælder bergembedsmændene for de bedrifters vedkommende, i hvilke de har at føre tilsynet i henhold til § 47. Samtlige skal paa forlangende være forpligtet til at forevise legitimation, som for det stedlige tilsyns medlemmer utfærdiges av vedkommende kommunestyre, for Arbeidsraadets medlemmer og sakkyndige av raadets formand og for de øvrige av vedkommende regjeringsdepartement. [1]) Enhver, der har befatning med bedriften, skal være forpligtet til paa begjæring at gi forklaring om de forhold, som vedrører eftersynet. [2])

---

[1]) ɔ: Socialdepartementet.
[2]) Jfr. § 63.

18 septbr.

§ 52.

Tilsynets forhold til bedriftene.

En fast ansat inspektør eller assistent maa ikke være delagtig i nogen bedrift, som hører ind under nærværende lov eller en anden av samme art.

Eier eller bestyrer av virksomhet, som hører ind under denne lov, maa ikke som medlem av det stedlige tilsyn delta i tilsynsvirksomheten ved sin egen bedrift eller ved bedrifter av samme art som hans egen eller som medlem av Arbeidsraadet delta i befaring av saadanne bedrifter. Lignende forbud gjælder for arbeider, der er medlem av et stedlig tilsyn eller av Arbeidsraadet, forsaavidt angaar den bedrift, i hvilken han har sysselsættelse.

§ 53.

Utgiftene ved det stedlige tilsyn.

Utgiftene ved det stedlige tilsyn bæres av vedkommende kommune, undtagen forsaavidt angaar den skyss- og kostgodtgjørelse, der maatte tilkomme det stedlige tilsyns formand, hvilken godtgjørelse utredes av statskassen.

§ 54.

Taushetspligt.

Tilsynet og dets assistenter samt Arbeidsraadets medlemmer eller sakkyndige saavelsom de av departementet utsendte særlige inspektører er forpligtet til hemmeligholdelse av de drifts- og forretningsforhold, hvormed de gjennem sin virksomhet maatte bli bekjendt, samt til at avholde sig fra efterligning av de av vedkommende driftsherre hemmeligholdte indretninger og fremgangsmaater, som derunder er kommet til deres kundskap.

Naar der til Arbeidsraadet, tilsynet eller noget medlem av dette, en inspektør eller assistent sker anmeldelse av noget mot loven stridende forhold, skal anmelderens navn hemmeligholdes, medmindre han uttrykkelig samtykker i at navngives, eller anmeldelsen viser sig at være ubeføiet.

§ 55.

Tilsynets beslutninger og forandringer i disse.

De paalæg, dispensationer m. v., som tilsynet gir i henhold til loven, skal for at være gyldige avfattes skriftlig.

Tilsynets lovlig fattede beslutninger kan alene forandres eller ophæves av tilsynet eller overtilsynet. [1])

[1]) Jfr. § 50.

§ 56. 18 septbr.

Arbeidsraadet.

Arbeidsraadet bestaar av 5 medlemmer og har sit sæte i Kristiania. Det hører under vedkommende regjeringsdepartement. Raadets formand med varamand skal ha juridisk utdannelse og beskikkes av Kongen for 5 aar. Av de øvrige 4 medlemmer med varamænd, hvorav 2 skal være arbeidsgivere og 2 arbeidere, antages en arbeidsgiver og en arbeider av vedkommende regjeringsdepartement, resten av Stortinget. Funktionstiden for disse 4 medlemmer med varamænd er 3 aar. Raadet kan for enkelte leiligheter tilkalde specielle sakkyndige.

De med raadets virksomhet forbundne omkostninger utredes av statskassen.

Arbeidsraadet har, foruten at utføre de det ved nærværende lov paalagte hverv, at fungere som konsulent for vedkommende regjeringsdepartement,[1]) specielt i saker vedkommende fabriktilsynet. De nærmere regler om raadets virksomhet utfærdiges av vedkommende regjeringsdepartement.[1])

Kapitel VI.

Straffebestemmelser.

§ 57.

Saafremt ikke strengere straffebestemmelser efter den almindelige straffelovgivning kommer til anvendelse, straffes en arbeidsgiver med bøter, naar han:

1. overtræder de i loven indeholdte eller i henhold til denne utfærdigede forskrifter til sikrelse av arbeidernes sundhet, liv og lemmer eller de paalæg, tilsynet har git til gjennemførelse av disse forskrifter,
2. handler mot de i loven indeholdte eller i henhold til denne utfærdigede forskrifter om benyttelse av barn, unge arbeidere eller voksne kvinder og mænd til arbeide,[2])
3. ved brud paa sømmelighet eller gode seder forstyrrer fred og orden paa arbeidsstedene,[3])
4. undlater de i loven foreskrevne anmeldelser eller opslag (§§ 4, 9, 14, 22 og 45) eller undlater at holde arbeiderne underrettet om lønningsvilkaarene (§ 47),
5. ikke paa begjæring yder pligtig bistand ved eftersyn av dampkjeler og rørledninger (§ 9),

[1]) d: Socialdepartementet.
[2]) Jfr. § 2.
[3]) Jfr. § 36.

18 septbr.

6. undlater trods paalæg fra tilsynet at foreta, hvad han pligter til utfærdigelse av arbeidsreglement (§§ 40—45),
7. ikke er forsynt med de foreskrevne bevidnelser om barns og unge arbeideres helbredstilstand og skolebarns undervisningstimer eller om barns og unge arbeideres alder (§§ 24,2 og 35),
8. undlater at føre de i henhold til § 29 paabudte lønningslister eller den i § 35 foreskrevne liste over beskjæftigede barn og unge arbeidere eller viser grov forsømmelighet med hensyn dertil,
9. ulovlig avskediger en arbeider eller overtræder de i § 37 indeholdte forskrifter om opgjør med arbeiderne.[1])

§ 58.

Saafremt ikke strengere straffebestemmelser efter den almindelige straffelovgivning kommer til anvendelse, straffes en arbeider med bøter, naar han:

1. gjør sig skyldig i nogen av de forseelser, som er omhandlet i § 57, 1, 2 og 3.
2. ulovlig forlater sit arbeide.[2])

§ 59.

Med bøter straffes — forsaavidt ikke høiere straf efter den almindelige straffelov kommer til anvendelse — arbeidsgiver, arbeider eller andre, som fjerner eller forsætlig eller ved grov uagtsomhet beskadiger paabudte sikkerhetsindretninger eller fjerner paabudte opslag eller medvirker hertil.

§ 60.

Medlemmer av fabriktilsynet, ogsaa det stedlige og dets assistenter, samt Arbeidsraadets medlemmer, sakkyndige og de av departementet utsendte særlige inspektører er med hensyn til den almindelige borgerlige straffelovs anvendelse at anse som offentlige tjenestemænd.

§ 61.

Forestaaes bedriften i arbeidsgiverens sted av en dertil antat bestyrer, gjælder om denne, hvad der om arbeidsgiveren er bestemt.

§ 62.

Forældre eller andre foresatte, som lar barn anvende til arbeide mot lovens bestemmelse,[3]) straffes med bøter.

---

[1]) Jfr. § 64.
[2]) Jfr. §§ 38 og 39 og § 64.
[3]) Jfr. § 34.

§ 63. 18 septbr.

Med bøter straffes den, som vægrer sig ved overensstemmende med § 51 at gi behørig forklaring om forhold, som vedrører tilsynet og Arbeidsraadets virksomhet.

§ 64.

De i §§ 57,9 og 58,2 omhandlede forseelser paatales ikke av det offentlige uten efter fornærmedes begjæring.

Kapitel VII.

Lovens ikrafttræden.

§ 65.

1. Nærværende lov træder med nedennævnte undtagelser i kraft den 1 januar 1916.
   Er ved lovens ikrafttræden tiden for en før avsluttet tarifavtales gyldighet ikke utløpet, træder dog for de virksomheter, som omfattes av tarifavtalen, bestemmelserne i §§ 23—31 ikke i kraft, før tarifavtalens gyldighetstid er omme. I intet tilfælde træder disse bestemmelser i kraft før 1 januar 1917.
2. Lov om tilsyn med arbeide i fabrikker m. v. av 10 september 1909 med tillægslove av 25 juli 1910 og 29 juli 1911 ophæves fra 1 januar 1916. Dog blir bestemmelserne i forannævnte love § 23, forsaavidt angaar unge mennesker, og §§ 27 og 29 gjældende, indtil §§ 23—31 i nærværende lov i henhold til foranstaaende post 1 træder i kraft.

Kongelig resolution*), hvorved i forbindelse med sanktion av foranstaaende lov av 18 september bestemmes, at overtilsynet med lovens gjennemførelse henlægges til Departementet for Sociale Saker, Handel, Industri og Fiskeri. 18 septbr.

Kongelig resolution*), hvorved bestemmes, at lov om forsorg for barn av 10 april 1915 træder i kraft 1 januar 1916. 18 septbr.

Kongelig kundgjørelse*)[1]) om bemyndigelse for Finans- og Tolddepartementet til at utfærdige partialobligationer for statslaanet av 1915, 2den serie. 18 septbr.

Med hjemmel i Stortingets beslutninger av 2 juli 1914 og 8 juni 1915 har Vi under 14 juli 1914 og 9 juni 1915 bemyndiget Vort Finans- og Tolddepartement til at opta laan for statskassens regning.

---

*) Bekjendtgj. 21 september i Lovtid. 1ste avd. nr. 42.
[1]) Se St.prp. nr. 103. Indst. S. nr. 146. St.tid., s. 1634—1635.

18 septbr. Da Vort Finans- og Tolddepartement i medhold av den saaledes givne bemyndigelse under 8 juni 1915 har avsluttet kontrakt med et indenlandsk bankkonsortium, bestaaende av Norges Bank, Andresens Bank A/S., Centralbanken for Norge, Christiania Bank og Kreditkasse, Den norske Creditbank, Kristiania Folkebank, Kristiania Hypothek- og Realkreditbank, privatbanker i og utenfor Kristiania, repræsentert ved formanden i de utenbys bankers centralforening, samt sparebanker i og utenfor Kristiania, repræsentert ved formanden i sparebankernes centralforening, om overtagelse av et indenlandsk 5 ptc. statslaan,

saa bemyndiger Vi herved, i overensstemmelse med den i Vort statsraad idag tagne beslutning, Vort Finans- og Tolddepartement til paa den norske statskasses vegne for laanets nominelle beløp, 27 mill. kr., at utstede partialobligationer lydende paa ihændehaveren og bærende 5 pct. aarlig rente fra 15 august 1915 at regne.

18 septbr. **Kongelig resolution** *), hvorved der i henhold til lov av 6 juni 1891 om politivedtægter for rikets herreder og lov av 22 mai 1875 om offentlige forestillinger m. v. meddeles stadfæstelse paa den av herredsstyret for Kornstads herred, Romsdals amt, den 26 april og 17 juli 1915 vedtagne beslutning til politivedtægter for herredet.

18 septbr. **Kongelig resolution** **), hvorved den av Tinns herredsstyre i møte den 30 august 1915 stadfæstede vedtægt for handel med brukte eller kasserte ting i Tinns herred, Bratsbergs amt, stadfæstes i medhold av § 28 første led, jfr. § 38, i lov om handelsnæring av 16 juli 1907 som gjældende indtil videre, — dog med en enkelt forandring.

18 septbr. **Kongelig resolution** ***), hvorved der i henhold til § 4 i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 meddeles approbation paa nedenstaaende av Fredrikshalds bystyre i møte den 29 juni 1915 fattede beslutning om et tillæg til § 23 i de for byen ved kongelig resolution av 13 januar 1911 approberte sundhetsforskrifter:

Angaaende sundhetsskadelige matvarer.

Helseraadet kan forby, at der til matvarer, som skal sælges, sættes bestemte stoffe, som helseraadet anser for sundhetsskadelige eller skikket til at skjule, at matvarerne er bedærvet.

*) Bekjendtgj. 21 september i Lovtid. 1ste avd. nr. 42, hvor politivedtægtene er indtat.

**) Bekjendtgj. 21 september i Lovtid. 1ste avd. nr. 42, hvor den stadfæstede vedtægt er indtat.

***) Bekjendtgj. 21 september i Lovtid. 1ste avd. nr. 42.

Kongelig resolution *), hvorved der i henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 og § 3 i lov angaaende særegne foranstaltninger mot tuberkuløse sygdomme av 8 mai 1900 meddeles approbation paa den av herredsstyret for Lunde herred i Bratsbergs amt i møter den 26 april og 26 juli 1915 fattede beslutning om almindelige sundhetsforskrifter for herredet samt om forskrift om meddelelsespligt ved tuberkuløse sykes flytning. 18 septbr.

Kongelig resolution **), hvorved der i henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 meddeles approbation paa den av herredsstyret for Os herred i Søndre Bergenhus amt i møter den 11 januar og 10 juni 1915 fattede beslutning om et tillæg til de for herredet ved kongelig resolution av 10 februar 1877 og 27 juli 1895 approberte sundhetsforskrifter. 18 septbr.

Kongelig resolution *), hvorved der i henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 og § 3 i lov angaaende særegne foranstaltninger mot tuberkuløse sygdomme av 8 mai 1900 meddeles approbation paa den av herredsstyret for Erisfjord og Vistdalens herred i Romsdals amt i møter den 10 december 1914 og 14 juli 1915 fattede beslutning om almindelige sundhetsforskrifter for herredet, om forskrift om meddelelsespligt ved tuberkuløse sykes flytning samt om forskrifter til forebyggelse av ondartede smitsomme sygdommes utbredelse. 18 septbr.

Kongelig resolution **), hvorved der i henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 meddeles approbation paa den av herredsstyret for Buds herred i Romsdals amt i møte den 31 mai 1915 fattede beslutning om et tillæg til § 9 i de for herredet ved kongelig resolution av 23 november 1909 approberte sundhetsforskrifter. 18 septbr.

Kongelig resolution **), hvorved der i henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 meddeles approbation paa den av herredsstyret for Sveio herred i Søndre Bergenhus amt i møte den 2 juni 1915 fattede beslutning om et tillæg til de for herredet ved kongelig resolution av 12 april 1897 approberte sundhetsforskrifter. 18 septbr.

---

*) Bekjendtgj. 21 september i Lovtid. 1ste avd. nr. 42, hvor sundhetsforskriftene m. v. er indtat.

**) Bekjendtgj. 21 september i Lovtid. 1ste avd. nr. 42, hvor tillægget er indtat.

18 septbr. **Kongelig resolution** *), hvorved bestemmes:

I. I henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 og § 3 i lov om særegne foranstaltninger mot tuberkuløse sygdomme av 8 mai 1900 meddeles approbation paa den av herredsstyret for Karasjoks herred i Finmarkens amt i møte den 28 juni 1915 fattede beslutning om nye almindelige forskrifter med hensyn til sundhetsvæsenet inden herredet og om forskrift om anmeldeldelsespligt ved tuberkuløse sykes flytning.

II. De ved kongelig resolution av 14 juni 1906 approberte sundhetsforskrifter for Karasjoks herred ophæves fra den dag, da ovenomhandlede forskrifter træder i kraft.

18 septbr. **Kongelig resolution** **), hvorved i medhold av lov om laks- og sjøørretfiskerierne av 8 april 1905 § 29 bestemmes:

1. Paa den strækning ved utløpet av Fustelven i Vefsens herred, Nordlands amt, som begrænses av to hinanden krydsende rette linjer, den ene fra utløpet av Oterbækken til ytterste pynt av Lindsethaugen (Farnesset), den anden fra stikrenden under landeveien mellem Skalandsbækken og Søftingsbækken til fyrlygten paa Alternesset, skal det indtil videre være forbudt til fangst av fisk at benytte sættegarn eller lignende redskaper og kastenot samt kilenot, laksevarp og lignende indretninger.

   Dog skal dette forbud ikke være til hinder for bruken av garn til fangst av flyndre paa en dybde av mindst 30 m., ei heller for bruken av garn og nøter til fangst av sild.
2. Overtrædelse av nærværende resolution er belagt med straf.
3. Kongelig resolution av 28 juni 1897 om fredning av en strækning ved Fustelvens utløp ophæves.

18 septbr. **Kongelig resolution** ***), hvorved der i henhold til lov om brandvæsenet av 15 august 1908 §§ 23 og 69 meddeles godkjendelse som gjældende indtil videre av de av Svolvær brandrepræsentantskap i møte senest den 12 januar 1915 vedtagne regler for brandvernets ordning i Svolvær brand- og bygningskommune med de i Arbeidsdepartementets foredrag nævnte forandringer i reglernes § 1.

18 septbr. **Kongelig resolution** †), hvorved grænserne for Orkedalsørens brand- og bygningskommune utvides over-

*) Bekjendtgj. 21 september i Lovtid. 1ste avd. nr. 42, hvor de nye sundhetsforskrifter m. v. er indtat.

**) Bekjendtgj. 21 september i Lovtid. 1ste avd. nr. 42.

***) Bekjendtgj. 21 september i Lovtid. 1ste avd. nr. 42, hvor de godkjendte regler er indtat.

†) Bekjendtgj. 21 september i Lovtid. 1ste avd. nr. 42, hvor de utvidede grænser er beskrevet.

ensstemmende med det av Orkedalens herredsstyre i møte den 26 juni 1915 vedtagne forslag. 18 septbr.

Kongelig resolution *), hvorved i henhold til § 41 i lov om havne- og ringevæsenet m. v. av 10 juli 1894 bestemmes, at der skal oprettes et havnestyre for uthavnen Gamvik i Gamviks herred, Finmarkens amt, og at det havnestyret underlagte omraade skal begrænses av en ret linje fra fyrlygten paa Flintodbarren til seilmerket paa Varden og av en ret linje derfra til skjæret paa Dalmandsneset (Danielsneset). 18 septbr.

Kongelig resolution, hvorved der i henhold til § 1 i lov om behandling av forsømte barn av 6 juni 1896 meddeles stadfæstelse — med en enkelt forandring — paa en fremlagt plan for Frelsesarmeens barneherberge »Trygg« i Kristiania. 18 septbr.

Kongelig resolution, hvorved bestemmes: 18 septbr.

I. At der i henhold til straffeproceslovens § 75, 2det led, — i likhet med, hvad der ved kongelig resolution av 31 juli 1912, jfr. Justisdepartementets skrivelse av 9 april 1913, er bestemt for de underordnede politiembedsmænd i Kristiania, Bergen, Trondhjem, Stavanger og Drammen — meddeles de øvrige underordnede politiembedsmænd og politiassistentene selvstændig paatalemyndighet i samme utstrækning, som saadan tilkommer politimestrene, dog saaledes, at de efter bestemmelsen i straffeproceslovens § 75, sidste punktum, ikke kan beslutte tiltale eller anke og derhos indtil videre ikke fatte beslutning om anvendelse av andre retsmidler.

II. At Justisdepartementet bemyndiges til i tilfælde at træffe forandret bestemmelse med hensyn til, i hvilken utstrækning selvstændig paatalemyndighet skal kunne utøves av de underordnede politiembedsmænd og politiassistentene.

III. At politimestrene selv har at vaake over den maate, hvorpaa paatalemyndigheten utøves av vedkommende underordnede tjenestemænd og gripe ind med de paalæg og instrukser, som maatte vise sig paakrævet under hensyn til personer og lokale forhold.

Kongelig resolution, hvorved behandlingen av saker angaaende likbrænding og hvad dermed staar i forbindelse overføres fra Justis- og Politidepartementet til Kirke- og Undervisningsdepartementet. 18 septbr.

Kongelig resolution, hvorved aktieselskapet »Skandia Kobberverk« tilstaaes utsættelse til 18 september 1916 18 septbr.

*) Bekjendtgj. 21 september i Lovtid. 1ste avd. nr. 42.

18 septbr. med at igangsætte regelmæssig bergverksdrift i de tre malmfelter: Nordreisenfeltet og Taarstadfeltet i Evenes herred samt Lillebottenfeltet i Tysfjordens herred, hvilke felter omfattes av selskapets koncession av 28 oktober 1907, mot at selskapet straks til Departementet for Sociale Saker, Handel, Industri og Fiskeri erlægger en avgift stor kr. 1000,00, som tillægges Bergfondet.

18 septbr. **Kongelig resolution**, hvorved der i medhold av lov om forsikringsselskaper av 29 juli 1911 (nr. 1) § 75 meddeles »Det gjensidige norske livsforsikringsselskap Glitne« stadfæstelse paa den av selskapets fællesstyre under 26 juli 1915 fattede beslutning om, at selskapet skal overta »livsforsikring uten lægeundersøkelse paa mindre gode liv« samt paa de herfor fastsatte forsikringsbetingelser, dog under forbehold av, at reglerne for beregning og fordeling av bonus for heromhandlede forsikringsart, hvilke regler tiltrænger kongelig stadfæstelse, vedtages i første møte av fællesstyret, som herefter avholdes og senest inden utgangen av april maaned 1916.

18 septbr. **Kongelig resolution**, hvorved der i henhold til § 55 i lov om havne- og ringevæsenet m. v. av 10 juli 1894 stadfæstes som gjældende indtil videre Koperviks bystyres beslutning av 17 juni 1915 om forandringer i § 3, 1ste punktum, i det ved kongelig resolution av 28 februar 1913 stadfæstede takstregulativ for benyttelse av byens offentlige brygger.

18 septbr. **Kongelig resolution**, hvorved bestemmes:

1. I henhold til § 55 i lov om havne- og ringevæsenet m. v. av 10 juli 1894 stadfæstes som gjældende indtil videre de av Fredrikstads bystyre i møte den 12 mai 1915 vedtagne regler for avgift av varer, som oplægges paa Fredrikstads havnevæsens brygger eller i dets vareskur.
2. Disse regler gjøres i henhold til nævnte lovbestemmelse likeledes indtil videre gjældende for toldvæsenets brygge i Fredrikstad.

18 septbr. **Kongelig resolution**, hvorved det i henhold til lov om vernepligt og utskrivning av 19 juli 1910 § 18 bestemmes:

1. At Dal sogn av Tinns indrulleringskreds i Seljords utskrivningsdistrikt utskilles som egen kreds under navn av »Rjukan indrulleringskreds« og
2. At den resterende del av Tinns lensmandsdistrikt beholder navnet »Tinns indrulleringskreds«.

Stadfæstelse — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av fru Cathincha Wallendahl oprettede fond til bedste for hendes avdøde mand Rasmus Wallendahls søsterbarn og barnebarn og senere for det ved høieste resolution av 5 juni 1883 stadfæstede »Kjøbmand Ellert Andreas Wallendahl og hustru Ane Ida Østrups familielegat« samt paa de under 2 juli 1915 utfærdigede statutter for dette fond. 18 septbr.

Skrivelse fra Kirkedepartementet til skoledirektøren i Kristiansand i anledning av en forespørsel, om et herredsstyre har lovlig adgang til at sætte som betingelse for bevilgning til vandledning for skolen i en kreds, at kredsen skal bære en del av utgiftene herved. 18 septbr.

Departementet uttaler, at det antar, at herredsstyret ikke kan paalægge kredsen mot dens vilje at bære nogen del av utgiftene til omhandlede vandledning, se landsskolelovens § 39. Da imidlertid det beløp, som er utlignet paa kredsen til vandledningen, er litet i forhold til, hvad herredet vil yde, og det desuten er oplyst, at de andre kredser, som har faat vandledning til sine skoler, ogsaa selv har git bidrag hertil, vil departementet anbefale, at saken paanyt forelægges kredsen for det tilfælde, at den nu skulde stille sig velvilligere til saken. Negter kredsen at yde bidrag, maa utgiftene i sin helhet bæres av herredet.

Skrivelse fra Kirkedepartementet til skoledirektøren i Bergen, hvori departementet i anledning av en forespørsel fra inspektøren i en bys folkeskole uttaler, at lov av 15 august 1911 om konfirmantforberedelse og konfirmation ikke gjælder for dissentere, saaledes heller ikke lovens § 2 om aldersbestemmelsen for konfirmation og dennes forhold til barnenes utskrivning av folkeskolen. 18 septbr.

Paa den anden side har det ingen indflydelse paa et dissenterbarns pligt til at søke folkeskolen, at vedkommende barn har gjennemgaat metodistkirkens »konfirmantforberedelse« (eksamination).

Skrivelse *) fra Utenriksdepartementet, hvorved i henhold til lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at det indtil videre skal være forbudt at utføre fra riket haandverktøi og dreiestaal, med undtagelse av det som er av norsk tilvirkning og ledsaget av oprindelsesbevis. 20 septbr.

Denne bestemmelse træder i kraft den 24 september d. a.

---

*) Bekjendtgj. 25 september i Lovtid. 1ste avd. nr. 43.

21 septbr. **Skrivelse** *) fra Utenriksdepartementet, hvorved i henhold til lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at en vare, som ikke rammes av noget særskilt utførselsforbud, dog ikke skal kunne utføres fra riket, naar den helt eller delvis er fremstillet av raamaterialer, hvis utførsel er forbudt, og det skjønnes, at varen er forfærdiget for at skaffe eksportmulighet for de ved fremstillingen anvendte raastoffe eller halvfabrikater.

Det skal bero paa toldvæsenets skjøn, om vedkommende vare rammes av nærværende bestemmelse. Dispensation maa søkes hos vedkommende departement, dersom en vare, som i henhold til bestemmelsen er negtet utførsel, fremdeles ønskes utført.

Denne bestemmelse træder i kraft straks.

22 septbr. **Skrivelse** fra Socialdepartementet til amtmanden i Stavanger amt, hvori meddeles, at bestemmelsen i § 12 i lov om handelsnæring av 16 juli 1907, jfr. lov av 18 juli 1913 nr. 1, om adgang for kommunale gas-, elektricitets- og vandverk til at sælge alle slags ting, som brukes ved gasens, elektricitetens og vandets utnyttelse, efter departementets mening er at forstaa saaledes, at det ansees stridende mot loven, hvis et kommunalt verk som nævnt sælger til personer eller firmaer, som ikke er abonnenter eller konsumenter ved verket.

Foruten i lovens forarbeider har denne forstaaelse fundet uttryk i lovbestemmelsen ved den deri anvendte bestemte form (gasens, elektricitetens og vandets utnyttelse). Heri ligger nemlig uttrykt, at det gjælder utnyttelsen av den gas, elektricitet eller det vand, som vedkommende verk selv tilveiebringer og fører til abonnentene.

23 septbr. **Skrivelse** fra Justisdepartementet til amtmanden i Tromsø amt, hvori departementet i anledning av en forespørsel fra en lensmand uttaler som sin mening, at reglerne i stortingsvalglovens § 13 (l. 29 mars 1906 nr. 1) om sammensætningen av de særskilte valgstyrer, naar stemmegivning foregaar paa flere steder i valgsognet, ogsaa gjælder det valgstyre, som i saadanne tilfælde forestaar avstemningen paa det saakaldte hovedvalgsted. Spørsmaalet hører forøvrig under valgstyrets egen og i sidste instans Stortingets avgjørelse.

24 septbr. **Provisorisk anordning** *) om utførsel av hermetisk nedlagt brisling m. v.

I henhold til grundlovens § 17 bestemmes:

---

*) Bekjendtgj. 25 september i Lovtid. 1ste avd. nr. 43.

§ 1. Det skal være forbudt at utføre hermetisk nedlagt brisling i emballage, som ikke er merket (blanke æsker). 24 septbr.

§ 2. Hvis utførselen av saadan vare ikke sker i fuldt dekorerte æsker, skal æskerne være forsynt med etiketter i mindst to farver.

§ 3. Paa æskerne (de dekorerte) eller etiketterne skal mindst være anført enten »brisling« eller »sardiner« eller en oversættelse av sidstnævnte ord. I ethvert tilfælde skal være tilføiet »norsk(e)« eller en oversættelse av dette ord. Betegnelsen »brisling« maa ikke benyttes paa æsker eller etiketter, hvor indholdet ikke er brisling.

§ 4. Det er forbudt at utføre hermetisk nedlagt sild i blanke æsker.

§ 5. Overtrædelse av foranstaaende bestemmelser straffes med bøter, hvorhos det ulovlig eller mangelfuldt merkede kan inddrages. Er der ikke anledning til inddragning av varerne selv, kan deres værdi inddrages hos den skyldige.

§ 6. Denne anordning træder i kraft straks.

Kongelig resolution*), hvorved der i henhold til lov av 6 juni 1891 om politivedtægter for rikets herreder meddeles stadfæstelse paa den av herredsstyret for Voldens herred, Romsdals amt, den 6 april, 5 juli og 30 august 1915 vedtagne beslutning om tillæg til § 1 i de ved kongelig resolution av 21 mars 1896 stadfæstede politivedtægter for herredet. 24 septbr.

Kongelig resolution**), hvorved der i henhold til lov av 6 juni 1891 om politivedtægter for rikets herreder meddeles stadfæstelse — med en enkelt forandring — paa en av herredsstyret for Torskens herred, Tromsø amt, den 14 august 1915 vedtat beslutning om forandring i § 1, næst sidste punktum, i de ved kongelig resolution av 15 mars 1912 stadfæstede politivedtægter for herredet. 24 septbr.

Den stadfæstede beslutning gaar ut paa, at der efter ordet »vei« i vedtægtene av 1912 indskytes ordene: »samt i butikker og kafeer«, hvorefter nævnte punktum kommer til at lyde:

»Det er forbudt paa eller ved offentlig vei samt i butikker og kafeer at drive kortspil«.

Kongelig resolution***), hvorved den av Arendals bystyre i møter den 25 juni og 31 august d. a. fastsatte vedtægt angaaende lukning av utsalgssteder i 24 septbr.

---

*) Bekjendtgj. 25 september i Lovtid. 1ste avd. nr. 43, hvor tillægget er indtat.

**) Bekjendtgj. 25 september i Lovtid. 1ste avd. nr. 43.

***) Bekjendtgj. 25 september i Lovtid. 1ste avd. nr. 43, hvor vedtægten er indtat.

24 septbr. Arendal stadfæstes i henhold til lov av 25 juli 1913 som gjældende indtil videre.

Vedtægten træder istedenfor den ved kongelig resolution av 15 mars 1913 stadfæstede lukningsvedtægt og træder i kraft fra og med 15 oktober 1915.

24 septbr. **Kongelig resolution***), hvorved det ved regjeringens resolution av 24 november 1905 i henhold til lov 9 juni 1903 om statskontrol med skibes sjødygtighet § 52 fastsatte kostreglement for den norske handelsflaate forandres for efternævnte punkters vedkommende som følger:

1. § 8, 14 gives følgende tillæg:

»Istedenfor kondensert melk kan ogsaa anvendes sterilisert melk, saaledes at 3 dele av denne svarer til 1 del kondensert melk«.

2. § 9, 10, 2det punktum, gives følgende lydelse:

»Hertil bør benyttes mindst 75 gr. kondensert melk pr. mand pr. gang eller sterilisert melk i saadant forhold som nævnt i § 8, 14 foran«.

24 septbr. **Kongelig resolution***), hvorved i medhold av § 1 i lov til forebyggelse av smughandel med alkoholiske drikke av 31 juli 1912 bestemmes, at bevertning med mat eller drikke i Hornindalens herred, Nordre Bergenhus amt, fra 1 december 1915 skal være gjenstand for bevilling.

24 septbr. **Kongelig resolution****), hvorved der i henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 meddeles approbation paa den av herredsstyret for Norderhovs herred i Buskeruds amt i møter den 24 april og 1 juli 1915 fattede beslutning om nye almindelige sundhetsforskrifter for herredet, — dog med en enkelt forandring.

24 septbr. **Kongelig resolution*****), hvorved der i henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 meddeles approbation paa de av herredsstyret for Borre herred i Jarlsberg og Larviks amt under 13 januar og 30 september 1913 og 8 juni 1914 fattede beslutninger om almindelige forskrifter med hensyn til sundhetsvæsenet inden herredet.

---

*) Bekjendtgj. 25 september i Lovtid. 1ste avd. nr. 43.

**) Bekjendtgj. 25 september i Lovtid. 1ste avd. nr. 43, hvor de approberte sundhetsforskrifter er indtat.

***) Bekjendtgj. 25 september i Lovtid. 1ste avd. nr. 43, hvor sundhetsforskriftene er indtat.

Kongelig resolution*), hvorved der i henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 meddeles approbation paa den av herredsstyret for Masfjordens herred i Søndre Bergenhus amt i møte den 30 april 1914 vedtagne beslutning om forandring av § 6 i de ved kongelige resolutioner av 23 mars 1909 og 30 august 1913 og den norske regjerings resolution av 19 november 1913 approberte sundhetsforskrifter for herredet og i møter den 30 april 1914 og 1 mai 1915 vedtagne beslutninger om et tillæg til de samme forskrifter. 24 septbr.

Kongelig resolution**), hvorved den i §§ 3 og 4 i lov om erhvervelse av skog av 18 september 1909, jfr. lov nr. 3 av 13 august 1915, omhandlede arealgrænse 500 ha. for koncessionsfri erhvervelse av skog nedsættes i medhold av samme lovs § 5 for Eidanger herred, Bratsbergs amt, til 100 ha. 24 septbr.

Denne bestemmelse træder i kraft straks.

Kongelig resolution**), hvorved der i henhold til § 23 i lov angaaende behandling av ildsfarlige gjenstande av 3 mai 1871 meddeles stadfæstelse som gjældende indtil videre paa nedenstaaende av Strandens herredsstyre i møte den 15 mai 1915 vedtagne tillæg til § 1 i de ved kongelig resolution av 30 september 1882 stadfæstede forsigtighetsregler for omgang med ild og lys samt behandling av ildsfarlige og letantændelige gjenstande for Slyngstad Almenning i nævnte herred: 24 septbr.

»Nærværende bestemmelse er ikke til hinder for, at elektrisk lys, hvor saadant er indlagt i forretningslokalet, kan benyttes indtil kl. 7 aften«.

Kongelig resolution, hvorved bestemmes: 24 septbr.

I. At det tillates, at en kapelbygning, som er under opførelse paa gaarden Fines i Verran sogn av Ytterøens prestegjeld i Trondhjems stift — i det væsentlige efter en fremlagt plan — indvies til kirkelig bruk for, saalænge den anstændig vedlikeholdes, at benyttes til avholdelse av gudstjenester og øvrige kirkelige forretninger.

II. At der indtil videre tillægges dette kapel, som foreslaaes benævnt Fines kapel, 3 gudstjenester aarlig, som tages av de Verran sognekirke for tiden tillagte, og som blir at avholde til saadan tid, som Trondhjems biskop nærmere bestemmer.

III. — — — — — — — —

*) Bekjendtgj. 25 september i Lovtid. 1ste avd. nr. 43, hvor forandringen og tillægget er indtat.

**) Bekjendtgj. 25 september i Lovtid. 1ste avd. nr. 43.

27 septbr. **Skrivelse** fra Kirkedepartementet til skoledirektøren i Trondhjem i anledning av en forespørsel fra et herreds skolestyre, om en bykommune har refusionspligt efter landsskolelovens § 10 for to skolebarn, som er hjemstavnsberettiget i byen, men har været bosat i landskommunen, av hvis vergeraad de er blit utsat til privat forpleining i Strinden.

Herom uttaler departementet:

Departementet har tidligere hævdet, saaledes som av skolestyret nævnt i departementets i Lovtidenden indtagne skrivelse av 17 oktober 1910, at det ikke antages at bevirke nogen forskjel i forpligtelsen for hjemstavnskommunen til at refundere de heromhandlede utgifter, enten hjemstavnskommunens eller opholdskommunens fattigstyre (eller vergeraad) har besørget vedkommende barn bortsat i privat forpleining.

Imidlertid har Kristiania byret i en den 4 september iaar avsagt dom i en lignende sak, anlagt av Nes kommune mot Kristiania kommune, gjort gjældende, at hjemstavnskommunen er fritat for refusionspligt efter landsskolelovens § 10 sidste led, naar opholdskommunens fattigstyre (eller vergeraad) har besørget barnet bortsat i privat forpleining inden opholdskommunen.

Under henvisning til nævnte dom finder departementet derfor ikke at burde fastholde den opfatning av nævnte spørsmaal, som er hævdet i skrivelse til skoledirektøren i Kristiania av 17 oktober 1910.

28 septbr. **Skrivelse** fra Kirkedepartementet til skoledirektøren i Kristiania i anledning av en forespørsel fra et landsskolestyre om tilladelse til at fastsætte undervisningstimernes længde i folkeskolen til 45 minutter.

Det er oplyst, at vedkommende folkeskole er ordnet efter byskoleloven.

Departementet uttaler, at det efter det, som er oplyst om, at skolen er ordnet efter byskoleloven, ikke vil gjøre nogen indvending mot, at undervisningstimernes længde fastsættes til 45 minutter.

28 septbr. **Skrivelse** fra Justisdepartementet til amtmanden i Buskeruds amt i anledning av en forespørsel fra en valgstyreformand om, hvorvidt forpleining paa kommunens pleiehjem er at betragte som fattigunderstøttelse med derav følgende suspension av stemmeretten, og om forsømmelse med erlæggelse av paalagt bidrag til fraskilt hustru og uforsørgede barn er suspensionsgrund, naar fattigvæsenet i anledning av forsømmelsen har utlæg til familien.

Departementet uttaler, at »de reiste spørsmaal hører under valgstyrets egen og i sidste instans Stortingets avgjørelse, og

at departementet under hensyn til de foreliggende knappe op- 28 septbr.
lysninger ikke finder at burde avgi nogen bestemt uttalelse, forsaavidt angaar spørsmaalet om, hvorvidt forpleining paa kommunens pleiehjem virker suspenderende paa vedkommende forpleiedes stemmeret.

Til mulig veiledning for valgstyret vedlægges gjenparter av Kirkedepartementets skrivelse[1]) av 15 december 1914 og dette departements skrivelse[2]) av 22

[1]) Skrivelse fra Kirkedepartementet til Justisdepartementet i anledning av en forespørsel fra et formandskapsmedlem om lovligheten av at ophæve den nuværende ordning med fattigunderstøttelse og erstatte den med kommunal pensionering uten fattigvæsenets mellemkomst:

Kirkedepartementet uttaler, at det uten en nærmere redegjørelse for den paatænkte nye ordning vanskelig kan uttale sig med nogen bestemthet om dens forenlighet med den nugjældende fattiglovgivning.

Som stridende mot denne og dens forutsætninger — og derfor ugjennemførlig uten lovforandring — antages ihvertfald en kommunestyrebeslutning at maatte betegnes, hvis den gaar ut paa en almindelig overførelse av befatningen med den offentlige forsørgelse av de trængende (fattiglovens §§ 1 og 10) til andre kommunale institutioner end det i loven anordnede fattigstyre i det øiemed at beta fattigunderstøttelsen en ordinær fattighjælps retsvirkninger.

Det skal imidlertid paa den anden side tilføies, at det almindelige fattigvæsen er ment alene at skulle være en sidste tilflugt for de hjælpeløse — som fattiglovens forarbeider uttrykker det: alene de, som fuldstændig savner midler til livsophold, er ute av stand til at erhverve det, og som hverken ved private eller offentlige foranstaltninger kan sættes istand til at hjælpe sig selv, er gjenstand for offentlig fattigforsørgelse (Ot. pr. nr. 10 for 1898/99 side 12, jfr. den departementale komités utkast, motivene side 10—12). I overensstemmelse hermed er lovens § 1 redigert (se navnlig ordene: »forsaavidt trangen ikke ad anden vei kan avhjælpes«). Det tør derfor ikke benegtes, at et kommunestyre — saasandt ellers formandskapslovgivningen i det enkelte tilfælde hjemler det fornøden myndighet dertil — uten at komme i strid med fattiglovens ord eller aand i adskillig utstrækning vil kunne støtte trængende, som fattigstyret ellers maatte ta sig av, ved foranstaltninger og bevilgninger utenfor fattigbudgettet med det øiemed derved at bevare saadanne personer fra uhjælpelig og vedvarende at falde det offentlige til byrde.

I tilfælde, hvor det maa erkjendes, at kommunal understøttelse lovligen er ydet trængende uten fattigstyrets mellemkomst, vil antagelig heller ikke fattiglovens øvrige regler, navnlig dens forskjellige bestemmelser om avbrytelse av hjemstavnshævd og om opholdskommunens ret til erstatning (refusion), i almindelighet kunne komme til anvendelse paa saadan understøttelse.

Om forholdet til grundlovens og formandskapslovens regler om statsborgerlig og kommunal stemmerets suspension paa grund av fattighjælp tilkommer det ikke nærværende departement at uttale sig.

[2]) Skrivelse fra Justisdepartementet til amtmanden i Buskeruds

28 septbr. januar d. a. til amtmanden angaaende en lignende forespørsel.

Med hensyn til, hvad der forøvrig er spurt om, skal departementet for sit vedkommende uttale, at fattigunderstøttelse

---

amt i anledning av foranstaaende forespørsel fra et formandskapsmedlem:

Departementet uttaler under henvisning til den under note 1 citerte skrivelse av 15 december 1914 fra Kirkedepartementet, hvilket forespørselen hadde været forelagt angaaende spørsmaalets forhold til grundlovens og formandskapslovens regler om statsborgerlig og kommunal stemmerets suspension paa grund av fattighjælp, følgende:

Efter grundlovens § 52 litra d. (grundlovsbestemmelse av 22 juni / 8 juli 1908) og formandskapslovens § 2 (love av 7 juni 1910) medfører fattigunderstøttelse suspension av statsborgerlig og kommunal stemmeret. Fattigunderstøttelsens suspenderende virkning er begrænset ved nærmere regler og undtagelser i selve loven. Hvorvidt og i hvilken utstrækning kommunale beslutninger og foranstaltninger yderligere kan indskrænke suspensionsbestemmelsernes virkeomraade, er spørsmaal, som i forefaldende tilfælde regelmæssig vil faa sin løsning allerede gjennem en fortolkning av fattiglovgivningen. Hvor fattigloven maa ansees til hinder for ydelse av kommunal støtte i anden form end som fattigunderstøttelse, vil nemlig ogsaa dermed stillingen i forhold til stemmeretsreglerne være klar. Departementet vil dog herved ikke ha uttalt, at omvendt en ordning, som findes forenlig med fattiglovgivningen, altid og ubetinget vil kunne opretholdes i forhold til grundlovens suspensionsbestemmelser. Det er forøvrig efter valglovgivningen valgstyrerne (mandtalstyrerne) og i sidste instans Stortinget, som har avgjørelsen av, om en persons stemmeret skal ansees suspendert paa grund av fattigunderstøttelse.

Fattigunderstøttelse kan klarligvis ikke betages sin suspenderende virkning paa stemmeretten alene ved at gives et andet navn og utredes av en anden post paa kommunebudgettet, mens forøvrig fattiglovens bestemmelser befølges og gjøres gjældende i enhver henseende. Paa den anden side kan virkningene av suspensionsbestemmelsen motvirkes paa mange maater og i stor utstrækning ved kommunale foranstaltninger og bevilgninger utenfor fattigvæsenets budget, hvorved personer, som har vanskelig for at klare sig uten hjælp av fattigvæsenet, støttes i bestræbelserne for at hjælpe sig selv. Naar saadanne kommunale bevilgninger griper direkte ind paa omraader, som i almindelighet hører til fattigvæsenets virkefelt, opstaar spørsmaalet om tilstedeligheten av paa saadan maate at beta hjælpen karakteren av fattigunderstøttelse.

Kirkedepartementet har i sin nævnte skrivelse hertil av 15 december sidstleden uttalt, at det uten en nærmere redegjørelse for den i den foreliggende forespørsel omhandlede ordning vanskelig kan uttale sig med nogen bestemthet om denne ordnings forenlighet med den nugjældende fattiglovgivning. Det vil av det foran uttalte fremgaa, at nærværende departement heller ikke alene paa grundlag av det foreliggende vil kunne avgi nogen bestemt erklæring om den omhandlede ordnings tilstedelighet i forhold til grundlovens og formandskapslovens bestemmelser om suspension av stemmeret paa grund av fattigunderstøttelse. En kommunestyrebeslutning, som gaar ut paa en almindelig overførelse av befat-

til fraskilt (altsaa ikke bare separert) hustru paa grund av manglende erlæggelse av paalagt underholdningsbidrag fra hendes tidligere mands side ikke antages at medføre suspension av dennes (den fraskilte mands) stemmeret. Derimot virker fattigunderstøttelse til den fraskilte mands barn under 15 aar, ydet i det sidste aar før valget, suspenderende paa hans stemmeret, hvis de opfostringsbidrag, som paahviler ham til hans barn, ikke har kunnet erholdes«. 28 septbr.

Skrivelse fra Utenriksdepartementet, hvorved i henhold til lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at det under 24 december f. a. utfærdigede utførselsforbud for bly ændres derhen, at det indtil videre skal være forbudt at utføre fra riket: 30 septbr.

Bly, ubearbeidet.

Blylegeringer, ubearbeidet.

Avfald av bly og av blylegeringer.

Bly og blylegeringer, i arbeide: plater, ruller, rør og rørdele, traad, stænger.

Blyuld.

Denne bestemmelse træder i kraft straks.

Skrivelse fra Kirkedepartementet til skoledirektøren i Kristiansand i anledning av en sak om lovligheten av en beslutning, som et landsskolestyre har fattet den 26 mai iaar. Beslutningen er saalydende: 30 septbr.

»I de to første klasser skal der optages i hver 20 elever for dette skoleaars vedkommende. Barna blir at opta efter alderen«.

Av de oplysninger, som er git i sakens dokumenter, fremgaar det, at meningen med beslutningen bl. a. har været at paalægge lærerne at opta i folkeskolen barn, som ikke har naadd den skoleberettigede alder efter landsskolelovens § 10.

Herom uttaler departementet, at det antar, at et skolestyre ikke har adgang til, som her skedd, ved en almindelig regel at nedsætte den lovbestemte aldersgrænse for barns optagelse i folkeskolen. At landsskoleloven maa forstaaes paa denne maate, fremgaar av en sammenligning med byskoleloven, som paa visse betingelser og inden visse grænser uttrykkelig aapner adgang for

---

ningen med den offentlige forsørgelse av de trængende (fattiglovens §§ 1 og 10) til andre kommunale institutioner end det i loven anordnede fattigstyre i det øiemed at beta understøttelsen en ordinær fattighjælps retsvirkninger, har Kirkedepartementet i sin nævnte skrivelse antat ialfald maa betegnes som stridende mot fattiglovgivningen og dens forutsætninger, og nærværende departement antar, at en saadan beslutning da heller ikke vil være tilstedelig i forhold til de nævnte suspensionsbestemmelser.

30 septbr. bystyret til at nedsætte aldersgrænsen, se byskolelovens § 9, næstsidste led. En tilsvarende bestemmelse savner man i landsskoleloven, og barn under 7 aar kan derfor i almindelighet ikke optages i folkeskolen paa landet, idet lærerne ikke er forpligtet til at undervise barn under lovens optagelsesalder, og der heller ikke av statskassen kan kræves bidrag til undervisning av saa unge barn. En anden sak er det, at skolestyret undtagelsesvis med vedkommende lærers samtykke maa kunne gi tilladelse til optagelse av barn, som endnu ikke har fyldt den skoleberettigede alder, naar dette kan ske uten skade for de undervisningsberettigede barn, og forældrene særlig maatte ønske det. Mot en saadan leilighetsvis optagelse vil heller ikke departementet for sin del i tilfælde gjøre nogen indsigelse.

1 oktbr. **Plakat***) angaaende forskrifter for utlevering, behandling og opbevaring m. v. av arsenik til kreaturvask.

I henhold til lov angaaende indførsel av apotekervarer samt angaaende handel med gifte og arkana av 16 mai 1904 § 2 og lov angaaende lægers og dyrlægers levering av lægemidler m. v. av 25 juli 1910 § 5 fastsættes herved:

§ 1. Arsenik til bruk som kreaturvask maa ikke fra apotek leveres til nogen uten efter recept fra dyrlæge.

§ 2. Dyrlæge maa ikke forskrive eller utlevere arsenikvask, uten at han har forvisset sig om eller kjender til, at saadan vaskning er paakrævet. Der maa ikke forskrives arsenikvask i større mængde for hver gang, end hvad der er nødvendig til én gangs vaskning av det bestemte antal dyr i den besætning, til hvis bruk arseniken rekvireres av vedkommende kreatureier.

§ 3. Den, som til sin besætning skal benytte arsenikvask, maa sørge for, at arseniken opbevares paa saadan maate, at uvedkommende ikke kan faa fat i den. Han skal for hver gang til dyrlægen avgi en skriftlig erklæring om, at stoffet før benyttelsen vil bli opbevart under hans varetægt under laas og lukke, endvidere at vaskningen vil bli utført av ham egenhændig eller under hans opsyn av kyndige og paalidelige folk, og at det efter vaskningen muligens tiloversblevne straks tilintetgjøres paa forsvarlig vis, saaledes at ingen forgiftning kan finde sted.

§ 4. Hvis rekvirenten ikke selv mottar recept eller arsenikvask av dyrlægen, skal han medsende budet saadan erklæring, som foran nævnt. Erklæringen blir at opbevare av dyrlægen.

§ 5. Arsenikvask — koncentrert eller fortyndet — maa ikke av dyrlæge forskrives eller utleveres uten i tilberedt stand.

*) Bekjendtgj. 4 oktober i Lovtid. 1ste avd. nr. 44.

§ 6. Det kar, hvori arsenikvasken utleveres, skal — for- 1 oktbr.
uten at indeholde betegnelse om, at medikamentet er bestemt til utvortes bruk, og at det er dyremedicin — paasættes et iøinefaldende giftmerke samt en sterkt rødfarvet signaturlap, begge omhyggelig paaklæbet. Signaturen skal angi opløsningens formel og den utleverte mængde i gram eller kubikcentimeter. Nøiagtig bruksanvisning skal medfølge med angivelse av den mængde av opløsningen, som skal benyttes til vaskning av ét dyr av vedkommende art (hest, kvæg, sau, gjet, svin, hund, kat eller fjærfæ). Naar opløsningen er koncentrert, maa fortyndingsmaaten og fortyndingsgraden tydelig angives i bruksanvisningen.

§ 7. Arsenikvask maa ikke utleveres, ei heller av mottageren eller nogen anden heldes over paa øl-, vin-, punsch- eller mineralvandflasker eller paa andre kar, som paa grund av sin vanlige anvendelse kan gi anledning til forvekslinger.

§ 8. Hvis der til vaskning blandes arsenikopløsning i trækar, maa dette straks efter bruken opbrændes. Stentøikar, glaskar eller jernkar maa efter benyttelsen omhyggelig skylles og vaskes paa saadan maate, at forgiftning derved ikke kan foraarsakes. Andre slags kar end træ-, stentøi-, glas- eller jernkar maa ikke anvendes.

§ 9. Enhver dyrlæge, som forskriver eller anvender arsenikvask i sin praksis, skal føre en særskilt giftbok, hvori anføres rekvirentens navn og bopæl, antallet og arten av de dyr, til hvilke vasken skal anvendes, formelen og mængden av den forskrevne eller utleverte opløsning, størrelsen av den til hvert dyr anvendte eller forskrevne dose, oplysning om vasken er utlevert av dyrlægen selv eller forskrevet av ham gjennem recept samt ekspeditionens datum og løpenummer.

§ 10. Forøvrig har dyrlægen og den leverende apoteker at iagtta, hvad der er foreskrevet i den til enhver tid gjældende lovgivning om utlevering og opbevaring av gifte m. v., jfr. særlig §§ 17 og 23 i kongelig plakat av 4 juni 1904*).

§ 11. Overtrædelse av nogen i denne plakat git forskrift straffes med bøter, forsaavidt den ikke rammes av nogen strengere straf.

Kongelig resolution**), hvorved bestemmes: 1 oktbr.

1. I henhold til lov av 17 juni 1869 om politivedtægter for rikets kjøpstæder meddeles stadfæstelse paa en av Tøns-

*) Ifølge plakat av 4 juni 1904 § 17 kan arsenik til utryddelse av skadelige dyr kun utleveres fra apotek efter attest fra politimesteren i byene eller lensmanden paa landet. Ifølge samme plakats § 23 kan læges eller dyrlæges recept ikke træde istedenfor den heromhandlede attest.

**) Bekjendtgj. 4 oktober i Lovtid. 1ste avd. nr. 44, hvor beslutningen er indtat.

1 oktbr. bergs bystyre den 10 september fattet beslutning om forandring i § 17 b og tillæg til § 33 i de ved den norske regjerings resolution av 5 juli 1906, jfr. kongelige resolutioner av 12 mai 1910 og 10 februar 1911, stadfæstede politivedtægter for nævnte by.

2. Tillægget til § 33 træder i kraft 1 januar 1918.

1 oktbr. **Kongelig resolution** *), hvorved der i henhold til lov til beskyttelse av barn mot bruk av tobak av 19 april 1899 meddeles stadfæstelse paa en av herredsstyret for Løitens herred, Hedemarkens amt, under 13 september 1915 fattet beslutning til vedtægt om salg av tobak til barn m. v.., — dog med en enkelt forandring.

1 oktbr. **Kongelig resolution** **), hvorved i medhold av § 1 i lov til forebyggelse av smughandel med alkoholiske drikke av 31 juli 1912 bestemmes, at bevertning med mat eller drikke i Voss herred, Søndre Bergenhus amt, fra 1 december 1915 skal være gjenstand for bevilling.

1 oktbr. **Kongelig resolution** *), hvorved den av Snertingdalens herredsstyre i møte den 24 juli 1915 fastsatte vedtægt angaaende lukning av utsalgssteder i Snertingdalens herred stadfæstes i henhold til lov av 25 juli 1913 som gjældende indtil videre, — dog med nogen forandringer.

1 oktbr. **Kongelig resolution** ***), hvorved i medhold av lov om fredning av ferskvandsfisk av 30 mai 1894 § 1 fastsættes fiskeriregler for Skogsfjordvand i Helgøy herred, Tromsø amt.

1 oktbr. **Kongelig resolution** †), hvorved der i henhold til § 89 i lov om bygningsvæsenet av 27 juli 1896 meddeles stadfæstelse paa Tønsberg bystyres beslutning i møte den 10 september 1915 angaaende forandring i post 10 i de ved kongelig resolution av 12 december 1903 approberte byggeforskrifter for Tønsberg.

1 oktbr. **Driftsreglement** ††) for person- og godsbefordringen paa Sulitjelmabanen, approbert 1 oktober 1915 av Departementet for de Offentlige Arbeider i henhold til den departe-

*) Bekjendtgj. 4 oktober i Lovtid. 1ste avd. nr. 44, hvor den stadfæstede vedtægt er indtat.

**) Bekjeudtgj. 4 oktober i Lovtid. 1ste avd. nr. 44.

***) Bekjendtgj. 4 oktober i Lovtid. 1ste avd. nr. 44, hvor fiskerireglerne er indtat.

†) Bekjendtgj. 4 oktober i Lovtid. 1ste avd. nr. 44, hvor forandringen er indtat.

††) Bekjendtgj. 4 oktober i Lovtid. 1ste avd. nr. 44, hvor driftsreglementet er indtat.

mentet ved kongelig resolution av s. d. givne bemyndigelse, saaledes at reglementet blir gjældende indtil videre. 1 oktbr.

Kongelig resolution*), hvorved i medhold av § 36 c. i foranstaaende driftsreglement for Sulitjelmabanen bestemmes, at det forsøksvis indtil videre skal være forbudt at befordre brændevin med Sulitjelmabanen overensstemmende med Arbeidsdepartementets foredrag av 1 oktober 1915. 1 oktbr.

Kongelig resolution*), hvorved i henhold til lov av 1 juni 1848 angaaende norske fartøiers forpligtelse til i visse tilfælde at være forsynt med kongelig sjøpas m. v., dens § 2, bestemmes: 1 oktbr.

§ 1. Fartøier skal i norsk farvand heise nationalflag ved ankomst til ankerplads, hvor norsk krigs- eller bevogtningsfartøi ligger, og forøvrig naar saadant fartøi er i sigte. De skal derhos i norsk farvand straks stoppe, naar det fra norsk krigs- eller bevogtningsfartøi forlanges, f. eks. ved, at der gives opmerksomhetssignal med dampfløiten, heises signal eller skytes varselsskud.

Norsk krigs- eller bevogtningsfartøi har i norsk farvand ret til at visitere fartøier og deres ladning samt de ombordværende personer, og de befalhavende paa det visiterte skib skal villig medvirke ved visitationen samt paa opfordring meddele de oplysninger av interesse for de militære myndigheter, som de maatte kunne gi, likesom de er forpligtet til at følge de anvisninger med hensyn til deres forhold og den videre seilas, som maatte bli dem meddelt.

§ 2. Overtrædelse av disse paabud straffes efter den almindelige borgerlige straffelov av 22 mai 1902 § 339,2.

§ 3. Paabudene i § 1 træder straks i kraft.

Kongelig resolution, hvorved i henhold til § 26 i lov av 20 august 1915 om forandringer i vernepligtsloven av 19 juli 1910 bl. a. bestemmes, at indrullering og utskrivning av aarsklassen født 1895 og indrullering av aarsklassen født 1896 skal finde sted saa snart som mulig i 1. 2. 3. 4. og 5. brigades distrikter. 1 oktbr.

Skrivelse*) fra Utenriksdepartementet, hvorved i henhold til lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at det indtil videre skal være forbudt at utføre fra riket: 2 oktbr.

Hamp i spundet arbeide (taugverk, liner, snører, traad).

Denne bestemmelse træder i kraft den 6 oktober 1915.

Skrivelse fra Justisdepartementet til et valgstyre, hvori uttales, at fattigunderstøttelse i form av frit hus 2 oktbr.

*) Bekjendtgj. 4 oktober i Lovtid. 1ste avd. nr. 44.

2 oktbr. virker suspenderende paa den understøttedes stemmeret i like grad som fattigunderstøttelse i form av penger. Departementet tilføier, at spørsmaalet forøvrig hører under valgstyrets egen og i sidste instans Stortingets avgjørelse.

2 oktbr. **Skrivelse** fra Finansdepartementet til overkontrolørene ved brændevins-, ætylæter- og øltilvirkningen:

Til efterretning og kundgjørelse for vedkommende meddeles, at departementet har bestemt, at der av tilsynsbetjentene skal føres følgende bøker ved gjærfabrikkenes brænderier og ved brændevinsdestillationerne vedkommende gjærbrændevinet og andet brændevin, bestemt til avgiftsfri anvendelse i teknisk, medicinsk eller videnskabelig øiemed:

Ved gjærfabrikkenes brænderier:

bok, overensstemmende med vedlagte skema A, over opmaalt og utlevert gjærbrændevin,

ved brændevinsdestillationerne:

bok, overensstemmende med vedlagte skema B, over mottat og utlevert gjærbrændevin, og

bok, overensstemmende med vedlagte skema C, over brændevin, som leveres til teknisk, medicinsk eller videnskabelig bruk (denaturert eller udenaturert).

Boken efter skema A træder istedenfor den ved gjærfabrikkene nu førte brændevinsprotokol, og bøkerne efter skemaerne B og C vil avløse de regnskaper, som nu føres ved destillationerne vedkommende gjærbrændevinet og det brændevin, som anvendes til teknisk, medicinsk eller videnskabelig bruk.

Bøkerne, som autoriseres av overkontrolørene, blir at aapne og slutte med vedkommende beholdninger, idet de første gang aapnes ved første maanedsskifte, efterat de har kunnet tages i bruk, og senere aapnes og sluttes ved begyndelsen og utgangen av hver budgettermin. Ved bøkernes aapning skal det ved optagning av beholdningene undersøkes, om disse stemmer med, hvad de skal være efter bøkerne. Er beholdningene mindre end, hvad bøkerne viser, og forskjellen ikke er større end, at den maa antages at skrive sig fra rimelig svind eller spild, kan det manglende avskrives som saadant. Alle anførsler i bøkerne blir at forsyne med underskrift av tilsynsbetjenten og i tilfælde av medhjælperen samt av den, der som repræsentant for bedriften har overværet forretningen.

I boken efter skema A vil gjærbrændevinet, ogsaa det denaturerte, først bli at notere som avgang, naar det utleveres. De brændevinsmængder, som noteres i skemaets rubrikker 15, 16, 17 og 18, blir tillike at anføre i rubrik nr. 19, som skal angi, hvad der ialt er fraført av brændevin ved fa-

brikken. Forskjellen mellem, hvad der er notert som opmaalt brændevin, og hvad der ifølge den nævnte rubrik nr. 19 er utlevert, skal utgjøre den samlede brændevinsbeholdning. Som legitimationer for det utleverte brændevin blir at vedlægge boken 2 oktbr.

1) for brændevin, som sendes til brændevinsdestillationer: kvittering for mottagelsen fra tilsynsbetjenten paa bestemmelsesstedet,
2) for brændevin, som i denaturert eller udenaturert stand leveres til teknisk, medicinsk eller videnskabelig bruk: vedkommende bevillingshavers eller i tilfælde vedkommende politimyndighets bevidnelse for brændevinets mottagelse samt
3) for brændevin, som utføres: toldvæsenets bevidnelse om utførselen.

Boken efter skema B blir som legitimationer for utleveringen av gjærbrændevinet at vedlægge ekspederte angivelser, hvorefter brændevinet eller en tilsvarende mængde almindelig indenlandsk brændevin, hvorav avgift er erlagt uten at være refundert, er utlevert i denaturert stand eller levert til videnskabelig bruk eller under kontrolvæsenets laas indlagt i denaturert stand (jfr. punkt 3 i departementets rundskrivelse av 4 oktober 1910).

Boken efter skema C skal omfatte alt brændevin, som ved destillationerne i denaturert eller udenaturert stand leveres til teknisk, medicinsk eller videnskabelig bruk, hvad enten brændevinet, før det utleveres, henlægges paa oplag eller ikke. Gaar brændevinet ikke gjennem oplag, vil det bli at føre som avgang i boken, samtidig som det noteres som tilgang. I bokens rubrik 11 gives oplysning om, hvorvidt brændevinet er erstattet av gjærbrændevin eller, hvorvidt det er tilstaat avgiftsgodtgjørelse. Som bilag til den noterte avgang blir at vedlægge vedkommende bevillingshaveres eller i tilfælde vedkommende politimyndigheters bevidnelser for brændevinets mottagelse.

Det tilføies, at alt, hvad der efter de omhandlede bøker er indgaat uten at være avskrevet og legitimert som utgaat, skal forefindes paa oplag under kontrolvæsenets laas.

Hver termins bøker med tilhørende bilag blir av tilsynsbetjentene at sende vedkommende overkontrolører til gjennemgaaelse snarest mulig efter terminens utgang. Efterat bøkerne er gjennemgaat, blir de senest inden utgangen av september maaned at indsende hertil, ledsaget av de bemerkninger, som gjennemgaaelsen maatte ha git anledning til.

De heromhandlede for Deres distrikt nødvendige bøker vil bli sendt Dem i særskilt pakning.

2 oktbr.

Skema A.

Opmaalt gjærbrændevin

Aar og maaned	Dag	De paafyldte fustagers nr.	De paafyldte fustagers egen vegt (tara)	De paafyldte fustagers brutto-vegt	Brændevinets fundne styrke	Brændevinets fundne tempera-tur	Brændevinets fundne nettovegt	Brændevinets alkoholindhold (100 %)	Anmerkning	Aar og maaned	Dag	Fustagernes nr.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
		nr.	kg. (tara)	kg.	%	grader	kg.	liter				

Utlevert gjærbrændevin

Modtager og bestemmelsessted	Gjærbrændevin liter 100 % overført til brændevinsdestillation	Gjærbrændevin liter 100 % levert denaturert	Gjærbrændevin liter 100 % levert udenaturert til teknisk, medicinsk el. videnskabelig brug	Gjærbrændevin liter 100 % utført	Gjærbrændevin liter 100 % tilsammen	Anmerkning
14	15	16	17	18	19	20

Skema B.

Mottat gjærbrændevin.

Aar og maaned	Dag	Fustage nr.	Hvorfra	Liter 100 %	Anmerkning

Utlevert gjærbrændevin.

Aar og maaned	Dag	Fustage nr.	Til hvem	Liter 100 %	Anmerkning

Skema C.

Tilgang

av brændevin til teknisk, medicinsk eller videnskabelig bruk, denaturert eller udenaturert.

Aar og maaned	Dag	Fustagernes nr.	Fustagernes egen vegt (tara)	Fustagernes brutto-vegt	Brændevinets fundne styrke	Brændevinets fundne temperatur	Brændevinets fundne nettovegt	Brændevinets alkoholindhold (100 %)	Brændevinets maalte mængde	Ombyttet med gjærbrændevin eller tilstaat avgiftsgodtgj.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
			kg.	kg.	%	grader	kg.	liter	liter	

Avgang

av brændevin til teknisk, medicinsk eller videnskabelig bruk, denaturert eller udenaturert.

Aar og maaned	Dag	Fustagernes nr.	Mottager og bestemmelsessted	Brændevinets maalte mængde	Anmerkning
12	13	14	15	16	17
				liter	

Skrivelse fra Justisdepartementet til sorenskriveren i Roms- 6 oktbr.
dal angaaende spørsmaalet om, hvorvidt der er anledning til at fremme en tvangsauktion, som er forlangt i henhold til § 26 a i lov om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom av 18 september 1909, uten forliksmægling eller varsel.

I anledning herav meddeler departementet, at spørsmaalet hører under domstolenes avgjørelse, men at departementet for sit vedkommende antar, at en saadan auktion kan fremmes uten varsel til panthaveren, men at der i forhold til pantets eier maa foretages de samme forberedende skridt, som om det gjaldt tvangsauktion efter forlangende av vedkommende panthaver.

Skrivelse fra Finansdepartementet til et ligningsraad i 7 oktbr.
anledning av en forespørsel om, hvorvidt en godtgjørelse, som en skatyder har erholdt utbetalt for at frafalde odelsret, kunde henregnes til vedkommendes skattepligtige indtægt.

Departementet uttaler, at spørsmaalet hører under domstolenes avgjørelse, men at departementet særlig under hensyn til den for spørsmaalets bedømmelse nærliggende analogi, som byskattelovens § 37 (landskattelovens § 43), 2det leds sidste passus, frembyr, er tilbøielig til at anta, at det maa besvares bekræftende.

Plakat *) angaaende forandring i plakat av 8 oktbr.
4 august 1911 indeholdende regler for indførsel og undersøkelse av opdelt kjøt.

I kraft av §§ 2 og 6 i lov om kommunale slagtehus, kjøtkontrol m. v. av 27 juni 1892 (kfr. love av 27 juli 1895, 6 august 1897, 25 juli 1910 og 14 juli 1914) bestemmes herved, at § 1 i kongelig plakat av 4 august 1911 (kfr. plakat av 9 februar 1912) indeholdende regler for indførsel og undersøkelse av opdelt kjøt indtil videre skal lyde saaledes:

§ 1. Ved opdelt kjøt forstaaes kjøt av slagtede husdyr, naar kjøttet er delt i mindre dele end fjerdedels kropper. Til kjøt henregnes muskler med tilhørende ben, fett, bindevæv og itler, fremdeles indre organer, hode og tarmer.

Opdelt kjøt kan indføres til:

1. Kristiania.
2. Skien.
3. Arendal.
4. Kristiansand.
5. Stavanger.
6. Haugesund.

*) Bekjendtgj. 9 oktober i Lovtid. 1ste avd. nr. 45.

8 oktbr. 7. Bergen.
8. Trondhjem.
9. Bodø.

Indførsel av saadant kjøt til andre steder end de her nævnte er forbudt. Landbruksdepartementet kan dog for enkelte tilfælde tillate indførsel til andre steder.

8 oktbr **Kongelig resolution***), hvorved den av Biri herredsstyre i møte den 17 august d. a. fastsatte vedtægt angaaende lukning av utsalgssteder i Biri herred stadfæstes i henhold til lov av 25 juli 1913 som gjældende indtil videre, — dog med nogen forandringer.

8 oktbr. **Kongelig resolution****), hvorved der i henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 meddeles approbation paa den av herredsstyret for Kvaas herred i Lister og Mandals amt den 10 august 1914 fattede beslutning om et tillæg til de for herredet gjældende, ved kongelig resolution av 21 april 1894 approberte sundhetsforskrifter.

8 oktbr. **Kongelig resolution*****), hvorved der i medhold av § 6 i lov om vernskogens bevarelse og mot skogens ødelæggelse m. v. av 8 august 1908 meddeles approbation paa de av herredsstyret for Laardals herred, Bratsbergs amt, i møte den 22 mai 1915 besluttede skogvedtægter for herredet.

8 oktbr. **Kongelig resolution†**), hvorved der i henhold til § 61 i lov om vasdragenes benyttelse m. v. av 1 juli 1887 meddeles approbation som gjældende indtil videre paa nedenstaaende utkast til reglementsbestemmelse for dampskibsfarten paa en del av Hitterdalsvandet i Telemarken:

Dampskibe, som passerer Hitterdalsvandet, maa paa strækningen mellem Notodden og et punkt ved vandet 2 km. søndenfor Notoddens brygger ikke gaa med større fart end 8 mil.

Overtrædelse av denne bestemmelse straffes med bøter.

8 oktbr. **Kongelig resolution**, hvorved der meddeles approbation paa de i ekstraordinær generalforsamling den 24 august 1915 i »Follo gjensidige Husdyrforsikringsselskap«, Akershus amt, vedtagne forandringer i § 13 i de ved kongelig resolution av 22 november 1911 approberte love for nævnte selskap.

*) Bekjendtgj. 9 oktober i Lovtid. 1ste avd. nr. 45, hvor den stadfæstede vedtægt er indtat.
**) Bekjendtgj. 9 oktober i Lovtid. 1ste avd. nr. 45, hvor tillægget er indtat.
***) Bekjendtgj. 9 oktober i Lovtid. 1ste avd. nr. 45, hvor skogvedtægtene er indtat.
†) Bekjendtgj. 9 oktober i Lovtid. 1ste avd. nr. 45.

Kongelig resolution, hvorved der meddeles stadfæstelse paa et fremlagt reglement for Henrich Thomassen Heftyes barneherberge hersteds, saaledes at Kristiania vergeraad i herberget kan bortsætte barn, som ønskes anbragt i »barnehjem eller lignende indretning« (kfr. lov om behandling av forsømte barn av 6 juni 1896 § 1). 8 oktbr.

Stadfæstelse — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av professor dr. Grace Raymond Hebard ved Wyonings statsuniversitet, Laramie, ved gavebrev av 14 juni 1915 oprettede »Professor dr. Agnes Mathilde Wergelands legat« for kvindelige historikere fra Kristiania universitet samt paa den under 6 september 1915 utfærdigede fundas for dette legat. 11 oktbr.

Stadfæstelse — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av Sigurd Nilsen Næs ved gavebrev av 25 juni 1912 oprettede »Andres Sigurdsons legat« for fattige i Seljord samt paa de under 11 juni og 23 august 1915 utfærdigede statutter for dette legat. 11 oktbr.

Rundskrivelse fra Justisdepartementet til amtmændene: Departementet er blit gjort opmerksom paa, at indheftningen av indlæg i civile retsakter fremdeles ofte foregaar paa en maate, som staar i strid med indholdet av departementets rundskrivelser av 6 september 1909 og 20 december 1912. Det oplyses saaledes, at fremlagte indlæg hyppig indheftes fortløpende, hvorved det protokollerte kommer til at staa for sig selv med fremlagte bilag dels i original og dels i avskrift spredt omkring i akten efter et løselig skjøn. Den almindeligste feil oplyses forøvrig at være, at indlæggene blir indheftet saa nogenlunde der, hvor de passer. 11 oktbr.

I anledning herav finder departementet at burde be vedkommende underdommere og retsskrivere inden hr. amtmandens embedsdistrikt paany indskjærpet, at hvor de — med parternes samtykke — benytter sig av den i ovennævnte rundskrivelse av 6 september 1909 omhandlede fremgangsmaate med indheftning av indlæg, maa indlæggene altid indheftes paa sin rigtige plads i akten. Indlæggene blir at indta straks efter det punktum eller avsnit av protokollationen, hvorved de er fremmet, uanset om derved en side i akten lates ubeskrevet. Beregningen av skrivningsgebyret, hvor akten paa grund av indheftning av dokumenter kommer til at indeholde endel sider, som bare er delvis beskrevet, blir at foreta skjønsmæssig efter en optælling av de skrevne linjer paa disse sider.

Andre i en sak fremlagte dokumenter end indlæg maa fremdeles i samme omfang som før rundskrivelsen av 6 september 1909 avskrives i akten. Tidligere i saken leverte

11 oktbr. utskrifter, f. eks. av vidneførsler, skjønsforretninger m. v., som fremlægges, antages der dog ikke at være noget til hinder for at indhefte i akten, naar ikke utskriftens utseende gjør indheftningen betænkelig, likesom utskriften selvfølgelig maa indheftes paa sin rette plads i akten paa samme maate som indlæg og saaledes, at akten i sin helhet kan læses fortløpende. Med hensyn til andre fremlagte utskrifter av offentlige protokoller antar departementet, at det heller ikke kan være nødvendig at avskrive disse i akten.

Naar begjæring fremsættes derom, vil aktering og utskrifter av vidne- og skjønsforretninger kunne foregaa paa den maate, at spørsmaalene avskrives paa den ene halvdel av siden (til venstre) og vidnernes og skjønsmændenes svar til hvert spørsmaal ret ut for dette (til høire); jfr. herom en indsendt artikel i Norsk Retstidende 1914 side 239—240. Naar samme spørsmaal forelægges flere vidner, maa da spørsmaalene bli at avskrive for hvert vidne.

I »Medlemsblad for Den norske Dommerforening«, nr. 8 for 1915, er det paatalt, at sakførere under procedyren av civile saker forsyner sin motparts indlæg med randbemerkninger, ofte indeholdende personlige utfald. Det anføres herom: »Dette er en uskik, som der bør sættes en stopper for. Hvad man ikke kan skrive under navn som motbemerkninger i eget indlæg, har heller ikke plads paa motpartens indlæg. Dertil kommer, at det er utilbørlig likeoverfor retten, idet indlæggene er stilet til retten og er dens eiendom — —«

I et cirkulære til høiesteretsadvokatene av 21 december 1912 har Høiesterets justitiarius henledet opmerksomheten paa, at akter og andre dokumenter, bestemt til fremlæggelse i Høiesteret, maa fremlægges uten nogen tilføielse, og følgelig ikke bør forsynes med randbemerkninger av de procederende.

I tilslutning hertil skal departementet anmode om, at der ogsaa for de øvrige retters vedkommende maa bli git sakførere og advokater et lignende tilhold, likesom det bedes dem tilkjendegit, at bemerkninger av saadan art heller ikke maa paaføres fremstillinger og lignende, som skal tilstilles departementet.

11 oktbr. **Skrivelse** fra Finansdepartementet til amtmanden i Bratsbergs amt, hvori uttales, at gevinst ved salg av skib antages at maatte beskattes som en indtægt, der indgaar under rederinæringen (landskattelovens § 42, byskattelovens § 36, begges 1ste led) ogsaa i tilfælde, hvor der ikke maatte kunne siges at foreligge en spekulationsgevinst.

Departementet tilføier, at denne regel med hensyn til gevinst ved salg av skib ogsaa antages at maatte faa anvendelse ved salg av skib paa stabelen og ved beskatning av vederlag, som oppebæres for at ha latt en anden indtræde i sit leverancekrav efter nykontrahering av skib. 11 oktbr.

Stadfæstelse — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av Morten Olsen Aakrann ved testamente av 23 juli 1909 med tillæg av 2 september s. a. oprettede »M. Aakranns legat« til stipendier for unge mænd og kvinder av Tønset til utdannelse i jordbruk, skogbruk, haandverk, husflid, husholdningslære eller lignende samt paa de under 14 august 1915 utfærdigede statutter for dette legat. 12 oktbr.

Stadfæstelse — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av frk. Augusta Flood-Hansen ved testamente av 16 februar 1907 oprettede »Toldkasserer Andreas Hansens legat til fordel for Skaanevik herreds fattige« samt paa de under 14 mai 1915 utfærdigede statutter for dette legat. 12 oktbr.

Stadfæstelse — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av forhenværende kjøbmand Martin Mellbye og hustru Anna Mellbye, født Nerdrum, ved testamente av 12 december 1905 oprettede legat for trængende i Trøgstads herred samt paa de under 5 juni 1915 utfærdigede statutter for dette legat. 12 oktbr.

Stadfæstelse — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av enkefru Emilie Parr, født Mellbye, ved gavebrev av 7 juli 1914 oprettede legat for værdige trængende gamle i Baastad sogn samt paa de under 5 juni 1915 utfærdigede statutter for dette legat. 12 oktbr.

Nye bruksregler*) for Ringsaker bygdealmenning, approbert av Landbruksdepartementet 12 oktober 1915. 12 oktbr.

Skrivelse fra Justisdepartementet til amtmanden i Smaalenene amt, hvori i anledning av en forespørsel fra en advokat om, hvorvidt en forlikskommissær pligter at gi utskrift av forliksklager, beroende i forlikskommissionens arkiv, meddeles, at hvad departementet i skrivelser av 24 mai 1873 og 26 november 1901 har uttalt om utskrifter av forlik og kjendelser m. m., ogsaa antages at ha sin anvendelse paa utskrifter av forliksklager beroende i forlikskommissionens arkiv. 12 oktbr.

Skrivelse fra Forsvarsdepartementet, Marinen, til Sjøkrigsskolen, hvori uttales, at der ved adgangen til skolens 13 oktbr.

*) Bekjendtgj. 16 oktober i Lovtid. 1ste avd. nr. 46.

13 oktbr. øverste avdeling i henhold til reglement av 22 mai 1908 § 48 kræves $^2/_3$ av høieste karakters hovedsum saavel for landeksamen som for sjøeksamen.

14 oktbr. **Skrivelse** fra Socialdepartementet til Bergens stift, foranlediget ved en forespørsel fra Bergens Haandverks- og Industriforening om forstaaelsen av § 8 i lov om utvidelse av kjøpstaden Bergens grænser av 26 mars 1915.

Departementet antar, at nævnte lovbestemmelse — forsaavidt angaar haandverkere uten verksted — omfatter dem, som fra 1 Januar 1914 har været bosat i Aarstad og der har drevet sit haandverk som næring — herunder forutsat at de har meldt sig inden den fastsatte frist.

Har vedkommende haandverker hat verksted, og dette har ligget paa et andet sted end bostedet, maa antagelig verkstedets beliggenhet være det avgjørende. De haandverkere, som efter dette fylder lovens fordringer, faar en almindelig ret til — uten haandverksbrev — at drive sit haandverk inden byens grænser paa samme maate som de haandverksborgere, som driver sit haandverk i henhold til haandverksborgerskap (jfr. departementets i Lovtidenden indtagne skrivelse til Nordlands amt av 12 mars 1903).

Departementet tilføier, at spørsmaalets avgjørelse hører under domstolene.

14 oktbr. **Skrivelse** fra Socialdepartementet til Jarlsberg og Larviks amt, hvori uttales, at en autorisert hjælpevakcinatrise ikke antages berettiget til at utføre vakcination for privat regning utenfor sit distrikt.

14 oktbr. **Skrivelse** fra Forsvarsdepartementet, Marinen, til Vestfjordens kystlodsforening, hvori uttales, at en statslods ikke er forpligtet til at ha kystlods- eller kjendtmandscertifikat for at veilede fartøier selv utenfor lodsningsdistriktet, og at skibsfører, som trænger hjælp av en farvandskjendt mand, er pligtig til at benytte kystlods eller kjendtmand, hvis han ikke benytter statslods.

15 oktbr. **Kongelig resolution***), hvorved der i henhold til lov av 25 juli 1913 om offentlig forevisning av kinematografbilleder meddeles stadfæstelse paa den av Arendals bystyre den 5 oktober 1915 vedtagne beslutning til kinematografvedtægter for byen.

---

*) Bekjendtgj. 16 oktober i Lovtid. 1ste avd. nr. 46, hvor kinematografvedtægtene er indtat.

Kongelig resolution*), hvorved der i henhold til lov av 6 juni 1891 om politivedtægter for rikets herreder og lov av 22 mai 1875 om offentlige forestillinger m. v. meddeles stadfæstelse paa den av herredsstyret for Søndeleds herred, Nedenes amt, den 4 oktober 1915 vedtagne beslutning til nye politivedtægter for herredet, som skal træde istedenfor de ved kongelig resolution av 25 juli 1898 stadfæstede vedtægter. 15 oktbr.

Kongelig resolution**), hvorved den av herredsstyret i Borge herred, Smaalenene amt, i møte den 16 september d. a. fattede beslutning om en tilføielse til § 1 a i herredets lukningsvedtægt av 19 februar 1915 stadfæstes — med en redaktionsforandring — i henhold til lov av 25 juli 1913 som gjældende indtil videre. 15. oktbr.

Kongelig resolution***), hvorved den av Sande herredsstyre i møte den 11 september d. a. fastsatte vedtægt angaaende lukning av utsalgssteder i Sande herred i Romsdals amt stadfæstes i henhold til lov av 25 juli 1913 som gjældende indtil videre. 15 oktbr.

Kongelig resolution†), hvorved der i medhold av § 6 i lov om vernskogens bevarelse og mot skogens ødelæggelse m. v. av 8 august 1908 meddeles approbation paa de av herredsstyret for Værdalens herred, Nordre Trondhjems amt, i møter den 20 oktober 1914 og 26 mars 1915 besluttede nye skogvedtægter for herredet. 15 oktbr.

Kongelig resolution††), hvorved i henhold til § 13 i lov om ulykkesforsikring for industriarbeidere m. v. av 13 august 1915 bestemmes, at der i den ved kongelig resolution av 30 mai 1914 fastsatte og ved Stortingets beslutning av 2 juli s. a. vedtagne fareklassifikation foretages følgende forandringer og tilføielser: 15 oktbr.

1. At følgende ikke før under klassifikationen opførte bedriftstitel:
   »Mekanisk dreven virksomhet ved gaardsbruk (alle arbeider under et)«
   opføres under 18de fareklasse som punkt 3.

*) Bekjendtgj. 16 oktober i Lovtid. 1ste avd. nr. 46, hvor de nye politivedtægter er indtat.
**) Bekjendtgj. 16 oktober i Lovtid. 1ste avd. nr. 46, hvor tilføielsen er indtat.
***) Bekjendtgj. 16 oktober i Lovtid. 1ste avd. nr. 46, hvor vedtægten er indtat.
†) Bekjendtgj. 16 oktober i Lovtid. 1ste avd. nr. 46, hvor de nye skogvedtægter er indtat.
††) Bekjendtgj. 16 oktober i Lovtid. 1ste avd. nr. 46.

15 oktbr. 2. At ordene »(større vasdragsreguleringer og kraftutbygnings arbeider undtat)« tilføies hver av følgende titler:

a. 4de fareklasse
punkt 29 »Kristiania kommune«.

b. 9de fareklasse
punkt 5 »Amts- og landkommuner«.

c. 10de fareklasse
punkt 27 »Bykommuner (kjøpstæder, ladesteder med egen forvaltning) undtagen Kristiania«.

d. 12te fareklasse
punkt 14 »Vasdragsvæsenet«.

Nærværende resolution træder i kraft 1 januar 1916.

15 oktbr. **Kongelig resolution***), hvorved i henhold til lov om brandvæsenet av 15 august 1908 § 69 bestemmes, at det ved høieste resolution av 16 mai 1882, jfr. høieste resolution av 27 april 1897, approberte reglement for feiervæsenet i Larvik ophæves.

15 oktbr. **Kongelig resolution****), hvorved i henhold til § 88 i lov om bygningsvæsenet av 27 juli 1896 bestemmes, at grænserne for Nærbø brand- og bygningskommune utvides overensstemmende med Nærbø herredsstyres beslutning i møte den 18 juni 1914.

15 oktbr. **Kongelig resolution***), hvorefter gjennemførelsen av kongelig resolution av 19 februar 1915 angaaende brand- og bygningslovens anvendelse paa et strøk ved Vold Ysteri og et strøk av gaarden Tjøtta i Klepps herred utstaar indtil videre, forsaavidt brandloven angaar.

15 oktbr. **Kongelig resolution***), hvorved departementet for de Offentlige Arbeider bemyndiges indtil videre til midlertidig at forby befordringen av spirituosa (herunder ogsaa sprit, som ikke er denaturert, likører og punsch) i pakkeposten til steder ved Rjukanbanerne og Sulitjelmabanen overensstemmende med Arbeidsdepartementets foredrag av 15 oktober 1915.

15 oktbr. **Kongelig resolution**, hvorved § 3 a, sidste punktum, i reglement for statsøkonomisk eksamen ved Universitetet av 27 november 1907 gives følgende ordlyd: »Til hver av disse 3 besvarelser har kandidaten en tid av 9 timer.«

15 oktbr. **Kongelig resolution**, hvorved det i henhold til lov av 8 juni 1907 om forandringer i lov om lagrettesmænd av 28 august 1854 m. v. bestemmes:

*) Bekjendtgj. 16 oktober i Lovtid. 1ste avd. nr. 46.
**) Bekjendtgj. 16 oktober i Lovtid. 1ste avd. nr. 46, hvor de utvidede grænser er beskrevet.

At det utvalg, som i henhold til lov av 28 august 1854 om lagrettesmænd, jfr. lov av 8 juni 1907, dens § 18, blir at utta til at gjøre tjeneste ved de i samme lovs § 19 omhandlede forretninger, for Kristiania indtil videre fastsættes til et antal av indtil 300 personer. 15 oktbr.

Kongelig resolution, hvorved der som gjældende indtil videre meddeles approbation paa de i generalforsamling den 25 september 1915 vedtagne forandringer i §§ 2 og 8 i den for Holts Brandforsikringsselskap ved høieste resolution av 25 november 1892, jfr. kongelige resolutioner av 13 januar 1911 og 17 april 1914, approberte plan for selskapet. 15 oktbr.

Kongelig resolution, hvorved der som gjældende indtil videre meddeles approbation paa de i generalforsamling den 12 juli 1915 vedtagne forandringer i §§ 3 og 18 i den ved kongelig resolution av 8 mai 1907 approberte plan for Nes Brandkasse. 15 oktbr.

Skrivelse fra Forsvarsdepartementet, Marinen, til Marinens Intendantur, hvori uttales, at vernepligtige officerers og underofficerers tjeneste under nøitralitetsvernet ikke blir at medregne i deres planmæssige fredstjeneste. 15 oktbr.

Kongelig resolution*), hvorved i medhold av § 4, sidste avsnit, i lov av 18 august 1914 om salg og utførsel av fødevarer m. v. bestemmes, at den i denne paragraf omhandlede undtagelse fra forbudet mot utførsel av fødevarer, forsaavidt smør angaar, midlertidig ophæves, saaledes at det indtil videre er forbudt at utføre smør fra riket. 18 oktbr.

Bestemmelsen træder i kraft straks.

Kongelig resolution**), hvorved i henhold til punkt 3 i betingelserne for regulering og overføring av Helgeaaen m. v. fastsættes indtil videre manøvreringsreglement for reguleringsdammene overensstemmende med det i Arbeidsdepartementets foredrag av 18 oktober 1915 indtagne utkast. 18 oktbr.

Nye regler***) for jagt og fangst i Vang og Furnes bygdealmenning, approbert av Landbruksdepartementet 19 oktober 1915. 19 oktbr.

Skrivelse***) fra Utenriksdepartementet, hvorved i henhold til lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 19 oktbr.

*) Bekjendtgj. 18 oktober i Lovtid. 1ste avd. nr. 47.
**) Bekjendtgj. 22 oktober i Lovtid. 1ste avd. nr. 48, hvor manøvreringsreglementet er indtat.
***) Bekjendtgj. 22 oktober i Lovtid. 1ste avd. nr. 48.

19 oktbr. 1914 § 4 bestemmes, at utførsel fra riket av skriftstøperarbeide indtil videre skal være forbudt.

Denne bestemmelse træder i kraft den 22 ds.

20 oktbr. **Forskrifter** vedrørende forsikringspligt, førelse av mandtal, indkrævning av præmie m. v. i henhold til lov av 8 august 1908 om ulykkesforsikring for fiskere, med tillægslove av 18 august 1911 og 6 august 1915, utfærdiget av Socialdepartementet 20 oktober 1915.

Om pligt og ret til forsikring.

§ 1. Forsikringen omfatter

a) her i landet hjemmehørende fiskere eller fangstmænd, som driver næring ved saltvandsfiskeri eller ved fangst av dyr i havet — alene eller i forbindelse med anden næring — samt personer, som tilhører fiske- eller fangstfartøiers mandskap (derunder førere, maskinister, fyrbøtere og kokker), saafremt fartøiets bruttodrægtighet er under 50 registerton for seilskibe og 25 registerton for damp- eller motorskibe,

b) her i landet hjemmehørende personer, som helt eller delvis ernærer sig ved beskjæftigelse i smaaskibsfarten (med fartøier av bruttodrægtighet under 50 registerton for seilskibe og 25 ton for damp- eller motorskibe, dog ikke under 4 bruttoton).

Personer, som helt eller delvis ernærer sig paa den under a) eller b) nævnte maate, omfattes av forsikringen uten hensyn til deres kjøn, eller om de er norske statsborgere eller ikke.

Kvinder blir saaledes forsikringspligtige under de samme betingelser som mænd, d. v. s. de maa drive fiske eller smaaskibsfart som næring, helt eller delvis.

Hvorvidt en person helt eller delvis ernærer sig ved fiskeri eller fangst eller ved beskjæftigelse i smaaskibsfarten, maa avgjøres efter skjøn i hvert enkelt tilfælde. En, som kun driver fiske til husbruk, kan saaledes ikke siges at drive næring i lovens forstand. Heller ikke vil en hustru, som av og til hjælper sin mand med fiske, eller som reiser til by eller andet avsætningssted for at sælge fangsten, være pligtig til forsikring. Derimot vil hjemmeværende barn, som har fyldt 15 aar og nogenlunde regelmæssig hjælper sin far, bli at medta.

Angaaende forstaaelsen av bestemmelserne bemerkes videre:

Til a) Under uttrykket »fangst av dyr i havet« indgaar bl. a. fangst under fangstekspeditioner med overvintring i arktiske egne.

Personer, som beskjæftiger sig med agning av fiske- 20 oktbr.
redskaper, indgaar under loven, selv om de ikke medfølger fiske- eller fangstfartøiet.

Til b) Til smaaskibsfart henregnes eksempelvis fart med mindre fartøier, der seiler langs kysten, paa elver eller indsjøer, i passagertrafik eller med diverse last, f. eks. sand, mursten, brændeved og lign.; likeledes kjøpe- og transportfartøier, der følger med paa fiskepladsene for at tilgodegjøre, opkjøpe eller konservere fangsten, slæpebaater m. v., — alt forsaavidt de er av saadan drægtighet som oven nævnt.

Forsikringen gjælder de ombord beskjæftigede personer (skipperen iberegnet).

Lønnet mandskap paa lystfartøier medtages.

Da der har været tvil om, hvorvidt besætningene paa rednings- og lodsskøiter efter de hittil gjældende lovbestemmelser indgik under denne forsikring, er de nu ved uttrykkelig lovbestemmelse medtat, forsaavidt skøiten har den ovenfor nævnte drægtighet; likeledes er medtat mandskapet paa lægtere (fartøier uten egne fremdriftsmidler), saafremt lægterbedriften utøves som selvstændig virksomhet og lægterne er under 50, men over 4 bruttoton.

§ 2. Over de inden en kommune boende forsikringspligtige personer over 15 aar fører kommunen mandtal for hvert kalenderaar. Kun de personer, som optages i mandtallet, er forsikringspligtige. Mandtallet skal omfatte dem, som ved forsikringsaarets begyndelse har fyldt 15 aar.

Det er ikke nødvendig, at vedkommende har bodd i kommunen saa længe, at han har erhvervet hjemstavnsret; det er nok, at han har sin faste bopæl i kommunen. Naar en person skal ansees for at ha fast bopæl eller bare være midlertidig boende, maa avgjøres efter skjøn i hvert enkelt tilfælde.

Naar nogen av de i § 1 nævnte personer av en eller anden grund ikke er kommet med i mandtallet, har han adgang til naarsomhelst frivillig at la sig indføre i dette. Det anførte kan saaledes være tilfældet, naar vedkommende først i løpet av forsikringsaaret fylder 15 aar, naar vedkommende i løpet av forsikringsaaret er tilflyttet kommunen, eller naar han i aarets løp har begyndt at drive fiskeri eller er blit beskjæftiget i smaaskibsfart eller derunder hørende virksomhet, eller naar han tidligere urettelig er forbigaat og har undlatt i rette tid at forlange sig optat i mandtallet over de forsikringspligtige (jfr. § 5).

I forbindelse hermed bemerkes, at det vil kunne hænde, at løse og ledige personer strengt tat ikke har fast bopæl i

20 oktbr. nogen kommune i landet. Det henstilles, at saadanne personer ikke avvises fra det frivillige mandtal, de anmeldes til, naar lovens øvrige betingelser for optagelse er tilstede. Da præmien skal erlægges ved anmeldelsen, kan ingen risiko for kommunen være forbundet hermed.

Den frivillige forsikring gjælder bare fra indmeldelsesdagen til aarets utgang, mens den tvungne gjælder for hele kalenderaaret.

Det er en selvfølge, at den, som uttrykkelig er negtet optagelse i mandtallet, fordi vedkommende ikke antages at fylde de i lovens § 1 fastsatte vilkaar, ikke kan melde sig til frivillig indførsel, men maa gaa frem paa den i lovens § 10, 5te led, angivne maate, d. v. s. han maa indanke nævndens negtelse til appelkommissionen inden 14 dage, efterat denne er ham meddelt.

Om førelse av mandtal m. v.

§ 3. Til mandtallets istandbringelse nedsætter kommunestyret en nævnd, bestaaende av kommunekassereren eller en anden av kommunestyret for et eller flere aar ad gangen ansat person som mandtalsfører og 2 av kommunestyret inden dettes midte valgte medlemmer, som fungerer for den tid, de er valgt som medlem av kommunestyret. Nævnden har at bestemme, hvem som skal optages i mandtallet, men forøvrig føres dette av mandtalsføreren.

Sakene avgjøres ved simpel stemmeflerhet.

Nævnden avholder møter til de tider, som kommunestyret maatte bestemme.

§ 4. Der føres 2 mandtalslister, nemlig:

1. en liste over de for hvert aar forsikringspligtige fiskere og fangstmænd samt i smaaskibsfarten, derunder paa rednings- og lodsskøiter samt lægtere beskjæftigede personer (i tilfælde med tilføielse om hvorvidt tillægsforsikring efter lovens § 12 er tegnet).

   Til grund for denne liste lægges mandtallet fra forrige kalenderaar.

2. en liste over dem, som i henhold til loven frivillig melder sig til optagelse (i tilfælde med tilføielse som under 1 nævnt).

Mandtalslisterne føres efter de hermed følgende skemaer.

§ 5. Liste 1 (fortegnelse over de inden kommunen boende forsikringspligtige personer) skal avsluttes pr. 1 december og samme dag undertegnes av forsikringsnævnden. Derefter utlægges listen til almindelig eftersyn, hvilket bekjendtgjøres paa sedvanlig maate.

En person, som er optat i det foregaaende aars mandtalsliste, skal, naar han ved istandbringelsen av nyt mandtal ikke

optages i dette, om han fremdeles er bosat i samme kommune, straks skriftlig underrettes herom. Flytter han ut av distriktet (herred eller by), bortfalder pligten til skriftlig underretning; derimot blir, forsaavidt hans nye opholdssted er bekjendt, mandtalsføreren i dette distrikt at underrette om flytningen. 20 oktbr.

Enhver, som urettelig er forbigaat eller indført i mandtalsliste 1, kan forlange sig optat eller slettet, hvis begjæring derom fremsættes inden 31 december næstefter. Samme dag inddrages listerne. Senere indkomne indsigelser mot mandtallet tages der intet hensyn til.

De indkomne klager behandles og avgjøres av nævnden i tiden mellem 1 og 15 januar. Sidstnævnte dag skal den endelige mandtalsliste i bekræftet gjenpart tilstilles Riksforsikringsanstaltens tilsynsmand. Mandtalsføreren maa paategne denne gjenpart en bevidnelse om, at listen er utfærdiget og kundgjort paa anordnet maate. Er mandtalsføreren og kommunekassereren ikke samme mand, sendes der tillike den sidste en bekræftet gjenpart, i tilfælde ledsaget av indbetalte præmier.

§ 6. Liste 2 (fortegnelse over personer, som optages efter anmodning overensstemmende med ovenstaaende § 2) blir beroende hos mandtalsføreren, som i listen indtegner personerne, efterhvert som de melder sig. Nogen utlæggelse finder ikke sted.

For at kunne optages paa liste 2 maa vedkommende opfylde betingelserne i lovens § 1 (jfr. nærværende forskrifters § 1), og mandtalsføreren maa paase, at ikke andre personer optages end de, som er berettiget dertil efter loven. Indførelse foretages av mandtalsføreren paa egen haand, men hvor der er tvil, maa nævndens avgjørelse snarest indhentes. I saa fald indtegnes vedkommende med forbehold av nævndens senere godkjendelse. Hvis nævnden godkjender indførelsen, regnes optagelsen og dermed forsikringen fra den dag, da indmeldelsen skedde. Samtlige indførsler gjennemgaaes av den samlede nævnd i første møte efter indførselen. Negtes optagelse av nævnden, maa meddelelse om dette straks sendes forsikringssøkeren. Den erlagte præmie tilbakebetales ikke, før det enten er paa det rene, at avgjørelsen ikke paaankes efter lovens § 10, jfr. § 8, eller før avgjørelsen i tilfælde av anke er stadfæstet. Blir det efter paaanke endelig avgjort, at vedkommende skal optages i mandtallet, regnes forsikringen fra den oprindelige indmeldelsesdag.

De i liste 2 indførte personer indmeldes til Riksforsikringsanstaltens tilsynsmand, saasnart de er endelig mandtalsført. Er mandtalsføreren og kommunekassereren ikke den samme, sker indmeldelse tillike til den sidste, ledsaget av præmien (jfr. nærværende forskrifters § 8).

20 oktbr. Naar kalenderaaret er ute, ophører alle frivillige forsikringer av sig selv. Som regel vil de i liste 2 opførte personer, hvis de blir boende i kommunen, bli at opføre paa næste aars liste over forsikringspligtige (liste 1).

Tillægsforsikring efter lovens § 12.

§ 7. Den i lovens § 12 omhandlede tillægsforsikring kan tegnes:

a) av personer, der er underkastet forsikringstvang, inden 31 december i det forut for forsikringsaaret gaaende aar.

Dette gjælder altsaa de paa liste 1 opførte personer. Terminen for anmeldelse av tillægsforsikring falder saaledes sammen med den i lovens § 10 nævnte frist for klage over ikke at være optat i mandtallet. Efter utløpet av denne frist (31 december) kan ingen paa liste 1 opført person tegne tillægsforsikring, men han maa vente til næste aar.

b) av personer, der er berettiget til optagelse paa liste 2.

Anmeldelse til tillægsforsikring maa her ske samtidig med anmeldelsen til optagelse paa listen.

Bestemmelserne om fristen for anmeldelse til tillægsforsikring efter lovens § 12 er ubetinget og kan ikke fravikes. Ønsker en person, efter at være optat paa liste 2, senere at tegne en høiere forsikring, maa han avvises med sit krav.

Præmien for den ordinære forsikring (saavel den tvungne efter liste 1 som den frivillige efter liste 2) er kr. 2,00 pr. aar.

Tegnes tillægsforsikring efter lovens § 12, vil den samlede præmie utgjøre:

for 2den klasse . . . . . kr. 4,00
» 3dje » . . . . . » 6,00

Præmien betales uavkortet, selv om forsikringen begynder senere i kalenderaaret.

Indkrævning av præmie.

§ 8. I henhold til mandtallet blir for hvert aar præmierne at opkræve hos de paa liste 1 opførte personer av kommunens skatteopkræver, om ønskes i forbindelse med de kommunale skatter.

Nogen bestemt forfaldstid for præmierne er ikke angit i loven, hvorfor man maa gaa ut fra, at de forfalder til betaling den 31 december i det forut for forsikringsaaret gaaende aar. Opkrav samtidig med de kommunale skatter er ikke bestemt paabudt, saa præmien ogsaa kan inddrives til andre tider end de for skatten fastsatte terminer, om saa maatte ansees ønskelig.

Kommunen har prioritet for præmierne som for skatter be- 20 oktbr.
stemt og kan inddrive dem ved utpantning.

Derhos er enhver arbeidsherre ansvarlig for præmier, der paahviler personer, som er i hans arbeide eller tjeneste, saaledes at kommunen, om præmien skulde være uerholdelig hos den forsikrede, kan kræve den betalt av hans ardeidsgiver. Dette gjælder ikke alene arbeidsgivere i fiskebranchen eller smaaskibsfarten, men ogsaa andre arbeidsgivere. Om f. eks. en fisker efter endt fiske tar tjeneste hos en gaardbruker, blir denne ansvarlig for præmien. Forældre ansees som arbeidsgivere likeoverfor deres forsikringspligtige barn, der arbeider i deres bedrift. Forpligtelsen antages alene at gjælde personer, hos hvem forsikrede er i tjeneste i det forsikringsaar, præmien gjælder.

Regelen om arbeidsherrens ansvar for præmien antages hensigtsmæssigst og for at undgaa forviklinger at burde praktiseres paa den maate, at ansvar kun gjøres gjældende mot den, hos hvem den forsikringspligtige er i tjeneste paa den tid, kravet om præmien fremkommer til ham. Indkrævningen kan foregaa naarsomhelst i aaret og kan, om nødvendig, ogsaa gjentages hos samme eller eventuelle senere arbeidsgivere, hos hvem den forsikrede paa indkrævningsdagen er i tjeneste, og som derved har adgang til at tilbakeholde det fornødne i vedkommendes løn.

De personer, som efter andragende opføres paa liste 2, har at erlægge aarspræmien samtidig med begjæring om optagelse.

Likeledes erlægges for den frivillige høiere forsikring (tillægsforsikring) efter lovens § 12 den samlede præmie samtidig med anmeldelsen.

Der blir saaledes for den frivillige forsikring ikke spørsmaal om nogen efterskudsinkasso. Saafremt mandtalsføreren i mandtallet opfører nogen som frivillig forsikret uten samtidig at motta præmie, vil han betragtes som den, som paa egen haand har git henstand, og selv være ansvarlig for præmiebeløpet.

Regnskapsavlæggelse m. v.

§ 9. Senest inden 15 august har kommunekassereren at indsende til Riksforsikringsanstaltens tilsynsmand præmiebeløpet for tvungen og mulig tillægsforsikring efter liste 1. Beløpet indsendes ogsaa for de personer, som maatte staa til rest med præmiebetalingen, da det er kommunens sak at indkassere restanser.

For de paa liste 2 opførte personer indsender kommunekassereren til tilsynsmanden det samlede præmiebeløp senest inden utgangen av kalenderaaret.

Kommunen er berettiget til fra de samlede præmiebeløp at fradra 5 % som godtgjørelse for indkrævning av præmier, ar-

20 oktbr. beide med mandtallet og forsikringen samt mulige restansetap. I det samlede præmiebeløp indgaar ogsaa præmierne for tillægsforsikringer.

Av forsinkede indbetalinger erlægger kommunen 5 % aarlig rente fra forfaldsdagen d. v. s. for liste 1 fra 15 august, for liste 2 fra 31 december.

Om skadebehandlingen.

§ 10. Forsikringen omfattter kun erstatning i dødstilfælde samt skadebot for tap i erhvervsevne fra 20 % og derover (lovens §§ 3 og 4).

Forsaavidt ikke den tilskadekomne som forsikret i henhold til lov av 6 august 1915 (om sykeforsikring) er berettiget til understøttelse av vedkommende kredssykekasse, har han selv at betale sykebehandlingen. Denne er fiskerforsikringen helt uvedkommende. Lægernes godtgjørelse for utfærdigelse av de erklæringer, som er nødvendige for at fastsætte skadebøterne, bæres av forsikringen. Foranlediger saadanne lægeerklæringer reiser — enten av lægen eller den skadede — falder utgiftene dermed den tilskadekomne til last, forsaavidt det gjælder reiser inden distriktet eller mellem den behandlende læges og den skadedes bolig. Forlanger derimot Riksforsikringsanstalten yderligere undersøkelser, hvorved længere reise til specialistlæge nødvendiggjøres, dækkes utgiftene av Riksforsikringsanstalten.

Tilsynsmændene.

§ 11. Med hensyn til Riksforsikringsanstaltens tilsynsmænds avlønning samt kommunernes ansvar for deres oppebørsler gjælder de i § 28 i lov om ulykkesforsikring for industriarbeidere givne bestemmelser.

Kommunernes garanti gjælder ikke alene præmiebeløp, der efter lovens § 10 skal indsendes til tilsynsmændene, men ogsaa de erstatningsbeløp, som disse maatte faa ihænde.

Nærværende forskrifter træder istedenfor de under 6 oktober 1911 utfærdigede.

Herred (By):

Liste 1. Forsikringspligtige i kommunen bosittende fiskere og fangstmænd[1]) samt i smaaskibsfart beskjæftigede personer[2]).

(Lov av 8 august 1908 med tillægslove av 18 august 1911 og 6 august 1915).

Denne liste avsluttes hvert aar den 1 december og utlægges straks til eftersyn, hvorefter den inddrages den 31 december s. a.

Løpe nr.	Navn	Bopæl	M.	K.	Alder	Gift eller ugift	Antal barn under 15 aar	Hvilken beskjæftigelse har foranlediget optagelsen i mandtallet?				Arbeidsgiver (Fartøiets eier eller leier)	Forsikret efter 1., 2. eller 3. klasse	Præmie		Anm.
								[3])Smaa- eller hjemmefiske	[4]) Stor- eller havfiske?	[5]) Fangst av dyr i havet?	Smaaskibsfart?			Kr.	Øre	

Anmerkning.

[1]) Fiske- og fangstfartøier indgaar under loven kun forsaavidt deres bruttodrægtighet er under 50 ton for seil- og 25 ton for damp- og motorskibe.

[2]) Til smaaskibsfart henhører fart med skibe av bruttodrægtighet under 50 ton for seil- og 25 ton for damp- og motorskibe, dog ikke under 4 ton. Under smaaskibsfarten henregnes ogsaa lods- og redningsskøiter samt lægtere (fartøier uten egne fremdriftsmidler) med den foran nævnte bruttodrægtighet, lægtere dog kun saafremt lægterbedriften utøves som selvstændig virksomhet. Ellers indgaar denne lægtertrafik under ulykkesforsikringen for industriarbeidere, sammen med den bedrift, hvortil den hører.

[3]) Med »Smaa- eller hjemmefiske« menes kun det daglige fiske, der drives i smaabaater fra hjemstedet.

[4]) Med »Stor- eller havfiske« menes alle større kyst- og havfiskerier (saasom skreifiskerierne, loddetorskfisket, sildefiskerierne, brislingfisket, bankfisket, makrelfisket, nordsjøfisket, islandsfisket og seifisket).

[5]) Under »Fangst av dyr i havet« indgaar ogsaa haakjærringfiske.

Liste 2. Til frivillig forsikring anmeldte fiskere og fangstmænd[1]) samt i smaaskibsfart beskjæftigede personer[2]).

(Lov av 8 august 1908 med tillægslove av 18 august 1911 og 6 august 1915).

Denne liste føres fortløpende indtil aarets utgang; ny liste paabegyndes det følgende aar.

Løpe nr.	Navn	Bopæl	M.	K.	Alder	Gift eller ugift	Antal barn under 15 aar	Hvilken beskjæftigelse har foranlediget optagelsen i mandtallet?				Arbeidsgiver (Fartøiets eier eller leier)	Forsikret efter 1., 2. eller 3. klasse	Præmie		Anm.
								[3]) Smaa- eller hjemmefiske?	[4]) Stor- eller havfiske?	[5]) Fangst av dyr i havet?	Smaaskibsfart?			Kr.	Øre	

Anmerkning.

[1]) Fiske- og fangstfartøier indgaar under loven kun forsaavidt deres bruttodrægtighet er under 50 ton for seil- og 25 ton for damp- og motorskibe.

[2]) Til smaaskibsfart henhører fart med skibe av bruttodrægtighet under 50 ton for seil- og 25 ton for damp- og motorskibe, dog ikke under 4 ton. Under smaaskibsfarten henregnes ogsaa lods- og redningsskøiter samt lægtere (fartøier uten egne fremdriftsmidler) med den foran nævnte bruttodrægtighet, lægtere dog kun saafremt lægterbedriften utøves som selvstændig virksomhet. Ellers indgaar denne lægtertrafik under ulykkesforsikringen for industriarbeidere, sammen med den bedrift, hvortil den hører.

[3]) Med »Smaa- eller hjemmefiske« menes kun det daglige fiske, der drives i smaabaater fra hjemstedet.

[4]) Med »Stor- eller havfiske« menes alle større kyst- og havfiskerier (saasom skreifiskerierne, loddetorskfisket, sildefiskerierne, brislingfisket, bankfisket, makrelfisket, nordsjøfisket, islandsfisket og seifisket).

[5]) Under »Fangst av dyr i havet« indgaar ogsaa haakjærringfiske.

Kongelig resolution*), hvorved i henhold til § 13 i lov om ulykkesforsikring for industriarbeidere m. v. av 13 august 1915 bestemmes, at den tidligere ikke klassificerte bedriftstitel 21 oktbr.

»Person- og vareheis (alene, uten forbindelse med anden virksomhet)«

opføres under 10de fareklasse som punkt 28 i den ved kongelig resolution av 30 mai 1914 fastsatte, ved Stortingets beslutning av 2 juli s. a. vedtagne fareklassifikation.

Resolutionen gjøres gjældende fra 1 januar 1916.

Kongelig resolution**), hvorved der i henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 meddeles approbation paa den av herredsstyret for Nordre Frons herred i Kristians amt i møte den 28 august 1915 fattede beslutning om almindelige sundhetsforskrifter for herredet. 21 oktbr.

Kongelig resolution*), hvorved grænsen for den aarlige avgift, som blir at ilægge almindelige rettigheter til skjænkning av øl, vin, mjød og frugtvin i Stavanger, fastsættes i medhold av § 28 i lov om salg og skjænkning av brændevin m. v. av 17 mai 1904 og i overensstemmelse med Stavanger bystyres beslutning i møte den 29 september 1915 til kr. 3 000,00. 21 oktbr.

Kongelig resolution***), hvorved der i medhold av § 5 i lov om indskrænkninger i bruk av ild i skog og mark m. v. av 14 juli 1893, jfr. lov av 27 juli 1896, meddeles approbation paa de av herredsstyret for Ramnes herred, Jarlsberg og Larviks amt, i møte den 15 juni 1915 besluttede skogbrandsregler for herredet, — dog med en enkelt forandring. 21 oktbr.

Kongelig resolution*), hvorved der i medhold av § 5 i lov om indskrænkninger i bruk av ild i skog og mark m. v. av 14 juli 1893, jfr. lov av 27 juli 1896, meddeles approbation paa de av herredsstyret for Drangedals herred, Bratsbergs amt, i møter den 27 februar og 3 juli 1915 fattede beslutninger, hvorefter: 21 oktbr.

1) sidste punktum av § 12 i de ved kongelig resolution av 28 september 1897 approberte skogbrandsregler for herredet kommer til at lyde:

---

*) Bekjendtgj. 22 oktober i Lovtid. 1ste avd. nr. 48.

**) Bekjendtgj. 22 oktober i Lovtid. 1ste avd nr. 48, hvor sundhetsforskriftene er indtat.

***) Bekjendtgj. 22 oktober i Lovtid. 1ste avd. nr. 48, hvor de approberte skogbrandsregler er indtat.

21 oktbr. »Andre brandmandskaper end de, som vedkommende eiendomsbesiddere ifølge § 4 har at stille uten godtgjørelse, tilstaaes en betaling av kr. 3,00 pr. dag eller kr. 6,00 pr. døgn«,

2) forandringen træder i kraft den 1 januar 1916.

21 oktbr. **Kongelig resolution**, hvorved der i henhold til lov om fattigvæsenet av 19 mai 1900 §§ 28 og 33 meddeles stadfæstelse paa en fremlagt, av vedkommende utvalg foreslaat plan for et sikkerhetsfond ved A/S Bjørkaasens Gruber i Evenes herred, Nordlands amt, — dog med nogen forandringer.

21 oktbr. **Kongelig resolution**, hvorved det i medhold av § 25 i lov om offentlige tjenestemænds skyss- og kostgodtgjørelse av 10 juli 1894 bestemmes, at Forsikringsraadets medlemmer og funktionærer paa reiser i raadets anliggender inden rikets grænser — foruten skyssgodtgjørelse efter nævnte lov — tilstaaes kostgodtgjørelse efter lovens 2den klasse.

21 oktbr. **Kongelig resolution**, hvorved det i henhold til § 1 i lov om bygningsvæsenet av 27 juli 1896 samt § 40 i lov om formandskaper i kjøpstæderne av 14 januar 1837 bl. a. bestemmes, at kongelig resolution av 16 januar 1914 angaaende sammensætningen av reguleringskommissionen i Tønsberg ophæves.

21 oktbr. **Kongelig resolution**, hvorved der i henhold til § 84 i lov om bygningsvæsenet av 27 juli 1896 meddeles approbation som gjældende indtil videre paa det av Orkedalsørens byggningsrepræsentantskap i møte senest den 15 september 1915 vedtagne regulativ for tilsyn med byggearbeider i nævnte bygningskommune.

21 oktbr. **Kongelig resolution**, hvorved der meddeles approbation paa den i generalforsamling den 9 oktober 1915 vedtagne nye plan for Hollens gjensidige Brandforsikringsforening for bygninger.

21 oktbr. **Kongelig resolution**, hvorved det overensstemmende med det ved Stortingets beslutning av 2 juli 1914 fastsatte lønsregulativ for de i Regjeringens kontorer ansatte tjenestemænd, II post 2, bestemmes:

At der for fast avlønnede officerer, som tillike indehar civil tjenestestilling i Regjeringens kontorer, gjøres et fradrag av 25 pct. i den del av deres civile løn, som overstiger kr. 1500,00.

Fradraget gjøres gjældende fra og med 1 november 1915 at regne.

Bestemmelsen kommer ogsaa til anvendelse for andre offentlige kontorer, hvor det for regjeringskontorene fastsatte lønsregulativ er gjældende. 21 oktbr

Skrivelse fra Kirkedepartementet til skoledirektøren i Kristiania i anledning av en forespørsel fra et herreds skolestyre, om lærerne er berettiget til løn for den dag, barn og lærere samles til barnegudstjeneste (og lærermøte) under biskoppens visitas i menigheten. 21 oktbr.

Departementet bemerker, at efter visitasreglementet for den norske kirke, utfærdiget ved kongelig resolution av 23 juli 1909, skal der under bispevisitasen holdes en barnegudstjeneste, hvortil indbydes bl. a. menighetens skolebarn og skolens lærere i kristendomskundskap.

Ved rundskrivelse av 24 august 1909 har departementet henstillet til skolestyrerne at gi skolerne fri den dag, da saadan barnegudstjeneste skal holdes i menigheten. Da nævnte barnegudstjeneste kan siges paa en maate at indgaa som led i folkeskolens religionsundervisning, antar departementet, at skolestyrerne maa ha adgang til at regne den dag, som medgaar til barnegudstjeneste, som skoledag, forsaavidt gudstjenesten holdes paa en hverdag.

Hvad lærerne angaar, antar departementet, at de i de tilfælde, hvor skolestyret gir skolen fri og henstiller til lærerne at møte frem til barnegudstjeneste sammen med barnene, maa være berettiget til, hvis de møter frem ved visitasen, at kræve løn for denne dag som for de almindelige skoledage, naar gudstjenesten holdes paa en hverdag. Departementet vil da ogsaa i tilfælde la anvise vanlig statsbidrag til kommunernes lærerløn i disse tilfælde.

Telegram fra Justisdepartementet til en partiorganisation, hvori uttales, at adgangen til paa begjæring at bli indført i tilflyttet valgsogns mandtal i henhold til stortingsvalglovens § 2, 2det led (l. $^{29}/_{3}$ 1906 nr. 1) kun antages at gjælde første valg, ikke omvalg. Departementet tilføier, at spørsmaalet forøvrig hører under valgstyrets og i sidste instans Stortingets avgjørelse. 22 oktbr.

Skrivelse *) fra Utenriksdepartementet, hvorved i henhold til lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at utførsel fra riket av ferrovanadin indtil videre skal være forbudt. 25 oktbr.

Stadfæstelse — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av bygmester Søren O. Aasnes ved gavebrev av 30 26 oktbr.

*) Bekjendtgj. 30 oktober i Lovtid. 1ste avd. nr. 49.

26 oktbr. oktober 1914 oprettede »Bygmester Søren O. Aasnes og hustruers legat« for værdige trængende inden Fjaler herred samt paa de under 9 januar 1915 utfærdigede statutter for dette legat.

26 oktbr. **Rundskrivelse** fra Justisdepartementet til amtmændene:

Fra »Sjøassurandørernes Centralforening i Kristiania« har departementet mottat følgende henvendelse:

»Vi tillater os herved at henlede det ærede departements opmerksomhet paa sjørettens avgivelse av skjøn over varer i havaritilfælde.

De forskjellige sjøretter optræder ved avgivelse av denslags skjøn høist uensartet, og mange skjøn blir for os som assurandører litet eller intet værd. Som det ærede departement bekjendt tegnes der forsikring paa varer paa forskjellige maater. Der tegnes f. eks. forsikring paa varer »fri for 3 % beskadigelse« og samtidig paa den basis, at varemottageren ved skade skal erstattes efter fakturaværdi + 10 % imaginær fortjeneste. Og desuten tegnes der ofte forsikring mot prisstigning, forutsat at varen ødelægges.

Kommer nu et vareparti frem i beskadiget stand, er man efter loven nødt til at avholde et skjøn, dels for at holde eventuel regresret aapen og dels for at konstatere skadens omfang. Det er netop angaaende fastsættelsen av skadens omfang, vi skulde ønske en saa ensartet optræden som mulig av alle sjøretter. Enkelte sjøretter ansætter skaden i procenter, andre til faste beløp, ja enkelte mener sig kun berettiget til dette sidste. Men skaden ansat til et fast beløp vækker hos assurandørerne straks spørsmaalet om, paa hvilken basis beløpet er fastsat. Er her medtat fortjeneste, fragt, told etc., eller hvorledes er beløpet fremkommet? Er forsikringen tegnet paa basis av, at fakturaværdi + 10 % fortjeneste og samtidig klausulen »fri for 3 % beskadigelse« er indtat i policen, vil en fastsættelse av skaden med et bestemt beløp kunne være i høi grad vildledende, idet her kan være medtat told, fragt og omkostninger etc., som assurandøren ikke svarer for. Skaden vil saa let bli opgjort paa basis av markedsværdien, hvori ogsaa er tillagt kanske en større procentfortjeneste, end assurandøren svarer for, og muligens ogsaa en prisstigning, som den almindelige sjøassurandør intet har med.

Det vil heller ikke være mulig for assurandøren at avgjøre, hvorvidt grænsen 3 % skade er overskredet, naar han ikke kjender, paa hvilken basis sjøretsskjønnet har utregnet skadebeløpet.

For os vilde det derfor være meget bedre, om sjørettene ved skjøn over vareskader ansatte skaden til en bestemt

procent. Denne procent kan da utregnes av alle de beløp, som kan komme i betragtning i den ene eller anden retning. 26 oktbr.

Det allergreieste vilde kanske være, om skaden blev ansat paa den maate, at sjøretten fastsætter:

1. Hvad det skadede parti i uskadt stand vilde utbragt brutto efter markedsværdien paa stedet.
2. Hvad det samme parti antages at kunne utbringes til i den stand, det nu er.

Av disse beløp vil man saa kunne uttrække, at skaden er saa og saa stor, og man vil kunne finde ut beskadigelsesprocenten og vil være hjulpet, saavidt vi ser, i alle tilfælde.

Saafremt derfor det ærede departement hadde adgang til ved en rundskrivelse at anmode sjørettene landet rundt om altid ved skjøn over skade paa varer at avgi skjønnet i denne bestemte form, vilde dette for os være av stor betydning.«

I henhold til den fremsatte anmodning finder departementet at burde be henstillingen bragt til de inden hr. amtmandens distrikt værende sjøretters kundskap.

Stadfæstelse — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av Thorvald Larsen Staxvold og hustru Kaia Hansen Staxvold ved gavebrev av 15 oktober 1907 oprettede »Thorvald Staxvold og hustrus legat« til bedste for værdige trængende og fattige i Fenstad sogn samt til almenoplysningens fremme og andre almennyttige øiemed inden sognet samt paa de under 18 september 1915 utfærdigede statutter for dette legat. 28 oktbr.

Kongelig resolution*), hvorved den av Sundalens herredsstyre i møte den 22 mai og 4 september d. a. fattede beslutning angaaende forandring av §§ 1 og 3 i den ved kongelig resolution av 9 mai 1914 stadfæstede lukningsvedtægt for utsalgssteder i Sundalens herred stadfæstes i henhold til lov av 25 juli 1913 som gjældende indtil videre. 29 oktbr.

Kongelig resolution**), hvorved i medhold av lov om adgang for stat og kommune til at drive handel med visse slags varer av 17 august 1915 bestemmes, at Kristiania kommune — indtil videre — uten hinder av de i lov om handelsnæring av 16 juli 1907 indeholdte forskrifter kan sælge kjøt, fisk, poteter og grønsaker. 29 oktbr.

Nærværende resolution træder i kraft straks.

---

*) Bekjendtgj. 30 oktober i Lovtid. 1ste avd. nr. 49, hvor forandringen er indtat.

**) Bekjendtgj. 30 oktober i Lovtid. 1ste avd. nr. 49.

29 oktbr. **Kongelig resolution***), hvorved der i det ved kongelig resolution av 17 november 1909 utfærdigede reglement angaaende foranstaltninger mot indførelse av smitsomme sygdomme m. v. gjøres følgende forandringer:

1. De i §§ 57 nr. 2 og 62 nr. 2 utfærdigede paabud til ombordværende personer, som skal forlate fartøiet, om at gjøre visse anmeldelser, skal indtil videre kun gjælde personer, som ved omflakkende levevis, urenlighet eller andre forhold skjønnes særlig at trænge eftersyn. Dog kan medicinaldirektøren under særlige forhold — det smittede landomraades nærhet, farsottens aarsaksforhold eller utbredelse — bestemme, at de nævnte paabud skal gjælde samtlige ombordværende personer, som forlater fartøiet.
2. Det i § 64 nr. 4 omhandlede tilsyn av fartøiets besætning og ombordværende personer, efterat de har været avsondret i 5 døgn, regnet fra fartøiets ankomst, skal indtil videre ikke finde sted, og det i nr. 4, 2det led, omhandlede eftersyn av 10 dage kan indskrænkes til 5 dage.

Det departement, hvorunder Medicinalvæsenet hører, kan dog under særlige forhold træffe særskilte bestemmelser om det nævnte tilsyn og eftersyn.

29 oktbr. **Kongelig resolution***), hvorved bestemmes:

1. Medicinaldirektøren bemyndiges til indtil videre at la medicinaltakstens grundpris for medicintran utregne paa grundlag av en avanse for apotekerne av 75 % istedenfor 100 %.
2. Denne bemyndigelse blir gjældende, saalænge indkjøpsprisen for medicintran overstiger kr. 150,00 pr. 100 kg.

29 oktbr. **Kongelig resolution***), hvorved der i medhold av lov om ansvar for skade paa bufæ ved hund m. v. av 20 august 1915 nr. 9 dens § 2, 2det punktum, meddeles approbation paa en av Mo herredsstyre i Nordlands amt under 20 september 1915 fattet beslutning, hvorved bestemmes, at hund, som i Mo herred paatræffes uten ledsager i beitestrækning i den tid, bufæ beiter, kan saavel grundeieren som bufæets eier eller besidder og enhver i strækningen havneberettiget straks la dræpe paa stedet eller, inden 3 maaneder, kræve dræpt ved politiets foranstaltning.

29 oktbr. **Kongelig resolution**, hvorved bestemmes:

Fra den tid, som av amtmanden i Romsdals amt bestemmes, skal eiendommene gnr. 1 br.nr. 1, 2 og 3, av samlet skyld mark 4,43, overgaa fra Skodje preste-

*) Bekjendtgj. 30 oktober i Lovtid. 1ste avd. nr. 49.

gjeld, sogn, herred, lensmandsdistrikt og tinglag til Borgunds prestegjeld, sogn, herred, lensmandsdistrikt og tinglag. 29 oktbr.

Kongelig resolution, hvorved bestemmes: 29 oktbr.

1. Hægebostads herred i Lister og Mandals amt deles paa de av herredsstyret i møter den 27 januar og 13 juli 1915 vedtagne vilkaar i 2 herreder, Hægebostads herred, omfattende Hægebostad sogn, og Eikens herred, omfattende Eiken sogn.
2. Det overlates til amtmanden at bestemme tiden for delingens ikrafttræden.

Kongelig resolution, hvorved der meddeles approbation paa en mellem Justisdepartementet paa det offentliges vegne og advokat B. Stuevold-Hansen avsluttet kontrakt om kjøp av eiendommen Stuevolden, gnr. 23, bnr. 8, av skyld mark 0,25, i Bolsø herred, for kr. 28 000,00 til embedsgaard for amtmanden i Romsdals amt. 29 oktbr.

Kongelig resolution, hvorved der i henhold til § 55 i lov om havne- og ringevæsenet m. v. av 10 juli 1894 meddeles stadfæstelse som gjældende indtil videre paa det av Vadsø bystyre i møte den 14 juni 1915 vedtagne takstregulativ for benyttelse av Vadsø kai. 29 oktbr.

Rundskrivelse fra Socialdepartementet til amtmændene: 29 oktbr.

Ved kongelig resolution av 18 september sidstleden er det bestemt, at lov om forsorg for barn av 10 april 1915 træder i kraft 1 januar 1916.

Idet departementet herved i sin almindelighet henleder opmerksomheten paa lovens bestemmelser, finder man samtidig at burde gjøre følgende særlige bemerkninger med hensyn til gjennemførelsen av bestemmelserne i lovens 1ste kapitel.

1. Loven har til hensigt at beskytte den opvoksende slegt ved at yde trængende kvinder økonomisk støtte i den nærmeste tid omkring fødselen. Loven gir saadanne kvinder ret til — under visse betingelser — at kræve pengebidrag av den kommune, som de opholder sig i.

   Hjælp, som ydes efter disse bestemmelser, er ikke fattighjælp, se lovens § 9.

   Om betingelserne for at kræve bidrag før fødselen henvises til lovens § 1. De er noget snevrere for gifte end for ugifte kvinder. Men det er at merke, at § 5 aapner det der omhandlede utvalg adgang til at gi bidrag ogsaa til andre gifte kvinder end de, som falder ind

29 oktbr.

under § 1. Den tid, hvori bidrag kan kræves, er begrænset til 6 uker.

Om betingelserne for at kræve bidrag efter fødselen henvises til lovens § 2. Gifte og ugifte kvinder er her stillet paa like linje. Som betingelse for bidrag kræves, at moren skal ha saa daarlig raad, at hun maa overlate sit barn til andre, hvis hun ikke faar hjælp. Det kræves altsaa ikke, at moren skal gi barnet bryst. Den tid, hvori hjælp kan kræves, er begrænset til 3 maaneder. Efter § 5 kan dog det der omhandlede kommunale utvalg utstrække bidraget i indtil 3 maaneder til, hvis det finder, at barnets helse kræver, at moren gir det bryst utover de første 3 maaneder. Her kræves det altsaa, at moren gir barnet bryst.

2. Efter lovens § 3 skal bidragenes størrelse fastsættes av hr. amtmanden til bestemte maanedlige beløp for hver kommune. Forsaavidt angaar bidragsbeløp før fødselen, antages der dog intet til hinder for, at de fastsættes underet for de 6 uker. Det er desuten at merke, at der ogsaa for de 3 maaneder, som § 5, andet led, handler om, maa fastsættes bestemte maanedlige beløp.

Beløpene skal ligge inden visse nærmere angivne grænser. Vedkommende fattigstyrer og helseraad skal ha uttalt sig forinden fastsættelsen. Denne gjælder for 5 aar.

Departementet skal anmode hr. amtmanden om snarest mulig at indhente uttalelser fra fattigstyrer og helseraad inden Deres embedsdistrikt og derpaa fastsætte bidragenes størrelse for hver kommune i amtet for tidsrummet 1 januar 1916—31 december 1920.

Vedkommende formandskaper, fattigstyrer, helseraad og bidragsfogder blir at underrette om de fastsatte beløp. Indberetning om disse blir desuten at sende hertil snarest mulig.

Hr. amtmanden vil ha at foreta nye fastsættelser paa samme maate i betimelig tid før utløpet av hver femaarsperiode.

3. Efter lovens § 4, andet led, et det et utvalg paa 3 helseraadsmedlemmer, som avgjør, om betingelserne for bidrag er tilstede i hvert enkelt tilfælde. Utvalget kan ogsaa forhøie eller nedsætte de av hr. amtmanden fastsatte beløp med indtil $^1/_3$, hvis det finder, at særlige grunde gjør forhøielse paakrævet eller nedsættelse ubetænkelig.

Man skal anmode hr. amtmanden om at paalægge helseraadene inden Deres embedsdistrikt snarest mulig at opnævne saadanne utvalg. Der bør samtidig opnævnes varamænd for hvert av utvalgets medlemmer, likesom utvalget inden sin midte antages at burde vælge en formand og en næstformand for sin funktionstid. 29 oktbr.

Hvis helseraadets ordfører ikke er bosat inden kommunen, er der efter departementets mening ikke alene adgang til, men det er ogsaa ønskelig, at han allikevel vælges ind i utvalget, hvis dette ikke vil medføre praktiske ulemper.

4. Efter lovens § 4, tredje led, skal bidragene utbetales gjennem bidragsfogden, det vil paa landet si lensmanden, i byene den tjenestemand, som holder utpantninger. De kommunale myndigheter vil derfor ha at sørge for, at bidragsfogden utstyres med fornødne pengemidler,

5. Efter lovens § 4, sidste led, skal bidrag før fødselen utbetales, naar der foreligger erklæring fra læge eller jordmor om, at fødselen antagelig vil finde sted i løpet av de nærmest følgende 6 uker. Utbetalingen antages at burde ske i passende portioner.

6. Efter lovens § 6 skal helseraadet føre tilsyn med, at kommunens bidrag blir anvendt som de skal.

Hvis loven skal faa den tilsigtede virkning, er det efter departementets opfatning av den største vigtighet, at dette tilsyn blir saa effektivt som mulig. Man finder i saa henseende særlig at burde henlede opmerksomheten paa bestemmelsen i § 6, andet punktum, hvorefter utvalget kan beslutte, at bidraget utbetales til vedkommende jordmor eller anden paalidelig person, hvis denne er villig til at motta det, for at anvendes til morens og barnets bedste.

Om de øvrige organer, gjennem hvilke helseraadet kan utføre sit tilsyn, henvises til lovens § 15.

7. Efter lovens § 7 kommer barselpenger av offentlig eller godkjendt sykekasse, som kvinden faar, til fradrag i kommunens bidrag for de tilsvarende tidsrum. Ifølge lov om sykeforsikring av 6 august 1915, som træder i kraft 3 januar 1916, blir barselpenger at utbetale til kvindelig medlem i 2 uker før og 6 uker efter nedkomsten. Barselpengene skal altid utgjøre mindst kr. 1,00 pr. dag. Til medlems hustru skal der betales barselpenger med kr. 30,00 pr. fødsel. Naar barselpengene saaledes som i

29 oktbr. dette tilfælde er sat til et bestemt samlet beløp, skal en fjerdedel ansees for at være ydet for de sidste 14 dage før og tre fjerdedele for den nærmeste halvanden maaned efter fødselen (jfr. nærværende lovs § 7, andet punktum).

8. Efter lovens § 8 skal de utlæg, som kommunekassen paa morens opholdssted har hat, erstattes den efter nærmere angivne regler, hvortil henvises.

Avgjørelser, som amtmanden eller helseraadet træffer efter loven, kan bringes ind for nærværende departement, men uten opsættende virkning.

Bestemmelserne i lovens 2det kap. om tilsyn med barn skal departementet omhandle i en senere rundskrivelse[1]).

29 oktbr. **Skrivelse** *) fra Socialdepartementet, hvorefter dette dags dato i skrivelse til Riksforsikringsanstalten i henhold til § 31,2 i lov om sykeforsikring av 6 august 1915 har approbert en av anstalten utarbeidet normaltarif for de offentlige kredssykekasser. Tariffen, som gjælder fra 3 januar 1916 og fra nævnte dato træder istedenfor den i Lovtid. 1ste avdeling nr. 19 for 1911 (s. 191) indtagne tarif, er saalydende:

Indtægtsklasse.	Ukepræmie for medlemmet.
1.	15 øre
2.	20 »
3.	30 »
4.	45 »
5.	55 »

29 oktbr. **Telegram** fra Justisdepartementet til stiftamtmanden i Trondhjem stift, hvori uttales, at efter avholdelsen av det i stortingsvalglovens § 40, jfr. § 7 (l. 29/3 1906 nr. 1) omhandlede kjendelsesmøte, antages ingen at kunne indføres i mandtallet. Feil, hvorved stemmeberettigede personer er utelatt i mandtallet, antages saaledes efter nævnte møte ikke at kunne avhjælpes i nyt valg-styremøte. Spørsmaalet hører forøvrig under valgstyrets og i sidste instans Stortingets avgjørelse.

30 oktbr. **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av Ingeborg Tollefsdatter Aasnes ved gavebrev av 31 december 1914 oprettede »Per Halvorsen Aasnes og hu-

*) Bekjendtgj. 6 november i Lovtid. 1ste avd. nr. 50.
[1]) Se rundskrivelse 20 november 1915.

strus legat for skolebarn i Hylleraasen, Heggeriset og Engerdalens skolekredser i Engerdalens herred« med de i gavebrevet med paategning av 18 august 1915 indeholdte statutmæssige bestemmelser for dette legat. 30 oktbr.

Stadfæstelse — meddelt av Kirkedepartementet — paa de av Aalesunds bystyre under 3 juni 1915 vedtagne statutter for Bremen Weimar-barnekrybben i Aalesund, oprettet efter Aalesunds brand i 1904 væsentlig ved midler skjænket fra Bremen gjennem fru Elise Devold og fra norsk-amerikanere i Duluth gjennem doktor Hovde og ved bestyrelsesbeslutning av 15 oktober 1914 med dens midler og eiendele overdraget Aalesunds kommune til anvendelse i lignende øiemed. 30 oktbr.

Stadfæstelse — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av Bergens offentlige søndagsskoles disponible midler ved dens nedlæggelse i 1913 dannede »Bergens offentlige søndagsskoles legat for at bibringe unge haandverkere kundskaper« samt paa de under 27 april 1915 utfærdigede statutter for dette legat. 30 oktbr.

Stadfæstelse — meddelt av Kirkedepartementet — paa den under 30 juni 1915 utfærdigede tillægsfundas for det ved kongelig resolution av 27 oktober 1882 stadfæstede »Konsul Joachim Frieles legat til Bergens søndagsskole«. 30 oktbr.

Stadfæstelse — meddelt av Kirkedepartementet — paa de av Bolette Marie Vidsteen, født Gran, ved testamente av 18 april 1902 med tillæg av 22 november 1911 oprettede Overretssakfører J. A. Vidsteen og hustru Bolette Marie Vidsteen, født Grans legater til deres gravsteds vedlikehold og til trængende enker og ældre egtefolk av Bergens by samt paa de under 28 mai 1915 utfærdigede fundaser for disse legater. 30 oktbr.

Skrivelse*) fra Utenriksdepartementet, hvorved i henhold til lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at utførsel fra riket av 30 oktbr.

saape, alle slags,

indtil videre skal være forbudt.

Denne bestemmelse træder i kraft den 2 november førstkommende.

Meddelelse til hæren: 30 oktbr.

Det har vist sig, at der likeoverfor befalingsmænd, som gjentagne ganger har gjort sig skyldig i beruselse, tildels er anvendt mindre disciplinærstraffe.

*) Bekjendtgj. 6 november i Lovtid. 1ste avd. nr. 50.

30 oktbr. Dette bør ikke ske. En befalingsmand, som gjør sig skyldig i saadant forhold, vil lettelig gjøre sig uværdig til den for hans stilling fornødne agtelse eller tillid og bør i saa fald ikke tillates at bli staaende i tjenesten.

Naar der opstaar spørsmaal om at ilægge en befalingsmand straf for saadant forhold, maa det derfor undersøkes, om han tidligere er straffet for lignende, og saken blir i saa fald at indsende til jurisdiktionschefen til avgjørelse av, hvorvidt der bør reises tiltale mot vedkommende til fradømmelse av hans stilling efter militær straffelovs § 79 eller som tillægsstraf i henhold til samme lovs § 20 nr. 1 ved siden av fængselsstraf efter vedkommende straffebud (§ 72), der ikke gir anvisning paa tjenestens tap som hovedstraf.

1 novbr. **Skrivelse***) fra Finansdepartementet, hvorved det bl. a. i henhold til lov av 29 april 1915 om tilvirkning og beskatning av fyrstikker bestemmes, at der til opbevaring og transport av saakaldte opfyringsbriketter kun maa brukes kasse eller beholder, hvis størrelse er avpasset for 250 æsker eller for et av de for almindelige fyrstikker ved departementets skrivelse av 26 mai d. a. bestemte æskeantal.

4 novbr. **Skrivelse** fra Finansdepartementet til amtmanden i Smaalenene amt, hvori uttales, at i tilfælde, hvor en overligningsnævnd har tat under behandling klage fra en skatyder, som har tapt sin ret til at paaklage aarets ligning, maa resultatet av denne klagebehandling tilsidesættes og skatten indfordres efter den oprindelige ligning.

5 novbr. **Kongelig resolution****), hvorved der i henhold til lov av 6 juni 1891 om politivedtægter for rikets herreder meddeles stadfæstelse paa den av herredsstyret for Øvre Eker herred under 12 oktober 1915 fattede beslutning til politivedtægter for strandstedet Vestfossen, vedtat som tillæg til de ved kongelig resolution av 16 september 1908 stadfæstede politivedtægter for herredet.

5 novbr. **Kongelig resolution*****), hvorved den av Stange herredsstyre i møte den 29 september d. a. fastsatte vedtægt angaaende lukning av utsalgssteder i Stange herred,

---

*) Bekjendtgj. 6 november i Lovtid. 1ste avd. nr. 50.

**) Bekjendtgj. 6 november i Lovtid. 1ste avd. nr. 50, hvor politivedtægtene er indtat.

***) Bekjendtgj. 6 november i Lovtid. 1ste avd. nr. 50, hvor den stadfæstede vedtægt er indtat.

Hedemarkens amt, stadfæstes i henhold til lov av 25 juli 1913 som gjældende indtil videre, — dog med et par tilføielser. 5 novbr.

Kongelig resolution*), hvorved den av Hornindalens herredsstyre i møte den 9 oktober d. a. fastsatte lukningsvedtægt for utsalgssteder i Hornindalens herred, Nordre Bergenhus amt, stadfæstes i henhold til lov av 25 juli 1913 som gjældende indtil videre. 5 novbr.

Vedtægten træder i kraft 1 december 1915.

Kongelig resolution**), hvorved i henhold til lov om jords fredning av 16 mai 1860 § 13, 3dje punktum, bestemmes, at gjærde inden Lørenskogens herred, Akershus amt, skal ansees for lovlig, naar det er saa tæt og sterkt, at det freder for hest og storfæ. 5 novbr.

Kongelig resolution***), hvorved der i medhold av lov om pigtraads anvendelse til gjærde av 14 juli 1893 § 1 meddeles stadfæstelse paa den under 9 december 1914 og 7 oktober 1915 av Finnaas herredsstyre, Søndre Bergenhus amt, fattede beslutning. 5 novbr.

Kongelig resolution†), hvorved et utkast til manøvreringsreglement for dæmningen av Moldværsvandet (i Borgund) approberes som gjældende indtil videre. 5 novbr.

Kongelig resolution, hvorved de paa ekstraordinær generalforsamling den 8 februar 1897 og generalforsamling 13 januar 1915 i Porsgrund og Omegns sjømandsforening vedtagne statutter for »Fondet for trængende skibsførere av Porsgrund og Omegns sjømandsforening og deres efterlatte« stadfæstes i henhold til lovene av 9 august 1839 og 4 august 1845. 5 novbr.

Skrivelse fra Socialdepartementet til en fabrikeier, hvori meddeles, at bestyrelsen for haandverksavdelingen under den Norske Fællesforening for Haandverk og Industri har uttalt som sin mening, at ompresning av damehatter ikke kan ansees som haandverk, og at der saaledes ikke fra haandverkslovens side skulde være noget til hinder for at drive ompresning av damehatter i forbindelse med fabriksmæssig fremstilling av saadanne hatter. 5 novbr.

Departementet henholder sig til denne uttalelse.

*) Bekjendtgj. 6 november i Lovtid. 1ste avd. nr. 50, hvor lukningsvedtægten er indtat.

**) Bekjendtgj. 6 november i Lovtid. 1ste avd. nr. 50.

***) Bekjendtgj. 6 november i Lovtid. 1ste avd. nr. 50, hvor beslutningen er indtat.

†) Bekjendtgj. 6 november i Lovtid. 1ste avd. nr. 50, hvor manøvreringsreglementet er indtat.

novbr. **Bruksregler***) for Veldre bygdealmenning, approbert av Landbruksdepartementet 6 november 1915.

6 novbr. **Rundskrivelse** fra Finansdepartementet til amtmændene:

Da der efter enkelte til departementet gjørte henvendelser synes at herske nogen uklarhet med hensyn til den stempelavgift, som efter lov av 24 juni og skattebeslutning av 28 juni d. a. blir at svare av kontrakter, hvorved overtages forsikring mot krigsfare, meddeles herved under henvisning til departementets rundskrivelse av 8 juli d. a., at saadanne kontrakter blir at stemple efter samme satser som kontrakter om transport- og sjøforsikring forøvrig, nemlig med:

Kr. 0,10 av hvert 1 000 kroner eller del derav, som forsikringen lyder paa, naar den gjælder en bestemt transport eller reise eller en tid av indtil 6 maaneder, og ellers kr. 0,20 for hvert 1 000 kroner eller del derav, som forsikringen lyder paa.

Fritat for stempelavgift er kontrakter, hvorved forsikring overtages mot krigsfare av den ved lov av 21 august 1914 oprettede gjensidige krigsforsikring for norske fartøier og av A/S Norsk Varekrigsforsikring.

Samtidig skal departementet paa foranledning av indkomne forespørsler meddele, at deklarationsbøker eller lignende bøker, hvori indføres opgaver over forsikringer i henhold til en almindelig kontrakt (generalpolice), ikke blir at stemple som forsikringskontrakter. Forsaavidt generalpolicens maksimalbeløp antages at ville bli overskredet av de i deklarationsbøkerne indførte forsikringsbeløp, bør imidlertid saavidt mulig generalpolicen stemples efter det beløp, som efter forsikringstagerens bedste skjøn kan forutsættes at ville bli naadd.

Utfærdiges separatpolicer, blir med hensyn til stempling av disse at forholde overensstemmende med rundskrivelsen av 8 juli d. a.

Om foranstaaende bedes samtlige inden- og utenlandske forsikringsselskaper, som driver sjø- og transportforsikring, og som har sit hovedkontor eller hovedrepræsentant inden hr. amtmandens embedsdistrikt, git underretning.

Der bør tilstilles hvert enkelt selskap et tilstrækkelig antal avtryk til fordeling mellem dets agenter.

6 novbr. **Skrivelse** fra Socialdepartementet til amtmanden i Søndre Bergenhus amt, hvorved i medhold av lov om jordmødre av 19 december 1898 § 7 bestemmes:

At der fra Stord jordmordistrikt i Søndre Bergenhus amt utskilles et nyt jordmordistrikt, Huglen, omfattende gaardene Haukenes, Brandvik store og lille, Nordhuglen, Tveit,

*) Bekjendtgj. 15 november i Lovtid. 1ste avd. nr. 52, hvor bruksreglerne er indtat.

Sørhuglen, Rossbø, Mehammer, Bortveit, Agdestein, Hetlesæter og Borevik. 6 novbr.

Delingen træder i kraft fra den tid, amtmanden bestemmer.

Kongelig resolution*), hvorved bestemmes: 8 novbr.

1. I medhold av § 4 i lov av 18 august 1914 om salg og utførsel av fødevarer m. v. bestemmes, at utførsel av saltet sild indtil videre skal være forbudt, dog saaledes at utførsel kan finde sted, hvis vedkommende eksportør ved utførselen indbetaler til toldvæsenet en avgift, som for saltet fetsild indtil videre fastsættes til kr. 4,00 pr. tønde av vegt indtil 100 kg. netto og for anden saltet sild til det beløp, som senere blir bestemt; indtil saadan bestemmelse er truffet, kan utførsel finde sted, naar kr. 4,00 pr. tønde deponeres hos toldvæsenet.
2. Landbruksdepartementet bemyndiges til at anvende de beløp, som indbetales, til at skaffe de indenlandske forbrukere sild til rimelig pris og kan i det øiemed oprette et eller flere salgskontorer til fordeling av sild paa det indenlandske marked.
3. Disse bestemmelser træder i kraft straks.
4. Kongelig resolution av 14 september 1915 om utførsel av saltet fetsild ophæves.

Skrivelse**) fra Utenriksdepartementet, hvorved i henhold til lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at det indtil videre skal være forbudt at utføre fra riket: 10 novbr.

gummistoffe i uld og bomuld samt beklædningsartikler fremstillet derav.

Denne bestemmelse træder i kraft den 12 ds.

Kongelig resolution**), hvorved i medhold av lov av 24 juni 1915 om folkeregistre stadfæstes nedenstaaende av Kristiania bystyre den 21 oktober 1915 for Kristiania folkeregister vedtagne nye vedtægt, som skal træde istedenfor de ved den norske regjerings resolution av 18 oktober 1905 og kongelig resolution av 17 oktober 1908 stadfæstede vedtægter: 12 novbr.

§ 1. Til kontrol av det kommunale folkeregister, som er oprettet i Kristiania i medhold av lov av 29 april 1905, skal der hver 1 februar, medmindre formandskapet anderledes beslutter, avholdes tælling av alle i byen fast eller midlertidig bosatte personer.

§ 2. Ved disse folketællinger (mandtal) skal enhver, som er fast eller midlertidig bosat inden kommunen, være pligtig til

*) Bekjendtgj. 8 november i Lovtid. 1ste avd. nr. 51.

**) Bekjendtgj. 15 november i Lovtid. 1ste avd. nr. 52.

12 novbr. for sig og medlemmene av sin husstand (familiemedlemmer, tjenere, logerende og andre) at meddele folkeregistret oplysning om: fuldt navn, stilling eller erhverv, bopæl, fødselsaar og fødselsdag, fødested, statsborgerforhold, egteskabelig stilling samt for indflyttede personers vedkommende tillike tiden for deres flytning til Kristiania.

§ 3. Enhver, som avgir grund eller husrum til beboelse av andre, skal meddele folkeregistret opgaver over de personer, til hvem grund eller husrum avgives, samt over antal og størrelse (antal rum) av gaardens beboelses- og andre husleiligheter.

§ 4. De i § 2 omhandlede opgaver blir at meddele ved utfyldning av tællingslister (personlister), som tilstilles de oplysningspligtige før tællingen, og som efter den paa listerne angivne frist igjen avhentes hos dem.

Enhver gaardeier er pligtig til, saasnart han har mottat tællingslisterne, for sin gaard at sørge for personlisternes videre fordeling til de oplysningspligtige samt for listernes indsamling i utfyldt stand til den paa listerne angivne tid.

De i § 3 omhandlede opgaver blir at meddele ved utfyldning av særskilte tællingslister (huslister) og attestation paa disse.

§ 5. Utdelingen av de i § 4 omhandlede lister til gaardeierne saavel som listernes senere avhentning hos gaardeierne utføres av politiet, forsaavidt formandskapet ikke anderledes bestemmer.

§ 6. Enhver, som tar fast eller midlertidig bopæl i Kristiania, eller som flytter fra en bolig til en anden indenfor kommunens grænser, eller som flytter ut av kommunen for at ta fast eller midlertidig bopæl andensteds, skal melde dette til folkeregistret for sig og medlemmene av sin husstand med opgivende av de flyttendes fulde navn, fødselsaar og fødselsdag samt livsstilling. Forsaavidt de øvrige i § 2 nævnte oplysninger ikke tidligere er meddelt til folkeregistret, kan ogsaa disse kræves opgit.

§ 7. Enhver, som avgir grund eller husrum til beboelse av andre, skal melde til folkeregistret, hvem der paa de i § 6 nævnte maater flytter til eller fra hans eiendom eller husleilighet.

§ 8. De i §§ 6 og 7 foreskrevne meldinger skal være avgit til folkeregistret inden 14 dage, efterat flytningen fandt sted. Meldingene kan ske enten skriftlig eller ved fremmøte (personlig eller ved fuldmægtig) i folkeregistret.

§ 9. Ved avgivelse av skriftlig anmeldelse skal følgende skema anvendes:

Flytningsanmeldelse.

12 novbr.

Herved meldes til *Kristiania kommunale folkeregister* (Akersgaten nr. 55, indre gaard), at nedennævnte personer den ..... 191 ..... er flyttet

fra ..... *gate, nr.* ..... *; etage:* ..... *; opgang:* .....

til ..... *gate, nr.* ..... *; etage:* ..... *; opgang:* .....

(NB. Paa samme blanket maa bare opføres de personer, som følges ad i flytningen, d. v. s. flytter *fra* samme sted *til* samme sted).

	Fuldt navn. (Det daglige fornavn *understrekes;* for hustuer og enker tilføies pikenavn).	*Livsstill. og erhverv.* Her angives for logerende og tjenere tillike *hos hvem* de bor.	Fødselsaar og fødselsdag.
	(Skriv tydelig!)		
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			

Kristiania den 191

....

Anmelderens navn og stilling. (Underskrift av den flyttendes husvert eller losjivert.

i ..... gate nr. .....).

NB. Denne anmeldelse skal *utfyldes nøiagtig* og indleveres enten til Kristiania kommunale folkeregister eller til en av politiets bistationer eller til nærmest boende ligningsassistent. Den kan ogsaa i frankert konvolut og paa anmelderens eget ansvar for rigtig fremkomst sendes i posten til folkeregistret. *For at være gyldig maa den være underskrevet av anmelderen.*

§ 10. Ved indflytning til Kristiania skal den i lov om fattigvæsenet av 19 mai 1900 § 19 omhandlede flytningsattest forevises for folkeregistret, likesom utflytningsattester fra Kristiania utstedes av folkeregistret.

Særskilt fortegnelse over indflyttede personer blir ikke at føre ved folkeregistret.

§ 11. Overtrædelse av nærværende forskrifter medfører straf i henhold til straffelovens § 339.

12 novbr. **Kongelig resolution***), hvorved der i henhold til lov indeholdende adskillige bestemmelser om politivæsenet i Kristiania av 26 mai 1866 meddeles stadfæstelse paa den av Kristiania bystyre den 21 oktober 1915 fattede beslutning om forandring i § 56, 2det punkt, i de ved kongelig resolution av 10 januar 1874 stadfæstede politivedtægter for Kristiania.

12 novbr. **Kongelig resolution****), hvorved der i henhold til lov av 6 juni 1891 om politivedtægter for rikets herreder, lov av 22 mai 1875 om offentlige forestillinger m. v. og lov av 19 april 1899 til beskyttelse av barn mot bruk av tobak meddeles stadfæstelse paa den av herredsstyret for Østre Gausdals herred, Kristians amt, i møter den 15 juni, 27 september og 30 oktober 1915 vedtagne beslutning til nye politivedtægter for herredet, som skal træde istedenfor de ved kongelig resolution av 14 oktober 1893 stadfæstede politivedtægter.

12 novbr. **Kongelig resolution***), hvorved der i henhold til lov av 17 juni 1869 om politivedtægter for rikets kjøpstæder meddeles stadfæstelse paa den av Trondhjems bystyre den 14 oktober 1915 fattede beslutning om forandring i § 34 post 5 i de ved kongelig resolution av 7 juli 1902, jfr. kongelige resolutioner av 29 juli 1904 og 23 december 1914, stadfæstede politivedtægter for byen.

12 novbr. **Kongelig resolution*****), hvorved der i henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 meddeles approbation paa den av herredsstyret for Laudals herred i Lister og Mandals amt i møte den 8 september 1915 fattede beslutning om et tillæg til de for herredet ved kongelig resolution av 29 mai 1901 approberte sundhetsforskrifter.

12 novbr. **Kongelig resolution******), hvorved der i henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 meddeles approbation paa den av herredsstyret for Sunnelvens herred i Romsdals amt i møte den 28 september 1915 fattede beslutning om et tillæg til de for herredet ved kon-

---

*) Bekjendtgj. 15 november i Lovtid. 1ste avd. nr. 52, hvor forandringen er indtat.

**) Bekjendtgj. 15 november i Lovtid. 1ste avd. nr. 52, hvor de nye politivedtægter er indtat.

***) Bekjendtgj. 15 november i Lovtid. 1ste avd. nr. 52, hvor tillægget er indtat.

gelig resolution av 14 juli 1909 approberte sundhetsforskrifter. 12 novbr.

Kongelig resolution*), hvorved bestemmes: 12 novbr.

1. I henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 meddeles approbation paa den av herredsstyret for Kolvereids herred i Nordre Trondhjems amt i møter den 12 august 1914 og 23 september 1915 fattede beslutning om nye almindelige forskrifter med hensyn til sundhetsvæsenet inden herredet, — dog med en enkelt forandring.
2. De ved kongelig resolution av 22 november 1902 approberte sundhetsforskrifter for herredet ophæves fra den dag, da ovenomhandlede forskrifter træder i kraft.

Kongelig resolution**), hvorved i henhold til § 15 i lov om tilsyn med pleiebarn m. v. av 29 april 1905 bestemmes efter Aalesunds bystyres andragende, at nævnte lovs §§ 1—9 skal komme til anvendelse i kjøpstaden Aalesund. 12 novbr.

Kongelig resolution**), hvorved de i lov om erhvervelse av skog av 18 september 1909, jfr. lov nr. 3 av 13 august 1915, §§ 2, 3 og 4 omhandlede grænser for koncessionsfri erhvervelse av skog nedsættes i medhold av samme lovs § 5 for Lille Topdals herred, Nedenes amt, til 10 ha. 12novbr.

Denne bestemmelse træder i kraft straks.

Kongelig resolution***), hvorved der i medhold av § 5 i lov om indskrænkninger i bruk av ild i skog og mark m. v. av 14 juli 1893, jfr. lov av 27 juli 1896, meddeles approbation paa de av herredsstyret for Vegaardsheiens herred, Nedenes amt, i møte den 17 juli 1915 besluttede skogbrandsregler for herredet, — dog med en enkelt forandring. 12 novbr.

Kongelig resolution**), hvorved istedenfor den ved kongelig resolution av 18 juli 1913 under post I litr. b. indtagne bestemmelse om motorvognkjøring paa hovedveien Heimdal—Brøttem, Søndre Trondhjems amt, fastsættes i medhold av lov om bruk av motorvogner av 21 juni 1912 § 2, andet led, følgende bestemmelser som gjældende indtil videre: 12 novbr.

*) Bekjendtgj. 15 november i Lovti d.1ste avd. nr. 52, hvor de approberte nye sundhetsforskrifter er indtat.
**) Bekjendtgj. 15 november i Lovtid. 1ste avd. nr. 52.
***) Bekjendtgj. 15 november i Lovtid. 1ste avd. nr. 52, hvor de approberte skogbrandsregler er indtat.

12 novbr. »Paa hovedveien Heimdal—Brøttem kan fri motorvognkjøring finde sted i tiden fra klokken $8^1/_2$ til $9^1/_2$ formiddag og fra klokken $6^1/_2$ til $7^1/_2$ eftermiddag, dog saaledes, at der paa partiet fra Trangfossen (Hyttefossen) til Brøttem ikke maa kjøres med større hastighet end 15 km. i timen.

Paa de øvrige tider av døgnet er kjøring med motorvogn paa hovedveien Heimdal—Brøttem forbudt, undtagen forsaavidt kjøringen foregaar i fast rute efter vedkommende myndighets nærmere bestemmelse eller til de for rutegaaende motorvogner fastsatte tider.

Foranstaaende indskrænkninger gjælder ikke to-hjulede motorcykler og tre-hjulede motorcykler, som er indrettet alene for én person«.

12 novbr. **Kongelig resolution**, hvorved bestemmes:

I. Det ved kongelig resolution av 20 juli 1893 oprettede kaldskapellanembede ved Sandvikens menighet i Bergen blir at nedlægge ved utgangen av indeværende aar.

II. Fra 1 januar 1916 at regne skal der i menigheten istedet oprettes et residerende kapellani og et tredjeprestembede.

Den residerende kapellan tillægges — foruten nedennævnte husleiegodtgjørelse — følgende aarlige indtægter:

1) De kaldskapellanen i Sandviken tilkommende erstatninger for avløst betaling for kirkelige handlinger og for avløst høitidsoffer, beregnet efter en maalestok av henholdsvis 3 og 7 øre pr. menighetslem;
2) i henhold til den geistlige lønningslov av 14 juli 1897 § 25, sidste led, et bidrag paa kr. 2000,00, av overskuddet av de prestelige indtægter i Johannes menighet.

Tredjepresten tillægges en aarlig løn av Sandvikens sogneprestembedes indtægter paa kr. 2500,00, som blir at utbetale med en fjerdedel hvert kvartal, og den nedenfor nævnte husleiegodtgjørelse.

III. I henhold til den geistlige lønningslovs § 29, 2det led, fastsættes den husleiegodtgjørelse, som den residerende kapellan og tredjepresten tilkommer av kommunen, indtil videre til henholdsvis kr. 1000,00 og kr. 600,00 aarlig overensstemmende med Bergens Bystyres beslutning av 28 mai 1915.

IV. De vordende embedsmænd blir begge at ansætte med forpligtelse til:

a) at ta bolig paa et av biskopen godkjendt sted inden menigheten, og
b) at finde sig i de bestemmelser, som maatte bli avgit angaaende deres virksomhet.

V. Bergens biskop bemyndiges til midlertidig at træffe bestemmelse om ordning av konfirmantforberedelsen og konfirmationen i menigheten samt om avholdelse av gudstjenester og om fordelingen av disse og av de øvrige kirkelige forretninger mellem sognepresten, den residerende kapellan og tredjepresten. 12 novbr.

VI. Ved kundgjørelsen og besættelsen av de faste geistlige embeder i Bergens by blir der herefter at ta forbehold om, at vedkommende embedsmænd skal være forpligtet til at finde sig i enhver bestemmelse, som ved resolution maatte bli avgit om deling eller omregulering av menigheten, omordning av den geistlige betjening og opførelse av flere kirker.

VII. — — — — — — — — — — — —

Stadfæstelse — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av Christian Børs Bentzon ved gavebrev av 17 december 1905 og testamente av 25 mars 1912 oprettede »Jacob og Christian Bentzons legat til Bergens museum« samt paa den under 24 august 1915 utfærdigede fundas for dette legat. 12 novbr.

Stadfæstelse — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av Ingeborg Anna Haugen ved testamente av 5 november 1914 oprettede legat for trængende i Kvikne sogn samt paa de under 2 oktober 1915 utfærdigede statutter for dette legat. 12 novbr.

Stadfæstelse — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av enkefru Malla Mohr ved gavebrev av 25 september 1915 oprettede »Kjøbmand Anton Mohrs tuberkuloselegat« samt paa den under s. d. utfærdigede fundas for dette legat. 12 novbr.

Forandring*) i reglementet for Norges bank, besluttet 15 november 1915. 15 novbr.

Skrivelse**) fra Justisdepartementet, hvorved meddeles, at departementet i skrivelser til amtmændene i Nordlands, Tromsø og Finmarkens amter av 18 november 1915 i henhold til § 2 i kongelig resolution av 11 juni 1915, jfr. kongelig resolution av 13 august samme aar, angaaende kontrol med kjøbmænds salg av sprængstof har bestemt, at salg av krudt til skytterlags medlemmer og andre personer, som skal bruke det til fremstilling av geværammunition, kan finde sted mot politiattest engang for alle. 18 novbr.

*) Bekjendtgj. 26 november i Lovtid. 1ste avd. nr. 54, hvor forandringen er indtat.

**) Bekjendtgj. 20 november i Lovtid. 1ste avd. nr. 53.

19 novbr. **Kongelig resolution***), hvorved den av Hitterø herredsstyre i møte den 3 november d. a. fastsatte vedtægt angaaende lukning av utsalgssteder i Hitterø herred, Lister og Mandals amt, stadfæstes i henhold til lov av 25 juli 1913 som gjældende indtil videre.

19 novbr. **Kongelig resolution****), hvorved der i henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 og § 3 i lov om særegne foranstaltninger mot tuberkuløse sygdomme av 8 mai 1900 meddeles approbation paa den av herredsstyret for Vinje herred i Bratsbergs amt i møte den 10 juli 1915 fattede beslutning om almindelige forskrifter med hensyn til sundhetsvæsenet inden herredet og om forskrift om anmeldelsespligt ved tuberkuløse sykes flytning.

19 novbr. **Kongelig resolution*****), hvorved i forbindelse med kongelig resolution av 8 november 1915 bestemmes i medhold av § 4 i lov av 18 august 1914 om salg og utførsel av fødevarer m. v.:

1. Utførsel av saltet storsild og saltet vaarsild kan finde sted, hvis vedkommende eksportør ved utførselen indbetaler til toldvæsenet en avgift, som for saltet storsild fastsættes til kr. 1,50 og for saltet vaarsild til kr. 1,00 pr. 100 kg. netto.
2. Utførselsforbudet av 8 november 1915 ophæves, forsaavidt angaar saltet Islandssild.
3. De beløp, som i medhold av nævnte resolution av 8 november 1915 maatte være deponert for at faa utført anden saltet sild end fetsild, blir at tilbakebetale vedkommende i sin helhet, forsaavidt de er deponert for Islandssild. Er de deponert for andre sorter sild, blir forskjellen paa de deponerte beløp og de nu fastsatte avgifter at tilbakebetale.
4. Disse bestemmelser træder i kraft straks.

19 novbr. **Kongelig resolution*****), hvorved der i medhold av lov om ansvar for skade paa bufæ ved hund m. v. av 20 august 1915 dens § 2, 2det punktum, meddeles approbation paa en av Ømarks herredsstyre i Smaalenene amt under 8 november 1915 fattet beslutning, hvorved bestemmes, at hund, som i Ømarks herred paatræffes uten ledsager i beitestrækning i den tid, bufæ beiter, kan

*) Bekjendtgj. 20 november i Lovtid. 1ste avd. nr. 53, hvor vedtægten er indtat.
**) Bekjendtgj. 20 november i Lovtid. 1ste avd. nr. 53, hvor sundhetsforskriftene m. v. er indtat.
***) Bekjendtgj. 20 november i Lovtid. 1ste avd. nr. 53.

saavel grundeieren som bufæets eier eller besidder og enhver i strækningen havneberettiget straks la dræpe paa stedet eller, inden 3 maaneder, kræve dræpt ved politiets foranstaltning. 19 novbr.

Kongelig resolution*), hvorved der i medhold av lov om ansvar for skade paa bufæ ved hund m. v. av 20 august 1915 nr. 9 dens § 2, 2det punktum, meddeles approbation paa en av Tonstads herredsstyre i Lister og Mandals amt under 3 november 1915 fattet beslutning, hvorved bestemmes, at hund, som i Tonstads herred paatræffes uten ledsager i beitestrækning i den tid, bufæ beiter, kan saavel grundeieren som bufæets eier eller besidder og enhver i strækningen havneberettiget straks la dræpe paa stedet eller, inden 3 maaneder, kræve dræpt ved politiets foranstaltning. 19 novbr.

Kongelig resolution*), hvorved den i §§ 3 og 4 i lov om erhvervelse av skog av 18 september 1909, jfr. lov nr. 3 av 13 august 1915, omhandlede arealgrænse 500 ha. for koncessionsfri erhvervelse av skog nedsættes i medhold av samme lovs § 5 for Klæbu herred, Søndre Trondhjems amt, til 100 ha. 19 novbr.

Denne bestemmelse træder i kraft straks.

Kongelig resolution**), hvorved der i henhold til skattelov for byene av 18 august 1911 § 61 meddeles stadfæstelse paa den av Drammens bystyre i møte den 15 september d. a. besluttede vedtægt om inddeling av byen i 2 ligningsdistrikter, — dog med en enkelt forandring. 19 novbr.

Kongelig resolution, hvorved en fremlagt av Kristiania skolestyre den 15 oktober d. a. vedtat plan for Kristiania kommunale tvangsskole for piker stadfæstes i henhold til § 38 i lov om behandling av forsømte barn av 6 juni 1896. 19 novbr.

Kongelig resolution, hvorved bl. a. de i møte 3 december 1889 og generalforsamling 20 april 1903, 8 april 1904 og 13 april 1905 vedtagne love for Bergens Handelsstands Understøttelsesforening stadfæstes i henhold til lovene av 9 august 1839 og 4 august 1845. 19 novbr.

Kongelig resolution, hvorved det i medhold av lov om arbeidsformidling av 12 juni 1906 § 1 bestemmes, at der skal oprettes et offentlig kontor til formidling av arbeide av enhver slags i Sarpsborg. 19 novbr.

---

*) Bekjendtgj. 20 november i Lovtid. 1ste avd. nr. 53.
**) Bekjendtgj. 20 november i Lovtid. 1ste avd. nr. 53, hvor den stadfæstede vedtægt er indtat.

19 novbr. **Kongelig resolution**, hvorved et fremlagt utkast til takstregulativ for benyttelse av jernbanens kai i Narviks havn stadfæstes i henhold til § 55 i lov om havne- og ringevæsenet m. v. av 10 juli 1894 som gjældende indtil videre.

19 novbr. **Skrivelse** fra Forsvarsdepartementet, Marinen, til overlodsen i det vestenfjeldske distrikt, hvori uttales, at en kystlods, som har mistet det ene øie, antages at kunne fortsætte sin virksomhet, naar han har normalt syn paa det gjenværende øie. Da kystlodsers synsstyrke ifølge Forsvarsdepartementets regler av 4 januar 1913 § 1, punkt 1 b, skal prøves »med samtidig bruk av begge øine«, bør lægeattesten indeholde oplysning om, at vedkommende kun hadde ett øie.

20 novbr. **Rundskrivelse** fra Socialdepartementet til amtmændene: I forbindelse med departementets rundskrivelse av 29 oktober d. a. angaaende lov om forsorg for barn av 10 april 1915 skal departementet herved fremkomme med endel bemerkninger angaaende gjennemførelsen av lovens

2det kapitel. Om tilsyn med barn.

Lovens andet kapitel indeholder endel bestemmelser om tilsyn med barn, som avløser de hittil gjældende bestemmelser i lovgivningen av 6 juli 1892 i skjærpende retning.

Da det er helseraadene, som har at gjennemføre tilsynet i første haand, bedes helseraadsordførernes særlige opmerksomhet henledet paa lovens bestemmelser. Disse gaar i korthet ut paa følgende:

Alle barn under 14 aar staar under tilsyn av helseraadet, hvis de er sat bort i pleie mot betaling. Forat helseraadet kan holdes underrettet om saadanne barn, er det paalagt baade den, som sætter barnet ut og den, som tar imot det, at sende melding til helseraadet inden 3 dage. Lovens § 10 og § 11, første led.

Barn, som ikke er sat bort mot betaling — altsaa barn, som forældrene eller en av dem har hos sig, eller som forpleies av andre uten betaling — kan helseraadet beslutte at ta under sit tilsyn, hvis barnet blir legemlig eller moralsk vanskjøttet, eller hvis der er grund til at frygte for, at saa kan ske. Se lovens § 11, andet led. Denne bestemmelse har for øie dels den legemlige vanrøgt, dels en mindre vidtgaaende moralsk vanskjøtsel end den, som berettiger vergeraadet til at skride ind efter lov om forsømte barn av 6 juni 1896 § 1, litr. b. Det er at merke, at grænsen mellem helseraadets og vergeraadets virkekreds i mange tilfælde let kan gaa over i hinanden, og lovens motiver forutsætter, at de

to institutioner i saa fald vil arbeide sammen, og at helseraa- 20 novbr.
det vil træde tilbake, naar vergeraadet finder, at betingelserne for dets indskriden er tilstede.

Hvis barn, som staar under helseraadets tilsyn, ikke blir ordentlig behandlet, eller hvis det er at frygte, at saa kan ske paa grund av betalingsvilkaarene eller forholdene i pleiehjemmet i det hele tat, skal helseraadet drage omsorg for, at barnet blir behandlet paa tilfredsstillende maate eller anbragt andensteds. Helseraadet har i saa henseende forskjellige magtmidler til sin raadighet, likesom det kan kræve hjælp av fattigstyret. Se nærmere lovens § 12.

Foranstaaende bestemmelser gjælder ikke barn, som vergeraadet sætter ut. Men vergeraadet kan forlange, at helseraadet tar under sit tilsyn barn, som er sat ut utenfor vergeraadets kommune. Lovens § 13.

Om de organer, hvorigjennem helseraadet kan utføre sit tilsyn, henvises til lovens § 15. — Desuten bemerkes, at departementet i analogi med bestemmelsen i pleiebarnsloven av 29 april 1905, § 13, andet led, og i overensstemmelse med lovens motiver antar, at det vil staa helseraadene frit for at træffe en saadan ordning, at avgjørelser i saker, som haster, blir truffet av ordføreren alene eller i samraad med enkelte andre av helseraadets medlemmer. Saadanne avgjørelser skal dog forelægges det samlede helseraad til godkjendelse, saasnart der blir anledning til det.

Forholdet mellem tilsynsbestemmelserne i nærværende lov og i pleiebarnsloven av 29 april 1905 vil fremgaa av nedenstaaende oversigt:

I. I kommuner, hvor pleiebarnslovens §§ 1—9 ikke er gjort gjældende, kommer følgende bestemmelser til anvendelse:
   a) Pleiebarnslovens §§ 10—14.
   b) Forskriften i pleiebarnslovens § 15, tredje punktum, om at pleiebarnsloven i sin helhet altid blir at anvende paa de pleiehjem, som mottar barn fra en fremmed kommune, saavelsom paa de i lovens § 2, sidste led, omhandlede barnehjem.
   c) Lov om forsorg for barn. Kap. II og III.

II. I kommuner, hvor pleiebarnslovens §§ 1—9 er gjort gjældende, kommer følgende bestemmelser til anvendelse:
   a) Pleiebarnsloven i sin helhet.
   b) Forsaavidt angaar barn, som ikke er bortsat mot betaling, gjælder ifølge § 11, andet led, i loven om forsorg for barn, dennes 2det kap.

20 novbr. Hvis ordføreren i helseraadet maa gjøre særskilte reiser for tilsynets skyld, skal statskassen betale hans skyss- og kostutgifter.

Opgave over saadanne utgifter bedes medtat i ordførerens vanlige kvartalsregninger over utgifter paa reiser i medicinalvæsenets anliggender.

Med foranstaaende bedes formandskaper, magistrater, fattigstyrer, helseraad og bidragsfogder inden hr. amtmandens embedsdistrikt gjort bekjendt.

Departementet skal ved samme anledning bemerke, at man er kommet til kundskap om, at bestemmelsen i forsorgslovens § 3, 1ste punktum, om underholdningsbidrag for tiden før fødselen av enkelte har været forstaat saaledes, at der for denne tid skal kunne fastsættes bidrag fra 25—45 kr. maanedlig og saaledes for den samlede bidragstid før fødselen, 6 uker, et høiere beløp i forhold hertil.

Foranlediget herved finder departementet under henvisning til rundskrivelse av 29 oktober d. a. at burde gjøre opmerksom paa, at det anførte beror paa en misforstaaelse av lovens paa dette punkt mindre klare ord. Ifølge lovens forarbeider skal de nævnte grænsebeløp 25—45 kr. gjælde de samlede 6 uker.

25 novbr. **Kongelig resolution***), hvorved der i henhold til lov av 6 juni 1891 om politivedtægter for rikets herreder, lov av 22 mai 1875 om offentlige forestillinger m. v. og lov av 25 juli 1913 om offentlig forevisning av kinematografbilleder meddeles stadfæstelse paa den av herredsstyret for Nedre Eker herred, Buskeruds amt, den 25 august og 4 november 1915 vedtagne beslutning til nye politivedtægter, som skal træde istedenfor de ved kongelige resolutioner av 8 mars 1894 og 6 mai 1899 stadfæstede politivedtægter for nævnte herred.

25 novbr. **Kongelig resolution****), hvorved den av Kongsvinger bystyre i møte den 5 november d. a. fattede beslutning angaaende visse forandringer i den ved kongelig resolution av 7 mai 1910 stadfæstede lukningsvedtægt for utsalgssteder i Kongsvinger stadfæstes i henhold til lov av 25 juli 1913 som gjældende indtil videre, — dog med et par forandringer.

---

*) Bekjendtgj. 26 november i Lovtid. 1ste avd. nr. 54, hvor de nye politivedtægter er indtat.

**) Bekjendtgj. 26 november i Lovtid. 1ste avdeling nr. 54, hvor forandringene er indtat.

Den stadfæstede vedtægt træder istedenfor den ved kon- 25 novbr.
gelig resolution av 7 mai 1910 stadfæstede lukningsvedtægt og træder i kraft 1 januar 1916.

Kongelig resolution*), hvorved der i henhold til § 89 i 25 novbr.
lov om bygningsvæsenet av 27 juli 1896 meddeles approbation paa de av Fredrikshalds bystyre i møte den 5 oktober 1915 vedtagne regler for anbringelse av husnummerskilt sammesteds.

Kongelig resolution, hvorved bestemmes: 25 novbr.

I. Fra 1 januar 1916 at regne skal der i Aarstads menighet i Bergen oprettes et residerende kapellani. Dettes indehaver tillægges — foruten nedennævnte husleiegodtgjørelse — indtil videre en aarlig løn av Bergens kommune, stor kr. 3200,00. Denne løn skal efter Kirkedepartementets nærmere bestemmelse nedsættes eller helt bortfalde, forsaavidt indtægtene av Aarstads sognekald efter omberegning paa grundlag av næste almindelige folketælling blir saa store, at derav ogsaa kan utredes et tilsvarende beløp til kapellanen.

II. Fra det residerende kapellanis oprettelse blir der i Aarstads kirke hver søn- og helligdag at avholde høimesse- og aftensanggudstjeneste avvekslende av sognepresten og den residerende kapellan — dog under iagttagelse av, at den første som regel præker til høimesse paa de store høitiders 1ste dag.

III. Den residerende kapellan blir at ansætte med forpligtelse til:

a. skiftevis med sognepresten hver sin uke at utføre de forefaldende kirkelige forretninger, dog saaledes, at sognepresten ogsaa utenfor sin uke kan overta dem av disse, som han ønsker;

b. efter Bergens biskops nærmere bestemmelse at delta i konfirmantforberedelsen og konfirmationen i menigheten.

IV. Husleiegodtgjørelsen for den residerende kapellan fastsættes i henhold til den geistlige lønningslov av 14 juli 1897 § 29, 2det led, indtil videre til det av Bergens bystyre i møte den 13 september 1915 bevilgede beløp kr. 1000,00 aarlig.

V. — — — — — — — — — — — —

*) Bekjendtgj. 26 november i Lovtid. 1ste avd. nr. 54, hvor reglerne er indtat.

25 novbr. **Kongelig resolution**, hvorved bl. a. bestemmes, at Hjelme sogn av Manger prestegjeld i Bergens stift fra 1 januar 1916 skal fraskilles dette og overføres til Herlø prestegjeld i samme stift.

25 novbr. **Kongelig resolution**, hvorved den bestemmelse, som ved kongelig resolution av 16 oktober 1907 (kfr. lov om forsømte barns behandling av 6 juni 1896 § 6, jfr. tillægslov av 17 juni 1907) er truffet angaaende Kristiania kommunes inddeling i vergeraadskredser m. m., forandres saaledes, at Johannes menighet fra 1 januar 1916 at regne overføres fra Centrum kreds til Vestre kreds

25 novbr. **Kongelig resolution**, hvorved det i medhold av § 8 i lov om forældre og egtebarn av 10 april 1915, jfr. sidste led av § 7 i lov av s. d. om barn, hvis forældre ikke har indgaat egteskap med hverandre, bestemmes:

De geistlige embedsmænd, som fører kirkeboken, har fra 1 januar 1916 at føre en særskilt protokol (fødselsregister), i hvilken blir at indføre:

a. meldinger om fødsel av barn, født i egteskap, og hvis forældre staar i statskirken;

b. meldinger om fødsel av barn, født utenfor egteskap, i den utstrækning, som det ved senere resolution blir bestemt, — alt overensstemmende med skemata og nærmere forskrifter, fastsat av Justisdepartementet.

25 novbr. **Kongelig resolution**, hvorved der meddeles approbation paa en mellem Justisdepartementet og grosserer Emil O. Larssen, Kristiania, den 24 november 1915 avsluttet kontrakt om salg for kr. 57 500,00 av den Oplysningsvæsenets Fond tilhørende eiendom Plogstad, gnr. 44, br.nr. 1 Plogstad av skyld mark 15,50, gnr. 42, br.nr. 8 Fladby lille, av skyld mark 0,14. og gnr. 42, br.nr. 9 Plogstad av Fladby, av skyld mark 0,02, samtlige beliggende i Ullensaker tinglag, hvilken eiendom har været utlagt til sorenskriveren i Nes sorenskriveri som embedsgaard.

25 novbr. **Kongelig resolution**, hvorved den ved kongelig resolution av 30 juli 1915 meddelte tilladelse for aktieselskapet Kristiania elektriske sporvei til anlæg og drift av en elektrisk sporvei fra Skøien (Hofsbækken) over Bestum til Lilleaker skole, Vestre Aker, forandres saaledes, at fristene for arbeidets paabegyndelse, sporveiens færdigbygning og ordningen av sikkerheter forlænges med 6 — seks — maaneder overensstemmende med Arbeidsdepartementets forslag i foredrag av 25 november 1915.

Kapitelstakster for aaret 1915.

11novbr.
25 novbr.

(i overensstemmelse med N. L.s 3—14—15 og lov av 17 august 1848).

Kristiania stift:

(sat 17 november).

Landskyld og leding:

100	kilogram	rugmel	kr.	29,12
100	—	bygmel eller malt	»	29,01
100	—	havremel eller malt	»	30,78
100	—	blandmel eller malt	»	28,44
1	hektoliter	landskylds byg eller korn, hvor samme ei ydes efter tyngde eller vegt	»	14,10
1	—	landskylds eller ledings havre	»	13,80

Tiende:

1	hektoliter	hvete, rug, torekorn eller erter	kr.	16,76
1	—	byg	»	13,37
1	—	blandkorn	»	11,90
1	—	havre	»	11,81
1	—	letbyg	»	8,64
1	—	lethavre	»	7,58

Landskyld og leding efter middelprisen av de 10 sidste aars kapitelstakster:

100	kilogram	rugmel	kr.	18,18
100	—	bygmel eller malt	»	17,83
100	—	havremel eller malt	»	18,44
100	—	blandmel eller malt	»	17,68
1	hektoliter	landskylds byg	»	8,66
1	—	landskylds havre	»	8,27

Tiendekorn efter middelprisen av de 20 sidste aars kapitelstakster:

1	hektoliter	hvete, rug, torekorn eller erter	kr.	9,52
1	—	byg	»	7,44
1	—	blandkorn	»	6,76
1	—	havre	»	6,41
1	—	letbyg	»	4,55
1	—	lethavre	»	4,08

Hamar stift:

(sat 25 november).

Landskyld og leding:

100	kilogram	rugmel	kr.	29,29
100	—	bygmel	»	29,34

11 novbr.	100	kilogram	havremel	kr. 30,94
25 novbr.	100	—	blandmel	» 30,14
	1	hektoliter	landskyldsbyg eller korn, hvor samme ikke ydes efter tyngde eller vegt	» 14,25
	1	—	landskylds- eller ledingshavre	» 13,82
	100	kilogram	bygmalt	» 22,30
	100	—	havremalt	» 23,51
	100	—	blandkornmalt	» 22,91

Tiende:

1	hektoliter	hvete, rug, torekorn eller erter	kr. 16,86
1	—	byg	» 13,51
1	—	blandkorn	» 11,77
1	—	havre	» 11,87
1	—	letbyg	» 9,08
1	—	lethavre	» 7,29

Landskyld og leding efter middelprisen av de 10 sidste aars kapitelstakster:

100	kilogram	rugmel	kr. 19,26
100	—	bygmel	» 19,66
100	—	havremel	» 20,17
100	—	blandmel	» 19,77
1	hektoliter	landskyldsbyg	» 9,55
1	—	landskyldshavre	» 9,02
100	kilogram	bygmalt	» 14,94
100	—	havremalt	» 15,33
100	—	blandkornmalt	» 15,03

Tiendekorn efter middelprisen av de 20 sidste aars kapitelstakster:

1	hektoliter	hvete, rug, torekorn eller erter	kr. 10,16
1	—	byg	» 8,35
1	—	blandkorn	» 7,18
1	—	havre	» 7,04
1	—	letbyg	» 4,42
1	—	lethavre	» 4,00

Kristiansand stift:
(sat 11 november).

1	hektoliter	byg	kr. 14,82
1	—	havre	» 12,52
1	—	havremel	» 13,09
100	kilogram	byg	» 22,90
100	—	havre	» 24,16
100	—	havremel	» 25,27

Middeltallet av kapitelstaksterne for de sidste 10 aar fra 1906 til 1915 begge iberegnet blir: 11 novbr. 25 novbr.

1 hektoliter byg	kr.	9,36
100 kilogram byg	»	14,45
100 — havre	»	15,33

Bergen stift:
(sat 20 november).

Hvete	kr.	20,76
Rug	»	16,92
Byg	»	14,22
Havre	»	10,68
Blandkorn	»	12,47
Malt	»	20,09

Hvad Kongens tiende i Nordhordland angaar, da skal der efter den derom gjældende bestemmelse kun gives for en hektoliter kr. 3,45 (kr. 4,80 pr. tønde).

Middeltallet av de sidste 20 aars kapitelstakster blir:

For hvete kr. 12,50, for rug kr. 9,20, for byg kr. 8,73, for havre kr. 5,96, for blandkorn kr. 7,19 og for malt kr. 37,72, alt pr. hektoliter.

Middeltallet av de sidste 10 aars kapitelstakster blir:

For hvete kr. 13,50, for rug kr. 10,43, for byg kr. 9,69 for havre kr. 6,80, for blandkorn kr. 8,03 og for malt kr. 38,56, alt pr. hektoliter.

Trondhjem stift:
(sat 20 november).

1 hektoliter bedste rug	kr.	16,99
1 — ringere rug	»	15,48
1 — sædebyg	»	13,31
1 — ringere byg	»	11,51
1 — bedste blandkorn	»	10,95
1 — ringere blandkorn	»	10,49
1 — sædehavre	»	11,52
1 — ringere havre	»	9,61
1 kilogram bedste rugmel	»	0,31
1 — ringere rugmel	»	0,26
1 — bedste bygmel	»	0,25
1 — ringere bygmel	»	0,22
1 — bedste havremel	»	0,26
1 — ringere havremel	»	0,22
Middeltal av de 10 sidste aars kapitelstakster paa sædebyg for 1 hektoliter	»	8,92
Middeltal av de 10 sidste aars kapitelstakster paa sædehavre for 1 hektoliter	»	7,49

11 novbr.
25 novbr.

Tromsø stift:
(sat 20 november).

1	hektoliter	bedste rug	kr.	17,12
1	—	ringere rug	»	15,11
1	—	sædebyg	»	18,72
1	—	ringere byg	»	15,03
1	—	bedste blandkorn	»	17,18
1	—	ringere blandkorn	»	14,25
1	—	sædehavre	»	18,58
1	—	ringere havre	»	14,11
1	—	bygmalt	»	20,62
10	kilogram	rugmel	»	3,05
10	—	bygmel	»	2,94
10	—	ringere bygmel	»	2,59
10	—	havremel	»	3,27
10	—	ringere havremel	»	2,77
10	—	hvite erter	»	5,51
10	—	ringere erter	»	4,62

Middeltal av de sidste 10 aars kapitelstakster paa 1 hektoliter sædebyg . . . . . » 11,81

Kirkernes landskyld:

10	kilogram	lange	kr.	12,00
10	—	rundfisk	»	9,00
10	—	titling	»	8,00
10	—	stor rotskjær	»	12,00
10	—	smaa rotskjær	»	11,00
10	—	stor sei	»	7,50
10	—	middels sei	»	7,00
10	—	smaa sei	»	5,00
10	—	ost i Salten	»	4,89

27 novbr. **Skrivelse** fra Kirkedepartementet til Kristiania stiftsdirektion, hvori departementet i anledning av en forespørsel fra en sogneprest uttaler følgende:

Naar departementet meddeler tilladelse til anlæg av en ny kirkegaard eller til utvidelse av en ældre saadan, er det forutsætningen, at den hele begravelsesplads eller hele det nye stykke skal indvies efter at være indhegnet og oparbeidet i fornøden utstrækning. Saadan indvielse bør efter Alterboken helst ske umiddelbart foran den første begravelse paa kirkegaarden.

I tilfælde av, at kun en del av den nye eller av den utvidede kirkegaard oparbeides og indhegnes, idet resten først senere skal gjøres færdig til bruk, kan der intet være til hinder for, at det første stykke efter at være helt indhegnet ind-

vies særskilt, og at indvielsen av resten foregaar, naar det skal tages i bruk. Saadan indvielse bør dog ikke gjentages for ofte og navnlig ikke hvergang et nyt kvarter eller et nyt stykke er oparbeidet. Forøvrig maa det bero paa omstændighetene i hvert enkelt tilfælde, om indvielse av den hele kirkegaard eller foreløbig kun en del derav skal finde sted. 27 novbr.

Skrivelse fra Socialdepartementet til amtmanden i Stavanger amt, hvorved i medhold av lov om jordmødre av 19 december 1898 § 7 bestemmes: 30 novbr.

At der fra Aakre jordmordistrikt i Stavanger amt utskilles et nyt jordmordistrikt, Veabygden, omfattende gaardene Vea, Munkejord, Østhus, Sevik og Sølvøen av Aakre herred.

Delingen træder i kraft fra den tid, amtmanden bestemmer.

Bruksregler*) for Brøttum bygdealmenning, approbert av Landbruksdepartementet 1 december 1915. 1 decbr.

Rundskrivelse fra Justisdepartementet til amtmændene: 1 decbr.

Departementet skal herved henlede opmerksomheden paa den nye lov om sykeforsikring av 6 august 1915, som fra 3 januar 1916 avløser den ældre lov om samme emne av 18 september 1909 med tillægslov av 1 april 1911.

Med hensyn til den ældre lov henvises til departementets rundskrivelse av 28 april 1911 (indtat i Lovtidendens 2den avdeling for s. a. side 503—506, — som note til rundskrivelse av 19 august 1911 om embedskontoristers lønnings- og ansættelsesforhold). Av den nye lovs bestemmelser skal man særlig fremhæve, at i dennes § 1, 2 a er sløifet bestemmelsen i den tilsvarende § i den ældre lov om, at den, som for sygdomstilfælde er tilsikret fuld løn i mindst 3 maaneder, er undtat fra forsikringspligten. Adgangen til at avgjøre forsikringspligten paa denne maate er saaledes bortfaldt fra den nye lovs ikrafttræden. Samtidig er indtægtsgrænsen for den pligtige forsikring i § 1, 2 a forhøiet til kr. 1 600,00 paa landet og kr. 1 800,00 i by mot tidligere henholdsvis kr. 1 200,00 og kr. 1 400,00.

Paa grund av de nye bestemmelser vil de ved embedskontorer under dette departement hørende statslønnede betjenter, som nu er sikret 3 maaneders løn i sygdomsforfald, bli indskudspligtige i vedkommende kredssykekasse, forsaavidt deres samlede aarlige indtægt ikke overskrider henholdsvis kr. 1 600,00 og kr. 1 800,00.

Den fornødne indmeldelse i kredssykekasserne av disse betjenter (lovens § 9) vil bli at foreta av betjentenes nærme-

*) Bekjendtgj. 4 december i Lovtid. 1ste avd. nr. 55.

1 decbr. ste overordnede (hr. amtmanden, vedkommende embedsmand), som ogsaa vil ha at motta og kontrolere kredssykekassernes regninger for de paa betjentene og paa staten som arbeidsgiver faldende præmieandele (lovens § 31, 5 a). Embedsmanden attesterer derefter regningens rigtighet, gir den paategning om, hvad der av beløpet skal fradrages i betjentens egen lønning, og hvad der skal utredes av staten som arbeidsgiverens andel, og sender den uten ophold til den oppebørselsesbetjent, gjennem hvem vedkommende betjentløn utbetales; desuten sender han indberetning til Justisdepartementet om størrelsen av den staten som arbeidsgiver paahvilende præmieandel.

Med hensyn til utbetaling av præmien til vedkommende kredssykekasse har departementet med Finansdepartementets samtykke bestemt, at saadan blir at foreta av vedkommende oppebørselsesbetjent i henhold til de gjennem embedsmanden indsendte regninger. Den paa betjentene faldende præmieandel ($^6/_{10}$ dele) blir at fradrage i betjentenes egen løn. Naar disses gagekvitteringer indrettes som bruttokviteringer, altsaa omfatter baade det kontant utbetalte lønningsbeløp og den til kredssykekassen indeholdte præmieandel — hvilke beløp for kontrollens skyld anføres særskilt —, vil oppebørselsesbetjenten faa refusion for sine utlæg for de forsikrede paa vanlig maate ved gagekvitteringenes indsendelse til Finansdepartementet. Ogsaa den paa staten som arbeidsgiver faldende andel av præmien ($^1/_{10}$ del) blir av vedkommende oppebørselsesbetjent at utbetale til kredssykekasserne i henhold til de indsendte regninger uten speciel anvisningsordre for hvert enkelt tilfælde. For disse beløp vil oppebørselsesbetjenten faa refusion ved indsendelsen til dette departement av kredssykekassernes kvitteringer herfor. Det ansees tilstrækkelig, at refusion forsaavidt søkes halvaarsvis, for sidste halvdel av budgetterminen snarest mulig efter budgetterminens utløp.

Det kan paaregnes, at departementet efter særskilt derom indsendt andragende vil samtykke i, at de forsikringspligtige under sygdomsforfald av ikke længer varighet end 3 maaneder faar fuld løn med fradrag av de sykepenger, som den forsikrede selv i henhold til § 16 eller hans ægtefælle eller slegtninger i henhold til § 18, 3 oppebærer av vedkommende kredssykekasse. Av det beløp, som herved indspares for det offentlige, vil vedkommende principal efter hertil indsendt ansøkning kunne faa dækket de utlæg til ekstrahjælp, som sygdomsforfaldet har nødvendiggjort.

Idet man meddeler foranstaaende til underretning for hr. amtmanden og videre kundgjørelse for de under departementet hørende embedsmænd og offentlige kontorer inden hr. amtmandens distrikt, ved hvilke der er ansat statslønnede betjenter,

skal man anmode om, at der snarest mulig maa bli truffet forføining overensstemmende med rundskrivelsen. Man henleder i denne forbindelse opmerksomheten paa lovens § 77 sammenholdt med § 9, 4, hvorefter indmeldelsen av de nye indskudspligtige maa være skedd inden 5 dage efter 4 december d. a. 1 decbr.

Skrivelse*) fra Socialdepartementet til fiskeridirektøren, hvorefter opsynet ved Lofotfisket i aaret 1916 skal træde i kraft fra og med 16 januar. 2 decbr.

Provisorisk anordning*) angaaende forbud mot salg av fartøier til utlandet. 3 decbr.

I henhold til grundlovens § 17 bestemmes:

§ 1. Det skal indtil videre være forbudt under nogen form at avhænde fartøi eller part i fartøi, som er indført i det norske skibsregister, eller for hvilket der er utstedt midlertidig norsk nationalitetsbevis, til utlandet (utenlandsk statsborger, utenlandsk selskap).

§ 2. Utenriksdepartementet kan i særlige tilfælde dispensere fra forbudet i § 1.

§ 3. Medmindre tilladelse til avhændelsen er git, maa fartøi ikke utslettes av skibsregistret paa grund av avhændelse til utlandet. Heller ikke maa overdragelse til utlandet av skibspart registreres.

§ 4. Overtrædelse av det i § 1 omhandlede forbud straffes med bøter eller fængsel indtil 6 maaneder, hvorhos det fartøi eller den skibspart, som søkes solgt i strid med forbudet, inddrages til fordel for statskassen. Om hertil ikke er anledning, inddrages fartøiets eller skibspartens værdi hos den skyldige.

§ 5. Denne anordning træder i kraft straks.

Kongelig resolution*), hvorved den i sportellovens § 114, 1ste punktum, fastsatte godtgjørelse for forkyndelser i civile saker forhøies fra 1 januar 1916 og indtil videre, saalænge Leikanger og Balestrands lensmandsdistrikt i Nordre Bergenhus amt har sin nuværende utstrækning, i medhold av sportellovens § 114, sidste punktum, til kr. 2,00 for forkyndelser for personer, bosat i nævnte lensmandsdistrikt. 3 decbr.

Kongelig resolution**), hvorved der i henhold til lov av 6 juni 1891 om politivedtægter for rikets herreder meddeles stadfæstelse paa den av Rovde herredsstyre, Romsdals amt, den 29 mai og 12 oktober 1915 vedtagne beslutning 3 decbr.

*) Bekjendtgj. 4 december i Lovtid. 1ste avd. nr. 55.
**) Bekjendtgj. 4 december i Lovtid. 1ste avd. nr. 55, hvor politivedtægtene er indtat.

3 decbr. til politivedtægter for herredet, som skal træde istedenfor de ved kronprinsregentens resolution av 5 november 1900 stadfæstede politivedtægter for Sande herred, fra hvilket Rovde herred er utskilt ved kongelig resolution av 25 mars 1904.

3 decbr. **Kongelig resolution***), hvorved der i henhold til lov av 6 juni 1891 om politivedtægter for rikets herreder og lov av 22 mai 1875 om offentlige forestillinger m. v. meddeles stadfæstelse — med en enkelt forandring — paa en av herredsstyret for Inderøens herred, Nordre Trondhjems amt, den 16 september 1915 fattet beslutning til nye politivedtægter for herredet, som skal træde istedenfor de ved kongelig resolution av 6 mars 1893 stadfæstede vedtægter.

3 decbr. **Kongelig resolution****), hvorefter § 1 i den ved kongelig resolution av 28 april 1900 stadfæstede plakat indeholdende almindelige bestemmelser om de forsigtighetsregler, som skal iagttages ved transport av nitroglyserin, dynamit, sprænggummi, skytebomuld, krudt m. v., ikke skal være til hinder for, at vaat skytebomuld og lignende sprængstoffe efter Justisdepartementets nærmere bestemmelse indtil videre kan forsendes i større mængder end 50 kg. i hver kasse.

3 decbr. **Kongelig resolution*****), hvorved den av Skjaaks herredsstyre i møter den 2 oktober og 13 november d. a. fastsatte vedtægt angaaende lukning av utsalgssteder i Skjaaks herred, Kristians amt, stadfæstes i henhold til lov av 25 juli 1913 som gjældende indtil videre.

Vedtægten træder i kraft 1 januar 1916.

3 decbr. **Kongelig resolution****), hvorved i henhold til post II i lov av 30 juni 1915 om forandring i og forlænget gyldighet av lov av 27 mai 1910 om medicinalavgiften i Nordlands og Tromsø amter bestemmes:

1. Avsendere av de i lovgivningen om medicinalavgiften i Nordlands og Tromsø amter omhandlede avgiftspligtige fiskevarer og i tilfælde ogsaa vedkommende ekspeditører skal indsende opgave til vedkommende toldmyndighet over de varer, som avsendes.
2. Ingen avgiftspligtige fiskevarer maa avsendes fra Nordlands og Tromsø amter til steder utenfor amtene, førend

---

*) Bekjendtgj. 4 december i Lovtid. 1ste avd. nr. 55, hvor de stadfæstede nye politivedtægter er indtat.
**) Bekjendtgj. 4 december i Lovtid. 1ste avd. nr. 55.
***) Bekjendtgj. 4 december i Lovtid. 1ste avd. nr. 55, hvor vedtægten er indtat.

vedkommende varepartier er anmeldt overensstemmende med herom fastsatte regler. 3 decbr.

3. Det departement, hvorunder medicinalvæsenet hører, bemyndiges til at fastsætte nærmere bestemmelser om anmeldelse av avgiftspligtige fiskevarer og til at utfærdige de i denne anledning nødvendige skemaer.
4. Overtrædelse av de foran omhandlede bestemmelser og de i henhold til disse utfærdigede nærmere regler straffes med bøter.

Rundskrivelse fra Socialdepartementet, hvor departementet i henhold til den i foranstaaende resolution av 3 december meddelte bemyndigelse utfærdiger følgende bestemmelser: 3 decbr.

1. Enhver, som avsender avgiftspligtige fiskevarer fra Nordlands og Tromsø amter til sted utenfor amtene med eget eller andens fartøi, skal senest samtidig med varernes avsendelse tilstille vedkommende toldmyndighet for avsendelsesstedet opgave paa tro og love over varens art, mængde, produktionssted, transportmiddel og bestemmelsessted. Opgaven skal utfærdiges efter skema.
2. Benytter avsenderen ved varernes forsendelse ekspeditør, skal han samtidig med varerne sende opgaven til vedkommende, som skal ekspedere varerne til sted utenfor amtene.
3. Ekspeditøren paaser, at opgaven er rigtig og i behørig orden, gir den paategning om, med hvilket fartøi varerne ekspederes til sted utenfor amtene, og oversender den straks til vedkommende toldmyndighet.
4. Undlater avsenderen at sende opgave som foran under 2) bestemt, skal ekspeditøren samtidig med varernes avsendelse utfærdige og sende særskilt opgave efter skema.
5. De av avsendere og ekspeditører til vedkommende toldmyndighet indsendte opgaver skal som bilag medfølge de opgaver eller regnskaper over indbetalte avgifter, som av toldkassereren tilstilles medicinalkassereren.

Departementet skal anmode om, at medicinalkassereren, amtets toldmyndigheter, handelsforeninger, dampskibsekspeditører og andre interesserte maa bli gjort bekjendt med resolutionen og de utfærdigede bestemmelser.

Departementet skal bemerke, at det ikke har været meningen at ophæve den pligt til at avgi opgave, som hittil ifølge loven har paahvilt fartøiførere; denne pligt bestaar fremdeles ved siden av de nye bestemmelser.

Man vil samtidig henstille, at der for medicinalfondets regning blir optrykt og utdelt eksemplarer av de paabudte skemaer for opgaverne.

3 decbr. **Kongelig resolution***), hvorved der i medhold av lov om pigtraads anvendelse til gjærde av 14 juli 1893 § 1 meddeles stadfæstelse paa den av Asker herredsstyre, Akershus amt, under 25 juni og 21 oktober 1915 fattede beslutning.

3 decbr. **Kongelig resolution****), hvorved der i medhold av § 6 i lov om vernskogens bevarelse og mot skogens ødelæggelse m. v. av 8 august 1908 meddeles approbation paa de av herredsstyret for Aker herred, Akershus amt, i møter den 28 mai og 23 september 1915 besluttede skogvedtægter for herredet.

3 decbr. **Kongelig resolution****), hvorved der i medhold av § 6 i lov om vernskogens bevarelse og mot skogens ødelæggelse m. v. av 8 august 1908 meddeles approbation paa de av herredsstyret for Hvaler herred, Smaalenene amt, i møte den 14 september 1915 vedtagne skogvedtægter for herredet.

3 decbr. **Kongelig resolution*****), hvorved der i medhold av lov om ansvar for skade paa bufæ ved hund m. v. av 20 august 1915 dens § 2, 2det punktum, meddeles approbation paa en av Oddernes herredsstyre i Lister og Mandals amt under 30 oktober 1915 fattet beslutning, hvorved bestemmes, at hund, som i Oddernes herred paatræffes uten ledsager i beitestrækning i den tid, bufæ beiter, kan saavel grundeieren som bufæets eier eller besidder og enhver i strækningen havneberettiget straks la dræpe paa stedet eller, inden 3 maaneder, kræve dræpt ved politiets foranstaltning.

3 decbr. **Kongelig resolution*****), hvorved der i medhold av lov om ansvar for skade paa bufæ ved hund m. v. av 20 august 1915 dens § 2, 2det punktum, meddeles approbation paa en av Liknes herredsstyre i Lister og Mandals amt under 11 november 1915 fattet beslutning, hvorved bestemmes, at hund, som i Liknes herred paatræffes uten ledsager i beitestrækning i den tid, bufæ beiter, kan saavel grundeieren som bufæets eier eller besidder og enhver i strækningen havneberettiget straks la dræpe paa stedet eller, inden 3 maaneder, kræve dræpt ved politiets foranstaltning.

3 decbr. **Kongelig resolution*****), hvorved der i medhold av lov om ansvar for skade paa bufæ ved hund m. v. av 20 august 1915 dens § 2, 2det punktum, meddeles approbation paa en

*) Bekjendtgj. 4 december i Lovtid. 1ste avd. nr. 55, hvor beslutningen er indtat.

**) Bekjendtgj. 4 december i Lovtid. 1ste avd. nr. 55, hvor skogvedtægtene er indtat.

***) Bekjendtgj. 4 december i Lovtid. 1ste avd. nr. 55.

av Gaular herredsstyre i Nordre Bergenhus amt under 13 november 1915 fattet beslutning, hvorved bestemmes, at hund, som i Gaular herred paatræffes uten ledsager i beitestrækning i den tid, bufæ beiter, kan saavel grundeieren som bufæets eier eller besidder og enhver i strækningen havneberettiget straks la dræpe paa stedet eller, inden 3 maaneder, kræve dræpt ved politiets foranstaltning. 3 decbr.

Kongelig resolution *), hvorved de i §§ 2, 3 og 4 i lov om erhvervelse av skog av 18 september 1909, jfr. lov nr. 3 av 13 august 1915, omhandlede grænser for koncessionsfri erhvervelse av skog nedsættes i medhold av sidstnævnte lovs § 5 for Hegre herred, Nordre Trondhjems amt, til 10 ha., og kongelig resolution av 2 februar 1912, hvorved det i lov om erhvervelse av skog av 18 september 1909 § 3 nævnte flateindhold 500 ha. for Hegre herred blev nedsat til 100 ha., ophæves. 3 decbr.

Denne bestemmelse træder i kraft straks.

Kongelig resolution **), hvorved der i henhold til § 15, jfr. § 89, i lov om bygningsvæsenet av 27 juli 1896 meddeles approbation paa den av bygningsrepræsentantskapet for Elverums Leirs bygningskommune i møte den 9 september 1915 fattede beslutning om tvungen opmaaling av tomter og grunder sammesteds med betalingsregulativ. 3 decbr.

Kongelig resolution, hvorved der paa sedvanlige betingelser tillates oprettet et apotek ved Kirkenær station i Grue herred, Hedemarkens amt, paa et sted, hvis nærmere beliggenhet fastsættes av Socialdepartementet. 3 decbr.

Kongelig resolution, hvorved der som gjældende indtil videre meddeles approbation paa den i generalforsamling den 16 oktober 1915 vedtagne nye plan for Rennesø og Mosterø Brandforsikringsselskap for Indbo og Løsøre. 3 decbr.

Kongelig resolution, hvorved der meddeles approbation paa den i generalforsamling den 2 juli 1915 vedtagne forandring i § 21 i den ved høieste resolution av 20 september 1889, jfr. kongelig resolution av 25 august 1911, approberte plan for Follo Løsørebrandassuranseforening. 3 decbr.

Kongelig resolution, hvorved der gjøres et par forandringer i de ved kronprinsregentens resolution av 13 februar 1905 approberte statutter for A/S Lierbanen. 3 decbr.

*) Bekjendtgj. 4 december i Lovtid. 1ste avd. nr. 55.
**) Bekjendtgj. 4 december i Lovtid. 1ste avd. nr. 55, hvor beslutningen er indtat.

3 decbr. **Skrivelse** fra Kirkedepartementet til Kristiansands biskop, hvori departementet — i anledning av en forespørsel fra en sogneprest om lukning av kirkerne ved brudevielser — uttaler følgende:

I forskjellige bymenigheter har der antagelig utviklet sig den praksis, at man — for at forebygge uorden og forargelige optrin — ved brudevielser lukker kirkedørene, naar presten finder dette ønskelig, og brudefolkene begjærer det. Departementet har hittil ikke gjort nogen indvending mot denne praksis, idet man er gaat ut fra, at denne forholdsregel kun benyttes i undtagelsestilfælde, nemlig naar vielsen kan befrygtes at ville bli forstyrret av en skuelysten skare. Departementet finder fremdeles, at der ikke fra de kirkelige myndigheters side bør lægges nogen hindring iveien for denne ordning, som er nødvendiggjort for at overholde ro og orden. Overensstemmende hermed antar man, at en prest i særegne tilfælde — efter derom uttalt ønske — maa kunne bestemme, at kirken ved en brudevielse enten skal stænges for andre end brudefolkene og deres følge, eller at kun et begrænset antal personer skal gives adgang til at overvære handlingen. I alle andre tilfælde — altsaa som almindelig regel — maa vielsen i kirken foregaa offentlig og for aapne dører.

Det bemerkes, at efter departementets mening kan ikke et kirketilsyn fatte bestemmelse om kirkens lukning ved brudevielse. Et tilsyns raadighet over kirken er nemlig begrænset til det tilfælde, at den skal benyttes utenfor den almindelige gudstjeneste og de kirkelige handlinger.

Sluttelig henleder man opmerksomheten paa, at Justisdepartementet i en — i Lovtidenden indtat — skrivelse til dette departement av 5 april 1906 hat uttalt, at politiet har en almindelig pligt til at skride ind for at avverge ulykker for publikum, ogsaa hvor det gjælder forsamlinger i en kirke, og at det ialfald med hjemmel heri kan bestemme, hvor mange mennesker der paa én gang kan indlates i kirken. Efter det anførte maa politiet i tilfælde kunne fatte bestemmelse om, hvormange personer der kan være tilstede i kirken, naar den benyttes enten til almindelig gudstjeneste eller til utførelse av kirkelige handlinger.

4 decbr. **Rundskrivelse** fra Socialdepartementet til bestyrerne av tuberkulosesanatorier og pleiehjem:

I henhold til § 2 i lov angaaende særegne foranstaltninger mot tuberkuløse sygdomme av 8 mai 1900 samt rundskrivelse fra Justisdepartementet av 29 februar 1904 har læger ved sanatorier, tuberkulosehjem og sykehus, som mottar tuberkuløse patienter, at anmelde alle nye tilfælde til helseraadets ordfører i den kommune, hvor

vedkommende anstalt ligger. Ordføreren sender derefter under- 4 decbr.
retning videre til ordføreren i helseraadet paa patientens hjemsted.

Det har imidlertid forekommet, at meddelelsen er kommet for sent frem til vedkommende helseraadsordfører med den følge, at desinfektion av patientens bolig ikke er blit foretat inden rimelig tid. Fra en distriktslæge er der saaledes til medicinaldirektøren indløpet en besværing over, at han først 6—7 uker efter en patients avreise til et tuberkulosesanatorium fik underretning om sygdommen.

Det er indlysende, at det i mange henseender er uheldig at paaby desinfektion av en tuberkuløs syks bolig mange uker, efterat den syke er flyttet.

Overensstemmende med en uttalelse av medicinaldirektøren skal departementet derfor henstille til lægerne ved sanatorier, tuberkulosehjem og sykehus, som mottar tuberkuløse patienter, samtidig med anmeldelsen til stedets helseraad at sende en gjenpart av anmeldelsen til helseraadet paa vedkommende patients hjemsted.

Skrivelse*) fra Landbruksdepartementet, hvorved i med- 4 decbr.
hold av lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at det indtil videre er forbudt at utføre fra riket lys av alle sorter.

Denne bestemmelse træder i kraft fra og med den 6 december d. a.

Skrivelse fra Justisdepartementet til amtmanden i Lister 6 decbr.
og Mandals amt i anledning av en forespørsel fra en utskiftningsformand om, hvorvidt opnævnelse av mænd til offentlige utskiftningsforretninger skal foregaa efter § 20 i lov om lagrettesmænd, saaledes som den lyder efter forandringen ved lov nr. 4 av 3 juli 1914, eller om opnævnelsen fremdeles skal foregaa paa samme maate som før denne lov blev git.

Departementet bemerker under henvisning til sin i Lovtidenden indtagne rundskrivelse av 25 juli 1914, at det slutter sig til en av Landbruksdepartementet avgit uttalelse i anledning av saken, hvorefter loven av 3 juli 1914 maa antages ogsaa at ha anvendelse paa opnævnelse av skjønsmænd ved utskiftninger.

Skrivelse*) fra Justisdepartementet, hvorved departementet 6 decbr.
s. d. i henhold til kongelig resolution av 3 december 1915 (indtat i Lovtid. 1ste avd. nr. 55 for iaar s. 1139) har bestemt, at der fra Engene Dynamitfabrik til armeens og marinens beholdninger og avdelinger av vaat ballistitmasse

*) Bekjendtgj. 11 december Lovtid. 1ste avd. nr. 56.

6 decbr. indtil videre kan forsendes indtil 70 kg. (tørt beregnet) i hver kasse.

7 decbr. **Rundskrivelse** fra Socialdepartementet til amtmændene:

Lov om barn, hvis forældre ikke har indgaat egteskap med hverandre, av 10 april 1915, træder i kraft den 1 januar 1916. Den indeholder forskrifter, som avviker fra gjældende ret i væsentlige henseender.

Idet departementet herved i sin almindelighet henleder opmerksomheten paa lovens bestemmelser, finder man at burde gjøre følgende særlige bemerkninger:

1. Den tilsvarende lov av 6 juli 1892 tok ikke sigte paa at bringe det virkelige farskap paa det rene. Med ordet fader mener loven av 1892 den mand, som ved erkjendelse, ved oversitten av søksmaalsfristen eller ved dom ansees for »at have havt legemlig omgang med moderen til saadan tid, som efter de fremkomne oplysninger maa ansees som den antagelige besvangrelsestid.« Jfr. lovens § 25.

Loven av 10 april 1915 om barn, hvis forældre ikke har indgaat egteskap med hverandre, tillikemed de øvrige love av samme dato, indfører væsentlige forandringer i disse barns familie- og arveretslige stilling. Loven indeholder av denne grund forskrifter, som har til øiemed at bringe det virkelige farskap paa det rene i hvert enkelt tilfælde, saavidt det lar sig gjøre. Den bruker derfor ordene far og forældre i en anden betydning end loven av 6 juli 1892.

Med ordet far vil loven av 10 april 1915 betegne den mand, som ved erkjendelse, ved oversitten av søksmaalsfristen eller ved dom efter § 13, første led, er at anse som barnets virkelige far i biologisk forstand; med ordet »forældre« betegnes barnets mor og virkelige far. Det er dog at merke, at naar der er tale om økonomisk understøttelse til mor og barn, medfører § 22, første led, at de nævnte uttryk ogsaa omfatter den saakaldte »bidragspligtige«.

Med ordet bidragspligtig vil loven betegne den, som ved erkjendelse (jfr. lovens § 12, femte led) eller ved dom efter § 13, andet led, er blit pligtig til at betale bidrag til mor og barn, uten at det er paa det rene, om han er virkelig far. I enkelte paragraffer viser dog sammenhængen, at ordet tillike omfatter barnets virkelige far og desuten moren, naar hun maatte være paalagt bidrag (§ 29, § 39 andet led og § 43 sidste led).

2. Efter § 3 kan amtmanden overlate barnet til faren, hvis han kan og vil ha omsorgen for det, og hvis dette findes forenelig med barnets tarv.

Departementet finder her — overensstemmende med uttalelser under lovens behandling i Odelsthing og Lagting — at

burde fremhæve, at amtmændene, naar de skal avgjøre disse 7 decbr.
spørsmaal, først og fremst bør ha for øie, hvad der vil tjene barnets tarv. Se Lt. fh. s. 110 og Ot. fh. s. 356—357 for 1915.

3. Lovens § 5 indfører nye regler om opnævnelse av verge for barn født utenfor egteskap.

Bidragsfogdene (de tjenestemænd, som holder utpantninger) bedes gjort opmerksom paa, at det er de, som i første række har at sørge for vergeopnævnelse i de tilfælde, loven foreskriver.

4. Efter lovens § 10 kan amtmanden paa begjæring av barnets mor undlate at utfærdige forelæg, hvis den opgivne far i bidragsfogdens nærvær skriftlig erkjender at være far og betaler saadanne bidrag til mor og barn, som godkjendes av amtmanden.

I overensstemmelse med uttalelser under lovens behandling i Lagtinget skal departementet henstille, at amtmændene og bidragsfogdene iagttar taushet om slike tilfælde, saavidt berettigede hensyn taler for det (jfr. Lt. fh. s. 92 for 1915).

5. Lovens § 12 gir bidragsfogdene ret til at optræde i parternitetssaker for at vareta det offentliges interesser. Retten skal derfor gi disse tjenestemænd meddelelse om retsmøterne og om sakens utfald.

Departementet skal bemerke, at bestemmelsen er git ut fra det synspunkt, at det offentlige har interesse i, at slegtskapsforholdene bringes paa det rene. Det er væsentlig, naar der er fare for, at saa ikke vil ske gjennem vedkommende parters optræden alene, og naar der er utsigt til, at det sande forhold kan bringes for dagen gjennem bidragsfogdens indtræden i saken, at bestemmelsen bør komme til anvendelse.

Departementet skal videre bemerke, at det er forutsætningen, at bidragsfogdene tilstaaes vanlig skyss- og kostholdsgodtgjørelse, naar de har maattet foreta reiser til retsmøterne.

6. Underdommernes opmerksomhet bedes særlig henledet paa de processuelle regler i lovens andet kapitel om behandlingen av paternitetssaker i første instans.

Departementet skal fremhæve, at det efter den nye lov vil være av endnu større betydning end efter loven av 6 juli 1892, at paternitetssaker behandles paa en særlig omhyggelig maate, og at der i underinstansen tilveiebringes saa fyldige og uttømmende oplysninger, som det overhodet er mulig. Departementet kan i saa henseende henvise til, hvad der er uttalt i Justisdepartementets rundskrivelse til amtmændene av 22 april 1903 (i Lovtidende). Dog er det at merke, at efter den nye lovs § 12, sjette led, har parterne pligt til at gi forklaring

7 decbr. efter samme regler og under samme ansvar som for vidner bestemt.

Paa grund av disse sakers vanskelighet og særegne art finder departementet at burde henstille, at de saavidt mulig ikke overlates den edsvorne fuldmægtig.

Man skal desuten bemerke, at det efter den nye lov vistnok ofte vil være rigtigst at behandle sakene for lukkede dører.

7. Bidragsfogdenes opmerksomhet bedes særlig henledet paa, at de efter lovens § 26 har at sørge for indkrævning av bidragene *ex officio*.

Her er dog at merke, at efter § 39, første led, kan bidragsfogden — efter anmodning fra rettighetshaveren — helt eller delvis undlate indkrævning saa længe og saa langt, han finder forsvarlig paa betingelse av, at det godtgjøres, at der er sørget for opfostringen av barnet i den utstrækning, det har krav paa efter lovens § 2.

Paragraf 26 bestemmer videre, at bidragene skal betales til bidragsfogden. Efter § 39, andet led, kan imidlertid denne tillate skyldneren at betale direkte til rettighetshaveren, saalænge det godtgjøres, at bidragene betales ved forfald. Efter departementets mening bør saadan direkte betaling tilstedes, naar og i den utstrækning den ikke kan antages at ville skade barnets eller morens interesser.

Departementet skal desuten gjøre opmerksom paa, at det har været forutsat under lovens behandling, at bidragsfogden kan tillate skyldneren at betale til andre forfaldstider end de, som er fastsat i lovens § 20 og 21. Men ogsaa dette maa efter departementets mening alene finde sted, naar det ikke kan antages at ville skade morens eller barnets interesser.

8. Da bidragsfogdenes pengeindfordringer i henhold til loven om barn, hvis forældre ikke har indgaat egteskap med hverandre, og i henhold til loven om forældre og egtebarn vil bli av betydelig større omfang end efter den hittil gjældende lovgivning, og da de desuten av amtmanden kan paalægges at stille sikkerhet for de indfordrede beløp, anser departementet det nødvendig, at disse holdes ut fra bidragsfogdenes øvrige regnskaper.

Enhver bidragsfoged skal for det første føre en særskilt kassajournal, hvori alle ind- og utbetalinger i henhold til de to nævnte love indføres straks og i kronologisk orden, saaledes at man til enhver tid kan se, hvad bidragsfogden sitter inde med i denne henseende. Der bør være én rubrik for datum, én for forklaring om posteringen, én for indbetalingens (utbetalingens) talbeløp og én for henvisning til den nedenfor omhandlede kontobok.

Enhver bidragsfoged skal desuten føre en særskilt

kontobok. I denne skal hver bidragssak ha sin konto, som 7 dødbr.
føres paa en saadan maate, at man til enhver tid kan se saldoen. Der bør være én rubrik for datum, én for forklaring om posteringen og én for indbetalingens (utbetalingens) talbeløp.

Utgiftene ved anskaffelse av den særskilte kassajournal og kontobok vil bli betalt av statskassen.

Paa grund av den betydelige korrespondanse, som de nye love antagelig vil medføre, skulde departementet ogsaa anse det hensigtsmæssig, om korrespondansen vedkommende bidragssaker blev ført i en særskilt journal og med særskilt folionummer for hver enkelt sak. Især ved de større bestillinger vil en saadan journalførsel forebygge forvirring og lette oversigten.

Departementet henleder opmerksomheten paa slutningsbestemmelsen i lovens § 26, som gir amtmanden adgang til at bestemme, at bidragsfogden skal stille sikkerhet. Bestemmelsen antages ogsaa at gjælde indfordringer i henhold til loven om forældre og egtebarn. Se dennes § 6, sidste led.

9. Ifølge § 27, fjerde led, kan bidragsfogden — efter nærmere regler, som gives av vedkommende regjeringsdepartement — paalægge arbeidsgiveren at sende ham beløp, som skal avholdes i løn.

Departementet finder indtil videre at kunne overlate til vedkommende bidragsfoged at bestemme, hvor ofte og hvorledes arbeidsgiveren skal sende ham de avholdte beløp. Det maa dog i alle tilfælde ske uten utgift for arbeidsgiveren. Da slike forsendelser ikke er portofri, maa denne kunne fratrække mulige portoutgifter i det avholdte beløp. Utgiftene blir at belaste skyldneren og at drive ind paa samme maate som bidragene.

Med hensyn til fremgangsmaaten forøvrig, naar bidrag avholdes i løn, finder departementet at kunne henvise til, hvad der er uttalt i Justisdepartementets rundskrivelse av 28 november 1892, post 2 (i Lovtidende). Man skal dog henlede opmerksomheten paa den nye lovs bestemmelse om, at skyldneren saavidt mulig skal være hørt.

10. Straffebestemmelsen i § 30 (jfr. loven om forældre og egtebarn §§ 6 og 11) avløser straffebestemmelsen i § 27 i løsgjængerloven av 31 mai 1900. Denne sidste krævet som betingelse for straf, at undladelsen av at betale bidrag skulde være motvillig. Dette ord er av hensyn til bevisvanskelighetene ikke tat ind i nærværende paragraf, som derfor strengt tat rammer enhver, som til forfaldsdag undlater at betale bidrag, skjønt han har midler til at betale eller evne til at skaffe sig disse — uten hensyn til, om undladelsen har været forsætlig eller uagtsom.

I overensstemmelse med uttalelser under lovens behandling i Odelstinget (se Ot. fh. s. 116—117 for 1915) skal departe-

7 decbr. mentet be paatalemyndighetenes opmerksomhet henledet paa, at det med denne paragraf ikke har været hensigten at ramme andre end »motvillige« skyldnere i den forstand, hvori den ophævede § 27 i løsgjængerloven bruker ordet. Departementet forutsætter derfor, at paatalemyndighetene tar hensyn hertil, naar de skal avgjøre, om tiltale skal reises.

11. Efter § 31 kan retten bemyndige paatalemyndigheten baade til at hensætte domfældte i arbeide for det offentlige eller hos private og — hvis saadant arbeide ikke kan findes — at sætte ham i tvangsarbeidshus eller anden av Kongen godkjendt anstalt.

Overensstemmende med uttalelser i den komiteindstilling, som ligger til grund for loven (Indst. O. XIII for 1914 s. 30), skal departementet be paatalemyndighetene og rettene gjort bekjendt med, at det vil være ønskelig, om den førstnævnte form for tvangsarbeide kan bli anvendt. Da man imidlertid maa forutsætte, at der foreløbig ikke vil kunne anvises saadant arbeide i større utstrækning, vil det være rigtigst, at dommen bemyndiger paatalemyndigheten til efter omstændighetene at anvende hensættelse i arbeide eller anbringelse i tvangsarbeidsanstalt.

I forbindelse hermed bemerkes, at det ved kongelig resolution av 12 november d. a. er bestemt:

»at de av rikets fængsler, som Justisdepartementet eller efter dets bemyndigelse Fængselsstyrelsen bestemmer, godkjendes som anstalter til indsættelse av personer efter § 31 i lov av 10 april 1915 om barn, hvis forældre ikke har indgaat egteskap med hverandre«.

Ifølge meddelelse fra Justisdepartementet vil Fængselsstyrelsen senere gi paatalemyndigheten særskilt underretning om, hvilke fængsler blir godkjendt som anstalter i dette øiemed [1]).

12. Ved kongelig resolution av 27 august 1915 er dette departement bemyndiget overensstemmende med lovens § 44 til at fastsætte formene for forelæg. Jfr. departementets rundskrivelse til amtmændene av 5 oktober d. a. Departementet har i henhold hertil bestemt, at forelæg skal utfærdiges overensstemmende med vedføiede skemaer (I, II, III og IV).

Skema I og II blir at anvende, naar bare én mand er opgit som far (jfr. lovens § 8). Nr. I brukes før fødselen og nr. II efter fødselen. Naar forelæg efter disse skemaer sendes til forkyndelse, skal man be bidragsfogden særlig anmodet om at paase, at forkyndelsen foregaar under nøie iagttagelse av forskriftene i lovens § 11.

[1]) Se skrivelse av 29 december 1915.

Skema III og IV blir at anvende, naar flere mænd er opgit og forelæg skal utfærdiges mot disse som bidragspligtige (jfr. lovens § 17, første led). Nr. III brukes før fødselen og nr. IV efter fødselen. 7 decbr.

Til skema I og III bemerkes forøvrig:

Ved litr. a skal departementet henlede opmerksomheten paa følgende uttalelse i propositionen (ot. prp. nr. 5 for 1914) s. 65: »Naar bidrag før fødselen paalægges, mens moren er med barn, maa de 4[1]) maaneder beregnes bakover fra det tidspunkt, da fødselen efter lægens eller jordmorens mening normalt vil finde sted«. Ut fra dette tidspunkt bør hr. amtmanden fastsætte og i literaet anføre forfaldsterminene. Det, som — efterat fødselen har fundet sted — maatte vise sig at være beregnet for litet, blir at lægge til de øvrige bidrag, som faren har at betale.

Ved litr. b skal departementet henvise til lovens § 21, første led, og § 6, femte led. Da der kan bli spørsmaal om flere undersøkelser og flere utlæg til læge eller jordmor, er pladsen for det beløp, som skal betales til vedkommende kommune, holdt aapen.

Naar fødselen har fundet sted, bør vedkommende bidragsfoged forsyne forelæggene med paategning om fødselens datum og barnets navn.

Til skema II og IV bemerkes:

Det aapne rum efter ordet »født« blir at utfylde paa forskjellig maate efter de forskjellige tilfælde, som kan indtræde, f. eks. et ikke levedygtig foster; et dødfødt barn; et endnu udøpt barn; et barn døpt N. N.

Av hensyn til bestemmelsen i lovens § 9 er skemaene avfattet saaledes, at det ikke behøver at siges, hvem det er, som har opgit vedkommende mand som far.

Ved samtlige skemaer skal man under henvisning til lovens § 8 *in fine* be iagttat, at morens bosted altid anføres.

Forsaavidt angaar spørsmaalet om, efter hvilke principper lovens bestemmelser om minimumssatser for bidragene bør anvendes, skal departementet henvise til bemerkningene i propositionen s. 63.

Med hensyn til spørsmaalet om, hvorledes bidraget skal fastsættes og fordeles, naar der er flere bidragspligtige, skal departementet henvise til bemerkningene i propositionens s. 65.

Bidrag utenfor de, som er nævnt i skemaene (f. eks. i anledning av barnets daap, konfirmation, sygdom eller begra-

[1]) Efter propositionen skulde faren betale bidrag i 4 maaneder før fødselen.

7 decbr. velse), vil kunne paalægges ved paategning paa resolutionen, saaledes som det i almindelighet sker efter nugjældende praksis.

Med hensyn til spørsmaalet om, hvilken amtmand det er, som efter den nye lov vil ha at utfærdige forelæg og fastsætte bidrag, skal departementet henvise til lovens § 8, første led, og § 24, første led.

Man finder ogsaa at burde gjøre opmerksom paa, at efter den nye lovs system bør oplysninger om forældrenes økonomiske forhold regelmæssig indhentes gjennem bidragsfogdene.

Forelægsskemaer blir likesom nu at anskaffe ved hr. amtmandens foranstaltning og utgiftene at utrede av den kontorholdsgodtgjørelse, som er tillagt embedet. Departementet skal i denne forbindelse bemerke, at det vistnok vil vise sig praktisk — saaledes som nu tilfældet er i et enkelt amt — at forsyne forelægget med omslag og flere aapne blade til kvitteringer m. m. Forøvrig er forelæggenes utstyr overlatt til hr. amtmandens avgjørelse.

Sluttelig henledes opmerksomheten paa overgangsbestemmelserne i lovens sidste kapitel.

Nærmere regler om melding av fødsler i henhold til lovens § 7 *in fine* vil bli utstedt i den nærmeste fremtid og omhandlet i en senere rundskrivelse.

Endel avtryk av denne rundskrivelse vedlægges for at tilstilles underdommere, paatalemyndigheter, magistrater, bidragsfogder og fattigstyrer inden hr. amtmandens embedsdistrikt.

Særlig av hensyn til bemerkningene under punkt 7—9 anmodes hr. amtmanden at sørge for, at bidragsfogdene snarest blir tilstillet avtryk av denne rundskrivelse. Ogsaa av departementets rundskrivelse av 29 oktober sidstleden bedes snarest avtryk tilstillet hver bidragsfoged, forsaavidt det ikke tidligere maatte være gjort.

Skema I.

Farskapsforelæg

mot

.....

efter lov om barn, hvis forældre ikke har indgaat egteskap med hverandre, av 10 april 1915 § 8.[1])

N. N. (kvindens stilling, navn og bosted), som ifølge melding fra (lægens eller jordmorens navn) er med barn og antages

[1]) At utfærdige før barnets fødsel.

at vente sin nedkomst omkring ..... 7 decbr.
har opgit, at hun tror, hun blev besvangret ..... og
at faren er N. N. (stilling, navn og bosted).

Hvis nævnte N. N. ..... erkjender at være far, blir han at anse som saadan med de følger i familie- og arveretslig henseende, som lovgivningen foreskriver. Han vil desuten ha at betale de nedenfor nævnte bidrag.

Hvis han ikke avgir saadan erkjendelse, maa han for at undgaa at ansees som barnets far senest 4 uker efter dette forelægs forkyndelse begjære saksanlæg hos ..... for at fralægge sig farskapet. Begjæringen maa inden nævnte frist enten være fremsat mundtlig eller postlagt i anbefalt (rekommandert) brev.

Som bidrag fastsættes:

a) Kr. ..... pr. maaned i de tre sidste maaneder før barnets fødsel. Beløpene betales .....

b) Kr. ..... i anledning av morens nedkomst og forsvarlige pleie under barselleiet samt til ..... kommune, forsaavidt denne i henhold til lovens § 6 begjærer erstattet utlæg til .....

Disse beløp betales ved nedkomsten.

c) Som opamningsbidrag, hvis moren har barnet hos sig
Kr. ..... for den første maaned efter barnets fødsel;
Kr. ..... for hver av de følgende otte maaneder.
Beløpene betales forskudsvis for hver maaned.

d) Som opfostringsbidrag
Kr. ..... pr. maaned i barnets 14 første leveaar;
Kr. ..... pr. maaned i de 2 næste aar.
Beløpene betales forskudsvis for hver maaned.

De forannævnte bidrag skal som regel ukrævet erlægges til bidragsfogden paa skyldnerens bosted.

Hvis bidragene ikke betales i rette tid, blir de at inddrive ved utpantning eller avholdelse i løn, pension, vartpenger eller lignende, og der paaløper i saa fald omkostninger.

Undladelse av at betale bidragene kan desuten medføre straf av bøter eller fængsel indtil 3 maaneder, likesom skyldneren kan bli sat til tvangsarbeide for en tid av indtil 6 maaneder.

..... amt (stift) .....

7 decbr. **Skema II.**

Farskapsforelæg

mot

.....

efter lov om barn, hvis forældre ikke har indgaat egteskap med hverandre, av 10 april 1915 § 8.[1])

N. N. (morens stilling, navn og bosted) har den ..... født ..... Som far er opgit N. N. (stilling, navn og bosted).

Hvis nævnte N. N. ..... erkjender at være far, blir han at anse som saadan med de følger i familie- og arveretslig henseende, som lovgivningen foreskriver. Han vil desuten ha at betale de nedenfor nævnte bidrag.

Hvis han ikke avgir saadan erkjendelse, maa han for at undgaa at ansees som barnets far senest 4 uker efter dette forelægs forkyndelse begjære saksanlæg hos ..... for at fralægge sig farskapet. Begjæringen maa inden nævnte frist enten været fremsat mundtlig eller være postlagt i anbefalt (rekommandert) brev.

Som bidrag fastsættes:

a) Kr. ..... pr. maaned i de tre sidste maaneder før barnets fødsel. Beløpene betales straks.

b) Kr. ..... i anledning av morens nedkomst og forsvarlige pleie under barselleiet. Beløpet betales straks.

c) Som opamningsbidrag, hvis moren har barnet hos sig
Kr. ..... for den første maaned efter barnets fødsel;
Kr. ..... for hver av de følgende otte maaneder.
Beløpene betales forskudsvis for hver maaned.

d) Som opfostringsbidrag
Kr. ..... pr. maaned i barnets 14 første leveaar;
Kr. ..... pr. maaned i de 2 næste aar.
Beløpene betales forskudsvis for hver maaned.

De forannævnte bidrag skal som regel ukrævet erlægges til bidragsfogden paa skyldnerens bosted.

Hvis bidragene ikke betales i rette tid, blir de at inddrive ved utpantning eller avholdelse i løn, pension, vartpenger eller lignende, og der paaløper i saa fald omkostninger.

Undladelse av at betale bidragene kan desuten medføre straf av bøter eller fængsel indtil 3 maaneder, likesom skyldneren kan bli sat til tvangsarbeide for en tid av indtil 6 maaneder.

..... amt (stift) .....

[1]) At utfærdige efter barnets fødsel.

Skema III. 7 decbr.

Bidragsforelæg

mot

.....

efter lov om barn, hvis forældre ikke har indgaat egteskap med hverandre, av 10 april 1915 § 17.[1])

N. N. (kvindens stilling, navn og bosted), som ifølge melding fra (lægens eller jordmorens navn) er med barn og antages at vente sin nedkomst omkring .....
har opgit, at hun har hat samleie med N. N. (stilling, navn og bosted) ..... paa den tid, besvangrelsen kan ha fundet sted.

Hvis nævnte N. N. ..... erkjender, at hendes opgivende er rigtig, blir han at anse som bidragspligtig og vil ha at betale de nedenfor nævnte bidrag.

Hvis han ikke avgir saadan erkjendelse, maa han for at undgaa at ansees som bidragspligtig senest 4 uker efter dette forelægs forkyndelse begjære saksanlæg hos ..... for at fralægge sig bidragspligten. Begjæringen maa inden nævnte frist enten være fremsat mundtlig eller postlagt i anbefalt (rekommandert) brev.

Som bidrag fastsættes:

a) Kr. ..... pr. maaned i de tre sidste maaneder før barnets fødsel. Beløpene betales .....

b) Kr. ..... i anledning av morens nedkomst og forsvarlige pleie under barselleiet samt til ..... kommune, forsaavidt denne i henhold til lovens § 6 begjærer erstattet utlæg til ..... Disse beløp betales ved nedkomsten.

c) Som opamningsbidrag, hvis moren har barnet hos sig
Kr. ..... for den første maaned efter barnets fødsel;
Kr. ..... for hver av de følgende otte maaneder.
Beløpene betales forskudsvis for hver maaned.

d) Som opfostringsbidrag
Kr. ..... pr. maaned i barnets 14 første leveaar;
Kr. ..... pr. maaned i de 2 næste aar.
Beløpene betales forskudsvis for hver maaned.

De forannævnte bidrag skal som regel ukrævet erlægges til bidragsfogden paa skyldnerens bosted.

Hvis bidragene ikke betales i rette tid, blir de at inddrive ved utpantning eller avholdelse i løn,

---

[1]) At utfærdige før barnets fødsel.

7 decbr. pension, vartpenger eller lignende, og der paaløper i saa fald omkostninger.

Undladelse av at betale bidragene kan desuten medføre straf av bøter eller fængsel indtil 3 maaneder, likesom skyldneren kan bli sat til tvangsarbeide for en tid av indtil 6 maaneder.

..... amt (stift) .....

Skema IV.

Bidragsforelæg

mot

.....

efter lov om barn, hvis forældre ikke har indgaat egteskap med hverandre, av 10 april 1915 § 17.[1])

N. N. (morens stilling, navn og bosted) har den ..... født .....

.....

.....

Det er opgit, at hun har hat samleie med N. N. (stilling, navn og bosted) ..... paa den tid, da besvangrelsen kan ha fundet sted.

Hvis nævnte N. N. ..... erkjender, at dette opgivende er rigtig, blir han at anse som bidragspligtig og vil ha at betale de nedenfor nævnte bidrag.

Hvis han ikke avgir saadan erkjendelse, maa han for at undgaa at ansees som bidragspligtig senest 4 uker efter dette forelægs forkyndelse begjære saksanlæg hos ..... for at fralægge sig bidragspligten. Begjæringen maa inden nævnte frist enten være fremsat mundtlig eller postlagt i anbefalt (rekommandert) brev.

Som bidrag fastsættes:

a) Kr. ..... pr. maaned i de tre sidste maaneder før barnets fødsel. Beløpene betales straks.

b) Kr. ..... i anledning av morens nedkomst og forsvarlige pleie under barselleiet.
Beløpet betales straks.

c) Som opamningsbidrag, hvis moren har barnet hos sig
Kr. ..... for den første maaned efter barnets fødsel;
Kr. ..... for hver av de følgende otte maaneder.
Beløpene betales forskudsvis for hver maaned.

[1]) At utfærdige efter barnets fødsel.

d) Som opfostringsbidrag 7 decbr.
Kr. ..... pr. maaned i barnets 14 første leveaar;
Kr. ..... pr. maaned i de 2 næste aar.
Beløpene betales forskudsvis for hver maaned.
De forannævnte bidrag skal som regel ukrævet erlægges til bidragsfogden paa skyldnerens bosted.
Hvis bidragene ikke betales i rette tid, blir de at inddrive ved utpantning eller avholdelse i løn, pension, vartpenger eller lignende, og der paaløper i saa fald omkostninger.
Undladelse av at betale bidragene kan desuten medføre straf av bøter eller fængsel indtil 3 maaneder, likesom skyldneren kan bli sat til tvangsarbeide for en tid av indtil 6 maaneder.

..... amt (stift) .....

Provisorisk anordning*) om salg av sild efter vegt: 10 decbr.
I medhold av grundlovens § 17 bestemmes:
§ 1. Salg i smaat av saltet sild skal — forsaavidt det ikke sker efter tønde, halvtønde, fjerding eller otting — finde sted efter vegt.
§ 2. Overtrædelse av denne bestemmelse straffes med bøter.
§ 3. Denne anordning træder i kraft fra og med den 15 december iaar.

Kongelig resolution*), hvorved de ved lov av 2 juli 1915 vedtagne forandringer i §§ 20, 28, 32, 33, 39 og 44 i lov om behandling av forsømte barn av 6 juni 1896 med tillægslov av 17 juni 1907 sættes i kraft, forsaavidt angaar skolehjem for forsømte gutter. 10 decbr.

Kongelig resolution**), hvorved der i henhold til lov til beskyttelse av barn mot bruk av tobak av 19 april 1899 meddeles stadfæstelse paa den av herredsstyret for Rissens herred, Søndre Trondhjems amt, under 14 august og 10 november 1915 fattede beslutning til vedtægt om salg av tobak til barn m. v. 10 decbr.

Kongelig resolution*), hvorved i henhold til § 7, jfr. § 47 nr. 7, i lov av 10 april 1915 om barn, hvis forældre ikke har indgaat egteskap med hverandre, bestemmes: 10 decbr.

*) Bekjendtgj. 11 december i Lovtid. 1ste avd. nr. 56.
**) Bekjendtgj. 11 december i Lovtid. 1ste avd. nr. 56, hvor vedtægten er indtat.

10 decbr. a. Meldinger til bidragsfogdene (o: de tjenestemænd, som holder utpantninger) om fødsler av barn utenfor egteskap blir at avgi paa saadan maate og i saadan form, som Social- og Industridepartementet bestemmer.

b. Bidragsfogdene paalægges efter nærmere forskrifter, fastsat av Social- og Industridepartementet, at sende underretning om disse meldinger til de offentlige myndigheter, som har at motta og indregistrere fødselsmeldinger.

10 decbr. **Kongelig resolution***), hvorved den av Onsø herredsstyre i møter den 16 august og 27 september 1915 fastsatte vedtægt for handel med brukte eller kasserte ting i Onsø herred, Smaalenene amt, stadfæstes i medhold av § 28, første led, jfr. § 38, i lov om handelsnæring av 16 juli 1907 som gjældende indtil videre.

10 decbr. **Kongelig resolution****), hvorved den av Sandnes bystyre i møte den 9 november 1915 besluttede vedtægt for handel med brukte eller kasserte ting i Sandnes ladested, Stavanger amt, stadfæstes i medhold av § 28, første led, jfr. § 38, i lov om handelsnæring av 16 juli 1907 som gjældende indtil videre, — dog med et par forandringer.

10 decbr. **Kongelig resolution*****), hvorved der i medhold av lov om ansvar for skade paa bufæ ved hund m. v. av 20 august 1915 dens § 2, 2det punktum, meddeles approbation paa en av Vestre Totens herredsstyre i Kristians amt under 17 november 1915 fattet beslutning, hvorved bestemmes, at hund, som i Vestre Totens herred paatræffes uten ledsager i beitestrækning i den tid, bufæ beiter, kan saavel grundeieren som bufæets eier eller besidder og enhver i strækningen havneberettiget straks la dræpe paa stedet eller, inden 3 maaneder, kræve dræpt ved politiets foranstaltning.

10 decbr. **Kongelig resolution*****), hvorved der i medhold av lov om ansvar for skade paa bufæ ved hund m. v. av 20 august 1915 dens § 2, 2det punktum, meddeles approbation paa en av Grindums herredsstyre i Lister og Mandals amt under 16 november 1915 fattet beslutning, hvorved bestemmes, at hund, som i Grindums herred paatræffes uten ledsager i beitestrækning i den tid, bufæ beiter, kan saavel grundeieren som bufæets eier eller besidder og enhver i strækningen havneberettiget straks la dræpe paa stedet eller, inden 3 maaneder, kræve dræpt ved politiets foranstaltning.

---

*) Bekjendtgj. 11 december i Lovtid. 1ste avd. nr. 56, hvor vedtægten er indtat.

**) Bekjendtgj. 11 december i Lovtid. 1ste avd. nr. 56, hvor den stadfæstede vedtægt er indtat.

***) Bekjendtgj. 11 december i Lovtid. 1ste avd. nr. 56.

Kongelig resolution*), hvorved der i medhold av lov om ansvar for skade paa bufæ ved hund m. v. av 20 august 1915 dens § 2, 2det punktum, meddeles approbation paa en av Nes herredsstyre i Lister og Mandals amt under 6 november 1915 fattet beslutning, hvorved bestemmes, at hund, som i Nes herred paatræffes uten ledsager i beitestrækning i den tid, bufæ beiter, kan saavel grundeieren som bufæets eier eller besidder og enhver i strækningen havneberettiget straks la dræpe paa stedet eller, inden 3 maaneder, kræve dræpt ved politiets foranstaltning. 10 decbr.

Kongelig resolution*), hvorved der i medhold av lov om ansvar for skade paa bufæ ved hund m. v. av 20 august 1915 dens § 2, 2det punktum, meddeles approbation paa en av Fjotlands herredsstyre i Lister og Mandals amt under 20 november 1915 fattet beslutning, hvorved bestemmes, at hund, som i Fjotlands herred paatræffes uten ledsager i beitestrækning i den tid, bufæ beiter, kan saavel grundeieren som bufæets eier eller besidder og enhver i strækningen havneberettiget straks la dræpe paa stedet eller, inden 3 maaneder, kræve dræpt ved politiets foranstaltning. 10 decbr.

Kongelig resolution*), hvorved der i medhold av lov om ansvar for skade paa bufæ ved hund m. v. av 20 august 1915 dens § 2, 2det punktum, meddeles approbation paa en av Vinje herredsstyre i Bratsbergs amt under 15 november 1915 fattet beslutning, hvorved bestemmes, at hund, som i Vinje herred paatræffes uten ledsager i beitestrækning i den tid, bufæ beiter, kan saavel grundeieren som bufæets eier eller besidder og enhver i strækningen havneberettiget straks la dræpe paa stedet eller, inden 3 maaneder, kræve dræpt ved politiets foranstaltning. 10 decbr.

Kongelig resolution*), hvorved der i medhold av lov om ansvar for skade paa bufæ ved hund m. v. av 20 august 1915 dens § 2, 2det punktum, meddeles approbation paa en av Evanger herredsstyre i Søndre Bergenhus amt under 13 november 1915 fattet beslutning, hvorved bestemmes, at hund, som i Evanger herred paatræffes uten ledsager i beitestrækning i den tid, bufæ beiter, kan saavel grundeieren som bufæets eier eller besidder og enhver i strækningen havneberettiget straks la dræpe paa stedet eller, inden 3 maaneder, kræve dræpt ved politiets foranstaltning. 10 decbr.

Kongelig resolution**), hvorved der i henhold til § 89 i lov om bygningsvæsenet av 27 juli 1896 meddeles approba- 10 decbr.

*) Bekjendtgj. 11. december i Lovtid. 1ste avd. nr. 56.
**) Bekjendtgj. 11 december i Lovtid. 1ste avd. nr. 56, hvor reglerne er indtat.

10 decbr. tion paa de av Skiens bystyre i møte den 14 september 1915 som tillægsbestemmelse til lovens § 73 vedtagne regler for bygningsstillaser for nævnte by.

10 decbr. **Kongelig resolution***), hvorved i henhold til lov angaaende behandling av ildsfarlige gjenstande av 3 mai 1871 § 24, jfr. lov om brandvæsenet av 15 august 1908 § 67, bestemmes, at førstnævnte lov med senere tillægslove skal være gjældende for Ørstenviks brandkommune i Romsdals amt.

10 decbr. **Kongelig resolution**, hvorved bl. a. bestemmes, at der i Malmø skal oprettes et ulønnet konsulat under legationen i Stockholm og med distrikt, omfattende Frosta, Torna, Bara, Oxie og Skytt herreder av Malmøhus län, og at konsulatet i Helsingborgs distrikt herefter skal omfatte Malmøhus län, undtagen Frosta, Torna, Bara, Oxie og Skytt herreder, samt Kristianstads, Blekinge og Kronoborgs län.

10 decbr. **Kongelig resolution**, hvorved bestemmes:

I. Fra 1 januar 1916 at regne skal der i Skjebergs prestegjeld i Kristiania stift oprettes et tredjeprestembede, hvis indehaver tillægges:
   1. I henhold til den geistlige lønningslov av 14 juli 1897 § 32, 3dje led, det beløp, hvormed indtægtene av Skjeberg sognekald overstiger kr. 4800,00 aarlig;
   2) i henhold til lov om salg av det overflødige av embedsgaarder av 14 juni 1882 § 14, sidste punktum, et bidrag av Prestegaardsfondet paa kr. 600,00 aarlig;
   3) et saa stort beløp av renterne av Skjebergs menigheters lønningsfond eller i tilfælde av Skjebergs kommune, at prestens samlede løn naar op til kr. 2200,00 aarlig;
   4) bruken av den paa Hafslund opførte prestebolig med tilliggender mot at vedlikeholde under sedvanlig aabodsansvar boligen og gjærdet omkring den tilliggende tomt;
   5) den av Skjebergs herredsstyre bevilgede skyssgodtgjørelse paa kr. 200,00 aarlig.

II. Tredjepresten ansættes med forpligtelse til:
   a) At holde gudstjeneste eller opbyggelse hver søn- og helligdag efter Kristiania biskops nærmere bestemmelse;
   b) i vinterhalvaaret at holde konfirmantforberedelse med derpaa følgende konfirmation for Hafslunds kapeldistrikt;
   c) at føre særskilt kirkebok for nævnte kapeldistrikt og at utføre alle paa hverdage forefaldende kirkelige forretninger inden dette.

III. Kristiania biskop bemyndiges til at træffe bestemmelse om gudstjenesternes fordeling mellem kirkerne og prestene i Skjebergs prestegjeld.

*) Bekjendtgj. 11 december i Lovtid. 1ste avd. nr. 56.

IV. I henhold til kirkelov av 3 august 1897 § 55 blir der for Hafslunds kapel at oprette et særskilt kirketilsyn, bestaaende av tredjepresten, en repræsentant for Hafslunds eiere og et av Skjeberg sognestyre valgt, inden kapeldistriktet bosittende medlem. 10 decbr.

V. — — — — — — — — — — — — —

Kongelig resolution, hvorved der nedsættes en kommission paa 9 medlemmer til utredning av spørsmaalet om, hvorledes landets kornforsyning bedst kan sikres og herunder specielt spørsmaalene om, hvilke foranstaltninger der bør træffes til fremme av landets egen kornavl, om anordning av reservelagre av korn, og om det antages, at der bør oprettes statsmonopol for indførsel av korn og mel, og hvorledes dette monopol i tilfælde bør ordnes. 10 decbr.

Kongelig resolution, hvorved der meddeles approbation paa de i generalforsamling den 6 november 1915 vedtagne forandringer i de ved høieste resolution av 6 juni 1893, jfr. resolutioner av 17 december 1896, 23 februar 1903, 14 september 1905, 8 september 1908, 30 september 1910 og 10 januar 1914, approberte love for Søndre og Nordre Lands private Brandforsikringsforening, som herefter benævnes Land private Brandkasse. 10 decbr.

Kongelig resolution, hvorved den sogneprestene ved kongelig resolution av 12 januar 1899 paalagte pligt til at sørge for ringning med kirkeklokkerne og uthængning av alarmflag fra kirkerne ved mobilisering av landvernet utvides til at gjælde ved almindelig mobilisering av hele hæren. Derhos paalægges det sogneprestene at opbevare og paa anmodning fra vedkommende infanteriregimentschef at besørge opslaat ved kirkerne de for mobilisering fastsatte indkaldelsesplakater. 10 decbr.

Skrivelse*) fra Landbruksdepartementet, hvorved i medhold av lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at utførsel fra riket av eggeblommer, tørrede, saltede eller preservert med borsyre samt eggealbumin indtil videre skal være forbudt.
Denne bestemmelse træder i kraft straks. 10 decbr.

Skrivelse fra Finansdepartementet til amtmanden i Buskeruds amt, hvori uttales, at der ikke kan antages efter landskattelovens § 129, byskattelovens § 121 (eller efter lovens bestemmelser iøvrig) at paahvile et medlem av en særskilt klagenævnd nogen taushetspligt med hensyn til det endelige resultat av en ved klagenævnden foretat klagebehandling, forsaavidt angaar beløpene av formue og indtægt. 10 decbr.

*) Bekjendtgj. 11 december i Lovtid. 1ste avd. nr. 56.

11 decbr. **Skrivelse** fra Finansdepartementet til en sorenskriver, hvori uttales, at departementet antar, at der, om en skiftetvist overføres til det almindelige ting og behandles der, ikke for de under sakens gang bevilgede utsættelser blir at beregne gebyr efter sportellovens § 10, saafremt der ikke føres vidner. Med hensyn til beregning av behandlingsgebyr henvises til departementets i Lovtidenden indtagne skrivelse av 5 november 1912. Finder under en skiftetvist vidneførsel sted ved ordinær underret, antages der at maatte beregnes vanlig tingsvidnegebyr efter sportellovens § 2, likesom i dette tilfælde ogsaa utsættelsesgebyr maa bli at beregne.

11 decbr. **Skrivelse** fra Forsvarsdepartementet, Marinen, til overlodsen i det vestenfjeldske distrikt, hvori uttales, at kystlodser, som ophører med sin virksomhet, maa indlevere sit certifikat paa samme maate, som lodsene maa avlevere sit lodspatent, naar de avgaar fra tjenesten. Men hvis en kystlods, som saaledes frivillig har avbrutt sin virksomhet som kystlods og indlevert sit certifikat, senere paany vil gjenopta den, bør han kunne faa sit certifikat tilbake, hvis han fremdeles opfylder betingelserne for at opnaa kystlodscertifikat.

14 decbr. **Provisorisk anordning***) om forbud mot at kjøpe utenlandske skibe.

I henhold til grundlovens § 17 bestemmes:

§ 1. Utenlandsk skib av registreringspligtig størrelse, som er over 15 aar gammelt, skal indtil videre ikke kunne indkjøpes av norsk statsborger eller norsk selskap uten tilladelse av Utenriksdepartementet.

§ 2. Saalænge tilladelse til erhvervelsen ikke er git, maa skibet ikke indføres i skibsregistret og ikke tilstaaes midlertidig eller endelig nationalitetsbevis.

§ 3. Denne anordning træder i kraft straks.

14 decbr. **Kongelig resolution**, hvorved det i henhold til lov om arbeidstvister av 6 august 1915 § 27 bl. a. bestemmes:

At riket inddeles i 5 mæglingskredser, nemlig:

1. Østlandets, omfattende Smaalenene, Akershus, Hedemarkens, Kristians, Buskeruds, Jarlsberg og Larviks og Bratsbergs amter samt Kristiania by.
2. Sørlandets, omfattende Nedenes, Lister og Mandals og Stavanger amter.
3. Vestlandets, omfattende Søndre og Nordre Bergenhus amter samt Bergens by.
4. Trøndelagens, omfattende Romsdals samt Søndre og Nordre Trondhjems amter med mæglingsmand i Trondhjem.
5. Nord-Norges, omfattende Nordlands, Tromsø og Finmarkens amter.

*) Bekjendtgj. 14 december i Lovtid. 1ste avd. nr. 57.

Rundskrivelse fra Justisdepartementet til amtmændene: 16 decbr.

Meldinger om fødsel av barn.

Departementet skal herved anmode hr. amtmanden om snarest mulig at bringe til almindelig kundskap, saasom ved opslag paa tingstedene og andre steder, som almindelig benyttes til opslag av bekjendtgjørelser fra det offentlige, ved notiser i de lokale aviser og paa anden hensigtsmæssig maate, følgende kongelige resolution av 25 november d. a.:

»At det i medhold av § 8 i lov om forældre og egtebarn av 10 april 1915, jfr. sidste led av § 7 i lov av s. d. om barn, hvis forældre ikke har indgaat egteskap med hverandre, bestemmes:

De geistlige embedsmænd, som fører kirkeboken, har fra 1 januar 1916 at føre en særskilt protokol (fødselsregister), i hvilken blir at indføre:

a) meldinger om fødsel av barn, født i egteskap, og hvis forældre staar i statskirken,
b) meldinger om fødsel av barn, født utenfor egteskap, i den utstrækning, som det ved senere resolution blir bestemt,

alt overensstemmende med skemata[1]) og nærmere forskrifter fastsat av Justisdepartementet«.

Til nærmere forklaring av de ved resolutionen trufne bestemmelser hitsættes indholdet av § 8 i lov om forældre og egtebarn av 10 april 1915.

Denne § lyder saaledes:

»Naar forældrene staar i statskirken, skal de senest en maaned efter barnets fødsel melde den til den geistlige embedsmand, som fører kirkeboken for sognet. Staar forældrene ikke i statskirken, gjælder de regler om meldingspligt, som derom er git. Den, hos hvem fødselen foregaar, skal sørge for, at den blir meldt.

Ogsaa dødfødt barns fødsel skal meldes.

Har et barn, naar denne lov træder i kraft, endnu ikke fyldt 15 aar, og er dets fødsel ikke tidligere meldt, skal den meldes senest et aar, efterat denne lov er traadt i kraft.

Kongen gir nærmere regler om meldingen og dens indhold«.

Opmerksomheten henledes særlig paa bestemmelsen om, at fødselen av barn, som ved lovens ikrafttræden den 1 januar 1916 endnu ikke har fyldt 15 aar, skal meldes senest et aar efter lovens ikrafttræden, hvis dets fødsel ikke tidligere er

[1]) Se skema, indtat efter nærværende skrivelse.

16 decbr. meldt. Efter denne bestemmelse vil alle barn, som ved lovens ikrafttræden er under 15 aar og ikke er døpt, bli at anmelde til den, som fører fødselsregistret.

Bestemmelserne i paragraffen gjælder kun barn født i egteskap, og hvis forældre staar i statskirken. Like hermed maa regnes barn født i egteskap av forældre, av hvilke den ene tilhører statskirken, medmindre forældrene avgir uttrykkelig erklæring om, at barnet ikke skal ansees hørende til denne, jfr. dissenterlovens § 14. For dissentere, som hører til en ordnet menighet, bringes i erindring forskriftene i samme lovs § 7, hvorefter de har at melde barnefødslene til sin egen prest eller forstander inden en maaned, efterat de har fundet sted. Dissentere, som ikke hører til en ordnet menighet, har inden samme frist at avgi lignende anmeldelse til øvrigheten (i byene magistraten, paa landet lensmanden paa vegne av politimesteren eller fogden, cirkulærer av 4 mars 1892 og 27 april 1893). Det samme gjælder dem, som ikke tilhører statskirken og heller ikke noget andet kristelig trossamfund.

De i den nye lov omhandlede meldinger vil kunne ske skriftlig eller mundtlig og maa avgives til den geistlige embedsmand, som fører fødselsregistret for det sogn (menighet), hvor barnet er f ø d t. Meldingene vedkommende fødsler av barn, som er født før 1 januar 1916, blir dog at avgi til registerføreren paa barnets h j e m s t e d. For dem, som ønsker at avgi skriftlig melding, vil blanketter hertil kunne faaes hos den nævnte embedsmand.

Lovens bestemmelse om, at ogsaa dødfødt barns fødsel skal meldes, er saaledes at forstaa, at som dødfødt barn regnes kun de, som fødes uten liv; aborter eller fostre født i 7de kalendermaaned eller tidligere, anmeldes ikke. Paa den anden side anmeldes som levende født alle barn, som viser livstegn ved fødselen, uten hensyn til om de dør umiddelbart efter denne eller ikke.

Undladelse av at opfylde den ved den ovennævnte lovbestemmelse indførte pligt til at avgi fødselsmeldinger straffes med bøter i henhold til straffelovens § 339, nr. 1.

Med hensyn til melding av fødsler av barn født utenfor egteskap vil de fornødne bestemmelser bli foranlediget avgit av Socialdepartementet.

Departementet finder derhos at burde gjøre opmerksom paa, at den ved lovbestemmelsen indførte pligt til melding av fødsler ikke ophæver den nu bestaaende retspligt til at la barn døpe inden en rimelig tid efter fødselen eller, hvor barnet er hjemmedøpt, at la hjemmedaapen stadfæstes i kirken, saasnart det kan ske uten fare for barnets liv eller helbred.

De geistlige embedsmænd, som skal føre fødselsregistrene, vil faa særskilt underretning.

16 decbr.

Skema (fastsat av Justisdepartementet).

Løpe-nr.	Fødselsaar og -datum	a) Barnets kjøn og b) levende ell. dødfødt (som levendefødt regnes alle barn, som viser livstegn ved fødselen; som dødfødt bare de, som fødes uten liv; aborter ell. fostre, født i 7. kalendermaaned ell. tidligere, anmeldes ikke).	Barnets fulde navn (fornavn): blir senere at tilføie, hvis det ikke er bestemt ved meldingen.	Tvillinг eller trillinг (den anden tvillings eller trillingenes kjøn og løpe-nr. anføres).	Forældrenes fulde navn og livsstilling (angives nøiagtig); endvidere trosbekjendelse for den av forældrene, som ikke maatte tilhøre statskirken.	Forældrenes bopæl (paa landet: gaard og sogn; i byene: gate og hus-nr.)	Forældrenes fødselsaar: Farens	Forældrenes fødselsaar: Morens	Forældrenes nationalitet (for lapper og kvæner og fremmede staters undersaatter).	Født i eller utenfor egteskap?	For barn født i egteskap oplyses endvidere: Hvilket aar blev egteskapet indgaat?	For barn født i egteskap oplyses endvidere: Hvor mange barn har moren tidligere født? a) i samme egteskap? b) i tidligere egteskap?	For barn født i egteskap oplyses endvidere: Hvor mange av disse barn lever nu: a) fra samme egteskap? b) fra tidligere egteskap?	Anmerkninger (herunder naar og ved hvem meldingen skjer).

16 decbr. **Skrivelse** fra Arbeidsdepartementet til amtmanden i Nordre Trondhjems amt i anledning av forespørsel fra en lensmand om, hvorvidt der ved den nye veilov er indtraadt nogen forandring med hensyn til, hvem der har at bære utgiftene ved lensmænds godtgjørelse for reiser til avholdelse av anbudsmøter vedkommende veivedlikehold (kfr. departementets i Lovtidendens 2den avdeling indtagne skrivelse til amtmændene av 10 april 1901).

Departementet uttaler, at lensmænds godtgjørelse for reiser til avholdelse av anbudsmøter vedkommende vedlikeholdet av de offentlige veier — bortset fra tilfælde, hvor vedlikeholdsarbeidet utføres for statskassens regning — ogsaa, efterat den nye veilov er vedtat og traadt i kraft, maa antages at være det offentlige uvedkommende.

Man antar, at godtgjørelsen til lensmændene for avholdelse av saadanne anbudsmøter maa bli at utrede av den kommune (amts- eller herredskommune), hvem vedlikeholdet av vedkommende vei paahviler.

Forsaavidt der efter veilovens § 17 maatte være bestemt fast aarlig godtgjørelse til lensmændene for deres arbeide med veitilsynet og for reiser i den anledning, antages ikke heri at indgaa godtgjørelse for avholdelse av de omhandlede anbudsforretninger.

17 decbr. **Provisorisk anordning***) om straffebestemmelser for utenlandske militærpersoner, som er internert her i riket under krig mellem fremmede magter.

I henhold til grundlovens § 17 bestemmes:

§ 1. En utenlandsk militærperson, som er tilbakeholdt, bevogtet eller paa anden maate internert her i riket, og som uten tilladelse forlater eller søker at forlate et anvist interneringsomraade eller overtræder betingelserne for en meddelt tilladelse til større bevægelsesfrihet inden rikets grænser, straffes med arrest eller fængsel indtil 2 aar.

Paa samme maate straffes en utenlandsk militærperson, som er internert her i riket og medvirker til en saadan forbrydelse.

§ 2. En utenlandsk militærperson, som under internering her i riket overtræder nogen forskrift, som er git av en offentlig myndighet angaaende interneringen, eller medvirker til saadan overtrædelse, straffes med arrest eller fængsel indtil 6 maaneder.

§ 3. De strafbare handlinger, som omhandles i §§ 1 og 2, er militære forbrydelser.

De kan straffes disciplinært med revselse, saafremt en av de i den militære straffelovs § 110 nævnte revselser ansees til-

*) Bekjendtgj. 17 december i Lovtid. 1ste avd. nr. 58.

strækkelig. I saa fald faar nævnte lovs § 108, sidste led, til- 17 decbr.
svarende anvendelse.

De kan ogsaa søkes avgjort ved forelægsstraf, saafremt en av de i den militære straffelovs § 112 nævnte straffe ansees tilstrækkelig.

§ 4. En utenlandsk militærperson, som under internering her i riket gjør sig skyldig i nogen forseelse mot militær tugt og orden, som ikke er strafbar efter § 1 eller § 2, kan straffes disciplinært med revselse.

§ 5. Den militære straffelovs §§ 110—128 faar tilsvarende anvendelse paa norske militærmyndigheters utøvelse av disciplinærmyndighet overfor de internerte.

§ 6. Denne anordning træder i kraft straks.

Provisorisk anordning*) angaaende husleie. 17 decbr.

I henhold til grundlovens § 17 bestemmes:

§ 1. I byer og bymæssig bebyggede strøk paa landet kan kommunestyret bestemme, at saalænge nærværende anordning er i kraft, maa husleie for leilighet paa høist 3 rum og kjøkken (pikeværelse iberegnet) ikke forhøies uten samtykke av den i § 2 omhandlede nævnd.

§ 2. Træffer kommunestyret saadan bestemmelse som i § 1 nævnt, skal kommunestyret samtidig vælge en eller flere nævnder, husleienævnder, bestaaende av mindst 3, høist 5 for et aar valgte medlemmer, som er fortrolige med bolig- og husleieforhold, derav mindst en eier av leiegaard og en leieboer. Der vælges tre varamænd.

Nævnden er kun beslutningsdygtig, naar samtlige medlemmer er tilstede.

Nævnden træffer sin avgjørelse med almindelig stemmeflerhet.

Kommunestyret opnævner et av medlemmene til formand. Det kan utfærdige instruks for nævnden. Nævndens medlemmer kan av kommunen tilstaaes godtgjørelse for sit arbeide.

§ 3. Hvis der, efterat denne anordning er utfærdiget, sker forhøielse av husleie for nogen leilighet av størrelse som nævnt i § 1, og der for vedkommende by eller bymæssig bebyggede strøk senere træffes bestemmelse overensstemmende med § 1, blir den foretagne forhøielse ugyldig og den for meget erlagte husleie at betale tilbake, medmindre husleienævnden samtykker i forhøielsen.

§ 4. Denne anordning træder i kraft straks.

*) Bekjendtgj. 17 december i Lovtid. 1ste avd. nr. 58.

17 decbr. **Kongelig resolution***), hvorved bestemmes:

1. I henhold til lov om statskontrol med skibes sjødygtighet av 9 juni 1903 med tillægslov av 18 september 1909 § 55 bestemmes, at §§ 70—79 i de ved kongelig resolution av 18 september 1909 approberte Fribordsregler forandres derhen, at de blir overensstemmende med et fremlagt utkast.
2. Nærværende resolution træder i kraft den 1 januar 1916.

17 decbr. **Kongelig resolution****), hvorved der i henhold til lov av 6 juni 1891 om politivedtægter for rikets herreder meddeles stadfæstelse paa den av herredsstyret for Hitterens herred, Søndre Tondhjems amt, den 28 april og 18 oktober 1915 vedtagne beslutning til politivedtægter for herredet.

17 decbr. **Kongelig resolution*****), hvorved den av Haus herredsstyre i møte den 10 juni og 16 oktober d. a. fastsatte særskilte vedtægt angaaende lukning paa hverdage av handelsbuder paa Arne fabriksted i Haus herred, Søndre Bergenhus amt, stadfæstes i henhold til lov av 25 juli 1913 som gjældende indtil videre ved siden av den for hele herredet ved kongelig resolution av 3 december 1914 fastsatte lukningsvedtægt.

17 decbr. **Kongelig resolution**†), hvorved der i medhold av lov om ansvar for skade paa bufæ ved hund m. v. av 20 august 1915 dens § 2, 2det punktum, meddeles approbation paa en av Holme herredsstyre i Lister og Mandals amt under 25 november 1915 fattet beslutning, hvorved bestemmes, at hund, som i Holme herred paatræffes uten ledsager i beitestrækning i den tid, bufæ beiter, kan saavel grundeieren som bufæets eier eller besidder og enhver i strækningen havneberettiget straks la dræpe paa stedet eller, inden 3 maaneder, kræve dræpt ved politiets foranstaltning.

17 decbr. **Kongelig resolution**†), hvorved der i medhold av lov om pigtraads anvendelse til gjærde av 14 juli 1893 § 1 meddeles stadfæstelse paa følgende beslutning, fattet den 23 juli og 13 november 1915 av Sørreisa herredsstyre, Tromsø amt:

Det skal være forbudt at opføre pigtraadgjærder langs offentlige veier og omkring offentlige bygninger.

Overtrædelse herav er belagt med straf.

*) Bekjendtgj. 18 december i Lovtid. 1ste avd. nr. 59, hvor forandringene er indtat.

**) Bekjendtgj. 18 december i Lovtid. 1ste avd. nr. 59, hvor politivedtægtene er indtat.

***) Bekjendtgj. 18 december i Lovtid. 1ste avd. nr. 59, hvor vedtægten er indtat.

†) Bekjendtgj. 18 december i Lovtid. 1ste avd. nr. 59.

Kongelig resolution, hvorved post I i den kongelige resolution av 28 oktober 1907 — om benyttelse ved den offentlige gudstjeneste av den norske kirkes tekstbok og alterbok paa landsmaal — forandres saaledes, at bruken herav i en menighet ikke skal være avhængig av, at presten (prestene) præker paa landsmaal. 17 decbr.

Kongelig resolution, hvorved bestemmes: 17 decbr.

1. Paa en dertil skjænket tomt av Aalgaard i Gjesdals annekssogn, Lye prestegjeld i Kristiansand stift, tillates opført et kapel til brug for befolkningen omkring Aalgaards uldvarefabrikker efter en fremlagt plan under iagttagelse av de bemerkninger, som statens bygningsinspektør har fremsat ved denne. Derhos bemyndiges Kristiansand stiftdirektion til at samtykke i mindre væsentlige forandringer i byggeplanen, om saadanne under arbeidets gang maatte vise sig ønskelige eller nødvendige.
2. Bestemmelsen i lov om kirker og kirkegaarder av 3 august 1897 § 24, sidste led, skal ikke være til hinder for, at der foretages bebyggelse omkring kirken indtil en avstand fra denne av 40 meter.
3. Der tillægges den nye kirke, som blir at benævne Aalgaards kapel, 20 gudstjenester aarlig, der tages av de Gjesdal sogn nu tilliggende gudstjenester og avholdes til saadan tid og fordeles saaledes mellem prestegjeldets to prester, som Kristiansands biskop nærmere bestemmer.
4. — — — — — — — — — — — — — — — — —

Kongelig resolution, hvorved der meddeles approbation paa den paa generalforsamlingen den 17 april 1915 og ekstraordinær generalforsamling den 27 november næstefter vedtagne beslutning om nogen forandringer i de ved kongelig resolution av 19 december 1908 approberte love for Hevne Hest- og Kvægforsikringsforening i Hevne herred, Søndre Trondhjems amt. 17 decbr.

Kongelig resolution, hvorved det i henhold til lov om vernepligt og utskrivning av 19 juli 1910 § 19 bestemmes, at der for Bergens indrulleringskreds vælges en 4de kredsforstander, som tildeles som distrikt det tidligere Aarstads herred. 17 decbr.

Skrivelse *) fra Utenriksdepartementet, hvorved i henhold til lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 18 decbr.

*) Bekjendtgj. 24 december i Lovtid. 1ste avd. nr. 60.

18 decbr. § 4 bestemmes, at det indtil videre skal være forbudt at utføre fra riket:

Avfald av hamp.
Hampestry.

Denne bestemmelse træder i kraft den 22 ds.

18 decbr. **Skrivelse***) fra Landbruksdepartementet, hvorved i medhold av lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at utførsel fra riket av chilisalpeter indtil videre skal være forbudt.

Denne bestemmelse træder i kraft straks.

20 decbr. **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa det under navn av »Mindegaven til Mo sogn 1914 fra Mosogninger i Amerika« skjænkede legat til fordel for værdige trængende i Mo sogn, Telemarken, samt paa de under 3 november 1915 utfærdigede statutter for dette legat.

20 decbr. **Rundskrivelse** fra Kirkedepartementet til de prester, som fører kirkebøker:

Lov om forældre og egtebarn av 10 april 1915, som træder i kraft den 1 januar 1916, foreskriver i § 8 følgende:

»Naar forældrene staar i statskirken, skal de senest én maaned efter barnets fødsel melde den til den geistlige embedsmand, som fører kirkeboken for sognet. Staar forældrene ikke i statskirken, gjælder de regler om meldingspligt, som derom er git. Den, hos hvem fødselen foregaar, skal sørge for, at den blir meldt.

Ogsaa dødfødt barns fødsel skal meldes.

Har et barn, naar denne lov træder i kraft, endnu ikke fyldt 15 aar, og er dets fødsel ikke tidligere meldt, skal den meldes senest ett aar, efterat denne lov er traadt i kraft.

Kongen gir nærmere regler om meldingen og dens indhold.«

Endvidere bestemmer lov av s. d. om barn, hvis forældre ikke har indgaat egteskap med hverandre, i § 7, jfr. § 47 nr. 7, at saadanne barns fødsel snarest mulig skal meldes til bidragsfogden (d. e. den tjenestemand, som holder utpantninger, paa landet lensmanden) av den læge eller jordmor, som har bistaat ved fødselen; hvor ingen saadan har været tilstede, skal barnemoren inden 4 uker melde fødselen til bidragsfogden. Har et barn, naar loven træder i kraft, endnu ikke fyldt 15 aar, og er fødselen ikke meldt efter den dagjældende lovgivning, skal den av forældrene, som har omsorgen for barnet, gi melding om dette og dets alder til bi-

*) Bekjendtgj. 24 december i Lovtid. 1ste avd. nr. 60.

dragsfogden inden ett aar efter lovens ikrafttræden. Kongen gir nærmere regler ogsaa om disse meldinger og kan foreskrive, at underretning skal gives til dem, som fører fødselsregistre. 20 decbr.

Den sidstnævnte lov — som ogsaa træder i kraft 1 januar 1916 — ophæver fra samme dag lov av 6 juli 1892 om underholdningsbidrag til barn, hvis forældre ikke har indgaat egteskap med hinanden. Det vil altsaa ikke længer paahvile prestene at gi den opgivne barnefar underretning om anmeldelse av saadanne barns fødsel (kfr. nævnte lovs § 21).

Gjennemførelsen av de to ovennævnte love henhører, den første under Justisdepartementet, den sidste under Socialdepartementet.

I henhold til de ovennævnte nye lovbestemmelser er det ved en av Justisdepartementet erhvervet kongelig resolution av 25 november d. a. bestemt:

»De geistlige embedsmænd, som fører kirkeboken, har fra 1 januar 1916 at føre en særskilt protokol (fødselsregister), i hvilken blir at indføre:

a) meldinger om fødsel av barn, født i egteskap, og hvis forældre staar i statskirken;
b) meldinger om fødsel av barn, født utenfor egteskap, i den utstrækning, som det ved senere resolution blir bestemt,

alt overensstemmende med skemata og nærmere forskrifter, fastsat av Justisdepartementet.«

Endvidere er det ved en av Socialdepartementet erhvervet kongelig resolution av 10 d. m. — i henhold til § 7 i lov av 10 april 1915 om barn, hvis forældre ikke har indgaat egteskap med hverandre — bl. a. foreskrevet, at bidragsfogdene paalægges efter nærmere forskrifter, fastsat av Socialdepartementet, at sende underretning om fødselsmeldingene vedkommende saadanne barn til de offentlige myndigheter, som har at motta og indregistrere fødselsmeldinger.

Hvilket herved meddeles til efterretning og iagttagelse.

Som følge av de ovennævnte bestemmelser blir fødselsanmeldelser herefter ikke at indføre i vedkommende avdelinger (A og B) i den almindelige kirkebok, men i et særskilt fødselsregister, som nærmere anordnes av Justisdepartementet. Dette register blir at anskaffe paa statskassens bekostning og skal — likesom kirkebøkerne — føres av prestene særskilt for hvert sogn eller menighet (undtagelsesvis for et kapeldistrikt). Bestaar et sogn av en by og et landdistrikt, skal hver av disse ha særskilt register.

Efter indførelsen av dette register blir kirkebokens avdeling A (»levende fødte«) alene at benytte som daapsregister, mens der antagelig ikke længer blir bruk for avdeling B (»død-

20 decbr. fødte av mandkjøn og kvindekjøn«). Det nuværende skema for avdeling A bør efter departementets mening benyttes uforandret indtil videre; men rubrikkene behøver kun at utfyldes i fornøden utstrækning (barnets nr., daapsdatum — eller datum for daapens stadfæstelse — og fornavn, forældrenes navn samt faddernes navn og stilling), idet der i anmerkningsrubrikken henvises til barnets løpenr. i det nye fødselsregister.

Efter konferanse med dette departement og Socialdepartementet har Justisdepartementet nu fastsat det skema,[1]) som blir at benytte i de anordnede fødselsregistre (det Statistiske Centralbyraa har tidligere uttalt sig om de oplysninger, som av hensyn til fødselsstatistikken bør indeholdes i fødselsanmeldelserne og i de nye registre). Da imidlertid efter meddelelse fra Justisdepartementet trykningen av skemaerne og indbindingen av registrene vil ta tid, vil disse registre ikke kunne tilstilles prestene inden nytaar, men først nogen tid senere. Man oversender derfor hoslagt et eller flere løse ark av skemaet for hvert sogn idet man skal anmode prestene om fra nytaar foreløbig at indføre alle fødselsmeldinger paa arket (arkene) og, saasnart registrene er kommet dem ihænde, omhyggelig overføre de indførte fødsler i protokollen.

Derhos anmodes prestene om uopholdelig at tilstille stiftets biskop en opgave over, hvormange registre hver prest maa tilstilles, hvormange blade ethvert register bør indeholde, og til hvilken provst (med postadresse) protokollene blir at sende. Ved bestemmelsen av bøkernes størrelse tages hensyn til, at de bør vare i en længere aarrække. Registrene blir antagelig anskaffet i forskjellig størrelse, nemlig med 100, 150, 200, 250 og 300 blade. Det bemerkes, at registrene blir tilstillet prestene gjennem vedkommende provst, som vil ha at forsyne hver protokol — paa titelbladet — med sin autorisation og sit segl. Man gaar ut fra, at provstene, saasnart registrene er mottat, snarest mulig vil autorisere dem og sende dem videre til vedkommende prester.

De nærmere forskrifter for fødselsregistrenes førelse vil bli utfærdiget av Justisdepartementet efter konferanse med de ovennævnte to andre departementer og indtat i registrene umiddelbart efter titelbladet. Prestene anmodes om, saasnart de har mottat registrene, nøie at gjennemlæse disse forskrifter, som omhyggelig maa befølges ved fødslernes indførelse. I forskriftene vil der bli indtat bestemmelse om, at melding av

[1]) Se skema, indtat efter rundskrivelse fra Justisdepartementet av 16 december 1915.

fødsler av barn, født i egteskap, altid skal ske til register- 20 decbr.
føreren paa fødestedet, altsaa ogsaa i tilfælde av, at moren er hjemmehørende andensteds. Endvidere at registerføreren i saa tilfælde pligter at indføre meldingen med løpenr. i sin protokol og uopholdelig at gi fornøden underretning derom til bokføreren paa hjemstedet, som indfører fødselen uten løpenr. i sit register.

Det er ikke fastslaat som almindelig regel, at meldingene skal ske skriftlig, men der vil bli sørget for blanketter for dem, som ønsker at avgi meldingen skriftlig, jfr. rundskrivelse fra Justisdepartementet av 16 december 1915.

Rundskrivelse fra Norges Brandkasse til brandtakstbe- 20 decbr.
styrerne, hvori disse anmodes om i betimelig tid — i tilfælde telegrafisk — at sende Brandkassen meddelelse om beram-melsen av saadanne skade- og utbedringstakster, ved hvilke Brandkassen kan antages at ha interesse av at avgi møte ved en av sine tekniske funktionærer. Dette vil særlig være tilfældet ved industruelle og ildsfarlige anlæg, men ogsaa ellers naar nogen i Brandkassen forsikret større bygning er rammet av betydeligere brandskade.

Skrivelse*) fra Utenriksdepartementet, hvorved i henhold 20 decbr.
til lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at utførsel fra riket av gummicement indtil videre skal være forbudt.

Denne bestemmelse træder i kraft den 24 ds.

Rundskrivelse fra Socialdepartementet til amtmændene: 21 decbr.

Man skal anmode hr. amtmanden om at gjøre bidragsfogder, læger og jordmødre bekjendt med, at den nye lov om barn, hvis forældre ikke har indgaat egteskap med hverandre, av 10 april 1915, som træder i kraft 1 januar 1916, i § 6 indeholder følgende bestemmelser:

»Er en kvinde blit besvangret utenfor egteskap, bør hun senest 3 maaneder, før hun venter at føde, henvende sig til læge eller jordmor og opgi, naar hun tror, hun blev besvangret, og hvem faren er. Hendes opgivende blir at nedtegne, og det bør om mulig undertegnes av hende.

Falsk forklaring om, hvem faren er, og medvirkning til det straffes med bøter eller fængsel indtil 2 aar.

Finder lægen eller jormoren, at hun er med barn, skal de straks sende melding til bidragsfogden paa hendes bosted. I denne melding skal det siges, naar fødselen antagelig kan ventes, og hvad hun har oplyst.

---

*) Bekjendtgj. 24 december i Lovtid. 1ste avd. nr. 60.

21 decbr. Læge eller jordmor, som er i statens eller en kommunes eller en kredssykekasses tjeneste, pligter at gjøre, hvad her er foreskrevet, og straffes med bøter, om de undlater det.

For undersøkelse og melding kan læge eller jordmor kræve 3 kroner av kvindens opholdskommune, som kan kræve sit utlæg tilbake av faren eller den bidragspligtige.

Det paaligger forældre, husbondsfolk eller andre i lignende stilling, som har kundskap eller bestemt formodning om, at en til deres husstand hørende kvinde er besvangret utenfor egteskap, at tilholde hende itide at gjøre henvendelse som ovenfor nævnt. Undladelse herav straffes med bøter, saafremt saadan melding ikke sker.«

Departementet skal til veiledning i anledning av disse bestemmelser bemerke, at det ikke er forment moren at henvende sig til læge eller jordmor tidligere end foreskrevet i paragraffens første led. Men det er at merke, at medicinaldirektøren i en betænkning til Justisdepartementet har uttalt, at før halvgaat svangerskap — 5te maaned av svangerskapet — vil baade læger og jordmødre ofte være utsat for feiltagelser. Vedkommende læge eller jordmor bør derfor, naar meldingen sker paa et saa tidlig tidspunkt, at de ikke føler sig sikre, gjøre kvinden opmerksom paa, at hun paanyt bør indfinde sig til undersøkelse, naar svangerskapet er halvgaat.

Departementet har ikke fundet det paakrævet at foreskrive noget skema for disse meldinger fra læger og jordmødre efter § 6. Men disse maa nøie paase, at meldingene kommer til at indeholde de oplysninger, loven kræver, og bidragsfogden bør sende dem tilbake til supplering, hvis der skulde være mangler. Amtmanden vil nemlig ikke kunne utfærdige forelæg, medmindre meldingen er fuldstændig. Til veiledning skal departementet antyde følgende form:

»Undertegnede $\frac{\text{læge}}{\text{jordmor}}$ melder herved, at N. N., adresse ..... den ..... har henvendt sig til mig og meddelt, at hun er besvangret antagelig den ..... Som far har hun opgit ....., adresse .....

Hun er fundet at være med barn. Fødselen kan antagelig ventes omkring den .....

Hun har for mig desuten oplyst følgende: .....

..... den ..... 19 .....

.....
(underskrift).

Til hr. $\frac{\text{lensmanden}}{\text{underfogden}}$ i .....

Departementet skal videre anmode hr. amtmanden om at 21 decbr.
gjøre bidragsfogder, læger og jordmødre opmerksom paa følgende bestemmelser i loven:

§ 7. »Har moren ikke før fødselen henvendt sig til læge eller jordmor efter § 6, skal den læge eller jordmor, som hjælper til ved fødselen, henstille til hende at opgi, hvem faren er. Hendes opgivende blir at nedtegne, og det bør om mulig underskrives av hende.

Lægen eller jordmoren skal snarest mulig melde fødselen til bidragsfogden. I meldingen skal det oplyses, om barnet antages at være fuldbaaret eller ikke, og det, som i tilfælde tyder paa, at det er ufuldbaaret. Likesaa skal det i tilfælde meddeles, hvem moren har opgit som far.

Var der ikke læge eller jordmor ved fødselen, skal moren selv inden 4 uker gi melding om den til bidragsfogden. Inden samme frist skal hun opgi til bidragsfogden, hvem som er far til barnet, forsaavidt hun ikke har git den melding, som er foreskrevet i § 6, eller ikke ved fødselen har opgit, hvem faren er. Avgives meldingene mundtlig, blir de at nedtegne, og bør da om mulig underskrives av moren.

Undladelse av at gi bidragsfogden de forannævnte meldinger straffes med bøter. Falsk forklaring om, hvem faren er, og medvirkning til det straffes med bøter eller fængsel indtil 2 aar.

Den, fødselen foregaar hos, og enhver voksen, som hjælper til ved fødselen, skal tilholde moren itide at avgi de forannævnte meldinger. Undladelse herav straffes med bøter, saafremt meldingene ikke finder sted.

Ogsaa dødfødt barn skal meldes.

Kongen gir nærmere regler om disse meldinger og kan foreskrive, at underretning skal gives til dem, som fører fødselsregister.«

§ 47, nr. 7. »Har et barn, naar denne lov træder i kraft, endnu ikke fyldt 15 aar, og er fødselen ikke meldt efter den da gjældende lovgivning, skal den av forældrene, som har omsorgen for barnet, gi melding om barnet og dets alder til bidragsfogden inden et aar, efterat loven er traadt i kraft.«

Ved kongelig resolution av 10 december sidstleden er det i henhold til lovens § 7, jfr. § 47, 7 bestemt, at meldinger til bidragsfogdene av fødsler av barn utenfor egteskap blir at avgi paa saadan maate og i saadan form, som dette departement bestemmer.

Ved samme resolution er bidragsfogdene paalagt, efter nærmere forskrifter »fastsat av nævnte departement« at sende underretning om disse meldinger til de offentlige myndigheter, som har at motta og indregistrere fødselsmeldinger.

21 decbr. Dette departement har derefter bestemt, at lægers og jordmødres fødselsmeldinger i henhold til lovens § 7 blir at avgi i skemaform, saaledes som vedlagte avtryk viser. Meldingene blir av bidragsfogden at behandle paa den maate, som er angit paa skemaets bakside.

Endel avtryk av de fastsatte skemaer følger hermed for at fordeles blandt bidragsfogder, læger og jordmødre i amtet til benyttelse i den første tid efter lovens ikrafttræden.

Senere, antar man, vil den hensigtsmæssigste ordning være, at bidragsfogdene forskaffer og til enhver tid har beroende hos sig et for vedkommende distrikts behov appasset oplag av blanketter. Lægerne og jordmødrene vil da ved henvendelse til bidragsfogden faa tilsendt fra denne blanketter i fornøden utstrækning.

Utgiftene ved bidragsfogdenes anskaffelse av blanketoplaget vil bli dækket av statskassen.

Regningene fra vedkommende boktrykkere blir av disse, efter at være attestert av bidragsfogdene, at indsende til dette departement.

Departementet har ikke fundet det paakrævet at utarbeide noget skema for de meldinger, som moren selv i henhold til § 7, tredje led — eller den av forældrene som har omsorgen for barnet i henhold til § 47, nr. 7 — maatte komme til at avgi til bidragsfogdene. Men disse vil ha at paase, at meldingene saavidt mulig kommer til at indeholde oplysninger, svarende til dem, der spørres om paa de foran omhandlede skemaer. Forøvrig blir meldinger fra moren at behandle paa samme maate som meldinger fra læger og jordmødre, nemlig saaledes at bidragsfogden sender duplikat til de offentlige myndigheter, som har at motta og indregistrere fødselsmeldinger, mens originalen sendes amtmanden. Meldinger i henhold til § 47, nr. 7 blir ikke at sende til amtmanden, men til de offentlige myndigheter, som har at motta og indregistrere fødselsmeldinger.

Da meldinger efter §§ 6 og 7 ofte kan ha stor betydning som bevismidler, skal man anmode hr. amtmanden om at paase, at de altid opbevares ved det amtskontor, hvorfra forelæg er utfærdiget. Skulde der senere bli spørsmaal efter meldingen, bør der saavidt mulig kun meddeles avskrift.

Denne melding skal snarest mulig sendes til bidragsfogden paa barnets fødested, d. v. s. til lensmanden paa landet, underfogden i byene. Hvor der i en by ikke er underfoged, sendes meldingen til byfogden.

Fødselsmelding 21 decbr.

fra læge eller jordmor som har bistaat ved fødsel av barn utenfor egteskap (lov av 10 april 1915 nr. 3 § 7).

Barnets fødested (by eller herred)?
Fødselens datum?
Gut eller pike?
Levende eller dødfødt (som levendefødt regnes barn som viser livstegn ved fødselen; som dødfødt barn som fødes uten liv. Aborter eller fostere født i 7de maaned eller tidligere regnes ikke)?
Tvilling eller trilling (i tilfælde blir særskilt melding at utfærdige for hvert enkelt barn og meldingene at sammenhefte)?
I hvilken maaned av svangerskapet fandt fødselen sted?
Antages barnet at være fuldbaaret eller ufuldbaaret?
Hvis det antages ufuldbaaret, hvad er det da, som tyder paa det?
Morens fulde navn og livsstilling (nøiagtig angit)?
Morens bopæl (paa landet sogn og gaard, i by gate og husnummer)?
Morens fødselsaar?
Morens nationalitet?
Morens trosbekjendelse, hvis hun ikke tilhører statskirken?
Hvem har moren opgit som far? (Efter loven skal den læge eller jordmor, som hjælper til ved fødselen, henstille til moren at opgi, hvem faren er, forsaavidt hun ikke allerede har opgit dette for læge eller jordmor før fødselen efter lovens § 6; hvis moren er istand til det, bør hun underskrive opgivendet)

..... den ..... 19.....

læge. jordmor.

Til hr. $\frac{\text{lensmanden}}{\text{underfogden}}$ i .....

Saasnart bidragsfogden har faat foranstaaende melding, tilføier han oplysning om nedenstaaende spørsmaal og sender derpaa snarest meldingen til amtmanden. Hvis moren ikke har opgit faren ved fødselen, maa han dog vente, til der kommer melding fra hende selv derom. (Jfr. lovens § 7, tredje led).
Barnets navn (hvis dette er bestemt)?
Den opgivne fars fulde navn og livsstilling (nøiagtig angit)?
Den opgivne fars bopæl?
Den opgivne fars fødselsaar?
Den opgivne fars nationalitet?

21 decbr. Har moren før fødselen git melding til læge eller jordmor efter lovens § 6?
(i tilf. henvises til den ekspedition, hvormed den maatte være sendt amtmanden)
..... den ..... 19 .....
(underskrift).

Hr. amtmanden i ..... !

Anm. Under forutsætning av, at det inden den i lovens § 7, tredje led, nævnte frist opgives, hvem faren er, sender bidragsfogden et duplikat av meldingen til den nedenfor angivne myndighet, samtidig som han sender originalen til amtmanden.

Skulde det indtræffe, at faren ikke opgives inden den nævnte frist, blir duplikatet at utfylde med undtagelse av de spørsmaal, som vedkommer faren, og at sende til den nedenfor angivne myndighet.

Hvis moren staar i statskirken, sendes duplikat til kirkebokføreren paa barnets fødested (sognepresten fører kirkebok for hvert sogn; hvor der i et landsprestegjeld ogsaa er ansat en residerende kapellan eller en kaldskapellan, som er bosat i et andet sogn end sognepresten, er det imidlertid ofte ved resolution paalagt kapellanen at føre kirkeboken for det sogn, hvori han er bosat).

Tilhører moren en ordnet dissentermenighet, sendes duplikatet til menighetens prest eller forstander.

Tilhører moren hverken statskirken eller nogen ordnet dissentermenighet, sendes duplikatet til politimesteren paa landet, magistraten i byene.

22 decbr. **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av arvingene efter fru Elise Brodtkorb, født Maschmann, oprettede »Fru Elise Brodtkorbs legat« til fripladser for syke paa diakonisseanstalten i Kristiania samt paa de under 9 november 1915 utfærdigede statutter for dette legat.

22 decbr. **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av livmedikus Theodor Christian Egeberg ved testamente av 29 april 1914 oprettede legat for Kristiania bys forskjønnelse samt paa de under 28 september 1915 utfærdigede statutter for dette legat.

22 decbr. **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av livmedikus Theodor Christian Egeberg ved testamente av 29 april 1914 oprettede legat til ophjælp av orkestermusik og kammermusik i Krisiania samt paa de under 28 september 1915 utfærdigede statutter for dette legat.

23 decbr. **Kongelig resolution***), hvorved der i henhold til lov nr. 4 av 25 juli 1913 om offentlig forevisning av kinematografbilleder meddeles stadfæstelse — dog med en enkelt foran-

*) Bekjendtgj. 24 december i Lovtid. 1ste avd. nr. 60, hvor den stadfæstede kinematografvedtægt er indtat.

dring — paa en av herredsstyret for Grue herred, Hedemar- 23 decbr.
kens amt, den 13 november 1915 vedtat beslutning til kinematografvedtægt for herredet.

Kongelig resolution*), hvorved fastsættes: 23 decbr.

1. Bestemmelserne i §§ 1, 2 og 3 i lov av 25 februar 1899 om Overformynderiet i Kristiania m. v., jfr. tillægslov av 22 mai 1908, gives med hjemmel i samme lovs § 9 anvendelse for Kristiansund fra 1 januar 1916.
2. I henhold til samme lovs § 3 meddeles stadfastelse paa Kristiansunds bystyres beslutning av 24 februar 1915 om løn for Overformynderiets formand.
3. Den i lovens § 3 omhandlede forvaltningsavgift av de under Overformynderiet staaende midler bestemmes indtil videre til 3 pct. av avgiftspligtige midlers avkastning i regnskapsaaret.
4. Et fremlagt i henhold til lovens § 2 utarbeidet utkast til reglement for Kristiansunds Overformynderi stadfæstes, forsaavidt angaar dets §§ 1—6.

Det i post 4 omhandlede reglement er saalydende:

§ 1. Overformynderiets formand ansættes med en gjensidig opsigelsesfrist av 3 — tre — maaneder og har at stille en av magistrat og formandskap godkjendt kaution paa mindst 5000 kroner.

Han er undergit de for Kristiansunds kommunes tjenestemænd til enhver tid gjældende regler for pensionsindskud.

§ 2. Magistraten er bemyndiget til:

a) ved indtrædende ledighet i formandsstillingen at besørge samme midlertidig bestyrt av en av magistraten konstituert,
b) at meddele formanden tjenestefrihet og under samme beskikke stedfortræder for ham, og
c) ellers at beskikke stedfortræder for formanden, hvor denne paa grund av ugildhet eller andet forfald er forhindret fra at tjenstgjøre.

Magistraten har at avgi indberetning om de i henhold hertil trufne forføininger til formandskapet og Justisdepartementet.

Skal formanden meddeles tjenestefrihet for længer tidsrum end tre maaneder, tilkommer avgjørelsen og beskikkelse av stedfortræder magistrat og formandskap med approbation av Justisdepartementet.

Hvis begge de valgte overformyndere har forfald, eller hvis en valgt overformynders forfald kan forutsees at bli av

*) Bekjendtgj. 24 deeember i Lovtid. 1ste avd. nr. 60, forsaavidt angaar post 1.

23 decbr. varighet, bør der foranlediges valgt en eller to midlertidige overformyndere av magistrat og formandskap.

§ 3. Overformynderne holder som regel møte hver maaned, ekstraordinære møter avholdes derhos efter formandens berammelse, naar omstændighetene maatte gjøre det paakrævet.

§ 4. Formanden har at forberede og foredrage i møterne de indkomne saker, som efter lov av 25 februar 1899 § 2 skal behandles av det samlede overformynderi, samt at fremlægge til underskrift de dokumenter, som skal forsynes med prohibitivpaategning.

I de ordinære møter skal derhos foreligge opgave over myndlingenes kontante og i banker indestaaende midler ved møtetiden.

Forat gyldig beslutning skal kunne fattes, skal formanden og den ene av de valgte overformyndere være tilstede og være enige. Samtlige beslutninger indføres i Overformynderiets forhandlingsprotokol, som ved hvert møtes slut underskrives av de møtende.

Formanden har snarest mulig at ekspedere de i møtet fattede beslutninger.

§ 5. Obligationer, gjældsbrev, aktiebrev, bankbøker og andre værdipapirer tilhørende de av Overformynderiet bestyrte midler blir at forsyne med paategning om, at de ikke kan disponeres uten Overformynderiets samtykke (prohibitivpaategning).

Saadan paategning og enhver senere paategning, hvorved der foretages nogen disposition over vedkommende dokument, skal underskrives av de valgte overformyndere eller i forfaldstilfælde av en av disse sammen med formanden. Dog er en av overformynderne sammen med formanden altid bemyndiget til at anvise paa og kvittere for uttagelsen av myndlingenes i bankene indestaaende midler.

§ 6. Til fyldestgjørelse av det de valgte overformyndere ved lov av 25 februar 1899 § 2 paahvilende tilsyn med formandens forvaltning bør de til ubestemte tider foreta eftersyn av regnskapsbøkerne mindst en gang hver maaned, eftertælle kassabeholdningen og mindst en gang aarlig efterse, at de bokførte værdipapirer er tilstede og i orden. Om den stedfundne revision, eftersyn og gjennemgaaelse gjøres tilførsel i forhandlingsprotokollen.

Forsaavidt de valgte overformyndere skulde forefinde misligheter ved forvaltningen eller anse forandringer ved samme paakrævet, men som formanden er uvillig til at gjennemføre eller søke gjennemført, har de derom straks at avgi indberetning til magistraten.

Kongelig resolution*), hvorved i medhold av § 1 i lov til forebyggelse av smughandel med alkoholiske drikke av 31 juli 1912 og under henvisning til Tønsbergs bystyres beslutning av 3 december 1915 bestemmes, at bevertning med mat eller drikke i Tønsberg det hele aar skal fra 1 februar 1916 være gjenstand for bevilling. 23 decbr.

Kongelig resolution*), hvorved i medhold av § 1 i lov til forebyggelse av smughandel med alkoholiske drikke av 31 juli 1912 og i overensstemmelse med den av Gryttens herredsstyre under 30 oktober 1915 fattede beslutning bestemmes, at bevertning med mat eller drikke i Gryttens herred, Romsdals amt, for det hele aar skal fra 1 januar 1916 være gjenstand for bevilling. 23 decbr.

Kongelig resolution*), hvorved i medhold av § 4 i lov av 18 august 1914 om salg og utførsel av fødevarer m. v. bestemmes, at det ved kongelig resolution av 18 oktober 1915 utfærdigede utførselsforbud for smør sættes ut av kraft, saaledes at det indtil videre er tillatt at utføre smør fra riket. 23 decbr.

Denne bestemmelse træder i kraft straks.

Kongelig resolution*), hvorved der i medhold av lov om ansvar for skade paa bufæ ved hund m. v. av 20 august 1915 dens § 2, 2det punktum, meddeles approbation paa en av Eidsbergs herredsstyre i Smaalenene amt under 2 november og 6 december 1915 fattet beslutning, hvorved bestemmes, at hund, som i Eidsbergs herred paatræffes uten ledsager i beitestrækning i den tid, bufæ beiter, kan saavel grundeieren som bufæets eier eller besidder og enhver i strækningen havneberettiget straks la dræpe paa stedet eller, inden 3 maaneder, kræve dræpt ved politiets foranstaltning. 23 decbr.

Kongelig resolution*), hvorved der i medhold av lov om ansvar for skade paa bufæ ved hund m. v. av 20 august 1915 dens § 2, 2det punktum, meddeles approbation paa en av Hedalens herredsstyre i Kristians amt under 13 december 1915 fattet beslutning, hvorved bestemmes, at hund, som i Hedalens herred i Gudbrandsdalen paatræffes uten ledsager i beitestrækning i den tid, bufæ beiter, kan saavel grundeieren som bufæets eier eller besidder og enhver i strækningen havneberettiget straks la dræpe paa stedet eller, inden 3 maaneder, kræve dræpt ved politiets foranstaltning. 23 decbr.

*) Bekjendtgj. 24 december i Lovtid. 1ste avd. nr. 60.

23 decbr. **Kongelig resolution***), hvorved der i medhold av lov om ansvar for skade paa bufæ ved hund m. v. av 20 august 1915 dens § 2, 2det punktum, meddeles approbation paa en av Konsmo herredsstyre i Lister og Mandals amt under 29 november 1915 fattet beslutning, hvorved bestemmes, at hund, som i Konsmo herred paatræffes uten ledsager i beitestrækning i den tid, bufæ beiter, kan saavel grundeieren som bufæets eier eller besidder og enhver i strækningen havneberettiget straks la dræpe paa stedet eller, inden 3 maaneder, kræve dræpt ved politiets foranstaltning.

23 decbr. **Kongelig resolution****), hvorved der i medhold av § 5 i lov om indskrænkninger i bruk av ild i skog og mark m. v. av 14 juli 1893, jfr. lov av 27 juli 1896, meddeles approbation paa de av herredsstyret for Gransherreds herred, Bratsbergs amt, i møte den 20 september 1915 besluttede skogbrandsregler for herredet, — dog med en enkelt forandring.

23 decbr. **Kongelig resolution**, hvorved konsulen i Vancouver henlægges under konsulatet i Montreal.

23 decbr. **Kongelig resolution**, hvorved bl. a. bestemmes, at det ulønnede generalkonsulat i Melbourne og embedet som utsendt vicekonsul ved samme ophæves fra 1 januar 1916 at regne, og at der i Melbourne fra 1 januar 1916 at regne oprettes et Australian commonwelth og New Zealand omfattende generalkonsulat, som tillægges den av Stortinget for samme bevilgede avlønning kr. 18 000,00 aarlig og kontorholdsgodtgjørelse kr. 7000,00 aarlig.

23 decbr. **Kongelig resolution**, hvorved bl. a. bestemmes, at det ulønnede konsulat i San Francisco nedlægges fra 1 januar 1916 at regne, og at der i San Francisco fra 1 januar 1916 at regne oprettes et konsulat med distrikt, som senere vil bli at fastsætte, og at embedet tillægges den av Stortinget for samme bevilgede avlønning kr. 16 000,00 aarlig og kontorholdsgodtgjørelse kr. 8000,00 aarlig.

23 decbr. **Kongelig resolution**, hvorved bl. a. bestemmes, at det ulønnede konsulat i Chicago ophæves fra 1 januar 1916 at regne, og at der i Chicago fra 1 januar 1916 at regne oprettes et konsulat med distrikt, som senere blir at fastsætte, og at embedet tillægges den av Stortinget for

*) Bekjendtgj. 24 december i Lovtid. 1ste avd. nr. 60.
**) Bekjendtgj. 24 december i Lovtid. 1ste avd. nr. 60, hvor de stadfæstede skogbrandsregler er indtat.

samme bevilgede avlønning kr. 16 000,00 og kontorholdsgodt- 23 decbr.
gjørelse kr. 8 000,00 aarlig.

Kongelig resolution, hvorved der oprettes et embede 23 decbr.
som utsendt vicekonsul ved det ulønnede general-
konsulat i Valparaiso, og at embedet tillægges den av
Stortinget for samme bevilgede avlønning kr. 10 000,00 aarlig.

Kongelig resolution, hvorved der i henhold til lov om 23 decbr.
Overformynderiet i Kristiania m. v. av 25 februar 1899 § 4,
jfr. kongelig resolution av 14 mai 1914, meddeles stadfæstelse
paa Bergens magistrats og formandskaps beslutning av 24 no-
vember 1915 om fra 1 januar 1916 at indføre fællesfor-
valtning av de under Bergens Overformynderis
bestyrelse staaende midler i den utstrækning, som be-
stemmelserne i § 4 i ovennævnte lov av 25 februar 1899
hjemler.

Kongelig resolution, hvorved regninger over om- 23 decbr.
kostninger, som paahviler statskassen efter lov
av 10 april 1915 om barn, hvis forældre ikke har
indgaat egteskap med hverandre, dens §§ 12 og 43,
jfr. lov av s. d. angaaende forældre og egtebarn § 9, blir av
de civile overøvrigheter efter anstillet revision at anvise til
utbetaling og at regnskapsføre paa den ved rundskrivelse fra
Revisionsdepartementet av 17 juni 1914 bestemte maatte.

Kongelig resolution, hvorved bestemmes: 23 decbr.

1. I henhold til lov av 25 april 1907 blir produktions-
statistiske opgaver aarlig at indhente fra de
industrielle bedrifter, første gang for aaret 1916.
2. Opgaverne skal avgives i det væsentlige av de bedrifter,
som ifølge lov om ulykkesforsikring for industriarbeidere
m. v. av 13 august 1915 henhører under Riksforsikrings-
anstalten.
3. Opgaverne skal avgives i overensstemmelse med et frem-
lagt skema.
4. Skemaerne skal i besvaret stand indsendes inden utgangen
av april maaned 1917.
5. Skemaerne utsendes av og indsendes til det Statistiske
Centralbyraa, som bemyndiges til at træffe de foranstalt-
ninger, som videre utkræves i sakens anledning, derunder
mindre væsentlige ændringer i skemaets form.

Kongelig resolution, hvorved der i medhold av lov om 23 decbr.
forsikringsselskaper av 29 juli 1911 § 75 meddeles livs-
forsikringsselskapet »Brage« tilladelse til fra 1 januar
1916 overensstemmende med selskapets fællesstyrelses beslut-
ning av 27 oktober 1915 at forandre ordene »inden utgangen

23 decbr. av 1915« i §§ 1 og 2 av selskapets »Bestemmelser om krigsforsikring« av 22 august 1914 til »inden utgangen av 1916«.

23 decbr. **Kongelig resolution**, hvorved der i henhold til skattelov for landet av 18 august 1911 § 69 (jfr. lov av 17 august 1915) meddeles stadfæstelse paa den av Aker herredsstyre under 30 november d. a. fattede beslutning om forandring av ligningsreglernes § 3, forsaavidt angaar følgende bestemmelse: »Til behandling av selvangivelser skal der være et ligningsraad, som skal bestaa av fem medlemmer foruten formanden«.

23 decbr. **Kongelig resolution**, hvorved der bl. a. nedsættes 9 lokale krigsforsyningskommissioner for Nord-Norge, Trøndelagen, Romsdalsdistrikterne, Bergensdistrikterne, Stavangerdistrikterne, Sørlandet, Kristianiafjordens vestside, Kristianiafjordens østside, Oplandene.

23 decbr. **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av overlærer Alfred Gjessing ved testamente av 17 september 1902 oprettede legat for studenter fra Kristiansands katedralskole samt paa den under 29 november 1915 utfærdigede fundas for dette legat.

23 decbr. **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa det ved bidrag fra bergenske læger i anledning av overlæge Klaus Hanssens 70-aars fødselsdag 23 mai 1914 dannede »Armauer og Klaus Hanssens fond« til fremme av lægevidenskabelig arbeide i Bergen og paa Vestlandet samt paa de under 1 november 1915 utfærdigede statutter for dette legat.

23 decbr. **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av B. Sandbakken ved gavebrev av 4 september 1915 oprettede »B. Sandbakken og hustru Pernille, født Krokhaugs legat« til Guds rikes fremme i Foldalens sogn i Lilleelvedalens prestegjeld samt paa de under 4 september og 28 november 1915 utfærdigede statutter for dette legat.

23 decbr. **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av ingeniør Jørgen Dahll ved gavebrev av 12 oktober 1915 til minde om hans avdøde hustru oprettede »Elsa Wagners legat« til fremme av yngre lovende instrumentalmusikeres kunstneriske utvikling samt paa de under 25 november 1915 utfærdigede statutter for dette legat.

24 decbr. **Stadfæstelse** — meddelt av Kirkedepartementet — paa det av skibsreder Georg Johan Knap og hustru Petrine Jacobine Knap, født Petersen, ved testamente av 19 januar 1897 oprettede legat til fordel for trængende

skibsførere og styrmænd, bosat i Tønsberg, og enker efter saadanne samt paa de under 1 juli og 16 august 1915 utfærdigede statutter for dette legat. 24 decbr.

Cirkulære fra Poststyrelsen, hvori meddeles, at lærernes opgave til heredskassereren over optjent løn, hvor saadan opgave kræves for lønnens utbetaling, samt deres kvittering for mottat løn kan sendes portofrit. Forøvrig er lærernes korrespondanse med herredskassereren om deres løn ikke portofri, idet der henvises til Kirkedepartementets i »Norsk Lovtidende« indtagne skrivelse av 12 mai 1905, hvorefter herredskassererne bør paalægges som pligt at tilstille folkeskolens lærere den av dem for hver maaned optjente løn i posten, hvor dette lar sig gjøre. 28 decbr.

Skrivelse fra Fængselsstyrelsen til riksadvokaten: 29 decbr.

Ved kongelig resolution av 12 november 1915 er det bestemt:

»At de av rikets fængsler, som Justisdepartementet eller efter dets bemyndigelse Fængselsstyrelsen bestemmer, godkjendes som anstalter til indsættelse av personer efter § 31 i lov av 10 april 1915 om barn hvis forældre ikke har indgaat egteskap med hverandre.«

I henhold hertil bestemmer man, at de omhandlede personer kan sættes i kredsfængslene og de større hjælpefængsler.

Herom bedes paatalemyndighetens tjenestemænd underrettet.

Kongelig resolution*), hvorved bestemmes: 30 decbr.

I. I henhold til lov om naturfredning av 25 juli 1910 § 1 skal de paa eiendommen Sakrisvold, gnr. 70, brnr. 1, og paa eiendommen Tamnes, gnr. 103, brnr. 5, begge i Røros herred, Søndre Trondhjems amt, til enhver tid voksende eksemplarer av planten Aster sibiricus være fredet mot indsamling og ødelæggelse.

II. Fredningsbeslutningen blir at kundgjøre ved opslag paa fredningsstedet.

Kongelig resolution**), hvorved der i henhold til lov av 17 juni 1869 om politivedtægter for rikets kjøpstæder meddeles stadfæstelse paa den av Flekkefjords bystyre den 19 april, 13 september og 8 december 1915 vedtagne beslutning om tillæg til de ved kongelig resolution av 18 juni 1895, jfr. kongelige resolutioner av 24 juli 1901, 16 februar 1903 og 29 juli 1904, stadfæstede politivedtægter for nævnte kjøpstad. 30 decbr.

*) Bekjendtgj. 31 december i Lovtid. 1ste avd. nr. 61.

**) Bekjendtgj. 31 december i Lovtid. 1ste avd. nr. 61, hvor tillægget er indtat.

30 decbr. **Kongelig resolution***), hvorved bestemmes:

1. Det paalægges den forrettende toldkasserer i Grimstad at opkræve den av Grimstads bystyre besluttede avgift til Grimstads havnekasse efter lov om havne- og ringeværsenet av 10 juli 1894 § 29, forsaavidt avgiften blir at erlægge av fartøier, som gaar i utenriksk fart.
2. Han oppebærer derfor en godtgjørelse av 4 % av det opkrævede til og med kr. 4 000,00 aarlig, 2 % av beløp over kr. 4 000,00 til og med kr. 40 000,00 og 1 % av det overskytende.

30 decbr. **Kongelig resolution**, hvorved det i henhold til lov om arbeidstvister av 6 august 1915, § 16 og 32, bestemmes, at den ed, som medlemmer av arbeidsretten, mæglingsmændene og medlemmer av mæglingsraadene ifølge nævnte lovbestemmelser skriftlig skal indsende til vedkommende regjeringsdepartement, skal lyde saaledes:

»At jeg som medlem av arbeidsretten (mæglingsmand, medlem av mæglingsraadet) samvittighetsfuldt vil opfylde de pligter, som paaligger mig, — det sværger jeg, saasandt hjælpe mig Gud den almægtige og alvidende«, (»det forsikrer jeg paa ære og samvittighet«)».

30 decbr. **Kongelig resolution**, hvorved bl. a. de av generalforsamling i A/S Bærums øl- og vinsamlag den 23 oktober 1915 vedtagne og av Bærums herredsstyre i møte den 8 december næstefter godkjendte vedtægter i medhold av §§ 23 og 35 i lov om salg og skjænkning av brændevin m. v. av 17 mai 1904 stadfæstes — med en enkelt forandring — som gjældende indtil videre, dog ikke længer end til utgangen av aaret 1921.

30 decbr. **Rundskrivelse** fra Finansdepartementet til toldkamrene:

I henhold til departementets cirkulære av 30 november 1912 har Toldvæsenet ved ekspedition av paa fustager optappet indenlandsk øl, som til opnaaelse av avgiftsfrihet utføres eller overføres til transitoplag, frilager eller frihavn, pleiet at underkaste hver enkelt fustage i et parti nøiagtig veining til kontrol av, at mængden av øllet stemmer med, hvad den skal være ifølge den indbrændte literangivelse paa fustagen.

I anledning av et indkommet andragende om lempning i den omhandlede kontrol har departementet fundet at burde bestemme, at veiningen fremtidig kan indskrænkes til kun at omfatte saa mange fustager av hvert parti, som toldopsynet

*) Bekjendtgj. 31 december i Lovtid. 1ste avd. nr. 61.

under hensyn til partiets størrelse maatte finde passende, 30 decbr.
f. eks. hver tiende fustage. Forsaavidt indholdet av disse fustager findes overensstemmende med deres indbrændte litertal, vil Toldvæsenet uten undersøkelse kunne godta ølmængden paa de øvrige fustager efter disses literangivelse, naar ølmængden stemmer med, hvad der er anført i bryggeriets salgsbok.

Rundskrivelse fra Norges Brandkasse til brandtakst- 30 decbr.
bestyrerne:

Herved meddeles, at Departementet for de Offentlige Arbeider overensstemmende med lov av 21 juni 1912 § 36 har beskikket 2 ingeniører som brandforsikringskontrolører fra 1 januar 1916 at regne, dog saaledes at de indtil videre begge skal forrette over det hele land og ha sit kontor i Kristiania (Brandkassens gaard).

Naar der forlanges brandtakst over industrielt eller ildsfarlig anlæg, og brandtakstbestyreren finder, at de almindelige brandtakstmænd mangler tilstrækkelig kyndighet til at værdsætte dette, eller han iøvrig antar, at Brandkassen kan ha interesse i at avgi møte ved teknisk kyndig mand, anmodes brandtakstbestyrerne derfor om i betimelig tid — i tilfælde telegrafik — at underrette Brandkassen om tiden for takstens avholdelse, forat det kan bli avgjort, om en av kontrolørerne skal møte for at besigtige og beskrive anlægget overensstemmende med brandkasselovens § 40, eller hvorledes der i andet fald blir at forholde. Samtidig bedes det oplyst, om rekvirenten i tilfælde samtykker i, at kontroløren eller en anden av Brandkassen opnævnt kyndig mand deltar som takstmand (lovens § 35 s. p., rundskrivelse av 3 december 1912, til reglernes § 5).

Videre anmodes brandtakstbestyrerne om, naar de faar kundskap om anlæg av industrielle eller ildsfarlige bedrifter inden distriktet eller om forestaaende større ombygninger og forandringer av saadanne, at melde dette til Brandkassen og samtidig gjøre vedkommende opmerksom paa, at der ved indsendelse av planerne til Brandkassen vil være anledning til uten utgifter at faa sakkyndig veiledning angaaende mulige anordninger for at opnaa den efter forholdene størst mulige ildssikkerhet og den billigst mulige brandkontingent.

Skrivelse *) fra Landbruksdepartementet, hvorved i med- 30 decbr.
hold av lov om salg og utførsel av fødevarer m. v. av 18 august 1914 § 4 bestemmes, at utførsel fra riket av alle slags

*) Bekjendtgj. 7 januar i Lovtid. 1ste avd. nr. 1 for 1916.

30 decbr. fettsyrer, saavel av animalsk som vegetabilsk oprindelse, indtil videre skal være forbudt.

Bestemmelsen træder i kraft straks.

30 decbr. **Skrivelse** fra Finansdepartementet til amtmanden i Akershus amt, hvori departementet angaaende en lensmands adgang til efter landskattelovens § 113 (byskattelovens § 105) at beregne sig indfordringsgodtgjørelse i tilfælde, hvor han for et skattebeløp var anmodet om at avholde utpantning, og hvor debitor forinden dennes avholdelse betalte beløpet til lensmanden, uttaler, at denne i saadant tilfælde maa antages at være berettiget til indfordringsgodtgjørelse; jfr. departementets i Lovtidenden indtagne skrivelse av 2 mai 1914. Departementet bemerker, at øiemedet med den nævnte lovbestemmelse har været at paalægge lensmænd pligt til at indfordre personlige skatter for fremmede kommuner, men mot en godtgjørelse, som skal utgjøre vederlag for det med vedkommende skattebeløps mottagelse og videre forsendelse forbundne arbeide og ansvar. Naar det paaligger en lensmand pligt under avholdelse av utpantning at motta og tilstille vedkommende kreditor et skattebeløp (jfr. skrivelse i lovsamlingene av 1 juni 1859), antages det at være i overensstemmelse med forutsætningene for landskattelovens § 113 (byskattelovens § 105), tredje led, at lensmanden herfor oppebærer det bestemte gebyr uanset den omstændighet, at skattefordringen har været oversendt ham kun med anmodning om at avholde utpantning.

Tillæg.

Rundskrivelse *) fra Justisdepartementet til amtmændene. 20 janr.

I henhold til provisorisk anordning av 20 november 1914 indeholdende tillæg til lov om anmeldelse av reisende og fremmede av 4 mai 1901 bestemmer Justisdepartementet, at de i anordningen omhandlede opgaver og anmeldelser fra og med 25 januar d. a. indtil videre skal avgives over det hele land. De skal være avgit til stedets politimester (foged) eller lensmand inden 24 timer efter den reisendes eller fremmedes ankomst, idet det dog er tilstrækkelig, at de inden nævnte frist er avlevert til posten i landdistrikt, hvor vedkommende bor mer end 3 km. fra politimesteren (fogden) eller lensmanden. I byene bør gjennemføres en ordning, hvorefter opgaverne regelmæssig avgives til politiet inden kl. 10 formiddag.

Til benyttelse ved opgavernes utfærdigelse har man istandbragt blanketter (skema a for opgaver efter anordningens § 1 første led og skema b for anmeldelser efter § 1 andet led).

Blankettene meddeles av Justisdepartementet og blir av politiet paa begjæring at utlevere til de anmeldelsespligtige. Skema a skal benyttes av disse, mens anmeldelser efter § 1, andet led, ogsaa bør godtages, naar de er utfærdiget paa andet papir, saafremt de iøvrig er i behørig orden. Skema *b* bør dog søkes anvendt i størst mulig utstrækning.

Ved anordningens iverksættelse skal avgives opgave over samtlige reisende og fremmede, som da haves i natteherberge, uten hensyn til om deres ankomst ligger længer tilbake end de sidste 24 timer. For fastboende utlændingers vedkommende bør ogsaa erhverves oplysning om, naar og hvor de er født, og hvor længe de har bodd i distriktet. Oplysning herom bør da ogsaa anføres paa de nedennævnte registerkort.

Opgaverne og anmeldelserne skal dateres og undertegnes av dem, som pligter at avgi dem.

— — — — — — — — — — — — — — — —

*) Bekjendtgj. 25 januar i Lovtid. 1ste avd. nr. 3.

9 mars. **Deklaration** *) angaaende avskaffelse av konsularjurisdiktion i den spanske zone av Marokko og anvendelse paa zonen av norsk-spanske overenskomster.

20 mai. **Skrivelse** **) fra Arbeidsdepartementet, Poststyrelsen, hvori meddeles, at ifølge en fra Utenriksdepartementet mottat skrivelse av 24 f. m. til Arbeidsdepartementet har de malaiiske stater (Negri Sembilan, Pahang, Perak og Selangor) fra 1 april 1915 at regne tiltraadt den i Rom den 26 mai 1906 avsluttede hovedpostkonvention og overenskomst om utveksling av brev og æsker med angit værdi.

26 mai. **Skrivelse** ***) fra Finansdepartementet, hvorved bestemmes, at der til opbevaring og transport av almindelige fyrstikker av træ kun maa brukes saadanne kasser eller beholdere, hvis størrelse er avpasset for følgende æsketal: 100, 500, 1000, 1440 (10 gros), 3600 (25 gros), 4608 (32 gros), 4800 (33⅓ gros), 5000, 6912 (48 gros) 7200 (50 gros), 8640 (60 gros), og 10 000 (jfr. en anden skr. av 26 mai 1915, nr. 2).

7 juni. **Forandringer** i reglementet for Norges Bank †), besluttet 7 febr. 1913, 16 febr., 8 juni, 7 septbr. 1914 og 7 juni 1915.

Efter de av repræsentantskapet for Norges Bank den 7 februar 1913, 16 februar, 8 juni, 7 september 1914 og 7 juni 1915 fattede beslutninger skal reglementets §§ 103 og 117 lyde saaledes:

§ 103. Indkaldelse av suppleant for direktør eller bestyrer sker for bankens regning, naar vedkommendes fravær har sin grund i sygdom, paakrævet rekreations- eller forretningsreise.

§ 117. De to ved hovedsætets hovedkasse ansatte kasserere har hver at stille kaution for kr. 30 000,00 og maa ikke ha mer i de dem betrodde kasser end kr. 75 000,00 hver. Kassereren ved hovedsætets vekslingskontor for skillemynt har at stille kaution for kr. 15 000,00 og kan ha indtil kr. 120 000,00 i sit verge.

Ved Trondhjems avdeling stiller kassereren kaution for kr. 28 000,00; han kan ha indtil kr. 100 000,00 i sit verge. Den fungerende skillemyntkasserer ved Trondhjems avdeling har at stille kaution for kr. 8 000,00. Han maa ikke ha mer end kr. 50 000,00 i sit verge.

Ved Bergens avdeling stiller hovedkassereren kaution for kr. 15 000,00 og kan ha indtil kr. 36 000,00 i sit verge, mens skillemyntkassereren sammesteds stiller kaution for kr. 8 000,00 og har adgang til i eget verge at ha indtil kr. 50 000,00.

*) Indtat i »Overenskomster« nr. 2 (s. 3).
**) Indtat i »Overenskomster« nr. 3 (s. 5).
***) Bekjendtgj. 31 mai i Lovtid. 1ste avd. nr. 22.
†) Bekjendtgj. 26 juli i Lovtid. 1ste avd. nr. 32.

Ved Hamar avdeling stiller kassereren kaution for kr. 15 000,00 og kan ha indtil kr. 30 000,00 i sit verge. 7 juni.

Ved Fredrikstad avdeling henholdsvis kr. 12 500,00 og kr. 25 000,00.

Ved Drammens, Skiens, Kristiansand S., Stavanger, Fredrikshalds, Lillehammer, Kristiansund N., Aalesunds, Larviks, Gjøviks og Haugesunds avdelinger henholdsvis kr. 10 000,00 og kr. 20 000,00.

Ved Tromsø, Bodø, Vardø, Hammerfest og Arendals avdelinger henholdsvis kr. 6 000,00 og kr. 12 000,00.

Forsaavidt der for nogen av de ved utfærdigelsen av dette reglement fungerende kasserere ved ansættelsen er stipulert en lavere kaution end her foreskrevet, kan direktionen la forhøielsen utstaa til første leilighet.

Kassererne er ogsaa i tilfælde av forfald ansvarlig like overfor banken, forsaavidt der ikke er sørget for, at stedfortræderen har stillet den reglementsmæssige kaution for sin funktionstid.

Kongelig resolution *), hvorved der i henhold til § 11, jfr. § 4, i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 meddeles approbation paa den av herredsstyret for Lierne herred i Nordre Trondhjems amt i møter 15 og 16 mars 1915 fattede beslutning om et tillæg til de for herredet ved kongelige resolutioner av 22 november 1902 og 10 mars 1903 approberte sundhetsforskrifter. 11 juni.

Kongelig resolution **), hvorved der i henhold til § 4 i lov om sundhetskommissioner m. v. av 16 mai 1860 meddeles approbation paa den av bystyret for Tromsø by i møter den 1 december 1914 og 12 mars 1915 fattede beslutning om nye almindelige forskrifter med hensyn til sundhetsvæsenet inden byen. 11 juni.

Skrivelse fra Arbeidsdepartementet til amtmanden i Stavanger amt, hvorved departementet i medhold av lov om Norges Brandkasse av 21 juni 1912 § 31, jfr. § 59, har bestemt, at brandtaksternes bestyrelse og dermed utfærdigelsen av brandkontingent-beregningene i Stavanger fra 1 d. m. skal utskilles fra skifteforvalterembedet som særskilt bestilling. 6 juli.

Skrivelse fra medicinaldirektøren til en apoteker om, at en apotekerlærlings arbeidstid ikke bør benyttes til andet arbeide end det, som vedkommer apoteket, eller som er 9 oktbr.

*) Bekjendtgj. 15 juni i Lovtid. 1ste avd. nr. 24, hvor tillægget er indtat.

**) Bekjendtgj. 15 juni i Lovtid. 1ste avd. nr. 24, hvor de nye sundhetsforskrifter er indtat.

9 oktbr. nødvendig for lærlingens utdannelse til medhjælper. Den del av arbeidstiden, hvori lærlingen ikke sysselsættes med praktiske arbeider vedkommende apoteket, bør benyttes til lærlingens teoretiske utdannelse under apotekerens veiledning, kfr. § 3 i lov av 18 juni 1884.

12 oktbr. **Rundskrivelse** fra medicinaldirektøren (til samtlige læger, tandlæger og jordmødre), hvori under henvisning til rundskrivelse av 20 juni 1914 meddeles, at Finansdepartementet paa foranledning har samtykket i, at andragender fra sykehus, læger, tandlæger og jordmødre om bevilling til uten erlæggelse av almindelig avgift eller told at faa utlevert spiritus, denaturert med 1/4 pct. benzol til antiseptisk bruk, indtil videre av departementet ekspederes ved hvert fjerdingaars utgang istedenfor, som tidligere forutsat, alene én gang hvert kalenderaar.

Andragenderne maa for at bli ekspedert inden fjerdingaarets utgang være indkommet hertil inden henholdsvis 1 mars, 1 juni, 1 september og 1 december.

Utenfor disse tider vil herefter intet andragende kunne ventes ekspedert.

Andragenderne maa indeholde opgave over

1) den brændevinsdestillations navn, hvorfra spiritusen agtes indkjøpt,
2) den mængde, som ønskes utlevert (mindst 20 liter),
3) de aar (indtil 3), for hvilke bevillingen ønskes git.
4) Desuten maa ansøkningene indeholde forsikring om, at spiritusen kun skal bli anvendt til antiseptisk bruk i kirurgisk praksis, tandlægepraksis eller ved fødselshjælp, altsaa ikke til brændsel (spritlamper) eller lign.

Derhos maa ogsaa iagttages, hvad der forøvrig er fremholdt i rundskrivelse av 20 juni 1914.

20 oktbr. **Skrivelse** fra medicinaldirektøren til en distriktslæge, hvori uttales, at det ved lægeskifte i et distrikt paaligger den fratrædende læge at utfærdige sykeliste og tekst til beretning for den tid, han har praktisert i distriktet, mens utfærdigelsen av de øvrige lister (for dødsaarsaker, utdrag av forskjellige protokoller), hvortil materialet findes ved arkivet, maa ske ved den tiltrædende læge.

2 decbr. **Skrivelse** fra medicinaldirektøreu til stadsfysikus i Stavanger i anledning av en forespørsel, om det kan rammes av straffeloven som forfalskning, at der i Stavanger under navn av skummet melk forhandles separert melk, der er tilsat lidt nysilet melk.

Medicinaldirektøren bemerker under henvisning til en uttalelse av medicinalstyrelsens kemiker, at forholdet saavidt

skjønnes ikke kan rammes av nogen bestemmelse i de under 2 decbr.
24 januar 1915 approberte melkevedtægter for Stavanger by. Det kan derfor i tilfælde alene være spørsmaal om at anvende bestemmelsen i straffelovens § 362, 1 og det avgjørende vil her formentlig være, om den under betegnelsen skummet melk solgte vare indeholder den haandskummede melks mindsteindhold av fett ca. 0,5 %.

Det kan forøvrig være tvilsomt, om der i praksis ved skummet melk altid menes haandskummet melk. I Kristiania sælges der saaledes som skummet melk omtrent utelukkende separert melk, som er tilsat med fløte eller nysilet melk, idet der praktisk talt ikke længer forekommer haandskummet melk i handelen.

Skrivelse fra Justisdepartementet til Kirkedepartementet 10 decbr.
om forføininger overfor en svenskfødt arbeider, som i ca. 45 aar hadde opholdt sig i Norge uten at vinde hjemstavn i nogen norsk fattigkommune og nu streifet om paa fattigvæsenets bekostning. Departementet uttaler, at det ikke er utelukket, at angjældende ved politiets foranstaltning kan utvises av riket i henhold til § 6 b i fremmedloven av 4 mai 1901, jfr. lov nr. 1 av 24 juni 1915, da han maa siges at ha hengit sig til ørkesløshet eller omkringdriven uten at kunne paavise lovlig erhverv, idet den omførselshandel, han delvis synes at ha drevet, sandsynligvis har været ulovlig, se herom Justisdepartementets rundskrivelse av 22 juli 1915, post 3. Har han gjort sig skyldig i betleri, vil han likeledes kunne utvises i henhold til samme bestemmelse.

Man bør dog kun, naar særlig sterke grunde foreligger, anvende utvisning overfor personer, som har opholdt sig saa længe i landet som i heromhandlede tilfælde.

Hvis han ikke utvises, kan han av politiet meddeles advarsel, og om mulig gjennem stedets fattigstyre gives anvisning paa arbeide, som passer for hans kræfter, jfr. løsgjængerloven av 31 mai 1900 § 1 a og fattigloven av 19 mai 1900 § 44. Undladelse av at utføre arbeidet vil kunne medføre straf efter løsgjængerlovens § 2 a.

Hvis han driver ulovlig omførselshandel eller gjør sig skyldig i betleri, kan han straffes efter løsgjængerlovens § 4, jfr. straffelovens § 332 og løsgjængerlovens § 11, likesom politiet kan anvise ham fast bopæl; falder han i saa fald fattigvæsenet til byrde, skal utgiftene erstattes av statskassen, løsgjængerlovens §§ 7 og 8 I, jfr. Justisdepartementets rundskrivelser av 27 juli 1907 og 17 juli 1909.

Rundskrivelse fra medicinaldirektøren (til samtlige apo- 30 decbr.
tekere), hvori under henvisning til rundskrivelse av 2 december 1912 meddeles:

30 decbr. Fra tid til anden indløper fremdeles hertil meddelelser om, at de spiritusholdige blandinger, som gaar under navn av Rigabalsam, misbrukes til drik. Jeg har derfor hat under overveielse, hvorvidt der i medhold av kongelig plakat av 4 juni 1904 § 16 burde utfærdiges forbud mot salg av midlet eller ved utfærdigelse av bestemmelser søkes at faa salget indskrænket.

Imidlertid har midlet som bekjendt adskillig anvendelse som husraad (f. eks. mot frost) blandt folk, som ikke misbruker det. Av hensyn hertil har jeg tænkt først at gjøre et forsøk med at faa salget saaledes indskrænket ad frivillig vei, at misbruk kunde undgaaes. Det er nemlig oplyst, at midlet fra flere apotek fremdeles utleveres i saa store kvanta, at det vil være uundgaaelig, at det i mange tilfælde blir misbrukt.

Hvis en indskrænkning i salget skulde være fuldt effektiv til at hindre misbruk, maatte der ikke uten recept utleveres en større mængde ad gangen til en enkelt kjøper end 20 gram, selv om vedkommende er bud for andre. Og det er en selvfølge, at intet bør utleveres, naar det efter omstændighetene, f. eks. fordi det samtidig eller næsten samtidig rekvireres av paafaldende mange personer, er sandsynlig, at midlet ikke skal brukes som lægemiddel.

Under henvisning hertil skal jeg henstille til apotekerne, at de i haandsalg ikke utleverer Rigabalsam i større mængder ad gangen end høist 20 gram, og kun naar det kan skjønnes, at midlet skal brukes som lægemiddel.

For yderligere at vanskeliggjøre misbruk anbefales det at tilsætte midlet noget tinct. myrrhae, jfr. Recepturhaandboken for 1906 II del side 5.

Alfabetisk register

til

Norsk Lovtidende, 2den avdeling

for

1915.

Oversigt

over registrets avdelinger.

Almenninger.

Arv, skifte og konkurs, umyndige og verger.

Auktionsvæsen.

Bank- og pengevæsen, gjældsbrev.

Brand- og bygningsvæsen, Norges Brandkasse.

Brændevin, øl m. v.

Bøker, literatur, kunst, oldsaker, museer m. v.

Diplomati og konsulatvæsen, traktater, forhold til utlandet m. v.

Egteskap, forældre og barn.

Fattigvæsen.

Fiskeri, jagt og fredning.

Forbrydelser, straffe, strafanstalter.

Forsikringsvæsen (brand-, sjø-, livs-, ulykkes- og husdyrforsikring m. v.).

Handel.

Haandverk, fabrikker, bergverk.

Jurisdiktions- og grænseforandringer, delinger og navnforandringer for distrikter.

Kirker og kirkegaarder.

Kjøpstæder og ladesteder.

Kommune- og valgvæsen.

Kongen og kongehuset.

Landvæsen.

Lotterier.

Love og grundlovsbestemmelser m. v.

Maal og vegt.
Medicinal- og sundhetsvæsen.
Militærvæsen, vernepligt, indrullerings- og utskrivningsvæsen.
Offentlige stiftelser, legater m. v.
Pant.
Pensionsvæsen, pensions- og enkekasser m. v.
Politivæsen.
Post-, telegraf- og telefonvæsen.
Privilegier, rang, titler, ordener m. v.
Regjeringen, embeds-, bestillings- og ombudsmænd i almindelighet.
Religion, gudstjeneste og geistlighet.
Retten.
Samfærdselsmidler (veivæsen, jernbaner, skyss m. v).
Sjøvæsen, havne-, lods-, fyr- og redningsvæsen.
Skatter og avgifter.
Skogvæsen.
Skole- og undervisningsvæsen.
Sociale anliggender.
Sportelvæsen.
Statistik.
Statskassen, statens eiendomme.
Stempelvæsen.
Stortinget, stemmeret.
Toldvæsen, ind- og utførsel.
Tyende.
Utskiftnings-, kart- og opmaalingsvæsen m. v.
Vasdrags- og fløtningsvæsen.

Almenninger.

1915			Side
Janr.	12	Nye bruksregler for Feragen statsalmenning	5
—	22	Nye do. for Budalens statsalmenning	13
—	30	Nye do. for Hafslo almenning	22
Febr.	19	Res. om deling av Vang og Furnes bygdealmenning m. v.	50
April	17	Nye bruksregler for Nes bygdealmenning	142
Mai	10	Nye do. for Volhaugens statsalmenning i Værdalen	178
—	18	Forandring i bruksreglerne for Skjaaks bygdealmenning	193
Juli	8	Nye bruksregler for Bjerke bygdealmenning	298
—	22	Nye do. for Ramsaas statsalmenning, Værdalen	317
Oktbr.	12	Nye do. for Ringsaker bygdealmenning . . .	839
—	19	Nye regler for jagt og fangst i Vang og Furnes bygdealmenning	843
Novbr.	6	Bruksregler for Veldre bygdealmenning.	866
Decbr.	1	Do. for Brøttum bygdealmenning	885

Arv, skifte og konkurs, umyndige og verger.

1915			
Janr.	12	Skr. om opbevaring i skifterettenes arkiv av bekræftede avskrifter av testamenter, hvorefter et bo overlates en gjenlev. egtefælle til fri raadighet, og om skifterettens pligt til at levere utskrifter av saadanne testamenter	6
April	10	Lov nr. 4 om forandringer i lov om arv av 31 juli 1854 med tillægslov av 27 juni 1892	122
—	23	Lov nr. 1 om forandr. i lov om bestyrelsen og behandlingen av umyndiges midler av 28 september 1857	145
Juli	12	Skr. om forvaltn. av de midler, som i henhold til l. 8 aug. 1908, jfr. l. 18 aug. 1911, om ulykkesforsikr. for fiskere er tilfaldt umyndige skadebotberettigede	307
Decbr.	23	Res. om at lov 25 februar 1899 om Overformynderiet i Kristiania gives anvendelse paa Kristiansund N. m. v.	927
—	23	Res. om fællesforvaltning av de under Bergens Overformynderis bestyrelse staaende midler	931

Auktionsvæsen.

1915			Side
Febr.	10	Rundskrivelse om utpantn. i og realisation av løsøre samt tvangsaukt. over fast eiendom for skyldig brandkontingent	41
—	11	Rundskrivelse om realisation av utlagt løsøre for do. do.	41
Aug.	13	Lov nr. 7 om tvangsfuldbyrdelse	639
Oktbr.	6	Skr. om adg. til at fremme en i henh. til § 26 a i l. om erhvervelse av vandfald m. v. av 18 september 1909 forlangt tvangsauktion uten forligsmægling eller varsel m. v.	835

Bank- og pengevæsen, gjældsbrev.

1915			
Janr.	29	Kundgj. om bemynd. for Finansdepartementet til at utfærdige partialobligationer for statslaanet av 1915	17
Mars	26	Lov nr. 3 om adg. for hypotekforeninger for 2den prioritets pantelaan til at utstede obligationer lydende paa ihændehaveren	93
—	26	Res. om bemynd. for Finansdepartementet til at meddele stadf. paa statutter for oprettendes hypotekforeninger som foran nævnt	95
Mai	1	Res. om forandringer i Hypotekbankens reglement	174
—	21	Lov nr. 1 om forandring av § 92 i lov om veksler av 7 mai 1880	194
—	21	Lov nr. 2 om undtagelse i visse tilfælde fra bestemm. om præskription av veksler og checks	195
Juni	7	Forandringer i reglementet for Norges Bank	938
Juli	23	Lov om smaabruk- og boliglaan m. v.	326
—	30	Lov nr. 6 om forandr. i lov av 19 juli 1912 om skibskreditforeningers utstedelse av ihændehaverobligationer	368
Septbr.	6	Forandringer i reglementet for Norges Bank	778
—	18	Kundgj. om bemynd. for Finansdepartementet til at utfærdige partialobligationer for statslaanet av 1915, 2den serie	811
Novbr.	15	Forandring i reglementet for Norges Bank	873

Brand- og bygningsvæsen, Norges Brandkasse.

1915			
Janr.	7	Res. om tilbaketrukket byggelinje for en gatestrækning i Tønsberg og regulering av løkke nr. 21 sammesteds	4
—	7	Res. om regulering av en gate med tilbaketrukne byggelinjer i Notodden	4
—	7	Res. om regler for brandvernets ordning og tillægsbestemm. til brandloven for Lærdalsørens brandkommune	4

1915			Side
Janr.	7	Res. om tillægsbestemm. til brandloven for Veblungsnes brand- og bygningskommune	4
—	14	Res. om regler for bygningsstillaser i Tønsberg	8
—	22	Res. om forandr. av byggeforskriftene for Fredriksstad	12
—	22	Res. om regulering med tilbaketrukne byggelinjer for en parcel av Marienlyst i Strinden	13
—	22	Res. om regler og forskrifter for brandvernet i Notodden	13
—	29	Res. om forandr. av tidligere dispensation fra murtvangsloven for Horten	19
Febr.	5	Res. om utvidelse av grænserne for Mysens brand- og bygningskommune	25
—	5	Res. om tvungen opmaaling av tomter og grunder med betalingsregulativ for Harstad	25
—	10	Rundskrivelse om regler for inddrivelse av brandkontingent efter l. 3 juli 1914	41
—	11	Rundskr. om do. for do. do., jfr. rundskr. av 2 januar 1913 litr. C nr. 10 (realisation av utlagt løsøre)	41
—	12	Res. om tilbaketrukket byggelinje ved Martin Knutzens gate i Drammen	44
—	12	Res. om omregulering av endel av Oscarsborg i Narvik tildels med tilbaketrukne byggelinjer	44
—	12	Res. om reguleringsplan for den del av Kongsberg, hvor bygningsloven er gjældende	45
—	19	Res. om omregulering av endel av Bratsbergkleven i Skien med tilbaketrukne byggelinjer	48
—	19	Res. om bygn.- og brandlovgivningens anvendelse paa et strøk ved Volds Ysteri og et strøk ved gaarden Tjøtta i Klepps herred (jfr. kgl. res. 15 oktober 1915 s. 842)	48
Mars	19	Res. om tillægsbestemm. til brandloven for Hisø brand- og bygn.kommune	77
—	19	Res. om forandr. av reguleringen av gate B i Flekkefjord m. v.	77
—	26	Res. om reguleringsplan med tilbaketrukne byggelinjer for et strøk av Sundalsøren	96
Mai	1	Res. om forhøielse av aarslønnen for feiermesteren i Flekkefjord	174
—	14	Res. om forandr. i og tilføielser til forskjellige paragraffer i Kristiania bygningslov	184
—	14	Res. om bygningslovens anvendelse paa et strøk ved Ski station i Kraakstads herred	185
—	14	Res. om do. do. paa et strøk av Hetlands herred, Stavanger amt (Hinna bygningsdistrikt)	185
—	14	Res. om tillægsbestemm. til bygningslovgivningen for Bergen	185

1915			Side
Mai	21	Res. om byggeforskrifter for Mysens bygningskommune	197
—	21	Res. om forskrifter for brandvernet i Ørstenviks brandkommune	197
—	21	Res. om regulering av en del av Øvre vei m. v. i Molde og om ophævelse av den alm. dispensation fra murtvangsloven for de til disse gater liggende tomter	197
—	21	Res. om betalingsregulativ for bygningsanmeldelser m. v. i Aandalsnes bygn.kommune	200
Juni	11	Lov nr. 4 om forandr. i § 6 i ildfarlighetsloven av 3 mai 1871 med senere tillægslove	220
		Lov indeholdende bestemmelser angaaende behandling av ildsfarlige gjenstande (ildsfarlighetsloven i sin helhet)	221
—	11	Plakat angaaende kontrol med kjøbmænds salg av sprængstoffe i henhold til ildfarlighetslovens § 6	231
—	11	Res. om iverksætt. av ildfarlighetslovens § 6 i Nordlands, Tromsø og Finmarkens amter (kontrol med handel med sprængstoffe)	232
—	11	Res. om omregulering paa nærmere betingelser av Frydenbergfjeldet i Vestre Glemminge bygningskommune	235
—	11	Res. om byggeforskrifter for strandstedet Rognan i Saltdalens herred, forandr. av tidligere bestemm. ang. bygn.lovens anvendelse paa Rognan, ang. brandlovens anvendelse og oprett. av egen brandkommune for stedet	235
—	18	Res. om bygningslovens anvendelse paa et strøk av Lørenskogens herred	240
—	24	Res. om tillæg til pl. 28 april 1900 indeh. alm. bestemm. om forsigtighetsregler ved transport av nitroglyserin m. v.	259
—	24	Skr. om forsendelser av trinitrotoluol fra A/B Nobelkrutt, Bofors i Sverige, og av vaat skytebomuld og vaat ballistitmasse fra Engene Dynamitfabrik til armeens og marinens beholdninger	259
—	24	Res. om regler for brandvernets ordning og tillægsbestemm. til brandloven for Sogndalsfjærens brandkommune	261
—	24	Res. om regler for betaling til feieren i Andenes brand- og bygningskommune	261
Juli	2	Res. ang. ophævelse av ældre brandreglement for Arne Fabrikkers brand- og bygn.kommune og om tillægsbestemm. til brandloven, forsaavidt nævnte sted angaar	288
—	6	Skr. om at bestyrelsen av brandtaksterne og utfærd. av brandkontingent-beregningene i Stavanger ut-	

1915 Side

skilles fra skifteforvalterembedet som særskilt bestilling 939
Juli 9 Res. om nyt takstregulativ for feiningen i Larvik . . 301
— 9 Res. om regler ang. forholdet mellem statens inspektør for ildsfarlige gjenstande og fabriktilsynet . . . 301
— 9 Instruks for ildsfarlighetsinspektøren 303
— 23 Res. om betalingsregulativ for bygningstilsyn m. v. i Mjøndalens bygningskommune 357
Aug. 20 Lov nr. 10 om forandr. i lov indeh. adskill. bestemmelser om bygningsvæsenet m. v. av 17 juni 1869 753
— 27 Res. om byggeforskrifter for Hinna bygningsdistrikt 774
Septbr. 10 Res. om forandr. i vedtægtene for bygn.avdelingen under Akershus gjens. Brandassuranseforening samt om vedtægter for en løsøreavdeling under nævnte forening 782
— 18 Res. om regler for brandvernets ordning i Svolvær brand- og bygningskommune 814
— 18 Res. om utvidelse av grænserne for Orkedalsørens brand- og bygn.kommune 814
— 24 Res. om tillæg til forsigtighetsregler for omgang med ild og lys m. v. av 30 september 1882 i Slyngstads almenning i Strandens herred, Romsdals amt 821
Oktbr. 1 Res. om forandring i byggeforskriftene for Tønsberg . 828
— 15 Res. om ophævelse av reglementet for feiervæsenet i Larvik 842
— 15 Res. om utvidelse av grænserne for Nærbø brand- og bygningskommune 842
— 15 Res. om utsætt. indtil videre med gjennemførelsen av bestemm. ang. brand- og bygn.lovens anvendelse paa strøk av Klepps herred, forsaavidt brandloven angaar 842
— 21 Res. om ophævelse av kgl. res. av 16 januar 1914 om sammensætn. av reguleringskommissionen i Tønsberg 854
— 21 Res. om betalingsregulativ for tilsyn med byggearbeider i Orkedalsørens bygn.kommune 854
Novbr. 25 Res. om regler for anbringelse av husnummerskilt i Fredrikshald 879
Decbr. 3 Res. om forsendelse av vaat skytebomuld m. v. i større mængder end 50 kg. i hver kasse 888
— 3 Res. om tvungen opmaaling av tomter og grunder med betalingsregulativ i Elverums Leirs bygningskommune 891
— 6 Skr. om forsendelse til armeens og marinens beholdninger av vaat ballistitmasse indtil 70 kg. i hver kasse 893
— 10 Res. om regler for bygningsstillaser i Skien 907

1915			Side
Decbr.	10	Res. om ildsfarlighetslovgivningens anvendelse paa Ørsten-viks brandkommune, Romsdals amt	908
—	20	Rundskr. ang. medd. til Brandkassen om berammelsen av skade- og utbedringstakster m. v.	921
—	30	Rundskr. om beskikkelse av to brandforsikringskontrolører og om disses deltagelse som takstmænd m. v.	935

Brændevin, øl m. v.

1915			
Janr.	7	Res. om smughandelslovens anvendelse i fiskeværi Lebesby og Kjøllefjords herred, Finmarkens amt .	3
—	25	Rundskr. ang. anvendelse av et raapetroleumsdestillat som denatureringsmiddel for brændevin	14
Febr.	12	Res. om smughandelslovens anvendelse for Ørskogs herred	44
—	19	Res. om vedtægter for Namsos Øl- og Vinsamlag . .	49
Mars	12	Kundgj. om forhøielse av indførselstolden for øl m. v.	70
—	12	Kundgj. om forhøielse av avgiften av øltilvirkningen	70
—	26	Res. om smughandelslovens anvendelse for Saude herred, Stavanger amt	96
April	23	Res. om do. do. for Hurums herred.	149
—	23	Res. om do. do. for Harstads kommune	150
Mai	21	Res. om fastsætt. av grænsen for avgift av øl- og vinrettigheter i Sarpsborg	195
—	21	Res. om do. av do. do. i Lillehammer	195
Juni	30	Kundgj. om avgifter av brændevinstilvirkningen m. v.	283
Juli	30	Lov nr. 2 om forandr. i lov om salg og skjænkning av brændevin m. v. av 17 mai 1904	359
—	30	Res. om vedtægter for Mandals Ølsamlag	369
Aug.	20	Lov nr. 8 om forbud mot indførsel av brændevin, vin og øl m. v.	752
Septbr.	24	Res. om smughandelslovens anvendelse i Hornindalens herred	820
Oktbr.	1	Res. om forbud mot indtil videre at befordre brændevin med Sulitjelmabanen	829
—	2	Rundskr. ang. bokførsel ved gjærfabrikkenes brænderier og brændevinsdestillationerne.	830
—	15	Res. om midlert. forbud mot forsendelse av spirituosa i pakkeposten til steder ved Rjukanbanerne og Sulitjelmabanen	842
—	21	Res. om fastsætt. av grænsen for avgift av øl- og vinrettigheter i Stavanger	853
Decbr.	23	Res. om smughandelslovens anvendelse i Tønsberg . .	929
—	23	Res. om do. do. i Gryttens herred	929
—	30	Res. om vedtægter for A/S Bærums Øl- og Vinsamlag	934

1915 Side
Decbr. 30 Rundskr. om toldvæsenets kontrol med øl, som utføres eller overføres til transitoplag, frilager eller frihavn 934

Diplomati og konsulatvæsen, traktater, forhold til utlandet m. v.

1915
Janr. 9 Skr. om forskjellige staters tiltrædelse av den reviderte konvention angaaende en union til beskyttelse av den industrielle eiendomsret 5
Febr. 21 Skr. om forlængelse av fristen for nedsættelse av den permanente internat. undersøkelseskommission, omhandlet i traktaten mellem Norge og Amerikas Forenede Stater av 24 juni 1914, artikel 2 . . 56
— 27 Skr. om utfærdigelse av sjøfartsdokumenter for krigførende magters undersaatter. 61
Mars 3 Rundskr. angaaende politipas (jfr. rundskrivelse av 28 april) 61
— 9 Dekl. ang. avskaffelse av konsularjurisdiktion i den spanske zone av Marokko og anvendelse paa zonen av norsk-spanske overenskomster 938
April 10 Res. om midlert. henlæggelse under konsulatet i San Francisco av staterne Nevada, Arizona og New Mexiko 130
— 16 Res. om forandr. i regjeringsinstruksen (bl. a. ang. de diplomatiske saker). 141
— 28 Rundskr. ang. politipas 152
Mai 10 Skr. om den britiske koloni Syd Nigerias uttrædelse av verdenspostkonventionen. 179
— 11 Skr. om Britisk Nord Borneos tiltrædelse av den internat. overenskomst om utveksling av brev og æsker med angit værdi. 179
— 20 Skr. om at de malaiske stater har tiltraadt hovedpostkonventionen og overenskomsten av 1906 om utveksling av brev og æsker med angit værdi . . 938
Juli 22 Rundskr. bl. a. om utvisning av utlændinger, jfr. lov (nr. 1) av 24 juni 1915 320
— 30 Res. ang. indsendelse til Revisionsdepartementet og Statistiske Centralbyraa av opgaver fra reder til toldvæsenet vedrørende skibets utenrikske fart, l. 20 december 1902 369
Juli 7 / Aug. 17 Noter utvekslet mel. den norske legation i Berlin og det tyske utenriksministerium ang. gjensidighet m. h. t. tilkjendelse av erstatning for utlæg i prisesaker 701

1915 Side

Aug. 20 Lov nr. 2 om tillæg til § 3 i lov av 20 december 1902 med de deri ved lov av 7 mars 1908 foretagne ændringer ang. forandring i lov om konsulatvæsenet av 15 juni 1878 742

— 27 Res. om at distriktet for den utsendte konsul i Montreal skal omfatte Dominion of Canada samt New Foundland 774

Decbr. 10 Res. om oprettelse av et ulønnet konsulat i Malmø under legationen i Stockholm og om forandret distrikt for konsulatet i Helsingborg 908

— 23 Res. om henlægg. av konsulatet i Vancouver under konsulatet i Montreal 930

— 23 Res. om nedlægg. av det uløn. generalkonsulat i Melbourne og oprett. av lønnet generalkonsulat samme sted 930

— 23 Res. om nedlægg. av det uløn. konsulat i San Francisco og oprettelse av lønnet konsulat sammesteds . . 930

— 23 Res. om nedlægg. av det uløn. konsulat i Chicago og oprettelse av lønnet konsulat sammesteds. . . . 930

— 23 Res. om oprettelse av lønnet vicekonsulsembede ved det ulønnede generalkonsulat i Valparaiso 931

Egteskap, forældre og barn.

1915

Janr. 7 Res. om vedtægt for tobakssalg til barn i Roalds herred, Romsdals amt. 2

— 22 Res. om do. for do. til barn i Søndeleds herred. . . 11

— 22 Res. om do. for do. til barn i Søndre Lands herred . 11

— 22 Res. om do. for do. til barn i Vennesla herred, Lister og Mandals amt 11

— 29 Rundskr. om mandens bidragspligt ved egteskapsopløsning eller ophævelse av det egteskapelige samliv, om tidligere bidragsresolution skal gjælde ogsaa efter egteskapets opløsning m. v. 20

Febr. 12 Res. om vedtægt for tobakssalg til barn i Skjerstads herred 42

— 26 Res. om do. for do. til barn i Bergs herred, Smaalenene amt 58

Mars 5 Res. om do. for do. til barn i Hofs herred, Jarlsberg og Larviks amt 63

— 5 Skr. om forstaaelsen av § 24 i l. om behandl. av forsømte barn av 6 juni 1896 (opnævnelse av tilsynsverger), jfr. § 25, 1ste p., og l. 29 april 1905 (nr. 2) § 9, 2det p. 65

— 26 Res. om vedtægt for tobakssalg til barn i Hjelmelands herred 95

1915			Side
Mars	26	Res. om vedtægt for tobakssalg til barn i Nordfrøya herred	95
April	10	Lov nr. 1 om forandringer i lov om adgang til opløsning av egteskap av 20 august 1909	99
—	10	Lov nr. 2 om forsorg for barn	101
—	10	Lov nr. 3 om barn, hvis forældre ikke har indgaat egteskap med hverandre	105
—	10	Lov nr. 4 om forandringer i lov om arv av 31 juli 1854 med tillægslov av 27 juni 1892	122
—	10	Lov nr. 5 om forandr. i lov av formuesforholdet mellem egtefæller av 29 juni 1888, jfr. tillægslov av 29 juni 1894, nr. 2, samt lov av 6 mai 1899, nr. 2, avsnit II, nr. 2	123
—	10	Lov nr. 6 om forældre og egtebarn	124
—	23	Res. om vedtægt for tobakssalg til barn i Lunds herred, Stavanger amt	149
—	23	Res. om do. for do. til barn i Øifjords herred, S. Bergenhus amt	149
Mai	14	St.besl. (Res.) om oprett. av still. som fast formand i Bergens vergeraad (Justisdepartementets civile budget)	187
—	28	Res. om vedtægt for tobakssalg til barn i Storelvedalens herred	207
Juni	4	Res. om do. for do. til barn i Skaaneviks herred	214
—	11	Res. om do. for do. til barn i Langesund	233
Juli	2	Lov indeh. forandringer i lov om behandling av forsømte barn av 6 juni 1896 med tillægslov av 17 juni 1907	285
—	2	Res. om vedtægt for tobakssalg til barn i Østre Totens herred	287
—	2	Res. om do. for do. til barn i Hamre herred, S. Bergenhus amt	288
—	23	Res. om do. for do. til barn i Spangereids herred	356
Aug.	13	Res. om anvendelse av pleiebarnslovens §§ 1—9 i Hollens herred	694
—	13	Res. om plan for Vor Frelsers barnehjem i Kristiania	695
—	13	Res. om do. for barnehjemmet »Barneværn«	695
Septbr.	18	Res. om do. for Frelsesarmeens barneherberge »Trygg« i Kristiania	815
Oktbr.	1	Res. om vedtægt for tobakssalg til barn i Løitens herred	828
—	8	Res. om reglement for Henrich Thomassen Heftyes barneherberge	837
—	29	Rundskr. ang. gjennemførelsen av lov om forsorg for barn av 10 april 1915, kap. 1	859
Novbr.	12	Res. om anvendelse av pleiebarnslovens §§ 1—9 i Aalesund	871

1915 Side
Novbr. 19 Res. om plan for Kristiania komm. tvangsskole for piker 875
— 20 Rundskr. ang. gjennemførelsen av lov om forsorg for barn av 10 april 1915, kap. 2 876
— 25 Res. om pligt for geistl. embedsmænd til at føre en særskilt protokol for anmeldte fødsler (fødselsregister) 880
Decbr. 7 Rundskr. ang. gjennemførelsen av lov om barn, hvis forældre ikke har indgaat egteskap med hverandre, av 10 april 1915 894
— 10 Res. om ikrafttræden av de ved l. 2 juli 1915 vedtagne forandr. i lov om forsømte barns behandling av 6 juni 1896, forsaavidt angaar skolehjem for forsømte gutter 905
— 10 Res. om vedtægt for tobakssalg til barn i Rissens herred 905
— 10 Res. om meldinger til bidragsfogdene om fødsler av barn utenfor egteskap m. v. 905
— 16 Rundskr. ang. fødselsmeldinger, jfr. love av 10 april 1915 911
— 20 Rundskr. (til de prester, som fører kirkebøker) om indførelse av særskilt fødselsregister, jfr. forannævnte love 918
— 21 Rundskr. ang. fødselsmeldinger efter §§ 6 og 7 i l. 10 april 1915 om barn, hvis forældre ikke har indgaat egteskap med hverandre 921

Fattigvæsen.

1915
Janr. 14 Res. om plan for et sikkerhetsfond ved A/S Kvina gruber i Fjotlands herred 8
Mars 27 Skr. om at kun utlæg av fattigkassen (ikke av herredskassen) til nøitralitetsvernets familier er gjenstand for refusion. 98
Juni 4 Res. om midlert. ophør av opsamlingen til sikkerhetsfondet ved Hadelands bergverk i Lunner herred. 217
Juli 23 Res. om plan for et sikkerhetsfond ved Aadals bruk i Løitens herred 356
Oktbr. 21 Res. om do. for do. do. ved A/S Bjørkaasens Gruber i Evenes herred, Nordlands amt 854
Decbr. 10 Skr. ang. forføininger overfor en svenskfødt person, som streifet om paa fattigvæsenets bekostning. . . .

1915 Side

Fiskeri, jagt og fredning.

1915				
Janr.	7	Res.	om fiskeriregler for Gran- og Krokaasvandet, Inderøens herred, og for Leksvikens herred . . .	3
—	14	Res.	om deling av Værøy herred i to opsynsdistrikter (under torskefisket)	6
—	14	Res.	om forbud mot bruk av not og lign. redskap til fangst av torsk i Lillefjord i Maasø herred . .	7
Febr.	26	Res.	om fredning av et grantræ med »Krüppelzapfen« paa Jarlsberg hovedgaard	58
Mars	5	Res.	om fredning av elg og hjort i Stavanger amt .	64
—	5	Res.	om do. av tiur og røi i do. do.	64
—	5	Res.	om do. av aarhane i do. do.	64
—	5	Res.	om forbud mot i et bestemt tidsrum at benytte snarer, faldstokker m. v. til fangst av aarfugl, jerpe og rype i Sandstads herred, S. Trondhjems amt m. v.	64
—	8	Skr.	om forstaaelsen av § 1 i lov om naturfredning av 25 juli 1910 (fredning av plante- eller dyreart).	67
—	12	Lov	om forandring av lov om tønder for saltet sild, brisling og agnskjæl av 23 mai 1913	70
—	19	Res.	om ophævelse av fiskerireglerne (av 1907) for Haus herred	76
—	26	Res.	om fredningstiden for hummer i Smaalenene amt	96
—	26	Res.	om dispensation fra § 9 i l. $^{28}/_{6}$ 1913 om torskefiskerier i Stavanger, S. og N. Bergenhus amter, forsaavidt angaar Kinns opsynsdistrikt (trækn. av fiskeredskaper paa søn- og helligdage)	96
—	26	Res.	om indskrænkning av jagttiden for elg og om fredning av aarskalv av elg i Buskeruds amt .	96
April	10	Res.	om forandring av jagttiden om vaaren for tiur og aarhane i Jarlsberg og Larviks amt. . . .	130
—	16	Res.	om indskrænkning av jagttiden for elg i Jarlsberg og Larviks amt.	133
—	23	Res.	om fiskeriregler for den inden Flaa herred, Buskeruds amt, liggende del av Krøderen og Hallingdalselven m. v.	150
—	23	Res.	om do. for den inden Nes herred, Buskeruds amt, liggende del av Hallingdalselven m. v. . .	150
—	23	Res.	om fiskeriregler for vand, tjern, elv og bækker i fjeld og skogmark inden Flaa herred	150
—	23	Res.	om fiskeriregler for Aals herred	150
—	23	Telegr.	om at Lofotopsynet hæves 24 april	151
Mai	1	Lov	nr. 1 om forandring i lov om fiskerier i Nordlands og Tromsø amter av 3 august 1897 . .	170

1915			Side
Mai	1	Lov nr. 2 om forandring i lov om skreifiskerierne i Lofoten av 6 august 1897	171
—	1	Res. om fiskeriregler for Østmarken i Nes herred, Buskeruds amt	172
—	1	Res. om do. for Lie sameie og Børtnes og Ødegaardenes sameie i do. do.	172
—	1	Res. om do. for Fønnebøvandet m. v. i Opdals herred, Buskeruds amt	172
—	1	Res. om do. for Ulviks herred	172
—	1	Res. om do for Herjevandet m. v. i Veø herred	172
—	1	Res. om forbud mot i Nedenes amt at anvende hov og snarer av metaltraad til fangst av tiur, røi m. v. og om forandring av jagttiden om vaaren for tiur og aarhane	173
—	1	Res. om forbud mot i S. Bergenhus amt at bruke snare, saks eller faldstok til fangst av aarhane, aarhøne og jerpe	173
—	1	Res. om fredning av tiur, røi og erfugl i S. Bergenhus amt	173
—	14	Res. om fiskeriregler for Finnas vasdrag i Findalens statsalmenning i Lom og Vaage herreder	184
Juni	24	Res. om fredning av »Fluetjern« med omgivelser i Oddernes, Lister og Mandals amt	259
—	24	Res. om fiskeriregler for Skjørns herred, S. Trondhjems amt	260
—	24	Res. om do. for Lensvikens herred, S. Trondhjems amt	260
Juli	9	Res. om fiskeriregler for Mosseelven, Øvre Vansjø, Brønnerødtjernet, Bjørnerødvandet og Hobølelven nedenfor Kurefossen, Smaalenene amt	300
—	9	Res. om bruk av lyster til fangst av gjedde i et nærmere fastsat tidsrum i Lundevand i Holts herred	300
—	9	Res. om fiskeri med stang i et nærmere fastsat tidsrum i Oldenelven, N. Bergenhus amt	300
—	9	Res. om fredning av aarskalv av elg i Smaalenene amt	300
—	9	Res. om do av do. do. og av erfugl i N. Trondhjems amt	301
—	16	Res. om fredning av elg i Mo, Hemnes, Beiarn og Saltdalens herreder	314
—	16	Res. om tiden for rypejagtens begyndelse i Lofoten og Vesteraalens sorenskriverier	314
—	20	St.besl. om forøkelse av det ældre havfiskefond	317
—	23	Res. om fredning av erfugl inden Nordlands amt	356
—	23	Res. om forbud mot inden N. Bergenhus amt at bruke snare, saks eller faldstok til fangst av hare, tiur, røi, aarfugl, jerpe og rype m. v.	356

1915			Side
Aug.	6	Lov nr. 4 om forandr. i og tillæg til lov om ulykkesforsikr. for fiskere av 8 aug. 1908 med tillægslov av 18 aug. 1911	406
		Lov om ulykkesforsikring for fiskere i sin nuværende lydelse	410
—	6	Res. om forbud mot anvendelse av faldstok og snare til fangst av tiur, røi m. v. og mot spiljagt efter tiur og aarhane i Egge, Beitstaden, Malm og Namdalseidets herreder	457
—	11	Skr. om fredning av daadyr, som ikke holdes i dyrehave eller indhegnet park	459
—	13	Res. om fredning av erfugl i Roald, Haram, Sandø m. fl. herreder i Romsdals amt	694
—	13	Res. om forbud mot bruk av snarer, faldstokker m. v. til fangst av tiur, røi, aarfugl, jerpe, rype, erfugl samt hare og om fredning av røi, aarhøne og jerpe, tiur og aarhane i Akershus amt	695
—	13	Res. om forbud mot at benytte snare til fangst av tiur, røi, aarfugl, jerpe, rype og hare i forskjell. herreder i Romsdals amt	695
—	20	Res. om forbud mot at anvende snarer og faldstokker til fangst av tiur, røi, aarhane, aarhøne og jerpe i Grue herred	769
—	20	Res. om fredning av erfugl i Tromsø amt	770
—	27	Res. om forbud mot at anvende hov til fangst av tiur, røi, aarfugl m. v. og snare av metaltraad til fangst av nævnte fugler og hare samt om forandr. av jagttiden om vaaren for tiur og aarhane i Lister og Mandals amt	774
Septbr.	10	Res. om fredning av et grantræ med »Krüppelzaphen« ved Elstøen i Hadelands østre almenning i Lunner	780
—	10	Res. om fornyet ikrafttræden av fiskeriregler for Skarvandet m. fl. vand i Frænens herred	782
—	18	Res. om forbud mot bruk av sættegarn, kastenot, kilenot m. m. paa en strækning ved Fustelvens utløp i Vefsens herred	814
—	24	Provisorisk anordn. om utførsel av hermetisk nedlagt brisling m. v.	818
Oktbr.	1	Res. om fiskeriregler for Skogsfjordvand i Helgøy herred, Tromsø amt	828
—	19	Nye regler for jagt og fangst i Vang og Furnes bygdealmenning	843
Decbr.	2	Skr. om Lofotopsynets ikrafttræden i 1916	887
—	10	Provisorisk anordn. om salg av sild efter vegt	905

1915 Side

Decbr. 30 Res. om fredning av de paa g.nr. 70, br.nr. 1, Sakrisvold og paa gr.nr. 103, br.nr. 5, Tamnes i Røros herred voksende eksemplarer av planten Aster sibiricus 933

Forbrydelser, straffe, strafanstalter.

1915

Janr. 15 Skr. ang. paalæg til statsadvokatene om at indberette til Polititidendens redaktion, naar der i straffesak i henh. til strf.proceslovens § 85 besluttes betingelsesvis at undlate paatale 9

Febr. 8 Skr. om tillæg til reglerne (av 1905) for benyttelse av fængslernes retslokaler 26

Mars 2 Skr. om at bøter, ilagt som revselse ombord i orlogsfartøi, skal indbetales til politimesteren i det distrikt, hvor fartøiet er utrustet 61

— 13 Skr. ang. fordelingen av aktorater ved forhørs- og meddomsrettene mellem statsadvokatene og de antagne hjælpeaktorer og faste aktorer m. v.. 73

— 24 Skr. ang. bestridelse av utgiftene til sakkyndige og vidner i subsidiært private straffesaker 89

April 14 Medd. om, at avsoning av straf foruten i landsfængslene og de større hjælpefængsler ogsaa er tillatt i endel mindre hjælpefængsler (smaafængsler) 132

Juli 31 St.besl. om ordningen av Kristiania bys fængselsvæsen m. v. 375

Aug. 13 Lov nr. 2 om forandr. i og tillæg til den alm. borgerlige straffelov 478

— 20 Lov nr. 3 om forandr. i lov om rettergangsmaaten i straffesaker av 1 juli 1887 742

Decbr. 17 Provisorisk anordn. om straffebestemm. for utenlandske militærpersoner, som er internert her i riket under krig mellem fremmede magter . . . 914

— 29 Skr. om indsætt. i kredsfængslene og de større hjælpefængsler av personer efter § 31 i l. av 10 april 1915 om barn, hvis forældre ikke har indgaat egteskap med hverandre 933

Forsikringsvæsen (brand-, sjø-, livs-, ulykkes- og husdyrforsikring m. v.).

1915

Janr. 7 Res. om ny plan for Rindals prestegjelds Brandassuranseindretning (Rindalens Brandassuranseforening) 5

— 8 Skr. om at marinens verftsarbeidere ikke som frivillige

1915				Side
			sykekassemedlemmer har tapt retten til saadant lægetilsyn som ved hovedstationen anordnet for ikke forsikringspligtige arbeidere	5
Janr.	14	Res.	om forandr. i planen for Skiptvets Brandforsikr.-forening for Løsøre	8
—	22	Res.	om ny plan for Melhus, Leinstranden og Flaa gjens. Brandforsikr.forening	13
—	29	Res.	om forandr. i planen for Faabergs gjens. Brandforsikr.forening	20
Febr.	12	Res.	om godkjendelse av »Det gjens. norske livsforsikr.selskap »Glitne«	45
—	19	Res.	om stadf. paa de av livsforsikr.selskapet »Gjensidige« vedtagne bestemm. ang. beregning av præmiereserve for forsikringer med forhøiet præmie m. v.	49
—	19	Res.	om stadf. paa de av livsforsikr.selskapet »Brage« vedtagne nye karensvilkaar	49
—	19	Res.	om forandr. i planen for Biri gjens. Brandforsikr.-forening (Biri og Snertingdalens gjens. Brandforsikr.forening)	50
—	19	Res.	om do. i do. for Veø prestegjelds Brandforsikr.-selskap for Bygninger, Indbo og Løsøre . . .	50
—	19	Res.	om ny plan for Bolsø Brandkasse for Bygninger og Løsøre	50
Mars	5	Res.	om love for Gjensidig Assuranseforening for fiskefartøier og fiskebaater i Namdalen	65
—	5	Res.	om nye karensvilkaar for livsforsikr.selskapet »Glitne«	65
—	5	Res.	om plan for Kongsbergs Arbeideres gjens. Brandassur.forening for Løsøre	85
—	26	Res.	om tilladelse for Det norske livsforsikringsselskap Fram A/S til at drive livsforsikringsvirksomhet .	97
April	14	Skr.	om at forsikr.selskap ikke pligter at meddele lønsopgaver til lign.nævnd for sine provisionslønnede pladsagenter i riket, l.skattel. § 65, byskattel. § 57	132
—	16	Res.	om plan for Stange og Romedals gjens. Brandforsikr.forening for Bygninger og Løsøre	141
—	23	Res.	om forandr. i planen for Fane herreds Brandforsikr.indretning	151
—	23	Res.	om do. i do. for Røros Sogns private Brandforsikr.forening	151
Mai	14	Lov	nr. 1 om forsikring av sjøfolks ombordværende eiendele mot krigsfare	179
—	21	Res.	om stadf. av Det norske livsforsikringsselskap »Norrøna«	198

1915			Side
Mai	21	Res. om regler for overtagelse av utstyrsforsikringer, livrenter m. v. for livsforsikringsselskapet »Gjensidige«	198
—	21	Res. om forandr. i forsikringsvilkaarene for det norske livsforsikr.selskap »Fram A/S«	199
—	21	Res. om regler for Forsikringsraadets virksomhet	199
—	21	Res. om forandr. i planen for Førde herreds gjens. Brandforsikringsforening	201
—	21	Res. om tillæg til planen for Borgund, Skodje, Vatne og Giske herreders Brandforsikr.forening for Hus	201
Juni	18	Res. om ny plan for Græsvik og omegns gjens. Assuranseforening for Indbo og Løsøre	241
—	24	Res. om forandringer i planen for Meldals Brandforsikr.forening for Bygninger	262
—	24	Res. om do. i do. for Hemsedals Brandkasse	262
—	24	Res. om plan for Røros Bergstads gjens. Brandforsikr.-forening for Løsøre	262
—	24	Res. om love for »Fyresdals herads branntrygdelag«	262
Juli	9	Res. om forandr. i planen for Tydalens herreds gjens. Brandforsikr.forening	301
—	9	Res. om forandr. i lovene for Valle herads Brandtrygdelag	301
—	12	Skr. om forvaltningen av de midler, som i henh. til l. 8 aug. 1908, jfr. l. 18 aug. 1911, om ulykkesforsikr. for fiskere er tilfaldt umyndige skadebotberettigede	307
—	16	Lov om forsikring av norske fartøier mot krigsfare	310
—	16	Res. om statutter for »Toten-Vardalske Husdyrforsikringsforening«	316
—	16	Res. om forandr. i planen for Elverums Brandforsikr.-indretning for Bygninger	317
—	30	Lov nr. 3 om forandr. i og tillæg til lov av 18 aug. 1911 om ulykkesforsikring for sjømænd	359
Aug.	6	Lov nr. 4 om forandr. i og tillæg til lov om ulykkesforsikring for fiskere av 8 aug. 1908 med tillægslov av 18 aug. 1911	406
		Lov om ulykkesforsikring for fiskere i sin nuværende lydelse	410
—	6	Lov nr. 5 om sykeforsikring	417
—	13	Lov nr. 4 om ulykkesforsikring for industriarbeidere m. v.	487
—	27	Res. om nyt beregningsgrundlag for præmier og præmiereserver i »Det norske livsforsikr.selskap Fram A/S«	776
Septbr.	18	Res. om betingelser for forsikring uten lægeundersøkelse paa mindre gode liv for »Det gjens. norske livsforsikr.selskap Glitne«	816

Forsikringsvæsen (brand-, sjø-, livs-, ulykkes- og husdyrforsikring m.v.). 963

1915			Side
Oktbr.	8	Res. om forandr. i lovene for »Follo gjens. Husdyrforsikringsselskap«	836
—	15	Res. om forandr. i fareklassifikationen efter lov om ulykkesforsikr. for industriarbeidere av 13 aug. 1915	841
—	15	Res. om forandringer i planen for Holts brandforsikringsselskap	843
—	15	Res. om do. i planen for Nes Brandkasse	843
—	20	Forskrifter vedrør. forsikringspligt, førelse av mandtal, indkrævning av præmie m. v. i henh. til lov av 8 august 1908 (med tillægslove) om ulykkesforsikr. for fiskere	844
—	21	Res. om forandr. i fareklassifikationen efter l. om ulykkesforsikring for industriarbeidere av 13 august 1915 (person- og vareheis)	853
—	21	Res. om kostgodtgjørelse for Forsikringsraadets medlemmer og funktionærer	854
—	21	Res. om ny plan for Hollens gjens. Brandforsikr.forening for Bygninger	854
—	26	Rundskr. om sjørettens avgivelse av skjøn over varer i havaritilfælde	856
—	29	Skr. om normaltarif for de offentlige kredssykekasser	862
Decbr.	1	Rundskr. ang. gjennemførelsen av lov om sykeforsikring av 6 august 1915	885
—	3	Res. om ny plan for Rennesø og Mosterø Brandforsikringsselskap for Indbo og Løsøre	891
—	3	Res. om forandr. i planen for Follo Løsørebrandassuranseforening	891
—	10	Res. om do. i lovene for S. og N. Lands private Brandforsikr.forening (Land private Brandkasse)	909
—	17	Res. om do. i do. for Hevne Hest- og Kvægforsikringsforening	917
—	23	Res. om forandr. i »Bestemmelser om krigsforsikring« for forsikringsselskapet »Brage«	931

Handel.

1915			
Janr.	5	Skr. om utførselsforbud for nikkel og nikkelerts	2
—	7	Res. om vedtægt for tobakssalg til barn i Roalds herred, Romsdals amt	2
—	7	Res. om lukningsvedtægt for utsalgssteder i Grans herred	3
—	7	Res. om do. for do. i Narvik	3
—	7	Res. om smughandelslovens anvendelse i fiskevær i Lebesby og Kjøllefjords herred, Finmarkens amt	3

1915				Side
Janr.	14	Res.	om lukningsvedtægt for utsalgssteder i Nes herred, Buskeruds amt	6
—	16	Skr.	om forandring av utførselsforbudet for motorer og motorbaater	9
—	22	Res.	om forandr. i lukningsvedtægten for Nedre Eker herred.	10
—	22	Res.	om lukningsvedtægt for utsalgssteder i Sandefjord	11
—	22	Res.	om forandr. i lukningsvedtægten for Flekkefjord	11
—	22	Res.	om vedtægt for tobakssalg til barn i Søndeleds herred.	11
—	22	Res.	om do. for do. til barn i Søndre Lands herred	11
—	22	Res.	om do. for do. til barn i Vennesla herred, Lister og Mandals amt	11
—	22	Res.	om ophævelse indtil videre av utførselsforbudet for fødevarer og mineralske oljer til Tärna og Wilhelmina sogne av Västerbottens len i Sverige	12
—	26	Skr.	om utførselsforbud for vaaben og ammunition	16
—	26	Skr.	om utvidelse av utførselsforbudet for aluminium	16
—	29	Res.	om lukningsvedtægt for utsalgssteder i Hyllestads herred, N. Bergenhus amt	18
—	29	Res.	om do. for do. i Kabelvaag og Svolvær	18
Febr.	5	Res.	om forandr. i lukningsvedtægten for Laksevaag sogn av Askøens herred.	24
—	5	Res.	om lukningsvedtægt for utsalgssteder i Soknedalens herred, S. Trondhjems amt	24
—	9	Skr.	om utvidelse av utførselsforbudet for lægemidler	26
—	12	Res.	om vedtægt for tobakssalg til barn i Skjerstads herred.	42
—	12	Res.	om lukningsvedtægt for utsalgssteder i Eidsvolds herred	42
—	12	Res.	om smughandelslovens anvendelse for Ørskogs herred	44
—	12	Res.	om fastsætt. ved Arbeidsdepartementet av godtgjørelsen for handelsmænd som dampskibsekspeditører i Finmarkens amt, se l. om handelsnæring 16 juli 1907 (nr. 3) § 31 a	45
—	19	Res.	om lukningsvedtægt for utsalgssteder i Borge herred, Smaalenene amt	47
—	19	Res.	om do. for do. i Harams herred	47
—	20	Skr.	om utførselsforbud for margarin og raaprodukter til margarinproduktionen	55
—	25	Skr.	om utførselsforbud for klorkalium og smøremidler, der fremstilles av faste eller flytende mineralske oljer	58
—	26	Res.	om vedtægt for tobakssalg til barn i Bergs herred, Smaalenene amt	58

1915				Side
Febr.	26	Res.	om vedtægt for handel med brukte eller kasserte ting i Rolvsøy herred, Smaalenene amt	58
—	26	Res.	om lukningsvedtægt for utsalgssteder i Malviks herred	59
—	26	Skr.	om utvidelse av utførselsforbudet for kobber . .	59
—	26	Skr.	om utførselsforbud for harpiks	60
—	26	Skr.	om do. for elektrisk maskineri	60
Mars	5	Res.	om vedtægt for tobakssalg til barn i Hofs herred, Jarlsberg og Larviks amt	63
—	5	Res.	om lukningsvedtægt for utsalgssteder i Vestre Slidre herred	63
—	5	Res.	om do. for do. i Sandø herred, Romsdals amt .	64
—	5	Res.	om do. for do. i Nordfrøya herred	64
—	12	Lov	om forandr. av lov om tønder for saltet sild, brisling og agnskjæl av 23 mai 1913	70
—	15	Skr.	om utførselsforbud for terpentinolje	74
—	17	Skr.	om utførselsforbud for suturmateriale og apparater til medicinsk bruk m. v.	75
—	20	Skr.	om utførselsforbud for tin	87
—	26	Res.	om vedtægt for tobakssalg til barn i Hjelmelands herred	95
—	26	Res.	om do. for do. til barn i Nordfrøya herred . .	95
—	26	Res.	om smughandelslovens anvendelse for Saude herred, Stavanger amt	96
—	26	Res.	om lukningsvedtægt for utsalgssteder i Bergen .	96
—	26	Skr.	om utførselsforbud for vegetabilske oljer . . .	98
—	30	Skr.	om do. for kamfer	98
—	31	Skr.	om do. for glyserin	99
April	10	Res.	om lukningsvedtægt for utsalgssteder i Farsund .	127
—	13	Skr.	om utførselsforbud for elektromagnetiske tændapparater for motorer, løse	131
—	19	Skr.	om ændring og utvidelse av utførelsforbudet for kobber m. m.	143
—	20	Skr.	om utførselsforbud for kobbersulfat	144
—	23	Res.	om vedtægt for tobakssalg til barn i Lunds herred, Stavanger amt	149
—	23	Res.	om do. for do. til barn i Øifjords herred, S. Bergenhus amt	149
—	23	Res.	om smughandelslovens anvendelse for Hurums herred.	149
—	23	Res.	om do. do. for Harstads kommune	150
—	24	Skr.	om utførselsforbud for motorcykler og dele derav	152
—	27	Skr.	om do. for antimon, grafit m. v.	152
—	28	Skr.	om do. for fleskolje	153

1915			Side
Mai	1	Res. om vedtægt for handel med brukte eller kasserte ting i Borge herred, Smaalenene amt	171
—	3	Skr. om utførselsforbud for asbest m. v.	176
—	7	Skr. om do. for ben, talg m. v.	177
—	12	Skr. om do. for smøremidler	179
—	20	Skr. om do. for bomuld	194
—	28	Res. om vedtægt for tobakssalg til barn i Storelvedalens herred	207
—	28	Res. om lukningsvedtægt for utsalgssteder i Rygge herred	207
—	28	Res. om do. for do. i Nittedals herred	207
—	28	Res. om do. for do. i Eidanger herred	207
—	28	Res. om do. for do. i Voss herred	207
—	28	Res. om smughandelslovens anvendelse i Kristiansund	207
—	29	Skr. om utførselsforbud for stearin	209
Juni	4	Res. om vedtægt for tobakssalg til barn i Skaaneviks herred.	214
—	4	Res. om lukningsvedtægt for utsalgssteder i Raade herred	214
—	4	Res. om do. for do. i Akerø herred	214
—	4	Res. om forandring i lukningsvedtægten for Stords herred.	215
—	4	Res. om vedtægt for handel med brukte eller kasserte ting i Orkedalens herred.	215
—	11	Lov nr. 2 om tillæg til lov av 18 august 1914 om salg og utførsel av fødevarer m. v.	219
—	11	Lov nr. 3 om salg av brød efter vegt	220
—	11	Plakat ang. kontrol med kjøbmænds salg av sprængstoffe	231
—	11	Res. om vedtægt for tobakssalg til barn i Langesund	233
—	11	Skr. om utførselsforbud for schellak	236
—	18	Skr. om do. for tareaske	240
—	24	Res. om lukningsvedtægt for utsalgssteder i Kragerø	260
—	24	Res. om do. for do. i Strandens herred, Romsdals amt	260
—	24	Res. om vedtægt for handel med brukte eller kasserte ting i Sandeherreds herred	260
—	26	Skr. om utførselsforbud for hamp	274
Juli	2	Res. om vedtægt for tobakssalg til barn i Østre Totens herred	287
—	2	Res. om do. for do. til barn i Hamre herred, S. Bergenhus amt	288
—	2	Res. om lukningsvedtægt for utsalgssteder i Rovde herred, Romsdals amt	288
—	12	Skr. om utførselsforbud for kalisalte og om ophævelse av utførselsforbudet av 25 februar 1915 for klorkalium m. v.	307

1915				Side
Juli	14	Skr.	om utførselsforbud for sink	308
—	14	Skr.	om do. for linfrø og linolje	308
—	15	Skr.	om do. for bomuldsavfald m. v.	309
—	16	Res.	om lukningsvedtægt for utsalgssteder i Lunner herred, Kristians amt	314
—	16	Res.	om do. for do. i Søndre Vaagsø herred, N. Bergenhus amt	314
—	17	Skr.	om utførselsforbud for metalduk	317
—	23	Res.	om vedtægt for tobakssalg til barn i Spangereids herred	356
—	23	Res.	om tillæg til lukningsvedtægtene for Moss	356
—	23	Res.	om delvis nedsætt. av børsavgiften i Bergen	356
—	24	Skr.	om utførselsforbud for alun	357
—	24	Skr.	om do. for nikkelsulfat	357
—	26	Skr.	om do. for harpiksolje og trætjæreolje	357
—	27	Skr.	om do. for superfosfat, tomasfosfat, benmel og apatit m. v.	358
—	30	Lov	nr. 4 om utmaling av brødkorn og brødbakning m. v.	367
—	30	Skr.	om utførselsforbud for tinmalm og tinklorid	375
Aug.	3	Skr.	om do. for fiskeguano og hvalguano samt casein.	376
—	6	Res.	om vedtægt for handel med brukte eller kasserte ting i Hollens herred	457
—	7	Skr.	om utførselsforbud for aluminiumssalte	459
—	13	Res.	om tillæg til pl. 11 juni 1915 ang. kontrol med kjøbmænds salg av sprængstof	693
—	13	Res.	om vedtægt for handel med brukte eller kasserte ting i Lunde herred, Bratsbergs amt	694
—	13	Res.	om lukningsvedtægt for utsalgssteder i Erisfjord og Vistdalens herred, Romsdals amt.	694
—	17	Lov	nr. 1 om adgang for stat og kommune til at drive handel med visse slags varer	696
—	20	Lov	nr. 12 om foranstaltninger til at sikre og ordne landets forsyning med livsfornødenheter.	756
—	20	Res.	om forandring i lukningsvedtægten for Risør	769
—	20	Skr.	om utførselsforbud for stenkultjære	771
—	25	Skr.	om do. for harpiksholdig lim	772
—	27	Res.	om lukningsvedtægt for utsalgssteder i Granvins herred, S. Bergenhus amt	774
Septbr.	4	Skr.	om utførselsforbud for kviksølv	778
—	10	Res.	om do. for ved og ost	781
—	14	Res.	om do. for saltet fetsild.	783
—	18	Res.	om vedtægt for handel med brukte eller kasserte ting i Tinns herred	812
—	20	Skr.	om utførselsforbud for haandverktøi og dreiestaal	817

1915 Side

Septbr. 21 Skr. ang. bestemmelse om utvidelse av de gjældende eksportforbud 818
— 22 Skr. om at et kommunalt gas- eller elektricitetsverk m. v. ikke kan sælge til personer eller firmaer, som ikke er abonnenter eller konsumenter ved verket, lov om handelsnæring av 16 juli 1907 § 12, jfr. lov av 18 juli 1913, nr. 1 818
— 24 Provisorisk anordn. om utførsel av hermetisk nedlagt brisling m. v. 818
— 24 Res. om lukningsvedtægt for utsalgssteder i Arendal . 819
— 24 Res. om smughandelslovens anvendelse i Hornindalens herred 820
— 30 Skr. om ændring av utførselsforbudet for bly . . . 825
Oktbr. 1 Res. om vedtægt for tobakssalg til barn i Løitens herred 828
— 1 Res. om smughandelslovens anvendelse i Voss herred . 828
— 1 Res. om lukningsvedtægt for utsalgssteder i Snertingdalens herred 828
— 2 Skr. om utførselsforbud for hamp i spundet arbeide . 829
— 8 Res. om lukningsvedtægt for utsalgssteder i Biri herred 836
— 15 Res. om tilføielse til lukningsvedtægten for Borge herred, Smaalenene amt 841
— 15 Res. om lukningsvedtægt for utsalgssteder i Sande herred, Romsdals amt 841
— 18 Res. om utførselsforbud for smør 843
— 19 Skr. om do. for skriftstøperarbeide 843
— 25 Skr. om do. for ferrovanadin 855
— 29 Res. om forandring i lukningsvedtægten for Sundalens herred 857
— 29 Res. om tilladelse for Kristiania kommune til at sælge kjøt, fisk, poteter og grønsaker 857
— 30 Skr. om utførselsforbud for saape 863
Novbr. 5 Res. om lukningsvedtægt for utsalgssteder i Stange herred 864
— 5 Res. om do. for do. i Hornindalens herred 865
— 8 Res. om utførselsforbud for saltet sild m. v. 867
— 10 Skr. om do. for gummistoffe i uld og bomuld samt beklædningsartikler fremstillet derav 867
— 18 Skr. (til amtm. i Nordlands, Tromsø og Finmarkens amter) om salg av krudt til skytterlags medlemmer og til andre til fremstilling av geværammunition, — mot politiattest engang for alle . . . 873
— 19 Res. om lukningsvedtægt for utsalgssteder i Hitterø herred, Lister og Mandals amt 874
— 19 Res. om avgiftens størrelse ved utførsel av saltet stor-

1915			Side
		sild og saltet vaarsild samt om ophævelse av utførselsforbudet for Islandssild	874
Novbr.	25	Res. om forandr. i lukningsvedtægten for Kongsvinger	878
Decbr.	3	Provisorisk anordn. ang. forbud mot salg av fartøier til utlandet	887
—	3	Res. om lukningsvedtægt for utsalgssteder i Skjaaks herred, Kristians amt	888
—	4	Skr. om utførselsforbud for lys	893
—	10	Provisorisk anordn. om salg av sild efter vegt	905
—	10	Res. om vedtægt for tobakssalg til barn i Rissens herred	905
—	10	Res. om vedtægt for handel med brukte eller kasserte ting i Onsø herred	906
—	10	Res. om do. for do. do. i Sandnes ladested	906
—	10	Skr. om utførselsforbud for eggeblommer og eggealbumin	909
—	14	Provisorisk anordn. om forbud mot at kjøpe utenlandske skibe	910
—	17	Res. om vedtægt angaaende lukning paa hverdage av handelsbuder paa Arne fabriksted, Haus herred .	916
—	18	Skr. om usførselsforbud for avfald av hamp og hampestry	917
—	18	Skr. om do. for chilisalpeter	918
—	20	Skr. om do. for gummicement	921
—	23	Res. om smughandelslovens anvendelse i Tønsberg . .	929
—	23	Res. om do. do. i Gryttens herred	929
—	23	Res. om ophævelse av utførselsforbudet for smør . .	929
—	30	Skr. om utførselsforbud for fettsyrer	935

Haandverk, fabrikker, bergverk.

1915			
Janr.	14	Res. om plan for et sikkerhetsfond ved A/S Kvina gruber i Fjotlands herred	8
Febr.	5	Res. om yderligere utsættelse for A/S Trollerud Sølvverk med driften med forskjellige utmaal i det Kongsbergske grubefelt	26
—	12	Res. om deling av landet i 3 fabrikdistrikter . . .	45
—	20	Skr. om at avgiften efter § 9 i l. om haandverksnæring av 25 juli 1913 antages knyttet til haandverksbrevet	55
April	17	Forskrifter for arbeidet i shoddy- og fillerivningsanlæg, jfr. l. 10 septbr. 1909	142
—	29	Lov nr. 2 om tilvirkning (og beskatning) av fyrstikker	154
Mai	26	Skr. vedk. de ved lov og kundgj. av 29 april 1915 givne bestemm. om tilvirkning (og avgift) av fyrstikker	203

1915			Side
Mai	26	Skr. om opbevaring og transport av fyrstikker . . .	938
Juni	4	Res. om midlert. ophør av opsamlingen til sikkerhetsfondet ved Hadelands bergverk i Lunner herred .	217
—	11	Res. om befordring med jernbanen av sprængstoffet Echo	234
—	19	Forskrifter om forsendelse med do. av do. do. . . .	241
—	24	Res. om opførelse av »trykkerier« istedenfor »boktrykkerier« paa fortegnelsen over særskilt sundhetsfarlige bedrifter	260
Juli	9	Res. om regler ang. forholdet mellem statens inspektør for ildsfarlige gjenstande og fabriktilsynet . . .	301
—	9	Instruks for ildsfarlighetsinspektøren	303
—	23	Res. om plan for et sikkerhetsfond ved Aadals bruk i Løitens herred	356
—	30	Lov nr. 4 om utmaling av brødkorn og brødbakning m. v.	357
Aug.	6	Lov nr. 2 om arbeidstvister	381
—	13	Lov nr. 4 om ulykkesforsikring for industriarbeidere m. v.	487
Septbr.	18	Lov om arbeiderbeskyttelse i industrielle virksomheter	784
—	18	Res. om yderligere 1 aars utsættelse for A/S »Skandia Kobberverk« med at igangsætte drift i dets malmfelter	815
Oktbr.	15	Res. om forandringer i fareklassifikationen efter l. om ulykkesforsikring for industriarbeidere av 13 august 1915	841
—	21	Res. om do. do. efter do. do. (person- og vareheis) .	853
—	21	Res. om plan for et sikkerhetsfond ved A/S Bjørkaasens Gruber i Evenes herred, Nordlands amt .	854
Novbr.	1	Skr. om opbevaring og transport av opfyringsbriketter (l. 29 april 1915 om tilvirkn. m. v. av fyrstikker)	864
—	5	Skr. om at ompresning av damehatter ikke kan ansees som haandverk.	865
Decbr.	14	Res. om inddeling av riket i mæglingskredser (l. om arbeidstvister 6 aug. 1915 § 27)	910
—	23	Res. om fastsætt. av plan for produktionsstatistikken (opgaver fra de industrielle bedrifter)	931

Jurisdiktions- og grænseforandringer, delinger og navnforandringer for distrikter.

1915			
Janr.	14	Res. om deling av Røst herred i to (fiske-)opsynsdistrikter	6
Febr.	12	Res. om deling av landet i 3 fabrikdistrikter	45

Jurisdiktions- og grænseforandr., delinger og navnforandr. f. distr. 971

1915				Side
Mars	12	Res.	om deling av Valle herred i 2 herreder og om forandr. av sognenavnet »Hyllestad« til »Hylestad«	71
—	12	Res.	om deling av Tjøtta herred i 2 herreder	72
—	26	Lov	nr. 1 om utvidelse av kjøpstaden Bergens grænser	89
—	26	Lov	nr. 2 om utvidelse av kjøpstaden Moldes grænser	91
April	6	Skr.	om deling av Tune jordmordistrikt	99
—	23	Lov	nr. 2 om utvidelse av kjøpstaden Tromsøs grænser	145
—	29	Lov	nr. 1 om forandr. i lov om visse valgdistrikters inddeling i valgkredser m. v. av 7 april 1906 (Notodden)	154
Mai	14	Res.	om overførelse av en eiendom fra Vaaler herred m. v. til Elverums herred m. v. og en anden eiendom fra Elverum til Vaaler, Hedemarkens amt	188
—	14	Res.	om deling av Nesoddens herred i 2 herreder	188
—	22	Skr.	om deling av Haus og Gjerstads jordmordistrikter, S. Bergenhus amt	201
Juni	4	Res.	om deling av Askøen sognekald og oprett. av Loddefjord sogn under Laksevaags prestegjeld m. v.	215
—	4	Res.	om deling av Ullensvangs prestegjeld og oprett. av et nyt, Odda prestegjeld m. v.	216
—	11	Res.	om deling av Flakstads herred i 2 herreder	236
—	18	Lov	nr. 1 om forandringer i lov om visse valgdistrikters inddeling i valgkredser m. v. av 7 april 1906 (omregulering av kredsene i Bergen)	238
Juli	23	Skr.	om deling av Grytten og Hens jordmordistrikt	357
—	23	Skr.	om do. av Saltdalens jordmordistrikt	357
—	30	Lov	nr. 1 om forandr. i lov om visse valgdistrikters inddeling i valgkredser m. v. av 7 april 1906 (omregulering i Romsdals amt)	358
Aug.	13	Skr.	om deling av Indrefjordens jordmordistrikt av Tjøtta herred	696
—	20	Lov	nr. 7 om utvidelse av kjøpstaden Skiens grænser	748
Septbr.	18	Res.	om deling av Tinns indrulleringskreds	816
Oktbr.	29	Res.	om overførelse av nogen gaarder fra Skodje til Borgund i Romsdals amt	858
—	29	Res.	om deling av Hægebostads herred i Lister og Mandals amt i 2 herreder	859
Novbr.	6	Skr.	om deling av Stords jordmordistrikt	866
—	19	Res.	om vedtægt ang. inddeling av Drammen i to ligningsdistrikter	875
—	25	Res.	om Hjelme sogns overførelse fra Manger prestegjeld til Herlø prestegjeld	880

1915			Side
Novbr.	25	Res. om forandring i bestemm. ang. Kristiania kommunes inddeling i vergeraadskredser	880
—	30	Skr. om deling av Aakre jordmordistrikt i Stavanger amt	885

Kirker og kirkegaarder.

1915			
Febr.	26	Res. om askeurners anbringelse inden omraadet av de offentlige kirkegaarder	59
Mars	12	Res. om opførelse av ny kirke i Bratvær sogn, Edø prestegjeld	71
—	26	Res. om opførelse av Randsfjords kapel i Jevnaker prestegjeld m. v.	97
Juni	18	Res. om opførelse av Grefsenaasens kapel m. v.	240
Juli	2	Res. om opførelse av Strandløkkens kapel i Stange prestegjeld m. v.	289
Septbr.	24	Res. om opførelse av Fines kapel i Ytterøens prestegjeld m. v.	821
Novbr.	27	Skr. om indvielse av kirkegaarder	884
Decbr.	3	Skr. ang. lukning av kirkerne ved brudevielser	892
—	17	Res. om opførelse av Aalgaards kapel i Lye prestegjeld m. v.	917

Kjøpstæder og ladesteder.

1915			
Janr.	7	Res. om lukningsvedtægt for utsalgssteder i Narvik.	3
—	22	Res. om do. for do. i Sandefjord	11
—	22	Res. om forandr. i lukningsvedtægten for Flekkefjord.	11
—	29	Res. om vedtægter for Notoddens folkeregister.	18
Febr.	5	Res. om tvungen opmaaaling av tomter og grunder i Harstad	25
—	19	Res. om kinematografvedtægter for Haugesund	46
Mars	26	Lov nr. 1 om utvidelse av kjøpstaden Bergens grænser	89
—	26	Lov nr. 2 om utvidelse av kjøpstaden Moldes grænser	91
—	26	Res. om lukningsvedtægt for utsalgssteder i Bergen	96
April	10	Res. om do. for do. i Farsund	127
—	16	Res. om forandring i reglementet om avgift av hunder i Bergen	132
—	23	Lov nr. 2 om utvidelse av kjøpstaden Tromsøs grænser	145
—	23	Res. om smughandelslovens anvendelse i Harstad.	150
Mai	14	Res. om nyt hundeavgiftsreglement for Sandnes	184
—	21	Res. om fastsætt. av grænsen for avgift av øl- og vinrettigheter i Sarpsborg	195

1915				Side
Mai	21	Res.	om fastsætt. av grænsen for avgift av øl- og vinrettigheter i Lillehammer	195
—	28	Res.	om smughandelslovens anvendelse i Kristiansund	207
Juni	11	Res.	om vedtægt for tobakssalg til barn i Langesund	233
—	24	Res.	om lukningsvedtægt for utsalgssteder i Kragerø	260
—	24	Res.	om ophævelse av kgl. res. av 6 februar 1858 om ordning av vrakervæsenet i Bergen	260
Juli	23	Res.	om tillæg til lukningsvedtægtene for Moss	356
—	23	Res.	om delvis nedsætt. av børsavgiften i Bergen	356
Aug.	20	Lov	nr. 7 om utvidelse av kjøpstaden Skiens grænser	748
—	20	Res.	om forandring i lukningsvedtægten for Risør	769
Septbr.	24	Res.	om lukningsvedtægt for utsalgssteder i Arendal	819
Oktbr.	14	Skr.	om forstaaelsen av § 8 i lov om utvidelse av Bergens grænser av 26 mars 1915	840
—	15	Res.	om kinematografvedtægter for Arendal	840
—	15	Res.	om ophævelse av reglementet for feiervæsenet i Larvik	842
—	21	Res.	om fastsætt. av grænsen for avgift av øl- og vinrettigheter i Stavanger	853
—	29	Res.	om tilladelse for Kristiania kommune til at sælge kjøt, fisk, poteter og grønsaker	857
Novbr.	12	Res.	om ny vedtægt for Kristiania folkeregister	867
—	19	Res.	om vedtægt ang. inddeling av Drammen i to ligningsdistrikter	875
—	25	Res.	om forandr. i lukningsvedtægten for Kongsvinger	878
—	25	Res.	om regler for anbringelse av husnummerskilt i Fredrikshald	879
—	25	Res.	om forandr. i bestemm. ang. Kristiania kommunes inddeling i vergeraadskredser	880
Decbr.	10	Res.	om vedtægt for handel med brukte eller kasserte ting i Sandnes	906
—	23	Res.	om smughandelslovens anvendelse i Tønsberg	929

Kommune- og valgvæsen.

1915				
Janr.	29	Res.	om vedtægter for Notoddens folkeregister	18
Febr.	12	Skr.	om at amtskasserer ikke kan tilbakeholde statsbidrag til en kommunes lærerlønninger til dækkelse av kommunens gjæld til amtskassen	45
Mars	3	Skr.	om fremgangsmaaten ved behandlingen av utkast til sognebudget, naar saavel vedkom. sogns eneste formand som dets formandsvaramand er dissentere, jfr. l.skattel. § 140 og dissenterlovens § 17 (l. $^{27}/_{6}$ 1891)	63
—	19	Skr.	om nødvendigh. av nyt valg paa forlikskommis-	

1915				Side
			sær, naar den tidligere valgte er død før funktionstidens utløp m. v.	85
April	16	Res.	om forandr. i hundeavgiftsreglementet for Bergen	132
—	29	Lov	nr. 1 om forandr. i lov om visse valgdistrikters inddeling i valgkredser m. v. av 7 april 1906 (Notodden)	154
Mai	14	Res.	om nyt hundeavgiftsreglement for Sandnes	184
—	20	Skr.	om sammensætningen av skolestyret, naar et herredsstyrevalgt medlem av styret blir ordfører og som saadant selvskrevet medlem av skolestyret	194
Juni	18	Lov	nr. 1 om forandringer i lov om visse valgdistrikters inddeling i valgkredser m. v. av 7 april 1906 (omregulering av kredsene i Bergen)	238
—	21	Rundskr.	ang. forskjellige ved stortingsvalg forekommende spørsmaal	243
—	24	Lov	nr. 2 om folkeregistre	251
Juli	8	Skr.	om hvorledes der skal forholdes i tilfælde av forfald blandt valgstyrets medlemmer, jfr. stortingsvalgl. 29 mars 1906 § 8	298
—	30	Lov	nr. 1 om forandr. i lov om visse valgdistrikters inddeling i valgkredser m. v. av 7 april 1906 (omregulering i Romsdals amt)	358
Septbr.	11	Skr.	om at den stemmende vælger pligter at benytte et avsondret rum i valglokalet til konvoluttering av sin stemmeseddel, stortingsvalgl. $^{20}/_{3}$ 1906, § 17	783
—	23	Skr.	om forstaaelsen av stortingsvalgl. 29 mars 1906 § 13 om sammensætn. av de særskilte valgstyrer, naar stemmegivning foregaar paa flere steder i valgsognet	818
Oktbr.	22	Telegr.	om at adg. til at bli indført i tilflyttet valgsogns mandtal kun gjælder første valg, ikke omvalg	855
—	29	Telegr.	om at efter avhold. av det i stortingsvalgl. § 40, jfr. § 7, omhandlede kjendelsesmøte kan ingen indføres i mandtallet	862
Novbr.	12	Res.	om ny vedtægt for Kristiania folkeregister	867
—	19	Res.	om vedtægt ang. inddeling av Drammen i to ligningsdistrikter	875
Decbr.	23	Res.	om at lov 25 februar 1899 om Overformynderiet i Kristiania gives anvendelse paa Kristiansund N. m. v.	927
—	23	Res.	om fællesforvaltning av de under Bergens Overformynderis bestyrelse staaende midler	931
—	23	Res.	om antallet av ligningsraadets medlemmer i Aker herred	932

1915 Side

Kongen og kongehuset.

1915
Mai 1 Res. om rikets bestyrelse under Kongens reise til Vestlandet 176

Landvæsen.

1915
Janr. 12 Nye bruksregler for Feragen statsalmenning 5
— 14 Plakat indeh. forandr. i pl. 16 juli 1907 m. v. ang. indførsel av husdyr og smitteför. gjenstande . . 6
— 22 Nye bruksregler for Budalens statsalmenning 13
— 30 Nye do. for Hafslo almenning 22
Febr. 19 Res. om deling av Vang og Furnes bygdealmenning m. v. 50
Mars 12 Res. om forandrede avgifter for benyttelse av Lillehammer kommunale slagteri. 72
April 17 Nye bruksregler for Nes bygdealmenning. 142
Mai 1 Res. om optagelse av streifende hund m. v. i Tune herred 172
— 10 Nye bruksregler for Volhaugens statsalmenning i Værdalen 178
— 14 Plakat indeh. forandr. i pl. 16 juli 1907 m. v. ang. indførsel av husdyr og smitteför. gjenstande . . 182
— 18 Forandring i bruksreglerne for Skjaaks bygdealmenning 193
Juni 7 Skr. om skylddelingers avholdelse i Finmarkens amt ved lensmanden eller sorenskriveren og to skjønsmænd 217
— 11 Lov nr. 1 om tillæg til odels- og aasæteslovgivningen 219
Juli 8 Nye bruksregler for Bjerke bygdealmenning. 298
— 9 Res. om optagelse av streifende hund m. v. i Egersunds landsogns herred. 299
— 9 Res. om do. do. i Frænens herred 300
— 22 Nye bruksregler for Ramsaas statsalmenning, Værdalen 317
— 30 Lov nr. 5 om husvær for folk og hester under skogarbeide og fløtning. 367
— 30 St.besl. om ordningen av den lavere landbruksundervisning. 371
— 30 St.besl. om ordning av smaabrukerundervisningen. . . 373
Aug. 20 Lov nr. 9 om ansvar for skade paa bufæ ved hund m. v. 752
— 20 Lov nr. 11 indeh. forbud mot at fraskille jordbruk den for bruket nødvendige skog og fjeldstrækning. . 755
— 20 Lov nr. 12 om foranstaltninger til at sikre og ordne landets forsyning med livsfornødenheter 756
— 20 Res. om forbud mot at slippe springvædre der ikke er godkjendt som avlsdyr, til beite paa en havne-

			Side
		strækning, der er fælles for Bindalens herred og Leka og Gravviks herreder	770
Aug.	27	Lov om erhvervelse av fjeldstrækninger	772
Oktbr.	1	Plakat ang. forskrifter for utlevering, behandling og opbevaring m. v. av arsenik til kreaturvask	826
—	8	Plakat ang. forandring i pl. 4 august 1911 indeh. regler for indførsel og undersøkelse av opdelt kjøt	835
—	12	Nye bruksregler for Ringsaker bygdealmenning	839
—	29	Res. om adgang til at dræpe streifende hund i beitestrækning i Mo herred, Nordlands amt	858
Novbr.	5	Res. om lovlig gjærde i Lørenskogens herred	865
—	5	Res. om regler for anvendelse av pigtraad til gjærde i Finnaas herred, S. Bergenhus amt	865
—	6	Bruksregler for Veldre bygdealmenning	866
—	19	Res. om adgang til at dræpe streifende hund i beitestrækning i Ømarks herred, Smaalenene amt	874
—	19	Res. om do. til do. do. i Tonstads herred, Lister og Mandals amt	875
Decbr.	1	Bruksregler for Brøttum bygdealmenning	885
—	3	Res. om regler for anvendelse av pigtraad til gjærde i Asker herred	890
—	3	Res. om adg. til at dræpe streifende hund i beitestrækning i Oddernes herred	890
—	3	Res. om do. til do. do. i Liknes herred, Lister og Mandals amt	890
—	3	Res. om do. til do. do. i Gaular herred, N. Bergenhus amt	890
—	10	Res. om do. til do. do. i Vestre Totens herred	906
—	10	Res. om do. til do. do. i Grindums herred, Lister og Mandals amt	906
—	10	Res. om do. til do. do. i Nes herred, Lister og Mandals amt	907
—	10	Res. om do. til do. do. i Fjotlands herred, Lister og Mandals amt	907
—	10	Res. om do. til do. do. i Vinje herred	907
—	10	Res. om do. til do. do. i Evanger herred, S. Bergenhus amt	907
—	10	Res. om nedsættelse av kornmonopolkommissionen m. v.	909
—	17	Res. om adg. til at dræpe streifende hund i beitestrækning i Holme herred, Lister og Mandals amt	916
—	17	Res. om regler for pigtraads anvendelse til gjærde i Sørreisa herred, Tromsø amt	916
—	23	Res. om adg. til at dræpe streifende hund i beitestrækning i Eidsbergs herred	929
—	23	Res. om do. til do. do. i Hedalens herred i Gudbrandsdalen	929

1915 Side
Decbr. 23 Res. om adgang til at dræpe streifende hund i beitestrækning i Konsmo herred, Lister og Mandals amt 930

Lotterier.

1915
Febr. 2 Skr. ang. lotteriers trækningslister 22

Love og grundlovsbestemmelser m. v.

1915
Mars 12 Lov om forandring av lov om tønder for saltet sild, brisling og aguskjel av 23 mai 1913 70
— 26 Lov nr. 1 om utvidelse av kjøpstaden Bergens grænser 89
— 26 Lov nr. 2 om utvidelse av kjøpstaden Moldes grænser 91
— 26 Lov nr. 3 om adgang for hypotekforeninger for 2den prioritets pantelaan til at utstede obligationer lydende paa ihændehaveren 93
April 10 Lov nr. 1 om forandringer i lov om adgang til opløsning av egteskap av 20 august 1909 99
— 10 Lov nr. 2 om forsorg for barn 101
— 10 Lov nr. 3 om barn, hvis forældre ikke har indgaat egteskap med hverandre 105
— 10 Lov nr. 4 om forandringer i lov om arv av 31 juli 1854 med tillægslov av 27 juni 1892 122
— 10 Lov nr. 5 om forandringer i lov om formuesforholdet mellem egtefæller av 29 juni 1888, jfr. tillægslov av 29 juni 1894, nr. 2, samt lov av 6 mai 1899, nr. 2, avsnit II, nr. 2 123
— 10 Lov nr. 6 om forældre og egtebarn 124
— 23 Lov nr. 1 om forandring i lov om bestyrelsen og behandlingen av umyndiges midler av 28 september 1857 145
— 23 Lov nr. 2 om utvidelse av kjøpstaden Tromsøs grænser 145
— 23 Lov nr. 3 om forandring i de ifølge de almindelige skattelove av 18 august 1911 for landet § 110 og for byene § 102 gjældende regler om indbetaling av statsskat 148
— 29 Lov nr. 1 om forandring i lov om visse valgdistrikters inddeling i valgkredser m. v. av 7 april 1906 . 154
— 29 Lov nr. 2 om tilvirkning og beskatning av fyrstikker 154
— 29 Res. om ikrafttræden av foranstaaende lov av 29 april nr. 2 160
— 29 Lov nr. 3 om stempelavgift av cigarer, cigaretter, cigarethylser, snus m. v. 160
— 29 Res. om ikrafttræden av foranstaaende lov av 29 april nr. 3 168

1915				Side
Mai	1	Lov	nr. 1 om forandring i lov om fiskerier i Nordlands og Tromsø amter av 3 august 1897 . . .	170
—	1	Lov	nr. 2 om forandring i lov om skreifiskerierne i Lofoten av 6 august 1897	171
—	14	Lov	nr. 1 om forsikring av sjøfolks ombordværende eiendele mot krigsfare	179
—	14	Lov	nr. 2 om forandring av § 34 i fundasen for det kongelige norske Frederiks universitet i Kristiania av 28 juli 1824	180
—	14	Lov	nr. 3 om forandringer i og tillæg til lovgivningen om Høiesteret	180
—	14	Lov	nr. 4 om, at lov av 18 september 1909 om anvendelsen av det beløp, hvormed laste- og fyravgiften overstiger kr. 2 200 000,00, sættes ut av kraft for budgetterminen 1915—1916	181
—	21	Lov	nr. 1 om forandring av § 92 i lov om veksler av 7 mai 1880	194
—	21	Lov	nr. 2 om undtagelse i visse tilfælde fra bestemmelserne om præskription av veksler og checks .	195
—	28	Lov	om forandring i bestemmelserne om bededagen .	206
Juni	4	Lov	nr. 1 om døve, blinde og aandssvake barns undervisning og om pleie- og arbeidshjem for ikke-dannelsesdygtige aandssvake	210
—	4	Lov	nr. 2 om forlænget gyldighet av lov av 9 juni 1905, indeholdende forandring i lovgivningen om medicinalavgift i Finmarken	213
—	11	Lov	nr. 1 om tillæg til odels- og aasæteslovgivningen	219
—	11	Lov	nr. 2 om tillæg til lov av 18 august 1914 om salg og utførsel av fødevarer m. v.	219
—	11	Lov	nr. 3 om salg av brød efter vegt.	220
—	11	Lov	nr. 4 om forandring i § 6 i ildsfarlighetsloven av 3 mai 1871 med senere tillægslove	220
—	11	Res.	om, at forannævnte lov av 3 mai 1871 med tillægslove i forandret lydelse indrykkes i »Lovtidende«	221
		Lov	indeholdende bestemmelser angaaende behandling av ildsfarlige gjenstande (ildsfarlighetsloven i sin helhet).	221
—	18	Lov	nr. 1 om forandringer i lov om visse valgdistrikters inddeling i valgkredser m. v. av 7 april 1906	238
—	18	Lov	nr. 2 om midlertidig forlængelse av den i lovene om patenter av 16 juni 1885 og 2 juli 1910, henholdsvis § 6 og § 14, omhandlede tillægsfrist for betalingen av aarsavgift for patenter	239
—	24	Lov	nr. 1 om forandringer i og tillæg til lov av 4 mai 1901 om anmeldelse av reisende og fremmede .	248

1915				Side
Juni	24	Lov	nr. 2 om folkeregistre	251
—	24	Lov	nr. 3 indeholdende tillæg til og forandring i lov om stemplet papir av 11 april 1885	252
—	24	Lov	nr. 4 indeholdende tillæg til lovgivningen om stempelavgift av dokumenter	254
—	24	Lov	nr. 5 om kontrol med post- og telegrafforsendelser	258
—	30	Lov	om forandring i og forlænget gyldighet av lov av 27 mai 1910 indeholdende forandring i lovgivningen om medicinalavgiften i Nordlands og Tromsø amter	275
Juli	2	Lov	indeholdende forandringer i lov om behandling av forsømte barn av 6 juni 1896 med tillægslov av 17 juni 1907	285
—	16	Lov	om forsikring av norske fartøier mot krigsfare	310
—	23	Lov	om smaabruk- og boliglaan m. v.	326
—	30	Lov	nr. 1 om forandringer i lov om visse valgdistrikters inddeling i valgkredser m. v. av 7 april 1906	358
—	30	Lov	nr. 2 om forandringer i lov om salg og skjænkning av brændevin, øl, vin, frugtvin og mjød av 17 mai 1904	359
—	30	Lov	nr. 3 om forandringer i og tillæg til lov av 18 august 1911 om ulykkesforsikring for sjømænd	359
—	30	Lov	nr. 4 om utmaling av brødkorn og brødbakning m. v.	367
—	30	Lov	nr. 5 om husvær for folk og hester under skogarbeide og fløtning	367
—	30	Lov	nr. 6 om forandring i lov av 19 juli 1912 om adgang for visse skibskreditforeninger til at utstede obligationer, lydende paa ihændehaveren	368
Aug.	6	Lov	nr. 1 om offentlig tilsyn med overvintringstogt til de arktiske egne	377
—	6	Lov	nr. 2 om arbeidstvister	381
—	6	Lov	nr. 3 om stats- og kommunebidrag til norske arbeidsledighetskasser	402
—	6	Lov	nr. 4 om forandringer i og tillæg til lov om ulykkesforsikring for fiskere av 8 august 1908 med tillægslov av 18 august 1911	406
—	6	Res.	om, at forannævnte lov av 8 august 1908 i sin nuværende lydelse indrykkes i »Lovtidende« (loven i sin helhet)	410
—	6	Lov	nr. 5 om sykeforsikring	417
—	13	Lov	nr. 1 indeholdende forandringer i og tillæg til lov om folkeskolen paa landet av 26 juni 1889	460
—	13	Lov	nr. 2 om forandringer i og tillæg til den almindelige borgerlige straffelov	478

1915 Side

Aug. 13 Lov nr. 3 om forandringer i lov om erhvervelse av skog av 18 september 1909 479

— 13 Lov nr. 4 om ulykkesforsikring for industriarbeidere m. v. 487

— 13 Lov nr. 5 om domstolene 503

1ste kapitel: Domstolene . . . . . s. 503

2det — Almindelige bestemmelser om rettenes domsmyndighet og om retsanmodninger . . . . . s. 508

3dje — Dommere, retsskrivere og rettenes øvrige tjenestemænd . s. 512

4de — Utvalg av lagrettemænd, domsmænd, retsvidner og skjønsmænd . . . . . s. 515

5te — Uttagelse av lagrettemænd, domsmænd og retsvidner for retsmøtet . . . . . s. 519

6te — Ugildhet . . . . . s. 525

7de — Retsmøter, retssprog og retsferier . . . . . s. 528

8de — Frister og opreisning . . . s. 532

9de — Forkyndelser og meddelelser s. 535

10de — Rettergangsstraffer og ansvar i anledning av retssaker . . s. 541

11te — Om sakførere . . . . . s. 545

— 13 Lov nr. 6 om rettergangsmaaten for tvistemaal . . . 548

Første del. Almindelige bestemmelser.

1ste kapitel: Saklig domsmyndighet. . . s. 548

2det — Stedlig domsmyndighet . . s. 550

3dje — Procesdygtighet . . . . . s. 553

4de — Procesfuldmægtiger . . . . s. 555

5te — Søksmaalets gjenstand og virkningene av saksanlæg . s. 557

6te — Procesfællesskap og tredjemands indtræden i saken. . s. 560

7de — Almindelige regler om saksbehandlingen . . . . . s. 563

8de — Stansning av saksbehandlingen . . . . . s. 565

9de — Partserklæringer og parternes personlige avhøring og møtepligt . . . . . s. 567

10de — Processkrifter . . . . . s. 569

11te — Retsbøker . . . . . s. 570

12te — Domme, kjendelser og andre retslige beslutninger. . . . s. 573

13de — Saksomkostninger. . . . . s. 579

1915 Side

Anden del. Bevis.
14de kapitel: Almindelige regler om bevis og bevisførsel . . . . . s. 582
15de — Vidner og vidneførsel . . . s. 584
16de — Vidneførsel utenfor hovedforhandlingen . . . . . s. 589
17de — Granskning . . . . . s. 591
18de — Sakkyndige . . . . . s. 593
19de — Skriftlig bevis . . . . . s. 595
20de — Bevisoptagelse utenfor retssak s. 599
Tredje del. Sakbehandlingens enkelte led.
21de kapitel: Mægling og dom i forliksraadet . . . . . s. 600
22de — Stevning og saksforberedelse s. 605
23de — Hovedforhandlingen . . . . s. 610
24de — Uteblivelsesdom og opfriskning . . . . . s. 614
Fjerde del. Anke, kjæremaal og gjenoptagelse.
25de kapitel: Anke til lagmandsret og Høiesteret . . . . . s. 616
26de — Kjæremaal . . . . . s. 625
27de — Gjenoptagelse . . . . . s. 626
Femte del. Særlige rettergangsmaater.
28de kapitel: Egteskapssaker . . . . . s. 629
29de — Saker om nedstamning . . s. 631
30te — Saker om offentlige tjenestehandlinger . . . . . s. 632
31te — Vekselsaker . . . . . s. 633
32te — Voldgift . . . . . s. 635
Aug. 13 Lov nr. 7 om tvangsfuldbyrdelse 639
Første del. Almindelige bestemmelser.
1ste kapitel: Indledning . . . . . s. 639
2det — Grundlagets tvangskraft . . s. 640
3dje — Namsmyndighetene . . . . s. 643
4de — Almindelige regler om fuldbyrdelsen . . . . . s. 644
5te — Om forhandlinger og avgjørelser under fuldbyrdelsen . s. 648
6te — Forskjellige bestemmelser . s. 651
Anden del. Fuldbyrdelse av pengekrav.
7de kapitel: Utlæg og avsætning. . . . s. 652
8de — Utpantning . . . . . s. 660
9de — Tvangsauktion over fast eiendom . . . . . s. 661

Side

10de kapitel: Tvangssalg av skib og skibsparter . . . . . s. 674
11te — Tvangssalg og anden dækning av løsøre . . . . . s. 676
12te — Utlæg og dækning i enkelte særlige tilfælde. . . . . s. 683
Tredje del. Fuldbyrdelse av krav paa andet end penger.
13de kapitel . . . . . s. 685
Fjerde del. Midlertidige forføininger.
14de kapitel: Arrest . . . . . s. 688
15de — Andre midlertidige forføininger . . . . . s. 692

Aug. 17 Lov nr. 1 om adgang for stat og kommune til at drive handel med visse slags varer. 696
— 17 Lov nr. 2 indeholdende forandring i skattelov for landet av 18 august 1911. 696
— 17 Lov nr. 3 indeholdende forandringer i skattelov for byene av 18 august 1911. 697
— 17 Lov nr. 4 om utligning av skat til staten paa indtægtsstigning som følge av krigskonjunktur 699
— 18 Skr., hvorved oversendes:
Grundloven, saaledes som den nu lyder 702
med oversættelse til landsmaal:
Grunnlov for Norigs rike. 722
— 20 Lov nr. 1 om forandringer i lov om statskontrol med skibes sjødygtighet av 9 juni 1903 med tillægslov av 18 september 1909 741
— 20 Lov nr. 2 om tillæg til § 3 i lov av 20 december 1902 med de deri ved lov av 7 mars 1908 foretagne ændringer angaaende forandring i lov om konsulatvæsenet av 15 juni 1878 742
— 20 Lov nr. 3 om forandring i lov om rettergangsmaaten i straffesaker av 1 juli 1887 742
— 20 Lov nr. 4 om forandring i lov om drift av apotek av 4 august 1909 742
— 20 Lov nr. 5 om forbud mot utførsel av trævirke fra Nordlands, Tromsø og Finmarkens amter. . . . 743
— 20 Lov nr. 6 indeholdende forandringer i lov om værnepligt og utskrivning av 19 juli 1910 m. v. . . 744
— 20 Lov nr. 7 om utvidelse av kjøpstaden Skiens grænser 748
— 20 Lov nr. 8 om forbud mot indførsel av brændevin, vin og øl m. v.. 752
— 20 Lov nr. 9 om ansvar for skade paa bufæ ved hund m. v. 752
— 20 Lov nr. 10 om forandringer i lov indeholdende adskillige bestemmelser om bygningsvæsenet m. v. av 17 juni 1869 753

1915				Side
Aug.	20	Lov	nr. 11 indeholdende forbud mot at fraskille jordbruk den for bruket nødvendige skog og fjeldstrækning	755
—	20	Lov	nr. 12 om foranstaltninger til at sikre og ordne landets forsyning med livsfornødenheter	756
—	27	Lov	om erhvervelse av fjeldstrækninger	772
—	27	Res.	om ikrafttræden av lov om arbeidstvister av 6 august 1915	773
Septbr.	18	Lov	om arbeiderbeskyttelse i industrielle virksomheter	784
—	18	Res.	om ikrafttræden av lov om forsorg for barn av 10 april 1915	811
Decbr.	10	Res.	om ikrafttræden av de vedtagne forandr. i lov om forsømte barns behandling av 6 juni 1896, forsaavidt angaar skolehjem for forsømte gutter	905

Maal og vegt.

1915				
Juni	11	Lov	nr. 3 om salg av brød efter vegt	220

Medicinal- og sundhetsvæsen.

1915				
Janr.	4	Skr.	om hjælpevakcinatrises bemyndigelse til at vakcinere og om utførelse av revakcination	1
—	7	Res.	om tillæg til sundhetsforskriftene i Nordfolds herred, Nordlands amt	3
—	14	Plakat	indeh. forandr. i pl. 16 juli 1907 m. v. ang. indførsel av husdyr og smitteför. gjenstande	6
—	14	Res.	om tillæg til sundhetsforskriftene for Nore herred	7
—	14	Res.	om do. til do for Nissedals herred	7
—	14	Res.	om do. til do. for Stavanger (melkevedtægter)	7
—	14	Res.	om do. til do. for Haus herred	7
—	14	Res.	om do. til do. for Hegre herred, N. Trondhjems amt	8
—	22	Res.	om do. til do. for Hamarøy herred	11
—	22	Res.	om nye alm. sundhetsforskrifter for Narvik	12
—	25	Rundskrivelse	om attester fra civil læge ved militær lægebedømmelse m. v.	15
—	29	Res.	om tillæg til sundhetsforskriftene for Porsgrund	18
—	29	Res.	om forandr. i og tillæg til do. for Fjelds herred, S. Bergenhus amt	18
—	29	Res.	om tillæg til do. for Næsseby herred	19
—	29	Res.	om sundhetsforskrifter i fiskevær inden Næsseby herred	19
—	29	Res.	om do. i fiskevær i Sydvaranger og Nordvaranger herreder	19
—	29	Skr.	om at i medicinalrevisionen kun revideres medicinregninger, som skal betales av det offentlige	21
—	30	Rundskr.,	hvori indskjærpes overholdelsen av bestemm.	

i tuberkuloseloven 8 mai 1900 § 8 om ikke at overlate til eiendom eller bruk gang- og sengklær, der er benyttet av en tuberkuløs syk, før gjenstandene er tilbørlig renset 22
Febr. 5 Res. om forandr. i sundhetsforskriftene for Rakkestads herred 24
— 5 Res. om tillæg til do. for Stordalens herred, Romsdals amt 25
— 5 Res. om do. til do. for Strandens herred, Romsdals amt 25
— 10 Skr. om forandringer i fortegnelsen over medikamenter, instrumenter m. v. paa norske fartøier 27
— 12 Res. om tillæg til sundhetsforskriftene for Haalandsdalens herred, S. Bergenhus amt 43
— 12 Res. om nye alm. sundhetsforskrifter for Øksendalens herred m. v. 43
— 12 Res. om tillæg til sundhetsforskriftene for Hammersfest, Gamvik og Maasø herreder m. v. 43
— 22 Rundskr. om antagelse av lærling ved apotok, jfr. § 2 i l. 18 juni 1884 og l. 4 aug. 1909 § 14 . . 56
— 26 Res. om Laksevaags filialapoteks overgang til selvstændig apotek 59
Mars 5 Res. om oprettelse av apotek ved Stokke jernbanest. . 65
— 5 Res. om do. av nyt apotek i Trondhjem 65
— 5 Skr. om lærers tilsynspligt ved skole-renhold m. v., jfr. bestemm. av 7 juni 1902 66
— 12 Res. om oprett. av nyt apotek i Bodø 72
— 13 St.besl. ang. nyt lønsregulativ for medicinaldirektoratets tjenestemænd 72
— 19 Res. om nye alm. sundhetsforskrifter for Hitterdals herred m. v. 76
— 19 Res. om sundhetsforskrifter for Lyngens herred . . . 76
— 20 Rundskr. i anl. av den nye medikamentfortegnelse for norske fartøier av 10 februar 1915 87
April 6 Skr. om deling av Tune jordmordistrikt 99
— 10 Res. om tillæg til sundhetsforskriftene for Ids herred 127
— 10 Res. om nye alm. sundhetsforskrifter for Sandefjord m. v. 127
— 10 Res. om nye alm. do. for Vinger herred 128
— 10 Res. om nye alm. do. for Østre Totens herred m. v. . 128
— 10 Res. om tillæg til sundhetsforskriftene for Seljords herred 128
— 10 Res. om nye alm. sundhetsforskrifter for Hjartdals herred m. v. 129
— 10 Res. om tillæg til sundhetsforskriftene for Sparbu herred 129
— 10 Res. om do. til do. for Steigens herred 129
— 10 Res. om do. til do. for Kjerringøy herred 129

1915				Side
April	10	Res.	om tillæg til sundhetsforskriftene for Tjeldsunds herred, Norlands amt	129
—	10	Skr.	om fremg.maaten ved avgivelse av medicinalberetning under personskifte i distriktslægestilling	131
—	13	Skr.	om at prisene paa de i medicinaltaksten optagne stoffe ikke maa overskrides uanset indkjøpspris	131
—	15	Skr.	om mindste luftkubus i arbeiderrum (sove- og spiserum)	132
—	16	Res.	om forandr. i reglementet for tandlægeeksamen	133
—	16	Res.	om forandr. i reglementet for Statens Tandlægeinstitut	136
—	16	Res.	om Mjøndalens filialapoteks overgang til selvstændig apotek	139
—	16	Res.	om oprett. av endel nye lægestillinger	139
—	17		Forskrifter for arbeidet i shoddy- og fillerivningsanlæg, jfr. l. 10 september 1909	142
—	23		Kundgj. om avgift til statskassen av apotekenes omsætning	148
Mai	1	Res.	om tillæg til sundhetsforskriftene for Skoger herred	171
—	1	Res.	om do. til do. for Aasene herred, S. Bergenhus amt	171
—	5	Skr.	om adgang til at holde helseraadsmøte for lukkede dører	177
—	14		Plakat indeh. forandr. i pl. 16 juli 1907 m. v. ang. indførsel av husdyr og smitteför. gjenstande	182
—	14	Res.	om forandr. i reglementet for den Retsmedicinske Kommission og de retsmedicinske sakkyndige	187
—	14	Res.	om oprett. av 2 nye apotek i Bergen	189
—	21	Res.	om sundhetsforskrifter for Søndre Frons herred	196
—	21	Res.	om nye alm. do. for Vevrings herred, N. Bergenhus amt	196
—	21	Res.	om do. do. for Halse herred m. v.	196
—	21	Res.	om sundhets-, tuberkulose- og epidemiforskrifter for Gamviks herred, Finmarkens amt	196
—	22	Skr.	om deling av Haus og Gjerstads jordmordistrikter, S. Bergenhus amt	201
—	28	Res.	om nye alm. sundhetsforskrifter for Tanens herred	207
Juni	11	Res.	om tillæg til sundhetsforskriftene for Bergs herred, Smaalenene amt	234
—	11	Res.	om nye alm. sundhetsforskrifter for Nordre Lands herred	234
—	11	Res.	om tillæg til og forandr. i sundhetsforskriftene for Vikebygds herred, S. Bergenhus amt	234
—	11	Res.	om nye alm. sundhetsforskrifter m. v. for Aardals herred, N. Bergenhus amt	234

1915				Side
Juni	11	Res.	om tillæg til sundhetsforskriftene for Lierne herred	939
—	11	Res.	om nye alm. sundhetsforskrifter for Tromsø by	939
—	18	Res.	om oprett. av filialapotek ved Nestun jernbanest.. i Fane herred	241
—	24	Res.	om opførelse av »trykkerier« istedenfor »boktrykkerier« paa fortegnelsen over særskilt sundhetsfarlige bedrifter	260
—	29	Rundskr.	om tiden for indsendelse av medicinalberetninger til amtslægerne	274
Juli	23	Skr.	om deling av Grytten og Hens jordmordistrikt	357
—	23	Skr.	om do. av Saltdalens jordmordistrikt	357
—	31	St.besl.	om løn til endel nye distriktslæger	375
Aug.	6	Skr.	om forstaaelsen av paategningen »reit« paa en recept paa stoffe til indvortes bruk	458
—	13	Res.	om tillæg til sundhetsforskriftene for Nesoddens herred	694
—	13	Res.	om anvendelse av pleiebarnslovens §§ 1—9 i Hollens herred	694
—	13	Skr.	om deling av Indrefjordens jordmordistrikt av Tjøtta herred	696
—	20	Lov	nr. 4 om forandr. i lov om drift av apotek av 4 august 1909	742
—	20	Res.	om tillæg til sundhetsforskriftene for Vardø (renholdsregler for butikker og sundhetsforskrifter i fiskevær)	769
—	20	Res.	om sundhetsforskrifter for fiskevær i Loppen og Øksfjord og Hasviks herreder	769
—	27	Res.	ang. oprett. av forskjellige nye distriktlægestillinger	774
—	27	Skr.	om visitation av apotek i amter, hvor der er amtslæge og om distriktslægers kontrol med apotek	777
Septbr.	18	Res.	om tillæg til sundhetsforskriftene for Fredrikshald	812
—	18	Res.	om sundhetsforskriftene m. v. for Lunde herred, Bratsbergs amt	813
—	18	Res.	om tillæg til sundhetsforskriftene for Os herred	813
—	18	Res.	om sundhetsforskrifter m. v. for Erisfjord og Vistdalens herred, Romsdals amt	813
—	18	Res.	om tillæg til sundhetsforskriftene for Buds herred	813
—	18	Res.	om do. til do. for Sveio herred, S. Bergenhus amt	813
—	18	Res.	om nye alm. sundhetsforskrifter for Karasjoks herred m. v.	814
—	24	Res.	om do. do. for Norderhovs herred	820
—	24	Res.	om sundhetforskrifter for Borre herred	820
—	24	Res.	om forandr. i og tillæg til sundhetsforskriftene for Masfjordens herred	21

1915			Side
Oktbr.	1	Plakat ang. forskrifter for utlevering, behandling og opbevaring m. v. av arsenik til kreaturvask . .	826
—	8	Res. om tillæg til sundhetsforskriftene for Kvaas herred, Lister og Mandals amt	836
—	9	Skr. om apotekerlærlings arbeidstid	939
—	12	Rundskr. om ekspedition og indhold av andragender fra sykehus, læger m. v. om bevilling til avgiftsfrit at faa utlevert spiritus, denaturert med 1/4 pct. benzol til antiseptisk bruk.	940
—	14	Skr. om hjælpevakcinatrises adgang til at utføre vakcination for privat regning utenfor sit distrikt .	840
—	20	Skr. om utfærdigelse av sykeliste m. v. ved lægeskifte	940
—	21	Res. om sundhetsforskrifter for Nordre Frons herred	853
—	29	Res. om forandr. i reglementet av 17 november 1909 om foranstaltn. mot indførelse av smitsomme sygdomme m. v.	858
—	29	Res. om utregning efter ændrede regler av medicinaltaksten for medicintran	858
Novbr.	6	Skr. om deling av Stords jordmordistrikt	866
—	12	Res. om tillæg til sundhetsforskriftene for Laudals herred, Lister og Mandals amt	870
—	12	Res. om do. til do. for Sunnelvens herred, Romsdals amt	870
—	12	Res. om nye alm. sundhetsforskrifter for Kolvereids herred	871
—	12	Res. om anvendelse av pleiebarnslovens §§ 1—9 i Aalesund	871
—	19	Res. om sundhetsforskrifter m. v. for Vinje herred .	874
—	30	Skr. om deling av Aakre jordmordistrikt i Stavanger amt	885
Decbr.	2	Skr. om det er strafbart under navn av skummet melk at forhandle separert melk, der er tilsat lidt nysiltet melk m. v.	940
—	3	Res. om fastsætt. av regler ang. medicinalavgiften i Nordlands og Tromsø amter	888
—	3	Rundskr. ang. bestemmelser over anmeldelse av fiskevarer, avgiftspligtige til Nordlands og Tromsø amts medicinalfond	889
—	3	Res. om oprettelse av apotek ved Kirkenær station i Grue herred	891
—	4	Rundskr. med henstillen til læger ved sanatorier m. v. at sende anmeldelse om indlagte tuberkuløse ogsaa til helseraadet paa den sykes hjemsted	892
—	30	Rundskr. om utlevering av rigabalsam fra apotek . .	941

1915 Side

Militærvæsen, vernepligt, indrullerings- og utskrivningsvæsen.

1915

Janr. 21 Medd. ang. skibes forhold likeoverfor krigsfartøier paa norsk omraade 10

— 25 Rundskr. om attester fra civil læge ved militær lægebedømmelse m. v. 15

Febr. 11 St.besl. ang. vaabenøvelsernes forlængelse 41

— 19 Res. om betingelsesvis tilladelse for bataljonschefer til at bo paa eiendomsgaard 54

Mars 5 Medd. om indsendelse og offentliggjørelse av militære foreningers resolutioner eller henvendelser m. v. 67

— 8 Skr. om indsendelse til generalstabens efterretningskontor om anmeldelser og saker vedk. overtrædelse av l. om forsvarshemmeligh. av 18 aug. 1914 efter sakens behandl. av paatalemyndigheten eller domstolene 68

— 10 Skr. om forpligtelse til enkekasseindskud for subalterne officerer i Marinens Intendanturkorps. 68

— 19 Res. om forandr. i indrulleringskommissionens sammensætning for Moss 85

— 27 Skr. om at kun utlæg av fattigkassen (ikke av herredskassen) til nøitralitetsvernets familier er gjenstand for refusion 98

April 10 Res. om forandr. i indrulleringskommissionens sammensætning for Hamar 130

— 16 Res. om forandr. i »plan for Hærens ordning« av 22 december 1911 vedrør. kommandantstillingen paa Akershus 141

— 16 Res. om forandr. i regjeringsinstruksen (bl. a. ang. de militære kommandosaker) 141

Mai 4 Skr. om at nationale underofficerers tjeneste ved nøitralitetsvernet ikke medregnes i den planmæssige øvelsestid 177

— 21 Res. om forandr. i Krigstelegrafreglementet 201

— 28 St.besl. om midlertidige krigsregulativer for hær og flaate 208

— 28 Skr. om at landvernpligtige mandskaper kan overføres til Marinens Flyvevæsen 208

Juni 9 Medd. om fartøiers heisning av nationalflag ved indpassering til norsk krigshavn 218

— 24 Skr. om oprettelse av en ny, 4de sømilitær distriktskommando i Trondhjem 262

Juli 1 St.besl. om flytning av 2den brigades standkvarter til Elverum m. v. 285

— 29 Skr. om avtjening av fredstjeneste efter vernepligtsloven ved tidligere tjeneste i Sjømilitære Korps 358

Militærvæsen, vernepligt, indrullerings- og utskrivningsvæsen. 989

1915			Side
Aug.	6	Res. om nedsætt. av en krigsforsyningskommission . .	458
—	7	Skr. ang. gjenoptagelse av spørsmaal om militær tjenestedygtighet, som er avgjort av bedømmelseskommissionen.	459
—	7	Skr. om tilgoderegning av tjenestetid i Marinens Flyvevæsen ved beregning av fartstid	459
—	20	Lov nr. 6 indeh. forandringer i lov om vernepligt og utskrivning av 19 juli 1910 m. v.	744
Septbr.	18	Res. om deling av Tinns indrulleringskreds	816
Oktbr.	1	Res. om ekstraordinær indrullering av aarsklassen født 1895 og 1896	829
—	15	Skr. om at vernepligtige officerers og underofficerers tjeneste under nøitralitetsvernet ikke medregnes i deres planmæssige felttjeneste	843
—	21	Res. om avkortning i den civile avlønning for officerer, ansat i regjeringskontorene m. v..	854
—	30	Medd. ang. forføin. mot befalingsmand, som gjør sig skyldig i beruselse	863
Decbr.	17	Provisorisk anordn. om straffebestemm. for utenlandske militærpersoner, som er internert her i riket under krig mellem fremmede magter. . .	914
—	23	Res. om nedsættelse av lokale krigsforsyningskommissioner.	932

Offentlige stiftelser, legater m. v.

1915			Side
Janr.	9	Stadf. paa »Aslak Olsen og hustru Karen Helene, født Christophersens legat«	5
—	20	Stadf. paa »Otto Næverman Michelsen og hustru Gjertrude Metta Michelsen, født Kerkhoffs legat« .	9
—	22	Stadf. paa tillægsgave til »Jørgen H. Heftyes og hustrus legat til understøtt.selskapet for husarme i Kristiania	13
—	22	Stadf. paa »Christian Gerhard Ameln Hesselmann og Anne Christiane Hesselmanns legat«	14
—	25	Stadf. paa »Overlæge Klaus Hanssens fond«	14
—	27	Stadf. paa Olav Andersen Laviks legat til Eksingedalen	16
—	27	Stadf. paa frk. Bergitte Dorthea Paus's legat for ugifte trængende kvinder i Porsgrund. . . .	16
—	30	Stadf. paa »De amerikanske Aalingers og Torpingers legat«	21
—	30	Stadf. paa kjøbmand Søren Joachim Øyens legat . .	22
Febr.	13	Stadf. paa fotograf Joh. Thorsen og hustrus legat . .	46
—	13	Stadf. paa midlert. statutter for Louis Vauvert og hustru CathrineVauverts legater for trængende sjømænd og handelsmænd m. v. i Porsgrund . .	46

1915				Side
Febr.	15	Stadf.	paa »De amerikanske Golingers legat« . . .	46
—	24	Stadf.	paa forandr. i planen for »Verkseier Kauffeldts arbeidsstiftelse« (»Det Kauffeldtske pleiehjem«)	57
—	27	Stadf.	paa statutter for Ingeborg Catharina Arentz's legat.	60
—	27	Stadf.	paa »Johnny Bendix Holms legat«	60
—	27	Stadf.	paa legatet »Sogneprest J. J. Jansens minde« .	60
—	27	Stadf.	paa »Ole Lærets legat«	60
—	27	Stadf.	paa »Mindegave til Norge 1914 fra det norske utflytterfolk i Nord-Amerika«	60
Mars	8	Stadf.	paa »Bokhandler Axel Lyches legat«	67
—	9	Stadf.	paa »Søskendene Morten og Rannei Hannemyrs legat til hedningebarns opdragelse«	68
—	9	Stadf.	paa Sammes legat for Israelsmissionen. . . .	68
—	9	Stadf.	paa Sammes legat for fattige personer i Søndeled	68
—	9	Stadf.	paa Sammes legat for fattige personer i Risør .	68
—	19	Stadf.	paa »Mari Larsdatter Bøasæters legat for trængende i Øvre Foldalen«	68 85
—	30	Stadf.	paa Gunhild Svares legat	98
April	19	Stadf.	paa Nils Olsen Audestads legat	143
—	19	Stadf.	paa »Kirkesanger Halvor A. Bergs legat« . .	143
—	19	Stadf.	paa frøknerne Mathilde og Jenny Jensens legat	143
—	20	Stadf.	paa »Hans og Marie Mustads legat«	144
—	24	Stadf.	paa »Kjøbmand Martin Olsens legat«	152
—	26	Stadf.	paa fru Anne Paus Pavels, født Sønnichsens legat.	152
Mai	7	Stadf.	paa legatet »Sogneprest Fleischers Minde« . .	177
—	7	Stadf.	paa frøken Anna Margaretha Wiibes legat . .	177
—	29	Stadf.	paa »Snekkermester Truls Dahls legat« . . .	208
Juni	3	Stadf.	paa »De amerikanske Opdølers legat til minde om jubelaaret 1914«	210
—	5	Stadf.	paa »De amerikanske Rollingers legat til minde om jubelaaret 1914«	217
—	5	Stadf.	paa »De amerikanske Vegglingers legat til minde om jubelaaret 1914«	217
—	8	Stadf.	paa Ole Johnsen Kalsaas legat	218
—	10	Stadf.	paa »Johan Strømsholm og hustru Canutte Strømsholms legat«	218
—	10	Stadf.	paa det av fabrikeier Carl Janssens efterlatte oprettede legat	218
—	10	Stadf.	paa statsraad Johan Magnus Halvorsens legat	219
—	10	Stadf.	paa kjøbmand Søren Joachim Øyens legat . .	219
—	11	Stadf.	paa »Peder A. Aas og hustrus legat« og »H. P. Jarnæs og datters legat«	236
—	12	Stadf.	paa »Oberstløitnant Hofgaard og hustrus legat«	237

1915				Side
Juni	12	Stadf.	paa nye statutter for »Bankdirektør Helmer Lundgreen og søn grosserer Johan Fredrik Roshauw Lundgreens legat til understøttelse for værdige og veltjente sjøfolk«	237
—	12	Stadf.	paa Johanne K. Storlis legater for Bjugn og Nes herreder	237
—	12	Stadf.	paa »Frøknerne Bulls legat for Langestrand« .	237
—	15	Stadf.	paa »Major Jørgen Magnus Grønns legat« . .	237
—	15	Stadf.	paa statutter for »Cathrine Juells fond til redningshjem for faldne kvinder«	237
—	15	Stadf.	paa »Det Jordan-Meyerske familielegat, stiftet av Martine Fredrikke Dorothea Charlotte Meyer, født Jordan	238
—	15	Stadf.	paa apoteker Morten Stillesens legat	238
—	16	Stadf.	paa »De amerikanske Flesbergingers legat til minde om jubelaaret 1914«	238
—	17	Stadf.	paa »Rektor Bødtkers og fru Kaasbølls legat til arbeidsstuer for skolepligtige barn i Kristianssund«	238
Juli	30	Stadf.	paa kjøbmand Paul Figenschous legat	374
—	30	Stadf.	paa distr.læge James C. Danchertsens sindsykelegat	374
—	30	Stadf.	paa kirkesanger Christian Erichsen og hustru Anne, født Høy's legat	374
Aug.	4	Stadf.	paa »Frøken Hilda Sørensens legat«	376
—	5	Stadf.	paa frøken Augusta Flood-Hansens legat for Det norske lutherske indremissionsselskap	376
—	5	Stadf.	paa Sammes legat for Det norske missionsselskap	376
—	5	Stadf.	paa »Blokmaker H. E. Norems legat«. . . .	377
—	6	Res.	om stadf. paa fundas for »Hartvig Lassens guldmedalje«	458
—	7	Stadf.	paa »Nikolai Fiskum og hustru Anna Fiskums legat«	458
—	7	Stadf.	paa grosserer Johan Fredrik Roshauw Lundgreens legat	458
—	10	Stadf.	paa Haavel og Kari Nordrelis legat	459
—	10	Stadf.	paa »P. O. Persen og Ellen Persens legat for kellnere«	459
—	11	Stadf.	paa Ole Olsen Lillebørkes legat	459
—	14	Stadf.	paa grundfondet for »Norsk forening til hesteavlens fremme«	696
—	18	Stadf.	paa Anna Margrethe Runshaugs legat	701
—	21	Stadf.	paa »Gustav Adolf Aasets legat«	771
—	25	Stadf.	paa »De amerikanske Holingers legat til minde minde om jubelaaret 1914«	772
—	27	Res.	om stadf. paa den av fru Elise Brodtkorb oprettede stiftelse »Vestre Bærums Menighetshus«	775

1915 Side

Septbr. 1 Stadf. paa »De amerikanske Hemsedølers legat til minde om jubelaaret 1914« 777
— 14 Stadf. paa »Ole og Ivar Anderssen Totlands legat«. . 784
— 18 Stadf. paa fru Cathincha Wallendahls fond (»Kjøbmand Ellert Andreas Wallendahl og hustru Ane Ida Østrups familielegat«) 817
Oktbr. 11 Stadf. paa »Professor dr. Agnes Mathilde Wergelands legat« 837
— 11 Stadf. paa »Andres Sigurdsons legat« 837
— 12 Stadf. paa »M. Aakranns legat« 839
— 12 Stadf. paa »Toldkasserer Andreas Hansens legat til fordel for Skaanevik herreds fattige« 839
— 12 Stadf. paa kjøbmand Martin Mellbye og hustru, født Nerdrums legat 839
— 12 Stadf. paa enkefru Emilie Parr, født Mellbyes legat . 839
— 26 Stadf. paa »Bygmester Søren O. Aasnes og hustruers legat« 855
— 28 Stadf. paa »Thorvald Staxvold og hustrus legat« . . 857
— 30 Stadf. paa Per Halvorsen Aasnes og hustrus legat . . 862
— 30 Stadf. paa statutter for Bremen Weimar-barnekrybben i Aalesund. 863
— 30 Stadf. paa Bergens offentlige søndagsskoles legat . . 863
— 30 Stadf. paa Konsul Joachim Frieles legat 863
— 30 Stadf. paa Overretssakfører J. A. Vidsteen og hustru, født Grans legater 863
Novbr. 12 Stadf. paa »Jacob og Christian Bentzons legat til Bergens musæum« 873
— 12 Stadf. paa Ingeborg Anna Haugens legat 873
— 12 Stadf. paa »Kjøbmand Anton Mohrs tuberkuloselegat« 873
Decbr. 20 Stadf. paa det under navn av »Mindegaven til Mo sogn 1914 fra Mosogninger i Amerika« skjænkede legat 918
— 22 Stadf. paa »Fru Elise Brodtkorbs legat« 926
— 22 Stadf. paa livmedikus Theodor Christian Egebergs legat for Kristiania bys forskjønnelse 926
— 22 Stadf. paa Sammes legat til ophjælp av orkestermusik og kammermusik i Kristiania. 926
— 23 Stadf. paa overlærer Alfred Gjessings legat 932
— 23 Stadf. paa »Armauer og Klaus Hanssens fond« . . . 932
— 23 Stadf. paa »B. Sandbakken og hustru Pernille, født Krokhaugs legat« 932
— 23 Stadf. paa »Elsa Wagners legat« 932
— 24 Stadf. paa skibsreder Georg Johan Knap og hustru, født Petersens legat. 932

1915 Side

Pant.

1915

Febr. 1 Skr. om at utpantning for kommunens tilkommende efter veil. 21 juni 1912 § 77 kan foretages uten autorisation av amtmanden eller herredets ordfører (»utpantningsordre«) 22

— 10 Rundskr. om utpantning i løsøre for skyldig brandkontingent m. v. 41

Aug. 13 Lov nr. 7 om tvangsfuldbyrdelse 639

Pensionsvæsen, pensions- og enkekasser m. v.

1915 Side

Febr. 19 Res. om statutter m. v. for »Valdresbanens enke- og understøttelseskasse« 50

Mars 10 Skr. om forpligtelse til enkekasseindskud for subalterne officerer i Marinens Intendanturkorps 68

April 29 St.besl. ang. fastsætt. av tvungne pensionsindskud for kvindelige funktionærer ved telegrafen og langlinjetelefonen (telegrafvæsenets driftsbudget) . . 169

Mai 1. Res. om tilføielse til statuttene for »Understøtt.foreningen for norske læger og deres efterladte« (Jørgen Magnus Grøn og hustrus legat) 174

— 1. Res. om utvidelse av postvæsenets Hjælpekasse til ogsaa at omfatte forældre av avdøde posttjenestemænd . 174

— 14 St.besl. (Res.) om forpligtelse for de faste kontrolører ved statens filmkontrol til av sin løn at avsætte 6 pct. til indskud i sparebank. 187

— 14 Res. om nye utlaansregler for Enkekassen og Pensionskassen for Statens Tjenestemænd 189

Juni 8 St.besl. ang. fritagelse for enkekasseindskudspligt i visse tilfælde 218

— 18 Res. om tilførelse til statuttene for »Understøtt.foreningen for norske læger og deres efterladte« (korpslæge Axel Holst og hustrus legat) . . . 241

— 24 Res. om forandringer i lovene for Kristiania kvindelige handelstands forenings understøttelseskasse . 262

— 29 St.besl. ang. tilbakebetaling av pensionsfradrag i tjenestemænds løn 274

Juli 14 St.besl. om pligt for den høiere skoles lærere til avsættelse av 6 pct. til pension 308

Aug. 20 Res. om forandr. i reglerne for Postvæsenets Hjælpekasse (en postaapners indtræden i utdelingskomiteen) 770

Novbr. 5 Res. om statutter for »Fondet for trængende skibsførere av Porsgrund og Omegns sjømandsforening og deres efterlatte« 865

— 19 Res. om love for Bergens Handelsstands Understøtt.forening 875

Politivæsen.

1915
Janr. 15 Skr. ang. paalæg til statsadvokatene om at indberette til Polititidendens redaktion, naar der i straffesak i henhold til strf. proceslovens § 85 besluttes betingelsesvis at undlate paatale 9
— 20 Rundskr. om avgivelse av opgaver over og anmeldelse av reisende m. v. 937
— 29 Res. om forandr. av politivedtægten for Namsos . . 17
Febr. 5 Res. om tillæg, forsaavidt Kabelvaag angaar, til politivedtægtene for Vaagans herred 24
— 12 Res. om kinematografvedtægter for Eidsvold herred . 42
— 12 Res. om tillæg til politivedtægtene for Dverbergs herred 42
— 19 Res. om kinematografvedtægter for Haugesund . . . 46
— 19 Res. om ophævelse av avsnittet »Om bruk av motorvogner« i tillæg til Bergens politivedtægter (av 23 novbr. 1908) 47
Mars 2 Skr. om at bøter, ilagt som revselse ombord i orlogsfartøi, skal indbetales til politimesteren i det distrikt, hvor fartøiet er utrustet 61
— 3 Rundskr. angaaende politipas (jfr. rundskr. av 28 april) 61
— 12 Res. om nye politivedtægter for Værdalens herred . . 70
— 26 Res. om kinematografvedtægter for Moss 95
— 26 Res. om forandring i politivedtægten for Narvik . . 95
April 10 Res. om forandr. i politivedtægtene for Kirkenes og Bjørnevand i Sydvaranger herred 127
— 23 Res. om forandr. i politivedtægtene for Vardø . . . 149
— 28 Rundskr. ang. politipas 152
— 29 Rundskr. ang. fremgangsmaaten ved politiets bekjendtgjørelse og salg av hunder 170
Mai 14 Res. om politivedtægter for Gamviks herred, Finmarkens amt 184
— 14 Res. om oprett. av politifuldmægtigembeder i Kristiansand, Aalesund, Kristiansund og Bodø, mot at de tidligere politiassistentbestill. inddrages, samt om beregn. av alderstillæggene for politiadjutanten i Bergen 187
— 21 Res. om politivedtægter for Aaserals herred 195
— 28 Res. om do. for Rjukan, Tinns herred 206
Juni 4 Res. om kinematografvedtægter for Bærums herred . 214
— 4 Res. om tillæg til politivedtægtene for Stavanger . . 214
— 11 Lov nr. 4 om forandring i § 6 i ildsfarlighetsloven av 3 mai 1871 med senere tillægslove 220
— 11 Plakat ang. kontrol med kjøbmands salg av sprængstoffe i henh. til ildsfarlighetslovens § 6 . . . 231

1915			Side
Juni	11	Res. om iverksætt. av ildsfarlighetslovens § 6 (se foran) i Nordlands, Tromsø og Finmarkens amter (kontrol med handel med sprængstoffe)	232
—	11	Res. om politivedtægter for Rakkestads herred	233
—	11	Res. om forandr. i og tillæg til politivedtægtene for Nes herred, Buskeruds amt	233
—	11	Res. om nye politivedtægter for Rissens herred	233
—	11	Res. om avgift av off. forestillinger i Aals herred	233
—	24	Lov nr. 1 om forandr. i og tillæg til lov av 4 mai 1901 om anmeldelse av reisende og fremmede	248
—	24	Lov nr. 2 om folkeregistre	251
—	24	Res. om tillæg til pl. 28 april 1900, indeh. alm. bestemm. om forsigtighetsregler ved transport av nitroglyserin m. v.	259
—	24	Skr. om forsendelser av trinitrotoluol fra A/B Nobelkrutt, Bofors i Sverige, og av vaat skytebomuld og vaat ballistitmasse fra Engene Dynamitfabrik til armeens og marinens beholdninger	259
—	24	Res. om forandring i politivedtægtene for Røros og Røros landsogn	259
Juli	2	Res. om do. i do. for Langesund	288
—	2	Res. om uniform for politibetjentene i Kirkenes	289
—	16	Res. om skema for fortegnelse over reisende i natteherberge m. v.	312
—	16	Res. om avgivelse til politiet av opgaver over ankomne reisende m. v.	313
—	16	Res. om kinematografvedtægter for Aardals herred, N. Bergenhus amt	313
—	16	Res. om politivedtægter for Tingvolds herred	314
—	16	Res. om oprett. av et midlert. politifuldmægtigembede i Fredrikhald	316
—	22	Opholdsbok over reisende i henh. til kgl. res. av 16 juli 1915	317
—	22	Rundskr. ang. kontrol med reisende og fremmede m. v.	319
—	22	Rundskr. i anl. l. 24 juni 1915 om anmeldelse av reisende og fremmede, om meldepligt, om utvisning av utlændinger m. v	320
Aug.	13	Res. om tillæg til politivedtægtene for Hisø herred	693
—	13	Res. om tillæg til pl. 11 juni 1915 om kontrol med kjøbmænds salg av sprængstof	693
Septbr.	10	Res. om politivedtægter for Halse herred, Romsdals amt	781
—	10	Res. om do. for Hornindalens herred, N. Bergenhus amt	781
—	10	Res. om tillæg til politivedtægtene for Dverbergs herred	781

1915			Side
Septbr.	18	Res. om politivedtægter for Kornstads herred, Romsdals amt	812
—	18	Res. om overdragelse av selvstændig paatalemyndighet til underordnede politiembedsmænd og til politiassistentene	815
—	24	Res. om tillæg til politivedtægtene for Voldens herred	819
—	24	Res. om forandring i do. for Torskens herred	819
Oktbr.	1	Res. om forandr. i og tillæg til politivedtægtene for Tønsberg	827
—	15	Res. om kinematografvedtægter for Arendal	840
—	15	Res. om nye politivedtægter for Søndeleds herred	841
Novbr.	5	Res. om politivedtægter for strandstedet Vestfossen, Øvre Eker herred	864
—	12	Res. om forandr. i politivedtægtene for Kristiania	870
—	12	Res. om nye politivedtægter for Østre Gausdals herred	870
—	12	Res. om forandr. i politivedtægtene for Trondhjem	870
—	18	Skr. (til amtm. i Nordlands, Tromsø og Finmarkens amter) om salg av krudt til skytterlags medlemmer og til andre til fremstilling av geværammunition, — mot politiattest engang for alle	873
—	25	Res. om nye politivedtægter for Nedre Eker herred	878
Decbr.	3	Res. om politivedtægter for Rovde herred, Romsdals amt	887
—	3	Res. om nye do. for Inderøens herred	888
—	17	Res. om politivedtægter for Hitterens herred	916
—	23	Res. om kinematografvedtægter for Grue herred	926
—	30	Res. om tillæg til politivedtægtene for Flekkefjord	933

Post-, telegraf- og telefonvæsen.

1915			
Janr.	14	Res. om tillæg til postreglementets kap. XIX	9
—	22	Res. om kostgodtgjørelse til avdelingsingeniører og ingeniørassistenter i Telegrafvæsenet	13
Febr.	8	Cirk. om paabudte opgaver og anmeldelser til politiet av reisende og fremmede kan sendes portofrit m. v.	26
April	29	St.besl. om tvungne pensionsindskud for kvindelige funktionærer ved telegrafen og langlinjetelefonen (telegrafvæsenets driftsbudget)	169
Mai	10	Skr. om den britiske koloni Syd Nigerias uttrædelse av Verdenspostkonventionen	179
—	11	Skr. om Britisk Nord Borneos tiltrædelse av den internat. overenskomst om utveksling av brev og æsker med angit værdi	179

1915				Side
Mai	20	St.besl.	om forstaaelsen av regulativ for jernbanepost-tjenestmænds reisegodtgjørelse	194
—	20	Skr.	om at de malaiske stater har tiltraadt hovedpost-konventionen og overenskomsten av 1906 om utveksling av brev og æsker med angit værdi	938
—	21	Res.	om forbud mot telegrammer til utlandet med meddelelser om veiret i utlandet	198
—	21	Res.	om forandr. i Krigstelegrafreglementet	201
Juni	24	Lov	nr. 5 om kontrol med post- og telegrafforsendelser	258
Aug.	20	Res.	om forandr. i reglerne for Postvæsenets Hjælpekasse (en postaapners indtræden i utdelingskomiteen)	770
—	20	Res.	ang. kostgodtgjørelse for fuldmægtiger ved telegrafstyret og kredsstyrerne	770
—	27	Res.	om bestemmelser ang. undersøkelse og tilbakeholdelse av postforsendelser og telegrammer	776
Oktbr.	15	Res.	om midlert. forbud mot forsendelse av spirituosa i pakkeposten til steder ved Rjukanbanerne og Sulitjelmabanen	842
Decbr.	28	Cirk.	om portofri forsendelse av læreres opgave til herredskassereren over optjent løn m. v.	933

Regjeringen, embeds-, bestillings- og ombudsmænd i almindelighet.

1915				
Janr.	12	Skr.	om opbevaring i skifterettenes arkiv av bekræftet avskrift av testamenter, hvorefter et bo overlates en gjenlev. egtefælle til fri raadighet, og om skifterettens pligt til at levere utskrifter av saadanne testamenter	6
—	15	Skr.	ang. paalæg til statsadvokatene om at indberette til Polititidendens redaktion, naar der i straffesak i henh. til strf.proceslovens § 85 besluttes betingelsesvis at undlate paatale	9
—	29	Kundgj.	om bemynd. for Finansdepartementet til at utfærdige partialobligationer for statslaanet av 1915	17
—	29	Res.	om bemynd. for Forsvarsdepartementet til at foreta forandr. i jernbanetransportreglementet m. v.	20
—	29	Rundskr.	indeh. forholdsordre til overøvrigheten ang. utfærdigelse av bidragsresolution ved opløsning av egteskap m. v.	20
Febr.	1	Skr.	om at utpantning for kommunens tilkommende efter veil. 21 juni 1912 § 77 kan foretages uten autorisation av amtmanden eller herredets ordfører (»utpantningsordre«)	22

1915			Side
Febr.	4	St.besl. ang. midlertidig lønstillæg til utskiftn. funktionærer, jfr. lønsregulativ 28 februar 1914	23
—	12	Res. om bemynd. for Arbeidsdepartementet til at fastsætte godtgjørelsen for handelsmænd som dampskibsekspeditører i Finmarkens amt, l. 16/7 1907 § 31 a.	45
—	12	Skr. om at amtskasserer ikke kan tilbakeholde statsbidrag til en kommunes lærerlønninger til dækkelse av kommunens gjæld til amtskassen	45
—	19	Res. om bemynd. for Kirkedepartementet til at avgjøre endel saker, som tidligere har været forelagt Kongen eller den midlert. regjering	49
Mars	3	Rundskr., indeh. forholdsordre til politimestrene ved utfærdigelse av politipas	61
—	13	St.besl. ang. nyt lønsregulativ for medicinaldirektoratets tjenestemænd	72
—	13	St.besl. ang. lønninger til regjeringen m. v. (oprett. av nye stillinger)	73
—	13	Skr. ang. fordelingen av aktorater ved forhørs- og meddomsrettene mel. statsadvokatene og de antagne hjælpeaktorer og faste aktorer m. v.	73
—	16	St.besl. ang. faste lønninger vedk. toldvæsenet (oprett. av nye poster)	74
—	20	St.besl. ang. budgetforslag for de høiere skoler m. v.	86
—	20	St.besl. ang. universitetsbudgettet (oprett. av professorat i psykiatri)	87
—	26	Res. om bemynd. for Finansdepartementet til at meddele stadf. paa statutter for hypotekforeninger overensst. med § 1 (og § 3) i lov nr. 3 av 26 mars 1915	95
April	10	Rundskr. om øvrighetens eftersyn av dissentermenighets protokoller	131
—	16	Res. om oprett. av endel nye lægestillinger	139
—	16	Res. om forandr. i regjeringsinstruksen (ang. de diplomatiske saker og militære kommandosaker)	141
—	29	Rundskr. indeh. bl. a. paalæg til politimestre og lensmænd om samtidig med bekjendtgjør. om fund av jagthunder at sende meddelelse derom til Norsk Jæger- og Fiskerforening	170
Mai	14	Res. om oprett. av endel nye politifuldmægtigembeder og bevilgning av gage til en fast formand i Bergens vergeraad (Justisdepartementets civile budget)	187
—	18	Rundskr. om regnskapsavlæggelse m. v. vedkommende den ekstraordinære forsvarsskat	192
Juni	24	Res. om oprett. av en ny, 4de sjømilitær distriktskommando i Trondhjem	262

Regjeringen, embeds-, bestillings- og ombudsmænd i almindelighet. 999

1915 Side

Juni 29 St.besl. ang. tilbakebetaling av pensionsfradrag i tjenestemænds løn 274

Juli 6 Skr. om at bestyrelsen av brandtaksterne og utfærd. av brandkontingent — beregningene i Stavanger utskilles fra skifteforvalterembedet som særskilt bestilling 939

— 9 Res. om regler ang. forholdet mellem statens inspektør for ildsfarlige gjenstande og fabriktilsynet . . . 301

— 9 Instruks for ildsfarlighetsinspektøren. 303

— 16 Res. om oprett. av et midlert. politifuldmægtigembede i Fredrikshald 316

— 30 Res. ang. forandr. i kgl. res. av 7 december 1909 om henlægg. under Justisdepartementet av saker om processuelle bevillinger 369

— 31 St.besl. om løn til endel nye distriktslæger 375

— 31 St.besl. om erstatning for off. tjenestemænds utlæg til dampskibsbilletter m. v. 375

Aug. 6 Res. om at gjennemførelsen av lov om arbeidstvister av 6 aug. 1915 henlægges under Socialdepartementet 458

— 6 Res. om at Fredrikshalds borgermesterembede tillægges 6500 kr. aarlig av Torsnæsfondet m. v. . . 458

— 18 St.besl. om utbetaling av løn m. v. for en maaned efter tjenestemandens død. 701

— 27 Res. ang. oprett. av forskjellige nye distriktslægestillinger 774

— 27 Res. om henlægg. til Socialdepartementet av gjennemførelsen av lov om barn, hvis forældre ikke har indgaat egteskap med hverandre og lov om forsorg for barn, — og til Justisdepartementet av gjennemførelsen av lov om forældre og egtebarn 776

Septbr. 18 Res. om henlægg. til Socialdepartementet av overtilsynet med gjennemførelsen av lov om arbeiderbeskyttelse i industrielle virksomheter av 18 september 1915 811

— 18 Res. om overdragelse av selvstændig paatalemyndighet til underordnede politiembedsmænd og til politiassistentene 815

— 18 Res. om overførelse til Kirkedepartementet av saker ang. likbrænding 815

Oktbr. 11 Rundskr. indeh. paalæg til underdommere og retsskrivere om indheftning av indlæg paa sin rigtige plads i akten, — samt tilhold til advokater og sakførere om fremlæggelse av akten uten tilføielse eller randbemerkninger 837

— 12 Skr. ang. forlikskommissærs pligt til at gi utskrifter av

1915				Side
			forliksklager, beroende i forliksкommissions arkiv	839
Oktbr.	21	Res.	om avkortning i den civile avlønning for officerer, ansat i regjeringskontorene m. v.	854
—	23	Res.	om anvisning av regninger over forskjellige utgifter vedk. love av 10 april 1915 om barn født utenfor egteskap og om hustru og egtebarn	931
—	30	Res.	om avfattelsen av den ed, som medlemmer av arbeidsretten, mæglingsmænd og medlemmer av mæglingsraadene skal indsende til vedk. regjeringsdepartement	934

Religion, gudstjeneste og geistlighet.

1915				
Febr.	19	Res.	om bemynd. for Kirkedepartementet til at avgjøre endel saker vedkommende geistlige embedsgaarder	49
Mars	3	Skr.	bl. a. ang. forstaaelsen av dissenterlovens § 17 (l. $^{27}/_{6}$ 1891) m. v.	63
—	11	Skr.	ang. sogneprests skattepligt i annekssogn for grundbyrde, landskyld og jordavgift av eiendomme i annekset (herredet), jfr. l. skattel. § 18, sidste led	69
—	26	Res.	om opførelse av Randsfjords kapel i Jevnaker prestegjeld og henlægg. til kapellet av 25 høimessegudstjenester aarlig	97
April	10	Rundskr.	om eftersyn av dissentermenighets protokoller m. v.	131
Mai	14	Res.	om nedlægg. av kateketembedet i Langesund og kaldskapellaniet i Bamle prestegjeld m. v.	186
—	14	Res.	om overførelse av en eiendom fra Vaaler prestegjeld m. v. til Elverums prestegjeld m. v. og en anden eiendom fra Elverum til Vaaler, Hedemarkens amt	188
—	28	Lov	om forandring i bestemmelserne om bededagen	206
Juni	4	Res.	om deling av Askøens sognekald og oprett. av Loddefjord sogn under Laksevaags prestegjeld m. v.	215
—	4	Res.	om deling av Ullensvangs prestegjeld og oprett. av et nyt, Odda prestegjeld m. v.	216
—	10	Skr.	om at fremmede skolepligtige barn er at anse som hjemmehørende i den kommune, hvor de anbringes til forpleining og at regne som menighetslem dér, jfr. den geistl. lønningslov 14 juli 1897 § 20, 4de led (betaling for kirkelige handlinger)	219
—	18	Res.	om opførelse av Grefsenaasens kapel m. v.	240
Juli	2	Res.	om opførelse av Strandløkkens kapel i Stange prestegjeld m. v.	289

1915				Side
Juli	15	Skr.	ang. erlæggelse av ordinationsgebyr	309
—	16	Res.	om nedlægg. av det resid. kapellani i V. Totens prestegjeld og oprett. av et nyt, Kolbu prestegjeld m. v.	315
Aug.	27	Skr.	ang. terminen for beregning og utbetaling av prestenes erstatninger av kommunekasserne for nedgang i indtægt av kirkelige handlinger	776
Septbr.	24	Res.	om opførelse av Fines kapel i Ytterøens prestegjeld og avhold av gudstjenester i kapellet. . .	821
Oktbr.	29	Res.	om overførelse av nogen gaarder fra Skodje prestegjeld og sogn til Borgunds prestegjeld og sogn m. v.	858
Novbr.	12	Res.	om nedlægg. av kaldskapellaniet ved Sandvikens menighet i Bergen og oprett. av et resid. kapellani og et tredje prestembede m. v.	872
—	25	Res.	om oprettelse av et resid. kapellani i Aarstads menighet i Bergen m. v.	879
—	25	Res.	om Hjelme sogns overførelse fra Manger prestegjeld til Herlø prestegjeld	880
—	25	Res.	om pligt for geistl. embedsmænd til at føre en særskilt protokol (register) for anmeldte fødsler .	880
Decbr.	10	Res.	om oprettelse av et tredjeprestembede i Skjebergs prestegjeld m. v.	908
—	10	Res.	om prestenes medvirkning ved almindelig mobilisering	909
—	17	Res.	om forandr. i betingelserne for benytt. ved den off. gudstjeneste av den norske kirkes tekstbok og alterbok paa landsmaal	917
—	17	Res.	om opførelse av Aalgaards kapel i Lye prestegjeld og ang. fordeling av gudstjenesterne.	917
—	20	Rundskr.	(til de prester, som fører kirkebøker) om indførelse av særskilt fødselsregister m. v., jfr. love av 10 april 1915	918

Retten.

1915.				
Janr.	9	Skr.,	om tingboken kan føres i to dele, en for tinglysningene og en for de øvrige tingforhandlinger m. v.	5
—	12	Skr.	om opbevaring i skifterettenes arkiv av bekræftet avskrift av testamenter, hvorefter et bo overlates en gjenlev. egtefælle til fri raadighet, og om skifterettens pligt til at levere utskrifter av saadanne testamenter	6
Febr.	19	Res.	om forhøielse av antallet av medlemmer av Trondhjems faste sjøret	49

Mars 8 Skr. om indsendelse til generalstabens efterretningskontor av anmeldelser og saker vedk. overtrædelse av l. om forsvarshemmeligh. av 18 aug. 1914 efter sakens behandl. av paatalemyndigheten eller domstolene 68
— 12 Res. om deling av Valle herred i 2 herreder og om forandr. av sognenavnet »Hyllestad« til »Hylestad« 71
— 12 Res. om deling av Tjøtta herred i 2 herreder . . . 72
— 13 Skr. ang. fordelingen av aktorater ved forhørs- og meddomsrettene mel. statsadvokatene og de antagne hjælpeaktorer og faste aktorer m. v. 73
April 23 Res. om tiden for avholdelse av saktingene i Tanen sorenskriveri 151
Mai 14 Lov nr. 3 om forandringer i og tillæg til lovgivningen om Høiesteret 180
— 14 Res. om forandr. i reglementet for den Retsmedicinske Kommission og de retsmedicinske sakkyndige . 187
— 14 Res. om overførelse av en eiendom fra Vaaler tinglag m. v. til Elverum tinglag m. v. og en anden eiendom fra Elverum til Vaaler, Hedemarkens amt . 188
— 14 Res. om deling av Nesoddens herred i 2 herreder . . 188
Juni 7 Skr. om skylddelingers avholdelse i Finmarkens amt ved lensmanden eller sorenskriveren og to skjønsmænd 217
— 11 Res. om deling av Flakstads herred i 2 herreder . . 236
Juli 9 Res. om tiden for avholdelse av S. Trondhjems amtsting 301
Aug. 13 Lov nr. 5 om domstolene 503
— 13 Lov nr. 6 om rettergangsmaaten for tvistemaal . . . 548
— 13 Lov nr. 7 om tvangsfuldbyrdelse 639
— 20 Lov nr. 3 om forandr. i lov om rettergangsmaaten i straffesaker av 1 juli 1887. 742
— 20 Rundskr. angaaende befølgelse av bestemm. i lov av 8 mai 1869, jfr. lov av 29 mai 1879, om forkortet behandlingsmaate av gjældssaker, hvor hovedstolen ikke overstiger 120 kr. 771
Septbr. 3 Res. om anordning av tingene i Toten, Vardal og Biri sorenskriveri. 777
— 18 Res. om overdragelse av selvstændig paatalemyndighet til underordnede politiembedsmænd og til politiassistentene 815
Oktbr. 11 Rundskr. ang. indheftning av indlæg i civile retsakter og forbud mot at forsyne akter med randbemerkninger m. v. 837

1915			Side
Oktbr.	12	Skr. ang. forlikskommissærs pligt til at gi utskrifter av forliksklager, beroende i forliksk kommissionens arkiv	839
—	15	Res. om forhøielse for Kristiania av antallet av personer i det i lagretteslovens § 18 omhandlede utvalg	842
—	26	Rundskr. om sjørettens avgivelse av skjøn over varer i havaritilfælde	856
—	29	Res. om overførelse av nogen gaarder fra Skodje herred og tinglag til Borgunds herred og tinglag m. v.	858
—	29	Res. om deling av Hægebostads herred i Lister og Mandals amt i 2 herreder	859
Decbr.	6	Skr. om at lov (nr. 4) av 3 juli 1914 antages ogsaa at ha anvendelse paa opnævnelse av skjønsmænd ved utskiftninger	893

Samfærdselsmidler (veivæsen, jernbaner, skyss m. v).

1915			
Janr.	29	Res. om forandringer i jernbanetransportreglementet av 16 juli 1904 m. v.	20
Febr.	4	Skr. om forstaaelsen av veil. $^{21}/_{6}$ 1912 § 29, første led (præskription av erstatningskrav)	24
—	12	Res. om delvis forbud mot motorvognkjøring paa endel hovedveier i Jarlsberg og Larviks amt samt om tillægsbestemm. til kgl. resol. av 25 april 1913	44
—	19	Res. om ophævelse av avsnittet »Om bruk av motorvogner« i tillæg til Bergens politivedtægter	47
—	19	Res. om veiplakat for Brandbu herred	48
Mars	12	Res. om ophævelse av forbudet mot motorvognkjøring, som ikke foregaar i fast rute, paa hovedveien i Kvikne	71
—	19	Res. om bestemm. for motorvognkjøring i forskjellige av Bergens by's gater m. v.	76
April	10	Res. om midlert. forhøielse av fragtgodstaksterne og forandr. av persontaksterne ved Tønsberg-Eidsfosbanen og Holmestrand-Vittingfosbanen	130
—	16	Res. om tilladelse for Hunsfos Fabrikker til anlæg og drift av en taugbane fra fabrikkene i Vennesla til Aalefjær ved Topdalsfjorden.	141
Mai	14	Res. om at den tidligere veiplakat for Skaatø herred kun skal gjælde for herredets hovedveier	185
—	14	Res. om midlert. forhøielse av taksterne for ilgods m. v. ved Urskog—Hølandsbanen	189
—	14	Res. om midlert. tillæg til fragtgodstaksterne ved Valdresbanen	189
—	20	St.besl. om forstaaelse av regulativ for jernbanepost-tjenestemænds reisegodtgjørelse	194

1915 Side

Mai 21 Res. om midlert. forhøielse av maksimumstaksten for befordring av fragtgods med hovedbanen 201
Juni 11 Res. om befordring med jernbanen av sprængstoffet Echo 234
— 19 Forskrifter om do. med do. av do. do. 241
— 24 Res. om midlert. forandring av fragtgodstaksterne i samtrafikken mellem Statsbanerne og Nestun-Osbanen 262
Juli 16 Res. om supplerende tillægsbestemm. til motorvognloven av 21 juni 1912, jfr. kgl. res. av 18 mars 1913 314
— 30 Res. om veiplakat for Ringebu herred 368
— 30 Res. om anlæg og drift av en elektrisk sporvei fra Skøien (Hofsbækken) til Lilleaker skole, Vestre Aker 370
— 31 St.besl. om erstatning for off. tjenestemænds utlæg til dampskibsbilletter m. v. 375
Oktbr. 1 Driftsreglement for Sulitjelmabanen 828
— 1 Res. om forbud mot indtil videre at befordre brændevin med Sulitjelmabanen 829
— 21 Res. om kostgodtgjørelse for Forsikringsraadets medlemmer og funktionærer 854
Novbr. 12 Res. om forandr. i bestemm. av 18 juli 1913 for motorvognkjør. i S. Trondhjems amt, forsaavidt angaar hovedveien Heimdal-Brøttem. 871
— 25 Res. ang. forandr. av fristen for paabegyndelse av anlægget av elektr. sporvei fra Skøien over Bestum til Lilleaker skole m. v. 880
Decbr. 3 Res. om forandringer i statuttene for A/S Lierbanen 891
— 16 Skr. ang. utredelse av lensmænds godtgjørelse for reiser til avhold. av anbudsmøter vedk. vedlikeholdet av offentlige veier 914

Sjøvæsen, havne-, lods-, fyr- og redningsvæsen.

1915

Janr. 14 Res. om nye takster og regler for benytt. av Grimstads havnevæsens brygger m. v. 8
— 21 Medd. ang. skibes forhold likeoverfor krigsfartøier paa norsk omraade 10
— 22 Res. om regulering av trafikken i Smedesundet ved Haugesund 10
— 22 Res. om beregning av avgiftene for benyttelse av Fredrikstads brygger 13
Febr. 2 Skr. om lodspligt for et fartøi, jfr. lodsl. 26 mai 1899 § 2, 5 23

1915				Side
Febr.	10	Skr.	om forandr. i forskriftene om medicinforsyning m. v. paa norske fartøier	27
—	11	Skr.	om adg. til hjælp til veiledning av fartøi, naar kystlods eller kjendtmand med certifikat ikke er at faa, se kystlodsl. 15 aug. 1911 § 6, 3dje punkt, jfr. § 9	41
—	19	Res.	om forhøielse av antallet av medlemmer av Trondhjems faste sjøret	49
—	23	Skr.	om lodstilbud (i et specielt tilfælde) og beting. for at oppebære lodspenger m. v.	57
—	27	Skr.	om utfærdigelse av sjøfartsdokumenter for krigførende magters undersaatter	61
Mars	20	Rundskr.	ang. de forandr. forskrifter av 10 febr. 1915 om medicinforsyningen paa norske fartøier m. v.	87
—	25	Skr.	om at kystlods's krav paa betaling for veiledning av fartøi antages at være det offentlige uvedkommende	89
April	8	Telegr.	om forældelsestiden for fordring paa lodsavgift	99
—	10	Res.	om nye bryggetakster for Larvik	130
—	10	Res.	om takstregulativ for benyttelsen av havnevæsenets kaier i Kristiansund m. v.	130
Mai	4	Skr.	om at der ikke er adg. til at inddra certifikatet for en kystlods, som lider av tæring (l. 15 aug. 1911, nr. 8, § 5)	177
—	14	Lov	nr. 1 om forsikring av sjøfolks ombordværende eiendele mot krigsfare	179
—	21	Res.	om opkrævning av havnefogedpenger i uthavnen Hommelviken	198
—	21	Res.	om forandr. av forbudet mot utkastning av fiskeavfald i uthavnen Søndre Honningsvaag	198
Juni	9	Medd.	ang. fartøiers heisning av nationalflag ved indpassering til norsk krigshavn	218
—	24	Res.	om opkrævning av tonnageavgift i Molde	261
—	24	Res.	om do. av do. i Mosjøen	261
—	24	Res.	om oprett. av en ny, 4de sjømilitær distriktskommando i Trondhjem	262
Juli	2	Skr.	om at fartøier, leiet av den russiske regjering til vareførsel til og fra Archangelsk, men som kun har besætning som handelsfartøier, gaar ind under bestemm. i tillægsl. til lodsloven av 18 august 1914 § 1	291
—	2	Skr.	ang. Kongelig Norsk Seilforenings flag	291
—	9	Res.	om tillægsbestemm. til bemandingsskala for maskinister paa norske dampskibe	299
—	16	Lov	om forsikring av norske fartøier mot krigsfare	310
—	16	Res.	om opkrævning ved den forrett.toldkasserer av tonnageavgift i Mosjøen	315
—	23	Res.	om nye bryggetakster for Mandals brygger	357
—	30	Lov	nr. 3 om forandr. i og tillæg til lov av 18 aug. 1911 om ulykkesforsikring for sjømænd.	359

1915			Side
Aug.	6	Lov nr. 1 om offentlig tilsyn med overvintringstogt til de arktiske egne	377
—	7	Skr. om tilgoderegning av tjenestetid i Marinens Flyvevæsen ved beregning av fartstid	459
—	13	Res. om takstregulativ for benyttelse av Narviks havnevæsens kaier i Kleven	695
—	20	Lov nr. 1 om forandr. i lov om statskontrol med skibes sjødygtighet av 9 juni 1903 med tillægslov av 18 september 1909	741
Septbr.	18	Res. om oprettelse av havnestyre for uthavnen Gamvik i Gamviks herred, Finmarkens amt	815
—	18	Res. om forandringer i takstregulativet for benytt. av de off. brygger i Kopervik	816
—	18	Res. om regler for avgift av varer, som oplægges paa Fredrikstads havnevæsens brygger m. v.	816
—	24	Res. om forandringer i kostreglementet for den norske handelsflaate	820
Oktbr.	1	Res. om bestemm. ang. fartøiers forhold likeoverfor norske krigs- og bevogtningsfartøier i norsk farvand samt om straf i overtrædelsestilfælde	829
—	8	Res. om reglementsbestemm. for dampskibsfarten paa en del av Hitterdalsvandet	836
—	13	Skr. om beting. for adgang til Sjøkrigsskolens øverste avdeling	839
—	14	Skr. om at statslods ikke pligter at ha kystlods- eller kjendtmandscertifikat for at veilede fartøier selv utenfor lodsningsdistriktet m. v.	840
—	26	Rundskr. om sjørettens avgivelse av skjøn over varer i havaritilfælde	856
—	29	Res. om takstregulativ for benyttelse av Vadsø kai	859
Novbr.	19	Res. om takstregulativ for benyttelse av jernbanens kai i Narviks havn	876
—	19	Skr. om at kystlods, som har mistet det ene øie, kan fortsætte sin virksomhet, naar han har normalt syn paa det gjenværende øie m. v.	876
Decbr.	3	Provisorisk anordn. ang. forbud mot salg av fartøier til utlandet	887
—	11	Skr. om at kystlods, som ophører med sin virksomhet, maa indlevere sit certifikat m. v.	910
—	14	Provisorisk anordn. om forbud mot at kjøpe utenlandske skibe	910
—	17	Res. om forandring av »Fribordsreglerne« av 18 september 1909	916
—	17	Res. om valg av en 4de kredsforstander for Bergens indrulleringskommission	917
—	30	Res. om opkrævning ved toldoppebørselsbetjenten i Grimstad av tonnageavgifter	

Skatter og avgifter.

1915				
Jan.	14	Res.	om nye takster for benytt. av Grimstads brygger og om opkrævning av tonnageavgift	8
—	21	Skr.	om skatyders ret til fradrag ved indtægtsbeskatning for nødvendige utgifter til befordring mellem hjemmet og foretningsstedet	10
—	22	Res.	om beregning av avgiftene for benyttelse av Fredrikstads brygger	13
—	23	Skr.	om at medlem av særskilt klagenævnd ikke kan tilstaaes større godtgjør. end i l.skattelovens § 93, sidste led, bestemt (skyss- og kostgodtgj. som for ordførere)	14
—	27	Skr.	om at stillingen som medl. av de særskilte takstutvalg efter l.skattel. § 80, andet led, er at betr. som ombud — og ang. hvor længe de valgte er forpl. til at fungere	16
—	29	Skr.	om forstaaelsen av uttrykket »kan ilignes formuesskat« i byskattel. § 22, første led (l.skattel. § 27)	21
Febr.	5	Res.	om betalingsregulativ for tvungen opmaaling av tomter og grunder i Harstad	25
—	5	Skr.	om at betalt arveavgift ikke kan komme til fradrag ved indtægtsansættelsen	26
—	9	Skr.	om forstaaelsen av l.skattel. § 50 angaaende gjennemsnitsberegningen for de i paragraffen omhandlede skatydere med hensyn paa en allerede foretat ligningsansættelse	27
—	20	Skr.	om at selvangivelser maa indleveres senest januar (resp. februar) maaneds sidste dag, uanset om denne dag falder paa en søndag, l.skattel. § 59, byskattel. § 51 (kfr. henholdsvis § 130 og § 122)	55
—	22	Skr.	om at en bykommunens havnevæsens eiendomme som tilhørende kommunen ikke kan ilignes eiendomsskat, byskattel. § 7, 1ste led, sidste punktum	56
Mars	11	Skr.	ang. en sogneprests skattepligt i annekssogn for grundbyrde, landsskyld og jordavgift av eiendomme i annekset (herredet), jfr. l.skattel. § 18, sidste led	69
—	12	Kundgj.	om forhøielse av indførselstolden for øl m. v.	70
—	12	Kundgj.	om forhøielse av avgiften av øltilvirkningen	70
—	12	Res.	om forandr. i vedtægtene for skattetakster i Hamar	71
—	12	Res.	om forandrede avgifter for benyttelse av Lillehammer kommunale slagteri	72
—	16	Skr.	om husbonds forpl. til at tilbakeholde løn til dækkelse av sine tjeneres skat m. v., jfr. l.skattel. §§ 31 og 115	75

1915				Side
Mars	24	Skr.	ang. forstaaelsen av uttrykket »anden tjeneste stilling« i l.skattel. § 44 (byskattel. § 38), litr. g.	89
April	10	Kundgj.	om avgift til statskassen av jord, som anvendes til dyrkning av tobak i 1915—16	126
—	10	Res.	om nye bryggetakster for Larvik.	130
—	10	Res.	om takstregulativ for benyttelsen av havnevæsenets kaier i Kristiansund m. v.	130
—	10	Res.	om midlert. forhøielse av fragtgodstaksterne og forandr. av persontaksterne ved Tønsberg—Eidsfosbanen og Holmestrand—Vittingfosbanen	130
—	14	Skr.	om at forsikr.selskap ikke pligter at meddele lønsopgaver til lign.nævnd for sine provisionslønnede pladsagenter i riket	132
—	16	Res.	om forandr. i reglementet om avgift av hunder i Bergen	132
—	23	Lov	nr. 3 om forandring i de ifølge de almindelige skattelove av 18 august 1911 for landet § 110 og for byene § 102 gjældende regler om indbetaling av statsskat.	148
—	23	Kundgj.	om avgift til statskassen av apotekenes omsætning	148
—	23	Telegr.	om adg. til fradrag i indtægten for tap paa fordringer i forretningsvirksomhet og for gratiale til personalet m. v.	151
—	29	Lov	nr. 2 om tilvirkning og beskatning av fyrstikker	154
—	29	Lov	nr. 3 om stempelavgift av cigarer, cigaretter, cigarethylser, snus m. v.	160
—	29	Kundgj.	om avgift til statskassen av fyrstiktilvirkningen	168
—	29	Kundgj.	om stempelavgift til statskassen av cigarer, cigaretter, cigarethylser og snus	168
—	29	Kundgj.	om forandr. av tariffen for indførselstolden og for tara	169
Mai	1	Res.	om forhøielse av aarslønnen for feiermesteren i Flekkefjord	174
—	14	Lov	nr. 4 om, at lov av 18 september 1909 om anvendelsen av det beløp, hvormed laste- og fyravgiften overstiger kr. 2 200 000,00, sættes ut av kraft for budgetterminen 1915—1916	181
—	14	Res.	om nyt hundeavgiftsreglement for Sandnes.	184
—	14	Res.	om midlert. forhøielse av taksterne for ilgods m. v. ved Urskog—Hølandsbanen	189
—	14	Res.	om midlert. tillæg til fragtgodstaksterne ved Valdresbanen	189

1915			Side
Mai	18	Rundskr. om regnskapsavlæggelse m. v. vedkommende den ekstraordinære forsvarsskat	192
—	21	Res. om opkrævning av havnefogedpenger i uthavnen Hommelviken	198
—	21	Res. om betalingsregulativ for bygningsanmeldelser i Aandalsnes bygningskommune	200
—	21	Res. om midlert. forhøielse av maksimumstaksten for befordring av fragtgods med Hovedbanen . . .	201
—	26	Rundskr. ang. den i lov og kundgj. av 29 april 1915 omhandlede fyrstikavgift.	202
—	26	Skr. vedkom. de ved do. do. givne bestemmelser om avgift (og tilvirkning) av fyrstikker	203
Juni	4	Lov nr. 2 om forlænget gyldighet av lov av 9 juni 1905, indeh. forandring i lovgivningen om medicinalavgift i Finmarken	213
—	11	Res. om avgift av offentlige forestillinger i Aals herred	233
—	18	Lov nr. 2 om midlertidig forlængelse av den i lovene om patenter av 16 juni 1885 og 2 juli 1910, henholdsvis § 6 og § 14, omhandlede tillægsfrist for betalingen av aarsavgift for patenter . . .	239
—	18	Res. om forlængelse av tillægsfristen for betaling av aarsavgiften for patenter (se foran)	240
—	22	Skr. om at avgiftspligtige tobaksvarer, som overføres fra en tilvirkningsbedrift til en anden, skal ved stemplingen forsynes med mottagerbedriftens navn eller merke, jfr. tobaksstempelavgiftsloven av 29 april 1915 § 9	248
—	24	Res. om regler for betaling til feieren i Andenes brand- og bygningskommune	261
—	24	Res. om opkrævning av tonnageavgift i Molde . . .	261
—	24	Res. om do. av do. i Mosjøen . .	261
—	24	Res. om midlert. forandring av fragtgodstaksterne i samtrafikken mellem Statsbanerne og Nestun—Osbanen	262
—	25	Rundskr. ang. de utfærdigede bestemm. om stempelavgift av cigarer, cigaretter, cigarethylser og snus	262
—	26	Skr. ang. en underfogeds adg. til foruten utpantningsgebyr ogsaa at beregne indfordringsgodtgjørelse vedk. et skattebeløp (byskattel. § 105, sidste led)	274
—	30	Lov om forandr. i og forlænget gyldighet av lov av 27 mai 1910 indeh. forandring i lovgivningen om medicinalavgiften i Nordlands og Tromsø amter	275
—	30	Kundgj. om arveavgift, otteprocentskat og tiendevogsleding 1915—16	276
—	30	Kundgj. om stempelavgift av dokumenter og av spillekort 1915—16.	279

1915			Side
Juni	30	Kundgj. ang. avgifter til statskassen av brændevinstilvirkningen og til denne tilvirkning anvendt mais, durra eller rug, av ætylætertilvirkningen samt av øltilvirkningen	283
—	30	Kundgj. om avgift til statskassen av sirup, som anvendes til tilvirkning av drops	285
—	30	Kundgj. om toldavgifter fra 1 juli 1915	285
Juli	9	Kundgj. om konsulatavgift for 1915—16	299
—	9	Res. om nyt takstregulativ for feiningen i Larvik	301
—	16	Res. om opkrævning ved den forrett.toldkasserer av tonnageavgift i Mosjøen	315
—	23	Res. om delvis nedsætt. av børsavgiften i Bergen	356
—	23	Res. om betalingsregulativ for bygningtilsyn m. v. i Mjøndalens bygningskommune	357
—	23	Res. om nye bryggetakster for Mandals brygger	357
—	31	Skr. om utlæggelse av skatligningen i særskilt skatteliste	376
Aug.	6	Res. om avgift paa trælast, som fløtes i Fjermedalselven i Iveland og Vegusdals herreder	457
—	13	Res. om takstregulativ for benyttelse av Narviks havnevæsens kaier i Kleven	695
—	17	Lov nr. 2 indeh. forandring i skattelov for landet av 18 aug. 1911	696
—	17	Lov nr. 3 indeh. forandringer i skattelov for byene av 18 aug. 1911	697
—	17	Lov nr. 4 om utligning av skat til staten paa indtægtsstigning som følge av krigskonjunktur	699
—	20	Lov nr. 2 om tillæg til § 3 i lov av 20 december 1902 med de deri ved lov av 7 mars 1908 foretagne ændringer ang. forandring i lov om konsulatvæsenet av 15 juni 1878	742
—	20	Kundgj. om skat til staten paa indtægtsstigning som følge av krigskonjunktur i 1915—16	757
—	20	Kundgj. om formues- og indtægtsskat til statskassen i 1915—16	758
—	25	Skr. om forstaaelsen av landsskattelovens § 7 (ang. nedsætt. el. forhøielse av eiendomsskatten til herredet)	772
—	31	Skr. om en skatyder, der er bosittende i det ene av et herreds to fattigdistrikter, kan skatlægges som utenbygdsboende i det andet, hvor han har fast eiendom, samt om lign.nævnd kan negte overlign.-nævnd gjennemsyn av lign.nævndens kladdelister, selvangivelser og næringsopgaver	777
Septbr.	18	Res. om forandringer i takstregulativet for benytt. av de off. brygger i Kopervik	816

1915			Side
Septbr.	18	Res. om regler for avgift av varer, som oplosses paa Fredrikstads havnevæsens brygger m. v. . . .	816
Oktbr.	7	Skr. om godtgjørelse, utbetalt skatyder for at frafalde odelsret, kan henregnes til vedkommendes skattepligtige indtægt, jfr. byskattel. § 37 (l.skattel. § 43) 2det leds sidste passus	835
—	11	Skr. om beskatning av gevinst ved salg av skib som indtægt, der indgaar under rederinæringen m. v., l.skattel. § 42, byskattel. § 36, 1ste led . . .	838
—	29	Res. om takstregulativ for benyttelse av Vadsø kai .	859
Novbr.	4	Skr. om virkn. av overlign.nævnds klagebehandling vedk. en skatyder, som har tapt sin ret til at paaklage aarets ligning	864
—	19	Res. om avgiftens størrelse ved utførsel av saltet storsild og saltet vaarsild m. v.	874
—	19	Res. om vedtægt ang. inddeling av Drammen i to ligningsdistrikter, byskattel. § 61	875
—	19	Res. om takstregulativ for benyttelse av jernbanens kai i Narviks havn	876
—	$\frac{11}{52}$	Kapitelstakster for 1915	881
Decbr.	3	Res. om fastsætt. av regler ang. medicinalavgiften i Nordlands og Tromsø amter	888
—	3	Rundskr. ang. bestemmelser over anmeldelse av fiskevarer, avgiftspligtige til Nordlands og Tromsø amts medicinalfond	889
—	3	Res. om betalingsregulativ for tvungen opmaaling av tomter og grunder i Elverums Leirs bygningskommune	891
—	10	Skr. om at medlem av en særskilt klagenævnd ikke pligter taushet ang. resultatet av klagebehandlingen med hensyn til beløpene av formue og indtægt	909
—	23	Res. om antallet av ligningsraadets medlemmer i Aker herred, l.skattel. § 69	932
—	30	Res. om opkrævning ved toldoppebørselsbetjenten i Grimstad av tonnageavgifter	934
—	30	Skr. om lensmands adgang til at beregne indfordringsgodtgjørelse for skattebeløp, som debitor har betalt forinden avholdelse av utpantning m. v., l.skattel. § 113 (byskattel. § 105)	936

Skogvæsen.

1915			
Janr.	29	Res. om skogvedtægter for Nannestads herred . . .	19
Febr.	5	Res. om nedsætt. av den koncessionsfri maksimumsgrænse for skogareal i Bindalens herred . . .	25

				Side
Febr.	19	Res.	om forandring i skogvedtægtene for Rindalens herred	47
—	26	Res.	om fredning av et grantræ med »Krüppelzapfen« paa Jarlsberg Hovedgaard	58
Mars	5	Res.	om nedsætt. av den koncessionsfri maksimumsgrænse for skogareal i Hole herred	65
—	12	Res.	om do. av do. do. for skogareal i Vegaarsheiens herred, Nedenes amt	71
April	10	Res.	om do. av do. do. for skogareal i Øre herred, Romsdals amt	130
—	23	Res.	om skogbrandsregler for Sems herred	150
—	23	Res.	om nye do. for Sannikedals herred	151
—	23	Res.	om nye do. for Aamots herred, Hedemarkens amt	151
Mai	14	Res.	om nedsætt. av den koncessionsfri maksimumsgrænse for skogareal i Ytre Rendalens herred	184
—	28	Res.	om skogbrandsregler for Lesje herred	208
Juni	11	Res.	om do. for Skaatø herred	235
—	11	Res.	om nedsætt. av den koncessionsfri maksimumsgrænse for skogareal i Fosnes herred	235
—	18	Res.	om skogbrandsregler for Lunde herred, Bratsbergs amt	240
—	24	Res.	om do. for Vaale herred	261
Aug.	6	Res.	om skogvedtægter for Horgs herred, S. Trondhjems amt	457
—	6	Res.	om skogbrandsregler for Mo herred, Bratsbergs amt	457
—	13	Lov	nr. 3 om forandr. i lov om erhvervelse av skog av 18 september 1909	479
—	20	Lov	nr. 5 om forbud mot utførsel av trævirke fra Nordlands, Tromsø og Finmarkens amter	743
—	20	Lov	nr. 11 indeh. forbud mot at fraskille jordbruk den for bruket nødvendige skog og fjeldstrækning	755
—	27	Lov	om erhvervelse av fjeldstrækninger	772
Septbr.	10	Res.	om fredning av et grantræ med »Krüppelzaphen« ved Elstøen i Hadelands østre almenning i Lunner	780
—	10	Res.	om nedsætt. av den koncessionsfri maksimumsgrænse for skogareal i Fets herred	782
—	24	Res.	om do. av do. do. for skogareal i Eidanger herred	821
Oktbr.	8	Res.	om skogvedtægter for Laardals herred, Bratsbergs amt	836
—	15	Res.	om nye do. for Værdalens herred.	841
—	21	Res.	om skogbrandsregler for Ramnes herred	853
—	21	Res.	om forandr. i skogbrandsreglerne for Drangedals herred	853
Novbr.	12	Res.	om nedsætt. av den koncessionsfrie maksimumsgrænse for skogareal i Lille Topdals herred	871

1915			Side
Novbr.	12	Res.	om skogbrandsregler for Vegaarsheiens herred . 871
—	19	Res.	om nedsætt. av den koncessionsfri maksimumsgrænse for skogareal i Klæbu herred 875
Decbr.	3	Res.	om skogvedtægter for Aker herred 890
—	3	Res.	om do. for Hvaler herred 890
—	3	Res.	om nedsætt. av den koncessionsfri maksimumsgrænse for skogareal i Hegre herred, N. Trondhjems amt 891
—	23	Res.	om skogbrandsregler for Gransherreds herred . . 930
—	30	Res.	om fredning av de paa g. nr. 70, b. nr. 1, Sakrisvold og paa g. nr. 103, b. nr. 5, Tamnes i Røros herred voksende eksemplarer av planten Aster sibiricus 933

Skole- og undervisningsvæsen.

1915			
Jan.	5	Skr.	om adg. til at erholde offentlig bidrag til en 2-aarig forsættelsesskole 1
Febr.	16	Skr.	om at en kommune ikke har krav paa refusion av hjemstavnskommunen for skoleutgifter til 2 barn, som ikke er utsat til privat forplein. av fattigstyre eller vergeraad 46
—	19	Skr.	om at lærer ikke kan oppebære alderstillæg paa to steder for samme tidsrum 54
—	23	Skr.	om at herredet pligter at sørge for, at lovbefalt lærerjord forsynes med tilstrækkelig vand . . . 57
—	25	Skr.	om at retten til almenningsutbytte m. v. tilkommer en lærerjords bruker, ikke dens eier (herredet), og at det naarsomhelst kan paalægges en lærer som bruker av skolejord at betale matrikelskat og utføre pligtig veivedlikehold. 57
Mars	5	Skr.	om forstaaelsen av § 24 i l. om behandl. av forsømte barn av 6 juni 1896 (opnævnelse av tilsynsverger), jfr. § 25, 1ste p., og l. 29 april 1905 (nr. 2) § 9, 2det p. 65
—	5	Skr.	om lærers tilsynspligt ved skolerenhold m. v., jfr. bestemm. av 7 juni 1902 66
—	11	Skr.	om ordningen av klassedeling og skoletid i en skolekreds m. v. 68
—	11	Skr.	ang. spørsm. om indførelse av landsmaals abc, hvor skolens hovedmaal er riksmaal, jfr. l.skolel. § 73 69
—	12	Skr.	om statsbidrag til bevilgning til oprett. av en vikarkasse for amtsskolens lærerpersonale . . . 72

1915 Side

Mars 13 Skr. om bruksarbeideres pligt til at betale skoleskat til herred og kreds i den tid, deres barn søker herredets folkeskoler m. v. 73

— 18 Skr. om at tjenestetid som timelærer (-lærerinde) ikke medregnes til opnaaelse av alderstillæg efter bylskolel. § 24 75

— 19 Res. om reglement for sproglig-historisk embedseksamen 77

— 20 St.besl. ang. budgetforslag for de høiere skoler m. v. . 86

— 20 St. besl. ang. universitetsbudgettet (oprett. av professorat i psykiatri) 87

— 22 Skr. om at lærers avsavnsgodtgjørelse som en del av hans avlønning kan medregnes i de undervisningsutgifter, hvorav skolestyret har ret til at kræve refusion, kfr. l.skolel. § 10 88

— 26 Res. om forandr. i reglementet for medicinsk embedseksamen (av 1914) 97

— 26 Skr. om utbetaling av lærers alderstillæg for et nærmere angit tidsrum, (— av hvilket av 2 amter) . 98

April 8 St. besl. om overdragelse til staten av fru Hjorths pleiehjem (Bærum) 99

— 16 Res. om forandr. i reglementet for tandlægeeksamen . 133

— 16 Res. om forandr. i reglementet for Statens Tandlægeinstitut 136

— 20 Skr. om at sogneprest ikke har adg. til at la sin personelkapellan møte for sig i skolestyret . . . 144

Mai 1 Res. om forandr. i reglementet for statsøkonomisk eksamen 173

— 3 St. besl. om ordning av amtsskoler, folkehøiskoler m. v. 176

— 10 Skr. om hvem der har stemmeret ved kredsmøter for bruksskoler 178

— 10 Skr. om lærers dispositionsret over de trær, som vokser paa skolejorden m. v. 178

— 14 Lov nr. 2 om forandr. av § 34 i fundasen for det kongelige norske Frederiks universitet i Kristiania av 28 juli 1824 180

— 20 Skr. om sammensætningen av skolestyret, naar et herredsstyrevalgt medlem av styret blir ordfører og som saadan selvskrevet medlem av skolestyret . 194

— 27 St. besl. om ordningen av de tekniske mellemskoler . 206

— 28 St. besl. om ny plan for »Den gymnastiske Centralskole« 208

— 29 Skr. ang. en skolekreds's erstatningskrav paa kommunen for bidrag til opførelse av skolehus m. v. 209

— 29 Skr. om skolestyrets adgang til at vælge til næstformand et medlem, der møter som varamand . . 209

1915			Side
Juni	4	Lov nr. 1 om døve, blinde og aandssvake barns undervisning og om pleie- og arbeidshjem for ikke dannelsesdygtige aandssvake	210
Juli	2	Lov indeh. forandringer i lov om behandling av forsømte barn av 6 juni 1896 med tillægslov av 17 juni 1907	285
—	7	Skr. om forstaaelsen av landsfolkeskolelovens § 61	293
—	14	St.besl. om pligt for den høiere skoles lærere til avsættelse av 6 pct. til pension	308
—	22	St.besl. om valg av sted for 4-aarige landsgymnasier	317
—	30	St.besl. om regler for statsbidrag til kommunale husmorskoler	370
—	30	St.besl. om ordningen av den lavere landbruksundervisning	371
—	30	St.besl. om ordning av smaabrukerundervisningen	373
Aug.	2	St.besl. om indkjøp av Nationalbryggeriets eiendom til vanføreanstalt m. v.	376
—	13	Lov nr. 1 indeh. forandr. i og tillæg til lov om folkeskolen paa landet av 26 juni 1889	460
—	18	St.besl. om indkjøp av tomt til ny bygning for Kristiania Døveskole	701
Septbr.	7	Skr. om lærers ret til alderstillæg under permission	779
—	15	Skr. om en kommunes pligt til at utstyre en frivillig anskaffet lærerjord og familiebolig med de nødvendige uthus m. v.	784
—	17	Skr. om at skolestyremedlem som vaktmester ved en folkeskole kan vedbli at være medlem av skolestyret	784
—	18	Skr. om at herredsstyret ikke kan paalægge en skolekreds at bære nogen del av utgiftene til vandledning for skolen	817
—	18	Skr. om at l. 15 aug. 1911 om konfirmantforberedelse og konfirmation ikke gjælder for dissentere, saaledes heller ikke lovens § 2 om aldersbestemmelsen for konfirmation og dennes forhold til barnenes utskrivning av folkeskolen	817
—	27	Skr. om bykommunes refusionspligt efter landskolelovens § 10	822
—	28	Skr. om adgang til at fastsætte undervisningstimernes længde i folkeskolen til 45 minutter	822
—	30.	Skr. om at et skolestyre ikke har adgang til ved en alm. regel at nedsætte den lovbestemte aldersgrænse for barns optagelse i folkeskolen paa landet, jfr. landskolel. § 10	825
Oktbr.	13	Skr. om beting. for adgang til Sjøkrigsskolens øverste avdeling	839

1915 Side
Oktbr. 15 Res. om forandring i reglementet for statsøkonomisk eksamen 842
— 21 Skr. om lærers adgang til løn for den dag (hverdag), han med barnene møter frem ved bispevisitas . 855
Novbr. 19 Res. om plan for Kristiania komm. tvangsskole for piker 875
— 25 Res. om forandring i bestemm. ang. Kristiania kommunes inddeling i vergeraadskredser m. m. . . 880
Decbr. 10 Res. om ikrafttræden av de vedtagne forandr. i lov om forsømte barns behandling av 6 juni 1896, forsaavidt angaar skolehjem for forsømte gutter . 905

Sociale anliggender.

1915
Juni 18 Res. om oprettelse av offentlig arbeidsformidlingskontor i Narvik 241
Juli 23 Lov om smaabruk- og boliglaan m. v. 326
Aug. 6 Lov nr. 2 om arbeidstvister 381
— 6 Lov nr. 3 om stats- og kommunebidrag til norske arbeidsledighetskasser 402
— 6 Lov nr. 5 om sykeforsikring 417
Septbr. 18 Lov om arbeiderbeskyttelse i industrielle virksomheter. 784
Novbr. 19 Res. om oprettelse av offentlig arbeidsformidlingskontor i Sarpsborg 875
Decbr. 14 Res. om inddeling av riket i mæglingskredser . . . 910
— 17 Provisorisk anordn. angaaende husleie 915

Sportelvæsen.

1915
Janr. 5 Skr. om lensmands adgang til at beregne avskrivningspenger ved indbetaling av forfaldent underholdningsbidrag, sportellovens § 129, 3dje led . . . 2
April 28 Skr. om erlæggelse av gebyr eft. sportellovens §§ 2 og 3 for berammelse og behandl. av overskjøn i henh. til husmandsl. 24 september 1851 § 13 c . . . 153
Mai 14 Skr. om beregn. av forkyndelsesgebyr ved autionsbegjæringer efter § 2 i lov 3 juli 1914 (nr. 3) § 2 m. v., jfr. sportellovens § 114, 3dje punktum. . 191
Juni 7 Skr. om sportelberegning for avholdelse av skylddelinger ianl. av deling av tidligere utmaalt og matrikulert jord i Finmarken, — for mænds opnævnelse og for forretningens tinglysning, jfr. sportellovens §§ 90, 117, 120 og 142 samt § 68 og § 48 b . . . 217
— 26 Skr. om en underfogeds adgang til foruten utpantningsgebyr ogsaa at beregne indfordringsgodtgjørelse vedk. et skattebeløp (byskattel. § 105, sidste led) 274

1915 Side
Juni 29 Skr. om at lensmand ikke er berett. til betaling for læsning eller opslag av bekjendtgjørelser vedkommende kommunale valg (sportell. § 119, sidste del, og § 141) 275
Aug. 6 Res. om forhøielse av forkyndelsesgebyr i private saker i Fosnes lensm.distrikt, N. Trondhjems amt, jfr. sportell. § 114. 457
Decbr. 3 Res. om do. av do. do. i Leikanger og Balestrands lensmandsdistrikt 887
— 11 Skr. ang. gebyrberegning for utsættelser, naar en skiftetvist overføres til og behandles ved det alm. ting, samt ang. beregning av behandlingsgebyr m. v. . 910

Statistik.

1915
Decbr. 23 Res. om fastsætt. av plan for produktionsstatistikken (opgaver fra de industrielle bedrifter) 931

Statskassen, statens eiendomme.

1915
April 8 St.besl. om overdragelse til staten av fru Hjorths pleiehjem (Bærum) 99
Mai 14 St.besl. om kjøp av Wergelandsveien 27 i Kristiania til militært sykehus 191
Juli 31 St.besl. om salg av Kristiania katedralskoles eiendom, Akersgaten 73 A m. m.. 375
Aug. 2 St.besl. om indkjøp av Nationalbryggeriets eiendom til vanføreanstalt m. v. 376
— 18 St.besl. om indkjøp av tomt til ny bygning for Kristiania Døveskole 710
Oktbr. 29 Res. om kjøp av g.nr. 23, br.nr. 8, Stuevolden i Bolsø herred til embedsgaard for amtmanden i Romsdals amt 859
— 25 Res. om salg av sorenskr.embedsgaarden Plogstad i Ullensaker 880

Stempelvæsen.

1915
April 29 Lov nr. 3 om stempelavgift av cigarer, cigaretter, cigarhylser, snus m. v.. 160
— 29 Kundgj. om stempelavgift til statskassen av cigarer, cigaretter, cigarethylser og snus 168

1915 Side

Juni 11 Skr. om forstaaelsen av § 5 i lov 29 april 1915 om stempelavgift til statskassen av cigarer, cigaretter, cigarethylser, snus m. v. 236
— 22 Skr. om at avgiftspligtige tobaksvarer, som overføres fra en tilvirkningsbedrift til en anden, skal ved stemplingen forsynes med mottagerbedriftens navn eller merke, l. 29 april 1915 § 9 . . . 248
— 24 Lov nr. 3 indeh. tillæg til og forandring i lov om stemplet papir av 11 april 1885 252
— 24 Lov nr. 4 indeh. tillæg til lovgivningen om stempelavgift av dokumenter. 254
— 25 Rundskr. ang. de utfærdigede bestemm. om stempelavgift av cigarer, cigaretter, cigarethylser og snus . 262
— 30 Kundgj. om stempelavgift av dokumenter og av spillekort 1915—16. 279
Juli 2 Rundskr. om stempelavgift av vekselobligationer m. v. (lov 24 juni 1915, nr. 4) 289
— 6 Rundskr. om stempelmerkers benyttelse (lov 24 juni 1915, nr. 3) 291
— 8 Rundskr. om stempelavgift av forsikringskontrakter m. v. (lov 24 juni 1915, nr. 4) 293
— 15 Rundskr. om stempelavgiften av veksler for terminen 1915—16 308
Novbr. 6 Rundskr. ang. stempelavgift av kontrakter, hvorved overtages forsikring mot krigsfare samt ang. stempling av general- og separatpolicer (l. 24 juni 1915) . 866

Stortinget, stemmeret.

1915

April 29 Lov nr. 1 om forandr. i lov om visse valgdistrikters inddeling i valgkredser m. v. av 7 april 1906 (Notodden) 154
Juni 18 Lov nr. 1 om forandr. i lov om do. do. (omregulering av kredsene i Bergen) 238
— 21 Rundskr. ang. forskjellige ved stortingsvalg forekommende spørsmaal 243
Juli 8 Skr. om hvorledes der skal forholdes i tilfælde av forfald blandt valgstyrets medlemmer, jfr. stortingsvalgl. 29 mars 1906 § 8 298
— 30 Lov nr. 1 om forandr. i lov om visse valgdistrikters inddeling i valgkredser m. v. av 7 april 1906 (omregulering i Romsdals amt) 358
Septbr. 6 Skr. om forstaaelsen av grundlovens § 52, litr. d, andet led (suspens. av stemmeret) 779

1915			Side
Septbr.	11	Skr. om at den stemmende vælger pligter at benytte et avsondret rum i valglokalet til konvoluttering av sin stemmeseddel, stortingsvalgl. § 17 . . .	783
—	13	Skr. om at stemmeretten ikke suspenderes for en mand, som er gift med en kvinde, hvis utenfor egteskap fødte barn forsørges av fattigvæsenet	783
—	23	Skr. om forstaaelsen av stortingsvalgl. § 13 om sammensætn. av de særskilte valgstyrer, naar stemmegivning foregaar paa flere steder i valgsognet. .	818
—	28	Skr. ang. spørsmaalet om forpleining paa kommunens pleiehjem som fattigunderstøtt. virker suspenderende paa den forpleiedes stemmeret, og om forsømm. med erlægg. av bidrag til fraskilt hustru og uforsørgede barn er suspensionsgrund, naar fattigvæsenet i anledning av forsømmelsen har utlæg til familien	822
Oktbr.	2	Skr. om at fattigunderstøtt. i form av frit hus virker suspenderende paa den understøttedes stemmeret .	829
—	22	Telegr. om at adg. til at bli indført i tilflyttet valgsogns mandtal gjælder kun første valg, ikke omvalg	855
—	29	Telegr. om at efter avhold. av det i stortingsvalgl. § 40 omhandlede kjendelsesmøte kan ingen indføres i mandtallet	862

Toldvæsen, ind- og utførsel.

1915			
Janr.	5	Skr. om utførselsforbud for nikkel og nikkelerts . .	2
—	14	Plakat indeh. forandr. i pl. 16 juli 1907 m. v. ang. indførsel av husdyr og smitteför. gjenstande . .	6
—	16	Skr. om forandring av utførselsforbudet for motorer og motorbaater	9
—	22	Res. om ophævelse indtil videre av utførselsforbudet for fødevarer og mineralske oljer til Tärna og Wilhelmina sogne av Västerbottens len i Sverige . . .	12
—	26	Skr. om utførselsforbud for vaaben og ammunition . .	16
—	26	Skr. om utvidelse av utførselsforbudet for aluminium .	16
Febr.	9	Skr. om do. av do. for lægemidler	26
—	20	Res. om utførselsforbud for margarin og raaprodukter til margarinproduktionen	55
—	25	Skr. om do. for klorkalium og smøremidler, der fremstilles av faste eller flytende mineralske oljer . .	58
—	26	Skr. om utvidelse av utførselsforbudet for kobber . .	59
—	26	Skr. om utførselsforbud for harpiks	60
—	26	Skr. om do. for elektrisk maskineri	60

1915			Side
Mars	12	Lov om forandr. av lov om tønder for saltet sild, brisling og agnskjæl av 23 mai 1913	70
—	12	Kundgj. om forhøielse av indførselstolden for øl m. v.	70
—	15	Skr. om utførselsforbud for terpentinolje	74
—	16	St.besl. ang. faste lønninger m. v. vedk. toldvæsenet (oprettelse av nye poster)	74
—	17	Skr. om utførselsforbud for suturmateriale og apparater til medicinsk bruk m. v.	75
—	20	Skr. om do. for tin	87
—	26	Skr. om do. for vegetabilske oljer m. v.	98
—	30	Skr. om do. for kamfer	98
—	31	Skr. om do. for glyserin	99
April	13	Skr. om do. for elektromagnetiske tændapparater for motorer, løse	131
—	19	Skr. om ændring og utvidelse av utførselsforbudet for kobber m. m.	143
—	20	Skr. om utførselsforbud for kobbersulfat	144
—	24	Skr. om do. for motorcykler og dele derav	152
—	27	Skr. om do. for antimon, grafit m. v.	152
—	28	Skr. om do. for fleskolje	153
—	29	Kundgj. om forandring av tariffen for indførselstolden og for tara	169
Mai	3	Skr. om utførselsforbud for asbest m. v.	176
—	7	Skr. om do. for ben, talg m. v.	177
—	12	Skr. om do. for smøremidler	179
—	14	Plakat indeh. forandr. i pl. 16 juli 1907 m. v. ang. indførsel av husdyr og smittefør. gjenstande	182
—	20	Skr. om utførselsforbud for bomuld	194
—	29	Skr. om do. for stearin	209
Juni	11	Lov nr. 2 om tillæg til lov av 18 august 1914 om salg og utførsel av fødevarer m. v.	219
—	11	Skr. om utførselsforbud for schellak	236
—	18	Skr. om do. for tareaske	240
—	26	Skr. om do. for hamp	274
—	30	Kundgj. om toldavgifter fra 1 juli 1915	285
Juli	12	Skr. om utførselsforbud for kalisalte og om ophævelse av utførselsforbudet av 25 februar 1915 for klorkalium m. v.	307
—	14	Skr. om do. for sink	308
—	14	Skr. om do. for linfrø og linolje	308
—	15	Skr. om do. for bomuldsavfald	309
—	17	Skr. om do. for metalduk	317
—	24	Skr. om do. for alun	357
—	24	Skr. om do. for nikkelsulfat	357
—	26	Skr. om do. for harpiksolje og trætjæreolje	357

1915			Side
Juli	27	Skr. om do. for superfosfat, tomasfosfat, benmel og apatit m. v.	358
—	30	Skr. om do. for tinmalm og tinklorid	375
Aug.	3	Skr. om do. for fiskeguano og hvalguano samt casein	376
—	7	Skr. om do. for aluminiumsalte	459
—	20	Lov nr. 5 om forbud mot utførsel av trævirke fra Nordlands, Tromsø og Finmarkens amter	743
—	20	Lov nr. 8 om forbud mot indførsel av brændevin, vin og øl m. v.	752
—	20	Lov nr. 12 om foranstaltninger til at sikre og ordne landets forsyning med livsfornødenheter (bl. a. eneret for staten til indførsel av visse varer)	756
—	20	Skr. om utførselsforbud for stenkultjære	771
—	25	Skr. om do. for harpiksholdig lim	772
Septbr.	4	Skr. om do. for kviksølv	778
—	10	Res. om do. for ved og ost	781
—	14	Res. om do. for saltet fetsild	783
—	20	Skr. om do. for haandverktøi og dreiestaal	817
—	21	Skr. ang. bestemmelse om utvidelse av de gjældende eksportforbud	818
—	24	Provisorisk anordn. om utførsel av hermetisk nedlagt brisling m. v.	818
—	30	Skr. om ændring av utførselsforbudet for bly	825
Oktbr.	2	Skr. om utførselsforbud for hamp i spundet arbeide	829
—	8	Plakat ang. forandr. i pl. 4 august 1911, indeh. regler for indførsel (og undersøkelse) av opdelt kjøt	835
—	18	Res. om utførselsforbud for smør	843
—	19	Skr. om do. for skriftstøperarbeide	843
—	25	Skr. om do. for ferrovanadin	855
—	30	Skr. om do. for saape	863
Novbr.	8	Res. om do. for saltet sild m. v.	867
—	10	Skr. om do. for gummistoffe i uld og bomuld samt beklædningsartikler fremstillet derav	867
—	19	Res. om avgiftens størrelse ved utførsel av saltet storsild og saltet vaarsild samt om ophævelse av utførselsforbudet for Islandssild	874
Decbr.	4	Skr. om utførselsforbud for lys	893
—	10	Skr. om do. for eggeblommer og eggealbumin	909
—	18	Skr. om do. for avfald av hamp og hampestry	917
—	18	Skr. om do. for chilisalpeter	918
—	20	Skr. om do. for gummicement	921
—	23	Res. om ophævelse av utførselsforbudet for smør	929
—	30	Rundskr. ang. toldvæsenets kontrol med øl, som utføres eller overføres til transitoplag, frilager eller frihavn	934
—	30	Skr. om utførselsforbud for fettsyrer	935

Utskiftnings-, kart- og opmaalingsvæsen m. v.

1915
Febr. 4 St.besl. ang. bevilgning til utskiftningsvæsenet (midlertidige lønstillæg) 23
— 5 Res. om tvungen opmaaling av tomter og grunder med betalingsregulativ for Harstad 25
Decbr. 3 Res. om do. do. med do. i Elverums Leirs bygningskommune 891
— 6 Skr. om, at lov (nr. 4) av 3 juli 1914 antages ogsaa at ha anvendelse paa opnævnelse av skjønsmænd ved utskiftninger 893

Vasdrags- og fløtningsvæsen.

1915
Mars 5 Res. om approbation paa Mesnavasdragets Brukseierforenings love 65
Mai 21 Res. om reglement for manøvrering av reguleringsdammen for Sortungen i Brandbu 197
— 28 Res. om do. for do. av reguleringsdammen for Bjørkenesvand med Svarthøl i Strandebarm 208
Juli 30 Lov nr. 5 om husvær for folk og hester under skogarbeide og fløtning 367
Aug. 6 Res. om avgift paa trælast, som fløtes i Fjermedalselven i Iveland og Vegusdals herreder 457
— 27 Res. om forholdsregler for fløtning av trælast i Namsen og Sandøla elver, N. Trondhjems amt 774
Septbr. 10 Res. om fællesfløtningsregler for Ringsøen og vasdraget ovenfor denne til Røstadvandet i Kristians amt . 782
Oktbr. 18 Res. om reglement for manøvrering av reguleringsdammene i Helgeaaen m. v. (Jæderens Elektricitetsverk) 843
Novbr. 5 Res. om manøvreringsreglement for dæmningen av Moldværsvandet (i Borgund) 865

Rettelser.

S. 458 er datoen for skrivelse fra medicinaldirektøren utelatt; skrivelsen er datert 6 august.
S. 778 er datoen for forandringer i reglementet for Norges Bank utelatt; datoen er 6 september.

Depotbiblioteket
h050 34 372

Norsk
Lovtidende

1915
2. Avdeling